

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Весна С. Николић

**ПАРОНИМИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ**

Докторска дисертација

Београд, 2022

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOLOGY

Vesna S. Nikolić

**PARONYMY IN CONTEMPORARY SERBIAN
LANGUAGE**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2022

УНИВЕРСИТЕТ В БЕЛГРАДЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Весна С. Николич

**ПАРОНИМИЯ В СОВРЕМЕННОМ
СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ**

Докторская диссертация

Белград, 2022

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ И ЧЛАНОВИМА КОМИСИЈЕ

Ментор:

Проф. др Рајна Драгићевић, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Чланови Комисије:

Проф. др Драгана Вељковић Станковић, редовни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Проф. др Весна Ломпар, ванредни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Проф. др Душанка Вујовић, ванредни професор
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Датум одбране

Изјаве захвалности

Највећу захвалност за сву помоћ и подршку током израде докторске дисертације дугујем свом ментору, проф. др Рајни Драгићевић, која ме је својим сугестијама водила кроз читав рад, а лепим речима бодрила и давала снагу онда када је било тешко. Хвала јој и што је током свих испитних рокова, уписа оцена и у свим осталим приликама слушала искључиво моје проблеме у вези са паронимима.

Мало је докторанада који су имали ту част да њихову тезу током израде чита прва професорка предмета из којег докторат бране. Пошто је мени припало то задовољство, искрено се захваљујем проф. Даринки Гортан Премк на свим корисним сугестијама.

Велику захвалност на разумевању, стрпљењу и подршци дугујем и својој породици – оцу Светозару, мајци Милени, брату Веселину и веренику Лазару. Иако им паронимија није била блиска, увек су били ту да саслушају, пруже подршку и учине све што је било у њиховој моћи да ми олакшају рад на дисертацији.

Најзад, велико хвала дугујем и својој колегиници Валентини Илић, са којом сам врло често водила вишесатне телефонске разговоре препуне инспирације.

ПАРОНИМИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

САЖЕТАК

Предмет рада докторске дисертације јесте однос паронимије међу суфиксираним заједничким именицама, а неки од главних циљева јесу: 1) покретање системског истраживања паронимије као најзапостављенијег и најмаргинализованог парадигматског лексичког односа, који у другим срединама, посебно у Русији, већ дуго привлачи пажњу како лексиколога, тако и стилистичара, нормативиста и методичара; 2) издвајање прецизнијих критеријума и лингвистичких параметара за идентификовање паронима и долажење до прецизније и комплетније дефиниције паронимије од оних које се могу срести у релевантној литератури; 3) долажење до одговора на бројна питања која се у вези са паронимијом постављају, попут онога да ли је паронимија системска појава или не, да ли се пароними јављају искључиво у паровима, односно да ли је увек реч о бинарној релацији, да ли замена једног паронима другим обавезно доводи до грешке, какав је однос између паронима и истокоренских синонима и како повући јаснију границу између ова два односа, како полисемија утиче на однос између паронима и сл.; 4) представљање шире слике промена које су се у лексичком систему, као најдинамичнијем и изменама најподложнијем језичком подсистему, десиле од средине прошлог века до данас; 5) различите творбене и семантичке класификације паронима; 6) осветљавање односа између паронима и норме, као и приступа паронимима у наставном процесу и начина њихове обраде у дескриптивним речницима савременог српског језика; 7) указивање на могућност израде специјализованог речника паронима.

Као главни извор грађе коришћен је шестотомни *Речник српскохрватскога књижевног језика* Матице српске, док су сви остали речници служили као допунски извори. Приликом анализе грађе користили смо се различитим лингвистичким методама, пре свега дескриптивном методом, ради што ширег и свеобухватнијег описа ексцерпираних грађе, као и компоненцијалном анализом, која је веома погодна за анализу именица са конкретним значењем и издвајање семантичких компонената по којима се лексема у односу паронимије разликују. Поред тога, у раду смо се служили и методом корпусне лингвистике како бисмо на основу контекста у којима се испитиване лексичке јединице јављају донели закључке о њиховом актуелном статусу у лексичком систему савременог српског језика, док смо на одговарајућим местима примењивали и статистичке методе.

Кроз анализу 2.099 лексема које су се нашле у главном делу истраживања дошли смо до многих важних и занимљивих закључака у вези са паронимима и њиховим местом у лексичком систему. Наиме, у раду смо показали да се пароними налазе између синонима, са једне, и творбено повезаних лексема, са друге стране, при чему се, уз уважавање утицаја полисемије, може говорити о *синопаронимима*, *паросинонимима*, *потпуним* и *непотпуним паронимима*. Лексема из категорије потпуних паронима даље смо поделили на *примарне* и *секундарне (индуковане)*, у зависности од тога да ли однос паронимије бележи и Шестотомник или је до њега дошло процесом *десинонимизације*, као и на *контактне* и *дистантне*, у зависности од степена семантичке блискости. Када се у обзир не узимају целокупне значењске структуре лексема, може се говорити о *правим* и *неправим* паронимима.

Значења паронима су у овом раду анализирана и из угла компоненцијалне анализе, при чему један од важнијих закључака јесте да се код великог броја лексема у односу паронимије разликује архисема, а да је у осталим случајевима обично реч о некој од сема нижег ранга која заједно са архисемом чини семантичко језгро, односно идентификатор. Што је разликовна сема перифернија, то су лексема удаљеније од прототипичних паронима, а ближе синонимима.

Када је реч о граматичким и категоријалним особеностима анализираних именичких паронима, један од важнијих закључака јесте да они не морају нужно бити истог рода, како се то у литератури обично наводи, али да у највећем броју случајева долази до поклапања по роду. Такође, показали смо и да се однос паронимије не мора остваривати искључиво кроз бинарне релације, већ и кроз лексеме устројене у низовима, премда паронимских парова има далеко више него низова. Поред тога, кроз анализу категоријалне припадности лексема, дошли смо до закључка да највећи број паронима означава особе, затим долазе називи за инструменте и на крају именице са месним значењем.

Творбена анализа паронима је показала да паронимија јесте системска појава јер се одвија у оквиру деривационих гнезда као важних подсистема лексичког, а самим тим и језичког система генерално, а не насумично међу било којим лексичким јединицама, али да је посредни врло *нерегуларна* и *непредвидива* језичка појава. У оквиру поглавља издвојени су суфикси међу којима најчешће долази до стварања паронимијске релације: код домаћих форманата реч је о односу између суфикса *-лац* и *-тељ*, *-ач* и *-лац*, *-ач* и *-тељ*, ређе код других суфикса (попут *-(н)ик*, *-(а)ц*, *-ар*, *-ич* и сл.), док се код лексема страног порекла паронимија најчешће ствара када су позајмљенице творене формантима *-(а)тор/-(и)тор* и *-ист(а)*.

Посебна пажња у раду посвећена је и застарелим паронимима и паронимима-неологизмима, кроз чију се анализу одлично виде бројне лексичке тенденције – од узмицања лексема домаћег порекла, прилива страних лексема, изумирања старих и појаве нових занимања и инструмената и сл.

Завршна поглавља посвећена су паронимији у настави и паронимији из угла лексикографије, при чему су предложени конкретни модели за обраду паронима у наставном процесу и израду будућег речника паронима српског језика.

Кључне речи: *српски језик, паронимија, синонимија, десинонимизација, синонимизација, творба речи, суфиксација, заједничке именице, норма.*

Научна област: *лингвистика, србистика*

Ужа научна област: *лексикологија, семантика, творба речи, лексикографија.*

PARONYMY IN CONTEMPORARY SERBIAN LANGUAGE

ABSTRACT

The doctoral thesis focuses on the paronymic relations between suffixed common nouns. The main aims of the thesis are: 1) initiating the systematic research of paronymy as the most neglected and marginalized paradigmatic lexical relation, which has managed to attract attention not only of lexicologists, but also of stylistics, normativists and methodologists in other environments, especially in Russia; 2) distinguishing more precise criteria and linguistic parameters for identifying paronyms and obtaining a more precise and complete definition of paronymy than those existing in relevant scientific literature; 3) ascertaining the answers to numerous questions that are posed in relation to paronymy, such as whether paronymy is a systematic phenomenon or not, whether paronyms occur exclusively in pairs (i.e. whether they always occur in binary relations), whether interchanging one paronym for another necessarily leads to mistake, what kind of relation exists between paronyms and same-root synonyms and how to make a more apparent distinction between these two relations, how polysemy affects relations between paronyms and other; 4) representing a broader scope of the changes that have happened in the lexical system, a subsystem that is most dynamic and most exposed to changes, from the middle of last century until today; 5) composing different word-formation and semantic classifications of paronyms; 6) highlighting the relation between paronyms and the norm, as well as the approach to paronymy in the teaching process and manners of its processing in descriptive dictionaries of contemporary Serbian language; 7) indicating the possibility of compiling a specialized dictionary of paronyms.

As the primary source of material, the author uses the six-volume *Dictionary of Serbo-Croatian Literary Language* by Matica Srpska, whereas all other dictionaries have served as additional sources. During the materials analysis, the author has used different linguistic methods. Primarily, the descriptive method has been used to describe the excerpted material comprehensively. Furthermore, the author has used componential analysis, which is highly suitable for analyzing nouns with a factual meaning and separating semantic components which differentiate lexemes in paronymic relations. In addition, the thesis has included the method of corpus linguistics in order to establish the actual status of the examined lexical units within the lexical system of contemporary Serbian language, based on the context in which they appear. Finally, in some pertinent parts, statistical methods have been employed.

Through analyzing 2099 lexemes, which have occurred in the central part of the research, we have drawn various significant conclusions related to paronyms and their place within the lexical system. Namely, the thesis indicates that paronyms are located between synonyms on the one hand and word-formation lexemes on the other hand. In the latter case, we can discuss *synoparonyms*, *parosynonyms*, *complete* and *incomplete paronyms*, while acknowledging the influence of polysemy. Lexemes from the category of complete paronyms have further been divided into *primary* and *secondary (induced)*, depending on whether the relation of paronymy is noted by the six-volume Dictionary or it has occurred in the process of *desynonymization*, as well as into *contact* and *distant*, depending on the level of their semantic closeness. If we exclude cumulative semantic structures of lexemes, we can discuss *proper* and *improper* paronyms.

Meanings of paronyms have been analyzed in this paper both from the perspective of componential analysis, which has led to one of the most critical conclusions: that, for a large number of lexemes in the relation of paronymy, the archisem is different, whereas in other cases, some of the sems of lower rank occur, which, together with archisem, form a semantic core, or an identifier. The more the differentiated sem is peripheral, the farther the lexemes are from prototypical paronyms and closer to synonyms.

Concerning the grammatical and categorical traits of analyzed paronyms, one of the most important conclusions is that they do not have to be necessarily of the same gender, as the existing literature usually notes, but that the gender does match in the majority of cases. Moreover, the author demonstrates that the relation of paronymy does not have to be exclusively established through binary relations but can occur through sequenced lexemes, although there are far more paronymic pairs than sequences. Moreover, through the analysis of category membership of lexemes, we have concluded that most paronyms denote persons, followed by the names of instruments, and finally, the nouns with spatial meaning.

Word formation analysis of paronyms has demonstrated that paronymy is a systematic phenomenon because it transpires within derivational nests as significant subsystems of the lexical, and thus linguistic, system in general, and not randomly among any lexical units. Rather, it is a very *irregular* and *unpredictable* linguistic phenomenon. Within the chapters, we have distinguished suffixes in which the creation of paronymic relations occurs most frequently: in Serbian formants, there appears the relation between suffixes *-lac* and *-telj*, *-ač* and *-lac*, *- ač* and *-telj*, and more rarely in other suffixes (such as *-(n)ik*, *-(a)c*, *-ar*, *-ič* and other), while in the lexemes of foreign origin paronymy is mainly created when loan words are made of formants *-(a)tor/- (i)tor* and *-ist(a)*.

Special attention in the thesis has been dedicated to archaic paronyms and paronyms-neologisms. Through their analysis, we can perceive numerous lexical tendencies – from the lexical retrieval of Serbian lexemes, the input of foreign lexemes, the disappearance of old professions and instruments, and appearance of new ones, and other.

The final chapters are dedicated to paronymy in teaching and paronymy from the perspective of lexicography, in which the author suggests particular models for approaching paronyms in the teaching process and compiling a future dictionary of paronyms in Serbian.

Keywords: Serbian, paronymy, synonymy, desynonymization, synonymization, word formation, suffixation, common nouns, the norm.

Scientific field: linguistics, Serbian language.

Narrow scientific field: lexicology, semantics, word formation, lexicography.

САДРЖАЈ

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА	1
1.1. ПАРОНИМИЈА КАО ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОБЛЕМ И ВАЖНОСТ ЊЕНОГ ИЗУЧАВАЊА	1
1.2. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊЕ ЛИТЕРАТУРЕ О ПАРОНИМИЈИ	3
1.2.1. Преглед инословенске литературе о паронимији	3
1.2.1.1. Паронимија у монографијама и чланцима	3
1.2.1.2. Паронимија у речницима и енциклопедијама	5
1.2.1.3. Паронимија из угла корпусне и компјутерске лингвистике	6
1.2.2. Преглед славистичке литературе	9
1.2.2.1. Руска литература о паронимима	9
1.2.2.1.1. Почети изучавања паронимије у Русији	10
1.2.2.1.2. Погледи О. В. Вишњакове на паронимију	12
1.2.2.1.3. Паронимија у русистици XXI века	18
1.2.2.1.4. Поделе паронима у руској литератури	22
1.2.2.1.5. Закључци у вези са местом паронимије у русистици	24
1.2.2.2. Паронимија у источнословенској и западнословенској литератури	26
1.2.2.2.1. Источнословенска литература	26
1.2.2.2.2. Западнословенска литература	27
1.2.2.3. Паронимија у јужнословенској литератури	30
1.2.2.3.1. Паронимија у Словенији, Бугарској и Македонији	30
1.2.2.3.2. Паронимија у хрватској литератури	36
1.2.2.3.3. Паронимија у српској литератури	42
1.3. ЗАКЉУЧАК У ВЕЗИ СА ПРЕГЛЕДОМ ЛИТЕРАТУРЕ	54
2. ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ, МЕТОДОЛОГИЈА И КОРПУС.....	56
2.1. ПРЕДМЕТ РАДА	56
2.1.1. Врсте именица и остале врсте речи које су остале ван предмета рада.....	58
2.1.1.1. Властите именице	58
2.1.1.2. Апстрактне именице	59
2.1.1.3. Глаголске именице.....	61
2.1.1.4. Придеви.....	63
2.1.1.5. Глаголи.....	64
2.1.1.6. Просте (немотивисане) лексеме	65
2.1.1.7. Мотивна – мотивисана лексема	66
2.1.1.8. Међулексемски дублети	67
2.2. ЦИЉЕВИ РАДА.....	69
2.3. МЕТОДОЛОГИЈА КОРИШЋЕНА У РАДУ	70
2.4. ОПИС ГРАЂЕ И ИЗВОРА	70
2.5. ТЕРМИНОЛОШКА РАЗГРАНИЧЕЊА	71
3. ФАЗЕ У ИСТРАЖИВАЊУ И КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПАРОНИМА....	79
3.1. ПРИПРЕМА ГРАЂЕ ЗА АНАЛИЗУ.....	79
3.2. ЛЕКСЕМЕ КОЈЕ НИСУ ПОТВРЂЕНЕ У ЕЛЕКТРОНСКОМ КОРПУСУ	84
3.3. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПАРОНИМА	88
3.3.1. Критеријум припадности истом лексичко-семантичком разреду, односно истој категорији стварности	88
3.3.2. Критеријум прототипичности суфикса	91
4. СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА ПАРОНИМА ИЗ УГЛА ПОЛИСЕМИЈЕ	98

4.1. ПОДЕЛА ЦЕЛОКУПНЕ ГРАЂЕ ИЗ УГЛА ПОЛИСЕМИЈЕ – С ОБЗИРОМ НА ЦЕЛОКУПНЕ ЗНАЧЕЊСКЕ СТРУКТУРЕ ЛЕКСЕМА	98
4.1.1. Потпуна синонимија.....	99
4.1.1.1. Анализа потпуних синонима – главни модели и тенденције	107
4.1.1.1.1. Потпуни синоними међу лексемама мушког рода које означавају особе .	107
4.1.1.1.2. Потпуни синоними међу лексемама женског рода које означавају особе	112
4.1.1.1.3. Потпуни синоними у категорији <i>nomina loci</i>	113
4.1.1.2. Семантичке и остале промене у оквиру потпуних синонима.....	114
4.1.1.2.1. Лексеме које нису претрпеле никакве промене	114
4.1.1.2.2. Лексеме код којих се променила учесталост употребе	115
4.1.1.2.3. Лексеме које су претрпеле семантичке промене (синонимизација).....	115
4.1.2. Непотпуна синонимија.....	118
4.1.3. Синопаронимија.....	127
4.1.3.1. Десинонимизација као начин настанка синопаронима	133
4.1.3.2. Синонимизација као начин настанка синопаронима.....	137
4.1.3.3. Лексеме које су и у речницима забележене као синопароними	140
4.1.3.4. Закључак у вези са синопаронимијом.....	141
4.1.4. Паросинонимија.....	142
4.1.4.1. Десинонимизација као начин настанка паросинонима	159
4.1.4.1.1. Развој новог примарног значења	159
4.1.4.1.2. Профилисање значења	161
4.1.4.1.3. Пермутација значења	163
4.1.4.1.4. Пермутација значења уз додатне значењске промене	164
4.1.4.2. Синонимизација као начин настанка паросинонима.....	168
4.1.4.3. Лексеме које су и у речницима забележене као паросиноними (без икаквих промена и уз семантичке промене)	170
4.1.4.4. Утицај ироније на стварање паросинонима	173
4.1.4.5. Могућности семантичког саодношење значења паросинонима	174
4.1.4.6. Закључак у вези са паросинонимима	177
4.1.5. Потпуни пароними	177
4.1.5.1. Подела потпуних паронима према настанку паронимијског односа: примарни и секундарни (индуковани пароними)	196
4.1.5.1.1. Примарни пароними	197
4.1.5.1.1.1. Примарни пароними без семантичких промена	197
4.1.5.1.1.2. Примарни пароними са семантичким променама	199
4.1.5.1.1.3. Закључак у вези са примарним паронимима	203
4.1.5.1.2. Секундарни (индуковани) пароними.....	203
4.1.5.1.2.1. Десинонимизација неправих синонима.....	203
4.1.5.1.2.2. Десинонимизација правих синонима.....	207
4.1.5.1.2.4. Закључак у вези са секундарним паронимима.....	213
4.1.5.1.2.4. Посебни случајеви десинонимизације.....	214
4.1.5.1.2.5. Закључак у вези са десинонимизацијом	215
4.1.5.1.3. Тешкоће при разграничењу примарних и секундарних паронима.....	215
4.1.5.1.4. Закључак у вези са примарним и секундарним паронимима.....	218
4.1.5.2. Подела потпуних паронима по степену семантичке блискости.....	218
4.1.6. Непотпуни пароними.	224
4.1.7. Творбено повезане лексеме	227
4.1.8. Некласификовани примери.....	228
4.1.9. Закључак у вези са поделом грађе из угла полисемије – с обзиром на целокупне значењске структуре лексема	232
4.2. ПОДЕЛА ПАРОНИМА С ОБЗИРОМ НА ЗНАЧЕЊА КОЈА СТОЈЕ У ОДНОСУ ПАРОНИМИЈЕ	234
4.3. ЗАКЉУЧАК У ВЕЗИ СА СЕМАНТИЧКОМ АНАЛИЗОМ ПАРОНИМА ИЗ УГЛА ПОЛИСЕМИЈЕ.....	235

5. АНАЛИЗА ЗНАЧЕЊА ПАРОНИМА ИЗ УГЛА КОМПОНЕНЦИЈАЛНЕ АНАЛИЗЕ	236
5.1. КОМПОНЕНТЕ ЛЕКСИЧКОГ ЗНАЧЕЊА КОД ПАРОНИМА	236
5.2. СЕМСКИ САДРЖАЈ ЗНАЧЕЊА ПАРОНИМА	239
5.2.1. Архисема као разликовна сема	241
5.2.2. Сема радње као разликовна сема	243
5.2.2.1. Сема активности (<i>активно–пасивно</i>) у вези са семом радње	244
5.2.2.2. Сема смера вршења радње (опозиција <i>вршилац–трпилац</i>)	245
5.2.2.3. Опозиција <i>особина–радња</i>	247
5.2.3. Сема објекта као разликовна сема	247
5.2.4. Семе намене и изгледа као разликовне семе	250
5.2.5. Сема квалитета као разликовна сема	252
5.2.6. Сема квантитета као разликовна сема	253
5.2.7. Сема места као разликовна сема	253
5.3. ЗАКЉУЧАК У ВЕЗИ СА АНАЛИЗОМ ПАРОНИМА ИЗ УГЛА КОМПОНЕНЦИЈАЛНЕ АНАЛИЗЕ	254
6. ЛЕКСИЧКО-ГРАМАТИЧКЕ И КАТЕГОРИЈАЛНЕ ОСОБЕНОСТИ ПАРОНИМА	256
6.1. РОД И КАТЕГОРИЈАЛНА ПРИПАДНОСТ ПРАВИХ ПАРОНИМА	256
6.1.1. Прави пароними састављени од лексема истог рода	257
6.1.2. Прави пароними састављени од лексема различитог рода	260
6.2. РОД И КАТЕГОРИЈАЛНА ПРИПАДНОСТ НЕПРАВИХ ПАРОНИМА	262
6.2.1. Неправи пароними састављени од лексема истог рода	262
6.2.2. Неправи пароними састављени од лексема различитог рода	263
6.3. ПАРОНИМСКИ ПАРОВИ И ПАРОНИМСКИ НИЗОВИ	263
6.4. ЗАКЉУЧАК О ЛЕКСИЧКО-ГРАМАТИЧКИМ И КАТЕГОРИЈАЛНИМ ОСОБЕНОСТИМА ПАРОНИМА	264
7. ЗАСТАРЕЛИ ПАРОНИМИ И ПАРОНИМИ-НЕОЛОГИЗМИ	266
7.1. ЗАСТАРЕЛИ ПАРОНИМИ	266
7.2. ПАРОНИМИ-НЕОЛОГИЗМИ	271
8. ТВОРБЕНА АНАЛИЗА ПАРОНИМА	284
8.1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ У ВЕЗИ СА ТВОРБЕНОМ АНАЛИЗОМ ПАРОНИМА	284
8.2. СУФИКСИ ДОМАЊЕГ ПОРЕКЛА	286
8.2.1. Однос суфикса <i>-лац</i> и <i>-тељ</i>	286
8.2.2. Однос суфикса <i>-лац</i> и <i>-ач</i>	291
8.2.3. Однос суфикса <i>-ач</i> и <i>-тељ</i>	295
8.2.4. Однос суфикса <i>-ач</i> и <i>-(н)ик</i>	296
8.2.5. Однос суфикса <i>-ач</i> и <i>-ло</i>	298
8.2.6. Ређи творбени модели именица мушког рода	300
8.2.6.1. Однос суфикса <i>-лац</i> : <i>-(н)ик</i> и <i>-тељ</i> : <i>-(н)ик</i>	300
8.2.6.2. Однос суфикса <i>-лац</i> и <i>-тељ</i> са <i>-ич</i>	302
8.2.6.3. Однос суфикса <i>-(а)ц</i> : <i>-ач</i> , <i>-ар</i> : <i>-ач</i> и <i>-ар</i> : <i>-(а)ц</i>	302
8.2.7. Ређи творбени модели именица претежно из категорије <i>nomina instrumenti</i>	306
8.2.7.1. Однос суфикса <i>-лица</i> и <i>-ло</i>	306
8.2.7.2. Однос суфикса <i>-лица</i> и <i>-ач</i>	307
8.2.7.3. Однос суфикса <i>-лица</i> : <i>-аљка</i> и <i>-(и)ло</i> : <i>-иљка</i>	308
8.2.8. Однос међу лексемама женског рода	309
8.2.8.1. Однос суфикса <i>-ица</i> и <i>-ка</i>	310
8.2.8.2. Однос суфикса <i>-ка</i> : <i>-киња</i> и <i>-ица</i> : <i>-киња</i>	312
8.2.8.3. Однос суфикса <i>-ица/-ка</i> и <i>-(и)ља</i>	313
8.2.8.4. Однос суфикса <i>-(и)лица</i> и <i>-(и)ља</i>	315

8.2.8.5. Однос суфикса <i>-лица</i> и <i>-ица/-ка</i>	316
8.2.9. Именице са локативним значењем	317
8.2.9.1. Однос суфикса <i>-иште/-лиште</i> и <i>-ница/-аоница/-ионица</i>	317
8.2.9.2. Однос суфикса <i>-(л)иште</i> и <i>-(н)ик</i>	319
8.2.9.3. Однос суфикса <i>-иште</i> и <i>-лиште</i>	320
8.3. ХИБРИДНЕ ТВОРЕНИЦЕ	321
8.3.1. Однос суфикса <i>-(а)ц</i> и <i>-ист(а)</i>	321
8.3.2. Однос суфикса <i>-(ич)ар</i> : <i>-ик</i>	324
8.3.3. Однос суфикса <i>-ар</i> : <i>-ант</i>	326
8.4. ЛЕКСЕМЕ СТРАНОГ ПОРЕКЛА	327
8.4.1. Однос <i>-(а)тор/-(у)тор</i> : <i>-ист(а)</i>	327
8.4.2. Однос <i>-ант</i> : <i>-атор</i>	331
8.4.3. Однос <i>-ант</i> : <i>-ат</i>	332
8.5. ПАРОНИМИЈСКИ МОДЕЛ <i>РАЗЛИЧИТА ТВОРБЕНА ОСНОВА – ИСТИ СУФИКС</i>	333
8.6. ЗАКЉУЧАК У ВЕЗИ СА ТВОРБЕНОМ АНАЛИЗОМ ПАРОНИМА	334
9. УРОЦИ НАСТАНКА И РАЗЛОЗИ МЕШАЊА ПАРОНИМА. ОДНОС ЛЕКСИЧКЕ НОРМЕ ПРЕМА ПАРОНИМИМА.	337
9.1. Узроци и начини настанка паронима	337
9.2. Узроци мешања паронима	341
10. ПАРОНИМИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА	347
10.1. Паронимија у наставним програмима	347
10.2. Паронимија у уџбеницима	349
10.3. Паронимија као истраживачки проблем за професоре српског језика	353
10.4. Именички пароними у настави	356
10.5. Задаци из области паронимије у руској методичкој литератури	359
10.6. Примери задатака са именичким паронимима на материјалу српског језика ..	361
10.7. Закључак о паронимији у настави српског језика	364
11. ПАРОНИМИЈА ИЗ УГЛА ЛЕКСИКОГРАФИЈЕ	366
11.1. Лексикографски опис паронимијских лексема у дескриптивним речницима српског језика	366
11.2. Речници паронима руског језика	368
11.3. Речници паронима осталих словенских језика	372
11.4. Закључак о паронимима из угла лексикографије	374
12. ЗАКЉУЧАК	375
13. ЛИТЕРАТУРА	392
14. ПРИЛОГ	408
15. БИОГРАФИЈА АУТОРА	579

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА (Шта су пароними?)

1.1. Паронимија као истраживачки проблем и важност њеног изучавања. Термин *пароним* (гр. *παρόνυμον* < *παρά* 'уз, поред' + *ονομα* 'име') представља један од кључних елемената појмовног апарата у Аристотеловим *Категоријама*, уводном спису *Органона*. Према преводу *Категорија* из 1954. године, „паронимима се називају све оне ствари које носе назив према неком другом појму, разликујући се од њега граматичким обликом, као, на пример, *граматичар* – од *граматика* и *храбар* – од *храброст* (Аристотел 1954: 15), док превод из 1970. објашњава да се паронимима „зову ствари које се разликују од неке друге ствари у падежу, и по њеном имену се називају. Тако се граматичар зове по граматички, а храбар човек по храбрости” (Аристотел 1970: 5). Наводи се још и да се пароними „налазе на средини између хомонима и синонима и учествују и у једнима и у другима” (Аристотел 1970: 46).¹ Међутим, појам *пароним* није изазвао велико интересовање каснијих филозофа, па се сам термин у многим филозофским речницима и енциклопедијама не дефинише. Један од филозофских речника у којем се одредница *пароним* ипак може срести јесте *Оксфордски филозофски речник* Сајмона Блекбурна. У овом лексикографском остварењу *пароним* се дефинише на следећи начин: „Израз употребљен код *Аристотела за термине који не означавају супстанције директно, већ само индиректно, издвајањем акcidentalних квалитета који припадају супстанцијама. „Воја” и „правда” означавају квалитете, али „обојено” и „праведно” описују ствари помоћу значења тих квалитета, и зато су пароними, који изведено индукују ствари” (Блекбурн 1999: 308).

Иако су од Аристотеловог увођења термина *пароним* прошли векови, од свих парадигматских лексичких односа најмање је пажње до сада посвећено паронимији, пре свега унутарјезичкој, и управо је код овог лексичког односа највеће размимоилажење када је дефинисање саме појаве у питању. Могли бисмо чак рећи да је једино око чега се истраживачи овог односа слажу управо то да не постоји консензус у вези са тим шта је заправо паронимија и које то речи називамо паронимима. Готово да нема монографије, речника, докторске дисертације или чланка посвећеног овој теми који не започиње констатацијом о неуједначеном приступу паронимији и шареноликости дефиниција овог феномена. Тако, на пример, започиње књига О. В. Вишњакове *Пароними савременог руског језика (Паронимы современного русского языка, 1974)*, најцитиранија књига посвећена паронимији, где се у уводу истиче да, и поред тога што су совјетски лингвисти почели посвећивати већу пажњу паронимији, сам појам паронимије није довољно осветљен у лингвистичкој литератури, виђење није усаглашено, недостаје методологија рада са паронимима, а сам термин се схвата веома различито, углавном прешироко (Вишњакова 1974: 5–6). Ауторка наводи да је о паронимима, осим кратких одређења у енциклопедијама, приручницима и радовима из области лексикологије, у време писања њене књиге постојало само неколико чланака посвећених овом питању и да нема ниједног истраживања у виду монографије посвећеног посебно проблему паронима (Вишњакова 1974: 6–7). Она даље додаје да су на неопходност разматрања овог питања

¹ Према тумачењу Ј. Радић (2008: 461–462), уочљиве су суштинске разлике између ових дефиниција и смисла са којим се термин *пароним* користи у основном делу текста *Категорија* (главе V–VIII), јер тамо термин *пароним* стоји у опозицији према појму *појам*. Она, даље, закључује да је накнадна релативизација *паронима* допринела да се релативизује и сам појам *појам* и да интерпретатори Аристотелових судова нису разумели да пароними не морају бити истокорени са појмовном речју и да то нису појмови, као и да један појам може имати и обично и има више паронима (нпр. према појму *величина* стоје пароними *велики* и *мали*, према појму *висина* – *висок* и *низак* и сл.) (Радић 2008: 462). Ауторка, дакле, сматра да су преводи и коментари дефиниција паронима одредили употребу и само (не)разумевање термина у народним епохама, као и његов статус као дела лингвистичког терминосистема.

указали, пре свега, представници методичке мисли у прошлости, на пример, В. Ј. Стојунин (В. Я. Стоюнин) и Ф. И. Буслајев (Ф. И. Буслаев).² Тако, на пример, Стојунин (1954: 377 према Вишњакова 1974: 5) сматра да са ученицима, независно од граматике, треба радити на појашњавању сличних речи које означавају различите појмове и наводи примере попут *рыбий – рыбный, зубастый – зубатый* и сл. Иако је од изласка књиге О. В. Вишњакове прошло више од 40 година, маргинализовање и несистемско проучавање паронимије и неусаглашеност дефиниција паронима и даље представљају проблем истраживачима овог лексичког односа. О томе нам сведочи и једна рецентнија докторска теза – *Деривациона паронимија у руском и немачком језику (на примеру придева)* Д. А. Иванове – из 2016. године.³ Да се ствари нису много промениле када је паронимија у питању, потврђује нам једна од уводних констатација ауторке ове дисертације у којој она истиче да у лингвистици постоје озбиљна неслагања у схватању паронимије, што се рефлектује и у самим садржајима речника паронима, као и да на многа теоријска питања у вези са паронимима још увек нису дати адекватни одговори (Иванова 2016: 3–4). Поред тога, и у већини радова који су објављени у периоду између монографије О. В. Вишњакове из 1974. и докторске дисертације Д. А. Иванове из 2016. године опште место представља проблем недовољне изучености и неуједначене дефинисаности паронимије.⁴

Осим на методички аспект важности изучавања паронимије, у литератури посвећеној овом питању упућује се и на значај који паронимија има за језичку културу и лексичку норму. О паронимима се у већини радова углавном говори као о речима које се неоправдано мешају у употреби, чијом се неправилном употребом нарушава лексичка норма и код којих генерално често греше како изворни говорници једног језика, тако и они који тај језик уче као страни. Због тога руски лингвисти парониме називају *тежким речима (трудные слова)*, а англосаксонски *збуњујућим речима (confusable words)*. Пароними се, заправо, у великом броју публикација у којима се на неки начин помињу и дефинишу не обрађују у оквиру лексиколошке проблематике, већ се смештају у дидактику (нпр. у речнику *Le nouveau Petit Robert*⁵) или у културу говора (Томас 1984). О оваквом статусу паронима у лингвистици обавештава нас и Л. Сидрова (2012: 161), која истиче да се у руској лингвистици паронимско мешање често разматрало као одређено нарушавање лексичке норме и да су о тим непожељним језичким појавама више пута писали В. В. Виноградов, Л. В. Шчерба и Г. С. Винокур. Такође, и О. О. Михаиленко-Зото говори о томе да се пароними у школама обрађују пре свега на часовима говорне културе када се са ученицима вежба правилна употреба неких паронимских парова у контексту (2019: 55).

Због свега наведеног, сматрамо да је веома важно паронимији прићи као једном од парадигматских лексичких односа, дакле – из угла лексикологије, а не дидактике или говорне културе, системски проучити речи које ступају у овај лексички однос и понудити што прецизнију дефиницију испитиване појаве. Због тога ћемо у наставку текста детаљније представити погледе на паронимију у инословенској и славистичкој литератури, како бисмо на основу мноштва различитих, некада и противречних дефиниција, дошли до оне која суштински описује овај парадигматски лексички однос. Будући да је један од главних задатака наше дисертације долажење до одговора на питање шта је заправо паронимија, у наставку

² О. В. Вишњакова наводи и друге радове у којима се паронимима приступа из угла методике предавања и учења руског језика: Н. П. Колесников, „Паронимия в современном русском языке”, у: *Русский язык в школе*, 1961, бр. 3, стр. 52–54; Н. Я. Лойфман, „Типы упражнений по паронимам”, у: *Русский язык в школе*, 1961, бр. 3, стр. 74–75; Л. Тарабрина, „О паронимах”, у: *Русский язык в школе*, 1961, бр. 6, стр. 60–62; Л. А. Киселевой, „Паронимы и омонимы”, у: *Русский язык для иностранцев*, 1964, стр. 43–50.

³ Наведена докторска дисертација није посвећена међујезичкој паронимији, већ поређењу унутарјезичке паронимије у двама различитим језицима – руском и немачком.

⁴ Више речи о историјату изучавања паронимије биће у посебном поглављу посвећеном истраживању овог лексичког односа у Русији и другим словенским земљама, као и у инословенској литератури.

⁵ **DIDACTIQUE** Se dit de mots presque homonymes (ex. *éminent* et *imminent*) – речи које су скоро хомоними: <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/paronyme>.

текста ћемо најпре представити досадашња сазнања о овој појави, а затим, на основу свега што се у литератури може прочитати о паронимима, у поглављу о предмету, циљевима и корпусу изнети своје виђење овог лексичког односа и критеријуме за одређивање паронима.

1.2. Преглед досадашње литературе о паронимији. У овом поглављу ћемо представити досадашње радове о паронимији, најпре оне који се баве неким од несловенских језика, а затим оне у којима се истражују пароними у неком од словенских језика. Морамо нагласити да преглед литературе, осим оне србистичке, не тежи представљању свих радова и монографија у којима се говори о овом феномену, већ да је главни циљ овог сегмента да се, колико је то могуће, хронолошки представи развој изучавања паронима, укаже на разноврсност дефиниција које се у литератури срећу, истакну они радови и проучаваоци који су највише допринели осветљавању ове појаве и представе неки од најновијих радова и тенденција у приступу паронимима.⁶

1.2.1. Преглед инословенске литературе о паронимији. У овом потпоглављу најпре су представљени погледи на паронимију у монографијама и чланцима, и то прво они које заступају лингвисти са енглеског говорног подручја, а затим и оних аутора који се баве паронимима у неким другим несловенским језицима, пре свега у шпанском и француском, као светским језицима и језицима које аутор ове тезе познаје, док ће остали језици остати ван предмета нашег интересовања. За монографијама и чланцима следе дефиниције паронимије и паронима из описних речника и лингвистичких енциклопедија (такође прво оних на енглеском језику, а затим и оних на неким другим несловенским језицима), док се на самом крају ове целине налазе неки савременији погледи на овај феномен, пре свега из угла корпусне и компјутерске лингвистике.

1.2.1.1. Паронимија у монографијама и чланцима. На основу увида у досадашњу литературу о паронимима у несловенским језицима, први закључак који се намеће јесте да западноевропски лингвисти или нису посвећивали посебну пажњу овој језичкој појави или је, када су се њоме бавили, нису посматрали као парадигматски лексички однос, већ као потпуну случајност, као однос између лексема које имају веома сличну форму, а потпуно различито и неповезано значење и код којих се често грешу. Већина истакнутих проучавалаца енглеског језика заправо не употребљава термин *паронимија* (Улман 1957; Палмер 1976; Лајонс 1977; Липка 1992; Марфи 2003; Сид 2003; Халидеј и Јалоп 2007)⁷. Међутим, чак и када не користе посебну термилошку ознаку за ову појаву, неки од њих примећују колико потешкоћа у учењу језика стварају формално сличне лексеме. Тако, на пример, Липка (1992: 167), у одељку своје *Лексикологије* у којем говори о колокацијама, скреће пажњу на проблематичне спојеве попут *optic nerve*, *optical illusion*, колокације са *electric* и *electrical* и сл. Он истиче да се овакви спојеви морају учити напамет као готови изрази и да се за њих не могу формулисати синтаксичка или семантичка правила (Липка 1992: 167). Аутор даље наводи да се и лингвисткиња Лајцке (Leitzke 1989) бавила сличним спојевима са, како их она назива, „деноминативним придевима”, попут *industrial/ous*, *electric/al*, изведених помоћу исте

⁶ О томе колико радова о паронимима у овом тренутку постоји, можда најпластичније говори податак да се на руском сајту www.elibrary.ru на упит *пароним* добија 6.074 резултата (приступљено 11. 1. 2022).

⁷ Да они заправо паронимију не убрајају у парадигматске лексичке односе, сведоче управо поглавља њихових монографија посвећена овим везама. На пример, Липка (1992: 134–158) у оквиру дела о парадигматским односима говори о хомонимији у односу на полисемију, о конверзији, синонимији, хипонимији, комплементарности, антонимији, контрасту и опозицији; Палмер (1976: 59–91) говори о синонимији, хомонимији и полисемији, инкомпатибилности, хипонимији, антонимији, релационим опозицијама и нечим што назива „компонентама”, односно речима које су у разноврсним везама; Сид (2003: 63–71) у оквиру лексичких релација издваја хомонимију, полисемију, синонимију, антонимију (опозите), хипонимију, меронимију, однос јединка–колектив (*member–collection*; нпр. *овца–стадо*, *птица–јато* и сл.) и порција–маса (*portion–mass*; нпр. *течност–кан*, *папир–лист* и сл.); Марфи (2003: 133–237) говори о синонимији и сличности, антонимији и контрасту, хипонимији, меронимији и другим релацијама. Марфи (2003: 236), између осталих, анализира и неке споредне парадигматске лексичке односе, као што су везе на основу узрока (*show–see*), тропонимија (*amble–walk*), не-тропонимија (*step–walk*) итд.

творбене основе и различитих суфикса. Како Липка извештава, поменути ауторка је на основу истраживања корпуса дошла до закључка да се јасна разлика уочава само код пара *historic* (*famous in history* – чувен, познат у историји) и *historical* (*belonging to history* – који припада историји)⁸, док се у случају других сличних колокација не може установити правило и различитим суфиксима се може исказати исто значење (према Липка 1992: 168). Као што се из наведеног може закључити, поменути аутори су се без коришћења термина *пароним* и *паронимија* бавили оним што ми данас под тим називима подразумевамо, јер су у питању лексеме које су и формално и семантички веома сличне.

Један од ретких англосаксонских лексиколога који помиње паронимију и њоме се бар донекле бави јесте Д. А. Круз (1991). Он, наиме, под паронимијом подразумева однос једне речи са другом која припада различитој врсти речи и настаје од прве неким од процеса творбе речи (нпр. *long* – *lengthen*, *wide* – *widen*, *deep* – *deepen*, *cook* – *cooker*, *heat* – *heater* и сл.). Круз даље истиче да је деривационо усложњавање праћено семантичким усложњавањем и да у регуларним случајевима паронимије основа представља *ендоним* (*endonym*) паронима. Наиме, термин *ендоним* Круз користи у значењу онога што улази у значење друге лексеме. Према његовој терминологији, *ендонимија* (*endonymy*) јесте однос семантичке инкапсулације и подразумева укључивање значења једне лексеме у значење друге. Лексема чије је значење укључено у другу лексему назива се *ендоним* (*endonym*), а она у чије је значење укључена прва лексема назива се *ексоним* (*exonym*) (Круз 1991: 123). То, даље, значи да је за Круза свака паронимија уједно и ендонимија, да је свака мотивна реч ендоним, а сваки њен дериват ексоним. Овај случај садржавања једне лексеме у другој Круз илуструје на примеру придева (нпр. *wide* – широк) који је инкапсулиран у глаголу (нпр. *widen* – проширити). Осим тога, он разликује и различите врсте паронимских веза. На пример, дериват који има ужи семантички садржај од мотивне речи (*write* – генерално писати : *writer* – само онај који пише књиге или *walk* – ходати : *walker* – шетач) Круз (1991: 131) назива *хипопаронимом* (*hypo-paronym*), док деривате који имају шире значење од мотивне речи (нпр. *potter* : *pot*, где грнчар (*potter*) може правити различите ствари, а не само лонце (*pots*)) назива *суперпаронимима* (*super-paronym*). Осим тога, аутор издваја и *хетеропаронимију* (*hetero-paronymy*), као у примерима *conduct* и *conductor*, где не постоји очигледна семантичка веза. Треба додати и да Круз под паронимијом (правом) подразумева само случајеве где између мотивне речи и деривата постоји једнак семантички опсег (*heat*–*heater*), док остале случајеве назива *лажни пароними* (*false paronyms*), а да у паронимију укључује и оно што ми данас називамо конверзијом (творбом претварањем), и то под називом *zero-derived paronyms* (нпр. *hammer* (n.) : *hammer* (v.), *comb* (n.) : *comb* (v.) и сл.) (Круз 1991: 132). Као што се из приложеног може видети, Круз паронимију шири на читаво деривационо гнездо једне лексеме, што је преширок приступ који, као ни оне по којима се пароними изједначавају са хомонимима или се под њима подразумевају било које формално повезане лексеме, ми у овом докторату нећемо прихватити.⁹

Ипак, у литератури посвећеној несловенским језицима доминира приступ по коме се пароними схватају, пре свега, као лексеме које стварају недоумице при учењу и коришћењу, као речи које се често неоправдано мешају, односно као малапропизми (Овен 1966; Рум 1979). Фокус је, према томе, на сличној форми, а не семантици. Како М. Петровић и Б. Тулимировић наводе, пароними ни у хиспанској литератури нису уједначено дефинисани, премда су веома ретко и обрађивани (2014: 26). Оне истичу да хиспански истраживачи Валућ де ла Торе и Верћер Гарсија (2007) парониме дефинишу као „речи у чијој се етимологији налази исти корен или као речи чија фонетска сличност доводи до збуњености у одабиру одговарајуће речи у одређеном контексту”, Гутјерес Арус (2006) их дефинише као „две или више речи које имају различита значења, а врло сличне облике које често разликује само једна фонема”, док

⁸ У српском језику би се у оба случаја (*historic spot/event/speech* : *historical studies/events*) употребио придев *историјски*.

⁹ На сличан начин паронимима је приступао и Рос (1981: 136–141 према Драгићевић 2007: 314).

Мартинес де Соуса (2003) објашњава паронимију као појаву „када све или више речи имају различито значење, али су међусобно повезане или сличне, било етимолошки или на основу облика и начина изговора” (према Петровић и Тулимировић 2014: 26). Тако се, према речима ових ауторки, паронимима у шпанском језику сматрају примери попут *caza* (лов) и *casa* (кућа), *botar* (избацити, отпустити) и *votar* (гласати), *herrar* (поткивати) и *errar* (грешити) и сл. (Петровић и Тулимировић 2014: 26). Ми смо, с друге стране, у једној новијој шпанској монографији посвећеној лексиколошким питањима, у делу који је посвећен игри речи, пронашли дефиницију која каже да постоје речи које су фонетски и ортографски сличне, а које се називају паронимима: *apóstrofe* (увреда) и *apóstrofo* (апостроф), *pábilo* (фитиљ свеће или бакље) и *pábulo* (гориво) и сл. (Ариас и Фереро 2019: 279).¹⁰ Као што се из свега наведеног може закључити, пароними се и у шпанској литератури веома широко дефинишу, при чему могу, али и не морају бити семантички повезани. Због тога се у парониме могу убројати и они примери који из нашег угла заиста јесу у том односу, али и они које не бисмо уврстили у ову врсту парадигматске везе. Сличну ситуацију у француском језику показује Шоптрајанов (1967: 158), који наводи да се у француском језику изван број речи скоро подједнако изговара и пише, али се разликује по значењу и, често, по акценту и да се такве речи називају паронимима. Он, даље, говори о томе да има паронима који се прилично разликују и по изговору и по писању, па се зато деле на *блиске парониме* (*paronymes prochains*) и *удаљене парониме* (*paronymes éloignés*), као и да у француском језику има много више удаљених паронима јер скоро свака реч може ући у списак и речник паронима будући да постоји реч која јој је блиска по изговору или писању (Шоптрајанов 1967: 158).¹¹

1.2.1.2. Паронимија у речницима и енциклопедијама. Када је у питању дефинисање термина *пароним* и *паронимија* у савременим речницима енглеског језика, веома изненађује чињеница да ови појмови у већини речника заправо и не постоје као одреднице. Таква је ситуација у Лонгмановом, Колинсовом, Кембричком и Мекмилановом речнику, док се једино у Оксфордском онлајн речнику и Вебстеровом онлајн речнику може пронаћи понешто о паронимима. У Оксфордском онлајн речнику¹² пароним се примарно дефинише као *реч која је изведена од неке друге речи и има повезано значење*: нпр. *мудрост* је пароним лексема *мудар*, док је секундарно пароним лексема настала адаптацијом неке стране речи.¹³ Ова дефиниција коју дају оксфордски лексикографи веома је блиска оној коју наводи Д. А. Круз, а која је, са друге стране, можда и најближа Аристотеловом схватању овог појма. Што се тиче лингвистичких речника написаних на енглеском језику, дефиницију сличну оној у Оксфордском речнику пронашли смо у једном старијем лингвистичком речнику – *Речник лингвистике* (*Dictionary of linguistics*) – где се пароним такође дефинише слично као код Круза: *пароним је реч изведена од исте речи као нека друга реч. Пароними су слични по форми, али различити по значењу* (Пеи 1954: 166),¹⁴ као и код Басмана (1998: 862), који паронимију

¹⁰ У оригиналу: *Hay voces que se parecen fonética y ortográficamente, los conocidos como parónimos: apóstrofe/apóstrofo, pábilo/pábulo, tálamo/túmulo.*

¹¹ Што се немачког језика тиче, Б. Тафра (2005: 250) наводи да неке немачке лексикологије уопште не обрађује паронимију (Шипан 1987), док је друге само спомињу у оквиру хомонимије (Габка 1984). Поред тога, Д. А. Иванова (2016: 4), која је поредила руске и немачке парониме, наводи да су немачки лингвисти веома ретко разматрали појаву паронимије, а и сам термин *пароним* се ретко користи.

¹² <https://www.lexico.com/definition/paronym> 1. *Linguistic*. A word which is a derivative of another and has a related meaning: ‘wisdom’ is a paronym of ‘wise’. 1.1. A word formed by adaptation of a foreign word. Contrasted with **heteronym** “‘preface’ is a paronym of Latin ‘prefatio’”.

¹³ Пароними се слично дефинишу и у Вебстеровом речнику. Код одреднице *paronym* стоји: *a paronymous word*, док се код одреднице *paronymous* дају два значења: **1:** CONJUGATE sense 4 (= *having the same derivation and therefore usually some likeness in meaning*). **2.a:** *formed from a word in another language*; **b:** *having a form similar to that of a cognate foreign word* (www.merriam-webster.com/dictionary). Поред тога, у овом речнику се дају и занимљиви подаци да је лексема *paronymous* први пут употребљена 1656. године, а лексема *paronym* 1846.

¹⁴ **Paronym:** A word derived from the same primary word as a given word. Paronyms are similar in form but differ in meaning.

примарно дефинише као фонетску сличност између две лексеме из различитих језика, нпр. енгл. *summerand* и нем. *sommer*, а секундарно као део творбе речи, као застарели термин за извођење речи из истог корена, нпр. *work, worker, workable*¹⁵. Пароними су дефинисани и у *Речнику лексикографије* Хартмана и Џејмса (2002: 106), где се паронимија објашњава као веза између две или више речи које су делимично идентичне у форми и/или значењу и које изазивају недоумице при рецепцији или репродукцији. Аутори говоре и о паронимији у ужем смислу, која се односи на сличнозвучне речи које су блиске хомофонима, док паронимија у ширем смислу обухвата све случајеве сличнозвучних или сличнозначних „збуњујућих” речи¹⁶. И најзад, иако се паронимија не дефинише у *Енциклопедијском речнику модерне лингвистике* Д. Кристала (1988), она је своје место нашла у његовом *Речнику лингвистике и фонетике* из 2008. године, где стоји да је *паронимија* термин који се понекад користи у семантичким анализама да упути на везу између речи изведених из истог корена и да се то нарочито односи на речи које су настале од речи из другог језика уз само малу промену: француско *pont* и латинско *pons* су пароними, а однос међу њима назива се паронимија (Кристал 2008: 351).¹⁷

Када су у питању речници других инословенских језика, у Оксфордском речнику шпанског језика стоји да је *пароним* реч која својим обликом или начином изговора подсећа на неку другу реч,¹⁸ а пароними се на сличан начин дефинишу и у *Речнику шпанског језика* Шпанске краљевске академије: као појава у којој су две или више речи међусобно повезане или сличне и то на основу свог порекла или на основу форме и начина изговора¹⁹. Што се тиче француског језика, већ поменути речник француског језика *Le nouveau Petit Robert* дефинише их као „скоро хомониме” и наводи примере *éminent* (угледан) и *imminent* (неизбежан), у *Општој Ларусовој енциклопедији* (1966: 137) дефинишу се као речи које су сличне по звуку и облику, нпр. *acception* (значење) – *acception* (прихватање), *conjecture* (претпоставка, хипотеза) – *conjoncture* (везник), док се у *Енциклопедији доброг француског језика у савременој употреби* П. Дупреа (*Encyclopedie du bon Français dans l' usage contemporain*, 1972: 1861) пароним одређује као реч која личи на неку другу реч по звуку, ортографији или форми.

Видимо да је ситуација у дескриптивним и лингвистичким речницима слична оној каква се среће у лексиколошким и семантичким монографијама – пароними се често не помињу, а када се јаве, доминирају два приступа: они се дефинишу или као само формално повезане лексеме (чешће) или као лексеме које су творбено повезане, односно припадају једном деривационом гнезду.

1.2.1.3. Паронимија из угла корпусне и компјутерске лингвистике. Нашу пажњу привукли су и неки рецентнији радови о паронимима из угла корпусне и компјутерске лингвистике. Један од њих је и чланак под насловом *Пароними за убрзано исправљање семантичких грешака* И. А. Бољшакова и А. Гелбука (2003). У овом чланку аутори парониме посматрају као „сличне” речи чија замена нарушава смисао текста, а сличност може бити у словима, гласовима или морфемама (Бољшаков и Гелбук 2003: 198). Они, даље, говоре о различитим типовима грешака у тексту: правописним, синтаксичким и семантичким и истичу

¹⁵ **paronymy** [Grk óνυμα ‘name’] / 1 Phonic similarity between two expressions from different languages, e. g. Eng. summerand Ger. Sommer. / 2 In word formation, obsolete term for derivations of the same word stem: work, worker, workable.

¹⁶ **paronymy** The relationship between two or more words partly identical in form and/or meaning, which may cause confusion in reception or production. In narrow sense the term paronymy refers to ‘soundlikes’ (cognate near-HOMOPHONES such as affect/effect or feminine/feminist), but in the wider sense it conversary ‘lookalike’ or ‘meanalike’ CONSUSIBLE WORDS → DERIVATIVE.

¹⁷ **paronymy** (n.) A term sometimes used in semantic analysis to refer relationship between words derived from the same root. It is especially applied to a word formed from a word in another language with only a slight change: French *pont* and Latin *pons* are **paronyms**, and the relationship between them is one of **paronymy**.

¹⁸ <https://www.lexico.com/es/definicion/paronimo>:1. [palabra] Que se parece a otra en su pronunciación o en su forma. 'acechar' y 'asechar' son palabras parónimas.

¹⁹ Dicho de una palabra: Que tiene con otra una relación o semejanza, sea por su etimología o solamente por su forma o sonido, como *vendado* y *vendido* (<https://dle.rae.es/par%C3%B3nimo>).

Methodologie (method / methodology), formell / formal / förmlisch (formal). Један од занимљивијих закључака аутора јесте да, иако семантичка разлика међу овим лексемама постоји, емпиријски резултати показују да је значење наведених паронима доживело благу семантичку промену и да они полако прелазе у синониме. Због тога аутори сматрају да оштра дистинкција између синонимије и паронимије није увек оправдана. У случају неких других парова, разлика у значењу и даље постоји и пароними показују ограничења у употреби (Сторјохан и Шнерх 2014: 463–464). Ова констатација нам се чини веома важном, јер и наша грађа показује да је процес синонимизације врло активан и тесно повезан са паронимијом, што ћемо у одговарајућим поглављима рада покушати и да докажемо.

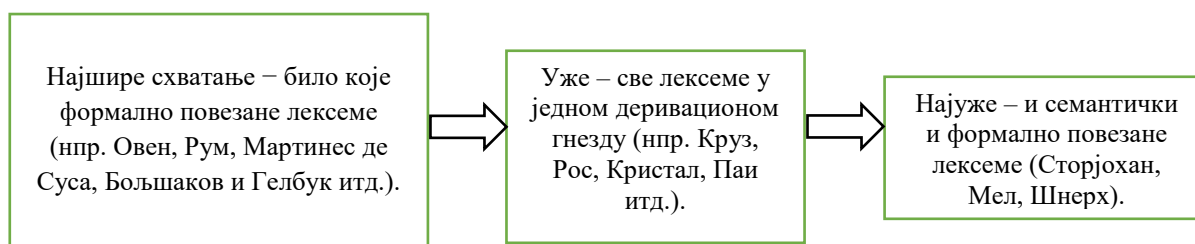
Немачки лингвисти даље примећују да иако су пароними привукли пажњу корпусне лингвистике, до сада није спроведено детаљно емпиријско испитивање ових лексичких јединица, већ се њима приступало пре свега из угла практичне лексикографије, односно забележени су у неколико речника (исп. Милер 1973; Полман и Волк 2010), премда не систематично. Што се тиче досадашњих теоријских испитивања немачких паронима, Сторјохан и Шнерх (2014: 464) наводе да се овим питањем бавио Хаусман (1990), нарочито из угла контрастивне лингвистике, тачније из перспективе теорије превођења и проблема које пароними стварају на том пољу, док је Ј. Лазареску (1995, 1999) парониме посматрао превасходно из угла учења страних језика и направио њихову класификацију, по којој постоје фонетске и ортографске погрешке, лексиколошки повезане грешке, граматички повезане грешке и семантичко-стилске грешке. Мешање паронима се, како истичу аутори, често доводи у везу са нормом и кршењем семантичких правила, због чега се на интернету може наћи велики број блогова на којима корисници постављају питања попут *да ли се каже ефективан или ефектан*. Они, међутим, истичу да је дискутабилно да ли мешање паронима увек доводи до кршења лексичке норме (Сторјохан и Шнерх 2014: 465). Ово се и нама чини занимљивим и важним питањем и стога ћемо кроз сам рад и анализу грађе покушати да дођемо до одговора на питање да ли употреба једног паронима уместо другог увек доводи до лексичке грешке или има и оних контекста у којима се могу употребити оба парњака без огрешења о норму и без промене смисла самог текста.

Посебно користан део овог рада јесте представљање корпусно заснованог емпиријског испитивања паронима, што ћемо и ми покушати да спроведемо у главном делу ове докторске дисертације. Како аутори истичу, подаци из корпуса омогућавају истраживачима да кроз време прате суптилна семантичка померања која се у семантици паронима дешавају и да установе степен семантичког преклапања ових сличнозначница (Сторјохан и Шнерх 2014: 465). Они даље предлажу да се упоређивање значењске сличности и удаљености врши преко поређења колокација у којима се испитивани паронимски парови у корпусу јављају, што нам се чини као занимљив и исправан методолошки приступ паронимима. Аутори, рецимо, на основу анализе корпусних података показују да се придев *ефикасан (effizient)* најчешће јавља уз именице које означавају опрему, инструменте, технолошка достигнућа и енергијске изворе, док се придев *ефективан (effektiv)*, с друге стране, везује за област криминала и управљања кризним ситуацијама, као и у вези са медицински третманима, очувањем природе, банкарством и финансијама, али да има и оних колокација у којима се ове лексеме понашају као синоними (Сторјохан и Шнерх 2014: 469).²² Због тога аутори сматрају да однос интерпретирања и документовања семантичких промена и лексичке норме представља једно од најважнијих питања у вези са паронимијом, са чиме се и ми слажемо.

²² У речницима Милера (1973) и Полмана и Волка (2010), који служе као прескриптивни приручници, корисницима се даје „наводно” исправна употреба ових лексема и повлачи оштра семантичка граница међу њима, што аутори чланка сматрају упитним, јер подаци из корпуса не потврђују тако стриктну рестрикцију употребе и сматрају да разликама не треба давати предност над сличностима, већ да треба представити реално стање (према Сторјохан и Шнерх 2014: 472–473).

У једном теоријски слично усмереном чланку, Мел и Сторјохан (2017) представиле су пројекат *Paronymwörterbuch* (Речник паронима), који се израђује на Институту за немачки језик у Мајнхаму, а који омогућава да се издвоје најчешћи паронимски модели, попут *-al/-istisch*, *-end/-lich*, *-ig/lich*, *-sam/-lich* итд., као и да се направи одређена класификација паронимских парова, која укључује 1) генералне (опште) парониме, 2) дискурсне парониме (који се везују за различите дискурсе), 3) парониме са различитом конотацијом (неутрална : негативна), 4) парониме који упућују на сличне, али на неки начин супротстављене концепте (сталактит : сталагмит), 5) пароними који се јако слично пишу, али су семантички удаљенији, 6) парове са различитом синтаксичком функцијом, 7) парониме који су скоро синоними, 8) парониме који имају различиту дистрибуцију и фреквенцију (Мел и Сторјохан 2017: 344; 349–350).²³ На конференцији EURALEX 2018 П. Сторјохан (2018: 187–197) поново је говорила о немачком електронском речнику паронима, његовој динамичкој структури и свим предностима и погодностима које истраживачима нуди.²⁴

На крају прегледа инословенске литературе, закључујемо да, када се паронимија уопште и спомиње, доминирају три главна правца у схватању ове појаве: 1) паронимија се схвата веома широко – као однос између било којих речи које имају сличну форму и/или изговор, а потпуно неповезано значење (скоро као хомоними); 2) паронимија се схвата као веза између свих лексема које припадају једном деривационом гнезду; 3) паронимија се схвата као однос између лексема које су и формално и семантички повезане. Графички представљено, то би изгледало овако (од најширег до најужег схватања паронимије):

Графикон 1: Схватања паронимије у инословенској литератури

1.2.2. Преглед славистичке литературе. У славистици је, пре свега у Русији, ситуација посве другачија када су пароними у питању. Њихово изучавање има веома дугу традицију и све је актуелније, а и сам садржај термина *пароним* донекле је уједначен, мада наравно и овде има доста противуречности, пре свега у зависности од тога да ли се они посматрају из угла лексикологије или стилистике. Због тога што се паронимима највише пажње поклањало, а и данас се поклања, у Русији, представљање славистичке литературе о паронимији започећемо управо од радова лингвиста из ове земље. Након тога ћемо прећи на радове осталих источнословенских и западнословенских лингвиста, док ће посебно место заузети преглед јужнословенске литературе, и то пре свега оне српских и хрватских лингвиста.

1.2.2.1. Руска литература о паронимима. У овом одељку ћемо покушати да хронолошки представимо историјат изучавања паронима у русистици, при чему ћемо посебан акценат ставити на резултате истраживања О. В. Вишњакове и Т. В. Веракше, које су паронимији приступале као системској појави. Поред тога, на овом месту ћемо указати и на бројне класификације паронима које у руској литератури постоје.

²³ У овом тренутку, пре анализе саме грађе, не можемо дати примере из српског језика за све наведене категорије.

²⁴ Речник је доступан на електронској адреси: <https://www.ids-mannheim.de/lexik/paronymwoerterbuch/>.

1.2.2.1.1. Почети изучавања паронимије у Русији. Када је у питању тачна година када се у русистици први пут употребљава термин *пароним*, О. В. Вишњакова (1974: 7) наводи да је он први пут поменут 1871. године у „Једнојезичном речнику 30.000 страних речи” (*Объяснительный словарь 30 000 иностранных слов*) И. Ј. Бурдона и А. Д. Михельсона, а да је 1883. Н. В. Крушевски о паронима говорио као о читавом низу парова речи које личе једна на другу, а разликују се фонетски и морфолошки²⁵. Т. В. Веракша (2000: 4) додаје и да је Михельсон 1883. године у „Експликативном речнику страних речи” (*Объяснительный словарь иностранных слов*) парониме дефинисао као речи које су исте по изговору, а различите по писању и по смислу.²⁶ Паровима сличних речи бавио се и А. А. Потебња 1889. године и заустављао се на примерима као што су *статѣкъ* и *станѣкъ*, *рыбии* и *рыбной*, док је А. М. Пешковски паронимима називао речи сличне по гласовима, али не истоветним и наводио примере попут *провидеть* и *предвидеть*, *интеллигентнѣй* и *интеллигентский*, *смешание* и *смещение* (према Вишњакова 1974: 7). У саме почетке изучавања паронима убрајају се и схватања А. Н. Гвозденова (1955), који у књизи „Нацрти стилистике руског језика” парониме дефинише као речи различите по значењу са сличним, мада не истоветним изговором, као и В. А. Лившица у књизи „Практична стилистика руског језика”, Н. Г. Листвинова у монографији „Питања стилистике руског језика” и сл. (према Вишњакова 1974: 8). Т. В. Веракша истиче да се паронимија у XIX веку везивала пре свега за стилистику и говорну културу руског језика и обрађивала у оквиру различитих стилистика, лексикографских приручника и корективних речника, у којима се корисницима скреће пажња на речи које се често мешају, а које су напослетку добиле назив *пароними* (попут *отечество* (отаџбина) // *отчество* (патроним); *службист* (марљив чиновник, негативно) // *службака* (марљив чиновник, разговорно и неутрално)) (Веракша 2000: 4). У другој половини XX века разматрање паронимије је из области језичке културе пренето на поље лингвистичких истраживања, а велики допринос формирању савремених тенденција у испитивању паронима дали су О. С. Ахманова, Ј. А. Бельчиков, О. В. Вишњакова, А. И. Гвоздев, Н. П. Колесников, Л. П. Крисин, М. С. Пањушева, Т. Г. Пономаренко, Д. И. Розентал, Л. И. Скворцов, М. А. Теленкова, Н. М. Шански, Д. Н. Шмељов и други (Веракша 2000: 5).

Дефиниције наведених аутора донекле се међусобно разликују. Тако, на пример, Л. П. Крисин и Л. А. Скворцов, у речнику „Правилност руског говора” (*Правильность русской речи*), премда не помињу сам термин *пароним*, говоре о томе да богатство деривационих средстава руског језика врло често доводи до мешања истокоренских речи (подвукла В. Н.), блиских по значењу и по сфери употребе, а различитих по грађењу: с различитим префиксима, различитим суфиксима итд. (Крисин и Скворцов 1965: 5). У речнику се наводе примери попут *впрыснуть* (убризгати) : *вцпрыснуть* (попрскати); *горделивый* (горд) // *гордый* (поносан); *дефектный* (дефектан, за неживо) // *дефективный* (дефектни, за живо), *невежа* (простак) // *невежда* (незналица) и сл. Међутим, пароними у овом речнику представљају само део грађе, јер је ово лексикографско остварење посвећено најтипичнијим случајевима потешкоћа у руском језику генерално, па се у њему обрађују и лексеме које су блиске по сфери употребе, али су различите по значењу, стилистичке погрешке при употреби речи, таутолошке синтагме, неумесна употреба позајмљеница и сл.

У „Речнику лингвистичких термина” (*Словарь лингвистических терминов*) О. С. Ахманове пароними се дефинишу као „речи које услед сличног звучања и делимичног подударања морфемског састава могу користити у говору или погрешно или као изражајно стилско средство” (1966: 313).²⁷ У дефиницији Ахманове фокус је, дакле, на формалној, а не

²⁵ Становиште Н. В. Крушевског да постојеће гласовне варијанте једне исте речи могу да се диференцирају по значењу подржао је 1916. године В. В. Поржезински (Вишњакова 1974: 7).

²⁶ Као и многе друге, дефиниција Михельсона фокус ставља на форму, односно изговор и тиме парониме заправо изједначава са хомонимима, односно хомотонима.

²⁷ **Пароними** – слова, которые вследствие сходства в звучании и частичного совпадения морфемного состава могут либо опшбочно, либо каламбурно использоваться в речи.

на семантичкој вези паронима, што их поново приближава хомонимима, и они се овде посматрају као стилско средство, што није усамљен случај у руској литератури.

С друге стране, у „Приручнику лингвистичких термина” (*Справочник лингвистических терминов*) Д. Е. Розентала и М. А. Теленкове пароними су „истокоренске речи (подвукла В. Н.) блиске по звучању, али различите по значењу или делимично подударне по значењу” (1972: 212),²⁸ на пример, *романтический* (романтичан) : *романический* (који се односи на роман), *значение* (значење) : *значимость* (значај). Међутим, у „Практичној стилистици руског језик”, издатој 1974. године, Розентал, дефинишући пароним, не истиче да су пароними истокоренске речи: „Пароними, речи блиске по звучању, али различите по семантици, пре свега се, наравно, разграничавају према себи својственом значењу” (1974: 68).²⁹

Даље, аутори лексикографског приручника „Компликовани случајеви употребе истокоренских речи руског језика” (*Трудные случаи употребления однокоренных слов русского языка*) (1968) Ј. А. Бельчиков и М. С. Пањушева, као што се из самог наслова види, паронимима сматрају само истокоренске речи. Они истичу да се под паронимима подразумевају речи које имају структурну (самим тим и гласовну сличност), односно које имају исти корен. Поред тога, паронимски низ сачињавају сродне речи које припадају истој врсти речи, а имају и заједничка граматичка обележја, нпр. *дымный* (задимљен) : *дымовой* (димни) : *дымящийся* (који се дими) (1968: 3). Сматрамо да је констатација да пароними морају имати заједничка граматичка обележја веома важна и ми ћемо у главном делу рада испитати како у вези са тим стоје ствари у српском језику. Овај критеријум паронимичности није усамљен у русистици (исп. Вишњакова 1974). Исти аутори, у *Речнику паронима руског језика* (1994), донекле ревидирају своје ставове и кажу да пароними не морају бити јасно семантички повезани јер се срећу и они пароними (премда знатно ређе) који немају заједничка семантичка обележја из различитих историјско-лингвистичких разлога и неких законитости извођења деривата из истог корена, а да се паронимија таквих речи чува захваљујући њиховој структурно-морфолошкој сличности (Бельчиков и Пањушева 1994: 5). На основу тога они издвајају две групе паронима: прву, многобројнију, а уједно и најрепрезентативнију, чине истокоренске лексеме које припадају истој врсти речи, чија је семантичка корелација условљена истим кореном, тачније једнаким значењем истог корена у речима које се пореде или заједничком творбеном основом, на пример, *гуманный* (хуман) : *гуманитарный* (хуманистички) : *гуманистический* (хуманитарни); *героизм* (хероизам) : *геройство* (херојство) : *героика* (хероика) итд. Додају да је јако важно да речи које се пореде спадају у исти или близак по нечему „укрштен” предметно-тематски, предметно-појмовни план. У другу групу примера спадају пароними који не поседују семантичку корелацију услед значењског разилажења деривата истог корена или творбене основе, вишезначности корена, настајања речи у различитим историјским периодима и других деривативно-семантичких и историјско-лингвистичких разлога (Бельчиков и Пањушева 1994: 5).³⁰

²⁸ **Паронимы** – однокоренные слова, близкие по звучанию, но разные по значению или частично совпадающие в своем значении.

²⁹ Паронимы, слова, близкие по звучанию, но различные по семантике, в первую очередь разграничиваются, естественно, по присущему им значению (Д. Э. Розенталь, *Практическая стилистика русского языка*, 1974). С обзиром на наведено, изненађује чињеница да Д. Е. Розентал и М. А. Теленкова у свом „Речнику потешкоћа руског језика” (*Словарь трудностей русского языка*, 1976) не помињу термине *паронимија* и *пароним*.

³⁰ Ово би значило да се у причу о паронимији укључују лексеме које су са становишта савременог језика неповезане и чија би се паронимијска веза морала дијахронијски утврђивати. Међутим, ми у овом докторату заступамо становиште да пароними са синхроног становишта морају бити, мање или више, повезани, односно да семантичка веза међу њима мора бити жива у савременом језику, па су примери из ове групе остали ван наших разматрања, мада нам се и ова појава чини важном за испитивање. Било би, свакако, занимљиво видети које су то лексеме данас потпуно семантички неповезане, а заправо су изведене из истог корена.

Са друге стране, аутор првог „Речника паронима руског језика” (*Словарь паронимов русского языка*) Н. П. Колесников паронимију сматра појавом у говору када се две речи које у некој мери слично звуче, а имају различито значење, погрешно употребљавају једна уместо друге (1971: 3). Он, даље, сматра да се употреба једне речи уместо друге може објаснити не само сличношћу њиховог звучања већ и њиховом смисаоном блискошћу, а пре свега недовољно добрим познавањем значења речи и мањком компетентности говорника у области одакле је реч преузета (Колесников 1971: 3). Колесников, дакле, као главни критеријум паронимичности узима околинално мешање паронимских парова у говору. Осим тога, Колесников парониме у речнику дели на **истокоренске** (нпр. *каменный* (камени) : *каменистый* (каменит)) и **разнокоренске** (нпр. *осиновый* (од јасике) : *осиный* (осињи); *легальный* (легални) : *лояльный* (лојални)), чиме појам паронимије шири на све лексеме које су потпуно случајно сличне по звуку. Такође, овај лингвиста, за разлику од неких других о којима ће касније бити више речи, парониме који су још увек семантички блиски назива *непотпуним* (нпр. *бедняга* (јадник) и *бедняк* (бедник)), док оне који су семантички максимално удаљени назива *потпуним* (нпр. *боцман* (морнарички наредник) : *лоцман* (поморски пилот); *факт* : *фактор* и сл.) (Колесников 1971: 4)

Своје, додуше скромно, место паронимија је нашла у *Лексикологији савременог руског језика* М. И. Фомине, где стоји да паронимима називамо речи које су сличне по звучању, али различите по значењу, које имају по правилу исти корен и припадају истој врсти речи. На пример: *дипломат* (дипломата) – *дипломант* (дипломирани, награђени), *адресат* (адресат) – *адресант* (адресант), *остатки* (остац) – *останки* (земни, посмртни остаци) (Фомина 1973: 63). Према ауторкиним речима, паронимија се од хомонимије разликује по томе што се пароними не подударују потпуно по звучању и писању, а од синонима по следећим обележјима: 1) паронима најчешће има два, док синонима може бити и више од два; 2) пароними су увек једнозначни, тако да две паронимијске речи не могу замењивати једна другу (види: *диктат* (диктат, наређење) // *диктант* (диктат, правописна вежба)), док су истокоренски синоними блиски по значењу и по правилу могу се међусобно замењивати (види: *писать диктант* (диктат, страни суфикс) – *писать диктовку* (диктат, домаћи суфикс)); 3) код паронимијског пара обе речи су или домаће руске, етимолошки сродне (*белить* (белити) // *белеть* (белети)) или су позајмљенице (*трагичный* (трагичан, за живо) – *трагический* (трагичан, за неживо)), док се у синонимијском низу могу наћи и једне и друге: *ярмо* – *ярм* (обе значе јарам), *рабство* (ропство), *кабала* (кабала), где су прве две речи чисто руске, трећа је старословенска, а четврта је туркијска позајмљеница (Фомина 1973: 36–64). Када су у питању критеријуми за разликовање паронима и синонима код Фомине, не слажемо се пре свега са констатацијом да су пароними увек једнозначни, јер нам се чини да је заправо много више оних вишезначних и да управо та вишезначност додатно компликује однос синонимије и паронимије. Осим тога, у савременој науци је прихваћена чињеница да се пароними не морају увек јављати у паровима, већ се може говорити и о низовима или редовима. Фомина такође истиче да појаву паронимије треба разликовати и од такозване парономазије, тј. стилистичке технике која је заснована на мешању, намерном конфронтирању речи сличног звучања, етимолошки удаљених и додаје да је паронимија потпуно законита и стална појава у језику која настаје услед такозване аналогije (1973: 64).

1.2.2.1.2. Погледи О. В. Вишњакове на паронимију. Прва монографија која је у целости посвећена проблему паронима датира из 1974. године и дело је лингвисткиње Олге Викторовне Вишњакове. Она истиче да је паронимија са свим својим законитостима једна од компонената језика и заузима потпуно одређено место у његовој структури (Вишњакова 1974: 8). Већ на самом почетку видимо да О. В. Вишњакова на паронимију гледа као на језичку појаву која није ствар случајности, није језички околиналizam, већ има своје законе и тачно одређено место у језичком систему, што је став којим ћемо се и ми водити у овој дисертацији. Вишњакова даље истиче да паронимија представља посебан творбени тип чије су границе и односи са другим типовима суженији, за разлику од, на пример, синонима, а саме парониме

дефинише као речи које су сличне по звучању, али не истоветне по значењу, имају акценат на истом слогу, припадају истој врсти речи, истом роду (и виду ако су у питању глаголи са својим облицима), означавају појмове који се разликују у посебним додатним семантичким нијансама лексичког значења³¹ које служе да се мисао прецизније изрази (Вишњакова 1974: 8–9). При испитивању паронима важно је, дакле, водити рачуна о њиховим фонетским, граматичким и семантичким својствима. На основу онога што је до сада наведено, за почетак можемо закључити да се паронимија одвија унутар деривационог гнезда једне лексеме и да је нераскидиво повезана са творбеним процесима, као и да пароними могу бити искључиво истокоренске речи. Оно што је такође врло важно јесте да Вишњакова истиче како међу истокоренским лексемама пароними представљају посебну скупину речи. То значи да у деривационом гнезду лексеме могу бити у различитим односима, нпр. истокоренски синоними, истокоренски антоними или могу бити творбено повезане лексеме које не остварују неки парадигматски лексички однос. Стога ће један од наших главних задатака бити да у том микросистему прецизно одредимо место паронимије, пре свега између синонимије, са једне стране, и само творбено повезаних лексема, са друге.³² Веома је значајно поменути и то да Вишњакова истиче да постоје пароними код којих се могу јавити тешкоће при употреби, па се дешава да се сваки тешки пример употребе истокоренских лексема подводи под парониме, премда постоје и такви пароними чија паронимичност не изазива апсолутно никакве потешкоће у употреби: *ягодица* (задњица) и *ягодница* (продавачица јагода) (Вишњакова 1974: 10)³³. Ова дефиниција нам је важна јер се њоме скреће пажња на то да је критеријум мешања, погрешне употребе, само додатни критеријум, а не нешто што обавезно важи за све парониме. Код неких, дакле, постоје потешкоће при употреби, док код других то није случај.

Говорећи о сложености одређивања места паронимије у лексичком систему, Вишњакова наводи да се термин *паронимија* често меша са значењем термина *парономазија*, али да постоје случајеви када се меша и са другим појмовима: са истокоренском синонимијом, хомофонијом (*зонт* – кишобран : *зонд* – сонда), са антонимијом (*експорт* : *импорт*), са римовањем, као и са разним сложеним примерима употребе истокоренских речи и речи које су појмовно-логички саодносне (1974: 10). Она истиче да истокоренске речи постају пароними онда када добију потпуну самосталност и диференцираност у свом семантичком садржају (нпр. *распутица* – период када су путеви због временских услова (кише, снега) непроходни или тешко проходни : *распутница* – развратница).³⁴ У лексичком значењу паронима мора постојати семантичко разграничење, иако се обе речи пара саодносе са истим појмом: *соседний* : *соседский* – оба придева се саодносе са појмом *суседство* (Вишњакова 1974: 10–11). Осим тога, ауторка додаје да је за идентификовање паронима веома важна сазвучност афикса (префикса, суфикса), подудараре акцента на истом слогу, као и припадност истој врсти речи,

³¹ Питање семантичке блискости/удаљености паронима, као и компонената које им се у семској структури разликују биће детаљно разматрано у посебном поглављу.

³² На овом месту наглашавамо да када кажемо *само творбено повезане лексеме* ни на који начин не мислимо да међу њима нема никакве семантичке везе, већ напротив. Лексеме које подразумевамо када кажемо *само творбено повезане лексеме* припадају истом деривационом гнезду и изведене су из истог корена, због чега међу њима свакако постоје и семантичке везе. Када кажемо *само творбено повезане лексеме*, мислимо на то да међу њима нема ни односа синонимије ни односа паронимије, односно оне не ступају ни у какве парадигматске лексичке односе и дату конструкцију у том значењу користимо, дакле – не негирамо семантичку повезаност, већ само избегавамо понављање предуге формулације: *лексеме које припадају истом деривационом гнезду, али нису ни у каквом парадигматском лексичком односу*.

³³ Из нашег угла посматрања паронимије, овај пример је споран, јер се за ове две лексеме не би могло рећи да имају слично значење или да су на неки начин семантички повезане.

³⁴ Ово је на неки начин у супротности са местом на којем Вишњакова говори да се пароними међусобно разликују по додатним семантичким нијансама које служе да се мисао прецизније изрази (Вишњакова 1974: 8–9). Такође, примери који наводи веома се разликују: семантичка веза која између *соседний* : *соседский* постоји није иста као она код *распутица* : *распутница*, иако су и ове лексеме изведене из истог корена (*пут*). Чини нам се да је из савремене перспективе етимолошка веза овде замагљена или у потпуности изгубљена, као и да је семантичка разлика између лексема другог пара сувише велика да бисмо могли говорити о паронимима.

роду, броју и, у случају глагола, виду, а да диференцијација у звучању и значењу лексичког пара настаје управо захваљујући афиксима (1974: 11–12).³⁵

Када су у питању пароними из угла врста речи, Вишњакова истиче са међу њима има именица (*трассат* : *трассант*, *остатки* : *останки*), глагола и глаголских облика (*поглотити* – прождрети : *проглотити* – прогутати; *синет* – плавети : *синити* – плавити), прилога (*опасно* – опасно : *опасливо* – опрезно, бојажљиво), али да је ипак највише придева у односу паронимије, као и да посебно много паронимских парова код придева настаје преласком односних придева страног порекла у описне (*проблематический* : *проблематичный*, *космополитический* : *космополитичный*, *эксцентрический* : *эксцентричный*) (Вишњакова 1974: 14–15).³⁶ С тим у вези, Вишњакова наводи и да велики део паронима генерално чине речи страног порекла (нпр. *индосат* : *индосант*, *коагулят* : *коагулянт*, *сталактит* : *сталагмит*) (1974: 12).

У вези са већ поменутиим односом паронимије и других парадигматских лексичких односа, Вишњакова најпре говори о вези паронимије и варијантности и истиче да код варијаната фонетске и граматичке обличке промене не воде промени њиховог лексичког значења и зато се варијанте, за разлику од паронима, могу замењивати у истом контексту без утицаја на суштину смисла (1974: 25). Као пример за варијанте Вишњакова наводи пар *двуспальный* : *двухспальный* (прилагођен у величини за заједничко спавање, нпр. *двуспальный кровать*), док за парониме даје придеве *однорукий* (*једноруки*, нпр. човек) : *одноручный* (*једноручни*, нпр. чекић). О томе колико парови лексеме могу бити формално слични, а ипак припадати различитим категоријама (варијантама или паронимима), веома сликовито говори пример парова *безъязыкий* (без језика као органа) : *безъязычный* (лишен говора, способности да говори, нем; коме је онемогућено да говори, коме није дата реч) и *разноязыкий* (вишејезички, мултијезички) : *разноязычный* (вишејезични, мултијезични). У првом случају, у питању су пароними, док је у другом реч о варијантама (Вишњакова 1974: 25–26).³⁷ Ауторка такође истиче да се варијантне речи при употреби увек могу бирати, док у паронимима различити афикси носе са собом диференцијацију у значењу речи и није свеједно који ће се парњак употребити и додаје да ако се значења афикса поклапају, у питању су варијанте, ако не – онда су то пароними (Вишњакова 1974: 26).³⁸ Занимљиво је и то што Вишњакова наводи да варијанте једне речи најчешће представљају именице за разлику од паронима, које већим делом чине придеви, као и да су варијанте веома блиске са истокоренским синонимима (1974: 27–28). Када је у питању веза између паронимије и хомонимије, Вишњакова (1974: 29) објашњава да се пароними у литератури понекада називају *псеудохомонимима* и да је због тога веома важно разграничити ова два лексичка односа и то тако што ће се истаћи да су хомоними, за разлику од паронима, разнокоренске речи које звуче и пишу се потпуно исто, док су пароними лексеме које су сличног, блиског звучања (али не истог) које имају исти корен и не могу бити позајмљенице из два различита језика (Вишњакова 1974: 29). У принципу, чини нам се да није тешко разликовати хомониме од паронима, али нам је пажњу привукла констатација

³⁵ О. В. Вишњакова (1974: 12) истиче да међу паронимима има и сложених речи и у њима се сва коренска значења појмова узетих заједно поклапају у обе речи лексичког пара.

³⁶ О. В. Вишњакова (1974: 15) скреће пажњу на то да се границом између односних и описних придева бавио још В. В. Виноградов (1940; 1947). Ово наводимо јер ће будућим истраживачима придевске паронимије одређивање овог односа међу врстама придева бити веома важно за саму суштину придевских паронима.

³⁷ У србистици је за примере попут *двуспальный* : *двухспальный* устаљен термин **међулексемски дублети**, док се примери типа *разноязыкий* : *разноязычный* називају истокоренским синонимима. Разлика између међулексемских дублета и истокоренских синонима јесте у томе што се истокоренска синонимија постиже творбеним средствима (додавањем различитих афикса на исти корен), а међулексемска дублетност фонемским и морфолошким променама једне речи (Драгићевић 2007: 246). О томе како ћемо ми у раду користити и разликовати термине *синоним*, *дублет* и *варијанта* исп. поглавље о предмету, циљевима и корпусу.

³⁸ Чини нам се да је ово донекле поједностављен поглед на семантику афикса, односно да се занемарује вишезначност самих префикса и суфикса. Наиме, афикси могу имати више значења, тако да једним својим значењем могу ступити у синонимски однос са неким од значења другог афикса.

О. В. Вишњакове да постоје случајеви када пароними настају од хомонима, на пример: од хомонима *рак* (животиња) и *рак* (назив болести) настали су пароними *рачий* (рачји) // *раковий* (канцерозан) (1974: 31). Поставља се питање да ли је у питању исти корен ако су у питању хомонимичне лексеме, које нису семантички повезане, а додатни проблем код овог конкретног примера представља и то што су у РСЈ ово два значења једне лексеме.³⁹ Иако ће у делу дисертације у којем се говори о корпусу бити више речи о разграничењу паронимије и синонимије, овде ћемо само истаћи да Вишњакова на синониме гледа као на гнезда углавном неистокоренских речи са заједничким језгром значења где свака реч из тог гнезда служи да се прецизније одреди једна иста мисао, док су пароними истокоренске речи које означавају не само различите појмове из стварности него понекад чак и супротне (Вишњакова 1974: 32). Даље, као још једну разлику, ауторка истиче да се паронимска гнезда састоје од парова речи, док синонимска садрже појединачне лексеме. Такође, у низу синонима могу бити и руске (домаће) и стране речи, док су пароними увек или само руске или само стране рели (1974: 32–33). Када је реч о истокоренским синонимима, Вишњакова истиче да се они од паронима разликују по томе што „међу синонимима нема обележја по којима се њихова значења оштро разликују, а парониме таква семантичка разлика обавезно прати” (Вишњакова 1974: 33).⁴⁰ Они се, на пример, разликују по принципу *живо–неживо* (*абонент* : *абонемент*), различитом степену особине (*бородатый* : *бородастый*), позитивне или негативне особине (*атомник* – стручњак за нуклеарну енергију : *атомщик* – присталица употребе атомске бомбе у ратовању) и сл. Што се антонимије тиче, у принципу није тешко одвојити ова два односа, мада има и оних случајева када се они укрштају. Вишњакова (1974: 36–37) наводи да неке именице у паронимском односу имају антонимично значење, као на пример *адресат*//*адресант*, *сталактит*//*сталагмит* и сл., а да се префиксирани истокоренски антоними разликују од паронима по томе што њихови префикси нису сазвучни, а њихова значења се оштро супротстављају. С друге стране, префикси паронима су обавезно сазвучни, а њихова значења се или поклапају или исказују различит степен једне радње или особине.

Поред односа са истокоренском синонимијом, веома је важно разграничити и однос између паронимије и парономазије, будући да се у литератури, пре свега стилистичкој, ова два појма изједначавају. Наиме, В. П. Григорјев у својој књизи *Поетика речи* (1979) паронимију схвата врло широко, односно сматра да она обухвата све појаве зближавања сазвучних речи и изједначава је са парономазијом и паронимском атракцијом, истичући да је паронимија далеко разноврснија појава од онога како се у литератури тих година сматрало (мислећи, пре свега, на Вишњакову). Он сматра да је потпуно оправдано термине *паронимија*, *парономазија* и *паронимска атракција* користити као синониме и под њима подразумевати однос између разнокоренских речи које имају извесну сличност на плану израза (Григорјев 1979: 262–264). С друге стране, Ирина Голуб у књизи *Стилистика савременог руског језика: лексика, фонетика* (1976) разликује паронимију од парономазије и сматра да су пароними речи истог корена, блиске по звучању, али неподударне по значењу (попут *узнать* (препознати) // *признать* (признати); *подпись* (потпис) // *роспись* (сликање) и сл.), које припадају истој врсти речи и врше аналогне синтаксичке функције, док је парономазија увек разнокоренска појава, премда и лексеме у овом односу морају припадати истој врсти речи и вршити аналогне синтаксичке функције (Голуб 1976: 55–57). Један од савременијих истраживача паронимије из угла стилистике, Р. Г. Кадимов, најпре констатује да је и након низа објављених студија које

³⁹ Такође, не разумемо ни у чему је разлика између овог примера, ако су ове две лексеме у руском језику хомоними, и примера *канальный* : *каналский*, где је једна реч – *канал* – из француског језика, а друга – *каналья* – настала од италијанске речи *canaglia*, а за које Вишњакова тврди да нису пароними јер имају хомонимични корен (Вишњакова 1974: 29). Да ли би у овом случају у српском језику пароними били придеви *полни* и *поларни*, будући да су настали од хомонимних лексема *пол*¹ (мушки и женски) и *пол*² (северни и јужни)? Према нашем схватању паронима, одговор би гласио не, јер не постоји семантичка веза међу њима.

⁴⁰ Однокорневые синонимы (*чаща* – *чащоба*, *учеба* – *учење*, *нарочно* – *нарочито*) отличаются от паронимов тем, что в словах пары синонимов нет признаков, резко отличающих их значения, а в паронимах такая смысловая разница обязательно имеется (Вишњакова 1974: 33).

овај сложени и занимљиви феномен осветљавају на различите начине, паронимија остала најмање изучавана област у руској лингвистици и поетици, а затим се опредељује да у свом раду паронимима сматра разнокоренске сличнозвучне речи, а термине паронимија и паронимска атракција употребљава као синониме (Кадимов 2014: 1107)⁴¹. О паронимији као важном поетском средству пише и Надешкин (2012) у својој докторској дисертацији посвећеној понављању истокоренских речи у уметничком изразу М. Цветајеве.⁴² Из лингвистичког угла, О. В. Вишњакова парономазију посматра као једну од стилских фигура, попут таутологије, парадокса, алитерације, каламбура и сл., а паронимију као језичку чињеницу. При томе, код парономазије су у питању етимолошки неповезане, разнокоренске речи које имају сличан изговор, али потпуну разлику у значењу (нпр. *глух//глуп, родник//рудник* и сл.) (Вишњакова 1974: 38–43). Према схватању Вишњакове, дакле, парономазија је искључиво намерно или ненамерно зближавање разнокоренских речи до којег долази у говору, уметничком или публицистичком тексту и код парономазије нема ничега законитог, системског, већ је у питању сасвим случајан однос, за разлику од паронимије, која је, по њеном мишљењу, законита и правилна системска појава (Вишњакова 1974: 38–43).

У једном поглављу своје књиге, Вишњакова говори и о семантичким разликама међу паронимима, о којима је већ било нешто речи (живо–неживо: *соседский* (припада суседу) // *соседний* (смештен поред), *генералский* (припада генералу) // *генералний* (веома важан, основни); један пароним се односи на неки објекат, а други се састоји од таквих објекта (*кожный* (који се односи на кожу) // *кожаный* (који је се састоји од коже); један пароним се односи на неки објекат, а други на својство тог објекта (*холопий* (који се односи на кмета) // *холопский* (који је својствен кмету, а који се не мора односити на њега) и сл. (Вишњакова 1974: 44–45). На крају књиге, ауторка сумира резултате свог истраживања и закључује неколико важних ствари: 1) рад на паронимима јесте рад на сваком појединачном пару лексема; 2) паронимија је у сложеном односу са синонимијом, антонимијом, хомонимијом, варијантама и парономазијом; 3) систем паронима попуњава се упоредо са развојем нових значења речи и усвајањем речи из страних језика, тако да број паронима непрестано расте; 4) разлику међу паронимима уносе афикси; 5) пароними служе за прецизно нијансирање језичког изрази; 6) питање разграничења семантичких разлика међу паронимима није довољно разрађено (Вишњакова 1974: 50–51). Све су ово важни закључци о којима ћемо и ми у наставку рада дискутовати. Оно што нам је, поред неких спорних примера попут *генералский//генералний, распутница//распутица, ягодница//ягодица* и сл., привукло пажњу јесте то што се у монографији О. В. Вишњакове паронимима углавном прилази као једнозначним лексемама, односно нигде се не спомињу примери лексема чија се значења укрштају, па се у неким значењима саодносе као пароними, а у неким као синоними, премда је то питање веома важно и такви примери нису бројчано занемарљиви.

Теоријски погледи О. В. Вишњакове на својства паронима временом су се донекле мењали, модификовали, односно различити критеријуми паронимичности су избијали у први план у различитим студијама. Тако је, на пример, у монографији из 1974. године критеријум мешања паронима у говору само додатни показатељ паронимичности, док је у *Речнику паронима руског језика* из 1984. ово веома важно својство паронима. Такође, у књизи из 1974. акценат на истом слогу јесте нужни услов, док у *Речнику* то није наглашено, већ је фокус на припадност истој врсти речи и начину творбе. Поред тога, када је семантичка блискост

⁴¹ Кадимов је још 1985. године писао о вези паронимије и паронимске атракције и том приликом је навео да се појава поетске семантизације речи које имају дубоку гласовну сличност назива термином „паронимска атракција” или „паронимија” (1985: 51), што показује да се његов став по овом питању ни после 29 година није променио.

⁴² Однос паронимије и парономазије веома је честа тема код руских лингвопоетичара. За старију литературу исп. Апресјан 1974, Ревзин 1977, Кукушкина 1979, Минаева и Феденев 1982, Ткаченко 1982, Самоилов 1982, Сверскаја 1984, Розентал 1987. итд. (према Чаркић 2005: 94–96), а од новијих в. још и, Алијева 2011, Крицкаја 2013, Саркисјан 2014, Ишонова 2017 итд.

паронима посреди, у књизи се наводи да пароними изражавају појмове чије се разлике састоје у конкретним додатним нијансама које служе прецизирању мисли (Вишњакова 1974: 8–9), док се у Речнику каже да су пароними „различите по значењу, блиске по изговору, лексичко-граматичкој припадности и по сродности корена, а због чије сличности у звучању долази до њиховог мешања у говору (*ковкий//ковочный, мудреть//мудрить, экспонат//экспонент*)”⁴³ (Вишњакова 1984: 14). Видимо, дакле, да је у Речнику наглашено да су пароними речи различитог значења, што значи да се од њих очекује већа семантичка удаљеност, разграниченост него што је то био случај у монографији из 1974. године. Тако се међу одредницама у овом речнику могу наћи и примери попут *авантюрин* (врста минерала) // *авантюрист* (авантуриста) (стр. 23); *аспирант* (неко ко се припрема за научну или научно-педагошку делатност на у високошколској установи или институту) // *аспират* (врста гласа) (стр. 29) итд.⁴⁴ Осим тога, ваља напоменути да Вишњакова у Речнику из 1984. године говори о сродности корена, а не о истом корену.

Након објављивања монографије О. В. Вишњакове, паронимија је наставила да, у мањој или већој мери, буде предмет интересовања и других лингвиста. У књизи *Савремени руски језик: Лексикологија* групе аутора (Демиденко и др. 1979) стоји да паронимима зовемо речи које су сличне по звучању, али различите по значењу, које имају по правилу исти корен и припадају истој врсти речи. На пример: *дипломат* (дипломата) – *дипломант* (дипломант) јесу именице. Заједнички корен је *диплом-*, разликују се по суфиксима *-ат* и *-ант*. *Дипломата* – званичник који је запослен у дипломатској служби. *Дипломант* је онај који је награђен дипломом или који пише дипломски. *Дипломате су започеле преговоре о Балкану. Наступа награђени учесник (победник) државног такмичења Совјетског Савеза у певању.* Наводе се и примери *драматический* (драмски) // *драматичный* (драматичан), *породить* (изродити) // *породнить* (ородити) и сл. (1979: 49–50).⁴⁵ Додаје се и да се пароними често мешају и неправилно користе у говору, али да они ипак представљају лексичко богатство руског језика и да владање паронимиком (укупним збиром паронима) даје могућност јасног и прецизног изражавања мисли, подизања говорне културе (Демиденко и др. 1979: 50).

Парониме слично дефинише и Е. В. Кузњецова (1982: 69–70), која истиче да они спадају у формално-семантичке односе и представљају истокоренске лексеме чија се значења делимично поклапају, на пример: *побелить* (побелити) // *побелеть* (побелети), *сытый* (сит, није гладан) // *сытный* (хранљив, заситан), *соседний* (суседни, оближњи) // *соседский* (комшијски, комшијин), *поменять* (заменити) // *обменять* (разменити), *представить* (представити, замислити) // *предоставить* (нудити, оставити на избор). На формалном плану сличност паронима је изражена јединственом коренском морфемом, а разлика – афиксалним морфемама. У свом значењу пароними обично садрже неке заједничке семе које корелирају са коренском морфемом, нпр.: *сытый* – „који се заситио” и *сытный* – „који може да засити”, *белить* – „чинити белим” и *белеть* – „бити, постајати бео”, *соседний* – „који се налази у суседству” и *соседский* – „који припада онима који живе у суседству” (Кузњецова 1982: 69). И ова ауторка такође наглашава да се при употреби паронима веома често грешни и да су стога веома важни из аспекта говорне културе.

⁴³ Срп. *кован* (лак, погодан за ковање) // *ковачки, постајати мудрији // паметовати, экспонат // експонент.*

⁴⁴ Према нашем схватању, наведени примери нису у односу паронимије јер су семантички превише удаљени и не припадају истој категорији стварности.

⁴⁵ Поред тога, јавља се и пример *скоротать* (прекратити) // *сократить* (скратити) и објашњава да је у реченици *Чтобы скоротать путь, шли напрямик, по степи, через овраги и прелески (Да би прекратили пут, ишли су директно преко степе кроз кланце и густо шипраже)* глагол *скоротать* (прекратити) погрешно употребљен уместо *сократить* (скратити) јер се *прекратити* употребљава само уз речи које означавају време. Нама се чини да је овде, што у литератури није редак случај, занемарена сложеност семантичких односа узрокована механизмима полисемије, у овом случају – метафоричким преносом типа простор–време (о типовима лексичке метафоре в. Драгићевић 2007: 149).

У уџбенику „Савремени руски књижевни језик” (*Современный русский литературный язык*) у редакцији П. А. Леканта (1982) пароними се дефинишу као речи које су сличне, али не идентичне по звучању, а разликују се две групе: истокоренски (нпр. *причина* (урок) // *причинность* (узрочност); *эффективность* (ефективност) // *эффектность* (ефектност)) и разнокоренски (нпр. *дефект* (дефект) // *эффект* (ефекат); *эскаватор* (покретне степенице) // *экскаватор* (багер)) (Лекант и др. 1982: 140). С друге стране, у „Кратком лексикографском приручнику савременог руског језика” (*Краткий справочник по современному русскому языку*) у редакцији такође П. А. Леканта (1995) дата је другачија дефиниција паронима. Наиме, у овом приручнику се наводи да су пароними „блиске по звучању и сродне по значењу (било у садашњости било у прошлости) речи које имају иста граматичка значења. Пароними се могу разликовати према сазвучним префиксима: *вбежать* – *взбежать*, *оклик* – *отклик*, *поступок* – *проступок*; суфиксима: *наследие* – *наследство*, *горячий* – *горючий*, *белеть* – *белить*; алтернирајућим фонемама у корену: *крона* – *корона*, *невежа* – *невежда*, *воскресать* – *воскрешать*.⁴⁶ Значења паронима се никада не неутрализују и пароними не могу заменити један другог у истом контексту” (Лекант и др. 1995: 35).⁴⁷

1.2.2.1.3. Паронимија у русистици XXI века. На основу прегледане литературе, чини нам се да је паронимија посебан замах добила почетком овог века. Готово да није могуће побројати све радове и докторске дисертације у којима су се руски лингвисти, на различите начине, бавили паронимима. Велики број студија посвећен је паронимији из угла стилистике,⁴⁸ методике наставе руског језика као матерњег или страног,⁴⁹ проблема превођења (међујезички пароними),⁵⁰ али има и доста радова у којима су у фокусу унутарјезички пароними руског језика. Унутарјезички пароними се у овим радовима и дисертацијама сагледавају из различитих углова. Тако се, на пример, О. Д. Прокопчик у својој докторској тези бавила прагматичком функцијом паронима (2005), Е. А. Коњеву је заинтересовало функционисање паронима у менталном лексикону (2010), У. Гадоева је истраживала семантику паронимских гнезда именица (2014),⁵¹ док су Е. Н. Демидовој пажњу привукли пароними у научном тексту,

⁴⁶ Срп. *утрчати* // *попети се у трку*, *клик*, *криск* // *реакција*, *одазив*, *поступак*//*прекршај*, *наслеђе*//*наследство*, *врућ*, *врео* // *запаљив*, *белети*//*белити*, *крошња*//*круна*, *простак*//*незналица*, *васкрнути* (*сам*) // *васкрснути* (*некога*).

⁴⁷ Пароними (от греч. *para* „возле, при” и *onyma* „имя”) – близкије по звучанију и по значењу родственне (в настоящее время или в прошлом) слова, имеющие одни и те же грамматические значения. Пароними могут отличаться созвучными приставками: *вбежать* – *взбежать*, *оклик* – *отклик*, *поступок* – *проступок*; суфиксами: *наследие* – *наследство*, *горячий* – *горючий*, *белеть* – *белить*; чередующимися фонемами в корнях: *крона* – *корона*, *невежа* – *невежда*, *воскресать* – *воскрешать*. Значения паронимов никогда не нейтрализуются, и пароними не могут заменять друг друга в одном контексте.

⁴⁸ О овим радовима је већ било речи у делу о погледима стилистичара на паронимију и њеном разграничењу у односу на парономазију, па им стога у овом сегменту тезе нећемо посветити посебну пажњу. Осим тога, у овим радовима се паронимија и парономазија готово увек изједначавају, што није у складу са нашим погледом на природу паронима.

⁴⁹ О овим радовима ће се детаљније говорити у поглављу које ће бити посвећено паронимији у настави српског језика.

⁵⁰ Радови који се тичу паронима у двама језицима неће бити предмет нашег интересовања, осим уколико није реч о сличностима и разликама у природи унутарјезичке паронимије у различитим језицима.

⁵¹ Термин *паронимско гнездо* веома се често јавља у радовима посвећеним паронимији. У. Гадоева га дефинише као групу лексичких парова истокоренских сазвучних речи које имају заједнички коренски етимолошки ослонац, нпр. једно паронимско гнездо чини пар придевских паронима (*удачливый* – који има среће : *удачный* – успешан), пар прилошких паронима (*удачливо* – уз пуно среће, срећно : *удачно* – успешно) и пар именичких паронима (*удачливость* – добра срећа : *удачность* – успешност). Као главне особине паронимског гнезда У. Гадоева издваја постојање 1) два смисаона центра и 2) истога етимолошког ослонаца у сваком паронимском пару, нпр. у паронимском гнезду *искусный* (вешт) – *искусственный* (вештачки) + *искусно* (вешто) – *искусственно* (вештачки) + *искусность* (умешност) – *искусственность* (извештаченост) смисаони центри су „спретан, мајсторски” и „неприродан, начињен да личи на оно право”, уз исти етимолошки ослонац *-искус-* (Гадоева 2014: 10). Пошто се ми у раду нећемо бавити паронимима који припадају различитим врстама речи, већ само именичким, нећемо бити у прилици да сагледамо начин функционисања и структуре различитих паронимских гнезда, тако да то остављамо за нека будућа истраживања.

и то из угла когнитивне лингвистике (2014). Осим тога, доста лингвистичких података о природи руских паронима може се добити из дисертација и радова руских англиста: С. С. Иванова (2010), О. П. Антипине (2012), О. П. Мотине (2014), као и А. Потанине (2006) и Д. А. Иванове (2016), које су поредиле руске и немачке парониме.

Према нашем мишљењу, један од најзначајнијих савремених доприноса изучавању паронимије у руском језику јесте докторска дисертација Т. В. Веракса *Лингвистичка природа руских паронима (Лингвистическая природа паронимов русского языка)* из 2000. године, због тога што је ауторка у њој проблему паронима пришла врло широко и свеобухватно, за разлику од већине других студија, у којима се обрађује само један део паронимске лексике (углавном именице или придеви) или се пароними посматрају само из једног угла (когнитивистичког, прагматичког, методичког, нормативистичког и сл.). За разлику од њих, Т. В. Веракса је у својој тези дала генерални поглед на природу читавог система руских паронима, пришла им и дијахронијски и синхронијски, обухватила све врсте речи и различите функционалне стилове. Генерална хипотеза њеног рада јесте да је паронимија системска лексичка појава и да су пароними саставни део лексичког система руског језика, а настају и развијају се унутар лексичког система руског језика услед различитих структурно-семантичких и деривационих процеса, док је мешање паронима у говору само додатни показатељ њихове паронимичности (Веракса 2000: 17–18).

У првом поглављу студије, ауторка даје општи преглед проблема у вези са паронимима у савременој русистици, а затим посебну пажњу посвећује месту паронима у лексичком систему, нарочито у односу на друге парадигматске односе, пре свега хомонимију, синонимију, антонимију и сл. Т. В. Веракса, ослањајући се на Е. Агрикола, истиче да лексички систем има своју микро, медиа и макроструктуру, при чему се под макроструктуром подразумева семантичка структура лексема, под медиаструктуром унутрашња организација лексичко-семантичких група, док макроструктуре лексикона ступају у синонимијске, антонимијске, хомонимијске и паронимијске односе у читавом обиму речника, па стога не изненађује чињеница да се пароними зближавају и укрштају са лексемама из других односа (2000: 47).

Када је у питању хомонимија, ауторка објашњава да пароними нису блиски потпуним лексичким хомонимима, већ фонетским хомонимима или хомофонима⁵², за које је карактеристичан једнак изговор, а различито писање, с тим да код хомофона та једнакост изговора није условљена структурном сличношћу, већ различитим фонетским законима који важе у језику (редукције вокала, асимилације консонаната и сл.), док је сличност по звучању код паронима условљена њиховим морфемским саставом. Осим тога, хомонимија је заснована на формалној идентичности уз одсуство семантичких веза, док између паронима постоје и формално-структурне и семантичке везе (Веракса 2000: 48–51).

Однос синонимије и паронимије је, међутим, знатно сложенији. У вези са синонимима ауторка истиче да су то лексеме које различито звуче, а чија се значења или у потпуности подударују или су веома блиска и притом синоними означавају исту појаву у стварност, док се пароними обично знатно разликују према значењу (подвукла В. Н.) (Веракса 2000: 52). Још неке од разлика које ауторка наводи јесу то што код синонима постоје лексички дублети (= апсолутни синоними, попут *целевой* (тесначни) // *фрикативный* (фрикативни)), док код паронима лексички дублети не постоје;⁵³ у синонимском низу могу бити и руске и стране речи, док у односу паронимије могу бити или само руске или само стране речи; синонимски низ има

⁵² У нашој литератури устаљен је термин *хомотони* (исп. Драгићевић 2007: 322).

⁵³ О употреби термина *дублет* у нашем раду исп. поглавље о предмету, циљевима и корпусу истраживања, односно део тог поглавља где се говори о употреби термина у дисертацији.

доминанту, док код паронима то није случај;⁵⁴ синоними се понекад могу заменити у контексту, а пароними не могу;⁵⁵ синоними се разликују само по деликатним стилским нијансама и зато се у тексту често могу користити заједно, чиме се међусобно конкретизују и допуњавају, док истовремена употреба паронима не појашњава мисао, већ само наглашава њихове разлике (Веракша 2000: 52–54). Међутим, синоними и пароними имају и доста заједничких карактеристика због којих и долази до прожимања тих двеју појава: паронимски пар, као и синонимски низ, чине лексеме које припадају истој врсти речи; синоними и пароними се могу поредити на плану садржаја, само што је код синонима семантичка блискост велика, док су код паронима семантичке везе минималне (Веракша 2000: 55).

У поглављу о вези антонимије и паронимије, ауторка, између осталог, говори о томе да антоними представљају крајње чланове опозиције, док код паронима никада није реч о правој супротности, као и да је за антониме, изузев оних вишезначних, својствено подударна лексичке спојивости, док се то за парониме не може рећи (Веракша 2000: 59–61).⁵⁶ Осим тога, када су у питању префиксирани антоними и пароними, Т. В. Веракша истиче да су префикси паронима сазвучни и они у значење лексеме уносе извесне разликовне нијансе, служе смисаоној конкретизацији, док код антонима обавезно уносе значење супротности, а важно је истаћи да постоје истокоренски антоними, посебно они с кореновима страног порекла, који се услед свог сазвучја могу, као и пароними, могу мешати у говору (*импорт//експорт*, *симетрија//асиметрија* и сл.) (2000: 62–63). И најзад, основно обележје антонима јесте њихова бинарност, док пароними могу формирати паронимски низ (Веракша 2000: 63).⁵⁷

Веома је значајно и поглавље у којем Т. В. Веракша разграничава појмове паронимије и парономазије. Ауторка на почетку указује на то се у руској литератури парономазија обично дефинише као стилска фигура чији се ефекат заснива на контактної или дистантној употреби речи које су блиске по звучању, али имају различито значење, а да се као примери за ову стилску фигуру јављају и пароними и речи које се само римују или на неки други начин имају звуковну сличност (2000: 64–69). Веракша даље сматра да ове појаве треба раздвојити јер ван употребе у истој реченици лексеме које се римују или имају неких гласовних сличности нико неће назвати паронимима. Због тога она за означавање сазвучних речи које се могу користити ради постизања риме предлаже термин *римоними* (имају сазвучни крај, што је неопходно за постизање риме), док за речи које имају било какво сазвучје уводи термин *парофони* (не мора бити сазвучан само крај речи, већ то могу бити и почетак или средина) и наводи примере из телевизијских реклама и емисија: *усатым* (бркатим) // *безусым* (безбрким), *чистота* (чистоћа) // *чисто* (чисто), *варианты* (варијанте) // *вариации* (варијације), *ананас* (ананас) // *вынос* (за понети), *дама//Дума* итд. (Веракша 2000: 70–72).⁵⁸ Важно је навести и да се Веракша не слаже са Вишњаковом, која конфронтира појаву паронимије са појавом парономазије и строго их

⁵⁴ У србистичкој литератури разликују се појмови *синонимског реда* и *синонимског низа*. Како Д. Гортан Премк истиче, „речи сличне референцијалне вредности образују синонимске редове, а речи исте референцијалне вредности образују синонимске низове (2004: 140). При томе, синонимски редови имају доминанту, док код синонимских низова то није случај (исп. Драгићевић 2007: 258), тако да се овај критеријум разликовања синонимије и паронимије не може увек применити.

⁵⁵ Питање (не)заменљивости паронима у контексту размотрићемо у главном делу рада, кроз анализу ексцерпираних грађе, тако да на овом месту оно остаје отворено.

⁵⁶ Питање лексичке спојивости паронима захтева детаљније испитивање јер ствари овде, као и код других врста односа, компликује полисемија. Без пажљиве анализе значењске структуре паронима и њихових колокација у корпусу не може се експлицитно тврдити да се они никада не могу спајати са истим речима. Видели смо и у истраживању Сторјохан и Шенрх 2014 да се придеви *ефектан* и *ефективан* у већини случајева јављају уз различите именице, али да има и оних случајева када се везују за исте.

⁵⁷ Чини нам се да је ово веома важна констатација, јер се у литератури често говори искључиво о паронимским паровима.

⁵⁸ Примери које Т. В. Веракша наводи приликом објашњавања парофона веома су разноврсни. Неке од наведених лексема су творбено повезане (нпр. *чистоћа//чисто* и сл.), неке би се, из нашег угла, могле уврстити у парониме (*варијанта//варијација*), док су неке повезане само по форми (*дама//Дума*, *метар//метро*). Због тога сматрамо да би наведени термин можда био адекватан само за последњу групу примера.

разграничава. Веракша сматра да је битно истаћи да је паронимија системска појава, део лексичког система руског језика, а да је парономазија везана за текст и да је најважнија разлика између паронимије и парономазије у томе што се у парономастичким фигурама свесно паралелно користе сазвучне речи које могу бити и пароними и парофони (Веракша 2000: 72).

Друго поглавље је такође веома важно јер се у њему разматрају активни процеси формирања паронимијске лексике савременог руског језика. Ауторка у овом сегменту рада говори најпре о различитим врстама вербалних асоцијација и издваја *асоцијације по преклапању* (нпр. *баба–боре*) и *асоцијације по сличности*, при чему се код асоцијација по сличности даље издвајају *садржинске* и *формалне* асоцијације по сличности, које су обе важне за настанак паронима (Веракша 2000: 78–81). У наставку текста ауторка анализира гласовне неподударности чланова паронимијске опозиције (нпр. алтернације вокала, алтернације консонаната, (не)пуногласје у паронимијским опозицијама итд.) и улогу деривационих процеса у формирању паронима. Она је у овом поглављу анализира преко 3.000 паронимских лексема, и то 310 именичких парова, 732 пара придева и 520 парова глагола.

Међу паронимима именицама веома је заступљен тип који чине глаголске именице на *-ани(е)* и *-ени(е)* и именице настале од придева са значењем апстрактности са суфиксом *-ость*: *значение* (значење) // *значимость* (значај), *избрание* (бирање, одабир) // *избранность* (изабраност), *мечтание* (маштање) // *мечтательность* (маштовитост), *напряжение* (напон) // *напряженность* (напетост), *ограничение* (ограничење) // *ограниченность* (ограниченост), *освещение* (осветљење) : *освещенность* (осветљеност), *отвлечение* (апстракција) // *отвлеченность* (апстрактност), *сознание* (свест) // *сознательность* (свесност), али има и примера где именице са суфиксом *-ость* ступају у однос паронимије са именицама изведеним другим суфиксима: *архаизм* (архаизам) // *архаичность* (архаичност), *гигиена* (хигијена) // *гигиеничность* (хигијеничност), *гипотеза* (хипотеза) // *гипотетичность* (хипотетичност), *грамота* (писмо) // *грамотность* (писменост), *дефект* (дефект, мана) // *дефективность* (дефектност) итд., као и бројних других група: *о* // *неки други суфикс*: *проблема* (проблем) // *проблематика* (проблематика), *способ* (начин) // *способность* (способност), *факт* (факт, чињеница) // *фактор* (фактор), *образ* (лик, представа) // *образец* (образац, модел), *нация* (нација) // *национальность* (националност), *поза* (поза) // *позиция* (позиција), *цикл* (циклус) // *циклон* (циклон). Осим тога, ауторка истиче да велики део паронима именица чине префиксали и наводи примере попут *исход* (исход) // *выход* (излаз), *отклонение* (аномалија) // *уклонение* (избегавање) и сл., премда је у поглављу о разлици између паронимије и антонимије истакла да код паронима префикси морају бити сазвучни (Веракша 2000: 90–97).⁵⁹

У наставку рада наводи се и анализира велики број паронимских придева и глагола, објашњавају се веома занимљиви процеси деетимологизације и преласка синонима у парониме, а затим у потпуно одвојене и самосталне лексичке јединице, разматрају се узроци мешања паронима у говору, начину похрањивања паронима у менталном лексикону, а један од најважнијих закључака у завршном делу јесте да пароними морају припадати истој тематској групи (Веракша 2000: 220).

У закључном делу студије, ауторка парониме посматра из угла језичке слике света говорника руског језика и дели их на тематске групе: 1) *простор и време* (нпр. *длинный* (дугачак, просторно дуг) // *длительный* (временски дуг)); 2) *природа* (нпр. *горный* (планински) // *гористый* (брдско-планински, брдовит), *глиняный* (глинен) // *глинистый* (глинаст)); 3) *човек*:

⁵⁹ Велики део примера које В. Т. Веракша наводи у овом делу нама се чини спорним јер бисмо за велики део ових лексема рекли да су само у творбеној вези, односно многе су у односу *мотивна реч* : *мотивисана реч*, а велико је питање да ли бисмо такав – асиметричан, неравноправни – однос могли прогласити паронимијом. Сматрамо да је за паронимију, као и за остале лексичке односе, потребна симетрија, јер се у супротном нарушава систем. Тако у вези са синонимијом, додуше у вези са питањем морају ли синоними припадати истој врсти речи, Р. Драгићевић истиче: „Да би две лексеме успоставиле одговарајући парадигматски однос, важно је да међу њима постоји равнотежа, симетрија у лексичком систему. Ако је баланс нарушен, ремети се и однос” (2007: 249).

а) људски изглед (нпр. *бородатый* (брадат, има браду) // *бородастый* (брадат, има велику браду), *ушной* (ушни) // *ушастый* (ушат)); људске особине (нпр. *умный* (паметан) // *умственный* (уман), *добрый* (добар) // *добротный* (који има висок Q фактор, фактор доброте)); в) сфера међуљудских односа (нпр. *враждебный* (непријатељски) // *вражеский* (непријатељев), *содействовать* (потпомагати) // *воздействовать* (деловати)); г) назив лица (нпр. *барыня* (госпођа) // *барышня* (госпођица), *дипломат* (дипломата) // *дипломант* (дипломант) // *дипломник* (дипломац)), при чему закључује да је највише оних паронимски парова који се односе на човека, и то пре свега оних који описују његове особине и односе са другим људима (Веракса 2000: 270–271).

На самом крају, Веракса истиче да се при одређивању паронима у обзир морају узети њихове 1) фонетске особине – сличност по звучању; 2) морфолошке одлике: а) припадност истој врсти речи и б) превага истокоренских паронима, разлика у префиксима, суфиксима; 3) семантичко обележје: диференцијација значења уз њихову етимолошку условљеност, и даје коначну дефиницију паронима:

„**Пароними** су речи сличне по звучању, а различите по значењу, то су етимолошки условљене речи које се могу погрешно употребљавати једна уместо друге или пак намерно зближавати ради постизања различитих ефеката и у ту лексичку микроструктуру улазе не само истокоренске већ и оне разнокоренске речи чија етимологија у језичком памћењу још није заборављена, а које су етимолошки условљене у свести савремених изворних говорника руског језика” (Веракса 2000: 274–277).

Бројна занимљива запажања могу се наћи и код других истраживача који су се бавили питањем паронимије. На пример, О. П. Мотина је у свом раду издвајала најтипичније творбене моделе супстантивних паронима у руском и енглеском језику и дошла до закључка да је међу паронимским именицама у руском језику највише оних мушког рода: *-ник* (*-ль/ник-*) // *-ль* (*щик-*), који се разликују по опозицији *неживо–живо*, *-ант-* (*-ент-*) // *-ат-* (*-ет-*), које се разликују по особини активне и пасивне радње, *-ок-* (*-ак-*) // *-ец-*, код којих постоји разлика на основу тога што једна лексема има шире, а друга уже значење, *-ок-* (*-ек-*) // *-ник-* итд., док је паронима именица женског и средњег рода далеко мање, па је код њих тешко говорити о творбеним моделима (Мотина 2014: 87–89). Са друге стране, у енглеском језику су најбројнији модели са суфиксима *-ion* (*-ation/-ization/-itation*) // *-ity* (*-ivity*); *-ance* (*-ence*) // *-ion* (*-ation/-sion*); *-e* // *-ø* и сл. (Мотина 2014: 90–91). У закључку рада, ауторка истиче да је истраживање показало да у оба језика највећи број паронимских именица настаје суфиксацијом, док је префиксираних паронима знатно мање, као и да је издвајање творбених модела доказало да паронимија има системски карактер (Мотина 2014: 91). О системском карактеру паронимије говори и Д. А. Иванова у својој докторској дисертацији посвећеној поређењу паронима у руском и немачком језику (2016). Она истиче да одлучујући критеријум за одређивање паронима јесте исти корен, јер се само у том случају може говорити о системском феномену, а не језичкој случајности и парониме дефинише као истокоренске лексема са извесним семантичким разликама, али не супротстављеним (Иванова 2016: 10).⁶⁰

1.2.2.1.4. Поделе паронима у руској литератури. У радовима руских аутора може се наћи мноштво различитих подела паронима, чији обим и структура зависе од суштине ауторових погледа на саму природу паронимије. Већ смо поменули да Н. П. Колесников (1971) парониме дели на *истокоренске* и *разнокоренске*, са формалне стране, као и на *непотпуне* и *потпуне*, са

⁶⁰ Неки од занимљивих закључака у овој тези јесу, на пример, да су и у руском и у немачком језику најзаступљенији суфиксални придевски пароними, а да у немачком језику важну улогу игра и композиција; да се у оба језика паронимија укршта са синонимијом, али да у немачком има и доста укрштања са антонимијом за разлику од руског; да важну улогу у немачком језику при стварању паронима има умлаут; да су и код руских и код немачких паронима активни процеси и десинонимизације и синонимизације и сл. (Иванова 2016: 18–19).

семантичке стране.⁶¹ Осим тога, Колесников у свом раду из 2005. године даје и класификацију паронима на основу сфере употребе и дели их на *хомогене (однородный)*, који припадају истој сфери употребе, и *хетерогене (неоднородный)*, који припадају различитим употребним сферама (2005: 38–40).

С друге стране, О. В. Вишњакова у свом речнику из 1984. године парониме на основу њихове структуре дели на *суфиксалне, префиксалне и коренске*⁶² и истиче да су најбројнији суфиксални придевски пароними, док их на основу семантичког критеријума дели на 1) *потпуне (истинске, апсолутне, максималне) (полные, истинные, абсолютные или максимальные паронимы)*, у које спадају истокоренске речи са акцентом на истом слогу које припадају истом лексичко-граматичком разреду (иста врста речи, род, вид итд.) и означавају различите појмове: *мелодика//мелодия, земљаной//земной (земљани//земљански)* и сл.; 2) *непотпуне (неполный)*, које чине парови истокоренских лексема код којих семантичко разграничење није у потпуности довршено, нпр. *ироничный//иронический (иронични//иронијски)*, али и ови парови могу постати *потпуни (апсолутни)* пароними; 3) *делимични (приближни или квазипароними) (частичные паронимы, приблизительные или квазипаронимы)*, у које спадају истокоренске речи са различитим акцентом, заједничком појмовно-логичком везом и потенцијалном подударношћу у лексичкој спојивости, нпр. *грозный (жесток, суров) // грозовой (громогласан)*.⁶³ Вишњакова даље наводи да постојање непотпуних и делимичних паронима потврђује да у структури паронимске лексике, као и код других лексичких односа, постоје *језгро* (потпуни пароними) и *периферија* (непотпуни и делимични пароними) (Вишњакова 1984: 15–16).

Нешто другачији поглед на језгро и периферију има Е. В. Кузњецова: за њу је језгро паронима оно што су за Вишњакову непотпуни пароними (1983: 69), претпостављамо због тога што они изазивају највише недоумица при употреби будући да представљају прелазни ступања између синонимије и паронимије и овакав поглед на језгро и периферију чини нам се веома занимљивим и прихватљивим.

Једну од класификација паронима налазимо и код Н. А. Јанко-Триницке, с тим да је ова подела заснована на двојаким схватању паронимије (у ширем и ужем смислу), па ауторка предлаже термине *лексички пароними (словарные/языковые паронимы)*, који представљају парониме у ужем смислу и обухватају лексема са фонетским, графичким, етимолошким и семантичким сличностима, и *контекстуални пароними (контекстные, поэтические паронимы)*, што су заправо пароними у ширем смислу, односно у питању је веза између лексема које су само формално сличне (нема семантичких веза међу њима) (Јанко-Триницка 1979: 98–99). Контекстуални пароними су, према томе, ствар параномазије и о њима се може говорити само када се две сличнозвучне лексема нађу у истом тексту.

Поделу са становишта ширег и ужег схватања паронимије даје и И. Н. Кузњецова, која, водећи се семантичким критеријумом, разликује *синонимичне парониме (синонимические*

⁶¹ Као што је већ речено, Н. П. Колесников семантички блиске, повезане парониме назива *непотпуним*, док оне који су се максимално удаљили сматра *потпуним*.

⁶² У раду Л. Сидрове (2012: 165) јављају се и *финални (финальный)* пароними, односно пароними са различитом флексијом (нпр. *жар//жара*), што би према нашој терминологији одговарало морфолошким дублетима типа *тијац//тијаца, секунд//секунда* и сл.

⁶³ Прегледом самог речника паронима, где су непотпуни пароними означени једном звездicom (*), а делимични са две звездике (**), приметили смо да су они пароними које О. В. Вишњакова означава *делимичним* ближи ономе што се нама чини правом паронимијом (исп. *водный* – водни : *водяной* – водени; *дождевой* – кишни : *дождливый* – кишовит; *дымный* – задимљен : *дымовой* – димни, који испушта дим; *каменистый* – каменит : *каменный* – камени; *гневливый* – гневљив, склон гневу : *гневный* – гневан итд.), док су они које Вишњакова назива *правим* или *потпуним (апсолутним, максималним)* са наше тачке гледишта можда превише семантички удаљени (нпр. *аспират* – постдипломац : *аспират* – врста гласа, *безделица* – ситница, тричарија : *бездельница* – нерадница, *зимовник* – колиба, станиште у степи или просторија где се зими чувају кошнице са пчелама : *зимовщик* – онај ко је остао негде да зимује са посебном намером и сл.).

пароними), контактне парониме (контактные паронимы) и дистантне парониме (дистантные паронимы), при чему су синонимични пароними блиски и по облику и по садржају и међу својим значењима имају бар једно које је у односу синонимије (они су, дакле, у неким својим значењима синоними, а у неким пароними), па се стога у одређеним контекстима могу замењивати; контактни пароними немају заједничких значења, иако припадају истом семантичком пољу, па се зато не могу замењивати, док су дистантни пароними речи сличне по звучању, а различите по значењу, семантички неповезане (нпр. *дом//том*) (Кузњецова 1977: 48).⁶⁴ Важно је напоменути да су, према типологији И. Н. Кузњецове, синонимични и контактни пароними етимолошки сродне, истокоренске речи, док су дистантни пароними разнокоренске лексеме.

Типологију паронима на основу њиховог схватања у ширем смислу наводи и О. П. Антипина у својој докторској дисертацији (2012а) и свом раду о функционално-семантичкој класификацији паронима (2012б). Пошто парониме посматра у ширем смислу (и као истокоренске и као разнокоренске лексеме), ауторка семантичкој подели О. В. Вишњакове (потпуни, непотпуни и делимични пароними) додаје и *условне парониме* (*условные паронимы*), које представљају разнокоренске лексеме које се мешају у говору (2012б: 14), док их са структурне стране дели на *рекурентне* и *оказионалне* (*рекуррентные* и *оказиональные паронимы*), при чему се обе групе даље деле на *истокоренске* и *разнокоренске* (2012б: 15). У рекурентне спадају они пароними које одликује блиска и формална и семантичка структура, што може довести до њихове погрешне употребе, док су оказионални пароними оне јединице које имају формалну сличност, а семантички су потпуно различити, и они ступају у паронимијски однос само у контексту (Антипина 2012б: 15).⁶⁵

С друге стране, Д. А. Иванова (2016: 10–11), која у парониме убраја само истокоренске лексеме, даје поделу на *лексичке*, *деривирани* и *рефлексивне* (*лексические*, *словообразовательные* и *отраженные*) парониме, при чему под лексичким подразумева просте речи које имају исто етимолошко порекло, под деривираним оне који су настали различитим творбеним процесима (нпр. *идеалан//идеалистички*), док су рефлексивни настали од деривираних паронима (нпр. од паронимских глагола *вести//возвести* настали су рефлексивни пароними *введение//возведение*). Код рефлексивних паронима највећи удео имају глаголске именице.

Још једна подела паронима може се наћи и у раду Е. А. Коњеве, која парониме дели на *праве парониме* (истокоренске) и *псеудопарониме* (разнокоренске) (2018: 60). Ауторка истиче да је увођење термина *псеудопароним* условљено потребом да се означи обиман слој лексичких јединица које не представљају парониме у ужем смислу, али и даље стварају проблеме приликом употребе. Она додаје и да је овај термин адекватан због тога што префиксоид *псеудо-* означава неистинитост онога што након њега следи, па се на тај начин „лажни” пароними одвајају од правих (Коњева 2018: 60). Такође, ауторка сматра и да је термин *псеудопароним* бољи од термина *квазипароним* пошто префиксоид *квази-* потиче из латинског, а *псеудо-*, као и сам термин *паронимија*, из грчког језика (Коњева 2018: 60).

1.2.2.1.5. Закључци у вези са местом паронимије у русистици. У претходним одељцима рада представљен је само један део студија у вези са паронимијом у руској литератури, али је и на основу тога јасно да у русистици постоје бројне неусаглашености у вези са самом суштином и природом ове лексичке појаве. М. М. Веретинова у својој докторској дисертацији издваја три основна приступа паронимији у руској лингвистици: 1) Присталице првог правца

⁶⁴ И. Н. Кузњецова се бави изучавањем руске и француске паронимије и има велики број радова у којима се могу пронаћи теоријски подаци о паронимској атракцији, неологизмима у паронимији, паронимији у фразеологији и бројним другим занимљивим темама.

⁶⁵ Према томе, оказионални пароними код Антипине исто су што и, на пример, дистантни код Кузњецове или контекстуални код Јанко-Тринице и, са наше тачке гледишта, представљају питање парономазије, а не паронимије.

(О. С. Ахманова, А. Н. Гвоздев, Н. П. Колесников, Ј. С. Степанов и др.) сврставају у парониме све сазвучне речи, узимајући као једини критеријум по којем се они обједињавају у паронимске парове могућност околиналног мешања у говору (Веретинова 2011: 13). Чини нам се да је овакав приступ сувише субјективан, јер оно што су за једног говорника пароними (лексеми које би у говору помешао), за другог можда никада неће бити. Можда ће, на пример, једна особа помешати *канап* и *кабл* (који чак и обликом подсећају), док се то другом говорнику никада неће десити. Овакав приступ веома је заступљен и код стилистичара, које су у новије време јако заинтересовани за фонетски симболизам. 2) Представници другог приступа (Ј. А. Бељчиков, М. С. Пањушева, Е. В. Кузњецова, Л. И. Скворцов, М. И. Фомина и још неки други) као главни критеријум узимају корен речи, односно паронимима сматрају само истокоренске лексеми. 3) Трећи правац (О. В. Вишњакова) сужава поље паронимије и истиче да су то истокоренске лексеми са акцентом на истом слогу, које припадају истој врсти речи, имају заједничке лексичко-граматичке одлике (род, вид и сл.) и означавају различите појмове. Према овом приступу се, дакле, у обзир узимају семантичка, акценатска, етимолошка и морфолошка својства лексеми приликом њиховог одређивања као паронима и због тога је ово паронимија у најужем смислу (Веретинова 2011: 13).

У сваком случају, два су главна проблема приликом одређивања паронима: први је њихова формална страна – да ли су у питању истокоренске или разнокоренске лексеми – а други, још већи него претходни, јесте њихова семантичка блискост.⁶⁶ У вези са тим, поставља се питање колико семантика двеју (или више) лексеми треба да буде блиска да бисмо их назвали синонимима, а колико удаљена да бисмо их сматрали паронимима, као и где је граница између паронима и само творбено повезаних лексеми, чланова истог деривационог гнезда. У дефиницијама паронима јављају се веома различита одређења степена семантичке блискости паронима. Као што смо претходно видели, Розентал и Теленкова (1972: 212) кажу да су пароними различити или делимично подударни по значењу, Бељчиков и Пањушева (1994: 5) сматрају да не морају постојати јасне семантичке везе јер су се различитим историјским процесима оне могле замаглити или изгубити, за Колесникова (1971: 3) потпуни пароними су они који су максимално семантички удаљени, Вишњакова (1974) на једном месту каже да се пароними разликују по додатним семантичким нијансама, а на другом да потребна потпуна самосталност и диференцираност семантичког садржаја паронима, Лекант (1982) истиче да су пароними речи сродне по значењу (било у прошлости било у садашњости), Веракса (2000: 52) од паронима очекује да се знатно разликују, док Иванова (2016: 10) тражи извесне семантичке разлике. Као што се може приметити, формулације су врло често контрадикторне или пак веома уопштене и нејасне. Осим тога, примери који се у литератури могу срести као пароними семантички су врло разноврсни – од оних који су семантички врло блиски, попут *иронијски//иронични*, *суседски//суседни* и сл. до оних који су семантички веома удаљени, као што су *циклус//циклон*, *факт//фактор* и сл., тако да као главно питање за централни део рада остаје одређивање доње и горње границе паронимије.

Важно је у закључку истаћи и да велики број руских аутора паронимију посматра као системску појаву (нпр. Вишњакова, Веракса, Мотина, Иванова и др.), да се врло често као критеријум појављују граматичке категорије, да већина аутора говори и о паронимским паровима и паронимским низовима као нечему што се подразумева,⁶⁷ а као један од важних критеријума кроз многе радове се провлачи теза о припадности паронима истој категорији стварности, њихова логичко-појмовна саодносност, односно припадање истој тематској групи.

⁶⁶ О два главна приступа паронимима у русистици говори и Е. А. Коњева (2018). Она издваја паронимију у *ширем* и *ужем* смислу, при чему наводи да су главни представници првог правца Н. П. Колесников, Н. А. Веденска, Ј. В. Поликарпова, В. Н. Штибен итд., док други заступају О. В. Вишњакова, Ј. А. Земска, Д. Е. Розентал, М. А. Теленкова, В. И. Красњих (Коњева 2018: 59).

⁶⁷ Л. Сидрова (2012: 164–165), на пример, говори о паронимским паровима и паронимским низовима (или паронимским парадигмама), односно о бинарним и полинарним паронимским скуповима, а и код осталих истраживача се често среће више паронима у низу.

Осим тога, за неке истраживаче је критеријум мешања у говору главни (нпр. Колесников), док је за друге он само помоћно средство (нпр. Веракса).

1.2.2.2. Паронимија у источнословенској и западноруској литератури. Ако изузмемо Русију, колико је нама познато, имајући у виду недоступност литературе и језичку баријеру, унутарјезичка паронимија из угла лексикологије није нарочито привлачила пажњу других источнословенских лингвиста, као ни представника западноруске језичке групе, посебно не паронимија у ужем смислу, онако како је ми посматрамо у овом докторату.

1.2.2.2.1. Источноруска литература. Што се источноруских – белоруских и украјинских – истраживача тиче, један од главних закључака јесте да се они врло често ослањају на радове руских језиколоваца, о чему сведоче и спискови литературе у неким новијим радовима посвећеним паронимској проблематици (нпр. О. О. Михаиленко-Зото 2019а, 2019б; К. Ј. Володимиривна 2019).⁶⁸ Други закључак јесте да белоруски и украјински лингвисти паронимију најчешће посматрају из угла лингвопоетике, због чега се у њиховим радовима паронимија веома често изједначава са паронимом, па се под паронимима подразумевају и истокоренске, али и разнокоренске лексеме. Шире схватање паронимије заступа се и у радовима који су методички усмерени, будући да они који уче један језик, посебно као страни, у говору мешају све сличнозвучне речи, биле оне семантички повезане или не. Тако белоруски лингвиста са Белоруског државног универзитета В. В. Семенчуков (2009: 127–128), који се бави методиком предавања руског језика као страног, као главни критеријум одређивања паронима узима њихову погрешну употребу у контексту, а са констатацијом да је шире схватање паронимије сврсисходније у наставном процесу слаже се и украјинска лингвисткиња са Одеског националног универзитета О. О. Михаиленко-Зото (2019б: 58). У њеном раду о диференцијацији паронима у текстовима различитих стилова говори се о *правим паронимима* (истокоренским речима), као што су *сердечний* (срдачан) – *сердешний* (јадан, кукаван), *ефектний* (ефектан) – *ефективний* (ефективан), *виробіток* (производња, продуктивност) – *відробіток* (кулук, надница), али се у парониме у ширем смислу убрајају и разнокоренске лексеме попут *талан* (судба, усуд) – *талант* (таленат), *розбещений* (распуштен, искварен) – *розпещений* (размажен), али и сличнозвучне лексеме које су у односу синонимије (*барабанити* – *тарабанити* (бубњарити, добошарити, лупкати)), антонимије (*густо* – *пусто*, *регрес* – *прогрес*), али и синтагме попут *Мальдівські острови* (Младивска острва) – *Мальвінські острови* (Фокландска острва) итд. (Михаиленко-Зото 2019б: 55–56). О истокоренским и разнокоренским паронимима иста ауторка говори и у свом раду о лингвокултуролошкој основи функционисања паронима (2019а: 38–44).

О паронимији у ширем смислу говори и К. Ј. Володимиривна са Херсонског државног универзитета (2019: 186–191). Ауторка паронимију, попут нпр. В. П. Григорјева, изједначава са паронимском атракцијом и паронимом, при чему паронимску атракцију дефинише као намерно позиционо зближавање лексичких јединица које имају исту или формално сличну

⁶⁸ Библиографске јединице на украјинском језику које се дају у списковима литературе у овим радовима углавном се паронимијом баве из угла стилистике: исп. нпр. О. В. Воронюк, *Паронімічна атракція в заголовку текстів англомовної масової комунікації* (1998); О. В. Гуцул, *Стилістичне вживання паронімів у журналістських текстах* (2013); Ю. С. Полтавець, *Типи паронімічної атракції в сучасній українській газетній періодиці* (2014) (према Володимиривна 2019: 190); О. М. Масюкевич, *Паронімія і паронимія* (1967), А. П. Критенко, *Паронімія в українській мові* (1968), А. П. Критенко, *Паронімія та її роль у мові* (1969) (према Цихоцьки и Левчук 2014: 124–126). У неким од ових радова, код нпр. Гуцула, могу се наћи и дефиниције паронима у украјинским речницима, енциклопедијама или лексикологијама, али се и ту пароними дефинишу у ширем смислу од оног који ми у тези заступамо, па се овде нећемо њима посебно бавити. Углавном се и у тим дефиницијама пароними одређују као лексеме веома сличне по звучању, док семантички могу бити блиске или потпуно удаљене, деле се на парониме у ширем и ужем смислу у зависности од тога да ли су у питању истокоренске или разнокоренске лексеме, наводи се и подела на синонимске, антонимске и семантички различите итд. (исп. Гуцул 2013, доступно на: https://knowledge.allbest.ru/languages/3c0b65635a3bc68b5c43b89521206d36_0.html).

коренску морфему, односно као намерно зближавање речи које имају гласовних или граfiјских сличности (Володимиривна 2019: 187–188).

Такође, шири поглед на парониме може се наћи и у практикуму за Лексикологију савременог украјинског књижевног језика, који је намењен студентима Филолошког факултета Националног универзитета „Ивана Франка” у Лавову (2014). У овом приручнику, чији су аутори И. Цихоцки и О. Левчук, даје се типологија паронима на основу неколико критеријума: 1) на основу језичког нивоа деле се на *морфемске*, *лексичке*, *фразеолошке* и *синтаксичке*; 2) на парониме у *ужем* и *ширем* смислу; 3) лексички пароними се даље са структурног становишта деле на *истокоренске* и *разнокоренске*, а са семантичког на *синонимске*, *антонимске*, *семантички блиске* и *тематске*. Осим тога, говори се и о стилској употреби паронима у оквиру каламбура, парономазије, полимптоте и сл. (Цихоцки и Левчук 2014: 22–23).

Шири поглед на паронимију заступа се и у, колико је нама познато, једином речнику паронима у украјинском језику – *Речник паронима украјинског језика (Словник паронімів української мови)*, објављеном још 1986. године. Аутори овог лексикографског дела, Д. Г. Хринчипин и А. А. Сербенска, у предговору (3–6) парониме најпре дефинишу као речи које су веома блиске по звучању, али различите по значењу и писању, на пример: *абонент* (претплатник) // *абонент* (претплата), *повстати* (устати) // *постати* (постати), *туристичний* (који се односи на туризам) // *туристський* (који се односи на туристу), *тактичний* (тактички) // *тактовний* (деликатан, префињен, пун такта) и др., а затим се осврћу и на теоријски проблем одређивања паронима и наглашавају да међу истраживачима долази до кључних размимоилажења код самог схватања ове појаве и код одређивања скупа речи које можемо назвати паронимима (Хринчипин и Сербенска 1986: 3). Аутори истичу да неки истраживачи заступају шири приступ паронимији, па у парониме убрајају како разнокоренске (нпр. *афект* (афекат) // *ефект* (ефекат), *досвід* (искуство) // *дослід* (експеримент, истраживање), *досвідчений* (искусан) // *освічений* (образован)), тако и истокоренске лексеме попут *будівник* (градитељ) // *будівельник* (грађевинар), *громадський* (цивилни) // *громадянський* (грађански), *познайомити* (упознати) // *ознайомити* (упознати се, стећи површну представу), док други парониме сматрају искључиво истокоренским лексемама. Међутим, како аутори речника наглашавају, суштинског јединства нема ни код представника ужег схватања паронимије: једни истраживачи допуштају могућност постојања више речи у паронимијском низу, док други сматрају да у паронимијске односе могу ступати само две речи, па, према томе, постоји само паронимијски пар; у многим лексиколошким истраживањима не посвећује се посебна пажња карактеру префикса који су присутни у паронимијском пару, али се поједини истраживачи држе мишљења да префикси у паронимима морају бити искључиво сличног звучања; истраживачи нису усаглашени ни око места акцента код паронима; шире схватање паронима допушта да су то речи различитог значења, док код ужег схватања имамо напомену да пароними морају бар на неки начин бити повезани по смислу (Хринчипин и Сербенска 1986: 3–4). Након изложених теоријских проблема, аутори се опредељују да у свом речнику обраде око 1.000 паронима у ширем смислу, дакле – и разнокоренских и истокоренских лексема, што је приступ који и у савременој лингвистици источнословенских земаља генерално доминира.

1.2.2.2.2. Западнословенска литература. Што се западнословенске литературе тиче, једну од старијих потврда дефинисања паронима у чешкој лингвистици пронашли смо у *Отвом научном речнику* из 1902. године. У овом лексикографском остварењу пароними се кратко дефинишу као изведене речи (Ото 1902: 269).⁶⁹ Такође, термин *пароним* дефинисан је и у *Речнику књижевног чешког језика* из 1989. године, где стоји да је у питању реч која је по форми

⁶⁹ **Paronyma** (řec.), slova odvozená, na př. choditi, přicházeti, chůze od »chod« a pod. Речник је у pdf формату доступан на адреси: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:6e428200-e6e1-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:45730c90-04ce-11e5-91f2-005056825209>.

слична некој другој речи, нпр. *летњи* и *ледени*.⁷⁰ Што се лексиколошких приручника тиче, у *Чешкој лексикологији* Филипеца и Чермака (1985) паронимима се сматрају једна или више графички и звуковно сличних речи, односно речи које су повезане само према сличности израза, као што су чеш. *etický* (етички) // *etnický* (етнички), *siný* (плав) // *sivý* (сив) (према Тафра 2005: 250). Семантичка се веза међу лексемама, дакле, као ни у *Речнику књижевног чешког језика*, не узима у обзир. Сличну дефиницију пронашли смо и у једној новијој *Лексикологији чешког језика*, у којој аутор – ослањајући се на П. Хаусера (1980) – наводи да су пароними блиски хомонимима и да су то речи које нису потпуно идентичне, већ се разликују само по неким особинама, нпр. по акценатској дужини: нпр. *líška – lyska, vína – vína, dal – dál* и сл., због чега се при брзом или лошем изговору или у тешким условима пријема говора, они могу изједначити са хомонимима (Иванович 2017: 162).⁷¹ С друге стране, Ј. Згуста не користи термин *пароним*, али истиче да се он традиционално користи да означи речи које „сличну форму но различито значење” (1991: 99) и додаје да га је амерички лингвиста Х. Курт (1961) користио да њиме означи семантички повезане речи.

У бохемистици новијег доба, термин *пароним* користи и А. Адамович, која разликује међујезичку и унутарјезичку паронимију и наводи да је термин *међујезичка паронимија* бољи од термина *међујезичка хомонимија*, јер облици речи у различитим језицима никада нису потпуно исти, већ само готово исти и управо ово „готово” разликује паронимију од хомонимије, а проблеми са међујезичким паронимима јављају се у свим аспектима употребе речи: у писању, у изговору, у стилској ваљаности речи и њиховим граматичким карактеристикама, у флексији, у творби речи, у валенцији итд. (Адамович 1998: 168). Сличне проблеме изазивају и унутарјезички пароними, који се најчешће срећу међу придевима: на пример, чешким паронимима *školní* (нпр. сто, клупа, година) и *školský* (нпр. закон) одговара само један придев у српском језику: *школски* (Адамович 1998: 168). На њена истраживања надовезује се Ш. Кахелмајерова (2010), које се у свом раду бавила проблемима предавања чешког језика говорницима других словенских, посебно јужнословенских, језика.⁷²

Када је пољски језик у питању, према речима Д. Руг (2017: 53), проблеми који се јављају при употреби паронима у пољском језику нису до сада темељно испитани, те је у пољској лингвистичкој литератури веома тешко пронаћи било какве податке о њима. Како ова ауторка наводи, дефиниције паронима могу се наћи у појединим речницима и енциклопедијама: нпр. Мјечисав Шимчак у *Речнику пољског језика* (1998: 583) пароним одређује као реч која са другом има или заједнички корен или се слично изговара, услед чега може унети пометњу у говору; Витолд Мизерски у делу *Пољски језик: енциклопедија у табелама* (2000: 44) парониме дефинише као парњаке различитог значења, али сличног изговора, при чему подударност може да проистиче из блиске етимологије или да буде сасвим случајна; Јануш Славињски у *Речнику књижевних термина* (2004: 8) парониме пак објашњава као речи које слично звуче, али нису етимолошки или семантички сродне (према Руг 2017: 55–56). У раду Д. Руг се наводи и да је до сада у полонистици израђен само један речник паронима – *Речник паронима или поистовећиваних речи (Słownik paronimów, czyli wyrazów mylonych)* – који је 2004. године објављен у редакцији Малгожате Ките и Едварда Полањског. Аутори овог речника у парониме убрајају све речи које се слично пишу и изговарају, али им се значења разликују, при чему лексема у овом односу могу бити и творбено неповезане и творбено повезане, дакле, међу паронимима има и оних лексема које су од исте творбене основе изведене различитим

⁷⁰ У оригиналу: **paronymon, paronymum**, -ума s. (z. řec.) *slovo podobné svou vnější podobou jinému (např. letní, lední*. Електронска верзија речника доступна је на адреси: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>.

⁷¹ Homonymům jsou blízka **paronyma**, slova ne zcela shodná, lišící se však jen některým rysem, např. délkou: *líška – lyska, vína – vína, dal – dál, pile – pile, soli – soli, řad – řád*. V nedbalé výslovnosti nebo při ztížených podmínkách příjmu projevu (při tzv. šumu v kanále) se mohou jevit jako homonyma (Хаусер 1980: 84 према Иванович 2017: 162).

⁷² У овим радовима се не разматра сама суштина природе паронимије, да ли су и питању истокоренске или разнокоренске лексема, колико су пароними семантички блиски или удаљени и сл., већ се само наводе проблеми које они изазивају при усвајању чешког језика у контексту других словенских језика.

формантима, као што су, на пример, *reprezentacyjny* (репрезентацијски) и *reprezentatywny* (репрезентативан) (од *reprezentować* (репрезентовати)) (Кита и Полањски 2008: 7–8).⁷³ Осим тога, паронимија се спомиње и у студији Анђеја Марковског (2005), који ову појаву сматра једном од лексичких грешака и наводи примере попут *adaptować* (адаптирати, прилагодити) и *adoptować* (усвојити) (према Руг 2017: 54–55). Иначе, сама Д. Руг у свом раду у парониме убраја све лексеме код којих долази до погрешне замене у говору, без обзира на корен, и испитује колико студенти Гдањског универзитета (тачније, Технолошког факултета и Филолошког факултета – смер Логопедија) греше при употреби парова као што су *adiunkt* (титула несамоствалног научног радника више школе или истраживачког института) и *adiutant* (официр додељен на службу вишем старешини, помоћник вишег старешине), *batut* (трамполина) и *batuta* (диригентска палица), *monter* (монтер) и *montażyst* (монтажер), *demonstrant* (демонстрант) и *demonstrator* (демонстратор), *lobbing* (лобирање) и *mobbing* (мобинг), *amnezja* (амнезија) и *amnestia* (амнестија, помиловање) (исп. Руг 2017: 57–69).

О паронимима у пољском језику писала је и А. Маћејевска (2017). Ова пољска ауторка наводи да се пароними у *Речнику пољског језика (Słownik języka polskiego)* из 1979. дефинишу као речи које због заједничког корена или сличног звучања, писања асоцирају на друге речи, али им се значења разликују, због чега некада уносе пометњу, док се у *Речнику књижевних термина (Słownik terminów literackich)* из 1988. пароними одређују као хомофони (Маћејевска 2017: 132). Поред тога, ауторка додаје да се настанак паронима у литератури често тумачи деловањем аналогije или народне етимологије, односно потребом људског ума за објашњењем нејасних, непознатих речи проналажењем сличности са познатим или, како наводи В. Ћењковски, утицајем „јаке” речи (која је говорнику позната) на „слабу”, изоловану реч (непрозирне грађе и ретке у спојевима са другим речима) (Маћејевска 2017: 133). У том процесу, како ауторка истиче, настају пароними, који се стога доводе у везу са неразвијеном језичком компетенцијом, уским фондом речи, погрешно усвојеним или упамћеним обликом речи, док је, са друге стране, њихово разликовање доказ високог нивоа језичке културе (Маћејевска 2017: 131). Важно је, најзад, закључити да и овај рад показује да се у парониме у пољској литератури убрајају и разнокоренске лексеме.

Различите дефиниције паронима и паронимије срећу се и у словачкој литератури. Према Шкварениновој (1999: 8), у многим речницима словачког језика и лингвистичким енциклопедијама термини *паронимија*, *пароним* и *паронимски* нису уопште обрађени. Ипак, наведени појмови могу се наћи, на пример, у *Енциклопедији лингвистике (Encyklopédia jazykovedy)* из 1993. године, где се пароними дефинишу као речи које су међусобно сличне по звучању и облику, али различите по значењу, нпр. *antinómia – antonymia – autonómia*, или у *Великом речнику страних речи* Шалинга и др. из 1997, према којем су пароними речи фонетски сличне некој другој речи, али значењски различите, нпр. *veta* (реченица) и *veda* (наука) (према Шкваренинова 1999: 8). Пароними су, пред тога, своје место нашли и у монографији Ш. Ондруша и Ј. Сабол *Увод у проучавање језика (Úvod do štúdia jazykov)*, где се, за разлику од већине представљених дефиниција у западнословенској литератури, они дефинишу као речи сродног значења изграђене од исте основе помоћу афикса и где се паронимија убраја у лексичко-семантичке подсистеме попут синонимије, антонимије и хомонимије (Ондруш и Сабол 1984: 219–220). Колико је нама познато, једини речник у потпуности посвећен паронимима у словачком језику јесте *Речник паронима (Paronymický slovník)* Олге Шкваренинове, објављен 1999. године. У предговору овог речника, ауторка се најпре осврће на разноликост дефиниција паронимије у различитим језичким и научним срединама и закључује да се све дефиниције паронима своде на тројако схватање овог термина: пароними се схватају као 1) речи сличне по звуку, али различите по значењу; 2) речи које имају исту форму као сродна реч у другом језику и 3) као речи изведене од исте основе, што, у суштини, значи да се пароними своде на скуп случајно сличних лексема (*kosa – koza, mrak – frak – brak*

⁷³ Коришћено је издање из 2008. године, па у парентези зато наводимо ову годину.

– *zrak*) или на низ изведеница (нпр. *nasolit' – osolit' – presolit' – dosolit', bratov – bratský* и сл.) (Шкваренинова 1999: 9–10). Што се самог приступа Шкваренинове у речнику тиче, она сматра да паронимија није само питање унутрашње структуре лексема, већ да је то феномен текста и контекста, па ову појаву дефинише као довођење у везу најмање две јединице које су фонетски сличне и садржајно различите, а њихова веза има карактер *hic et nunc* (овде и сада), што значи да није поновљена, подразумевана, није аутоматска, већ су ове јединице једнократно састављене у контексту и остварују стилски ефекат (Шкваренинова 1999: 10). То значи да се у овом речнику примарном и суштинском особином лексема у односу паронимије сматра њихова слична звучна реализација, па су пароними све сазвучне речи. Лексеме које се у контексту сматрају паронимима ван њега могу бити синоними, антоними, хомотони, могу припадати различитим врстама речи, имати различита стилска обележја и сл. (в. примере у Шкваренинова 1999: 11–26). На основу самог речника, чини нам се да је код Шкваренинове паронимија изједначена са римотворношћу. Формална страна паронима у првом је плану и у дефиницију у *Великом речнику страних речи (Vel'ký slovník cudzích slov)*, где стоји да је пароним „реч која је по спољашњем облику слична другој, али од ње различита по значењу” (Брукер и Опатикова 2006: 306).⁷⁴

Као што се из свега наведеног може закључити, у погледима западнословенских лингвиста на паронимију доминира схватање да су пароними лексеме које имају сличну форму, а потпуно различито и семантички неповезано значење.

1.2.2.3. Паронимија у јужнословенској литератури. Погледи на природу унутарјезичке паронимије и схватање самог појма *пароним* на јужнословенском језичком простору веома се разликују од земље до земље. У неким земљама се сам термин *пароним* веома ретко користи (нпр. Словенија), док у другим постаје све актуелнији и све више добија на значају (нпр. Србија, Хрватска), у неким земљама изучавање унутарјезичких паронима има дугу традицију (нпр. Бугарска), док је у другима њихово проучавање у зачетку (нпр. Македонија).

1.2.2.3.1. Паронимија у Словенији, Бугарској и Македонији. Што се словеначке литературе тиче, колико је нама познато, унутарјезички пароними готово да уопште нису били предмет интересовања тамошњих лингвиста. У фокусу интересовања су углавном међујезички пароними, а чак и тада се не говори о паронимима, већ пре свега о *међујезичким хомонимима* или *лажним пријатељима*. Тако је, на пример, Т. Балажиц Булц (2004) писала о интерференцији између словеначког и српскохрватског, исте године је објављен речник словеначко-енглеских лажних пријатеља, И. Страмљич Брезник (2008) испитивала је статус енглеских лексема у словеначком, пре свега када је у питању начин њиховог уклапања у деривациони систем словеначког језика, С. Фучец (2008) написала је свој дипломски рад о речима сличне форме а различитог значења у енглеском језику, при чему није употребљавала термин *пароним*, већ *confusable words* итд. Сам термин *пароним* среће се једино у уџбеницима и језичким саветницима, где се називају још и *блискозвучницама* и дефинишу као речи које имају веома сличну формалну страну, односно звуче слично, а имају различито значење.⁷⁵

Што се Бугарске тиче, изучавање унутарјезичке паронимије има знатно дужу традицију него што је то случај у осталим јужнословенским државама. О томе нам сведочи Предговор „Речника блискозвучних речи /паронима/ у бугарском језику” (1988) С. Василеве. На самом почетку, ауторка о паронимији говори као о феномену који се дешава у интеракцији језика (као система) и говора (као реализације) и који је у тесној вези са антонимијом, синонимијом и хомонимијом (Василева 1988: 7), а затим констатује да постоје различите дефиниције

⁷⁴ У оригиналу: *paronymon, paronymum slovo vonkajšou podobou podobné inému, ale významom odlišné*. Речник је доступан на адреси: https://www.vsvu.sk/workspace/media/documents/velky_slovník_cudzích_slov-5e862893addf8.pdf.

⁷⁵ https://dijaski.net/gradivo/slo_sns_beseda_03 и https://gradiva.txt.si/slovenscina/slovenscina-za-triletne-sole/jezik-in-besedilne-vrste/besedoslovje/053_pomenska_razmerja-2/obravnavava-580/obravnavava-583/.

природе паронимије, као и различити погледи на границе, обим и узроке овог језичког феномена. Како ауторка наводи, према неким лингвистима, пароними су феномен језика – сматрају их фонетски сродним речима и дефинишу само као чињеницу језика и његовог лексичког система, док су према другима пароними феномен и језика и говора, доживљавају их као формално сличне речи које имају различито значење и које се у говору могу погрешно користити једна уместо друге. Осим тога, С. Василева наводи и неколико различитих дефиниција паронимије пре свега руских аутора, а затим истиче да је основе изучавања паронимије у бугарском језику поставио проф. А. Андрејчин у књизи *Савремени бугарски језик* из 1956. године, који је парониме дефинисао као речи блиске по форми, али више или мање различите по значењу и ова дефиниција представља полазну тачку у разматрању паронима и код других бугарских лингвиста, попут Ц. Младенова („Книжен и книжовен”, 1959; „Пароними”, 1960), Р. Русинова („Към въпроса за лексикалната паронимия за съвременния български език”, 1967), Д. Чизмарова („Стилистично значение на паронимията и омонимията”, 1982), Т. Балканског („Два случая на паронимия”, 1975), Ж. Бојацијева („Отново по въпроса за паронимите в българския език, 1983; „Пароними” у „Българска лексиколия”, 1986) (исп. Василева 1988: 8).

Овако уопштен и широк поглед на паронимију утицао је и на саму ауторку речника, па су се зато у овом лексикографском делу нашле семантички врло разноврсне лексеме: од оних које су семантички врло блиске (нпр. *индивидуален//индивидуалистичен*) до оних које су на значењском плану потпуно неповезане (нпр. *формација//фармација*). С. Василева у Предговору свог речника објашњава и да сви језици располажу ограниченим бројем гласова, па је стога и очекивано да при стварању речи дође до њихове међусобне сличности по форми и издваја четири начина настанка паронима:

1) пароними са случајним подударом форме – речи без етимолошке везе; ова група укључује речи чији коренови имају исти или сличан фонемски састав, а могу имати исте или различите префиксе и суфиксе (нпр. *лекувам//ликувам*);

2) истокоренски пароними (етимолошки повезани) који могу имати исте или различите префиксе или суфиксе (*довод//повод; духовен//духовнически*);

3) блискозвучне лексеме позајмљене из других језика које у однос паронимије могу ступити са домаћом лексемом (*семинар//семинар*) или са другом страном лексемом (*арена//аренда*);

4) блискозвучне лексеме које су настале од страних основа, а бугарских префикса или суфикса (*индивидуален//индивидуалистически*) (Василева 1988: 8–9).

Ауторка је, осим тога, извршила и формалну класификацију паронима у зависности од тога колико им се фонема и на који начин разликује (нпр. имају исте фонеме, али са различитим распоредом: *акузатив//каузатив*; једна лексема има фонему више него друга: *кауза//клауза*; једна лексема има две фонеме више него друга: *метеор//метеорит* итд.) (Василева 1988: 9). Такође, Василева говори и о вези паронимије са другим лексичким односима и истиче да су, на пример, *експорт//импорт* истовремено и антоними (због супротног значења) и пароними (због сличне форме и могућности мешања у говору), да су паронимија и хомонимија оштро разграничене јер паронимија подразумева сличну, а хомонимија идентичну форму, а да има и вишезначних лексема које су у неким својим значењима пароними, а у другим синоними (Василева 1988: 10). Као разлоге за неправилну употребу паронима у говору ауторка наводи, између осталог, непознавање значења речи, посебно ако су страног порекла и припадају одређеном терминосистему (хемији: *нитрид//нитрит*, књижевности: *анафора//метафора*, политици: *геноцит//геоцид* и сл.), непознавање значењских нијанси које носе творбени елементи (нпр. *преглеждам//приглеждам*), народну етимологију, којом се значење непознате или стране речи

тражи преко значења познате (*шунка//шумка*), случајно, тренутно нарушавање везе између мисаоног процеса и говора итд., при чему као главни разлог издваја непознавање значења страних речи, па правилна употреба паронима може зависити од узраста, пола, образовања, професије и других екстралингвистичких фактора (Василева 1988: 10–11).⁷⁶ Као што се из свега наведеног може закључити, овакво схватање паронимије ближе је оном које смо представили у делу о литератури несловенских језика него оном које је доминантно у славистичкој литератури.

Што се тиче рецентнијих радова о паронимима у бугаристици, прегледом бугарске библиотечке базе *bg.sobiss.net* дошли смо до закључка да ова тема углавном није била предмет интересовања бугарских језикословаца, осим у случају А. Краевске (2006), која се бавила синонимима, антонимима, хомонимима и паронимима у језику медицине, и В. И. Зидарове, која је анализирала суфиксирани бугарске парониме и њихове еквиваленте у пољском језику (2014: 353–362). Када је овај рад у питању, иако нас наслов може навести на помисао да је реч о анализи међујезичких паронима, он заправо покреће веома важна теоријска питања о унутарјезичким паронимима и ревидира ставове Василеве (и других бугарских лингвиста) о самој природи паронимије.

В. И. Зидарова чланак започиње констатацијом да се пароними у бугаристици традиционално дефинишу као речи сличне форме, а различитог значења, али да ову дефиницију треба разјаснити јер је непрецизна и покреће бројна питања (2014: 353). Прво питање које ауторка поставља јесте како разумети сличност у облику када су многе речи у речнику мање или више сличне форме с обзиром на то да су све настале од ограниченог броја фонема и морфема. Друго питање јесте на ком нивоу треба тражити сличност – фонетском, графичком или морфемском. У неким случајевима (нпр. у речнику Василеве) пароними се називају блискозвучним речима, што се упућује само на говор (усмену продукцију), а притом, поред паронима, блискозвучни могу бити и антоними и синоними. Треће, поставља се питање и да ли је сличност паронима повезана са творбеним процесима или је њихова сличност потпуно случајна (Зидарова 2014: 354). На ова питања ауторка нуди и конкретне одговоре. Када је у питању формална сличност паронима, уколико бисмо у обзир узели шире схватање паронима (било какву формалну сличност), то би све речи из речника претворило у парониме јер се од ограниченог броја слова и фонема неизоставно морају добити речи бар делимично сличне по облику. Због тога је, према ауторкиним схватањима, сличност повезана са морфемском структуром речи и аналогним афиксима и кореновима (Зидарова 2014: 354). У том случају, паронимија не би била резултат случајности, већ творбених процеса. Међутим, када постоји творбена повезаност лексема, са њом нужно иде и семантичка веза. Тако велики број антонима има сличну морфемску структуру: нпр. *народен//антинароден*, *експорт//импорт*, *макрочастица//микрочастица* и сл., па стога одређење „формална сличност” мора бити у складу са семантичком специфичношћу самих паронима (Зидарова 2014: 354). Због тога се ауторка пита како протумачити семантички однос дефинисан као „различит”. Она сматра да би то свакако требало разумети као „неједнакост”, али се поново пита колико су и на који начин пароними различити по значењу, јер атрибут „различит” у ствари не пружа никакве прецизне информације о семантичком односу међу паронима будући да готово све речи у језику имају различито значење и то и јесте њихова комуникативна сврха. Стога ауторка сматра да би одређење „различито значење” требало заменити одговарајућим. Када је формална сличност међу лексемама случајна и изражава се само на формалном плану, лексеме нису ни у каквом семантичком односу, тј. немају међусобну семантичку везу. Међутим, када је формална сличност последица творбених процеса, нормално је очекивати

⁷⁶ Тако ће, како ауторка наводи, млађи говорници чешће грешити код неких старијих речи, док ће старији чешће грешити код нових речи. Жене ће чешће грешити код речи попут *локаут//нокаут*, а мушкарци код речи попут *совалка//сновалка*. Образовани говорници ће чешће грешити код речи семантички повезаних речи попут *поетичен//поетически*, а необразовани код речи код којих нема семантичке и етимолошке везе попут *фактура//фрактура* (Василева 1988: 11).

неку врсту семантичког односа. Тај однос може бити антонимија (*енклитики//проклитики, цветен//безцветен*), синонимија (*граматичен//граматически, психичен//психически, рибар//риболовец*), паронимија (*цветен//цветист, лигнит//лигнин*), код које је најчешће реч о лексемама из деривационог ланца са заједничким кореном (*бригаден//бригадирски, кредитен//кредиторски, пчелен//пчеларски, часовников//часовникарски*) (Зидарова 2014: 354–355).

Према ауторкином схватању, дакле, под паронимима треба подразумевати само оне лексеме чија је формална сличност настала услед творбених процеса и у којима као резултат сличности морфема постоји сличност у значењу изражена у једној или више заједничких сема, односно пароними су творбено сличне речи које су такође и семантички сличне, али нису идентичне по значењу (Зидарова 2014: 355). Карактеристика која идентификује паронимију јесте, према томе, сличност и на плану форме, односно творбе речи, и на семантичком плану и управо та двострука сличност узрокује замене једног паронима другим у говору. Како Зидарова још наводи, пароними су речи које имају исти корен, али се разликују по префиксима (*преспивам//приспивам, оказвам//указвам, преписвам//приписвам*) или суфиксима (*съседен//съседски, воден//воднист, практичен//практически*), док творбена основа може бити иста (*тревен//тревист* од „трева“) или различита (*тактичен* од „такта, внимание“ и *тактически* од „тактика“; *методичен* од „метод, система“ и *методически* од „методика“) (Зидарова 2014: 355).⁷⁷ Према томе, ставови Зидарове се потпуно удаљавају од погледа које заступа Василева, а које је још 1956. године установио А. Андрејчин, и приближавају се оној дефиницији паронима која се, као што ћемо видети, усталила у србистици.

Своје место паронимија је добила и у једној новијој лексикологији бугарског језика из 2017. године, ауторке Василке Радеве. На самом почетку поглавља о овом лексичком феномену ауторка наводи да паронимија подразумева сличан гласовни састав и слично, али не истоветно значење, нпр. *умен* (паметан) и *умтвен* (умни), где видимо да наведене лексеме имају сличан морфемски састав и семантичку корелацију са именицом *ум*. В. Радева, осим тога, наглашава да међу паронимима постоји значењска разлика коју би неумесно било занемарити, што није случај код синонима. Међутим, поред примера попут *стилен* (стилски) и *стилистичен* (стилистички), *љжлив* (лажљив) и *љжовен* (лажан), *търтим* (подношљив) и *търпелив* (трпељив, толерантан) и сл., у овом поглављу се за парониме могу наћи и примери лексема међу којима нема јасне семантичке везе: *лабилен* (лабилан) и *лабиален* (лабијалан), *планер* (једрилица) и *пленер* (пленер, сликање у природи), *компания* (компанија, друштво) и *кампания* (кампања) и сл., тако да се може рећи да ни у овој монографији није повучена јасна граница када је семантичка страна паронима посредни.

О томе да изучавање паронима у Македонији нема дугу традицију сведочи приказ уџбеника *Савремени македонски језик* ауторке В. Јанушеве (2017) који су написали Љ. Спасов и Д. Пандев. У том приказу, описујући поглавље уџбеника посвећено лексикологији, аутори, између осталог, истичу да у њему постоји одељак о паронимији, што до тада није пронађено ни у једном уџбенику (Спасов и Пандев 2018: 309).⁷⁸ У наведеном уџбенику, након синонима, антонима и хомонима, ауторка говори и о паронимима. На самом почетку ауторка истиче да

⁷⁷ У наставку рада, Зидарова издваја најчешће творбене моделе којима настају суфиксирани придевски пароними у бугарском језику (нпр. *-ов/-ев* : *-ски*, *-ов* : *-ен*, *-ен* : *-ски*, *-ен* : *-ист/-ест*, *-ен* : *-ив(ен)/-ов(ен)*, *-тел(ен)*, *-ен* : *-им* и сл.) (исп. Зидарова 2014: 356). Постојање творбених модела по којима се пароними јављају можда је још један од доказа о системској природи паронимије.

⁷⁸ „Делот *Лексикологија* се надоврзува на претходните истражувања во оваа област, во смисла на тоа што се задржани досегашното толкување на зборот и поделбата на лексичките значења на зборот, како и класификацијата на зборовниот систем на македонскиот јазик. Сосема е нов делот за паронимите што не се среќава ниту во еден учебник досега.“ Међутим, нисмо сигурни колико је овај податак тачан будући да сама Јанушева, у свом раду из 2018. (о којем ће овде бити речи), наводи дефиниције паронима из књига *Савремени македонски језик* Р. Паноски (1987), *Македонски језик за средношколско образование* С. Бојковске и др. (1998) и Л. Миниве-Гуркове *Стилистика савременог македонског језика* (2003) (исп. Јанушева 2018: 103–105).

су пароними веома важни за језичку компетенцију и дефинише их као речи које имају сличан гласовни састав (облик), али различито значење (садржај) и које могу припадати различитим врстама речи, односно могу бити именице, придеви и глаголи (Јанушева 2017: 149). Она, даље, додаје да у науци постоји шире и уже схватање паронима. У ширем смислу, пароними су све речи сличног звучног састава које имају различита значења, без обзира на морфолошки корен (основу) из кога потичу, као што су нпр. *комбинација//комуникација, статус//статут, сеф//сенф, фактура//фрактуре, метална//ментална* и сл., чијом се међусобном заменом у контексту добијају бесмислени искази (Јанушева 2017: 149). С друге стране, према ужем схватању паронима, у питању су само оне речи које имају сличан фонемски састав и различито значење, али имају и исти морфолошки корен (основу), што значи да се пре свега ради о изведеним речима (Јанушева 2017: 150). Као примере, ауторка наводи придеве *цивилизацијски* и *цивилизиран* и истиче да *цивилизацијски* значи „који се односи на цивилизацију”, па се не може рећи *цивилизацијски дијалог*, јер би то значило да се води дијалог о некој цивилизацији, већ у том контексту треба употребити придев *цивилизиран*, јер се онда добија значење „дијалог који воде две цивилизоване стране”, а слично се објашњава однос између лексема *информатички* и *информациски* и *кожсен* (кожан) и *кожест* (кожаст) (в. Јанушева 2017: 150). Овакве парониме, који су изведени из истог корена (основе) са различитим суфиксима и код којих је значење потпуно различито, ауторка назива *потпуним паронимима (целосни пароними)*, док другу групу паронима чине они који су изведени од истог корена (основе) и имају сличан састав, али код којих семантичка диференцијација два значења није у потпуности завршена и они се називају *непотпуни, делимични пароними (делумни пароними)*, на пример, *диетален* (који је намењен за дијету) и *диететски* (који се односи на дијететику) (Јанушева 2017: 150). Трећу групу паронима В. Јанушева назива *лажним паронимима (лажни пароними)*. То су речи изведене из истог корена које имају сличан фонемски састав, али са потпуно истим значењем, на пример, *редукциски* и *редукционен* – који се односи на редукцију (Јанушева 2017: 150).⁷⁹

Виолета Јанушева се паронимима бавила и у раду из 2018. године – *Ка дефинисању паронима у македонском стандардном језику* (101–119). На самом почетку чланка ауторка констатује да су пароними слабо изучавана појава у македонском језику и да постојећи извори дају исту дефиницију и исте примере паронима, због чега није могуће добити јасну слику о њиховој природи. Дефиниција која се углавном провлачи кроз македонску литературу гласи да су пароними речи сличне по звуку (форми) које имају различиту семантику (Паноска 1987: 42–44, Бојковска и др. 1988: 212–213 према Јанушева 2018: 104), а свуда се наводе примери попут *детални//дентални, статус//статут, факт//фактор, текст//тест, интегрира//интригира, парафира//параграфира* итд., али и *адресат//адресант//адресар, критички//критични, поетско//поетично* и сл. На основу постојеће литературе, В. Јанушева изводи неколико важних закључака у вези са паронимима у македонској лингвистици:

1. У македонском стандардном језику пароними се схватају у ширем смислу, односно као све речи које имају сличан гласовни склоп, без обзира на то да ли имају исти корен или не.
2. Пароними су лексеме сличне по облику, али имају сасвим различита значења.
3. У погледу форме, пароними су најчешће: а) две лексичке јединице, ретко три, које се разликују по једном гласу (фонеме), на пример: *статус//статут*; б) две лексичке јединице које се разликују по томе што једна од њих има фонему више, на пример: *метални//ментални*; в) две лексичке јединице које се разликују по томе што једна од њих има две фонеме више, на пример: *факт//фактора*.

⁷⁹ Ако већ ове лексеме имају исто значење, није нам јасно због чега их ауторка убраја у парониме и назива их *лажним*. Зар их у том случају није боље сматрати правим синонимима него *лажним паронимима*?

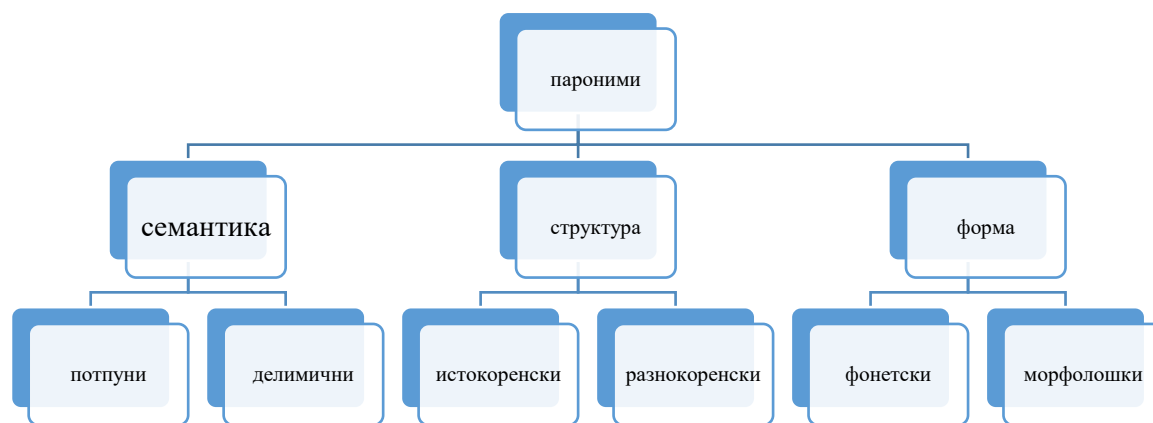
4. У погледу припадности одређеној врсти речи, пароними могу припадати различитим врстама речи, односно могу бити именице (*сеф//сенф*); придеви (*детални//дентални*), као и глаголи (*свикувале//свикунувале*).
5. Међу паронимима има домаћих речи (нпр. *ненадејно//ненаједно*), али и туђица (нпр. *парафира//параграфира*).
6. У погледу основе, већи је број оних паронимских парњака имају различите основе (нпр. *акцентира//акцентира*), а мањи број оних који имају исту основу (нпр. *татков//татковски*).
7. Што се тиче значења, у свим примерима се примећује да је значење потпуно различито.
8. Код свих аутора постоји напомена да се пароними не смеју мешати у језичкој пракси (Јанушева 2018: 104–105).

Са друге стране, сама Јанушева сматра да ће ретко који говорник помешати ове потпуно неповезане речи и да би у одређивању паронимије требало узети у обзир и форму и семантику и да би при анализи најбоље било кренути од придева са истом творбеном основом и различитим суфиксима. У наставку рада, ауторка придеве изведене на овај начин дели у три већ поменуте и објашњене групе: на *потпуне*, *делимичне* и *лажне парониме* (*квазипарониме*).⁸⁰ Посебан значај овог рада јесте у томе што се у главном делу даје анализа огромног броја паронимских придева, уз навођење дефиниција сваког од њих, примера погрешне употребе и правилне лексичке спојивости (2018: 106–116), па би овај чланак могао бити драгоцен извор грађе и за будуће истраживаче српских придевских паронима (исп. нпр. *авторитарен // авторитативен*, *ајдуков // ајдучки*, *академски // академски*, *брадавичав // брадавичест*, *брадат // брадест*, *брашнен // брашнест*, *братов // братски*, *брилијантен // брилијантски*, *влакнен // влакнест*, *водлест // водникав*, *воздушен // воздушест*, *грлен // грлест*, *демократичен // демократски*, *динамичен // динамички*, *експанзивен // експанзионистички*, *економичен // економски*, *ендемски // ендемичен*, *жилав // жилест* итд.).

Иако се, судећи по литератури, изучавању паронимије до скоро није посвећивала посебна пажња, македонистика се може похвалити и својим првим речником паронима – *Речник на паронимите во македонскиот јазик* – објављеним 2020. године, чији је аутор Емил Ниами. У овом речнику је обрађено око 500 паронимских парова, а под паронимима се подразумевају речи које се слично пишу и изговарају, али имају различито значење.

Поред тога, паронимија је нашла своје место и у првој *Лексикологији македонског језика* С. Груевске-Маџоске (2021). У овој књизи паронимија се дефинише као „однос међу речима које имају сличну форму, али потпуно или делимично различито значење” (Груевска-Маџоска 2021: 87). Ауторка додаје и да се пароними јављају као резултат случајног мешања у говору, због семантичке сличности, услед творбених процеса или као последица незнања и истиче да се може говорити о паронимима у ширем и ужем смислу, при чему се под паронимима у ужем смислу подразумевају истокоренске лексеме (*адресат – адресант*, *архив – архива*, *грев – грешка*, *мандатар – мандатор*, *сомнителен – сомничав*), а под паронимима у ширем смислу разнокоренске лексеме (*аскре – аскет*, *мандра – мантра* и сл.) (Груевска-Маџоска 2021: 87). Поред тога, С. Груевска-Маџоска говори и о врстама паронима и поделу графички представља (2021: 88):

⁸⁰ Сматрамо да термин *квазипароним* у овом контексту није адекватан, због тога што је, као што је претходно речено, овде реч о лексемама које имају исто значење, па су стога заправо у односу синонимије. Термин *квазипароним* требало би оставити за оне лексеме које личе на парониме, али то нису, јер њихова слична форма није условљена истим кореном, већ је ствар коинциденције, а значења лексема су потпуно неповезана.

Графикон 2: Подела паронима према С. Груевска-Маџоска (2021)

Као што се из свега наведеног може видети, у македонској литератури је последњих година (пре свега захваљујући Јанушевој), као и у бугаристици (захваљујући Зидаровој), дошло до померања схватања природе паронимије: од паронимије у ширем смислу (све сазвучне речи) ка паронимији у ужем смислу (само оне речи које су и формално и семантички повезане), што нам сведочи о томе да се погледи на паронимију на читавом јужнословенском простору све више уједначавају, иако се и даље, и у рецентнијим радовима, јављају и шири погледи на ову појаву.

1.2.2.3.2. Паронимија у хрватској литератури. Као и у случају других земаља, тако су и у случају Хрватске пажњу истраживача више привлачили међујезички него унутарјезички пароними (исп. списак литературе у Луис 2016: 421–437). Ипак, пре свега захваљујући раду Б. Тафре, унутарјезички пароними су у хрватској лингвистици релативно добро обрађени, а све актуелнији постају и у последње време, пре свега из угла нормативистике.

Као што је већ речено, паронимима се у кroatистици највише бавила Бранка Тафра. Централна тема радова ове ауторке, и тема којој се она изнова враћа, јесте питање разграничења истозначних и блискозначних односа у језику, односно повлачења јасних граница између синонимије и паронимије (Тафра 2005; 2015; 2018). Према њеним схватањима, истозначност би требало резервисати за синонимију, док би блискозначност требало везати искључиво за паронимију. Наиме, Б. Тафра сматра да две лексичке јединице имају исто значење ако имају исто денотативно значење, односно ако реферирају на исти референт, јер се разлике које постоје у конотативном значењу или у употреби могу неутралисати и у том случају је реч о синонимима (2005: 228). С друге стране, пароними имају сва обележја као истокоренски синоними, али се у једном разликују – у значењу. Док синоними имају исто, пароними имају различито, делимично подударно значење (Тафра 2005: 239). Б. Тафра, према томе, сматра да се синонимичност не може градирати, па да неке лексеме буду више синоними од других, већ да је једино исправно становиште по коме лексеме или јесу или нису синоними (2005: 224). Иако овакав поглед на синонимију и искључивање блискозначности из ове области сматрамо донекле радикалним јер би се поставило питање постоји ли синонимија уопште, важним делом дефиниције лексичких синонима сматрамо констатацију да они имају исто денотативно значење, односно да реферирају на исти референт, јер би у тој чињеници могла лежати једна од суштинских разлика између синонима и паронима, што ћемо у наставку рада детаљније размотрити.⁸¹ Поред тога, сматрамо да термин *блискозначнице* као домаћи

⁸¹ Детаљније о погледима Б. Тафре на синонимију и њеном схватању појмова *истозначност*, *блискозначност* и *сличнозначност* в. поглавље о критеријумима за разграничење паронимије и синонимије у овом раду.

назив за парониме није у потпуности адекватан због тога што се односи само на семантичку страну паронима, а запоставља изразну раван, која је за саму природу паронима подједнако важна као и значењска. Пароними су, дакле, и блискозначнице и блискозвучнице истовремено и управо је то оно што их чини специфичним. Међутим, као што сама Б. Тафра истиче, блискозначнице су и лексеме *смрека* и *јела* или *фотеља* и *столица*, јер означавају сличне појмове, па ипак никада за ове лексеме не бисмо рекли да су у односу синонимије или паронимије (2005: 224). С друге стране, блискозвучнице су и, на пример, *брак* и *мрак*, али ни за једну од ових лексема нећемо речи да су у неком од ових лексичких односа. Према томе, блискозвучност и блискозначност паронима мора потицати од истог корена, па су пароними искључиво истокоренске лексеме (Тафра 2005: 239).

Ипак, ни ту није крај проблема у дефинисању паронима. Како ауторка истиче:

„članovi iste tvorbene porodice imaju slične izraze, no samo leskičke jedinice koje pripadaju istom leksičko-gramatičkom razredu stupaju u paradigmatске semantičke odnose, u ovom slučaju sinonimijske, antonimijske i paronimijske. Sinonimi i antonimi imaju slične izraze ako su istokorijenski, dok paronimi obavezno imaju slične izraze jer su uvijek istokorijenske leksičke jedinice. [...] Značenja istokorijenskih leksičkih jedinica iz istoga leksičko-gramatičkoga razreda mogu biti ista i različita, a različita mogu biti suprotna i slična” (Тафра 2005: 23).

Према томе, синоними имају иста значења, антоними супротна, а пароними слична, мада је све то, наравно, много лакше теоријски него практично раздвојити.⁸² Поред тога, у наведеном цитату се инсистира и на припадности лексема истом лексичко-граматичком разреду, односно истој врсти речи, што је – као што смо видели – био случај и код Вишњакове (1974). Уз то, Б. Тафра поставља још неке критеријуме које лексеме морају испунити како би се о њима могло говорити као о паронимима:

- 1) морају припадати једном језику;⁸³
- 2) морају припадати само стандардном језику или само неком од органских идиома, што значи да се речи из, на пример, дијалеката не могу поредити са речима стандардног језика;
- 3) морају припадати једном временском одсечку, што значи да се савремене лексеме не могу поредити са архаизмима или историзмима;
- 4) морају припадати истом лексичко-граматичком разреду, јер другачије не би могле бити лако заменљиве у синтагматском низу;
- 5) морају припадати истом лексичко-семантичком разреду, јер се само речи које означавају сличне појмове могу лако мешати;
- 6) морају имати исте граматичке категорије (нпр. глаголи *даровати* и *даривати* нису пароними, јер нису истог вида);
- 7) морају припадати истој творбеној породици (Тафра 2005: 252–254).

Б. Тафра овде додаје да у литератури постоји разилажење у вези са тим да ли посредни мора бити иста творбена основа или само исти корен и истиче да би у обзир ипак требало узети само исти корен, да се код сложеница пароними морају подударати у онолико корена колико их имају, а да се када је реч о позајмљеницама, с обзиром на синхронијски приступ, не полази од корена у језику даваоцу; 8) морају имати делимично подударну структуру; 9) морају имати делимично подударну семантичку структуру (Тафра 2005: 253–254). С друге стране, пароними нису:

⁸² Како истиче још Л. В. Шчерба, „објективних критерија за одређивање близине нијанси значења ријечи у лингвистици још, на жалост, нема, зато се при одређивању близине или даљине значења умногоме манифестује субјективни прилаз који је веома тешко избећи” (Шчерба 1974: 6).

⁸³ Б. Тафра сматра да не постоје међујезичка синонимија, хомонимија, антонимија, па ни паронимија. Међутим, у литератури се веома често говори о међујезичким хомонимима и паронимима, па ћемо и ми прихватити такво гледиште (о међујезичкој хомонимији и паронимији и различитим терминима који се користе исп. нпр. Драгићевић 2007: 315–316; 328–330; Костић Голубичић 2016: 11–26; Луис 2016: 1–53).

- 1) речи псеудоетимолошке сличности (нпр. *адаптирати* и *адоптирати*; *лучки* (од *лука*) и *лучни* (од *лук*));
- 2) парадигматски облици једне или двеју речи, нпр. *жѐна* и *жѐна̀*, или парадигматски облик једне речи и канонски облик друге речи, нпр. *листови* и *лишиће*;
- 3) речи настале конверзијом, нпр. *уз пут* и *успут* или *светлећи* (гл. прилог садашњи) и *светлећи* (придев);
- 4) лексемски дублети, попут *уво* и *ухо* или *пијац* и *пијаца*;⁸⁴
- 5) речи које имају два граматичка лика, нпр. *овај бол* и *ова бол*;
- 6) имена се искључују зато што не улазе у лексичке односе са апелативима, нпр. *тежак* и *Тежак*;
- 7) остали хомофони и хомографи било које врсте који немају никакву семантичку везу (Тафра 2005: 252).

У радовима Б. Тафре има и других веома важних запажања у вези са природом паронима. Једно од свакако најзанимљивијих у том погледу јесте питање десинонимизације, о којој је, колико је нама познато, међу првима говорила на овим нашим просторима. Како ауторка констатује, лексички односи – између осталог и синонимијски – нису једном за свагда успостављени, већ су, напротив, врло динамични и често се временом мењају, па се тако, на пример, дешава да два хомонима настану цепањем једне вишезначне лексичке јединице, веома су активни процеси терминологизације и детерминологизације, као и онимизације (*Глобус*, *Младост*) и деонимизације (*калаишњиков*) (Тафра 2005: 269). Када две лексичке јединице имају исту вредност, обично се дешава да стандардни језик даје предност једној, па се друга све мање употребљава, нестаје из језика, или прелази у други функционални стил или супстандард, премда има и оних случајева када се две истозначне лексеме почињу разједначавати, односно десинонимизирати (Тафра 2005: 270).⁸⁵ Десинонимизација је, према речима ауторке, једна од веома важних начина настанка паронима и дешава се, између осталог, у терминосистемама, у којима постоји велика потреба за именовањем сваког појма, али до разједначавања може доћи и из других разлога, на пример, да се разједначи именовање живог од неживог, конкретног од апстрактног, активног од пасивног и сл. (Тафра 2005: 270–271). Као примери наводе се, између осталих, *вршилац* (граматички назив за оно што омогућује вршење радње) и *вршитељ* (особа која врши радњу), *прималац* и *давалац* (језик) и *приматељ* и *даватељ* (особе), *означилац* (једна од двеју страна језичког знака) и *означитељ* (особа), *слушатељ* (нпр. радио-емисије) и *слушач* (студенти који слушају одређени предмет),⁸⁶ а као најфреквентнији творбени модели код којих долази до разједначавања издвајају се *-ач* : *-тељ* (*слушач*//*слушатељ*, *читач*//*читатељ*), *-ич* : *-тељ* (*гонич*//*гонитељ*), *-ик* : *-ичар* (*класик*//*класичар*, *лирик*//*лиричар*, *физик*//*физичар*), *-итет* : *-ост* (*специјалитет*//*специјалност*, *имунитет*//*имуност*) (Тафра 2005: 273–274). Ипак, десинонимизација је најплоднија међу придевима зато што се велики број њих гради синонимним суфиксима (нпр. *забораван*//*заборављив*, *плачан*//*плачљив*, *водни*//*водени*,

⁸⁴ Тафра овде говори о фонолошким и творбеним дублетима, као што су *слѡвопис* и *словѡпис* и *слушатељ* и *слушалац*. Ми ове примере нисмо навели јер први пар сматрамо хомографима, а други истокоренским синонимима. Уместо тога, навели смо примере који се у србистичкој литератури називају фонемским и морфолошким дублетима (Драгићевић 2007: 246).

⁸⁵ Слично констатује и Ј. Матијашевић (1982: 117, 126), која истиче да постојање апсолутних синонима у језику представља прелазни ступањ, само један језички тренутак, кратку фазу након које се једна лексема избори за свој статус, а друга или нестане или донекле промени своје значење. Она истиче да синонимски низ није затворен нити поштеђен промена ни у једном одређеном синхронном тренутку, а поготово не ако се посматра кроз време, као и да је он у непрестаном процесу престојавања, прегруписивања и да се на примеру синонима најбоље може видети развој лексичког система.

⁸⁶ У раду се наводи да је хрватски стандардни језик одбацио лексему *слушалац* због немогућности творбе женског моцијског парњака (Тафра 2005: 272).

видни//видски, суседни//суседски, родовни//родовски, народни//народски итд.) (2005: 274–275).⁸⁷

Сем тога, треба још додати да Б. Тафра не прихвата акценат као један од критеријума паронимичности (за разлику од Вишњакове), да сматра да постоје прототипични и непрототипични (рубни) примери паронима, али да не треба говорити о правим и неправим или потпуним и непотпуним паронимима, а посебно не о квазипаронимима, као и да једним од главних својстава паронима сматра њихову склоност ка мешању у контексту.

У вези са тим нормативистичким приступом, који је у кроатистици генерално присутан, чини нам се да није увек оправдано инсистирати на томе да се не може, на пример, рећи *електронска пошта*, јер она нема везе с електронима, већ искључиво *електроничка пошта*,⁸⁸ инсистирати на придеву *психологијски* уместо *психолошки* или паронимима проглашавати лексеме *страна* и *страница*, занемарујући полисемију и сложену семантичку везу мотивне речи и деривата.⁸⁹ Нама се пак чини да речи, мимо наших очекивања и извесних језичких закономерности, имају неки свој развојни пут који не можемо на силу исправљати и инсистирати на томе да значење лексема мора бити једнако збиру значења њених саставница.

На ставове Б. Тафре о паронимима, али са посебним освртом на њихову нормативну проблематику, надовезује се Ј. Патекар (2017). Он у раду под насловом *Однос норме и узуса на примеру паронима* представља парониме као занимљиво језичко, али и стандардолошко питање и промишља о томе шта чини нормативне изворе у хрватском језику, на чему треба темељити норму и како истраживати узус. Како би проверио колико се у пракси поштују нормативне препоруке, Ј. Патекар је на узорку од 296 испитаника спровео истраживање у коме се од анкетираних тражило да реченице допуне адекватним паронимским парњаком. На самом почетку свог рада, како би представио неусаглашености у дефинисању паронима у кроатистици, аутор даје систематичан преглед дефиниција паронима у различитим хрватским речницима, енциклопедијама и језичким саветницима, а ми ћемо, у циљу прегледности, у потпуности представити његову табелу (Патекар 2016: 165):

R. b.	Definicija paronima	Izvor
1.	„1. riječ izvedena od istoga korijena kao i neka druga riječ; 2. riječ glasovno slična nekoj drugoj riječi, ali različita po postanku, značenju i sl.”	RHJ 2000: 807
2.	„riječ koja se piše, izgovara i zvuči slično kao druga riječ, ali ima različito značenje ”	ŠRHJ 2012: 479
3.	„1. riječ koja ima istu tvorbenу osnovu kao i koja druga (npr. crveniti = činiti crvenim i crvenjeti se = postajati crvenim); 2. riječ koja se slično piše i slično zvuči kao i koja druga riječ, ali ima različito značenje (npr. papirni – papirnat, elektronski – elektronički); 3. riječ koja ima isti korijen ili se izgovara isto kao i koja druga riječ, ali ima različito značenja (npr. kòsa – kòsa, grād – grād)”	VRHSJ 2015: 1025

⁸⁷ Б. Тафра у својим радовим издваја и мноштво других разлога и начина за настанак паронима, али о томе више у посебном поглављу о узроцима стварања и мешања паронима.

⁸⁸ У једном разговору у Загребу децембра 2018. године проф. Тафра нам је рекла да назив нашег *Асоцијативног речника* није добар, зато што придев *асоцијативни* значи *који асоцира на нешто, који изазива асоцијације*, док би исправно било речник назвати *асоцијацијским*, јер су у њему само прикупљене асоцијације.

⁸⁹ О односу мотивне речи и деривата и начинима развоја значењске структуре деривата исп. Д. Гортан Премк (2004: 126–139).

4.	„1. riječ srodna po postanku s nekim drugim riječima [<i>reći, riječ, izricati</i>]; 2. a. riječ po obliku prividno slična kojoj drugoj riječi, ali se od nje razlikuje po postanku, značenju i sl. [<i>grād – grād; rezimirati – remizirati</i>] b. dvije ili više riječi istoga korijena ili izgovora, različita značenja [<i>rebro</i> a. dio skeleta b. brdska kosa, laz, oplaz, rebar]”	Hrvatski jezični portal (9. siječnja 2016.)
5.	„riječ ili niz riječi sličan drugoj (drugima) no različit u značenju , npr. <i>pozor – prozor – prizor</i> .”	Proleksis enciklopedija (9. siječnja 2016.)
6.	„riječ ili niz riječi različita značenja , ali razmjerno slična oblika u izgovoru ili u pisanju, zbog čega među njima nerijetko dolazi do paronimičke atrakcije, odnosno do pojava tzv. pučke etimologije. Usp. <i>previdjeti – predvidjeti, presjesti – prisjesti</i> , ili u franc. <i>collision</i> : sudar, sraz – <i>cullusion</i> : dogovor komu iza leđa.”	Hrvatska enciklopedija (9. siječnja 2016.)
7.	„riječi koje se slično izgovaraju, slično pišu ili slično zvuče, ali imaju različito značenje . Odnos dviju ili više takvih riječi naziva se paronimija. Paronimi su često riječi koje imaju istu tvorbenu osnovu, npr.: <i>crveniti</i> ‘činiti što crvenim’ / <i>crvenjeti se</i> ‘postati crven’. Zbog sličnosti izraza u uporabi se paronima često griješi. Paronimi mogu biti domaćega podrijetla ... ili posuđenice, tj. riječi stranoga podrijetla...”	Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (9. siječnja 2016.)

Табела 1: Дефиниције паронима у хрватским речницима и саветницима

Као што се из приложене табеле може видети, и у хрватском језикословљу постоје бројне неусаглашености у дефиницијама паронима: од потпуног изједначавања хомонима и паронима, преко схватања да су пароними све речи изведене из истог корена, до оних које су нама посебно важне, а које је и сам аутор истакао масним словима, да су пароними речи које су сличне по облику, а различите по значењу. Након усвајања дефиниције Б. Тафре, аутор прелази на само анкетно истраживање. Од својих испитаника је тражио да 12 одабраних реченица допуне одговарајућим паронимским парњаком (при чему нису имали понуђене одговоре, па нису могли да се опредељују), а затим је одговоре испитаника поредио са нормативним изворима (*555 језичних савјета, Анићев школски рјечник хрватског језика, Хрватски језични савјети, Хрватски језични савјетник, Реци ми то кратко и јасно. Хрватски за нормалне људе, Школски рјечник хрватског језика*) (Патекар 2017: 167–168). Циљани паронимски парови били су следећи: 1) *тучњава//туча*; 2) *страница//страна*; 3) *зацрвјењети//зацрвени*; 4) *захладњење//захлађење*; 5) *нечитак//нечитљив*; 6) *десетак//десетина*; 7) *несносан//несношљив*; 8) *редак//ред*; 9) *телевизор//телевизија*; 10) *задаћница//задаћа*; 11) *истјецати//истицати*; 12) *папирни//папирнат* (Патекар 2017: 170). У истраживању су се издвојила три пара код којих је већина испитаника дала нормативно нетачне одговоре: *нечитак* ум. *нечитљив* (рукопис), *папирнат* ум. *папирни* (отпад) и *захлађење* ум. *захладњење* (глобално), премда и код осталих одговора проценат тачних одговора варира од 60 до 94 посто. Наиме, хрватски речници и приручници врло експлицитно (уз мања одступања) прописују да је рукопис *нечитљив*, да је отпад *папирни*, јер ова лексема значи *који се односи на папир*, док *папирнат* има значење *који је направљен од папира*, да *захладњење* потиче од глагола *захладњети* (постати хладним), док је *захлађење* настало од глагола *захладити* (учинити хладним), па је у контексту глобалног пада температуре једино исправно *захладњење*. Сличне нормативне прописе хрватски приручници дају и када су остали испитивани парови посредни: на пример, *редак* је *низ писаних или штампаних слова, односно речи у једном низу*, а *ред* је *низ онога што долази једно иза другог*, а осим тога нормативни

извори парове *тучњава//туча* и *страница//страна* једнозначно тумаче као парониме, не допуштајући њихов синонимни однос (исп. Патекар 2017: 171–173). Нама се овакво оштро разграничавање речи, које притом у многим случајевима није ни научно утемељено ни прихватљиво јер нема никаквих језичких препрека да реч развије одређено значење, чини потпуно неоправданим, посебно ако имамо у виду резултате ове анкете који показују да код неких примера већина испитаника лексеме не употребљава онако како то норма захтева. Због тога Патекар у завршном делу свога рада покреће питање односа норме и узуса. Он, наиме, истиче да су многа нормативна решења у хрватским приручницима вештачка, да не проистичу из савременог узуса, већ су често ауторима пожељнија из њима знаних разлога (историјских, творбених и сл.) и сматра да норма не би требало да буде привилегија појединаца, већ да би више требало да одражава узус. Осим тога, Патекар се позива и на Силића (2006: 24), који истиче да се стандардни језик развија, па самим тим и мења, и то поступно, да је све што се у језику догађа ствар еволуције, а не револуције и да је на норми да то уважи и да се у складу са тим и понаша (према Патекар 2017: 176). На тај начин би се избегла „паранормативна решења” и негативни учинци језичких идеологија које промовишу појединци и институције (Патекар 2017: 177). Према ауторовим речима, разумљиво би било да норма инсистира на значењским разликама између паронима попут *захладњење* и *захлађење* јер су мотивисани различитим глаголима, али да би норма морала узети у обзир узус код парова као што су *нечитак* и *нечитљив*, *ред* и *редак* или *страна* и *страница*, где је разлика вештачки створена (Патекар 2017: 177), а и нама се овакав умерени приступ чини најприхватљивијим када је у питању однос норме према паронимима, мада се он у кроатистици веома ретко среће.

Знатно се чешће наилази на прописе да се не каже овако, него онако, да није исправно ово, него оно и сл., па нам се чини да су управо пароними један од најважнијих извора „продубљивања” разлика између српског и хрватског језичког стандарда.⁹⁰ Да су пароними у кроатистици важно нормативно питање и да се њихови млади лингвисти у том правцу усмеравају, сведочи и завршни рад Н. Булић *Лексичке двојбе у савременом хрватском језику (на примјерима паронима и плеоназма)* (2015). У уводном делу ауторка истиче да је „*jeziku kao sustavu dovoljno da su riječi, primjerice, u odnosu paronimije, potencijalne, a kako će se one raspodijeliti u kontekstu, te kako će se odrediti značenjska razlika među paronimnim leksemama pitanje je norme jezika kao standarda* (подвукла В. Н.)” и да је потребно „*osvrnuti se na leksičku normu s obzirom na to da je leksik najviše podložan promjenama iz kojih proizlazi odnos paronimije*” (Булић 2015: 7). Према овоме, испада да се значењске разлике међу лексемама стварају под утицајем норме и интервенцијама нормативиста, што у хрватској лингвистици није далеко од истине, мада то не би требало да буде тако. На такав однос према паронимима упућује још један цитат из овог рада: „*Već smo napominjali potrebu za razlikovanjem imenica tvorenih sufiksom -ač i -telj. Prema kriterijima tvorbe imenica sa značenjem vršitelja radnje izvodač i izvoditelj mogu biti sinonimični, međutim, budući da tvorenice imaju isti korijen, u ovom slučaju izvodit, potrebno ih je desinonimizirati jer jezik ne trpi (leksičke) dublete*” (Булић 2015: 25, подвукла В. Н.). Веома нас изненађује ова констатација да лексеме треба десинонимизирати, јер сматрамо да лексеме треба пустити да се саме разједначе, или да једна нестане из језика, а да друга преузме семантички садржај обе лексеме или да, једноставно, обе наставе да постоје у систему као синоними, а систем ће сам временом одредити да ли су му обе јединице потребне или не. Добра страна овог рада јесте велики број паронимских парова који се анализира (нпр. *читатељ//читач*, *дипломат//дипломант*, *дрвени//дрвни*, *енергетски//енергијски*, *гадан//гадљив*, *информацијски//информатички*, *изводитељ//извођач*, *генетско//генетичко*, *грађевински//грађевни*, *катастрофичан//катастрофалан*, *књишки//књижни*,

⁹⁰ Знатно пре актуелизације приче о паронимима, у хрватском часопису *Језик* могле су се прочитати препоруке о томе која је лексема боља и исправнија: нпр. Бабић (1981): *Диселов или дизелски мотор*; Бабић (1985): *Блатан, прашан или блатњав, прашњав?*; Бабић (1989): *Дионичко или дионичарско друштво?*; Бабић (2004): *Како гласе придјеви од ендемија и епидемија?* итд., а у тексту *Приток или притока* (2004) о лексемама из наслова се и говори као о србизмима и кроатизмима.

магнетни//магнетски, меден//медни, осјетан//осјетљив, психички//психолошки, струковни//стручни, сусједни//сусједски, водич//водител, водени//водни итд.), премда међу њима има и оних спорних (*страна//страница, екстрем//екстремитет* и сл.), а занимљива је и подела паронима на 1) *контекстно двојбене* (оне парове код којих испитаници често греше) и 2) *контекстно недвојбене* (оне код којих испитаници не греше, немају дилеме при њиховој употреби) (Булић 2015: 30). Ово је у складу са оним о чему су и неки руски лингвисти писали (нпр. Веракса 2000) – да је критеријум заменљивости, односно погрешне употребе паронима само додатни критеријум при њиховом дефинисању, јер свакако постоје и они случајеви код којих говорници никада неће погрешити. Чини нам се, на пример, да говорници много више проблема при избору адекватног паронимског парњака имају код придева, чија је семантика врло апстрактна, разливена, неопипљива, где се не може јасно говорити о референту или денотату, него што је то случај код именица, које имају далеко конкретнију семантику и јасније издвојене компоненте лексичког значења попут десигната, денотата и референта и сл., што ћемо у наставку рада покушати и да докажемо.

1.2.2.3. Паронимија у српској литератури. Будући да изазивају пуно проблема при превођењу и учењу страних језика, међујезички су пароними привукли пажњу истраживача српскохрватског, односно српског језика знатно пре унутарјезичких.⁹¹ Први темељан и озбиљан рад у српској лингвистици посвећен овој проблематици представља докторска дисертација М. Радић-Дугоњић објављена 1991. године под насловом *Међујезички хомоними и пароними у руском и српскохрватском језику*, а исте године објављен је и рад о украјинско-српскохрватској међујезичкој паронимији ауторке Љ. Поповић. Године 1993. у Зборнику Матице српске за славистику објављен је рад М. Костић Голубичић *Пољски и српски узвици у светлу међујезичке хомонимије*, а 1994. године романиста Д. Бунтић штампа књигу под насловом „*Лажни пријатељи*” у лингвистици: *компаративна истраживања*. Исте године П. Пипер објављује рад *Међујезичка паронимија у систему категоријалних појмова конфронтативне лексикологије*. Године 1996. паронимима се вратила и М. Радић-Дугоњић у раду под насловом *О идеографској класификацији руско-српских паронима*. Лексичком интерференцијом српског и пољског језика М. Костић Голубичић наставила је да се бави и у радовима из 1996, 1997. и 1998. године, а 2016. године одбранила је докторску дисертацију под насловом *Интерферирајуће лексеме у пољско-српским језичким контактима*. Године 1997. англиста Б. Хлебец објављује *Српско-енглески речник лажних парова*, а 1999. Д. Шипка у Познању штампа *Речник српско-пољских међујезичких хомонима и паронима*. Интересовање за лажне пријатеље у србистици расте и након 2000. године, па је тако 2003. објављен *Речник српско-чешких хомонима* В. Новотине, 2006. докторска дисертација М. Алексић *Међујезичка српско-бугарска (бугарско-српска) лексичка хомонимија*, 2007. рад М. Ђукановић *Српско-словеначка међујезичка хомонимија*, а 2009. године *Лажни пријатељи у енглеском језику: замке дословног превођења* Ж. Ковачевића и *Типологија француско-српских паронима* М. Поповића. Године 2010. објављен је рад *Лажни пријатељи у лингвистици, њихова класификација и покушај осврта на језички пар немачко-српски* Ј. Вулетић, а о сталној актуелности ове теме сведоче и бројни мастерски и дипломски радови посвећени питању међујезичке хомонимије и паронимије: нпр. Н. Брајковић, *Међујезичка хомонимија и*

⁹¹ Будући да се међујезичка паронимија често изједначава са међујезичком хомонимијом и да се за обе ове појаве користи термин *лажни пријатељи*, у овом сегменту ћемо заједно представити радове који су се бавили овим језичким феноменима. Напомињемо да има и оних аутора који ове две појаве разграничавају и наводе да основна разлика између међујезичких хомонима и међујезичких паронима лежи у степену сличности звучног (графичког) облика, па када је та сличност већа, говоримо о међујезичким хомонимима, а када је мања – о међујезичким паронимима (нпр. Тошић 1985: 47). Ипак, пошто међујезичка интерференција није предмет наше дисертације, заједно ћемо представити истраживања, уопштено гледано, лажних пријатеља. Осим тога, у делу који се тиче међујезичке паронимије биће представљени само они радови који се тичу српског језика, односно који су настали након 1990. године и распада некадашње државне заједнице и српскохрватског језика, иако неке публикације у наслову имају одређење *српскохрватски* (за више информација о лажним пријатељима у српскохрватском и другим језицима в. Луис 2016: 421–437; М. Костић Голубичић 2016: 15–16).

паронимија у настави руске лексике (магистарски рад), 2007; Т. Стојановић, *Међујезички хомоними и пароними у српском и словачком језику* (дипломски рад), 2016; М. Поповић, *Хетеронимија vs. хомонимија/паронимија у настави руског језика у српској говорној средини (с посебним освртом на међујезичку хомонимију)*, 2018.

Међу наведеним радовима, неки су посебно привукли нашу пажњу, посебно они који у свом наслову садрже термин *пароним* (или *паронимија*). У свом раду из 1994. године П. Пипер истиче да једно од основних питања синхронијске лингвистике јесте проблем системности односа међу јединицама лексичког нивоа и да се системност или асистемност тих односа обично доказује на примерима различитих тематских група или лексичких подсистема (родбински односи, називи за боје, за превозна средства и сл.), док он проблем системности односа у лексици разматра из угла категоријалних појмова лексичке семантике, односно, уже, из угла међујезичке паронимије (Пипер 1994: 13). Аутор истиче да су шира и продубљенија истраживања лексичке паронимије започета тек у другој половини XX века, али да у новије време паронимија постаје један од актуелнијих проблема и једнојезичне и конфронтативне/контрастивне лексикологије и наглашава да је за разлику од других лексичко-семантичких категорија, нпр. синонимије, антонимије, хомонимије, полисемије и других, паронимија ипак изучена далеко скромније (Пипер 1994: 13–14). Једним од основних проблема у утврђивању опсега садржаја појма (унутарјезичке) паронимије П. Пипер сматра то што „у његовој основи није критеријум мање-више јасно омеђеног опсега као што је то за синонимију еквивалентност, или за антонимију супротност, или за хипонимију инклузивност, или за хомонимију кореспондентност и сл. него критериј сличности, и то пре свега критериј *формалне сличности* међу лексемама (нпр. у српском *хуманистички* и *хуманитарни*, *језички* и *језични*, *оперативан*, *операционалан* и *операциони*, *генерални* и *генералски* и сл.), а пошто је сличност критериј градуалне природе, највећа тешкоћа у покушајима да се дефинише паронимија је у утврђивању граничних тачака у тој градуелности, тј. оних тачака иза којих престаје сличност” (Пипер 1994: 14). Другим речима, аутор се пита где престаје *изразита* сличност, а почиње само *извесна* међулексемска сличност. П. Пипер даље наглашава да су у литератури изграђене различите концепције паронимије које се међусобно разликују пре свега у обиму и садржини захтева које изван пар лексема мора да задовољи како би се могао сматрати паронимским (нпр. истоветност корена, припадност истој врсти речи, некада и истоветност префикса, акценат на истом слогу, исти вид код глагола и сл.), док се семантички критеријуми, ако се уопште и помињу, крећу од захтева да се значења паронима разликују до гледишта да се пароними могу налазити у синонимском односу (нпр. *конфронтативан* – *конфронтациони* – *конфронтацијски*, *дијахрони* – *дијахронијски* и сл.) (Пипер 1994: 15). П. Пипер сматра да би проблем мање-више условног одређивања опсега паронимије могао бити донекле поједностављен ако би се и у опису лексема у паронимском односу примењивао критеријум који је релевантан и за многе друге језичке феномене прелазне природе – критеријум степена присутности извесног елемента у одређеном скупу и предлаже, на пример, следећу скалу: I степен паронимичности: подударност коренске морфеме, II (виши) степен: I + припадност истој врсти речи, III степен: II + подударност у префиксалном делу, IV степен: III + подударност у месту (и квалитету) акцента итд., али додаје да би се још потпунија слика о паронимији добила увођењем вишедимензионалне скале која се не би ослањала само на формалне параметре него и на семантичке (степен смисаоне блискости) и функционалне (нпр. стилистичке) (Пипер 1994: 15–17).⁹² О семантичкој, а не само формалној сличности међујезичких паронима говори и М. Радић-Дугоњић (1996: 161–168). Ауторка најпре констатује да су међујезички пароними у славистици најчешће разматрани без озбиљније теоријске анализе, у виду случајне, асистемске појаве која приликом усвајања страног лексичког система онемогућава правилно одвијање комуникације и да су сврстани у сферу

⁹² П. Пипер разликује и термине *међујезичка паронимија* и *међујезичка паросемија*, у зависности од тога да ли се као полазна тачка у успостављању међујезичких односа полази од формалне еквивалентности или од семантике (исп. П. Пипер 1994: 19).

формалних, углавном случајних подударања речи двају језика у контакту које се одликују знатним семантичким дистинкцијама, па се њихове прве класификације у славистичким радовима базирају, стога, на формалним обележјима (1996: 161). За разлику од оваквог схватања међујезичких паронима, М. Радић-Дугоњић инсистира на сагледавању овог лексичког феномена као системски организоване целине која поседује статус лексичке категорије и на анализи различитог степена семантичке блискости или удаљености међујезичких паронима, што се постиже упоређивањем њихових семних потенцијала (Радић-Дугоњић 1996: 161–162), што ауторка и показује на конкретним примерима. Романиста М. Поповић извршио је поделу француско-српских паронима узимајући такође у обзир и формални и семантички план (од парова који се потпуно значењски подударају, преко оних код којих постоји делимично подударње у значењу, до оних које одликује неподударње значења) (2009: 383–393).

За разлику од међујезичких паронима, интересовање за унутарјезичке парониме почиње доста касно и јако је мало радова који су посвећени овој проблематици, при чему још увек нема монографије која се у целости бави овим лексичким феноменом.

Прве назнаке интересовања за семантички однос међу истокоренским лексемама, додуше без икаквог довођења у везу са паронимима, налазимо у дериватолошким радовима наших лингвиста 60-их, 70-их и 80-их година прошлог века. Веома занимљива и инспиративна запажања о разликовним нијансама међу истокоренским изведеницама можемо наћи, на пример, код М. Кравара (1952–1953: 104–105), који говори о именицама на *-ик* и *-ичар* (типа *лирик–лиричар*, *класик–класичар*) и констатује да именице са суфиксом *-ик* теже да означавају својство, а оне на *-ичар* занимање; код Б. Маркова (1960: 228–246), који анализира семантику именица изведених суфиксима *-че* и *-чић* и примећује да суфикс *-че* има додатне семантичке нијансе (младунче, младост), док суфикс *-чић* уноси чисто деминутивно-хипокористично значење; код М. Стевановића (1964: 1–19), који, између осталог, примећује да суфикс *-тељ* веома често означава вршиоца неке апстрактне радње, па пореди именице попут *гонитељ–гонич*, *спасилац–спаситељ* и сл., где се лексеме разликују по опозицији *апстрактно–конкретно*; код М. Бабић (1967: 84–92), која је испитивала семантику суфикса *-ло* и закључила да се њиме најчешће творе именице које означавају сталног или претераног вршиоца радње или личности са израженом особином, па тако постоје разлике између лексема попут *цртач* и *цртало*, *играч* и *играло* и сл.; код М. Киршове (1972: 37–46), која је, испитујући девербативе на *-ач* и *-лац*, дошла до закључака да суфикс *-лац* врло често уноси значење једноструког извршења радње, а *-ач* вишеструког, као и да *-лац* има општије, апстрактније значење, док *-ач* чешће означава неко стално занимање, професију; код С. Ристић (1982: 189–229), која, као и М. Стевановић, примећује да суфикс *-тељ* чешће означава духовне делатности, а *-лац* конкретне; код Ј. Матијашевић (1986: 115–128), која зналачки анализира примере попут *колонијалац* и *колонијалиста*, *конфекциониста* (продавац у конфекцији) и *конфекционар* (произвођач конфекције), *сушионица* и *сушара* и бројне друге; као и код И. Грицкат (2020: 339–345), која улази у танану семантику парова попут *возач–возар*, *гуслар–гуслач*, *чешљар–чешљач*, *тесар–тесач* и примећује да изведенице са *-ар* чешће означавају некога ко се професионално бави одређеним занимањем, док оне са *-ач* уносе значење називи-мајстора, шарлатана.

Прва директна одређења паронима налазимо у различитим речницима и енциклопедијама:

Дефиниција	Извор
<p>пароним (гр. <i>παρά, ὄνομα</i> = ὄνομα име) <i>грам.</i> реч која је изведена као нека друга реч, напр. говорити, говор, говорник, договор, разговор; реч која исто гласи, али се разликује по пореклу, правопису и значењу, напр.: гра̑д – гра̑д, мла̑деж – мла̑деж, зѐлѐн – зѐлен, сѐдети – сѐдети, гѐре – гѐрѐ итд.</p>	<p><i>Вујаклија 1954: 686.</i></p>
<p>парониман (гр. <i>παρά, ὄνομα</i>) који је изведен од истог корена, сродан по корену који исто гласи, али се разликује по пореклу, правопису и значењу; једнакозвучан (о речима)</p>	<p><i>Вујаклија 1954: 686.</i></p>
<p>paronim грч. (<i>para</i>² ... + <i>ónoma</i> – име) 1. riječ izvedena od istog korijena kao i druge riječi, izvedenica, npr. reći – rok – izricati – riječ; 2. istozvučna ali po postanku, pravopisu i značenju različita riječ (usp. na pr. u ovom rječniku lama¹, lama², lama³); usp. homonim, sinonim.</p>	<p><i>Клаић 1958: 936.</i></p>
<p>paronimi m < g. <i>παρόνυμον</i> – 1. paronymus, paronymum (παρόνιμ Paronym paronym paronyme parònimo parónimo) – srodna riječ w; riječ slična svojim vanjskim oblikom drugoj rč; riječ izvedena iz iste primarne riječi kao i neka druga dana riječ. Paronimi su slični po obliku ali se razlikuju po značenju pg; riječi koje su izvedene od iste osnove, npr. nj. reden – Rede – Redner jč; riječ koja je bliska drugoj riječi po svom vanjskom obliku; npr. tal. traduttore, traditore; kadšto se tako zovu, osobito u latinskom, izvedenice, npr. g. <i>ῥασός</i> = 1. animosus: g. <i>ῥάσος</i> = 1. animus; 1. doctor: doceo mz, spr; riječi različite po značenju koje su vrlo slične po vanjskom obliku i po izgovoru, npr. r. вакансия – вакация; sličan izgovor stvara poteškoće, posebno za djecu u školi. Poznate su zabune kod riječi r. Швеция – Швейцария i Австрия – Австралия. Pogreške u upotrebi obično se pojavljuju kod manje poznatih riječi i koji put dovode do besmislice, npr. r. судебная процессия (mj. процесс). Paronimi se katkada upotrebljavaju za igru riječi. Vrlo su slični homonimima gv. izvod iz druge riječi ptr; izvedenica; odnos između dvaju ili više paronima; svojstvo paronima spr; nauka o paronimima jč; stilsko sredstvo (figura); sastoji se u povezivanju riječi izvedenih iz istog korijena: <i>noć noćevati, muku mučiti, mrkli mrak, zimu zimovati (elz).</i></p>	<p><i>Симеон 1969: 24.</i></p>
<p>paronimija f < g. <i>παρά</i> = <i>pará</i> – uz, pored + <i>ὄνομα</i> = <i>ónoma</i> – име > <i>παρόνυμια</i>, 1. *paronymia (nj. Paronymie – f. paronymie – t. paronimia) – izvod iz druge riječi ptr; izvedenica; odnos između dvaju ili više paronima; svojstvo paronima spr; nauka o paronimima jč; stilsko sredstvo (figura); sastoji se u povezivanju riječi izvedenih iz istog korijena: <i>noć noćevati, muku mučiti, mrkli mrak, zimu zimovati (elz).</i></p>	<p><i>Симеон 1969: 24.</i></p>
<p>paronimski, paronimičan, paronimički adj. – 1. *paronymicus (– – paronymous paronymique parònimico parónimico) – koji čini paronim pg; koji se odnosi na paronime ili na paronimiju, npr. paronimski parovi riječi; izveden iz istog korijena; srodan: kaže se za riječi (e. differ, defer) koje se razlikuju po pisanju, podrijetlu i značenju, ali se jednako izgovaraju (e. pair, pare, pear) w; paronimička atrakcija – 1. attractio paronymica (паронимическая аттракция – paronymic attraction attraction paronymique attrazione parònimica atracción parónimica) – proces koji je u francuskoj gramatici poznatiji pod imenom pučka* etimologija mz; uzajamno ili jednostrano djelovanje dviju sličnih riječi jedne na drugu spr; – v. paretimologija.</p>	<p><i>Симеон 1969: 24.</i></p>

пароним м грч. грам. 1. реч сродног постања са неким другим речима: говор – говорити – говорник – договор. 2. истозвучна, истогласна реч са којом другом речи, али се од ње разликује по постању и значењу: гра̑д – гра̑д; зѐлѐн – зѐлен	<i>Речник српскохрватскога књижевног језика, IV том, стр. 340.</i>
paronim (lat. <i>paronymus</i>), reč izvedena od istog korena kao i još neka druga reč: <i>plesti – plot, vrteti – vreteno – vrat</i> . Paronimi su i reči koje se oblički podudaraju, ali se razlikuju po značenju, često i izgovoru, akcentu: <i>drūga</i> (genitiv od drug) i <i>drūga</i> (drugarica), <i>vāga</i> (imenica) i <i>vāgā</i> (prezent od vagati).	<i>Пецо и Станојчић 1972: 263.</i>
пароним , -а м [грч. παρόνυμ, в.пара-, -оним] лингв. реч изведена од истог корена, сродна реч (нпр. <i>тећи</i> према <i>течан</i> , <i>ток</i> , <i>потицати</i>). 2. реч по облику слична другој речи, али од ње различита по постанку и значењу и сл. (нпр. <i>предвидети</i> према <i>превидети</i>).	<i>Клајн и Шипка 2008: 907.</i>
парониман , -мна, -мно [в. пароним] лингв. 1. који је изведен од истог корена, сродан по постанку. 2. који исто или слично гласи, али се разликује по пореклу и значењу.	<i>Клајн и Шипка 2008: 907.</i>
паронимија , -е ж [в. пароним] 1. извођење речи из истог корена, сродност по пореклу. 2. делимична сличност уз разлике у изговору, акценту или квантитету, као и у значењу (нпр. <i>лу̑к – лук</i>).	<i>Клајн и Шипка 2008: 907.</i>
па̀роним и па̀рѝним м грч. лингв. 1. реч истога корена, основе или порекла са неком другом речју (нпр. <i>вртети – вретено – врат</i> , <i>род – родити – родитељ</i>). 2. реч гласовно, фонемски и облички слична с неком другом речју, али значењски различита од ње (нпр. <i>зависан – завидан</i> , <i>прекуцати – прикуцати</i> ; <i>дрўга</i> (ген. јед. им. друг) – <i>дрўга</i> (другарица)).	<i>Речник српскога језика, 2018, стр. 877.</i>
пароним м (грч. <i>παρόνομα</i> , име) лингв. 1.а. реч која је са другом речју изведена од истог корена (нпр. <i>тећи</i> , <i>ток</i> , <i>протицати</i>) (Клаић 6). б. реч која је са другом речју изведена од истог корена сличног значења (нпр. <i>психички</i> , <i>психолошки</i>) (К-Ш 1). 2. реч по облику и графички слична другој речи, али различитог порекла и значења (нпр. <i>предвидети</i> и <i>превидети</i>) (Клаић 6).	<i>Речник српскохрватског књижевног и народног језика, XIX том, стр. 423.</i>
паронимија ж 1. појава паронима у лексичком систему (Ред.). 2. стил. фигура која се састоји у повезивању речи гласовно сличних, али етимолошки различитих ради истицања неке подударности или опречности, или постизања комичног ефекта (Енци. Лекс.).	<i>Речник српскохрватског књижевног и народног језика, XIX том, стр. 423.</i>

Табела 2: Дефиниције паронима у српским речницима и енциклопедијама

Као што се на основу дефиниција из речника, лексикона и енциклопедија може видети, пароними се готово искључиво доводе у везу са деривацијом и обухватају читаво деривационо гнездо једне лексеме, као што је то био случај код Круза и других англосаксонских аутора, или се изједначавају са хомонимима, хомографима и хомоморфима, што такође није био редак случај у представљеној литератури. Једини искорак у односу на такав начин дефинисања паронима представља Речника САНУ, чији лексикографи парониме у значењу **1. б.** дефинишу као реч која је са другом речју изведена од истог корена сличног значења (нпр. *психички*, *психолошки*), а паронимију примарно као појаву паронима у лексичком систему. Будући да су ове одреднице обрађене у 19. тому Речника САНУ, који је објављен 2014. године, евидентно је да су лексикографи имали у виду савремени приступ паронимији као парадигматском лексичком односу, односно да је развој лексикологије утицао и на лексикографску праксу.

Први покушаји дефинисања паронимије и паронима везују се за стилистику и радове из ове области. Тако М. Младенов, у својој *Новинарској стилистици*, наводи да су пароними „речи сличног гласовног склопа, истог порекла, али имају различито значење. Примери: значење – значај, промена – измена, усамљен – осамљен, носилац – носач, опис – описивање, повремен – привремен, умешност – уметност, музичар – музикант, еклектика – електрика, великаш – великан итд. (Младенов 1980: 188–189). У овој дефиницији М. Младенов наводи доста примера које бисмо и ми данас назвали паронимима, али да је Младенов паронимију посматрао знатно шире него ми данас показују и његове илустрације паронима, тачније грешака при употреби паронима у новинским текстовима: нпр. *хуманистички–хумористички, жагор–жаргон, навођење ракета – наводњавање ракета* и сл. (1980: 189). Такво гледиште не изненађује будући да Младенов паронимију посматра из угла стилистике, односно као једно од средстава за постизање хумористичког ефекта или као једну од грешака у текстовима.

Једним од првих лексиколошки усмерених радова посвећених унутарјезичкој паронимији можемо сматрати монографију Б. Тошића, премда се он бавио паронимима у руском језику. Ипак, ова студија за предмет има парониме као унутарјезички проблем, односно као један од парадигматских односа у лексичком систему, и у њој су истраживачи тога времена могли да се обавесте о све већој актуелности овог питања, да се упознају са литературом посвећеном овој проблематици, као и са различитим становиштима и дефиницијама паронимије и лексема које ступају у овај однос. На самом почетку, аутор говори о природи паронимије и месту паронима у лексичком систему руског језика и констатује да се у русистици проучавању паронимије прилази са становишта различитих лингвистичких дисциплина, као и да се прве напомене о паронимима срећу у различитим речницима и лексиконима, а затим у публикацијама које говоре и питањима поетике, стилистике и културе говора (Тошић 1985: 11). Видимо да је и у србистици развој интересовања за паронимију имао исту путању: одређење паронима среће се најпре у лексикографским остварењима, затим у стилистици, док ће се лексикологија знатно касније заинтересовати за ову појаву. Б. Тошић даље представља историјат истраживања посвећених унутарјезичким паронимима, указујући пре свега на чињеницу да ту постоје два главна приступа: шири – који обухвата све речи које слично звуче, имају различито значење и погрешно се употребљавају једна уместо друге, и ужи – који подразумева само истокоренске лексеме које слично звуче, а имају различито значење и припадају истом логичко-граматичком реду (Тошић 1985: 35). У наставку монографије Б. Тошић представља тешкоће са којима се проучаваоци овог феномена, али и корисници језика суочавају, пореди руске парониме са њиховим еквивалентима у српскохрватском језику и говори о паронимима као дидактичком проблему у настави руске лексике у српскохрватској говорној средини. О томе колико је тешко дефинисати парониме, можда најсликовитије говори један од цитата из ове књиге:

„Тешкоће у њиховом дефинисању настају због тога што је, поједностављено говорећи, теже рећи шта нису него шта јесу пароними. Вриједи тврдња да су пароними блиске по ванјском облику riječi, али не и обрнуто; пароними јесу сродне riječi, али све сродне и sazvučne riječi нису пароними; пароними су истокоријенске riječi, али и међу истокоријенским riječима постоје односи који се никакo не могу сврстати у паронимију; пароними се мијешају при употреби, али све riječi које подлијежу zamjeni нису пароними; пароними се разликују по значењу, по сфери употребе и стилстичким карактеристикама, а по томе се приближавају, с једне стране sinonimima, а са друге стране, antonimima итд.” (Тошић 1985: 15).

Имајући у виду сву сложеност одређивања паронима представљену у наведеном цитату, није ни чудо што се годинама нико није ухватио у коштац са овом лексичком појавом. Један од првих радова (ако не и први) који говори о унутарјезичким паронимима у српском језику јесте рад Р. Драгићевић *О једној врсти лексичке паронимије* (1996). Циљ овог рада јесте да се укаже на један неуобичајен начин формирања секундарних значења чији је генератор, из синхронијске перспективе, спољашње, формалне природе. Како ауторка истиче, овај начин настанка секундарних семантичких реализација „заснива се на повезивању двеју лексема у првом реду ортоепски и ортографски, што доводи до преплитања њихових семантичких

садржаја и настајања нових значења лексема, сасвим ван системске природе” (Драгићевић 1996: 457). У раду се анализирају парови лексема попут *превући – привући, принети – допринети, провидети – предвидети, провидети – увидети, просветити – просветлити, језички – језични* и сл., код којих се дефиниција номинационог значења друге лексеме (П2) обавезно појављује као синонимична дефиниција једној од секундарних семантичких реализација прве лексеме у пару (П1). Користећи Бережанову формулу за израчунавање степена семантичког саодноса међу лексемама ($V = 2c/a+b$), ауторка је дошла до закључка да однос међу испитиваним лексемама креће од готово синонимичног до готово хомонимичног (највише лексема се налази у другој, трећој и четвртој групи) и да у највећем броју случајева лексема П1 има богатију значењску структуру од лексеме П2, као и да у семантички садржај лексеме П1 готово обавезно улази примарно значење лексеме П2 (Драгићевић 1996: 459–461). На самом крају рада ауторка као препоруку лексикографима наводи да би у зависности од степена семантичке блискости значења добијена паронимијом требало обрађивати на два начина: ако је степен семантичке блискости већи, паронимично значење би требало обрађивати под истом одредницом као и значења добијена полисемијом, а ако је мањи, онда би ова значења требало обрађивати онако како се у нашим речницима обично обрађују хомоними, тзв. степеновањем, као и да би уз значења добијена паронимијом ваљало наводити адекватне квалификаторе (Драгићевић 1996: 462).

Потпуно другачије од Р. Драгићевић парониме дефинише Д. Шипка. Он у својој књизи *Основи лексикологије и сродних дисциплина* наводи да су пароними „*dvije lekseme slične, odnosno (djelomično) podudarne forme u bilo kojoj njenoj realizaciji, a različitog značenja. Radi se po pravilu o etimološkoj srodnosti ili istovetnosti, što je i razgraničavajući faktor od homonimije*, нпр. *zavezati : svezati, spomenik : spomenar, dobro (imenica) i dobro (pridjev srednjeg roda), mlada (imenica) : mlada (pridjev ženskog roda)*. У реализацији су пароними релевантни само у појединим играма riječima, umjetničkim ostvarenjima, te greškama (*malapropizmima*), па им се, stoga, посвећује знатно мањи простор него homonimima” (Шипка 1998: 55). Видимо, дакле, да Д. Шипка парониме доводи у везу са хомонимима, што – као што смо видели – није усамљено гледиште на овај језички феномен.

Паронимима се у српској лингвистици бавио и М. Чаркић, али их је он посматрао из угла лингвопоетике и о њима расправљао у оквиру стилских поступака у постмодернистичкој поезији. У уводном делу свога чланка, М. Чаркић даје драгоцен преглед пре свега руских погледа на паронимију из угла лексикологије и стилистике, док се у другом делу рада бави анализом конкретних примера паронимског зближавања речи у српској постмодернистичкој поезији. Сумирајући прегледану литературу, аутор истиче да паронимија као лексичко-језичка појава није довољно проучена, а да је оно што је до сада урађено веома несистематично и у великој мери разноврсно и наглашава да треба схватити да паронимија припада лексичком систему и да је као такву треба третирати, као што се третирају синоними, антоними и сл., а то значи да се она на формалном плану не сме поистовећивати са било којом врстом гласовних понављања, што је у литератури чест случај (Чаркић 2005: 96–97). Због тога је, према његовом мишљењу, неопходно одредити формалне границе паронимије: доњу и горњу, при чему се на доњој граници паронимија не сме поистовећивати са гласовним понављањима (асонанцом, алитерацијом), а на горњој са хомонимијом (Чаркић 2005: 97). Такође, М. Чаркић констатује да се у оквиру стилистичких истраживања паронимији обично прилази врло уско и у највећем броју случајева се она поистовећује са парономазијом, што је по Чаркићевом (а и нашем) мишљењу потпуно погрешно (Чаркић 2005: 97). Он, даље, истиче да треба имати у виду да је паронимија „превасходно елеменат лексичког система природног језика, а да је парономазија једна од стилских фигура, која истина представља један од начина испољавања паронимије у поетском дискурсу” (Чаркић 2005: 97). Ово је уједно и наш поглед на парономазију: паронимија је питање лексичког система, а парономазија питање стилистике, па се у оквиру парономастичких фигура паронимија може користити као једно од средстава за постизање

стилске ефицијентности. Парономазија је, дакле, шири појам од паронимије, јер може обухватити и разнокоренске и истокоренске лексеме.

Једно од поглавља у оквиру парадигматских лексичких односа, и то оних садржинско-формалних, у *Лексикологији српског језика* Р. Драгићевић (2007) посвећено је и паронимији. Ауторка део о паронимији започиње упрошћеном дефиницијом паронима као лексема које имају сличну форму и слично значење да би у наставку поглавља проблематизовала оба дела ове дефиниције – и сличну форму и слично значење. Ослањајући се на релевантну литературу, ауторка наглашава да се под сличном формом паронима подразумева искључиво њихова творбена повезаност, што значи да пароними морају бити истокоренске речи, а да име се творбена основа може разликовати (Драгићевић 2007: 309). То, дакле, значи да у паронимском односу не могу бити лексеме које немају исти корен, већ само неку другу формалну сличност. Поред тога, Р. Драгићевић сматра да је критеријум О. В. Вишњакове о акценту на истом слогу тешко прихватити за језике са сложеном прозодијском структуром као што је српски⁹³ и додаје да истраживачи наглашавају да пароними морају припадати истој врсти речи и да им се морају подударати граматичке категорије (Драгићевић 2007: 309). Када је у питању семантичка блискост паронима, ствари су ту далеко сложеније него код формалне блискости ових речи. Р. Драгићевић истиче да су истокоренске речи обично и значењски повезане, па тако оне могу бити истозначне и представљати истокоренске синониме (*главурда* и *главетина*), могу бити значењски супротстављене и тада говоримо о истокоренским антонимима (*жив* и *нежив*), а могу имати и слично значење и у том случају говоримо о паронимима (*споменик* и *споменар*, *белети* и *белити*), премда је овде суштинско питање колико лексеме треба да буду сличне да бисмо говорили о паронимима, а колико различите како их не бисмо сматрали синонимима (Драгићевић 2007: 309). Као што смо већ представили у делу рада о кроатистичкој литератури, Б. Тафра не прихвата блискозначнице као подврсту синонима, већ од синонима очекује да буду истозначни, док блискозначнице сматра искључиво паронимима. Р. Драгићевић скреће пажњу на чињеницу да би се у том случају поставило питање постоји ли синонимија уопште, будући да много више примера у језику има за релативну него за апсолутну синонимију. С друге стране, ако се прихвати постојање истокоренских синонимских блискозначница, како ауторка истиче, готово је немогуће повући јасну границу између њих и паронима: поставља се питање у каквом су односу онда *спасилац* и *спаситељ* или *носилац* и *носач* (Драгићевић 2007: 310). Ауторка предлаже следеће решење: ако се две блискозначне истокоренске лексеме односе на исти појам, онда су то синоними, ако се не односе на исти појам и нису заменљиве у истом контексту, онда је реч о паронимима, нпр. *Њихова мали је прави бојажљивац/бојажљивко* (синоними) и *Ради на станици као носач / Он је носилац ордена за храброст* (пароними) и закључује да се пароними јављају у различитим контекстима и имају различиту ону компоненту коју Л. Згуста назива **доменом примене** (Драгићевић 2007: 310), а ми ћемо то решење у начелу прихватити. Р. Драгићевић даље истиче да и са овим решењем постоји проблем јер се веома често дешава да се лексеме о којима је реч у неким контекстима могу заменити и да нас проблем једносмерне заменљивости уводи у замршено поље семантике деривата (в. рад Драгићевић 1996). Можда бисмо овде као критеријум разликовања истокоренских синонима и паронима могли да узмемо управо смер заменљивости и да кажемо да су истокоренски синоними двосмерно заменљиви, а пароними или уопште нису заменљиви или су само једносмерно, али је то нешто што ћемо покушати да докажемо (или оповргнемо) у главном делу рада. Како Р. Драгићевић наводи, семантичка интерференција паронима могла би се сматрати и лексичком грешком, али да никако не треба забрањивати развој значења добијених неким од механизма полисемије, као што су метафора, метонимија или синегдоха, јер су то регуларни начини богаћења значењске структуре лексема, али да треба ограничити настајање нових значења која су последица незнања (Драгићевић 2007: 311–312). У сваком случају, треба разликовати случајеве када на основу творбене основе и семантике афикса има оправдања за развој новог значења неке лексеме од случајева када постоји нека препрека на

⁹³ Критеријум истог акцента код паронима не прихвата ни Б. Тафра (2005: 254).

том путу. Разликовање истокоренских синонима и паронима није, међутим, једини проблем јер на другој страни стоје лексеме које су изведене из истог корена, али нису семантички повезане. Пароними, према томе, стоје између истокоренских синонима, са једне, и лексема које нису семантички повезане, са друге стране. Р. Драгићевић примећује да би, на основу свега што је до сада речено, скоро сви чланови једног деривационог гнезда који припадају истој врсти речи могли бити пароними будући да имају исти корен и на неки начин су семантички повезани и пита се да ли су онда у односу паронимије *узглавље* и *поглавље*, *поглавица* и *приглавак* или *глават* и *главни* (Драгићевић 2007: 312). Ауторка сматра да су ови примери доказ да две истокоренске лексеме које имају сличан начин творбе и припадају истој врсти речи често не морају бити ни у каквој семантичкој вези, па су тако, на пример, „придеви *глават* и *главни* настали од именице *глава*, али је придев *глават* своју семантику засновао на архисеми мотивне именице, док се значење придева *главни* базира на семама нижег ранга које се односе на положај главе на врху тела и на важност главе, јер се у њој налазе мозак и централна чула” (Драгићевић 2007: 312). Ослањајући се на наводе Б. Тафре, која, као што смо већ навели, каже да пароними морају припадати истом лексичко-семантичком разреду јер се само речи које означавају сличне појмове из истог појмовног разреда могу лако замењивати (2005: 253), Р. Драгићевић наводи да, иако није јасно шта се тачно подразумева под једним лексичко-семантичким разредом, изгледа да су пароними лексеме које припадају истој тематској групи,⁹⁴ тј. припадају истој категорији стварности, па се услед блискости референата на које се односе могу мешати и њихови значењски садржаји (Драгићевић 2007: 312). Како ауторка закључује, осим творбене и семантичке везе међу паронимима, постоји и ванјезичка блискост референата на које се они односе, што нам се чини веома важном констатацијом. Пошто се пароними, као што смо видели, налазе између истокоренских синонима и творбено повезаних лексема које нису семантички блиске, и у нашем истраживању нашле су се недоумице, с једне стране, да ли су *читалац* и *читач*, *спасилац* и *спаситељ*, *извршилац* и *извршитељ* и сл. синоними или пароними, а с друге стране, да ли су *путар* и *путник*, *државник* и *држављанин* и сл. пароними или само чланови једног деривационог гнезда. Након анализе формалне и семантичке блискости паронима, Р. Драгићевић даје и нову дефиницију паронима: то су „истокоренске лексеме које припадају истој врсти речи, имају слично значење, имају исту појмовно-логичку саодносност и које нису узајамно заменљиве у истом контексту” (Драгићевић 2007: 313), а ово ће уједно бити и полазна дефиниција у нашем раду. У закључним напоменама о паронимији, ауторка поставља неколико важних питања: 1) Зашто се у литератури паронимима обавезно приступа као паровима?; 2) Због чега неки аутори тврде да су пароними једнозначни и да је због тога апсолутно искључена заменљивост једног паронима другим? У раду ћемо покушати да и на ова питања, посебно друго, кроз анализу примера дамо одговоре.⁹⁵

Године 2008. о паронимима, пре свега из угла филозофије, писала је Ј. Радић објашњавајући везу између Аристотелове употребе овог термина и значења које је он у лингвистици стекао. На крају чланка, Ј. Радић истиче да би само темељно редефинисање термина *пароним*, повратак његовом изворном значењу или повезивање са новим лингвистичким појмовима (попут *семантичких примитива*), могло допринети његовом

⁹⁴ О томе да пароними морају припадати истој тематској групи говоре и неки други аутори (нпр. Бельчиков и Пањушева 1994: 5; Веракша 2000: 220).

⁹⁵ У поглављу о паронимима Р. Драгићевић говори и о досадашњим радовима о паронимији, разлици између унутарјезичке и међујезичке паронимије, врстама паронима, једнојезичним речницима паронима и сл., али ми то на овом месту нисмо представили како бисмо избегли понављања, будући да је о томе било речи у претходним деловима нашег рада. Осим тога, Р. Драгићевић говори и о начинима настанка паронима и лексичким грешкама у разумевању и употреби паронима, али ће у овом раду о томе више речи бити у посебном поглављу посвећеном управо тим питањима.

јаснијем теоријском утемељењу, као и да би најбоље било да се од тог термина у лингвистици одустане ако до тога не дође (Радић 2008: 468).⁹⁶

Након тога, о паронимима је било речи и у језичким саветницима М. Телебака (2011) и Р. Стијовић (2012). У књизи М. Телебака *Како се каже* пароними се провлаче кроз неколико поглавља, више у виду илустрација њихове неправилне употребе, него са теоријског становишта. Пароними се у поглављу *Опасна замена речи* објашњавају као лексеме које су по облику врло сличне, а по значењу сасвим различите, па их је због тога лако заменити, што је недопустиво јер се тиме преноси погрешна порука (Телебак 2011: 25). У наставку се наводе и објашњавају веома разноврсни примери: *топлота* је спољна, физичка, а *топлина* унутрашња, душевна; *мењати* и *заменењивати*, при чему се истиче да није исправно рећи *Ко мења директора*, већ искључиво *Ко замењује директора*;⁹⁷ исто тако и *прашити* (дизати прашину) и *запрашивати* (посипати прашком), као и *бунити* и *збуњивати*; даље се наводе и примери попут *средовечан* и *средњовековни*, *магистеријум* (магистарско звање) и *магистрат* (градска кућа, градска управа), *размера* (однос двеју величина) и *сразмера* (пропорција двеју размера), *десетка* (оцена на студијама, једна од карата и сл.) и *десетица* (број који се састоји од десет јединица), *декада* (десет дана) и *деценија* (десет година), *религиозан* (побожан) и *религијски* (који се односи на религију), *проблемски* (нпр. шах) и *проблематичан* (нпр. човек), *системски* (који се односи на систем) и *систематичан* (доследан, плански), *методички* (од методика) и *методски* (од метод), *тактички* (од тактика) и *тактичан* (од такт), *неиздржлив* (нпр. човек) и *неиздржљив* (нпр. живот) итд. (Телебак 2011: 25–28). У другим поглављима (нпр. *Не тумбај!* (12–15); *Састанак на – директору* (15–18); *Пажљиво са речима!* (23–25); *Врло слично, а сасвим различито* (28–30); *Не носите „пернате” јакне* (30–32); *Опасни двојници* (32–35); *Утопљена деца* (36–39)) као пароними се јављају и *шпекулација* (трговина уз велику добит) и *спекулација* (неутемељено мишљење), *мандатор* (онај који даје мандат) и *мандатар* (онај који прима мандат), *тешкоће* (спољашње) и *тегобе* (унутрашње), *напис* (дужи текст, чланак) и *натпис* (краћи текст на згради установе или предузећа, на надгробном споменику и сл.), *оператор* (онај који оперише, хирург) и *оператер* (стручњак друге врсте, нпр. за филмску и телевизијску монтажу), *ревизорски* (који се односи на ревизоре) и *ревизијски* или *ревизиони* (који се односи на ревизију), *новински* (који се односи на новине) и *новинарски* (који се односи на новинаре), *трговачки* (који се односи на трговце) и *трговински* (који се односи на трговину), *брижно* (у бризи, забринуту) и *брижљиво* (пажљиво, савесно), *заостатак* (оно што је заостало иза нечега) и *заостајање* (последика заостатка), *разоружавање* (процес) и *разоружање* (резултат, стање), *својевољно* (по својој доброј вољи, добровољно), *својевољно* (јогунасто, по својој ћуди) и *произвољно* (без везе и са чим, без обзира и на шта), *чистоћа* (материјална) и *чистота* (духовна), *расположење* и *располагање*, *одлагање* (везано за простор) и *одаћање* (везано за време), *осећај* (везано за чула) и *осећање* (везано за срце и душу, унутрашњи живот), *интерес* (добит, корист, камата) и *интересовање* (радозналост, занимање), *пернат* (обрастао перјем) и *перјан* (испуњен перјем), *алузија* (циљање на нешто) и *илузија* (нереална жеља, нада), *импутација* (убацивање) и *ампутација* (одстрањивање), *индиција* и *индикација*, *фламеко* и *фламинго*, *број* и *бројка*, *знатно* и *значајно* итд. Иако велики део ових примера јесте у односу паронимије, постоје и они примери код којих замењивање није условљено семантиком, већ искључио формалном страном, па их не бисмо сврстали у

⁹⁶ Ми се са оваквим ауторкиним предлогом не бисмо могли сложити јер се и термини *синоним* и *хомоним*, као што и она сама у раду констатује, у савременој лингвистици употребљавају у битно другачијем значењу од оног које им се приписује у Аристотеловим *Категоријама* и чини нам се прихватљивим да термини у логици и лингвистици не морају имати исто значење, као што је то случај и са другим терминима у различитим термилошким системима.

⁹⁷ О глаголу *мењати* и другим глаголима из исте творбене породице исп. Кликовац 2020: 13–29.

парониме (нпр. *фламеко* и *фламинго*, *алузија* и *илузија* и сл.), али и оних где нам се нормативистичке забране чине неоправданим и претераним (нпр. *мењати* и *заменеивати*).⁹⁸

У *Језиком саветнику* Р. Стијовић среће се знатно мање примера за парониме него што је то био случај код М. Телебака. Р. Стијовић у свом приручнику говори о паровима лексема *чистоћа* и *чистоћа*, *топлота* и *топлина*, *интересовање* и *интерес*, *болећив* и *болешљив* и *знатно* и *значајно*, с тим да ауторка нигде не употребљава термин *пароним*. У вези са лексема *чистоћа* и *чистоћа* Р. Стијовић каже да се на западу српског језичког простора не прави разлика између ове две лексеме, али да се на источном делу та разлика прави, па се тако *чистоћа* употребљава за означавање конкретног, материјалног својства (чистоћа собе, одела, града), а *чистоћа* за духовне, нематеријалне, моралне особине (чистоћа душе, осећања, језика) (Стијовић 2012: 116). Поред тога, ауторка истиче да, иако су врсни језички стручњаци попут А. Белића и В. Јагића говорили о *чистоћи језика* и *чистоћи стила*, ова танана разлика у значењу богата језик и повећава његове изражајне моћи (Стијовић 2012: 116), са чиме се и ми слажемо. Исто важи и за именице *топлота* и *топлина*: ауторка истиче да разлику која међу њима постоји (физичка топлина : нежност, пријатност, срдачност, присност) треба подржавати зарад богаћења језичког израза, а тако је и са лексемама *интерес* и *интересовање* (нпр. *Порасло је интересовање за војне школе : Они су дужни да се брину о интересима државе*) (Стијовић 2012: 116–117). Када је у питању пар *болећив* и *болешљив*, ауторка наводи да треба неговати разлику према којој *болећив* значи „који је меког срца, осећајан, сажалив”, а *болешљив* „који је слабог здравља, који често побољева”, док је ситуација другачија када је реч о лексемама *знатно* и *значајно*. Како Р. Стијовић истиче, придев *значајан* наилази на велики отпор када се користи да означи количину, квантитет, а придев *знатан* када се употребљава да упути на квалитет. Међутим, како ауторка наводи, језичка грађа, и то она из најстаријег периода, показује да су се оба ова придева (и прилога) користила за означавање и квалитета и квантитета и сматра да „знатним разликама” само на нивоу препоруке, али не и обавезе, треба дати предност у односу на „значајне разлике” (Стијовић 2012: 120), за разлику од М. Телебака, који оштро диференцира ове две лексеме.⁹⁹

Као што смо већ поменули у делу о инословенској литератури, 2014. године је објављен рад о паронимима у српском и шпанском језику М. Петровић и Б. Тулимировић. У овом раду није реч о међујезичким паронимима, већ о оним лексемама које се у српској лингвистици сматрају паронимима и њиховим преводним еквивалентима у шпанском језику. У уводном делу рада, ауторке представљају различите погледе на паронимију и у србистици и у хиспанистици, а затим анализирају паронимске придеве 1. *грађевни* // *градитељски* // *грађевински* // *грађевинарски*; 2. *генетички* // *генетски* // *генски*; 3. *електричан* // *електронски*; 4. *ефектан* // *ефективан* // *ефикасан*; 5. *информативни* // *информациони* // *информатички*; 6. *системски* // *систематски* // *систематичан*; 7. *симболички* // *симболски*; 8. *структурни* // *структурални* // *структуралистички* и 9. *струковни* // *стручни*. Упоређујући дефиниције одабраних парова или група придевских паронима, ауторке су приметиле да у српском језику ови придеви имају веома слично значење, али се углавном користе у комбинацији са различитим именицама, док у шпанском језику српски придеви понекад имају потпуне еквиваленте, понекад се српски придеви на шпански преводе именицом или употребом неке предлошке конструкције или пак употребом једне исте лексеме због непостојања различитих (Петровић и Тулимировић 2014: 36). Осим тога, закључено је и да се добијени придеви у шпанском језику неретко третирају као синоними (нпр. *sistemático* и *sistemico*), а не као пароними, будући да овај садржинско-формални однос није довољно изучен у хиспанистици.

⁹⁸ На једном месту пише да „у *металној* индустрији, наравно, раде *металски* радници (не „метални радници”, осим ако је реч о роботима)” (Телебак 2011: 33). Нама се чини да би и у првом случају, у вези са индустријом, било исправније употребити придев *металска* јер нећемо рећи ни *дрвена*, већ *дрвна* индустрија.

⁹⁹ Године 2012. о паронимију је из угла наставе писала Р. Драгићевић, али ћемо се на тај чланак, како бисмо избегли понављања, детаљније говорити у поглављу посвећеном паронимији у наставном процесу.

Колико је питање паронимије актуелно и важно, сведочи проблем који се појавио 2015. године када је требало именовати споменик посвећен београдским љубитељима књиге. Поставило се питање да ли је боље да он понесе назив *Споменик београдском читаоцу* или *Споменик београдском читачу*. Мишљења су била подељена: неки су сматрали да би предност требало дати лексеми *читач* (Клајн 2015; Стијовић 2015),¹⁰⁰ док су други сматрали да је у овом контексту примеренија лексема *читалац* (Драгићевић 2015; Ковачевић 2016). У одлуци Одбора за стандардизацију српског језика коју је сачинила Р. Драгићевић¹⁰¹ стоји да „није спорно да именице на *-ач* у српском језику служе за грађење *nomina agentis*, па би и именица *читач* могла да се употреби са значењем *лице које чита*”, али да би предност ипак требало дати лексеми *читалац*, јер се *читач* у савременом српском језику све више специјализује за именовање предмета који служе за читавање (нпр. *читач електронске личне карте*, *читач бус-плус картица*, *биометријски читач* итд.) (Драгићевић 2015: 153).¹⁰² Осим тога, Р. Драгићевић даље истиче да чак и када се односи на човека, *читач* неупоредиво чешће означава онога ко чита за друге, наглас или чак механички, а не мислећег читаоца, љубитеља књиге, оног ко са разумевањем чита за себе и коме би споменик требало посветити. С таквим ставом се слаже и М. Ковачевић, који је на великом броју примера из корпуса показао да су се лексеме *носилац* и *носач* и *читалац* и *читач* у савременом српском језику десинонимизирале. На пример, лексема *читалац* се у више од 500 примера из корпуса јавља у значењу „онај који за себе чита било који тип текста”, док се лексема *читач* у том значењу јавила свега три пута, а у осталим примерима има значење или апарата или онога ко чита нешто што није текст (*читач са усана*, *читач картица*, *читач струјомера* итд.) (Ковачевић 2016: 74–75). Због тога М. Ковачевић наводи неколико разлога због чега би у овом контексту требало изабрати лексему *читалац*: прво, *читалац* увек подразумева само човека, док *читач* обично подразумева различите техничке уређаје; друго, и када се односе на човека, *читалац* означава пре свега оног који чита различиту литературу, док *читач* може означавати и оног који чита не-литературу (нпр. *струју*, *снове*, *говор са усана* итд.); треће, и када обе лексеме означавају човека, *читалац* подразумева читање и у себи и наглас, док *читач* обично има значење оног ко чита наглас и за друге; четврто, већина другостепених деривата мотивисана је лексемом *читалац*, а не *читач* (*читалачка публика*, *читалачки укус*, *читаоница*, *читалиште* и сл., а не **читачка публика*, **читачки укус*, **читачница*, **читаиство* итд.); и пето, у значењу „љубитеља књиге” лексема *читалац* је неупоредиво фреквентнија и уобичајенија него *читач* (Ковачевић 2016: 76–77). Због тога М. Ковачевић наглашава да лексеме попут *читач* и *читалац* и *носач* и *носилац* „не треба мијешати у употреби, јер њихова правилна употреба проширује значењске и стилске могућности језика” (2016: 78). У закључку овога рада аутор даје и важан закључак у вези са синонимима који су прошли кроз процес десинонимизације: „Десинонимизирани синоними постају бликозначнице, чије се семанте диференцирају најмање једном битном семантичком компонентом” (Ковачевић 2016: 78).

Паронимијом се из угла лингвистике, попут М. Чаркића, бавио и Ђ. Оташевић, који је ову појаву, заједно са паронимизацијом, испитивао у поезији М. Настасијевића. У првом

¹⁰⁰ И. Клајн (2015) предност даје лексеми *читач* јер би употребом лексеме *читалац* споменик приказао човека који чита, али не би показао шта чита, што је аргумент који никако не стоји, док Р. Стијовић (2015) сматра да би лексеми *читач* требало употребити како би се говорници присетили заборављеног примарног значења лексеме *читач* и тиме обогатили свој језичку израз, што значи да се ауторка залаже за синонимизацију већ десинонимизираних лексема (што је необично ако се имају у виду њени ставови о подржавању и неговању разлика између *чистоћа* и *чистота*, *топлота* и *топлина*).

¹⁰¹ Текст одлуке је објављен у часопису *Наш језик*, 3–4, 2015, стр. 153–154.

¹⁰² Р. Драгићевић (2015: 153–154) истиче да слична ситуација постоји и у другим словенским језицима: „У руском језику именица *читатель* означава вршиоца радње (и одговара српском *читалац*), док се именица *читник* појављује у улози *nomina instrumenti* (и одговара српском *читач*). Руски језик је богатији могућностима од српског јер поседује још једну могућност, а то је дериват *чтец*, који означава особу која чита за друге (што такође одговара српском *читач*). У пољском језику, дериват *czytelnik* означава вршиоца радње, а *czytnik* инструмент за читавање. У чешком језику постоји *čtenář* (*nomina agentis*) и *čtečka* (*nomina instrumenti*). У бугарском језику *читател* спада у *nomina agentis*, а *чтец* у *nomina instrumenti*.”

делу рада, аутор представља различита одређења термина *пароним* и *паронимија* у литератури и заузима став да ће у свом раду под паронимијом подразумевати јављање гласовно сличних речи истог корена, при чему је неопходно подудараше од најмање два заједничка сугласника, док подудараше самогласника није неопходно (Оташевић 2019: 19). У раду се разматрају примери попут *сан сниле, јад јадни, видање видарице, род родитеља* и сл., а пароними се даље класификују на основу врсте гласовних понављања.

Последње објављени рад посвећен проблему паронима у српском језику за своју тему има девербативне именице деривирание од истог глагола различитим творбеним поступцима (нпр. *удар : ударац*) сагледане из перспективе диференцирања њиховог значења, пре свега у настави српског језика као страног (Дражић и Ајџановић 2020). Овај рад за циљ има проверу разумевања анализираних именица код страних студената на вишим нивоима учења српског језика путем анкете и ексерпцију оваквих именица уз помоћ *Обратног речника* и њихово регистровање у Електронском корпусу српског језика. У чланку се не залази дубље у теоријско разматрање паронима, већ се наглашава да ће се под овим термином подразумевати формално блиске, а значењски мање или више различите лексеми (Дражић и Ајџановић 2020: 22). Фокус рада је на анализи девербативних именица изведених од истог глагола процесом суфиксације, при чему се бележи однос нултог суфикса према суфиксима *-ац* или *-ак* (нпр. *удар* и *ударац, излаз* и *излазак*). Један од важних закључака о семантичком односу ових лексеми јесте да, на пример, именица *удар* задржава значење полазног глагола *ударити* које се реализује изван воље субјекта (*мождани, топлотни, срчани удар, удар грома, ветра, струје* и сл.) и обично садржи компоненту изненадности, неочекиваности, док се суфиксом *-ац* уноси значење субјектове свесне и намерне акције (*ударац руком о сто*) (Дражић и Ајџановић 2020: 23). Анализом левог и десног контекста испитиваних лексеми ауторке су дошле и до закључка да се именица *улаз* удружује махом са придевима или именицама којима се реферише о његовим димензијама, изгледу, намени и припадности (*велики, мали, простран, скучен, главни, школски, куће, зграде* итд.) и да семантичку структуру ове именице чине компоненте агентивност /-/, динамичност /-/, спацијалност /+/, док је код именице *улазак* ситуација другачија: уз ову именицу обично се везују „придеви са семантичком компонентом 'оцене' или именице у облику беспредлошког генитива са обележјем живо /+/" (нпр. *изненадни, театрални, свечани, нагли, гостију, професора, младенаца* и сл.), што значи да дата именица у свом семском садржају поседује компоненте агентивност /+/ и динамичност /+/ (Дражић и Ајџановић 2020: 28). На сличан начин су анализирание и остале именице и показано је да међу њима постоји семантичка разлика, као и разлика у спојивости, премда су ауторке на основу речничких чланака датих у РМС указале и на значењска укрштања која међу овим лексемама постоје.

Као што се на основу свега представљеног може закључити, у србистичкој литератури се дефиниција паронима све више уједначава, бар када је лексиколошка употреба овог термина у питању, па се под паронимима готово искључиво подразумевају истокоренске лексеми које имају врло слично, али не исто значење. Ипак, на многа питања још увек нису дати одговори, па ћемо се ми стога у овој докторској дисертацији потрудити да изнађемо адекватна решења за проблеме који су још увек отворени.

1.3. Закључак у вези са прегледом литературе. Поређењем инословенске и славистичке литературе долази се до закључка да се пароними у литератури посвећеној несловенским језицима, ако се уопште и помињу, најчешће третирају као лексичке јединице сличне форме и различитог значења, при чему се у разматрање узимају и разнокоренске и истокоренске лексеми, што значи да се паронимији не приступа као парадигматском лексичком односу, већ обично као случајном мешању сазвучних лексеми (код Овена, Рума, Мартинеса де Сусе, Бољшакова и Гелбука итд.). Поред тога, паронимија се у инословенској литератури често схвата као веза између свих лексеми које припадају једном деривационом гнезду (нпр. код Круза, Роса, Кристала, Паиа итд.), док је најређи приступ онај код којег се паронимија схвата

као однос између лексема које су и формално и семантички повезане (код, на пример, П. Сторјохан, Р. Мел, У. Шнерх). Осим тога, рецентнији радови показују да савремене истраживаче несловенских језика паронимија занима, пре свега, као семантичка грешка, и то из угла компјутерске лингвистике и вештачке интелигенције, при чему је акценат на стварању програма који ће моћи да препозна и исправи семантичке грешке у тексту.

С друге стране, у словенском свету, пре свега у Русији, изучавање паронима је веома актуелно и далеко уједначеније него што је то случај у несловенским језичким срединама, што може бити условљено и самом структуром језика, односно чињеницом да је деривација у словенским језицима знатно развијенија, а репертоар афикса разноврснији него што је то случај у већини несловенских језика. Иако се и у руској литератури могу пронаћи погледи на паронимију у ширем смислу, што значи да се у парониме убрајају и разнокоренске лексеме, чињеница је да у савременим истраживањима доминира став да паронимима из угла лексикологије треба сматрати само лексеме са истим или етимолошки повезаним кореном. Иако у руској литератури доминира схватање по којем пароними морају бити истокоренске лексеме, не можемо рећи да су дефиниције које се у различитим публикацијама срећу уједначене, посебно када је семантичка страна паронима посредни, па се тако јављају одређења да су пароними *различити или делимично подударни по значењу*, да међу њима *не морају постојати јасне семантичке везе* јер су се различитим историјским процесима оне могле замаглити или изгубити, да су потпуни пароними они који су *максимално семантички удаљени*, да се пароними разликују по *додатним семантичким нијансама*, да су пароними речи *сродне по значењу*, да се пароними *знатно разликују*, али и да међу њима могу постојати *само извесне семантичке разлике*.

Што се осталих источнословенских и западнословенских језика тиче, главни закључак јесте да се у литератури посвећеној паронимима у овим језицима заступа шире схватање паронимије, што значи да се у разматрање узимају и истокоренске и разнокоренске лексеме, док се на јужнословенском језичком простору схватање паронима све више уједначава у правцу искључиво истокоренских лексема (в. нпр. ставове Р. Драгићевић у Србији, Б. Тафре у Хрватској, В. И. Зидарове у Бугарској, В. Јанушеве у Македонији и сл.).

2. ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ, МЕТОДОЛОГИЈА И КОРПУС

У овом поглављу доктората детаљније ћемо описати његов конкретни предмет, циљеве и хипотезе којима смо се при анализи водили, различите методе које смо при раду користили, као и саму структуру корпуса, коришћене изворе и начин ексцерпције грађе. Поред тога, због термилошке неусаглашености која у литератури итекако постоји, посебан сегмент овог поглавља посветићемо термилошком разграничењу и употреби термина у овом раду, посебно када су у питању термини *пароним*, *истокоренски синоним*, *дублет* и *варијанта*.

2.1. Предмет рада. Првобитна идеја ове докторске дисертације била је да се из *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске ексцерпирају сви именички и придевски пароними, да се сви они анализирају и да се на крају укаже на сличности и разлике између именица и придева у односу паронимије и тенденција које у оквиру ових врста речи постоје. Међутим, будући да се паронимија налази на пресеку између истокоренских синонима, са једне, и само творбено повезаних лексема које припадају истој врсти речи, са друге стране, из Шестотомника смо морали ексцерпирати све истокоренске именице и све истокоренске придеве, како бисмо у рецентнијим речницима и електронском корпусу проверили да ли су ексцерпирани лексеми у актуелном језичком тренутку у односу синонимије, паронимије или једноставно само припадају истом деривационом гнезду.¹⁰³ Када се након ексцерпираних преко 5.000 страна речника испоставило да се у нашој потенцијалној грађи нашло више десетина хиљада истокоренских именица и придева, а да рад на паронимима, како О. В. Вишњакова истиче, представља рад на сваком појединачном пару или групи лексема, грађу за докторат смо морали сузити и ограничити, па смо стога одлучили да тема ове докторске тезе буду заједничке суфиксирани именице и заједничке именице које су као готове форме преузете из страних језика, како бисмо заокружено обрадили читаву једну класу именица. Ипак, управо смо захваљујући ексцерпирању и именица и придева и ишчитавању литературе о свим врстама паронима у могућности да у одређеним приликама прокоментаришемо и лексеми које нису у ужем смислу предмет нашег рада и будућим истраживачима паронимије укажемо на одређене појаве које би ваљало испитати.

Поред тога, још један од разлога што смо предмет рада морали сузити јесте тај што свака врста, али и подврста, речи има своју семантичку и творбену специфику и представља засебан систем у оквиру лексикона, па се на различите врсте речи не могу ни примењивати исте методе, већ се свакој од њих мора прићи на посебан начин. Иако се у литератури често среће податак да највише паронима има међу придевима, ми смо изабрали да ипак кренемо од именица као самосталне врсте речи (Стевановић 1970: 171), и то од заједничких именица као прототипичних представника ове врсте речи.¹⁰⁴

Такође, иако се пажња савремених дериватолога, према речима Р. Драгићевић (2020: 104), све више са суфикса усмерава ка префиксима, ми смо ипак одлучили да кренемо од суфиксираних именица, првенствено због тога што је проценат именичких паронима насталих суфиксацијом, према увиду у досадашњу литературу, далеко већи од оних који су настали префиксацијом, због чега смо сматрали да је у истраживању суштине паронимског односа важно кренути од онога што је прототипично, централно. Осим тога, нека психоллингвистичка истраживања су показала да језици генерално преферирају суфиксе у односу на префиксе и то

¹⁰³ Напомињемо да разнокоренске лексеми нису ни иницијално ушле у предмет нашег разматрања, па се на такве примере у наставку рада нећемо освртати.

¹⁰⁴ У овом раду ослањамо се на поделу именица дату у чланку В. Ломпар *Систематизација врста речи у савременом српском језику*, где се наводи да се у нашим граматикама именице традиционално деле на конкретне и апстрактне, при чему се конкретне именице даље деле на *властите*, *заједничке*, *збирне*, *градивне* и *pluralia tantum* (Ломпар 2003: 40). О употреби и значењу термина *заједничке именице* кроз граматике в. и Ломпар 2016: 62–70.

објашњавају начином на који корисници процесуирају језик (Катлер и др. 1985: 723). Аутори овог истраживања наведени закључак објашњавају чињеницама да је почетак речи психолошки истакнутији од осталих делова речи и да се корен и афикси засебно обрађују у свести, због чега корисници преферирају обраду корена пре афикса (Катлер и др. 1985: 723). Податком да је почетак речи знатно истакнутији у односу на остале делове речи, а посебно у односу на крај, можда би се могла објаснити и чињеница да се у литератури и речницима углавном срећу примери суфиксираних паронима или паронима који генерално почињу истом фонемом, будући да се као једна од главних одлика паронима обично наводи њихова склоност ка мешању у контексту, а на основу свега наведеног, много ће се лакше помешати лексема које почињу исто, али имају различите завршетке. Још један од разлога због којих смо се одлучили да у истраживање паронимије кренемо управо од суфиксираних лексема јесте тај што је суфиксација, према речима Б. Ћорића (1983: 131–132), творбени начин који је најкарактеристичнији за српски (српскохрватски) језик и што суфикс заузима централно место творбеног система српског језика.

При ексерпцији грађе, у обзир смо узели суфиксирани лексеми са различитим врстама творбених основа (простим, изведеним или сложеним), односно мотивисане простим лексемама или лексемама насталим различитим творбеним начинима – суфиксацијом, префиксацијом, слагањем и др. (нпр. *белка* : *белкиња*, *грађевинар* : *грађевинац*, *непозванац* : *непозваник*, *самохраница* : *самохранка* и сл.), као и заједничке именице које су преузете из страних језика (нпр. *барикада* : *баријера*, *детектор* : *детектив*, *рефлектор* : *рефрактор* итд.), при чему смо се приликом одређивања творбене основе и суфикса водили семантичком парафразом. Такође, у разматрање су ушле и творенице настале префиксално-суфиксалном творбом у случајевима када суфикс представља једини дистинктивни елемент (нпр. *поглавица* – *поглавар* – *поглавник*, *раскрсница* – *раскришће* и сл.),¹⁰⁵ као и творенице настале универбацијом (нпр. *документарац*, *слободњак* и сл.), изведенице и са домаћим/одомаћеним и са страним основама, као и суфикси и једног и другог порекла.¹⁰⁶ Уосталом, како се сложенице, по речима Б. Тафре (2005: 253), морају подударати у онолико корена колико их имају, разлика се међу њима поново своди углавном на суфикс другог дела (нпр. *кривотворац* : *кривотворитељ*), премда су и такви примери ретки, тако да највећи проблем у грађи која је остала ван нашег корпуса представљају пароними настали префиксацијом.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Проф. Б. Ћорић творенице типа *беземљаш*, *бескућник*, *доколеница*, *довратак*, *измаглица*, *надлактица*, које су настале додавањем суфикса на предлошко-падежну конструкцију, сматра изведеницама, односно у оваквим случајевима говори о суфиксацији. Заправо, проф. Б. Ћорић у питање доводи само постојање префиксално-суфиксалне творбе код именица.

¹⁰⁶ Изузетак представљају суфиксоиди попут *-лог*, *-граф*, *-ман*, јер је у питању специфичан начин творбе чији статус у науци није до краја расветљен, али се углавном не посматра као суфиксација. И. Клајн (2002: 140–141) лексема са префиксоидима и суфиксоидима сматра сложеницама, како у наслову тог поглавља и стоји – *Сложенице са афиксоидима*. С друге стране, Р. Драгићевић, разматрајући статус префиксације у славистици и србистици, истиче да нејасна граница између префикса и префиксоида ствара нејасну границу између префиксације и слагања и предлаже да се творба са префиксоидима издвоји у посебан начин творбе и назове *префиксоидна творба* (2020: 144–147). По аналогiji са овим, сматрамо да се творба суфиксоидима може назвати *суфиксоидном творбом*. Из угла паронимије, занимљиво би било испитати однос лексема насталих на овај начин према лексемама са другим завршецима: нпр. *криминалист(а)* : *криминолог*, *методичар* : *методолог*, *музеалац* : *музеолог*, *реуматичар* : *реуматолог*, *футурист(а)* : *футуролог* и сл. Семантичку блискост између форманата *-ист(а)* и *-лог* приметио је још М. Стевановић (1975: 511), пре свега у именовању стручњака из појединих области, али наглашава да се они не употребљавају напоредо, него „обично у истом значењу именице с једним или другим овим наставком”, па би било занимљиво испитати значење истокоренских лексема са овим формантима, попут *криминалист(а)* и *криминолог*, *футуриста* : *футуролог* и сл.

¹⁰⁷ Исп. рад Ј. Милојевић *Творбени модели и творбени дублети на примерима српских сложеница* (1997: 291–299).

Имајући у виду да је већина префикса настала од предлога,¹⁰⁸ јасно је да ова врста афикса у твореницу уноси јасније, специфичније, израженије значење него што је то случај са суфиксима, па се поставља питање колико префиксали могу бити семантички блиски у смислу да у контексту долази до њихове погрешне замене. Управо се због тога што оба дела префиксала поседују своја самостална значења префиксација у српској дериватологији традиционално третира као врста композиције, а од композита се, као што смо већ навели, очекује да буду подударни у онолико делова колико их поседују, па би се у том случају поставило питање може ли онда уопште бити паронима међу префиксираним лексемама.¹⁰⁹ Будући да префиксацију посматрамо као посебни творбени начин, а не као део слагања, сматрамо да паронима свакако има међу префиксираним лексемама, али да се приликом њиховог идентификовања и анализе морају успоставити прецизнији критеријуми него што је то до сада био случај у литератури. Видели смо у досадашњем представљању радова из ове области да се паронимима понекад проглашавају готово сви префиксирани облици једног полазног глагола, што не би смео да буде случај, јер би онда у односу паронимије могли бити, на пример, сви почетносвршени и завршносвршени глаголи (нпр. *запевати* и *отпевати*, *потрчати* и *дотрчати*, *запливати* и *препливати* и сл.), будући да се разликују само на основу семантичке компоненте *почетак–крај*. Слични се примери јављају и у вези са именицама: *лик//облик*, *путник//спутник* (пратилац, сапутник), *обиле* (обиље) // *изобиле* (изобиље), *убеждение* (убеђење) // *предубеждение* (предубеђење, предрасуда) и сл. (Веракша 2000: 97). Ми сматрамо да би истраживање префиксалне паронимије требало усмерити ка синонимичним,¹¹⁰ односно сличнозначним префиксима, јер се при таквим спојевима добијају творенице које значе слично, али не исто, нпр. *неморалан* и *аморалан* или *иморалан*, *неукусан* и *безукусан* и сл.¹¹¹ Ово је, наравно, само једна од почетних хипотеза коју би даље требало испитати, али се ми тиме у наставку рада нећемо бавити, само истичемо да би паронимију требало тражити пре свега међу сличнозначним префиксалима (испитати, на пример, има ли разлике између *завезати*, *увезати* и *свезати*, *прикупити*, *покупити*, *сакупити* и сл.).

2.1.1. Врсте именица и остале врсте речи које су остале ван предмета рада. У овом потпоглављу желимо да нешто детаљније објаснимо врсте именица које нису ушле у наше истраживање, као и да будућим истраживачима дамо неке смернице када је реч о придевима и глаголима.

2.1.1.1. Властите именице. Од именица које су остале ван предмета наше анализе посебно нам се занимљивим чине властите и апстрактне именице. Наиме, иако нпр. Б. Тафра искључује имена из паронимије (2005: 252) и премда се примери властитих именица у овом односу генерално веома ретко срећу у литератури, сматрамо да постоје парови властитих именица (*nomina propria*) који се могу сматрати кандидатима за парониме. Оваквих примера вероватно нема много јер властите именице, како наводи Д. Гортан Премк (2004: 21–22), имају способност номинације, али немају способност означавања, односно немају семантички садржај, у питању су готово семантички празне речи. Због тога властите именице и друге

¹⁰⁸ О семантици предлога, пре свега оних са значењем садржавања, в. Кликовац 2006. Ауторка у уводном делу ове когнитивистичке студије истиче да дефинисање предлошких значења по правилу наилази на бар две потешкоће, при чему се прва тиче немогућности да се сва значења једног предлога обухвате једном општом дефиницијом, а друга неопходности својеврсног врћења у кругу, јер се предлог обично мора дефинисати самим собом (Кликовац 2006: 7).

¹⁰⁹ О префиксацији у србистици и славистици исп. Драгићевић 2020: 137–149. У овом раду су представљени различити погледи на префиксацију, при чему се овај тип творбе некада посматра као композиција, некада као афиксација, понекад као деривација, али и као посебан творбени начин. Ауторка сматра да највише оправдања и аргумената има за последње наведено решење, са чиме се и ми слажемо, па ћемо у овом раду префиксацију посматрати као самостални творбени начин.

¹¹⁰ При томе имамо у виду и да су префикси обично вишезначни, па појединим својим значењима могу ступити у синонимски однос са значењима других префикса.

¹¹¹ Примери из разговорног језика: *Ја нисам неморалан, ја сам само аморалан. Па није да је неукусно, једноставно је безукусно.*

асемантичне речи, како ауторка даље истиче, „немају могућност развитка полисемије, оне не ступају у синонимске и антонимске односе, а деривациони систем више је него скроман” (Гортан Премк 2004: 23).

Када кажемо да међу властитим именицама постоје кандидати за парониме, и даље имамо у виду искључиво истокоренске властите именице, за разлику од Н. П. Колесникова (1971), Л. А. Веденске и Н. П. Колесникова (2010) или Е. А. Коњева (2018), који у парониме сврставају и разнокоренске антропониме и топониме. На пример, Е. А. Коњева у свом раду говори о антропонимијским паронимима попут *Чайковский* (Чајковски) и *Чуковский* (Чуковски) или топонимијским, као што су *Швейцария* (Швајцарска) и *Швеция* (Шведска), *Австрия* (Аустрија) и *Австралия* (Аустралија), *Будапешт* (Будимпешта) и *Бухарест* (Букурешт) и сл. (Коњева 2018: 61–62).¹¹² Када је реч о паронимима међу властитим именицама, ми пре свега имамо у виду парове као што су Србин//Србијанац, Српкиња//Србијанка, Босанац//Бошњак, Индијанац//Индијац, Словен//Словенац//Словак, Европљанин//Европејац, Азијац//Азијат итд.,¹¹³ а посебно би занимљиво било испитати могу ли се паронимима сматрати лексеме које припадају различитим врстама именица, тачније парови сачињени од властите и заједничке именице попут:

Израелац човек из Израела; *Јеврејин*, *Жидов* и **израелићанин** припадник јеврејске, мојсијевске вероисповести;

мађарац = мацарац **1.** ветар северац (који дува из Мађарске). **2.** агр. **а.** врста мађарског вина. **б.** врста лука. **в.** врста лошег дувана. **3.** етн. врста игре, плеса и **Мађари** м мн. (јд. Мађар, -ара) = Маџари народ финско-угарског порекла, становници Мађарске;

Мађарица = Маџарица припадница мађарског народа и **мађарка** агр. = мацарка врста ишљиве, бистрица (3).¹¹⁴

Према речима Д. Гортан Премк (2004: 22–23), границе између властитих и заједничких именица нису оштре и непремостиве, а процес преласка једних у друге стална је појава у језику.

2.1.1.2. Апстрактне именице. Много више пажње од властитих привлаче апстрактне именице, пре свега због своје бројности у лексичком систему и своје специфичне семантике која погодује развоју паронимије. За разлику од конкретних именица, код којих се може говорити о јасно израженим компонентама лексичког значења као што су десигнат, денотат и референт и на које се успешно може применити компонентијална анализа у циљу издвајања семантичких компонената, код апстрактних именица то није случај.¹¹⁵ Код ове

¹¹² Као један од примера мешања топонимијских паронима, Е. А. Коњева наводи и анегдоту према којој је око 400 навијача фудбалског клуба „Ателтик Билбао” уместо у Букурешту, где је њихов тим играо финале Лиге Европе, завршило у Будимпешти.

¹¹³ Током рада у Центру за српски језик као страни више пута смо од студената који на вишим нивоима уче наш језик добијали питање да објаснимо разлику између лексема *Србин* и *Србијанац* и *Бошњак* и *Босанац*. Осим тога, у широј јавности се око значења ових именица и придева изведених од њих (*српски* и *србијански*, *бошњачки* и *босански*) много пута водила полемика (нпр. око тога да ли је језик *босански* или *бошњачки*, да ли држављанство Републике Србије треба назвати *српским* или *србијанским* и сл.).

¹¹⁴ Нама се чини да у оваквим случајевима има смисла размишљати у правцу паронимије будући да има и оних властитих именица које у оквиру своје значењске структуре имају и апелативно значење и обрнуто: нпр. **Србијанка** ж **1.** *Српкиња из Србије (у ужем смислу)*. **2.** етн. (србијанка) *врста српског народног кола*, што показује да у оквиру једне лексеме долази до укрштања ових категорија (значења властитих и заједничких именица).

¹¹⁵ Р. Драгићевић (2007: 78–79) говори о томе да се именице са конкретним значењем с успехом могу разлагати на семе, али да то није случај са апстрактним именицама као што су *љубав* или *храброст*, као ни са другим врстама речи, попут придева. Као пример неуспешне примене компонентијалне анализе на придевима, ауторка наводи покушај издвајања сема из семантичког садржаја придева *строг*, при чему су се као семе овог придева јавили други придеви са значењем људских особина и тако у круг.

класе речи веома је тешко говорити о јасно оцртаним десигнатима, денотатима или референтима јер ни саме границе појмова њима означених нису оштре и јасно повучене, због чега је и сама семантика ових лексема знатно расплутујућа, разливенија и неухватљивија. Наиме, апстрактним именицама се означавају различита стања, осећања, особине, радње, процеси, а ни међу самим овим појмовима није увек лако повући јасне границе, као што је то случај код апелатива, којима се најчешће означавају јасно омеђени појмови као што су, на пример, вршиоци радње, инструменти, места, предмети и сл., премда и ту има прелазних случајева. Није, на пример, увек јасно да ли ћемо нешто означити као стање или особину, нпр. *меланхоличност*, као осећање или стање, нпр. *понос*,¹¹⁶ као процес или резултат процеса, нпр. *акредитација*, па није ни чудо што за многе апстрактне именице можемо рећи да имају блиско значење. Према нашем досадашњем увиду у овај тип лексике, потенцијалну паронимију би пре свега требало тражити код именица са суфиксима:

-ост : **-ина** (нпр. *блискост* : *близина*, *ведрост* : *ведрина*, *облост* : *облина*, *празност* : *празнина*, *силност* : *сила*, *хитрост* : *хитрина*);

-ост : **-оћа** (*врсност* : *врсноћа*, *гласност* : *гласноћа*, *мрскост* : *мрскоћа*, *нејасност* : *нејасноћа*, *празност* : *празноћа*, *скупоност* : *скупоћа*, *хладност* : *хладноћа*),

-оћа : **-ота** (*простоћа* : *простота*, *чистоћа* : *чистота*),

-ост : **-ило** (*бледост* : *бледило*, *лудост* : *лудило*, *мртвост* : *мртвило*, *сивост* : *сивило*),

-ота : **-ина** (*топлота* : *топлина*),

-ство : **-ост** (*двојност* : *двојство*, *добровољност* : *добровољство*, *илегалност* : *илегалство*, *имућност* : *имућство*, *лакомост* : *лакомство*, *лицемерност* : *лицемерство*),

-ство : **-изам** (*аматеризам* : *аматерство*, *аскетизам* : *аскетство*, *варваризам* : *варварство*, *илиризам* : *илирство*, *канибализам* : *канибалство*, *католицизам* : *католичанство*, *месијанизам* : *месијанство*, *паразитизам* : *паразитство*),

-изам : **-ост** (*активизам* : *активност*, *конзервативизам* : *конзервативност*, *либерализам* : *либералност*, *лиризам* : *лиричност*, *мистицизам* : *мистичност*, *објективизам* : *објективност*, *парламентаризам* : *парламентарност*, *патетизам* : *патетичност*, *позитивизам* : *позитивност*, *примитивизам* : *примитивност*),

-ост : **-итет** (*еластичитет* : *еластичност*, *имунитет* : *имуност*, *инвалидитет* : *инвалидност*, *интензитет* : *интензивност*, *легалитет* : *легалност*, *новитет* : *новост*, *плуралитет* : *плуралност*, *сензибилитет* : *сензибилност*, *специјалитет* : *специјалност*, *стерилизитет* : *стерилност*, *тоталитет* : *тоталност*), као и у односу великог броја именица, углавном страног порекла, са завршетком *-ија* и других апстрактних именица (*анархија* : *анархизам*, *апатија* : *апатичност*, *апстракција* : *апстрактност*, *варијација* : *варијанта* : *варијабла*, *експанзија* : *експанзионизам*, *импотенција* : *импотентност*, *кандидација* : *кандидатура*, *комоција* : *комотност*) и сл.¹¹⁷

¹¹⁶ На пример, о проблемима одређивања поноса као емоције, осећаја или стања исп. Миленковић 2017; Николић В. 2019.

¹¹⁷ Морам напоменути да све наведене примере не сматрамо паронимима јер се без детаљног испитивања електронског корпуса и савременијих речника то не може тврдити. На овом месту само указујемо на велики број лексема у оквиру наведених творбених модела које би даље требало испитати. Неке од њих су вероватно синоними, међу некимима можда постоји однос мотивна – мотивисана реч, док су неке могуће у паронимском односу. У РМС постоје многе неуједначености када је обрада ових лексема у питању, тако да се само на основу речничких чланака не може дати коначни одговор о односу међу овим лексемама (нпр. код лексема *активизам* стоји в. *активност*, а чини нам се да међу овим речима данас постоји осетна разлика).

2.1.1.3. Глаголске именице. У тесној вези са наведеним лексемама јесу и глаголске именице, које заслужују посебну пажњу. Т. В. Веракша у својој докторској дисертацији наводи да је међу паронимима именицама широко заступљен тип који чине глаголске именице на *-ани(е)*, *-ени(е)* и именице настале од придева са значењем апстрактности са суфиксом *-ость*: *изабране* (бирање, одабир) // *изабранност* (изабраност), *мечтание* (маштање) // *мечтательность* (маштовитост), *ограничение* (ограничење) // *ограниченность* (ограниченост), *отвлечение* (апстракција) // *отвлеченность* (апстрактност), као и да им се често придружују именице изведене суфиксом *-ств(о)*: *избрание* (бирање, одабир) // *избранность* (изабраност) // *избранничество* (одабраност) или *наследие* (наслеђе) // *наследование* (наслеђивање) // *наследство* (наследство) // *наследственность* (наслеђеност) (Веракша 2000: 92–93), као и да велики удео у именичким паронимима имају глаголске именице изведене суфиксима *-иров* (са значењем испољавања нечега), *-изиров* (са значењем процеса стварања нечега) или нултим суфиксом.

Такође, Д. А. Иванова у својој тези говори о рефлексивним паронимима који настају од деривираних паронима и истиче да највећи удео у тој врсти паронима имају глаголске именице попут *довршение//завршение*, *побуждение//пробуждение* и сл. (Иванова 2016: 10–11). Овде се поставља питање да ли глаголске именице могу бити у односу паронимије само ако су настале од паронимских глагола или то није случај, што је свакако питање на које будући истраживачи морају дати одговор. Лингвисти који се у будућности буду бавили паронимијом код глаголских именица чекају и бројна друга нерешена питања у вези са овом именичком врстом.

Наиме, Б. Ковачевић, који је магистрирао и докторирао на глаголским именицама,¹¹⁸ наводи да у српскохрватским граматикама не постоји једнако схватање појма глаголске именице и да се под овим термином најчешће подразумевају само оне изведене од глагола помоћу суфикса *-ње* и *-ће* (дијахронијски *-је*), нпр. код Маретића, Брабеца, Стевановића, Катичића, Барића, Клајна и др., док се код Пипера и др. (2005) и Станојчића и Поповића (2004) под овим појмом подразумевају и именице изведене из глагола другим суфиксима (нпр. *посета*, *селидба*, *повратак*, *жетва*, *долазак*, *лов* и сл.) (Ковачевић 2008: 229–230). Аутор, даље, истиче да има истраживача који овај тип лексема посматрају као именице, али и оних који их сврставају међу глаголске облике (Брабец и др. 1968; Клајн 2003), а управо од изабраног полазишта зависи и њихова анализа. Како Б. Ковачевић саопштава, питање које веома интересује домаће истраживаче јесте очуваност код глаголских именица одређених граматичких категорија које су карактеристичне за глаголе, пре свега, глаголског вида (2008: 232), односно да ли глаголске именице чувају вид глагола од којих су постале, па се и саме разликују по видској позицији, премда класа именица генерално не познаје вид као граматичку категорију. Нас, из угла паронимије, интересује да ли та „видска опозиција” утиче на њихову семантику и употребу у контексту, будући да има истраживача који указују на њихово мешање у контексту, односно на чињеницу да се именице од свршених глагола употребљавају у контекстима у којима је по смислу место именицама изведеним од несвршених глагола и обрнуто (исп. Вуковић 1950; Терзић 1969). Осим тога, једна од најексплицитнијих разлика међу глаголским именицама јесте значење процесуалности или резултативности и управо би та значењска диференцијација могла бити једно од главних изворишта паронимије код глаголских именица. Гримшо (1990: 50–59) истиче да се ове две класе глаголских именица јасно разликују у својој дистрибуцији (уз њих се употребљавају различити модификатори), аргументској структури и могућности контроле, при чему процесуалне именице имају израженије глаголске карактеристике од резултативних, премда има и таквих глаголских именица које по својој семантици могу бити двосмислене: нпр. *орање*, *пуњење* и сл., тачније које могу имати и резултативно и процесуално значење (према Ковачевић 2008: 234–236).

¹¹⁸ Магистарски рад: *Глаголске именице у савременој граматичкој теорији*, докторска дисертација: *Синтаксичко-семантичке категорије глаголских именица*.

Будући да један од важних начина настанка паронима представља прелазак лексема у одређене терминосистеме, драгоцен је и рад М. Киршове (1991) о глаголским именицама са суфиксом *-ње* као терминима у савременом књижевном српскохрватском језику. И ова ауторка у свом чланку расправља о утицају глаголског вида на семантику глаголских именица које су од њих изведене, као и о разлици између глаголских именица којима се означава процес и оних којима се именује резултат. Она истиче да су у руском језику веома ретке изведенице које имају оба значења: и радње и резултата, при чему је значење радње најкарактеристичније за глаголске именице изведене суфиксом *-ние*, док код изведеница са суфиксом *-ка* преовладава значење резултата радње (Киршова 1991: 182). Истражујући овај тип лексике у српском језику, М. Киршова долази до мноштва занимљивих закључака који би могли бити инспиративни за даље истраживања.

У сваком случају, међу глаголским именицама у српском језику постоји неколико различитих типова односа које би у будућности ваљало детаљније испитати:

- а) **истоваравање** с гл. им. од *истоваравати* : **истоваривање** с гл. им. од *истоваривати*, **одрођавање** с гл. им. од *одрођавати (се)* : **одрођивање** с гл. им. од *одрођивати (се)*, **опредељавање**, с гл. им. од *опредељавати (се)* : **опредељивање**, с гл. им. од *опредељивати (се)*, где су обе именице настале суфиксом *-ње* од глагола несвршеног вида и дефинисане само граматичким дефиницијама;
- б) **истребљење** с гл. им. од *истребити* : **истребљивање** с гл. им. од *истребљивати*, **исцељење**, с гл. им. од *исцелити* и *исцелети* : **исцељивање**, с гл. им. од *исцељивати*, **обједињавање** с гл. им. од *обједињавати (се)* : **обједињење** с гл. им. од *објединити (се)*, **одслужење** с гл. им. од *одслужити* : **одслуживање** с гл. им. од *одслуживати*, где су обе глаголске именице изведене суфиксом *-ње* од глагола различитог вида и дефинисане само граматичком дефиницијом;
- в) **допуштање** с гл. им. од *допуштати* : **допуштење** с усмена или писмена дозвола, *одобрење*, **наоружавање** с гл. им. од *наоружавати (се)* : **наоружање** с *снабдевеност оружјем; ратна опрема*. **одобравање** с гл. им. од *одобравати (се)* : **одобрење** с дозвола, *привола, пристанак*, **оздрављање** с гл. им. од *оздрављати* : **оздрављење** с *опоравак од болести, излечење*, где су обе глаголске именице изведене суфиксом *-ње*, али од глагола различитог вида, при чему је именица изведена од несвршеног глагола дефинисана само граматичком дефиницијом, док је уз изведеницу од свршеног глагола дата описна, семантичка дефиниција;
- г) **комерцијализација** ж *увођење комерцијалних метода у неко пословање; подешавање рада с циљем да се за њ што више добије*: ~ издавачке делатности : **комерцијализовање** с гл. им. од *комерцијализовати*, **латинизација** ж *ширење латинског језика и на њему заснованих културних утицаја* : **латинизирање** с гл. им. од *латинизирати*, **реактивација** и **реактивизација** ж *реактивирање, поновно враћање у службу; поновно стављање у рад, у делатност* : **реактивирање** с гл. им. од *реактивирати*, где је једна именица изведена суфиксом *-изација*¹¹⁹ (или неком његовом варијантом), а друга суфиксом *-ње*, при чему обе означавају процес;
- д) **избачај** м *избацивање* : **избацивање** с гл. им. од *избацивати*, **копрцај** м *грчевит, брз и несвестан покрет, трзај рукама, телом* : **копрцање** с гл. им. од *копрцати се*, **крекет** м оном. *крекетање* : **крекетање** с гл. им. од *крекетати*, **крчење** с гл. им. од *крчити* : **крчидба** ж *крчење и време када се што крчи*, **набавка** и **набавка** ж *набављање, куповина, снабдевање* : **набављање** с гл. им. од *набављати*, **назадак**, -атка м (мн. *назаци*) *назадовање, заостајање, погоршање у развоју (друштвеном, мисаоном, привредном и сл.)* : **назадовање** с гл. им. од *назадовати*, **најава** ж *пријава, обавештење да неко или нешто долази, да неког или нешто треба очекивати* : **најављивање** с гл. им. од *најављивати (се)*, **одбијање** с гл. им. од *одбијати (се)* : **одбитак**, -тка м (мн. -ици,

¹¹⁹ О суфиксу *-изација* исп. Б. Ћорић 1999: 63–69 и 2015: 85–89.

ген. одбитака) књиг. *одбијање, одузимање (од каквог износа)*; оно што се одбије, одузме од чега: по одбитку трошкова, по одбитку пореза, **отицај** м *отицање, одлив*: **отицање** с гл. им. од *отицати*, **преправка** ж *прерада, преинака, промена* : **преправљање** с гл. им. од *преправљати (се)* итд., где је једна именица изведена суфиксом -ње, а друга неким другим суфиксом карактеристичним за извођење глаголских именица;

- **ђ) улаз** м **1.** *место на које се улази, врата, прилазни, гранични део територије, терена посматран као приступ у њих* : **улазак**, -аска м **1.** *улажење, долазак; приступ унутра, ступање, удар м **1.** *ударац (1)* : **ударац**, -арца м *јак притисак замахнутом руком, ногом или замахнутим односно баченим предметом; звук којим је обично праћен такав притисак*, **пролаз** и **пролаз ж 1.** *пролажење* : **пролазак**, -аска м **1.** *пролаз (1 и 2)* итд., где у међусобни однос ступају две глаголске именице изведене различитим суфиксима;*
- **е) озареност**, -ости ж *особина онога што је озарено* : **озарење** с *озареност, срећа, окоштавање* с гл. им. од *окоштавати (се)* : **окошталост**, -ости ж *стање онога што је окоштало, оштећеност*, -ости ж *стање онога који је оштећен, онога што је оштећено* : **оштећење** с *квар, повреда, штета*, **планинарење** с гл. им. од *планинарити* : **планинарство** с спорт. *врста спорта која се састоји у пењању на планине и планинске врхунце*. **подударање** с гл. им. од *подударати се* : **подударност**, -ости ж *својство или стање онога што је подударно, што се подудара* и сл., где у однос ступају глаголска и апстрактна именица, при чему постоји разлика у зависности од тога да ли је глаголска именица изведена од свршеног или несвршеног глагола.

Ово су само неки од могућих модела у оквиру којих треба истраживати паронимију, премда и у оквиру њих постоје различити подтипови у зависности од тога да ли су именице изведене од свршених или несвршених глагола, да ли су једнозначне или вишезначне, којим су конкретно суфиксима изведене, а у представљене односе врло често ступају и три, па чак и више лексема, тако да су могућности њиховог семантичког саодношења веома разноврсне и сложене, што захтева детаљнија истраживања.¹²⁰

2.1.1.4. Придеви. Ван корпуса нашег истраживања остали су, нажалост, и придеви, које истраживачи готово без изузетка сматрају најбројнијом групом међу паронимском лексиком. Т. В. Веракса (2000: 111) сматра да у однос паронимије у руском језику веома често ступају односни (релациони) придеви са другим врстама придева (присвојним и квалитативним пре свега), а нама се чини да је и у српском језику исти случај, као и да разлог томе треба тражити у релативно „празној” или можда боље рећи уопштеној семантици релационих придева,¹²¹ због чега ова класа придева лако ступа у паронимски однос са другим придевским врстама (исп. нпр. *баронов* : *баронски*, *божански* : *божанствен*,¹²² *бувљи* : *бувљив*, *ваздушан* : *ваздушаст*, *водан* : *воден*, *гасни* : *гасовит*, *гласовни* : *гласовит*, *дијаболчки* : *дијаболчан*, *домаћинов* : *домаћински*, *еволуцијски* : *еволутиван*, *елегијски* : *елегичан*, *еротичан* : *еротички*, *законит* : *законски*, *звукони* : *звучан*, *инспирациони* : *инспиративан*, *иронијски* : *ироничан* : *иронички*, *калоријски* : *калоричан*, *лабудов* : *лабудски (лабуђи)*, *методичан* : *методички*, *народни* : *народски*, *оружан* : *оружни*, *радикалан* : *радикалски*, *религијски* : *религиозан*, *суседан* : *суседски*, *театарски* : *театралан*, *трагичан* : *трагички*, *фанатичан* : *фанатички* итд.), премда се у великом броју паронимских парова налазе придеви исте врсте (посебно описни),

¹²⁰ У вези са семантичком диференцијацијом глаголских именица исп. Спасојевић 2019: 151–159 и Дражић и Ајџановић 2020: 21–32. О раду Ј. Дражић и Ј. Ајџановић је већ било речи, а овде ћемо само додати да се у раду М. Спасојевић анализирају лексема попут *признање* и *признавање*, *придружење* и *придруживање* и сл., и то пре свега у контексту актуелне политике.

¹²¹ Уз односне (релационе) придеве у речницима се дају типске дефиниције *који се односи на X*, због чега се дефинисани придеви могу парафразирати на различите начине и обухватити различите појмове. Тешко је због тога, на пример, рећи да ли је Његош *трагични* или *трагички* јунак косовске мисли, будући да су оба придева у вези са трагедијом, а придев са значењем *који се односи на трагедију* својом широком семантиком може обухватити и постојање елемената трагедије у Његошевом лику.

¹²² У РМС између ова два придева стоји знак једнакости **божански**, -а, -о = **божанствен**.

нпр. *брижан* : *брижљив*, *бубуљичав* : *бубуљичаст*, *гадан* : *гадљив*, *главаст* : *глават*, *гневан* : *гневљив*, *зрнаст* : *зрнат*, *зубаст* : *зубат*, *кваран* : *кварљив*, *прекоран* : *прекорљив*, *ресаст* : *ресат*, *слинав* : *слинаст*, *сумњив* : *сумњичав* и сл.).

Значајан удео у придевској паронимској лексици имају и придеви који су истим суфиксима изведени од различитих творбених основа, при чему и овде велики проценат припада релационим придевима. У неким случајевима се оба придева чувају у систему и значењска разлика међу њима је потпуно јасна (нпр. *болеснички* : *болнички*, *градски* : *грађански*, *дијалекатски* : *дијалектолошки*, *затворски* : *затворенички*, *исламски* : *исламистички*, *керамичарски* : *керамички*, *козметички* : *козметичарски*, *млинарски* : *млински*, *пивски* : *пиварски*, *планински* : *планинарски*, *римски* : *римљански*, *фудбалски* : *фудбалерски*, *хемијски* : *хемичарски* итд.), док у другим случајевима један парњак потискује другог, при чему је у неким примерима губљење једног паронимског парњака доведено готово до краја и читаву семантику преузима други парњак (нпр. *биологијски* (од *биологија*) : *биолошки* (од *биолог*), *демографијски* (од *демографија*) : *демографски* (од *демограф*), *епископијски* (од *епископија*) : *епископски* (од *епископ*), *психологијски* (од *психологија*) : *психолошки* (од *психолог*), *филозофијски* (од *филозофија*) : *филозофски* (од *филозоф*) и сл.),¹²³ док у другим случајевима још увек постоје превирања (нпр. *енергијски* : *енергетски*, *епидемијски* : *епидемиолошки*, *информациони* (*информацијски*) : *информатички*, *психички* : *психолошки* и сл.). За разлику од примера из претходне групе, у овом случају примећујемо да дужи облик преузима примат над краћом формом. Придевски парови овог типа показују, наиме, тенденцију да другостепени дериват (*енергија* → *енергетика* → *енергетски*) шири своја значења на рачун првостепеног (*енергија* → *енергијски*). Такав случај имамо и код *епидемиолошки*, *психолошки* и сл. Иако би другостепени дериват требало да буде семантички ужи, спецификованији и да се самим тим везује за мањи број именица, дешава се да управо супротно, вероватно због тога што он у себи садржи и семантику првостепеног деривата и своју ужу семантику. У сваком случају, у питању је занимљива појава коју би требало даље истраживати и пратити. И најзад, код придева постоји и група лексема које имају различиту основу и различите наставке (нпр. *апсолутан* : *апсолутистички*, *асимилативан* : *асимилаторски*, *грешан* : *грешнички*, *двојни* : *двојнички*, *експанзиван* : *експанзионистички*, *малолетан* : *малолетнички*, *нерадан* : *нераднички*, *плесачки* : *плесни*, *покојни* : *покојнички*, *превозни* : *превознички*, *рукометни* : *рукометашки*, *увозни* : *увознички* итд.). Код придева је важно испитати колико степен семантичке блискости паронима зависи од тога да ли лексема имају исту творбену основу, а различите суфиксе, различите основе, а исти суфикс или пак, као у последњој групи примера, и различите основе и различите суфиксе. Осим тога, за придевску класу речи од изузетне је важности њихова лексичка спојивост, јер говорници често нису сигурни који придев треба употребити уз одређену именицу: да ли је лоша *епидемијска* или *епидемиолошка* ситуација (в. Николић В. 2021а), да ли је *трговински* или *трговачки* ланац, да ли је неко у лошем *психичком* или *психолошком* стању и да ли је изложен *психичком* или *психолошком* насиљу итд.

2.1.1.5. Глаголи. Што се глагола тиче, они су у литератури генерално прилично маргинализовани. Углавном се само узгредно спомињу у радовима који се уопштено тичу природе паронимије, док им се посебне студије готово и не посвећују. Примери којима се илуструје глаголска паронимија већином се понављају из публикације у публикацију (рус. *белить* (белити) // *белеть* (белети), *представить* (представити, показати на увид) // *предоставить* (пружити, препустити, дати), *породниться* (ородити се) // *породить* (породити), *предвидеть* (предвидети) // *провидеть* (провидети), *обсудить* (продискутовати,

¹²³ У електронском корпусу srWaC учесталост јављања наведених придева изгледа овако: *биологијски* 10 : *биолошки* 11.103, *демографијски* 1 : *демографски* 4.690, *епископијски* 1 : *епископски* 1.155, *психологијски* 9 : *психолошки* 16.692, *филозофијски* 64 : *филозофски* 14.762. Као што се може видети, у овим случајевима краћа форма потискује дужу, односно губе се придеви изведени из назива науке, а сва значења преузимају они настали од назива научника. За однос придева *епидемијски* и *епидемиолошки* в. Николић В. 2021а.

прокоментарисати) // осудитъ (осудити), воскресать (васкрснути (сам)) // воскресать (васкрснути (некога)), вбежать (утрчати) // взбежать (устрчати), тупеть (тупети, постајати туп) // тупить (тупити, чинити тупим); срп. белети//белити, црвенети//црвенити, преносити//проносити, окопати//откопати, облетети//одлетети, опрашити//отпрашити, олизати//облизати) и највећи постотак представљају префиксирани творенице. Иако поједини аутори, попут О. В. Вишњакове (1974: 37), наглашавају да префикси паронима морају бити сазвучни (попут *о-//об-*, *в-//вз-*, *по-//про-*, *о-//от-*, *пред-//предо-* и сл.), у литератури и речницима се могу срести и примери глаголских паронима са префиксима за које не бисмо могли рећи да су сазвучни. На пример, у докторату Т. В. Веракше, који се уопштено тиче природе руских паронима, истиче се да најпродуктивнији начин настанка глаголских паронима јесте управо префиксација, али се као потврде наводе веома разноврсни примери: *знать* (знати) // *узнать* (сазнати), *предвестить* (навестити) // *возвестить* (свечано огласити), *попросить* (замолити) // *спросить* (питати), *пояснить* (појаснити) // *объяснить* (објаснити), *покрыть* (покрыти, прекрити) // *укрыть* (сакрити некога), *постичь* (постићи) // *достичь* (достичи), *закрепить* (утврдити) // *укрепить* (ојачати), *осложнить* (закомпликовати) // *усложнить* (отежати), *утвердить* (утврдити) // *подтвердить* (потврдити) итд.) (Веракша 2000: 105–109). Овако посматрано, поставља се питање где повући границу међу префиксираним глаголима и како утврдити шта јесу, а шта нису пароними. Ако су *знати* и *сазнати* пароними, да ли су у истом односу и *дознати*, *познати*, *разазнати* и сл.? Ако паронимима прогласимо *утврдити* и *потврдити*, хоћемо ли исто учинити и са *тврдити* (као *знати* и *сазнати*)? У сваком случају, у вези са глаголима још увек има много отворених питања која тек чекају своје одговоре. Сматрамо да у однос паронимије не би требало уврштавати мотивни и мотивисани префиксирани глагол, а да би даља истраживања требало усмерити на саму семантику префикса. Можда у однос паронимије ступају глаголи добијени вишезначним синонимичним префиксима који у творенице улазе са различитим значењима, али је то нешто што би тек требало детаљније испитати.¹²⁴

2.1.1.6. Просте (немотивисане) лексеме. Ван наше грађе остале су лексеме које су из угла савременог језика просте, немотивисане, премда се у литератури могу наћи примери и оваквих паронима. Код, на пример, Вишњакове (1974; 1984) и Бељчикова и Пањушеве (1994) могу се наћи примери лексема које су прошле кроз процес деетимологизације, па са синхронијског становишта услед различитих алтернација у корену не припадају истој творбеној породици, иако су етимолошки повезане (нпр. *тень* (сенка) // *темь* (тама, мрак), *шторм* (олуја) // *штурм* (јуриш), *крона* (крошња) // *корона* (круна) и сл.). И Т. В. Веракша у свом докторату има поглавље посвећено паронимији и деетимологизацији (2000: 120–132), у којем даје списак паронима чија семантичка корелација у савременом руском језику није увек прозачна и који често не улазе у састав истог деривационог гнезда из савремене перспективе (нпр. *зевать* (зевати) // *зиять* (зијати), *колония* (колонија) // *колонна* (антички стуб), *манить* (мамити) // *маять* (кињити), *цикл* (циклус) // *циклон* (циклон) итд.). Са друге стране, И. Б. Голуб (1976: 55) сматра да у парониме не треба убрајати речи које имају заједнички историјски корен, али су у савременом језику изгубиле етимолошке везе (*клубень* – *клубника*), а пароними нису ни позајмљенице које потичу од истог корена, али су претрпеле деетимологизацију и прерашчлањивање (*роман* – *романс*, *гимназия* – *гимнастика*), јер се те речи више не осећају као сродне. Са оваквим мишљењем И. Голуб се и ми слажемо и сматрамо да овакве лексеме не би требало сматрати паронимима (бар не у савременом језику) јер са синхронијског становишта то нису творбено повезане лексеме и семантички су веома удаљене. Будући да је наш рад посвећен паронимима у савременом језику и синхронијски усмерен, овакве лексеме остале су ван нашег корпуса, иако би и оне, свакако, биле занимљиве за даља истраживања.

¹²⁴ Колико је нама познато, о паронимији у оквиру других врста речи није писано. Помиње се једино да су прилози у корелацији са придевима и да од придева у односу паронимије настају и прилози који су у овом односу.

2.1.1.7. Мотивна – мотивисана лексема. Ван нашег корпуса остали су и парови лексема од којих је једна мотивна, а друга мотивисана, осим када је реч о вези између лексеме страног порекла и хибридне творенице (нпр. *радикал – радикалац*). Када су у питању домаће лексеме, могућност развоја паронимијске везе између мотивне речи и њеног деривата требало би посебно испитати, а нама се чини да, осим и ретким изузецима,¹²⁵ међу њима постоји посебна врста семантичке везе која се у највећем броју случајева не би могла сматрати паронимијом. О посебној вези која између мотивне речи и деривата постоји писала је Д. Гортан Премк (1995–1996: 76–81; 2004: 131–136). Према речима Д. Гортан Премк (2004: 130–132), прва могућност јесте да мотивна реч у дериват уђе са читавим својим семантичким садржајем из основне семантичке реализације или неке блиске основној (нпр. код једнореферентних деривата или код лексема које означавају вршиоце радњи), друга је да мотивна реч у дериват унесе само појмовну вредност, архисему, без релевантних елемената реализације, без сема (нпр. у творбеним моделима са општим значењем *онај који се бави оним што значи именица у творбеној основи – зубар, шахист, тобџија*), док трећа могућност подразумева да дериват у свом семантичком садржају може имати само једну од сема полазне лексеме (нпр. *муњевит*). Када је реч о начину на који деривати развијају своју полисемантичку структуру, Д. Гортан Премк (2004: 132–136) издваја неколико типичних модела: у првом случају деривати своју значењску структуру развијају аналогно значењској структури речи у основи (нпр. *кућица, ручетина, професорка, извиђач, вршилац, гонич* итд.), у другом се више пута понавља исти акт семантичко-морфолошког варирања истог творбеног модела (нпр. *блека, грбавица, зеленац* и сл.), трећи подразумева семантичко-морфолошко варирање једног творбеног модела реализованог у више различитих циљних садржаја (нпр. *зубар, језичар, главар* и др.), док је најмање познат и најмање регуларан начин настајања деривата онај код кога имамо два хомоформна творбена модела и два одвојена акта семантичко-морфолошког варирања чији се резултати повезују у једну лексему (нпр. *звонар*).

Ипак, у литератури, посебно кроатистичкој, могу се као примери за парониме срести и парови *страна – страница, основа – основица* и сл. У питању су, пре свега, примери у којима је прва реч мотивна, а друга деминутив чије доминантно значење у савременом језику јесте оно које је терминологизовано. Пре свега, сматрамо да однос између лексеме и њеног деминутива или аугментатива не би требало проглашавати паронимијом јер је код деминуције и аугментације посредни посебна врста семантичке везе са мотивном лексемом, баш као што Б. Петровић (2005: 143–144 према Драгићевић 2007: 246–247фн) сматра да лексеме *збирка* и *збирчица* или *књига* и *књижуљак* нису синоними, а да два деминутива јесу (нпр. *језерце* и *језерашице*). Због тога се и нама чини да би паронимију требало тражити у односу између два (или више) деминутива (нпр. *рукица* и *ручица, ногица* и *ножица, књигица* и *књижица* и сл.),¹²⁶

¹²⁵ Трбало би, ипак, размотрити неке специфичне примере као што су *број – бројка* (в. Шипка 1958), *семе – семенка* и сл.

¹²⁶ Овакви примери нам указују на чињеницу да у ситуацији када терминолошко значење деминутива постане (или има тенденцију да постане) доминантно, језик има потребу да створи лексему која ће имати чисто деминутивно значење (уп. *ручица* и *рукица*) или лексему која ће имати само предметно значење (уп. *рукица–ручица–ручка*). Анализирајући примере попут *књигица : књижица, рукица : ручица, ногица : ножица, јабукица : јабучица*, П. Радић (1997: 22–24) примећује да су облици са морфонолошким алтернацијама, као вероватно старији, обично склонији лексикализацији, док су облици без алтернација резервисани за деминутивно значење: нпр. *рукица* (деминутив и хипокористик од *рука*) и *ручица* (која може означавати и део предмета), *књижица* (назив за разна документа у облику малих, заједно сашивених и укоричених листова с каквим текстом и празним простором за службене напомене или белешке: банковна, војна, здравствена, партијска, чековна књижица) и *књигица* (само деминутив и хипокористик од именице *књига*). Због тога облике без морфонолошких алтернација П. Радић објашњава „оправданом тежњом за подмлађеном деминутивношћу” и истиче да се „подновљена деминутивност јавља [...] најчешће као отпор лексикализацији, при чему се један морфонолошки механизам, у овом случају алтернација *к/ч*, тј. њено активирање/неактивирање јавља као семантички дистинктивни елемент, богатећи у исто време лексички фонд језика” (Радић 1997: 23). Са друге стране, Р. Драгићевић (2008: 211) наводи и неке занимљиве разлике између *ручице* и *ручке*, нпр. *ручица* је обично покретна, *ручка* углавном није, *ручица* најчешће служи за покретање механизма, а *ручка* за држање, ношење, *ручица* је обично мања од *ручке*, *ручка* се

а не између мотивне речи и њеног деминутива. Осим тога, о деминутивима типа *ручица* писали су бројни аутори: Матијашевић (1985), Радић (1997), Драгићевић (2008), Јанић (2013) итд. Према схватању Ј. Матијашевић (1985: 91–101), у оваквим случајевима није реч о деминутивима, већ о дериватима изведеним творбеним формантима који су хомонимични са деминутивним формантима.¹²⁷ С друге стране, Д. Гортан Премк (2004: 130–131) и Р. Драгићевић (2008: 204–205) сматрају да се код деминутива типа *ручица* ипак ради о полисемији, а не о хомонимичним лексемама јер семантичка веза између основног и термилошког значења постоји и са синхронизационог становишта. Р. Драгићевић, наиме, у свом раду представља различите погледе на ову проблематику и наводи да Р. Маројевић сматра да су *ручица-деминутив* и *ручица-предмет* некада припадали истој полисемантичкој структури, али се та структура распала, па су данас *ручица-деминутив* и *ручица-предмет* две засебне лексеме у хомонимичном односу, док Н. А. Јанко-Триницка наводи да *ручица* као предмет није настала од *ручице-деминутива*, већ су ова два значења настала свако за себе од лексеме *рука*, па су, дакле, то два деривата лексеме *рука* која имају исту мотивну реч, исту творбену основу и два различита суфикса, при чему ауторка ове лексеме не назива хомонимима, али каже да ове две творенице имају *хомоструктурне обрасце* (према Драгићевић 2008: 203–204). За разлику од њих, Р. Драгићевић сматра да се овде и даље мора говорити о полисемији и врло аргументовано показује да лексема *ручица* има полисемантичку структуру, да у њој и даље доминира деминутивно значење и да је предметно значење од њега постало. А. Јанић, која се такође бавила лексикализацијом именичких деминутива у српском језику, поделила је лексикализоване деминутиве на основу степена лексикализованости у три групе: 1) потпуна лексикализација са термилошким статусом, односно статусом техничких термина (нпр. *бабица*,¹²⁸ *козице*, *постељица*, *каранфилић*, *кобилица* итд.); 2) потпуна лексикализација без термилошког статуса, односно без статуса техничког термина (нпр. *бомбице*, *колица*, *погачице* итд.); 3) делимична, слаба лексикализација, без термилошког статуса (нпр. *књижица*, *пахуљице*, *корпице* и сл.) (Јанић 2013: 368–371). Ако узмемо да су се термилошка значења наведених лексема потпуно осамосталила и наметнула као примарна, онда такве лексеме не бисмо ни могли сматрати паронимичним са мотивним лексемама јер су семантички превише удаљене, нису блискозначне (нпр. *постеља – лежај за одмор и спавање : постељица – орган који се ствара у материци за време трудноће, расте са развитком плода и служи за његову исхрану*), а ако се деминутивно значење није изгубило, онда би се убрајањем оваквих примера у паронимију негирала посебна врста односа која постоји између мотивне речи и деминутива и занемарила сама суштина полисемије, док би се границе паронимије толико растегле да би се однос било које мотивне речи и било ког њеног деривата могао сматрати паронимијом (*рука: ручица, рукица, ручка, ручерда, ручетина* и сл.). Због свега наведеног, сматрамо да би однос између лексеме и њених деминутива и аугментатива свакако требало искључити из приче о паронимији.¹²⁹

2.1.1.8. Међулексемски дублети. И најзад, иако су се у фокусу нашег истраживања нашле само лексеме настале додавањем творбених средстава, конкретно – суфикса, а не и оне добијене фонемским или морфолошким променама у оквиру једне речи, указаћемо на

обично јавља у пару, док код *ручице* то није случај и сл. Због свега наведеног, чини нам се да је термилологизација појединих значења деминутивних лексема један од важних извора за настанак паронима.

¹²⁷ Овде се отвара и веома занимљиво питање односа хомонимије и полисемије код самих суфикса и, генерално, афикса (исп. Гортан Премк 2004: 154–155; Драгићевић 2007: 326–327).

¹²⁸ Лексеме попут *бабица*, *таблица*, *жеравица* и сл. М. Стевановић (1989: 525) заправо и не сматра деминутивима, већ лексемама које означавају различита бића и предмете, док се у РСЈ деминутивно значење код лексеме *баба* наводи као секундарно у оквиру исте значењске структуре: *бабица*¹ ж **1.** стручно оспособљена жена која помаже при порођају и негује породиљу и новорођенче, примаља, акушерка. **2.** дем. и хип. од *баба*¹.

¹²⁹ Ми се, међутим, у наставку рада нећемо посебно бавити деминутивима и аугментативима, јер је број ових лексема у Шестотомнику заиста огроман и захтевао би посебно истраживање, како због саме бројности овог типа лексичких јединица, тако и због саме специфичности овог лексичког слоја. О разједначавању именичких деминутива в. Божић 2017.

чињеницу да и овакве лексеме, тзв. међулексемски дублети, теже разједначавању, услед чега постају речи сличне форме и сличног, али не истог значења. Ексерцирајући грађу из РМС, приметили смо да између појединих лексема код којих на плану форме постоји само морфолошка или фонемска разлика стоји знак једнакости, који упућује на семантичку идентичност. Међутим, из угла савременог српског језика не би се могло речи да је такав лексикографски поступак оправдан и да између тако обрађених лексема заиста нема никакве разлике. На пример, у РМС стоји: **крем** м фр. = крема **1. а.** *козметичка маст (обично жућкасте или беле боје)*. **б.** *маст, паста бољег квалитета за кожно обућу*. **2.** *слатка маса за торте и колаче*. **3.** *прид. (обично непром.) жутобео*. **4.** *фиг. најбиранији део друштва* : **крема** ж фр. = крем. – На стакленом сталку [су] . . . кутијице с кремама и помадама. *Сим.* *фиг.* Скупила се ту крема најодабраније креме да присуствује првом наступу једног параноика. *Крл.* Међутим, чини нам се да је овде дошло до разједначавања значења наведених лексема, па је у актуелном језичком тренутку сваком изворном говорнику интуитивно јасно да је дошло до прерасподеле значења наведених под одредницом **крем**, па је значења **1. а.** и **1. б.** преузела лексема *крема*, док је лексема *крем* задржала остала значења.¹³⁰ Такође, знак једнакости у Шестотомнику стоји и између лексема **карамел** м и **карамела** ж фр. *пржени шећер, посланица која се добива грејањем шећера, гликозе или сладног сирупа*, док ситуација више одговара оној која је дата у РСЈ: **карамел** м фр. **а.** *маса нагорког укуса и пријатног мириса настала пржењем шећера*. **б. в.** *карамела* : **карамела** ж *врста релативно меких бомбона обично од прженог шећера*; уп. *карамел* (а). Према томе, значења ових лексема су се разједначила, при чему је једна преузела значење сирупа, прелива (*карамел*), а друга слаткиша направљеног на бази таквог прелива (*карамела*). Осим тога, ни за лексеме *архив* и *архива*, које се у литератури често наводе као примери морфолошких међулексемских дублета, не може се рећи да су истозначне, о чему говори и Б. Ћорић (2005: 61), а потврђује и њихова обрада у РСЈ: **архив**, -ива м грч. **а.** *установа за чување старих писаних докумената; део научне или државне установе у коме се чувају стари списи*: историјски ~, државни ~. **б.** *збирка старих списа*. **в. в.** *архива* (а) : **архива** ж **а.** *одељење установе у коме се заводе, региструју и чувају акта, регистратура*. **б.** *архивска грађа, акта, списи, скуп докумената који се односе на делатност неке установе или особе*: полицијска ~, чувати у својој архиви, претурати (тражити) по архиви. **в. в.** *архив* (а, б). Занимљива је, такође, и констатација Р. Драгићевић у вези са односом међу лексемама *основа* и *основ*. Ауторка, наиме, наводи да „грађа из електронског корпуса показује да именица *основа* у савременом српском језику има знатно ширу употребу од њене варијанте *основ*”, јер се *основ* све чешће везује за административни функционални стил, нпр. *основ за доношење уредбе, основ за покретање поступка, законски основ, правни основ* итд. (Драгићевић 2020: 187). Иако се оваквим случајевима нисмо детаљније бавили и не можемо тврдити да су посредни пароними, желели смо да ипак укажемо и на ову занимљиву појаву и

¹³⁰ У РСЈ су ове лексеме другачије дефинисане: **крем**¹ фр. **1. а.** *слатка маса која служи као допуна тортама, колачима и сл., надев*. **б.** *врста слаткиша, обично куваног, справљеног од млека, шећера, јаја и др*. **2. а.** *козметичка маст, препарат за негу и улепшавање лица, руку, коже уопште, крема*: дневни ~, ноћни ~. **б.** *паста за кожно или сл. обућу, крема*. **3.** *фиг. најодабранији део друштва, социјалне, професионалне или сл. групе, друштвени, професионални и сл. врх, елита*. • ~ супа врста супе уједначене гушће конзистенције. **крем**² *прид. непром. који је као крем, који има боју крема, бледожут, жућкастобео*: ~ боја, ~ гамашне, ~ рукавице, ~ свила. **крема** ж *в. крем*¹. Као што се може приметити, у Једнотомнику се као посебна, хомонимична лексема обрађује оно што је у Шестотомнику било дефинисано под бројем 3 као придевско значење лексеме *крем* (= *крема*) и као примарно значење лексеме *крем* наводи се оно које је у РМС било секундарно (под бројем 2). С друге стране, код одреднице *крема* само се упућује на лексему *крем*, чак и без прецизирања неког одређеног значења, чиме се упућује на читаву значењску структуру лексеме *крем*, што не одговара подацима из корпуса srWaC, где се именица *крем* среће искључиво у значењу надева за тарту или намаза попут *крема* од лешника, друштвеног и сл. *крема* или у спојевима попут *крем-сир*, *крем-чорба* итд., док се лексеме *крема* јавља само у значењу козметичког препарата.

чињеницу да се примери попут ових у савременом језику не могу сматрати дублетима јер им значења нису идентична.¹³¹

У овом сегменту рада представили смо основни предмет нашег истраживања – суфиксирани именичке истокоренске лексеме – али смо покушали и да будућим истраживачима укажемо на случајеве који су остали ван наше грађе и њихову пажњу усмеримо на питања и проблеме који остају отворени.

2.2. Циљеви рада. Приликом одабира теме и саме израде доктората водили смо се неколиким циљевима.

➤ **Прво.** При избору саме теме рада, иако смо знали да ћемо се суочити са бројним методолошким, термилошким и другим проблемима, као и са недостатком србистичке литературе о овом питању, желели смо да покренемо системско истраживање паронимије као најзапостављенијег и најмаргинализованог парадигматског лексичког односа, који у другим срединама, посебно у Русији, већ дуго привлачи пажњу како лексиколога, тако и стилистичара, нормативиста и методичара.

➤ **Друго.** Опширнијим приказом литературе и детаљнијим описом грађе која је остала ван нашег корпуса покушали смо да будућим истраживачима овог лексичког односа скренемо пажњу на проблеме који у овој области постоје и заинтересујемо их за бављење овом проблематиком.

➤ **Треће.** Један од главних циљева овог рада јесте издвајање прецизнијих критеријума и лингвистичких параметара за идентификовање паронима и долажење до прецизније и комплетније дефиниције паронимије од оних које се могу срести у релевантној литератури, као и до одговора на бројна питања која се у вези са овим феноменом постављају, попут онога да ли је паронимија системска појава или не, да ли се пароними јављају искључиво у паровима, односно да ли је реч о бинарној релацији, да ли замена једног паронима другим увек доводи до грешке, какав је однос између паронима и истокоренских синонима и како повући јаснију границу између ова два односа, како полисемија утиче на однос између паронима и сл. Осим тога, циљ нам је и да на примеру паронима представимо и ширу слику промена које су се у лексичком систему, као најдинамичнијем и изменама најподложнијем језичком подсистему, десиле од средине прошлог века до данас, односно да видимо које су суфиксирани истокоренске заједничке именице нестале из система, које су се нове појавиле, које су промениле своје значење, добиле неку нову или изгубиле неку стару семантичку реализацију и да на тај начин још једном докажемо да је лексички систем жив организам који се стално мења и прати промене у ванјезичкој стварности и да парадигматски лексички односи нису једном за свагда фиксирани у систему.

➤ **Четврто.** Намера нам је, између осталог, и да направимо различите творбене и семантичке класификације паронима и на основу њих видимо који суфикси најчешће учествују у стварању паронимијске лексике, којим тематским групама пароними најчешће припадају, по којим се семантичким компонентама лексеме у односу паронимије разликују, из којих разлога и на које све начине настају пароними у оквиру испитиване групе лексема, односно који су то активни и доминантни процеси формирања паронимијске лексике, да ли и због чега долази до њиховог мешања у контексту, које је њихово место у менталном лексикону говорника савременог српског језика и сл.

➤ **Пето.** Сматрамо да је веома важно посебно осветлити и однос паронима и норме, као и приступ паронимији у наставном процесу и начин њихове обраде у дескриптивним речницима савременог српског језика, чему ће бити посвећена завршна поглавља овог рада.

¹³¹ О танкој граници између дублета и синонима писала је још 1986. Л. Лашкова, када је на примеру парова лексема које се међусобно формално диференцирају само по финалној морфеми *-ø* или *-a* показала да су овакви примери често на граници између дублетности и синонимије захваљујући накнадно развијеним додатним семантичким проширењима једног од двају облика попут *наук – наука, крик – крика, скут – скута, сет – сета, цик – цика* и сл. (Лашкова 1986: 112–113).

➤ **Шесто.** Најзад, ова докторска дисертација представља почетак рада на речнику паронима српског језика, који је само један од речника који недостају нашој лексикографији.¹³²

2.3. Методологија коришћена у раду. Приликом израде докторске дисертације користићемо се различитим лингвистичким методама, пре свега дескриптивном методом, ради што ширег и свеобухватнијег описа ексцерпираних грађе, као и компонентијалном анализом, која је веома погодна за анализу именица са конкретним значењем и издвајање семантичких компонената по којима се лексеме у односу паронимије разликују. Осим тога, у раду ћемо у циљу поређења развоја значења анализираних лексема и начина њихове обраде у различитим речницима користити компаративну методу, као и методе корпусне лингвистике како бисмо на основу контекста у којима се испитиване лексичке јединице јављају донели закључке о њиховом актуелном статусу у лексичком систему савременог српског језика. Такође, ради добијања што прецизнијих и што егзактнијих судова о паронимима, на одговарајућим местима ћемо примењивати и статистичке методе, пре свега када је посреди испитивање удела појединих суфикса у формирању паронимијске лексике и рода паронимских лексема. И најзад, будући да циљ нашег рада јесте творбено-семантичка анализа одабраног дела паронимијске лексике, у њему ћемо се обилато служити и дериватолошким методама, пре свега творбеном анализом (издвајање творбене основе и суфикса и утврђивање мотивне речи) и семантичком анализом творбених форманата.

2.4. Опис грађе и извора. Као што смо већ више пута напоменули, у корпус за ово истраживање ушле су само суфиксираних истокоренске заједничке именице, а као полазни извор за ексцерпцију лексема користили смо шестотомни *Речник српскохрватскога књижевног језика* Матице српске.¹³³ Иако је овај речник објављен у периоду од 1967. до 1976. године, дакле почетком друге половине прошлог века, прикупљањем грађе управо из овог извора желели смо да покажемо ширу слику промена које су се у вези са испитиваним лексемама десиле од тога времена до данас, односно да видимо које су то лексеме нестале из лексичког система, а које су се избориле за своје место и у њему задржале, како су ти процеси текли, како су речи губиле и добијале одређена значења и како су некадашњи синоними постали пароними или пак како смо од паронима добили синониме. Из овог речника ексцерпирани смо све истокоренске суфиксираних лексеме са конкретним значењем будући да је пре њихове детаљне анализе у савременим речницима и електронском корпусу немогуће било одредити шта јесу, а шта нису пароними. Будући да су истокоренске, такве су лексеме у речнику обично обрађене у непосредној близини (нпр. **планинар**, -ара м **1.** спорт. *онај који се бави планинарством* : **планинац**, -нца м **1.** *човек који живи у планини, планиништак, горанин, гористак*), али смо при ексцерпцији грађе у обзир узимали и све истокоренске лексеме које су се као синоними или синонимски делови јављали у оквиру дефиниција било примарних било секундарних значења лексема (нпр. **водител** м *онај који води, водица, водич*; **избављач**, -ача м *избавилац*; **извршите** м *извршилац*; **косилац**, -иоца м *косац, косач*; **млекар**, -ара, ијек. мљекар, м **1.** *онај који потрошаче снабдева, опскрбљује млеком, продавац или разносач млека*. **2.** = *млекарник* (1) и сл.), као и лексеме које су обрађене у оквиру једног речничког чланка и повезане било везником и било знаком једнакости (нпр. **истребите** м = **истребљивач** *онај који истребљује, уништава*; **кротилац**, -иоца м = **кротите** *онај који кроти (обично дивље звери)*; **пасторка** и **пасторкиња** *ж кћи из пређашњег брака брачном другу из новог брака*; **послужитељица** и **послужитељка** *ж она која послужује* итд.). У грађу су, осим тога, ушле и

¹³² О томе какви све речници недостају српској лексикографији исп. Драгићевић 2014: 279–285; Драгићевић 2018а: 377–388; Прћић 2018 и сл.

¹³³ Иако би истраживање и доношење судова вероватно било релевантније и поузданије да је као примарни извор грађе узет Речник САНУ, који се израђује на знатно већој грађи, односно већем броју примера и потврда него што је то био случај са РМС, за Шестотомник смо се определили из два разлога: *прво*, у питању је речник књижевног, а не и народног језика; *друго*, РМС је тренутно наш једини завршени вишетомник. Због тога смо своје судове о статусу лексема средином прошлог века засновали управо на овом извору и ослонили се на одлуке лексикографа који су у његовој изради учествовали.

лексема код којих се као на нормативне (или прихватљивије) упућује на неке друге истокоренске лексема (нпр. **прогнозер**, -ера м в. *прогностичар*; **стрељач**, -ача м в. *стрелац* и сл.), као и лексема означене квалификаторима *арх.*, *заст.*, *необ.*, *неол.* и сл. јер нам се чинило да ни овакве лексема не можемо искључити из истраживања пре провере њиховог статуса у савременом језику. У грађу, са друге стране, нису ушле једино одреднице уз које су забележени квалификатори територијалне раслојености: *покр.*, *дијал.* и сл.

Као контролни корпус послужио нам је једнотомни *Речник српскога језика* Матице српске (2018), у коме смо проверавали актуелни статус лексема ексцерпираних из Шестотомника пошто је то наш најсавременији речник, а како би смо стекли потпуни увид у развој значењских структура анализираних лексема, консултовали смо и наше тезаурусне речнике – РСАНУ и РЈАЗУ. Будући да је грађа из РМС из савремене перспективе застарела, морали смо је допунити и новом грађом, за шта су нам послужили РСЈ, *Обратни речник српскога језика* М. Николића (2000), *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику* Ђ. Оташевића (2008), *Велики речник страних речи и израза* И. Клајна и М. Шипке (2006), као и различити научни чланци који се баве проблемом нових речи у српском језику, док су етимолошки подаци, тамо где су нам били потребни с обзиром на доминантно синхронијски приступ овог истраживања, узимани из *Етимологијског рјечника хрватскога или српскога језика* П. Скока.

Приликом творбене анализе ексцерпираних лексема првенствено смо се водили *Творбом речи у савременом српском језику I и II* И. Клајна (2002; 2003), али и монографијама и чланцима наших најистакнутијих лингвиста који су се бавили творбом речи, попут М. Стевановића, Б. Ћорића, М. Николића и многих других, као и *Нормативном граматиком српског језика* П. Пипера и И. Клајна (2013) и *Глосаром творбених форманата* Д. Шипке (2005).

Што се електронског корпуса тиче, одлучили смо се да за ово истраживање користимо првенствено корпус srWaC¹³⁴ због тога што се у њему могу пронаћи најсавременији примери, и то углавном са различитих портала, блогова, сајтова, укључујући и коментаре самих читалаца, на основу чега се може добити добар увид у реалну употребу испитиваних лексема од стране корисника савременог српског језика, али смо у циљу постизања равнотеже у односу на овако структуриран корпус примере секундарно проверавали и у Корпусу савременог српског језика,¹³⁵ који се под руководством проф. Д. Витаса израђује на Математичком факултету Универзитета у Београду.

2.5. Терминолошка разграничења. О садржају и употреби термина *дублет*, *варијанта* и *истокоренски синоним* може се написати читава посебна студија, али ћемо се ми за потребе овог рада само кратко осврнути на неуједначености које у литератури постоје када је посредни коришћење датих термина и одредити се у односу на њихову употребу за потребе ове докторске тезе.

Када је у питању термин *дублет*, у литератури се могу срести веома разноврсне дефиниције овог појма. Суштина већине дефиниција лежи у томе да се код дублета ради о једној истој речи која се јавља у (обично) два лика међу којима постоје извесне фонемске, морфолошке, акценатске или правописне разлике. Ипак, у одређеном броју дефиниција дублети се изједначавају, са једне стране, са варијантама, а са друге – са синонимима. На пример, М. Миновић (1964: 206) о примерима попут *околина – околица*, *изићи – изаћи*, *аутобусни – аутобуски*, *посадити – засадити*, *порез – пореза*, *мајка – мама – мамица* говори као о фонетским и морфолошким варијантама речи, јер у синониме убраја искључиво

¹³⁴ Доступан на адреси: https://www.clarin.si/noske/run.cgi/corp_info?corpname=srwac&struct_attr_stats=1.

¹³⁵ Доступан на адреси: <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs>.

разнокоренске лексеме.¹³⁶ За синониме као једино разнокоренске лексичке јединице залаже се и Д. Шипка (1998: 44), па под термином *међулексемски дублети* подразумева истокоренске лексеме које имају идентично значење и дели их на *морфолошке* (нпр. архив : архива) и *фонемске* (уво : ухо, јефтин : јевтин) (1998: 47), при чему не помиње истокоренске лексеме изведене различитим суфиксима. Такве лексеме Р. Драгићевић сматра истокоренским синонимима и објашњава да се истокоренска синонимија постиже творбеним средствима, а међулексемска дублетност фонемским и морфолошким променама у оквиру исте речи (Драгићевић 2007: 246). С друге стране, Б. Ћорић *дублет* дефинише као „реч која се јавља у два гласовна, акценатска, граfiјска или морфолошка лика” и даје поделу на *морфолошке*, *творбене*, *акценатске*, *фонетске* и *правописне* дублете (Ћорић 2005: 66).¹³⁷ У самом раду, када су у питању творбени дублети, Б. Ћорић истиче да су то лексеме истог значења изведене од исте основе различитим суфиксима, даје парове попут *професорка – професорица*, *ректорка – ректорица*, *деканка – деканица* и сл. и додаје да је С. Бабић примере попут *слушалац – слушатељ*¹³⁸ називао *дублетним изведеницама* (Ћорић 2005: 64).¹³⁹ Осим тога, Б. Ћорић је у једном старијем раду истиче да „у већини радова о творбеној синонимији у руском језику преовладава мишљење да управо речи значењски блиске, образоване додавањем такође значењски и функционално блиских суфикса на исти корен (тзв. *истокорена образовања*) треба звати творбеним синонимима” (1983: 134), док је сам у раду из 1992. године лексеме *ћутање* и *ћутња* у контексту предизборне тишине назвао дублетима (1992: 142), на основу чега можемо закључити да овај аутор термине *творбени синоним* и *творбени дублет* користи паралелно, као истозначне. Такође, на чињеницу да се термини *дублет* и *синоним* у српскохрватској литератури укрштају показује и пример из Брозовића, који варијантама сматра идиоме у оквиру варијантски поларизованог језика као што је српскохрватски, а дублетима истозначне лексеме које егзистирају у различитим варијантама (нпр. *промет* и *саобраћај* у хрватској и српској варијанти) (Брозовић 1970: 34). Такође, Б. Ћорић наводи да се термини *синоним* и *дублет* у науци неретко укрштају и додаје да то укрштање није нимало необично будући да у дефиницији ових појмова имам много подударности, па се у литератури апсолутни синоними каткада називају и дублетима (нпр. *правопис* и *ортографија*). С наше тачке гледишта, овакви примери су неспорно синоними, док много већи проблем представљају они попут *слушалац–слушатељ*, *професорка–професорица*, које поједини аутори називају

¹³⁶ И руској литератури је, под утицајем О. С. Ахманове, В. В. Виноградова и А. Ј. Смирницког, постојало мишљење да само разнокоренске речи могу бити синоними, док су истокоренске речи које су изведене помоћу различитих афикса блиског или подударног значења дефинисане као морфолошке или творбене варијанте, одакле је проистицало да такве лексеме не могу бити синоними јер нису посебне речи (према Тошић 1985: 29). С друге стране, К. С. Горбачевич сматра да треба разликовати акценатске варијанте речи, ортографске, фонемске и морфолошке варијанте, док је јединице које се разликују на плану форме исправније разматрати на плану синонимије и паронимије (према Тошић 1985: 27–28), са чиме се и ми слажемо. Термин *варијанта* у овом контексту користи се, на пример, и у предговору РСЈ, где стоји да је код неких одредница једна реч дата истакнуто, масним словима, а друга (најчешће, заправо, творбено-морфолошка варијанта исте речи) обичним слогом, нпр. *абдикациони* (абдикацијски) (РСЈ 2011: 8).

¹³⁷ У раду В. Илић (2019: 185–215) даје се и подела на 1) фонетске; 2) морфофонолошке; 3) морфолошке; 4) морфофонолошко-творбене; 5) творбене; 6) правописне и 7) акценатске дублете.

¹³⁸ И Б. Тафра пример *слушатељ* и *слушалац* назива творбеним дублетом (2005: 252). Иначе ова ауторка лексемске дублете дели на фонолошке (где постоји разлика у акценту: *сљдвопис* и *словдпис*) и творбене (који се разликују по афиксима, попут наведеног пара *слушатељ* и *слушалац*). Међутим у раду из 2018. године иста ауторка исти пар лексема наводи као пример синонима који настају творбеним процесима, што значи да Б. Тафра термине *творбени дублет* и *творбени синоними*, као и Б. Ћорић, користи као истозначнице, из чега проистиче да су творбени синоними подврста дублета, односно да термини *дублет* и *истокоренски синоним* стоје у односу хипероним – хипоним.

¹³⁹ И Д. Гортан Премк (2004: 143) једнореферентне секундарне речи попут *зубић* и *зупчић* или *професорка* и *професорица* сматра дублетима, а не синонимима, али напомиње да се овакви случајеви у литератури некада називају *граматичким синонимима*. Н. Бечева (2000: 197–202) примере попут *прозорче–прозорчић–прозорак*, *травуљина–травушина* такође назива дублетима, док Р. Жугић (2018: 181) два именичка деривата изведена од исте творбене основе са два формално различита суфикса истог деминутивног (хипокористичног) значења сматра синонимима.

истокоренским синонимима (нпр. Р. Драгићевић), неки творбеним дублетима (нпр. Б. Ћорић, С. Бабић), а неки пак лексичким варијантама (М. Миновић).

У вези са термином *варијанта* Б. Ћорић наводи да се у славистици генерално дублетне формације именују и термином *варијанта*, али да је тај појам у сербокroatистици коришћен и обично се користи као ознака идиома у оквиру полицентричног језика (Ћорић 2005: 62фн). Поред тога, *варијантом* се у лингвистици означава и свака могућност делимичног варирања језичких јединица на свим нивоима (што може укључивати и ред речи, коришћење лексике из различитих епоха и са различитих територија, избор глаголских облика и сл.), дакле, у знатно ширем смислу него што је то случај са дублетима,¹⁴⁰ а веома је често и коришћење ове лексеме у нетерминолошком значењу (према РМС: *један од облика у којима се јавља исти основни садржај, један од начина решавања истог проблема*).

Због свега наведеног, посебно због прешироког и непрецизног значења, термин *варијанта* нећемо користити да означимо однос међу лексемама као што су *слушалац–слушатељ*, *професорка–професорица* и сл., као ни термин *дублет*, који, у складу са наводима Р. Драгићевић, остаје резервисан за случајеве када се унутар једне те исте лексеме дешавају одређене фонемске или морфолошке промене, при чему разликујемо *акцентске*, *ортографске* (*правописне*), *фонемске* и *морфолошке* дублете.¹⁴¹ О примерима истокоренских лексема изведених различитим суфиксима говорићемо искључиво из угла синонимије, паронимије или творбене везе која не обухвата наведене односе. Како Р. Драгићевић истиче (2007: 310), „ако постоје разнокоренске блискозначнице (а свакако постоје), без сумње постоје и једнокоренске. Ако су *дом* и *кућа* синоними, онда има још више разлога да у ту групу уврстимо и лексеме *блаженост* и *блаженство*; *бојажљивац* и *бојажљивко*; *гиздавица*, *гиздавка* и *гиздавуша* итд.” и то је управо схватање којим ћемо се и ми у наставку доктората водити.

Највећи проблем нам је, стога, представљало разграничење између истокоренских синонима и паронима, као лексема које су увек истокоренске.¹⁴² Овај проблем могли смо, с једне стране, решити искључивањем истокоренских лексема из синонимије, што у литератури не би био усамљен случај (исп. Миновић 1964: 206; Шипка 1998: 44; Гортан Премк 2004: 143), а с друге – искључивањем блискозначности из разматрања синонима, као што то чини Б. Тафра (2005: 213–226, 227–247; 2018: 215–230). Иако већина аутора прихвата да синоними могу бити истозначнице и блискозначнице (нпр. Бабић 1966; Згуста 1991; Тежак и Бабић 1992; Марфи 2003; Круз 2004; Гортан Премк 2004; Драгићевић 2007; Шарић 2011 итд.),¹⁴³ Б. Тафра сматра

¹⁴⁰ Због тога Т. Матвејева (2010: 50, 97–98) међу терминима *варијанта* и *дублет* успоставља јасан хипонимијски однос: дублети су подтип језичких варијаната, будући да се варијанте односе на све језичке нивое и обично уносе стилске разлике, док су дублети искључиво формалне варијације сегмената речи, које искључују разлике у значењу, емоционално-вредносно обојеност или употребно-стилске специфичности (према Илић 2019: 187).

¹⁴¹ Како преноси Б. Тафра (2005: 229; 2018: 217), Ј. Силић (1998: 169–175) разматране термине прецизно диференцира. За Силића су *дублети* (*истозначнице*) речи различитог израза и истог садржаја, *синоними* (*сличнозначнице* или *сузначнице*) јесу речи различитог израза и сличног садржаја, а *варијанте* (*иначнице*) јесу речи делимично различитог израза и истог садржаја.

¹⁴² Литература која се тиче генерално синонимије веома је бројна и превазилази и обим и циљ овога рада. Б. Тафра (2018: 216) истиче да је од свих лексичко-семантичких односа синонимија одувек највише привлачила пажњу истраживача и да је готово немогуће чак ни само поменути све радове који се тичу овог односа (у руској лингвистици постоји чак и препознатљива руска синонимијска школа). Због тога ћемо се ми у овом поглављу осврнути само на оне радове који су од посебног значаја за проблем истозначности и блискозначности код синонима.

¹⁴³ С. Бабић (1966: 232), на пример, истиче да су синоними речи које имају исто, блиско или слично значење, па разликује две врсте синонима: једни имају исто значење, као *тисућа* и *хиљада* (истозначнице), а други исто или слично значење, као *поносан* и *охол* (блискозначнице или сличнозначнице); Л. Згуста (1991: 88) такође наводи да се идентичност значења која је потребна за синониме може схватити на два начина: или као апсолутна идентичност или као веома велика сличност, при чему је термин *синонимија* боље резервиста за први случај, по потреби прецизиран атрибутом *апсолутна*, док је у другом случају адекватнији термин

да се код синонима може говорити само о истозначности, а да блискозначност може бити само хрватски назив за паронимију (2005: 225).¹⁴⁴ Према схватању ове ауторке, ако лексеме реферирају на исти референт у било којем од својих значења, оне су синоними, „jer sve što vrijedi za sinonimičnost riječi, vrijedi i za pojedina značenja višeznačnica koja samostalno stupaju u sinonimijske odnose”, тако да она критеријум незаменљивости лексема у свим контекстима не прихвата као критеријум за одређивање блискозначности, јер она лексеме сматра синонимима где год да су замениве (Тафра 2018: 219). Осим тога, Б. Тафра упућује и на чињеницу да нису све блискозначне лексеме синоними или пароними јер су све речи из једне творбене породице блискозначнице будући да имају барем једно заједничко значењско обележје. Она, даље, наводи да никоме не пада на памет да глаголе попут *написати*, *дописати*, *преписати*, *исписати*, *прописати*, *надописати* и сл. прогласи синонимима, као ни лексеме које су такође блискозначне, а налазе се у односу хипонимије (нпр. *Идем данас кардиологу : Идем данас лекару*) (Тафра 2018: 225–226).¹⁴⁵ Ипак, у раду се нигде не наводи прецизно зашто никоме не би пало на памет да, на пример, лексеме *преписати* и *прописати* сматра синонимима или паронимима већ само уопштено блискозначним лексемама, нити се наводе прецизни критеријуми за одређивање семантичке блискости лексема. Евидентно је да све наведене лексеме имају сличан семантички садржај, односно велики број заједничких сема, али није јасно колико је и којих заједничких сема потребно да бисмо говорили о синонимима, које им се семантичке компоненте могу (или морају) разликовати да бисмо говорили о паронимима, а када две блискозначне лексеме нису ни у једном од наведених односа. Стога смо се запитали могу ли се лексеме, на пример, лексеме *путник* и *путар* или *државник* и *држављанин* прогласити паронимима, будући да су у питању речи које припадају једном идиому (стандардном језику), истом језичком тренутку (синхронији), припадају истом лексичко-граматичком разреду (именице мушког рода) и истом лексичко-семантичком разреду (именују особе које имају неке везе са путем) и настале су додавањем суфикса на формално исти корен? Ако је одговор одричан, поставља се питање зашто нико ове лексеме не би сматрао паронимима, шта је то што представља запреку за ступање у ову врсту односа. Ако је одговор потврдан, намеће се поново питање где је граница између паронимије и само творбено повезаних лексема. Због тога питање блискости семантичког садржаја лексема представља једно од централних питања овог рада.

Будући да не прихватамо мишљење да синоними морају бити само разнокоренски, нити се слажемо са констатацијом да блискозначност треба искључити из дела лексикологије који се бави синонимима, морали смо на неки други начин разрешити однос између паронима и истокоренских синонима. Због тога смо одлучили да у раду пођемо од критеријума које је за разликовање паронима и истокоренских синонима у свом чланку поставио О. В. Вороњичев

блискосинонимија; Тежак и Бабић (1992: 29) разликују *истозначнице* и *блискозначнице*; Ј. Марфи (2003) користи термине *synonymy* и *similarity*, А. Круз (2004: 154) разликује „the absolute synonyms, the propositional synonyms and the near-synonyms”; Д. Гортан Премк (2004: 140) говори о синонимима као речима исте или сличне референцијалне вредности, при чему разликује синонимске редове, које чине речи сличне референцијалне вредности, и синонимске низове, који се састоје од лексема исте референцијалне вредности; Р. Драгићевић (2007: 253–254) даје поделу на *праве* и *неправе* синониме, у зависности од тога која значења лексема ступају у однос синонимије; Љ. Шарић (2011: 306) под термином *синоним* подразумева исто, блиско или слично значење: „U ovom radu *sinonim* pokriva riječi istog značenja [...], i one bliskog, i one sličnog značenja, dakle sve one kategorije koje donose tipični riječnici *sinonima*”. За још погледа на синониме и њихове поделе в. Јеласка 2007, а о самој суштини лексичке синонимије в. Гортан Премк 2021: 573–580.

¹⁴⁴ Б. Тафра инсистира на разликовању појмова *блискозначност* и *сличнозначност*. Она истиче да пошто мотивне речи *близак* и *сличан* нису синоними, у том односу не могу бити ни речи које су од њих изведене. Ауторка, такође, наводи да сличност може бити случајна, „na primjer na izraznoj razini u rimotvornosti *zrak* i *mrak*, ili pak sličnost referenata kao što su *malina* i *kupina*” (2018: 217), док код блискозначности то није случај. Ми смо се запитали да ли бисмо за референте, на пример, лексема *читалац* (човек) и *читач* (апарат, машина) рекли да су слични или пак блиски. Пошто човек и апарат не могу бити слични, одлучили смо да у наставку рада говоримо о блискости, а не сличности референата.

¹⁴⁵ Исп. и Тафра 2005: 224, где се говори о блискозначности лексема попут *фотеља* и *столица*, *смрека* и *јела* и сл.

(2011: 57–68). Вороњичев, на име, истиче да један од најтежих задатака лексикологије и лексикографије јесте управо разграничавање истокоренске синонимије и паронимије будући да се у оба случаја ради о лексемама које настају додавањем афикса на исти корен, а понекад и на исту творбену основу (2011: 57). Како овај аутор наводи, истокоренски синоними представљају веома важан део укупног синонимијског фонда и веома фреквентну и продуктивну поткатогију синонима јер статистичка анализа бројног стања и састава синонимијских редова у *Речнику синонима* К. С. Горбачевича из 2009. године, који садржи преко 4.000 синонима, показује да синонимијски редови у које улазе речи истог корена, поред других лексичких јединица, чине око 50% од укупног броја синонимијских редова који су се нашли у речнику (Вороњичев 2011: 58). Тешкоће при разграничавању паронима и истокоренских синонима условљене су, према речима аутора, првенствено чињеницом да у савременој лексикологији и лексикографији још увек није разрађен општеприхваћен јасан приступ не само паронимији већ и синонимији пошто нема недвосмисленог схватања идентичности и блискости значења лексема, али и услед „сталних контравекторних семантичких процеса у лексичком саставу, постепених квалитативно-квантитативних промена у семантичкој структури”, због чега представници прелазних типова могу за почетак прелазити у пограничну зону, а онда и у суседну категорију (Вороњичев 2011: 58–59). Зато у говору и језику постоји, са једне стране, тенденција да се семантичке разлике одређених паронима постепено нивелишу, што за последицу има њихов прелазак у класу синонима (нпр. *атомник* – специјалиста у области нуклеарне физике : *атомцик* – онај који заговара или спроводи политику засновану на коришћењу атомске бомбе; *сладошти* – слаткиши : *слашти* – послатице и сл.), а ништа мање није изражена ни супротна тенденција семантичког разграничавања обима значења, што за последицу има стварање нових паронимијских опозиција (нпр. *гигиенички* – хигијенски : *гигиенични* – хигијеничан) (Вороњичев 2011: 59).¹⁴⁶

О. В. Вороњичев даље истиче да није проблем синонимима или паронимима назвати лексеме које су моносемантичне, већ да проблем представљају полисемати, односно вишезначне лексеме јер оне различитим својим значењима ступају у различите врсте веза, па би – према његовим речима – коректније било говорити о значењима у односу синонимије или паронимије него о лексемама као синонима или паронимима генерално. Због тога аутор, имајући у виду ову сложеност саодноса значења, дати проблем решава на следећи начин: он сматра да за *потпуне истокоренске синониме* треба прогласити једнозначне или вишезначне лексеме које припадају истој врсти речи, а чија се сва значења међусобно налазе у односу синонимије, док би у *непотпуне истокоренске синониме* требало сврстати вишезначне речи у чијим међусобним семантичким везама синонимија преовладава у односу на паронимију (више значења је у односу синонимије, а мање у односу паронимије). С друге стране, ако су код лексема сва значења у односу паронимије и нема преклапања са синонимијом, говори се о *потпуним паронимима*, а ако је већи број значења у односу паронимије, а мањи у односу синонимије, реч је о *непотпуним паронимима* (Вороњичев 2011: 61–64). Рецимо, придев *мальчиковый* ступа у однос непотпуне синонимије са придевима *мальчишеский* и *мальчицкий* (чија су оба значења у односу синонимије: 1. *који се односи на дечака*: узраст, глас; 2. *фиг. својствен малом детету, који није типичан за одраслог*: поступак) због тога што, поред наведених, развија и значење *који је намењен дечацима* (за обућу, одећу), које је у односу паронимије са наведеним значењима лексема *мальчишеский* и *мальчицкий*, са којима има синонимична прва два значења. С друге стране, придеви *практический* и *практичный* су у односу непотпуне паронимије јер придев *практический*, који има четири семантичке реализације, само у свом четвртном значењу (4. *који се разуме у практичне животне ствари*) ступа у однос синонимије са примарним значењем лексема *практичный*, док његова прва три

¹⁴⁶ Ми ћемо о овим процесима говорити као о процесима *синонимизације* и *десинонимизације*. Овакво истовремено деловање супротстављених процеса у лексичком систему није необична и усамљена појава. Исп. нпр. деловање процеса *терминологизације* и *детерминологизације* у Драгићевић 2017: 417–424.

значења (1. који се односи на сферу људске делатности, на радно искуство, конкретан рад у некој области: практична делатност, рад; 2. који је потребан у пракси приликом учења ради утврђивања теоријских знања, применљив у пракси: практичне вежбе; 3. који спада у област животног искуства, реалних потреба: практични услови, технике) ступају у однос паронимије са оба значења придева *практичный* (1. који се разуме у практичне животне ствари и 2. згодан, погодан за употребу; исплатив, штедљив: практична одећа, намештај и сл.). Осим тога, Вороњичев додаје да Сњетова и Власова (2008: 3) наводе да су пароними истокоренске речи из исте врсте речи, сличне по звучању, али које се разликују по *примарном* (италик – О. В.) лексичком значењу (према Вороњичев 2011: 67), као и да је за разграничење паронимије и истокоренске синонимије веома важно проналажење заједничког или међусобно искључивог контекста (2011: 63).¹⁴⁷ Упрошћено графички приказано, све ово о чему је О. Вороњичев говорио могло би се представити на следећи начин:

А	Б
_____ синонимија _____	_____ синонимија _____
_____ синонимија _____	_____ синонимија _____
_____ синонимија _____	_____ синонимија _____
_____ синонимија _____	_____ синонимија _____
_____ синонимија _____	_____ синонимија _____

ПОТПУНА СИНОНИМИЈА

НЕПОТПУНА СИНОНИМИЈА

А	Б
_____ паронимија _____	_____ паронимија _____
_____ паронимија _____	_____ паронимија _____
_____ паронимија _____	_____ синонимија _____
_____ паронимија _____	_____ паронимија _____
_____ паронимија _____	_____ паронимија _____

ПОТПУНА ПАРОНИМИЈА

НЕПОТПУНА ПАРОНИМИЈА

Графикон 3: Однос синонимије и паронимије према О. В. Вороњичеву¹⁴⁸

Овим, наравно, нису покривене све семантичке могућности, јер се значења лексема могу саодносити на различите начине. Овде је представљена класификација само у односу на број значења која су у односу синонимије или паронимије, али не и у односу на то која значења ступају у ове односе и шта се осталим могућностима семантичког саодношења и значењима

¹⁴⁷ О разлици између паронима и истокоренских синонима у научном стилу писала је Е. Н. Демидова (2011: 48–49). Она, наимае, наводи да се синоними разликују од паронима по томе што се могу употребљавати у било ком контексту међусобно се замењујући без нарушавања опште логике исказа уз уношење евентуално мањих стилских разлика, док међусобно замењивање паронима доводи до непрецизности у смислу, што није пожељно ни за један текст, а понајмање за научни: нпр. *автобиографический рассказ* (= прича која одражава живот аутора) и *автобиографичный рассказ* (= прича која садржи неке елементе аутобиографије аутора). Као главни критеријум разликовања паронима и истокоренских синонима узима се у овом чланку, дакле, могућност међусобног замењивања у контексту.

¹⁴⁸ Графикон се не даје у раду О. В. Вороњичева, већ смо ми графички представили оно о чему је аутор теоријски говорио.

која се налазе у оквиру полисемантичних лексема, а нису ни у једном од два разматрана односа. Због тога ћемо ми на основу конкретне грађе из савременог српског језика покушати да начинимо детаљнију класификацију и размотримо све семантичке могућности.

С тога ћемо у анализу кренути од дефиниције *прототипичних паронима* настале на основу досадашњих сазнања из представљене литературе: Пароними су истокоренске лексеме чија значења блискозначна, односно које својим значењима упућују на блиске референте, које припадају истој врсти речи, истом лексичко-семантичком разреду, односно истој тематској групи или концептуално сродним категоријама, које се не могу међусобно замењивати у контексту и које су обично настале додавањем синонимичних афикса на исту или различиту творбену основу или су као готове форме преузете из страних језика. Још једном, наглашавамо да је ово дефиниција прототипичних паронима.

Иако се у литератури, нпр. код Б. Тафре (2005: 253–254), наводи да пароними морају припадати истом идиому (нпр. стандардном језику) и истом временском одсечку (нпр. савременом српском језику), ми смо одлучили да у грађу укључимо и лексеме које се у речницима означавају као жаргонске или разговорне, јер управо разговорни језик и жаргон показују тенденције стварања нових лексема ради прецизирања одређених појмова, што и јесте основна улога паронимије. На пример, у ђачком жаргону се јављају лексеме попут *биологичар*, *географичар* и сл. како би се направила разлика између некога ко одређену науку предаје као школски предмет од онога ко се том истом науком бави у научном смислу (нпр. *биолог*, *географ* и сл.). Такође, у разматрање смо узели и лексеме обележене квалификаторима *ист.* и *арх.* уколико их је електронски корпус потврдио.

На крају, пре преласка на саму анализу сматрамо да ова полазна дефиниција захтева бар још два додатна појашњења. *Прво*, чини нам се да је питање синонимичности афикса, у нашем случају конкретно суфикса, важно увести како би се објаснило зашто, на пример, деминутив и аугментатив *кућица* и *кућерина* нису пароними иако се разликују само по семи величине (*велико–мало*) или зашто лексеме попут *старац* и *старица* такође нису пароними будући да се разликују само на основу семе пола (*мушко–женско*). Међутим, одређивање синонимичности суфикса компликује питање њихове вишезначности или хомонимичности, на које у науци не постоје усаглашени одговори. О. С. Ахманова (1974: 6 према Драгићевић 2007: 327) сматра да свака посебна вредност афикса представља засебан афикс, док други аутори као хомонимна третирају само поједина значења афикса. Овај други став, којим ћемо се и ми у раду водити, заступа Д. Гортан Премк (2004: 154–155), која овај однос објашњава на примеру суфикса *-ацџ*. Наиме, ауторка сматра да је у дериватима *писац* и *поклопац*, који означавају вршиоца радње и инструмент којим се врши радња, где се творбени формант додаје на глаголску основу и где је у оба случаја резултат двореферентна лексема, у питању исти формант, док се у случају деривата *братац* формант додаје на именичку основу и као резултат се добија једнореферентна лексема, па је стога суфикс *-ацџ* у овој лексеми хомонимичан у односу на *-ацџ* код *писац* и *поклопац*. У сваком случају, у питању је проблем који је веома сложен и за који још увек не постоје конкретна решења, па би можда за сада било најпрецизније говорити о *поливалентности* или *полифункционалности* суфикса, при чему у грађењу паронима учествују суфикси који могу имати исте функције, односно који могу учествовати у грађењу истих лексичко-семантичких категорија.¹⁴⁹ *Друго*, морамо још нагласити да смо се приликом одређивања да ли лексеме припадају истом лексичко-семантичком разреду иницијално водили пре свега њиховом припадношћу истим творбено-семантичким категоријама, односно тиме да ли се њима означавају вршиоци радњи, називи инструмената, носиоци особина, називи места и сл. Према томе, у овом раду се лексичко-

¹⁴⁹ О синонимији код суфикса писао је и Б. Ђорић (1983: 133), који каже да су суфикси синонимични „ако речима дају опште категоријално значење или их уводе у одређену лексичко-семантичку категорију”.

-семантички разред схвата у значењу лексичко-семантичке категорије (више о томе в. наредно поглавље).

3. ФАЗЕ У ИСТРАЖИВАЊУ И КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПАРОНИМА

3.1. Припрема грађе за анализу. Пре него што пређемо на саму анализу описане ексцерпираних грађе, морамо се за тренутак осврнути на фазе, односно кораке који су претходили коначном списку лексема које ће овде бити представљене и детаљно испитиване. Наиме, као што смо већ напоменули, у првој фази су из Шестотомника ексцерпирани све именичке и придевске лексеме које су потенцијално могле бити у односу паронимије, али је због њихове бројности одлучено да предмет саме анализе буде сведен искључиво на заједничке именице, којих је у грађи било преко 5.000 хиљада. Затим је, у другој фази, грађа добијена ексцерпцијом из Шестотомника упоређена са материјалом из Једнотомника, како бисмо видели које то лексеме, према оцени лексикографа који су радили на изради овог речника, чине савремени српски лексички стандард и како бисмо управо тим лексемама, као актуелним, посветили даљу пажњу у истраживању. Након сравњивања грађе из двају Матичиних речника – једног с почетка друге половине 20. века, а другог из 2018. године – за саму анализу је остало 2.099 лексема. У главном делу нећемо се бавити оним лексемама које су ексцерпирани из Шестотомника, а које не потврђује Једнотомник. Међутим, оним паровима који испуњавају критеријуме паронимичности постављене у уводу и разрађене у централном сегменту рада биће посвећено посебно поглавље – о архаичним паронимима, док се архаичним синонимима и осталом застарелом лексиком нећемо даље уопште бавити.

Ипак, занимљиво је накратко видети које то лексеме нису забележене у нашем најсавременијем лексикографском остварењу, као и да ли се могу уочити неке тенденције у развоју лексичког система и употреби творбених средстава нашег језика. С једне стране, што је и очекивано, из језика су, према оцени лексикографа РСЈ и подацима из електронског корпуса, нестале лексеме за појмове који више не постоје (нпр. *абаџика/абаџинка/абаџиница; лампаџија/лампиџ(а); опетовник/опетовничар; опетовница/опетовничарка* и сл.). С друге стране, што је много необичније, из језика су нестале читаве групе лексема које означавају постојеће појмове, па се поставља питање да ли су их замениле неке друге речи (домаће или стране) или су у лексичком систему њиховим нестајањем остале лакуне. На пример, како данас називамо некога ко дочекује госте будући да лексеме *дочекач, дочекивалац* и *дочекивач* нису потврђене ни у РСЈ ни у електронском корпусу? Или онога ко нешто допуњује, будући да су нестале и лексеме *допунитељ* и *допуњивач*? Ту су и други слични примери: *искоренитељ* – *искорењивач, наговарач* – *наговоритељ, објаснилац* – *објашњавач* – *објашњивач, оштетилац* – *оштетитељ, препоручивалац* – *препоручитељ, расправитељ* – *расправљач, украшавалац* – *украшавач*.¹⁵⁰ Било би занимљиво испитати због чега овакве лексеме нестају из језика, као и да ли се и како попуњавају празнине настале њиховим нестанком.

Ипак, најчешћи случај са којим смо се сусрели приликом упоређивања грађе из Шестотомника и Једнотомника јесте да су се неки низови истозначница упростили, односно да се поједини чланови који су означавали исти појам, према оцени лексикографа, знатно ређе користе, па стога нису ни обрађени у речнику. Овакво упрошћавање низова истозначница још један је доказ тезе да језик не трпи нагомилавање великог броја јединица са истим значењем: нпр. *балерин/балетан, веслар* – *веслач, добављач* – *добавник, добивалац* – *добитник, заводилац* – *заводитељ* – *заводник* – *завођач, зачетник* – *зачињач, заштитилац* – *заштитник, клесар* – *клесач, коцкар* – *коцкаш, куглач* – *кугаш, купац* – *купилац*² – *куповалац, објавилац* – *објавитељ* – *објављивач, прислушкивалац* – *прислушкивалац* – *прислушкивач* – *прислушкињ*, *распрекач* –

¹⁵⁰ Кажемо да су ове лексеме нестале из језика јер су сви ови примери у корпусу забележени са фреквенцијом 0 или мањом од 5. С друге стране, има и примера где лексеме изостављене из Шестотомника корпус ипак потврђује, нпр. *обманитељ* (1) : *обмањивач* (82), *питалац* (14) : *питач* (51), *палилац* (11) : *палитељ* (12) и сл.

распрскивач – *распришивач*, *еектар* – *секташ* и др. Ови и слични примери отварају бројна занимљива питања, као, на пример, због чега се у пару *веслар* и *веслач* за свој статус у систему изборила лексема *веслач*, изведена суфиксом *-ач*, док је у пару *клесар* и *клесач* место припало лексеми изведеној суфиксом *-ар*, или због чега је у пару *коцкар* – *коцкаш* преовладала форма на *-ар*, а у случају *сектар* – *секташ* она на *-аш*; да ли у систему чешће опстају лексеми изведене од свршених или несвршених глагола и од чега то зависи; да ли глаголски вид утиче на семантику изведеница и сл.¹⁵¹

У другим случајевима се дешавало да су оба речника бележила исте лексеми, али да се њихов нормативни статус променио, односно да им речници нису давали исто место у лексичком систему, било упућивањем квалификатором *в.* на нормативно прихватљивију варијанту¹⁵² било стављањем одређене лексеми (оне мање прихватљиве) у заграду без писања масним словима. На пример, у РМС стоји **вашљивац**, -ивца м = вашљивко онај који је вашљив, ушљивац и **вашљивко** м = вашљивац, док РСЈ предност даје именици *вашљивац* (онај који је вашљив, ушљивац), а код лексеми *вашљивко* само упућује на облик *вашљивац* (**вашљивко** м *в.* *вашљивац*). Исти случај имамо и код неких других лексема:

- **врбак**, -ака м = врбик *грм* или *грмље врбе*; место обрасло врбом и **врбик**, -ика м = врбак (РМС) : **врбак**, -ака м *шумица, честар врба*; земљиште обрасло врбама и **врбик**, -ика м *в.* *врбак* (РСЈ);
- **вртар**, -ара м = вртлар онај који обрађује врт, који се бави вртларством, вртларством и **вртлар**, -ара м = вртар (РМС) : **вртар**, -ара м *в.* *вртлар* и **вртлар**, -ара м онај који обрађује врт, који се бави вртларством (РСЈ);
- **гајитељ** м = гајилац (РМС) : **гајитељ** м *в.* *гајилац* (РСЈ);
- **гимназист(а)** м = гимназијалац (РМС) : **гимназист(а)**, -е м *в.* *гимназијалац* (РСЈ);
- **дијаболик** м = дијаболичар онај који делује као ђаво, магијски (РМС) : **дијаболик** м *в.* *дијаболичар* (РСЈ);
- **докторица** ж = докторка **1.** жена доктор. **2.** докторова, лекарева супруга (РМС) : докторка (докторица) ж **1.** жена доктор. **2.** разг. и нар. докторова жена (РСЈ);
- **научењак**, -ака м = научник (1) човек који се бави науком, учењак (РМС) : **научењак**, -ака м *в.* *научник* (РСЈ) итд.

Има, наравно, и обрнутих случајева – када РМС даје предност једној лексеми, а РСЈ им даје равноправан статус: **анатемник** м *в.* *анатемњак* и **анатемњак** м **1.** онај који је заслужио анатему. **2.** зао дух, нечастиви, ђаво; исп. анатема (2) (РМС) : **анатемник** и **анатемњак** м **1.** нечастива сила, зао дух, ђаво. **2.** онај који је заслужио анатему, проклетник; зао човек, неваљалац (РСЈ); **биберница** ж *в.* *биберњача* и **биберњача** ж судић за држање бибера (РМС)

¹⁵¹ Одређена запажања у вези са утицајем глаголског вида на семантику изведеница могу се наћи у појединим радовима. На пример, М. Киршова (1972: 44), анализирајући употребу и семантику суфикса *-ач* и *-лац*, између осталог истиче да се изведенице са суфиксом *-ач* чешће творе од несвршених глагола и да у општој дефиницији ових твореница долази несвршени глагол, али да и када се изводе од свршених глагола, значење дефиниције по правилу остаје несвршено (нпр. *извештач* – онај који шаље или даје какве извештаје, обавести). Такође, ауторка додаје да изведенице од свршених глагола најчешће не значе одговарајућу семантичку везу, већ само скраћење основе. Осим тога, она тврди да има и доста примера где се формант *-лац* додаје на глаголе несвршеног вида, али је значење ипак везано за једноструко извршење радње (нпр. *доносилац писма*). Са овом констатацијом слаже се и М. Стевановић (1964: 5), који каже да, мада имају несвршени глагол у основи, лексеми попут *доносилац*, *подносилац* и сл. не означавају некога ко стално врши радњу у основи, већ и само једанпут (неко ко је једанпут нешто донео, неко ко је једном поднео молбу и сл.). С тим у вези, М. Николић (1977: 36) констатује да творбени модел *појачач*, *усисач*, *успорач* и сл., са перфективним глаголом у основи, није нарочито продуктиван управо због те своје перфективности јер је, на пример, *заваривач* онај који врши заваривање, *усисивач* је апарат који служи за чишћење итд.

¹⁵² Ненад Ивановић (2014: 214) квалификатор *в.* убрја у квалификаторе семантичког домена и истиче да се њиме „упућује на стандардизоване или доминантне варијанте речи/значења”. О норми у описним речницима *в.* и Ристић 1995–1996.

: **биберница** и **биберњача** ж *судић у коме се држи бибер*; **бодритељ** м в. *бодрилац* и **бодрилац**, -иоца м *онај који бодри* (РМС) : **бодрилац**, -иоца и **бодритељ**, -а м *онај који бодри, подстиче* (РСЈ) и сл.

Много су занимљивији, међутим, случајеви када лексема није променила свој нормативни статус, већ своја значења или њихов распоред, рецимо, код лексеме *арендар* се у РМС само упућује на именицу *арендатор*, док је њено значење у РСЈ битно другачије – *арендар* је *онај који узима земљу и др. у закуп, закупник*, а *арендатор* пак *онај који даје земљу и др. у закуп, купац*. Даље, лексема *давач* је добила ново значење: у РМС стоји **давач**, -ача м *давалац*, а у РСЈ **давач**, -ача м **1. в. давалац. 2. техн. уређај који одаје, одашиље импулсе, одашиљач**: кутија ~. С друге стране, лексема *косачица* је потпуно променила своје примарно значење: у РМС је у питању *женска особа косац*, а у РСЈ *пољопривредна машина за кошење траве, жита*; именица *мађионица* је пак изгубила своје секундарно значење *она која очарава, која има чаробну моћ, чаробница*, као и лексема *налазач*, код које у РСЈ није забележено значење *онај који што проналази, налази* и сл. Ово су само неки од примера из грађе, а оваквим и сличним променама посебно ћемо се детаљно бавити у наставку рада.

Још једна ствар која нам је привукла пажњу јесу квалификатори *покр.*, *нар.* и *заст.* јер нам је било занимљиво да РМС, као старији речник, бележи ове квалификаторе уз поједине лексеме, док се они – код истих тих речи – не јављају у РСЈ: на пример, **галантар**, -ара и **галантер**, -ера м *покр. онај који израђује или продаје галантерију* (2), **торбар** (РМС) : **галантер**, -ера м в. *галантерист(а)* (РСЈ); **житарница** ж *покр. житарска радња, магаџин за жито* (РМС) : **житарница** ж *место (продавница, пијаца и сл.) где се продаје жито* (РСЈ); **клеветало** с и м *покр. в. клеветник* (РМС) : **клеветало** с и м *особа која некога клевете, клеветник* (РСЈ); **коваоница** ж *покр. в. ковачница* (РМС) : **коваоница** ж в. *ковачница* (РСЈ); **академичар** м *заст. 1. в. академик. 2. онај који похађа или је завршио неку академију или факултет, студент* (РМС) : **академичар** м *онај који похађа или је завршио неку академију; академски грађанин, студент*; **бандист(а)** м *нар. 1. свирач, члан војне музике, банде* (3). **2. члан разбојничке дружине, банде** (1), *пљачкаш разбојник, бандит* : **бандист(а)**, -е м *члан музичке банде* и сл. Нисмо могли а да се не запитамо како су наведене и сличне лексеме престале да буду покрајинске, народне или застареле и како су лексикографи који су радили на изради Једнотомника то утврђивали, али на ово питање, за сада, немамо одговор.

Поред свега наведеног, на основу речи које нису забележене у једнотомном речнику могу се запазити и одређене тенденције када је у питању употреба појединих суфикса:

1) узмицање суфикса *-тељ* (у Једнотомнику нису, на пример, забележене лексеме *боритељ, веселитељ, владатељ, гаситељ, губитељ, дароватељ, издаватељ, кладитељ, кудитељ, мислитељ, мотритељ, освојитељ, преноситељ* итд.);

2) форме на *-ик* су такође у многим случајевима остале ван овог речника, па су тако забележене лексеме *дијалектичар, епичар, логичар, реуматичар, сатиричар, синтетичар, техничар, физичар, фонетичар*, али не и *дијалектик, епик, логик, реуматик, сатирик, синтетик, техник, физик, фонетик* и сл.;

3) у односу међу лексемама изведеним суфиксима *-лац* и *-ач* предност је врло често дата твореницама на *-ач*, па су тако забележене лексеме *вежбач, доказивач, истеривач, кројач, откривач, посматрач*, али не и облици на *-лац*: *вежбалац, доказивалац, истеривалац, кројилац, откривалац, посматралац* итд.;

4) код именица које означавају вршиоце радње женског пола приметно је узмицање форми које су изведене суфиксом *-лица*,¹⁵³ па тако нису забележене лексеме *везилица*,

¹⁵³ С. Ристић (1983: 11) истиче да изведенице на *-лац* не улазе целим својим склопом у основу именица женског рода са суфиксом *-ица* чак и онда када оне означавају вршиоце радње: *кротилица, хранилица, тешилица*,

гонилица, дојилица, кротилица, ходилица и сл., вероватно због тога што својим обликом подсећају на средства за вршење радњи глагола у основи;

5) у конкуренцији суфикса *-(и)оница* и *-(и)она* предност је дата првом форманту, па се тако у Једнотомнику могу наћи *залагаоница, купаоница, чистионица, штедионица*, али не и *залагаона, купаона, чистиона и штедиона*;¹⁵⁴

6) један од суфикса који се, рекло би се на основу речника, ређе користи и у грађењу *nomina agentis* и у стварању *nomina instrumenti* јесте суфикс *-ло*, па тако своје место у речнику нису нашле лексеме *гладило, дувало, муцало, ослушкивало, свађало* итд. Ово су све закључци произашли само из упоређивања двају речника, док ћемо још јаснију слику о фреквентности и дистрибуцији појединих суфикса покушати да добијемо претрагом лексема које постоје у оба речника у електронском корпусу српског језика.

Следећа фаза је, дакле, подразумевала проверу сваке од 2.099 лексема у електронском корпусу, што је значило испитивање њихове контекстне употребе у преко милион примера. Као што смо већ напоменули, као примарни електронски корпус коришћен је srWaC (Serbian Web), због тога што се у њему могу наћи савременији примери него што је то случај са корпусом СрпКор. Поред тога, иако је корпус СрпКор боље избалансиран – у њему 66,37% грађе чини новинарски стил, 18,88% административни, 7,12% књижевноуметнички, 3,87% научни и научно-популарни и 3,76% остало (Утвић 2014: 246) – корпус srWaC нам је био значајан управо због тога што се у њему могу наћи текстови са различитих интернет страница, портала, блогова, форуме, као и коментари савремених корисника српског језика, а не само примери из пера књижевника, добрих новинара и научника. Међутим, рад на оба корпуса још једном нам је потврдио колико је српској лингвистици неопходан нови електронски корпус заснован, пре свега, на тачном и прецизном одређењу савременог српског језика – и у временском и у територијалном смислу. Сложена политичко-језичка ситуација на нашим просторима отежавала нам је добијање јасне слике о употреби појединих лексема у савременом српском језику. Један од проблема са којим смо се суочили приликом претраживања лексема у корпусу srWaC јесте изванредно број коментара корисника интернета из Хрватске или текстова које су наши медији пренели са њихових портала. Некада је такве примере било лако препознати и искључити их из даљег разматрања, али је у појединим ситуацијама, нпр. када су коментари јако кратки и нема неких специфичних кроатизама, немогуће било установити да ли је у питању коментар српског или хрватског корисника или корисника из неке друге бивше југословенске републике. Осим тога, постојала је и опасност да не дискриминишемо оне који се изјашњавају да говоре српским језиком, а живе ван граница данашње Србије. У сваком случају, чини нам се да такви примери нису успели да замагле реалну слику фреквентности употребе и значења испитиваних лексема, већ да су само указали на њихову различиту територијалну дистрибуцију. Још један од проблема са којима смо се сустрели приликом рада на електронском корпусу јесте велика количина „буке”, односно нежељеног материјала приликом претраживања одређених речи: на пример, приликом

изгонилица, ујединилица, већ да су ове изведенице мотивисане глаголом, а творбени суфикс им је *-лица*, па ћемо тако и ми у оваквим случајевима говорити о форманту *-лица*, а не *-ица*. Суфикс *-лица* издваја и Б. Ћорић (1978: 29), и то у односу према суфиксу *-лац*, када лексеме њиме изведене означавају *nomina agentis*, и у односу према форманту *-ло*, када спадају у категорију *nomina agentis rejeogativa*. Б. Ћорић даље истиче да *nomina agentis* женског рода на *-лица* нису продуктивне у савременом језику, али да је овај формант врло продуктиван у категорији *nomina instrumenti* (*бушилица, чачкалица, мазалица, трзалица, вешалица*), као и за грађење именица оба пола, попут *луталица, сањалица, бубалица, скиталица* итд.

¹⁵⁴ Суфикс *-она* био је предмет бројних нормативних радова и интервенција. Тако, на пример, М. Шипка (1961/62: 63) истиче да се код дилеме *чистионица* или *чистона* може врло лако одлучити и без много доказивања – правилно је *чистионица*, јер облик *чистиона* „није књижевни и наша га граматика не признаје”. Такође, ако узмемо у обзир констатацију М. Павловића из 1961. да су изведенице типа *радионица, ручаоница* у такмичењу са типом *радиона, ручаона* (1961: 175), можемо јасно видети ко је победник овог „такмичења”: изведенице са суфиксом *-ионица/-аоница*.

проверавања лексема попут *месара*, *пекара*, *житара* и сл. добијали смо велики број примера са лексемама *месар*, *пекар*, *житар* у одређеним падежним облицима; код лексема попут *срећко*, *срећковић*, *радиша* као примери су се јављала имена и презимена људи; код именица попут *гробар* или *романтичар* добијали смо примере у којима оне означавају навијаче фудбалских клубова (Партизан и ОФК Београд); код лексема као што су *камењар*, *шумарица*, *ловница* јављали су се називи за делове града, паркове, манастире, језера, дворане и сл.; некада су лексеме попут *причалица*, *аутономаш*, *фронташ* итд. корисничка имена коментатора; код агентивних и инструменталних лексема на *-ло*, попут *спавало*, *хватало*, *ходало* и сл., у примерима се јављају искључиво облици радног глаголског придева глагола *спавати*, *хватати*, *ходити* итд., што отежава проверу њиховог агентивног или инструменталног значења. Такође, ниједан од корпуса није, нажалост, претражив на ћирилици, па је проблем представљала и тзв. „ошишана” латиница, посебно када је посредни корпус srWaC, где велики део грађе чине кориснички коментари. Тако је, на пример, осим у одређеним падежним облицима, немогуће било утврдити разлику између лексема *армирач* и *армирац*, *певач* и *певац*, *продавач* и *продавац* и сл. јер нисмо могли са сигурношћу тврдити да ли је у питању заиста облик са *-ац* или једноставно латинично *ч* без дијакритичког знака. Најзад, у корпусу srWaC се често исте вести или текстови преузимају са различитих портала, што свакако утиче и на фреквентност јављања лексема које се у тим текстовима срећу. Због свега наведеног, у табели коју због обима дајемо на крају тезе (*Прилог*), бројеве који показују у колико је примера из корпуса дата лексема забележена треба узети условно: они су одлични показатељи тенденција употребе лексема, али не мора значити да су апсолутно у број тачни. Тамо где је за претраживану лексему било мање потврда, односно примера употребе, „бука” је сигурно успешно уклоњена, али то не мора бити случај са лексемама за које постоји преко 10.000 примера, као што су, рецимо *водич* (13.007), *вођа* (24.374), *возач* (41.085), *гледалац* (10.480), *љубитељ* (14.132), *медаља* (30.676), *музичар* (13.565), *писац* (49.898), *посетилац* (43.290), *продавница* (30.490), *такмичар* (20.781) и сл.

Због великог броја страна, табелу у којој је на неким начин сумирано наше истраживање и представљена грађа дајемо на крају докторске дисертације (в. *Прилог*). У првој колони ове табеле налазе се лексеме и дефиниције из *Речника српскохрватскога књижевног језика*, у другој њихова значења из *Речника српскога језика*, а у трећој њихова фреквентност¹⁵⁵ и примери употребе у електронском корпусу.¹⁵⁶ У циљу уштеде простора, у табелу нисмо из речника уносили ништа што није непосредно релевантно за само истраживање (акцентске дублете, падежне облике и сл.), већ само одредницу, род и дефиниције значења уз примере који су давани у виду синтагми. Такође, из електронског корпуса нисмо преписивали читаве реченице, већ смо се трудили да, где год је то било могуће, издвајамо најфреквентније колокације или, тамо где то нисмо могли, дајемо минимални контекст на основу којег је јасно значење лексеме. Поред тога, захваљујући овој табели, читаоци ће бити у прилици да у овако обимној грађи запазе нешто што је нама можда промакло у вези са паронимима или да у вези са неким другим језичким феноменима пронађу инспирацију и грађу. На основу грађе из ове табеле, следи најпре анализа оних лексема које су, барем судећи по корпусу, нестале или готово нестале из језика (све оне које се јављају са фреквенцијом мањом од 5),¹⁵⁷ да бисмо се

¹⁵⁵ Нула је уписивана само онда када лексема није потврђена ни у једном од коришћених електронских корпуса.

¹⁵⁶ Морамо напоменути да међу колонама у табели, иако смо томе тежили, не постоји потпуна симетрија, јер су, на пример, у РМС у оквиру једне одреднице обрађене две или три лексеме, од којих неке нису потврђене ни у РСЈ ни у корпусу, а нисмо их могли избрисати из самог речничког чланка. Такође, неке лексеме које су засведочене у РМС и потврђене су великим бројем примера у корпусу и то у односу паронимије, а нису обрађене у Једнотомнику (нпр. *сниматељ*, *снимач*, *позивалац* и сл.), ипак су уврштене у саму анализу.

¹⁵⁷ Неке од ових лексема представљале су парониме у језичкој прошлости, па ћемо им се ипак вратити у поглављу о архаичним паронимима.

у наставку рада посветили искључиво оним именицама код којих су оба парњака, или све лексеме у датом скупу, посведочене са фреквенцијом 5 и више.

3.2. Лексеме које нису потврђене у електронском корпусу. Из поменуте табеле произлазе бројни занимљиви закључци не само када су пароними посреди већ када је генерално развој лексичког система у питању. Поред лексема које се из употребе повлаче због тога што се појмови њима означени веома ретко или готово никада не користе (нпр. *акордант* – *акордаш*, *блатарица* – *блатњара*, *ваљаоничар* – *ваљар*, *воскара* – *воскарница*, *грабљар* – *грабљач*, *дрндало* – *дрндар*, *клепац* – *клепач*, *лагумар* – *лагумаш* – *лагумџија*, *талилац* – *талионичар*, *тољагар* – *тољагаш*, *чешљаоница* – *чешљарница* и сл.), подаци из корпуса указују и на нестајање појединих лексема за којима и данас постоји потреба, па није сасвим јасно због чега такве лексеме излазе из лексичког система: нпр. *биберница* (4) : *биберњача* (0), *бодрилац* (2) : *бодритељ* (0), *вратиша* (0) : *враћалац* (1), *довршилац* (2) : *довршитељ* (0) и сл. Поставља се питање због чега је, на пример, *сланик* (посуда у којој се држи со) тако позната и фреквентна лексема, док се именица за сличну посуду за бибер готово уопште не користи или како називамо онога ко редовно враћа дугове или довршава неки посао ако се већ *вратиша* не употребљава.

Такође, приметили смо да веома ниску учесталост јављања у корпусу имају именице које означавају носиоце одређених особина (*nomina attributiva*): *аљкавац* (7) : *аљкаво* (0), *вашљивац* (1) : *вашљивко* (0), *голишавац* (2) : *голишавко* (0), *гушавац* (0) : *гушавко* (0), *жвалавац* (0) : *жвалаво* (1), *млитавац* (5) : *млитавко* (2) : *млитоња* (0), *неопранац* (0) : *неопранко* (0), *смешљивац* (1) : *смешљивко* (0), *ћутљивац* (10) : *ћутљивко* (0), *халапљивац* (9) : *халапљивко* (0), и то посебно оне изведене суфиксом *-ко*. Нешто су чешће оне именице овог типа које су изведене од девербативних придева на *-љив*, попут *грабљивац* (329), *завидљивац* (127), *наметљивац* (40), *плачљивац* (30), *превртљивац* (127) и које се налазе негде на граници између *nomina agentis* и *nomina attributiva*, односно између вршиоца неке радње и носиоца одређене особине.

Поред тога, веома ниску фреквентност јављања има и велики број тзв. фемининатива, нпр. *аљкавица* (3) : *аљкавуша* (5), *безверка* (0) : *безверница* (0), *бесница* (1) : *беснуља* (1), *вашљивка* (0) : *вашљивица* (0), *гаравица* (0) : *гаравка* (0) : *гаравуша* (2), *гонитељица* (7) : *гонитељка* (3), *еманципанткиња* (0) : *еманципаторка* (0), *завидљивица* (0) : *завидница* (0), *избавитељица* (2) : *избавитељка* (1), *комерцијалистскиња* (2) : *комерцијалка* (0), *кротитељица* (2) : *кротитељка* (2), *литератскиња* (0) : *литераторка* (0), *настрљивица* (1) : *настрљивка* (0), *оријенталистскиња* (0) : *оријенталка* (2), *пркосница* (0) : *пркошљивка* (0), *прождрљивица* (0) : *прождрљивка* (0), *руководиља* (0) : *руководитељица* (0) итд., с тим да, наравно, има и оних које су високофреквентне: *ауторка* (9.624), *васпитачица* (1.750), *водителка* (4.460), *директорка* (17.066), *докторка* (4.871), *повереница* (1.139), *писатељица* (1.894) и сл.

Када је реч о конкурентности суфикса за извођење фемининатива, подаци из корпуса показују готово апсолутну доминацију суфикса *-ка* у односу на суфикс *-ица*, који је – према речима Р. Бошковића (1966: 58) – стари прасловенски суфикс: *апотекарица* (25) : *апотекарка* (99), *ауторка* (9.624) : *ауторица* (368), *бранитељка* (109) : *бранитељица* (22), *владарка* (354) : *владарица* (22), *водителка* (4.460) : *водителјица* (289), *ослоботиделка* (9) : *ослобидитељица* (3), *партнерка* (3.516) : *партнерица* (0), *покровитељица* (21) : *покровитељка* (58), *посетитељка* (121) : *посетитељица* (2), *починитељка* (7) : *починитељица* (0), *поштарка* (14) : *поштарица* (4), *просветитељка* (9) : *просветитељица* (0), *цвећарка* (22) : *цвећарица* (2) итд., мада има, додуше знатно ређе, и обрнутих примера: *видарица* (51) : *видарка* (14), *пастирица* (87) : *пастирка* (19), *писатељица* (1.894) : *писатељка* (70).

Однос конкурентности постоји и између суфикса *-киња*, са једне, и суфикса *-ица* или *-ка*, са друге стране, при чему превагу, према подацима из електронског корпуса, преузима суфикс *-киња*: исп. *артисткиња* (14) : *артистица* (2), *асистенткиња* (451) : *асистентица*

(15), *виолинисткиња* (286) : *виолинистица* (2), *доморотка* (1): *домороткиња* (10), *клавиристица* (1) : *клавиристскиња* (6), *пројектанткиња* (3) : *пројектанткица* (0), *слависткиња* (11) : *славистица* (0), *стажисткиња* (22) : *стажистица* (0), *трафиканткиња* (8) : *трафиканткица* (0), *харфисткиња* (42) : *харфистица* (0), *челисткиња* (32) : *челистица* (0) и сл. Говорећи о конкурентности моционих суфикса, Б. Ћорић истиче да „процес *ширења* по дефиницији подразумева поступност: у неким случајевима споменути процес је готово довршен (у српском, на пример, облик *студенткиња* готово да нема конкурента), док у другим влада коегзистенција двају творбених средстава, али неједнаке фреквенције” (2008: 222), што, уосталом, и наши подаци потврђују. Б. Ћорић даље наводи да „од два конкурентна моциона суфикса, *-ка* и *-ица*, у српском језику у образовањима са основом на сонанте први је потиснуо други, али не сасвим, што се види из напоредне употребе примера *пастирка/пастиркица*, *професорка/професорица* и сл.”, али да треба претпоставити да ће у новим образовањима предност имати управо формант *-ка* (Ћорић 2008: 222).

Занимљиве тенденције могу се приметити и када су други суфикси у питању:

1) Интересантна је, на пример, ситуација са суфиксом *-ло*, о којем је у литератури доста писано и за који се каже да је у питању продуктивни поливалентни формант којим се могу градити именице које означавају особе (*блебетало*, *лупетало*, *њушкало*, *пискарало*, *потуцало*), инструменте (*бројило*, *помагало*, *огледало*, *покривало*, *прекривало*, *клепало*, *бућкало*, *возило*, *пловило* итд.), места (*легло*, *појило*) и апстрактне именице (*бунило*, *расуло*, *ругло*, *видело*) (исп. Штасни 2017а: 347), а оно око чега се сви истраживачи слажу јесте да његове две главне функције јесу грађење изведеница са значењем *nomina agentis* пејоративног значења (стални или претерани вршилац радње са пејоративном нијансом) и *nomina instrumenti*. М. Стевановић наводи да је примарно значење овог суфикса и да именице на *-ло* најстаријег постанка (нпр. *крило*, *јело*, *грло*) означавају оруђе, односно средство (1950: 184).¹⁵⁸ Стевановић даље наводи да је пејоративна нота коју именице на *-ло* са значењем особа поседују последица управо њиховог настанка посредством категорије *nomina instrumenti*, односно аутор сматра да су *nomina agentis* изведена суфиксом *-ло* постала од *nomina instrumenti* унутрашњом променом значења ових именица, а као пример наводи именицу *страшило* (Стевановић 1950: 186–187). С друге стране, М. Бабић сматра да пејоративност агентивних именица на *-ло* није садржана у самом суфиксу, већ у значењу мотивних глагола (1967: 90). Врло је могуће, дакле, да је значење суфикса *-ло* примарно било инструментално, а да се затим суфикс осамосталио и почео везивати за глаголе са пејоративном семантиком управо због поседовање семантике механичког, претераног вршења одређене радње. Поред тога, именице грађене формантом *-ло* одличан су пример прожимања категорија *nomina agentis* и *nomina attributiva*, јер – иако их већина сврстава у прву скупину и анализира као агентивне именице – готово се сви слажу да су оне ипак концептуално сродније атрибутивним именицама јер се код њих глаголском радњом, у ствари, више обележава нечија квалификација (нпр. *оклевало*, *гунђало*, *блебетало*, *задевало* и сл.) (исп. М. Бабић 1967: 90; Штасни 2017а: 347–348). М. Бабић наглашава да би према својој изразитој придевској нијанси ове именице пре ишле у категорију *nomina attributi*, али да их, пошто није ишчезла ни нијанса вршења глаголске радње, можемо третирати и као *nomina agentis* (1967: 90). Поред тога, у семантици твореница на *-ло* укрштају се, као што смо већ напоменули, и значења агентивности и инструменталности, па имамо и лексеме које поседују оба значења: *мазало* = средство за мазање, односно четкица и лош сликар; *шкрбалло* = средство за писање и лош писац и сл. (према М. Бабић 1967: 89). Оно што смо, међутим, ми приметили приликом претраживања електронског корпуса јесте да ове именице, ма колико бројне биле, нису нарочито фреквентне у употреби и полако губе у конкуренцији са другим

¹⁵⁸ Код А. Белића се пак може наћи тумачење да је суфикс *-ло* представља стари глаголски наставак који је обележавао радника (1949: 95–96).

суфиксима и у категорији агентивних и у категорији инструменталних именица.¹⁵⁹ На пример, за следеће лексеме нисмо нашли ниједну потврду у корпусу: *брбљало, букало, гасило, грејало, држало, дубило, кадило, кресало, маишало, подругивало, прекривало, причало, проповедало, равнало, сисало, скитало, спавало, сумњало, ходало, хушкало* и сл. Наравно, има и оних малобројних које се веома често користе и које су се избориле за свој статус у систему: *бројило* (1.836), *помагало* (3.133), *пискарало* (183) и сл., али ће се о њима и разлозима њиховог опстанка детаљније говорити у наставку рада.

2) Занимљив однос конкурентности запажамо и код именица са завршецима *-ик* и *-ичар*, попут *агностик – агностичар, академик – академичар, гностик – гностичар, дијаболик – дијаболичар, догматик – догматичар, еклектик – еклектичар, емпирик – емпиричар, епилептик – епилептичар, естетик – естетичар, критик – критичар, прагматик – прагматичар, сангвиник – сангвиничар, скептик – скептичар* и сл. Најпре морамо да нагласимо да у претходној реченици нисмо случајно употребили реч завршетак, а не суфикс. Наиме, како И. Клајн објашњава, суфикс *-ик* је грчког порекла и по правилу се односи на људе, а поред речи *академик*, где означава људе, долази с различитим мотивацијама у црквеним терминима, попут *клерик, каноник, евангелик, јеретик*, као и у изразима за психичку или карактерну особину: *хистерик, меланхолик, параноик, неуротик* и сл. (2003: 237). Међутим, лексеме попут *циник, скептик, егоцентрик, колерик, класик, католик, сатирик, лирик, критик* и сл. спадају, према Клајновом мишљењу, у немотивисане лексеме које само имају заједничку основу са именицама и придевима (*класик* према *класика* и *класичан* и сл.) (Клајн 2003: 237). Поред тога, и код завршетка *-ичар* треба водити рачуна да ли је реч о суфиксу *-ар* у споју са именицама на *-ика* (попут *физичар, ботаничар, лиричар, критичар, полемичар, романтичар, атлетичар* итд.) или о правом суфиксу *-ичар*, као у *хемичар, историчар, алкохоличар, аналитичар, платоничар*, а ту су и именице где би обе интерпретације (и са *-ар* и са *-ичар*) могле доћи у обзир (*мелодичар, носталгичар, шизофреничар, неуротичар, склеротичар, сатиричар* и сл.) (Клајн 2003: 237–238). С друге стране, М. Кравар (1952–1953: 102–104) и код именица попут *критичар, физичар, лиричар* говори о наставку *-ичар*, односно каже да се „*nastavak -ik* produžuje domaćim *-jar*, које od давнина означаје *nomina agentis*, али i zanimanje uopće” и да се у „*hibridnom nastavku -ičar* očituje jedan slučaj ukrštanja mrtvog sufiksa učenoga podrijetla sa živim fondom elemenata govornoga jezika”, док о наставку *-ик* говори и код лексема *физик, лирик, класик*, за које И. Клајн каже да су немотивисане. У сваком случају, статус лексема са овим завршецима био је дуго предмет полемике међу лингвистима. Маретић је, на пример, осуђивао облике на *-ичар*, сматрајући да су настали по угледу на немачки језик, у којем је *Botaniker, Grammatiker*, и предност је давао облицима на *-ик* (Маретић 1924: 193). Међутим, како М. Кравар констатује још 1952–1953, осим у појединим примерима где се још увек чува, суфикс *-ик* само животари, посебно код људи од пера. И Клајн, такође, констатује да су форме на *-ик* још у Маретићево време застаревале, да би касније биле потпуно напуштене (2003: 238).

Пошто ћемо се семантиком именица на *-ик* и *-ичар* детаљно бавити у поглављу о творбеним карактеристикама паронима, овде нас је занимала само њихова фреквентност у корпусу и да ли су заиста творенице на *-ик* нестале из језика, при чему смо добили веома интересантне податке. На пример, у РСМ се код лексеме *агностик* упућује на *агностичар*, РСЈ им даје равноправан статус, док корпус показује да је именица *агностик* употребљена 322 пута, а *агностичар* свега 14. Сличну ситуацију имамо и код парова *гностик* (90) : *гностичар* (12), *дијаболик* (4) : *дијаболичар* (0), *меланхолик* (62) : *меланхоличар* (0), *флегматик* (32) : *флегматичар* (4), иако РСЈ у свим овим случајевима упућује на облик са *-ичар*. Има, наравно, и оних примера у којима су доминантни облици на *-ичар* (на које РСЈ и упућује), али се ни ту

¹⁵⁹ Напомињемо да је овде реч само о лексемама које су се нашле у нашем корпусу и које су посматране у односу на истокоренске лексеме грађене другим суфиксима, што не мора значити да је исти случај са свим именицама изведеним формантом *-ло*.

врло често не може рећи да су форме на *-ик* ишчезле из језика: *догматик* (31) : *догматичар* (42), *емпирик* (14) : *емпиричар* (36), *епилептик* (0) : *епилептичар* (67), *естетик* (3) : *естетичар* (223), *критик* (0) : *критичар* (13.197), *лирик* (36) : *лиричар* (150) итд. Овим кратким прегледом смо желели само да скренемо пажњу на то да облици на *-ик* нису мртви, како се то често у литератури наводи.

3) О суфиксу *-лац* је доста писано, посебно у односу према другим суфиксима, као што су *-ач*, *-тељ* и сл. Пошто ће о семантици ових речи бити више речи у наставку истраживања, овде ћемо се поново задржати само на фреквентности суфикса *-лац*, која нам је привукла посебну пажњу. Наиме, читајући бројне радове у којима се, између осталог, расправља и о статусу овог форманта, а посебно оне чланке о „спорном” суфиксу *-тељ*, стекли смо утисак о томе да је овај суфикс врло продуктиван и чест. На једном месту, М. Стевановић (1964: 11–12) пореди изведенице творене суфиксима *-лац* и *-тељ* и констатује да се, на пример, *бранилац* и *бранитељ* јављају у односу 12:5, *гонилац* и *гонитељ* 5:2, *старалац* и *старатељ* 3:1, *стваралац* и *стваратељ* 4:0 и констатује да „број примера са наставком *-лац* расте, а број оних што се свршавају на *-тељ* опада”. Стога нас је помало изненадила чињеница да формант *-лац* у бројним примерима губи „битку” са другим суфиксима, док је однос према суфиксу *-тељ* прилично сложен. У корпусу је, наиме, затечена следећа ситуација: *берач* (851) : *берилац* (0), *борац* (11.829) : *борилац* (2), *брусач* (22) : *брусилац* (0), *вребалац* (0) : *вребач* (7), *гајилац* (0) : *гајитељ* (2), *гаталац* (2) : *гатар* (32), *казивалац* (0) : *казивач* (231), *исповедалац* (0) : *исповедник* (1.196), *луталац* (1) : *луталица* (3.336), *приповедалац* (2) : *приповедач* (2.325), *присвајач* (4) : *присвајалац* (0) : *присвојитељ* (2), *проневерилац* (0) : *проневеритељ* (7), *разорилац* (0) : *разоритељ* (30), *ругалац* (1) : *ругач* (31), *сањалац* (0) : *сањалица* (483), *тлачилац* (1) : *тлачитељ* (169), *унајмилац* (0) : *унајмитељ* (5), *упропастилац* (1) : *упропаститељ* (61) и сл. Један од разлога би, можда, могао бити тај што, према речима М. Киршове (1972: 44), изведенице са суфиксом *-лац* имају апстрактније, општије значење, док оне са суфиксом *-ач* теже означавању конкретног вршиоца радње или имаоца занимања, а слично је и са именицама на *-ар*, које врло често означавају називе за занатлије и друге сталне професије (Павловић 1961: 168), па можда управо у тој расплинутој и неконкретизованој семантици суфикса *-лац* лежи разлог његове ниске фреквентности.¹⁶⁰

4) Из система се, очекивано, повлаче и лексеме изведене турским суфиксом *-џија*: *чибуџија* (0), *бојџија* (4), *винџија* (0), *говорџија* (1), *кестенџија* (5), *лагуџија* (0), *подвалаџија* (7), *подвалџија* (1), *подрумџија* (2), *разговорџија* (1), *ракиџија* (1), премда има и оних твореница које имају стабилно место у систему и чак превласт над изведеницама са домаћим суфиксима: исп. *сапунар* (1) : *сапуџија* (20), *скелар* (4) : *скелеџија* (115), *сладоледар* (3) : *сладоледџија* (40), *трошач* (3) : *трошаџија* (115), *ћумураш* (1) : *ћумурџија* (16) и сл.¹⁶¹ Оно што у вези са овим суфиксом истичу и П. Радић (1998: 189) и Б. Ћорић (2008: 194) јесте да он постаје стилско средство са пејоративно-иронично и шаљиво-ироничном семантичком компонентом која је последица социолингвистичких околности развоја нашег језика. Поред тога, управо због ове семантичке нијансе суфикс *-џија* учествује и у образовању неких неологизама, попут *бензинџија*, *нафтаџија*, *пумпаџија*, *мапаџија*, *крофнаџија* и сл. (Ћорић 2008: 194; Драгићевић 2019: 78–80).

¹⁶⁰ О односу са суфиксом *-тељ* биће посебно речи у наставку. Такође, наглашавамо да је овде посредни анализа фреквентности лексема са суфиксом *-лац*, а не његове продуктивности, као и да смо имали увид само у оне именице изведене овим суфиксом које имају своје истокоренске конкуренте са другим суфиксима.

¹⁶¹ О семантичкој подели изведеница са суфиксом *-џија* исп. рад П. Радића (1998: 178–191), у којем се ове творенице деле на оне са значењем носиоца какве делатности у ширем или ужем смислу (професионално или не), носиоца неке особине (духовне особине, вештине или друштвени положај), оне са доминантном цртом припадања, односно учествовања у нечему, при чему аутор закључује да се семантичко тежиште суфикса *-џија* са агентивности, која је примарно обележје овог суфикса у турском језику, померило на квалификативност у српском језику.

3.3. Критеријуми за одређивање паронима. Као што смо на крају уводног дела навели, да бисмо могли говорити о паронимима, они морају испунити неколико важних критеријума: морају имати исти корен, морају имати блиска значења, односно упућивати на блиске референте, припадати истој врсти речи, истом лексичко-семантичком разреду, односно истој тематској групи или концептуално сродним категоријама и морају бити грађени додавањем синонимичних афикса на исту или различиту творбену основу или су као готове форме преузете из страних језика. Поред истог корена и сличног, односно блиског значења, за два основна, главна критеријума узели смо 1) припадност лексеме истој лексичко-семантичкој, односно тематској групи или групама које су концептуално сродне, јер само лексеме из таквих скупина могу имати блиске референте, и 2) прототипичност суфикса за дату категорију, јер – по мишљењу већине аутора који су се овим проблемом бавили – диференцијација у звучању и значењу паронима настаје управо захваљујући афиксима. Дешава се, међутим, да у ретким случајевима, посебно када су у питању речи страног порекла, лексеме не испуњавају један од ових критеријума, а да се и даље могу сматрати паронимима, удаљеним, свакако, од језгра паронимијског поља. На пример, код лексема које су преузете из страних језика не можемо говорити о прототипичности суфикса за одређену категорију, а лексеме могу бити и нешто семантички удаљеније будући да говорницима српског језика њихова творбена структура често није прозирна. Такође, дешава се понекад да у процесу десинонимизације један парњак задржи само значење настало реализацијом семантике свог поливалентног суфикса које суфикс друге лексеме нема у свом семантичком репертоару, због чега поново долази до нешто веће значењске удаљености. О овим и сличним ситуацијама биће више речи у самој анализи конкретних паронима.

3.3.1. Критеријум припадности истом лексичко-семантичком разреду, односно истој категорији стварности. Када су у питању значењске скупине којима творенице припадају, у нашој дериватологији се оне традиционално називају творбено-семантичким категоријама и обично се говори о *nomina actionis* (имена радњи), *nomina agentis* (имена вршилаца радње), *nomina attributiva* (имена ималаца особина), *nomina essendi* (имена особина), *nomina instrumenti* (имена оруђа), *nomina loci* (имена места), *nomina feminativa* (моционе именице), *nomina collectiva* (збирне/колективне именице), *nomina deminutiva* (деминутиви), *nomina augmentativa* (аугментативи) и сл.¹⁶² Међутим, иако су нам овако издвојене категорије биле полазна основа и генерални оријентир за анализу, приликом саме класификације паронима нисмо се строго држали овако издвојених категорија из неколико разлога.

Прво, у оквиру појединих скупина неки аутори издвајају и уже поткатегорије: нпр. Ајџановић (2008: 205) пише да се категорији *nomina professionis*,¹⁶³ због њене несумњиве сличности са *nomina agentis*, често оспорава самостални статус, те се она „или у потпуности искључује из списка семантичко-деривационих категорија или се пак наводи као поткатегорија у оквиру категорије *nomina agentis*”, иако по његовом мишљењу, као и према мишљењу неких других аутора, ова група твореница заслужује посебан статус. У прилог томе аутор додаје и да је А. Лескин још 1914. године из класе именица *nomina agentis* као посебну категорију издвојио имена занимања (*nomina professionis*, *nomina officii*), али да ни до данас ова класа није свуда прихваћена као засебна (не издваја се као таква, на пример, у граматици Станојчића и Поповића) (Ајџановић 2005: 157). Сви се истраживачи, наравно, слажу да није увек лако одвојити ове две категорије јер бављење одређеним занимањем готово увек подразумева вршење неке радње, као и да има оних именица које могу бити пример за обе категорије (нпр. *певач* може бити човек који пева у одређеној прилици или онај коме је певање

¹⁶² Исп. у Тешановић (2017: 197–211) и *nomina qualitatis*, *nomina possessiva*, *nomina patientis*, *nomina nationalia* итд.

¹⁶³ Ова творбено-семантичка категорија назива се још и *nomina actoris*. С. Слијепчевић пише да је овај термин адекватнији јер *proffessio*, *proffessionalis* тек терцијарно значи *званично пријављено занимање* (примарно је *званична пријава о имању, списак и регистар ових пријава*), за разлику од именице *actor*, *actoris*, која примарно означава *вршиоца, обављача, управника, адвоката* итд., дакле, *лице које обавља неки посао* (2011: 55).

занимање, *критичар* може бити занимање, али критиковати може и особа којој то није професија и сл.).

Друго, бројни су и примери који указују на то колико су блиске категорије *nomina agentis* и *nomina attributiva*, иако прва означава вршиоца радње, а друга имаоца особине. Већ смо поменули случај суфикса *-ло*, чије изведенице већина лингвиста сврстава у агентивне именице, премда се готово сви слажу да су оне ипак концептуално сродније атрибутивним именицама јер се код њих глаголском радњом, у ствари, више обележава нечија квалификација, односно доминантна особина изражена глаголом у основи (нпр. *оклевало*, *гунђало*, *блебетало*, *задевало* и сл.) (исп. М. Бабић 1967: 90; Ђорић 1978: 22; Штасни 2017а: 347–348), а има и случајева именица са другим суфиксима код којих учестала или претерана агентивност прелази у атрибуцију (нпр. *букач*, *губитник*, *лажов* и сл.). Иако је са становишта дериватологије важно направити прецизну творбenu и семантичку класификацију изведеница, нама се чини да управо на тим спојевима, у тим тананим семантичким нијансама и преливима леже извори паронимије, јер сведоче о тежњи језика да изнијансира разлику између, на пример, онога коме је нешто професија и онога ко неку радњу само привремено обавља, како је о разлици међу изведеницама са *-ач* и *-ар* писала још И. Грицкат, онога ко само обавља одређену радњу у одређеном тренутку (*причалац*) и онога коме је то прешло у особину (*причалица*), или пак онога ко нешто активно спроводи у дело (*реформатор*) или је само присталица тога (*реформиста*). Због свега тога смо именице које припадају категоријама *nomina agentis*, *nomina professionis* и *nomina attributiva* посматрали као једну категорију – особа, с тим да смо посебно разматрали именице које означавају особе мушког и женског пола, јер међу њима постоји посебан однос – однос моћије, а не паронимије.

Категорији особа понекад су блиске и лексеме којима се означавају животиње (и ређе, биљке), јер се неретко дешава да иста мотивација служи за именовање и људи и животиња, односно да се на основу исте особине, понашања, својства и сл. изводе називи и за човека и за животињу (нпр. *грабљивица* – жена и птица, *станарица* – жена и птица, *ткач* – човек и паук и сл.). Такође, о блискости референата чланова ове две категорије сведочи и појава симилисемије, коју Д. Гортан Премк објашњава као способност примарне (просте, неизведене) лексеме да у својој номинационој реализацији именује два веома слична појма, референта, односно способност лексеме да се номинационо реализује у два семантичка садржаја чије су и архисеме и семе веома сличне (2004: 59–61),¹⁶⁴ а нама се чини да се блискост чланова ових категорија рефлектује и у одређеним деривираним лексемама, што и не чуди с обзиром на то да и људи и животиње припадају категорији *бића*.

Поред тога, пошто су тема нашег истраживања само заједничке именице, испитујући изведенице којима се означавају називи инструмената, предмета и места, приметили смо да и међу изведеницама које припадају потпуно различитим категоријама границе могу бити веома танке, односно изведенице се могу разликовати само по једној семи или мањем броју њих. Ту, пре свега, имамо на уму везу која постоји између категорија *nomina agentis* и *nomina instrumenti*. Према речима Г. Штасни, у најновијим испитивањима когнитивнолингвистичке оријентације предмет проучавања представљају управо семантичке границе између *nomina agentis* и *nomina instrumenti*, с једне, и *nomina attributiva* и *nomina instrumenti*, с друге стране, као и близина ових концепата у менталном лексикону (исп. Куглиговска 2014 према Штасни 2017а: 339–340). Ауторка, такође, наводи да лексеме које припадају категорији *nomina instrumenti* јесу именице са предметном денотацијом, по чему се уклапају у огроман скуп именица са обележјем неживо, као и да постоје различите типологије ове категорије. По једној од њих, коју даје Шмилауер (1971: 40–48), лексичко-семантичка категорија *nomina instrumenti* обухвата називе машина, апарата, направа, оруђа и инструмената, посуђа, потрошног материјала, као и називе оружја, музичких инструмената, возила, справа за вежбање,

¹⁶⁴ Истина, Д. Гортан Премк ову појаву првобитно сматра и назива *платисемијом*, али је касније овај термин променила и определила се за назив *симилисемија*.

намештаја и покућства, одеће и одевних детаља, називе за новац, математичка и хемијска помагала и соматизме (према Штасни 2017а: 340). Ми, у начелу, нећемо прихватити овако широко схватање категорије *nomina instrumenti*, али ћемо свакако имати у виду неку врсту семантичке блискости која међу именицама за овакве појмове постоји.¹⁶⁵ На пример, слажемо се са констатацијом да концептуална веза соматизама са именицама инструменталног типа произлази из функције коју поједини делови тела имају у извођењу одређених радњи, као и да се иста семантичка веза успоставља између агентивних и инструменталних именица, о чему је претходно и било речи у вези са суфиксом *-ло*. Г. Штасни (2017а: 341), као и Стевановић (1950: 187), истиче са су многе именице са значењем агентивности настале посредством *nomina instrumenti*, „и то унутрашњом променом значења ових речи, при чему долази до поистовећивања именица са значењем лица с именицама које значе средство за вршење радње и због тога се не може увек тачно утврдити граница у значењу једних и других”. О вези агентивног и инструменталног значења писала је и Д. Гортан Премк (2004: 74), која наводи да неке лексеме са општим значењем *nomina agentis* имају могућност развијања метонимијске реализације *онај који врши глаголску радњу* ↔ *оно чиме се врши глаголска радња* (бројач = *онај који броји* и *справа за бројање*), што зависи од творбеног модела, валентности глагола у творбеној основи, као и од самог творбеног форманта.¹⁶⁶ О тесној повезаности категорија *nomina agentis* и *nomina instrumenti* говори и М. Киршова (1998). Она објашњава да изведенице „у обе ове категорије означавају учесника у радњи, играјући улогу средства за остварење радње (или живог, тј. неке особе, лица, или пак неживог, тј. неког предмета оруђа)” и додаје да су обе категорије генетски везане,¹⁶⁷ и то не само међусобно него и са категоријама попут *nomina feminina*, *nomina regionalia*, *nomina nacionalia* и сл. (Киршова 1998: 11). С друге стране, иста ауторка је у свом магистарском раду о *nomina loci* запазила да танка семантичка граница понекад постоји и између назива за места, именица из категорије *nomina loci*, и различитих предмета или уређаја. На пример, ауторка истиче да група именица изведена суфиксом *-оница* укључује и називе предмета, односно судова који служе за смештај нечега: *пљуваоница*, *парионица*, *крстионица* и др. и да се ова група изведеница налази на периферији категорије *nomina loci*, зближавајући се са називима предмета (Киршова 1999: 8–9). Ауторка кроз монографију наводи и друге сличне примере попут: *браник – утврђено место које служи за одбрану*, *хладионик*, *хладник – ормар са уређајем за хлађење*, *фрижидер*, *хладњача – просторија, зграда у којој се одржава ниска температура* (данас и возило са истом наменом), *биберник – судић за држање бибера*, *печењара – некада у значењу врста посуде*, *шерпе за печење*, па тако долази до занимљивог односа између лексема попут *шећерана – место где се производи шећер* и *шећерница – посуда, место где се држи шећер*.

Због свега наведеног, сматрамо да у одређеним ситуацијама може доћи до укрштања: 1) категорије *nomina agentis* са категоријом *nomina attributiva*, 2) категорије *nomina agentis* са *nomina instrumenti*, 3) категорије *nomina agentis* са називима за животиње и биљке или пак 4) назива за одређене предмете и лексема са периферије категорије *nomina loci*, али да у сваком случају паронимију треба тражити и у оваквим примерима, када су референти на неки начин блиски, односно концепти којима припадају повезани, а да разлика у томе да ли припадају једној или другој скупини може бити основ за неке даље поделе паронима (*контактне* и *дистантне*), о чему ће у наставку бити више речи. Овде смо само хтели да скренемо пажњу на чињеницу да у неким случајевима пароними могу припадати и различитим тематским групама, под условом да међу њима постоји јака концептуална веза, односно да се као, на пример, агентивне и инструменталне именице разликују само по семантичкој компоненти

¹⁶⁵ Прихватићемо, наиме, да у категорију *nomina instrumenti* спадају различите врсте инструмената, оруђа, направа, алата, машина, апарата и сл., али не и називи за новац, делови намештаја, одеће и сл.

¹⁶⁶ Нама овакви случајеви више личе на понављање истог творбеног модела него на метонимијски пренос значења.

¹⁶⁷ Према С. Николићу (1966–1967: 34), категорија *nomina instrumenti* органски је део категорије *nomina agentis*.

живо–неживо или да се предмет на неки начин може концептуализовати као место. У литератури се говори и о блискостима између, на пример, месних именица са *nomina attributiva* и *nomina collectiva* или вези између места и средства вршења радње (Киршова 1999: 7–9), као и о вези између агентивних и локативних именица, које повезује метонимијски пренос¹⁶⁸ *онај ко врши неку радњу – место где се радња врши* (Штасни 2017б: 390).¹⁶⁹ Нама се, међутим, чини да концепт места и концепт инструмента или концепт места вршења радње и особе која врши радњу нису толико блиски у менталном лексикону, као и да између референата којима се означавају место и особа или место и средство нема толико блискости као што је случај када су у питању, рецимо, вршилац радње и инструмент, где заиста постоји органска веза између концепата (уп. *посматрачница* (место одакле се посматра) – *посматрачица* (женска особа која посматра) : *читалац* (човек који чита) – *читач* (апарат који чита)). Због тога сматрамо да се о паронимима који припадају различитим категоријама може говорити само у одређеним, горе описаним ситуацијама, осим у неким специфичним ситуацијама изазваним десинонимизацијом, о чему ће детаљно бити речи у самој анализи.

3.3.2. Критеријум прототипичности суфикса. Што се другог кључног критеријума – суфикса – тиче, чини нам се да управо у њиховој поливалентности, полифункционалности, односно вишезначности лежи проблем, тачније извориште паронимије. Како Пипер и Клајн истичу, нема много суфикса са само једним значењем, већ су знатно чешћи вишезначни суфикси, као, на пример, суфикс *-ица*, који може служити за извођење женског рода од мушког (*краљ* → *краљица*), за грађење деминутива (*кућа* → *кућица*), може означавати људско биће мушког или женског пола (*тијаница*), предмет (*лојаница*), апстрактни појам (*олакшица*), број (*петица*) итд. (2013: 220). Наиме, иако је питање семантике самих афикса, посебно суфикса, и даље отворено, већина аутора који су се бавили испитивањем појединих творбено-семантичких категорија говори експлицитно о значењу које суфикс уноси у твореницу, а неки чак и о парадигматским односима међу овим јединицама.¹⁷⁰ Тако, на пример, Б. Ћорић (2008: 227) наводи да су у дериватима *косац*, *бирач*, *чувар*, *рукометаш*, *водич*, *наставник*, *бранитељ* суфикси *-ац*, *-ач*, *-ар*, *-аш*, *-ич*, *-ник* и *-тељ* синонимични „јер су по форми различити и јер деривати имају заједничко категоријално значење – именице мушког рода, а припадају једној творбено-семантичкој скупу – *nomina agentis*”. Аутор даље додаје да наведени суфикси ступају у синонимијску релацију само када се њима изводе именице овога семантичког типа, а могу да учествују у образовањима речи које припадају другим лексичко-граматичким групама, где опет могу ступити у нове синонимичне везе. О односу синонимије на сублексемском нивоу писала је и Г. Штасни (2017б: 387–398), која истиче да ово питање у науци није до краја решено и да постоје веома различити теоријски приступи овом проблему, па је у радовима претежно руских аутора творбена синонимија схваћена на различите начине: као *афиксална синонимија* (синонимия аффиксов: В. М. Дерibas, А. Г. Черкасова, Н. М. Шанский), *једнокоренска синонимија* (однокоренная синонимия: В. А. Гречко, Р. П. Рогожникова), *творбена синонимија* (словообразовательная синонимия: научници Казањског универзитета), *варијантност* (вариантность: О. С. Ахманова), *дублетност* (дублетность) и сл., а да је најраспрострањеније схватање оно да се под творбеном синонимијом подразумева синонимија творбених модела за које је карактеристична идентична творбена веза и идентично творбено значење, које се постиже различитим деривационим средствима – синморфемама (Штасни 2017б: 388). Осим појма суфиксалне синонимије, ауторка у овом раду уводи и, за наше даље истраживање можда још важније, појмове *конкурентности* и *прототипичности* суфикса. Она, наиме, наводи да се међу суфиксима може успоставити двојака семантичка

¹⁶⁸ Нама се и овде чини да је пре реч о понављању творбеног модела, него о метонимијској вези.

¹⁶⁹ Г. Штасни (2017б: 393), на пример, наводи да се суфиксом *-ло* могу градити именице из чак четири категорије: *nomina agentis* (*зунђало*), *nomina instrumenti* (*кувало*), *nomina loci* (*појило*) и *nomina actionis* (*бунило*). Можда је оваква дисперзивност и неспецификованост суфикса *-ло* разлог што се именице њиме грађене све слабије јављају у корпусу, о чему је претходно било речи.

¹⁷⁰ Станојчић и Поповић (2020: 142), међутим, кажу да, „спадајући у везане морфеме [...], суфикси су носиоци значења само у вези са творбеном основом”.

релација: синонимичност и конкурентност, при чему се суфиксална синонимија остварује у истој категорији (нпр. *-ач*, *-ар*, *-л(а)ц*, *-(а)ц* у категорији *nomina agentis masculinum*), а конкурентност на нивоу истозначних, истокоренских деривата (*гледа-лац* и *гледа-тељ*) и додаје да се конкурентност може остварити као пуна или делимична, што је условљено врстом еквивалентног односа међу јединицама: апсолутна еквиваленција ↔ пуна конкурентност и релативна еквиваленција ↔ делимична конкурентност (Штасни 2017б: 394–396). Како ауторка истиче услов за пуно конкуренцију јесте иста денотативна вредност, једнак опсег значења и одсуство стилске маркираности или подједнаке конотативне вредности (позитивна или негативна код свих чланова у конкурентном односу, нпр. *обожавалац* и *обожаватељ* 'онај који обожава некога', *починилац* и *починитељ* 'онај који је нешто починио'), док се – са друге стране – делимична конкуренција успоставља међу формантима који учествују у деривацији јединица са различитим опсегом значења, као у примеру *-л(а)ц* и *-ар* (*владацац* и *владар*, где друга лексема поред значења 'онај који влада' има и значење 'краљ, цар'), али и да исти пар суфикса може остварити и пуно и делимичну конкуренцију, као у случају *-л(а)ц* и *-тељ*, када један облик подлеже терминологизацији (као *спаситељ* у значењу 'Спаситељ (Исус Христос)' према лексеми *спасилац*, која такво значење не реализује) (Штасни 2017б: 395). Нама се, на основу свега што је до сада речено, чини да управо у тој конкурентности суфикса и развоју њиховог односа лежи паронимија, односно да од тога зависи да ли ће саме лексеме остварити међусобни однос синонимије или паронимије или пак можда, бар у једном језичком тренутку, бити у ономе што Вороњичев (2011: 58–59) назива „пограничном зоном”. У прилог томе сведочи и констатација Г. Штасни да перспектива конкурентних суфиксалних парова, па и суфикса у низу, јесте десинонимизација – процес разједначавања значења синонима (2017б: 396), што, као што смо већ наводили, Б. Тафра сматра једним од главних изворишта паронимије. Што се прототипичности суфикса за одређену категорију тиче, Г. Штасни наводи да је за *nomina agentis masculinum* то суфикс „*-(а)ц* са својим варијантама *-л(а)ц* и *-ал(а)ц* будући да је високе продуктивности, ниске валентности, односно да се не везује за већи број морфолошки различитих основа, и да није полифункционалан” (2017б: 397).

Поред тога, и аутори који су се бавили другим творбено-семантичким категоријама углавном увек наводе који су то суфикси прототипични за испитивану групу лексема. На пример, за категорију *nomina loci* М. Киршова (1999) као главне суфиксе издваја *-(л)шите* (са варијантама), *-ница* (са својим варијантама), *-арна*, *-ара*, *-ана*, *-ло*, *-је*, док остале којима се могу творити месне именице (*-ак* и *-а̄к*, *-ик*, *-ија*, *-лук*, *-ар* и *-ача*) обрађује посебно, у поглављу о непродуктивним и нерегуларним *nomina loci*. Иста ауторка, у монографији посвећеној творби *nomina agentis* и *nomina instrumenti* у српском и руском језику, наводи да у савременом српском језику има неколико главних, централних суфикса за грађење агентивних именица од глаголске основе: *-ач*, *-(л)ац*, *-тељ* и страни суфикс *-атор*, као и неколико периферних: *-ник*, *-ац*, *-ар*, *-аш*, док је највећи број инструменталних именица настао формантима *-ач*, *-лица*, *-ло*, *-атор*, а мањи суфиксима *-ача*, *-аљка* и *-ник* (Киршова 1998: 171). Такође, ауторка примећује општесловенску тенденцију ширења агентивних творбених типова на грађење назива за оруђе, тј. на категорију *nomina instrumenti*, посебно када су у питању суфикси *-ач*, *-ник* и *-атор* за српски језик. Што се *nomina attributiva* тиче, њима се, између осталих, бавила и Г. Штасни (2007). Дефинишући атрибутивне именице као именичке деривате којима се именују лица (ређе животиње или биљке) и колективи према доминантној особини, према каквом упадљивом делу или према радњи као особини, Г. Штасни издваја и описује суфиксе карактеристичне за творбу овог типа именица, издвајајући притом и различите уже семантичке скупине у оквиру ове групе: нпр. изведенице са афективним и хипокористичним значењем, изведенице које означавају бића или предмет који поседује особину изражену творбеном основом, изведенице са обележјем жаргона и сл. (2007: 470–477). Што се самих суфикса тиче, у раду се, као мање или више типични за творбу ове категорије, разматрају суфикси *-ан*, *-ик*,

-ко, -(а)ц, -ар, -оња, -аш, -арош, -уљак, -о, -а за мушки и -ача, -ара, -ка, -уља, -ица за женски род.¹⁷¹

Спискове суфикса који учествују у грађењу различитих творбено-семантичких категорија доносе и средњошколска граматика Ж. Станојчића и Љ. Поповића (2020) и *Нормативна граматика српског језик* (2013) П. Пипера и И. Клајна. У граматички Станојчића и Поповића дају се најпре суфикси за извођење *мушких лица*,¹⁷² и то најпре они са значењем *вршиоца радње*: -ац, -лац, -ач, -ар и -тељ, затим за *имаоца особине и носиоца стања*:¹⁷³ -ик, -ак, -ац и -ица (у речима попут *избеглица*),¹⁷⁴ потом именице са основним значењем *становника, припадника народа, вероисповести, идеологије* и сл.: -јанин, -анин, -ац, -анац, -јанац, а посебно се код ове групе изведеница издвајају страни суфикси -ист(а), којим се могу творити *имаоци занимања, присталице и припадници учења, теоријских праваца, идеологија* и сл., и турски суфикс -ија, који служи за извођење *ималаца занимања, становника појединих места или носилаца особине* (Станојчић и Поповић 2020: 150–152). Када су у питању женска лица, прву групу чине именице са значењем женског лица *вршиоца радње, имаоца занимања* и сл., које се граде суфиксима -ка, -ица, -ља, -уља, -ара, -ача, -уша,¹⁷⁵ другу оне које означавају жену *носиоца стања, статуса, особине* и сл., за које су карактеристични форманти -ица, -ка и -уша, трећу групу чине именице са значењем *припадника народа, вероисповести, становнице* и сл.: -ка, -ица и -киња. Поред тога, посебно су издвојене именице са значењем и мушког и женског лица, које се најчешће изводе суфиксима -ја, -ло, -лица и -ица. Што се тиче фреквентних суфикса за грађење именица са значењем *животиња*, Станојчић и Поповић издвајају -ац, -оња, -уља, -ка, -ов, -ица, -лица, -ља, док се за називе *биљака* углавном користе форманти -ака, -ица, -ац, -ика, -ак. Даље, називи предмета се, према речима аутора, граде суфиксима -ач, -ача, -љка, -аљка, -лица, -ло, -еж. И најзад, у одељку о грађењу именица са значењем *места (простора)*, наводе се суфикси -шите, -лиште, -ница, -оница, -арница, -ана, -ара, -ија, -ак, -ик, -ар и -лук (Станојчић и Поповић 2020: 153–159). Упростијено табеларно приказано, за категорије које се у овом раду разматрају, то би изгледало овако:

¹⁷¹ В. и Штасни 1999–2001: 339–356.

¹⁷² У поглављу посвећеном творби речи, конкретно извођењу, изведенице се разврставају и према мотивној речи и творбеној основи, али нас за ову прилику занимају само суфикси карактеристични за поједине категорије.

¹⁷³ Према нашем схватању, ове две подгрупе – *ималац особине* и *носилац стања* – ваљало би раздвојити у две посебне категорије, при чему би категорији *nomina attributiva* припадале лексеме са значењем *имаоца особине*, док би *носиоца одређеног стања* требало засебно разматрати и назвати, можда, *nomina patientis*, како се понегде у литератури среће (исп. Тешановић 2017: 202–203). Чини нам се, наиме, да је семантичка разлика између, на пример, *мученик*, *утопљеник* и сл., са једне, и *дивљак*, *белац*, *глупак* итд., са друге стране, довољно удаљена да би се могла одвојено разматрати.

¹⁷⁴ Занимљиво је да у ову категорију Станојчић и Поповић убрајају и изведенице *радник* (радни, -а, -о → радн-ик) и *путник*, који „има значење „путни човек”, тј. „човек који је у путном стању” и сл.” (2020: 151). Нама су пак ближе парафразе *онај који ради* и *онај који путује* (или *онај који је на путу*), због чега би ове лексеме биле ближе категорији *nomina agentis*.

¹⁷⁵ И овде су неки примери на граници између категорија *nomina agentis* и *nomina attributiva*, исп. *брбљуша*, *блебетуша*, *торокуша*.

Мушка лица	Женска лица	Мушка и женска лица	Животиње	Биљке	Предмети	Простор
-ац	-ка	-ја	-ац	-ака	-ач	-иште
-лац	-ица	-ло	-оња	-ица	-ача	-лиште
-ач	-киња	-лица	-уља	-ац	-љка	-ница
-ар	-ља	-ица	-ка	-ика	-аљка	-оница
-тељ	-уља		-ов	-ак	-лица	-арница
-ик	-ара		-ица		-ло	-ана
-ак	-ача		-лица		-еж	-ара
-ист(а)	-уша		-ља			-ија
-јанин						-ак
-анин						-ик
-анац						-ар
-јанац						-лук
-џија						

Табела 3: Прототипични суфикси на основу граматике Станојчића и Поповића 2020.

Што се *Нормативне граматике* тиче, тамо се даје нешто сажетији списак суфикса, углавном оних најфреквентнијих за одређену категорију, без рашчлањивања лексема и утврђивања мотивне речи и творбене основе. И податке из ове граматике, у циљу прегледности, представимо у виду табеле, и то поново само за оне категорије које су предмет нашег интересовања (Пипер и Клајн 2013: 222–227):

Вршилац радње	Занимања	Носилац особине	Друштвена припадност	Моциони суфикси	Справе и оруђа	Места и просторије	Неживи појмови
-(а)ц	-ар	-(а)ц	-(а)ц	-ица	-ач	-иште	-ница
-(л)ац	-ник	-ак	-ов(а)ц	-ка	-лица	-лиште	-ка
-ач	-аиш	-ар	-аиш	-иња	-ло	-ана	-ина
-тељ	-џија	-ник		-киња	-аљка	-ара	-етина
-ник	-ист(а)	-џија		-уша	-иљка	-ница	-овина
-ар		-оња				-оница	-арина
-ља		-ица				-ионица	-овача/-
-ара		-лица				-арница	евача
		-ло				-ињак	
						-ик	

Табела 4: Прототипични суфикси на основу *Нормативне граматике П. Пипера и И. Клајна* (2013)

Као што се из приложених табела може видети, поједини суфикси јављају се у више категорија као најчешћи, у чему – као што смо већ нагласили – лежи извориште паронимије. Међутим, приступ издвајању суфикса се у ове две граматике донекле разликује, што додатно компликује само одређивање прототипичних значења суфикса. На пример, лексема су различито класификоване по тематским групама (у средњошколској граматизи се заједно разматрају вршилац радње и ималац занимања, а у нормативној одвојено, а исти је случај и са људским особинама и друштвеном припадношћу, које су у нормативној граматизи одвојене групе, а у средњошколској једна). Такође, Пипер и Клајн не наводе суфиксе за животиње и биљке, док их Станојчић и Поповић експлицитно издвајају. Поред тога, различит је третман појединих суфикса – у средњошколској граматизи се јавља само суфикс *-ик*, а у нормативној само *-ник*, као што је случај и са суфиксом *-љка/-аљка* у првој граматизи, односно *-аљка/-иљка* у другој. Најзад, у граматизи Станојчића и Поповића у појединим категоријама се јављају

суфикси који се не би могли сматрати продуктивним и фреквентним у савременом језику (нпр. *-ак, -ар, -лук* у категорији *nomina loci*), а које *Нормативна граматика* с правом изоставља. Ми ћемо се у наставку рада приликом одређивања прототипичности суфикса водити пре свега табелом начињеном на основу података из *Нормативне граматике*, али ћемо у неким случајевима консултовати и средњошколски уџбеник.

Прототипичност суфикса чини нам се важним критеријумом за парониме јер свакако није без последица по место деривираних лексема у менталном лексикону и по начин на који памтимо речи или претпостављамо њихово значење када нам нису познате. Иако је питање деривата и њиховог места у менталном лексикону и даље отворено и још увек немамо коначан одговор на то како их складиштимо у лексичкој меморији, на ову тему рађена су бројна истраживања (исп. Драгићевић 2007: 206–211 и истраживања која се тамо наводе) и изнети неки занимљиви резултати. Један од њих јесте закључак да деривате у нашем менталном лексикону „не складиштимо у целини, већ посебно памтимо основе, а посебно творбене форманте” и да сваки пут када треба да употребимо неки дериват, „ми изнова спајамо творбену основу (коју извлачимо из менталне залихе основа) и творбени формант (који извлачимо из спремишта за форманте)”, као и да ово не важи за изузетно фреквентне деривате, које, по свему судећи, складиштимо у целини (Драгићевић 2007: 211). Пошто изгледа постоји посебно спремиште за форманте, у нашем случају суфиксе, вероватно је да ти суфикси имају своје значење или своја значења, па у зависности од тога да ли желимо да направимо твореницу која ће означавати вршиоца радње, инструмент, место вршења радње и сл. и бирамо одговарајући формант. Треба претпоставити и да сваки од тих форманата има и своје прототипично, доминантно значење, које вероватно зависи од продуктивности датог суфикса у одређеној категорији, односно броја изведеница које су тим суфиксом у одговарајућем значењу творене. Важну улогу у том семантичком „пуњењу” суфикса засигурно имају и управо они деривати које, као високофреквентне, памтимо у целини. Када је неким суфиксом творен велики број изведеница одређене категорије, он постаје прототипичан за дату категорију и сваки пут када говорник дође у сусрет са неком непознатом лексемом, он на основу познатих, учесталих лексема које имају сличну творбену структуру покушава да одгонетне значење непознате речи, при чему некада долази до „изневерених очекивања”, када се лексеми по аналогiji са другим сличним речима приписује значење које она нема, што је посебно случај код суфикса који су високопродуктивни у више категорија и што је веома важно за саму паронимију. Развој значења једне лексеме по аналогiji са значењем слично грађене друге лексеме наводи нас на помисао да између изведеница творених истим (или сличним) суфиксима постоји јака веза у менталном лексикону, али је то нешто што би требало детаљније испитати.¹⁷⁶ У сваком случају, без обзира на то да ли суфиксе похрањујемо одвојено или заједно са другим дериватима њиме изведеним, крај речи, односно суфикс свакако је веома важан када је у питању одређивање значења лексеме. Због свега наведеног у вези са семантичким категоријама и прототипичношћу суфикса, сматрамо да управо ова два елемента представљају кључне критеријуме за одређивање паронима и да тек онда када су оба испуњена, можемо говорити о паронимима, бар оним централним, прототипичним.

Остали критеријуми (попут творбеног типа, мотивне речи и сл.) служили су нам само као помоћни при одређивању степена блискости паронима. Наиме, иако на семантичку блискост паронима несумњиво утиче то да ли је мотивна реч творенице именица, придев или глагол, код многих лексема које су се у нашој грађи нашле не постоји ни научни консензус када су у питању њихове мотивне речи или смер мотивације. Наиме, неке лексеме се могу парафразирати на више начина и у зависности од тога мотивним речима се могу сматрати

¹⁷⁶ Р. Драгићевић је методом вербалних асоцијација испитивала везу између простих лексема и деривата у менталном лексикону и дошла до закључка да између њих не постоји јака асоцијативна веза, што значи да оне нису у блиској вези у менталном лексикону (2007: 208–211). Међусобну асоцијативну везу суфиксираних лексема у менталном лексикону тек би требало подробније истражити, али нам се већ на самом примеру паронима чини да је она у сваком случају јача него када су посредни проста и изведена реч.

различите лексеме. О овој појави Б. Ђорић говори као о *вишеструкој мотивацији* и истиче да је реч о случајевима када један дериват може стајати у релацији према више основинских речи (2008: 27). Као примере, аутор – између осталих – наводи лексеме *ратник* и *путник*, које могу стајати у мотивационом односу према глаголима *ратовати* (*онај који ратује*) и *путовати* (*онај који путује*), али и према именицама *рат* (*учесник рата*) и *пут* (*онај који иде на пут*) и придевима *ратни* и *путни*, како наводе Станојчић и Поповић (2020: 151). У зависности од тога коју интерпретацију прихватимо, творбена основа може бити *пут*, а суфикс *-ник*, али и *путн+ик*. И у Клајновој *Творби речи* (2003) има доста оваквих примера: он, на пример, говори о томе како је у неким случајевима немогуће одредити да ли је именица изведена суфиксом *-ак* или *-јак* или пак суфиксом *-ик* или *-ник*, да се *воденица* може тумачити као *млин на води* или *млин на водени погон*, па би суфикс могао бити и *-еница* и *-ица*, да су код бројних именица различити истраживачи нудили различита решења, да статус сложених суфикса није код свих научника исти – неки наводе сложене суфиксе као засебне, док их неки, попут Стевановића, ретко издвајају и о њима посебно говоре, а и код самог Клајна се одређене лексеме различито анализирају: *коњушар* је на једном месту изведен су суфиксом *-ушар* (стр. 16), а на другом суфиксом *-ар* (стр. 42). Иако је са научног становишта, наравно, веома важно дати одговор на сва ова питања и прецизно утврдити мотивну реч и смер мотивације, чини нам се да из угла језичких корисника то и није толико значајно. Тешко да ће обичан говорник знати да је, рецимо, лексема *стакленик* грађена суфиксом *-ик*, а *пластеник* формантом *-еник* или да ли је за лексему *посластичарница* мотивна реч *посластичар* или *посластица*, будући да и у науци има различитих погледа на ову проблематику. У прилог овоме говори и испитивање статуса другостепених деривата Р. Драгићевић (2007: 211–212). Наиме, према резултатима овог истраживања за говорнике не постоје другостепени и остали деривати, за њих је мотивна реч именице *учитељица* најчешће *учити*, за *баштованица* мотивна реч није *баштован*, већ *башта* и сл. Због свега наведеног, критеријуми попут мотивне речи, творбеног типа и сл. служили су нам само као помоћни, премда су сви описани проблеми у одређеним ситуацијама неминовно отежавали и одређивање саме прототипичности суфикса. Осим тога, овде су заједно разматране и лексеме о чијем се грађењу може заиста говорити у српском језику и оне које су као такве преузете из страних језика, када је тешко говорити о основама и суфиксима, па самим тим и о њиховој прототипичности, премда је неоспорно да и њихови завршеци код говорника српског језика „асоцирају” одређено значење. Такође, критеријум мешања паронима је за нас у овом раду само помоћни, додатни показатељ паронимије и блискозначности лексема које су у овом односу, јер сматрамо да њихова примарна улога јесте прецизирање језичког израза, а да је њихово замењивање у одређеним приликама пре свега последица њихове формалне и садржинске блискости.

3.4. Закључак у вези са фазама у истраживању и критеријумима за одређивање паронима. Да сумирамо. Из читаве грађе истокоренских суфиксираних заједничких именица и заједничких именица страног порекла ексцерпираних из шестотомног речника Матице српске у само истраживање је ушло укупно 2.099 лексема – оних за које потврде постоје и у једнотомном речнику Матице српске (2018) и у електронском корпусу srWaC. Ипак, иако је велики број примарно ексцерпираних лексема остао ван главног истраживања, увид у лексичку грађу која није обрађена у Једнотомнику или није потврђена са више од пет примера у електронском корпусу омогућио нам је да направио тренутни пресек стања у лексичком систему када је ова класа лексема посредни и донесемо неке важне закључке о актуелним лексичким и творбеним тенденцијама у њему. Захваљујући овако широком захвату у грађу, добили смо прилику да пратимо и опишемо лексичке промене које су се одиграле од времена објављивања Шестотомника (дакле, од друге половине XX века) до садашњег тренутка, закључно са почетком 2022. године. Најзад, неке лексеме које нису потврђене у РСЈ и електронском корпусу добиће своје посебно место у поглављу о архаичним паронимима, тако да нису све непотврђене лексеме остале ван главног тока истраживања.

Поред тога, у овом поглављу смо детаљно образложили критеријуме којима смо се при одређивању паронима водили и објаснили због чега, поред *истог корена*, *блиског значења* и *исте врсте речи*, кључним критеријумима за издвајање паронимијске лексике сматрамо *категоријалну припадност* и *прототипичност суфикса*.

4. СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА ПАРОНИМА ИЗ УГЛА ПОЛИСЕМИЈЕ

4.1. Подела целокупне грађе из угла полисемије – с обзиром на целокупне значењске структуре лексема. Према речима М. Радовановића, човек је биће које „одувек и непрестано (језиком и другачије) систематизује свет свеколике варијације што је опажа”, али у том послу уме да буде „неразумно одлучан, искључив, самоуверен” (2009: 11). Аутор даље истиче да бисмо сви волели да живимо у свету јасних категорија, али да нас укупни живот учи томе да такав приступ није баш често могућ у стварности (Радовановић 2009: 12). Иако нас је, по речима Радовановића, аристотеловска „тврда” логика кроз више од два миленијума подучавала и обучавала класификацијама и систематизацијама категорија, двадесети век (а посебно његова друга половина) показао нам је да се и другачије може гледати на ствари – алатом такозване *фази* (fuzzy) логике, *расплинуте, разливане, лабаве, меке* логике, јер је природни људски језици и јесу свет *фази* појава по својој суштини (Радовановић 2009: 12). То даље значи, како истиче аутор, да смо научили „да умемо одмеравати и јасно и у нијансама, истраживати и у средишту и на периферији појава, и у центру и на маргини испољавања унапред утврђених „категорија”, и у сразмерно „јасним” случајевима и у „сивим зонама” међу класама њиховим, и у једном и у другом, другачијем објашњењу ствари, кроз комплементарне теоријске апарате, и строгом анализом, али и интуицијом, из овог и из оног угла гледано” (Радовановић 2009: 13).¹⁷⁷ Управо су постулати фази лингвистике примењени у овом поглављу.

Из уводног дела овог рада и литературе која је у њему представљена јасно је да се пароними налазе негде на граници између синонима и творбено повезаних лексема које нису ни у једном од ова два парадигматска лексичка односа. Проблем је, међутим, у томе што је готово сва пажња истраживача посвећена разграничењу истокоренске синонимије и паронимије и скоро да нема помена о односу паронима са другим члановима истог деривационог гнезда, са којима су – осим заједничким кореном – свакако повезани и сличним семантичким садржајем. Поред тога, у литератури посвећеној овој проблематици веома се често занемарује сва сложеност односа међу лексемама проузрокована полисемијом и различитим саодношењем лексема у зависности од њихових семантичких реализација.¹⁷⁸ Због свега тога у овом поглављу смо покушали да направимо једну фазичну поделу експерпираних лексема уз пуно уважавање сложености коју проузрокује полисемија и да што прецизније одредимо место паронима у односу на синониме и друге творбено повезане лексеме, иако због разноврсности семантичког саодношења и бројних прелазних типова савршену поделу, наравно, није било могуће направити. У многим случајевима су разматране речи биле на јако танкој граници између издвојених категорија, па би се с правом могле уврстити и у неку суседну групу. Испоставило се да је Б. Тошић био потпуно у праву када је рекао да је често теже рећи шта нису пароними него шта јесу, јер пароними јесу формално блиске речи, али нису све формално блиске речи пароними и пароними јесу истокоренске речи, али и међу истокоренским речима постоје односи који се никако не могу сврстати у паронимију (Тошић 1985: 15), као и тврдња Л. В. Шчербе да објективних критеријума за одређивање близине нијанси значења речи у лингвистици још, нажалост, нема и да се зато при одређивању близине

¹⁷⁷ О појму градуелности в. Пипер 2002: 132–139.

¹⁷⁸ Овакав приступ, којим се приликом одређивања односа узимају у обзир сва значења поређених лексема, односно уважава чињеница да вишезначне лексеме својим различитим семантичким реализацијама могу остваривати различите типове односа, у складу је и са тврдњом Т. Прћића у вези са синонимијом, односно његовим ставом да „sinonimija ne predstavlja odnos između reči kao forme, nego odnos između značenjâ reči (Прћић 2012).

или даљине значења умногоме манифестује субјективни прилаз који је веома тешко избећи (1974: 6).

Ради лакшег сналажења читалаца у тексту, на самом почетку дајемо табелу са дефиницијама издвојених категорија, а затим и саму њихову анализу:

Термин	Дефиниција
Потпуна синонимија	<i>Однос између две или више лексема чија сва значења стоје у односу синонимије.</i>
Права непотпуна синонимија	<i>Однос између две или више лексема чија примарна значења стоје у односу синонимије, док остала нису ни у односу синонимије ни у односу паронимије.</i>
Неправа непотпуна синонимија	<i>Однос између две или више лексема чија секундарна значења или примарно значење једне и секундарно значење друге лексеме стоје у односу синонимије, док остала нису ни у односу синонимије ни у односу паронимије.</i>
Синопаронимија	<i>Однос између две или више лексема чија примарна значења стоје у односу синонимије (или примарно и још нека), а секундарна у односу паронимије (или примарно значење једне и секундарно друге лексеме).</i>
Паросинонимија	<i>Однос између две или више лексема чија примарна значења стоје у односу паронимије (или примарно и још нека), а секундарна у односу синонимије (или примарно значење једне и секундарно друге лексеме).</i>
Потпуна паронимија	<i>Однос између две или више лексема чија сва значења стоје у односу паронимије.</i>
Непотпуна паронимија	<i>Однос између две или више лексема чија примарна значења стоје у односу паронимије, док остала нису ни у односу синонимије ни у односу паронимије.</i>
Творбено повезане лексеме	<i>Однос између две или више лексема које припадају истом деривационом гнезду, али не остварују ни однос синонимије ни однос паронимије.</i>

Табела 5: Дефиниције врста паронима и суседних категорија

4.1.1. Потпуна синонимија. Имајући све наведено у виду, при класификацији смо кренули најпре од лексема за које је корпус потврдио да су у односу праве потпуне синонимије¹⁷⁹ или да су процесом синонимизације то постале. Пошто смо се при разврставању лексема водили пре свега резултатима добијеним претрагом у електронском корпусу савременог српског језика, морамо нагласити да дефиниције које се у табелама дају представљају модификоване дефиниције из РСЈ, јер у многим случајевима савремено стање не одговара у потпуности ономе које се даје у овом речнику. Због тога смо додавали нова значења, тамо где су се она у међувремену развила,¹⁸⁰ или уклањали она која корпус није потврдио.

¹⁷⁹ Термин *потпуна синонимија* преузели смо од О. В. Вороњичева (2011). Овај термин одговара ономе што Р. Драгићевић назива *тоталним синонимима*. Ауторка, наиме, наводи да у зависности од тога да ли се у синонимском односу налазе сва или само нека значења поређених лексема, можемо разликовати *тоталну* и *парцијалну* синонимију (2007: 252–253). Управо је то једини критеријум који смо узимали у обзир приликом одређивања потпуних синонима. Од њих се, дакле, очекивало да су им примарна и сва остала значења у односу синонимије, док критеријум територијалне дистрибуције и фреквентности нисмо узимали у обзир. Чињеница да је лексема *професорка* чешћа у Београду, а *професорица* у Новом Саду није утицала на то да ове лексеме не уђу у потпуне синониме из угла целокупног лексичког система српског језика.

¹⁸⁰ Таква значења означена су звездицом (*) у свим табелама које следе.

Такође, распоред дефиниција је дат у складу са фреквентношћу употребе значења у корпусу, а неретко смо морали да мењамо и нормативни статус лексема у складу са учесталošћу њиховог јављања у примерима из корпуса. То значи да смо оне лексеме које су се у корпусу јављале ређе стављали у заграду и писали обичним словима поред истакнуте лексеме, за коју постоји знатно већи број потврда, или смо на њу упућивали квалификатором *в.*, а све у циљу добијања реалне слике употребе испитиваних лексема у актуелном језичком тренутку. Иако смо могли ићи линијом мањег отпора и грађу класификовати у адекватне категорије само на основу стања које су лексикографи представили и тиме се позивати искључиво на њихове закључке и заклонити се иза њихових одлука, одлучили смо се да ипак идемо тежим путем и сами обликујемо речничке чланке. Овакав поступак носио је, наравно, са собом ризик да нам код лексема које су у електронском корпусу потврђене десетинама или стотинама примера промакне неко значење или да не донесемо у потпуности тачан суд о фреквентности значења тамо где се нека од њих готово подједнако често користе, али је он уједно био и једини начин да представимо тренутно стање у лексичком систему и откријемо актуелне тенденције у њему. Уколико будући истраживачи код лексема из наше грађе пронађу довољан број потврда за значења која су нама промакла, лако ће лексичке парове распоредити у адекватније, већ дефинисане, категорије. То, наравно, важи и када су у питању све остале табеле које следе.

Морамо нагласити још и то да потпуних синонима према подацима из речника, посебно када је реч о Шестотомнику, има далеко више него што је то случај у табели која следи, а у којој су искључиво парови и низови које потврђују и РСЈ и електронски корпус. У Шестотомнику, наиме, за један исти појам постоји много облика, нпр. *заводилац*, *заводитељ*, *заводник*, *завођач*, али се, према постављеним критеријумима (РЈС и бар пет потврда у корпусу), задржао само *заводник*, па нисмо имали с којом другом лексемом да га поредимо. Исти је случај и у огромном броју других примера: *в.* нпр. *васпитач*, *васпитатељ* и *васпитник*, *заснивалац*, *заснивач* и *засниватељ*, *изградилац*, *изградитељ* и *изграђивач*, *купац*, *купилац*² и *куповалац*, *навесник* и *навеститељ* итд.

Прави потпуни синоними
агностик (агностиچار) <i>м присталица, следбеник агностицизма.</i>
апологет , -ета и апологета , -е <i>м бранилац хришћанства од нехришћанског учења; фиг. ревносни, ватрени бранилац, заступник неког учења, идеје и сл.</i> апологетичар <i>м в. апологет.</i>
апотекарка (апотекарица) <i>ж женска особа апотекар.</i>
арминач , -ача (армирац, -рца) <i>м грађевински радник који се бави армирањем, који армира.</i>
асистенткиња (асистентица) <i>ж женска особа асистент.</i>
ауторка (ауторица) <i>ж женска особа аутор.</i>
багремар (багрењак) <i>м багремова шума.</i>
безверац , -рца <i>м в. безверник.</i> безверник <i>м безверан човек, неверник, атеиста, безбожник; човек друге, туђе вере, иноверац.</i>
бербер <i>м в. берберин.</i> берберин <i>м тур. онај који се бави бријањем и шишањем, бријач.</i>
беспослењак , -ака <i>м в. беспосличар.</i> беспосличар <i>м а. онај који беспосличи, који не ради никакав посао, нерадник, залудник, дангуба. б. онај који нема никаквог занимања; незапослен човек.</i>
болесник , -ика <i>м онај који је болестан.</i> болник <i>м песн. болесник.</i>
бранитељ <i>м онај који некога или нешто брани, чува, заштитник, чувар: ~ православлја; ~ националног идентитета; ~ људских права; ~ демократије; ~ вредности српске породице; ~ интереса; ~ националне душе; ~ традиције.</i> бранич , -ича <i>м в. бранитељ: ~ онеправђених; ~ своје вере; ~ Цркве и племена; ~ српског језика; ~ части и поштења; ~ духовног кода; ~ Србије.</i>

бранитељка (бранитељица) <i>ж женска особа бранитељ, бранилац, заштитница.</i>
бродоломац , -мца м в. <i>бродоломник.</i>
бродоломник , -ика м <i>онај који је претрпео бродолом.</i>
будилац , -иоца и будитељ м <i>онај који подстиче или оно што покреће (на нешто), покретач: неуморни ~ наше старе славе; народни будиоци; ~ књижевног живота.</i>
буквик , -ика м <i>букова шума.</i>
буковик , -ика м в. <i>буквик.</i>
бунтовник м а. <i>онај који се буни против постојећег поретка, који учествује у побуни. б. онај који негодуете, протестуете против некога или нечега; онај који је увек спреман на побуну, букач.</i>
бунција м в. <i>бунтовник.</i>
ваљалица ж в. <i>ваљарица.</i>
ваљарица ж <i>зграда или просторија у којој је смештено ручно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина.</i>
видарица и видарка ж <i>женска особа видар, исцелитељка.</i>
владалац , -аоца м в. <i>владар.</i>
владар , -ара м 1. <i>врховни поглавар у монархистичком систему владавине; монарх, господар. 2.</i> <i>уопштено онај који влада неким или нечим.</i>
виленик , -ика м в. <i>вилењак.</i>
вилењак , -ака м <i>празн. по народном веровању човек натприродне моћи обдарен од вила и њихов итићеник; вештац.</i>
владарка (владарица) ж <i>женска особа владар.</i>
водителјка (водителјица) ж <i>женска особа водитељ: телевизијска ~; ~ дневника; ~ обуке; ~ семинара.</i>
врачара ж <i>она која врача, која се бави врачањем, гатара.</i>
врачарица ж в. <i>врачара.</i>
врбак , -ака м <i>шумица, честар врба; земљиште обрасло врбама.</i>
врбик , -ика м в. <i>врбак.</i>
вртар , -ара м в. <i>вртлар.</i>
вртлар , -ара м <i>онај који обрађује врт, који се бави вртларством; уп. вртар.</i>
гледалац , -аоца м а. <i>онај који гледа, посматра неку приредбу, представу, посетилац неке приредбе, представе: телевизијски ~; биоскопски ~. б. уопште онај који гледа, посматра нешто, посматрач.</i>
гледатељ м в. <i>гледалац.</i>
глупак , -ака м <i>глуп, ограничен човек, будала.</i>
глупан (експр. жарг. <i>глупандер</i>) м в. <i>глупак.</i>
гностик м <i>присталица гностицизма; гностички теоретичар.</i>
гностичар м в. <i>гностичар.</i>
голубарник м а. <i>нарочито саграђена кућица за голубове. б. фиг. мали, неугледан стан, обично у поткровљу, на мансарди.</i>
голубињак м в. <i>голубарник.</i>
градилац , -иоца м в. <i>градитељ.</i>
градитељ м 1. а. <i>онај који нешто гради, прави, изграђује: ~ кућа; ~ пута; ~ мостова; ~ бродова. б.</i> <i>онај који изграђује уметничка грађевинска дела, архитекта, неимар; грађевинар. в.</i> <i>онај који нешто ствара, стваралац, творац; прегалац: ~ новог правца. 2.</i> <i>занатлија који израђује сложене предмете, мајстор: ~ виолина.</i>
градитељка (градитељица) ж <i>женска особа градитељ.</i>
грбавац , -авца м <i>грбав човек.</i>
грбавко м в. <i>грбавац.</i>
грбоња м в. <i>грбавац.</i>
гробиште с в. <i>гробље.</i>
гробљиште с <i>место где је некада било гробље, напуштено, старо гробље.</i>
даривалац , -аоца м <i>онај који дарује нешто.</i>
даровалац , -аоца м в. <i>даривалац; уп. дародавац.</i>
дворанин м <i>високи дворски службеник; особа из владареве пратње.</i>
дворјанин в. <i>дворанин.</i>

<p>декоратер, -ера м уметник или занатлија који декорише, украшава позорнице, излоге, станове, тргове, улице и сл. декоратор м в. декоратер.</p>
<p>директорка (директорица) ж жена директор, управитељица.</p>
<p>догматик м в. догматичар. догматичар м 1. онај који се слепо држи догми. 2. онај који се бави догматиком, који проучава и проповеда догме неке религије или школе.</p>
<p>докторка (докторица) ж жена доктор.</p>
<p>доносилац, -иоца (доносител) м а. онај који доноси неке прописе, законе и сл.: ~ закона; ~ мера. б. онај који нешто доноси: ~ поште; ~ поруке. в. фин. онај који доноси и наплаћује на благајни, каси (чек, обвезницу и сл.): ~ чека; ~ обвезнице.</p>
<p>достојанственик м онај који је на високом положају, који има висок чин (у световној или црквеној хијерархији): црквени ~; дворски ~; дипломатски ~. достојник м в. достојанственик.</p>
<p>дроња¹ м (уп. дроњо) 1. дроњав, одрпан човек, одрпанац. 2. фиг. пеј. никакав, јадан човек, ништарија, рђа.</p>
<p>држалица ж, држаља ж, држаље с и држак, дршка м део предмета (алата, оруђа, посуђа и др.) који се држи или хвата руком, дршка: ~ ножа; ~ мача; ~ врча; ~ мотике; ~ метле; ~ лопате.</p>
<p>еклектик м в. еклектичар. еклектичар м филозоф, научник или уметник који из различитих учења и система одабира оно што му одговара и саставља сопствени систем, учење, науку или уметност.</p>
<p>жалилац, -иоца м подносилац жалбе, онај који се жали. жалитељ м в. жалилац.</p>
<p>завидљивац, -ивца м завидљив човек. завидник м в. завидљивац.</p>
<p>звонара ж в. звоник. звоник, -ика м торањ (обично црквени) где су смештена звона.</p>
<p>известилац, -иоца (известитељ, -а) м а. онај који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему. б. дописник, репортер неког листа. в. службеник који подноси званични извештај, реферат.</p>
<p>инжењер, -ера м фр. технички стручњак са факултетском спремом; звање које се добија завршетком студија на неком техничком факултету. инжињер м в. инжењер.</p>
<p>казнионица (казниона) ж установа где затвореници издржавају казну, затвор.</p>
<p>карађорђевац и карађорђевићевац, -евца м ист. а. присталица Карађорђа. б. присталица династије Карађорђевића.</p>
<p>картарош м онај који се радо карта, коцкар. карташ, -аша м в. картарош.</p>
<p>католикиња ж в. католкиња. католкиња ж женска особа католик.</p>
<p>књижара ж продавница књига. књижарница ж в. књижара.</p>
<p>кокошарник м кућица, просторија за чување и затварање кокошију, живинарник. кокошињац, -њца м в. кокошарник. кокошињак м в. кокошарник.</p>
<p>колаборант м в. колаборационист(а). колаборационист(а), -е м 1. онај који је сарађивао са окупатором за време II светског рата. *2. онај који сарађује са неким ко се сматра окупатором државе.</p>
<p>косац, -сца и косач, -ача м 1. онај који коси косом. 2. фиг. *смрт. 3. врста паука <i>Phalangium opilio</i> из тога рода (у јд.: паук из тога рода, одн. те врсте).</p>
<p>косачица и косилица ж пољопривредна машина за кошење траве, жита.</p>
<p>кршилац, -иоца и кршитељ м онај који крши одређена правила, наредбе, законске одредбе, прекршилац.</p>
<p>лажац, лашца м в. лажљивац, лажов. лажљивац, -ивца м онај који лаже, који је склон лагању, лажов.</p>

лажов , -ова м онај који лаже, лажљивац.
ленчина ж (м) в. ленитина. ленчуга и ленштина ж (м) особа која не воли да ради, која проводи време у нераду, беспослици, лењивац, лењивица.
летелиште с место, простор који је погодан или подешен, уређен за узлетање и слетање летелица; уп. аеродром. летилиште с в. летелиште.
летелица ж справа, апарат, направа за летење (балон, авион, хеликоптер, ракета, летећи тањир и др.). летилица ж в. летелица.
лирик м в. лиричар. лиричар м а. лирски песник. б. уопште уметник у чијим делима преовлађују лирски елементи, лиричност, лична осећања, емоције, интимне мисли.
литерат , -ата и литерата , -е м књижевник. литератор м књижевник.
љубитељка (љубитељица) ж женска особа љубитељ (нечега или некога).
магичар м онај који поседује магијску моћ, који се бави или служи магијом, чаробњак, врач: фиг. ~ речи. мађионик м онај који се бави мађијама, онај који врача, чара, врач, чаробњак, маг.
мезимац , -имца м најмлађи син; мушко дете које родитељи највише воле и мазе; онај који се највише воли, миљеник. мезимче с најмлађе дете; дете које се највише воли и мазе; уопште омиљена особа, животиња или нешто друго што се посебно воли.
месара ж радња у којој се сече и продаје месо за исхрану, продавница меса, касапница. месарница ж в. месара.
мрзилац , -иоца и мрзитељ м онај који мрзи некога или нешто.
мршавац , -авца м мршав мушкарац, мршавко. мршавко м мршав мушкарац; уп. мршавац.
надзиратељ м в. надзорник. надзорник м 1. онај који чува, надгледа, надзире некога или нешто, надгледник: ~ посла; ~ пруге; ~ пута. 2. онај који надгледа, контролише, оцењује обављање неке делатности, одн. оне који је обављају; онај који врши надзор над спровођењем прописаних правила и сл., инспектор; контролор: финансијски ~; школски ~.
научник м особа која истражује и изучава неку научну област, која се бави науком, научни радник. научњак м в. научник.
незналац , -аоца м и незналица м и ж особа која ништа не зна; особа која одређену област сасвим мало познаје.
обожавалац , -ваоца и обожаватељ , -а м 1. а. онај који обожаваше, одн. неизмерно много воли некога или нешто. б. који је пун дивљења, одушевљења према нечему; ватрени присталица. в. који придаје велику важност, изузетан значај нечему. 2. онај који некога или нешто сматра божанством или обожаваше, уважава као богатство: ~ Сунца.
опекотина (опеклина) ж озледа, рана настала од нечег врелог (од ватре, врелог гвожђа, вреле воде и сл.).
папучар м. ир. муж који се у свему потчињава жени, покорава жениној вољи. папучић м ир. в. папучар.
паркинг м енгл. в. паркиралиште. паркиралиште с место (обично на улици, тргу и сл.) намењено за паркирање, привремено остављање возила.
партијац , -јца м и партијаш , -аша м пеј. члан политичке партије, странке.
пасиште с место где пасе стока, пашињак, паши. пашњак , -а м место, травната површина која служи за напасање стоке.
пекара (пекарница) ж радионица за производњу или радња за продају хлеба и пецива од брашна.
перионица ж просторија намењена за прање нечега: ~ веша; ~ аутомобила. праоница ж место, просторија или зграда где се пере рубље, перионица.

пијанац , -нца м в. <i>пијаница</i> .
пијаница ж (м) <i>онај који се одаје пијанству, алкохоличар; пијан човек.</i>
плачљивац , -ивац м <i>онај који лако заплаче, плаче за сваку ситницу.</i>
плачљивко м <i>плачљива мушка особа (обично дете).</i>
плашљивац , -ивца м <i>плашљив човек, страшљивац, кукавица.</i>
плашљивко м у хип. значењу: <i>плашљивац, страшљивац.</i>
победилац , -иоца и победитељ м <i>онај који је некога или нешто победио (обично у рату или у апстрактном смислу).</i>
поверилац , -иоца м <i>зајмодавац, кредитор.</i>
поверитељ м в. <i>поверилац.</i>
подносилац , -иоца (подносиатељ) м <i>онај који нешто подноси, предлаже: ~ извештаја; ~ резолуције.</i>
покровитељица и покровитељка ж <i>жена покровитељ.</i>
понудилац , -иоца м в. <i>понуђач.</i>
понуђач , -ача м <i>онај који нешто нуди (данас најчешће у вези са неком куповином или продајом, добијањем неког посла и др.).</i>
посетилац , -иоца м <i>онај који некога, нешто посећује.</i>
посетитељ м в. <i>посетилац.</i>
потурица ж и м и потурчењак , -ака <i>човек који се потурчио, који је примио ислам.</i>
починилац , -иоца (починитељ) м <i>онај који је нешто починио, извршилац: ~ злочина.</i>
прагматик м <i>прагматичар.</i>
прагматичар м <i>човек који води рачуна о прагматичности или корисности дела.</i>
прекршилац , -иоца и прекршитељ м <i>онај који је начинио прекршај.</i>
препродавац , -вца и препродавач , -ача м <i>онај који препродаје или се бави препродајом.</i>
прималац , -аоца м <i>онај који прима, добија.</i>
приматељ м в. <i>прималац.</i>
прљавац , -авца м <i>онај који је прљав.</i>
прљавко м <i>прљавац.</i>
прогонилац , -иоца и прогонитељ м <i>онај који прогони.</i>
прогресивист(а) , -е м в. <i>прогресист(а).</i>
прогресист(а) , -е м <i>присталица прогреса.</i>
продаваоница ж в. <i>продавница.</i>
продавница ж <i>просторија у којој се продаје нека роба, трговачка радња; уп. дућан.</i>
прозаник м в. <i>прозаист(а).</i>
прозаист(а) , -е м <i>писац који пише дела у прози.</i>
просац , -сца м <i>онај који проси девојку себи за жену; онај који проси девојку у име младожење.</i>
просилац , -иоца м в. <i>просац.</i>
простакиња ж в. <i>простакуша.</i>
простакуша ж <i>проста, неваспитана жена, простакиња.</i>
просудитељ м <i>онај који просуђује, онај који доноси какав суд, просуђивач.</i>
просуђивач , -ача м в. <i>просудитељ.</i>
револуционар , -ара м 1. <i>активни учесник револуције, побуњеник, борац, устаник: ~ из 1848. 2.</i> <i>онај који врши корените промене у некој области живота и рада (науци, култури, уметности и сл.): ~ у језику.</i>
револуционер - в. <i>револуционар.</i>
робиња ж <i>жена роб.</i>
ропкиња ж <i>робиња.</i>
родитељка (родитељица) ж <i>жена родитељ, мајка.</i>
рушилац , -иоца и рушитељ м <i>онај који нешто руши, разара.</i>
садилица ж <i>прикључна пољопривредна машина за садњу.</i>
садиљка ж в. <i>садилица.</i>
самотник , -а м а. <i>онај који живи сам, самотан, усамљеник. б.</i> <i>калуђер који живи у посебно издвојеној ћелији, испосник.</i>
самотњак , -ака м в. <i>самотник.</i>

сањалица ж (м) и сањар , -ара м особа склона сањарењу, маштању, особа која не гледа стварно, реално на живот, сањало, сањар, маштар.
сејалица и сејачица ж пољопривредна машина за сејање, сетву.
сеник , -ика м (сенара ж) зграда, просторија или место на отвореном где се држи сено: ~ у поткровљу; ~ са стоговима у врту.
скептик (скептичар) м 1. онај који је скептичан, који показује скепсу, неповерљив према нечему. 2. присталица, следбеник скептицизма
скиталица ж (м) и скитара ж (м) 1. онај који скита, хода унаоколо, ко воли да лута, путује. 2. разг. обућа за скитање.
сколастик и сколастичар м присталица сколастичке филозофије, сколастички филозоф.
слинавац , -авца м а. онај који је слинав, балав (обично дете). б. фиг. онај који је недорастао, незрео, жутокљунац. в. плачљивац.
слинавко м у нешто ублаженом значењу: слинавац.
слушалац , -аоца м 1. онај који слуша некога или нешто: ~ радио-програма; пажљиви ~. 2. студент: ~ треће године медицине.
слушатељ м в. слушалац.
сметиште с в. сметлиште.
сметлиште с место на које се носи и баца смеће, ђубриште.
сметљиште в. сметлиште.
списатељица и списатељка ж жена списатељ, књижевница.
сплеткар , -ара м в. сплеткарош.
сплеткарош м онај који прави сплетке, интригант, смутљивац.
сплеткаш , -аша м в. сплеткар.
сребрењак , -ака м в. сребрњак.
сребрњак , -ака м сребрн новац.
срећковић м експресивно: срећник.
срећник м (вар. сретник) онај који има среће, срећан човек.
стажер , -ера м в. стажист(а).
стажист(а) , -е м онај који је на стажу (2), у приправничкој служби, приправник.
степеник м в. степеница.
степеница ж једна од степенасто положених хоризонталних плоча, греда и сл. на које се ступа када се пење или силази: силазити низ степенице; пети се уз степенице; покретне степенице.
страдалац , -алца и -аоца и страдалник онај који страда или је страдао, невољник, патник.
стражара и стражарница ж зграда или просторија у којој се налазе стражари; нарочито подешена кућица за стражара на стражарском месту.
стругач , -ача м и стругалица ж оно чиме се струже, какав алат за стругање.
судилиште и судиште с место суђења, сам суд.
сумњалица ж (ж) особа склона претераном сумњању, сумњичењу.
сумњичавац , -авца м сумњичав човек, сумњалица.
сушара ж просторија или посебна зграда за сушење нечега (најчешће меса, дувана, воћа и др.), сушница.
сушница ж просторија у којој се нешто (обично месо или воће) суши; уп. сушити (2).
творец , -рца м 1. онај који је нешто створио (у односу на то дело), аутор; први стваралац на неком послу, оснивач: ~ слике; ~ наше књижевне критике. 2. рлг. бог као стваралац, створитељ света.
творитељ м творец, створитељ.
теоретик м грч. в. теоретичар.
теоретичар м а. онај који се бави теоријом, добар познавалац теорије. б. онај чије је знање књишко и није у вези са праксом.
ткаоница ж в. ткачница.
ткачница ж фабрика или занатска радионица за израду тканине; просторија у којој се тка.
тоталитарац , -рца м в. тоталитарист(а).
тоталитарист(а) , -е м присталица, приврженик тоталитаризма.
тровојка (тровојница) ж тривојна застава.

<p>тужаљка ж в. <i>тужбалица</i>.</p> <p>тужбалица ж 1. а. <i>исказивање туге, жалости за покојником речима и плачем, тужење; стихови или песма у одређеној, једноставној мелодији којом се гласно жали за неким или нечим, нарицаљка: ~ за умрлим четворогодишњим јединцем Угљешом; текст тужбалице; тужбалице и посмртни говори; ~ за животом; рубрика је постала ~ и не иде уз весело дух часописа; тужбалице типа: Ја сам губитник. б.</i> <i>лирска песма прожета тугом, сетним расположењем, елегџа: тужбалице које износе интимна тужења</i> 2. а. <i>жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка: храпави глас тужбалице. б.</i> <i>особа која се стално жали, тужи: дежурне тужбалице.</i></p>
<p>тужитељка (тужитељица) ж 1. <i>женска особа тужилац (1): главна ~ Хашког трибунала; државна ~; ~ тог суда; специјална ~ за организовани криминал; виша ~; републичка јавна ~. 2.</i> <i>она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом представком тужи некога суду: смрт родитеља и сестре тужитељки; тужитељица је наставила да ради у школи; послове разредне наставе тужитељица је обављала непрекидно.</i></p>
<p>тупавац, -авца м <i>онај који је тупав, умно ограничен, глуп.</i></p> <p>тупан, -ана м в. <i>тупавац.</i></p> <p>тупација м жарг. в. <i>тупавац.</i></p>
<p>ћевап и ћевапчић м (обично у мн.) <i>ваљчић самлевоног или исецканог меса испечен (или припремљен за печење) на жару (на роштиљу).</i></p>
<p>ћелавац, -авца м <i>онај који је ћелав.</i></p> <p>ћелавко м в. <i>ћелавац.</i></p>
<p>ћопавац, -авца м <i>онај који ћопа, шепа, шеповац.</i></p> <p>ћопо, -а и -е м <i>хип. и ир. од ћопавац; уп. ћопа.</i></p>
<p>ћоро, -а и -е <i>хип. и ир. од ћоравац; уп. ћора.</i></p>
<p>ћоса, -е м <i>онај који је ћосав; уп. ћоса.</i></p>
<p>увредилац, -иоца и увредитељ м <i>онај који вређа, наноси или је нанео некоме увреду.</i></p>
<p>угњетавац, -ача м в. <i>угњетач.</i></p> <p>угњетач, -ача м <i>онај који некога угњетава, тлачи, тлачитељ.</i></p>
<p>узвисина ж <i>узвишица.</i></p> <p>узвисица ж <i>узвишица.</i></p> <p>узвишица ж <i>уздигнуто место, место више надморске висине од околине, узвишење.</i></p>
<p>управитељ м <i>онај који управља, руководи чиме, старешина, шеф.</i></p> <p>управник м <i>онај који управља, управитељ, старешина, шеф: ~ имања.</i></p>
<p>управитељица ж в. <i>управница.</i></p> <p>управитељка ж в. <i>управница.</i></p> <p>управница ж <i>жена управник.</i></p>
<p>усвојилац, -иоца и усвојитељ, -а м <i>онај који усваја туђе дете.</i></p>
<p>усисавач, -ача м в. <i>усисивач.</i></p> <p>усисивач, -ача м <i>апарат за усисавање прашине (обично у домаћинству).</i></p>
<p>утемељач в. <i>утемељивач.</i></p> <p>утемељивач, -ача м 1. <i>онај који поставља темељ нечему, творац, оснивач нечега. 2.</i> <i>члан неког друштва, организације који материјално омогућује, потпомаже опстанак, рад тога друштва.</i></p> <p>утемељитељ м в. <i>утемељивач.</i></p>
<p>учитељица ж <i>жена учитељ.</i></p> <p>учитељка ж нар. в. <i>учитељица.</i></p>
<p>хвалисавац, -авца м <i>хвалисав човек.</i></p> <p>хвалиша м в. <i>хвалисавац.</i></p>
<p>хранитељка (хранитељица) ж 1. а. <i>жена хранитељ; она која храни, отхрањује некога; дадиља. б.</i> <i>уопштено оно што храни: земља ~; Србија ~. 2.</i> <i>нар. хип. крава (овца или коза) која даје млеко и храни породицу: крава ~.</i></p>
<p>цвећара ж <i>продавница цвећа.</i></p> <p>цвећарница ж в. <i>цвећара.</i></p>
<p>цветњак м <i>башта, врт са цвећем, цветна башта (обично у саставу дворишта).</i></p> <p>цвећњак м в. <i>цветњак.</i></p>

чергар , -ара м 1. онај који станује под чергом, скитачки Циганин, Ром. 2. фиг. онај који се много сели, сељака из места у место, потуцало (скитница). чергаш , -аша м в. чергар.
читалац , -аоца м онај који чита књиге, новине, часописе и др. текстове: страствени ~ белетристике; ~ новина. читатељ м в. читалац.
читатељка (читатељица) ж жена читалац.
цепар м в. <i>цепарош</i> . цепарош м онај који краде из туђих џепова, који се бави ситном крађом, допов на ситно.
шансонџер в. шансоњер. шансоњер , -ера м певач шансона; композитор шансона.
шашавац , -авца м в. <i>шашавко</i> . шашавко м <i>шашав човек, будала, глупак</i> .
шефица (шефовица) ж женска особа шеф.
шизофреник в. <i>шизофреничар</i> . шизофреничар м онај који болује од шизофреније.
ширилац , -иоца и ширитељ м онај који нешто шири, разноси, разносач, преносилац; пропагатор: ~ клица; ~ заразе; ~ вести; ~ идеја.
шкртац , шкрца м <i>шкрт човек, тврдица, циција</i> . шкртица ж (м) <i>шкрта особа, тврдица, циција</i> .
шљивак , -ака м в. <i>шљивик</i> . шљивар , -ара м в. <i>шљивик</i> . шљивик , -ика м <i>воћњак засађен шљивама, шљивов воћњак</i> .
штрајкач , -ача (штрајкаш, -аша) м онај који штрајкује, учесник штрајка.

Табела 6: Лексеме у односу потпуне синонимије

4.1.1.1. Анализа потпуних синонима – главни модели и тенденције. Као што се из приложене табеле може видети, примери који су у односу праве потпуне синонимије међусобно су веома разноврсни, како по семантици, тако и по творбеним моделима, односно по суфиксима којима су изведени. Оно што је пак свима њима заједничко јесте да имају једно или мањи број значења у својој структури, јер би им у супротном свакако било знатно теже да остваре овај тип односа. Међутим, иако примери јесу веома разноврсни, ипак се могу издвојити поједини модели који су чешће у односу потпуне синонимије.

4.1.1.1.1. Потпуни синоними међу лексемама мушког рода које означавају особе. Када су у питању именице које означавају особе, може се приметити да однос пуне еквиваленције веома често остварују лексеме на *-ик* и *-(ич)ар*: *агностик – агностичар, гностик – гностичар, догматик – догматичар, еклектик – еклектичар, лирик – лиричар, прагматик – прагматичар, скептик – скептичар, сколастик – сколастичар, теоретик – теоретичар*. Лексеме овог типа обично означавају само следбеника, присталицу одређеног правца или учења, а и у ретким ситуацијама када развију неко секундарно значење (нпр. *онај који се слепо држи неке догме, онај који је скептичан, који показује скепсу, неповерљив према нечему*), обе именице се могу употребити у истом значењу.¹⁸¹ Премда Б. Тафра (2005: 273) као примере за парониме у хрватском, између осталих, наводи управо и парове *лирик – лиричар* и *догматик – догматичар*,

¹⁸¹ Код лексема попут *догматик – догматичар* и *скептик – скептичар* приметили смо да је обично то секундарно значење постало доминантно у језику, мада је у неким случајевима било тешко оценити да ли је неко само по природи сумњичав или се слепо држи норми или је присталица скептицизма, односно неко ко се бави догматиком, премда у многим случајевима вероватно није ни могуће одвојити ова два значења јер је присталица скептицизма и по природи неко ко је склон сумњи. У случају оваквих примера, када постоји и секундарно значење, могло би се очекивати да је дошло до десинонимизације, односно да једна лексема означава следбеника, а друга носиоца особине, али корпус код ових конкретних примера за сада не показује такве разлике. Обе се, наиме, најчешће користе у секундарном значењу: *скептик и критичар, скептик из публике, и највећим скептицима је јасно...*, *оно у шта су скептици сумњали, ипак је истина : грлати скептичари, рођени скептичари, европски скептичари, скептичари који сумњају у то да ли ће ова Влада опстати још три и по месеца* и сл.

корпус савременог српског језика не показује никакве разлике (осим у фреквентности) међу овим именицама: *религијски догматици, неолиберални догматици, совјетски догматици : окорели догматичар, љути догматичар, тоталитаристички догматичар, догматичар и фундаменталиста, верски догматичар, левичарски догматичар, проевропски догматичар; лирик од имена, бритки сатиричар и нежни лирик, Јакишић је поглавито лирик, усамљени лирик, Сремац је у души био лирик, најизразитији лирик међу надреалистима : велики лиричар српског романтизма, српски лиричар Јован Дучић, родољубиви лиричар, сликар лиричар* итд.

Поред тога, приметили смо да се однос тоталне синонимије врло учестало јавља међу именицама из категорије *nomina attributiva*, односно онима којима се упућује на носиоца одређене особине, пре свега када су грађене суфиксима *-ац* и *-ко*, али и у примерима са другим суфиксима (*-ак* и *-ан*, *-а* и *-о*, *-ац* и *-иша* и сл.): *глупак – глупан, грбавац – грбавко – грбоња, дроња – дроњо, ленчина – ленчуга – ленитина, мршавац – мршавко, плачљивац – плачљивко, плашљивац – плашљивко, прљавац – прљавко, слинавац – слинавко, тупавац – тупан – тупација, ћелавац – ћелавко, ћопавац – ћопо, ћоро – ћора, ћосо – ћоса, хвалисавац – хвалиша, шашавац – шашавко* и сл. Иако се у појединим случајевима може говорити о мањој или већој хипокористичности или пејоративности међу наведеним именицама, ове нијансе нису довољне како бисмо говорили о сличном, а не истом значењу, нити о томе да постоје контексти где се једна од њих не би могла употребити уместо друге (нпр. и за одраслог човека и за дете можемо рећи да је и *плашљивац* и *плашљивко*, и *плачљивац* и *плачљивко* и сл., иако се може рећи да суфикс *-ко* уноси нешто већу дозу хипокористичности). Због тога можемо начелно закључити да именице овог типа генерално нису склоне десинонимизацији, односно паронимизацији, мада ће о неким ретким изузецима бити речи у наставку анализе. Овде, такође, можемо додати и однос међу именицама од којих је једна општег рода (и мушког и женског), а друга најчешће мушког граматичког рода: *пијанац – пијаница, сањалица – сањар, сумњалица – сумњичавац, шкртац – шкртица* и сл. Међу именицама овог типа разлика је пре свега граматичке, а не семантичке природе.

Приметили смо, такође, да у многим случајевима корпус не показује никакву семантичку разлику између појединих лексема са завршетком *-ист(а)* и именица са неким другим формантима, најчешће страног порекла: *колаборант – колаборационист(а), прозаик – прозаист(а), стажер – стажист(а), тоталитарац – тоталитарист(а)* и сл.

Посебан, веома специфичан, однос постоји међу лексемама изведеним суфиксима *-лац* и *-тељ*. Многобројни примери оваквих парова нашли су се у табели са правим потпуним синонимима, али њихов број није ништа мањи ни у осталим табелама, што свакако сведочи превирању када је прерасподела ових суфикса посредни. Суфикси *-лац* и *-тељ* били су честа тема дериватолошких радова наших лингвиста у прошлости и разматрани и појединачно и у међусобном саодносу. Једна од најпознатијих дериватолошких полемика водила се управо поводом „спорног” или „жигосаног” суфикса *-тељ* између М. Стевановића и С. Бабића. Наиме, иако се централни спор у овим радовима водио око народности или ненародности суфикса *-тељ* и његове (не)продуктивности у савременом језику,¹⁸² у свим овим чланцима могу се наћи занимљива запажања аутора о семантици испитиваног суфикса и његовом саодносу са другим суфиксима, у првом реду са суфиксом *-лац*, што је за наше истраживање од посебне важности. На пример, разматрајући однос између ова два форманта, М. Стевановић (1964: 8–9) истиче да се суфикс *-тељ* углавном употребљава да означи вршиоце апстрактних, духовних радњи и да

¹⁸² М. Стевановић, наиме, под утицајем А. Белића, сматра да је суфикс *-тељ* у савременом српскохрватском језику непродуктиван и да се, уколико се он употребљава у новије време, то може објаснити руским утицајем, као и да је управо под тим утицајем оживео у речима попут *градитељ* и *сниматељ* и именицом која се у то време тек јављала – *водителј* (емисије) (Стевановић 1964: 5–6). С друге стране, С. Бабић наводи велики број нових речи са суфиксом *-тељ*, односно речи које нису забележене у РЈАЗУ: *изнајмитељ, изрицатељ, обожаваатељ, починитељ, проучаватељ, рушитељ, сниматељ, спасаваатељ* итд. и истиче да су многе лексеме на *-тељ* изузетно фреквентне у језику (*градитељ, истражитељ, љубитељ, обожаваатељ, старатељ, учитељ, угоститељ* и сл.) (Бабић 1962: 114).

„ни народ, ни Вук, ни други који писац, ни пре ни после њега, за означавање вршилаца одређених физичких радњи никад нису употребили именице на *-тељ*”. С друге стране, С. Бабић (1973а: 92) наводи да се „и значењу *izvedenica sa sufiksima -telj i -lac* не може запознати никаква разлика”, а да „*razlika kao Spasitelj 'Isus Krist' i spasilac 'čovjek koji spasi'* случајно је разједначавање синонимних облика због велике запослености riječi *spasitelj* са суženим значењем на једну особу. Таквих разједначавања нема много, а ни то није орçенито усвојено”. Иако Бабић дистрибуцију суфикса *-лац* и *-тељ* разматра пре свега из угла глаголског вида, односно чињенице да се суфиксом *-тељ* изведенице граде и од свршених и од несвршених глагола, а суфиксом *-лац* само од несвршених, на једном другом месту у истом раду аутор примећује да су изведенице на *-лац* чешће само у административним и индустријским називима, што би, према његовим речима, могло бити последица новијег утицаја на језик (будући да су у питању изведенице новијег порекла) или утицај старе традиције: „*viša i intelektualna zanimanja izriču se izvedenicama sa -telj*, а *fizička drugim sufiksima*, међу њима и са *-lac* (Бабић 1973а: 93), мада у наставку изражава сумњу у вероватноћу такве прерасподеле. Суфиксом *-тељ* бавила се из различитих углова и Стана Ристић (1982). Она наводи да је чешки лингвиста Докулил, одређујући семантику глагола који су у основи изведеница на *-тељ*, истакао да су то глаголи који означавају интелектуалне радње (Ристић 1982: 196). То је у складу са оним што је М. Стевановић закључио у вези са српским језиком – да је суфикс *-тељ* почео губити народни карактер када се почео везивати за глаголске основе које су означавале духовне или апстрактне делатности (1964: 5–6). С. Ристић додаје и да до сада није тачно утврђено у ком је раздобљу развоја словенских језика суфикс *-тељ* изгубио своју широку употребу, али да се може закључити „да је први словенски писани језик – старословенски – проширио наслеђену употребу овог суфикса и свој изражајни потенцијал, јер је био језик црквених књига, преко кога су Словени примали хришћанство”, па је тако суфикс *-тељ* преузео улогу да означава вршиоце апстрактних духовних радњи (Ристић 1982: 196). Међутим, савремени језички материјал, како истиче ауторка, показује да изведенице на *-тељ* не означавају само вршиоце духовних и апстрактних радњи, него и других делатности и имају ширу употребу и у књижевном и у народном језику (1982: 196). Ми, нажалост, немамо целокупни списак изведеница са суфиксом *-тељ*, већ искључиво примере у којима је он конкурентан са неким другим суфиксима, па не можемо доносити судове о његовој генералној продуктивности и учесталости, већ искључиво о семантичким сличностима и разликама у оквиру веза које остварује са другим суфиксима.

Наша грађа и испитивање корпуса показују да се синонимима у актуелном језичком тренутку могу сматрати следеће лексеме:

- **будилац** (*неуморни будилац наше старе славе; народни будиоци; будилац лавовског књижевног живота*) : **будитељ** (*чудотворни будитељ и храбритељ верске и националне свести; будитељи српског народа; будитељи и просветитељи; будитељи грађанске свести код Срба*);
- **гледалац** (*гледалац из публике; 1.000 гледалаца; пажња гледалаца; велики број гледалаца; позоришни гледаоци; присутни гледаоци; реакције гледалаца*) : **гледатељ** (*бројни гледатељи; 300 гледатеља; радознали гледатељи; гледатељи Европског првенства; учесници и гледатељи*);
- **градилац** (*градилац мостова; градиоци коридора; градилац цркава; рушилац и градилац; савестан градилац; градилац мира и стабилности*) : **градитељ** (*градитељ мостова; нелегални градитељи; градитељи палате; градитељ цркава и манастира; уметници и градитељи да стварају ремек-дела; градитељ споменика; градитељи новог светског поретка; градитељ мира; градитељ инструмената; градитељ телескопа*);
- **жалилац** (*жалилац указује на повреду одредбе члана; Апелациони суд је утврдио да су жалиоци...; захтев жалиоца; приговор жалиоца*) : **жалитељ** (*српски жалитељи пред Европским судом за људска права*);

- **известилац** (известилац Европског парламента за Србију; известилац Уједињених нација; известилац Парламентарне скупштине Савета Европе; судија известилац, специјални известилац) : **известитељ** (известитељ Уједињених нација; известитељ Европског парламента; специјални известитељ);
- **кришилац** (кришилац људских права; кришилац ауторских права; кришилац закона; кришилац прописа) : **кришитељ** (кришитељ људских права; кришитељи Устава Србије; кришитељ закона);
- **обожавалац** (обожавалац Ђорђа Балашевића; обожавачи широм света; обожавалац аутомобила; обожавачи култне серије; обожавачи киселих краставчића; обожавачи оптуженог за ратне злочине; сусрет са обожавачима; велики обожавалац; обожавачи богиње Кели) : **обожаватељ** (обожаватељи Битлса; верни обожаватељи; највише обожаватеља има Новак Ђоковић; обожаватељи Русије; обожаватељи тетриса; обожаватељи Слободана Милошевића; обожаватељи стрипа);
- **победилац** (једини Победилац смрти и греха; таквих победилаца црква броји на хиљаде; као победилац он уђе и Јерусалим; Он је победилац сваког зла; победилац греха; Исус Христ је победилац; победилац злих духова; победилац телесних жеља; победилац страсти и порока, победилац Грка; победилац Турака; победиоци над Хитлером; победилац у рату; Угарска ће изаћи као победилац) : **победитељ** (победитељ зла; победитељ смрти; победитељ греха; победитељ над ђаволом; победитељ тамних сила; Господ Победитељ; победитељ Срба на Марици);¹⁸³
- **поверилац** (банке су, као повериоци, овлашћене да продају некретнину; одбор поверилаца; хипотекарни поверилац; морају се измирити обавезе према повериоцима; дужник и поверилац) : **поверитељ** (дужност према својим поверитељима; по вољи поверитеља);
- **подносилац** (подносилац пријаве; подносилац захтева; подносилац понуде; подносилац представке; подносилац жалбе; подносилац предлога; подносилац притужбе; подносилац молбе) : **подносиатељ** (подносиатељ представке; подносиатељ притужбе; подносиатељ жалбе; подносиатељ предлога);¹⁸⁴
- **посетилац** (посетиоци блага; посетиоци портала; посетиоци сајта; посетиоци изложбе; посетиоци сајма; посетиоци Балија; посетиоци из целог света) : **посетитељ** (посетитељи Егзита; посетитељи сајта Политикиног забавника; посетитељи конференције; посетитељи портала; посетитељи музеја);
- **починилац** (починилац злочина; починилац кривичног дела; починиоци ратних злочина; непознати починилац; санкционисати починиоце; починилац насиља; починилац прекршаја; починиоци и налогодавци; починилац геноцида; починилац сексуалног деликта; починилац напада) : **починитељ** (починитељи никада нису ухваћени и кажњени; починитељ злочина; починитељ терористичког чина; непознати починитељи демолирали су православно гробље; починитељ силовања; починитељ геноцида);
- **прогонилац** (постаје прогонилац младог брачног пара; љути прогонилац хришћана; прогониоци родољуба, прогонилац свих који другачије мисле) : **прогонитељ** (прогонитељ хришћана; прогонитељ муслимана; прогонитељ вампира; османлијски

¹⁸³ Обе лексеме – и *победилац* и *победитељ* – јављају се примарно у контексту религије и духовне победе, а секундарно у контексту победе у рату. Притом, у религијском смислу нешто је чешћа лексема *победилац* (192 : 105), иако бисмо очекивали да по аналогији са *спаситељ*, *створитељ*, *сведржатељ* и сл. предност буде дата лексеми *победитељ*.

¹⁸⁴ Пишући о односу лексема са суфиксима *-лац* и *-тељ*, М. Стевановић каже да му је непознато да се поред, између осталих примера, према *подносилац* јавља *подносиатељ* (1964: 3). Ипак, ми смо у корпусу ову лексему забележили 101 пут.

прогонитељи Срба; Бин Ладенови прогонитељи; прогонитељи шпанских Јевреја; прогонитељи кнеза Павла);¹⁸⁵

- **увредилац** (осветићу се томе увредиоцу; непријатељ и увредилац) : **увредитељ** (кротак према својим увредитељима; спасио свог мучитеља и увредитеља; увредитеља посрамио);
- **усвојилац** (усвојилац детета; усвојилац или старалац; потенцијални усвојиоци; усвојилац из потпуног усвојења; родитељи усвојиоци; страни усвојиоци; усвојилац знања) : **усвојитељ** (родитељ, усвојитељ или старатељ; усвојитељи девојчице; потенцијални усвојитељи; усвојитељ имају правни статус родитеља; скупштина као усвојитељ амандмана; усвојитељи паса);¹⁸⁶
- **читалац** (читалац романа; читалац књиге; читалац форума; читалац портала; читалац часописа; читалац листа; читалац новина; писци и читаоци; наши верни читалац) : **читатељ** (читатељ књиге; читатељ Јеванђеља; читатељ портала; широк круг читатеља; читатељ новинског чланка; пажљиви читатељ; читатељи Блица; читатељ поезије; читатељ сајта);
- **ширилац** (ширилац неистина; ширилац противсрпске пропаганде; ширилац оптимизма) : **ширитељ** (ширитељ мржње; ширитељ неморала; ширитељ зла; ширитељ гласина; ширитељ догме; ширитељ лажу; ширитељ уранијум-демократије).

О томе да међу овим лексемама није дошло ни до каквог разједначавања могле би сведочити и бројке које упућују на њихову фреквентност у корпусу: обично је једна знатно чешћа од друге (уп. будилац 5 : будитељ 23; гледалац 10.480 : гледатељ 251; градилац 5 : градитељ 3.635; жалилац 580 : жалитељ 5; кришилац 18 : кришитељ 39; обожавалац 3.215 : обожаватељ 816; поверилац 8.928 : поверитељ 12; подносилац 14.704 : подносиатељ 101; посетилац 43.290 : посетитељ 83; починилац 6.288 : починитељ 256; прогонилац 45 : прогонитељ 269; увредилац 5 : увредитељ 6; усвојилац 200 : усвојитељ 456; читалац 34.279 : читатељ 445; ширилац 5 : ширитељ 22 и сл.), па је реалније очекивати, будући да су у питању јединице са истом значењском вредношћу, да ће једна, она са нижом фреквенцијом, нестати из система, а да ће се друга изборити за свој статус. Што се тиче семантике ових изведеница и глагола којима су мотивисани, у већини случајева заиста је реч о неким апстрактним или интелектуалним радњама, али се не може установити правилност када ће која изведеница бити учесталија и преузети примат: нпр. од глагола *градити*, чак и онда када је у питању грађење конкретних објеката, знатно је учесталија лексема *градитељ*, а од глагола *читати*, иако је посредни интелектуална активност, доминантна је именица *читалац*, као и код глагола *обожавати*, где огромну предност има изведеница са *-лац*, иако је у питању поново апстрактна активност. Чињеница ипак јесте да се суфикс *-тељ* готово искључиво везује за апстрактне или

¹⁸⁵ Можда се лексема *прогонилац* за нијансу чешће јавља у контексту прогањања познатих личности (*прогонилац глумице, прогонилац Бритни Спирс*), а лексема *прогонитељ* у контексту верника, али се и лексема *прогонитељ* јавља у контексту славних особа (у тексту о прогонитељу и жртви, о фудбалеру који је имао свог прогонитеља и сл.), тако да у овом тренутку не можемо још увек говорити о десинонимизацији, али свакако постоје назнаке.

¹⁸⁶ У случају пара *усвојилац : усвојитељ* на основу језичког осећања очекивали смо да је у овом примеру дошло до разједначавања, па да ће се лексема *усвојитељ* чешће јављати у контексту деце и породице, а именица *усвојилац* уз, на пример, скупштину, знање и сл. Међутим, корпус, за сада, не показује такво стање: скупштина се јавила као *усвојитељ* амандмана, док се *усвојилац*, као и *усвојитељ*, најчешће везује за децу. Ипак, о тежњи да се лексема *усвојитељ* терминологизује у области права сведочи и промена Закона о финансијској подршци породици са децом, где у изменама и допунама овог закона, у члану 10 став 2, експлицитно стоји да се „реч *усвојилац* замењује се речју *усвојитељ*” (СрпКор). Можда ће *усвојитељ* тако у будућности постати термин за онога ко усваја дете, а *усвојилац* ће постати онај ко усваја нешто друго, односно верификује нешто. За сада се обе лексема најчешће јављају у контексту усвајања деце.

пак интелектуалне радње, мада има и оних примера где то није случај: *градитељ*, *починитељ*, *посетитељ* и сл.

Видимо, дакле, да у великом, можда и највећем, броју примера изведенице са суфиксима *-лац* и *-тељ* стоје у односу потпуне синонимије и међу њима се не уочавају никакве значајне разлике, осим у фреквентности и тешко је доћи до неке егзактне и прецизне правилности њихове прерасподеле. Међутим, као што смо рекли, примера са овим суфиксима има и међу различитим врстама паронима, о чему ће у наредни поглављима бити речи. У сваком случају, реч је о веома сложенем и често непредвидивом саодносу изведеница са суфиксима *-лац* и *-тељ*.

4.1.1.1.2. Потпуни синоними међу лексемама женског рода које означавају особе. Што се моционих именица тиче, оне се најчешће налазе у односу потпуне синонимије, односно код њих се у већини случајева не уочавају никакве семантичке разлике, већ пре свега разлике у фреквентности и територијалној распрострањености. Иако Р. Бошковић (1936: 46–52) наводи да је у српскохрватском језику *-ица* главни моциони суфикс, док је *-ка* ретко, са чим се слаже и Б. Ћорић (1982: 20),¹⁸⁷ наша грађа показује да заправо суфикс *-ка* све више потискује прасловенски суфикс *-ица* када је у конкуренцији са њим: уп. *ауторка* (9.624) : *ауторица* (368), *бранитељка* (109) : *бранитељица* (22), *владарка* (354) : *владарица* (32), *водителјка* (4.460) : *водителјица* (289), *директорка* (17.066) : *директорица* (1.973), *докторка* (4.871) : *докторица* (515), *љубитељка* (103) : *љубитељица* (16), *тужитељка* (724) : *тужитељица* (124), *читатељка* (991) : *читатељица* (11) и сл.¹⁸⁸ Испитујући мовиране фемининуме од лексема на *-тељ*, С. Ристић је такође дошла до закључка да су именице на *-тељица* синонимичне са онима на *-тељка*, а да у савременом језику њихова расподела показује тенденцију територијалне дистрибуције (1983: 10–11),¹⁸⁹ али и да је значење супруге вршиоца радње ипак нешто више својствено суфиксу *-тељка* него суфиксу *-тељица*. Приметили смо, међутим, да је ова разлика у највећем броју случајева нестала – како код лексема са овим суфиксима, тако и код лексема са другим моционим формантима – јер се значење супруге углавном изгубило, па су тако лексеме овог типа из категорије синопаронима (о којој ће касније бити више речи) прешле у групу потпуних синонима и потпуно изједначиле своја значења (нпр. **управитељица ж жена управитељ** : **управитељка ж 1. в. управитељица. 2. управитељева жена, учитељица ж жена учитељ** : **учитељка ж нар. 1. в. учитељица. 2. учитељева жена** и сл.). Поред тога, ауторка додаје и да су синонимичне изведенице са *-тељица* и *-ачица*, ако су им основне речи (маскулинуми) образовани од истих глагола и наводи примере попут *читачица* : *читатељица*, *управљачица* : *управитељица*, *тровачица* : *троватељица*, *снимачица* : *сниматељица*, *носачица* : *носителјица* и сл. (Ристић 1983: 10). Ми, нажалост, већину ових лексема немамо у грађи јер их нису потврдили РСЈ или електронски корпус (бар не обе), а са синонимичношћу првог пара се не бисмо могли сложити, што ћемо објаснити у делу о потпуним паронимима. На крају, апсолутна еквиваленција, осим у фреквентности и дистрибуцији, забележена је и код великог броја мовираних фемининума изведених другим конкурентним суфиксима: *асистенткиња* (451) : *асистентица* (15), *врачара* (465) : *врачарица* (21), *робиња* (865) : *ропкиња* (27) итд.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Међутим, у монографији из 2008. године, Б. Ћорић такође запажа узмицање суфикса *-ица* пред суфиксом *-ка* у моционој творби и сматра да треба претпоставити да ће у новим образовањима предност имати суфикс *-ка* (2008: 222).

¹⁸⁸ Изузетке представљају парови попут *видарица* (51) : *видарка* (14), *писатељица* (1.894) : *писатељка* (70), *учитељица* (5.307) : *учитељка* (14) и сл.

¹⁸⁹ Облици са *-ица* чешћи су на западном делу језичке територији, као и у Војводини у одређеним случајевима, док су облици на *-ка* обичнији у централном и источном језичком подручју. У примерима из хрватског језичког стандарда готово се искључиво користе облици на *-ица*, па нам се чини да је, као у случају односа *-лац* и *-тељ*, реч о инсистирању на продубљивању разлика између језичких стандарда.

¹⁹⁰ Занимљиво је да у пару *католикиња* и *католкиња* РСЈ упућује на облик *католкиња*, иако у Правопису (2010) експлицитно стоји: **католик, католикиња** (не *католкиња*), а и у више радова је писано о неправилном начину творбе овог облика.

Због тога можемо закључити да категорија мовираних фемининума генерално није склона десинонимизацији, премда ће о неколиким изузецима бити речи у наставку.

4.1.1.1.3. Потпуни синоними у категорији *nomina loci*. Велики број потпуних синонима може се наћи и у категорији *nomina loci* код лексема творених различитим суфиксима: нпр. *багремар* : *багрењак*, *буквик* : *буковик*, *врбак* : *врбик*, *голубарник* : *голубињак*, *гробиште* : *гробљиште*, *звонара* : *звоник*, *казнионица* : *казниона*, *књижара* : *књижарница*¹⁹¹, *кокошарник* : *кокошињац* : *кокошињак*, *месара* : *месарница*, *пасиште* : *пашњак*, *пекара* : *пекарница*, *перионица* : *праоница*, *продавница* : *продаваоница*, *сенара* : *сеник*, *сметиште* : *сметлиште* : *сметљиште*, *стражара* : *стражарница*, *судилиште* : *судиште*, *сушара* : *сушница*, *ткаоница* : *ткачница*, *цвећара* : *цвећарница*, *шљивар* : *шљивак* : *шљивик*. Као што смо у претходним поглављима рада видели, месне именице могу се градити великим бројем суфикса, али је јасно да се поједини профилишу као прототипични, док се други све ређе користе за грађење овог типа именица. О суфиксу *-(и)она* и односу нормативиста према њему већ је било речи и корпус недвосмислено показује да се именице са овим суфиксом веома ретко или уопште не користе. Пошто између наведених лексема нема семантичке разлике, могли бисмо само говорити о тенденцијама појединих суфикса, и то на овом ограниченом узорку. Приметили смо, на пример, да у односу између суфикса *-ара* и *-арница*¹⁹² у већини случајева превагу односе изведенице са *-ара*, осим у случају пара *стражара* – *стражарница*. Једно објашњење могло би бити да суфикс *-ара* тежи уобличавању локативних именица које означавају називе различитих продавница, услужних и занатских радњи, фабрика, места где се нешто производи и продаје, обавља каква делатност (*књижара*, *месара*, *пекара*, *сушара*, *цвећара* и бројне друге), а да су изведенице са суфиксом *-арница* чешће тамо где нема неке производне делатности, као у *стражарница*. Иако ово не можемо са сигурношћу тврдити, потврду да се лексеме са суфиксом *-ара* специјализују за место са неком услужном или производном делатношћу, а губе значење места где се нешто само налази дају нам и парови попут *сенара* и *сеник* (*зграда*, *просторија* или *место на отвореном где се држи сено*) и *звонара* и *звоник* (*торањ* (обично *црквени*) *где су смештена звона*), где су облици на *-ик* знатно чешћи (*звонара* 124 : *звоник* 1.955, *сенара* 5 : *сеник* 74). Друго објашњење би, наравно, могло бити да облици на *-ара* потискују оне на *-арница* зато што су краћи. Што се односа суфикса *-иште* и *-лиште* тиче, како М. Киршова наводи (1999: 26), суфикс *-лиште* се по својим функцијама не разликује од суфикса *-иште*, већ се *-иште* додаје на основе које се завршавају на сугласник или сонант, а *-лиште* на самогласник, и то се добро види на примеру образовања од истог корена: *игриште* – *игралиште*, *париште* – *парилиште*, *судиште* – *судилиште*, а исто потврђују и примери из нашег корпуса, попут *сметиште* – *сметлиште*, *судиште* – *судилиште*.¹⁹³ У осталим примерима, тешко је запазити одређену системност: на пример, у пару *врбак* и *врбик* чешће се

¹⁹¹ У случају лексеме *књижарница* било је веома тешко открити њену тачну семантику у савременом српском језику јер се у корпусу јављала готово искључиво у оквиру назива издавачких кућа: *Издавачка књижарница Зорана Стојановића* и *Издавачка књижарница Геце Кона*.

¹⁹² Творба именица са завршетком *-арница* тумачи се у литератури на два начина: изведенице овога типа се сматрају или деноминативима са суфиксом *-ница* (од именица које означавају вршиоца радње, односно имаоца занимања, попут *пекар*, *књижар*, *месар*, *цвећар* и сл.) или девербативима и деноминативима са суфиксом *-арница* (*пек-арница*, *мес-арница*, *цвећ-арница* итд.). Иако се формално могу сматрати изведеницама од именица на *-ар*, њихова семантичка парафраза више одговара другом тумачењу, тако да ћемо ми у овом случају говорити о суфиксу *-арница* (исп. Киршова 1999: 45–46). Киршова, наиме, каже да би дефиниције помоћу *nomina agentis* у многим случајевима биле вештачке или недовољно тачне (нпр. ако бисмо лексему *коцкарница* дефинисали као „просторију за коцкаре”, тиме бисмо њено значење сузили само на активне, сталне коцкаре, што не мора бити случај). В. и Клајн 2003: 164–165.

¹⁹³ Занимљиво је да су поједини лингвисти, попут Ђ. Даничића и Т. Маретића, сматрали да *-л-* у суфиксу *-лиште* води порекло од *л* из радног глаголском придева: *радлиште* – *радио* < *ради*. Међутим, како наводи М. Киршова, иако се према мишљењу појединаца лексеме на *-лиште* граде од радних придева прошлог времена, у њиховој семантици нема значењске нијансе прошле радње, односно оне не означавају место где се нека радња вршила, већ где се врши: нпр. *купалиште* – место на обали погодно за купање; *клизалиште* – место покрито ледом за клизање и сл., тако да с обзиром на семантику није вероватно схватити радни придев као основу, иако је са формалног становишта то могуће (Киршова 1999: 27).

јавља облик са *-ак* (110 : 8), а у пару *шљивак* и *шљивик* – онај на *-ик* (333 : 25). Такође, у примеру *голубарник* – *голубињак* однос је 147 : 7 у корист облика *голубарник*, док се у низу *кокошарник* – *кокошињак* – *кокошињац* најчешће јавља последњи облик (63 : 6 : 343).

Као што смо видели, велики број потпуних синонима у оквиру истокоренских суфиксираних заједничких именица изведен је суфиксима *-лац* и *-тељ*, *-ац* и *-ко* и *-ик* и *-(ич)ар* када је мушки род посредни. Поред тога, важно је запазити да именице у оквиру категорије *nomina attributiva* и оне у оквиру фемининатива нису склоне ступању у однос паронимије, односно најчешће стоје у односу потпуне синонимије. Исти је случај и у великом броју лексема са различитим суфиксима из категорије *nomina loci*.

У осталим примерима углавном је реч појединачним случајевима, било да се ради о истој основи, а различитим суфиксима, било да је реч о различитим основама, а истом суфиксу или чак и у ситуацијама када се и основа и суфикс разликују: *армирач* : *армирац*, *бродоломац* : *бродоломник*, *достојанственик* : *достојник*, *косац* : *косач*, *просац* : *просилац*, *творац* : *творитељ*, *управитељ* : *управник*, *чергар* : *чергаши*, *штрајкач* : *штрајкаш*; *даривалац* : *даровалац*, *угњетавач* : *угњетач*, *утемељач* : *утемељивач*, *цветњак* : *цветињак*; *беспослењак* : *беспосличар*, *бунтовник* : *бунција*,¹⁹⁴ *завидљивац* : *завидник*, *лажљивац* : *лажов*, *надзиратељ* : *надзорник* итд.

4.1.1.2. Семантичке и остале промене у оквиру потпуних синонима. Оно што је важно запазити јесте да су многе од лексема из групе потпуних синонима од почетка, односно од времена од кога ми пратимо њихов развој (почетак друге половине XX века), биле у овом односу, док су неке временом и различитим семантичким процесима то постале.

4.1.1.2.1. Лексеме које нису претрпеле никакве промене. Код лексема из прве групе, оних које су од почетка потпуни синоними, у одређеним примерима се ништа није променило ни у погледу значења ни у погледу учесталости, односно и даље је фреквентнија она лексема на коју РМС упућује као на уобичајенију: нпр. *бербер* – *берберин*, *беспослењак* – *беспосличар*, *достојанственик* – *достојник*, *казнионица* – *казниона*, *посетилац* – *посетитељ*, *прималац* – *приматељ*, *цепар* – *цепарош* итд. Једини пар лексема који у овој групи заслужује посебну пажњу јесте *владалац* и *владар*. Наиме, Б. Ћорић наводи да у пару *владалац* – *владар* постоји однос делимичне конкуренције, што би значило парцијалне синонимије, „будући да поред значења „онај који влада”, ова друга значи и *краљ*, *цар*” (2008: 222). Међутим, према речницима се може закључити да ове две лексеме стоје у односу тоталне синонимије (РМС: **владалац**, -аоца м = *владар онај који влада*, *управља државом* : **владар**, -ара м = *владалац*; РСЈ: **владалац**, -аоца м в. *владар* : **владар**, -ара м *врховни поглавар у монархистичком систему владавине; монарх, господар*), што потврђују и примери из нашег корпуса: *владалац српског народа; велики српски владалац Михаило Обреновић; предузимљив и mudar владалац Јован Асен; римски владаоци; бугарски владалац; наши данашњи владаоци; Мирослав Мишковић, владалац из сенке; градски владаоци; владалац репертоара српских позоришта; владалац свог живота; љубав је највећи владалац : српски владари; угарски владари; моћни владар; владар Стефан Немања; последњи владар династије Обреновић; садашњи владари Србије; владар*

¹⁹⁴ Мада би се код лексема попут *бунтовник* и *бунција* могло очекивати да извесна семантичка разликовна нијанса ипак постоји будући да је *бунтовник* мотивисан придевом *бунтован*, а *бунција* глаголом *бунити* (*се*) или именицом *буна* (дефиниција гласи: *онај који се буну против постојећег стања, који учествује у буну*), па би *бунтовник* требало да означава носиоца особине, а *бунција* вршиоца радње, примери из корпуса показују да се обе лексеме употребљавају у истом значењу: *млади бунтовник; бунтовник без разлога; холивудски бунтовник; пробудите бунтовника у себи; бунтовници против Турака; стане бунтовнике звати на предају; управо да се бију с бунтовницима; погубљење бунтовника; хајдуке и бунтовнике : бунције против газда и страног завојевача; реформатори и бунције; вечити бунција; главни бунција; завереник и бунција*, што још једном сведочи о томе колико је некада танка граница између категорија *nomina agentis* и *nomina attributiva* (уп. и пар *лажљивац* и *лажов*). О промени семантичког тежишта са агентивности на квалификативност код суфикса *-ција* исп. Радић 1998.

Републике Српске; *владар подземног света; владар света; апсолутни владар тржишта; владар живота и смрти*. Према нашем истраживању обе лексеме се, дакле, подједнако употребљавају и у значењу онога ко уопштено влада и у значењу монарха.

4.1.1.2.2. Лексеме код којих се променила учесталост употребе. За разлику од лексема код којих се чак ни учесталост јављања није променила, има и оних код који се ништа у семантичком смислу није изменило, али се чешће користи она код које се у РМС упућује на неку другу лексему: нпр. код *агностик* се упућује на *агностичар*, а однос у корпусу је 14 : 322 у корист облика *агностик*; код лексема *картар*, *картарош* и *карташ* дефиниција стоји уз облик *карташ*, мада се он данас ретко јавља (17 пута), а најчешћи облик јесте *картарош*, а исти је случај и са именицама *сплеткар*, *сплеткарош*, *сплеткаш* итд. С друге стране, иако РСЈ у већини случајева прати стање у корпусу, у неким случајевима се и у њему даје предност мање фреквентним лексемама: **месара** ж **1. в. месарница, самотњак**, -ака м *в. самотник, сплеткарош* м *в. сплеткар* и сл.

4.1.1.2.3. Лексеме које су претрпеле семантичке промене (синонимизација). Међутим, много занимљивији случајеви од ових где се само учесталост јављања мењала јесу свакако они у којима су се одвијале различите семантичке промене, попут губљења или развијања значења, прерасподеле постојећих семантичких реализација или губљења одређених семантичких компоненти у оквиру одређених значења. На пример, од **безвѐрац**, -ерца м *онај који је без вере, атеист, безверник* м **а. онај који не верује у бога, неверник, атеист. б. човек туђе вере** (РМС) преко **безвѐрац**, -рца м *в. безверник, безверник* м *безверан човек, неверник, атеиста, безбожник; човек друге, туђе вере, иноверац* (РСЈ) дошли смо до тога да, према електронском корпусу, обе лексеме означавају искључиво човека који не верује у Бога, атеисту, а не и човека туђе вере. Губљењем разликовног секундарног значења потпуни синоними су постале и лексеме *ваљалица* и *ваљарица* (*ваљалица* је изгубила секундарно значење *млат, маљ који удара у сукно приликом ваљања*), *голубарник* и *голубињак* (*голубињак* је изгубио значење *шупља стена, јама у којој се легу дивљи голубови, голубњача*), *звонара* и *звоник* (код *звонаре* није забележено значење *животиња (обично овца) која носи звоно*), *поверилац* и *поверитељ* (лексема *поверитељ* се у корпусу није јавила у свом секундарном, у речнику обележеном са арх., значењу *онај који издаје налоге*), као и већ поменуте лексеме *управитељица* и *управитељка* и *учитељица* и *учитељка*, код којих је друга лексема из пара изгубила значење супруге вршиоца радње.¹⁹⁵

Поред оваквих примера, у корпусу су забележени и случајеви када су лексеме постале потпуни синоними тако што је једна од њих изгубила своје примарно значење, а највише таквих парова илуструје интерференцију између категорија *nomina agentis* и *nomina instrumenti*. Такви су случајеви код, на пример, лексема **садилица** ж **1. она која сади. 2. направа за сађење, садаљка, садиљка** и **садиљка** ж *садилица* (2), где у актуелном језичком тренутку обе лексеме означавају направу за сађење. Такође, наш корпус не упућује ни на разлику коју наводи РСЈ – да је **садилица** *прикључна пољопривредна машина за садњу, одн. сејање кромтира, а са додатним елементима и за друге послове, а садиљка дрво којим се буше рупе за сађење вртних биљака (нпр. паприке, купуса и сл.)*, односно да између ових лексема постоји разлика у сложености, односно једноставности направе за сађење, већ показује да обе лексеме означавају одређену машину за садњу. Сличан случај имамо и код лексема *косачица* и *косилица*, за које у РМС стоји **косачица** ж **1. женска особа косац (1). 2. строј, машина за**

¹⁹⁵ Забележени су и примери где су лексеме и пре губитка једног значења биле у односу тоталне синонимичности, што значи да су дато значење обе изгубиле, на пример, ни лексема *жалилац* ни лексема *жалитељ* нису забележене у значењу *онај који жали*, већ искључиво *онај који се жали*, као што су лексеме *прозаик* и *прозаист(а)* забележене само у значењу *писац који пише дела у прози*, али не и у значењима *практичан, послован човек* или *досадан, недуховит, сувопаран човек*. В. и *апотекарица* – *апотекарка, докторица* – *докторка, директорица* – *директорка* и сл., где су према подацима из речника обе лексеме означавале и жену која врши одређену радњу или има одређено занимање и супругу онога ко ту радњу врши, а данас имају само значење жене која се бави одређеном професијом.

кошење и **косилица** ж *косачица*, а у РСЈ **косачица** ж *пољопривредна машина за кошење траве, жита и косилица ж косачица (1)*; *мања косачица за кошење траве по дворишту, мањим парковима и сл.* Подаци из корпуса, међутим, не сведоче о томе да међу овим лексемама постоји разлика у величини, како би се могло закључити на основу дела дефиниције који се код *косилице* даје после тачке и запете: нпр. *тракторске косачице; електрична косачица; моторна косачица; сечива на косачици; фрезе и косачице : електрична косилица; мотокултиватори и косилица; сечива косилице; мотор косилице; косилице за траву; жање се косилицама.* Податак да се облици на *-(ач)ица* синонимизују са формама на *-лица* нимало не изненађују јер се све више послова не обавља ручно, па све мање потребе има за лексеме које означавају жену која одређену радњу обавља, чиме се стварају две синонимичне лексеме са инструменталном семантиком.

Губљењем примарног значења вршиоца радње потпуни синоними су постале и лексеме *стругач* и *стругалица*. Наиме, након што је лексема *стругач* изгубила значење *онај који струже, обрађује нешто стругањем* (у којем је значењу остала именица *стругар*), ступила је у однос тоталне синонимије са лексемом *стругалица*, што потврђују и примери из корпуса: *стругалица за лед; стругалица за пете; стругалица за зид : лопате и стругачи за лед; стругач за фуге; метални стругач; пластични стругач; стругач језика* и сл.¹⁹⁶ Примарно значење изгубиле су и лексеме *папучар* (*занатлија који се бави израдом папуча*) и *шефовица* (*шефова жена*), чиме су се изједначиле са лексемама *папучић* (*муж који се у свему потчињава жени, покорава жениној вољи*), односно *шефица* (*женска особа шеф*).

Овде бисмо могли додати и пример који је изазвао доста полемике у научној јавности, а у питању су лексеме *летелица* и *летилица*. Наиме, наши лингвисти попут М. Николића и М. Шипке разматрали су ове и сличне примере (*летелиште : летилиште, летелац : летилац*) и расправљали о њиховом нормативном статусу. М. Николић (1974: 122) наводи да речници углавном признају само облик *летелица*, осим РМС, који даје оба, али наводи да *летелица* означава справу за летење, док *летелица* може имати и то значење, премда примарно означава *птицу која издржава дуг лет*. Николић сматра да за такву семантичку диференцијацију нема оправдања и објашњава да је облик *летилица* настао по аналогiji са многобројним изведеницама на *-илац*. Подаци из електронског корпуса поткрепљују тврдњу М. Николића и показују да обе ове лексеме примарно и доминантно означавају *справу, апарат, направу за летење (авион, летећи тањир и сл.)*, а тек секундарно, и то обе спорадично, *птицу која лети*.¹⁹⁷

Кроз занимљиве процесе синонимизације, бар судећи по подацима из речника, прошле су и бројне друге лексеме. На пример, ако погледамо РМС и РСЈ, *скептик* је примарно *онај који је скептичан, који показује скепсу, неповерљив према нечему*, а секундарно *скептичар*, док је *скептичар* примарно *присталица, следбеник скептицизма*, а секундарно *скептик*. Подаци из електронског корпуса, међутим, показују да се обе ове лексеме примарно јављају у значењу особе која је скептична, сумњичава, неповерљива, а секундарно, и то врло ретко, у значењу присталице скептицизма. Сложен пут до потпуних синонима прошле су и лексеме *колаборант* и *колаборационист(а)*. У РМС *колаборационист(а)* је **а.** *сарадник у неком послу. б.* *ист. онај који је за време народноослободилачке борбе, за време окупације сарађивао с окупатором*, а *колаборант* само онај који је сарађивао са окупатором, односно *колаборационист(а) (б)*. Већ су у РСЈ ове две лексеме изједначене: **колаборант** *м в. колаборационист(а) и колаборационист(а)*, *-е м онај који је сарађивао са окупатором за*

¹⁹⁶ Код лексеме *стругач* забележили смо и пример *пнеуматски стругач*, што би могло значити да је *стругач* сложенија машина, а *стругалица* једноставнија направа (попут турпије), али у корпусу немамо довољно примера да то и докажемо. Такође, такав закључак не можемо поуздано донети ни на основу речничких дефиниција: **стругалица** *ж челично оруђе за стругање дрвета и метала, турпија*; исп. **стругач** (2) : **стругач**, *-ача м 1. онај који струже, обрађује нешто стругањем. 2. оно чиме се струже, ручни алат за стругање*; исп. **стругалица**, **стругаљка**, **стругало**, **стругача** (РМС).

¹⁹⁷ М. Шипка (2000) јединим исправним обликом сматра лексему *летелица*.

4.1.2. Непотпуна синонимија. Након што смо из грађе ексцерпирани лексеме за које је корпус показао да у актуелном језичком тренутку стоје у односу потпуне синонимије, односно да су у свим значењима подједнако заменљиве, запитали смо се постоји ли однос парцијалне синонимије код истокоренских лексема, тачније могу ли само одређена њихова значења (било примарна било секундарна) бити синонимична, док се код осталих семантичких реализација овај однос не јавља. Пошто код разнокоренских лексема можемо говорити о односу праве и неправе синонимије, као и о односу тоталне и парцијалне, реално би било очекивати да и код истокоренских лексема постоје различите врсте синонимије у зависности од значења која се саодносе и ступају у овај однос. Међутим, није реткост да се у литератури сретне став да се истокоренски синоними који нису у свим контекстима заменљиви сматрају паронимима. То је у реду ако су значења у којима лексеме нису синоними заиста слична, што би одговарало дефиницији паронима, али се поставља питање шта ако нису слична, шта ако су семантички удаљена. Методолошки најједноставније решење било би у паронимију укључити све истокоренске синониме који нису у свим контекстима заменљиви, односно који имају једно или више дистинктивних значења, али нам се овакав поступак чини поједностављивањем проблема и неуважавањем сложености семантичког саодношења значења лексема, јер би то значило да сви синоними који нису у односу тоталне синонимије представљају парониме. Морамо признати да нам се оваква хипотеза не чини потпуно реалном јер занемарује све остале могућности саодношења лексема које излазе из оквира синонимије и паронимије и не даје одговор на питање шта је са осталим могућностима, нпр. једноставном деривационом везом без успостављања било каквог парадигматског лексичког односа. Већ смо напоменули да у литератури везаној за проблем паронима готово да није било речи о оваквим случајевима већ се сва пажња усмерава на разграничавање синонимије и паронимије, при чему се врло често сложеност проузрокована полисемијом не уважава у довољној мери, већ се лексеме пореде као једнозначне јединице. Чак и када су неки истраживачи проблем разликовања синонима и паронима посматрали из перспективе вишезначности лексема, попут О. В. Вороњичева (2011), нема ни помена о томе шта је са ситуацијама када поређена значења нису ни у једном од ова два односа. Аутор, као што смо у уводу навели, разликује *потпуне* и *непотпуне синониме* и *потпуне* и *непотпуне парониме* и сматра да за *потпуне истокоренске синониме* треба прогласити једнозначне или вишезначне лексеме које припадају истој врсти речи, а чија се сва значења међусобно налазе у односу синонимије, док би у *непотпуне истокоренске синониме* требало сврстати вишезначне речи у чијим међусобним семантичким везама синонимија преовладава у односу на паронимију (више значења је у односу синонимије, а мање у односу паронимије). С друге стране, ако су код лексема сва значења у односу паронимије и нема преклапања са синонимијом, говори се о *потпуним паронимима*, а ако је већи број значења у односу паронимије, а мањи у односу синонимије, реч је о *непотпуним паронимима* (Вороњичев 2011: 61–64). Као што се из наведеног може видети, аутор не наводи случајеве на које ми овде скрећемо пажњу – када значења нису ни у једном од ова два односа.

Међу веома ретким истраживачима који су поставили питање разграничења паронима од лексема које припадају једном деривационом гнезду, али нису семантички повезане, јесте Р. Драгићевић (2007: 312). Прегледајући деривационо гнездо лексеме *глава* у првој књизи *Семантичко-деривационог речника*, ауторка се запитала да ли су пароними лексеме *узглавље* и *поглавље* или *главни* и *глават*. Према њеним речима, ови примери показују да истокоренске лексеме које имају сличан начин творбе и припадају истој врсти речи често не морају бити ни у каквој семантичкој вези, нпр. придев *глават* је своју семантику засновао на архисеми мотивне именице (*онај који има велику главу*), док се значење придева *глават* базира на семама нижег ранга које се односе на положај главе на врху тела и њену важност (*који се истиче по важности, значају, рангу и др.*). Код оваквих и сличних лексема (нпр. *поглавље* је део књиге, а *узглавље* део уз кревет или јастук) јасно је да њихова семантика није толико блиска јер се

при семантичкој парафрази не јавља иста лексема, односно не саодносе се са истим појмом. Ми ћемо се овде осврнути на неколико примера у којима је семантичка веза ипак видљива, али није јасно да ли би овакве примере требало убрајати у паронимију, премда постоје аргументи и за такво решење и против њега. Будући да примера за праве и неправе непотпуне синониме има много овде ћемо навести само неколико примера како бисмо илустровали проблем, јер речи у овом типу односа и нису у ужем смислу предмет нашег истраживања.

Реч је о паровима као што су:

- **гаталица** ж **1.** в. *гатара*. **2.** речи и покрети који прате врачање, бајање, врачарска формула, враџбина, басма; празноверица и **гатара** ж она која гата, врачара, бајалица,¹⁹⁸
- **млекар**, -ара м **1.** онај који се бави производњом млека; продавац или разносач млека; уп. млекација: протест млекара, ~ по струци, удружење млекара. **2.** зграда или просторија у којој се држи и разлива млеко, млекарник: домаћинства имају ~, амбар, кош; ~ уз зид куће : **млекација** м в. *млекар (1)*: протест млекација, сточари и млекације;
- **обарач**, -ача м **1.** квачица на пушци и сл. ватреном оружју чијим се повлачењем постиже да оружје опали, окидач: повући ~, лак на ~, склоп обарача. **2.** онај који нешто обара.¹⁹⁹ професионални ~ рејтинга, ~ рекорда, обарачи руку : **обарача** ж в. *обарач (1)*: фабрички наштелована ~, ~ пушке;
- **трпезар**, -ара м **1.** онај који се брине око трпезе (који поставља, намешта трпезу, доноси јело и сл.): трпезар – монах чија је дужност да намести трпезу, царски кувар и ~, војводин ~, вршећи дужност трпезара. **2.** изграђено место за постављање трпезе: освештани темељи новог трпезара, гради се нови ~ : **трпезарац**, -рца м онај који се брине око трпезе (који поставља, намешта трпезу, доноси јело и сл.): монах ~, хиландарски ~, кувар или ~ у војничкој кухињи, ослепели ~.

Код ових лексема корпус потврђује синонимичност примарних значења, али показује и да једна лексема у пару поседује значење које она друга нема: *гаталица* је и жена која гата и стихови, речи којима се гата, а *гатара* само женска особа, *млекар* је и човек и зграда или просторија, а *млекација* само човек, *обарач* је и квачица на оружју и човек који нешто обара, *обарача* само квачица, *трпезар* је и човек и место, док је *трпезарац* само човек итд. Ако по страни оставимо примарна значења, која су неспорно синонимична, проблем се своди на то да ли секундарна значења треба сматрати паронимичним. Поставља се, дакле, питање да ли *млекар* у значењу *зграда или просторија у којој се држи и разлива млеко* и *млекација* у значењу *онај који се бави производњом млека, продавац или разносач млека* или *гаталица* у значењу *речи и покрети који прате врачање, бајање, врачарска формула, враџбина, басма; празноверица* и *гатара* у значењу *она која гата, врачара* треба посматрати из угла паронимије. Као што смо напоменули, постоје аргументи и за њихово укључивање у разматрање паронимије, као и они против таквог приступа.

Кренућемо, најпре, од аргумената због којих овакве примере можда не би требало укључивати у паронимију:

1) У наведеним значењима ови суфикси нису конкурентни – суфикс *-ија* нема могућност грађења попина loci, као што ни суфикс *-ара* није прототипични суфикс за извођење неживих појмова са значењем песме, стихова и сл., за разлику од суфикса *-лица* (*бајалица, брзалица, тужбалица* итд.). Такође, суфикси *-ач* и *-ача* (*обарач : обарача*) нису конкурентни

¹⁹⁸ Дефиниције и примере дајемо према подацима из електронског корпуса. Такође, овде дајемо само један део примера из грађе, јер неправи синоними нису у ужем смислу предмет нашег истраживања.

¹⁹⁹ Ово значење није забележено ни у једном речнику, али га корпус потврђује великим бројем примера. Исти је случај и са секундарним значењем лексеме *трпезар* (*изграђено место за постављање трпезе*).

у извођењу именица категорија *nomina agentis* јер се првим граде називи за вршиоце радње мушког пола, а другим женског, а овакав однос не можемо сматрати паронимијом. Осим тога, ни код секундарно суфиксираних лексеми *трпезарац* формант *-ац* није типичан за грађење месних именица.²⁰⁰

2) У поређеним значењима ове лексеми припадају различитим категоријама стварности, различитим тематским групама или, како би Б. Тафра рекла, различитим лексичко-семантичким или појмовним разредима (2005: 253), што би значило да нема ванјезичке блискости њихових референата. У анализираним примерима реч је углавном о интерферирању места и човека или човека и неживог појма (попут стихова), па се поставља питање да ли за њихове референте можемо рећи да су блиски. Не можемо, наиме, на исти начин посматрати однос несинонимичних значења код *млекар – зграда или просторија у којој се држи и разлива млеко* и *млекација – онај који се бави производњом млека, продавац или разносач млека* као што је то случај код, на пример, лексеми *убрзач* и *убрзивач*, које обе примарно значе *направа, уређај за убрзавање*, а *убрзивач* секундарно и *материју која служи убрзавању неког процеса (убрзивач везивања бетона)* или пак код лексеми *чекалац* и *чекач*, где се код друге лексеми бележи и значење: *онај који чека, који се не изјашњава, уздржан, резервисан, опрезан човек*.

3) Поред тога, уколико би се десило да вишезначна лексеми из пара изгуби своје примарно значење, оно које их чини синонимима, питање је да ли бисмо резултат такве десинонимизације назвали паронимима, као што је то случај код *читалац – читач, држалац – држач* и сл. Такву ситуацију имамо код лексеми *воћар* и *воћњак*, чији је развојни пут текао на следећи начин: у РМС је као примарно значење лексеми *воћар* дато *место (обично ограђено), засађено воћем*, а тек секундарно ова лексеми означава онога ко гаји, узгаја воћке, продавца воћа и поврћа или онога ко радо једе воће. У РСЈ је редослед дефиниција промењен, па ова лексеми примарно означава *узгајивача воћа*, секундарно *трговца воћем*, док се под бројем три упућује на *воћњак*. Лексеми *воћњак* у оба речника има само значење – *земљиште на коме расту воћке, засад воћака*.²⁰¹ Међутим, према резултатима испитивања електронског корпуса, *воћар* је данас само узгајивач или продавац воћа, а *воћњак* земљиште на коме је засађено воће. Пошто је именица *воћар* изгубила своје локативно значење, захваљујући којем је ступала у однос синонимије са лексемом *воћњак*, поставља се питање да ли ћемо ове две лексеми данас сматрати паронимима.²⁰² Исто питање би се поставило и уколико би *гаталица* означавала само стихове, речи за гатање, а *гатара* жену која их изговара или када би *трпезар* означавала само место, а *трпезарац* само човека задуженог за трпезу. На основу свега реченог, овде се поставља питање и да ли свака десинонимизација води ка паронимији и да ли су резултат овог процеса увек пароними.²⁰³

²⁰⁰ У монографији М. Киршове *Nomina loci у савременом српском језику* (1999) пронашли смо само једну локативну именицу са суфиксом *-(а)ц*: *свињац* и једну са сложеним суфиксом *-ињ(а)ц*: *кокошињац*, која се може, додуше, интерпретирати као *кокошињи + (а)ц*, премда је данас знатно чешћи облик *кокошји* (в. Клајн 2003: 60). Када у закључку М. Киршова (1999: 85) сумира којим се све суфиксима може градити *nomina loci*, она наводи суфиксе *-иште*, *-ница*, *-ара*, *-ана*, *-је*, *-ло*, *-ик*, *-ак*, *-ајк*, *-она*, *-арна*, *-ија*, *-лук*, *-ар* и *-ача*, премда наводи да се суфиксима попут *-ија*, *-лук*, *-ар*, *-ача* гради свега по неколико именица које припадају овој категорији.

²⁰¹ Иако се и у РМС и у РСЈ код лексеми *воћњак* даје само једно значење, можда би требало раздвојити значења земљишта на којем расту воћке и самог засада воћки, међу којима постоји метонимијска веза.

²⁰² Треба напоменути да је приликом обраде лексеми *шљивар* другачије поступљено у оба речника, односно значење човека и значење места обрађена су као засебне лексеми, заправо, као хомографи.

²⁰³ Ово питање се поставља и ако погледамо развој значења лексеми *магацин* и *магазин*. И у РМС и у РСЈ ове две лексеми су прави синоними: **магацин**, -ина м **1.** = магацин *стовариште, складиште (робе, жита и сл.)*. **2.** *трговачко предузеће с разноврсном робом, робна кућа*. **3.** *део војничке пушке на репетирање у који се стављају меци*. **4.** *фиг. повремена публикација разноврсне садржине* : **магацин**, -ана м = магазин (*1*) (РМС), односно **магазин**, -ина м фр. **1.** *зграда или просторија за смештај разне робе, материјала, оружја и др., магацин*; уп. складиште и стовариште. **2.** *в. амбар*. **3.** *робна кућа*; уп. кућа (изр.). **4.** *део пушке у који се стављају меци, магацин*. **5.** *повремена или периодична публикација разноврсне садржине*: књижевни ~, ~ за жене, илустровани ~, забавни ~, спортски ~ итд. : **магацин**, -ина м **1.** *магазин (1, 2 и 4)*: ~ за смештај робе; ~ за жито; напунити магацин на

4) Пошто су све наведене лексеме синоними у својим примарним значењима, то значи да је једна од њих развила ново значење, једно од оних која су потенцијално постојала у семантици суфикса којим је изведена, односно да је реализовано једно од значења вишезначног, полифункционалног суфикса. Међутим, када се говори о паронимији као начину да лексема стекне ново значење, односно да се једно значење лексеме А (најчешће примарно) јави као секундарно значење лексеме Б, обично се говори о формалној и садржинској интерференцији лексема А и Б, тачније о томе да због сличности на плану израза и садржаја једна лексема добија значење друге. Чини нам се, међутим, да у овим примерима није реч о таквом утицају једне лексеме на другу, већ о ситуацији у којој је дошло до богаћења полисемантичке структуре једне лексеме оним што Д. Гортан Премк назива *семантичко-морфолошким варирањем једног творбеног модела реализованог у више различитих циљних садржаја* (2004: 134), чиме смо добили човека и место, човека и текст и сл. Другим речима, мислимо да овде ни на који начин лексема *млекација* није утицала на развој полисемантичке структуре именице *млекар*, као ни, рецимо, *трпезарац* на развој значењске структуре лексеме *трпезар*, већ да су се све промене дешавале у оквиру једне лексеме, односно да није реч о паронимској атракцији.

5) Ако бисмо у обзир узели критеријум мешања, који се у вези са паронимима веома често помиње, видели бисмо да, на пример, у пару *млекар – млекација* обе лексеме поседују значење вршиоца радње (или имаоца занимања), па се у том контексту могу равноправно замењивати, а да је врло тешко замислити да би неко лексему *млекација* употребио у значењу места. Исто тако, питање је да ли би неко за речи којима се баје употребио лексему *гатара*. Дакле, чини нам се мало вероватним да до мешања може доћи у несинонимичним значењима, а да замена у синонимичним, наравно, не представља никакав проблем.

Исти је случај и са именицама које се налазе у односу неправне синонимије, односно са оним лексемама код којих у однос синонимије ступају примарно значење једне речи са секундарним значењем друге или код којих су синонимична два секундарна значења, а код којих поново за она која се не налазе у односу синонимије не можемо тако лако рећи да су слична, односно да су у паронимијском односу. Навешћемо и неколико таквих примера:

- **кокошар**, -ара м **1.** онај који краде кокоши; *ситан лопов; безначајан човек.* **2.** онај који гаји кокоши; онај који тргује кокошима и јајима. **3.** в. кокошарник, **кокошарник** м кућица, просторија за чување и затварање кокошију, *живинарник*, **кокошињак** м **1.** кокошији измет. **2.** в. кокошарник. **3.** мед. нар. *гнојно запаљење прстију и кокошињац*, -њца м в. кокошарник;
- **нарикача** ж жена која нариче, тужи, која оплакује покојника обичајним нарицањем, *запевањем*²⁰⁴ и **нарицаљка** м **1.** а. *исказивање туге, бола, жалости за покојником речима, нарицањем, кукањем.* б. *стихови, састав у стиховима којим се (у одређеној једноставној мелодији) оплакује покојник и изражава жалост и бол, запева, тужбалица, жалопојка.* **2.** в. нарикача;
- **проповедаоница** ж место у цркви (обично уздигнуто) са кога се држе проповеди и **проповедница** ж **1.** женска особа проповедник. **2.** в. проповедаоница;

пушци. **2.** пчел. *горњи део кошнице који се по потреби додаје или скида, наставак* (РСЈ). Дакле, у оба речника су код ових лексема синонимична примарна значења, а значење *повремене или периодичне публикације* код лексеме *магазин* се у оба случаја налази на последњем месту. Корпус, међутим показује, да се лексема *магазин* јавља искључиво у значењу *складишта*, а *магазин* у значењу *публикације, часописа*. Ове две лексеме су се евидентно десинонимизовале, али је питање да ли су пароними, будући да им значења нису слична. В. и обраду лексема *пољар* и *пољак* у РМС и РСЈ (у оба је примарно значење лексеме *пољак – онај који чува поља*, а секундарно *припадник пољског народа*).

²⁰⁴ У корпусу су забележена још два значења ове лексеме: 1) она која често кука, жали се: *дежурне нарикаче; моралне нарикаче; синдикалне нарикаче; национал-патриотске нарикаче; политичке нарикаче; нарикаче из СРС; невладине нарикаче* и 2) *лоше певачице: смс гласање за нарикачу месеца; фолкерске нарикаче; његове нарикаче, певаљке петоразредног реда.*

- **умиваоник**, -ика м суд за умивање (обично причвршћен за зид), лавабо и **умиваоница** ж **1.** просторија у којој се умива, у којој су умиваоници. **2.** в. умиваоник;
- **царина** ж **1.** државни приход од увезене или извезене робе, порез који се плаћа за увезену или извезену робу приликом прелаза преко државног граничног (царинског) подручја: увозна ~, извозна ~, транзитна ~, платити царину, увести царину на робу, слободно од царине. **2.** служба која се бави убирањем царине; царинарница и **царинарница** ж канцеларија, уред, одн. зграда где се царини роба и наплаћује царина.

Аргументи које смо навели приликом описивање претходне групе, правих синонима, углавном важе и овде: нпр. суфикси *-арник*, *-(ињ)ац*, *-(ињ)ак* нису прототипични за грађење вршиоца радње, што је категорија којој примарно припада лексема *кокошар*, као што ни суфикс *-ача* није прототипичан за грађење примарног значења лексеме *нарицаљка*, суфикс *-оник* за грађење категорије места, што *умиваоница* примарно значи или пак суфикс *-оница* за учествовање у моцији рода и сл. Такође, значења која нису синонимична не припадају истој категорији стварности: човек – место, жена – стихови, жена – место, државни приход – канцеларија, зграда где се тај приход убира и сл. Не споримо, притом, да свакако постоји, на пример, метонимијска веза између прихода и места где се он убира или код просторије и елемента који се у њој налази, већ само желимо да скренемо пажњу на до да њихови референти нису блиски у ванјезичкој стварности, што Б. Тафра код паронима очекује. Осим тога, уколико би се синонимична значења изгубила, ове би лексеме, као и оне из претходне групе, вероватно требало сматрати само члановима истог деривационог гнезда, а чини нам се да стоји и аргумент да се значењске структуре ових лексема нису развијале под међусобним утицајем, већ у складу са семантиком и функцијама својих суфикса или деловањем механизма полисемије, као што су метафора и метонимија. Као пример ћемо узети још и однос између лексема *молитељ*,²⁰⁵ са једне, и лексеме *молитвеник*, са друге стране. Према РСЈ, *молитвеник* је једино *богослужбена књига из које свештеник чита молитве у одређеним приликама*. Међутим, према подацима из корпуса, ова лексема се готово подједнако фреквентно јавља и у значењу *онај који се моли: прославља свог заштитника и молитвеника пред Престолом Пресвете Тројице; да би они били наши молитвеници пред Христом; беше велики испосник, молитвеник и чудотворац; тужни молитвеник; уморни молитвеник се спустио у постељу; мошти молитвеника*. Према нашем мишљењу, развој овог значења дате лексеме не би требало тражити у утицају лексема *молитељ* и *молилац*, већ поново у самом суфиксу *-еник*, којим се, поред лексема са значењем предмета (попут *убеник*), могу градити и именице са значењем особа. Чини нам се да је управо аналогијом са лексемама *службеник*, *ученик* и сл. и лексема *молитвеник* развила значење синонимично са значењем лексеме *молитељ*. Према томе, ова аналогија је пре свега извориште синонимије, а не паронимије, јер на нивоу осталих значења ове лексеме нису постале ништа „сличније”, већ у овом конкретном значењу заправо исте.

С друге стране, ту су, наравно, и аргументи зашто би наведене примере можда ипак требало укључити у разматрање паронимије, иако би и тада, свакако, били на самој периферији ове лексичке појаве.

1) У литератури је веома раширен принцип да се у парониме убрајају истокоренски синоними који нису у свим контекстима заменљиви, односно код којих се значење једне лексеме јавља као значење оне друге, при чему постоје и она значења у којима оне нису подударне. На пример, када дођемо до границе, можемо рећи да смо дошли до *царине* или *царинарнице*, али никада нећемо рећи да смо платили *царинарницу*, већ искључиво *царину*. Нама се ипак, као што смо већ напоменули, овакав принцип чини упрошћавањем сложених односа које значења међусобно могу остваривати. Ипак, та незаменљивост истокоренских

²⁰⁵ О односу лексема *молитељ* и *молилац* в. у наставку анализе.

синонима у свим контекстима могла би можда послужити као аргумент, додуше, не превише убедљив јер све што није синоним не мора бити пароним.

2) Лексеме попут горе наведених (нпр. *млекар* и *млекација*, *нарицаљка* и *нарикача*, *трпезар* и *трпезарац* итд.) свакако су и формално и семантички међусобно много ближе него што је то случај у односу са другим лексемама из истог деривационог гнезда које припадају истој врсти речи (нпр. *млекарство*, *млекуља*, *нарицање*, *трпезарија* итд.).

3) Чак и у несинонимичним значењима обе лексеме се дефинишу углавном преко исте лексеме, односно саодносе се са истим појмом или би се у њиховој семантичкој парафрази могла употребити иста лексема (*молитељ* – човек који изговара *молитву* : *молитвеник* – књига која садржи *молитве*, *млекар* – просторија у којој се чува *млеко* : *млекација* – човек који се бави производњом *млека* итд.). У сваком случају, ове лексеме су семантички много сличније него многе које се у литератури наводе као пароними, и то као потпуни, будући да су им значења довољно одвојена. Нпр. код Вишњакове се наводе примери попут *безделица* – ситница, *тричарија* : *бездельница* – нерадница, *зимовник* – колиба, станиште у степи или просторија где се зими чувају кошнице са пчелама : *зимовицик* – онај ко је остао негде да зимује са посебном намером, *аспирант* – постдипломац : *аспират* – врста гласа, *ягодица* – задњица : *ягодница* – продавачица јагода, *распутица* – период када су путеви због временских услова (кише, снега) непроходни или тешко проходни : *распутница* – развратница и сл., како у монографији из 1974, тако и у речнику из 1984. Са нашег становишта, ове лексеме су семантички сувише удаљене да би се сматрале паронимима, али не оспоравамо чињеницу да би због њихове велике формалне сличности могло доћи до мешања, рецимо, код некога ко руски учи као страни.

4) Иако наведене лексеме припадају различитим категоријама стварности, већ је било речи о томе да се оне у неким ситуацијама могу укрштати, чиме њихови референти, на неки начин, постају блиски. Овде притом не мислимо на везу између категорија *nomina agentis* и *nomina instrumenti*, које – као што смо већ објаснили – посматрамо као једну органску целину са живи и неживим референтом, него имамо у виду категорије које су знатно удаљеније. На пример, говорећи о суфиксу *-ло*, М. Киршова наводи да именице са значењем оруђа радње, носиоца радње и места радње долазе у додир, „пошто су појмови који су изражени именицама ове три групе међусобно блиски: нпр. место где се врши радња могуће је разматрати као неки инструмент који на неки начин утиче на вршење радње – *појило* „место где се стока поји”, тј. оно што омогућује да се радња врши” (1999: 36). Ауторка то показује и на примеру лексеме *скакало*, која је првобитно значила средство (оруђе) уз чију помоћ се прескачу, прелазе водене површине, да би касније тако почело да се именује само место где се врши тај прелаз. Иако нам се чини да у овим примерима о блискости референата и даље не можемо говорити на исти начин као онда када они припадају истој категорији или категоријама блиским попут особе и средства, чињеница је да извесна блискост ипак постоји. Такође, неке од претходно наведених лексема могли бисмо интерпретирати, додуше понекад помало вештачки, тако да припадну блиским категоријама: нпр. *молитељ* – особа која се моли : *молитвеник* – средство помоћу којег се моли,²⁰⁶ *умиваоник* – суд (као место у ширем смисли) где се човек умива : *умиваоница* – просторија у којој се човек умива,²⁰⁷ као што би се и *гаталица* и *нарицаљка* могле условно

²⁰⁶ Лексему *умиваоник* Г. Штасни убраја у категорију *nomina instrumenti* и наводи да реализација *nomina agentis* и *nomina instrumenti* по моделу глаголска основа + *-беник* (*следбеник* и *умиваоник*, на пример) „указује на значењску блискост ових категорија будући да се у њиховом језгру налази информација о радњи (садржана у творбеној основи), а њен извршилац може бити човек или средство (инструмент) помоћу којег се врши радња (информација садржана у суфиксу)” (2017б: 391).

²⁰⁷ Исп. примере које М. Киршова представља као периферију категорије *nomina loci*, а којима се заправо означавају предмети који служе као различита спремишта, места где се нешто чува или у њима нешто обавља: *гасарник* „суд за петројел (гас)”, *биберник* „судић за држање бибера”, *хладионик*, *хладник* „ормар с уређајем за хлађење, фрижидер” (1999: 77). Киршова у овог групи примера, ипак, не наводи *умиваоник*.

сматрати средством помоћу којег се гата или нариче, оним што се користи при гатању или нарицању. На тај начин, ови би се примери још више приближили паронимима.

5) Важнијим аргументом зашто би ове примере можда требало уврстити у периферне парониме јесте то што суфикси којима су грађени ипак стоје у односу делимичне конкуренције. То значи да иако на нивоу посматраних несинонимичних значења они, као што смо показали, нису конкурентни, посматрано са становишта читавих лексема они јесу у односу делимичне конкуренције, чиме ове примере одвајају од парова као што су, рецимо, *млекар* и *млекарство*, *молитељ* и *молитва* и сл., где ни о каквој конкурентности суфикса не може бити речи. Такође, на известан начин се десинонимизацијом може сматрати ситуација када један од два потпуна синонима развије ново значење, које је потенцијално постојало у његовом полифункционалном суфиксу, и тиме се разједначи од свог потпуног парњака, што је само још један од доказа да лексички систем не трпи нагомилавање великог броја јединица са идентичном вредношћу.

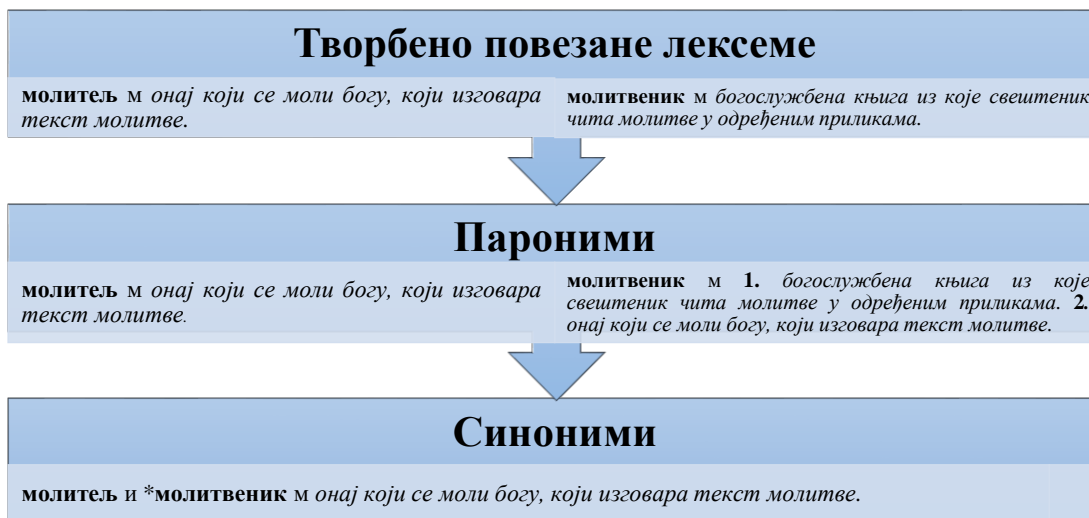
6) И најзад, о паронимима се често говори као о прелазном ступњу између синонима и само творбено повезаних лексема, о чему нам на неки начин и ови примери сведоче. Узмимо као пример, рецимо, пар *трпезар* и *трпезарац*: у оба консултована речника ове лексеме су потпуни синоними: **трпезар**, -ара и **трпезарац**, -рца м *онај који се брине око трпезе (који поставља, намешта трпезу, доноси јело и сл.)*. Лексема *трпезар* у корпусу, међутим, бележи и значење места на којем се поставља трпеза, а које није забележено код именице *трпезарац*, чиме прелазе у категорију паронима јер је створен контекст у којем ове лексеме нису заменљиве. Даље, ако би лексема *трпезар* изгубила значење особе и наставила да означава само место, ове лексеме би се са становишта значења и појмовних разреда, односно тематских група којима припадају, могле сматрати само творбено повезаним лексемама јер им референти (човек и место) не би били блиски у ванјезичкој стварности. Због тога би се у овој фази могли сматрати паронимима. Графички приказано, то би изгледало овако:

Графикон 5: Пароними као прелазна фаза између синонима и творбено повезаних лексема

Исто то важи и у супротном смеру – две лексеме могу бити само творбено повезане, затим једна од њих може развити значење синонимично са оном другом, да би на крају постале тотални синоними. То можемо видети на примеру лексема *молитељ* и *молитвеник*: судећи по речницима, ове две лексеме су само творбено повезане, односно прва означава човека, друга књигу. Међутим, подаци из корпуса показују да се лексема *молитвеник* веома често користи у значењу *онај који се моли богу, који изговара текст молитве*, што значи да је ступила у однос синонимије са лексемом *молитељ*. Уколико би, којим случајем, изгубила значење књиге

у којој се налазе молитве, ове две лексеме биле би у односу потпуне синонимије. Хипотетички, тај процес изгледао би овако:²⁰⁸

Графикон 6: Пароними као прелазна фаза између творбено повезаних лексема и синонима

Дакле, уколико бисмо паронимију схватили као прелазну фазу, међупростор између синонимије и творбено повезаних лексема, ове бисмо лексеме могли условно сматрати периферним паронимима, мада се нама чини да их је можда ипак најбоље сврстати у праве и неправе непотпуне синониме јер им несинонимична значења нису у односу паронимије пре свега зато што означавају појмове из различитих и концептуално удаљених категорија стварности.

Сличан проблем представљају парови лексема које су у одређеним својим значењима синонимичне, док у осталим нису блиско семантички повезане, за разлику од примера које смо претходно описали. На уму имамо примере попут:

- **пастирица** ж **1.** женска особа пастир. **2.** зоол. у мн. : род птица певачица дугог репа, са више подврста, плиске, Motacillidae (у јд.: птица из тога рода): бела ~, жута ~ : **пастирка** ж в. пастирица (1)²⁰⁹ и бројне друге где не можемо са сигурношћу

²⁰⁸ Сличан развој значења показују лексеме *оператер* и *оператор*, које представљају посебан проблем јер код њих не можемо са сигурношћу тврдити да ли су творбено повезане и да ли обема у основи стоји лексема *операција* јер то из њихових значења са синхронијског становишта није потпуно јасно, будући да је лексема *оператер* из француског, а *оператор* из енглеског језика (где примарно означава човека који управља машинама и опремом). Наиме, ове лексеме се у литератури често наводе као примери код којих се грешки и инсистира се на томе да *оператер* значи *стручно лице које снима, одн. врши пројектовање филма*, а да је *оператор* заправо *лекар стручан за вршење операција, хирург* (в. Телебак 2011: 54). Међутим, оба консултована речника као секундарно значење прве лексеме бележе примарно значење друге и обрнуто, што значи да је дошло до приближавања њиховог значења и да се оне налазе у пограничној зони, где су им одређена значења синонимична, а одређена нису у овом односу, чак су и семантички неповезана. Корпус, међутим, показује да су се ове две лексеме готово потпуно изједначиле и прешле у категорију правих синонима, јер се обе углавном јављају у спојевима са лексемама *кабловски, мобилни, у кол центру, за рад на рачунару* и сл., с тим да се *оператор* јавља и као математички термин или термин у програмирању: *логички оператор AND, оператор NOT, коришћење оператора as*. Због свега наведеног и овде се поставља питање треба ли овакве лексеме сматрати паронимима.

²⁰⁹ Секундарно значење лексеме *пастирка* – *врста птице певачице, жута пастирица, Motacilla flava* – које дају РСМ и РСЈ, није потврђено у корпусу. У питању је врста птице која представља подврсту *пастирице* (пастирка = жута пастирица), тако да су ова значења на неки начин била у односу хипонимије.

утврдити мотивацију настанка значења одређене биљке или животиње јер се она из дефиниције не види;

- **закупац**, -пца м *онај који узима нешто у закуп*: ~ пословног простора, ~ гараже, ~ стана: **закупник** м **1.** в. *закупац*: ~ већих површина, ~ мањег добра, ~ мотела. **2.** *онај који нешто сакупља*: ~ пореза, ~ царине;²¹⁰
- **полажајник** м нар. в. *полазник (2)* : **полазник** м **1.** *онај који полази какву школи или курс*. **2.** *онај који први дође некоме у кућу на Божић*;
- **рукав**, -ава м **1.** *део одеће који (делимично или од рамена до шаке) покрива руку*: кратки ~, дуги ~, широки ~. **2. а.** в. *рукавац (1а)*. **б.** *узан појас, комад земље који улази у водену површину, превлака, земљоуз*. **3.** *нешто што се грана, одваја од свог главног дела, огранак, крак*: ~ Голфске струје и **рукавац**, -вца м **1. а.** *део, огранак реке или већег потока који се одваја од главног тока*: ~ Дунава. **б.** *узани део водене површине који залази у копно, затон, драга*. **2.** *дем. и хип. од рукав*. **3.** *бот. доњи крај дршке листа (код неких биљака) којим је причвршћен за гранчицу*. **4.** *крај осовине око које се окреће точак*. **5.** *цев на казану за печење ракије која води у суд са водом за хлађење* и сл.

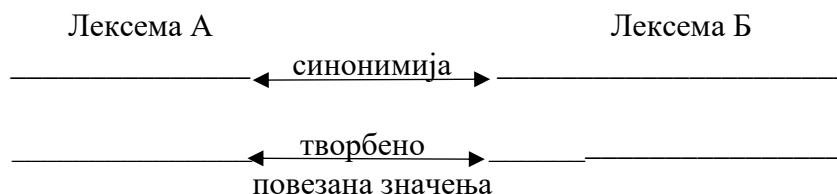
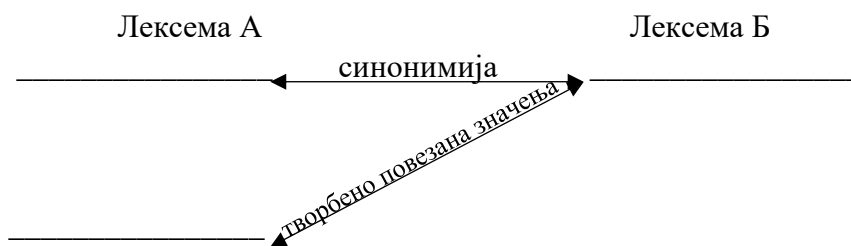
Проблем је, у суштини, сличан претходно описаном – да ли је овакве примере боље сматрати правим и неправим парцијалним синонимима или их, због постојања значења у којем нису заменљиви, треба сматрати паронимима. Овде је проблем утолико већи што код лексеме *пастирка* није прозирна мотивација настанка значења птице, па је тешко говорити о значењу које суфикс поседује или не поседује нити о конкурентности суфикса у том значењу; код лексеме *закупник* нам се чини да на развој значења *онај који нешто сакупља* можда утицала хомонимичност глагола *купити* (*добити нешто за новац и прикупљати*) или пак интерференција глагола *закупити* и *сакупити*; код лексеме *полажајник* нам делује као да се у савременом језику изгубила семантичка веза са глаголом *полазити*²¹¹ и да ли за значења *онај који полази какву школи или курс* и *онај који први дође некоме у кућу на Божић* можемо речи да су слична, а питање је и да ли је исправно овако важну лингвокултуролошку лексему на овај начин дефинисати у речнику; даље, поставља се питање прозирности мотивације настанка значења лексеме *коштица* и њене везе са лексемом *кост* из савремене перспективе и у овом примеру не можемо говорити о конкурентности суфикса, јер је исти; и најзад, у случају лексема *рукав* и *рукавац* тешко је говорити о конкурентности суфикса јер се формант *-ав* јавља само у овом једном примеру (Клајн 2003: 15), а и чини нам се да је веза међу њима пре свега метафоричка – *рукавац* личи на *рукав*.

Ако бисмо све наведене примере компромисно одлучили да уврстимо у паронимију како бисмо их одвојили од свих осталих чланова истих деривационих гнезда са којима нема никакве интерференције, укрштања, семантичког преплитања, онда би се сви они, а таквих је у речницима вероватно још, налазили на крајњој периферији овог парадигматског лексичког односа. Ми, ипак, сматрамо да их, као и претходно наведене и анализираних примере, треба сматрати парцијалним или непотпуним синонимима (правим и неправим).

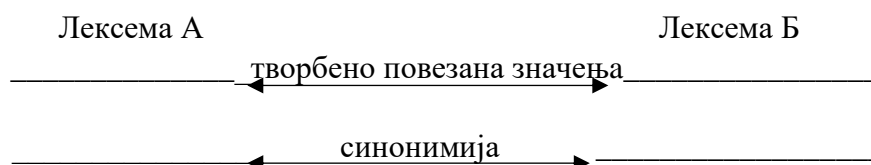
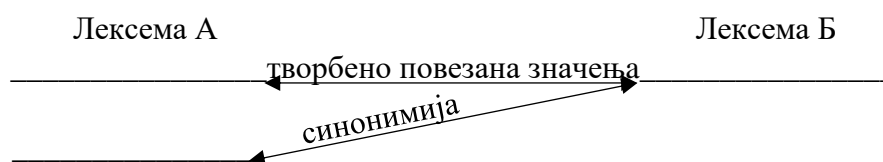
Овај однос такође се може графички приказати:

²¹⁰ Секундарно значење лексеме *закупник* не бележе речници, али се у корпусу релативно често јавља у примери попут оних које смо навели.

²¹¹ Глагол *полазити* у РСЈ има три значења **1.** *несвр. према поћи*. **2.** *посећивати (некога) као полажајник, полазник, ујутро на Божић*. **3.** *имати почетак, пружати се, простирати се*.

или:

Графикон 7: Саодношење значења лексема у односу праве и неправе непотпуне синонимије

4.1.3. Синопаронимија. Још један од разлога зашто описани тип односа међу представљеним изведеницама не би требало убрајати у парониме дају и саме лексеме које су у неким својим значењима синоними, а у другим заиста пароними, односно имају слично али не и исто значење. Како наводи О. В. Вороњичев (58–59), због сталних контравекторних семантичких процеса у лексичком саставу и постепених квалитативно-квантитативних промена у семантичкој структури, представници прелазних типова (којим би се могли сматрати управо представљени примери) могу за почетак прелазити у пограничну зону, а онда и у суседну категорију. Управо ту пограничну зону, како је Вороњичев назива, представљају примери који следе. У питању су лексеме (две или више) које су у неким од својих значења синоними, а у другима пароними, па смо их у зависности од тога да ли су им примарна значења у односу синонимије или паронимије поделили у две веће групе – *синопарониме* и *паросинониме*.²¹² Код синопаронима су у односу синонимије примарна значења, а секундарна су у односу паронимије, док је код паросинонима ситуација обрнута – примарне семантичке реализације остварују однос паронимије, а секундарне однос синонимије. Можда оваква подела додатно усложњава класификацију и уводи нове термине, али нам се чини да прецизније осликава континуум и фазичност односа међу лексемама, коју покушавамо да

²¹² Овакви термини у науци нису реткост. Нпр. Р. Драгићевић (2007: 273–274) говори о *синоантонимима*, Т. Прћић (2018: 118) и А. Халас Поповић (2019: 301–303, 307–309) користе термин *хипосиноними* (*хипосинонимија*), док Н. Крцић (2016: 98) говори о *глаголској хипосинонимији* или *синохипонимији*.

представимо почевши од потпуних синонима, са једне, до само творбено повезаних лексема, са друге стране. Будући да су синопароними ближи самим синонимима, у наставку анализе најпре ћемо представити ову групу лексема и указати на неке прелазне типове које у оквиру ње постоје. Као и приликом представљања потпуних синонима, и овде дајемо табелу са дефиницијама и примерима датим у складу са резултатима које показује електронски корпус. Дефиниције и њихов распоред су, дакле, измењени у односу на РМС и РСЈ тако да представљају тренутно стање у језику, премда су као основа коришћене дефиниције које дају лексикографи који су радили на изради РСЈ. Значења су издвајана као посебна онда када је корпус давао довољно материјала за то, мада, наравно, то не значи да се друга лексема никада у датом значењу ни у једном примеру није јавила, јер је на корпусу од преко милион реченица то врло тешко гарантовати.

Синопароними	
академик м члан академије наука и(ли) уметности.	академичар м 1. в. академик: угледни привредници, академичари и представници државе; ухапшен ~ Лазарев. * 2. фиг. хладна, уштогљена особа: хладни ~. * 3. онај ко има везе са Платоновом Академијом: Платонов академичари; софиста и ~. ²¹³
архивар , -ара м 1. а. м онај који се бави архивским послом, службеник који ради у архиви, архивист(а). б. управник архива: државни ~. 2. програм за архивирање других компјутерских програма.	архивист(а) , -е м онај који се бави архивским послом, службеник који ради у архиви.
аутономаш , -аша м (често пеј.) онај који у уређењу државе заступа отцепљење или већу аутономију појединих регија или покрајина: војвођански аутономаш; неки аутономаш у Новом Саду; у Војводини ће све више јачати радикални аутономаш; сецесионистички акт аутономаша.	аутономист(а) , -е м 1. онај који у уређењу државе заступа отцепљење или већу аутономију појединих регија или покрајина, аутономаш: између албанских и македонских аутономиста; нису обесхрабрили војвођанске аутономисте. 2. присталица децентрализације; супр. централист(а): аутономисти, који се опирау централизацији.
гонилац , -иоца м 1. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ: ~ хришћана; ~ верника. 2. онај који гони неког с циљем да га ухвати, сустигне: бегунци и гониоци; полудели ~; ~ Црвене звезде.	гонитељ м в. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ: ~ хришћана; ~ верника.
грађевинар , -ара м 1. радник који се бави подизањем грађевина, градитељ. 2. стручњак за грађевинарство или архитектуру, грађевински инжењер или техничар.	грађевинац , -нца м 1. в. грађевинар (а и б). 2. студент грађевинског факултета.
грбача ж експр. леђа (обично кад је реч о ношењу терета или другом тешком послу): носити на грбачи.	грбина ж 1. в. грбача. 2. а. избочина, неравина: синусоида са грбинама.
дрварница ж просторија, шупа за смештање дрва, дрвљаник (1): обешен у дрварници поред своје куће; сеоска кућа, штала и ~; ускоро је сва ~ била у огњу.	дрвљаник , -ика м 1. просторија, шупа за смештање дрва: штала и дрвљаник; сакрио се иза дрвљаника; амбари и дрвљаници; у реновираном дрвљанику. 2. место у дворишту где су насласана

²¹³ За лексему *академичар* у корпусу нема великог броја примера, а постојећи су често врло архаични и није увек лако доћи до закључка да ли је неко заиста академик или само академски грађанин, неко ко је завршио одређену академију и сл. Ипак, чини нам се да је највише примера у којима ова лексема означава управо некога ко је академик, па смо је стога сврстали у ову класификацију, премда су границе у овом случају веома танке, због чега би се ова лексема лако могла наћи и међу паросинонимима.

	<i>дрва; гомила, хрпа наслаганих дрва: узео једну цепаницу са дрвљаника; оно ђубре носило на дрвљаник; данима седи на дрвљанику испред куће.</i>
држалица ж, држаља ж, држаље с и држак , дршка м <i>део предмета (алата, оруђа, посуђа и др.) који се држи или хвата руком, дршка. ~ ножа; ~ мача; ~ врча; ~ мотике; ~ метле; ~ лопате.</i>	дршка ж 1. <i>део предмета (алата, посуђа, оружја и др.) који се држи или хвата руком при ношењу или при раду, држак, ручица: ~ мача; ~ метле. 2. а. тањи кончаста део листа, цвета или плода који га држе за стабљику, петељка: цветна ~; лисна ~. б. тањи део нечега који служи као ослонац или веза са подлогом, основом: ~ печурке.</i>
дувалица (духалица) ж <i>в. дуваљка (1): ~ топлот ваздуха; ~ која раздваја љуску од језгра; употреба дувалице или компресованог ваздуха.</i>	дуваљка (духалка) ж 1. <i>направа, справа за дување (обично за растиривање ватре, чишћење прашине и сл.): ~ за одвајање прашине; ~ за снег; чистач улице са дуваљком. *2. дења играчка из које се дувањем гађа: гађао ме је дуваљком на часу историје; стрелице из дуваљке. 3. дувачки инструмент: оргуљске дуваљке.</i>
евангелик м <i>в. евангелист(а) (1).</i>	евангелист(а) , -е м 1. <i>рлг. припадник хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.). 2. писац јеванђеља, еванђелист(а).</i>
емпирик м <i>онај који у својој раду користи искуство, практичар: видар ~; први српски лекари били су емпирици.</i>	емпиричар м 1. <i>онај који у својој раду користи искуство, практичар: експериментални резултати емпиричара; лекар ~. 2. присталица емпиризма: филозофско дело емпиричара Томаса Хобса.</i>
истражилац , -иоца м <i>в. истражитељ (1): истражиоци Тужилаштва; хашки истражиоци; истражиоци Еулекса; судски истражиоци; главни ~ ФБИ.</i>	истражитељ м 1. <i>правн. в. иследник: ~ ФБИ; ~ Хашког трибунала; судски ~; ~ превара; ~ пореских прекршаја; приватни ~. 2. в. истраживач: археолог ~.</i>
латинац , -нца м 1. <i>стручњак за латински језик и књижевност; познавалац латинског језика и културе, латинист(а) (1): чувени ~ и слависта; најбољи ~ међу нама; уредно је водио летопис и добар ~ је био. *2. припадник племена која су основала римску државу: Грци и Латинци; Бугари и Латинци.</i>	латинист(а) , -е м 1. <i>стручњак за латински језик и књижевност; познавалац латинског језика и културе: ~ лингвиста Павле Тошић; познати ~ и проучавалац Рима; ~ и историчар. 2. писац који је писао на латинском језику: песник ~. *3. онај који пише латиницом: задрти латинисти.</i>
носилица ж 1. <i>кокош или нека друга домаћа перната животиња која редовно носи јаја, носиља: кокошка ~. *2. жена носилац (2): ~ ордена Светог Саве, Милка Форцан; достојна ~ Нобелове награде за књижевност. 3. ир. она која нешто има, поседује; уп. носити (3): поносне носилице силикона; носилице савршених тела. *4. направа за ношење беба: ~ за бебе.</i>	носиља ж 1. <i>кокош или нека друга домаћа перната животиња која редовно носи јаја, носилица (1): коке носиље; кокошке носиље; узгој носиља; исхрана носиља; препелице носиље. *2. она која је трудна, која је у другом стању: ~ ембриона.</i>
манипулант м 1. <i>онај који се служи разним машинацијама, који манипулише; уп. манипулација (2) и манипулисати (2): политички ~; медијски ~; обични ~; вешти ~ људима. 2. онај који рукује, управља, манипулише нечим (нпр. машинама, уређајима и сл.), руковалац: обука возача и манипуланта; по занимању ТТР ~. 3. нижи административни, финансијски и сл. службеник, чиновник који обавља помоћне, мање важне послове: архивски ~; ~ за депое. 4.</i>	манипулатор м 1. <i>онај који се служи разним машинацијама, који манипулише; уп. манипулација (2) и манипулисати (2): политички ~; криминалци и манипулатори; медијски ~. 2. техн. механизам којим управља оператор и који врши одређене радње попут људских руку: управљање механичким манипулаторима; роботски ~; произвођач телескопских манипулатора.</i>

<i>приправник за капетана на речним бродовима: пристанишни ~.</i>	
молилац , -иоца м 1. онај који се моли богу, који изговара текст молитве: молиоци у храму; главни ~ у џамији; на лицима молилаца. 2. онај који моли, који се молећи обраћа некоме за нешто; онај који упућује, подноси молбу (2) некој установи, надлежном ограну и сл.: орган ~; држава ~.	молитељ м онај који се моли богу, који изговара текст молитве: ~ пред Господом; ~ пред Богом; молитељи и калуђери.
молиља ж *држава која упућује молбу некој другој држави: држава ~.	молитељица ж 1. в. молиља: држава ~. 2. женска особа која се моли Богу: пред тебе као молитељицу стављам Твоју Пречисту Матер.
морализатор м онај који моралише, морализира, проповеда строго поштовање моралних норми, моралист(а) (1): дежурни медијски морализатори; малограђански морализатори.	моралист(а) , -е м 1. онај који проповеда строго придржавање, поштовање одређених моралних начела, норми; онај који се стриктно придржава моралних начела, морализатор: лажни моралисти; дежурни моралисти; другосрбијански моралисти; лицемерни моралисти; НВО моралисти. 2. филозоф, писац и сл. који се првенствено бави проблемима морала, моралности; уп. етичар: филозофи моралисти; конфучијански моралисти.
научник м особа која истражује и изучава неку научну област, која се бави науком, научни радник. научњак м в. научник. ²¹⁴	научењак , -ака м 1. в. научник: знаменити чешки ~; према методи умног нашег ~ Ј. Цвијића. ²¹⁵ 2. квазинаучник, нестручни научник: искомплексирани ~; под плаштом научењака, тобоже родољуба; није ни чудо што такви научењаци не умеју да одговоре на најпростија питања.
обнављач , -ача м 1. онај који што обнавља: ~ Византије; ~ рада ДС; ~ португалског романа. * 2. оно што служи за обнављање: цвекла је најбољи ~ крви; ~ организма; ~ енергије.	обновитељ м онај који нешто обнавља: ~ манастир; ~ цркве; ~ путева; ~ ДС-а; ~ духовности; ~ србистике.
одгајалиште с 1. в. одгајивачница (1): ~ прасади; ~ бенгалских тигрова; ~ живине; ~ орхидеја. 2. место на којем се нешто развија и одакле се шири (нпр. нове идеје и сл.), расадник: садашње српство је легло и ~ издајника; ~ радиоактивног отпада.	одгајивачница ж место где се врши размножавање и узгајање живине, стоке, паса и др., одгајалиште: ~ паса; ~ мачака; ~ соколова; ~ понија.
оружарница ж * 1. складиште оружја, место где се држи оружје: царска ~ која се налазила у подруму палате; ~ затвора; његову богату ризницу и оружарницу. * 2. продавница оружја: радници оружарнице.	оружница ж складиште оружја: да се у оружници смести 500 пушака; неки су храмови испрва служили као оружнице.

²¹⁴ Када у случајевима попут овог у једној колони табеле стоје заједно две или три лексеме, то значи да су оне већ објашњене у оквиру потпуних синонима и да се стога на исти начин саодносе са лексемом из друге колоне. Генерално, велики проблем при класификацији представљали су нам управо случајеви када нека врста паронимског односа постоји између више лексема (обично три или четири) јер у многим случајевима није у питању била иста врста односа. На пример, често се дешавало да у низу лексема А – Б – В, А и Б буду у односу синопаронимије, Б и В у односу паросинонимије, а самим тим А и В у односу потпуне паронимије. Лексема Б у оваквим ситуацијама представља, дакле, неку врсту медијатора између лексема А и В јер поседује значења обе. Због тога су овакви односи морали бити представљени у различитим табелама, а о оваквим везама биће више речи у наставку анализе. Такође, и овде * поред значења указује на то да дато значење није издвојено у речницима.

²¹⁵ Сматрамо да се ово значење одржало као примарно пре свега због наслова књиге „Са пашњака до научењака” (аутобиографије М. Пупина), који се јавља у великом броју примера у корпусу.

<p>појачавач, -ача м 1. техн. <i>апарат за појачавање снаге звука, напона, снаге и сл.: ~ сигнала; струјни ~; напонски ~; оптички ~; аудио ~.</i> *2. <i>средства, хемикалије које служе за појачавање укуса: ~ укуса.</i></p>	<p>појачало с техн. <i>апарат за појачавање снаге звука, напона, снаге и сл.: стерео ~; интегрисано ~; ~ за слушалице; ~ за звучник; ~ појачава напон струје.</i></p>
<p>прагматик м <i>прагматичар: реалист и ~; сурови ~; хладни ~; користољубиви ~.</i> прагматичар м <i>човек који води рачуна о прагматичности или корисности дела: реалиста и ~; предузимљив ~; паметан потез искусног прагматичара; привредници прагматичари; опортуниста и ~.</i></p>	<p>прагматист(а), -е м а. <i>онај који је прагматичан: политички прагматисти; реалисти и прагматисти; бескрупулозни прагматисти; окорели прагматисти.</i> б. <i>присталица прагматизма (1): амерички филозоф ~ Џон Дју.</i></p>
<p>преносилац, -иоца м <i>онај који нешто преноси: ~ болести; ~ заразе; ~ вируса; ~ поруке; ~ знања; ~ права; ~ удела.</i></p>	<p>преносник м а. <i>онај који нешто преноси, преносилац: ~ вируса; ~ маларије; ~ ХИВ-а; ~ еболе; ~ поруке.</i> б. <i>уређај за преношење нечега: ~ обртног момента; мали зупчасти ~; мењачки ~; оптички ~; електронски ~ информација.</i></p>
<p>присталица м и ж <i>онај који пристаје уз кога или што, поборник какве идеје, идеологије, следбеник, приврженик, једномишљеник, истомишљеник: Гадафијеве присталице; присталице СРС; присталице опозиције; присталице владајућег режима; присталице хуманог поступања према животињама; присталице модерних бракова; присталице црвено-белих.</i></p>	<p>присташа м 1. <i>онај који пристаје уз кога или што, поборник какве идеје, идеологије, следбеник, приврженик, једномишљеник, истомишљеник, присталица: ~ Кочићеве странке; ~ крајњег радикализма и анархизма; некадашњи ~, а потом најжешћи полемичар против Вука; ~ Платонове идеалне државе.</i> *2. <i>слепи, необјективни следбеник: присташе режима; Чанкове присташе; присташе „елите”; страначке присташе; партијске присташе.</i></p>
<p>притискивач, -ача м <i>оно што служи за притискање: ~ за папир; паприке притиснути притискивачем; преко тепиха окрећу се ваљци притискивачи.</i></p>	<p>притискач, -ача м 1. <i>оно што служи за притискање: ~ за папир; пластични ~; ~ за скенирање.</i> *2. <i>онај који нешто притиска: очајни притискачи тастера; ту би Србија могла да одигра улогу притискача на Републику Српску.</i></p>
<p>пурист(а), -е м <i>присталица пуризма, морални или језички чистунац: језички ~; хрватски ~; музички ~.</i></p>	<p>пуританац, -нца м 1. <i>присталица пуризма, морални или језички чистунац, пурист(а): језички ~; књижевни ~; у љубави сам ~; морални ~.</i> 2. <i>присталица, припадник пуританизма (1): енглески пуританци проповедали су...; пуританци који су основали колоније у Новој Енглеској.</i></p>
<p>ретор м грч. <i>онај који је вешт у говорништву, говорник, беседник; учитељ говорништва: беседник или ~; грчки ~; хришћански ~; политички ~.</i></p>	<p>реторичар м *1. <i>онај који је вешт у говорништву, говорник, беседник: политичари су одлични реторичари; антиимперијалистички реторичари; ратни реторичари; Зоран Ђинђић ... један од најбољих реторичара које смо имали; мотивациони реторичар.</i> 2. <i>онај који се бави реториком: занат реторичара; граматичар и реторичар Дионисије.</i></p>
<p>рефлектор м лат. физ. 1. <i>уређај за усмеравање зрака из неког извора у једном правцу у облику млаза (нпр. светлост помоћу параболичних огледала, радио-таласа): сценски ~; противавионски ~; спортски терени су осветљени рефлекторима.</i> 2. <i>телескоп који има за објектив параболично, конкавно огледало; уп. рефрактор: кроз објектив рефлектора; ~ од микросочива.</i></p>	<p>рефрактор м лат. физ. <i>телескоп који има за објектив конвергентну лећу; уп. рефлектор (2): мањи телескоп ~; изградња телескопа рефрактора; двогледи и рефрактори.</i></p>

<p>светац, свеца м 1. а. онај кога црква после његове смрти прогласи светим због његовог живота и заслуга за веру, светитељ: проглашен за свеца; хришћански ~; мошти свеца; српски ~ Свети Сава. б. домаћи заштитник; крсно име, крсна слава: крсни ~; кућни ~. 2. празник везан за рођење или смрт неког свеца: рођена на ~; не треба радити на ~. 3. човек аскетског живота, пун врлина (често иронично): није ни он ~.</p>	<p>светитељ м 1. светац (1а): ~ Сава; ~ Василије Велики; мошти светитеља; проглашен за светитеља. 2. светац (1б): кућни ~ Свети Лука.</p>
<p>светитељка ж в. светица (1): српска ~; хришћанска ~; гроб светитељке; мошти светитељке.</p>	<p>светица ж 1. жена светац, светитељка. 2. жена која живи као светац: права ~. 3. ир. притворна женска особа која се прави да је пуна врлина: глуме да су светице; даме које продају тело за њих су светице; имиц светице; преостале светице; није таква светица каква се представља.</p>
<p>седало с 1. оно што је направљено и подешено за седање, седиште: цип са предњим седалима; авион са 16 седала; бус се пуни до последњег седала. 2. део столице на коме се седи, главна плоча столице: столица, направљена од дрвета и са седалом. 3. стражњица, задњица: панталоне са спуштеним седалом.</p>	<p>седиште с 1. место за седење: ~ у аутобусу; ~ у авиону; возачево ~; ~ за бебе; предње ~; ~ у биоскопу. 2. место где се налази средиште каквог друштва, установе, управе, организације: ~ фирме; ~ општине; ~ установе; ~ суда; ~ банке.</p>
<p>скиталица ж (м) и скитара ж (м) 1. онај који скита, хода унаоколо, ко воли да лута, путује. 2. онај који живи на улици, који нема свој дом, пропалица: где владају уличари и скиталице. 3. птице које се селе, које нису станарице: црвендаћ је више ~ него селица. 4. разг. обућа за скитање.</p>	<p>скитач, -ача м 1. онај који скита, хода унаоколо, ко воли да лута, путује: светски ~; вечити ~. 2. онај који живи на улици, који нема свој дом, пропалица: просјак и ~; убоги ~.</p>
<p>солана ж место где се производи со, фабрика соли: ~ већ 10-15 дана не производи со; уљичка ~; радници солане.</p>	<p>солара ж 1. в. солана: саграђени су магацини соларе. *2. просторија, одељење у кланици или месари где се месо соли: кланичко одељење, солара, кобасичарско одељење.</p>
<p>стваралац, -аоца м онај који ствара, који је створио нешто: филмски ~; књижевни ~; позоришни ~; медијски ~; ~ софтвера; ствараоци Републике Српске.</p>	<p>стваратељ м 1. стваралац: српски ~ Дејан Стојиљковић; позоришни ~; Срби никада нису били рушитељи већ стваратељи; стваратељи Војводине. *2. творац света, Бог: ~ Универзума; Стваратељ вишег и нижег света.</p>
<p>ткалац, -лица м онај који тка, ткач: перачи рубља, кокошари, ткалци; сиромашни ~ вуне; некадашњи ткалци, плетачи и прелци.</p>	<p>ткач, -ача м 1. онај који тка, ткалац: ручни ~; ~ у фабрици чарапа; стотине ткаља и ткача; ткачи и кројачи; мајсторска вештина ткача. 2. фиг. паук (који при прављењу паучине као да тка): паук врсте златни прстенасти ~. 3. зоол. врста птице, сродна враћу <i>Ploceus socius</i>: егзотичних врста птица из породица ткача; мужјаци птица ткача.</p>
<p>убрзивач -ача м 1. направа, уређај за убрзавање. *2. материја која служи убрзавању неког процеса: ~ везивања бетона; ~ очвршћавања.</p>	<p>убрзач, -ача м в. убрзивач (1): мали ~ честица; уградња убрзача ради лакшег окидања; обарач без убрзача.</p>
<p>узвисина ж узвишица: травната ~; врх узвисине. узвисица ж узвишица: насеља на узвисицама; блага ~.</p>	<p>узвишење с 1. уздигнуто место, узвишица: планинско ~; благо ~; ~ изнад села; врх узвишења. 2. морална и духовна узвишеност, уздигнуће: очишћење, праштање и ~; психофизичко ~; нарцистичко ~.</p>

узвишица ж <i>уздигнуто место, место више надморске висине од околине, узвишење</i> : блага ~; стеновита ~; црквица на узвишици.	
уредник м 1. <i>онај који уређује новине, часопис и сл., који врши одговорне послове око припремања, утврђивања текстова за штампу, редактор</i> : ~ часописа; ~ емисије; ~ рубрике о култури; ~ телевизије; ~ вести; ~ издавачке делатности; ~ портала. 2. <i>онај који одабере текстове за зборник, антологију и сл.</i> : ~ зборника; ~ едиције; ~ књиге.	уређивач , -ача м 1. <i>уредник, редактор</i> : ~ сајта; ~ књиге; ~ зборника; ~ тема блага; ~ листа. 2. <i>онај који нешто уређује, дотерује, улепшава и сл.</i> : ~ српске цркве; ~ стаза; ~ ентеријера. *3. <i>програм за уређивање различитих садржаја</i> : ~ текста; ~ слика.
усмерач , -ача м в. <i>усмеривач (1)</i> : једнострани и двострани усмерачи; два диодна усмерача.	усмеривач , -ача м 1. <i>уређај који претвара електричну енергију једног система у електричну енергију другог система</i> : ~ звучних таласа; ~ струјања врућег ваздуха; ~ тока енергије; ~ ветра; ~ воде за масажу. *2. <i>онај који усмерава (нешто), одређује правац (нечему)</i> : ~ историјских догађаја; ~ јавног мњења; ~ путника.
цигара ж шп. 1. в. <i>цигарета</i> : паклица ~; шверц ~; здравствени ризици од ~. 2. <i>дуванско лишће чврсто савијено у облику кратког, дебљег штапића за пушење</i> ; уп. томпус: хаванска ~; вирцинија ~.	цигарета ж нем. <i>мотак фино резаног дувана увијеног у фини танки папир у облику штапића који се пуши заједно са папиром</i> : пушити цигарете; кутија цигарета; запалити цигарету; кутија цигарета; кафа и ~; увоз цигарета; шверц цигарета; дим цигарета; бокс цигарета; опушак цигарете; електронска ~.
чекалац , -аоца м <i>онај који чека некога или нешто</i> : упорни ~ лептира; ~ датума за почетак преговора.	чекач , -ача м *а. <i>онај који чека некога или нешто</i> : професионални чекачи у редовима; чекачи посла; чекачи аутобуса; чекачи виза; чекачи за мрву колача. б. <i>онај који чека, који се не изјашњава; уздржан, резервисан, опрезан човек</i> : познати чекачи из историје.

Табела 7: Лексеме у односу синопаронимије

У највећем броју случајева у овој групи су се „среле” лексеме које се развијају у супротним правцима: у првом случају од синонима ка паронимима (чешће), а у другом од паронима ка синонимима (ређе). На основу ових тенденција у оквиру представљених лексема могу се и издвојити две уже скупине – **1)** синоними који се разједначавају и полако прелазе у категорију паронима, с тим да су им примарна значења и даље у односу синонимије и **2)** пароними који су се семантички толико приближили да су им примарна значења синонимична, али се однос паронимије и даље чува на нивоу секундарних семантичких реализација.

4.1.3.1. Десинонимизација као начин настанка синопаронима. Што се прве групе тиче, можемо приметити да се десинонимизација код ових лексема најчешће вршила на два начина.

1) Најчешћи пут разједначавања лексема које речници приказују као потпуне синониме јесте појава новог значења²¹⁶ у полисемантичкој структури једног од парњака. На пример, лексеме *обнављач* и *обновитељ* у РМС и РСЈ имају по једно значење (*онај који нешто обнавља*), док корпус показује да се лексема *обнављач* употребљава да означи и нешто неживо што има функцију обнављања: *цвекла је најбољи обнављач крви, обнављач организма, обнављач енергије*. Исто тако, код лексеме *појачавач* у РМС стоји *појачало*, а у РСЈ в. *појачало*, при чему се *појачало* у Једнотомнику дефинише као с **а.** *техн. апарат за појачавање снаге звука*. **б.** *уопште уређај за појачавање електричног сигнала, појачивач*. Корпус, с друге стране, показује да се лексема *појачавач* користи и у значењу хемикалије за појачавање укуса, адитива:

²¹⁶ Када кажемо ново значење, то не мора значити да је реч о заиста потпуно новом значењу, оном које се развило након објављивања речника, већ о значењу које речници, из неког разлога, нису забележили.

појачавачи укуса.²¹⁷ На овај начин су се разједначиле и лексеме *притискач* и *притискивач*: иако обе лексеме примарно и даље имају уопштено значење *оно што служи за притискање*, као што бележе речници, електронски корпус показује да је лексема *притискач* развила и значење онога који нешто притиска: *очајни притискачи тастера, ту би Србија могла да одигра улогу притискача на Републику Српску* и сл. Сличну ситуацију имамо и у пару *убрзивач* и *убрзач*, где је прва лексема, поред заједничког значења *направа, уређај за убрзавање*, развила и значење материје, средства за убрзавање неког процеса: *убрзивач везивања бетона, убрзивач очвршћавања*. Као што се из наведених примера може закључити, овај начин разједначавања веома је фреквентан код парњака од којих је бар један изведен суфиксом *-ач*, који користи своју вишезначност, односно могућност да развија значења и особа и инструмената, а све чешће и одређених материја у функцији средства (исп. *обнављач, појачавач, убрзивач*). У случају када су обе лексеме изведене суфиксом *-ач*, нова значења развија фреквентнији парњак (уп. *притискивач* 12 : *притискач* 27, *убрзивач* 64 : *убрзач* 5).

Постоје, наравно, и други примери разједначавања синонима путем развоја значењске структуре једног од парњака. Један од таквих примера јесте и пар *стваралац* и *стваратељ*, који се у оба речника дефинишу као потпуни синоними (*стваралац*, -аоца м *онај који ствара, који је створио неко оригинално дело (углавном у уметности)* : *стваратељ* м *стваралац*), док електронски корпус показује да је именица *стваратељ* развила и секундарно значење *онај који је створио свет, Бог (стваратељ Универзума, Стваратељ вишег и нижег света)*, вероватно под утицајем лексема попут *створитељ*,²¹⁸ *сведржитељ, спаситељ* и сл.

Посебно занимљиви примери разједначавања синонима јесу они код којих је једно од секундарних значења на одређени начин енантосемично са примарним значењем. У питању су примери попут *научник (научњак)* и *научењак* или *присталица* и *присташа*, где друга лексема из пара развија пејоративно значење, односно лошу верзију онога што она сама примарно означава. У РСЈ лексема *научник* и *научњак* дефинисане су као **научењак**, -ака м в. *научник* : **научник** м *особа која истражује и изучава неку научну област, која се бави науком, научни радник*, док примери из корпуса показују да се лексема *научењак* све чешће јавља у значењу *квазинаучник, лош научник: искомплексирани научењак, под плаштом научењака, није чудо што такви научењаци не умеју да одговоре на најпростија питања* и сл. Исти је случај и са именицама *присталица* и *присташа*: **присталица** м и ж *онај који пристаје уз кога или што, поборник какве идеје, идеологије, следбеник, приврженик, једномишљеник, истомишљеник* и **присташа** м *присталица*, код којим *присташа* све доминантније означава онога ко је слепи, необјективни присталица: *присташе режима, Чанкове присташе, партијске присташе* и сл. Занимљиво је и то да примарно и секундарно значење лексема *научењак* и *присташа* стоје у некој врсти хипонимијског односа, јер секундарна семантичка реализација представља подврсту примарног значења, односно примарно значење је општије (било какав научник, одн. присталица), а друго уже, спецификованије (лош научник, односно необјективна, слепа присталица). То значи да секундарне семантичке реализације имају богатији семски садржај од примарних, као што је случај са односом између хиперонима и хипонима (в. Драгићевић 2007: 291). Одговор на питање због чега су баш лексеме *научењак* и *присташа* (а не *научник* и *присталица*) развиле негативно значење поново треба тражити у семантици суфикса, односно аналогiji са именицама које су на сличан начин грађене. Што се тиче творбеног модела трпни придев + суфикс *-(j)ак*, као у *научењак*, И. Клајн (2003: 32) истиче да су изведенице овог типа скоро увек негативног значења (*сметењак, смушењак, занесењак, несмотрењак, обешењак, покварењак, препредењак, потурчењак* и сл.). Када је у питању суфикс *-(a)ша*, аналогija се може успоставити са малобројним изведеницама попут

²¹⁷ О лексеми *појачивач* в. у наставку анализе.

²¹⁸ О односу ових лексема са лексемом *створитељ* в. део о паросинонимима.

усташа, изеша, незнајша, нејеша (Клајн 2003: 209), које су поново све негативно обојене, посебно лексема *усташа*.²¹⁹

Најчешћи начин преласка потпуних синонима у класу синопаронима јесте развој новог значења у оквиру полисемантичке структуре једног од парњака, а овде су наведени само неки илустративни примери.

2) Други пут разједначавања синонима, који се такође веома често јавља, јесте губљење секундарног значења једног од парњака, при чему лексеме више нису заменљиве у свим контекстима, већ искључиво у својим примарним значењима. На пример, лексеме *гонилац* и *гонитељ* дефинисане су у РМС на следећи начин: **гонилац**, -иоца м **1.** онај који гони некога с циљем да га ухвати. **2.** онај који тера коња, стоку уопште; *гонич*. **3.** онај који некога прогони, злоставља, тиранин, погромаш. **4.** противник, борац против нечег : **гонитељ** м *гонилац*, а слична је ситуација и у РСЈ: **гонилац**, -иоца м **1. а.** онај који гони, тера (некога, нешто), *гонич* (стоке, робова и др.). **б.** онај који гони неког с циљем да га ухвати. **2.** онај који прогони (некога, нешто), *прогонитељ* : **гонитељ** м в. *гонилац*. Корпус, међутим, показује да се обе лексеме најчешће користе у значењу онај који прогони (некога, нешто), *прогонитељ*, а да се у значењу онај који гони неког с циљем да га ухвати јавља само лексема *гонилац*, док се ниједна од ове две лексеме не користи у значењу које се у РСЈ наводи као примарно. За то значење специјализовала се лексема *гонич*, о којој ће више речи бити у наредној категорији. Слично је и са паром *емпирик* и *емпиричар*: у РМС стоји **емпирик** м = емпирист(а) и *емпиричар* **1.** фил. *присталица емпиризма*. **2.** онај који ради на основу искуства, *практичар* : **емпиричар** м = емпирик, док се у РСЈ *емпирик* упућује на *емпиричар* – *присталица емпиризма*; онај који у свом раду користи искуство, *практичар*. Као што се може приметити, у Једнотомнику је лексема *емпиричар* обрађена као једнозначна, мада нам интерпункцијски знак тачка са запетом указује на то да је ипак реч о два блиска значења, премда нам се чини да је боље поступљено у Шестотомнику, где су ова два значења обрађена као засебна. Што се актуелне употребе ових лексема тиче, електронски корпус показује да се обе лексеме примарно користе да означе особу која у свом раду користи искуство, а да се у значењу присталице емпиризма лексема *емпирик* више не користи. Случај да једна лексема више нема сва значења свог парњака и да њихове значењске структуре стога више нису апсолутно подударне показује нам и пар *молилац* – *молитељ*.²²⁰ У РМС лексема *молилац* има само једно значење – онај који моли, који подноси молбу – док код лексеме *молитељ* стоји само *молилац*. У РСЈ је именица *молилац* добила још једно значење: онај који се моли богу, који изговара текст молитве, при чему се лексема *молитељ* и даље само упућује на одредницу *молилац*, што значи да је са овом лексемом синонимична у свим значењима, будући да се не прецизира неко посебно значење у којем се овај однос остварује. Електронски корпус, међутим, показује две ствари: прво, да се именица *молилац* ипак чешће користи у свом секундарном значењу, када се односи на онога ко се моли богу, а ређе у значењу онога ко подноси молбу (*држава молилац*, *орган молилац*), и друго, да се лексема *молитељ* употребљава искључиво када је реч о религијској сфери, што значи да су ове лексеме само делимично заменљиве у контексту. Будући да је разједначавање ових лексема већ почело, можда ће се у будућности оно наставити тако да *молилац* означава само онога ко подноси молбу, а *молитељ* само онога ко изговара молитву, али ће то тек даљи развој

²¹⁹ О негативној семантици изведеница са суфиксом *-аш* в. Кишова 1998: 115 (нпр. *батинаш*, *коцкаш*, *пљачкаш*, *спрдаш*, *оргијаш* и сл.) и Драгићевић 2019: 78 (нпр. *маркетингаш*).

²²⁰ М. Стевановић (1964: 3) не наводи никакву семантичку разлику међу лексемама *молилац* и *молитељ* и *гонилац* и *гонитељ*, већ само констатује да се „поред *молитеља* и *гонитеља*, које већ, као и већина речи њихова облика, данас звуче архаично, – у знатно су чешћој употреби именице *молилац* и *гонилац*”. Поред тога што корпус указује на то да семантичке разлике међу овим парњацима ипак постоје, показује нам и да тврдња о знатнијој фреквентности облика на *-лац* није у потпуности тачна (*молилац* 56 : *молитељ* 48, *гонилац* 37 : *гонитељ* 272).

показати.²²¹ Упоредив случај имамо и са именицама женског рода *молиља* и *молитељица*. Према подацима добијеним из корпуса, лексема *молиља* се јавља искључиво у значењу државе која упућује молбу некој другој држави (*држава молиља*), док се *молитељица* примарно такође јавља у истом овом значењу, али секундарно означава и женску особу која се моли Богу, иако се у речницима *молиља* дефинише као *женска особа молилац*, док се *молитељица* само упућује на *молиљу*. У овом примеру видимо да се лексема *молиља* специјализовала за административни функционални стил и подношење молби, док се именица *молитељица* може користити и у религијском контексту. Код примера из ове групе најчешће је реч о односу суфикса *-лац* и *-тељ* и они су још један показатељ специјализације суфикса *-тељ* за лексику из религијске сфере, што је у литератури одавно примећено (Стевановић 1964: 8–9; Ристић 1982: 219 и сл.).

До губљења секундарног значења једне од лексема из пара, а тиме и преласка у категорију синопаронима, дошло је и код лексема *грађевинар* и *грађевинац*, где секундарно значење лексеме *грађевинац* – *студент грађевинског факултета* – није забележено код лексеме *грађевинар*, како то стоји у РМС. Што се даљег развоја односа између ове две лексеме тиче, у корпусу за сада постоје само назнаке даље десинонимизације ових парњака у правцу тога да ће се лексема *грађевинар* специјализовати за *радника који се бави подизањем грађевина, градитеља*, а лексема *грађевинац* за *стручњака за грађевинарство или архитектуру, грађевинског инжењера или техничара*, али се у овом тренутку обе лексеме користе у оба наведена значења. Сличан случај имамо и код лексема *одгајалиште* и *одгајивачница*, које у својим примарним значењима означавају *место где се врши размножавање и узгајање живине, стоке, паса и др.*, али је само лексема *одгајалиште* задржала секундарно значење *институција, установа, организација, друштво које развија и шири нове идеје, схватања (у науци, култури и сл.), расадник*, па у корпусу нисмо пронашли примере попут *одгајивачница талената*, премда и РМС и РСЈ упућују на то да и лексема *одгајивачница* може имати ово значење.

Постоје, наравно, и сложенији путеви десинонимизације лексема, који не подразумевају просто настајање нових или губљење постојећих значења, већ подразумевају и неке друге семантичке промене и прерасподеле значења међу парњацима. Као пример ћемо узети парове *латинац* и *латинист(а)* и *носилица* и *носиља*. У Матичином Шестотомнику лексема *латинац* је дефинисана као *зналац латинског језика, латинист(а)*, док је код лексеме *латинист(а)* дата веома сложена дефиниција која, заправо, обухвата више значења, па остаје нејасно да ли уопште о овим лексемама можемо говорити као о потпуним синонимима иако су, према овом речнику, једнозначне. У Једнотомнику је ситуација другачија, тачније однос између ове две лексеме је прецизније и боље представљен: **латинац**, -нца м в. *латинист(а)* (1) : **латинсит(а)**, -е м **1.** *стручњак за латински језик и књижевност; познавалац латинског језика и културе. 2.* *писац који је писао на латинском језику*, што значи да већ овде о овим именицама можемо говорити као о синопаронимима, будући да су им примарна значења синонимична, а између примарног (и јединог) значења лексеме *латинац* и секундарног значења именице *латиниста(а)* постоји однос паронимије. Корпус, даље, указује на то да су се ове две лексеме додатно паронимизовале тиме што је лексема *латинац* развила значење припадника племена која су основала римску државу (*Грци и Латинци, Бугари и Латинци*), а лексема *латинист(а)* и значење онога ко пише латиницом и ко се за њу залаже (*задрти латинисти, ћирилисти и латинисти*). Кроз сложен процес семантичких промена прошле су и лексеме *носилица* и *носиља*. Оне су и у РМС и у РСЈ обрађене заједно, у оквиру једног речничког чланка, с тим да у РМС имају два значења (**1.** *она која што носи, има, поседује; она која што доноси, омогућује. 2.* *кокош или друга домаћа птица која носи јаја*), а у РСЈ само једно (*кокош или нека друга*

²²¹ Однос између лексеме *молилац* и *молитељ* отвара и занимљиво питање односа лексема *молба* и *молитва*, будући да и једна и друга лексема означавају оно чиме се од некога нешто тражи, моли, али се разликују реципијенти којима су оне упућене.

домаћа перната животиња која редовно носи јаја). Подаци из електронског корпуса сведоче, међутим, о томе да је однос између ове две лексеме далеко сложенији него што се то на основу података из речника може закључити. Наиме, иако обе лексеме најчешће означавају кокошку или неку другу домаћу пернату живину која носи јаја, именица *носилица* јавља се и у значењима *женска особа носилац (носилица ордена Светог Саве, Милка Форџан, достојна носивица Нобелове награде за књижевност и сл.)*, *она која нешто има, поседује (поносне носивице силикона, носивице савршених тела)* и *направа за ношење нечега (носилица за бебе)*, док лексема *носиља* означава и жену која је трудна (*носиља ембриона*). Овако сложен однос међу наведеним лексемама створен је захваљујући богатој полисемантичкој структури глагола *носити*, из чијих су се бројних значења развила и значења наведених лексема (нпр. примарно значење ових лексема настало је из 5. значења глагола *носити*: *стварати јаја у телу и ослобађати се њих (о птицама, кокошима и сл.)*, значење *она која је трудна, која је у другом стању* засновано је на 6. значењу глагола *носити*: *бити у другом стању, бити трудна; подносити трудноћу* итд.). Дакле, у већини ових значења реч је о женском бићу које нешто носи, али је у различитим значењима искоришћен различит семантички потенцијал глагола *носити*.

Анализирани примери из групе синопаронима показују да су лексеме у ову категорију ушле најчешће десинонимизацијом потпуних синонима. Будући да је реч о суседним категоријама, процес десинонимизације у оквиру синопаронима обично не подразумева велике тектонске промене значењских структура парњака, већ се најчешће одвија једноставнијим путевима, као што су развој новог значења код једне од лексема или пак губљење неког од већ постојећих значења код једног од парњака. Наравно, десинонимизација може бити и сложенија, као што смо показали на примерима *латинац – латинист(а)* и *носилица – носиља*.

4.1.3.2. Синонимизација као начин настанка синопаронима. Један број синопаронима нашао се у овој категорији процесом супротним од десинонимизације, а реч је о синонимизацији. Процес синонимизације лексема текао је такође на различите начине. Добар пример како лексеме од паронима прелазе у паросинониме, а затим у синопарониме, да би се, можда, њихов развојни пут завршио потпуном синонимизацијом, представљају лексеме *прагматик*, *прагматист(а)* и *прагматичар*. Наиме, у РСЈ су ове лексеме дефинисане на следећи начин: **прагматик** м *прагматичар*, **прагматичар** м *човек дела, рада, практичар* и **прагматист(а)** м *присталица прагматизма*, што значи да су лексеме *прагматик* и *прагматичар* синоними који стоје у односу паронимије са лексемом *прагматист(а)*. У случају прве две лексеме реч је, дакле, о некоме ко прагматизам спроводи у дело, ко делује у духу прагматизма, док је у случају треће лексеме реч о некоме ко је само присталица тог правца. Будући да је линија између ова два значења веома танка и више теоријска јер онај ко је присталица неког правца врло вероватно и на делу то примењује, нимало не чуди чињеница да су лексикографи РСЈ као секундарно значење лексеме *прагматист(а)* забележили и *онај који је прагматичан*. Подаци из електронског корпуса показују, међутим, да се све три лексеме примарно јављају да означе некога ко је прагматичан, ко води рачуна о практичности онога што ради, док се лексема *прагматист(а)* тек секундарно, и спорадично, јавља да значи онога ко је у филозофском смислу присталица прагматизма (нпр. *амерички филозоф прагматиста Џон Дју*), што значи да је код ове именице дошло до ротације примарног и секундарног значења. Заменом места значења из класе паросинонима у групу синопаронима прешле су и лексеме *евангелик* и *евангелист(а)*, где – према нашем увиду у електронску грађу – лексема *евангелиста(а)* чешће означава припадника хришћанске вере која своје учење заснива на (ј)еванђељу него писца (ј)еванђеља, како и стоји у РСЈ, а обрнуто од редоследа који даје РСМ. Кроз процес синонимизације прошле су и друге лексеме, попут *оружарница – оружница*, *солана – солара*, *чекалац – чекач* и сл.

Занимљив пример синонимизације илуструју лексеме *истражилац* и *истражитељ*, које би се према коришћеним речницима могле третирати као паросиноними, јер се у РМС дефинишу као **истражилац**, -иоца м *онај који што истражује, истраживач* и **истражитељ** м **1.** правн. *службеник који врши судску истрагу; истражни судца, судија*. **2.** в. *истражилац*, а иста је ситуација и у РСЈ: **истражилац**, -иоца м в. *истраживач* и **истражитељ** м **1.** правн. в. *иследник*. **2.** в. *истраживач*. Електронски корпус, међутим, показује да је лексема *истражилац* потпуно променила своје значење и сада је синонимична са примарним значењем лексеме *истражитељ*: *истражиоци Тужилаштва, хашки истражиоци, истражиоци Еулекса, судски истражиоци, главни истражилац ФБИ, главни истражилац УН, истражиоци МУП-а* и сл.

Посебно интересантан случај синонимизације представљају примери код којих можемо говорити о развоју синонимичних значења до којег долази услед непознавања творбених основа изведеница или непознавања тачног значења позајмљеница. Код, на пример, лексема *ретор* и *реторичар* оба речника бележе само по једно значење, па је тако ретор *говорник, беседник; вештак у говорништву*, а реторичар *онај који се бави реториком*. Примери из електронског корпуса, међутим, показују да се лексема *реторичар* најчешће користи да означи доброг говорника, беседника, а тек секундарно онога ко се бави реториком, иако је суфиксом *-ар* изведена од именице *реторика* и требало би да означава онога који се бави оним што значи именица у основи. Ако погледамо примере из корпуса попут *политичари су одлични реторичари, антиимперијалистички реторичари, ратни реторичари, Зоран Ђинђић ... један од најбољих реторичара које смо имали, мотивациони реторичар*, видећемо да они о којима се у овим примерима говори немају никакве везе са реториком, већ да је лексема *реторичар* употребљена у значењу *говорник*, дакле – у значењу лексеме *ретор*. Сличан случај имамо и у пару *пурист(а)* и *пуританац*, које су у вези са лексемама *пуризам*, односно *пуританизам*. Према томе, како бисмо разумели однос међу лексемама *пурист(а)* и *пуританац*, морамо кренути од значења лексема *пуризам* и *пуританизам*, преко којих се наведене лексеме и дефинишу. У Матичином Шестотомнику, *пуризам* је *тежња (често претерана) за чишћењем језика од неправилности и туђих елемената, чистунство*, док се *пуританизам* примарно дефинише као *претерана строгост, чистунство у погледу морала и његова примена у начину живота*, а секундарно као *религиозно-политички покрет у Енглеској у 16. и 17. ст. за чишћење англиканске цркве од остатака католицизма и за борбу англиканске буржоазије против феудализма*. Као што се на основу дефиниција може видети, у оба случаја реч је тежњи за чистотом, али у случају прве лексеме језичком, а друге моралном и верском. У складу са тим су у РМС дефинисане и лексеме *пурист(а)* и *пуританац*, па прва означава *присталицу пуризма, чистунаца*, док друга примарно означава *онога који се у животу строго придржава постављених начела, нарочито моралних*, а секундарно *припадника пуританизма (2)*. Семантичко приближавање ових лексема и њихову међусобну интерференцију региструје РСЈ, па је тако *пурист(а)* *присталица пуризма, морални или језички чистунац*, а *пуританац* **1.** *присталица, припадник пуританизма (1)*. **2.** *пурист(а)*.²²² Корпус, даље, показује да се обе лексеме примарно користе у истом значењу – да означе онога ко тежи језичкој, моралној, верској, националној и сл. чистоти (*језички пуристи, хрватски пуристи, музички пуристи, џез пуристи, културни пуристи или елитисти : језички пуританци, књижевни пуританци, у љубави сам пуританац, превише пуританаца међу српским националистима, Чедомир Антић, пуританац који свима дели лекције, пуританци и моралисти, ДСС-овски пуританци*), док се лексема *пуританац* секундарно јавља у, сада већ неактуелном, значењу припадника покрета пуританизма. Најзад, разлику између шпанске позајмљенице *цигара* и немачке *цигарета* вероватно знају само добри познаваоци ове тематике, будући да корпус показује да се данас

²²² Семантичка интерференција регистрована је у РСЈ и код лексема *пуризам* и *пуританизам*, па се тако *пуризам* дефинише као **1.** *тежња за моралном, етичком строгишћу*. **2.** *тежња, обично претерана, за језичком чистотом, за уклањањем страних и др. неприкладних елемената из језика, језичко чистунство*, а *пуританизам* као **1.** *ист. протестантско-реформаторски покрет у Енглеској у XVI и XVII веку за уклањање остатака католицизма у англиканској цркви*. **2.** в. *пуризам (1)*.

ове две лексеме примарно потпуно синонимично користе, и то у значењу лексеме *цигарета* (*смотак фино резаног дувана увијеног у фини танки папир у облику штапића који се пуши заједно са папиром*), док лексема *цигара* своје некада примарно значење (*дуванско лишће чврсто савијено у облику кратког штапића за пушење*; уп. томпус) чува искључиво у споју са придевима *кубанска*, *хаванска* и сл., где се не јавља лексема *цигарета*. У свим примерима наведеним у овом одељку може се говорити о међусобној интерференцији лексема, односно о тзв. *паронимској атракцији*,²²³ која доводи до тога да се значење једне сличнозвучне и блискозначне лексеме јави као једно од значења друге лексеме, и то најпре као секундарно, а затим и као примарно. Према речима О. Д. Прокопчик (2005: 5), приликом семантичког зближавања двеју јединица једна од њих функционише као *паронимијски атрактор*, а друга као *паронимијски донатор*, што значи да лексема-атрактор преузима део семантичког садржаја или цео семантички садржај (у случају једнозначности) лексеме-донатора, при чему се значење лексеме-донатора почиње јављати као једно од значења лексеме-атрактора. У случају пара *ретор* – *реторичар*, лексема *реторичар* је атрактор, а лексема *ретор* донатор, јер се значење лексеме *ретор* сада јавља као једно од значења у значењској структури лексеме *реторичар*. Појава паронимске атракције још је израженија код псеудопаронима (разнокоренских лексема), где се појава значења лексеме А у полисемантичкој структури лексеме Б не може никако другачије објаснити осим утицајем лексеме А на лексему Б, будући да се дато значење не може извести из корена или творбене основе лексеме која добија ново значење. На пример, према подацима из РСЈ, лексема *заточеник* значи *онај који је заточен, затвореник; прогнаник, изгнаник*, док се лексема *заточник* дефинише као *бранилац, браник, поборник, јунак и заступник, заменик (на мегдану)*. Међутим, у трећем значењу лексеме *заточник* стоји *в. заточеник*. Будући да је лексема *заточеник* изведена од трпног придева глагола *заточити* и суфикса *-ик*, а лексема *заточник*, према П. Скоку, од глагола *затећи се кому* „обавезати се кому”, разлог због чега се у значењској структури именице *заточник* јавља значење *заточеник* не можемо тражити у унутрашњем развоју значења ове лексеме, односно семантичкој вези са мотивним глаголом, већ – колико се нама чини – једино у утицају лексеме *заточеник* на лексему *заточник*. То значи да је у овом случају лексема *заточник* атрактор, а *заточеник* донатор значења. Исти је случај и са другим неистокоренским лексемама чија су значења семантички неповезана, а ипак се значење једне од њих јавља као значење друге. То значи да је паронимска атракција један од механизма настанка нових значења, а самим тим и једно од изворишта синонимије.²²⁴

Колико је однос између паронимије и синонимије сложен и често непредвидив, показује и развој значења и односа између лексема као што су *манипулант* и *манипулатор*. Наиме, према РМС ове две лексеме стоје у односу потпуне синонимије јер се *манипулант* дефинише као **1. руковалац. 2. нижи службеник у неким надлештвима или предузећима. 3. приправник за капетана на речним бродовима**, док код *манипулатора* стоји *в. манипулант*. Међутим, ситуација је у РСЈ битно другачија, па су ове две лексеме у својим примарним значењима пароними (прва означава онога који нечим рукује, управља: *онај који рукује, управља, манипулише нечим (нпр. машинама, уређајима и сл.), руковалац*, а друга оно чиме се рукује, управља: *механизам којим управља оператор и који врши одређене радње попут људских руку*), али су у секундарним ипак и даље синоними (**манипулант 4. фиг. в. манипулатор (3)** :

²²³ Иако се, како смо у уводном делу навели, термини *паронимија* и *паронимска атракција* у литератури, посебно стилистичкој, често изједначавају, ми ћемо у овом раду под термином *паронимска атракција* подразумевати сам процес настајања новог значења једне лексеме под утицајем форме и(ли) семантике њеног парњака.

²²⁴ О секундарним значењима насталим паронимијом писала је и Р. Драгићевић (1996; 2007). Она наводи да се догађа да унутар полисемантичке структуре једне лексеме међу значењима која су системски устројена и обично тесно повезана са примарним постоји неко које по свом семантичком садржају у потпуности одступа, при чему је његова веза са остатком значењске структуре чисто формална (Драгићевић 2007: 197). Чини нам се да примери које ауторка наводи у раду из 1996. и монографији из 2007. представљају одличну илустрацију деловања паронимске атракције.

манипулатор 3. *фиг. онај који се служи разним махинацијама, који манипулише*).²²⁵ Електронски корпус, најзад, показује да су дате лексеме у актуелном језичком тренутку поново прави синоними јер се као примарно значење и једне и друге лексичке јединице јавља управо семантичка реализација *онај који се служи разним махинацијама, који манипулише (политички манипуланти / манипулатори, медијски манипуланти / манипулатори и сл.)*, али у њиховој семантичкој структури и даље има значења која су у односу паронимије, због чега смо их и сврстали у групу синопаронима. Сложен развојни пут и пролазак кроз различите групе илуструју и лексеме *аутономаш* и *аутономист(а)*, које су најпре, ако је судити по речницима, биле паросиноними (РМС: **аутономаш**, -аша м **1.** *ист. присталица политичке странке (у Далмацији) која је била за аутономију (а против присаједињења, прикључења Хрватској).* **2.** *проповедник и присталица аутономије; аутономист : аутономист(а) м присталица аутономије, самоуправе*), да би након застаревања и губљења примарног значења лексеме *аутономаш* постали прави синоними (РСЈ: **аутономаш**, -аша м *често пеј.) онај који у уређењу државе заступа већу аутономију појединих регија или покрајина, присталица аутономије регија или покрајина*; уп. *аутономист(а) : аутономист(а)*, -е м *присталица аутономије*; супр. *централист(а)*; уп. *аутономаш*), а онда и у категорију синопаронима будући да се лексема *аутономист(а)* секундарно јавља и у ублаженом значењу онога ко се залаже за децентрализацију, већи степен самосталности, а не у негативном значењу онога ко се, пре свега, залаже за отцепљење неке већ аутономне покрајине.

На основу представљених и анализираних примера можемо закључити да су процесом синонимизације у класу синопаронима прелазили углавном паросиноними, што је подразумевало мање значењске измене, попут ротације примарног и секундарног значења једног од парњака, чиме је примарни однос постала синонимија, док је паронимија потиснута у други план. Прелазак потпуних паронима у синопарониме подразумевао је, са друге стране, веће значењске промене, јер није реч о суседним категоријама, а у великом броју оваквих примера однос синонимије је развијен тзв. *паронимском атракцијом*, која доводи до тога да се значење једне сличнозвучне и блискозначне лексеме јави као једно од значења друге лексеме, и то најпре као секундарно, а затим и као примарно.

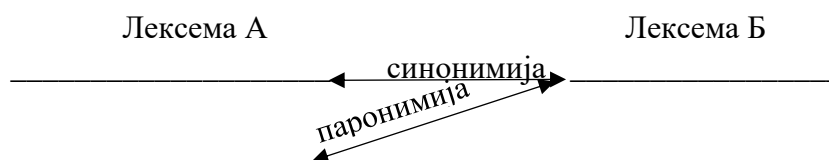
4.1.3.3. Лексеме које су и у речницима забележене као синопароними. Има, наравно, и оних примера чији се међусобни однос није мењао и одговара стању које приказују речници (нпр. *морализатор – моралист(а), преносилац – преносник, рефлектор – рефрактор, узвишица (узвисина, узвисица) – узвишење* и сл.) или где губитак/настанак неког значења није утицао на то да однос међу лексемама буде другачије класификован. На пример, лексема *дрварница* је изгубила секундарно значење *складиште или стовариште дрва, продавница дрва*, али то није утицало на то да се њен однос са лексемом *дрвљаник*, будући да обе ове речи примарно означавају просторију где се складиште дрва, а *дрвљаник* и место у дворишту где су наслана дрва. Такође, лексеме *уредник* и *уређивач* су и у речницима представљени као синопароними будући да обе имају исто примарно значење (*онај који уређује новине, часопис и сл., који врши одговорне послове око припремања, утврђивања текстова за штампу, редактор*) – због чега су синоними, али лексема *уређивач* има и значење *онај који нешто уређује, дотерује, лепешива и сл. (уређивач стаза, уређивач монашког живота, уређивач ентеријера)* – чиме развијају однос паронимије. Чињеница да је лексема *уређивач* у међувремену развила и значење програма за уређивање нечега (нпр. слика) није утицала на то да ове две лексеме пређу у неку другу категорију, већ је само довела до развоја још једног значења које је у односу паронимије са значењима лексеме *уредник* (човек који уређује нешто : програм који уређује нешто). Можемо рећи и да се ништа суштински није променило ни када је у питању однос између

²²⁵ И лексема *манипулација*, преузета из латинског језика, има значења **1.** *посао, поступак манипуланта (руковаоца), руковање; поступак или низ поступака, захвата (у неком послу, процесу и сл.). 2. *фиг. вешто смишљена подвала, превара, ујдурма, махинација.**

лексема *светитељ* и *светац* и да стаје у корпусу одговара оном из РМС, а да се у РСЈ само грешком код лексеме *светитељ* упућује на целу значењску структуру лексеме *светац*, која гласи: **светац**, свеца м **1. а.** онај кога црква после његове смрти прогласи светим због његовог живота и заслуга за веру, *светитељ*. **б.** домаћи заштитник; крсно име, крсна слава. **2.** празник везан за рођење или смрт неког свеца; фиг. празник, благодан. **3.** човек аскетског живота, пун врлина. Подаци из корпуса показују да су ове две лексеме синонимичне само у значењу 1, како и стоји у Шестотомнику. Нисмо, наиме, у корпусу пронашли примере попут, на пример, *Данас је светитељ, немој радити*, *Не ваља радити на светитеља*, али јесмо *Данас је светац, немој радити* или *Не ваља радити на светац*, као што нису пронађени ни примери где се лексема *светитељ* јавља у значењу *човек аскетског живота, пун врлина*: *Није ни он баш неки светитељ*, већ искључиво *Није ни он баш неки светац*. Исту ситуацију налазимо и када су у питању лексеме *светитељка* и *светица*.

4.1.3.4. Закључак у вези са синопаронијом. У категорији синопаронима налазе се лексеме које су својим примарним значењима у односу синонимије, а својим секундарним или примарним значењем једне и секундарним значењем друге у односу парониције. Поред примера које и речници бележе као синопарониме, у оквиру ове групе „срели” су се лексички парови (или низови) који су кренули у супротним правцима: једни од синонима ка паронимима (чешће), а други од паронима ка синонимима (ређе). То, дакле, значи да се у оквиру ове категорије налазе парови и низови настали десинонимизацијом потпуних синонима или синонимизацијом паросинонима или потпуних паронима. Ова категорија одговарала би ономе што О. В. Вороњичев назива *непотпуним синонимима*, али смо је ми издвојили као засебну како бисмо нагласили разлику између ових примера и оних код којих секундарна значења нису паронимична, јер свакако постоји разлика између односа који развијају лексеме *уредник* (примарно: онај који уређује часописе, новине и сл.) и *уређивач* (секундарно: онај који нешто уређује, улешава, нпр. двориште) и оног који постоји код, рецимо, лексема *млекација* (примарно: онај који производи и продаје млеко) и *млекар* (секундарно: место где се чува млеко), где заиста постоји однос непотпуне синонимије, али не и синопарониције. Како ће се даље развијати однос између лексема из ове групе, остаје тек да се види. Неке ће вероватно прећи у категорију паронима, друге у категорију потпуних синонима, док ће неке, ако је судећи по тренутној фреквентности у корпусу, вероватно нестати из лексичког система (нпр. *дувалица* 7 : *дуваљка* 162, *убрзивач* 64: *убрзач* 5, *усмерач* 6 : *усмеривач* 135, *чекалац* 6 : *чекач* 59 и сл.). Ако погледамо значењску структуру наведених парњака, видећемо да ће у језику опстати оне лексеме које су вишезначне и које обухватају и цео семантички садржај својих парњака, будући да су они једнозначни и да је њихово једино значење синонимично са примарним значењем полисемантичних лексема, због чега су, на неки начин, и непотребни у лексичком систему.

Однос између лексема из групе синопаронима у највећем броју случајева графички би се могао приказати на следећи начин:

или:

<p>ваљалица ж в. ваљарица. ваљарица ж зграда или просторија у којој је смештено ручно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина.</p>		<p>ваљаоница ж 1. фабрика или радионица за ваљање метала: ~ бобра; ~ бешавних цеви. 2. в. ваљарица.</p>		
<p>великан, -ана м 1. а. велик, знаменит човек, онај који се истиче својим способностима. б. човек на високом положају, великодостојник: црквени ~.</p>		<p>великаш, -аша м 1. ист. припадник високог племства, високи племић, властелин, аристократа. 2. човек на високом положају: црквени ~; интереси великаша ~.</p>		
<p>веселник, -ика м еуф. јадник, несрећник: ~ Ђоркан; ~ из СНС-а; веселницима се обратио Борис Тадић; онај ~ Александар Карађорђевић; оног веселника Саркозија.</p>		<p>веселјак, -ака м 1. онај који је веселе нарави, који воли да се весели и да забавља друге; онај који воли седељке уз весеље и песму: млад човек и ~; веселјаци и кафански људи; Ирци и Срби су веселјаци; енергичан и велики ~; хедониста и ~; дежурни ~; ~ на свадбама. *2. в. веселник: Караџићеви и Младићеви веселјаци из Босанске Србије; веселјаци на власти.</p>		
<p>водицац, -иоца м 1. онај који води неку званичну књигу: ~ уписника; ~ контролника; ~ јавне књиге. 2. онај који руководи, управља, руководицац: ~ предмета је Немања Шаровић; ~ пројектног задатка; ~ радне групе.</p>	<p>водителј м 1. онај који води програм на телевизији, радију или на некој приредби, забави: ~ и уредник; ~ емисије; ТВ ~; радио ~; ~ квиза; ~ јутарњег програма. 2. онај који води, предводи, који је на челу, вођа, предводник; онај који руководи, управља, руководицац: ~ групе; ~ хора. 3. онај који нешто развија, изводи; онај који нешто спроводи, извршава: ~ активности за младе; ~ обуке; ~ тестирања.</p>	<p>водич, -ича м 1. а. онај који показује посетиоцима знаменитости неког места, краја: туристички ~; локални ~; услуге водича. б. онај који прати некога показујући му пут; путовођа: ~ на путу; ~ на екскурзији. в. онај који животиње (најчешће псе): ~ паса. г. књига која садржи обавештења о знаменитостима неког места, краја и којом се служе посетиоци при разгледању тих знаменитости: ~ кроз Београд. д. књижевно, научно или стручно дело које пружа савете, упуте, поуке из своје области: ~ за добру клиничку праксу; ~ за здрав живот, ~ за</p>	<p>вођ м в. вођа (1): ~ буне; ~ српског устанка; ~ и врховни старешина српског народа Милош; ~ антизавереника; ~ рода људскога; ~ Срба у Аустрији; народни ~; свевидећи ~; ~ Ђукановић; ~ опозиционе странке. вођа м 1. онај који води, који је на челу нечега, предводник, руководицац; старешина, поглавар: политички ~; верски ~; ~ екипе; ~ тима; ~ оркестра; синдикални ~; ~ покрета; ~ побуне; ~ странке; ~ мафије; ~ навијача. 2. в. водич (1б): ~ пута; ~ експедиције.</p>	<p>вожд м сткњ. а. (обично с атрибутом „врховни”) титула Карађорђа, вође Првог српског устанка: ~ Карађорђе; ~ Првог српског устанка. б. вођа (неког покрета и сл.): самонаметнути ~ Слободан Милошевић; ~ Трећег српског устанка Дража Михаиловић; први пут је титулу ~ понео Свети Сава.</p>

		<p>обликовање косе; ~ за маме и тате. 2. а. онај који је на челу, који предводи, вођа, предводник: наш ~ у идеолошком смислу. б. фиг. оно што управља при стварању, истраживању: ~ и путоказ за даља истраживања. 3. (обично уз им. „пас“): животиња која помаже слепим људима: пас ~.</p>		
	<p>гласило с лист, новине (дневне или повремене) као орган неке политичке странке, организације, установе: владино ~; страначко ~; јавна гласила; службена гласила; стручна гласила; број гласила; информативно ~; званично ~.</p>		<p>гласник, -ика м 1. онај који носи гласове, који саопштава вести, весник: вести које су њихови гласници доносили; царски гласници; Божји гласници. 2. фиг. наговештај, знак; уп. весник (1б): гласници дана; ~ пролећа; ~ мира; гласници нове етапе човечанства. 3. назив или део назива повремених публикација; гласило, новине: Службени ~; Српски књижевни ~; уредник Гласника.</p>	
	<p>гонилац, -иоца м 1. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ: ~ хришћана; ~ верника. б. онај који гони неког с циљем да га ухвати, сустигне: бегунци и гониоци; полудели ~; ~ Црвене звезде. гонитељ м онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ: ~ хришћана; ~ верника.</p>		<p>гонич, -ича м 1. онај који некога гони, присиљава на кретање или на рад: ~ робова. 2. онај који гони, који тера стоку. 3. пас који гони дивљач по трагу. *4. а. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ: ~ Срба. б. онај који гони неког с циљем да га ухвати, сустигне: професионални гоничи олуја.</p>	
	<p>грабилица ж 1. алатка или део уређаја, машине којом се нешто граби, захвата (кутлача, лопата, хваталка на крану и сл.): дизалица с грабилицом; утоваривачи са грабилицама; грабилице отпада. 2. птице које грабе, хватају свој плен: птице грабилице.</p>		<p>грабљивица ж 1. а. зоол. (обично с им. птице) у мн.: ред птица Raptatores, кукастог кљуна, снажних крила и оштрих канџи којима хватају плен (ситније сисаре, птице)(у јд.: таква птица). б. грабљива животиња уопште, животиња која се храни другим животињама (нпр. риба, мачка и сл.). 2. грабљива женска особа: спонзорше и грабљивице; фиг. државе које грабе територије: глобалне грабљивице.</p>	
	<p>делилац, -иоца м 1. онај који нешто дели, који врши деобу: ~ карата; ~ награда; фиг. делилац правде. 2. мат. број којим се дели други број: највећи заједнички ~; ~ броја х. *3. нешто што дели, служи дељењу: меморијски ~; ~ фреквенције; ~ фајлова.</p>		<p>делитељ м *1. уређај за дељење нечега (обично топлоте, сигнала): ~ трошкова топлоте; ~ на радијатору; атест за делитеље; ~ сигнала. 2. онај који нешто дели, који врши деобу: ~ карата; ~ правде; делитељи кревета; делитељи јефтених лекција. 3. мат. број којим се дели други број: ~ броја х.</p>	
	<p>драматург м 1. уметнички саветник у позоришту (обично књижевник) који бира драме за репертоар и одређује глумачке улоге, редитељ драме. 2. драмски писац, драматичар.</p>		<p>драматичар м писац драма; писац, уметник који у својим делима уме да ствара драмске ситуације.</p>	
	<p>евангелист(а), -е м 1. рлг. припадник хришћанске вере која своје учење заснива само</p>		<p>еванђелист(а), -е м писац јеванђеља, јеванђелист(а).</p>	

на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.). 2. писац јеванђеља, еванђелист(а).	
емпирист(а) м присталица емпиризма: енглески емпиристи Хобс и Лок; филозоф емпириста.	емпиричар м 1. онај који у своме раду користи искуство, практичар: експериментални резултати емпиричара; лекар ~. 2. присталица емпиризма: филозофско дело емпиричара Томаса Хобса.
записивач , -ача м онај који записује, бележи: манастирски записивачи; казивачи и записивачи; анонимни записивачи песама.	записничар м 1. онај који води записник: ~ у кривичном предмету; записничари и судије; дактилографкиња и ~. * 2. в. записивач: верни ~ многих напаћених сведочанстава; ~ генерације која никада није досањала свој сан.
зимовалиште с место где се зимује, где се зими борави: ексклузивна зимовалишта; летовалишта и зимовалишта; монденско ~ Банско; Словенија је позната по својим зимовалиштима.	зимовник , -ика м 1. место при речној или морској обали где се зими остављају лађе: ~ за бродове у Кладову; рукавац ~ Саве; чамац се налази код мене у зимовнику; бродски ~; пристаништа и зимовници. 2. место где се стока преко зиме чува и напаса: зимовници у које се стока спушта током зиме; животиње су у зимовницима и шталама. 3. место где се зимује, где се зими борави, зимовалиште: Индијанци су се спуштали у зимовнике; војска је боравила у зимовницима.
зналац , -лица м 1. онај који добро познаје неку ствар или област, познавалац: ~ језика; ~ књижевности; модни ~; фудбалски ~. 2. знанац, познаник: стари мој ~; Хипократ је наш стари ~.	знанац , -нца м познаник, онај који је познат: стари знанци; пријатељи и знанци; добри знанци и пријатељи; случајни знанци.
избавилац , -иоца м спасилац, ослободилац: цар је поздрављен као ~; нигде ни избавиоца, ни спасиоца.	избавитељ , -а м * 1. рлг. Бог: спаситељ света и ~ од таме греховне; Бог ~; будући ~ Син Божји. 2. (често иронично) спасилац, ослободилац: ~ Мишковић; ~ Богољуб Карић; Европска унија ~.
извидник м 1. а. онај који посматрањем прикупља податке о непријатељу: извидници САЈ-а; извидници и гласници; ~ Ноћне страже. б. оно што посматрањем прикупља податке: ~ кружи око Марса. 2. в. извиђач (1): мали извидници.	извиђач , -ача м 1. припадник организације (најчешће младих) љубитеља природе: савез извиђача; 40 омладинаца и извиђача. 2. онај који посматрањем прикупља податке о непријатељу: у Авганистану често раде као класични извиђачи.
извориште с 1. место, предео око извора текућих вода, сам извор: ~ лековите воде; ~ реке Босне. 2. а. место одакле се ваде различите материје, налазиште: ~ нафте; ~ мангана; ~ злата. б. фиг. место одакле нешто потиче: ~ европске цивилизације; ~ културе и науке; ~ тема и мотива.	изворник м 1. оригинал од кога је нешто преписано, извор оригиналних података: ~ и препис пресуде; оригинални ~; текст изворника; превод изворника. 2. в. извориште (1 и 2): ~ Пиве; банке се понашају као изворници кредита.
извршилац , -иоца м онај који је нешто извршио или извршава: ~ кривичног дела; ~ прекршаја; ~ злочина; ~ радова; ~ услуга; ~ послова.	извршитељ , -а м 1. онај који извршава, спроводи какву одлуку, пресуду и сл.: судски ~; приватни ~; порески ~; Комора извршитеља Србије; правилник о испиту за извршитеља; ~ банке. 2. в. извршилац: ~ услуга; ~ послова.
институт , -ута м лат. 1. научноистраживачка установа која се бави научним истраживањем: Саобраћајни ~; Институт за хемију; Институт за мајку и дете; Институт за онкологију; Институт за српски језик. 2. в. институција (1): применом	институција ж лат. 1. одређена појава у друштвеним односима регулисана правним нормама као елемент друштвеног система: ~ банке; световна ~; државна ~. 2. завод, установа: високошколске институције; здравствене институције.

института опортунитета; увођење института злочина из мржње.		
истраживач , -ача м онај који истражује, научно испитује нешто, проучавалац: истраживачи и научници; истраживачи са Универзитета Јејл; истраживачи са Медицинског факултета; истраживачи у области физике.		истражитељ м 1. правн. в. <i>иследник</i> : ~ ФБИ; ~ Хашког трибунала; судски ~; ~ превара; ~ пореских прекршаја; приватни ~. 2. в. <i>истраживач</i> : археолог ~.
истребитељ м 1. онај који некога истребљује, искорењује: ~ јереси; ~ безбожника; ~ православних хришћана; ~ српског рода. * 2. в. <i>истребљивач (1)</i> : ~ разних штеточина; ~ кандиде.		истребљивач , -ача м * 1. <i>средство којим се нешто истребљује, искорењује</i> : ~ штеточина; ~ пацова; ~ гамади. 2. в. <i>истребитељ (1)</i> : ~ ћирилице; ~ Срба; ~ Индијанаца.
класик м лат. 1. <i>врхунски стваралац у каквој области уметности или науке, чије дело представља трајни допринос уметности или науци</i> : светски класици попут Достојевског, Кафке, Балзака; руски класици. * 2. <i>дело класичне, непролазне вредности</i> : филмски ~.		класичар м 1. <i>проучавалац класичних језика, класичне уметности</i> : професор Лома је ~; оксфордски ~ и академик Луис Фарнел. 2. в. <i>класик (1)</i> : поред писаца класичара (Борисав Станковић, Стеван Сремац); француски класичари, пре свега Молијер. * 3. <i>они који се баве класичном музиком</i> : цезери и класичари.
кожар , -ара м 1. <i>занатлија који прерађује кожу и израђује предмете од коже; продавац коже</i> : изумире занимање ~; произвођачи накита и кожари; кројачи и кожари 2. в. <i>кожарац</i> : штрајк текстилаца и кожара.		кожарац , -рца м <i>кожарски радник</i> : штрајк грађевинаца и кожараца; синдикат кожараца.
комунар , -ара м фр. 1. <i>ист. учесник Париске комуне</i> : 30.000 комунара Париске комуне; убијени комунари Париске комуне. * 2. в. <i>комунист(а)</i> : проблем праве „комунари” и „исламисти”.		комунист(а) , -е м пол. <i>присталица идеје комунизма, онај који се залаже за комунистичко друштвено уређење; члан комунистичке партије</i> : Титови комунисти; југословенски комунисти; борци комунисти; Савез комуниста.
купалиште с 1. <i>а. место на обали мора, језера, реке погодно за купање, обично уређена плажа</i> : новосадско ~ Штранд; јавно ~ Ада Циганлија. 2. <i>бањско лечилиште, бања</i> : лековито ~; у оквиру купалишта су три термална базена.	купаоница ж * 1. <i>просторија за купање (обично заједничка, са више кабина)</i> : заједничка ~; спратна ~; јавна ~; кабине у купаоницама; војничка ~. 2. в. <i>купатило</i> .	купатило с 1. <i>а. просторија (у стану и др.) која служи за купање и умивање, обично с кадом, тушем и др.</i> б. (обично с одредбом: јавно) <i>зграда с уређајима за купање у топлој води.</i> в. (обично с одредбом: парно) <i>зграда, просторија са уређајима за парење, где се цело тело излаже дејству паре</i> ; уп. сауна. 2. <i>лековита минерална вода за купање; бања, лечилиште с таквом водом</i> : јодно ~; сумпорно ~.
локалитет , -ета м 1. <i>место, предео, крај (обично с обзиром на његове особености, нарочите прилике, положај, значај и др.)</i> : археолошки ~; туристички ~; улазнице за ~; знаменити локалитети; антички локалитети. 2. <i>место, средина у којој се одржава нешто, збива нека радња и сл.</i> : локалитети где успева боровница.		локација ж лат. а. <i>место, терен где се налази неки грађевински објект, насеље и сл.</i> : нова ~ фирме; на свим локацијама банке; на било којој локацији у Београду и Новом Саду. б. <i>место, средина у којој се одржава нешто, збива нека радња и сл.</i> : фестивал ће се одржати на две локације. в. <i>положај, место на којем се налази неки покретни, одн. преносни објект (нпр. брод, авион и сл., одн. бомба и др.)</i> : ~ заосталих бомби.
магичар м онај који поседује магијску моћ, који се бави или служи магијом, чаробњак, врач: фиг. ~ речи. мађионик м онај који се бави мађијама, онај који врача, чара, врач, чаробњак, маг.		мађионичар м 1. <i>а. вештак који (у циркусу, на позорници и др.) увежбаним покретима и триковима изводи разне вештине стварајући утисак натприродне моћи, опсенар</i> : увежбани ~; мађионичари, кловнови и жонглери; забављач и ~. * б. <i>фиг. онај који нешто обавља као да</i>

	<i>поседује магијске моћи: Меси је ~ са лоптом; највештији ~ на политичкој сцени. 2. в. мађионик: врачари и мађионичари; гатари и мађионичари.</i>
машинац , -нца м разг. 1. машински инжењер или студент машинског факултета: дипломирани ~; ~ машинац. 2. машиниста, стројар; онај који је запослен, који ради у машинској индустрији, машиноградњи: потребни помоћни радници у грађевинарству: машинци и вариоци.	машинист(а) , -е м 1. особа квалификована за управљање, руковање одређеним машинама: ~ парних турбина; машинисти, столари, вариоци. 2. в. машиновођа: железнички ~. * 3. фиг. онај који нечим управља као са машином: машинисти великодржавне империје.
мерач , -ача м 1. справа, инструмент за мерење нечега: ~ потрошње горива; ~ крвног притиска; ~ шећера у крви; ~ брзине. б. в. мерилац: ~ на колској ваги; ~ времена на терену.	мерилац , -иоца м онај који нешто мери: ~ висине; ~ времена (нпр. у спорту): у улози мерилаца времена наћи ће се сестре Ивана и Мирјана Радић; обавезно пријављују свом мериоцу времена (судији); записничар и мерилац времена.
молитељица ж * 1. држава која упућује молбу некој другој држави: држава ~. 2. женска особа која се моли Богу: пред тебе као молитељицу стављам Твоју Пречисту Матер.	молитељка ж женка особа која моли, која се моли Богу: ~ Бога; Пресветој Богородици да нам буде ~; гласна ~ и весница.
монтажер , -ера м 1. онај који вржи монтажу, стручњак за монтажу; уп. монтажа (2): филмски ~; сниматељ и ~; телевизијски ~; ~ слике и звука. * 2. стручњак за монтажу машина, уређаја и сл., монтер: ~ клима уређаја; ~ скела; ~ вентилационих система.	монтер , -ера м фр. стручњак за монтажу машина, уређаја и сл.: ~ Електродистрибуције; ~ грејања; ~ намештаја; ПТТ ~; ~ за кабловску телевизију.
мудрац , -аца м 1. врло mudar човек, најчешће са широком знањем и великим животним искуством: древни мудраци; стари ~; седам мудраца Грчке. 2. онај који је препреден, превејан, лукав, препредењак: партијски мудраци; политички мудраци.	мудријаш , -аша м онај који мудријаши, који се представља да је mudar, да све зна, онај који себе сматра мудрим: паметњаковићи и мудријаши; доста нам је мудријаша и мудровања; ракијски мудријаши.
музикант м а. нешколовани музичар ограничених могућности музицирања: свадбарски музиканти; полуанонимни музиканти; обични музиканти; пропали ~. б. онај који свира у неком оркестру, музичком ансамблу и сл.; уп. музичар (б): дворски музиканти Кнежевине Србије; врсни музиканти; добар ~.	музичар м а. школовани музички уметник (извођач, одн. композитор); музички стручњак: талентовани ~; врхунски ~; популарни ~. б. онај који зна да свира, да изводи музичке композиције на неком инструменту, свирач; уп. музикант (б): симфонијски ~; оркестарски ~.
наивац , -вца м 1. онај који се бави наивном уметношћу, самоуки, нешколовани ликовни уметник (сликар, вајар): сликар ~; мотиви наиваца; сликарска школа наиваца; уметници наивци. * 2. наивна, лаковерна особа: наивци који мисле да ће Србија ући у ЕУ; ово само ~ може да купи.	наивко м лаковеран, наиван мушкарац, наивчина; онај који нема довољно искуства, знања и сл., неупућен, необавештен: не прави се ~; глупави ~.
наметљивац , -ивца м 1. наметљив човек; насртљивац: неотесани ~; препотентни ~; ~ и гњаватор; демони ~. * 2. в. паразит: наметљивце онеспособљавају специфичним антителима.	наметник м 1. онај који се неке наметнуо, одн. који је неке наметнут за господара; насилник: ви сте се бре претворили у наметнике, као војска, полиција ... скините нам се с грбаче; бројни наметници на државном прорачуну. 2. в. паразит: за третман против овог наметника инсектициди се оправдано могу користити; ако наметници и пужеви уништавају ваш врт; мува ~; пацов ~.

<p>нарушилац, -иоца м 1. а. онај који крши, нарушава јавни ред и мир: ~ јавног реда и мира. б. онај који нарушава државни систем; онај који крши, нарушава закон, уставни поредак и сл.: ~ људских права; ~ закона; ~ ваздушног простора. 2. онај који нешто квари, оштећује и сл.: ~ квалитета ваздуха.</p>	<p>нарушитељ м 1. онај који крши, нарушава духовне законе, морална начела и сл.: ~ Апостолских и Отачких предања; ~ свештених заповести и божанских канона; ~ суботе. 2. в. нарушилац (<i>1б</i>): ~ царских наређења.</p>
<p>националист(а), -е м 1. онај који има врло развијену свест о припадности својој нацији, онај којем је много стало до националног напретка, који тежи друштвеном (културном, цивилизацијском) развоју своје нације, родољуб: српски патриота и ~; родољуби и националисти; крајњи националисти. 2. онај који заступа национализам (<i>2</i>), политичко начело и праксу по којима нека нација има право да остварује своје интересе занемарујући интересе других народа; уп. шовинист(а): опасни националисти; радикални националисти; националисти и десничари; нацистички сајт под називом Српски националисти.</p>	<p>нацист(а), -е м в. националсоцијалист(а): нацисти за време Другог светског рата; Хитлерови нацисти; немачки нацисти; крвави терор нациста; стајете на страну нациста и расиста; фашиста, нациста и десничар; шиптарски нацисти кидишу на преостале Србе на Косову; нови нацисти.</p>
<p>неваљалац, -алца м а. онај који је неваљао, рђав, покварењак: погубљење владајућег неваљалца; бестидни ~; ~ и хуља. б. непослушан, несташан дечак, неваљалко: мали ~.</p>	<p>неваљалко м (често хип.) непослушан, несташан дечак: мали ~; несташко и ~.</p>
<p>одељак, -ељка м 1. самостални, издвојени део неке целине: ~ књиге; ~ текста; ~ блога; ~ веб-странице. 2. одвојена, посебна, мала просторија за нарочите намене или лица, одељење: базен са одељком за децу; простран ~ за пртљак. 3. службена, радна просторија какве установе, управног органа, организације надлежне за одређене послове, испостава, одсек, огранак: директор одељка за развој Министарства економије; заменик директора одељка за финансијску стабилност Централне банке Русије.</p>	<p>одељење с 1. ученици једног разреда у школи: школа са 646 одељења; ученици једног одељења; просек одељења. 2. служба, испостава, уред као део веће установе, организације, огранак: Одељење за пољопривреду и заштиту вода; Одељење за превенцију и контролу заразних болести. 3. посебна просторија зграде, стана, собе: приземно ~ куће; тајно ~ куће.</p>
<p>омот м а. средство чиме је нешто умотано, упаковано, заштићено: ~ за ЦД; ~ албума; ~ списка предмета; у затвореном омоту (коверти); у запечаћеном омоту са назнаком за конкурс; ~ цигарета; ~ чоколаде; ~ сладоледа; ~ производа. б. заштитне меке, папирне корице књиге које прелазе преко ивица тврдих корица и на којима обично стоје подаци о писцу, књизи и др: књига са розе омотом; омоти за свеске.</p>	<p>омотач, -ача м 1. спољни, заштитни слој, ткиво нечега, кора: озонски ~; заштитни ~ нерава; мождани ~; ~ фоликула; ~ јајне ћелије; ~ ћелијска мембране. 2. мат. бочна површина геометријских тела (<i>купе, ваљка и сл.</i>): ~ ваљка. 3. в. омот (<i>б</i>): ~ за књиге.</p>
<p>ослободилац, -иоца м онај који некога, нешто ослобађа, избавља: ослободиоци Београда; ~ затвореника; спомен обележје ослободиоцима нашег града; краљ Петар I Ослободилац; страдали ослободиоци Косова; совјетски ослободиоци.</p>	<p>ослободитељ м *1. рлг. Бог: Бог ~; Црква Христа Ослободитеља; Ослободитељ од греха; ~ од ђавола; Ослободитељ од смрти. 2. онај који некога, нешто ослобађа, избавља, ослободилац: краљ ~; јунак и ~ Карађорђе Петровић; ~ од Турака; ослободитељи Косова.</p>
<p>отимач, -ача м онај који силом присваја, отима нешто другоме: ~ земљишта; отимачи Косова; ~</p>	<p>отмичар м 1. онај који врши отмицу, киднапер: ~ девојчице; борба са отмичарима и спасавање талаца; ~ авиона. *2. онај који силом присваја,</p>

<p>престола; отимачи пара; отимачи српске историје.</p>	<p><i>отима нешто другоме, отимач:</i> ~ престола, отмичари наше политике; отмичари Косова и Метохије.</p>
<p>паметар, -ара м а. <i>паметан, мудар човек:</i> таквих паметара и живих календара било је (и има их) у свим крајевима; народни паметари. б. ир. <i>онај који много паметује, мудријаши:</i> глуме велике паметаре и визионаре; србујући паметари.</p>	<p>паметњаковић м 1. ир. разг. <i>онај који мисли да је паметан, који стално нешто паметује:</i> због таквих паметњаковића и јесмо ту где јесмо; не слушајте паметњаковиће који лупетају; дежурни паметњаковићи. *2. разг. <i>паметни телефон, сат и сл.:</i> маса овог паметњаковића је 140 грама, што је много мање него Е90; више о овом паметњаковићу мораћете да прочитате у мајском броју часописа „Моби”.</p>
<p>патник м <i>онај који пати, мучи, мученик:</i> праведник ~; невини патници; последњи ~ у паклу; изгладнеле чете патника.</p>	<p>паћеник м 1. <i>поремећена, луда особа, која пати од неке болести (обично психичке):</i> поремећени ~; сексуални ~; болесник и ~; фрустрирани ~. 2. <i>онај који пати, мучи, мученик, патник:</i> ~ Христов; свети ~; ~ за Бога; светитељ ~.</p>
<p>пењалица ж (обично у мн.) <i>направа за пењање (уз стубове, стене и др.):</i> љуљашке, клацкалице, пењалице; пењалице у парку; тобоган и пењалица; ножне пењалице.</p>	<p>пењачица ж 1. бот. <i>биљка која се пење, пуже уз зид, уз дрво и др., пузавица, лијана, planta nites:</i> биљка ~; једногодишња ~; топска ~; руже пењачице; пузавица и ~. *2. (обично у множини) <i>патике за пењање:</i> патике пењачице; пењачице олакшавају пењање; удобне пењачице; обувамо пењачице. *3. в. <i>пењалица:</i> вртићи и школе на територији Србије направили су пењачице, клацкалице, тобогане. 4. <i>женска особа пењач:</i> паметна ~.</p>
<p>певац, -вца м 1. <i>мушјак кокоши, петао:</i> када певци запевају трећи пут, онда је већ зора; певац је закукуракао. 2. в. <i>појац:</i> црквени ~; певци за певницом. *3. <i>лош певач:</i> веселјаци и народни певци; да би којекакви певци и стихоклепци имали прилику да сниме ЦД.</p>	<p>појац, појца м арх. <i>певач у цркви:</i> црквени ~; појци храма Светог Саве; свештеник и ~.</p>
<p>пешадинац, -инца м <i>војник који служи у пешадији:</i> ~ у копненој војсци; пешадинци и коњаници; војник ~.</p>	<p>пешак, -ака м 1. а. <i>онај који иде пешке, који се за кретање не служи превозним средством:</i> стаза за пешаке; прелаз за пешаке; возачи и пешаци. б. вој. <i>војник који служи у пешадији, пешадинац:</i> највештији коњаници и најиздржљивији пешаци; 1.000 коњаника и 1.000 пешака. 2. шах. <i>једна од осам једнобојних и истоветних шаховских фигура који у почетној позицији игре стоје на белим и црним пољима у другом, одн. седмом реду испред свих других фигура, пион:</i> морао би узети топа пешаком; број пешака који су остали на табли.</p>
<p>победилац, -иоца и победитељ, -а м 1. рлг. <i>онај који је некога или нешто победио (обично у духовном смислу):</i> једини Победилац смрти и греха; као победилац он уђе и Јерусалим; Он је победилац сваког зла; победилац греха; Исус Христ је победилац; победилац злих духова; победилац телесних жеља; победилац страсти и порока; победитељ зла; победитељ смрти; победитељ греха; победитељ над ђаволом; победитељ тамних сила. 2. в. <i>победник:</i> победилац Грка; победилац Турака; победиоци</p>	<p>победник м 1. <i>онај који је победио, однео победу (обично у неком такмичењу):</i> ~ на такмичењу; ~ турнира; ~ квиза; ~ купа; ~ трке; ~ меча; ~ сабора; ~ у рату. 2. в. <i>победилац, победитељ (1):</i> ~ у животной борби.</p>

над Хитлером; победилац у рату; Угарска ће изаћи као победилац.		
повереник , -ика м 1. пуномоћник, опуномоћеник; службена особа са обично важним државним пуномоћима: ~ на берзи; ~ за информације од јавног значаја и заштиту података. 2. зајмодавац, кредитор: уговор између повереника и дужника; дужник предаје поверенику неку своју ствар.	поверилац , -иоца м зајмодавац, кредитор. поверитељ м в. поверилац.	
поглавар , -ара м онај који је на челу некакве власти (државне, црквене): ~ Српске православне цркве; феудални поглавари; нацистички поглавари; државни поглавари; световни поглавари.	поглавица м 1. племенски старешина: индијански ~; племенски ~; афрички ~. 2. арх. (често иронично) поглавар, старешина уопште: ~ устанка; шиптарске поглавице из Приштине; корумпиране поглавице; ратни ~ Срба.	поглавник м 1. титула онога ко је на челу тзв. Независне Државе Хрватске: усташки ~ Анте Павелић; ~ Туђман; ~ НДХ. 2. ир. поглавар, старешина уопште: ~ војвода Вучић; ~ Тадић и остала усташкокомунистичка багра; ~ Војислав Шешељ ²²⁷
позајмица ж 1. оно што се даје или узима на зајам, оно што се мора вратити: новчана ~; ~ у износу од 7.000 евра; међубиблиотечка ~; ~ младог играча; ~ до краја сезоне. 2. фиг. оно што се узима из туђег дела, туђе књижевности или туђег језика: ~ из иранског језика; ~ из енглеског језика.	позајмљеница ж лингв. више или мање адаптирана реч, узета из страног, туђег језика: ~ из грчког језика; новија ~; лексичка ~; одомаћена ~.	
појачавач , -ача м 1. техн. апарат за појачавање снаге звука, напона, снаге и сл.: ~ сигнала; струјни ~; напонски ~; оптички ~; аудио ~. *2. средства, хемикалије које служе за појачавање укуса: ~ укуса. појачало с техн. апарат за појачавање снаге звуча, напона, снаге и сл.: стерео ~; интегрисано ~; ~ за слушалице; ~ за звучник; ~ појачава напон струје.	појачивач , -ача м *1. средства, хемикалије које служе за појачавање укуса: ~ укуса; конзерванси и ~; ~ ароме. 2. техн. апарат за појачавање снаге звуча, напона, снаге и сл.: аудио ~; ~ звука; ~ слике; ~ сигнала; ~ гласа.	
покривало с 1. оно чиме неко покрива главу: ~ за главу; носила преко лица ~ које се спуштало до колена. 2. фиг. уопште оно што нешто покрива, застире (обично апстрактно): под покривалом Божанства; под покривалом човечанства.	покривач , -ача м 1. а. оно чиме се неко или нешто покрива при спавању и сл.: креветски ~; душеци и покривачи. б. уопште оно што нешто покрива, застире: снежни ~; биљни ~; ледени ~. 2. кров: кровни ~.	
поштењак , -ака м 1. поштен, частан човек: мудри наставник, ~, родољуб; био је то ~ и кавалер; ~ и добар човек. 2. намазан, превејан, непоштен човек: ДС поштењаци; поштењаци су нас довели до овог глиба.	поштењаковић м ир. поштен, частан човек, поштењак: поштењаковићи на власти; самозвани поштењаковићи.	
превртач , -ача м 1. голуб који се у лету преврће. *2. а. превртљив човек, човек који мења своје мишљење: ~ Тома Николић; политички превртачи; превртачи и прелетачи. *б. онај који нешто преврће: ~ палачинки. *3. машина која служи за превртање нечега: превртачи сена; превртачи вагона; плугови превртачи.	превртљивац , -ивца м превртљив, непоуздан човек: лажов и ~; преваранти и превртљивци; политички превртљивци.	

²²⁷ Ове лексеме нису настале чисто суфиксалном, већ префиксално-суфиксалном творбом (за лексему *поглавар* се може рећи и чисто префиксалном: *по+главар*), али су се у нашој грађи нашле јер разлику уноси управо суфиксални део твореница, док је префикс *по-* заједнички за све три лексеме.

<p>преграда ж 1. танак зид који дели какву просторију: унутрашње преграде у становима; канцеларијске преграде; вертикална ~. 2. одвојен, обично четвртаст простор, преградак: у стакленој прегради; 19 преграда за складиштење ствари; ~ за веш.</p>	<p>преградак, -атка м одвојен, обично четвртаст простор на полици, у новчанику итд., претинац: поштански ~; ~ ормара; ~ новчаника.</p>
<p>прогностер, -ера м 1. онај који врши прогнозе, који предвиђа нешто (обично о будућности или спортској прогнози): ~ утакмица; економски ~; непогрешиви ~ Лиге шампиона; ~ америчких избора; ~ трендова. 2. в. прогностичар (1): ~ временске ситуације.</p>	<p>прогностичар м грч. 1. онај који прогнозира временске прилике: прогностичари најављују пораст температуре; прогностичари предвиђају да ће ова зима бити најхладнија; прогностичари се плаше торнада; ~ и биометереолог; прогностичари РХМЗ. 2. в. прогностер (1): модни ~; ~ Вол Стрита.</p>
<p>продавац, -вца м а. онај који продаје нешто; онај који је запослен у трговини на пословима продаје; уп. трговац: ~ у самопослузи; ~ сувенира; ~ печурки; ~ аутомобила; ~ на пијаци; ~ књига. б. в. продавач (1): ~ магле.</p>	<p>продавач, -ача м онај који продаје нешто што се обично не продаје: продавачи магле; продавачи диплома; продавачи отаџбине; продавачи и продавачице љубави; локални продавачи чуда; велики продавачи илузија; ~ свог гласа. б. в. продавац (1): ~ пецива; ~ кокица; ~ књига; ~ новина.</p>
<p>радиша м онај који вредно ради, добар радник, прегалац: наши грађани су познате радише; добри момчићи, радише и штедише; страстан радиша.</p>	<p>радник м 1. а. онај који ради, који обавља одређени посао, онај који се бави одређеном делатношћу, занимањем, делатник на одређеном подручју, у одређеној области друштвеног живота; уп. прегалац: физички ~; умни ~; културни ~; јавни ~; социјални ~; партијски ~. б. онај који се претежно бави физичким радом, особа која обавља физичке послове у индустрији, занатству, трговини и која за своју утрошену енергију прима плату; у ширем смислу – свака запослена особа (првенствено припадник радништва као класе): индустријски ~; металуршки ~; занатлијски ~; ~ у трговини; угоститељски ~. в. особа која воли да ради и која добро ради, вредна, марљива особа, радиша. 2. мрав који ради (добавља храну, одржава гнездо и негује младе): мрави радници.</p>
<p>радилица ж 1. а. зоол. (обично у им. „пчела” као атрибутивом) пчела са жаоком која гради саће, прерађује нектар у мед, одгаја потомство и чува гнездо, која је задужена за рад у кошници: пчела ~; одгајање ~. б. особа која вредно, марљиво ради: они траже људе који су радилице. 2. мех. челична осовина клипних мотора са унутрашњим сагоревањем која преко клипњаче претвара транслационо кретање клипа у ротационо и тако врши рад: сензор радилице; ременица радилице; лежајеви радилице; ~ мотора.</p>	<p>радница ж 1. женска особа радник: здравствена ~; социјална ~; просветна ~; текстилна ~; шалтерска ~. 2. она која вредно, марљиво ради: права ~; неуморна ~.</p>
<p>расадиште с 1. место одакле се шире, разносе вести, гласине, болести; онај који то чини: ~ бактерија. 2. онај који шири, преноси нове идеје, схватања (обично у култури, науци): ~ разноликости; ~ српства; културна расадишта; ~ ренесансног духа.</p>	<p>расадник м 1. место, земљиште где се гаји расад: ~ четинара; саднице у расаднику; ~ воћа; ~ цвећа; ~ ружа. 2. фиг. а. место одакле се шире, разносе вести, гласине, болести; онај који то чини: ~ бактерија; ~ вируса. б. онај који шири, преноси нове идеје, схватања (обично у култури, науци): ~ талената; ~ кадрова; ~ тероризма.</p>

<p>раскрсница ж 1. место где се укрштају, пресецају два или више путева, улица: на првој раскрсници скрените лево; радови на раскрсници; најпрометнија раскрсница; непрегледна раскрсница; раскрсница Рузвелтове и Краљице Марије. 2. уопштено место где се нешто укршта (обично апстрактно): на раскрсници векова; ~ цивилизације; ~ култура.</p>	<p>раскршће с 1. уопштено место где се нешто укршта (обично апстрактно): историјско ~; ~ векова; ~ светова; на професионалном раскршћу; на раскршћу науке и технологије. 2. в. раскрсница: на раскршћу улица Николе Тесле и Соње Маринковић.²²⁸</p>	
<p>романтик м нем. 1. занесењак, сањар; идеалист: непоправљиви ~; вечити ~; ~ у души; ~ и заводник; оптимиста и ~; ~ старог кова. 2. в. романтичар (1): најизразитији ~ међу песницима омладинског доба јесте Ђура Јакшић; француски романтици.</p>	<p>романтичар м 1. уметник који ствара у духу романтизма: ~ Бранко Радичевић; такве песме радо су писали и класицисти и романтичари; окупљао младе српске песнике романтичаре; ~ Лаза Костић; француски ~ и симболиста. 2. фиг. занесењак, сањар; идеалист: непоправљиви ~; ~ у души.</p>	
<p>рудиште с 1. напуштени рудник: исцрпљена рудишта; осиромашено ~; видели су се трагови старих рудишта; древно ~; напуштено ~. 2. место где има руде, рудно налазиште, рудник: активна рудишта; бакарно ~.</p>	<p>рудник м место (обично под земљом) где се копа, вади руда, рудокон; фиг. богатство, извор, налазиште: ~ угља; ~ злата; ~ цинка; неисцрпан ~ тема; златан ~ идеја.</p>	
<p>руковалац, -ваоца м 1. онај који рукује, располаже, управља, манипулише нечим: ~ грађевинском механизацијом; ~ пољопривредних машина; ~ багером; ~ компресорима; ~ оружјем. 2. в. руководилац: ~ сајта; ~ догађајима.</p>	<p>руководилац, -иоца м онај који руководи, управља: ~ пројекта; ~ радне групе; ~ синдиката; ~ филијале; ~ установе; ~ одељења; ~ сектора; ~ сајта.</p>	<p>руководитељ м 1. м онај који руководи, води ка нечему (обично у апстрактном смислу): ~ у духовном животу; ~ ка спасењу; духовни ~. 2. в. руководилац: ~ хора; ~ сеоске задруге; ~ администрације; ~ продаје.</p>
<p>самац, -мца м 1. неочењен мушкарац, нежења: самци са децом; самци без деце; родитељи самци. 2. онај који је сам, усамљен: монаси самци. 3. онај који као појединац изнајмљује собу за становање, подстанар без породице: соба за самца; гарсоњера за самца. 3. оно што је само, одвојено од другог: вук ~; рак ~.</p>	<p>самотник, -а м а. онај који живи сам, самотан, усамљеник. б. калуђер који живи у посебно издвојеној ћелији, испосник. самотњак, -ака м в. самотник: вук ~.</p>	
<p>светило с оно што даје, испушта светлост (обично у апстрактном смислу): велико ~ небеско; духовно ~; Јован Златоусти, велико ~ Цркве; морално ~; ~ вере; манастир Тресције, космајско ~.</p>	<p>светиљка ж 1. направа (прибор) за осветљавање (лампа, свећа, сијалица, жаруља): ~ од 100 вати; улична ~; ~ на плафону; ~ на ноћном сточићу; соларна ~. 2. фиг. оно што светли у апстрактном смислу: ~ наде; ~ љубави.</p>	
<p>северац, -рца м 1. ветар који дува са севера: дува јак ~; свеж ~. 2. в. северњак (1): људи из Средње Европе, северци; не нађе се никакви ~ да нас избави из ропства.</p>	<p>северњак, -ака м 1. становник северних земаља и области, човек са севера: северњаци се чврсто држе закона; северњаци су хладни, равнодушни на све; западњаци и северњаци. 2. северац (1): северни ветар кошава (северњак).</p>	
<p>седало с 1. оно што је направљено и подешено за седање, седиште: цип са предњим седалима; авион са 16 седала; бус се пуни до последњег седала. 2. део столице на коме се седи, главна плоча столице:</p>	<p>седло с 1. седиште за јахача причвршћено за леђа јахаће животиње направљено од дрвета или коже: ~ на коњу; узде и ~; тврдо ~; коњ без седла; јахач у седлу. 2. в. седиште: бицикличко ~. 3. геогр. најниже место између</p>	<p>седалица ж 1. део столице на коме се седи или оно што се ставља на столицу како би било удобније за седење: облоге седалице; замена седалица на љубашкама; седалица је пуњена љуспицама хељде; седалице за столице. 2. в. седиште: ауто седалице; децје седалице за</p>

²²⁸ И ове лексеме настале су префиксално-суфиксалном творбом, а разлика такође лежи само у суфиксу.

<p>столица, направљена од дрвета и са седалом. 3. <i>стражњица, задњица:</i> панталоне са спуштеним седалом. седиште с 1. <i>место за седење:</i> ~ у аутобусу; ~ у авиону; возачево ~; ~ за бебе; предње ~; ~ у биоскопу. 2. <i>место где се налази средиште каквог друштва, установе, управе, организације:</i> ~ фирме; ~ општине; ~ установе; ~ суда; ~ банке.</p>	<p><i>два узвишења, два планинска врха, планински превој:</i> са јужног седла испод Монт Евереста; на Северном седлу на 7042 метара. 4. <i>удубљење, улегнуће:</i> ~ на дијаграму.</p>	<p>бицикле; на трибине ће бити постављене дрвене седалице.</p>
<p>сиромас, -аха м 1. <i>сиромашан човек:</i> уделити милостињу сиромасу; сиромаси немају шта да једу; пуки сиромаси; убоги ~; просјак и ~. 2. <i>онај који изазива сажалење, јадник, невољник, бедник:</i> а он ~ од жалости није знао шта ће радити; он, ~, није издржао; болује, ~, од тешке болести.</p>	<p>сиротан, -ана м 1. (често иронично): <i>онај који изазива сажалење, јадник, невољник, сиромас (2):</i> тамо неки ~ што ради на траци; ови сиротани заиста верују у бајку о ЕУ; жао ми је оних сиротана што по цео дан морају да се бакћу са њима; сиротани на власти; НАТО сиротани; сиротан Сорош; богати сиротани. 2. <i>сиромас (1):</i> пуки сиротани, чистачи улица; бескућници и сиротани; убоги ~. 3. <i>сироче:</i> ~ без оца и мајке; ~ без игде икога и ичега.</p>	
<p>сиротан, -ана м 1. (често иронично): <i>онај који изазива сажалење, јадник, невољник, сиромас (2):</i> тамо неки ~ што ради на траци; ови сиротани заиста верују у бајку о ЕУ; жао ми је оних сиротана што по цео дан морају да се бакћу са њима; сиротани на власти; НАТО сиротани; сиротан Сорош; богати сиротани. 2. <i>сиромас (1):</i> пуки сиротани, чистачи улица; бескућници и сиротани; убоги ~. 3. <i>сироче:</i> ~ без оца и мајке; ~ без игде икога и ичега.</p>	<p>сироче, -ета с <i>онај који нема родитеље или једног од њих:</i> напуштено ~; старатељ сирочета; усвојила је ~; ратно ~; остаде ~.</p>	
<p>скиталица ж (м) и скитара ж (м) 1. <i>онај који скита, хода унаоколо, ко воли да лута, путује.</i> 2. <i>онај који живи на улици, који нема свој дом, пропалица:</i> где владају уличари и скиталице. 3. <i>птице које се селе, које нису станарице:</i> црвендаћ је више скиталица него селица. 4. <i>разг. обућа за скитање.</i> скитач, -ача м 1. <i>онај који скита, хода унаоколо, ко воли да лута, путује:</i> светски ~; вечити ~. 2. <i>онај који живи на улици, који нема свој дом, пропалица:</i> просјак и ~; убоги ~.</p>	<p>скитница ж (м) <i>особа која скита, која се потуца, луталица; пробисвет, пропалица:</i> алкохоличар, ~ и хулиган; бескућник и ~; Мића је клошар, ~ и бараба; хуманитарац који се брине о скитницама; обична локална ~; пси и мачке скитнице.</p>	
<p>слободар, -ара м а. <i>онај који се бори за слободу:</i> антифашисти и слободари; револуционари и слободари. б. <i>слободан, независан мислилац:</i> генијални ~ и мислилац.</p>	<p>слободњак, -ака м *1. <i>онај који је слободан, који није уговором везан за одређеног послодавца:</i> слободњаци или хонорарци; фриленсери или ти слободњаци. 2. <i>онај који воли слободу и бори се за њу, онај који је слободан духом:</i> авантуриста и ~; слободњаци из НВО. *3. <i>онај који није у вези, који је слободан:</i> поред парова, било је и пар слободњака; приручник за парове и слободњаке. 4. <i>ист. роб или кмет који је стекао слободу:</i> робови и слободњаци; статус слободњака нису</p>	

	наслеђивала његова деца. 5. осуђеник коме је издржавање казне ублажено после извесног времена па може слободније да се креће: слободњацима је поверен надзор над осталим затвореницима. 6. жарг. спорт. слободан ударац у фудбалу: гол из слободњака; шутирао је слободњаке.	
служавка ж женска особа која за плату обавља кућне послове, слушкиња (2): ~ у кући има минималну плату од 270 евра; радила је као праља и ~; ради као ~ у господској кући; ~ у краљевској палати.	слушкиња ж 1. она која некога покорно служи, слуша: ~ Христова; ~ Господња; постајући све више ~ САД; ~ ваших политичких странака. 2. женска особа која за плату обавља кућне послове: плате слушкињу која ће пазити на њихову децу; тако постаде ~ богатих; радила је као ~ брачном пару адвоката.	
спасилац , -иоца м 1. онај који спасава или је спасао некога: ~ царства; ~ италијанске ауто индустрије; ~ Црвене звезде; Недић, ~ Срба под кукастим крстом. 2. онај чије је занимање спасавање угрожених (дављеника и др.): ~ на води; ~ на базену; горски ~; обука за спасиоце; ватрогасци спасиоци.	спаситељ м а. (Спаситељ) Исус Христос: долазак Спаситеља; Спаситељ света; Христ Спаситељ; Спаситељ човечанства; рођење Спаситеља; Спаситељ људског рода; Спаситеља душа. б. спасилац (1): национални ~; ~ српске државе; „спаситељ” Европе и света; насели на празну причу спаситеља српства.	
станар , -ара м 1. онај који станује у неком стану, згради: станари зграде; станари солитера; скупштина станара; станари овог улаза. 2. онај који станује у некој улици, у неком насељу, становник: станари насеља Степа Степановић; станари Бањице; станари у улици Филипа Вишњића.	становник , -ика м 1. онај који је негде стално или привремено настањен, житељ неке земље, града: ~ Београда; ~ Мадрида; ~ Србије; ~ САД; ~ Африке; ~ планете. 2. онај који станује у некој улици, у неком насељу, станар: ~ Врачара; становници Радничке и М. Горког.	
станарица ж 1. зоол. птица која стално борави у истом крају, која се зими не сели у топлије крајеве; супр. селица: птица ~; птице селице и станарице; сива врана је ~. 2. в. станарка: доконе станарице испричаше о Новкином миразу.	станарка ж 1. она која станује у неком стану, згради, жена станар (1): најстарија ~ зграде; ~ зграде у Цвијићевој 15; ~ Дома за одрасла лица; ~ студентског дома. 2. она која станује у некој улици, насељу, становница (2): ~ Балканске улице; ~ Врачара.	становница ж 1. она која је негде стално или привремено настањена, житељка неке земље, града, жена становник (1): ~ Београда; ~ Токија; ~ Србије; ~ Француске; ~ овог села. 2. она која станује у некој улици, у неком насељу, станарка (1 и 2): ~ солитера; ~ Војвођанске улице; ~ виле на Сењаку; ~ Дома.
стваралац , -аоца м онај који ствара, који је створио нешто: филмски ~; књижевни ~; позоришни ~; медијски ~; ~ софтвера; ствараоци Републике Српске. стваратељ м 1. стваралац: српски ~ Дејан Стојилковић; позоришни ~; Срби никада нису били рушитељи већ стваратељи; стваратељи Војводине. * 2. творац света, Бог: ~ Универзума; Стваратељ вишег и нижег света.	створитељ м 1. творац света, Бог: Бог Створитељ; наш Створитељ; стати пред Створитеља чисте савети; Створитељ света; Створитељ и Животодавац. 2. стваралац: ~ америчке нације; ~ форума; ~ најсавршенијег робота.	
степеник м в. степеница (1). степеница ж једна од степенасто положених хоризонталних плоча, греда и сл. на које се ступа када се пење или силази: силазити низ степенице; пети се уз степенице; покретне степенице.	степениште с 1. простор, део зграде где су степенице, стубиште: ~ ширине 0.67 м; ~ зграде; ограде за степениште; испод степеништа. 2. в. степенице: покретно ~.	
стрелиште с 1. а. нарочито уређено и опремљено место за извођење наставног или спортског гађања: отворено ~; 100-метарско ~; ~ Војске Србије; ловачко ~; кампују на стрелишту. б.	стрелјана ж 1. нарочито уређена и опремљена просторија за извођење наставног или спортског гађања: ~ затвореног типа; куглана и	

<p><i>стрељана (а):</i> поседује и ~ у затвореном. 2. место извршења смртне казне, губилиште, страстиште: ~ у Јајинцима.</p>	<p>~; градска ~; ~ у спортском центру. 2. в. <i>стрелиште (2):</i> изведени на медијску стрељану.</p>	
<p>сушара ж просторија или посебна зграда за сушење нечега (најчешће меса, дувана, воћа и др.), сушница: ~ за воће; ~ за месо; ~ за млеко у праху; ~ за пшеницу; ~ за поврће. сушница ж просторија у којој се нешто (обично месо или воће) суши; уп. сушити (2): ~ за месо; ~ за воће; ~ за кукуруз.</p>	<p>сушионица ж 1. просторија за сушење нечега (најчешће веша): ~ за веш; перионице и сушионице. 2. в. <i>сушара, сушница:</i> ~ воћа; ~ паприке.</p>	
<p>таван м тур. а. просторија испод крова, поткровље: попети се на ~; чувати на тавану или у подруму; мишеви на тавану; огроман ~; препун ~. б. <i>таваница (а), плафон, строп:</i> прележао у свом кревету и пљуцкао у таван.</p>	<p>таваница ж а. <i>строп, плафон:</i> таваницу сам обојио у зелено; зидови и ~; са таванице су висили лустери; таванице готичких катедрала. б. <i>поткровље;</i> уп. таван (а): у унутрашњости таванице.</p>	
<p>такмац, -а и -аца м 1. онај који се у нечему надмеће с неким, конкурише некоме, супарник, конкурент, ривал: ~ за власт; ~ за престо; Кина као глобални ~ САД; тржишни такмаци; достојни ~ BMW-у. 2. в. <i>такмичар (1):</i> прави ~ у борби за титулу; уследила су три гема у којима су такмаци били сигурни на сервису.</p>	<p>такмичар м 1. онај који се такмичи, надмеће у нечему (обично у спорту): такмичари на Олимпијади; такмичари на турниру; опрема за такмичаре; такмичари у трци; такмичари су освојили медаље; такмичари из физике; такмичари из математике. 2. в. <i>такмац (1):</i> политички такмичари.</p>	
<p>трагалац, -аоца м онај који трага за ким или чим, онај који труди да пронађе некога или нешто, трагач (2): ~ за лепотом, ~ за истином, ~ за смислом, духовни ~, ~ за знањем, ~ за историјским чињеницама, ~ за благом, ~ за јефтиним картама.</p>	<p>трагач¹, -ача м 1. (обично у изразу пас ~) пас обучен да трага (обично у вези са преступницима или несталим особама): пас ~. 2. онај који трага за ким или чим, онај који труди да пронађе некога или нешто: ~ за закопаним благом, ~ за златом, ~ за злочинцима, ~ за истином, ~ за човечношћу, ~ за послом. *3. <i>апарат који служи за трагање:</i> ГПС за праћење – трагач, апарати трагачи.</p>	<p>тражилац, -иоца м 1. онај који нешто тражи да добије: ~ азила, ~ информације од јавног значаја, ~ кредита, ~ дозволе. 2. онај који за нечим трага, који жели да нешто пронађе: ~ истине, ~ запослења. тражитељ м <i>в. тражилац:</i> ~ азила, ~ Бога, ~ Царства небеског, ~ истине, ~ чаробне формуле.</p>
<p>тужилац, -иоца м 1. (с атрибутима: државни, јавни) онај који у име државе, у име јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима: републички јавни ~; основни јавни ~; државни ~; главни ~ ЕУЛЕКС-а; Државно веће тужилаца; ~ за ратне злочине; специјални ~; међународни ~. 2. в. <i>тужитељ (1):</i> уважена тужба тужиоца Т; ~ није доказао да је претрпео штету; штета коју је претрпео ~.</p>	<p>тужитељ м 1. онај који писменом представком тужи некога суду, онај који тужи, окривљује некога или нешто због нечега: заступник тужитеља; жалба у корист тужитеља; потенцијални тужитељи; ~ и тужени, приватни ~. 2. в. <i>тужилац (1):</i> хашки ~ Серж Брамерц.²²⁹</p>	
<p>тужитељка (тужитељица) ж 1. она која у име државе, у име јавности подиже или подноси</p>	<p>тужиља ж она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом</p>	

²²⁹ Из разговора са неколицином адвоката и судија закључили смо да они ову разлику не праве: за њих је свако ко тужи – тужилац. Можемо само претпоставити да разлика забележена у корпусу потиче из потребе лаика да разграниче онога коме је занимање да тужи и онога коме то није посао, већ то ради само у одређеној прилици. И поред тога, овај пар иде у оне примере код којих је граница још увек веома танка. Поред тога, у хрватском језичком стандарду лексема *тужитељ* има значење професије, што је додатно отежавало разграничење ових лексема у самим примерима из електронског корпуса. Сличан је случај и са лексемама *тужитељка/тужитељица* и *тужиља*, мада се овде разлика нешто осетнија јер се именица *тужиља* не среће у примерима попут *државна тужилња, главна тужилња* и сл. Можда су се управо по аналогији са овим паром и *тужилац* и *тужитељ* почели разједначавати.

<p><i>оптужницу пред судским органима, женска особа тужилац (1): главна ~ Хашког трибунала; државна ~; ~ тог суда; специјална ~ за организовани криминал; виша ~; републичка јавна ~. 2. она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом представком тужи некога суду, тужиља: смрт родитеља и сестре тужитељки; тужитељица је наставила да ради у школи; послове разредне наставе тужитељица је обављала непрекидно.</i></p>	<p><i>представком тужи некога суду: у парници тужиље; тужена је у обавези да тужиљу врати на рад; захтев тужиље; тужени и ~; жалба тужиље; пуномоћник тужиље.</i></p>
<p>тужаљка ж в. <i>тужбалица.</i> тужбалица ж 1. а. <i>исказивање туге, жалости за покојником речима и плачем, тужење; стихови или песма у одређеној, једноставној мелодији којом се гласно жали за неким или нечим, нарицаљка: ~ за умрлим четворогодишњим јединцем Угљешом; текст тужбалице; тужбалице и посмртни говори; ~ за животом; рубрика је постала ~ и не иде уз весео дух часописа; тужбалице типа: Ја сам губитник. б. лирска песма прожета тугом, сетним расположењем, елгија: тужбалице које износе интимна тужења</i> 2. а. <i>жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка: храпави глас тужбалице. б. особа која се стално жали, тужи: дежурне тужбалице.</i></p>	<p>тужилица ж <i>жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка: његова мајка је била народна ~; ~ исказује патњу што више никад неће видети умрлог; очи тужилице.</i></p>
<p>уљаница ж 1. <i>светиљка на уље: вечера под уљаницом; под светлом уљанице; запалити уљаницу; виси ~ или кандило. 2. в. уљарица: пшеница, кукуруз и уљанице; ~ репица.</i></p>	<p>уљарица ж бот. у мн.: <i>биљке из чијег се плода или семена добија уље (маслина, сунцокрет, уљана репица, мак и др.), због чега се гаје као индустријско биље (у јд.: таква биљка): семе уљарице; житарице и уљарице; складиште уљарица; засад уљарица; прерада уљарица; жетва уљарица; откуп уљарица.</i></p>
<p>управитељ м <i>онај који управља, руководи чиме, старешина, шеф: ~ судске писарнице; ~ школе; стечајни ~; ~ хора, ~ имања.</i> управник м <i>онај који управља, управитељ, старешина, шеф: ~ позоришта; стечајни ~; ~ манастирске штампарије; ~ музеја.</i></p>	<p>управљач, -ача м 1. <i>справа, ручица (и др.) којом се управља каквом машином: даљински ~; ~ возила; команде на управљачу; серво ~. 1. в. управитељ, управник: ~ ЗДП Ресавска пећина; ~ пута ЈП Путеви Србије; ~ Великог ратног острва ЈКП Зеленило.</i></p>
<p>финансијер, -ера м 1. <i>онај који финансира некога или нешто: ~ радова; ~ странке; ~ пројекта; ~ градње. 2. стручњак у финансијама, у вођењу финансијских послова, финансист(а): уман владалац и вешт ~; угледни амерички ~ г. Мејдофс; прворазредни банкари и финансијери.</i></p>	<p>финансист(а) м <i>онај који се бави финансијама: рачуновође и финансисти; курс енглеског језика за финансисте.</i></p>
<p>хранилац, -иоца м 1. <i>онај који издржава некога, који привређује за породицу: служење војног рока храниоца породице; у случају смрти храниоца породице; тата ~ и заштитник; храниоци својих кућа. 2. онај који храни некога: ~ животиња у Врту; ~ дивљих звери.</i></p>	<p>хранитељ м 1. <i>онај који се бави хранитељством, онај који узима децу о којој родитељи не могу да брину: Удружење хранитеља Широко срце; обука за хранитеље; општа подобност будућих хранитеља; Приручник за хранитеље; накнада за рад хранитеља. 2. в. хранилац (2): ~ мајмуна; ~ гладних.</i></p>
<p>хранилица ж 1. <i>прибор или уређај за храњење: хранилице и појилице; хранилице за птице; пластичне хранилице; електронске хранилице;</i></p>	<p>хранитељка (хранитељица) ж 1. а. <i>жена хранитељ; она која храни, отхрањује некога; дадиља. б. уопштено оно што храни: земља ~;</i></p>

<p>дезинфекција хранилица; хранилице за прасад; удице и хранилице; хранилице за бебе. 2. в. хранитељка (б): две београдске фирме, две хранилице Београда хлебом.</p>	<p>Србија ~. 2. нар. хип. крава (овца или коза) која даје млеко и храни породицу: крава ~.</p>
<p>ходалица ж *1. дубак, сталак с точковима у коме се мало дете учи да хода: ~ за бебе; дубак и ~; физијатри који раде са децом не препоручују ходалице; свако треће дете у ходалици се повреди. *2. помагало при ходању (нпр. штака): инвалидска колица и ходалице; креће се помоћу штака или ходалице. 3. ж и м особа која много хода, пешачи; луталица: хвала тим великодушним шеталицама што су нам ... поклањале своју младалачку сексуалност.</p>	<p>ходаљка ж 1. део тела, одн. орган, екстремитет помоћу кога се хода, нога: упути се кроз село на својим кривим ходаљкама; журио је друмом својим кривим ходаљкама. 2. ходалица (1): бебе ... које ходају без ходаљке.</p>
<p>хуманист(а), -е м 1. присталица хуманизма (2): филозоф и ~; енглески хуманисти. 2. хуман, човекољубив, племенит човек, онај који чини добра дела: Пупин, ~ и добротвор; модни дизајнер и велики ~; добровољни даваоци крви – хуманисти; ~ и активиста за људска права; ~ и дугогодишњи активиста Црвеног крста; донатор је и ~; родољуб и ~; филантроп и ~. 3. онај који се бави хуманистиком, стручњак за хуманистику.</p>	<p>хуманитарац, -рца м 1. човек који учествује у хуманитарним мисијама, у хуманитарном, добротворном раду: хуманитарци даровали мајке и бебе; хуманитарци УН; мировњаци и хуманитарци. 2. хуман, човекољубив, племенит човек, онај који чини добра дела, хуманист(а) (1б): велики ~; филантроп и ~; актив добровољних давалаца крви и хуманитараца.</p>
<p>цедило с 1. платно или сличан материјал кроз који се нешто цеди (нпр. млеко): ланеним цедилом исцеде мед; добро притиснути биље у цедилу и процедити; сирарско ~. 2. в. цедиљка: ~ за чај.</p>	<p>цедиљка ж кухињска направа са избушеним, рупичастим дном за цеђење неке течности (нпр. чаја, супе и сл.): ~ за чај; ~ за тестенину.</p>
<p>централист(а), -е м присталица централизма: београдски ~; сепаратисти и централисти; централисти и аутономаши; централисте баш брига за локал.</p>	<p>центрист(а) м пол. 1. присталица центрума, центра као политичке странке: он је политички ~, нешто ближи програмски проруској опцији; религиозна десница у коалицији са центристима; Демократски покрет центриста; левичари, десничари, трећепуташи, центристи. *2. в. централист(а): аутономаши, центристи и остали; војвођански аутономаши и центристи.</p>
<p>цилиндар, -дра м грч. 1. техн. део парне машине или мотора с унутрашњим сагоревањем у облику пуног или шупљег ваљка; ваљкасто шупље тело у коме се покреће клип клипних машина или мотора: кочиони ~; пнеуматички ~; метални ~; унапређени модел цилиндара; ~ мотора. 2. висок крут свечани мушки шешир ваљкастог облика с уским тврдим ободом: ~ данас носе углавном мађионичари и просјаци; фрак и ~ на глави.</p>	<p>цилиндер м висок крут свечани мушки шешир ваљкастог облика с уским тврдим ободом: извади из кутије ~ и рукавице; ~ на глави; фрак и ~; цепна марамца и стари ~; шарени ~.</p>
<p>црквар, -ара м 1. онај који често, редовно иде у цркву на службу, побожан човек, верник: док је старији нараштај, у коме је било толико црквара и православаца; тип старог црквара и родољуба. *2. в. црквењак (2): колико данас црквара признаје у својим погубним говорима; сви они црквари по црквама који уче своје чланове.</p>	<p>црквењак, -ака м 1. чувар цркве и црквени послужитељ; звонар, клисар: ~ Богородичине цркве у Студеници; ~ по обичају звони у звона; ~ и поп приђу кадионицама; ~ још не беше откључао цркву. *2. погрд. црквена лица, свештенство: агресија појединих црквењака и политичара; шта има тамо неки попови и црквењаци да ти кроје програм; а како</p>

	црквењаци добијају тај новац, прилозима сумњивих тајкуна.
чаробник , -а м онај који чара, врача, врачар, врач: врачевци и чаробници, противећи се Мојсију; иду к непријатељима Божјим врачарама и чаробницима; демони су награђивали њима одане чаробнике; прича о чаробнику и врацбинама.	чаробњак , -ака м 1. онај који има чаробне моћи, који користи магију: млади ~ Хари Потер; вилењаци, чаробњаци, патуљци; виле и чаробњаци. 2. фиг. онај који је изузетан у својој области, који ради као да користи чаробне моћи: фудбалски ~; вински ~; финансијски ~. 3. в. чаробник: врачаре и чаробњаци; древни магови и чаробњаци.
читалац , -аоца м онај који чита књиге, новине, часописе и др. текстове: ~ романа; ~ књиге; ~ форума; ~ портала; ~ часописа; ~ листа; ~ новина. читатељ м в. читалац: ~ књиге; ~ Јеванђеља; ~ портала; широк круг читатеља; ~ новинског чланка.	читач , -ача м 1. техн. апарат који омогућава читање микрофилмова, ситних снимака и сл.: ~ картица; ~ бар кодова; бус плус ~; ~ меморијских картица; електронски ~; дигитални ~; веб ~; интернет ~; ~ екрана; ДВД ~; ~ електронских књига; оптички ~. 2. онај који чита неки текст у одређеној прилици, обично наглас и за друге: ~ вести; због презаузетости родитеља, улогу читача преузимају баке и деке. 3. онај који чита нешто што није текст: ~ бројила; добар ~ судбине; ~ мисли; ~ звезда. 4. в. читалац, читатељ: читачи Блица; кампања „Срећни читачи”; наслови за које од својих пријатеља читача никада нећете добити препоруку; све мање има правих читача.
чуварица ж она која се брине о одржавању трајању нечега, заштитница, чуварка (2): црква жели бити ~ памћења; брусница – ~ вена; врана представља чуварицу светих закона; пчела ~; змија ... ~ куће; Богородица ... ~ брака.	чуварка ж 1. она која нешто чува, чије је занимање чување нечега, жена чувар (1): ~ у затвору; ~ плаже; нацистичке чуварке једног логора; енглеске чуварке реда. 2. она која се брине о одржавању трајању нечега, заштитница, жена чувар (2): ~ домаћег огњишта; змија ... ~ последњих тајни; Црква, вековна ~ благодети Божје; корњача – ~ највеће тајне. 3. део риболовачког прибора од испреплетене жице, најлонских и сл. конаца у којем се чува уловљена риба и који се држи у води како би риба остала жива за све време риболова: у чуваркама су се уместо рибе налазила пива; риболовци се враћају са пуним чуваркама.
штедиша м 1. онај који штеди новац (у банци, пошти и сл.): девизне штедише; штедише Развојне банке; депоненти и штедише; динарски ~. 2. штедљива, чуварна особа, теџикућа: бити велики ~. * 3. оно што штеди, не троши много (нпр. горива, енергије и сл.): штедише гаса и слични уређаји; овај аутомобил је велики ~; ~ енергије.	штедљивац , -ивца м 1. онај који је штедљив, штедиша (2): велики ~, честити ~. * 2. оно што штеди, не троши много (нпр. горива, енергије и сл.), штедиша (3): велики ~ енергије; возња „градског” штедљивца; Волксвагенов ~.

Табела 8: Лексеме у односу паросинонимје

Паросиноними спадају у категорију коју О. Е. Вороњичев назива *непотпуним паронимима*. Као и код синопаронима, и у овој категорији се налазе лексеме које су кренуле у супротним правцима – једне ка паронимима, друге ка синонимима. Прво што у вези са овом групом запажамо јесте да је знатно бројнија од оне у којој се налазе синопароними. Ако томе додамо чињеницу да је и у претходној групи било више примера за лексеме које од синонима иду ка паронимима него обрнуто, долазимо до закључка да је десинонимизација веома активан процес у лексичком систему и да представља чврст доказ принципа језичке економије, који не

дозвољава нагомилавање великог броја лексичких јединица са апсолутно истом вредношћу. Десинонимизација се стога јавља као веома важан процес помоћу којег се из семантичког потенцијала истокоренских синонима црпе и актуализују различите значењске компоненте, садржане најчешће у семантици суфикса или пак у самој творбеној основи.

И у овој категорији издвајају се, дакле, две веће подгрупе: **1)** парови лексема које пролазе кроз процес десинонимизације, односно паронимизације и које су у ову групу прешле или из потпуних синонима или из синопаронима (нпр. *бранилац – бранитељ, водилац – водитељ – водич – вођа – вожд, грабилица – грабљивица, делилац – делитељ, евангелист(а) – еванђелист(а), емпириста(а) – емпиричар, зимовалиште – зимовник, избавилац – избавитељ, извршилац – извршитељ, машинац – машинист(а), мерач – мерилац, молитељица – молитељка, мудрац – мудријаш, омот – омотач, ослободилац – ослободитељ, појачивач – појачало – појачивач, покривало – покривач, преграда – преградак, прогнозер – прогностичар, расадиште – расадник, раскрсница – раскришће, романтик – романтичар, руководилац – руководитељ, самац – самотник/самотњак, слободар – слободњак, служавка – слушкиња, спасавац – спаситељ, тужилац – тужитељ, тужитељка/тужитељица – тужилка, управитељ/управник – управљач, хранилац – хранитељ, читалац/читатељ – читач, чуварица – чуварка итд.) и **2)** парови лексема које пролазе кроз процес синонимизације, односно депаронимизације и (нпр. *будилац/будитељ – будилник, ваљалица/ваљарица – ваљаоница, записивач – записничар, зналац – знанац, комунар – комунист(а), монтажер – монтер, наивац – наивко, отимач – отмичар, превртач – превртљивац, хуманист(а) – хуманитарац, центрист(а) – централист(а)* и сл.), с тим да РСЈ у односу на старији РМС у неким случајевима појаву синонимичних значења бележи, а у неким не. Постоје, наравно, и они парови код којих корпус само потврђује стање представљено у речницима, али и они код којих различите семантичке измене нису довеле до промене категорије. Кренућемо најпре од прве поменуте групе.*

4.1.4.1. Десинонимизација као начин настанка паросинонима. У овом одељку издвојили смо неколико најчешћих путева десинонимизације у оквиру категорије паросинонима.

4.1.4.1.1. Развој новог примарног значења. Процес десинонимизације вршио се, према подацима датим у речницима, као и код претходне категорије, на различите начине – некада једноставније, некада веома сложене. Једноставније је свакако објаснити процес паронимизација код лексема које су у њега ушле као једнозначне, моносемантичне. Један од тих једноставнијих начина јесте развој новог значења једног од парњака, при чему се та нова семантичка реализација у савременом тренутку намће као примарна, односно доминантна у употреби. На пример, лексема *појачивач* је у савременом језику као доминантно развила значење *средство, материја, хемикалија која служи за појачавање нечега (пре свега укуса)* и тиме се примарно разједначила од лексеме *појачало*, премда речници указују на њихову потпуну синонимију (РСЈ: **појачало** с **а.** *техн. апарат за појачавање снаге звука. б. уопште уређај за појачавање електричног сигнала, појачивач : појачивач, -ача м в. појачало*). Речници, такође, не бележе да је лексема *седалица* развила значење *део столице на коме се седи или оно што се ставља на столицу како би била удобнија за седење: облоге седалице, замена седалица на љуљашкама, седалице за столице, поставити седалице на столицама у башти* итд., већ ову лексему дефинишу као **1.** *седиште; столица, столац. 2.* *нога у неких птица прилагођена за седење*. На основу развоја овог новог значења видимо како се лексеме користе за прецизирање различитих места за седење: *седиште* (у колима, у аутобусу, у биоскопу и сл.) – *седло* (за седење на коњу) – *седалица* (за удобније седење на столици и сл.).²³⁰

Тakoђе, код лексеме *хранилица* у РМС стоји само *в. хранитељица*. Развој новог значења – *прибор или уређај за храњење* – показује РСЈ, а овакву ситуацију потврђује и корпус, што значи да су се лексеме *хранилица*, с једне, и *хранитељка* и *хранитељица*, с друге стране,

²³⁰ РСЈ (2018) не бележи лексему *седалица*.

десинонимизирале, а да су *хранитељка* и *хранитељица* остале у односу потпуне синонимије. Међутим, то није био случај са лексемама *хранилац* и *хранитељ*. У вези са овим паром М. Стевановић (1964: 2–3) каже да се именица *хранитељ* „раније неупоредиво чешће јављала, а срећемо се, дакако, често с њом и у новије време, али је реч *хранилац* већ потискује из употребе”, што подаци из електронског корпуса не потврђују, већ напротив – лексема *хранилац* се јавила 148 пута, а *хранитељ* 1.166. Што се саме семантике лексеме *хранилац* тиче, М. Стевановић наводи да се она готово искључиво употребљава као врста једног термина и да се *хранилац породице* користи посебно у контексту војске, јер су они војници у чијој кући нема ко други да привређивањем храни породицу служили скраћени војни рок, а за време њиховог служења у војсци њихове породице су примале посебну помоћ. Овакво примарно значење потврђују и подаци из електронског корпуса, али нам они такође показују и да је лексема *хранитељ* развила ново значење, које је у овом тренутку и доминантно: *онај који се бави хранитељством, односно онај који на чување узима децу о којој родитељи не могу бринути*. Дакле, са појавом хранитељства лексема *хранитељ* је добила ново значење и разједначила се од лексеме *хранилац*, премда у РСЈ и даље стоји *хранитељ м в. хранилац*.²³¹ Такође, с обзиром на то да служење обавезног рока више не постоји, а да хранитељство све више добија на значају, не чуди што је разлика у фреквентности тако велика и другачија од ситуације коју је М. Стевановић описао.

Развој односа међу изведеницама на *-лац* и *-тељ* веома је занимљив у овој категорији. Појаву новог значења имамо, на пример, у паровима *избавилац – избавитељ* или *ослободилац – ослободитељ*. Наиме, речници наведене парове дефинишу као потпуне синониме: **избавилац**, -иоца м = избавитељ *онај који избавља, који је избавио, спасилац, ослободилац* : **избавитељ** м = избавилац (РМС), односно **избавилац**, -иоца и **избавитељ**, -а м *спасилац, ослободилац* (РСЈ) и **ослободилац**, -иоца м = ослободитељ *онај који је ослободио, који ослобађа; избавитељ* : **ослободитељ** м = ослободилац (РМС), **ослободилац**, -иоца м *онај који некога, нешто ослобађа, избавља*: ослободиоци Београда, ~ затвореника : **ослободитељ** м в. *ослободилац* (РСЈ). Корпус, међутим, показује да су лексеме изведене суфиксом *-тељ* развиле значење *Бог* или *Исус Христ*, вероватно по аналогији са другим сличним лексемама попут *спаситељ* или *створитељ*,²³² код којих речници ово значење и издвајају као засебно, као и да се то значење најфреквентније јавља у актуелном језичком тренутку. У представљеним примерима видимо како се код лексема са формантом *-тељ* једно уопштено значење (*онај који избавља, онај који ослобађа*) сужава и везује за један конкретан појам. Будући да се оваквим сужавањем значења, односно конкретизацијом значења добија, такорећи, врста уопштеног појма (Бог је само један од могућих избавилаца, односно ослободилаца), ова значења су на неки начин међусобно у односу хипонимије, тачније таксонимије, будући да је једно значење надређено другом, односно да примарно значење лексеме Б представља врсту онога што означава лексема А. То, даље, значи да је примарно значење лексеме А хипероним, а примарно значење лексеме Б таксоним, што нам сведочи о преплитању односа хипонимије и

²³¹ Наши речници још увек не бележе лексеми *хранитељство*, већ само именицу *хранилаштво*, у значењу *функције, дужности и права, хранилаца одређених законом*: закон о хранилаштву. Међутим, у „Службеном гласнику” бр. 36/2008 од 8. 4. 2008. објављен је „Правилник о хранитељству” и кроз читав акт се термин *хранитељство* доследно користи, као и искључиво лексема *хранитељ*.

²³² У случају пара *ослободилац – ослободитељ* разлог за овакво сужавање значења може се наћи и у самој полисемантичкој структури мотивног глагола *ослободити*, будући да он поред свог примарног значења **1. а.** *успешном борбом проишв непријатеља, окупатора, туђинске власти и сл. вратити слободу (некоме, нечему); спасти, избавити из непријатељских руку, из заробљеништва, логора и сл.*, има и значење **1. в.** *спасити, избавити од нечега тешког, мучног, неподношљивог, непријатног*, при чему се ова два значења полазног глагола разликују по принципу *конкретно–апстрактно* (ослободити од нечег конкретног/апстрактног), што је такође утицало на могућност ових лексема да се разједначе и своју семантику заснују на различитим семантичким реализацијама мотивне речи. С друге стране, глагол *избавити* има једно значење (*извући из невоље, спасти*), па се развој новог значења лексеме *избавитељ* може објаснити само семантиком суфикса *-тељ* и аналогијом са другим сличним лексемама.

паронимије.²³³ Такође, ови примери нам још једном доказују тенденцију суфикса *-тељ* за специјализацијом у оквиру религијског дискурса, о чему нам сведочи и пар *нарушилац* и *нарушитељ*, представљен у оквиру категорије синопаронима.

Сличну ситуацију имамо и код, на пример, пара *извршилац* и *извршитељ*. Ове две лексеме се у РМС дефинишу на следећи начин: **извршилац**, -иоца м онај који што извршује, онај који спроводи, извршава какав поступак, какву одлуку надлежног органа, **извршитељ** : **извршитељ** м *извршилац*, а слично је и у РСЈ. Међутим, примери из електронског корпуса показују да су се ове лексеме разједначиле: *извршилац* је онај који извршава или је извршио какав поступак (обично лош: *извршилац кривичног дела*, *извршилац злочина*, *извршилац прекршаја* и сл.) или уопштено посао (*извршилац посла*, *извршилац услуга*, *извршилац налога*, *извршилац радова* и сл.), док *извршитељ* извршава пре свега судске одлуке или одлуке неке друге институције (*судски извршитељ*, *приватни извршитељ*, *порески извршитељ*, *Комора извршитеља Србије*, *правилник о испиту за извршитеља*, *извршитељ банке*), што показује чињеница да у овом контексту нисмо среди лексему *извршилац* (**судски извршилац*, **приватни извршилац* итд.).²³⁴ Морамо још додати да је граница између многих лексема изведених суфиксима *-лац* и *-тељ* веома танка јер им се, за разлику од неких других паронимских парњака, разликује само она семантичка компонента коју Л. Згуста (1991: 50) назива *доменом примене*, мада се – према речима самог аутор – не слажу сви лингвисти са тиме да домен примене спада у лексичко значење. У вези са наведеним важна је и констатација Т. Прћића (2016: 38) да, у домену лексичког значења, комуникативну функцију оличавају два чиниоца: „*prvi* је *komunikativni potencijal* lekseme, који *doprinosi preciznijem, suptilnijem ili živopisnijem opisivanju stvarnosti, te jasnijem i ubedljivijem uobličavanju misli*”, док други чинилац представљају „*ograničenja u pogledu leksičke selekcije – u paradigmatskoj ravni, vezanoj za hiponimiju, sinonimiju i antonimiju, te u sintagmatskoj ravni, vezanoj za kolokabilnost*”. Све ово у вези је са оним што Д. Гортан Премк назива *семантичком позицијом као местом реализације једне лексеме*, односно семантичком спојивошћу, која „непосредно зависи од семантичких вредности, од семантичког садржаја самих лексема” (Гортан Премк 1992: 14).

Ако сада поново погледамо представљене примере на *-лац* и *тељ*, којих у групи где се десинонимизација врши развојем новог примарног значења једног од парњака, видећемо да све наведене лексеме заиста имају уопштено значење *онај који врши радњу исказану глаголом у основи*, али и да им се разликује управо она компонента коју називамо доменом примене, јер видимо да се изведенице на *-тељ* све више терминологишују у оквиру, пре свега, религијског, али и административног дискурса. Због тога смо у могућности да се, како Т. Прћић наводи, изражавамо прецизније и суптилније (да ли нас неко избавља, односно ослобађа од нечег конкретног или апстрактног, духовног, да ли неко извршава било какав посао или судску одлуку и сл.), што и јесте главни разлог за настанак паронима. У вези са лексемама насталим суфиксима *-лац* и *-тељ* треба запазити, према томе, и тенденцију да изведенице са суфиксом *-лац* имају општију, а оне са *-тељ* ужу, спецификованију семантику.

4.1.4.1.2. Профилисање значења. Веома занимљив процес разједначавања имамо и код једнозначних лексема код којих се не ради о настанку новог значења сужавањем постојећег – при чему једна лексема има шире, а друга уже значење, већ о његовом, на неки начин,

²³³ Преплитање различитих парадигматских односа код истих лексема није нимало необично. Исп. преплитање хипонимије са синонимијом и антонимијом или хијерархија без гранања са синонимијом и антонимијом (Драгићевић 2007: 296–300; 306).

²³⁴ Иако однос између примарних значења лексема *извршилац* и *извршитељ* овде посматрамо као однос између хиперонима и таксонима, он би се можда могао посматрати и као однос између котаксонима, јер нам се чини да се и сама лексема *извршилац* све више специјализује пре свега за неке негативне, лоше поступке, попут лексеме *починилац* (в. Драгићевић 2018: 394), с тим да се лексеме *починилац* и *починитељ* нису разједначиле, што говори о непредвидивости процеса десинонимизације. Ипак, у овом тренутку, лексема *извршилац* може означавати било кога ко нешто извршава, па нам се чини примеренијим да однос између ових лексема посматрамо као однос између хиперонима и таксонима.

„депању”, чиме се добијају значења која су у односу котаксонимије До таквог „депања” једног уопштеног значења на два конкретна дошло је, на пример, код лексема *прогнозер* и *прогностичар*, које се и РМС и у РСЈ исто дефинишу: **прогнозер**, -ера м в. *прогностичар* : **прогностичар** м грч. *онај који врши прогнозе, који предвиђа што, предсказивач*. Судаћи према подацима из електронског корпуса, ове две лексеме се све више разједначавају и специјализују за различите врсте прогнозе: *прогнозер* за спортску прогнозу и прогнозу будућности, а *прогностичар* за временску прогнозу, премда се обе спорадично јављају и у значењу оне друге. Њихова примарна значења, дакле, представљају различите врсте онога ко прогнозира, односно разликују се на основу објекта прогнозирања, тј. онога што се прогнозира.

Процес разједначавања једног уопштеног значења, додуше нешто блажи него у претходном примеру, показује и пар *продавац* и *продавач* јер се *продавац* доминантно јавља у значењу *онај који продаје нешто; онај који је запослен у трговини, трговац; продавац и купац, продавац у самопослузи, продавац сувенира, продавац робе или услуга, продавац аутомобила, продавац на тијаци, продавац књига* итд., док се *продавач* све више специјализује за продају нечега апстрактног, нечега што се иначе не продаје: *продавачи магле, продавачи отаџбине, продавачи и продавачице љубави, локални продавачи чуда, велики продавачи илузија, продавач свог гласа*, премда ни овде процес десинонимизације није доведен до краја, због чега се, уосталом, и све лексеме из ове категорије налазе у групи названој *паросиноними*.

Ову тенденцију показују и лексеме *раскрсница* и *раскриће*, где се *раскрсница* примарно односи на укрштање путева у конкретном смислу (нпр. *на раскрсници улица Краља Милана и Кнеза Милоша, семафор на раскрсници, прометна раскрсница, скренути лево на првој раскрсници* итд.), а *раскриће* примарно на укрштање у апстрактном смислу (нпр. *на раскрићу цивилизација, на раскрићу култура, историјско раскриће, раскриће векова, на животном раскрићу* итд.), док се у споју са називима конкретних улица *раскриће* занемарљиво ретко јавља. Лексема *раскрсница* се, међутим, јавља и у спојевима попут *бити на животној раскрсници* и сл.

Разједначавање по принципу *конкретно–апстрактно* илуструје и пар лексема *светило* и *светиљка*, које се у РМС и РСЈ слично дефинишу: **светило** с *оно што даје, испушта светлост; светиљка, лампа, сијалица* : **светиљка** ж *направа (прибор) за осветљавање (лампа, свећа, сијалица, жаруља)*; фиг. *небеско тело које сија, светли*, док корпус показује да је *светило* готово увек апстрактно (нпр. *велико светило небеско, духовно светило, Јован Златоуст, велико светило Цркве, морално светило, светило вере, манастир Тресије, космајско светило* и сл.), а лексема *светиљка* примарно конкретно (*светиљка од 100 вати, улична светиљка, светиљка на плафону, светиљка на ноћном сточићу, соларне светиљке, светиљке у врту, зидне светиљке* и сл.), а тек секундарно апстрактно (нпр. *светиљка љубави, светиљка наде*).

Специјализацију значења примећујемо и у паровима *молитељица* – *молитељка* и *чуварица* – *чуварка*, иако је разједначавање моционих именица изведених од исте творбене основе суфиксима *-ица* и *-ка* генерално ретко. Као што смо код претходне категорије показали, лексема *молиља* се већ у потпуности специјализовала за државу или орган који упућује молбу (замолницу) некој другој држави или органу, док се именица *молитељица* примарно користи у истом значењу, а секундарно да значи жену која се моли Богу. С друге стране, лексема *молитељка* се јавља искључиво у значењу жене која се моли Богу, због чега је са лексемом *молитељица* у односу паросинонимије, а са лексемом *молиља* у односу потпуне паронимије (држава која моли : жена која моли). Овакав развој значења наведених лексема, као и пара *молилац* и *молитељ*, омогућила је вишезначност полазног глагола *молити*, чије је примарно значење *на леп начин, лепим, бираним речима обраћати се некоме тражећи да нешто учини, предузме*, али поседује и значења **1. б.** *упућивати захтев, молбу некој установи, надлежном органу, појединцу и др. тражећи остварење неког права, добијање неког документа, потврде,*

решења и сл. и **2.** рлг. **а.** непрл. **в.** *молити се (1).* **б.** *изговарати текст, речи неке молитве: ~ молитву, ~ псалме.*

Вишезначност мотивне речи утицала је и на разједначавање значења лексема *чуварица* и *чуварка*. Чињеница да лексема *чувар* има значења **1.** *онај који нешто чува: ноћни ~, ~ парка, ~ зграде* и **2.** *онај који брине о одржавању, трајању нечега, бранилац, заштитник: ~ реда, ~ обичаја, ~ традиције, ~ мира* омогућила је лексемама *чуварица* и *чуварка* да у том правцу и саме специјализују своја значења, па се тако *чуварица* најчешће јавља у значењу *она која се брине о одржавању, трајању нечега, заштитница (чуварица памћења, чуварица светих закона, чуварица брака и сл.), а чуварка* примарно у значењу *она која нешто чува, чије је занимање чување нечега (чуварка у затвору, чуварка плаже, чуварка логора и сл.).*

Профилисање или „цепање” значења јесте, дакле, један од начина на које се десинонимизација врши код моносемантичних парњака, при чему опште значење обе лексеме остаје исто (нпр. *прогностер* и *прогностичар – онај који прогнозира, продавац* и *продавач – онај који продаје, раскрсница* и *раскришће – место где се укрштају путеви, светило* и *светилка – оно што даје светлост*), али се диференцијација врши на основу објекта на којем се врши радња, на основу опозиције *конкретно–апстрактно* и сл.

4.1.4.1.3. Пермутација значења. Поред појаве новог значења или специјализације постојећег, један од честих начина настанка паросинонима јесте и промена редоследа значења у полисемантичкој структури једне или обе, односно свих лексема. Некада је овај процес веома једноставан (значења само замене места), али веома често подразумева и друге промене, попут развоја новог значења код једне или свих лексема, губљење неког од постојећих значења и сл.²³⁵

Што се тиче лексема које су се у овој категорији нашле простом пермутацијом значења, као примере можемо навести следеће парове: *евангелист(а) – еванђелист(а)* (где је код лексеме *евангелист(а)* дошло до замене редоследа значења у односу на стање које показује РМС: **евангелист(а)** м **1.** *в. еванђелист(а).* **2.** *евангелик* → РСЈ и електронски корпус: **евангелист(а)**, -е м **1.** рлг. *припадник хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.).* **2.** *писац јеванђеља, еванђелист(а); мерилац – мерач* (где је дошло до ротације значења лексеме *мерач*: РМС: **мерач**, -ача, м **1.** *онај који што мери; геометар: ~ времена, ~ брзине.* **2.** *справа за мерење чега* → РСЈ: **мерач**, -ача м **1.** **а.** *онај који мери, који надгледа мерење на јавној ваги, на кантару; уп. кантарџија.* **б.** *уопште онај који нешто мери, мерилац.* **2.** *справа, инструмент за мерење нечега: ~ потрошње горива* → електронски корпус: **мерач**, -ача м **1.** *справа, инструмент за мерење нечега: ~ потрошње горива, ~ крвног притиска, ~ шећера у крви, ~ брзине.* **б.** *мерилац: ~ на колској ваги, ~ времена на терену, при чему лексема мерилац све време има само значење онај који нешто мери); управитељ/управник – управљач* (где је до промене редоследа дошло код лексеме *управљач*: РМС и РСЈ: **управљач**, -ача м **1.** *в. управитељ.* **2.** *ручица (и др.) којом се управља каквом машином* → електронски корпус: **управљач**, -ача м **1.** *ручица (и др.) којом се управља каквом машином: даљински ~, ~ возила, команде на управљачу.* **2.** *в. управитељ, управник); читалац/читатељ – читач* (где је секундарно значење постало примарно код лексеме *читач*: РМС: **читач**, -ача м **1.** *онај који чита неки текст у одређеној прилици (об. гласно); читалац.* **2.** *техн. а. апарат који омогућава читање микрофилмова, ситних снимака и др. б. електронски апарат који региструје штампане или писане знакове ради даље обраде података, њиховог класирања и др.* → електронски корпус: **читач**, -ача м **1.** *техн. апарат који омогућава читање*

²³⁵ Када кажемо да су значења заменила своје редослед у оквиру значењске структуре, мислимо на то да је по фреквентности секундарно значење постало доминантно, односно знатно се чешће користи него оно које је у речнику обрађено под бројем 1. Због тога за реализацију таквог значења није потребан посебан контекст и обично је то оно које говорницима прво пада на памет када се лексема изоловано, без одређеног семантичког окружења, јави.

микрофилмова, ситних снимака и сл. 2. онај који чита неки текст у одређеној прилици, обично наглас и за друге. 3. онај који чита нешто што није текст. 4. в. читалац, читатељ) и сл.

Посебну пажњу овде заслужује однос између лексема *читалац/читатељ* и *читач*, у вези са којима се доста полемисало у научној јавности и о којима је већ било речи у уводном делу рада. Наиме, иако се већина лингвиста слаже са тим да су се ове лексеме у савременом језику десинонимизирале, поставља се питање да ли су оне икада биле прави синоними, односно да ли су њихова примарна значења заиста била синонимична, како би се на основу речника и ставова појединих аутора могло закључити. Ово питање је још 1936. покренуо А. Белић, критикујући ставове П. П. Ђорђевића, који је, расправљајући о статусу лексема *читалац* и *читач* у систему, закључио да „можемо примити (за м. род) обе речи: *читалац* и *читач*, па нека време собом или одржи обе или једну сачува, а другу сахрани (у мушком роду)” (према Белић 1936: 225). Иако П. Ђорђевић, дакле, није увидео никакву семантичку разлику међу овим лексемама, А. Белић истиче да је сасвим јасно да ове две лексеме „означавају различне појмове: да је значење речи *читач* данас у нашем језику шире, и да значи сваког вршиоца радње читања, а значење речи *читалац* да је знатно уже, и да значи *читача* извесне, нарочите врсте. То значи да се диференцијација између њихових значења извршила, и да ми, свакако у зависности од њихова порекла, без вршења насиља над живим организмом језика, не можемо једну од тих речи замењивати другом. За сваку од њих има разлога да остане у нашем језику, али свака од њих – са својим значењем” (Белић 1936: 226). Са овом констатацијом слаже се и М. Стевановић (1964: 4) и истиче да и „сама околност што се *читалац* и *читач* и данас подједнако употребљавају, јасно говори да свака од ове две речи, и поред тога што и једна и друга означавају онога што врши радњу глагола у основи, ипак има своје посебно значење”. Ми се, наравно, углавном слажемо са констатацијама Белића и Стевановића и сматрамо да је развој инструменталног значења лексема *читач* само додатно продубио постојећи однос паронимичности између ове две лексеме, али нам се чини да се у актуелном језичком тренутку однос између њих не био могао описати као однос између ширег и ужег значења, како то наводи Белић када каже да лексема *читач* значи а) *ко чита ма што или различне ствари за себе*; б) *онај ко врши читачки посао (било у цркви, било као најмљено лице) – у тим случајевима гласно читање узето као занимање*; в) *ко гласно чита*, а да читаоци читају само за себе (1936: 231), јер се значење лексеме *читач* наведено под а) готово у потпуности изгубило, па *читалац* и *читач* означавају различите врсте људи који читају. Овај однос, дакле, све више личи на однос између котаксонима, а не више између хиперонима и таксонима.

Као што се из наведених примера може видети, проста пермутација значења се најчешће одвија код парова у којима једна лексема има само агентивно значење (обично изведеница са *-лац*), док друга (најчешће творена суфиксом *-ач*) има и агентивно и инструментално значење. Пермутација значења дешава се код лексеме која поседује обе семантичке реализације, дакле – оне на *-ач* – чиме инструментално значење долази као примарно, односно доминантно и тиме се разједначава у односу на примарно значење изведенице на *-лац*.

4.1.4.1.4. Пермутација значења уз додатне значењске промене. Највише примера нашло се у овој категорији захваљујући разједначавању које подразумева пермутацију значења праћену неким другим променама, као што су добијање или губљење неких значења, некада само једног, некада више њих, и то код једне или обе лексеме. На пример, лексеме *бранилац* и *бранитељ* су у РМС и РСЈ дефинисане на сличан начин: **бранилац**, -иоца м **1. онај који некога или нешто брани оружјем; заштитник, чувар. 2. а.** правн. *адвокат који заступа оптуженога пред судом, адвокат правозаступник. б. онај који заступа неку идеју, гледиште, поборник : бранитељ* м в. *бранилац*. Подаци из корпуса, међутим, показују да се лексема *бранилац* најчешће јавља у значењу **2. а.**, што значи да се ово значење наметнуло као доминантно, а да је лексема *бранитељ* у савременом српском језику управо ово значење изгубила, па се готово

искључиво јавља у примерима попут *бранитељ православља, бранитељ националног идентитета, бранитељ људских права, бранитељ демократије, бранитељи српског Косова, бранитељи вредности српске породице, бранитељ интереса, бранитељи националне душе, бранитељи традиције* (дакле, у значењу **1**), али не и у значењу *адвокат*.²³⁶ Лексема *бранилац* је, дакле, променила редослед својих значења, а лексема *бранитељ* је изгубила једну од својим семантичких реализација.

Код лексема *водилац, водитељ, водич, вођ(а)* и *вожд* дошло је такође до померања значења унутар њихових полисемантичких структура, при чему су се код сваке од њих различита значења наметнула као примарна, односно свака од њих се специјализовала за различите врсте вођења нечега. Према РСЈ, *водилац* је примарно *онај који води запрежну, товарну стоку или друге животиње, коњоводац, воловодац и сл., водитељ* је *онај који води, предводи, који је на челу, вођа, предводник; онај који руководи, управља, руководилац, водич – онај који прати некога показујући му пут; путовођа, вођ(а) – онај који води, који је на челу нечега, предводник, руководилац; старешина, поглавар, а вожд – вођа (неког покрета)*. Примери из електронског корпуса показују, међутим, да су се код ових лексема нека њихова секундарна значења наметнула као примарна, па је сада тако *водилац онај који води неку званичну књигу* (~ уписника, ~ контролника, ~ јавних књига), *водитељ* је *онај који води програм на телевизији, радију или на некој приредби, забави* (телевизијски ~, ~ емисије, радијски ~), *водич* је пре свега *онај који показује посетиоцима знаменитости неког места, краја* (туристички ~, локални ~), *вођа* је остао *онај који води, који је на челу нечега, предводник, руководилац; старешина, поглавар* (политички ~, верски ~, ~ екипе, ~ побуне, ~ навијача, ~ странке), док је *вожд* своје примарно значење сузио и конкретизовао на једну особу – Карађорђа.²³⁷

Исти је случај и са лексемама *поглавар*, која се специјализовала за особу која је на челу државе или цркве, *поглавица*, која примарно означава предводника племена, и *поглавник*, која се у највећем броју случајева јавља као титула Анта Павелића. Наравно, ове прерасподеле значења пратиле су и друге промене, неке лексеме су изгубиле одређена значења, неке су развиле нова, али је чињеница да су примарна значења ових лексема сада у односу паронимије, мада се некима међу њима делови полисемантичких структура преклапају и ступају у однос синонимије (в. Прилог).

Даље, лексеме *гонилац/гонитељ* и *гонич* у РМС су примарно представљене као пароними, а секундарно као синоними (**гонилац**, -иоца м **1**. *онај који гони некога с циљем да га ухвати. 2. онај који тера коња, стоку уопште; гонич. 3. онај који некога прогони, злоставља, тиранин, погромаш. 4. противник, борац против нечег : гонитељ* м *гонилац : гонич*, -ича м **1**. *онај који гони, који тера стоку; исп. гончин. 2. гонилац. 3. хајкач; ловачки пас*), у РСЈ се њихова примарна значења изједначавају (**гонилац**, -иоца м **1**. **а**. *онај који гони, тера (некога, нешто), гонич (стоке, робова и др.). б*. *онај који гони неког с циљем да га ухвати. 2. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ : гонитељ* м в. *гонилац : гонич*, -ича м **1**. *онај који гони, који тера стоку. 2. онај који гони дивљач према ловцима, хајкач; ловачки пас који гони дивљач по трагу. 3. онај који некога гони, присиљава на кретање или на рад: ~ робова*), док корпус показује да се лексеме *гонилац* и *гонитељ* примарно користе у значењу *онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ*, а *гонич* као *онај који некога гони, присиљава*

²³⁶ У хрватском језичком стандарду се јавља управо у овом значењу.

²³⁷ Када се употребљава у свом секундарном значењу, *вожд* се може односити на било ког вођу, али тада често има иронични призвук: исп. *самонаметнути вожд Слободан Милошевић*. Исти је случај и са лексемом *поглавник*, која је своје примарно значење сузила на конкретну особу – Анта Павелића, а секундарно може означавати и друге људе који су власти, такође иронично: *поглавник Шешељ, поглавник Тадић* и сл. Поред тога, због снажне везе са усташким предводником Павелићем, употребљена уз друге личности, ова лексема уноси и снажну пејоративну ноту.

на кретање или на рад: ~ робова, због чега има посебан призвук када се употреби у значењу прогонитеља, на пример, *гоничи Срба*.

Затим, у пару *грабилица* и *грабљивица* обе лексеме су промениле своје примарно значење. Према речницима РМС и РСЈ, *грабљивица* је *грабљива женска особа*, док се код *грабилице* у номинативном значењу само упућује на именицу *грабљивица*. Електронски корпус, с друге стране, сведочи о томе да је код лексеме *грабилица* секундарно значење алатке која служи за грабљење постало доминантно, а да се *грабљивица* углавном јавља у контексту птица које својим канцама хватају плен, при чему се само *грабљивица* јавља у значењу грабљиве женске особе, што само потврђује тезу да се суфикс *-лица* све више специјализује за грађење инструменталних именица, а све мање за означавање женских вршилаца радње (или носилаца особина).

Код лексема *делилац* и *делитељ*, које се у речницима дефинишу као *делилац*, -иоца м **1.** *онај који нешто дели, који врши деобу*. **2.** мат. *број којим се дели други број* : *делитељ* м в. *делилац*, појавило се ново значење: *уређај за дељење нечега (топлоте, сигнала и сл.)*, које се сада јавља као примарно код лексеме *делитељ*, а као секундарно код именице *делилац*. Развој инструменталног значења код именице *делитељ* веома је необичан и неочекиван будући да готово све лексеме творене овим суфиксом имају агентивну семантику, односно означавају особе.

Кроз сложене семантичке промене и прерасподеле значења прошле су и лексеме *зимовалиште* и *зимовник*, јер ове лексеме у РМС значе *зимовиште* с *зимовник* (1) : *зимовник*, -ика м **1.** *место у којем се зимује, зимско склониште*; *зимовање*. **2.** *зимница* (1), у РСЈ: *зимовалиште* с в. *зимовник* (1) : *зимовник*, -ика м **1.** *место где се зимује, где се зими борави*. **2.** *место где се стока преко зиме чува и напаса*. **3.** *место при речној или морској обали где се зими остављају лађе*, док електронски корпус показује да се лексема *зимовник* у највећем броју примера јавља у значењу које РСЈ наводи као треће, затим у оном које се даје под бројем 2, а тек спорадично као место у коме зимују људи, што је једино значење лексеме *зимовалиште*. Овде се, дакле, разједначавање вршило у правцу тога коме је место намењено: људима или чамцима, односно животињама.

И код лексема *емпирист(а)* и *емпиричар* пермутација значења, у садејству са губљењем једног, одиграла је веома важну улогу у процесу паронимизације. Наиме, у РСЈ стоји **емпирист(а)** м в. *емпиричар* : **емпиричар** м *присталица емпиризма; онај који у своје раду користи искуство, практичар*. Иако у Једнотомнику дефиниције пре и после тачке и запете нису издвојене као засебна значења, нама се чини да би ипак требало да буду, јер корпус показује да се *емпиричар* све чешће користи да означи онога ко у свом раду користи искуство, а све ређе за присталицу *емпиризма*, што је једино значење лексеме *емпирист(а)*.

И бројне друге лексеме прошле су кроз ове сложене процесе разједначавања како би данас примарно биле у односу паронимије: нпр. *извидник* је све чешће онај који у војсци врши извиђање, а *извиђач* припадник организације (најчешће младих) љубитеља који извиђања врше у природи; *истребитељ* се све више специјализује за онога који нешто истребљује, искорењује, а *истребљивач* за средство, хемикалију којом се истребљују штеточине; *машинац* је у актуелном језичком тренутку пре свега машински инжењер или студент машинског факултета, а *машинист(а)* онај који је квалификован да управља одређеним машинама (премда је и у РМС и у РСЈ њихово примарно значење *особа квалификована за управљање, руковање одређеним машинама*; уп. стројар); *омот* је примарно *средство чиме је нешто умотано, упаковано, заштићено*: ~ за ЦД, ~ чоколаде, ~ сладоледа, ~ списка предмета и сл., док је *омотач* данас пре свега *спољни, заштитни слој, ткиво нечега, кора* (озонски ~, мождани ~, ~ јајне ћелије, ~ фоликула итд.), што је значење у којем се *омот* уопште не јавља (*озонски *омот*, *мождани *омот*, *омот јајне ћелије и сл.); *преграда* је примарно *танак зид који дели какву просторију* (унутрашње преграде у становима, вертикална преграда, канцеларијска преграда),

док се *преградак* специјализовао за *одвојен, обично четвртасти простор на полици, у новчанику* (поштански ~, ~ у ормару, ~ новчаника); у највећем броју примера у корпусу *тужилац* означава *онога ко у име државе, у име јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима* (републички јавни ~, државни ~, ~ за ратне злочине, специјални ~ и сл.), док се *тужитељ* пре свега односи на приватног појединца који некога тужи суду (заступник тужитеља, жалба у корист тужитеља, приватни ~), а исту ситуацију имамо и код лексема *тужитељка/тужитељица* и *тужиља*;²³⁸ *романтик* се данас нешто чешће користи да означи онога ко је романтичан, ко је занесењак, сањар, идеалиста, а *романтичар* онога ко ствара или је стварао у духу романтизма, мада се *романтик* у РМС дефинише само као *романтичар, уметник који ствара у духу романтизма*; *скиталица* и *скитара* се у електронском корпусу углавном јављају у примерима у којима се говори о некоме ко воли да скита, да лута, да путује, дакле, о некоме ко то добровољно чини зато што жели, за разлику од лексеме *скитница*, која означава човека који је на улици, који скита зато што је из неког разлога остао без крова над главом;²³⁹ *служавка* је она која служи, обавља кућне послове за новац, док се *слушкиња* углавном јавља у контекстима где означава некога ко је послушан, ко некога служи без новчане добити, дакле не у значењу занимања (*слушкиња Христова, слушкиња Божја, слушкиња САД* и сл.), при чему је лексема *слушкиња* изгубила значење *направа за изување чизама*;²⁴⁰ *спасилац* је примарно *онај који неког спасава или је некога спасао* (~ царства, ~ цркве, ~ Срба), док *спаситељ* у свом основном значењу означава Исуса Христа;²⁴¹ лексема *слободњак* је под утицајем друштвених промена развила значење *онај који није уговором везан за послодавца* (енгл. *freelancer*), као и значење *онај који је слободан, који није у вези, који није заузет*, чиме се разједначила од лексеме *слободар*, будући да је њено примарно значење у РМС *онај који воли слободу и бори се за њу, слободар*; *ходалица* је примарно *дубак, сталак са точковима у коме се мало дете учи да хода* или *помагало при*

²³⁸ Иако су у табели дате у посебним колонама, до разједначавања је дошло и код лексема *тужитељка/тужитељица* и *тужиља*, са једне, и *тужаљка, тужбалица* и *тужилица*, са друге стране. Наиме, према РМС и РСЈ *тужилица* је **1. в. тужиља (1). 2. в. тужбалица (2). 3.** (у атрибутој служби, најчешће уз реч песма) *веома тужна*: песма тужилица, а *тужиља* **1. женска особа тужилац**; уп. *тужилац (1а). 2. тужбалица (2), при чему је *тужбалица (2)* *жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка*. Разлог овако компликованог односа међу наведеним лексемама јесте семантика глагола *тужити*. Наиме, у РМС и РСЈ постоје два хомонимична глагола *тужити* – један у значењу подношења тужбе, а други у значењу *бити тужан, осећати тугу, жалити за неким или због нечега, туговати, патити*. С друге стране, лексема *тужба* обухвата оба ова значења. Њено примарно значење је *писмена представка (обично суду) као средство заштите закона или свога права*, а једно од секундарних *тужење, кукњава*. Овако сложен однос одрази се, као што видимо, и на лексема *тужитељка/тужитељица* и *тужиља* и *тужаљка, тужбалица* и *тужилица*, с тим да су се оне у савременом језику специјализовале, прве у значењу онога што је у вези са судом, а друге у значењу онога што се односи на тугу.*

²³⁹ У РМС се лексеме *скиталица* и *скитара* дефинишу преко лексеме *скитница*: **скиталица** ж и м *скитница* и **скитара** ж *скитница*; *пропалица*, а слично је и у РСЈ: **скиталица** ж (м) и **скитало** с (м) *в. скитница* и **скитара** ж *пеј. скитница*. Подаци из електронског корпуса показују, међутим, да ове две лексеме немају погрдно конотацију, већ се употребљавају да означе некога ко воли да путује, мења место боравка и сл., али у сваком случају не некога ко је пропалица. С друге стране, лексема *скитач* се налази негде на средини између ова два значења: примарно је у односу синонимије са лексемама *скиталица* и *скитара*, а секундарно са лексемом *скитница*, што значи да је са лексемама *скиталица* и *скитара* у односу синопаронимије, а са лексемом *скитница* паросинонимије.

²⁴⁰ У корпусу се не јављају примери попут *служавка Христова* или *служавка Божја*.

²⁴¹ У РСЈ се лексема *спасилац* дефинише као **спасилац**, -иоца м *онај који спасава или је спасао некога; онај чије је занимање спасавање угрожених (дављеника и др.)*. Нама се пак чини да би делове дефиниције дате пре и после тачке и запете требало обрадити као два засебна значења, јер није исто када је некоме спасавање занимање, као у примерима *спасилац на базену, горски спасиоци, ватрогасци спасиоци* и сл., и када то некоме није посао, као у примерима *спасилац царства, спасилац цркве, спасилац ауто-индустрије, спасилац Црвене звезде* и сл. Да су у питању два одвојена значења, показује и чињеница да је лексема *спаситељ* синонимична са лексемом *спасилац* у овом другом значењу, када спасавање није занимање (*спаситељ државе, национални спаситељ, спаситељ српства* и сл.), али не и онда када је спасавање некоме занимање (**спаситељ на базену, *ватрогасци спаситељи* и сл.).

ходању (нпр. *штака*), док је код лексеме *ходаљка* основно значење постало *део тела, одн. орган, екстремитет помоћу кога се хода, нога*, мада се сама ова лексема веома ретко користи (забележена је свега осам пута у електронском корпусу) и сл.

На основу примера представљених у оквиру ове групе можемо закључити да је највећи број парова претрпео веће семантичке промене како би се нашао у класи паросинонима. Најчешће је реч о промени редоследа значења у оквиру полисемантичких структура уз губитак постојећих или развој нових значења код једног или оба парњака. Као што је и очекивано, мањи број промена су претрпели они парови који су из синопаронима, као суседне категорије, прешли у паросинониме, док се већи број промена одиграо при преласку потпуних синонима у паросинониме. Оно што је важно напоменути јесте чињеница да којим год да је путевима десинонимизација текла њен главни циљ јесте да прецизирање исказаног садржаја, односно специјализација значења представљених лексема за суптилне, али ипак важне, разликовне нијансе, као и чињеница да у свим овим примерима процес десинонимизације није финализован, односно да су поједина значења наведених лексема и даље у односу неправде синонимије.

4.1.4.2. Синонимизација као начин настанка паросинонима. У извесном броју примера из ове групе, додуше доста мањем, примећен је процес синонимизације, што значи да смо од потпуних паронима добили паросинониме. Услед процеса синонимизације, једно од значења лексеме А (најчешће примарно) јавља се као једно од секундарних значења лексеме Б, што се некада може тумачити унутрашњим развојем лексеме Б, а некада и утицајем лексеме А. На пример, лексеме *будилац* и *будитељ* према РМС означавају само онога који буди или подстиче на нешто, док је једино значење лексеме *будилник* – *сат, часовник са звонцем за буђење*. Међутим, РСЈ и електронски корпус показује да се лексема *будилник* јавља и у значењу *онај који буди*, дакле у значењу лексема *будилац* и *будитељ* (*Зоран је наш будилник, да некоме будете будилник, мачке су будилници* и сл.). У овом случају је највероватније реч о унутрашњем развоју значења лексеме *будилник*, будући да је суфикс *-ник* један од прототипичних форманата за грађење вршилаца радње исказане глаголом у основи, а могло би се говорити и о метафоричком развоју значења лексеме *будилник*.

Даље, значење лексема *ваљалица* и *ваљарица* – *зграда или просторија у којој је смештено ручно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина* – јавља се као секундарно значење лексеме *ваљаоница*, која се у РМС дефинише само као *фабрика или радионица за ваљање метала*. Овде је тешко рећи да ли су на појаву секундарног значења лексеме *ваљаоница* утицале лексеме *ваљалица* и *ваљарица*, будући да је и сама лексема *ваљаоница*, грађена од глагола *ваљати* и локативног суфикса *-(а)оница*, могла развити ово значење.

Лексема *записничар*, која примарно означава особу која води записник, јавља се у одређеним контекстима као синоним лексеме *записивач*: *верни записничар многих напаћених сведочанстава, записничар генерације која никада није досањала свој сан* и сл. Реч је, дакле, о особи која не води никакав званични записник, али догађаје записује као да то заправо чини, као да води записник.

Ту су и многи други примери: као секундарно значење лексеме *зналац* – *онај који добро познаје неку ствар или предмет; познавалац* – јавља се примарно значење лексеме *знанац* – *познаник (стари мој зналац, Хипократ је наш стари зналац)*; као секундарно значење лексеме *комунар*, која према РМС означава **1. учесник у Париској комуни. 2. присталица напредног политичког схватања, револуционар**, а према РСЈ само учесника у Париској комуни, јавља се значење лексеме *комунист(а)*; потпуни пароними **монтажер**, -ера м *онај који врши монтажу (у филму)* : **монтер**, -ера м фр. *стручњак који врши монтажу (машина, стројева)* постали су паросиноними јер се као секундарно значење лексеме *монтажер* неретко јавља значење лексеме *монтер*: *монтажер клима уређаја, монтажер скела, монтажер вентилационих*

система и сл. Разлог томе може бити непознавање прецизног значења ових позајмљеница, али и сама вишезначност галицизма *монтажа*, који може означавати и *постављање машина,aparата и сл. на место употребе и прикључивање, припремање за употребу, за рад и одабирање и спајање снимљених филмских кадрова*. Затим, лексема *наивац*, коју речници региструју искључиво у значењу *онај који се бави наивном уметношћу, самоуки, нешколовани ликовни уметник (сликар, вајар)*, забележена је и у значењу лексеме *наивко – лаковеран, наиван мушарац, наивчина; онај који нема довољно искуства, знања и сл., неупућен, необавештен*, што јој, уосталом, њена творбена структура и омогућује. И лексема *превртач*, код које речници дају само дефиницију *голуб који се у лету преврће*, забележена је у значењу свог парњака *превртљивац*, која означава превртљивог, непоузданог човека (в. примере попут *политички превртачи/превртљивци*). Осим тога, лексема *превртач* развила је и значење машине која служи за превртање нечега (*превртачи сена, плугови превртачи*), али и човека који нешто преврће (*превртач палачинки*). Такође, као секундарно значење лексеме *руковалац*, која је изведена од глагола *руковати* и суфикса *-лац* и значи *онај који рукује, располаже, управља, манипулише нечим (руковалац грађевинском механизацијом, руковалац багером, руковалац оружјем и сл.)*, јавља се лексема *руководилац*, па су тако забележени примери попут *руковалац сајта, руковалац догађајима* и сл.

Поред тога, све више се губи разлика између лексема *хуманитарац* и *хуманиста(а)*. Једнотомник, на пример, ове лексеме дефинише на следећи начин: **хуманиста(а)**, -е м **1. а.** *присталица хуманизма (1). б.* *онај који се бави хуманистиком, стручњак за хуманистику. 2.* *хуман, човекољубив, племенит човек: велики ~ : хуманитарац, -рца м човек који суделује у хуманитарном, добротворном раду, добротворитељ.* Код лексеме *хуманиста(а)* се све ређе срећу значења *присталица хуманизма* или *онај који се бави хуманистиком*, тако да ће ускоро доминантно значење бити управо оно које РСЈ наводи као последње у значењској хијерархији. Осим тога, онај ко учествује у хуманитарним мисијама свакако је и хуманиста, односно сигурно је у питању неко ко је хуман и племенит. Уосталом, када се у примеру каже да је неко највећи хуманитарац 20. века, тешко је утврдити да ли је он заиста учествовао у великом броју хуманитарних акција или је само на друге начине показивао своју хуманост. Због тога не чуди што се, на пример, добровољни даваоци крви називају и *хуманистима* и *хуманитарцима*.

Слично је и са лексемама *централист(а)* и *центрист(а)*. Обе ове лексеме у свом корену имају именицу *центар*, па се све чешће губи разлика између *централисте*, као присталице централизма, владања из центра, и *центристe*, односно присталице центра у вишестраначком систему, онога ко је између левице и деснице. У веома сличним или истим контекстима све се чешће употребљавају и лексеме *националист(а)* и *нациста(а)*, иако би разлика међу њима требало да је велика, будући да је основно значење прве лексеме *онај који има врло развијену свет о припадности својој нацији, онај којем је много стало до националног напретка, који тежи друштвеном (културном, цивилизацијском) развоју своје нације, родољуб*. Међутим, све чешће се могу срести примери где се националисти изједначавају са нацистима (нпр. *нацистички сајт под називом Српски националисти*).

Најзад, веома је занимљив и однос међу лексемама *великан* и *великаш*, јер су њихова значења у речницима различито дата. Према подацима из РМС, **великан** је **1. див, горостас. 2. човек високог положаја. 3. велик, знаменит човек, онај што се издиже својим признатим способностима : великаш, -аша м 1. ист. угледан и богат достојанственик, припадник високог племства, аристократ(а). 2. великан, горостас**, што значи да су примарно значење лексеме *великан* и секундарно значење именице *великаш* синоними. Однос синонимије, међутим, није регистрован у РСЈ, где је *великан 1. а. велик, знаменит човек, онај који се истиче својим способностима. б. човек на високом положају, великодостојник: црквени ~. 2. див, горостас, а великаш – припадник високог племства, високи племић, властелин, аристократа*. Електронски корпус, најзад, показује да ипак постоје контексти у којима су ове лексеме међусобно заменљиве, односно синонимичне: нпр. *црквени великани/великаши*.

Занимљиву ситуацију имамо и са лексемама *такмац* и *такмичар*. На основу њихових дефиниција у речницима, рекло би се да су у питању прави пароними и да су њихова значења слична, али јасно диференцирана: **такмац**, -а и -аца м *онај који се у нечему надмеће с неким, конкурише некоме, супарник, конкурент, ривал*: ~ у јунаштву : **такмичар** м *онај који се такмичи, надмеће у нечему (обично у спорту)*. Међутим, ако се погледају примери у којима се ове лексеме јављају у електронском корпусу, види се да је ова разлика више теоријска него практична, јер су такмичари увек истовремено и такмаци, односно конкуренти, супарници. Тачно је да се *такмац* чешће употребљава у контекстима где није реч о неком званично организованом такмичењу (*такмац за власт, такмац за престо, тржишни такмаци, Кина као глобални такмац САД* и сл.), али је ипак чињеница да се и борба за власт, тржиште, нечију љубав и сл. концептуализују као врста такмичења, па нису ретки ни примери попут *такмичари у борби за власт, политички такмичар, такмичари у борби за њено срце* и сл. Исто тако, иако се лексема *такмичар* заиста најчешће јавља у примерима у којима је реч о спорту, понекад се јављају и примери попут *такмац у борби за титулу, такмаци су били сигурни на сервису* и сл.

На крају, иако се синонимизацијом свих наведених парова губи на прецизности језичког израза, у већини примера се не може рећи да за њу нема оправдања, односно да је немотивисана. Стварање синонимичног значења се у многим случајевима може објаснити унутрашњим развојем значења једног од парњака, а не простим утицајем друге лексеме услед непознавања њеног значења. Због тога у вези са овим примерима не би требало инсистирати ни на каквим строгим нормативним решењима, али би свакако требало неговати прецизност језичког израза и разлике које међу овим парњацима постоје.

4.1.4.3. Лексеме које су и у речницима забележене као паросиноними (без икаквих промена и уз семантичке промене). Поред примера који су се у овој категорији нашли захваљујући процесу десинонимизације и који показују да је однос међу њима битно другачији од оног који је представљен у Шестотомнику и Једнотомнику, који показују однос праве синонимије, има доста примера који су и у коришћеним речницима представљени као паросиноними.

Код неких лексема се ништа није променило, тачније ништа се није мењало у распореду значења нити су се нова развијала нити стара губила. Такав је случај код, на пример, лексема *бригадир* и *бригадист(а)*, где корпус потврђује ситуацију представљену у РМС и РСЈ: **бригадир**, -ира м **1. а. командант бригаде. б. руководилац радне бригаде. 2. в. бригадист(а) : бригадист(а)** м *члан радне бригаде*, с тим да морамо напоменути да је у самим примерима некада веома тешко установити да ли је неко руководилац радне бригаде или само њен члан. Такође, чини нам се да ће по свој прилици лексема *бригадист(а)* нестати из употребе, а један од разлога за то може бити што сам суфикс *-ист(а)* није прототипичан за изведенице са оваквим значењима и што лексема *бригадир* већ поседује сва значења која она има.

Као паросинонине речници представљају и лексеме *истраживач* и *истражитељ* и ту се ништа није променило: *истраживач* је и даље *онај који истражује, научно испитује нешто, проучавалац*, а *истражитељ* *онај који спроводи истрагу*, мада се, врло ретко, јавља и у значењу лексеме *истраживач*: *археолози истражитељи*. Овде се, заправо, десила једна друга занимљива ствар, а то је да је лексема *истражилац*, која се у речницима упућује на одредницу *истраживач*, потпуно променила своје значење и јавља се само у значењу *истражитељ*: *истражиоци Гужилаштва, хашки истражиоци, истражиоци Еулекса, судски истражиоци, главни истражилац ФБИ, главни истражилац УН, истражиоци МУП-а* и сл.

Даље, код лексема *неваљалац* и *неваљалко* подаци из електронског корпуса потврђују да се лексема *неваљалац* примарно јавља у веома негативном значењу (*онај који је неваљао, рђав, покварењак*), а тек секундарно у хипокористичном значењу, као лексема *неваљалко*, и ово је један од ретких примера у којима изведенице са суфиксима *-(л)ац* и *-ко* имају битно различита значења.

Ни до каквих семантичких померања није дошло ни код пара *радиша* и *радник*, које и даље означавају *оног који вредно ради, доброг радника, прегаоца*, односно *оног који ради, који обавља одређени посао, који се бави одређеном делатношћу, занимањем* (разликују се, дакле, по принципу *позитивно – неутрално* или *уже – шире* значење), при чему је лексема *радник* у својој значењској структури задржала и сва остала значења забележена у речницима (**1. б.** *онај који се претежно бави физичким радом, који обавља физичке послове у предузећу, у индустрији и сл. в.* *човек који воли да ради, онај који добро ради, радиша. 2. мрав који ради (добавља храну, одржава гнездо, негује младе).*

Такође, однос између лексема *пешадинац* и *пешак* потпуно је исти као у речницима: *пешадинац* је *м војник који служи у пешадији*, а *пешак* **1. а.** *онај који иде пешке, који се за кретање не служи превозним средством. б.* *вој. војник који служи у пешадији, пешадинац. 2. шах. једна од осам једнобојних и истоветних шаховских фигура који у почетној позицији игре стоје на белим и црним пољима у другом, одн. седмом реду испред свих других фигура, пион.*

Ништа се није променило ни код лексема *северац* и *северњак* – прва и даље означава ветар који дува са севера, а друга човека који је са севера, а ништа се суштински није десило ни код лексема *финансијер* и *финансист(а)*, осим што у РМС код лексеме *финансијер* нису јасно издвојена два засебна значења: *онај који финансира кога или што; стручњак у финансијама, у вођењу финансијских послова; финанс*, док у РСЈ то јесте случај: **1.** *онај који финансира некога или нешто. 2. стручњак у финансијама, у вођењу финансијских послова.* Корпус потврђује да се лексема *финансијер* најчешће користи у свом примарном значењу, због чега је у односу паросинонимије са лексемом *финансист(а)*,²⁴² која означава стручњака у области финансија.

Можемо рећи да овој групи припадају и лексеме *сушара*, *сушница* и *сушионица*, мада то у речницима није на прави начин истакнуто: *сушара* *ж просторија или посебна зграда за сушење нечега (најчешће меса, дувана, воћа и др.), сушионица, сушница : сушионица ж просторија за сушење нечега (најчешће веша); уп. сушара : сушница ж просторија у којој се нешто (обично месо или воће) суши; уп. сушити (2).* Чини нам се, наиме, да код лексеме *сушионица* није јасно издвојено да се ова лексема примарно односи на просторију за сушење веша (мада је то у загради додато), а да секундарно може служити за сушење других ствари. Такође, *сушионица* се јавља као синонимски део дефиниције лексеме *сушара*, што би значило да су оне потпуно синонимичне, мада – судећи по корпусу – то није случај, будући да у њему нема примера попут **сушара за веш, *перионице и сушаре* и сл. Требало би, према томе, јасно назначити да су ове лексеме само делимично подударне, односно да су синонимичне само у неким својим значењима.

Ипак, много је више примера за лексеме које су и биле и остале у односу паросинонимије, с тим да су ипак претрпеле извесне семантичке промене, макар то било само губљење неког секундарног значења једног од парњака или појава неке нове семантичке реализације. На пример, лексеме *бомбардер* и *бомбаш* се у РМС дефинишу на следећи начин: **бомбардер**, -ера м фр. војн. **1.** *авион за бацање бомби. 2. онај који баца бомбе*²⁴³ : **бомбаш**, -аша м **1.** *онај који баца бомбе. 2. бомбардер.* Корпус, међутим, показује да је лексема *бомбардер*, поред два наведена, развила и значење *онај који постиже велики број голова* (жарг. *бомби*): *леворуки бомбардер Марко Вујин, бомбардер Милер са 85 голова*, а да је лексема

²⁴² РСЈ не бележи лексему *финансист(а)*, али је електронски корпус потврђује са 17 примера употребе. Ипак, то је и даље мали број потврда, који нам говори да ће се, нажалост, ова лексема вероватно изгубити, а тиме и посебне лексеме за онога који нешто финансира и онога који се бави финансијама. Поставља се питање да ли ће лексема *финансијер* уопште преузети значење финансијског стручњака, будући да је у новије време све негативније маркирана, будући да се често ради о финансирању неких незаконитих или непопуларних радњи.

²⁴³ У РСЈ код секундарног значења лексеме *бомбардер* стоји *ваздухопловац који баца бомбе*, али примери које смо ми у корпусу пронашли показују да не мора бити реч о ваздухопловцу: *бомбардер на Тајм Скверу.*

бомбаи изгубила своје секундарно значење *бомбардер*, будући да нисмо пронашли ниједан пример у којем ова лексема има значење авиона који служи за бацање бомби.

Примера за лексеме које су биле и остале у односу паросинонимије и поред претрпљених одређених семантичких промена у нашој грађи има још доста. На пример, лексема *веселник* изгубила је своје секундарно значење *весела*, али је зато *весела* добио значење *веселник*, чиме је задржан њихов однос паросинонимије. Међуоднос лексема *гласило* и *гласник* остао је исти, само је лексема *гласило* изгубила значења *гласнице*, *гласне жице* и *цев*, *труба*, *кроз коју се говори да се глас даље чује*. Слично томе, лексема *класик* наставила је да примарно означава врхунског ствараоца у некој области уметности или науке, а лексема *класичар* онога ко се бави проучавањем класичних језика и класичне књижевности, с тим да смо ове две лексеме забележили и у значењима које речници не региструју: *класик* у значењу *дело непролазне, врхунске вредности (књига, филм и сл.)*, а *класичар* у значењу онога ко се бави класичном музиком, било да је проучава било да је изводи. Такође, лексеме *магичар* и *мађионик*, премда се ретко јављају, и даље означавају онога ко се, обично у негативном контексту, бави враџбинама, мађијама, а лексема *мађионичар* онога ко изводи неке трикове, ствара илузије и сл., с тим да се ова лексема све чешће користи и да значи некога ко одређену радњу обавља као да поседује магијске моћи: *Меси је мађионичар са лоптом, највештији мађионичар на политичкој сцени* и сл.²⁴⁴

У односу паросинонимије и у речницима и у електронском корпусу налазе се и бројне друге лексеме: нпр. *паметар* и *паметњаковић*, при чему је друга лексема развила и жаргонско значење *паметни телефон или уређај уопште*, премда обе лексеме примарно реферишу на човека – у првом случају на оног који је заиста паметан, у другом на оног који се само тако представља; *повереник* и *поверилац/поверитељ*, где је у случају прве лексеме примарно реч о ономе коме је дато поверење, а у случају друге две о ономе који, на неки начин, даје своје поверење, будући да су дефинисане као *зајмодавац, кредитор; позајмица* и *позајмљеница*,²⁴⁵ где се у случају прве речи обично позајмљује нешто конкретно (новчана ~, међубиблиотечка ~, ~ младог играча), док се друга лексема терминологизовала у оквиру лингвистичког терминосистема и означава речи позајмљене из других језика (дакле, нечег апстрактног); *станар* и *становник*, код којих лексема *станар* примарно означава особу која станује у неком стану, згради, а *становник* онога ко живи у некој земљи, граду, мада има примера у којима се обе лексеме употребљавају (*станари Бањице – становници Врачара, станари у улици Филипа Вишињића – становници Радничке и Максима Горког*), али и оних где ове лексеме нису заменљиве (**станари Америке, *станари Србије, *станари Африке* и сл.). Исти је случај и са лексемама *станарка* и *становница*, с тим да се овом пару придружује још једна лексема – *станарица*, која сада примарно означава птицу која стално борави у истом крају, која се не сели у топлије крајеве, а секундарно има значење *станарка (1)*, односно *становница (2)*, премда се у РМС као њено прво значење наводи *станарка (1)*. У овој групи налазе се и многе друге лексеме: исп. *институт – институција, локалитет – локација, певац – појац, уљаница – уљарица, црквар – црквењак* и сл.

Занимљиви су такође и примери где су лексеме и у речницима и у електронском корпусу паросиноними и након промене примарног значења једне од њих: на пример, лексеме *музичар* и *музикант* су и у речницима примарно пароними, будући да је основно значење прве *онај који свира у неком оркестру, музичком ансамблу и сл.*, а друге *школовани музички уметник (извођач, одн. композитор); музички стручњак*, а то су и данас, када се секундарно значење лексеме *музикант* наметнуло као доминантно – *нешколовани музичар ограничених*

²⁴⁴ У основи односа између ових лексема стоји сложен однос између лексема *мађија* (као нечег негативног) и *магија* (као нечег позитивног).

²⁴⁵ Свесни смо чињенице да лексеме *позајмица* и *позајмљеница* можда нису најбољи примери за заједничке именице, али смо одлучили да их задржимо у грађи јер у случају прве именице референт може бити конкретан појам.

могућности музицирања, што значи да се сада ове лексеме примарно разликују на основу сема школован–нешколован.²⁴⁶ Промена редоследа значења није утицала ни на лексеме *одељак* и *одељење*, при чему је прва означавала и данас означава *самостални, издвојени део неке целине* (~ књиге, ~ текста, ~ блога ~ веб-сајта), док је друга променила своје примарно значење: уместо *посебна просторија зграде, стана, собе* сада је то *ученици једног разреда у школи* као део у односу на читаву школу. Слично се десило и са лексемама *пењалица – пењачица* (где се редослед променио код лексеме *пењачица*, па она сада примарно реферише на биљку која се пење, а не на жену), *радилица* и *радница* (где код лексеме *радилица* доминантно значење више није *она која је вредна, радна, већ пчела са жаоком која гради саће, прерађује нектар у мед, одгаја потомство и чува гнездо* или *челична осовина клипних мотора са унутрашњим сагоревањем, која преко клипаче претвара транслационо кретање клипа у ротационо и тако врши рад*, будући да се готово подједнако често користе) и сл.

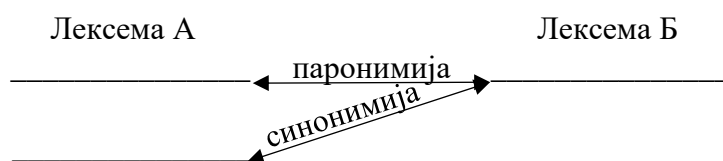
Примери у оквиру ове групе веома су разноврсни и у творбеном и у семантичком смислу, због чега их је тешко класификовати у неке уже скупине. У сваком случају, важно је још једном напоменути да су у овој групи именице код којих различите семантичке промене (попут развоја или губљења значења) нису утицале на промену односа међу поређеним лексемама, па су оне и били и остале у односу паросинонимије.

4.1.4.4. Утицај ироније на стварање паросинонима. У оквиру групе паросинонима пажњу су нам привукли парови лексема код којих је једна лексема или једно значење лексеме обележено квалификаторима *ир.*, *подр.*, *погрд.* и сл., јер управо лексеме овог типа отварају питање могућности разликовања конотативне макрокомпоненте код синонима. Наиме, и Л. Згуста (1991: 89) и Д. Шипка (1998: 45–46) наводе да се релативни синоними могу разликовати по конотацији. Д. Шипка истиче да синонимија спада у десигнативне садржинске релације и да се код синонима све осим критеријских обележја може разликовати, укључујући, између осталог, и конотацију. Ако се за тренутак вратимо на дефиницију синонима Б. Тафре која каже да су синоними „лексичке јединице које реферирају на исти референт (2005: 269), поставља се питање да ли, на пример, лексеме *мудрац* (**1.** *веома паметан човек с изузетно великим знањем и животним искуством; филозоф*) и *мудријаш* (**1.** *ир. онај који се прави да све зна, који себе сматра мудрим*) или *паметар* (**а.** *паметан, mudar човек*) и *паметњаковић* (*ир. разг. онај који мисли да је паметан, који стално нешто паметује*) или пак *поштењак* (*поштен, частан човек*) и *поштењаковић* ((често *ир.*) *поштен, частан човек, поштењак*) реферишу на исти референт и да ли бисмо их употребили у истом контексту када прве лексеме из парова упућују на некога ко заиста поседује одређену особину (заиста је мудар, паметан или поштен), а друге на некога ко само мисли или се претвара да има ту особину. Питање је заправо да ли се ове лексеме разликују само по конотацији јер би се за њихова значења пре могло рећи да су супротна него синонимична. Још један од разлога због чега би лексеме попут наведених пре требало сматрати паронимима него синонима јесте и процес десинонимизације кроз који су, судећи по речницима, прошле. На пример, лексема *поштењаковић* је у РМС, без иједног квалификатора, дефинисана као *врло поштен човек, човек од поштена рода*, док је лексема *мудријаш* у истом речнику у значењу **2.** забележена у значењу *мудар човек, досетљивац, довитљивац*, док се данас користе искључиво у значењима су *онај који мисли да је паметан, који стално нешто паметује*, односно *онај који се прави да све зна, који себе сматра мудрим*. Исту тенденцију показује и лексема *сиротан*, која се и у РМС и у РСЈ дефинише као **1.** *сироче*.

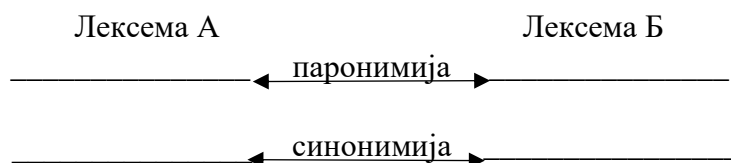
²⁴⁶ Говорећи о паровима лексема *музичар/музикант* и *политичар/политикант*, Б. Ћорић (2008: 178) наводи да се ове напоредне изведенице, и поред идентичне основе и исте опште семантике (вршилац радње), разликују, стилистички гледано, по томе што један члан пара има додатно значење ироније, ниподаштавања, поруге. Нама се пак чини да разлика између ових лексема није само стилистичка, односно није само на нивоу конотације, јер бисмо рекли да лексеме на *-ант* имају бар једну семантичку компоненту више него њихови парњаци на *-ар*, а то је сема *лош*. Дакле, музичари и политичари могу бити и добри и лоши, сема квалитета им није инхерентна, за разлику од музиканата и политиканата, који увек у семском саставу свог примарног значења имају сему квалитета, и то увек негативну.

2. *сиромаш (1)*. 3. *сиромаш (2)*, док се у корпусу јавља у примерима који показују њену тежњу да се разједначи од обе лексеме преко којих се дефинише, па се најчесталије јавља у примерима у којима иронично означава некога ко изазива сажаљење, односно некога ко је сиромашан духом, интелигенцијом и сл. (нпр. *сиротани на власти*, *НАТО сиротани*, *сиротан Сорош*, *богати сиротани*). Наведене лексеме покрећу и питање ироније као механизма за настанак нових значења, као и њиховог бележења у дескриптивним речницима. Наиме, готово се свака лексема може иронично употребити, али је питање када таква употреба прераста у значење, слично као што Д. Гортан Премк (2014: 155–156) говори о разлици између фигуративне употребе речи и њихових фигуративних значења.

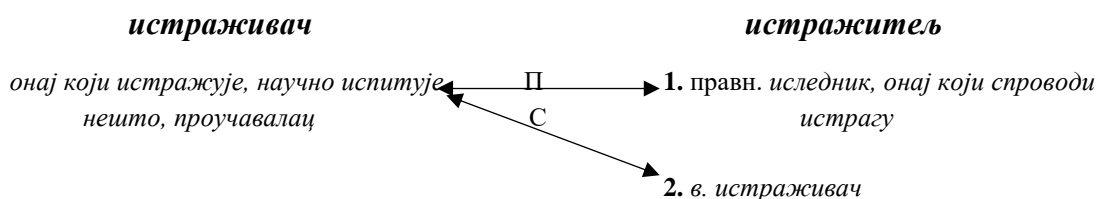
4.1.4.5. Могућности семантичког саодношење значења паросинонима. Као и код синопаронима, и код ове категорије се однос међу значењима лексема може графички приказати. Најједноставнији односи изгледају овако:

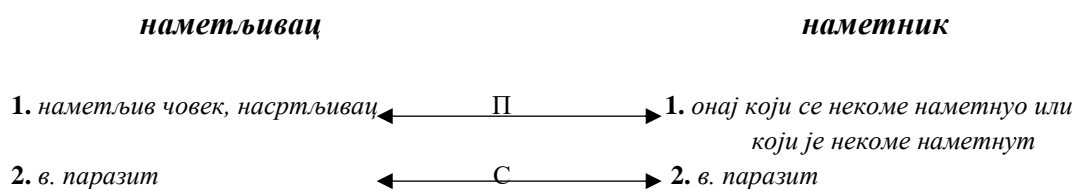
или

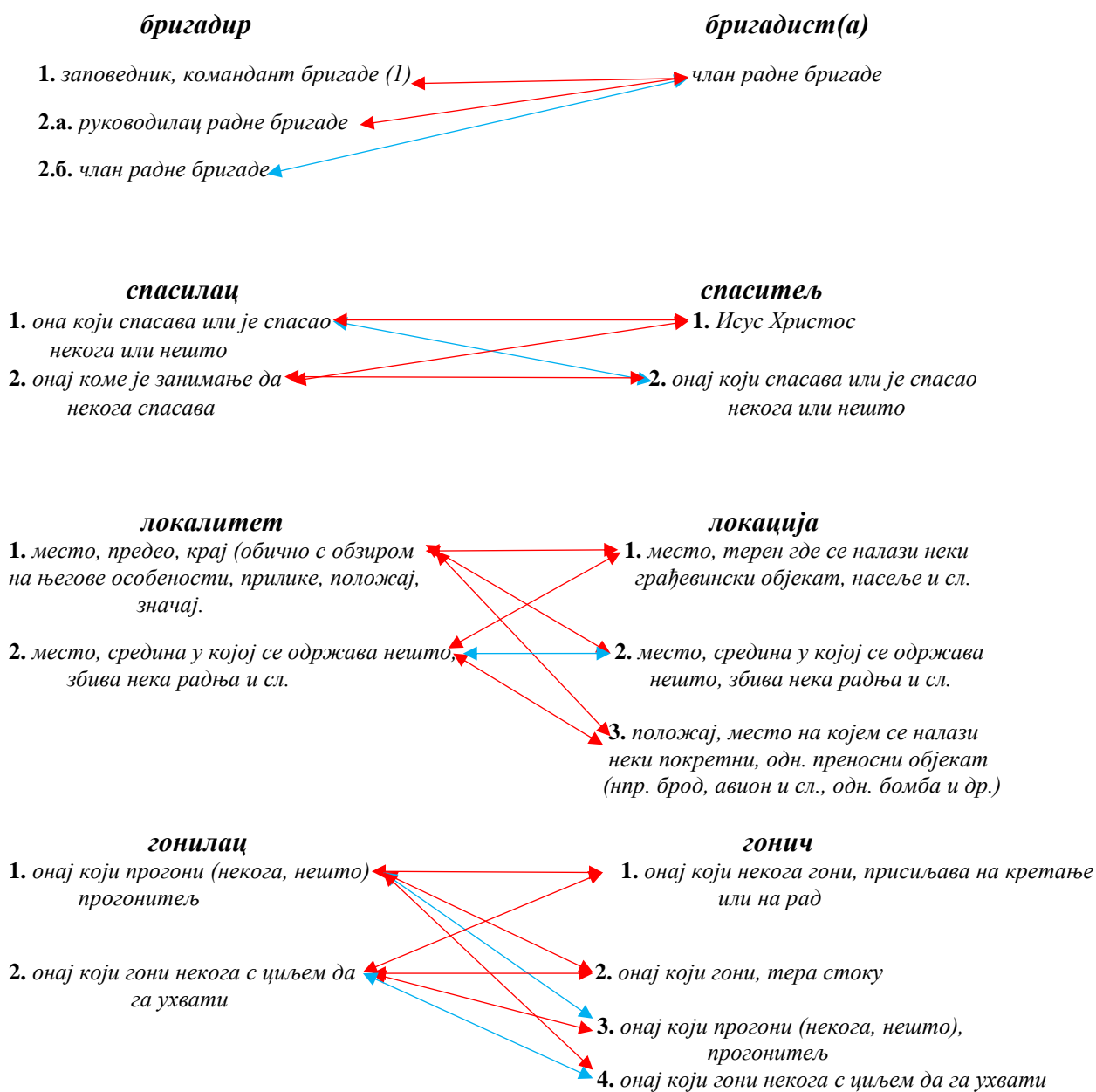
Такав однос илуструју, на пример, лексеме *евангелист(а)* – *еванђелист(а)*, *емпириста(а)* – *емпиричар*, *записивач* – *записничар*, *зналац* – *знанац*, *избавилац* – *избавитељ*, *извршилац* – *извршитељ*, *истраживач* – *истражитељ*, *комунар* – *комунист(а)*, *кожар* – *кожарац*, *мерач* – *мерилац*, *молитељица* – *молитељка*, *наивац* – *наивко*, *неваљалац* – *неваљалко*, *ослободитељ* – *ослободилац*, *повереник* – *поверилац/поверитељ*, *позајмица* – *позајмљеница*, *управитељ/управник* – *управљач*, *финансијер* – *финансист(а)*, *центриста(а)* – *централист(а)* итд. На пример:

или (ређе):

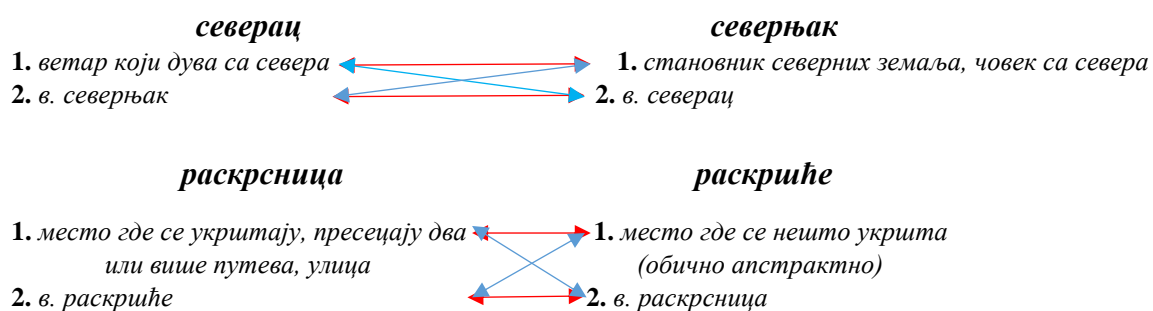
Међутим, ово су само једноставнији модели саодношења међу лексемама. Ако се ближе погледају полисемантичке структуре лексема које су се нашле у овој категорији, може се видети да су лексеме из ове групе доста значењски богатије него што је то био случај са лексемама из претходних категорија, због чега су и могућности семантичког саодношења међу појединачним значењима далеко веће и сложеније. Поред тога што су код свих лексема примарна значења у односу паронимије, ове лексеме могу имати и више значења у међусобном односу паронимије, али и више значења која су им синонимична. Показаћемо то графички на неколико примера, мада су могућности бројне. Како би ови сложени односи били што јаснији, стрелице које показују однос паронимије биће црвене боје, док ће оне које упућују на синонимију бити плаве боје.

Графикон 9: Саодношење значења лексема у односу паросинонимије

Ово су само неке од могућности семантичког саодношења значења лексема које су у односу паросинонимије. Наравно, што су лексеме значењски богатије, то су и ове могућности сложеније, па се може десити да се јаве и значења која нису ни у једном од ова два односа, што суштински не мења њихову припадност овој категорији. Могло би се, заправо, говорити и о потпуним и непотпуним паросинонимима/синопаронима уколико у полисемантичкој структури чланова пара или низа постоји значење које није ни у једном од ова два односа, што је свакако прецизније решења, али би се тиме класификација без потребе додатно закомпликовала, а таквих примера нема много. Поред тога, уколико бисмо на нивоу појединачних значења бројали колико се пута јавља однос паронимије, а колико синонимије, могли бисмо направити и скалу паронимичности: што је више значења у односу паронимије, а мање у односу синонимије, то је пар ближи прототипичним паронимима.

На крају, морамо издвојити и једну посебно проблематичну групу у којој је однос паронимичних и синонимичних значења 2 : 2. У питању су парови лексема које су у процесу десинонимизације, ређе синонимизације, стигле до пола пута. Будући да су им примарна значења у израженом односу паронимије, а само се спорадично јављају и у значењу свог парњака, не можемо рећи да је њихов однос исти као код потпуних синонима, који имају иста основна значења, а поклапа им се и остатак полисемантичке структуре. На пример:

Графикон 10: Саодношење значења паросинонима са истим бројем значења у односу паронимије и синонимије

На исти начин саодносе се и друге лексеме: нпр. *делилац* – *делитељ*, *извидник* – *извиђач*, *истребитељ* – *истребљивач*, *прогнозер* – *прогностичар*, *продавац* – *продавач*, *романтик* – *романтичар*, *таван* – *таваница*, *такмац* – *такмичар*, *тужилац* – *тужитељ* и сл. Иако се ове лексеме, као што се из графичког приказа може видети, међусобно замењују у свим контекстима, чини нам се да не можемо рећи да су ови примери у истом односу као лексеме попут *гледалац* – *гледатељ*, *слушалац* – *слушатељ*, *теоретик* – *теоретичар*, *скептик* – *скептичар*, *хранитељица* – *хранитељка* и сл., код којих су у односу синонимије примарна значења, а поклапају им се у потпуности и остали делови полисемантичких структура. Дакле, и *скептичар* и *скептик* јављају се примарно и најфреквентније у значењу *онај који сумња*, а секундарно и ређе у значењу *присталица скептицизма*, што електронски корпус јасно показује, као што сведочи и да се лексема *прогнозер* убедљиво најчешће јавља у значењу онога ко прогнозира будућност или резултате утакмица, а *прогностичар* доминантно у значењу онога ко прогнозира временске прилике, иако није спорно да се јављају и обрнуто. Због свега тога, сматрамо да је овим лексемама место у категорији паросинонима јер се на тај начин прави јасна разлика у односу на праве, потпуне синониме, при чему се не спори ниједан од два односа – ни паронимија ни синонимија. Такође, ни О. В. Вороњичев (2011: 61), који се бавио принципима разликовања синонима и паронима и који је издвојио *потпуне* и *непотпуне синониме* и *потпуне* и *непотпуне парониме*, за овакве примере нема посебно термилошко решење, већ каже да овакви парови заузимају гранични положај између непотпуних синонима и непотпуних паронима. Како бисмо ипак уважили разлику између паросинонима који су у свим контекстима заменљиви и оних код којих постоји бар један контекст у коме до замене не

долази, можда бисмо се могли послужити терминологијом Е. Н. Демидове (2014: 16), која говори о *маркираном* и *немаркираном члану* паронимског пара у научном дискурсу. У случају лексема као што су, на пример, *гонилац* и *гонич*, лексема *гонилац* се јавља у значењима *онај који некога прогони, злоставља, тиранин, погромаш* и *онај који гони некога с циљем да га ухвати*, а лексема *гонич*, поред та два значења као секундарна, поседује и значења *онај који некога гони, присиљава на кретање или на рад* (примарно) и *онај који гони, тера стоку*, што су семантичке реализације у којима се *гонилац* не јавља. У овом случају, можемо говорити о маркираном и немаркираном члану паронимског пара, при чему је лексема *гонилац* маркирани члан јер је ограниченија у употреби, док је *гонич* немаркирани члан јер има ширу употребу. У случају друге групе, парова као што су *северац* и *северњак* или *романтик* и *романтичар*, оба члана су немаркирана јер имају исту ширину употребе, односно не постоји члан који је ограниченији од другог. Овај однос може се упоредити са антонимским паром и чињеницом да градабилни антоними поседују маркирани и немаркирани члан, док код неградабилних такав однос не постоји (в. Драгићевић 2007: 282).

4.1.4.6. Закључак у вези са паросинонимима. Поред једног броја паросинонима који су у овом односу забележени и у консултованим дескриптивним речницима српског језика, велики број парова и низова нашао се у овој категорији захваљујући процесима десинонимизације синопаронима или потпуних синонима (чешће) и синонимизације потпуних паронима (ређе). Десинонимизација се у оквиру паросинонима најчешће вршила променом редоследа значења у оквиру полисемантичких структура уз губитак постојећих или развој нових значења код једног или оба парњака. Као што је и очекивано, мањи број промена су претрпели они парови који су из синопаронима, као суседне категорије, прешли у паросинониме (обично само замена места примарног и секундарног значења једног парњака), док се већи број промена одиграо при преласку потпуних синонима у паросинониме. Синонимизација потпуних паронима и њихов прелазак у класу паросинонима одиграо се у мањем броју примера, и то тако што је једна од лексема из пара развила секундарно значење синонимично примарном (често и једином) значењу свог парњака. Процес синонимизације се у овој групи код готово свих примера може објаснити унутрашњим развојем значења лексема, а не паронимском атракцијом.

4.1.5. Потпуни пароними. Од потпуних синонима преко непотпуних синонима и непотпуних паронима долазимо и до потпуних паронима, премда и међу њима, наравно, има и прототипичних и мање типичних примера. Као и код претходних категорија, најпре дајемо табелу са значењима распоређеним према фреквентности у корпусу, а затим и саму анализу паронимских парова.

Потпуни пароними	
административац , -вца м <i>канцеларијски службеник, службеник који води било које административне послове, административни стручњак.</i>	администратор м лат. 1. <i>лице које управља администрацијом сајта, форума, странице и сл., које администрира сајт, форму, страницу: ~ сајта. 2.</i> <i>лице које води администрацију у некој установи или предузећу: ~ пословни; финансијски ~.</i>
адресант м <i>пошиљалац писма или друге пошиљке.</i>	адресат , -ата м <i>лице коме се упућује писмо или друга пошиљка, прималац пошиљке.</i>
академац , -мца м <i>студент неке академије или уопште неког факултета: академци који су користили стипендије; млади академци; будући академци; према оцени академица, на Београдском универзитету...; примиће 602 академица.</i>	академик м <i>члан академије наука и(ли) уметности: ~ П. Пипер; ~ И. Клајн. академичар м 1. <i>в. академик: угледни привредници, академичари и представници државе; ухапшен ~ Лазарев. 2.</i> <i>фиг. хладна, уштогљена особа: хладни ~. 3.</i> <i>онај ко има везе</i></i>

	<i>са Платоновом Академијом: Платонов академичари; софиста и ~.</i>	
алпинац , -нца м * 1. <i>спортиста који се бави алпским скијањем: уз нордијце и алпинце у екипи су и хокејаши; пласман наших алпинаца; у тиму је 17 алпинаца; први пут један ~ победио у све три дисциплине. 2.</i> <i>војник који служи у јединици обученој за алпско ратовање: заробљивање једне групе алпинаца од стране партизана.</i>	алпиниста(а) , -е м <i>онај који се бави алпинизмом, планинар: пењач и ~; искусни ~ Планинарског савеза Србије; алпинисти започели успон; експедиција алпиниста.</i>	
анализатор м 1. <i>инструмент, уређај за анализу: аутоматски ~; ~ даха; биохемијски ~; аспектрални ~. 2.</i> <i>(обично иронично) онај који анализира, који је склон анализи (али обично није стручњак у томе): неки стручњак, ~; позивам наше славне анализаторе да објасне; господо министри, анализатори; непотребних психолога, анализатора.</i>	аналитичар м <i>онај који се служи методом анализе, који се служи анализом као професијом: политички ~; економски ~.</i>	
асигнант м <i>лице које издаје налог неком другом лицу (асигнату) да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора).</i>	асигнат , -ата м лат. <i>фин. лице на које асигнант преноси обавезу да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора).</i>	асигнатар м <i>прималац упуте, треће лице у односу асигнант – асигнат – асигнатар.</i>
атлета м (атлет, -ета) грч. <i>спортски такмичар велике физичке снаге и увежбаности, уопште снажан човек са добро развијеном мускулатуром: спортиста, ~, олимпијац; ~ у доброј форми; Новак је прави ~; вансеријски ~; он је феноменалан ~ и сјајан момак; нисам леп, нисам ~, нисам појава; ти си тако мршав, а ја ~.</i>	атлетичар м <i>спортиста који се бави атлетиком: тренер атлетичара; ~ Хусеин Болт; наши млади атлетичари; атлетичари Црвене звезде; ~ Асмир Колашинац.</i>	
баријера ж фр. а. <i>преграда, препрека: заштитна ~; паркинг ~; физичке баријере; рампе и баријере. б.</i> <i>фиг. сметња, запрека, ограничење: језичка ~; културолошка ~; родна ~; психолошка ~.</i>	барикада ж фр. <i>импровизовани бедем, преграда, препрека (од врећа песка, камена, греди и др.) на појединим ужим местима (на улици, мосту и сл.) ради заклона и одбране у уличним борбама, грудобран, заклона: протести и барикаде; барикаде на улицама; полиција је уклонила барикаде; народ на барикадама; бетонске барикаде; народ се смрзава на барикадама; тракторске барикаде; барикаде на Јарињу.</i>	
белка ж 1. <i>животиња (женка) беле боје длаке или с неким белим обележјем и име таквој животињи (овца, коза, крава, кобила, мачка, куја итд.). 2.</i> <i>зоол. назив за разне врсте слатководне рибе (деверика нпр.). 3.</i> <i>сорта грожђа беле боје.</i>	белкиња ж <i>женска особа беле расе.</i>	
божићњак м етн. <i>хлеб, погача или колач који се меси за Божић: стављају на ~ (плетен колач); изложба божићњака (божићних колача); израда божићњака.</i>	божићњар м етн. <i>прасе које се пече о Божићу, печеница: ~ или „печеница“; ~ је код нас прасе а не јагње; глава и плећка божићњара.</i>	
бранитељ м <i>онај који некога или нешто брани, чува, заштитник, чувар: ~ православља; ~ националног идентитета; ~ људских права; ~ демократије; ~ српског Косова; ~ вредности српске породице; ~ интереса; ~ националне душе; ~ традиције; бранитељи претходне власти.</i>	браник , -ика м 1. <i>лучни штитник на предњем и задњем делу аутомобила за ублажавање последица удара, одбојник: предњи ~; задњи ~; сензори на бранику; аеродинамични браници; ~ аутомобила. 2.</i> <i>фиг. оно што служи за одбрану, бедем у фигуративном смислу: на бранику отаџбине; на бранику вере и нације; власт као ~</i>	

<p>бранич, -ича м в. <i>бранитељ</i>: ~ онеправђених; ~ своје вере; ~ Цркве и племена; ~ српског језика; ~ части и поштења; ~ духовног кода; ~ Србије.</p> <p>бранилац, -иоца м 1. правн. <i>адвокат који заступа оптуженога пред судом, адвокат правозаступник</i>: ~ окривљеног; ~ Мирослава Мишковића; ~ у поступку; ~ по службеној дужности. 2. <i>онај који некога или нешто брани, чува, заштитник, чувар</i>: браниоци Београда; браниоци земље; ~ утврђења; ~ бедема; ~ патриотизма; браниоци старе, хришћанске Европе; браниоци традиције; браниоци православља; браниоци људских права 3. <i>онај који брани нешто што је већ освојено (обично у спорту)</i>: ~ титуле; ~ трофеја; ~ појаса.</p>	<p>нормалног дела становништва; на бранику ћирилице; на бранику европске цивилизације. 3. <i>направа за затварање прелаза преко железничке пруге пред наилазак воза, рампа</i>: браници на пружном прелазу. 4. <i>метални лук који штити обарач на пушци, револверу и сл.</i>: ~ окидача.</p>	
<p>бројач, -ача м 1. техн. <i>справа, апарат (или апликација) за бројање (нечега)</i>: ~ (веб) посета; веб ~; ~ новца; аутоматски ~; ~ калорија; ~ пређених километара; ~ саобраћаја; Гајгеров ~. 2. <i>онај који броји нешто</i>: ~ карата.</p>	<p>бројилац, -иоца м мат. <i>број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима</i>: ~ разломка; ~ и именилац; степен бројиоца; заједнички ~.</p>	<p>бројило с техн. <i>справа за мерење потрошње нечега (нпр. потрошње електричне енергије, плина, воде)</i>: двотарифно ~; стање на бројилима између два читавања; струјно ~; електрично ~; читавање бројила: монофазно ~; заједничко ~.</p>
<p>бронхије ж мн. грч. анат. <i>две цеви на које се рачва душник, огранци душника, душнице</i>.</p>	<p>бронхиоле ж мн. анат. <i>крајњи огранци бронхија</i>.</p>	
<p>будилица ж 1. <i>позив, знак за буђење, устајање који се даје свирањем у трубу, звоњењем и сл.</i>: трубачка ~; радио-будилица. 2. <i>сат који буди, будилник (1)</i>: велика ~ на зиду; сат и ~; дугме на будилици; ~ на ноћном сточићу.</p>	<p>будница ж <i>песма која буди националну свет и подстиче на акцију</i>: пева будницу „Устај, устај Србине”; патриотска ~; јутарња ~ за незапослене; текст отаџбинске буднице.</p>	
<p>вежбаиште с <i>место на којем се изводе спортске, војне и сл. вежбе</i>.</p>	<p>вежбаоница ж 1. <i>просторија, дворана где се изводе телесне вежбе</i>. 2. <i>просторија у некој школи или институту опремљена апаратима или другим прибором за извођење вежби и огледа</i>.</p>	
<p>везач, -ача м 1. <i>грета или летва која повезује делове кровне конструкције</i>: кровни ~. *2. <i>део прибора који служи за повезивање, причвршћивање ствари, спојница</i>: метални ~; пластични ~. *3. <i>риб. онај који везује, прави мушице за пецање</i>.</p>	<p>везивач, -ача м <i>*материја, средство које служи везивању</i>: везивачи угљеника; везивачи афлатоксина; хемијски везивачи.</p>	
<p>водилица ж техн. <i>машински елемент који служи као стаза за вођење другог елемента по њој или око ње</i>: алуминијумске водилице; челичне водилице; шине водилице.</p>	<p>водиља ж (у атриб. служби уз им. ж. рода) <i>водећа, која води</i>: мисао ~; идеја ~; звезда ~; рука ~.</p>	<p>водителјка (водителјица) ж <i>женска особа водитељ</i>: телевизијска ~; ~ дневника; ~ обуке; ~ семинара.</p>
<p>возар, -ара м *1. <i>лице које обавља транспортну услугу као своју делатност</i>: транспортне компаније – возари; доставља ~ (превозник робе); прималац робе и ~; одговорност возара; ~ је лице које је закључило уговор и издало теретницу или ваздухопловни теретни лист за превоз робе; превозник (возар) је лице које обавља транспортну услугу као своју делатност;</p>	<p>возач, -ача м <i>онај који управља моторним и сл. возилом (шофер, машиновођа, моторциклиста, бициклиста и др.)</i>: ~ аутомобила; возачи моторних возила; ~ Формуле 1; обука возача.</p>	

<p>~ или шпедитер. 2. а. онај који управља запрежним колима, кочијаш: ~ и оба коња; коњушари, возари, шинтери; возари су шибали своје коње; ~ је кочијаш. б. онај који управља чамцем или скелом, веслач на чамцу или на скели: лађари, возари и скелеције. *3. мит. онај који превози душе мртвих: ~ из грчке митологије који је превозио преминуле до врата Хада.</p>		
<p>гlačалица ж алатка којом се нешто глача: алуминијумска ~; пластична ~; челична ~; глачалицом обрадити зид; глачалицу држати укосо; гипс се наноси глачалицом.</p>	<p>гlačало с направа за глачање рубља, пегла: електрично ~; ~ за рубље; ~ на пару; вруће ~.</p>	
<p>гледалиште с а. место, простор за гледаоце (у позоришту, на стадиону и сл.); уопште место, положај са кога се нешто посматра: ~ у позоришту; публика у гледалишту. б. публика која гледа неку представу, гледаоци.</p>	<p>гледниште с тачка са које се нешто просуђује, становиште; схватање, мишљење, став: расуђивати о нечему са филозофског гледишта; имати своје ~.</p>	
<p>глодалица ж *1. направа коју деца користе за глодање: ~ за бебе; глодалице и цуцле; глодалице су веома добре за дечје зубе; хигијена глодалица. 2. мех. алатна машина за обраду равних површина и израду жлебова, прореза, зупчаника, навојних вретена и др.: ~ за метал; ~ за дрво; ~ асфалта.</p>	<p>глодало с мех. ротирајући резни део глодалице с оштрим зупцима или утиснутим ножевима, фреза: чеоно ~; ротационо ~; тестерасто ~.</p>	<p>глодач, -ача м 1. радник који ради на глодалици, фрезер: обука за глодача; бравари, глодачи, стругари. 2. мех. машина за отварање и ширење рупа: глодачи малих пречника; ~ пречника 76мм; ровокопач са глодачем. *3. фиг. онај ко нешто уништава, подрива: ~ темеља наше демократије.</p>
<p>госпођа ж 1. а. (самостално или уз име или титулу, обично у ословљавању из поштовања) удата жена из грађанске класе: ~ Мара; ~ Петровић; ~ професорка. б. отмена, дотерана жена, жена отмених, финих манира, дама: фина ~; права ~. 2. жена, супруга: његова ~.</p>	<p>госпођица ж (самостално или уз име или титулу, обично у ословљавању из поштовања) неудата особа из грађанске класе: ~ Јелена; ~ Марковић; ~ учитељица.</p>	
<p>грејалица ж справа, апарат или уређај за грејање, загревање просторија: електрична ~; плинска ~; кварцна ~.</p>	<p>грејач, -ача м 1. део, елемент справе, уређаја за грејање који зрачи, одаје топлоту: ~ на бојлеру; ~ за кварцну пећ. 2. уређај за грејање: грејачи воде за базен; грејачи за флашице.</p>	
<p>давалац, -аоца м онај који даје нешто: добровољни ~ крви; ~ ткива; ~ коштане сржи; ~ органа.</p>	<p>давач, -ача м 1. техн. уређај који одаје, одашиље импулсе, одашиљач: ~ сигнала; ~ импулса; аналогни ~ притиска; мерни ~; ~ снаге; ~ притисак. 2. онај који нешто даје (обично аутоматски, попут машине): ~ изјава; ~ новца.</p>	
<p>дворанин м високи дворски службеник; особа из владареве пратње: царски дворани; кнежевски ~; дворани блиски краљу; војводин ~; високи ~ цара Наполеона. дворјанин м в. дворанин: властела и дворјани; старешина дворјана; царев ~; ~ цара Трајана.</p>	<p>дворитељ м онај који двори некога или у некој установи: ~ у суду; ~ по професији.</p>	
<p>демонстрант м учесник у демонстрацији: група демонстраната; улични демонстранти; сузавцем на демонстранте; хиљаде демонстраната; хапшење демонстраната; протест демонстраната.</p>	<p>демонстратор м онај који за време предавања или наставе приказује очигледне примере, илустрације; студент који помаже наставнику при практичним вежбама: асистент ~; ~ на вежбама из предмета Педагошка психологија; ~ на ЕТФ-у; ~ ронилац; демонстратори и инструктори скијања; ~ нових начина пословања.</p>	

<p>детектив, -ива м енгл. а. полицајац (често у цивилу) који истражује тежа и тешка криминална дела. б. појединац који се као приватно лице професионално бави истрагом, праћењем појединих особа и скупљањем података о њима и другим сличним пословима: приватни ~.</p>	<p>детектор м лат. 1. уређај, справа за откривање присуства неке материје или предмета (нпр. мина, бојних отрова, штетног зрачења). 2. ел. а. уређај за издавање нискофреквентних звучних или визуелних сигнала који се преносе (говора, музике, слике) из модулисаних високофреквентних осцилација таласа. б. једноставни радио-пријемник који хвата радиосигнале и друге електромагнетне таласе и омогућава њихово претварање у звучне сигнале.</p>
<p>дизаличар м онај који рукује, управља дизалицом, диже нешто помоћу дизалице.</p>	<p>дизач, -ача м 1. спорт. а. онај који се бави дисциплином дизања тегова. б. играч у одбојци који подиже лопту саиграчу за смеч(овање). *2. онај који нешто диже, подиже (обично иронично): дизачи руку; дизачи буке.</p>
<p>дојиља ж а. жена која доји своје дете: труднице и дојиље; Клуб мама дојиља; не препоручује се дојиљама; прехрана дојиља. б. женка животиње која доји своје младунче: крава ~.</p>	<p>дојкиња ж жена која доји обично туђе дете: најмљене дојкиње; не оставља га слушкињама и дојкињама; нека не даје мајка чедо своје дојкињама.</p>
<p>документарац, -рца м неол. филм који приказује чињенице из стварног живота и служи као документ времена, документарни филм.</p>	<p>документарист(а), -е м филмски репортер који одабира грађу за документарни филм; онај чији радови имају документарни карактер.</p>
<p>драматизатор м 1. онај који врши драматизацију. 2. онај који драми: велики ~.</p>	<p>драматург м 1. уметнички саветник у позоришту (обично књижевник) који бира драме за репертоар и одређује глумачке улоге, редитељ драме. 2. драмски писац, драматичар. драматичар м писац драма; писац, уметник који у својим делима уме да ствара драмске ситуације.</p>
<p>дрвара ж стовариште, складиште дрва и дрвене грађе, место где се продају дрва: добро снабдевене дрваре; потражња за угљем у дрварама; цене по дрварама знатно ниже; цена огрева у суботичким дрварама.</p>	<p>дрварница ж просторија, шупа за смештање дрва, дрвљаник (1): обешен у дрварници поред своје куће; сеоска кућа, штала и ~; ускоро је сва ~ била у огњу. дрвљаник, -ика м 1. просторија, шупа за смештање дрва: штала и ~; сакрио се иза дрвљаника; амбари и дрвљаници; у реновираном дрвљанику 2. место у дворишту где су наслагана дрва; гомила, хрпа наслаганих дрва: узе једну цепаницу са дрвљаника; оно ђубре носиле на ~; данима седи на дрвљанику испред куће.</p>
<p>држалац, -аоца м 1. правн. лице које поседује неку ствар као корисник, posedник: ~ оружја; ~ менице. 2. онај који нешто држи, подиже, негује, одгајивач: ~ стоке.</p>	<p>држач, -ача м 1. предмет који служи као ослонац, подупирач, одн. да држи нешто: ~ за ноге; ~ за руке; ~ за пешкире; ~ за чаше. *2. онај који нешто држи (обично иронично): ~ мандата; држачи лекција.</p>
<p>евангелик м рлг. припадник хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.).</p>	<p>еванђелист(а), -е м писац јеванђеља, јеванђелист(а).</p>
<p>економ м грч. 1. службеник који се брине о набавци, чувању и расподели потрошног материјала (у предузећу, установи, војној јединици и сл.): ~ болнице; клупски ~. 2. а. управник већег пољопривредног газдинства; пољопривредни стручњак, агроном. б. онај који води неко имање, домаћинство, домаћин; онај који рационално рукује имовином: добар ~.</p>	<p>економист(а), -е м онај који се бави економијом као науком; стручњак за економска, привредна питања; студент економије: енглески ~; дипломирани ~.</p>

експонат , -ата м <i>изложени предмет (на изложби, у музеју и сл.): музејски ~; ~ сајамски.</i>		експонент м 1. (обично пеј.) <i>онај који ради по нечијем налогу и заступа његове интересе, заступник, повереник, који је изложен испред некога, нечега: ~ власти; ~ режима; ~ буржоазије.</i> 2. мат. број који показује колико пута се основа степена множи сама са собом, изложилац, изложитељ.	
електричар м 1. квалификовани радник (занатлија или техничар) за послове око електричних инсталација, уређаја и сл.; стручњак за електрицитет и електротехнику: бравари и електричари; водоинсталатери и електричари; искусни ~. 2. разг. музичар који свира на електронским инструментима.		електроничар м стручњак за електронику, инжењер електронике.	
емпирик м <i>онај који у своје раду користи искуство, практичар: видар ~; први српски лекари били су емпирици.</i>		емпирист(а) м <i>присталица емпиризма: енглески емпиристи Хобс и Лок; филозоф ~.</i>	
ескадра ж фр. вој. <i>оперативна поморска јединица састављена од ратних бродова под командом адмирала.</i>	ескадрила ж фр. вој. <i>а. основна формацијска јединица у ратном ваздухопловству (два до три одељења), која обично има 9–12 авиона. б. мања формација ратних бродова.</i>	ескадрон , -она м фр. војн. <i>основна формацијска јединица коњице (која одговара чети у пешадији), састављена од 2 до 4 вода.</i>	
естет , -ета и естета , -те м грч. <i>онај који све посматра и просуђује с естетског становишта; онај који има смисла за лепо, човек од укуса: ~ са истанчаним укусом за лепо.</i>		естетичар м 1. <i>онај који се бави естетиком као науком, теоретичар уметности: теоретичари и естетичари театра; ~ и поетичар. *2. естетски козметичар или хирург, онај чији је циљ улепшавање клијената: дипломирани ~ козметичар; хирург ~.</i>	
жупан , -ана м 1. ист. <i>поглавар жупе, старешина племенске државе; уп. жупа (2): велики ~ Стефан Немања; ~ Завида; велики ~ Никола Алтомановић. 2.</i> ист. <i>назив за носиоце локалних власти, представнике племства; сеоски поглавар, кнез: великаши и жупани; село нема сталног жупана.</i>		жупник м <i>католички свештеник који управља жупом, парохијом: католички ~ цркве Свете Терезије у Суботици; римокатолички ~ у Старом Бечеју; ~ у Петроварадину; ~ у Сремској Каменици.</i>	
забављач , -ача м <i>онај који забавља, увесељава.</i>	забавник м <i>публикација забавног карактера.</i>	забавњак , -ака м разг. (обично у мн.) а. <i>забавна, најчешће љубавна песма. б. певач, интерпретатор забавних песама.</i>	
залагаоничар м <i>власник залагаонице, онај који узима нешто у залог: залагаоничари примећују да грађани више немају злата као раније; међу стварима које заувек остају залагаоничарима.</i>		залагач , -ача м 1. <i>онај који залаже нешто, онај који даје ствари у залог: кад ~ падне под стечај; тужба против залагача. *2. онај који се залаже за нешто: залагачи за људска права; принципијелни залагачи.</i>	
збориште с <i>место одређено за одржавање зборова, скупова; место где се окупља народ, војска при мобилизацији: мобилизацијско ~; манастири су били главна зборишта; ~ сточара.</i>		зборница ж 1. <i>просторија у школској згради за наставно особље: наставничка ~; васпитачка ~; школска ~. 2. јавна просторија у којој се људи састају, у којој се одржавају политички и други зборови: Соломонов храм у Јерусалиму, сатанска ~; синагоге су зборнице.</i>	
игралиште с 1. спорт. <i>терен уређен за одржавање спортских такмичења, утакмица; стадион: фудбалско ~; кошаркашко ~. 2.</i>		играоница ж <i>простор, просторија или део просторије за дечје или забавне игре, простор(ија) за играње.</i>	

<i>пољанче, двориште и сл. погодно за дечју игру: дечје ~; школско ~.</i>	
известилац , -иоца (известитељ, -а) м <i>службеник који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему: ~ Европског парламента за Србију; ~ Уједињених нација; ~ Парламентарне скупштине Савета Европе; судија ~.</i>	извештач , -ача м <i>онај који извештава о каквим догађајима; репортер, дописник: Тађугов ~, радио ~; ~ са терена; ратни ~; ~ са Косова.</i>
издавалац , -аоца м 1. <i>лице, установа, организација и сл. која издаје обично некакав документ: ~ дозволе; ~ хартија од вредности; ~ рачуна; ~ чека. 2.</i> <i>лице које нешто даје у најам: ~ смештаја.</i>	издавач , -ача м <i>лице, установа, организација и сл. која издаје књиге, часописе и др. публикације.</i>
инжењер , -ера м <i>фр. технички стручњак са факултетском спремом; звање које се добија завршетком студија на неком техничком факултету: грађевински ~; машински ~; ~ архитектуре. инжињер м в. инжењер.</i>	инжењерац , -рца м <i>вој. војник или официр у инжењерији: мобилисан као ~ за градњу мостова; ~ Војске Србије; ~ поручник Марфи.</i>
истраживач , -ача м <i>онај који истражује, научно испитује нешто, проучавалац: истраживачи и научници; ~ са Универзитета Јејл; истраживачи са Медицинског факултета; истраживачи у области физике.</i>	истражилац , -иоца м <i>в. истражитељ (1): истражиоци Тужилаштва; хашки истражиоци; ~ Еулекса; судски ~; главни ~ ФБИ.</i>
калкулант м 1. <i>прорачунат човек, рачуница: политички калкуланти и манипуланти; лажов и ~; политикант и ~. 2.</i> <i>службеник који врши прорачуне, обрачунае, који калкулише; рачуновођа: радно место калкуланта за грађевинске радове.</i>	калкулатор м <i>техн. мали електронски уређај за најчешће математичке операције или апликација којом се нешто обрачунава: мали стони ~; ~ трошкова; ~ затезних камата; интернет ~; ~ калорија.</i>
капелан , -ана м <i>цркв. свештеник нижег ранга, парохов, жупанов помоћник: војни ~; католички ~; новосадски ~; ~ самостана; затворски ~; сеоски ~.</i>	капелник м <i>онај који диригује капелом (2): ~ Српске музике у Дубровнику; војни ~ и диригент; капетан ~ Станислав Бинички; уз музику позоришног капелника; ~ оркестра; ~ краљеве гарде.</i>
канцелар , -ара м <i>лат. 1. пол. а. председник владе (у Немачкој, Аустрији): бивши немачки ~ Герхард Шредер; аустријски ~; ~ Бизмарк; ~ канцелар Ангела Меркел. б. један од главних министара парламентарних или дворских функционера (у неким државама Западне Европе): савезни ~; Велики ~ Врховног савета Белгије; ~ Рајха. в. ист. лични краљев секретар, у средњовековним краљевинама: Теоктист је био ~ царице Теодоре; ~ краљевских ордена. 2. адм. лични секретар, саветник високих државних функционера; секретар, шеф државне управе; шеф канцеларије: изабран је за канцелара рачуноводства.</i>	канцелист(а) , -е м <i>нижи чиновник, практикант: градски ~ Крижанић; нови ~ се одмах упустио у сличне послове.</i>
капетан , -ана м <i>лат. 1. највиши чин нижих чиновника у војсци: резервни ~; ~ прве класе. 2. заповедник брода; одговарајући чин у трговачкој морнарици: ~ прекоокеанског брода; ~ бојног брода; брод без капетана; ~ руске подморнице. 3. онај ко управља авионом, пилот: ~ летелице; многи капетани ЈАТ-ових авиона; ~ је угледао писту. 4. ист. старешина, управник одређене</i>	капитен , -ена м <i>фр. спорт. вођа, представник тима: ~ екипе; ~ школског клуба; ~ репрезентације; ~ црвено-белих.</i>

административно-територијалне јединице: погранични капетани; ~ над тим срезом.		
класичар м 1. проучавалац класичних језика, класичне уметности: професор Лома је ~; оксфордски ~ и академик Луис Фарнел. 2. в врхунски стваралац у каквој области уметности или науке, чије дело представља трајни допринос уметности или науци, класик (1): поред писаца класичара (Борисав Станковић, Стеван Сремац); француски класичари, пре свега Молијер. * 3. они који се баве класичном музиком: цезери и класичари.		класицист(а) , -е м представник класицизма; присталица класичне књижевности и уметности: модерни ~ Јован Христић; диглосија српских класициста; допринос класициста српском песништву.
књижара ж продавница књига, место где се продају књиге: ~ Делфи; ланац књижара. књижарница ж в. књижара: Издавачка ~ Геце Кона; Издавачка ~ Зорана Стојановића.		књижница ж место где се чувају и изнајмљују књиге, библиотека: манастирска ~; сеоска ~; ~ и читаоница у Чачку.
књижар , -ара м онај који се бави продајом књига; онај који се поред продаје бави и издавањем књига, издавач: радила је као лектор, библиотекар и ~; Удружење издавача и књижара Србије; штампар и ~ Лазар Тришић.		књижничар , -ара м стручни службеник у књижници, библиотеци: библиотекари и књижничари Народне библиотеке Стеван Сремац; виши ~; библиотека има три запослена: два књижничара и једног библиотекара.
ковачница ж просторија у којој се кује метал, ковачка радионица: радионица и ~; ~ гвожђа; ~мачева; ~ оклопа.		ковница ж радионица или завод за израду металног новца: ~ српског новца; Државна ~ у Топчидеру; Ковница новца Београд; новац кован у царским ковницама; краљевска ~ новца.
колонизатор м онај који колонизира, врши колонизацију: први колонизатори су били Холанђани; колонизатори америчког континента.		колонист(а) , -е м становник колоније, насељеник, досељеник: насељавање колониста; шпански колонисти на Карибима; потомци колониста.
командант , -нта м вој. заповедник веће војне формације, установе, територијалне области, војне операције и сл.: ~ армије; ~ пука; ~ Националне гарде; врховни ~; ~ специјалне јединице.		командир , -ира м вој. старешина, заповедник неке мање војне јединице: ~ чете; ~ вода; ~ батерије; ~ одреда; ~ локалне полиције; ~ ватрогасне станице.
кондуктер , -ера м фр. пратилац, спроводник у каквом јавном превозном средству који продаје или прегледа возне карте.		кондуктор м лат. 1. ел. проводник електрицитета; проводник топлоте. 2. бот. ткиво кроз које пролазе хранљиви сокови. 3. преносилац, проводник неке болести: мајка ~.
конструктивист(а) , -е м присталица, следбеник конструктивизма: конструктивисти Маљевич и Кандински; експресионисти и конструктивисти.		конструктор м онај који конструира, прави конструкцију нечега, градитељ: ~ авиона; ~ сатова.
коњаник м а. јахач на коњу: коњаници се такмиче у више дисциплина; дефиле коњаника кроз Шабац; тркачки коњаници. б. војник који служи у коњици: турски коњаници; Душанови коњаници; наоружани коњаници.	коњар , -ара м одгајивач, узгајатељ коња: Удружење коњара Мачве; сабор коњара; велика љубав коњара према липицанерима; утицајни српски коњари.	коњушар , -ара м радник који се брине о коњима, који чува, храни и тимари коње: царев ~; Карађорђевић ~; пијани ~; Словенци – бечки коњушари.
крзнар , -ара м занатлија који прерађује крзно и израђује одећу и др. од крзна; трговац крзном и крзеном робом: крзнари, чизмари, папуције; шивење код крзнара; чувени париски ~.		крзнаш , -аша м 1. (обично у мн.) животиња са крзном: пси, маце и остали крзнаши; лисице, ракуни и остали типични крзнаши. * 2. они који воле крзно, љубитељи крзна: лобији крзнаша и ветеринара. * 3. људи који се прерушавају у

	<i>крзнене животиње</i> : тајанствени крзнаши; фетиш крзнаши.	
критизер , -ера м онај који непрестано све критикује, који у свему види само лоше стране, непринципијелни критичар: дежурни ~; вајни ~; тенденциозни ~; „стручни” критизери.	критичар м а. онај који анализира и оцењује, просуђује вредност неког научног, уметничког и сл. дела, концерта, представе, изложбе и сл.; онај који се професионално бави критиком; уп. критика (2): књижевни ~; музички ~; позоришни ~; телевизијски ~; филмски ~. б. онај који износи, исказује, изражава негативан став, негативно мишљење о некоме или нечему, који критикује некога или нешто: ~ бирократије; ~ новог закона; ~ ДС-а; ~ Милошевићевог режима.	
легатар , -ара м онај који прима легат ¹ (б), онај у чију је корист учињен легат: наследник или ~.	легатор м онај који оставља, даје легат, завешталац, опоручитељ: воља легатора.	
лекарка ж женска особа лекар: ~ из амбуланте; пацијент напао лекарку; прва српска ~; ~ у болници.	лекарица ж видарица, нешколована жена која лечи људе: простих народних лекара и лекарица; постане ~ и даје траву изједенима.	
ловица ж мачка (или сл. животиња) која вешто, добро лови: мачка ~; птице ловице.	ловка ж направа за хватање животиња (кљуса, клопка, мишоловка и сл.): светлосне ловке; лепљиве ловке за муве; феромонске ловке.	ловкиња ж жена ловац: позната ~ из Ниша; ловци и ловкиње; наша ~ Даница Ковач; честитамо празник свим ловкињама.
логораш , -аша м логорски затвореник, заточеник; уп. логор (1в) и концентрациони логор.	логорник м чин у бившој усташкој војсци; старешина у усташкој организацији.	
љубимац , -мца м а. онај који је некоме посебно драг, који је омиљен, највише вољен, миљеник (обично о животињама): кућни ~. б. онај који ужива посебну, нарочиту милост, наклоност, заштиту, иштићеник: ~ Звездиних навијача; ~ Делија; ~ целог насеља; ~ публике; ~ жена.	љубитељ м (нечега или некога) а. онај који нешто веома воли и цени, који се за нешто с одушевљењем и пасионирано занима, поклоник: ~ књига; ~ старина; ~ уметничке музике. б. онај који према некоме (нечему) осећа, показује посебну наклоност, љубав, симпатије и сл., који у некоме (нечему) ужива, обожавалац: ~ (лепих) жена; ~ (расних) коња; ~ добре капљице; ~ кафе.	
љубитељка (љубитељица) ж женска особа љубитељ (нечега или некога).	љубимица ж а. она која је некоме посебно драга, која је омиљена, највише вољена, мезимица: ћерка ~; татина ~. б. она која ужива нарочиту, посебну милост, наклоност, заштиту (обично неке важне, моћне личности), иштићеница: Бајазитова ~; ~ председника.	
мандатар , -ара м правн. и пол. лице које је од мандатора добило мандат, носилац мандата; уп. мандат (1а): ~ за састав будуће владе; ~ будуће покрајинске владе.	мандатор м правн. и пол. лице које даје мандат, пуномоћ, опуномоћитељ: мандат припада мандатору, а то је народ.	
млазник м техн. цев за пролаз погонског гаса: ~ мотора; ~ потиска; ~ (издувник); турбина и ~.	млазница ж отвор, вентил, купасто сужена цев или сл., део неке направе, уређаја (нпр. апарата за гашење пожара) у којем се пригушује млаз течности или гаса, чиме се повећава брзина њиховог пролажења, избацивања, бризгања: базен са млазницама; млазнице за хидромасажу; парна ~, млазнице на плафону или	млазњак , -ака м техн. авион на млазни реактивни погон: Боингов ~; приватни ~; ~ за запрашивање комараца; авион ~.

	зиду; нежно поставити млазницу у једну ноздрву.	
млекарница ж а. девојка, жена која разноси и продаје млеко. б. она која послује око млека.	млекуља ж крава (коза и др.) која даје пуно млека, одн. која је такве расе.	
моделар , -ара м онај који израђује моделе; уп. модел (2) и моделарство: ~ одеће; ~ авиона; ракетни ~.	моделатор м онај који нешто уобличава, уређује по одређеном моделу: ~ понашања; ~ књижевних вредности; ~ странице; ~ састанка.	
модернизатор м онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто: реформатор и ~; ~ Србије; ~ културе.	модернист(а) , -е м присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности: текстови модерниста и авангардиста; последњи модернисти Џојс и Кафка; српски ~ Сава Шумановић; генерација модерниста предвођена Васком Попом.	
молиља ж држава која упућује молбу некој другој држави: држава ~.	молитељка ж женка особа која моли, која се моли Богу: ~ Бога; Пресветој Богородици да нам буде ~; гласна ~ и весница.	
монтажер , -ера м 1. онај који вржи монтажу, стручњак за монтажу; уп. монтажа (2): филмски ~; сниматељ и ~; телевизијски ~; ~ слике и звука. * 2. стручњак за монтажу машина, уређаја и сл., монтер : ~ клима уређаја; ~ скела; ~ вентилационих система. монтер , -ера м фр. стручњак за монтажу машина, уређаја и сл.: ~ Електродистрибуције; ~ грејања; ~ намештаја; ПТТ ~; ~ за кабловску телевизију.	монтирач , -ача м алатка за монтирање: ~ гума; метални ~.	
музара ж а. крава, овца, коза или сл. која се музе, која даје млеко: крава ~; 40 литара од музаре. б. фиг. онај од којег се, одн. оно одакле се извлачи стална материјална корист, непресушни, неисцрпни извор прихода; уп. крава музара (под крава): народ није крава ~.	музиља ж она која музе краве, овце, козе: жене музиље; једна ~ ми је рекла.	музилица ж уређај за мужу крава: механичка ~; електрична ~; појилице и музилице.
мучилиште с а. место где неко мучи људе, где их ставља на муке. б. место где се људи муче, пате, где се осећају врло тешко.	мучионица ж одељење, просторија где се врши(ло) мучење, обично у саставу неког затвора, логора и сл.	
незналац , -аоца м и незналица м и ж особа која ништа не зна; особа која одређену област сасвим мало познаје: тотални незналац и аматер; запошљавање разноразних незналаца; политичке незналице; тоталне незналице.	незнанац , -анца м непознат човек: потпуни ~; тотални ~; сусрет са незнанцем.	
носач , -ача м 1. конструкција, направа, апарат и сл. који нешто носи: ~ авиона; ~ звука; стуб ~; ~ мотора; ~ ракета. 2. онај коме је занимање преношење терета: ~ пртљага; алпинисти и носачи. 3. мн. метална конструкција на крову аутомобила која служи за превоз пртљага.	носилац , -иоца м 1. онај који остварује неку замисао, спроводи у живот неки програм и сл. ~ пројекта; ~ напретка; ~ промена. 2. онај коме је нешто признато, који има право на неку титулу, чин, звање и сл.; који је одликован неким одликовањем: ~ права; ~ пасоша Републике Србије; ~ ордена; ~ Вукове дипломе; ~ јавних признања. 3. онај који се налази на челу неког званичног списка лица (као вођа, руководилац или најистакнутији члан): ~ изборне листе; четврти	

	носилац листе. 4. <i>ималац одређених изразитих својстава, карактеристика, типични представник неке врсте, типа и сл.:</i> носилац врсте.
носила с мн. <i>направа за ручно преношење тежих болесника, рањеника. мртвих:</i> болничка ~; рањеници на носилима.	носиљка ж 1. <i>нарочито подешено седиште, наслоњача или сл. за ношење беба, деце:</i> ~ за бебе; ~ за децу; кенгур ~. 2. <i>нарочито подешено седиште, наслоњача или сл. за ношење обично виђенијих личности:</i> папу су носили у носиљци.
одмаралиште с зграда или насеље намењено и уређено за одмор, опоравак (обично већег броја лица): луксузно ~; дечје ~; радничко ~.	одмориште с место, простор одређен за одмор, краће задржавање ради предаха: ~ поред пута; стазе, видиковци и одморишта.
одојак , -ојка м <i>младунче, сисанче (најчешће прасе):</i> ~ је млада прасетина, а не јагњетина; хладни ~ и чварке; печени ~.	одојче , -ета с <i>дете у добу када се храни дојењем, дојенче:</i> новорођенче и ~; упала на кожи одојчета испод пелена; исхрана одојчета.
оријенталац , -лица м <i>човек који потиче с Оријента, из неке од оријенталних земаља:</i> мањи број Турака и других оријенталаца; он је био склон дубокој медитацији као прави ~.	оријенталист(а) , -е м <i>онај који се бави оријенталистиком:</i> еминентни српски ~; ~ по образовању.
осигуравач , -ача м <i>установа, организација или особа која уговара послове осигурања имовине и лица:</i> осигуравач (осигуравајућа компанија); Удружење осигуравача Србије; склапање уговора са осигуравачем.	осигурач , -ача м 1. ел. део електричне инсталације или уређаја који прегоревашем аутоматски прекида струјно коло у случају прекомерног повећања напона електричне струје, кратког споја или др. квара, која осигурава да не дође до неке веће штете: искакање осигурача; главни ~ у згради; кутија са осигурачима. 2. <i>уопште направа или део направе који служи као осигурање за сигурно функционисање, остајање и сл. неког механизма, склопка и др.:</i> ~ браве; ~ на огрлицу; ~ бомбе. *3. <i>онај који нешто осигурава, чува, гарантује за нешто:</i> нашу слободу на Косову чува амерички ~; ~ признања Косова.
папучар м ир. <i>муж који се у свему потчињава жени, покорава жениној вољи.</i> папучић м ир. <i>в. папучар.</i>	папуција м <i>занатлија који се бави израдом папуча:</i> био је обућар, ~.
певаљка ж подр. <i>лоша певачица (обично кафанска):</i> ~ и старлета; олош и ~; новокомпоноване певаљке; кафанске певаљке; турбо фолк ~.	певачица ж 1. <i>женска особа певач:</i> оперска ~; популарна ~; легендарна ~; фолк ~; поп ~. 2. а. <i>птица која се оглашава складним звиждукањем.</i> б. <i>зоол. у мн.: птице које имају способност певања, које се оглашавају складним звуковима (у јд.: таква птица):</i> птица ~.
певац , -вца м 1. <i>мужјак кокоши, петао:</i> када певци запевају трећи пут, онда је већ зора; ~ је закукуракао. 2. в. појац: црквени ~; певци за певницом. 3. лош певач: веселаца и народни певци; да би којеквали певци и стихоклепци имали прилику да сниме ЦД. појац , појца м арх. <i>певач у цркви:</i> црквени ~; појци храма Светог Саве; свештеник и ~.	певач , -ача м 1. <i>онај који лепо пева; онај који се бави певањем као занимањем:</i> славни ~; оперски ~; свирачи и певачи; фолк ~; омиљени ~; соло ~; такмичење певача. 2. песник (обично народни): народни ~. 3. птица која пева, певачица.
пекара (пекарница) ж <i>радионица за производњу или радња за продају хлеба и пецива од брашна:</i> ланац	пецара ж <i>зграда, просторија са казаном за печење ракије:</i> ~ за дестилацију ракије.
	печењара ж <i>занатска радња за печење меса и продају меса:</i> бројне печењаре и кафане; ђевабџинице и печењаре.

пекара; локална ~; месаре и пекаре.		
пивара ж <i>фабрика пива</i> : Апатинска ~; Зајечарска ~; занатска ~.		пивница ж <i>гостионица у којој се претежно точи пиво</i> : кафане и пивнице; пивнице у којима се, поред пива, служе и чувене нинбершке кобасице.
писар , -ара м 1. <i>особа која преписује и региструје канцеларијске списе (обично у суду, администрацији):</i> болнички ~; полицијски ~; општински ~; ~ ваљевског окружног суда. 2. <i>ист. средњовековни преписивач библијских и других текстова</i> : прва три писара су несумњиво припадала ресавској преписивачкој школи.	писац , -сца м <i>књижевник, списатељ; аутор неког написа, чланка</i> : ~ за децу; савремени српски писци; ~ романа; драмски ~.	пискарало с (м) <i>лош писац, шкрабало</i> : бедно ~; новинска пискарала; пијана пискарала; режимска пискарала.
позивалац , -аоца м <i>онај који позива некога телефоном</i> : ~ телефонског броја; идентификација позиваоца; број телефона позиваоца; мрежа позиваоца.		позивар , -ара м 1. <i>онај који разноси службене позиве</i> : судски ~; војни ~. 2. <i>уопште онај који позива (често иронично)</i> : ~ са буклијом; позивари на изборе; позивари на линч геј особа; ~ на национално јединство.
показатељ м <i>оно чиме се показује слика о току, развоју нечега; број, графикон и сл. којим се показује резултат нечега</i> : ~ здравственог стања; економски ~; ~ успеха; ~ гледаности; ~ љубави.		показивач , -ача м 1. <i>справа која показује величину, брзину, снагу и сл.</i> : ~ правца; ~ брзине; превуците ~ миша; радарски ~; ~ притиска уља; ~ правца ветра 2. <i>особа која нешто показује</i> : свеци су наши показивачи пута.
полигам м грч. <i>муж који има више жена</i> : ако су људи до тог момента били полигами; полигами барем производе децу.		полигамист(а) , -е м <i>присталица полигамије</i> : љубитељ марихуане и ~; моногамисти и полигамисти.
политикант м <i>човек којем је политика средство за личну промоцију, који се, служећи се свакаквим методама и средствима, политиком бави из личних, себичних разлога</i> : лажљиви ~; ~ и лопов; паланачки политиканти; корумпирани политиканти.		политичар , -ара м <i>онај који се бави политиком</i> : српски ~; књижевник и ~; државник и ~.
помагало с <i>помоћно средство за неку активност или рад</i> : механичко-техничка помагала; сексуална помагала; медицинска помагала; ортопедска помагала.		помагач , ача м 1. <i>онај који некоме нешто, у нечему помаже</i> : помагачи окупатора; помагачи криминалаца; налогодавци и помагачи; помагачи слепих и глувонемих. 2. <i>материја која потпомаже нечему</i> : помагачи хормона.
послужилац , -иоца м <i>онај који послужује, који додаје нешто</i> : ~ топа; повреде послужилаца су сврстане у неколико група; обука послужилаца и технолога; ~ понтонског моста.		послужитељ м а. <i>онај који послужује у каквој установи, надлештву</i> : општински ~; црквени ~; општински ~; владичин ~; судски ~; школски ~. б. <i>онај који послужује јелом</i> : кафански ~. в. <i>слуга, служитељ</i> : ~ у кући.
потпуковниковица ж <i>потпуковникова жена</i> .		потпуковница ж <i>женска особа потпуковник</i> .
практикант м <i>онај који почиње да ради у некој установи, приправник, који је тек на пракси</i> : студенти практиканти; волонтери и практиканти; 250 запослених и 5 практиканата; медицински ~; на крају праксе, ~ добија потврду.		практичар м <i>онај који има велику праксу, велико искуство у некој области; онај који даје предност пракси (у односу на теорију) у решавању проблема</i> : теоретичари и практичари из области менаџмента; адвокати практичари;

	искуства истраживача и практичара; клинички практичари.
предилица ж машина за израду и обраду пређе: машина ~; механичка ~; аутоматизована ~.	предиља ж она која преде, преља; текстилна радница која израђује пређу: везиља и ~; ткаља и ~.
председниковица ж председникова жена: прва дама Србије ... бивша ~.	председница ж женска особа председник: ~ Владе; ~ скупштине; председница општине; председница парламента.
представљач , -ача м 1. онај који некога или нешто представља, приказује, упознаје са нечим: ~ књиге; ~ филма; сугестивни ~ политичких идеја и визије Србије. 2. онај који глуми, глумац; уп, представљати (2): представљачи на сцени; аплаудирали представљачима.	представник м 1. а. онај који представља, заступа нечије интересе и сл.: ~ радника; ~ удружења. б. службена особа која представља, заступа своју државу у страниој држави: ~ Југославије; ~ амбасаде; ~ министарства. 2. онај који представља, репрезентује дух одређеног времена, извесне идеје и сл.: ~ класицизма; ~ романтизма. 3. типични примерак неке биљне, животињске и сл. врсте: ~ шумске биоценозе; ~ галебова.
предузетник м власник предузећа: удружење предузетника; мали, средњи и велики предузетници; приватни ~.	предузимач , -ача м регистровано физичко лице или фирма која, ради добити, преузима да организује и изврши какав посао (обично грађевински): грађевински ~; архитекте и предузимачи; приватни ~/инвеститор; добри предузимачи са добрим мајсторима; главни ~ компанија ЦСКБ; приватни предузимачи који се баве станоградњом.
прималац , -аоца м онај који прима, добија: ~ пошиљке; адреса примаоца; ~ мејла; ~ донације; ~ трансфузије. приматељ м в. прималац: адреса приматеља; ~ мејла; ~ поруке; подударане између донатора и приматеља.	примач , -ача м 1. спорт. играч (играчица) у одбојци који (која) има задужење да прима. прихвата лопту коју сервира противнички играч (противничка играчица): ~ сервиса. 2. орган или део органа који нешто прима: примачи бола (рецептори).
провалник м онај који проваљује да би крао, обијач: ~ који је упао у кућу; потрага за провалницима; провалници украли компјутер; ухапшени провалници.	проваљивач , -ача м разг. онај који нешто успешно открива (жарг. проваљује): проваљивачи америчких покварених игара; ~ шифри.
прокуратор м лат. управитељ: римски ~ Понтције Пилат; ~ Јудеје; ~ цркве Св. Јована; ~ неке провинције.	поркурист(а) , -е м пословођа неке фирме или банке који их пуноправно заступа: пуномоћник, ~ привредног друштва; ~ Српске банке из Загребa; ~ фармацеутске компаније.
просац , -сца м онај који проси девојку себи за жену; онај који проси девојку у име младожење: просци из угледних кућа; ~ цареве кћери. просилац , -иоца м в. просац: ~ цареве кћери.	просојак м 1. онај који проси, који живи од милостиње: ~ на улици; уделити просојаку. 2. експр. веома сиромашан човек, бедник.
просветар , -ара м (обично у мн.) просветни радник, радник у просвети (пре свега наставник): штрајк просветара; синдикат просветара; масовно отпуштање просветара.	просветитељ м 1. онај који просвећује, који шири просвећеност: велики српски ~ Свети Сава; словенски ~ Методије; хришћански ~. 2. присталица, следбеник просветитељства (2): немачки филозофи просветитељи; нашао код просветитеља (Канта, нарочито Хегела и Маркса).
протектор м 1. заштитник, покровитељ; држава која има протекторат (2) над неком земљом: ~ (покровитељ) скупа; ЕУ и њихов ~ САД; Енглеска иступила као ~ Јемена. 2.	протекционист(а) , -е м 1. присталица протекционизма (1): тајкуни монополисти и протекционисти; Абрахам Линколн, чувени ~; данас је Европска унија највећи ~ на свету. 2. онај

<i>штитник</i> , оно што пружа заштиту: оштећење на протектору и боку пнеуматика; васкуларни протектори; протектори за фасаде; мото јакна са протекторима.	који је успех, положај и сл. постигао протекцијом: докле год буду играли протекционисти, а не таленти, неће бити добро.
псалмист(а) , -е м писац псалама; писац религиозних песама: речи псалмиста; ~ пише; у псалмима ~ каже.	псалтирац , -рца м ист. ђак који учи да чита псалтир, књигу псалама: овај учитељ је у свом разреду имао 6 псалтираца.
равналица ж машина за равнање предмета, односно материјала: ~ за лим; брзина рада равналице; ручна ~.	равњача ж алатка, направа за поравнавање, глачање, политирање: ~ за равнање површине малтера зида; ~ равњача; ~ равњача.
радикалац , -лица м присталица, члан Радикалне странке: радикалци чекају Шешеља; стварне демократе или пресвучени радикалци; лечени радикалци на власти.	радикалист(а) , -е м присталица радикализма: исламски радикалисти.
распусник м распустан човек, развратник: ~ и простак; незасита љубав са распусником какав је Гаврило.	распуштеник м човек разведен од жене: ~ који има два брака иза себе; распуштеници, удовци, матори момци.
рационализатор м проналазач начина којим се нешто рационализује: ~ производње; ~ друштва; ~ најдубљих религиозних доживљаја Истока.	рационалист(а) , -е м 1. присталица рационализма: филозоф ~; писац ~; песник ~. 2. онај који рационално размишља: ~ покушава да контролише мистика; непоколебљиви ~, хладни ~.
ревизионист(а) , -е м присталица ревизионизма: ревизионисти поново проверавају званичне верзије; ~ холокауста; ревизионисти пишу нову историју.	ревизор м онај који врши ревизију, надгледа, прегледа послове, контролор: државни ~; интерни ~; независни ~; ~ у јавном сектору; буџетски ~.
репрезентант м лат. онај који некога или нешто репрезентује, представља, заступа: главни репрезентанти србистике; ~ светске литературе; ~ ЕУ.	репрезентативац , -вца м представник одређене земље на неком спортском такмичењу, члан државне репрезентације: ~ Србије; ~ младе репрезентације; атлетски ~.
реформатор м проводилац, извршилац реформе, преуређивач, обновитељ: ~ српског језика и писма Вук Стефановић Караџић; Јован Мушкатировић, ~ српског школства; државник и ~; ~ стиха; верски ~.	реформист(а) , -е м 1. присталица реформизма: заједница реформиста и римокатолика; католички реформисти. 2. присталица спровођења реформе неког система: конзервативци и реформисти; просветни реформисти; прозападни ~.
рецептор м лат. анат. део органа који прима надражаје: рецептори ћелија; рецептори за hormone; кожа је највећи ~ за осећај; рецептори чула укуса; рецептори на разним ткивима; рецептори за мирис; ДНК рецептори; рецептори у мозгу.	реципијент м лат. 1. а. онај који нешто прима, усваја, добија, прималац: гледалац је ~; ~ мора да разуме идеју паролe; ~ чланка; писац и ~ (читалац); ~ стипендије. б. мед. болесник који прима крв трансфузијом: из тела донора у тело примаоца (реципијента). *в. језик који прима стране елементе: језик ~. *2. колектор који прима отпадне воде: ~ пречишћених отпадних вода; испуштање вода у ~.
робијашница ж жена робијаш: хулиганке и робијашнице; одбегла ~.	робиња ж жена роб: робиње и робови; слушкиња и ~; робиње из турског логора; продавац робиња. ропкиња ж робиња: робови и ропкиње; ~ у харему; јужноафричка ~.
родилња ж она која рађа, доноси плод; породилња: ~ и нероткиња; младе и зреле родилње; наручи Србима жене родилње.	родитељка (родитељица) ж жена родитељ, мајка: ~ Животодавца Христа; ~ Родитељке; ~ Сина Божијег; мудра ~; брижна ~.
свирац , -рца м онај који свира (обично уз неке народне инструменте): свирци на старим, већ	свирач , -ача м онај који свира, онај који се бави свирањем као професијом: улични ~; ~ трубе; ~

заборављеним инструментима; кад свирци окасне тамбуром; гарави свирци; кафански ~; Циганин ~.	гитаре; ~ фруле; ~ електричне гитаре; ~ хармонике; ~ саксофона.
секретарица ж <i>женска особа секретар</i> ; уп. секретар (1): посао секретарице у фирмама; млада ~ директора; афера са секретарицом; лична ~.	секретарка ж <i>женска особа секретар</i> ; уп. секретар (3): државна ~ САД; градска ~ за дечју заштиту; покрајинска ~; генерална ~.
селектор м <i>онај који врши селекцију</i> : ~ фудбалске репрезентације; ~ српских кадета; ~ филмског фестивала; ~ изложбе; ~ програма.	селекционар , -ара м <i>стручњак за селекцију, одабирање</i> : ~ воћа; ~ поврћа; ~ парадајаза; ~ пшенице; ~ ружа; ~ шљиве.
семенар , -ара м <i>човек који производи и продаје семе</i> : Друштво селекционара и семенара Србије; ратари и семенари; малинари и семенари; конгрес семенара.	семенкар , -ара м <i>човек који продаје семенке</i> : безуби семенкари испред биоскопских дворана; на трибинама се дружио са семенкарима.
сепаратист(а) м <i>присталица сепаратизма, особа која нешто одваја</i> : албански сепаратисти; војвођански сепаратисти; чеченски сепаратисти; вођа сепаратиста.	сепаратор м лат. <i>мешина или средство за одвајање нечега</i> : ~ секундарног отпада; ~ муља из уља; сепаратор масти; ~ за прсте да не дође до размазивања лака; ~ између поља (колона) је запета.
сигнализатор м <i>апарат, справа за сигнализацију</i> : светлосни ~; звучни ~; ~ за појасеве; ~ пожара. <i>фиг.</i> сигнализатори економске кризе су инфлација и девизни курс.	сигналист(а) , -е м 1. <i>онај који даје сигнал(е)</i> : ~ на аеродрому; ~ на железници. 2. <i>присталица сигнализма, уметник који ствара у духу сигнализма</i> : поезија дадиста и сигналиста; уметник ~; заједничка изложба сигналиста; песник ~.
сиромах , -аха м 1. <i>сиромашан човек</i> : уделити милостињу сиромасу; сиромаси немају шта да једу; пуки сиромаси; убоги ~; просјак и ~. 2. <i>онај који изазива сажаљење, јадник, невољник, бедник</i> : а он ~ од жалости није знао шта ће радити; он, ~, није издржао; болује, ~, од тешке болести.	сироче , -ета с <i>онај који нема родитеље или једног од њих</i> : напуштено ~; старатељ сирочета; усвојила је сироче; ратно ~; остаде ~.
скакалиште с спорт. <i>место за спортско скакање</i> : ~ за вис и даљ; ~ за падобранце; Ивана Шпановић ће изаћи на ~; надувано ~ за децу.	скакаоница ж спорт. а. <i>нарочито уређено место и посебно конструисан спортски објекат за извођење скијашких скокова</i> : 90-метарска ~; 120-метарска ~; олимпијска ~. б. <i>водоравно подигнута увис даска или на други начин уређено место за скакање у воду (забавно-рекреативно или спортско)</i> .
славитељ м <i>онај који слави, хвали, уздиже, велича нешто или некога</i> : ~ рата; ~ Бога; ~ живота.	слављеник м 1. <i>онај који слави, који прославља нешто (рођендан, годишњицу, јубилеј)</i> : поклоне за слављеника; честитка за слављеника. 2. <i>онај који се слави, кога прослављају</i> : данашњи ~, Свети Сава; ~ планета Земља.
сниматељ м <i>онај који снима, који прави снимке (обично филмске)</i> ; исп. снимати (3): фоторепортер и ~; војни ~; филмски ~; телевизијски ~; обука за сниматеље.	снимач , -ача м <i>*апарат који служи за снимање</i> : дигитални ~; ~разговора; аудио ~; ДВД ~; видео ~; аналогни ~.
спавалица ж (м) <i>особа која воли да спава</i> : нисам ~ и лако се будим; велика сам ~ и устајем прилично касно; нерадници и спавалице.	спавач , -ача м 1. <i>онај који спава</i> : навлака идеална за спаваче са проблемима са кожом; јастук за спаваче на руци; положај спавача; шта спавачи виде у својим сновима; најчвршћи спавачи. *2. <i>неактивна, инертна особа</i> : добили смо генерације спавача; премијер Цветковић је ~; транзициони спавачи; новинари спавачи;

	спавачи САНУ и Цркве. *3. прикривени тајни агент: страни спавачи; агенти спавачи.	
спиритист(а) , -е м онај који се бави спиритизмом: сад му се ђаволи јављају преко спиритиста; ~ је у правцу стола лечио девојчицу; неки ~, желећи да покаже лепоту спиритизма, почео је пред њом да призива духове.	спиритуалист(а) , -е м следбеник спиритуализма: филозофи и спиритуалисти; танани хималајски спиритуалисти; доследни материјалисти и доследни спиритуалисти.	
споменар , -ара м свеска за уписивање успомена, албум успомена: дневници и споменари; на страницама мога споменара; питања из споменара, породични ~.	споменик м 1. архитектонско или вајарско дело посвећено успомени на велике људе или знамените, важне догађаје: Вуков ~; ~ војводи Путнику. 2. а. материјални остатак из давних времена који служи као докуменат за познавање материјалног и културног живота тога времена: црква је проглашена за ~ од културног значаја. б. уметничко дело трајне вредности: та слика је ~ наше културе. 3. надгробно обележје, плоча, камен и сл. изнад нечијег гроба: надгробни ~.	споменица ж 1. књига или документ издат у знак сећања на некога или нешто: ~ Скопског ђачког батаљона 1914; приредио је више зборника и споменица. 2. орден или какав други симболичан знак за успомену на знамените догађаје: Албанска ~; Партизанска ~.
станиште с 1. место где неко или нешто обитава, пребива: ~ птица; ~ дивљачи. 2. место које одговара животним потребама неке биљне врсте и где она расте: биљно ~; идеално ~ за бактерије.	становиште с гледиште, стајалиште са кога се нешто просуђује; мишљење, уверење, поглед на нешто: научно ~; филозофско ~; субјективно ~; са становишта моралних и етичких кодекса.	
старинар , -ара м 1. трговац старинама, предметима сачуваним из прошлости; трговац старим, половним, употребљаваним стварима: купио је код неког старинара у Луксору један папирус; старинари и препродавци из вароши; обилазак тезги старинара и трговаца половним сатовима. 2. онај који се бави сабирањем и проучавањем старина, особито из подручја науке и уметности: старинари палеонтолози; најстарију од познатих бугарштица забележио је Ђуро Матијашевић, слаб дубровачки песник, али срећом неупоредиви већи ~, лексикограф и зналац широког интересовања.	старинац , -нца м онај чији су преци од старине негде насељени, староседелац, супр. досељеник, дошљак: православни старинци говорили су икавски; српски старинци у Босни; старинци и новодошли; досељеници и старинци.	
стега ж 1. фиг. притисак, угњетавање, тлачење; оно што смета развоју, што лишава слободе у раду, у поступцима, запрека, препрека: ослободити се стеге власти; стеге ЕУ; унутрашња ~; моралне стеге; идеолошке стеге. 2. фиг. чврсто утврђен ред, поредак, дисциплина: војничка ~;	стезач , -ача м 1. анат. мишић који има функцију да стеже: мишић ~; доњи ~ једњака. 2. направа којом се нешто стеже, притеже: капуљача са три стезача; пнеуматски ~; ~ за ципеле; ~ цеви.	стезник м део одеће (обично женске) од еластичног материјала који служи за стезање струка и кукова: ~ за стомак; појасеви и стезници; послепорођајни ~; ~ и корсет; ~ за зглобове; ~ за раме; компресивни ~; ~ за колена.

школска ~; родитељска ~. 3. оно што стеже нешто да стоји чврсто, да се не миче, не распадне и сл. (конопац, окови и сл.): швајцарска ~ је направљена од нерђајућег челика; ~ са постољем; цена стеге.		
стипендист(а) , -е м онај који прима стипендију: ученици стипендисти; стипендисти Фонда за младе таленте; стипендисти српске владе; стипендисти Министарства науке.	стипендитор м онај који некога стипендира: ~ или спонзор; стипендитори и мецене; ~ се обавезао да ће стипендистима исплаћивати стипендије; сусрет са стипендиторима излагачима.	
стругар , -ара м радник који помоћу струга, или на стругу, израђује какве предмете; онај који ради у стругари: недостају вариоци, стругари, бравари; оператер машинске обраде – стругар; КВ ~; дорадни ~.	стругач , -ача м оно чиме се струже, какав алат за стругање. пнеуматски ~; ручни ~; лопате и стругачи за лед; ~ за фуге; метални ~; пластични ~.	
судилиште и судиште с место суђења, сам суд: Косово је грдно судилиште; историјско судилиште; политичко судилиште; хашко судилиште; отворено судиште пред народом; судиште у граду; страшно судиште Христово; хашко судиште.	судница ж судска дворана: ред у судници; најмодерније опремљена ~; убиство у судници; парнична ~; кривична ~; ~ у Вишем суду; главна ~.	
сумњалица ж (м) особа склона претераном сумњању, сумњичењу: вечне сумњалице; данашњи научници су највеће сумњалице. сумњичавац , -авца м сумњичав човек, сумњалица: вечити сумњичавци; ~ и параноик.	сумњивац , -ивца м онај који је сумњив; онај у кога се не може поуздати: политички сумњивци; сумњивци су пуштени на слободу; повлашћени сумњивци.	
тералац , -аоца м онај који тера запрегу: ~ запреге; понашање тераоца кола; ~ на раскршћу мора да уступи предност колима: тераоци ускочише на коње.	терач , -ача м 1. уопште онај који нешто тера, гонилац: професионални ~ ината; терачи наше деце из отаџбине. *2. пас који у лову гони дивљач према ловцима: пас ~.	
тотализатор м лат. апарат за механичко регистровање неке операције, неких мерења (у метеорологији и сл.): ~ је инструмент за мерење падавина; тотализатори каса.	тоталитарац , -рца м в. тоталитарист(а): екстремиста и тоталитарац; партије-секте тоталитараца; тоталитарци су прећуткивали истину; преки суд тоталитараца. тоталитарист(а) , -е м присталица, приврженик тоталитаризма: антидемократе и тоталитаристи; диктатор и ~; цихадистички тоталитаристи; политички тоталитаристи.	
трасант м итал. банк. особа која издаје меницу, трату на другу правну особу: меница коју издаје ~; издавалац менице (трасант); као ~ се појављује банка; ~ налаже трасату.	трасат , -ата м банк. особа на коју је меница вучена, трасирана и којој трасант налаже да плати означену суму: трасант (издавалац) даје меницу трасату; којим се она обавезује даваоцу услуга (трасату); дужник, трасат.	
тужитељка (тужитељица) ж 1. она која у име државе, у име јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима, женска особа тужилац (1): главна тужитељка Хашког трибунала; државна тужитељка; тужитељка тог суда; специјална тужитељка за организовани криминал; виша тужитељка; републичка јавна тужитељка. 2. она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом представком тужи некога суду, тужиља: смрт	тужилица ж жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка: његова мајка је била народна ~; ~ исказује патњу што више никад неће видети умрлог; очи тужилице.	

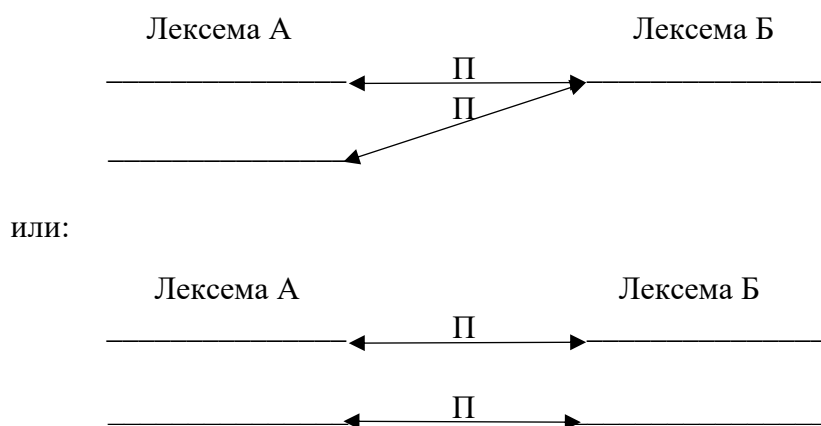
<p>родитеља и сестре тужитељки; тужитељица је наставила да ради у школи; послове разредне наставе тужитељица је обављала непрекидно.</p> <p>тужиља ж она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом представком тужи некога суду: у парници тужиље; тужена је у обавези да тужиљу врати на рад; захтев тужиље; тужени и ~; жалба тужиље; пуномоћник тужиље.</p>		
<p>уводитељ м 1. онај који некога уводи негде: ~ у град или свет мртвих; ~ верних у тајну покајања. 2. онај који је нешто увео, имплементирао: ~ законитости и правног поретка.</p>	<p>уводник м 1. први, уводни чланак у новинама, у листу, текст који уводи у новине: редакцијски ~; одломак из уводника; ~ о предизборном престапалуку; ~ водича; ~ часописа. *2. део који служи за довођење нечега (нпр. ваздуха и сл.): бочни уводници ваздуха; ~ за кабл; дефибрилатори, електроде и уводници; пластични ~ (заптивач).</p>	<p>уводничар м *1. онај који има уводну реч, који први говори: ~ на седници; уводничари и предавачи; ~ панела; ~ у тему; ~ стручног скупа; ~ на округлом столу; ~ и модератор; ~ на конференцији. 2. писац уводних чланака; уп. уводник (1): ~ „Данаса”; уводничари угледних листова; ~ и колумниста.</p>
<p>уговарач, -ача м онај који нешто уговара, учесник у склапању уговора: ~ посла; ~ осигурања; између уговарача постоји поверење; потписи уговарача; договор уговарача; архитекте уговарачи.</p>	<p>уговорник, -ика м онај који је склопио уговор, уговорна страна: Министарство одбране није ~ тог посла; ако се међусобни односи уговорника ... толико поремете; довођење у заблуду другог уговорника.</p>	
<p>фабрикант м власник фабрике, произвођач нечега: капиталиста и ~; приватни фабриканти; страни фабриканти, ~ чоколаде; ~ шешира. фиг. ~ лажи; ~ митоманије.</p>	<p>фабрикат, -ата м готов производ израђен у фабрици, фабрички производ: фабрикати од силикона; од сировине до фабриката; пад цена фабриката.</p>	
<p>хвалисавац, -авца м хвалисав човек: обични ~; ~ без знања; испразни ~.</p> <p>хвалиша м в. хвалисавац: насртљив и ~; ~, весељак и прзница.</p>	<p>хвалитељ м онај који некога хвали: хвалитељи руске политике; хвалитељи ДС-а; хвалитељи Мусолинија; професионални хвалитељи.</p>	
<p>хегемон, -она м грч. неограничени господар, владар, вођа: светски ~ САД; глобални ~; Русија као ~Православља; западни хегемони ЕУ и НАТО; нуклеарни Иран као регионални ~; странка ~.</p>	<p>хегемонист(а), -е м онај који спроводи хегемонију; присталица, заговорник хегемоније: великосрпски хегемонисти; неоимперијални хегемонисти; БГ хегемонисти; планови западних хегемониста; глобални хегемонисти.</p>	
<p>хладњак м 1. уређај за хлађење расхладне воде или уља код мотора, тешког оружја и сл.: ~ аутомобила; процесор хладњака; ~ за уље; ~ на графичкој картици; ~ климе. 2. орман, сандук са уређајем за хлађење и чување намирница, фрижидер; уређај за хлађење: задњи део је најхладније место у хладњаку; отвори мали ~ и одатле извуче пиво; за дезинфекцију замрзивача и хладњака такође се користи 2% раствор.</p>	<p>хладњача ж а. просторија или зграда у којој се помоћу нарочитих уређаја одржава ниска температура ради чување лако кварљивих намирница: најважнија је изградња хладњаче; власник хладњаче; у хладњачама предузећа; ~ за месо; прерадни центар са хладњачом. б. камион, вагон, брод и сл. с таквим уређајима: приколице, полуприколице и хладњаче; камион ~.</p>	
<p>цивилизатор м (често иронично) онај који шири цивилизацију: неки варвари могу бити културнији од европских цивилизатора; „цивилизатори” Балкана; самопроглашени цивилизатори; шминка цивилизатора; вајни цивилизатори и демократе.</p>	<p>цивилист(а) м правни стручњак за цивилно (грађанско) право: српски цивилисти и стручни носиоци правосудних функција; парничне судије цивилисти.</p>	

црница ж 1. црна земља која обилује хумусом; хумус: плодна ~. 2. агр. (у атрибутој служби) назив за разне врсте воћа црне, тамне боје: крушка~; трешња ~.	црнка ж 1. женска особа црне косе и пути: лепа ~; атрактивна ~. 2. зоол. врста патке: патка~; пловка ~.	црнкиња ж а. женска особа црне расе: црнкиње и белкиње. б. припадница етничке групе црне расе у САД, Афроамериканка.
цртало с гвоздени нож на плугу који при орању реже, пара земљу; уп. цртати (1): на плужно тело и рам плуга постављају се помоћни радни делови: ~, претплужник, перо; предња ивица плужног тела или ~.	цртач , -ача м онај који црта (ликове, предмете и сл.): ~ стрипова; мајстор ~; ~ илустратор; технички ~; ~ знакова на путу; ~ и аниматор; ~ графита.	
чекалиште с а. место где се чека (обично превоз): ~ код аутобуске/железничке станице; путници на чекалишту под отвореним небом. * б. просторија у којој крмаче бораве пре него што се опрасе: у петој недељи супрасности, крмаче се премештају у ~; објекат прасилишта, објекат това, објекат чекалишта.	чекаоница ж просторија одређена за чекање: ~ на железничкој станици; ~ у дому здравља; ~ у амбуланти; ~ код зубара; ~ дома здравља; ~ Националне службе за запошљавање; судска ~; на шалтерима и у чекаоницама.	
чистачица ж жена чистач (1): радно место чистачице; ~ у болници; ~ у школи; плата чистачице.	чистилица ж справа, уређај за чишћење: машина ~; 60 радника са чистилицама и камионима; чистилицама се уклањају прашина и нечистоће; ~ за прозоре; ~ за одржавање путева.	
читатељка (читатељица) ж жена читалац: читатељка магазина Стори; читатељка магазина „Лепота и здравље”; читатељка портала Жена; читатељка романа; верна читатељка; драга читатељица; верна читатељица.	читачица ж женска особа читач (2 и 3): ~ мисли; ~ снова; ~ вести; унајмити читачицу.	
шеталица ж * 1. направа, средство које помаже при ходању, шетању: ходање деце у шеталицама; беби ~; баба са шеталицом; инвалидска колица, шеталица, штаке; патике шеталице. 2. клатно, њихалица на зидном сату: ~ на зидном сату. * 3. жарг. део навијачке кореографије на трибини, платно са фотографијом или поруком које се помера, шета по трибини: Делије су рашириле шеталицу; у позадини шеталице на северној трибини Маракане.	шетачица ж женска особа шетач: шетачице на обали; тркачице, шетачице, цогерке; мајке шетачице.	
шећерана ж фабрика шећера: ~ у Црвенки; директор шећеране; приватизација шећеране.	шећерница ж посуда, кутија у којој се држи шећер: сланици, шећернице, вазе; проверио је лично да ли је ~ пуна.	

Табела 9: Лексеме у односу потпуне паронимије

У овој табели налазе се, дакле, лексеме чија су сва значења на неки начин у односу паронимије, с тим да се степен паронимијске везе, односно семантичке блискости разликује од примера до примера, при чему је у појединим случајевима она на први поглед очигледна, док је у другим различитим семантичким процесима замагљена (али не и прекинута), због чега се такви примери приближавају само творбено повезаним лексемама. Према томе, и у оквиру саме ове категорије постоје прототипични и мање типични примери потпуних паронима. У складу са критеријумима које смо на почетку овог поглавља поставили (в. т. 2.3), у овој групи нашле су се лексеме које испуњавају све најважније услове паронимичности – семантичку везу (додуше, понекад доста ослабљену), прототипичност суфикса, припадност истој категорији стварности или концептуално сродним категоријама, проред, наравно, истог корена и припадност истој врсти речи. У овој групи нашле су се и лексеме код којих је процес

десинонимизације извршен до краја, с тим да неки од тих примера отварају нова занимљива питања. Има, наравно, и случајева где не можемо говорити о прототипичности суфикса јер су лексеме које су предмет разматрања као готове форме преузете из страних језика, као и оних где семантичка блискост можда није у потпуности јасна на основу речничких дефиниција, већ захтева парафразу на основу које би било јасније да се лексеме саодносе са истим појмом (нпр. **експонат** *изложени предмет (на изложби, у музеју и сл.)* и **експонент** *онај који ради по нечијем налогу и заступа његове интересе, заступник, повереник* → **експонат** = предмет који је негде изложен и **експонент** = човек који је у име некога или нечега изложен: *експонент власти, експонент националистичких идеологија, експонент руске политике, експонент невладиних организација, експонент Милошевићевог режима* и сл.). Саодношење значења потпуних паронима графички се може представити на исти начин као код потпуних синонима (с тим да, наравно, лексеме и овде могу имати више од два значења):

Графикон 11: Саодношење значења лексема у односу потпуне паронимије

4.1.5.1. Подела потпуних паронима према настанку паронимијског односа: примарни и секундарни (индуковани пароними). Из угла настанка паронимијске везе, у зависности од тога да ли су разматране лексеме и у консултованим речницима представљене као пароними²⁴⁷ или су у тај однос ступиле процесом десинонимизације синонима, синопаронима или паросинонима, примере из ове категорије поделили смо на две веће групе: **примарне** и **секундарне (индуковане) парониме**, при чему у оквиру обе наведене групе постоје и уже скупине.

У **примарне** парониме спадали би примери попут *административац – администратор, академицац – академик, алпинац – алпинист(а), атлет(а) – атлетичар, баријера – барикада, бронхије – бронхиоле, вежбалице – вежбаоница, гледиште – гледалиште, дворанин/дворјанин – дворитељ, демонстрант – демонстратор, детектив – детектор, дизаличар – дизач, држалац – држач, евангелик – еванђелист(а), електричар – електроничар, ескадра – ескадрила – ескадрон, естет(а) – естетичар, жупан – жупник, залагаоничар – залагач, збориште – зборница, игралиште – играоница, инжењер – инжењерац, капелан – капелник, књижара/књижарница – књижница, књижар – књижничар, колонизатор – колонист(а), командант – командир, конструктивист(а) – конструктор, критизер – критичар, легатар – легатор, логораиш – логорник, љубимац – љубитељ, мандатар – мадатор, млазник – млазница – млазњак, модернизатор – модернист(а), мучилиште – мучионица, одмаралиште – одмориште, осигуравач – осигурач, неваљка – невачица, писар – писац – пискарало, показатељ – показивач, полигам – полигамист(а), политикант – политичар, послужилац – послужитељ, практикант – практичар, пределица – пределиља, председниковица*

²⁴⁷ Реч је, дакле, о примарним паронимима у односу на консултоване речнике (РМС и РСЈ), што, наравно, не мора значити да у неком од старијих или историјских речника није забележен другачији однос.

– председница, представљач – представник, просац/просилац – просјак, просветар – просветитељ, псалмист(а) – псалтирац, равналица – равњача, радикалац – радикалист(а), распусник – распуштеник, ревизионист(а) – ревизор, репрезентант – репрезентативац, реформатор – реформист(а), робијашица – робиња/ропкиња, свирац – свирач, семенар – семенкар, сепаратист(а) – сепаратор, скакалиште – скакаоница, спиритист(а) – спиритуалист(а), споменар – споменик – споменица, старионар – старионац, стипендист(а) – стипендитор, судилиште/судиште – судница, тотализатор – тоталитарац/тоталитарист(а), трасант – трасат, фабрикант – фабрикат, хвалисавац/хвалиша – хвалитељ, хегемон – хегемонист(а), цивилизатор – цивилист(а), чекалиште – чекаоница, чистачица – чистилица, шећерана – шећерница и сл. Све наведене лексеме су, дакле, и у речницима представљене као пароними.

У другу групу, тј. у секундарне парониме спадали би примери као што су: анализатор – аналитичар, белка – белкиња, божићњак – божићњар, бројач – бројилац, будилица – будница, везач – везивач, водилица – водиља – водитељка/водитељица, возар – возач, глодалица – глодало – глодач, давалац – давач, дојиља – дојкиња, економ – економист(а), емпирик – емпирист(а), забављач – забавник, известилац/известитељ – извеишач, издавалац – издавач, истраживач – истражилац, калкулант – калкулатор, капетан – капитен, ковачница – ковница, коњар – коњушар, лекарка – лекарица, ловица – ловка – ловкиња, млекарница – млекуља, молиља – молителка, музара – музичка, носач – носилац, одојак – одојче, оријенталац – оријенталист(а), папучар/папучић – папуција, пивара – пивница, позивалац – позивар, помагало – помагач, прималац /приматељ – примач, провалник – проваљивач, рецептор – рецепијент, секретарица – секретарка, селектор – селекционар, сниматељ – снимач, стругар – стругач, тералац – терач, црница – црнка – црнкиња, шеталица – шетачица итд.

4.1.5.1.1. Примарни пароними. У оквиру примарних паронима можемо такође издвојити две подгрупе: у првој су они паронимски парови или паронимски низови код којих није дошло ни до каквих семантичких промена у односу на стање представљено у речницима, док је у случају друге подгрупе однос или остао у потпуности непромењен упркос извесним променама које су обе лексеме или једна од њих претрпеле или су лексеме из непотпуних паронима прешле у потпуне, иако су и у речницима у својим примарним семантичким реализацијама биле пароними.

4.1.5.1.1.1. Примарни пароними без семантичких промена. У првој групи налазе се, дакле, они парови или низови у којима лексеме нису претрпеле апсолутно никакве семантичке промене, и то су углавном, што је и очекивано, они парови или низови који су састављени од моносемантичних лексема или оних са мањим бројем значења. На пример:

- **bronхије** (две цеви на које се рачва душник, огранци душника, душнице) и **bronхиоле** (крајњи огранци бронхија);²⁴⁸
- **дворанин/дворицац** (високи дворски службеник; особа из владареве пратње, дакле – онај који двори владара) и **дворитељ** (онај који двори, послужује у некој установи; послужитељ, слуга);
- **демонстрант** (учесник у демонстрацији, дакле – онај који демонстрира своје незадовољство, протестује) и **демонстратор** (онај који за време предавања или наставе приказује очигледне примере, илустрације; студент који помаже наставнику при практичним вежбама, односно демонстрира градиво);
- **евангелик** (припадник хришћанске вере која за основу узима Библију, протестант, односно проповедник (ј)еванђеља) и **евангелист(а)** (сваки од четири писца (канонских) (ј)еванђеља);

²⁴⁸ Код ових лексема можемо рећи и да се однос паронимије преплиће са односом меронимије, будући да су бронхиоле заправо део бронхија.

- **жупан** (1. ист. поглавар жупе, старешина племенске државе; уп. жупа (2). 2. ист. назив за носиоце локалних власти, представнике племства; сеоски поглавар, кнез) и **жупник** (католички свештеник који управља жупом, парохијом);
- **инжењер** (технички стручњак са факултетском спремом; звање које се добија завршетком студија на неком техничком факултету) и **инжењерац** (војник или официр у инжењерији²⁴⁹);
- **књижар** (онај који се бави продајом књига; онај који се поред продаје бави и издавањем књига, издавач) и **књижничар** (стручни службеник у књижници, који је дужан да књиге чува и издаје, библиотекар);²⁵⁰
- **командант** (заповедник веће војне формације, установе, територијалне области, војне операције и сл.: ~ пука, ~ флоте, ~ округа) и **командир** (старешина, заповедник неке мање војне јединице: ~ чете, ~ вода);
- **конструктивист(а)** (присталица, следбеник конструктивизма) и **конструктор** (онај који конструира, прави конструкцију нечега, градитељ: ~ авиона);
- **критизер** (онај који непрестано све критикује, који у свему види само лоше стране, непринципијелни критичар) и **критичар** (**а.** онај који анализира и оцењује, просуђује вредност неког научног, уметничког и сл. дела, концерта, представе, изложбе и сл.; онај који се професионално бави критиком; уп. критика (2). **б.** онај који износи, исказује, изражава негативан став, негативно мишљење о некоме или нечему, који критикује некога или нешто);²⁵¹
- **легатар** (онај који прима легат¹ (б), онај у чију је корист учињен легат) и **легатор** (онај који оставља, даје легат, завешталац, опоручитељ);
- **логораиш** (логорски затвореник, заточеник) и **логорник** (чин у бившој усташкој војсци; старешина у усташкој организацији, онај који је у НДХ био на челу усташког логора);²⁵²
- **модернизатор** (онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто) и **модернист(а)** (присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности);
- **полигам** (грч. муж који има више жена) и **полигамист(а)** (присталица полигамије);
- **предилица** (машина за израду и обраду пређе) и **предиља** (она која преде, преља; текстилна радница која израђује пређу);
- **председниковица** (председникова жена) и **председница** (женска особа председник);²⁵³

²⁴⁹ Инжењерија је, према РСЈ, род војске који се бави грађевинским и техничким пословима.

²⁵⁰ Примери из корпуса показују да се лексеме *књижничар* и *библиотекар* не могу сматрати синонимима, како до стоји у дефиницијама РМС и РСЈ, јер да међу овим појмовима не постоји разлика, не би се јављали примери попут *библиотекари* и *књижничари Народне библиотеке Стеван Сремац, библиотека има три запослена: два књижничара и једног библиотекара* и сл.

²⁵¹ И у овом примеру видимо уплитање хипонимије, тачније таксонимије у паронимске релације, будући да је *критизер* врста *критичара*, односно да је то непринципијелни критичар, критичар који непрестано некога или нешто, обично без аргумената. Када желимо да кажемо да је критика некоме занимање или да аргументовано, оправдано некога или нешто критикује, употребљавамо лексему *критичар*, а не *критизер* (уп. *критичари власти* и *критизери власти*).

²⁵² Део дефиниције *онај који је у НДХ био на челу усташког логора* РМС и РСЈ не дају, због чега је семантичка веза између лексема *логораиш* и *логорник* непрозирна, али смо га пронашли на хрватском сајту jezikoslovac.com, на којем пише и да је ова реч изведена од лексеме *логор*.

²⁵³ Морамо напоменути да већина примера овог типа спада у архаичне парониме јер се разлика између жене некога ко врши радњу или функцију и жене која врши ту исту радњу или функцију углавном изгубила. Разлика између *председниковице* и *председнице* очувала се у корпусу до данас пре свега захваљујући изванјезичким разлозима, тачније захваљујући Драгици Николић, супрузи бившег председника Томислава Николића. О њој се врло често дискутовало и коментарисало на порталима, при чему се лексема *председница* у њеном случају није могла употребити јер ту функцију није ни вршила.

- **репрезентант** (онај који некога или нешто репрезентује, представља, заступа)²⁵⁴ и **репрезентативац** (представник одређене земље на неком спортском такмичењу, члан државне репрезентације);
- **семенар** (човек који производи и продаје семе) и **семенкар** (човек који продаје семенке);
- **спиритист(а)** (онај који се бави спиритизмом) и **спиритуалист(а)** (следбеник спиритуализма);
- **стипендист(а)** (онај који прима стипендију) и **стипендитор** (онај који некога стипендира, даје стипендију);
- **трасант** (особа која издаје меницу, трату на другу правну особу) и **трасат** (особа на коју је меница вучена, трасирана и којој трасант налаже да плати означену суму) итд.

Као што се из наведених примера може закључити, велики део ове групе чине позајмљенице из страних језика или лексеме грађене од страних основа, па је и очекивано да овакве речи немају богату значењску структуру. У групу примарних паронима спадају и љубитељка/љубитељица – љубимица, млазник – млазница – млазњак, монтер – монтирач, просац/просилац – просјак, радикалац – радикалист(а), свирац – свирач, сепаратист(а) – сепаратор, скакалиште – скакаоница, споменар – споменик – споменица, старинар – старинац, тотализатор – тоталитарац/тоталитарист(а), фабрикант – фабрикат, хвалисавац/хвалиша – хвалитељ и сл. (в. дефиниције и примере у Прилогу).

4.1.5.1.2. Примарни пароними са семантичким променама. Са друге стране, изван број паронимски парова или низова претрпео је бар неку семантичку промену, иако су ове лексеме, као што смо већ напоменули, и у речницима представљене као пароними у својим примарним значењима.

1) Развој нових значења. У једној групи примера лексеме су развијале нова значења, што је само додатно учврстило или, ређе, ослабило већ постојећи однос паронимије. На пример, лексема *алпинац* се у РМС дефинише као *војник у планинској јединици*, односно као *војник који служи у јединици обученој за алпинско ратовање* у РСЈ, док се лексема *алпинист(а)* у оба речника дефинише као *онај који се бави алпинизмом, планинар*. Подаци из електронског корпуса, међутим, показују да се лексема *алпинац* најчешће употребљава да означи онога ко се бави алпским скијањем, чиме су сада оба значења лексеме *алпинац* у односу паронимије са јединим значењем лексеме *алпинист(а)*: *онај који се бави алпским скијањем* : *онај који се бави алпинизмом* и *војник који служи у јединици обученој за алпинско ратовање* : *онај који се бави алпинизмом*. Такође, и лексеме *електричар* и *електроничар* представљене су у РМС као пароними: *електричар – стручни радник за послове на електричним инсталацијама* и *електроничар – стручњак за електронику*. Паронимијска веза између ове две именице заснива се на такође паронимијском односу који постоји између њихових мотивних именица *електрика* и *електроника*, као и придева од њих изведених – *електрични* и *електронски*. Да између ових лексема и појмова њима означених није увек лако повући јасну границу, сведочи и ново значење лексеме *електричар*, забележено и у РСЈ, које гласи: *музичар који свира на електронским инструментима*, где, дакле, из дефиниције видимо да *електричар*, а не *електроничар*, свира на електронским инструментима. Однос паронимије додатно је учвршћен и новим, у речницима незабележеним, значењем лексеме *естетичар – естетски хирург или козметичар, онај који врши естетске интервенције* – која је својим примарним значењем (*онај који се бави естетиком као науком, теоретичар уметности*) већ била у односу паронимије са једнозначном лексемом *естет(а) – онај који све посматра и просуђује са естетског становишта; онај који има смисла за лепо, човек од укуса*. Сличан је случај и код лексема *осигуравач* и *осигурач*, које су у однос паронимије ступале значењима *установа, организација или особа која уговара послове осигурања имовине и лица* : **1.** ел. део *електричне инсталације*

²⁵⁴ Иако је ни РМС ни РСЈ не бележе, у овом значењу се знатно чешће јавља *репрезент* (641 пример у електронском корпусу).

или уређаја који прегореванем аутоматски прекида струјно коло у случају прекомерног повећања напона електричне струје, кратког споја или др. квара. **2.** уопште направа или део направе који служи као осигурање за сигурно функционисање, остајање и сл. неког механизма, склопка и др., а овај однос је додатно оснажен новим значењем лексеме осигурач – онај који нешто осигурава, чува, гарантује за нешто (нпр. осигурач признања Косова). Ново значење развила је и лексема уводник (део који служи за увођење нечега: бочни уводници ваздуха, уводник за кабл, пластични уводник), па сада уводителј означава некога ко уводи негде (уводителј у свет мртвих, уводителј верних у тајну покајања) или је нешто ново увео, имплементирао (уводителј законитости), уводник означава чланак који уводи у новине, часопис (редакцијски уводник, одломак из уводника, уводник о предизборном простаклуку) или део, механизам који нешто уводи, док уводничар примарно означава онога ко има уводну реч, ко први говори (уводничар на седници, уводничар панела, уводничар стручног скупа, уводничари на округлом столу, уводничар на конференцији)²⁵⁵ или писаца уводних чланака (уводничари Данаса, уводничар и колумниста).

Међутим, код лексема залагаоничар (власник залагаонице, дакле – онај који узима нешто у залог) и залагач – онај који даје ствари у залог однос паронимије је, чини нам се, ослабљен развојем новог значења лексеме залагач: онај који се залаже за нешто (нпр. залагачи за људска права, принципијелни залагач и сл.) јер се ово значење семантички још више удаљава од значења лексеме залагаоничар, а слично је и код лексема држалац и држач, будући да је лексема држалац развила значење онај који нешто негује, одгаја: држалац стоке.

2) Губљење старих значења. С друге стране, одређене лексеме губиле су нека своја архаична значења, или их барем електронски корпус у њима није потврдио, и таквих је случајева знатно већи број. Рецимо, лексема атлет(а) се у Шестотомнику дефинише као **1.** такмичар у гимнастичким играма старих Грка. **2.** спортски борац велике физичке снаге и увежбаности. *фиг. снажан и јако развијен човек*, а лексема атлетичар као онај који се бави атлетиком. Док се код лексеме атлетичар ништа није променило, код лексеме атлет(а) Једнотомник не бележи значење такмичар у гимнастичким играма старих Грка, што и корпус потврђује, па је сада атлет(а) пре свега човек атлетске грађе, а атлетичар спортиста који се бави само атлетиком, не било којим спортом као што је то случај са атлетом.

Своје примарно значење изгубила је и лексема вежбаљаште, код које се у РМС под бројем 1 даје дефиниција *средство за вежбање у чему*,²⁵⁶ што значи да ова лексема својим значењем место на којем се изводе спортске, војне и сл. вежбе стоји у односу паронимије са значењима лексеме вежбаоница: **1.** просторија, дворана где се изводе телесне вежбе. **2.** просторија у некој школи или институту опремљена апаратима или другим прибором за извођење вежби и огледа, с тим да је и лексема вежбаоница изгубила једно од својих значења – школа за практично вежбање и обуку будућих наставника.

До губитка значења дошло је и код других лексема: нпр. романизми ескадра, ескадрила и ескадрон означавају различите војне јединице, с тим да је ескадра састављена од бродова, ескадрила од ваздухоплова, а ескадрон од коњице. Лексема ескадра поседовала је и значење *више јединица ратне авијације*, које је било такође у односу паронимије са примарним значењем лексеме ескадрила, која означава основну формацијску јединицу у ратном ваздухопловству, дакле једну јединицу авијације, с тим да ескадрила и данас поседује значење *мања формација ратних бродова*, док је ескадра *веће одељење ратних бродова*. Губљење значења регистровано је и код лексеме колонист(а), коју РМС бележи у секундарном значењу

²⁵⁵ Иако РМС као секундарно значење лексеме уводничар бележи *в. уводицац*, а РСЈ ово значење уопште не помиње, могли бисмо рећи да је оно на неки начин ново, будући да није истоветно оном које РМС подразумева под лексемом уводицац. Дакле, није реч о некоме ко *уводи негде* или *уводи нешто*, већ о некоме ко *уводи у нешто*.

²⁵⁶ Примери попут наведеног сведочи о томе да суфикс *-иште* све ређе у изведенице уноси значење инструмента, односно средства. Лексеме које у овом значењу помиње М. Киршова (1999: 8) – *косиште* и *секириште* – веома се ретко јављају у електронском корпусу: *косиште* (8), *секириште* (1).

члан колоне, војне скупине, па се однос паронимије код лексема *колонизатор* и *колонист(а)* остварује само преко значења *онај који спроводи колонизацију (1), који подјармљује и економски искоришћује туђе земље и насељеник колоније*. Иако су значења ових лексема на први поглед нешто удаљенија, ако се боље размисли, и *колонизатор* и *колонист(а)* чине заправо исту ствар – освајају једну територију, само што то колонизатори обично чине насилним путем, ратовањем, док колонисти то чине насељавањем.²⁵⁷ Лексема *просветар* изгубила је своје примарно значење *члан организације који се брине за просвету својих чланова* и својим секундарним значењем *просветни радник* остала у односу паронимије са лексемом *просветитељ*, која има значења **1. онај који просвећује, који шири просвећеност. 2. присталица, следбеник просветитељства (2)**, с тим да и просветари и просветитељи шире просвећеност, али просветитељи не морају бити запослени у просвети.

Секундарно значење изгубила је и лексема *ревизор* и више не означава школског надзорника, па је као моносемантична у односу са такође једнозначном лексемом *ревизионист(а)*: уп. **ревизионист(а)**, -е м *присталица ревизионизма* : **ревизор** м *онај који врши ревизију, надгледа, прегледа послове, контролор*. Лексеме *цивилизатор* и *цивилист(а)* данас се саодносе само значењима *онај који шири цивилизацију* и *онај који се бави цивилним (грађанским) правом*, будући да је лексема *цивилист(а)* изгубила значење *цивил (1)*. Такође, лексема *чистилица* није забележена у значењу *мотка са четком за чишћење топовских цеви*, па се однос паронимије између лексема *чистачица* и *чистилица* остварује само на нивоу значења *жена која чисти – машина која чисти*. Лексеме као што су *баријера* и *барикада* представљене су и у речницима као пароними будући да баријера означава или неку мању препреку, преграду или неку фигуративну, апстрактну препреку (нпр. *језичка баријера, психичка баријера* и сл.), а барикада неку већу физичку препреку, блокаду, обично на улици, мосту, граничном прелазу и сл. (нпр. *барикаде на Јарињу*), с тим да су ове лексеме постале потпуни пароними након што је лексема *барикада* изгубила значење *врста друштвене игре*, које је било семантички неповезано са значењима лексема *баријера*. Слично је и са лексемама *писар*, *писац* и *пискарало*, код којих је лексема *писар* изгубила семантички удаљено значење *врста грабљиве птице из реда сокола*, па ове лексеме данас означавају онога ко нешто преписује или заводи списе у суду, администрацији и сл. у случају лексеме *писар*, онога ко пише књиге, чланке и сл. у случају лексеме *писац*, односно некога ко лоше пише, ко пише све и свашта без обдарености и моралних принципа у случају лексеме *пискарало*.²⁵⁸

3) Остале семантичке промене. Осим развоја нових и губљења старих значења, лексеме су у неким примерима претрпеле и друге семантичке промене. У ретким ситуацијама, једна од лексема у пару потпуно је променила своје значење. На пример, лексема *академац* се у оба консултована дескриптивна речника дефинише као **а. питомац војне академије. б. официр који је завршио војну академију. Међутим, подаци из електронског корпуса показују да се ова лексема користи искључиво у значењу *онај који похађа или је завршио неку академију; академски грађанин, студент*, оном које је и у РМС и у РСЈ приписано лексеми *академичар*. Будући да лексема *академичар* излази из употребе (што је квалификатором заст. и означено у РМС, премда у РСЈ није), лексема *академац* је преузела њен семантички садржај, чиме је проширила свој, па више не означава само студенте војне академије, већ све студенте уопштено (*академци који су користили стипендије, млади академци, будући академци, према***

²⁵⁷ Сама лексема *колонизација* има два значења: **а. освајање неке територије, земље настањивањем у њој, претварање неке земље, краја у колонију: британска ~. **б. насељавање једног краја становништвом из другог краја исте земље**: ~ у Војводини.**

²⁵⁸ Пејоративна семантика лексеме *пискарало*, колико се нама чини, потиче и од самог суфикса и од мотивног глагола. Као што смо већ напоменули, истраживачи који су се бавили суфиксом *-ло* истичу да се њима, када су у питању особе, најчешће граде *nomina agentis* pejorativa (Ћорић 1978: 29), што Стевановић (1950: 186–187) доводи у везу са његовим инструменталним пореклом. Поред тога, и сам мотивни глагол *пискарати* поседује пејоративну семантику, јер, како И. Грицкат наводи, помоћу потискивања гласа *к* с краја према средини и увођењем суфикса *-ар-* – постиже [се] друго значење, значење „безначајности” радње” (2020а: 227).

оцени академица на Београдском универзитету) и стоји у односу паронимије са лексемама академик (члан академије наука и(ли) уметности) и академичар (1. в. академик. 2. фиг. хладна, уштогљена особа. 3. онај који је у вези са Платоновом академијом).

Своје значење потпуно је променила и лексема *печењара*, која се у РМС дефинише као ков. *врста посуде, шерпа, шерпења, кастрола за печење*. Иако би се и у овом значењу могла посматрати као пароним лексема *пекара* и *пецара*, будући да се, као што смо у уводном делу овог поглавља показали, посуда некада може концептуализовати као место, однос паронимије додатно је ојачан променом значење лексеме *печењара*, која је у корпусу забележена само у значењу *занатска радња за печење меса и продају меса*, с обзиром на то да је *пекара* радња за производњу и продају хлеба и пецива, а *пецара* просторија у којој се пече ракија.²⁵⁹

У појединим примерима ништа се суштински по однос лексема није десило осим што је у оквиру полисемантичке структуре једног од парњака дошло до ротације значења: нпр. лексема *слављеник* се у РСЈ дефинише као 1. *онај који се слави, кога прослављају*. 2. *онај који слави, који прославља нешто*, док је у електронском корпусу знатно чешћа употреба секундарног значења, мада је граница између ова два значења у неким примерима веома танка. На пример, ако се лексема *слављеник* јавља у контексту прославе рођендана, у питању је и особа која нешто слави и особа коју тога дана други прослављају, док је, са друге стране, разлика јасна када су у питању светитељи или неки неживи појмови (*данашњи слављеник, Свети Сава, слављеник планета Земља : слављеници Светог Николе*). Исти случај имамо и код лексема *показатељ* и *показивач*. И у РМС и у РСЈ ове лексеме се слично дефинишу: *показатељ* је оно чиме се показује слика о току, развоју нечега; број, графикон и сл. којим се показује резултат нечега, а *показивач* примарно особа која нешто показује, док секундарно означава справу која показује величину, брзину, снагу и сл. У електронском се корпусу, међутим, ова лексема доминантно јавља у значењу справе (*показивач правца, показивач брзине, радарски показивач, показивач притиска уља, показивач правца ветра, показивач горива*) или уопште нечега што служи за показивање (*показивач миша, показивач у књизи*), док се у значењу особе веома ретко јавља.

Занимљив је развој односа значења међу лексемама *грејалица* и *грејач*. Наиме, лексема *грејалица* је у РМС дефинисана као *справа, апарат за грејање просторија (електричном струјом, плинком или паром); радијатор*, а *грејач* као *справа, апарат за загревање (нечега)*. Разлика је дакле, према овом речнику, у томе што је *грејалица* справа за грејање само просторија, док је *грејач* такође справа, апарат али за грејање било чега, односно нечег неодређеног. У Једнотомнику је ситуација другачија: **грејалица** ж а. *справа, апарат или уређај за грејање, загревање просторија; уређај за брзо загревање хране, течности и сл.:* електрична ~, плинска ~, парна ~; шпиритусна ~, ~ за послужено јело. б. в. *термофор* и **грејач**, -ача м део, *елемент справе, уређаја за грејање који зрачи, одаје топлоту; уређај за грејање: ~ у вентилатору, ~ у пегли; ~ за воду*. Као што се из наведених дефиниција може видети, иако значења нису посебно издвојена, у РСЈ је *грејалица* примарно апарат за грејање и просторија и других ствари (попут хране, течности и сл.), док се секундарно односи на термофор, а *грејач* је део уређаја за грејање или сам уређај за грејање (иако ни овде значења нису посебно издвојена). Подаци из електронског корпуса, најзад, показују да је *грејалица* справа која служи искључиво за загревање просторија, док је *грејач* примарно део апарата за грејање (некада и део саме грејалице: *грејач на кварцној грејалици*), а секундарно апарат за загревање нечега

²⁵⁹ Разматрајући неологизме попут *сендвичара* и *палачинкара*, М. Шипка (1997: 11–13) наводи да лексема *печењара* означава оно што се обично звало *печењарница*, уз извесну разлику: у *печењарници* се служи у првом реду месо, док је нова *печењара*, по Шипкином мишљењу, киоск за кикирики, семенке, кокице и сл. Електронски корпус, међутим, показује да лексема *печењарница* данас није у активној употреби, док се *печењара* користи искључиво у значењу занатске радње у којој се пече и продаје месо.

(грејачи воде за базен, грејачи за флашице, грејач седишта, грејачи на задњем стаклу) или просто предмет који служи за грејање нечега (грејачи за уши).

4.1.5.1.1.3. Закључак у вези са примарним паронимима. Важно је још једном нагласити да сви примери које смо у овој групи представили, као и њима слични, припадају категорији примарних паронима, односно међу члановима ових паронимијских парова или низова никада није било односа синонимије, ни на нивоу примарних ни на нивоу секундарних значења, већ су чланови ове скупине и у консултованим речницима и у електронском корпусу у односу потпуне паронимије, уз изузетак неколико примера који су из групе непотпуних паронима прешли у потпуне. У сваком случају, према подацима из речника, примери из ове категорије никада нису били ни прави ни неправни синоними. У оквиру групе примарних паронима издвојили смо две уже скупине: у првој су они паронимски парови и низови који нису претрпели никакве семантичке промене, па подаци из електронског корпуса само потврђују стање фиксирано у речницима. Највише примера из ове скупине чине лексеме страног порекла или оне које су изведене од стране творбене основе. У другој скупини налазе се примарни пароними који су и поред различитих семантичких измена (развој новог значења, губљење застарелих значења, промена редоследа значења у полисемантичкој структури) који су били и остали у односу паронимије, која је само додатно оснажена или ослабљена у зависности од броја значења која ступају у овај однос. Примарни пароними веома су разноврсни и када су у питању суфикси којима су грађени и када је посреди њихова тематска припадност.

4.1.5.1.2. Секундарни (индуковани) пароними. Другачији је случај са групом која следи, а у којој се налазе паронимијски парови и низови настали десинонимизацијом. И примере из ове категорије поделили смо на две групе, у зависности од тога да ли су лексемама у односу синонимије биле примарне или секундарне семантичке реализације.

4.1.5.1.2.1. Десинонимизација неправних синонима. У случају десинонимизације лексема код којих је постојао однос неправне синонимије, реч је о преласку парова или низова из класе паросинонима у класу потпуних паронима и тај процес је обично текао једноставније, најчешће губљењем заједничког значења. Такав пример имамо код многих лексема. Рецимо, лексема *браник* изгубила је секундарно значење *бранилац*, *заштитник*, које као фигуративно под бројем 2 даје Шестотомник, па сада означава само заштитни бедем или различите предмете који бране, односно штите, док *бранилац* и *бранитељ* означавају само особе које бране, уз извесне разлике које и међу њима постоје. Дакле, *бранитељ* је онај који некога или нешто уопштено брани и чува, *бранилац* је примарно онај који некога брани пред судом, а *браник* је бедем или предмет који служи за одбрану нечега. Даље, грецизам *економ* изгубио је секундарно значење *економист(а)*, које РМС бележи као последње (2. в) значење, чиме су се ове лексеме у потпуности разједначиле, чак и семантички прилично удаљиле, будући да *економ* сада има значења 1. *службеник који се брине о набавци, чувању и расподели потрошног материјала (у предузећу, установи, војној јединици и сл.):* ~ болнице, клупски ~. 2. *а. управник већег пољопривредног газдинства; пољопривредни стручњак, агроном. б. онај који води неко имање, домаћинство, домаћин; онај који рационално рукује имовином:* добар ~. Такође, лексема *забавник* изгубила је своје секундарно значење *забављач* (које региструју и РМС и РСЈ, први са квалификатором *индив.* и упућеницом *в. забављач*, а други без ичега), а задржала своје примарно *лист забавног карактера*. Стога је данас *забављач* човек који забавља, а *забавник* часопис који забавља. Овде се у међувремену појавио и универб *забавњак*, који означава забавну песму и оног који изводи забавне песме и која се може сматрати паронимом наведених лексема јер има уопштено значење *нешто што забавља или неко ко забавља*.

Процес разједначавања губитком заједничког значења одвио се и код лексема *капетан* и *капитен*. Наиме, као једно од секундарних значења лексеме *капетан* и у РМС и у РСЈ јавља се значење *капитен* (РМС 4. спорт. = капитен *вођа момчади у спортским удружењима*; РСЈ 4. спорт. *в. капитен*). Семантичка веза која између ових лексема и данас постоји јесте чињеница да обе лексеме означавају некога ко је на челу, ко управља нечим, ко је главни негде (*капетан*

у војсци, на броду, у авиону или на пристаништу, а *капитен* у спортској екипи, тиму), а ова веза потиче из латинског корена *caput, capit* – глава.²⁶⁰ И у српском језику лексема *глава* развија значење *личност која руководи, управља, старешина, руководилац, вођа*, што омогућава да се семантичка веза међу овим лексемама осећа и данас, иако је из угла синхроније формална веза можда замагљена и савременим говорницима непозната.

Укрштање значења забележено је и код лексема *ловица, ловка* и *ловкиња*, које се у РМС дефинишу на следећи начин: **ловица** ж **1. а.** она која добро, вешто лови (*мачка и др.*). **б.** женска особа, *ловац*; исп. *ловкиња*. **2.** *ловачка пушка*; исп. *ловница (а)*. **3.** *дечја игра скривања и хватања*, **ловка** ж **а.** *ловица (2)*. **б.** *мишоловка, ловкиња ж женска особа ловац*. Електронски корпус, с друге стране, показује да су се ове лексеме разједначиле, односно да су изгубиле значења у којима су биле синонимичне, па тако *ловица* означава само *мачку (и сл. животињу) која вешто, добро лови*, *ловка* је задржала значење *направе помоћу које се лови*, док се код лексеме *ловкиња* ништа није мењало, па она и данас означава *жену која лови*, премда се све три лексеме у корпусу веома ретко јављају.

Ту су, наравно, и многи други примери који су се разједначили губљењем синонимичних значења: *млекарица* и *млекуља* (где је лексема *млекарица* изгубила секундарно значење *млекуља*); *музара* и *музиља* (где је именица *музара* изгубила значење *она која музе*, а задржала само *крава, овца, коза и сл. која се музе, која даје млеко* и фигуративно значење *онај од којег се, одн. оно одакле се извлачи стална материјална корист, непресушни, неисцрпни извор прихода*, мада се и ту у највећем броју примера јавља уз лексему *крава*, дакле – као израз *крава музара*);²⁶¹ *пивара* је у РМС забележена и у значењу *гостионица у којој се точи пиво*, што је данас значење резервисано искључиво за лексему *пивница*, док *пивара* означава фабрику пива; лексема *помагало*, у значењу *помоћно средство*, јавља се у РМС као значење **1. б.** лексеме *помагач*, с тим да корпус не показује овај однос синонимије, већ се лексема *помагало* јавља у колокацијама попут *сексуална помагала, медицинска помагала, ортопедска помагала, офталмолошка помагала, кухињска помагала, инвалидска помагала*, а *помагач* у значењу *онај који помаже некоме (помагачи окупатора, помагачи криминалаца, налогодавци и помагачи, помагачи слепих и глувонемих, страни помагачи, помагачи хаших бегунаца и сл.)* и, врло ретко, у незабележеном значењу *материја која нешто потпомаже*: *помагачи хормона* и сл.

Важно је, дакле, запазити да се у случају свих наведених примера процес разједначавања неправих синонима и њихов прелазак у класу паронима одвијао простим губљењем заједничког, синонимичног значења, за разлику од примера који следе.

У неким примерима, процес десинонимизације код лексема које су у односу синонимије биле у својим секундарним значењима или у секундарном једне и примарном значењу друге лексеме није текао простим губљењем заједничког значења, већ су се дешавале и неке друге семантичке промене, попут појаве нових значења или промене распореда у значењској структури. На пример, према подацима из речника, лексеме *возар* и *возач* имају богате значењске структуре које се неким својим деловима укрштају, односно нека њихова секундарна значења су у односу синонимије: РМС – **возар**, -ара м **1.** онај који се стара о возу, који управља њим или га покреће. **а.** онај који ради с теретним колима, *кочијаш*. **б.** *веслач на чамцу или на скели*. **в.** *војн. војник који се стара о топовској или коморској запрези*. **2.** *возач (1) и возач, -ача м 1. онај који вози, који управља моторним или сличним возилом (шофер, стројовођа, машиновођа и др.)*. **2.** *возар (1а и б)*; РСЈ – **1. а.** онај који управља запрежним

²⁶⁰ Податак је преузет са сајта Оксфордског речника (<https://www.lexico.com/definition/captain>). Такође, на основу речничког чланака лексеме *captain* из овог речника добијамо податак да се у енглеском језику ова лексема користи у значењима наших лексема *капетан* и *капитен*, односно да не постоји посебна лексема за онога ко је главни у спортском тиму.

²⁶¹ Са лексемом *музилица* су од почетка у односу паронимије јер ова лексема није ни забележена у неком другом значењу осим *уређај за мужу крава, уређај којим се музе*.

колима, кочијаш. **б.** онај који управља чамцем или скелом, веслач на чамцу или на скели. **в.** вој. војник који се стара о топовској или коморској запрези, коморџија. **2. в.** возач (1) и **возач**, -ача м **1.** онај који управља моторним и сл. возилом (шофер, машиновођа, моторциклиста, бициклиста и др.). **2. в.** возар (1а и б). **3.** онај који служи за вучу, који добро вози, вуче (о коњу или волу). О односу између ове две лексеме и у прошлости је доста писано. Наиме, М. Шипка је у раду посвећеном управо односу међу овим лексемама изнео неколико занимљивих чињеница. Он наводи најпре, још 1962. године, да је лексема *возар* стара реч и да се ретко чује чак и по селима и да већина омладине не зна да она означава човека који вози лађу, веслара, као и да је то значење имала у Вуковом Рјечнику. Он такође додаје да се ова лексема „s nešto izmijenjenim značenjem i danas чује” и да је возар „danas човек који tjera запреžno возило, који vozi što na kolima” (1962: 62). Поред тога, аутор истиче да је занимљиво да су се људи који су обављали тај посао у Вуково време називали и *возачи*, што и сам Вук потврђује. На крају чланка, М. Шипка наводи да данас лексема *возач* има своје посебно значење и да се у новије време користи да означи онога ко управља моторним возилом и да је, према томе, разлика између речи *возар* и *возач* у томе што *возар* означава онога ко управља *запрежним* возилом, а *возач* онога ко управља *моторним* возилом (Шипка 1962: 62). На овом примеру види се права сврха десинонимизације, односно ови примери одлично показују како језик тежи прецизирању израза и како прати ванјезичке прилике. Док су постојала само запрежна кола, лексеме *возар* и *возач* означавале су исти појам (поред тога што је *возар* означавао и веслара), али када су се појавила и моторна кола, лексема *возач* се специјализовала за ово значење. Све ређом употребом чамаца и запрежних кола као превозних средстава, и сама лексема *возар* почела је да нестаје из језика. О односу између ове две лексеме И. Грицкат (2020: 343) истиче да „према Речнику САНУ између *возар* и *возач* постоје мале „унакрсне” разлике, утолико што су значења „онај који управља колима, кочијаш” и „онај који тера чамац или скелу” ближа уобличењу *возар* него *возач*, док је „војник који се стара о топовској запрези, коморџија” везано само за *возар*, а „управљач моторног возила” и „запрежно грло које служи за вучу” – само за *возач*”. Подаци из електронског корпуса показују да су се, осим неких застарелих значења, и ове унакрсне разлике изгубиле, па се за оног који вози запрежна кола или чамац употребљава само лексема *возар* (*возар* и *оба коња*, *коњушари*, *возари*, *шинтери*, *возари су шибили своје коње*, *возар је кочијаш*, *лађари*, *возари и скелеџије* и сл.), а за оног ко управља моторним возилима само *возач* (*возач аутобуса*, *професионални возач*, *возач аутомобила*, *возачи моторних возила*, *возач Формуле 1*, *обука возача* итд.). Корпус, међутим, показује још једну занимљиву чињеницу у вези са лексемом *возар*. Наиме, ова лексема је у свом новом значењу реактуелизована, односно поново је „оживела”. Тежња за прецизирањем језичког израза, посебно у административном дискурсу, довела је до тога да се ова лексема веома фреквентно јавља у различитим уговорима, где се под *возарима* подразумевају шпедитери, односно они који превозе неку робу, којима је занимање да нешто превозе, па се у електронском корпусу јављају примери попут *возар је лице које је закључило уговор и издало теретницу или ваздухопловни теретни лист за превоз робе*, *превозник (возар) је лице које обавља транспортну услугу као своју делатност*, *возар или шпедитер, транспортне компаније – возари*, *доставља возар (превозник робе)*, *прималац робе и возар*, *одговорност возара*. Дакле, за разлику од „обичних” возача, који возе из најразличитијих разлога, *возари* возе како би превезли неку робу и некеме је доставили.

Такође, *бројач* се у РМС дефинише као **1.** онај који броји. **2.** справа за бројење, а слично је и у РСЈ: **1.** онај који броји нешто; службеник који броји новац. **2.** техн. справа, апарат за бројање (нечега); *бројило*: ~ утрошка електричне енергије, с тим да се у синонимском делу дефиниције експлицитно јавља *бројило*. Са друге стране, *бројило* се у Шестотомнику дефинише преко лексеме *бројач*: *бројач* (2), док у Једнотомнику стоји *справа за мерење потрошње нечега* (нпр. *потрошње електричне енергије*, *плина*, *воде*): електрично ~, плинско ~, водено ~. На основу речничких чланака из оба речника видимо да је секундарно значење лексеме *бројач* у синонимском односу са значењем лексеме *бројило*. Међутим, подаци из

електронског корпуса показују да је доминантно значење лексеме *бројач* оно које се односи на апарат или апликацију која броји, а секундарно оно које се односи на човека (и то врло ретко), што значи да је дошло до ротације значења, као и да апарати на које се лексеме *бројач* и *бројило* реферирају нису исти. *Бројач* се углавном користи у спојевима *бројач (веб) посета*, *веб бројач*, *бројач новца*, *аутоматски бројач*, *бројач калорија*, *бројач пређених километара*, *бројач саобраћаја*, *Гајгеров бројач*, што значи да се њиме броје различите ствари, док се апаратом који је означен лексемом *бројило* броји искључиво *потрошња* нечега: *двотарифно бројило*, *стање на бројилима између два читавања*, *струјно бројило*, *електрично бројило*, *читавање бројила за гас*, *монофазно бројило*, *заједничко бројило за воду* и сл. Код лексема *бројач* и *бројилац* реч је о разједначавању примарних значења, при чему је лексема *бројилац* у савременом српском језику задржала само своје секундарно значење *број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима*. Судаћи по подацима из речника, код лексеме *бројилац* је најпре дошло до пермутовања значења, а затим, према примерима из електронског корпуса, до губљења значења *бројач (1)* – РМС: **бројилац**, -иоца м **1.** *бројач (1)*. **2.** мат. = бројник *горњи број разломка*, *бројитељ* → РСЈ: **бројилац**, -иоца м **1.** мат. *број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима*. **2.** в. *бројач (1)* → електронски корпус: *број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима (бројилац разломка, бројилац и именилац, бројилац 1, степен бројиоца, заједнички бројилац и сл.)*. То даље значи да су, према ономе што је до сада наведено, лексеме *бројилац* и *бројило* примарни пароними, односно њихова се значења никада нису укрштала.

Сложеније путеве десинонимизације неправне синонимије показују и лексеме попут *показатељ* и *показивач*. Према подацима из Шестотомника, лексема *показатељ* имала је два значења: **1.** *оно по чему се може добити слика о кретању, току, развоју чега; број, цифра, графикон из којих се види резултат каквога рада*. **2.** банк. *доносилац*, као и лексема *показивач*: **1.** *особа која показује нешто*. **2.** *справа која показује резултат каквог рада, кретање и сл.* Једина измена коју Једнотомник доноси јесте губљење значења *доносилац* код лексеме *показатељ*, што и електронски корпус показује. Оно што у РСЈ није показано јесте да је код лексеме *показивач* дошло до ротације значења, па она данас доминантно означава справу која нешто показује: *показивач правца*, *показивач брзине*, *превучите показивач миша*, *радарски показивач*, *показивач притиска уља*, *показивач правца ветра*, *показивач горива*, док се значење особе јако ретко јавља: *свеци су наши показивачи пута*.

Такође, до губљења секундарних синонимичних значења, уз губљење још понеких застарелих семантичких реализација, дошло је и код лексеме *црница*, *црнка* и *црнкиња*, код који данас не долази до укрштања значења, премда речници дају другачију слику њихових односа: **црница** ж **1.** *црна земља, хумус*. **2.** а. в. *црнкиња (а)*. **б.** (Црница) в. *Црнкиња (б)*. **3.** *редовница, калуђерица, монахиња*. **4.** фиг. *несрећна, јадна жена, несрећница*. **5.** зоол. в. *црнка (2)*, : **црнка** ж **1.** *женска особа црне косе и пути*. **2.** зоол. а. *врста црне змије*. **б.** в. *рапа²* и **црнкиња** ж а. *женска особа црне расе*, исп. *црница (2а)*. **б.** (Црнкиња) *припадница етничке групе црне расе у САД*.²⁶²

Најзад, у РМС значење лексеме *шетачица* (*женска особа шетач*) јавља се као секундарно значење именице *шеталица*: **1.** *клатно, њихалица на зидном сату*. **2.** *шетачица*. С друге стране, РСЈ региструје губљење овог значења код лексеме *шеталица*, али не и развој њених нових значења у којима се она доминантно јавља у примерима из електронског корпуса, а то су *направа*, *средство које помаже при ходању*, *шетању*: *ходање деце у шеталицама*, *беби шеталица*, *баба са шеталицом*, *инвалидска колица*, *шеталица*, *штаке*, *патике шеталице* и сл. и жаргонско значење *део навијачке кореографије на трибини*, *платно са фотографијом или*

²⁶² Као што се из наведених дефиниција може видети, до укрштања значења је долазило код лексема *црница* и *црнка*, са једне, и *црница* и *црнкиња*, са друге стране, што значи да су лексеме *црнка* и *црнкиња* примарни пароними, при чему прва означава жену црне косе или пути, а друга жену црне расе, односно коже.

поруком које иде преко трибине: Делије су рашириле шеталицу, у позадини шеталице на северној трибини Маракане итд.

Дакле, за разлику од примера из претходне скупине, код којих је процес разједначавања неправих синонима подразумевао просто губљење заједничког значења, примери из ове групе илуструју случајеве када је, поред поменутог губљења значења, долазило и до још неких семантичких измена, попут развоја нових или губљења постојећих семантичких реализација.

4.1.5.1.2.2. Десинонимизација правих синонима. Још сложенији процеси десинонимизације одвијали су се код лексема које су у речницима дефинисане као прави синоними, у неким случајевима чак и потпуни. У овој групи налазе се, дакле, лексеме које су из категорије синопаронима или потпуних синонима прешле у потпуне парониме. Ако погледамо, на пример, лексеме *анализатор* и *аналитичар*, видећемо да су оне у РМС синоними на нивоу примарних значења: **анализатор** м **1.** онај који анализира, који у испитивању примењује анализу. **2.** физ. призма за испитивање поларизоване светлости : **аналитик** м = *аналитичар онај који се служи анализом.* У РСЈ лексема *аналитик* није обрађена,²⁶³ али се лексеме *анализатор* и *аналитичар* дефинишу слично као у РМС, с тим да је лексема *анализатор* добила инструментално значење: **анализатор** м **1.** онај који анализира, који примењује анализу, *аналитичар*. **2. а.** инструмент, уређај за анализу: спектрални ~. **б.** физ. призма за испитивање поларизоване светлости : **аналитичар** м онај који се служи методом анализе; онај који је склон *аналитичком расуђивању.* Електронски корпус показује, међутим, да се лексема *анализатор* примарно користи у значењу справе (*аутоматски анализатор, анализатор даха, биохемијски анализатор, спектрални анализатор, хематолошки анализатор, гасни анализатор, преносни анализатор, мрежни анализатор*), док се онда када означава особу, користи углавном иронично, да значи некога ко стално нешто анализира, ко то не ради добро и сл. (*неки стручњак, анализатор; позивам наше славне анализаторе да објасне...; господо министри, анализатори; много непотребних психолога, анализатора*), за разлику од лексеме *аналитичар*, која се користи у значењу занимања (*војни аналитичар, политички аналитичар, економски аналитичар*). Уколико бисмо уз атрибуте *војни, политички, економски* и сл. употребили лексему *анализатор*, добили бисмо потпуно другачије значење, односно алудирали бисмо на нестручност особа о којима је реч. Примери попут ових поново покрећу питање ироније као механизма за настанак нових значења, као и питање да ли се лексеме које се на овај начин разликују могу уопште сматрати синонимима будући да не реферишу на исти референт.

Сложен процес разједначавања показују и лексеме *везач* и *везилац*. Наиме, у Шестотомнику су дате лексеме *везач, везалац* и *везилац*, и то као **везач**, -ача м онај који *веже жито у снопове, везилац*, -иоца м = *везалац* и **везалац**, -аоца м = *везилац везач*, што значи да су у питању потпуни синоними. С друге стране, у РСЈ лексема *везалац* није обрађена, а не потврђује је ни електронски корпус. У Једнотомнику су обрађене лексеме *везач, везивач* и *везилац*: **везач**, -ача м **1.** *везилац*². **2. а.** *опека или тесани камен који се узиђује вертикално по дужини.* **б.** *греда или летва која повезује делове кровне конструкције, везивач, -ача м *в. везилац*² и **везилац**², -иоца м **а.** онај који *везује жито у снопове, везач.* **б.** онај који *везује винову лозу уз притке, везач.* Поред тога што лексему *везилац* електронски корпус веома ретко потврђује (свега два примера), он нам показује и да се лексеме *везач* и *везивач* користе прилично другачије него што је то у речницима представљено. Наиме, лексема *везач* се најчешће користи у значењу *греда или летва која повезује делове кровне конструкције (кровни везачи)* или *део прибора који служи за повезивање ствари, спојница (метални везачи, пластични везачи)*, а јавља се и једно значење из области *риболовачке терминологије: онај који везује мишице (везачи мишица).* С друге стране, лексема *везивач* се у електронском корпусу јавља у потпуно другачијем значењу од свих оних наведених у речнику: *материја,**

²⁶³ Приликом претраге лексеме *аналитик* у електронском корпусу добили смо резултате само за именицу *аналитика.*

средство, супстанца која служи везивању (везивач угљеника, везивач микротоксина, везивач афлатоксина, хемијски везивачи), при чему је остало нејасно како сада зовемо човека који везује жито у снопове и сл., ако се то данас уопште и ради ручно.

О томе како лексеме специјализацијом проналазе своје тачно одређено место у лексичком систему показују и лексеме *водилица*, *водиља* и *водителјка/водителјица*. У РМС су ове лексеме дефинисане на следећи начин: **водилица** ж в. *водиља*, **водиља** ж а. *она која води, предводи*; исп. *водилица*. **б.** (у атрибутој служби, уз именице: мисао, идеја, звезда) *водећа* и **водителјица** ж *женска особа водитељ*, а ако имамо у виду да се у овом речнику *водитељ* дефинише као *онај који води, водилац, водич*, можемо рећи да су све три лексеме прави синоними. Међутим, РСЈ доноси битно другачије речничке чланке ових одредница: **водилица** ж **1.** в. *водиља (1а)*. **2.** техн. **а.** *машински елемент који служи као стаза за вођење другог елемента по њој или око ње*. **б.** *шипка, лењир дуж кога се нешто помера*. **3.** спорт. *један од каишева са стране скија који служи да се нога притегне уз скије*, **водиља** ж **1.** **а.** *она која води некога, жена водич*. **б.** *квочка (кокош, патка, гуска и сл.) која води пилиће*. **2.** *фиг. оно што руководи, руководно начело*. **3.** (у атриб. служби уз им. ж. рода) *водећа, која води*: мисао ~, идеја ~. **4.** мат. **а.** *кривуља (кружна линија и сл.) по којој се креће изводница омотача ваљка или купе, директриса, равналица*. **б.** *права која испуњава услов да је свака тачка неке параболе подједнако удаљена од ње и од параболине жице* и **водителјица** и **водителјка** ж **1.** *женска особа водитељ*: телевизијска ~. **2.** *водиља (2, 3)*: идеја ~, мисао ~. Корпус, најзад, показује да се лексема *водилица* користи само у значењу *машински елемент који служи као стаза за вођење другог елемента по њој или око ње (челичне водилице, шине водилице)*, *водиља* само у свом секундарном значењу, у којем је реч о нечему (углавном) апстрактном што води (*мисао водиља, идеја водиља, звезда водиља*), док само лексема *водителјка* (ређе *водителјица*) означава женску особу која нешто води (*водителјка емисије, водителјка програма, водителјка обуке, водителјка семинара*).

Иако се обе лексеме релативно ретко користе и углавном су територијално маркиране (иако то ни у РМС ни у РСЈ није квалификатором означено), до десинонимизације је дошло и код лексема *глачалица* и *глачало*. У РМС стоји **глачалица** ж и **глачало** с *направа за глачање, пегла*, а у РСЈ **глачалица** ж и **глачало** с **1.** *направа за глачање рубља, пегла*. **2.** *машина или алатка којом се нешто глача*. Електронски корпус, с друге стране, показује да се лексема *глачалица* јавља само у значењу *алатке којом се нешто глача, равна (алуминијумска глачалица, пластична глачалица, челична глачалица, глачалицом обрадити зид, глачалицу држати укосо, гипс се наноси глачалицом)*, док је *глачало* задржало значење *направа за глачање, пегла*. И једна и друга лексема, дакле, означавају некакву направу за глачање, с тим да је *глачалица* једноставнија, а *глачало* сложенија направа.

До разједначавања потпуних синонима дошло је и у пару *давалац* и *давач*, које РМС дефинише врло једноставно: **давалац**, -аоца м *онај који даје (нешто)* : **давач**, -ача м *давалац*, док РСЈ региструје и ново значење лексеме *давач*: техн. *уређај који одаје, одашиље импулсе, одашиљач*: кутија ~, иако примарно и даље упућује на лексему *давалац*. Судећи по примерима из електронског корпуса, однос између ове две лексеме се у потпуности променио, тј. лексема *давалац* и даље означава само онога ко нешто даје (*добровољни давалац крви, давалац коштане сржи, давалац услуга, давалац лиценце, давалац дозволе, давалац пуномоћја, давалац кредита, давалац органа*), док се лексема *давач* примарно користи у инструменталном значењу (*давач сигнала, давач импулса, аналогни давач притиска, мерни давач, давач снаге* и сл.), док се на особе односи веома ретко, а и тада поседује посебну семантичку нијансу, проистеклу управо из инструменталног значења, која упућује на то да неко нешто даје аутоматски, попут машине (*давачи изјава, давачи мишљења* и сл.). На основу ове и бројних других лексема на -ач које означавају особу приметна је тенденција употребе овог суфикса као једног од средстава којима се постиже пејоративизација језичког израза. Истражујући допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика, Р. Драгићевић је

приметила да све већи број лексема настаје из жеље за обезвређивањем особа, појава, идеја и сл. (2019: 77). Како ауторка наводи, један од начина обезвређивања људи јесте њихово обележавање према безначајним активностима које обављају, попут *фејсбуковац*, *паткар*, *кликтач*, *кокаколичар* и сл., а некада се „омаловажавање постиже избором суфикса, па је фокус пејоративизације у суфиксу, а не на творбеној основи” (Драгићевић 2019: 78), што је, чини нам се, случај са намерним избором суфикса *-ач* и употребе лексеме *давач* уместо постојеће *давалац*. У раду се дају примери попут *имачи мишљења*, *дувачи у пиштаљку* и сл., а таквих примера и у нашој грађи има доста: *примачи плате*, *дизачи руку*, *држачи мандата*, *обарач рејтинга*, *притискач тастера*, *продавач љубави*, *терач ината*, *професионални чекачи у редовима* и сл. Исту тенденцију показује и формант страног порекла *-атор* (нпр. *анализатор*, *морализатор* и сл.), који се готово подједнако среће и код назива за инструменте и код вршилаца радње, па можемо закључити да се у оваквим примерима пејоративизација постиже преливањем инструменталне семантике на агентивну, односно свођењем људи на предмете.²⁶⁴

Кроз процес десинонимизације прошле су и лексеме попут *емпирик* и *емпирист(а)*, које су од потпуних синонима (РМС: **емпирик** м = *емпирист(а)* и *емпиричар* **1**. фил. *присталица емпиризма*. **2**. *онај који ради на основу искуства, практичар*) прешле у потпуне парониме, при чему *емпирик* означава онога ко у свом раду користи искуство, практичара (*видар емпирик*; *први српски лекари били су емпирици који су лекарску вештину учили као занат*; *народни емпирици и самоуки лекари*), док се лексема *емпирист(а)* јавља само у значењу присталице емпиризма (*рационалисти и емпиристи*; *енглески емпиристи Хобс и Лок*; *логички емпирист 20. века*; *филозоф емпирист*). Лексема *емпиричар* налази се између ове две именице: примарно означава онога који у своме раду користи искуство, практичара (*експериментални резултати емпиричара*, *лекар емпиричар*), а секундарно присталицу емпиризма (*филозофско дело емпиричара Томаса Хобса*), што значи да је са лексемом *емпирик* у односу синопаронимије, а са лексемом *емпирист(а)* у односу паросинонимије.

Процес десинонимизације одиграо се и код лексема *дојиља* и *дојкиња*, које РМС представља као синониме (*дојиља* ж *дојилица* : *дојкиња* ж *дојилица*, *дојиља*),²⁶⁵ а РСЈ као синопарониме (**дојиља** ж **а**. *жена која доји дете (своје или туђе)*. **б**. *женка животиње која доји своје младунче* : **дојкиња** ж **в**. *дојиља (а)*). Подаци из електронског корпуса пак показују да су се ове две лексеме, бар у примерима који су у њему забележени, разједначиле и у примарном значењу на основу опозиције *своје–туђе*, па се *дојиља* јавља као она која доји своје дете (*труднице и дојиље*; *Клуб мама дојиља*; *не препоручује се дојиљама*; *прехрана дојиља*, *грудњак за дојиље*), а *дојкиња* као она која доји туђе дете (*уђе на двор као дојкиња*, *најмљене дојкиње*, *не оставља га слушкињама и дојкињама*, *нека не даје мајка чедо своје дојкињама*, *сматрајући дојкињу за мајку своју*).

У ову групу спада и занимљив пар лексема *калкулант* и *калкулатор*. Према подацима из РМС, у питању су потпуни синоними: **калкулант** м = *калкулатор онај који калкулише* : **калкулатор** м = *калкулант*, док РСЈ показује сложенији однос: **калкулант** м **1**. *в. калкулатор*. **2**. *фиг. прорачунат човек, рачуница* : **калкулатор** м **1**. *службеник који врши прорачуне, обрачуне, који калкулише; рачуновођа*. **2**. *фиг. в. калкулант (2)*. **3**. *техн. мали електронски уређај за најчешће математичке операције*. Стање у савременом српском језику, међутим, не одговара оваквом распореду дефиниција. Контексти у којима се овде две лексеме јављају показују да лексема *калкулант* примарно означава човека који је прорачунат: *политички*

²⁶⁴ Још један од начина пејоративизације језичког израза и обезвређивања људи јесте употреба њихових имена и презимена у множинским облицима. Како наводи Н. Крчић (2019: 593), употреба облика као што су *Вучићи*, *Дачићи* и сл., посебно ако су написани малим почетним словом, води обезвређивању и омаловажавању јер се властите именице, којима се означавају јединствени феномени, претварају у заједничке, које типично означавају конкретне ентитете, предмете.

²⁶⁵ Лексема *дојилица* није забележена у РСЈ, а и у електронском корпусу се веома ретко јавља, при чему означава и жену која доји (у старијим примерима) и апарат помоћу кога се животиње доје (у новијим).

калкуланти и манипуланти, лажов и калкулант, политиканти и калкуланти, а секундарно службеника који врши прорачуне, обрачуна: *радно место калкуланта за грађевинске послове*, док је лексема *калкулатор* задржала само значење малог електронског уређаја или апликације за рачунање: *мали стони калкулатор, калкулатор трошкова, калкулатор затезних камата, интернет калкулатор, калкулатор калорија*. Пример лексеме *калкулант*, као и оних које смо раније помињали, попут *манипулант, политикант, музикант* и сл., сведочи нам о томе да страни формант *-ант* све више поприма негативну семантику и полако прелази у репертоар пејоративних суфикса. Од свих наведених лексема, у РМС је једино *политикант* забележен у пејоративном значењу: *човек који се бави политиком не држећи се никаквих принципа и не бирајући средства да постигне и оствари своје циљеве; сплеткар, демагог*, док су се остале временом пејоративизовале, будући да у Шестотомнику гласе: **калкулант** м = калкулатор *онај који калкулише, манипулант* м лат. **1.** *руковалац. 2.* *нижи службеник у неким надлештвима или предузећима. 3.* *приправник за капетана на речним бродовима, музикант* м *свирач, глазбар; члан оркестра.*

Према *Речнику српскохрватскога књижевног језика*, лексеме *коњар* и *коњушар* су потпуни синоними: **коњар**, -ара м *онај који чува коње и брине се за њих; коњушар* и **коњушар**, -ара м *човек који се брине за коње, коњар*. С друге стране, према *Речнику српскога језика* лексема *коњар* је као секундарно добила значење *одгајивач, узгајитељ коња*, које је, заправо, једино до данас сачувала. Појавом новог и губљењем старог значења лексеме *коњар* дошло је, дакле, до разједначавања са лексемом *коњушар*, па тако у савременом језику *коњар* означава онога ко узгаја коње (*Удружење коњара Мачве, сабор коњара, велика љубав коњара према липицанерима, утицајни српски коњари*), а *коњушар* онога ко о њима брине (*коњушара има двеста који се о коњима старају, царев коњушар, Карађорђево коњушар, пијани коњушар*), с тим да се ова лексема јавља и као погрдан назив за Словенце (*Словенци – бечки коњушари, Бриселски коњушари*). Лексема *коњаник* није мењала своја значења, па и данас означава оног ко јаше коња или служи војску у коњици, тако да можемо рећи да је са лексемама *коњар* и *коњушар* у односу примарне паронимије.

Код лексема *лекарка* и *лекарица* електронски корпус такође показује разлику коју речници не региструју (РСЈ: **лекарка** (лекарица) *ж жена лекар*), али нам се чини вероватнијим да ће лексема *лекарица* нестати из употребе него што ће се уочена разлика задржати. Наиме, у корпусу је *лекарица* посведочена свега седам пута и у свих седам примера означава жену која се бави лечењем иако за то није школована (*простих народних лекара и лекарица, постане лекарица и даје траву изједенима, нешколоване бабице које би да су лекарице*), док *лекарка* подразумева жену која је за тај посао стручна. Ипак, као што смо рекли, вероватније је да се ово значење очувало у неким архаичним примерима него да је неки накнадни развој значења у питању. Исти је случај и са лексемама *потпуковница*, која се у корпусу јавља у значењу *потпуковникова жена*, и *потпуковница*, која означава *жену пуковника*. Значење жене пуковника вероватно се до данас очувало пре свега захваљујући примерима из старије књижевности, будући да се жене више не називају према занимањима својих мужева.

Специфичан случај односа међу семантичким реализацијама имамо и код лексема *моделар* и *моделатор*. И у РМС и у РСЈ ове лексеме су потпуни синоними: **моделар**, -ара м **1.** *онај који израђује моделе. 2.* *онај који се бави моделарством (2) и моделатор* м *моделар* у РМС, односно **моделар**, -ара м *онај који израђује моделе; уп. модел (2) и моделарство* и **моделатор** м *моделар* у РСЈ. Електронски корпус, међутим, пружа другачије, донекле изненађујуће податке. С једне стране, лексема *моделар* јавља се у значењу оног ко израђује неке моделе: *моделар одеће, моделар авиона, ракетни моделар, ваздухопловни моделари, графички и 3d моделар*, али се, са друге стране, лексема *моделатор* јавља у неочекиваним спојевима: *моделатор понашања, моделатор странице, моделатор књижевних вредности, моделатор састанка*. Нама се, на основу наведених примера, чини да је до овакве ситуације дошло услед интерференције лексеме *моделатор* са лексемом *модератор*, будући да би се у

наведеним контекстима пре очекивала лексема *модератор* (*модератор странице, модератор састанка* и сл.), мада би се у одређеним примерима семантика могла објаснити и преко глагола *моделовати*, који значи **а.** ум. *уобличити, уобличавати, обликовати ликовно дело (најчешће вајарско).* **б.** *израдити, израђивати модел.* **в.** *фиг. да(ва)ти некоме или нечему изразит облик, рељефно приказ(ив)ати; уопште уобличити, уобличавати, обликовати*, па би примери попут *моделатор понашања, моделатор књижевних вредности* значили онај који уобличава, моделује нечије понашање, књижевне вредности, односно уопштено уобличава нешто (најчешће апстрактно), за разлику од *моделара*, који израђује конкретне моделе (одеће, авиона, ракета и сл.). У сваком случају, примери попут овог нам указују на чињеницу да у одређеним случајевима може доћи до интерференције значења разнокоренских лексема и да стога ни псеудопарониме не треба занемарити при истраживањима.

О односу између лексема *молиља* и *молитељица*, као и *молитељица* и *молитељка* већ је било речи у оквиру анализе синопаронима, односно паросинонима, а овде нам остаје да кажемо да су, према подацима из електронског корпуса, лексеме *молиља* и *молитељка* потпуни пароними, будући да се код њих десинонимизација извршила до краја, па се *молиља* јавља искључиво као држава која упућује молбу (у свих 47 примера забележених у електронском корпусу), а *молитељка* једино као жена која се моли Богу (*молитељка Бога, да нам Пресвета Богородица буде молитељка, гласна молитељка и весница*).

Један од примера о којима је у литератури доста писано и који је још у прошлости привукао пажњу истраживача јесте пар *носач* и *носилац*. Још је 1936. године А. Белић приметио да се „у савременом језику већ врши разлика у употреби речи *носилац* и *носач*” (1936: 228). Аутор наводи да „*носилац* какве особине, какве службе итд. јесте онај који има ту особину или службу као саставни део своје природе, а *носач* онај ко материјално што носи или чије је занимање ношење” и додаје да се „осећањем нашим издваја апстрактно значење, које је увек продужење придевског значења, као значење речи *носилац*, а стварно значење – као значење речи *носач*”.²⁶⁶ Овакво Белићево схватање је на великом броју примера доказао и М. Ковачевић, који наводи да „међу стотинама ексцерпираних примјера нема ни једнога јединога у коме је именица *носилац* употребљена у значењу „предмета” или „преносиоца терета”” (2016: 66), што и наши примери из електронског корпуса потврђују. Што се фреквентности значења тиче, подаци показују да се лексема *носач* најчешће користи у значењу *конструкција, направа, апарат* и сл. који нешто носи (*носач авиона, носач звука, стуб носач, кровни носач, носач мотора, носач ракета* и сл.), а секундарно у значењу особе којој је занимање преношење терета (*носачи су донели наше транспортне вреће, носачи пртљага, требао ми је носач и ангажовала сам двојицу испред Тржнице, поворка носача плена, алпинисти и носачи*), док се лексема *носилац* јавља у значењу *онај који остварује неку замисао, спроводи у дело неки програм* и сл. (*носилац пројекта, носилац напретка, носилац промена* и сл.) и у значењу *онај коме је нешто признато, који има права на неку титулу, чин, звање* и сл. (*носилац права, носилац ордена, носилац Вукове дипломе, носилац признања, носилац јавних функција, носилац власти* и сл.), а често се јавља и значење *онај који је на челу неког званичног списка (као вођа, руководилац или најистакнутији члан): носилац изборне листе, четврти носилац на турниру* и сл. Сматрамо, дакле, да се приликом израде будући речника српскога језика ова разлика, на коју је још Белић указивао, мора узети у обзир, јер у речнику из 2018. године и даље стоји:

²⁶⁶ Однос међу изведеницама на *-лац* и *-ач* А. Белић сумира речима: „Из овога се види разлика у основном грађењу и основном значењу образовања на *лац* и на *ач*: именице на *лац* имају квалификативно значење, тј. износе глаголску радњу као особину којом се једно лице одликује од другог, а именице на *ач* значе вршиоца какве трајне радње. По себи се разуме да се даља значења, изведена из ових основних, могу каткада и додиривати (на пр. оба ова значења могу дати и значење занимања), али се тај развитак ипак врши у појединачним случајевима као развитак значења ове врсте у засебним речима. Главна разлика међу њима осећа се у целом низу примера и она не допушта да се образовања на *-ач* идентификују са творевинама на *-лац*” (1936: 229–230).

носач, -ача м **1.** онај коме је занимање преношење терета : **носилац**, -иоца м **1.** онај који нешто носи, носач.

Потпуни синоними су се разједначили и у неким другим примерима. На пример, лексема *позивалац* се у РМС дефинише као *позивар*, *позивач*, *позивар* примарно као онај који разноси службене позиве, а секундарно, веома уопштено, као онај који позива, а код *позивача* се само упућује на лексему *позивар*. Однос између ових лексема не може се пратити у РСЈ будући да у њему нису обрађене одреднице *позивалац* и *позивач*. Док се лексема *позивач* у корпусу ретко јавља, именица *позивалац* је, насупрот томе, веома фреквентна и означава искључиво онога ко позива телефоном, за разлику од *позивара*, који и даље позива разносећи службене позиве (*војни позивар*, *судски позивар*) или на неки други начин (*позивар са буклијом*, *позивари на изборе*, *позивари на линч геј особа*, *позивари на национално јединство* и сл.).²⁶⁷ Као потпуни синоними у консултовани речницима представљене су и лексема *провалник* и *проваљивач* – онај који због крађе проваљује у куће, станове, онај који проваљује да би крао. Корпус, међутим, показује, још увек додуше на малом броју примера, да је лексема *проваљивач* променила своје значење и сада означава, пре свега у разговорном језику, онога који проваљује шифре, америчке покварене игре и сл., што је значење засновано на секундарној семантичкој реализацији мотивног глагола *провалити* жарг. *схватити*, *разумети*. Остаје, наравно, да се види да ли ће лексема *проваљивач* заживети у овом значењу и проширити се на стандардни језик.

Даље, у РМС су као потпуни синоними обрађене лексема *прималац*, *приматељ*, *примац* и *примач* – све се упућују на значење одреднице *прималац*, које гласи онај који што прима. У Једнотомнику одредница *примац* није обрађена, а за лексему *примач* се даје потпуно ново значење: спорт. *играч (играчица) у одбојци који (која) има задужење да прима. прихвата лопту коју сервира противнички играч (противничка играчица)*. Анализа примера из корпуса се је показала да су лексема *прималац* и *приматељ* остале у односу потпуне синонимије, с тим да се *приматељ* знатно ређе јавља (3.760 : 21), као и да је примарно значење лексема *примач* оно наведено у Једнотомнику, при чему се ова реч јавља и у значењу *орган или део органа који нешто прима (примачи бола)*.

Лексема *рецептор* и *реципијент* обрађени су у речницима као синопароними, што значи да су им примарна значења у односу синонимије, а секундарна у односу паронимије. Као примарно значење обе лексема наводи се *прималац*, *прихватач*, као секундарно лексема *рецептор* – *орган који прима и преноси надражаје (РМС)*,²⁶⁸ односно *део чулног органа који прима подражаје (РСЈ)*, док одредница *реципијент* поседује и значења *болесник који прима крв трансфузијом* и *посуда за хватање течности и гасова*. Подаци из електронског корпуса нам пружају увид у другачију слику од оне представљене у речницима: лексема *рецептор* сачувала је само своје секундарно значење, па се стога односи искључиво на орган или део органа који прима надражаје (*рецептори ћелија*, *рецептори за хормоне*, *кожа је највећи рецептор за осећај*, *рецептори чула укуса*, *рецептори на разним ткивима*, *рецептори за мирис*, *ДНК рецептори*, *рецептори у мозгу*), док именица *реципијент* примарно означава особу која нешто прима (*гледалац је реципијент*, *реципијент мора да разуме идеју пароле*, *реципијент чланка*, *писац и реципијент (читалац)*, *реципијент стипендије*), али реципијент може бити и болесник који прима крв, коштану срж и сл. од донора (*из тела донора у тело примаоца*

²⁶⁷ То значи да дефиниција лексема *позивар* у РСЈ – *разносилац позива* – није адекватна, јер није довољно прецизна. Такође, осим у случајевима када се односи на особе којима је позивање занимање или тренутно врше ту функцију (*позивар са буклијом*), лексема *позивар* има пејоративну конотацију (в. примере *позивари на изборе*, *позивари на линч геј особа*, *позивари на национално јединство*). Разлог за то би могла бити делимична архаичност ове речи, али и чињеница да *позивар* примарно означава занимање, па су се њеном употребом у наведеним примерима они који позивају можда желели представити као људи којима је то посао у оквиру одређених политичких странака и организација.

²⁶⁸ Ова два значења су у РМС одвојена само тачком и запетом, а не словима или бројевима, што би било адекватније решење.

(реципијента)), може бити језик који прима стране елементе или пак колектор који прима отпадне воде (*реципијент пречишћених отпадних вода, испуштање вода у реципијент, заштита реципијента језера Палић* и сл.).

Пут од потпуних синонима до потпуних паронима прошли су и парови *секретарица* и *секретарка* и *сниматељ* и *снимач*. Иако се у РСМ код одреднице *секретарка* само упућује на лексему *секретарица* (**1. женска особа секретар, тајница. 2. секретарева жена**), већ Једнотомник приказује реално стање у језику, а то је да *секретарица* означава жену која је, пре свега, задужена за административне послове у неком предузећу или код приватног лица, док је *секретарка* жена која је високи чиновник у државној, покрајинској или градској влади или у неком министарству.²⁶⁹ Што се лексема *сниматељ* и *снимач* тиче, оне су у РСМ обрађене на следећи начин: **сниматељ** м онај који снима, који прави снимке (обично филмске); исп. снимати (3) и **снимач**, -ача м *сниматељ*. С друге стране, у Једнотомнику нису ни обрађене, што сматрамо чистим пропустом, док је данас свима јасно, чак и без провере у електронском корпусу, да лексема *сниматељ* означава само човека који снима, а *снимач* апарат који томе служи. До десинонимизације на основу опозиције *живо–неживо* дошло је и у пару *стругар* и *стругач*, што значи да се лексема *стругар* специјализовала само радника који ради у стругари или на стругу, а лексема *стругач* за оно чиме се струже, за алат намењен стругању.

Такође, на основу другачијих семантичких разлика, у класу потпуних паронима прешли су и парњаци *тералац* и *терач* и *уговарач* и *уговорник*. Лексеме *тералац* и *терач* Шестотомник дефинише као: **тералац**, -аоца м онај који тера запрегу; *гонич* и **терач**, -ача м **1. онај који тера запрежна кола, стоку и сл., гонич. 2. онај који у лову гони дивљач према ловцима, хајкач**, а Једнотомник као потпуне синониме: **тералац**, -аоца м онај који тера запрегу; *гонич уопште* и **терач**, -ача м онај који тера запрегу; *гонич, гонилац уопште*; уп. *тералац*. Начин употребе ових лексема у савременом језику сведочи о томе да међу овим лексемама, премда се обе ретко користе, разлика ипак постоји. *Тералац* се заиста употребљава у значењу које речници наводе (*тералац запреге, понашање тераоца кола, тералац на раскрићу мора да уступи предност колима, тераоци ускочише на коње*), док се значење лексеме *терач* променило, па она сада уопштено означава особу која некога или нешто тера (*терачи ината, терачи наше деце из отаџбине* и сл.) или пса који тера дивљач према ловцима (*пас терач*). Код лексема *уговарач* и *уговорник*, које речници дефинишу као синониме – **уговарач**, -ача м онај који нешто уговара, *учесник у склапању уговора* : **уговорник**, -ика м *в. уговарач* – примери из електронског корпуса ипак показују постојање једне суптилне разлике. Наиме, именица *уговарач* јавља се углавном у примерима где до изражаја долази семантичка компонента која указује на активност (*уговарач посла, уговарач осигурања, договор уговарача, архитекте уговарачи*), док је код лексеме *уговорник* израженија сема која упућује на пасивност, односно она која указује на то да је овде реч о некоме ко је уговор већ закључио (*Министарство одбране није уговорник тог посла, ако се међусобни односи уговорника толико поремете, довођење у заблуду другог уговорника*). Разлика међу овим лексемама јесте, дакле, у томе што је *уговарач* онај који нешто уговара, а *уговорник* онај који је нешто већ уговорио.

4.1.5.1.2.4. Закључак у вези са секундарним паронимима. Да сумирамо оно што је до сада овде речено. У овој групи нашле су се, дакле, лексеме чија су примарна значења, судећи према подацима из речникâ, била у односу синонимије, било да је реч о потпуним синонимима било да се ради о синопаронима. Будући да се потпуни синоними и потпуни пароними налазе на потпуно супротним деловима скале коју представљамо, нимало не чуди сложеност путева десинонимизације помоћу које су парови и низови из једне категорије прелазили у другу, и то

²⁶⁹ Сматрамо да би дефиниције лексема *секретарица* и *секретарка* у РСЈ морале бити прецизније и садржајније, будући да сада стоји само **секретарица ж женска особа секретар**; уп. секретар (1), **секретарка ж женска особа секретар**; уп. секретар (3).

веома удаљену. Прелазак лексема из синопаронима у потпуне парониме обично је нешто једноставнији, али поново не толико једноставан као када лексеме прелазе из једне суседне категорије у другу (нпр. из паросинонима у потпуне парониме). Ипак, веома је занимљиво и инспиративно пратити све те промене које су се дешавале како би лексеме пронашле своје тачно одређено место у лексичком систему. Примери који су из потпуних синонима и синопаронима прешли у потпуне парониме веома су разноврсни и када су у питању творбени модели којима припадају и када је посредни њихова тематска припадност.

4.1.5.1.2.4. Посебни случајеви десинонимизације. Примери који су нам у вези са десинонимизацијом скренули пажњу јесу и *папучар*, *папучић* и *папуџија*, *белка* и *белкиња* и *документарац* и *документарист(а)*. У случају првог примера, лексема *папучар*, *папучић* и *папуџија*, поставља се поново питање да ли свака десинонимизација води стварању паронима. Наиме, примарно значење лексема *папучар* и у РМС и у РСЈ гласи *занатлија који се бави израдом папуча*, што је уједно и једино значење именице *папуџија*, што значи да су на нивоу примарних семантичких реализација ове лексеме у односу синонимије. Поред тога, лексема *папучар* има и своја секундарна значења: у РМС **2.** *женскар*. **3.** *ир. муж који је у свему потчињен својој жени, који је под папучом*, а у РСЈ само *муж који је у свему потчињен својој жени, који је под папучом*, са којим ступа у однос синонимије са лексемом *папучић*, што значи да лексеме *папуџија* и *папучић* никада нису имале заједничка значења. Електронски корпус, међутим, показује да се лексеме *папучар* и *папучић* користе искључиво да означе мужа који се у свему покорава жени, а лексеме *папуџија*, премда се ретко и јавља, мајстора који се бави израдом и поправком папуча. Суштина питања јесте у томе да ли лексеме *папучар* и *папучић*, са једне, и *папуџија*, са другде стране, данас довољно семантички блиске, будући да је једина веза именица *папучар* и *папучић* са папучом фразеологизам *бити под нечијом папучом*. Иако, дакле, *папуџија* означава онога ко израђује *папуче*, а *папучар* и *папучић* онога ко је *под папучом*, чини нам се да су ови примери на самој периферији паронима. Донекле упоредиву ситуацију описали смо и у т. 4.1.2. – када смо говорили о непотпуној синонимији. Тамо смо као пример навели лексеме *воћар* и *воћњак*, чији је развојни пут текао на следећи начин: у РМС је као примарно значење лексема *воћар* дато *место (обично ограђено), засађено воћем*, а тек секундарно ова лексема означава онога ко гаји, узгаја воћке, продавца воћа и поврћа или онога ко радо једе воће. У РСЈ је редослед дефиниција промењен, па ова лексема примарно означава *узгајивача воћа*, секундарно *трговца воћем*, док се под бројем три упућује на *воћњак*. Лексема *воћњак* у оба речника има само значење – *земљиште на коме расту воћке, засад воћака*. Међутим, према резултатима испитивања електронског корпуса, *воћар* је данас само узгајивач или продавац воћа, а *воћњак* земљиште на коме је засађено воће. Пошто је именица *воћар* изгубила своје локативно значење, захваљујући којем је ступала у однос синонимије са лексемом *воћњак*, поставља се питање да ли ћемо ове две лексеме данас сматрати паронимима. Будући да су ове две лексеме губитком заједничког значења прешле у потпуно различите, концептуално неповезане категорије стварности (*човек : место*), одлучили смо да их не посматрамо као парониме, већ као неправне синониме који су прешли у класу само творбено повезаних лексема. Случај лексема *папуџија*, *папучар* и *папучић* је ипак нешто другачији и сложенији јер све три лексеме и даље реферишу на особу, због чега смо их и задржали међу периферним паронимима. У сваком случају, важно је приметити да, по свему судећи, не води свака десинонимизација стварању паронима.

С друге стране, парови попут *белка* и *белкиња* и *документарац* и *документарист(а)* показују губитак не синонимичног већ паронимичног значења, тако да је у овом случају боље говорити о депаронимизацији²⁷⁰ него о десинонимизацији. Наиме, као примарно значење

²⁷⁰ Резултати депаронимизације изједначавају се у неким случајевима са резултатима синонимизације, али то не мора увек бити тако. Под депаронимизацијом се подразумева губљење паронимског значења, што само у одређеним околностима доводи до стварања синонима. Уколико, на пример, две лексеме одређеним својим значењима ступају у однос синонимије, а другим у однос паронимије, губљење паронимског значења свакако доводи до стварања синонима. Међутим, уколико су две лексеме у неким значењима пароними, а у осталим не

лексема *белка* РМС бележи *женска особа, нарочито девојчица, светлоплаве косе*, док се исто ово значење у РСЈ налази на другом месту. Лексема *белкиња* у оба речника означава само женску особу беле расе, односно беле коже. Ова значења могу се сматрати паронимичним јер се оба односе на женску особу која поседује нешто бело (или светло), само је у једном случају реч о коси, а у другом о кожи. Међутим, електронски корпус показује да се лексема *белка* у овом значењу не јавља (или бар у њему није забележена), што значи да сада у једном случају имамо лексема која означава животињу, рибу или биљку беле боје, а у другом жену беле коже, што је удаљенија веза од претходно описане. Ипак, будући да су и суфикс *-ка* и суфикс *-киња* прототипични за грађење именица са значењем женских особа и да је семантичка веза очувана преко корена *бел-*, сматрамо да би и овакве примере требало уврстити у парониме, опет нешто удаљеније од централних. Сличан случај имамо и код лексема *документарац* и *документарист(а)*. Иако електронски корпус несумњиво показује да се универб *документарац* користи само у значењу *филм који приказује чињенице из стварног живота и служи као документ времена, документарни филм*, а *документарист(а)* у значењу *филмски репортер који одабира грађу за документарни филм; онај чији радови имају документарни карактер*, чињеница је да РМС одредницу *документарац* бележи и у значењу *стручњак који прикупља, одабира и чува документе*. То, даље, значи да су се и *документарац* и *документарист(а)* употребљавали да означе особу која је у вези са документима, документовањем нечега. Губљењем овог значења код лексема *документарац*, семантичка веза је свакако ослабљена, будући да је сада *документарист(а)* човек који прави *документарац*. Ипак, због везе која је постојала, конкурентности суфикса *-ац* и *ист(а)* и семантике која их повезује, овај пар смо задржали у овој категорији, премда се свакако приближава само творбено повезаним лексемама.

4.1.5.1.2.5. Закључак у вези са десинонимизацијом. О појави и деловању десинонимизације говорили смо кроз различита поглавља, а овде ћемо само сумирати шта се све десинонимизује и шта се као резултат добија када је реч о паронимима,²⁷¹ дакле – када се десинонимизација не завршава стварањем само творбено повезаних лексема. Наиме, десинонимизација захвата и праве и неправе синониме и синопарониме и паросинониме, а резултат могу бити синопароними, паросиноними или потпуни пароними, у зависности од тога до које се фазе у процесу десинонимизације стигло. То значи да синоними процесом десинонимизације могу прећи у суседну категорију – синопарониме – али и у паросинониме или чак потпуне парониме. Синопароними могу прећи у паросинониме или потпуне парониме, а паросиноними, наравно, у потпуне парониме. У зависности од почетне удаљености полазне и завршне категорије зависи и сложеност механизма десинонимизације. Што су категорије удаљеније, то је пут десинонимизације сложенији, а што су категорије ближе, то се десинонимизација једноставније одвија (развој новог значења, губљење старог, пермутација и сл.).

Са друге стране, ту је и супротан процес – синонимизација. И о овој појави смо говорили кроз више поглавља, а овде ћемо сумирати да се синонимизација врши у оквиру синопаронима, паросинонима и потпуних паронима, а резултат могу бити паросиноними, синопароними или синоними (прави и неправи), поново у зависности од тога докле је сам процес стигао.

4.1.5.1.3. Тешкоће при разграничењу примарних и секундарних паронима. Најзад, морамо се осврнути и на случајеве где нам је начин на који су лексема обрађене у речницима отежавао утврђивање развоја односа међу анализираним паровима или низовима, односно њихову поделу на примарне и секундарне парониме. На пример, лексема *адресант* и *адресат*

остварују никакву парадигматску лексичку везу, губитак односа паронимије не води стварању синонима. Са друге стране, синонимизација увек води ка стварању синонима.

²⁷¹ О начинима на које се десинонимизација врши говорићемо у поглављу о начинима настанка и узроцима мешања паронима.

помињу се у многим радовима посвећеним овој проблематици као прототипични пароними и њихово замењивање у контексту сматра се грешком. Међутим, шестотомни речник Матице српске као секундарно значење лексеме *адресант* – чије је примарно значење гласи *онај који упућује писмо или пошиљку, пошиљалац* – даје *в. адресат*, чиме однос између ове две лексеме доводи у однос паросинонимије. С друге стране, Једнотомник ово значење не бележи, па остаје нејасно да ли је лексема *адресант* ово значење изгубила или су лексикографи који су радили на изради РСЈ сматрали да она то значење никада није ни имала, већ да се у примерима које су лексикографи РМС користили наша грешком, односно паронимском атракцијом. Иако су се и у нашој грађи нашли примери употребе једне лексеме уместо друге, сматрамо да оваква значења, настала услед непознавања семантике датих лексема, у речницима не би ни требало бележити, јер се тиме даје легитимитет погрешној употреби лексема, у овом случају преузетих из страног језика (у РМС код лексеме *адресант* стоји ознака *нем.*). Такође, исти проблем имали смо и код латинизма *асигнат*, код којег се у значењу **1. б.** упућује на лексему *асигнатар*. Проблем са овим лексемама представљала је и чињеница да су у Шестотомнику обрађене лексеме *асигнат*, *асигнатар* и *асигнатор*, а у Једнотомнику *асигнант*, *асигнат* и *асигнатор*, при чему се дефиниције у ова два речника веома разликују: у РМС стоји **асигнат**, -ата м лат. **1. а.** *упутница на годишњи доходак од непокретног имања. б.* *асигнатар. 2.* (обично мн.) *папирнати новац (из времена француске револуције) : асигнатар, -ара м онај на кога гласи упутница : асигнатор м онај што упућује асигнат, док РСЈ даје асигнант м лице које издаје налог неком другом лицу (асигнату) да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора) : асигнат, -ата м лат. фин. а.* *лице на које асигнант преноси обавезу да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора). б.* *дознака на неку новчану суму : асигнатор м фин. лице на које гласи новчана дознака, упутница.* Због свега наведеног, ми смо се на крају одлучили да све лексеме проверимо у електронском корпусу и обрадимо оне које он потврди, и то у значењима која им се приписују у уговорима посвећеним овој проблематици, па је тако *асигнант* лице које издаје налог неком другом лицу (*асигнату*) да за његов рачун изврши уплату у корист трећег лица (*асигнатора*).

Некада нејасне и уопштене дефиниције такође су нам отежавале посао одређивања да ли је међу лексемама реч о истом или сличном значењу. На пример, у РМС се одредница *известилац* примарно дефинише као *човек који шаље вести, који извешћује, обавештава о чем,* док се као секундарно значење наводи *подносилац службеног извештаја, референт.* Лексема *извештач* се, са друге стране, дефинише као *онај који шаље или даје какве извештаје, обавести,* при чему се на основу овакве дефиниције може закључити да особа означена овом лексемом шаље и извештаје и некакве вести (*обавести*), чиме би обухватила читаву полисемантичку структуру лексеме *известилац*. Насупрот томе, у РСЈ се лексема *известилац* примарно одређује као *онај који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему,* док се као секундарна значења наводе **б.** *дописник, репортер неког листа* и **в.** *службеник који подноси званични извештај, реферат,* при чему се не уочава никаква суштинска разлика између значења **а.** и **в.** Такође, распоред дефиниција обрнут је од оног који даје се у РМС: *известилац* је примарно онај који шаље извештаје, а секундарно онај који шаље вести, односно извештава. Када је у питању обрада одреднице *извештач* у РСЈ, она се примарно дефинише као *онај који извештава о каквим догађајима; репортер, дописник,* а секундарно као *онај који обавештава некога о нечему; достављач, потказивач,* што поново нису адекватне дефиниције, будући да се прецизни, односно кључни делови дају иза веома уопштених објашњења. Оно што подаци из електронског корпуса показују јесте да се лексема *известилац* употребљава само у значењу особе чији је посао да подноси званичне извештаје (*известилац Европског парламента за Србију, известилац Уједињених нација, известилац Парламентарне скупштине Савета Европе, судија известилац* и сл.), а *извештач* само да означи репортера (*Тањугов извештач, радио извештач, извештач са терена, ратни извештач, скупштински извештач, извештач Блица, спортски извештач, извештач из Словеније, извештач са Косова*).

Нејасне и уопштене дефиниције дате су и код лексема *ковачница* и *ковница*. У РМС су ове одреднице обрађене на следећи начин: **ковачница** ж **1.** занатска радионица за ручну или механичку обраду метала и за поткивање коња. **2.** фиг. место где се што ствара, постиже : **ковница** ж **1. а.** радионица у којој се кује. **б.** фиг. место где се ствара, обликује нешто. **2.** творница, фабрика металног новца и медаља. Као што се може видети из речничких чланака, лексема *ковница* се примарно веома неодређено дефинише као радионица у којој се кује, па би се могло сматрати да су значења **1.** и **2.** лексема *ковачница* у односу синонимије са значењима **1. а.** и **1. б.** лексема *ковница*, а да је једино дистинктивно значење оно под **2.** код *ковнице*. Дефиниције у РСЈ су нешто прецизније: **ковачница** ж **1.** просторија у којој се кује метал, ковачка радионица. **2.** фиг. место где се ствара, постиже: ~ планова : **ковница** ж **1.** радионица или завод за израду металног новца; *ковачница* уопште: државна ~. **2.** фиг. место где се ствара, обликује нешто: ~ народних песама, ~ језика, али забуну уноси пре свега део након тачке и запете у примарном значењу: *ковачница* уопште. Иако је семантичко померање и разједначавање регистровано и у РСЈ, корпус показује да је оно до краја (или готово до краја) завршено: *ковачница* се јавља само у примерима попут *радионица* и *ковачница*, *ковачница* оружја, модерна *ковачница* са парним чекићем, *ливнице* и *ковачнице*, *ковачница* гвожђа, *ковачница* мачева, *ковачница* оклопа, а *ковница* у контекстима попут *ковница* српског новца, *Државна* *ковница* у *Топчидеру*, *Ковница* *новца* *Београд*, *новац* *кован* у *царским* *ковницама*, *краљевска* *ковница* *новца*, што значи да се ове две лексема разликују на основу онога што се у њима кује.

Недовољно прецизне податке добијамо и ако погледамо дефиниције лексема *селектор* и *селекционар*: **селектор** м онај који врши селекцију, одабирање и **селекционар**, -ара м стручњак за селекцију, одабирање (РМС) и **селектор** м онај који врши селекцију: ~ фудбалске репрезентације, ~ разних сорти шљива и **селекционар**, -ара м стручњак за селекцију, одабирање: ~ сорти јечма (РСЈ). На основу оваквих дефиниција поставља се питање да ли је разлика међу њима у стручности, будући да је *селектор* онај који, а *селекционар* стручњак. Примери из електронског корпуса показују, међутим, да разлика није у стручности, већ у ономе што се бира, јер се *селектор* јавља у примерима попут *селектор* *фудбалске* *репрезентације*, *селектор* *филмског* *фестивала*, *селектор* *изложбе*, *селектор* *програма* (не и у контексту *селектор* *сорти* *шљива*), а *селекционар* у колокацијама као што су *селекционар* *воћа* (*поврћа*, *парадајза*, *пшенице*, *ружа*, *шљиве*).

Проблем са дефиницијама у речнику имали смо и код лексема *практикант* и *практичар*, где код прве лексема РМС наводи два значења: **а.** онај који почиње радити у каквом надлештву или установи, приправник, вежбеник. **б.** онај који врши праксу, који је на пракси, на практичном раду, који почиње радити неке послове, који се у њих уводи, а РСЈ само једно: онај који почиње да ради у некој установи, приправник.²⁷² Међутим, чини нам се да код ове речи не можемо говорити о некаквом губљењу значења, јер између значења **а.** и **б.** у РМС, чини нам се, не постоји никаква суштинска разлика, тако да можемо рећи да је *практикант* од почетка означавао онога ко тек стиче праксу, а *практичар* онога ко већи има велику праксу иза себе, чиме се ове две лексема на неки начин и супротстављају (онај ко нема праксу, ко има мало праксе : онај ко има праксу, ко има много праксе).

Код парњака *спавалица* и *спавач* проблем је био у томе што консултовани речници доносе различите дефиниције лексема *спавач*. Док се *спавалица* у оба речника дефинише као особа која воли да спава, у РМС се *спавач* дефинише само као онај који спава, док РСЈ даје објашњење да је *спавач* онај који спава, који је склон спавању. Подаци из електронског корпуса

²⁷² Лексема *практикант* обележена је у РСЈ квалификатором *ист.* Међутим, с обзиром на то да се у електронском корпусу често јавља (636 пута), чини нам се да је не треба на овај начин маркирати. В. примере: *студенти* *практиканти*, *бити* *ментори* *практикантима*, *волонтери* и *практиканти*, *250* *запослених* и *5* *практиканата*, *медицински* *практикант*, *на* *крају* *практике* *практикант* *добија* *потврду*, *практиканти* *из* *Електротехничке* *школе* *Никола* *Тесла*.

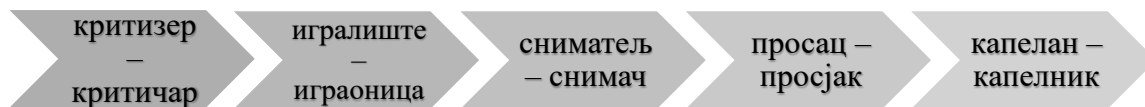
показују пак да је ову одредницу боље дефинисати примарно само као *онај који спава*, пошто примери у којима се јавља не указују на то да је реч о некоме ко је склон спавању: *навлака идеална за спаваче са проблемима са кожом, јастук за спаваче на руци, положај спавача, шта спавачи виде у својим сновима, најчвршћи спавачи*. За разлику од лексеме *спавалица*, код које је склоност ка спавању инкапсулирана у сам семантички садржај, код именице *спавач* то није случај, јер да би остварила то значење, увек јој је потребан одређени детерминатор: *велики, прави* и сл. Поред тога, лексема *спавач* реализује и два секундарна значења, од којих се једно односи на особу која је инертна, пасивна (*добили смо генерације спавача, премијер Цветковић је спавач, транзициони спавачи, новинари спавачи, спавачи САНУ и Цркве*), а друго на тајне агенте (*агенти спавачи, страни спавачи* и сл.).

У овим примерима је због нејасних, некада потпуни различитих дефиниција тешко било утврдити да ли је реч о примарним или секундарним паронимима, односно да ли су анализирани примери већ у речницима представљени као пароними или су у ту категорију доспели путем десинонимизације.

4.1.5.1.4. Закључак у вези са примарним и секундарним паронимима. Анализу потпуних паронима започели смо њиховом поделом у зависности од тога да ли су и у консултованим речницима регистровани у овом односу или су различитим процесима, пре свега десинонимизацијом, у њега накнадно ступили. На основу овог критеријума, потпуне парониме смо најпре поделили на *примарне* и *секундарне (индуковане)* парониме, а затим смо и у оквиру ових категорија издвајали уже скупине. Примарне парониме, оне код којих речници бележе однос паронимије, поделили смо на оне код којих се ништа у семантичком смислу није променило, већ ситуација у савременом тренутку одговара оној забележеној у речницима (нпр. *bronхије – бронхиоле, евангелик – евангелист(а), инжењер – инжењерац, књижар – књижничар, командант – командир, легатар – легатор* итд.) и на оне код којих су се одиграле одређене семантичке промене, али без утицаја на сам однос паронимије (нпр. *алтинац – алтинист(а), академац – академик, барикада – баријера, вежбалиште – вежбаоница, грејач – грејалица, електричар – електроничар* и сл.). Секундарне парониме поделили смо такође на две уже скупине: оне настале десинонимизацијом неправих синонима (нпр. *економ – економист(а), бранилац – бранитељ – браник, забавник – забављач, капетан – капитен* и сл.) и оне који су резултат десинонимизације правих синонима (нпр. *анализатор – аналитичар, везач – везивач, водилица – водилца – водитељка/водитељица, давалац – давач, калкулант – калкулатор, коњар – коњушар, носач – носилац, позивалац – позивар, прималац/приматељ – примач, секретарица – секретарка, сниматељ – снимач, тералац – терач, уговарач – уговорник* итд.). Оно што смо у вези са десинонимизацијом приметили јесте да је значењска веза паронима знатно ближа ако су настали разједначавањем правих синонима него што је то случај када је у питању разједначавање неправих, односно онда када једна лексема изгуби оно своје секундарно значење које је било у односу синонимије са примарним или неким секундарним значењем друге лексеме.

4.1.5.2. Подела потпуних паронима по степену семантичке блискости. Као што се из свих представљених и анализираних примера може закључити, семантичка веза међу паронимима није увек подједнако јака. Већ смо у уводу рекли да П. Пипер (1994: 15–17) предлаже увођење скале паронимичности лексема која би у обзир узимала степен присутности извесног елемента у одређеном скупу и представља следећу скалу: I степен паронимичности: подударност коренске морфеме, II (виши) степен: I + припадност истој врсти речи, III степен: II + подударност у префиксалном делу, IV степен: III + подударност у месту (и квалитету) акцента итд. Међутим, с обзиром на чињеницу да у овом докторату заступамо тезу да без подударности коренске морфеме и врсте речи не може бити речи о паронимији, а да место акцента не сматрамо релевантним критеријумом, главни проблем остаје степен семантичке блискости паронима или, како сам проф. Пипер каже, где „престаје *изразита* сличност, а почиње само *извесна* међулексемска сличност” (1994: 14). На основу степена семантичке блискости може

се направити скала паронимичности која би се кретала од семантички најближих (ближих синонимима) до семантички најудаљенијих паронима (ближих само творбено најудаљенијим лексемама). На пример:

Графикон 12: Градирање степена семантичке блискости потпуних паронима

С једне стране су, дакле, паронимски парови код којих обе лексеме припадају истој категорији стварности, у овом случају означавају особе које врше исту радњу (критикују), а разликује се само конотативна вредност парњака (*критизер* – *критичар*). Затим следе парови код којих лексеме имају различите, јасно одвојене денотате, али и даље припадају истој тематској групи (у наведеном примеру *игралиште* – *играоница* реч је о месту), потом долазе парњаци који имају различите десигнате, па самим тим препадају различитим категоријама (*сниматељ* – *снимач*: човек који снима – уређај који снима), након тога парњаци који су своју семантику засновали на различитим значењима мотивне лексеме (*просац* – *просјак*) и најзад они парови међу чијим су члановима семантичке везе прилично замагљене и удаљене (*капелан* – *капелник*). О подели паронима на основу компоненти лексичког значења биће више речи у посебном поглављу, а овде ћемо све потпуне парониме поделити у две групе на основу јаче или слабије семантичке везе међу њима. Прву групу, семантички ближе парониме, назвали смо *контактни*, док смо другу, у којој се налазе семантички удаљенији пароними, назвали *дистантни*.²⁷³ У првој групи нашли су се примарни пароними који припадају истој категорији стварности, односно истој тематској групи: особа, инструмент, место и сл. (нпр. *игралиште* : *играоница*); секундарни који су настали десинонимизацијом правих синонима (нпр. *давалац* и *давач*), док су се они настали разједначавањем неправих синонима у овој групи нашли само ако су се њихова примарна значења такође односила на референте из исте категорије стварности, односно ако су им примарна значења била у односу паронимије (нпр. *носила* : *носиљка*). Примери из ове групе могу се парафразирати тако да се саодносе са истим појмом и да им се разликује само један део дефиниције (нпр. *адресант* – онај који шаље пошиљку : *адресат* – онај који прима пошиљку; *академац* – онај који студира на академији : *академик* – онај који је члан академије и сл.). У другој групи су они пароними код којих је већ на основу дефиниција јасно да су семантичке везе слабије и да се приликом дефинисања не саодносе са истим појмом (нпр. *капелан* – *капелник*, *кондуктер* – *кондуктор* и сл.); лексеме које су мотивисане различитим значењима мотивне речи (нпр. *просац* и *просјак*, где је лексема *просац* своје значење засновала на примарном значењу глагола *просити* – тражити као милостињу; живети тражећи милостињу, живети од милостиње, а лексема *просјак* на секундарно – обраћајући се девојци или њеној родбини нудити брак, тражити за жену (за себе или кога другога), иако и један и други заправо траже, само различите ствари – први милостињу, други девојку; *демонстрант* и *демонстратор*, који су преузели различите делове семантичког садржаја глагола *демонстрирати* итд.); примарни пароними чији референти не припадају истој категорији стварности (нпр. *музара* – *музиља* – *музилица*); као и лексеме које су настале десинонимизацијом неправих синонима, осим у горе описаном случају. У наставку дајемо табелу са описаном поделом, с тим да ћемо, ради избегавања понављања и уштеде простора, изоставити дефиниције, које се, уосталом, дају и у другим табелама у самом тексту:

²⁷³ Термине *контактни* и *дистантни пароними* преузели смо од И. Н. Кузњецове (1977), додуше у нешто другачијем значењу будући да ауторка у парониме убраја и разнокоренске лексеме.

Семантичка блискост потпуних паронима	
<i>Контактни</i>	<i>Дистантни</i>
административац – администратор	атлета – атлетичар
адресант – адресат	белка – белкиња
академац – академик – академичар	бранитељ – бранилац – браник
алпинац – алпинист(а)	бројач – бројилац – бројило
анализатор – аналитичар	будилица – будница
асигнант – асигнат – асигнатар	демонстрант – демонстратор
баријера – барикада	детектив – детектор
божићњак – божићњар	дизаличар – дизач
bronхије – бронхиоле	документарац – документарист(а)
вежбалиште – вежбаоница	економ – економист(а)
везач – везивач	естет(а) – естетичар
водилица – водиља – водитељка	жупан – жупник
возар – возач	забављач – забавник – забавњак
глачалица – глачало	залагаоничар – залагач
гледалиште – гледиште	канцелар – канцелист(а)
глодалица – глодало – глодач	капелан – капелник
госпођа – госпођица	кондуктер – кондуктор
грејалица – грејач	коњаник – коњар – коњушар
давалац – давач	крзнар – крзнаш
дворанин/дворјанин – дворитељ	ловица – ловка – ловкиња
дојиља – дојкиња	логораш – логорник
драматизатор – драматичар – драматург	љубитељ – љубимац
дрвара – дрварница – дрвљаник	љубитељка/љубитељица – љубимица
држалац – држач	млазник – млазница – млазњак
евангелик – еванђелист(а)	млекарица – млекуља
електричар – електроничар	музара – музиља – музилица
емпирик – емпирист(а)	папучар/папучић – папуџија
ескадра – ескадрила – ескадрон	монтажер – монтер – монтирач
збориште – зборница	осигуравач – осигурач
игралиште – играоница	певац – певач – појац
известилац/известитељ – извештач	помагало – помагач
инжењер – инжењерац	предилица – предиља
калкулант – калкулатор	прокуратор – прокурис(а)
капетан – капитен	провалник – проваљивач
књижар – књижничар	просветар – просветитељ
књижара/књижарница – књижница	просилац/просац – просјак
ковачница – ковница	псалмист(а) – псалтирац
колонизатор – колонист(а)	распусник – распуштеник
командант – командир	робијашица – робиња/ропкиња
конструктивист(а) – конструктор	родиља – родитељка/родитељица
критизер – критичар	сепаратист(а) – сепаратор
легатар – легатор	сигнализатор – сигналист(а)
лекарка – лекарица	сиромах – сироче
мандатар – мандатор	славитељ – слављеник
моделар – моделатор	старинар – старица

модернизатор – модернист(а)	тотализатор – тоталитарист(а)/тоталитарац
молиља – молитељка	тужитељка/тужитељица – тужиља – тужилица
мучилиште – мучионица	уводитељ – уводник – уводничар
незналац/незналица – незнанац	фабрикант – фабрикат
носач – носилац	хвалисавац/хвалиша – хвалитељ
носила – носилка	хладњак – хладњача
одмаралиште – одмориште	цивилизатор – цивилист(а)
одојак – одојче	црница – црнка – црнкиња
оријенталац – оријенталист(а)	цртало – цртач
певалка – певачица	чистачица – чистилица
пекара – пецара – печењара	шеталица – шетачица
пивара – пивница	шећерана – шећерница
писар – писац – пискарало	
позивалац – позивар	
показатељ – показивач	
полигам – полигамист(а)	
политикант – политичар	
послужилац – послужитељ	
потпуковниковица – потпуковница	
практикант – практичар	
председниковица – председница	
представљач – представник	
предузетник – предузимач	
прималац/приматељ – примач	
равналица – равњача	
радикалац – радикалист(а)	
рационализатор – рационалист(а)	
ревизионист(а) – ревизор	
репрезентант – репрезентативац	
реформатор – реформист(а)	
рецептор – рецепијент	
свирац – свирач	
секретарица – секретарка	
селектор – селекционар	
семинар – семенкар	
скакалиште – скакаоница	
сниматељ – снимач	
спавалица – спавач	
спиритист(а) – спиритуалист(а)	
споменар – споменик – споменица	
стега – стезач – стезник	
стипендист(а) – стипендитор	
стругар – стругач	
судилиште/судиште – судница	
сумњалица/сумњичавац – сумњивац	
тералац – терач	
трасант – трасат	

уговарач – уговорник	
хегемон – хегемонист(а)	
чекалиште – чекаоница	
читатељка/читатељица – читачица	

Табела 10: Контактни и дистантни пароними

Ово је, наравно, груба подела јер у оквиру и једне и друге групе постоје семантички ближи и даљи пароними. Поред тога, ова подела је потпуно супротна од оне коју даје Колесников (1971: 4), који семантички блиске парониме сматра *непотпуним*, а оне који су семантички потпуно удаљени *потпуним*. Дакле, оне парове паронима које ми сврставамо на самом излазу из паронимије Колесников сматра потпуним паронимима, а у том свом мишљењу није усамљен јер на основу дефиниција и примера представљених у уводном доктората можемо видети да бројни аутори од паронима очекују *значајне* разлике. Ми смо се ипак определили за то да у самом центру буду семантички блиски пароними.

Чини нам се да посебан коментар захтевају примери који су семантички прилично удаљени, а ипак су се нашли у нашој грађи међу дистантним паронимима. У питању су примери лексема међу којима је семантичка веза веома слаба, премда не и у потпуности прекинута, и који никада нису били у односу синонимије, било праве, било неправе. Ту, пре свега, мислимо на примере страног порекла као што су *детектив* (енгл. **а.** *полицајац (често у цивили) који истражује тежа и тешка криминална дела. б.* *појединац који се као приватно лице професионално бави истрагом, праћењем појединих особа и скупљањем података о њима и другим сличним пословима: приватни ~) и детектор* (лат. **1.** *уређај, справа за откривање присуства неке материје или предмета (нпр. мина, бојних отрова, штетног зрачења). 2.* ел. **а.** *уређај за издавање нискофреквентних звучних или визуелних сигнала који се преносе (говора, музике, слике) из модулисаних високофреквентних осцилација таласа. б.* *једноставни радио-пријемник који хвата радио-сигнале и друге електромагнетне таласе и омогућава њихово претварање у звучне сигнале), код којих је реч о човеку који нешто открива (полицејски детектив, детектив одељења за убиства, главни детектив, славни детектив Шерлок Холмс, приватни детектив, филмови о детективима) и апарату који нешто открива (детектор пожара, детектор дима, детектор лажи, детектор за метал, детектор гаса, детектор дроге, детектор за злато).²⁷⁴ Иако су ове лексеме страног порекла и однос паронимије потиче из језика-даваоца, сматрамо да би и ове лексеме требало узети у обзир при разматрању паронима будући да велики део паронимске лексике представљају управо позајмљенице које смо као такве преузели из других језика. Ослабљену семантичку везу имамо и код парова *капелан* (*жупников, парохов помоћник*) и *капелник* (*зборовођа, диригент капеле*) и *канцелар* (**1.** *у неким европским државама (Западна Немачка, Аустрија) председник министарског већа. 2.* *старшина или шеф канцеларије у установи. 3.* *у царској Русији највиши грађански чин и носилац тога чина) и канцелист(а)* (*писар, нижи чиновник*). Иако су у питању лексеме преузете из страних језика, у оба ова пара осећа се веза са речима које су им у основи, у случају првог пара са *капелом*, а у случају другог са *канцеларијом*.²⁷⁵ Иако се код одреднице *капелан**

²⁷⁴ Иако то нема везе са развојем значења ових лексема у самом српском језику, занимљиви су подаци које доноси онлајн етимолошки речник енглеског језика (<https://www.etymonline.com/>). Наиме, у овом речнику се наводи да је лексема *детектор* први пут употребљена у значењу *онај који детектује, открива*, а потиче од латинског глагола *detegere*, који је значио *откривати*, док се од 1833. године користи у значењу инструмента за детектовање нечега. За лексему *детектив* стоји да се у енглеском користи од 1828. и да је настала скраћивањем синтагме *detective police*, при чему и сам придев *detective* води порекло од глагола *to detect* (*откривати*).

²⁷⁵ Код лексеме *капелан* у РМС стоји квалификатор *лат.*, али га у РСЈ нема. Обрнуто, код лексеме *канцелар* у РМС нема никаквог маркера, док у РСЈ стоји *лат.* У РЈАЗУ за лексему *канцелист(а)* се каже да потиче од немачке речи *kanzellist*. Занимљиво је да се у већ поменутом етимолошком речнику за лексему *канцелар* (*chancellor*) наводи да потиче каснолатинског *canellarius* 'чувар баријере, секретар, послужитељ у суду', назван тако зато што је радио иза решетака (лат. *cancellus*) у базилици или у суду.

та семантичка веза из дефиниције не види, она постаје потпуно јасна ако погледамо обраду ове речи у Речнику ЈАЗУ, где је дефинисана као *поп који обавља службу у Божју у капели, или стоји у кога за ту сврху*, али је она и даље слаба, будући да је лексема *капелник* заснована на секундарном значењу лексеме *капела*: *вокална или инструментална група, дружина; оркестар*. Ипак, ове лексеме имају исти корен, везане су за лексему *капела*, обе означавају особе и имају творбене структуре услед које би их неко ко не зна њихово значење лако могао заменити. Слично је и са лексемама *канцелар* и *канцелист(а)*. Према Речнику ЈАЗУ, лексема *канцелист(а)* значи *писар, чиновник у писарни*, док се код лексеме *канцелар* упућује на одредницу *канџилијер*, која се дефинише као *јавни писар, биљежник*, што заправо значи да су се ове две лексеме десинонимизирале, у језику-даваоцу, а остаци те семантичке везе огледају се у једном од секундарних значења лексеме *канцелар* – *старешина или шеф канцеларије у установи*, при чему је *канцелар* виши, а *канцелист(а)* нижи службеник. Важно је нагласити још и да се лексеме *канцелар* и *канцелист(а)* и у електронском корпусу јављају у свим значењима забележеним у речницима.

У групу семантички удаљених паронима спадају и лексеме *кондуктер* и *кондуктор*, где се једина значењска веза огледа у именици *(с)проводник* која се у дефиницијама обе лексеме јавља: **кондуктер**, -ера м фр. *пратилац, спроводник у каквом јавном превозном средству који продаје или прегледа возне карте* и **кондуктор** м лат. **1.** ел. *проводник електрицитета; проводник топлоте*. **2.** бот. *ткиво кроз које пролазе хранљиви сокови*. **3.** *преносилац, проводник неке болести*: мајка кондуктор, кондуктор хемофилије. Међутим, од свих парова које смо до сада навели, семантичка веза је у овом примеру најслабија, будући да данас кондуктера вероватно не бисмо дефинисали као пратиоца, спроводника у превозу, мада је дата дефиниција из РСЈ из 2018. године. Електронски корпус, показује, да се ове две лексеме не мешају у употреби: *возило без кондуктера, возач и кондуктер, кондуктер у аутобусу, кондуктер у возу* : *електрични кондуктор, светлосни кондуктор, кондуктор хемофилије, мајка кондуктор (преносилац)*. Јача семантичка веза, само донекле замагљена, постоји код пара *прокуратор* и *прокурис(а)*, где *прокуратор* означава управитеља, а *прокурис(а)* пословођу неке фирме или банке који их пуноправно заступа. Будући да пословођа на неки начин и јесте управник и будући да је лексема *прокуратор* имала значење *опуномоћеник*, можемо рећи да се значењска веза међу овим лексемама донекле очувала. Сличан случај имамо и код лексема *псалмист(а)* и *псалтирац*, код којих прва лексема означава онога ко пише псалме, а друга онога ко учи да чита псалтир, који заправо представља књигу псалама.

И најзад, ту су и лексеме *тотализатор* и *тоталитарист(а)/тоталитарац*, где именица *тотализатор* означава апарат за сабирање, за рачунање укупне, тоталне количине нечега (уложеног новца на коњским тркама, количине падавина и сл.), а лексеме *тоталитарац* и *тоталитарист(а)* присталицу тоталитаризма. Иако је семантика наведених лексема прилично удаљена, не можемо рећи да не постоји, а и будући да лексема *тотализатор* својом формалном структуром подсећа на лексеме попут *морализатор, рационализатор* и друге које означавају особе, сматрамо да у начелу може доћи до интерференције ових лексема, премда смо у електронском корпусу забележили само један такав пример: *упоредити САД као тотализатора са нацизмом*. Посебно појашњење семантичке везе захтевају и лексеме *економ* и *економист(а)*. Наиме, иако се из дефиниције основног значења лексеме *економ* (*службеник који се брине о набавци, чувању и расподелу потрошног материјала (у предузећу, установи, војној јединици и сл.)*) можда не уочава директна семантичка веза са лексемом *економиста(а)*, као стручњаком за економска питања, односно неким ко се бави економијом, чињеница је да је РМС као једно од секундарних значења лексеме *економ* забележио управо лексему *економиста(а)*, као и да је *економист(а)*, према подацима из етимолошког речника енглеског језика, примарно означавао онога ко води бригу о домаћинству (*household manager*), а да је тек

од 1804. почео да означава студента политичке економије.²⁷⁶ Поред тога, обе лексеме су страног порекла, па би их говорник који не познаје њихово стварно значење лако могао заменити у контексту. Како је лексема *економист(а)* знатно учесталија (17.125 : 883), потенцијално би се могло десити да неки говорник лексеми *економ* припише значење именице *економиста*, премда у корпусу нису регистровани примери погрешне употребе ових паронимских парњака. У вези са лексемама *економ* и *економист(а)* морамо додати да се нажалост, из угла језичке прецизности и језичког богатства, није одржала лексема *економичар*, која је могла бити резервисана за некога ко је економичан, ко добро управља својим финансијама, мада то значење ни речници не бележе. Међутим, будући да је била истозначна са лексемом *економист(а)*, не чуди што је из употребе потиснута.

У овом поглављу смо на основу критеријума семантичке блискости потпуне парониме грубо поделили у две групе: *контактне* и *дистантне*, мада би се и у оквиру њих пароними могли даље градирати према степену семантичке блискости, односно удаљености. Посебан коментар дат је у вези са семантички најудаљенијим паронимима јер би се на први поглед могло закључити да међу њима нема никакве семантичке везе, иако то заправо није случај.

4.1.6. Непотпуни пароними. О једној врсти непотпуних паронима већ је било речи, а у питању су паросиноними, односно паронимски парови или низови чија су примарна значења у односу паронимије, а секундарна у односу синонимије. Овде ће бити речи о једном другом типу непотпуних паронима, а ради се о односу међу лексемама чија су примарна значења у односу паронимије, док су секундарна семантички веома удаљена или у потпуности неповезана. Одлучили се да их издвојимо у посебну групу јер су они на другом крају скале у односу на потпуне синониме, од којих смо класификацију и започели.²⁷⁷ Ови парови су, дакле, због својих секундарних значења потпуно удаљени од синонима и приближавају се само творбено повезаним лексемама. У питању су следеће лексеме (подвучена су она значења у којима се ове лексеме не могу сматрати паронимима):

Непотпуни пароними	
<p>вешала с мн. <i>справа, направа на којој се извршује смртна казна вешањем, а састоји се од вертикалног стуба на којем је хоризонтално учвршћена краћа греда с омчом</i>: смрт на вешалима; конопац на вешалима; окачен на вешала; погубљен на вешалима. б. <i>смртна казна вешањем</i>: осудити на вешала.</p>	<p>вешалица ж 1. а. <i>благо савијена летва или четвртasti рам за вешање одела</i>: дрвена ~; пластична ~; ~ из мог ормара; окачити на вешалицу и сложити у ормар. б. <i>направа у виду сталка или даске, летве на зиду с кукама за вешање одеће и сл., чивилук</i>: покретна ~; ~ за зид. 2. <i>комад меса осушеног у сушари, пушници; врста јела од комада меса печеног на роштиљу</i>: бела ~; пуњена ~; порција вешалице.</p>
<p>колектор м лат. 1. <i>техн. главна одводна цев градске канализације, цев у којој се сакупља отпад</i>: канализациони ~; отпадне воде из главног колектора; фекални ~. 2. <i>ел. део електричног генератора који наизменичну струју претвара у једносмерну</i>: <u>једносмерни напон на колектору</u>; <u>струја колектора</u>.</p>	<p>колекционар, -ара м <i>онај који сакупља предмете за колекцију, збирку</i>: ~ сатова; страствени ~; ~ шешира; ~ оружја; ~ поштанских марки.</p>
<p>ловац, ловца м 1. <i>онај који лови, који се бави ловом</i>: страствени ~; ~ дивљачи. 2. <i>фиг. човек који трага за неким, који проналази некога да би</i></p>	<p>ловник м <i>чувар ловишта</i>: након чега је ~ означио крај лова; ~ Ловачког удружења Мостонга; главни ~.</p>

²⁷⁶ <https://www.etymonline.com/>, одредница *economist*. Поред тога, и лексема *economy* указује на везу са вођењем домаћинства: *household management*.

²⁷⁷ Можда би због свега наведеног за ову групу било добро пронаћи адекватнији назив. И примери из ове групе и примери из групе паросинонима припадају правим непотпуним паронимима, због чега би групу лексема чија се секундарна значења парадигматски не саодносе можда требало прецизније именовати.

<p>га привео правди, ухапсио, ликвидирао и сл.: ~ на нацисте; ~ на таленте. 3. вој. авион (обично једномоторни једносед) који служи за борбе у ваздуху: руски ~ МИГ-29; НАТО ловци. 4. шах. <u>фигура у шаху која се повлачи само дијагонално, само по белим или само по црним пољима; уп. лауфер.</u></p>	
<p>ложионица ж а. просторија у којој се налазе велике пећи, парни котлови и сл. уређаји: ~ која греје читав комплекс; заједничка ~. б. жел. <u>радионица у којој се врши преглед и оправка локомотива:</u> железничка ~; локомотиве су у ложионицу ишле преко окретнице.</p>	<p>ложиште с део пећи или сличних уређаја где се ложи ватра: ~ на чврсто гориви; ~ на гас; ~ казана; зидање ложишта.</p>
<p>медаља ж фр. (нем.) <u>плочица, најчешиће округла, од злата, сребра, бронзе или сл. метала, са ликом, натписом или симболом, која се додељује некоме а.</u> као трофеј, обично на украсној траци, најбоље пласираним такмичарима у оквиру неке спортске дисциплине или сл.: златна ~; сребрна ~. б. као одликовање, орден за постигнуте успехе, заслуге и сл. у рату или миру; уп. колајна: ~ за храброст; ~ за квалитет.</p>	<p>медаљон, -она м фр. 1. а. овална или сл. пљосната кутијица у коју се ставља слика вољене особе, прамен косе или сличан женски накит који се, обешен на ланчићу, носи о врату. б. уопште округласт пљоснат украсни или други предмет, привезак на ланчићу; амајлија, талисман. в. вој. округла метална плочица на чијим су странама утиснути лични подаци војника који је носи (обично у рату). 2. овални оквир, рам, удубљење и сл. за слику или портрет. 3. фиг. мања, допадљива, духовита књижевна, уметничка целина, одн. творевина. 4. (обично у мн.) кув. <u>јело од меса, припремљено обично у облику овалних, округластих комада, колутово и сл.</u></p>
<p>причалац, -аоца м онај који нешто прича: ~ вицева; усмени ~; народни ~; самоуки ~ прича; на коју причу ~ алудира.</p>	<p>причалица ж (м) 1. онај који много прича: велика ~; песме причалице; нико не воли причалице од који не може доћи до речи; симпатична ~. 2. <u>врста женске песме:</u> песме причалице.</p>
<p>радикал, -ала м лат. 1. пол. а. <u>присталица, члан Радикалне странке.</u> б. присталица, заговорник радикалних, корених промена и одлучних мера. 2. хем. (обично у мн.) <u>група двају или више атома која се понаша као један елемент и непромењена пролази кроз хемијске реакције, а углавном не може самостално постојати (нпр. група NO₃).</u></p>	<p>радикалист(а), -е м <u>присталица радикализма:</u> исламски радикалисти. радикалац, -лица м <u>присталица, члан Радикалне странке:</u> радикалци чекају Шешеља; стварне демократе или пресвучени радикалци; лечени радикалци на власти.</p>

Табела 11: Лексема у односу непотпуне паронимије

Мали број оваквих лексема, као и непотпуних истокоренских синонима чија секундарна значења нису у односу паронимије – бар када су у питању заједничке суфиксирани лексема из наше грађе – сведочи о томе да се односи синонимије и паронимије у највећем броју случајева међусобно преплићу. Такав случај имамо код, на пример, лексема *вешала* и *вешалица*, које у својим примарним значењима означавају направе за вешање – у првом случају људи, а у другом одеће, при чему лексема *вешалица* поседује и значења *комад меса осушеног у сушари, сушници* или *врста јела од комада меса печеног на роштиљу*, које се не може сматрати блискозначним семантичком садржају лексема *вешала*. Такође, сличан случај имамо и код лексема *медаља* и *медаљон*, које примарно означавају различите врсте плочица које се носе око врата, прва као знак неког одликовања (за постигнуте успехе у спорту, рату, за храброст, квалитет и сл.), а друга пре свега као успомена на некога, с тим да лексема *медаљон* поседује и веома фреквентно значење *јело од меса, припремљено у облику овалних,*

округластих комада, колутова и сл., које се не може сматрати паронимичним са значењима лексеме медаља. У ову групу спадале би и лексеме причалац, -аоца м онај који нешто прича и причалица ж (м) 1. особа која много прича, која воли да прича. 2. врста женске песме или лексеме ложионица и ложиште, које примарно означавају просторију у којој се ложи, односно део пећи, место у пећи у којем се ложи, с тим да лексема ложионица има и секундарно значење радионица у којој се врши преглед и оправка локомотива, као и лексеме ловац и ловник, од којих прва означава човека који лови, а друга човека који чува ловиште, место где се лови, при чему лексема ловац има и значење шаховске фигуре, које је семантички веома удаљено од лексеме ловник.

Сложен и веома занимљив однос постоји и између лексема *радикал, радикалац и радикалист(а)*. Иако се лексема *радикал* све чешће користи да означи конкретно припаднике Радикалне странке и премда је у многим примерима тешко оценити да ли је неко само присталица радикалних промена или заиста и члан странке која их заговара, ако узмемо да примарно значење лексеме *радикал* јесте *присталица, заговорник радикалних, коренитих промена и одлучних мера*, лексеме *радикалац – присталица, члан Радикалне странке*, а именице *радикалист(а) – присталица радикализма*, онда можемо рећи да су ове лексеме у односу непотпуне паронимије, будући да лексема *радикал* поседује и значење *група двају или више атома која се понаша као један елемент и непромењена пролази кроз хемијске реакције, а углавном не може самостално постојати (нпр. група NO₃)*, које није ни у каквој семантичкој вези са лексемама *радикалац и радикалист(а)*. Чињеница да лексеме *радикал и радикалац* имају и заједничко значење *присталица, члан Радикалне странке* не мења суштину овог односа јер су и паросиноними, као што смо већ рекли, врста непотпуних паронима.²⁷⁸ Много значајније од тога јесте увиђање тежње језика за прецизирањем појмова, због чега постоје три лексеме које означавају особе које су у некој вези са нечим што је радикално – било да се залажу за такве промене, било да су чланови странке их пропагира, било да су у вези са екстремнијим видовима радикализма (*исламски радикалисти*, а не **исламски радикали* или *радикалци*).

У овој групи нашле су се и лексеме *колектор и колекционар*, будући да значење именице *колекционар – онај који сакупља предмете за колекцију, збирку* – није у односу паронимије са секундарним значењем лексеме *колектор – део електричног генератора који наизменичну струју претвара у једносмерну*. Иако електрични генератор о којем је реч можда заиста сакупља наизменичну струју и претвара је у једносмерну, то се из дефиниције не види и тешко да би овде могло доћи до интерференције са лексемом *колекционар*. Поред тога, лексички пар *колектор и колекционар* специфичан је из још једног разлога. Наиме, лексема *колектор* је изгубила своје примарно значење *особа или установа која се бави сабирањем, прикупљањем нечега (књига, пореза и др.)*, па се у актуелном језичком тренутку ова лексема најфреквентније јавља да означи *главну одводну цев градске канализације*, односно цев која је главна за сакупљање, сабирање канализационог отпада. Стога су данас лексеме *колектор и колекционар* у примарним значењима пароними због тога што је *колектор* предмет који нешто сакупља, а *колекционар* човек који нешто сакупља, премда нам се чини да је ова веза била нешто јача док су ове лексеме у својим примарним значењима означавале човека који нешто прикупља.

Да кратко закључимо. У непотпуне парониме спадају и паросиноними, код којих су примарна значења у односу паронимије, а секундарна у синонимској релацији, али и они примери код којих лексеме примарно остварују паронимијску везу, док су им секундарна значења семантички веома удаљена или чак не повезана, па међу њима нема никаквог

²⁷⁸ Морамо приметити и да се лексема *радикалац* обично користи са ироничним призвуком (*радикалци чекају Шешеља, стварне демократе или пресвучени радикалци, лечени радикалци на власти*) и да се чешће користи да означи бивше него садашње чланове Радикалне странке, па се и овде поставља питање да ли можемо говорити о синонимичним значењима.

парадигматског лексичког односа. Чињеница да је оваквих примера у нашој грађи јако мало само сведочи о томе да се односи синонимије и паронимије у највећем броју случајева међусобно преплићу.

4.1.7. Творбено повезане лексеме. Најзад, ван паронимијског поља, на потпуно супротној страни скале у односу на лексеме које су у односу потпуне синонимије, налазе се лексеме које су творбено повезане, али се не налазе ни у односу синонимије ни у односу паронимије, мада семантичка веза, наравно, постоји с обзиром на чињеницу да све ове лексеме припадају истом деривационом гнезду. Међутим, лексеме које спадају у ову групу не испуњавају више критеријума паронимичности, па се стога не могу сматрати ни дистантним паронимима. То су, на пример, лексеме попут **воћар**, -ара м **1.** *узгајивач воћа. 2.* *продавац воћа, воћарски трговац* и **воћњак** м *засада воћака; земљиште на коме расту воћке; генералица* ж *генералова жена : генералка* ж **1.** *разг. генерална, потпуна поправка (обично аутомобила, одн. аутомобилског мотора). 2.* *в. генерална карта (под генералан); житарица* ж *(чешће у мн.) назив за жита било које врсте које служи за исхрану, целарије и житница* ж **1.** *предео, област у којој добро успева жито. 2.* *зграда у којој се чува жито, амбар; кројачица* ж *женска особа кројач и кројачница* ж *просторија у којој се кроји и шије, у којој се ради кројачки посао, кројачка радња, кројачка радионица; оптуженица* ж *женска особа оптуженик : оптужница* ж *правн. писмени акт, спис којим се суду, властима против некога подноси тужба (за учињени прекршај, незаконито дело или др.); пиљарица* ж **1.** *женска особа пиљар. 2.* *фиг. ир. особа која много говори, оговара, сплеткари и пиљарница* ж *продавница воћа и поврћа; посетитељка* *женска особа посетилац и посетница* ж *одштампани картончић с именом и презименом, често и адресом, одн. занимањем; робијашница* ж *жена робијаш: и робијашница* ж *затвор, тамница; службеник* м *онај који се налази у служби, који обавља канцеларијску или неку другу службу, чиновник, намештеник и служабник* м *цркв. књига која садржи текстове према којима се врши богослужење; ткаља* ж **1.** *а. ткачка радница. б.* *она која тка. 2.* *зоол. у мн.: птице певачице тропских крајева, сличне зебама Ploceidae (у јд.: таква птица и ткачница* ж *фабрика или занатска радионица за израду тканине; просторија у којој се тка; упитаник,* -ика м *онај којем се постављају питања и упитник* м **1.** *лингв. знак питања. 2.* *скуп питања на која треба дати одговоре, квестионар и сл.*²⁷⁹

У свим овим примерима лексеме припадају различитим категоријама стварности, и то оним које нису концептуално блиске (нпр. *жена – просторија, биљка – фабрика, жена – одевни предмет, човек – знак интерпункције* и сл.); грађене су суфиксима који су прототипични за различите творбене категорије (нпр., према Пиперу и Клајну (2013: 223–227), *-ица* је прототипични моцион суфикс, а *-ница* је типичан суфикс за грађење просторија или неживих појмова, попут *оптужница, посетница, -њак* је прототипични суфикс за грађење локативних именица, а *-ар* за вршиоце радње или имаоце занимања и сл.); семантика им је удаљенија самим тим што не припадају концептуално блиским категоријама (*пиљарица – женска особа пиљар : пиљарница – продавница воћа и поврћа; оптуженица – женска особа оптуженик : оптужница – писмени акт, спис којим се суду, властима против некога подноси тужба (за учињени прекршај, незаконито дело или др.)*); подаци из електронског корпуса показују да се ове лексеме не употребљавају погрешно једна уместо друге, вероватно због тога што имају прозирне творбене структуре, јасне и предвидиве говорницима српског језика. Уколико би једна лексема из наведених парова развила значење које има она друга, добили бисмо неправне синонине јер њихова постојећа значења не би постала ништа сличнија, већ би се развила иста. Изузетак донекле представља пар *генералица* и *генералка*, јер уколико би лексема *генералка* развила значење *жена генерал*, а *генералица* задржала значење *генералова жена*, добили бисмо однос неправне паронимије, јер њихова примарна значења и даље не би била довољно семантички повезана да би смо их сврстали у праве.

²⁷⁹ У овом поглављу представимо један део само творбено повезаних лексема које су се нашле у нашој грађи, јер оне и нису у ужем смислу предмет нашег истраживања.

Због свега наведеног сматрамо да ове и сличне лексеме овог типа не треба убрајати у парониме јер не испуњавају више кључних критеријума за ступање у однос паронимије, иако, наравно, није спорно да је однос између ових лексема ближи него њихов однос са осталим члановима истог деривационог гнезда (нпр. *воћар* – *воћарство*, *спавачица* – *спавање*, *кројачица* – *кројење* и сл.). Такође, ови примери слични су онима обрађеним у поглављу 4.1.2, с тим да су лексеме тамо анализирани имале бар једно значење у односу синонимије, а остала налик на ова представљена у овом поглављу. У оба случаја, најзад, не може се говорити о паронимији. Дакле, уколико лексеме нису грађене суфиксима прототипичним за одређену категорију, односно конкурентним суфиксима и уколико не припадају истој или концептуално сродној категорији стварности, осим ако то није последица разједначавања правих синонима, не могу се сматрати паронимима.

4.1.8. Некласификовани примери. Колико год јасних и прецизних критеријума поставили, садржинска страна лексема је оно што се опире свакој егзактној и прецизној класификацији. Проблем је, суштински, у растегљивости опсега појма *блискозначност*, јер – како наводи С. В. Лебедева (2007: 28) – „постојање сличности је објективно, а њен степен је субјективан”.

1) Прву групу проблематичних примера представљају парови лексема попут *путар* и *путник*, *гласач* и *гласник*, *господар* и *господин*, *држављанин* и *државник*, *држављанка* и *државница*, *књижар/књижничар* и *књижевник*, *рибарница* и *рибњак*, *цвећара* и *цвећњак*, *служавка* и *службеница* и сл. Сви наведени парови испуњавају услове паронимичности постављене у уводном делу и оне који се генерално срећу у релевантној литератури: у питању су истокоренске лексеме које припадају истој категорији стварности, односно истим тематским групама (особе, односно места), изведене су суфиксима прототипичним за дате категорије и међу њима постоји семантичка блискост, чак и већа него у примерима попут *капелан* – *капелник*, *канцелар* – *канцелист(а)* или многих који се у руској литератури наводе (*аспирант* – постдипломац : *аспират* – врста гласа, *безделица* – ситница, тричарија : *бездельница* – нерадница сл.). Ако погледамо примере *путар* и *путник*, видећемо да обе ове лексеме имају у корену лексему *пут*, грађене су суфиксима који су прототипични за категорије вршилац радње и ималаца занимања (-ар и -ник), обе означавају особу која врши одређену радњу²⁸⁰ (*путар* – човек који прави или одржава путеве²⁸¹ : *путник* – човек који путује, који је на путу). Ако као семантичку парафразу лексеме *путник* узмемо *онај који путује*, онда ове две лексеме имају различите творбене основе (које се само формално поклапају), односно различите мотивне речи – *пут* и *путовати*. Међутим, творбена основа се у већини радова посвећених паронимији не узима као један од критеријума, што је случај и у овом докторату, па се међу паронимима често налазе лексеме које имају различите творбене основе и мотивне речи: нпр. *алпинац* – онај који се бави алпским скијањем или је обучен за алпско ратовање : *алпинист(а)* – онај који се бави алпинизмом; *колонизатор* – онај који колонизира, онај који врши колонизацију : *колонист(а)* – онај који насељава колонију; *стругар* – онај који ради на стругу или који ради на стругари : *стругач* – оно чиме се струже итд. На основу наведених дефиниција се види да у зависности од семантичке интерпретације једна иста лексема може имати различите мотивне речи, због чега се овај критеријум не може узети у обзир као релевантан. Ако бисмо, са друге стране, као семантичку парафразу узели *онај који је на путу*, могли бисмо рећи да је код лексема *путар* и *путник* реч о различитим значењима лексеме *пут*: значење лексеме *путар* мотивисано је њеним примарним значењем (1. *а. дуги, уски део земље (кретањем утабан или посебно изграђен) који служи за ходање и кретање уопште; друм, цеста*), а лексема *путник* на њеном секундарном (2. *одлазак из боравишта некуд даље,*

²⁸⁰ Као што смо већ рекли, лексема *путник* се код Ж. Станојчић и Љ. Поповића третира као *potina attributiva* (2020: 151).

²⁸¹ У РСЈ се лексема *путар* дефинише као *онај који се стара о путевима, чувар путева, цеста, цестар*, што из савремене перспективе звучи донекле архаично.

путовање). Међутим, и међу лексемама за које бисмо рекли да припадају слоју паронимијске лексике има оних чија су значења мотивисана различитим семантичким реализацијама мотивне лексеме (исп. *жупан – жупник, капелан – капелник* и сл.). У том смислу занимљив је пример *просац/просилац* и *просјак*. Иако бисмо, према властитом језичком осећању, рекли да су наведене лексеме довољно удаљене како не би изазвале никакву замену у контексту, електронски корпус нас је демантовао примерима попут: *давати по 200 динара једном просцу близу банке; баци просцу 50 динара* и сл. Враћамо се стога поново на питање због чега бисмо онда лексеме попут наведених сврстали у парониме, а лексеме попут *путар* и *путник* не.

Исти је случај и са лексемама *гласач* и *гласник*: *гласач – онај који гласа, који има право гласа; бирач : гласник – онај који носи гласове, који саопштава вести, весник*. Обе лексеме имају у корену *глас*, изведене су суфиксима *-ач* и *-ник*, прототипичним за категорију *nomina agentis*, којој обе лексеме припадају, само је лексема *гласач* своју семантику развила на секундарном значењу лексеме *глас – 8. а. изражена појединачна воља, став, сагласност при изјашњавању већег броја лица о нечему (на изборима, при каквом одлучивању и сл.); само такво изјашњавање: важећи ~, већина гласова, дати свој ~ (за некога, за нешто). б. право гласа, изјашњавања при изборима, при каквом одлучивању, бирачко право; право утицаја на доношење одлука: имати ~. Такође, лексеме *рибарница* и *рибњак* и *цвећара* и *цвећњак* испуњавају све потребне услове за остваривање паронимије: у питању су истокоренске лексеме које припадају категорији *nomina loci* грађене прототипичним суфиксима за ову групу лексема (*-арница : -њак*, односно *-ара : -њак*), које означавају место где се продаје риба и место где се гаји риба, односно место где се продаје цвеће и место где се узгаја цвеће.*

Слично томе, лексема *књижевник* би се могла парафразирати као *онај који пише књиге*, на основу чега бисмо могли рећи да је оно што се „ради” са књигама једина разлика у односу на лексеме *књижар* (*онај који се бави продајом књига*) и *књижничар* (*онај који издаје књиге у библиотеци*). Поставља се поново питање да ли је ова семантичка блискост довољна да наведене парове сматрамо паронимима, будући да су сви формални услови за то испуњени. Код лексема *служавка* и *слушкиња*, са једне, и *службеница*, са друге стране, семантика је из савремене перспективе сасвим јасна и прилично диференцирана, али је чињеница да је и *служба* нека врста служења (данас обично држави или Богу), а не можемо занемарити ни чињеницу да је примарно значење лексеме *службеница* у РМС управо *в. слушкиња*, додуше уз квалификатор *покр.*, а да је примарно значење саме лексеме *служба* у истом речнику *служење*, без икаквог квалификатора. У случају лексема *државник* и *држављанин* и моционих именица *државница* и *држављанка*, семантичка веза је нешто даље јер је суфикс *-јанин* прототипичан за грађење етника и етноида, док суфикс *-ник* не уноси такву семантику у изведенице, али је чињеница и даље да обе лексеме из парова означавају особе које стоје у некаквој вези са државом, било да у њој живе било да њоме управљају. Такође, веза између различитих категорија са значењем особа често доводи до паронимије (нпр. *хвалисавац – онај који хвали себе : хвалитељ – онај који хвали друге; сумњалица – сумњивац; штедиша – штедљивац, старинар – трговац старинама : старинар – онај чији су преци од старине негде насељени, староседелац и др.*).

Најудаљенија семантика јесте код лексема *господар* и *господин*,²⁸² које се, међутим, у електронском корпусу обе јављају у значењу Господ, Бог: *Господар живота и смрти, Господар неба и земље; Господин је Бог наш, Господин удељује Духа свог, да им се Господин смилује и уведе у Царство Божије*, што ипак сведочи у прилог њиховој семантичкој вези.

²⁸² Суфикс *-ин* И. Клајн (2003: 8) убраја у тзв. граматичке суфиксе, али га обрађује и у оквиру тачке 1.61, где учествује у грађењу назива за особе (*господин, властелин*; турцизми *берберин, чобанин, касатин, душманин* и сл.; грецизми *тиранин* и *аргатин*; имена попут *Веселин, Војин, Живојин*; етници попут *Србин, Бугарин, Турчин* и сл.), док за лексему *господар* каже да се не може уврстити ни у једну типичну категорију изведеница са суфиксом *-ар*, уз именицу *другар*, за које Стевановић каже да значе углавном исто што и именице од којих су изведене (1964: 533).

Најзад, сви наведени примери показују једну веома важну карактеристику лексема које су у односу паронимије, а то је настајање како би се прецизирали различити аспекти истог појма. Говорећи о организацији деривационих гнезда придева са значењем људских особина, Р. Драгићевић истиче да се у њиховом устројству запажа одређена системност, односно типска организација. На пример, „већина ових придева представља мотивну реч за деривацију именице или именица које означавају особину, именице/именица које означавају мушког и женског носиоца особине, придева субјективне оцене, па можда и дублетног придева, глагола у вези са стицањем или интензивирањем особине и прилога насталог конверзијом према придеву средњег (или мушког [на *-ски*]) рода” (Драгићевић 2007: 201–202). Нама се, из угла паронимије, чини да где год у оквиру једног деривационог гнезда постоји две лексеме или више њих којима се означава особа, место, инструмент и сл. постоји основ за размишљање у правцу паронимије јер у основи овог односа лежи, као што смо већ рекли, прецизирање, нпр. особа које обављају различите радње у вези са истим појмом, места која се на различит начин саодnose са мотивном лексемом и сл. Такође, овакви и слични примери одговарали би у потпуности ономе што Т. В. Веракша у својој дисертацији *Лингвистичка природа руских паронима* очекује од паронима: да буду знатно семантички удаљени, односно да семантичке везе међу њима буду минималне (за разлику од синонима) и да не постоји ниједан заједнички контекст (Веракша 2000: 52–55). Због тога ми код лексема издвојених у оквиру ове групе видимо основ за њихово укључивање у парониме.

Оно по чему се у овом поглављу представљене лексеме разликују од великог броја лексема представљених у оквиру потпуних паронима јесте њихова фреквентност и, такође, познатост говорницима савременог српског језика. У питању су лексеме које припадају кругу свакодневне лексике и веома се често јављају у примерима из електронског корпуса (нпр. *господар* 14.086 : *господин* 102.791; *путар* 1.807 : *путник* 33.781; *држављанин* 13.860 : *државник* 4.768; *гласач* 7.557 : *гласник* 9.348), а, осим тога, у питању су лексеме домаћег порекла, за разлику од великог броја позајмљеница које се јављају у оквиру категорије потпуних паронима. Њихова фреквентност за последицу има стабилно и тачно одређено место у лексичком систему и менталном лексикону и могли бисмо речи да ови и слични деривати представљају пример за творенице које као целине складиштимо у менталној лексичкој меморији. За разлику од оваквих примера, приликом сусрета са непознатим или нефреквентним лексемама, можемо претпоставити да говорници из менталног резервоара „извлаче” посебно основе, а посебно суфиксе, при чему у том процесу лексеми приписују претпостављено, очекивано значење, односно читавају значење с обзиром на творбени образац лексеме. Некада, међутим, може доћи до изневеравања претпостављеног значења, због чега долази до интерференције истокоренских лексема. Нпр. лексема *тотализатор* према речницима има само значење апарата за мерење тоталне количине нечега (кише, уложеног новца на клађењу и сл.). Корисник интернета који је ову лексему употребио у контексту САД као светског тотализатора читао је у ову лексему значење које поседују лексеме са истим или сличним формалним склопом, попут *модернизатор*, *реформатор* и сл. Такође, језички корисник који је лексему *просац* употребио у значењу *онај који проси, тражи милостињу*, овакво значење је вероватно претпоставио на основу творбене основе *прос-* и агентивног суфикса *-ац* (онај који врши радњу исказану глаголом у основи). Будући да ми критеријум погрешне употребе узимамо само као помоћни, а паронимију посматрамо пре свега као појаву која се дешава унутар деривационог гнезда лексема, поставља се питање да ли се критеријум фреквентности може узети у обзир приликом одређивања да ли нешто јесу или нису пароними. Прихватљивијим од тога нам се чини да постоје пароними који изазивају недоумице и они код којих никаквих потешкоћа при употреби нема, за шта се у кroatистици срећу термини *контекстно двојбени* и *контекстно недвојбени пароними* (Булић 2015: 30).

Важност места лексема у менталном лексикону за појаву паронимије истичу и психолингвисти који се баве проучавањем паронимије у ширем смислу, која укључује и псеудопарониме. Они говоре о степену субјективне блискости паронима и посматрају их као

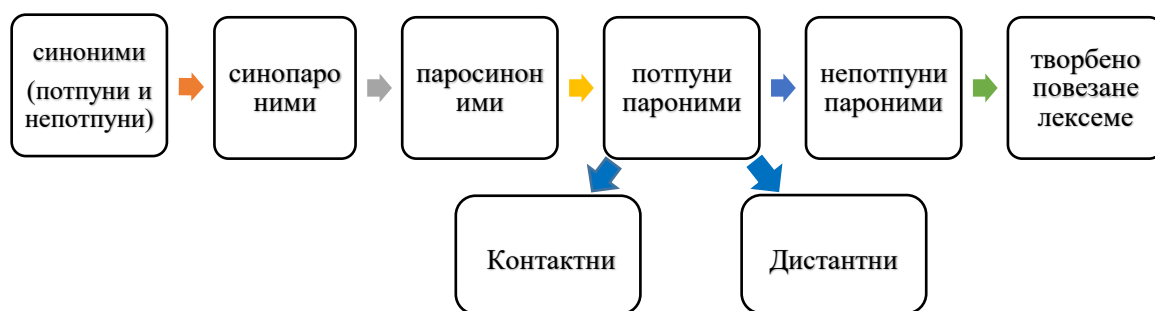
проксимате у идиолексикону говорника, што значи да хоће ли лексеме за одређене појмове бити блиске у менталном лексикону зависи од сваког појединачног језичког корисника (нпр. Лебедева 2007; Коњева 2010). Та раздаљина, како наглашава Лебедева (2007: 27–28), зависи, са једне стране, од особина и својстава објекта, а са друге и од својства субјекта који њима оперише, што значи да за различите људе „не може постојати јединствени појам раздаљине”, пошто он зависи „од њиховог знања и од перцептивне ситуације”. Истраживачи попут Е. А. Коњеве истичу да „треба разликовати паронимијско мешање као грешку и паронимијско мешање као лапсус” и тврди „да се мешање правих паронима мора посматрати као грешка, а мешање псеудопаронима као лапсус” (Коњева 2010: 7). Ми, са друге стране, не сматрамо да свако паронимијско мешање нужно представља грешку (о чему више у посебном поглављу), а овакав приступ нам се чини превише субјективним за изучавање једног парадигматског лексичког односа као што је паронимија, јер би се онда и сви други парадигматски односи морали посматрати из угла појединачних менталних лексикона, што, наравно, није случај.

Због тога сматрамо да где год у једном деривационом гнезду постоји више агентивних, атрибутивних, инструменталних, локативних и сл. лексема или лексема које се налазе на размеђи концептуално блиских категорија треба размишљати у правцу паронимије, без обзира на то да ли су дате лексеме склоне мешању у контексту или не. Дакле, потрага за паронимима би требало да тече следећим путем: најпре треба погледати деривационо гнездо одређене мотивне речи, затим издвојити категорије као што називи за особе, називи за инструменте, називи за места, називи за предмете, умањенице, увећанице, описни придеви, односни придеви, присвојни придеви, глаголи, прилози итд. и међу тако уже одређеним скупинама, као и на њиховим шавовима, тражити оне лексеме које су грађене афиксима прототипичним, конкурентним за дату категорију. Ипак, чини нам се да ће утврђивање прецизне границе између паронима и осталих чланова деривационог гнезда увек измицати истраживачима јер је ту линију врло тешко повући и увек ће постојати једна група лексема која чини прелазну зону између те две категорије.

2) Другу групу проблематичних примера чине многобројне лексема попут *брањеник* – *бранитељ/бранилац*, *васпитаник* – *васпитач*, *васпитаница* – *васпитачица*, *мученик* – *мучитељ*, *мученица* – *мучитељица/мучитељка*, *прогнаник* – *прогонитељ/прогонилац*, *прогнаница* – *прогонитељица/прогонитељка*, *туженик* – *тужилац/тужитељ*, *упућеник* – *упућивач*, *усвојеник* – *усвојилац*, *хранилац/хранитељ* – *храњеник* и многи други. У питању су, дакле, лексеме које стоје у односу вршилац радње – трпилац радње, односно носилац стања (*nomina agentis* : *nomina patientis*). У литератури, и домаћој и страниј, овакви примери се често наводе као илустрација за парониме јер се разликују на основу семантичке компоненте *активно–пасивно*. Један од примера који се у домаћој литератури фреквентно јавља као пример паронимског односа јесте управо пар *љубимац* – *љубитељ*, а у овом односу стоје и лексеме страног порекла попут *адресант* – *адресат*, *трасант* – *трасат* (*онај који шаље пошиљку* : *онај који прима пошиљку*, односно *онај који даје меницу* : *онај који прима меницу*). Лексеме попут *љубимац*, *адресат*, *трасат* и њима сличне разликују се од именица попут *брањеник*, *васпитаник*, *прогнаник* и сл. по томе што код њих пасивна семантика није прозирна, односно није очигледна као у случају творбеног модела *трпни придев* + *-ик*. Овде се поставља питање има ли оправдања домаће и стране лексеме које се разликују по истој семантичкој компоненти (*активно–пасивно*) различито третирати, односно у једном случају тврдити да су у питању лексеме у односу паронимије, а у другом да је реч о само творбено повезаним и довољно удаљеним лексемама. Осим тога, у неким именицама грађеним по моделу *трпни придев* + *-ик* приметно је померање семантике од пасивне ка активној: нпр. *мученик* се у речницима не дефинише као *онај који је мучен*, већ као *онај који се мучи*, *злопати*, *који подноси патње*, *страдања*, понекад и врло свесно, намерно, као у случају оних који страдају за веру, иако, наравно, мученик може бити мучен и од стране мучитеља. Стога је разлика међу лексемама *мучитељ* и *мученик*, онда када се не мисли на значење *онај који је мучен*, заправо *онај који мучи друге* : *онај који мучи себе*, а сличан случај имамо и код лексема које смо

сврстали у потпуне парониме *славитељ* и *слављеник*, где *слављеник* примарно означава онога који нешто активно прославља (рођендан, јубилеј и сл.), а тек секундарно онога кога други прослављају.²⁸³ Поред тога, лексема *славитељ* је своју семантику засновала на примарном значењу глагола *славити* (*хваљењем уздизати коме или чему вредност, стварати славу, прослављати*), а *слављеник* на секундарном (**2. а.** *одржавати част, весеље приликом какве свечаности или каквог важног догађаја*: ~ рођендан. **б.** *празновати, прослављати крсно име вршећи уобичајене обреде*: ~ Јовањдан). Недоумицу овде представља питање да ли све лексеме у односу *вршилац радње – трпилац радње* треба сматрати паронимима или само оне примере код којих је дошло до померања значења или је творбена структура непрозирна. Најисправнијим решењем нам се чини овакве примере назвати паронимима-конверзивима, по аналогiji са антонимима-конверзивима (Драгићевић 2007: 286), чиме би се направила јасна разлика у односу на прототипичне примере паронимских парова, а истовремено уважила чињеница да су у питању истокоренске лексеме које се разликују по једној семантичкој компоненти. У сваком случају, мислимо да и овакви примери припадају једној врсти паронима.

4.1.9. Закључак у вези са поделом грађе из угла полисемије – с обзиром на целокупне значењске структуре лексема. У овом поглављу покушали смо да прикажемо и опишемо фазичност односа паронимије у односу на категорије са којима се граничи – синонимије, са једне, и само творбено повезане лексеме, са друге стране. Све оно о чему смо до сада говорили може се и графички представити:

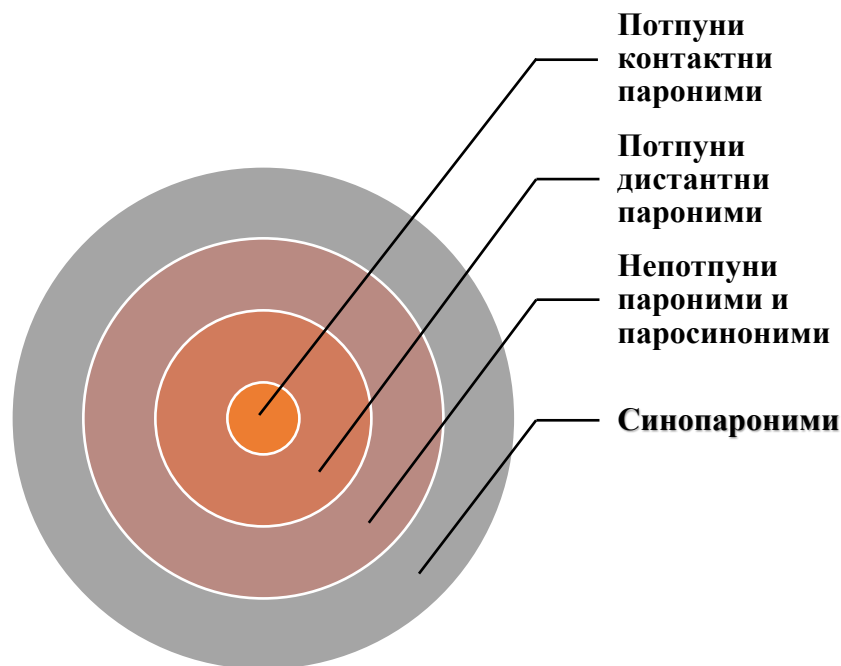
Графикон 13: Место паронимије између синонимије и творбено повезаних лексема

Ако се за тренутак поново вратимо на О. В. Вороњичева и подсетимо се његове терминологије, односно поделе на *потпуне* и *непотпуне синониме* и *потпуне* и *непотпуне парониме*, видећемо да је наша подела знатно сложенија, али уједно и прецизнија и у знатно већој мери узима у обзир различите могућности семантичког саодношења појединачних значења лексема, односно чињеницу да истокоренске лексеме не морају остваривати искључиво однос синонимије или паронимије. Будући да се наши *потпуни синоними* и *потпуни пароними* поклапају са оним што под тим називима и О. В. Вороњичев подразумева, овде ћемо само додати да би наши *синопароними* спадали у његове *непотпуне синониме*, а наши *паросиноними* у његове *непотпуне парониме*.

Најзад, ако у обзир узмемо само лексеме чија одређена значења ступају у однос паронимије, а занемаримо све оно што нису пароними, паронимско поље се на основу семантичке блискости паронима може приказати и у виду концентричних кругова, при чему

²⁸³ Пример *слављеник – славитељ* сврстали смо у потпуне парониме јер је пасивна семантика код лексеме *слављеник* готово у потпуности у другом плану, за разлику од лексема које овде разматрамо.

језгро чине контактни потпуни пароними, одмах за њима долазе дистантни потпуни пароними, док ближу периферију чине непотпуни пароними и паросиноними, а даљу синопароними:

Графикон 14: Центар и периферија паронимског поља

Треба додати и да овакав поглед на језгро и периферију заступа и О. В. Вишњакова: за њу су *језгро* потпуни пароними, а *периферија* – непотпуни и делимични пароними (1984: 15–16). С друге стране, другачији, заправо супротан поглед на језгро и периферију има Е. В. Кузњецова: за њу је језгро паронима оно што су за Вишњакову непотпуни пароними (1983: 69), због тога што они изазивају највише недоумица при употреби будући да представљају прелазни ступањ између синонимије и паронимије. Иако нам се и овакав поглед на језгро и периферију чини занимљивим, одлучили смо се ипак за приступ који даје Вишњакова јер сматрамо да се у центар ипак морају ставити примери код којих нема укрштања са синонимијом. У супротном се не може говорити о погрешној употреби једне лексеме уместо друге јер оне у одређеним својим значењима и јесу у односу синонимије.

Постоји још једна веома значајна чињеница коју смо приметили поредећи потпуне синониме и потпуне парониме. Наиме, код лексема које су у односу потпуне синонимије један члан пара обично се користи знатно ређе него други, што може значити да ће он полако нестати из употребе будући да има исту вредност као његов парњак. На пример: *агностик* (14) : *агностичар* (322), *апологет(а)* (194) : *апологетичар* (6), *армирач* (25) : *армирац* (5), *багремар* (217) : *багрењак* (7), *бербер* (18) : *берберин* (582), *владарка* (354) : *владарица* (32), *врбак* (110) : *врбик* (8), *вртар* (9) : *вртлар* (158), *градилац* (5) : *градитељ* (3.635), *гробнице* (58) : *гробљиште* (7), *декоратер* (190) : *декоратор* (7), *мрзилац* (8) : *мрзитељ* (563), *прималац* (3.760) : *приматељ* (21) и сл. Са друге стране, код паронимских парњака (или низова) обично су обе (све) лексеме фреквентне у корпусу, што сведочи о томе да су се избориле за своје посебно место у систему, нпр.: *вежбалиште* (183) : *вежбаоница* (182), *естет(а)* (189) : *естетичар* (223), *игралиште* (7.429) : *играоница* (2.694), *известилац* (1.742) : *извештач* (2.044), *командант* (13.736) : *командир* (2.325), *носач* (6.386) : *носилац* (14.139), *носила* (271) : *носиљка* (375), *осигуравач* (1.500) : *осигурач* (1.202), *пивара* (4.039) : *пивница* (1.235), *позивалац* (98) : *позивар* (99), *секретарица* (2.564) : *секретарка* (2.673) и сл. Исти је случај и са паросинонимима, који се доминантно и користе у својим паронимичним, односно примарним значењима: *водителј* (9.007) : *водич* (13.007) : *вођа* (24.374), *извршилац* (5.084) : *извршитељ*

(2.699), *институт* (55.741) : *институција* (115.309), *локалитет* (8.007) : *локација* (49.620), *монтажер* (666) : *монтер* (403), *омот* (1.798) : *омотач* (2.690) итд.

Има, свакако, и случајева када су оба синонима чврсто утемељена у употреби, па се готово подједнако јављају у електронском корпусу (нпр. *картарош* 35 : *карташ* 17, *косачица* 276 : *косилица* 389, *прљавац* 5 : *прљавко* 8 и сл.), као и паронимских парова код којих је разлика у фреквентности јављања прилично велика, при чему је врло често реч о паровима који полако прелазе у категорију архаичних и који су забележени пре свега захваљујући неким старијим примерима (нпр. *канцелар* 1.851 : *канцелист(а)* 7, *председниковица* 8 : *председница* 16.848 и сл.), мада разлог може бити и сама структура електронског корпуса.

Ово, наравно, не може бити никакав егзактни критеријум за одређивање паронима, већ само додатни показатељ њиховог паронимијског односа, односно чињенице да су се ове лексеме избориле за свој статус у лексичком систему, за разлику од многих лексема које РМС представља као синониме (в. *Прилог*).

Најзад, будући да смо на више места говорили о *прототипичним паронимима*, на овом месту ћемо, на основу свега онога што је до сада речено, одредити шта би прототипичним паронимима требало сматрати, односно у оквиру којих група треба тражити овакве примере. У питању су, наиме, *примарни контактни пароними*. Примери који по настанку припадају примарним, а по семантици контактним испуњавају све услове да се сматрају прототипичним примерима паронима, јер су њихова сва значења у односу паронимије, семантички су веома блиска, никада није било укрштања са синонимијом нити синонимијска веза данас постоји. Одмах иза њих по прототипичности долазе *секундарни контактни пароними*, код којих у савременом језику нема преклапања са синонимијом, али такав однос речници бележе. Након њих су *примарни дистантни*, па *секундарни дистантни пароними*. Све ове групе припадају потпуним паронимима, због чега су прототипичнији примери за парониме од оних код којих постоји укрштање са синонимијом.

На крају, морамо нагласити да ћемо се у наставку анализе бавити само оним лексемама чија одређена значења ступају у однос паронимије, дакле – синопаронимима, паросинонимима, потпуним и непотпуним паронимима. Прави и неправни синоними и само творбено повезане лексеме неће више бити предмет нашег интересовања, будући да смо у овом поглављу одредили њихов однос према паронимима.

4.2. Подела паронима с обзиром на значења која стоје у односу паронимије. Као и код синонима (в. Драгићевић 2007: 253–254), уколико се не пореде целокупне значењске структуре двеју (или више) лексема, пароними се могу поделити на *праве* и *неправе*. О *правој паронимији* је реч уколико су у овом односу примарно значење лексеме А и примарно значење лексеме Б, без обзира на то у каквој релацији стоје остале семантичке реализације поређених лексема. Такав однос се остварује код лексема које смо у претходној класификацији обрадили у оквиру паросинонима, потпуних паронима и непотпуних паронима, јер се у свим овим случајевима однос паронимије реализује на нивоу основних, номиналних значења поређених лексема, док се разлике тичу врста односа коју успостављају њихова секундарна значења. С друге стране, уколико су у односу паронимије примарно значење лексеме А и секундарно значење лексеме Б (чешће, нпр. *евангелик* – *евангелист(а)*, *емпирик* – *емпиричар*, *латинац* – *латинист(а)* итд.) или секундарно значење лексеме А и секундарно значење лексеме Б (ређе, нпр. *манипулант* – *манипулатор*), у питању је однос *неправе паронимије*. Лексеме које репрезентују овај однос описане су у оквиру категорије синопаронима. Веома се ретко дешава да лексеме на нивоу основних значења нису у односу синонимије, односно да су само творбено повезане, а да се однос неправне паронимије остварује на нивоу секундарних значења. Таквих примера је у ексцерпираној грађи врло мало и углавном припадају архаичним паронимима, нпр. (РМС) **говорљивица** ж *говорљива женска особа* : **говорница** ж **1. а.** *место с којег се држе говори; трибина; предиканоца, проповедаоница. б.* *мала затворена просторија (кабина) за*

*телефонске разговоре. 2. заст. покр. женска особа говорник.*²⁸⁴ Да се лексема *посланиковица* задржала у значењу *посланикова жена*, однос неправне паронимије би постојао у односу на лексеми *посланица*, која примарно означава *оно што је писмено послано, писмена порука, писмо (обично већем броју особа)*, а данас има и секундарно значење *женска особа посланик*. У сваком случају, неправих паронима који у примарним значењима нису синоними веома је мало, што још једном потврђује чврсту везу која између синонимије и паронимије постоји.

4.3. Закључак у вези са семантичком анализом паронима из угла полисемије. У оквиру поглавља о семантичкој анализи паронима извршили смо две главне поделе – из угла читавих значењских структура лексема и с обзиром на значења која стоје у односу паронимије. Уколико се посматрају целокупне полисемантичке структуре лексема које ступају у однос паронимије, пароними се деле на *синопарониме, паросинониме, потпуне парониме и непотпуне парониме*, премда смо при овој анализи показали и однос паронима према потпуним и непотпуним (правим и неправим) синонимима, као и њихов однос према лексемама које припадају истом деривационом гнезду, али не остварују ни синонимијску ни паронимијску везу. Потпуне парониме смо даље класификовали у зависности од начина настанка њиховог паронимијског односа, односно на основу тога да ли је однос паронимије регистрован у консултованим речницима или су они у ову категорију доспели путем десинонимизације. Према том критеријуму, потпуне парониме смо поделили на *примарне* и *секундарне (индуковане)*. Према семантичком критеријуму, односно према степену семантичке блискости потпуне парониме смо поделили на *семантички блиске (контактне)* и *семантички удаљене (дистантне)*. Када се у обзир не узима читава значењска структура поређених лексема, већ само она значења која остварују однос паронимије, пароними се деле на *праве*, код којих у однос паронимије ступају примарна значења, и *неправе*, где је реч о паронимијском саодношењу примарног значења једне лексеми и секундарног друге или о паронимијској вези између два секундарна значења.

²⁸⁴ За лексеми *говорљивица* нема ниједне потврде ни у СрпКор-у ни у корпусу srWaC, док се код лексеми *говорница* у РСЈ не јавља значење *женска особа говорник*, премда се у електронском корпусу srWaC јавља, додуше, неупоредиво ређе у односу на значења **1. а.** и **1. б.**

5. АНАЛИЗА ЗНАЧЕЊА ПАРОНИМА ИЗ УГЛА КОМПОНЕНЦИЈАЛНЕ АНАЛИЗЕ

Иако се и ово поглавље тиче семантичке анализе паронима, као засебно смо га издвојили јер се у њему пароними не посматрају из угла полисемије и начина саодношења са другим лексичким односима, већ се из угла компонентијалне анализе анализирају само она значења која остварују однос паронимије. У овом поглављу ћемо покушати да дођемо до одговора на питање које се компоненте лексичког значења разликују код паронима, као и које су им то семе из целокупног семског садржаја паронимичних значења диференцијалне.

5.1. Компоненте лексичког значења код паронима. Питање лексичког значења једно је од централних питања лексичке семантике, па стога не чуди што је о његовим компонентама у литератури доста писано. Различити аутори издвајају различите компоненте лексичког значења: Лајонс (1977) издваја *смисао, денотацију и референцију*, Т. Прћић (2016: 48) томе додаје и *асоцијацију*, Л. Згуста (1991: 32–33) говори о *десигнацији, конотацији* и (могуће) *домену примене* и додаје да се оно што он назива *десигнацијом* у литератури често назива *денотација*, као и да се термин *референт* често употребљава у вредности *денотата*. Са Л. Згустом се слаже и Д. Шипка (1998: 26–27), који наводи да денотација садржи означено, конотација садржи додатне, претежно вредносне компоненте, док домен примене даје податке о томе на које се све реалије значење протеже. Р. Драгићевић (2007: 56–61) прихвата модел који даје Н. Ф. Алефиренко (1999), по коме се лексичко значење састоји од језгрене и импликационе (периферне) зоне, при чему језгрену зону сачињавају граматичка, предметно-појмовна и конотативна макрокомпонента. Даље, граматичка макрокомпонента „подразумева информацију о предметности, квантитативности, процесуалности и сличним аспектима, а предметно-појмовна макрокомпонента састоји се из денотативног и сигнификативног (десигнативног) значења” (Драгићевић 2007: 56), с тим да ауторка Алефиренкову предметно-појмовну макрокомпоненту проширује референтом, који везује уз денотат. Конотација, с друге стране, има веома неодређен статус, па је неки истраживачи не смештају у језгрену зону лексичког значења већ на периферију, док најнеодређенији статус има домен примене. Према речима Л. Згусте (1991: 50), не би се сви лингвисти сложили са тим да је домен примене уопште засебна компонента лексичког значења, али истиче да је за лексикографа веома важно да га узме у обзир, а не занемари, чак и ако сматра да он није посебна компонента значења. Такође, Д. Шипка истиче да се домен примене, у зависности од приступа, обично или сматра делом денотације или нечим што је изван лексичког значења (1998: 27). Анализирајући ексерпирани паронимске лексема и пратећи њихову употребу у контексту кроз примере из електронског корпуса, приметили смо, и на неколико места у раду већ указали на то, да је домен примене веома важан за изучавање паронимије и њено разграничење од синонимије управо због тога што се овом компонентом лексичког значења додатно прецизира и нијансира смисао исказаног, што је за саму суштину паронимијске релације од велике важности. Због свега наведеног, слажемо се са констатацијом Р. Драгићевић (2018: 397–398) да лексема има одређено значење, које се надограђује и прецизира употребом у одређеном контексту, што даље наводи на закључак да је значење и последица и услов колокабилности, а да је домен употребе, уз референцију, денотацију, десигнацију и конотацију, сегмент лексичког значења.

Будући да је паронимија у најтешњој вези са синонимијом, покушали смо да кроз анализу компонента лексичког значења лексема у односу паронимије дођемо до јасније слике везе између ова два парадигматска лексичка односа. Наиме, говорећи о синонимији, Д. Шипка истиче се сличност значења лексема у овом односу заснива на поклапању критеријских обележја десигната, док се све остало може разликовати (1998: 45). Шипка то показује на примеру глагола који означавају завршавање живота: *преминути, умрети, погинути, црћи, липсати, одапети* и сл. и наводи да разлике, осим у критеријском обележју десигната –

завршетак живота – постоје у свим другим сегментима: *десигнацији*²⁸⁵ (*погинути* подразумева насилну смрт, што није случај са *умрети*), *конотацији* (*одапети* има шаљиву конотацију, док је *умрети* неутрално), *домену примене* (*преминути* се не примењује на животиње, док је *липсати* резервисано за стоку), *опсегу полисемијске структуре* (*црћи* има више значења него *преминути*) и *употребним карактеристикама* (*црћи* се користи и у аутомеханичарској терминологији, нпр. *цркао акумулатор*, док је *преминути* резервисано за званична саопштења) (Шипка 1998: 45–46). Када је референт у питању, Б. Тафра истиче да синоними увек реферишу на исти референт (2005: 269).

Поредећи на овај начин лексеме које стоје у односу паронимије, најважнији закључак до којег смо дошли јесте да се паронимски парњаци могу, за разлику од синонима, разликовати и по критеријским обележјима десигната, а онда када им је десигнат исти, могу се разликовати по некој од осталих компонената лексичког значења – денотату, конотату или домену употребе. На пример, код парова као што су *давалац* (особа која даје нешто, нпр. крв, органе) – *давач* (инструмент који даје нешто, нпр. импулсе, сигнал), *калкулант* (особа која рачуна, која прави прорачуне) – *калкулатор* (инструмент за рачунање), *монтер* (особа која монтира) – *монтирач* (справа којом се монтира), *помагало* (средство које помаже при активности или раду) – *помагач* (човек који помаже), *предилица* (машина која преде) – *предилца* (жена која преде), *рецептор* (део органа који прима надражаје) – *реципијент* (човек који нешто прима), *сепаратист(а)* (човек који нешто одваја од нечега, присталица одвајања) – *сепаратор* (машина која нешто одваја) и многих других разликује се десигнат, сам појам. С друге стране, лексемама се могу разликовати денотати, односно представе које имамо о одређеним појмовима. На пример, критеријска обележја појмова *игралиште* и *играоница* јесу да су у оба случаја у питању места намењена игри, пре свега деце. Међутим, представе које имамо када су у питању *игралиште* и *играоница* разликују се на основу тога што је *игралиште* на отвореном, обично некакав терен или пољана, док је код *играонице* реч о затвореном простору. Слично томе, код лексема *равналица* и *равњача* суштина је у томе да обе речи означавају некакву нараву, алатку за равнање, али се представа о њима разликује: *равналица* је сложенија машина за равнање различитих површина и материјала, док је *равњача* једноставнија алатка за равнање или пак либела. Такође, различите представе, односно денотате имају и лексеме *бројач* и *бројило*, као уређаји за бројање различитих ствари (нпр. *бројач новца* : *бројило за струју*) и бројне друге.

Што се конотације тиче, ту је ситуација донекле сложенија, будући да се обично говори о томе да се синоними могу разликовати управо по овој значењској компоненти. Међутим, поставља се питање да ли лексеме реферишу на исти референт ако употребимо лексеме *музичар* и *музикант* или *политичар* и *политикант* будући да лексеме са завршетком на *-ант* означавају, да тако кажемо, квалитативно лошијег референта (лош музичар; лош, непоштен политичар и сл.). Ако погледамо лексеме означене квалификаторима који указују на погрдну, подругљиву или ироничну конотацију, попут *пискарало*, *мудријаш*, *паметњаковић*, *поштењаковић*, *певаљка*, видећемо да све ове лексеме у свом семском садржају имају бар једну семантичку компоненту више него лексеме са којима се пореде. Рецимо, *пискарало* није само *писац*, већ *лош писац*, *певаљка* није обична певачица, већ *лоша певачица*, *кафанска певачица* и сл., *мудријаш* је онај који се *прави* мудрим, *паметњаковић* се *прави* паметним и сл. Питање је, дакле, да ли у овим случајевима можемо говорити о конотацији на исти начин као и када две лексеме заиста реферишу на исти референт, при чему једна припада стандардној лексици, а друга је дијалекатска, покрајинска, жаргонска и сл., или када је једна реч савремена, а друга припада историзмима или архаизмима, или пак када једна лексема припада општем лексичком фонду, а друга одређеном терминосистему итд. (нпр. *прозор* – *пенџер*, *анемија* – *малокрвност* и сл.). Такође, ово питање је покренуо и сам начин обраде лексема овог типа у

²⁸⁵ Будући да сам Шипка истиче да се критеријска обележја десигната не могу разликовати, ми бисмо овде пре говорили о разлици у денотацији, односно у представи тога како је дошло до завршетка живота.

речницима. На пример, лексеме *политикант*, *музикант* и *критизер* обрађене су у РМС и РСЈ без квалификатора који би упућивао на њихову конотацију, а информације о томе да је лексемом означено нешто лоше, непожељно дају се у самој дефиницији: *човек којем је политика средство за личну промоцију, који се, служећи се свакаквим методама и средствима, политиком бави из личних, себичних разлога*, односно *нешколовани музичар ограничених могућности музицирања*, односно *онај који непрестано све критикује, који у свему види само лоше стране, неприincipијелни критичар*, што нам се чини бољим решењем. Иако смо лексеме попут наведених сврстали међу парониме који се разликују по конотативној компоненти лексичког значења, остаје отворено питање када промена конотације доводи до стварања паронима, а када се о њој може говорити као о разликовној семантичкој нијанси међу синонимима. Један од могућих одговора на ово питање јесте да о конотацији као компоненти која утиче на стварање паронима можемо говорити онда се она тиче семе квалитета означеног појма, јер се у том случају референту не приписују исте, већ заправо супротне вредности.

Најзад, када је у питању домен употребе, о овој семантичкој компоненти као разлици међу паронимским паровима можемо говорити онда када се код лексема подударују све остале значењске компоненте, а дистинкцију уноси само сфера у којој се лексеме употребљавају. На пример, лексеме *такмац* и *такмичар* означавају некога ко се надмеће, такмичи са неким, при чему се именица *такмичар* користи пре свега у спорту, када је реч о учешћу у неком организованом такмичењу, док се лексема *такмац* чешће користи онда када није реч о спортском домену, већ о неком уопштеном надметању (нпр. *такмац за власт*, *такмац за престо*, *тржишни такмац* и сл.). Поред тога, и *извршилац* и *извршитељ* означавају особе које нешто извршавају, с тим да је *извршитељ* постало занимање, односно реч је о особи која извршава одлуке суда и других надлежних институција, док *извршилац* може извршавати различите ствари, преда се најчешће јавља у значењу онога ко извршава нешто лоше (злочин, крађу, убиство и сл.). Такође, лексема *прогностичар* се специјализовала за домен метеорологије, односно за особу која прогнозира време, док се лексема *прогнозер* углавном користи у свакодневном говору за особе које прогнозирају различите ствари (најчешће будућност и резултате спортских догађаја). Важно је приметити да лексема које разликује само домен употребе највише има међу паросинонимима и синопаронимима, што значи да су оне веома блиске синонима. То даље значи да се пароними могу градити на основу компоненте лексичког значења која им се разликује: најдаље од синонима јесу они пароними код којих се разликују десигнат и денотат, нешто ближи јесу они код којих постоји разлика у конотацији, док су синонимима најближи паронимски парови код којих је разлика само у домену примене.

Наравно, анализа паронимских парњака из угла компоненти лексичког значења зависи и од семантичких реализација које стоје у односу паронимије код вишезначних лексема, па ће се стога, на пример, када лексему *аналитичар* поредимо са лексемом *анализатор* у значењу инструмента којим се врши нека анализа разликовати сам десигнат, а када у обзир узмемо значење *онај који анализира, који је склон анализи (али обично није стручњак у томе)*, разлика ће пре свега бити у конотацији. Најзад, морамо напоменути да није увек лако прецизно одредити која се значењска компонента разликује код паронимских парњака јер промена једне често доводи до разлика у некој другој (нпр. различити десигнат подразумева и различит денотат, различит домен употребе може утицати на нашу представу о одређеном појму и сл.), а и код лексема које означавају особе обично је тешко говорити о денотату, односно о представи коју о њима имамо (каква је на пример представа *примаоца*, *гониоца*, *истраживача*, *емпирика* и сл.). Ипак, важно је приметити да код паронима разлика може лежати у било којој компоненти лексичког значења (или више њих), а може се разликовати оно што према Шипкином мишљењу синонимима мора бити заједничко, а то су критеријска обележја десигната. Такође, за разлику од синонима, који увек реферишу на исти референт, лексеме у односу паронимије или лексеме употребљене у паронимичним значењима никада не реферишу на исти референт, дакле, ова компонента лексичког значења је увек дистинктивни елемент.

5.2. Семски садржај значења паронима. У литератури се поређење семантичког садржаја паронимских парњака често врши преко опозиција попут *живо–неживо*, *конкретно–апстрактно*, *велико–мало* и сл. и обично се наводи свега по неколико прототипичних примера за сваку категорију. Нама се, међутим, овакав приступ чини недовољним, тачније непрецизним из барем два разлога.

Прво. Код великог броја паронимских парњака овакав приступ није применљив јер је разлику која међу њима постоји веома тешко, некада чак и немогуће, свести на неку двочлану опозицију. На пример, о каквој би бинарној опозицији било речи када су у питању лексеме попут *академац* (студент неке академије) и *академик* (члан академије наука и(ли) уметности) или *класик* (стваралац дела непролазне, класичне вредности) и *класичар* (проучавалац класичних језика, класичне уметности) или *естет(а)* (онај који све посматра и просуђује са естетског становишта; онај који има смисла за лепо, човек од укуса) и *естетичар* (онај који се бави естетиком као науком, теоретичар уметности)? Код ових и бројних других примера разлику која постоји није могуће свести на опозиције попут *живо–неживо*, *конкретно–апстрактно* и сл., јер се референти њима означени на потпуно различите начине саодносе са појмом у основи.

Друго. Није довољно прецизно рећи само да се две лексеме саодносе по принципу *конкретно–апстрактно*, *живо–неживо*, *велико–мало* јер се ове опозиције могу односити на различите делове њиховог семантичког садржаја. На пример, рећи да се лексеме *командант* и *командир* разликују по опозицији *велико–мало* било би двосмислено јер би могло значити да се људи означени овим лексемама разликују по величини, што свакако није случај. Разлика између ове две лексеме лежи заправо у величини онога чему командују: *командант* је *заповедник веће војне формације, установе, територијалне области, војне операције и сл.*, док је *командир – старешина, заповедник неке мање војне јединице*. То, дакле, значи да се опозиција *велико–мало* (одн. *веће–мање*) односи само на сему објекта, а не на читаво значење ових лексема. Слично томе, код лексема као што су *спасилац* и *спаситељ* или *ослободилац* и *ослободитељ* опозиција *конкретно–апстрактно* односи се на саму архисему, будући да је код лексема на *-лац* реч о конкретном вршиоцу радње, а код лексема на *-тељ* о апстрактном, односно Богу, при чему објекат спасавања или ослобађања може бити исти – људи. С друге стране, код лексема попут *бранилац* и *бранитељ* архисема је иста – особа која некога или нешто брани – док опозиција *конкретно–апстрактно* захвата само сему објекта: *бранитељ* углавном брани нешто апстрактно (*бранитељ православља, бранитељ националног идентитета, бранитељ људских права, бранитељ демократије, бранитељи вредности српске породице, бранитељ интереса, бранитељи националне душе, бранитељи традиције*), а *бранилац* конкретно (*бранилац окривљеног, бранилац Мирослава Мишковића, бранилац у поступку, браниоци Београда, браниоци земље, бранилац утврђења, бранилац бедема*) и сл. Због свега наведеног сматрамо да о опозицијама треба говорити само на нивоу појединачних сема, а не читавих лексема, и то тамо где је то могуће. Некада се просто мора констатовати да се две лексеме разликују на основу одређене семе (места, облика, намене и сл.) без свођења разлике на бинарну опозицију.

Говорећи о томе шта се код синонима може разликовати, Р. Драгићевић (2007: 250) наводи да „присталице компоненцијалне анализе сматрају да синоними имају исту архисему (појмовну вредност) и већину истих сема нижег ранга, а разликују се по једној семи или мањем броју сема које се налазе на нижем ступњу семске хијерархијске лествице”. Будући да нашу грађу чине именице са конкретним значењем, одлучили смо да применом компоненцијалне анализе упоредимо семантички садржај паронимских парњака, као и међусобни однос семске структуре паронима и синонима. Међутим, иако се компоненцијална анализа с успехом може примењивати на конкретне именице, као што су оне о којима је овде реч, није увек било лако издвојити архисему и семе нижег ранга, што због саме специфичности анализираних лексема, што због њихове неуједначене обраде у дескриптивним речницима. Када кажемо да је један

од проблема представљала сама природа испитиваних лексема, првенствено имамо у виду чињеницу да су у питању изведенице, дакле, мотивисане речи, чији се семски садржај углавном разликује од оног код простих, немотивисаних речи. Како Д. Гортан Премк наводи, једнореферентност и немотивисаност основних речи и двореферентност и мотивисаност деривата има за природну и очекивану последицу унеколико различит садржај у реализацијама првих и других лексема, која се пре свега огледа у типу, броју и продуктивности семантичких компонената, сема нижег ранга у једнима и другима (2004: 128–129). Ауторка даље наводи да је у семантичком садржају изведених лексема број семантичких компонената веома мали, док код неких готово изостају или су чак десемантизоване (Гортан Премк 2004: 129), што је управо оно што нам је при компонентијалној анализи представљало велики проблем. На пример, тешко је било издвајати семантичке компоненте код лексема попут *поверилац*, *прокуратор* и сл., које су дефинисане једноставно као *зајмодавац*, *кредитор*, односно *управитељ*. Такође, велики проблем је представљало и издвајање архисема код појединих лексема, посебно оних које се односе на особе, будући да се у речницима срећу различите дефиниције код лексема овог типа. Наиме, приликом дефинисања лексема које реферишу на особе среће се велики број различитих дефиниција, од којих је најчешћа уопштена формулација која почиње са *онај који*: нпр. **аналитичар** – *онај који се служи методом анализе*, **бранилац** – *онај који некога или нешто брани оружјем*, **будилац** – *онај који буди*, **водителј** – *онај који води, предводи, који је на челу*, **вођа**, **предводник**, **гледалац** – *онај који гледа, посматра неку природу, представу, посетилац неке природбе, представе*, **известилац** – *онај који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему* итд., што значи да је овде реч о уопштеној архисеми *особа, човек*. Поред тога, јављају се и друге, спецификованије формулације: нпр. **мандатар** – *лице које је од мандатора добило мандат*, **носилац мандата**, **модернист(а)** – *присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности*, **монтер** – *стручњак за монтажу машина, уређаја и сл.*, **прагматичар** – *човек који води рачуна о прагматичности или корисности дела*, **поркурист(а)** – *пословођа неке фирме или банке који их пуноправно заступа* итд. Због тога се наметнуло питање да ли приликом анализе паронимских парњака или чланова паронимског низа који у дефиницијама имају различите одредбе овог типа треба издвајати различите архисеме, односно да ли различиту архисему имају примери попут **алпинац**, -нца м **војник** који служи у јединици обученој за алпинско ратовање и **алпиниста(а)**, -е *онај који се бави алпинизмом, планинар*; **демонстрант** м *учесник у демонстрацији* и **демонстратор** м *онај који за време предавања или наставе приказује очигледне примере, илустрације*; **студент** који помаже наставнику при практичним вежбама; **драматизатор** м *онај који врши драматизацију*, **драматичар** м *писац драма*; **писац**, **уметник** који у својим делима уме да ствара драмске ситуације и **драматург** м **1.** *уметнички саветник у позоришту (обично књижевник) који бира драме за репертоар и одређује глумачке улоге*, **редитељ** драме; **истраживач**, -ача м *онај који истражује, научно испитује нешто, проучавалац* и **истражитељ** м **1.** *правн. в. иследник*; **конструктивист(а)**, -е м *присталица, следбеник конструктивизма* и **конструктор** м *онај који конструише, прави конструкцију нечега, градитељ*; **рационализатор** м *проналазач начина којим се производња рационализује* : **рационалист(а)**, -е м **1.** *присталица рационализма*; **спиритист(а)**, -е м *онај који се бави спиритизмом* и **спиритуалист(а)**, -е м *следбеник спиритуализма* итд. Сличан проблем имали смо и код локативних именица типа **игралиште** (*терен уређен за одржавање спортских такмичења, такмица; стадион*) и **играоница** (*простор, просторија или део просторије за дечје или забавне игре, простор(ија) за играње*) или **књижара** (*продавница књига*) и **књижница** (*установа и зграда или просторија где се чувају и читају књиге*) и сл. Иако у свим овим примерима има основа за издвајање различитих архисема јер их подвучене речи смештају у различите надређене категорије, ми смо ипак одлучили да, зарад прецизности анализе семског садржаја, као архисеме издвајамо опште појмовне вредности попут *особа, место, апарат, предмет* и сл. На пример, иако се **истражитељ** дефинише као *иследник (= онај који спроводи истрагу, врши ислеђење)*, значајно нам је било да као архисему издвојимо *особу* како бисмо видели да се лексеме **истраживач** и **истражитељ** разликују на основу објекта истраживања

– први истражује научне проблеме, научна питања, а други злочине, прекршаје и сл. Слично томе, ако за лексеме *игралиште* и *играоница* издвојимо заједничку архисему *место* и заједничку сему намене *за игру деце*, видећемо да се ове две лексеме разликују на основу семе изгледа *отворено–затворено*. Због свега наведеног, ми смо се у раду одлучили за овакав приступ, иако су, наравно, могући и другачији, на шта ћемо кроз саму анализу и скретати пажњу. У наставку рада пажња ће бити посвећена само правим паронимима, и то пре свега из угла примарних значења, иако паронимски парњаци, као што је претходно већ показано, у однос паронимије могу ступати и већим бројем значења, па различите семантичке компоненте могу бити диференцијалне у зависности од конкретних значења међу којима се овај однос остварује. Иако би се могле направити и знатно прецизније класификације од оних које следе, ми смо ипак покушали да, колико год је то могуће, уопштимо поделе како бисмо дошли до суштинских разлика међу паронимским паровима, премда би сваки појединачни пар могао бити предмет засебне анализе.

5.2.1. Архисема као разликовна сема. Анализирајући лексеме у односу праве паронимије (и потпуне и непотпуне) из угла компоненцијалне анализе, први закључак до којег долазимо јесте да се највећи број паронимских парњака разликује управо по архисеми, односно има потпуно различите појмовне вредности. У великом броју случајева архисеме се разликују по принципу *живо–неживо*, односно једна лексема означава човека (ређе животињу или биљку) који нешто ради, а друга апарат, машину, алат или уопште средство којим се нешто ради. У неким случајевима, онда када прва лексема означава човека, а друга животињу или биљку, исправније је говорити о опозицији *људско–не-људско*, будући да су и биљке и животиње жива бића. Поред тога, у паровима код којих један од парњака означава човека, а други Бога, чини нам се да је оправдано говорити о опозицији *конкретно–апстрактно*, будући да је реч о вршиоцима радње од којих је један конкретан, а други имагинаран, односно апстрактан. Наравно, постоје и појединачни случајеви када се о разликама међу архисемама не може говорити у оквиру набројаних бинарних опозиција и када је саму архисему тешко прецизно одредити.

живо – неживо

- *анализатор* (уређај) : *аналитичар* (особа)
- *бомбардер* (направа, авион) : *бомбаш* (особа)
- *бранилац/бранитељ* (особа) : *браник* (предмет)
- *будилац/будитељ* (особа) : *будилник* (направа, часовник)
- *водилица* (предмет) : *водителјка* (особа)
- *гласило* (предмет, часопис) : *гласник* (особа)
- *грабилица* (направа, алатка) : *грабљивица* (птица)
- *давалац* (особа) : *давач* (уређај)
- *детектив* (особа) : *детектор* (уређај)
- *држалац* (особа) : *држач* (предмет)
- *делилац* (особа) : *делитељ* (уређај)
- *експонат* (предмет) : *експонент* (особа)
- *забављач* (особа) : *забавник* (предмет, новине)
- *истребитељ* (особа) : *истребљивач* (хемијско средство)
- *калкулант* (особа) : *калкулатор* (уређај)
- *колектор* (предмет) : *колекционар* (особа)
- *кондуктер* (особа) : *кондуктор* (уређај)
- *ловка* (направа) : *ловкиња* (особа)
- *ловица* (животиња) : *ловка* (направа)
- *монтажер/монтер* (особа) : *монтирач* (алатка)

- *музилица* (уређај) : *музиља* (особа)
- *музара* (животиња) : *музилица* (уређај)
- *носач* (предмет) : *носилац* (особа)
- *осигуравач* (особа или компанија) : *осигурач* (направа)
- *пењалица* (справа) : *пењачица* (биљка)
- *помагало* (средство) : *помагач* (особа)
- *предилица* (уређај) : *предилја* (особа)
- *сепаратист(а)* (особа) : *сепаратор* (уређај)
- *сигнализатор* (уређај) : *сигналист(а)* (особа)
- *сниматељ* (особа) : *снимач* (уређај)
- *стругар* (особа) : *стругач* (направа, алатка)
- *тотализатор* (уређај) : *тоталитарац/тоталитарист(а)* (особа)
- *управитељ/управник* (особа) : *управљач* (уређај)
- *хранилица* (уређај) : *хранитељица/хранитељка* (особа)
- *фабрикат* (предмет) : *фабрикант* (особа)
- *црница* (земља) : *црнка/црнкиња* (особа)
- *цртало* (направа) : *цртач* (особа)
- *чистилица* (уређај) : *чистачица* (особа)
- *читалац/читатељ* (особа) : *читаач* (уређај)
- *шеталица* (предмет) : *шетачица* (особа)

људско – не-људско

- *белка* (животиња: коза, овца и сл.) – *белкиња* (особа)
- *крзнар* (особа) : *крзнаш* (животиња)
- *ловица* (животиња: мачка) : *ловкиња* (особа)
- *млекарица* (особа) – *млекуља* (животиња: крава)
- *музара* (животиња: крава) : *музиља* (особа)
- *одојак* (животиња) : *одојче* (особа, дете)
- *певац* (животиња: петао) : *певач* (особа)
- *превртач* (животиња: голуб) : *превртљивац* (особа)
- *радилица* (животиња: пчела) : *радница* (особа)
- *станака/становница* (особа) : *станарица* (животиња: птица)
- *трагалац* (особа) : *трагач* (животиња: пас)

конкретно – апстрактно

- *водиља* (оно што води: мисао, идеја) : *водителјка* (особа)
- *водилица* (предмет) : *водиља* (оно што води: мисао, идеја)
- *избавилац* (особа) : *избавитељ* (Бог)
- *институт* (установа) : *институција* (појава)
- *ослободилац* (особа) : *ослободитељ* (Бог)
- *позајмица* (новац) : *позајмљеница* (реч)
- *показатељ* (оно што показује, број, графикон) : *показивач* (справа)
- *светило* (апстрактни извор светлости) : *светиљка* (направа, сијалица)
- *спасилац* (особа) : *спаситељ* (Бог)
- *стваралац/стваратељ* (особа) : *створитељ* (Бог)

остало

- *божићњак* (погача) : *божићњар* (печено прасе)
- *везач* (предмет) : *везивач* (хемијска материја)

- *извориште* (место) : *изворник* (документ)
- *молиља* (држава) : *молитељка* (особа)
- *одељак* (део неке целине) : *одељење* (ученици једног разреда)
- *појачивач* (хемијско средство) : *појачало* (уређај)
- *преграда* (зид) : *преградак* (простор)
- *стега* (направа) : *стезач* (мишић) : *стезник* (део одеће)
- *ходалица* (направа) : *ходаљка* (део тела)
- *шећерана* (место) : *шећерница* (предмет, посуда)

Оно што је важно напоменути јесте да код лексема које имају различиту архисему углавном постоје разлике и на нивоу одређених сема нижег ранга. На пример, у паровима код којих једна лексема означава особу, а друга инструмент, обично се разликује објекат на којем се радња врши. Рецимо, *анализатор* анализира дах, крв, гас и сл., док *аналитичар* анализира војне, економске, политичке и друге прилике; *давалац* даје крв, органе, коштану срж, пуномоћје, овлашћење и сл., док *давач* даје сигнал, импулсе, притисак итд.; *детектив* открива извршиоце различитих злочина, а *детектор* лажи, дим, пожар, метал, злато и сл.; *делилац* дели правду, флајере, награде, карте, док *делитељ* дели топлоту, напон, зраке итд.; са *изворишта* извире вода, а из *изворника* оригинални подаци; *колектор* сакупља отпад, а *колекционар* различите ствари (стари новац, поштанске марке итд.); *читалац* чита књиге, часописе, новине и сл., док *читач* чита картице, микрофилмове, чипове итд. Наравно, то не мора увек бити случај – и *ловка* (направа) и *ловкиња* (особа) лове животиње, и *спасилац* и *спаситељ* могу спасавати људе итд. Овде само желимо да укажемо на чињеницу да када се разликују архисеме, то неминовно са собом носи бројне друге разлике када су у питању семе нижег ранга (нпр. сема изгледа код се код свих парова, наравно, разликује). Оно што у већини случајева овакве парњаке повезује јесте веома важна сема радње.

5.2.2. Сема радње као разликовна сема. У следећу категорију смо сврстали парове код којих обе лексеме означавају особе, али код којих те особе врше различиту радњу у вези са истим или сличним појмом. Код лексема из ове категорије такође можемо на неки начин говорити о различитим архисемама, али разлика међу њима није толико велика као онда када лексеме означавају појмове из потпуно различитих домена, због чега смо их и издвојили у посебну групу. Због тога ћемо у овом случају говорити о разлици на основу *семе радње*, која заједно са архисемом *особа* чини семантичко језгро, односно идентификатор. У питању су лексеме попут:

- *административац* (онај који води административне послове, службеник у администрацији) : *администратор* (онај који администрира, руководи нечим)
- *бригадир* (онај који руководи војном или радном бригадом) : *бригадист(a)* (онај који учествује у раду радне бригаде, члан радне бригаде)
- *драматизатор* (онај који врши драматизацију) : *драматичар* (онај који пише драме) : *драматург* (онај који бира драме за репертоар, редитељ драме)
- *евангелик* (онај који своје учење заснива само на (ј)еванђељу) : *еванђелист(a)* (писац (ј)еванђеља)
- *класик* (онај који пише дела класичне вредности) : *класичар* (онај који проучава класичне језике и класичну уметност) : *класицист(a)* (онај који је присталица класицизма)
- *књижар* (онај који продаје књиге) : *књижничар* (онај који издаје књиге)
- *коњаник* (онај који јаше коња) : *коњар* (онај који одгаја коње) : *коњушар* (онај који брине о коњима, који ради око коња)
- *ловац* (онај који лови) : *ловник* (онај који чува место где се лови, ловиште)

- *прокуратор* (онај који управља државом, провинцијом и сл. територијом) и *прокурист(а)* (онај који заступа неку банку, фирму, друштво и сл.)
- *руковалац* (онај који рукује нечим) : *руководилац* (онај који руководи нечим)
- *трагалац* (онај који за нечим или неким трага) : *тражитељ* (онај који нешто тражи)
- *црквар* (онај који често иде у цркву) : *црквењак* (онај који ради, који послужује у цркви)

Као и у случају претходне групе, разлика у семи радње често повлачи за собом и разлике у другим семама, пре свега семи објекта. Нпр. код лексема *класик*, *класичар* и *класициста* не разликује се само радња коју они обављају већ и објекат радње, будући да *класик* пише *дела класичне вредности*, *класичар* проучава *класичне језике и класичну уметност*, а *класицист(а)* подржава, залаже се за *класицизам*. Слично томе, *руковалац* рукује различитим машинама (грађевинском механизацијом, пољопривредним машинама, багером и сл.), док *руководилац* руководи пројектом, синдикатом, филијалом, одељењем, установом, односно људима у оквиру различитих организационих јединица; *ловац* лови животиње, *ловник* чува ловиште, место где се лови; *прокуратор* управља одређеном територијом, док *прокурист(а)* заступа неку банку, фирму и сл.; *трагалац* трага за нечим, на пример за златом, закопаном благом, злочинцима, истином, смислом, знањем и сл., док *тражилац* жели нешто да добије, нпр. азил, дозволу, информације од јавног значаја, кредит. Поред тога, у случају лексема *трагалац* објекат може бити и конкретан и апстрактан, док је код именице *тражилац* углавном апстрактан. Наравно, има и оних парова код којих се радња врши на истом објекту, као код лексема *бригадир* и *бригадист(а)* (бригада), *књижар* и *књижничар* (књига), *коњаник*, *коњар* и *коњушар* (коњ), *евангелик* и *еванђелист(а)* ((ј)еванђеље) и сл. О семи изгледа код ових лексема тешко је говорити јер не можемо са сигурношћу рећи како изгледа или какву представу имамо о изгледу референата означених лексемама из овог скупа.

5.2.2.1. Сема активности (активно–пасивно) у вези са семом радње. Овој групи лексема блиска је и она у којој се налазе парови састављени од лексема од којих једна означава особу која одређену радњу активно спроводи, а друга пасивно подржава оно што је у вези са датом радњом. Иако бисмо и овде могли говорити о разлици у семи радње (нпр. *онај који реформише* : *онај који подржава реформу*, *онај који нешто модернизује* : *онај који подржава оно што је модерно*) или чак о различитој архисеми будући да се код лексема које означавају онога ко подржава одређену идеју покрет, идеју, учење и сл. може издвојити архисема *присталица*, чини нам се да је у овом случају најпрецизније говорити о разлици *активно–пасивно* у вези са семом радње. Примери за ову групу јесу:

- *емпирик* (онај који су свом раду користи искуство) : *емпирист(а)* (присталица емпиризма, филозофског правца по коме је искуство једини извор сазнања)
- *колонизатор* (онај који колонизује, врши колонизацију) : *колонист(а)* (онај који живи у колонији, становник колоније, насељеник)
- *конструктор* (онај који конструише, прави конструкције) : *конструктивист(а)* (присталица, следбеник конструктивизма)
- *модернизатор* (онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто) : *модернист(а)* (присталица, заступник модернизма)
- *полигам* (муж који има више жена) : *полигамист(а)* (присталица полигамије)
- *протектор* (онај који штити, заштитник, покровитељ) : *протекционист(а)* (присталица протекционизма или онај који је успех постигао протекцијом)
- *рационализатор* (проналазач начина којим се нешто рационализује) : *рационалист(а)* (присталица рационализма)
- *ревизор* (онај који врши ревизију, надгледа, прегледа, контролор) : *ревизионист(а)* (присталица ревизионизма)

- *реформатор* (онај који спроводи реформу) : *реформист(а)* (присталица реформизма или присталица реформи)
- *спиритист(а)* (онај који се бави спиритизмом) : *спиритуалист(а)* (присталица спиритуализма)
- *хегемон* (онај који неограничено влада, господар) : *хегемонист(а)* (присталица, заговорник хегемоније)
- *хуманитарац* (човек који учествује у хуманитарним мисијама, у хуманитарном, добротворном раду) : *хуманист(а)* (присталица хуманизма)

Код лексема из ове групе важно је запазити да се оне некада директно саодносе са истим појмом (нпр. *реформатор* – онај који спроводи реформу : *реформист(а)* – присталица реформе), али да је знатно чешће посредно, индиректно саодношење са заједничким појмом: нпр. *емпирик* – онај који су свом раду користи искуство : *емпирист(а)* – присталица емпиризма (*емпиризам* = филозофски правац по коме је искуство једини извор сазнања); *колонизатор* – онај који колонизује, врши колонизацију (*колонизовати* = запосести, запоседати као колонију (неку земљу, територију) : *колонист(а)* – онај који живи у колонији, становник колоније, насељеник; *конструктор* – онај који конструише, прави конструкције : *конструктивист(а)* – присталица, следбеник конструктивизма (*конструктивизам* = правац у архитектури и уметности настао почетком XX века који наглашава елементе конструкције) и сл. Ако бисмо прихватили ставове појединих дериватолога, попут Б. Ђорића, да се код лексема на *-ист(а)* може говорити о мотивационом правцу *-ист(а)* ← *-изам* (2008: 30; 74–75),²⁸⁶ онда бисмо код примера попут наведених могли говорити о односу паронимије између другостепених и трећестепених деривата исте мотивне речи (нпр. *реформа* → *реформатор* : *реформа* → *реформизам* → *реформист(а)* или *колонија* → *колонист(а)* : *колонија* → *колонизовати/колонизација* → *колонизатор* итд.). У случају примера попут *хуманитарац* и *хуманист(а)* паронимијска веза је условљена и самим односом паронимије који постоји између мотивних придева *хуманитаран* и *хуман*, као што су и лексеме *спиритист(а)* и *спиритуалист(а)* у вези са паронимима *спиритизам* и *спиритуализам*. У вези са овом групом примера важно је нагласити и да је у одређеним примерима тешко повући јасну границу међу парњацима јер онај који је присталица неког правца, идеје, учења и сл., често то заиста у пракси и реализује. Због тога нам је, на пример, код лексема *емпирик* и *емпирист(а)* у појединим контекстима било тешко да утврдимо да ли је неко само присталица емпиризма или је заиста практичар у раду или да ли *полигамист(а)* само подржава идеју о полигамији или и сам, попут *полигама*, има више жена. Такође, важно је запазити и да је у овој групи најчешће реч о саодношењу лексема на *-ист(а)* са лексемама твореним другим суфиксима.

5.2.2.2. Сема смера вршења радње (опозиција *вршилац–трпилац*). Иако се и код ове групе може говорити о опозицији *активно–пасивно*, одлучили смо да је издвојимо као посебну категорију у оквиру семе радње јер овде није реч о присталицама и реализаторима нечега, већ о вршиоцима и трпиоцима радње или о случајевима где једна лексема означава онога ко радњу врши, а друга онога ко је радњу извршио, па лексема има резултативну семантику. Реч је о паровима попут:

- *адресант* (онај који шаље писмо или пошиљку) : *адресат* (онај који прима писмо или пошиљку)

²⁸⁶ О односу према творбеној анализи лексема страног порекла в. поглавље о творбеној анализи паронима.

- *асигнант* (онај који издаје налог неком другом лицу да за његов рачун изврши исплату трећем лицу) : *асигнат* (онај на кога асигнант преноси обавезу да за његов рачун изврши исплату трећем лицу) : *асигнатар* (онај који прима исплату)
- *зналац* (онај који добро познаје нешто) : *знанац* (онај који је познат)
- *легатар* (онај који прима легат) : *легатор* (онај који оставља, даје легат)
- *љубитељ* (онај који нешто воли) : *љубимац* (онај који је највише вољен)
- *љубитељка/љубитељица* (она која нешто воли) : *љубимица* (она која је највише вољена)
- *мандатар* (онај који прима мандат, носилац мандата) : *мандатор* (онај који даје мандат)
- *незналац/незналица* (онај који не зна) : *незнанац* (онај који је непознат)
- *повереник* (онај коме је нешто поверено, најчешће од стране државе) : *поверилац/поверитељ* (онај који нешто поверава, зајмодавац, кредитор)
- *славитељ* (онај који нешто слави, хвали, уздиже некога или нешто) : *слављеник* (онај који се слави, кога прослављају или онај који нешто слави)
- *стипендитор* (онај који даје стипендију, који стипендира) : *стипендист(а)* (онај који прима, добија стипендију)
- *трасант* (онај који издаје меницу) : *трасат* (онај на кога је меница вучена, дужник)
- *уговарач* (онај који нешто уговара) : *уговорник* (онај који је нешто уговорио, потписник уговора)

Прво што се у вези са парњацима из ове групе запажа јесте да већина њих стоји у односу блиском односу конверзије, односно релационе опозиције, а на овакав закључак упућују глаголи који се у њиховим семантичким парафразама јављају, који и сами стоје у односу конверзије: *дати – узети, послати – примити* и сл. У оваквом реципрочном односу стоје лексема попут *адресант : адресат, легатар : легатор, мандатар : мандатор, стипендитор : стипендист(а), трасант : трасат* и сл., где једна лексема означава оног ко нешто даје, шаље, оставља, а друга онога ко узима, прима, добија.²⁸⁷ Будући да су у питању стране лексема са често непрозирном творбеном структуром, њихова погрешна замена у контексту веома је честа. За разлику од њих, лексема домаћег порекла које указују на однос вршиоца и трпиоца радње обично имају прозирну творбену структуру, односно именице које означавају трпиоца најчешће су грађене од трпног придева, који и уноси пасивну семантику у изведенице (нпр. *зналац : знанац*). При томе, овде није реч о вршењу различите радње, као код лексема страног порекла, већ о различитим смеровима исте радње (*знати, поверити, славити* и сл.). О многобројним лексемама овог типа већ је било речи у поглављу о некласификованим примерима (т. 4.1.8), а овде су наведени само они примери код којих је дошло до извесног семантичког померања у односу на чисту пасивну семантику или код којих творбена структура није прозирна (*љубимац, љубимица*). На пример, иако лексема *повереник* у суштини заиста означава некога коме је нешто поверено или му се поверава, она данас пре свега означава одређено занимање, односно службену особу са обично важним државним пуномоћима (*повереник за заштиту равноправности, повереник за информације од јавног значаја, повереник за Косово и Метохију, повереник Европске комисије* итд.). Да је пасивна семантика код ове лексема у другом плану, сведоче и примери из корпуса у којима се ова лексема јавља у значењу именице *поверилац: уговор између повереника и дужника, дужник предаје поверенику неку своју ствар*, при чему у оквиру значењске структуре лексема *повереник* добијамо енантосемична значења: *онај коме је нешто поверено – онај који нешто поверава, даје*. Сложену ситуацију имамо и код лексема *славитељ* и *слављеник*, које су своју семантику засновале на различитим значењима глагола *славити – славитељ* на примарном значењу: *хваљењем уздизати коме или чему вредност, стварати славу, прослављати*, а *слављеник* на секундарном: **2. а. одржавати част, весеље приликом какве свечаности или каквог важног**

²⁸⁷ О. В. Вишњакова (1974: 36) овакве примере сматра преплитањем паронимије и антонимије.

догађаја: ~ рођендан. **б. празновати, прослављати крсно име вршећи уобичајене обреде.** Поред тога, *слављеник* се у примерима из електронског корпуса чешће јавља у значењу *онај који нешто прославља* него у значењу *онај који се прославља, кога прослављају*, мада је граница између ова два значења некада веома танка, јер, на пример, приликом прослављања рођендана, *слављеник* је истовремено и онај који слави свој јубилеј и кога други тога дана прослављају, односно славе његов рођендан. Такође, код парњака *славитељ* и *слављеник* можемо говорити и о разлици у оквиру опозиције *себе–друге*, будући да *славитељ* обично слави друге, а *слављеник* себе, односно нешто своје (рођендан, годишњицу, неки важан догађај и сл.). У пару *уговарач* : *уговорник*, иако то речници не бележе, лексема *уговарач* има активну семантику, односно у примерима се јавља у значењу онога ко нешто уговара, договара, при чему је фокус на самом процесу уговарања (сам уговор не мора никада бити потписан), док се лексема *уговорник* јавља у примерима у значењу *уговорна страна, онај који је нешто уговорио*, што значи да је акценат на резултату радње, односно на потписаном уговору. Лексема из ове групе још једном покрећу питање треба ли паронимима сматрати и примере попут *бранилац – брањеник, васпитач – васпитаник, прогонилац/прогонитељ – прогнаник*, а чини нам се да нуди и разлоге за потврдан одговор, будући да би се такви примери одлично уклопили у једну већ постојећу и богату групу паронима који се разликују по опозицији *вршилац радње – трпилац радње*.

5.2.2.3. Опозиција особина–радња. Овој групи лексема, код које међу парњацима постоји разлика по опозицији *активно–пасивно*, треба додати и лексема код којих дата разлика не проистиче из различите радње или различитог смера исте радње, већ код којих је реч о томе да једна лексема означава особину, а друга манифестацију дате особине или пак једна радњу, а друга стање. У питању су примери попут: *наметљивац* (онај који је наметљив) : *наметник* (онај који се некоме намеће или који је некоме наметнут); *слободар* (онај који се бори за слободу) : *слободњак* (онај који је слободан); *штедиша* (онај који штеди новац (у банци, пошти и сл.)) : *штедљивац* (онај који је штедљив). Дакле, у овим паровима имамо однос између лексема којима се, са једне стране, означава неко ко само поседује одређено својство (*наметљивац, штедљивац*) или је носилац одређеног стања (*слободњак*), а са друге именује онај ко активно спроводи у дело, односно манифестује своју особину. Овде бисмо могли навести и пар *хвалисавац* : *хвалитељ*, с тим да је код ових лексема важно истаћи и разлику која постоји у вези са семом објекта и која је можда и важнија од тога да је реч односу између особине и активности, а то је да *хвалисавац* хвали *себе*, а *хвалитељ* углавном *неког другог*, због чега би овај пар више припадао групи која следи.

5.2.3. Сема објекта као разликовна сема. Велику групу паронимских парњака чине они који се диференцирају на основу објекта радње (у ширем смислу). У питању су углавном лексема које означавају особе које обављају исту радњу на различитим објектима. У одређеним случајевима можемо говорити о томе да се објекти диференцирају по принципу *конкретно–апстрактно*, као у примерима попут:

- *бранилац* (конкретно) : *бранитељ* (апстрактно)
- *продавац* (конкретно) : *продавач* (апстрактно)
- *чуварка* (конкретно) : *чуварица* (апстрактно)²⁸⁸

или на основу опозиције *опште–конкретно*:

²⁸⁸ Овде би се могле додати и оне лексема код којих се и архисеме разликују по принципу *конкретно–апстрактно*, попут *спасилац* и *спаситељ* или *ослободилац* и *ослободитељ*, будући да Бог веома често спасава, односно ослобађа од нечег апстрактног (греха, смрти, ђавола, патње и сл.).

- *записивач* (онај који нешто записује) : *записничар* (онај који води записник, записује обично податке са суђења)
- *извршилац* (онај који нешто извршава) : *извршитељ* (онај који извршава судске одлуке)
- *отимач* (онај који нешто отима) : *отмичар* (онај који отима људе, киднапер)
- *прималац/приматељ* (онај који нешто прима) : *примач* (онај који прима лопту у одбојци)
- *репрезентант* (онај који некога или нешто репрезентује) : *репрезентативац* (онај који репрезентује државу на неком спортском такмичењу, члан државне репрезентације)
- *тералац* (онај који тера запрегу) : *терач* (онај који нешто тера)

Ипак, у већини случајева не може се говорити о разлици у оквиру одређених бинарних опозиције, већ се мора тачно спецификовати објекат који уноси диференцијацију међу лексемама:

- *алпинац* (онај који се бави алпским скијањем или алпским ратовањем) : *алпинист(а)* (онај који се бави алпинизмом)
- *водилац* (званичне књиге) : *водител* (емисије, програма) : *водич* (туриста) : *вођа* (народа, побуне и сл.)
- *возар* (онај који вози запрежна кола или лађе) : *возач* (онај који вози моторна возила)²⁸⁹
- *гонилац/гонитељ* (верника, хришћана и сл.) : *гонич* (робова, стоке и сл.)
- *демонстрант* (онај који демонстрира, показује незадовољство) : *демонстратор* (онај који демонстрира знање, практичне примере и сл.)
- *дојиља* (она доји своје дете) : *дојкиња* (она која доји туђе дете)
- *електричар* (онај који се бави електриком) : *електроничар* (онај који се бави електроником)
- *известилац* (онај који извештава о резултатима некаквог састанка, преговора и сл.) : *извештач* (онај који извештава о некаквим догађајима, репортер)
- *истраживач* (научних проблема) : *истражитељ* (злочина)
- *капетан* (онај који заповеда у војсци, на броду, у авиону и сл.) : *капитен* (онај који је главни на терену, у спортској екипи)
- *командант* (заповедник веће војне формације) : *командир* (заповедник мање војне формације)
- *монтажер* (филмова) : *монтер* (машина, уређаја)
- *писар* (службених, канцеларијских списа) : *писац* (књига)
- *поглавар* (државе, цркве) : *поглавица* (племена) : *поглавник* (НДХ, усташке организације)
- *послужилац* (машина, уређаја и сл.) : *послужитељ* (људи)
- *представљач* (нечега: књиге, филма, идеја итд.) : *представник* (некога: радника, удружења, министарства, амбасаде или нечега: романтизма, класицизма)
- *провалник* (који проваљује негде: у куће, станове) : *проваљивач* (који проваљује нешто: шифре, тајне и сл.)
- *прогностер* (будућности, утакмица, берзе и сл.) : *прогностичар* (времена)
- *просац/просилац* (онај који проси, тражи девојку) : *просјак* (онај који проси, тражи милостињу)

²⁸⁹ У савременом српском језику, лексема *возар* све чешће означава некога коме је занимање да врши транспорт нечега, да врши доставу, дакле, некога ко је превозник, а не обичан возач, па овде разлика не би била у ономе *шта* се вози, већ *зашто* се вози, дакле – у семи узрока.

- *свирац* (онај који свира неки народни инструмент) : *свирач* (онај који свира било који инструмент)
- *селектор* (онај који врши селекцију спортиста, програма за различите фестивале, изложбе) : *селекционар* (онај који врши селекцију воћа, поврћа, житарица, цвећа и др. биљака)
- *семенар* (онај који продаје семе) : *семенкар* (онај који продаје семенке)
- *сиромаш* (онај који нема новца, средстава) : *сироче* (онај који нема родитеље)
- *центрист(а)* (онај који је присталица центризма) : *централист(а)* (онај који је присталица централизма)
- *читатељка/читатељица* (она која чита књиге, новине, текстове уопште) : *читачица* (она која чита нешто што није текст: судбине, снова, мисли)

У вези са лексемама из ове групе треба запазити неколико важних ствари, будући да ни она, као ни претходне групе, није у потпуности хомогена када су примери посреди.

Прво. И у оквиру ове скупине постоје лексеме код којих бисмо могли говорити о различитим архисемама, будући да се код именица попут *алтинац*, *примач*, *репрезентативац* може издвојити архисема *спортиста*. Такође, и овде постоје лексеме код којих можемо говорити о разлици у оквиру саме радње. У питању су, пре свега, лексеме које су своју семантику засновале на различитим значењима мотивног глагола, као што су *демонстрант* : *демонстратор* (од *демонстрирати*), *просац/просилац* : *просјак* (од *просити*), *проваљивач* : *провалник* (од *проваљивати*), па се поставља питање да ли они заправо обављају исту радњу иако им је у основи исти глагол. Ми смо их у ову групу издвојили превасходно због чињенице да од значења мотивног глагола зависи и објекат на којем се радња врши. О различитој радњи можемо говорити код лексема *писар* и *писац*, будући да се у речницима наводи да *писар* обично нешто *преписује*, док *писац* – *пише*.

Друго. Анализирајући примере из ове групе, приметили смо да је код неких лексема објекат обавезна, инхерентна значењска компонента у оквиру семантичког садржаја, док је код неких она факултативна, односно речници је не региструју као део семског садржаја, већ се она види искључиво у контекстима у којима се одређена лексема јавља. Наиме, када лексеме имају различите мотивне речи, јасно је да управо оне уносе разлику када је објекат вршења радње у питању: нпр. *семенар* (> *семе*) : *семенкар* (> *семенка*), *електричар* (> *електрика*) : *електроничар* (> *електроника*), *записивач* (> *записивати*) : *записничар* (> *записник*), *отимач* (> *отимати*) : *отмичар* (> *отмица*), *централист(а)* (> *централизам*) : *центрист(а)* (> *центризам*) и сл. Код ових лексема је, дакле, јасно да разлика у објекту потиче од самих мотивних речи, а посебно су занимљиви примери када се и код полазних лексема може говорити или размишљати о односу паронимије, као што је то случај код *електрика* : *електроника*, *семе* : *семенка*, *централизам* : *центризам* и сл. С друге стране, у случају када разлика у објекту не потиче од мотивних речи, поставља се питање када и како објекат постаје део семског садржаја лексема који и речници бележе, а када и зашто то није случај. На пример, лексема *истражитељ* се у речницима примарно дефинише као *иследник*, што значи да су злочини, односно прекршаји, преступи и сл. инхерентни у њеном семантичком садржају, док се код лексема *истраживач* такође експлицитно упућује на науку: *онај који истражује, научно испитује нешто, проучавацац*. Даље, и код многих других лексема у речницима експлицитно се наводи објекат на којем се радња врши, чиме се лексеме диференцирају: нпр. *монтер* – *стручњак за монтажу машина, уређаја и сл.* : *монтажер* – *онај који врши монтажу (у филму)*; *представљач*, -ача м *онај који некога или нешто представља* : *представник* – **1. а.** *онај који представља, заступа нечије интересе и сл.*; *возар* – **1. а.** *онај који управља запрежним колима, кочијаш* : **1.** *онај који управља моторним и сл. возилом (шофер, машиновођа, моторциклиста, бициклиста и др.)*. Међутим, код неких лексема дају се уопштене дефиниције, односно не експлицира се објекат вршења радње: *прогностичар* – *онај*

који врши прогнозе, који предвиђа што, предсказивач : прогнозер – в. прогностичар; бранилац – 1. онај који брани, штити некога или нешто, заштитник : бранитељ – в. бранилац; продавац и продавач – онај који нешто продаје и сл. Разлика међу наведеним паровима види се тек у контексту и објекти на којима се радња врши обично су разноврснији него што је случај тамо где су инхерентни. Користећи терминологију Л. Липке (1992: 111–115), у случају прве групе, тамо где је објекат обавезна семантичка компонента како би се реализовало одређено значење, реч је о *денотативној семи*, док је у случају друге групе, тамо где су објекти веома разноврсни и зависе искључиво од језичког и ванјезичког контекста, реч о *инференцијалној семи*. Због тога су парњаци код којих је разликовна једино инференцијална семантичка компонента, попут *бранилац* и *бранитељ*, *извршилац* и *извршитељ*, *продавац* и *продавач*, *прогнозер* и *прогностичар*, веома блиски синонимима.

Треће. Код једног броја парова, разлика не лежи у суштински другачијем објекту, већ у различитим врстама истог објекта. Тако, на пример, и *дојиља* и *дојкиња* доје *дете*, али прва *своје*, а друга *туђе*. Такође, и *командант* и *командир* заповедају *војним јединицама*, само је у случају *команданта* посреди *већа* војна формација, а код *командира* је реч о *мањој* јединици. Слично томе, код лексеме *свирац* и у речницима се спецификује да је реч обично о неким народним инструментима, док код *свирача* то може бити било који инструмент.

Четврто. Код неких парњака, разлика у објекту није једина која се може издвојити. Рецимо, код лексема *бранилац* и *бранитељ* можемо рећи да је разлика и у томе што је *браниоцу* занимање да некога брани, док *бранитељу*, у српском језичком стандарду, обично то није посао (*бранитељ*: *православља*, *националног идентитета*, *демократије*, *моралних вредности* итд.); код лексема *послужилац* и *послужитељ* разлика може бити и у семи места, јер се код лексеме *послужитељ* у речницима наводи да је примарно реч о особи која послужује у каквој установи, надлештву, док се то код лексеме *послужилац* не прецизира; код лексема *читатељка/читатељица* и *читачица* диференцијалан може бити и начин вршења радње: *читатељка* чита у себи, за себе, док *читачица* обично чита наглас (*читачица вести*); међу лексемама *гонилац/гонитељ* постоји и разлика у циљу вршења радње: *гонилац/гонитељ* гони некога како би га прогнао или ухватио, а *гонич* како би га приморао на рад. У сваком случају, реч је о веома разноврсним и занимљивим примерима.

5.2.4. Семе намене и изгледа као разликовне семе. Велики број паронимских парњака диференцира са и на основу семе намене, са којом је врло често повезана и сема изгледа, мада то не мора бити случај или бар не релевантна информација. На пример, различиту намену и изглед имају инструменти или предмети означени следећим лексемама:

- *бројач* (за бројање различитих ствари: новца, веб-посета, калорија итд.) : *бројило* (за бројање потрошње струје, воде, гаса и сл.)
- *глачалица* (нпр. за глачање зидова и других површина) : *глачало* (за глачање рубља)
- *грејалица* (за грејање просторија) : *грејач* (за грејање различитих ствари: флашица за бебе, воде у базену, стакла, седишта)
- *вешала* (за извршење смртне казне вешањем) : *вешалица* (за вешање, качење одеће)
- *медаља* (за постигнути успех на неком такмичењу) : *медаљон* (за чување успомена или за украс)
- *млазник* (за пролаз погонског гаса) : *млазница* (за пролаз воде)
- *носила* (за ношење болесника, рањеника или мртвих) : *носиљка* (за ношење беба или виђенијих личности)
- *покривало* (за главу) : *покривач* (за кревет)
- *седало/седиште* (уопштено за седење) : *седло* (за седење на коњу)
- *цедило* (углавном за млеко) : *цедиљка* (чај, тестенина и сл.)

Код неких лексема, разлика је или само у изгледу, као код лексема *равналица*, која обично означава сложену машину, и *равњача*, која означава једноставну алатку, или само у намени, као код примера *омот* и *омотач*, где је суштина у томе шта обмотавају, а не како изгледају. Такође, појавни облик је важан и за лексеме *споменар*, *споменик* и *споменица*, које све означавају предмете који служе чувању успомена на некога или нешто, с тим да је *споменар* свеска у коју се уписују успомене, *споменик* је вајарско или архитектонско дело, а *споменица* књига, документ или какав орден. У случају ових лексема има основа говорити и о различитој самој архисеми.

Семе изгледа и намене важне су и за лексеме којима се означавају различита места. Код једне групе локативних именица важан је пре свега изглед јер је намена иста или веома слична. То су примери који се већином разликују по опозицији *затворено–отворено место*:

- *вежбалиште* : *важбаоница*
- *збориште* : *зборница*
- *игралиште* : *играоница*
- *мучилиште* : *мучионица*
- *судилиште/судиште* : *судница*
- *чекалиште* : *чекаоница*
- *стрелиште* : *стрељана*

Све наведене лексеме означавају место где се обавља иста радња (вежба, окупља, игра, мучи итд.), с тим да прва лексема у паровима означава место на отвореном, док друга означава затворен простор, просторију. Такође, у случају ових парова могли бисмо говорити и о различитим архисемама будући да је лексемама на *-(о)ница* прва надређена категорија *просторија*, док је код именица на *-(л)иште* уопштено реч о *месту*. Групи месних именица које се разликују по изгледу припадају и пар *одмаралиште* и *одмориште*, с тим да се овде не ради о једноставној разлици *отворено–затворено*, већ о томе да *одмаралиште* представља комплекс зграда или читаво насеље (на мору, језеру, планини и сл.) намењено дужем одмору, док је *одмориште* место (обично поред пута) намењено краћем задржавању ради одмора. Дакле, код ових лексема разлика је и у самом изгледу, и у величини, и у позицији и у времену које се на таквим местима проводи.

С друге стране, код наредне групе локативних именица важна је пре свега њихова намена, односно чињеница да се на таквим местима обављају различите радње или да се у њима стварају различити производи. Такве су лексеме:

- *ваљарица/ваљалица* (место где се ваља сукно) : *ваљаоница* (место где се ваља метал)
- *дрвара* (место где се складиште или продају дрва) : *дрварница/дрвљаник* (место или просторија у дворишту где се чувају дрва)
- *зимовалиште* (место где зимују људи) : *зимовник* (место где се зими остављају чамци; место где зими борави стока)
- *књижара/књижарница* (место где се продају књиге) : *књижница* (место где се чувају и издају књиге)
- *ковачница* (место где се кује метал) : *ковница* (место где се кује метални новац)

- *локалитет* (место где се налазе археолошки остаци) : *локација* (место где се налази нека зграда, фирма и сл. или где се нешто дешава)
- *пекара* (место где се пеку и продају хлеб и пецива) : *пецара* (место где се пече ракија) : *печењара* (место где се пече и продаје, односно конзумира месо, печење)
- *пивара* (место где се производи пиво) : *пивница* (место где се точи, конзумира пиво)
- *скакалиште* (место одакле се скаче у вис, даљ и сл.) : *скакаоница* (место одакле се скаче при ски-скоковима или у воду)
- *сушара/сушница* (место где се суши месо, поврће, воће и сл.) : *сушионица* (место где се суши веш)

Имамо, са једне стране, лексеме којима се означавају места на којима се у вези са истим појмом обављају различите радње, као што су *дрвара* и *дрварница/дрвљаник*, *књижара/књижарница* и *књижница* и *тивара* и *пивница*, а, са друге стране, имамо места на којима се иста радња обавља на различитим објектима, попут *ваљарица/ваљалица* и *ваљаоница* (сукно : метал), *ковачница* и *ковница* (метал уопште : метални новац), *пекара*, *пецара* и *печењара* (хлеб : ракија : месо), *сушара/сушница* и *сушионица* (месо, воће, поврће : веш). Код пара *зимовалиште* и *зимовник* разлика је у томе коме су ова места за зимовање намењена (људима : чамцима), при чему постоји и значајна разлика у изгледу, будући да је *зимовник* примарно место при речној обали где се зими остављају чамци. Код пара *скакалиште* – *скакаоница* разлика је у врстама скокова који се са њих изводе, при чему *скакалиште* има уопштенију семантику, док се *скакаоница* у РМС заправо и не дефинише као место, већ као уређај који служи за одбацивање при скоку.

У групи локативних именица постоје још четири занимљива пара, код којих не можемо рећи да је суштинска разлика у намени или изгледу, већ је код прва три пара разлика генерално у опозицији *апстрактно–конкретно* (*расадиште* : *расадник*, *раскрсница* : *раскриће*, *гледалиште* : *гедиште*), а код трећег *активно–пасивно* (*рудиште* : *рудник*). Наиме, уз лексему *расадиште* знатно чешће се јављају апстрактне лексеме: *расадиште српства*, *разноликости*, *ренесансног духа* и сл., док се уз лексему *расадник* примарно јављају лексеме које означавају биљке: *расадник воћа*, *ружа*, *четинара*, *цвећа* итд. Слично томе, *раскрсница* чешће означава конкретно место укрштања путева, док *раскриће* готово увек подразумева апстрактно место где се нешто укршта (*раскриће векова*, *култура*, *традиција* и сл.). Најзад, *гледалиште* означава конкретно место одакле се нешто гледа, посматра, док *гедиште* означава апстрактно место са кога се нешто просуђује, процењује. С друге стране, код лексема *рудиште* и *рудник* разлика је у томе што је *рудиште* увек напуштено, угашено, представља место где се некада вадиле руда, док се код лексеме *рудник* обично мисли на место где се активно вади руда, осим ако се конкретним детерминатором не спецификује другачије. Морамо, најзад, нагласити да се и код неких парњака из ове групе може говорити о различитим архисемама будући да су ове лексеме у речницима добиле веома разноврсне надређене појмове (нпр. *радионица*, *фабрика*, *гостионица*, *занатска радња*, *продавница* и сл.).

5.2.5. Сема квалитета као разликовна сема. Наредну већу групу парова чине они који се разликују према семи коју смо назвали *сема квалитета*, односно *квалитативна сема*. У питању су лексеме које означавају особе које обављају исту радњу, али на различите начине или код којих се квалитет односи на саму особу, што неминовно утиче и на радњу. Тако у случају лексема које следе можемо говорити о опозицијама *добро–лоше*, *позитивно–негативно*, *школован–нешколован*, али и *лоше–неутрално*, *добро–неутрално* и сл. Посреди су лексеме попут:

- *критизер* (онај који стално, непринципијелно, необјективно критикује) : *критичар* (онај који се професионално бави критиком)
- *лекарка* (она која је школована за посао лекара) : *лекарица* (она која није школована за посао лекара, видарица)
- *мудрац* (онај који је заиста mudar) : *мудријаш* (онај који се представља као mudar)
- *музикант* (нешколовани музички уметник) : *музичар* (школовани музички уметник)
- *певаљка* (она која лоше пева, обично кафанска) : *певачица* (она која пева, неутрално)
- *паметар* (онај који је заиста pametan) : *паметњаковић* (онај који се прави pamетним)
- *пискарало* (онај који лоше пише) : *писац* (онај који пише, неутрално)
- *политикант* (онај који се непринципијелно, из интереса бави политиком) : *политичар* (онај који се бави политиком, неутрално)
- *радиша* (онај који вредно ради) : *радник* (онај који ради, неутрално)

Код лексема из ове групе један парњак је у речницима обично обележен квалификатором који указује на одређену конотацију дате лексеме, попут *подр.* (*певаљка*), *ир.* (*мудријаш*, *паметњаковић*), *погрд.* (*пискарало*) и сл. О овим и сличним лексемама већ је било речи у поглављу у којем смо говорили о томе могу ли се синоними разликовати по конотацији и да ли у овим случајевима, када лексеме поседују експлицитне семе квалитета у значењској структури, треба уопште говорити о конотацији, као и како лексеме сличне овим треба обрађивати и обележавати у речницима, будући да су у речницима присутне бројене неусаглашености. На пример, лексема *пискарало* у РМС има квалификатор *погрд.* и дефиницију *лош писац; који свашта и свакако пише за новац, писац без обдарености и без моралних обзира, шкрабало*, док је код исте одреднице у РСЈ квалификатор изостао, а негативна семантика представљена само путем дефиниције *лош писац, шкрабало*. Такође, у РСЈ је изостао и квалификатор *ир.* код лексеме *мудријаш*, али не и код лексеме *паметњаковић*. Сматрамо да би у будућим речницима начин бележења оваквих лексема требало уједначити и чини нам се да би најбоље било изоставити квалификатор тамо где се већ из дефиниције види да је у питању нешто лоше, погрдно и сл.

5.2.6. Сема квантитета као разликовна сема. Примерима из претходне групе веома су блиски парови код којих разлика лежи у семи квантитета, као што је то случај код парњака *спавач* (онај који спава) : *спавалица* (онај који много, дуго спава) или *причалац* (онај који нешто прича) : *причалица* (онај који много прича, који воли да прича), као и лексеме *практикант* и *практичар*, које се разликују по опозицији *мало–много*, будући да је *практикант* тек на пракси, има мало искуства, праксе у свом раду, док *практичар* већ има доста праксе и веома је искусан у послу.

5.2.7. Сема места као разликовна сема. Последњу бројнију групу чине лексеме код којих се разликује сема места, односно семантичка компонента која указује на то где се радња врши. Рецимо, лексеме *станар* и *становник* разликују се према томе *где* неко живи, па се тако именица *станар* чешће јавља уз лексеме *стан*, *зграда*, *улица* и сл., док се *становник* чешће односи на некога ко живи у одређеном граду, држави, на неком континенту и сл., дакле, када су у питању веће територијалне целине. Исти случај имамо и код лексема *станарка* и *становница*. Такође, именице *дворанин/дворјанин* и *дворитељ* разликују се према месту вршења радње: *дворанин* и *дворјанин* послужују на двору, а *дворитељ* у различитим установама (нпр. *дворитељ у суду*), па се самим тим разликује и особа коју дворе – у случају лексема *дворанин* и *дворјанин* реч је о владару и онима који живе на двору, док у случају лексеме *дворитељ* то могу бити различити људи. Овде бисмо могли навести и лексеме *певач* и *појац*, будући да *певач* може певати било где, док се *појац* везује искључиво за цркву, као и *инжењер* и *инжењерац*, јер *инжењерац* ради искључиво у војсци. На неки начин, овој групи би могли припадати и парови *просветар* и *просветитељ*, пошто се *просветар* везује једино за

школу и просвећивање у оквиру ове институције, и *робиња/ропкиња* и *робијашица*, будући да *робијашица* робија искључиво у затвору.

Постоје, наравно, и примери који се не могу лако уклопити ни у једну од постојећих група. На пример, именице *госпођа* и *госпођица* разликују се по опозицији *удата–неудата* жена, док је код парова *потпуковниковица – потпуковница* и *председниковица – председница* суштинска разлика у томе да ли је сама жена носилац одређеног занимања или је удата за некога ко се датим занимањем бави. Даље, код пара *позивалац* и *позивар* разлику уноси средство којим се радња врши: *позивалац* позива *телефоном*, док *позивар* то чини најчешће *писмима*, мада то може чинити и усменим путем. Код паронимичних значења лексема *служавка* и *слушкиња* можемо рећи да је разлика у томе да ли неко служи, обавља послове за новац, као у случају именице *служавка*, или то не обавља као посао, занимање, односно не ради за новац (нпр. *слушкиња Божија*). Слично томе, када поредимо паронимична значења лексема *тужилац* и *тужитељ*, видимо да *тужилац* чешће означава онога коме је посао да тужи, ко то ради у име државе, за новац, док се *тужитељ* често јавља у примерима где је реч о некоме коме подношење тужби није занимање и ко то ради у своје лично име. Занимљив пример представљају и лексеме *баријера* и *барикада*. Код ових именица можемо рећи да разлику уноси опозиција *велико–мало*, када обе представљају конкретну препреку (*баријера* је обично мања, може се заобићи, прескочити и сл., док је *барикада* углавном већа и теже ју је заобићи), мада разлика може бити у томе што *баријера* може бити апстрактна (*језичка*, *психичка* и сл.), док је *барикада* увек конкретна. Лексеме *црнка* и *црнкиња* разликују се по томе што особа означена првом именицом има црну косу или тамнију пут, а другом црну боју коже, чиме се одређује припадност посебној раси. Најзад, има и лексема чије су семантичке парафразе прилично удаљене, па није лако издвојити сему по којој се диференцирају, иако је јасно да се саодносе са истим појмом. На пример, лексема *естет(а)* се дефинише као *онај који све посматра и просуђује с естетског становишта; онај који има смисла за лепо, човек од укуса*, а *естетичар* као *онај који се бави естетиком као науком, теоретичар уметности*, при чему је евидентно да се обе лексеме на различите начине саодносе са појмом лепог. Исти је случај и са паровима *атлет(а)* и *атлетичар*, *економ* и *економиста*, *великан* и *великаш*, *канцелар* и *канцелист(а)*, *дизаличар* и *дизач*, *залагаоничар* и *залагач*, *псалмист(а)* и *псалтирац* и многим другим, где је заправо лакше говорити о томе која је то једна заједничка компонента која их семантички повезује, него што се може издвојити једна или мањи број сема које им се разликују. Због свега наведеног, овакви и слични примери спадају у дистантне парониме.

5.3. Закључак у вези са анализом паронима из угла компонентијалне анализе. Као што се из овог сложеног приказа може видети, сваки паронимски пар могао би бити предмет посебне анализе и веома је тешко класификовати их у хомогене групе. Много је примера који се на различите начине могу анализирати и рашчлањивати, а велики број њих могао би ући и у неколико различитих класификација, будући да им се често разликује и по више семантичких компонената. Ипак, како бисмо избегли понављања и поједноставили приказ семантичких разлика међу паронимским паровима, акценат смо ставили на главне разликовне компоненте, при чему смо пажњу скретали и на друге диференцијалне значењске елементе. Такође, анализу смо извршили само из угла примарних значења лексема, премда би бројни паронимски парњаци ушли и у више група уколико бисмо у обзир узели и секундарне семантичке реализације. На пример, када поредимо примарна значења лексема *бомбардер* и *бомбаш*, разлика је у самој архисеми јер је *бомбардер* авион, а *бомбаш* човек. Међутим, ако бисмо у обзир узели значење лексеме *бомбардер* у којем она означава спортисту који постиже велики број голова, разлика више не би била у архисеми јер се и *бомбардер* у овом значењу и *бомбаш* односе на особе, с тим да се разликује оно што бацају: *бомбаш* баца праве бомбе, а *бомбардер* метафоричне (голове). Такође, лексеме *анализатор* и *аналитичар* се у основним семантичким реализацијама разликују по архисеми (инструмент : човек), али се у разматрање може узети и секундарно значење лексеме *анализатор* – *онај који стално нешто анализира, који нестручно нешто анализира*, при чему би се у том случају разлика тражила у квалитативној семи,

односно у чињеници да је *аналитичар* стручњак за анализу, а *анализатор* није. *Водитељ* и *водич* се примарно разликују на основу онога што воде, док би се секундарно могли разликовати и по архисеми, ако бисмо у разматрање узели значење именице *водич* у којем она означава књигу која садржи обавештења о знаменитостима неког места или савете и упутства из одређене области. Такође, за ове две лексеме бисмо могли рећи и да се разликују на основу опозиције *конкретно–апстрактно* ако бисмо значења лексеме *водитељ* (која се сва односе на особе) поредили са фигуративним значењем лексеме *водич* – *оно што управља уметником при његовом стварању*. Овде смо навели само неколико примера којима смо желели да покажемо како се издвајање диференцијалних семантичких компоненти може разликовати у зависности од значења лексема која се пореде.

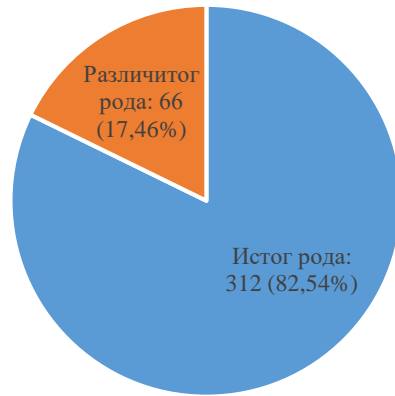
Као што смо на почетку овог поглавља навели, присталице компоненцијалне анализе сматрају да синоними имају исту архисему (појмовну вредност) и већину истих сема нижег ранга, а разликују се по једној семи или мањем броју сема које се налазе на нижем ступњу семске хијерархијске лествице. Оно што смо применом компоненцијалне анализе на парониме пре свега желели да покажемо јесте да се код лексема у овом парадигматском лексичком односу у великом броју примера разликује управо архисема, што код синонима није случај. Ако броју оних парова код којих смо експлицитно издвојили различите архисеме додамо и оне случајеве код којих смо указивали на то да би се и код њих такође могло говорити о разлици у самој архисеми, долазимо до закључка да велики проценат паронимијске лексике припада управо групи код које је разлика садржана у најважнијој семантичкој компоненти. У осталим случајевима, када разлика није у архисеми, она је обично у некој од сема нижег ранга која заједно са архисемом чини семантичко језгро, односно идентификатор. Дакле, код паронима разлика није у некој од сема са нижег ступња семске хијерархијске лествице, већ, напротив, у некој од веома важних и високопозиционираних семантичких компонената. У малом броју примера разлику међу паронимским парњацима треба тражити у семама које су периферне, и то су најчешће оне семе које су условљене контекстом, односно доменом употребе, а не представљају инхерентни део семантичког садржаја лексеме. Такви примери приближавају се синонимима, а удаљавају од прототипичних паронима.

6. ЛЕКСИЧКО-ГРАМАТИЧКЕ И КАТЕГОРИЈАЛНЕ ОСОБЕНОСТИ ПАРОНИМА

Један од критеријума које О. В. Вишњакова поставља како би се могло говорити о паронимима јесте подударање лексичко-граматичких одлика лексема (рода ако су у питању именице, вида ако су у питању глаголи и сл.) (1974: 8–9), док и многи други истраживачи говоре о овом услову, преузимајући га, готово некритички, од саме Вишњакове. Ми смо се запитали због чега, на пример, лексеме *игралиште* и *играоница* не би могле бити пароними ако припадају истој врсти речи, имају исти корен, припадају истој категорији стварности, односно означавају место за игру, а разликује их само семантичка компонента *отворено–затворено*. Због оваквих и бројних других примера (нпр. *бројач – бројило*, *глодалица – глодало – глодач*, *грејалица – грејач*, *помагало – помагач*, *судилиште – судница* итд.) чини нам се да род код именица не може бити елиминаторни критеријум при одређивању паронимије јер би ван круга паронимијске лексике остале многе истокоренске блискозначне лексеме које се разликују по само једној или мањем броју семантичких компоненти и које су заиста и настале како би се појмови прецизирали. Разлика у роду лексема настаје услед различитог рода самих суфикса и искључиво је формалне природе, а уколико бисмо род узели као искључујући услов, поставило би се питање како третирати двородне именице или именице тзв. *општег рода*. Код лексеме *спавалица*, на пример, чињеница да је у питању именица општег рода не мења нешта у вези са њеном семантиком, већ само показује да је у питању особа било ког пола која воли да спава, која дуго спава. Такође, будући да се род не узима као критеријум за одређивање других парадигматских лексичких односа, сматрамо да ни паронимија не би требало да у том смислу представља изузетак.

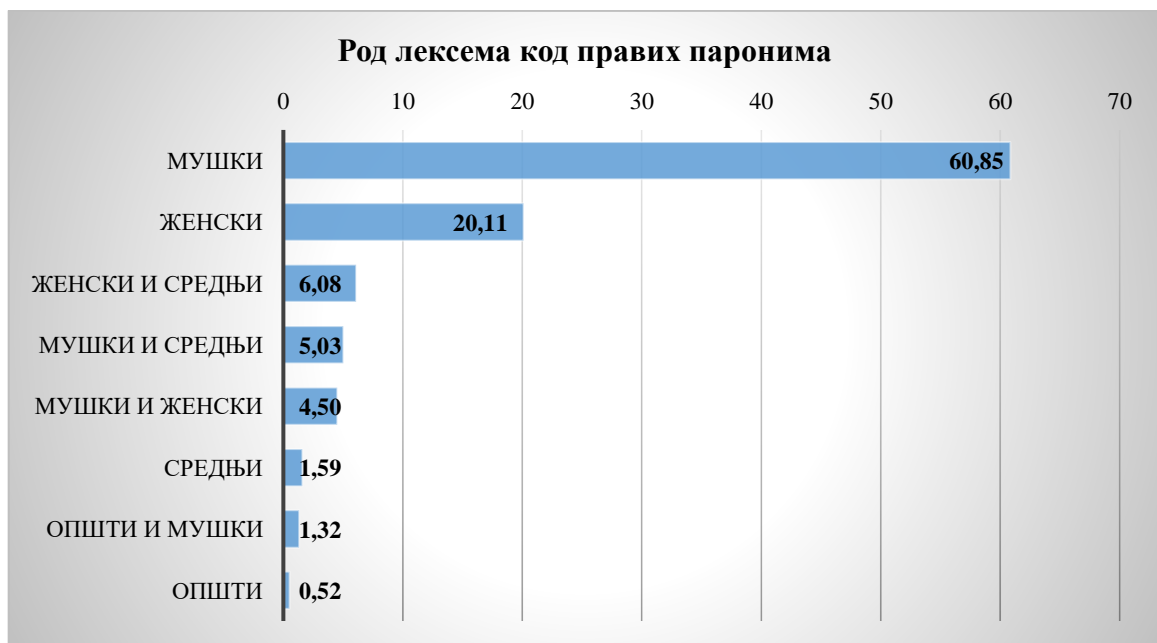
Како бисмо извршили прецизну статистичку анализу са становишта рода заједничких суфиксираних именица које ступају у однос паронимије, паронимске низове смо морали да сведемо на парове како бисмо могли да пратимо укрштања на основу рода. На пример, у низу *бројач – бројилац – бројило* имамо један пар у коме су обе лексеме мушког рода (*бројач* и *бројилац*) и два пара где се укрштају мушки и средњи род (*бројач* и *бројило*, са једне, и *бројилац* и *бројило*, са друге стране). Такође, у паронимском низу *водилица – водитељ – водич – вођа – вожд* имамо велики број паронимских парова јер свака од наведених лексема са осталима може формирати паронимски пар (*водилица – водитељ*, *водилица – водич*, *водилица – вођа*, *водитељ – водич*, *водитељ – вођа*, *водич – вођа* итд.). Осим тога, када са једне стране имамо два или више синонима, сваки од тих синонима ступа у однос паронимије са другом лексемом (нпр. *прималац/приматељ : примач* → *прималац : примач* и *приматељ : примач*). Због тога што се једна лексема може јавити у више парова, укупан број појединачних лексема не одговара броју издвојених паронимских парова, јер се многе лексеме понављају у оквиру различитих парова. Најпре дајемо статистичку анализу правих паронима (и потпуних и непотпуних, у које убрајамо и паросинонине), а затим и неправих, односно синопаронима.

6.1. Род и категоријална припадност правих паронима. Од укупно 378 издвојених парова правих паронима, 312 (82,54%) истог је рода, док је у случају 66 парова (17,46%) род различит.

Графикон 15: Процентуални однос правих паронима истог и различитог рода

Ако сада погледамо парове састављене од именица истог рода, видећемо да је убедљиво највише таквих парова сачињено од именица мушког рода (230, односно 60,85%), затим следе именице женског рода (76, односно 20,11%), док је парова састављених искључиво од лексема средњег рода јако мало (6, односно 1,59%). Овакав податак нимало не изненађује, јер је највећи број поливалентних суфикса управо мушког рода и, иако су и суфикси женског рода такође бројни, већина обично нема толики број значења као суфикси мушког рода (нпр. често су искључиво моциони). Када су у питању парови који укључују лексеме различитог рода, статистичка анализа показује да се најчешће укрштају женски и средњи род (23, односно 6,08%), затим следе мушки и средњи (19, односно 5,03%), мушки и женски (17, односно 4,50%), док је најмање случајева у којима се укрштају именице мушког рода са именицама општег рода (5, односно 1,32%) или две лексеме општег рода (2, односно 0,52%). Графички приказано, то би изгледало овако:

Графикон 16: Род лексема код правих паронима

6.1.1. Прави пароними састављени од лексема истог рода. Што се тиче именица мушког рода, највише парова сачињених од лексема овог рода припада категорији *особа*, при чему се у оквиру ове групе као целине могу издвојити уже скупине. На пример, у односу паронимије

могу бити именице из категорије *nomina agentis* које се разликују на основу објекта вршења радње (*водилац* – онај који води неку званичну књигу, *водител* – онај који води емисију, *водич* – онај који води туристе, *вођа* – онај који води неку скупину људи, народ; *истраживач* – онај који истражује нешто из области науке: *истражитељ* – онај који истражује злочине; *монтажер* – онај који врши монтажу филмова : *монтер* – онај који врши монтажу машина, уређаја; *прогнозер* – онај који прогнозира будућност или резултате утакмица : *прогностичар* – онај који прогнозира време и сл.) или, рецимо, на основу тога да ли је неке радња коју обавља занимање или не (нпр. *бранилац* : *бранитељ*, *тужилац* : *тужитељ*, *критизер* : *критичар* итд.). Именице из категорије *nomina agentis* могу се разликовати и по другим опозицијама: *конкретно–апстрактно*, *опште–конкретизовано* и сл., али ће о томе више речи бити у посебном одељку рада. Такође, велики број парова сачињених од именица мушког рода разликује се на основу тога да ли неко нешто активно ради и спроводи у дело или је само присталица нечега (нпр. *модернизатор* – онај који спроводи модернизацију : *модернист(а)* – присталица, заступник модернизма; *протектор* – онај који штити, који пружа заштиту : *протекционист(а)* – присталица протекционизма; *рационализатор* – онај који проналази начин да се нешто рационализује – *рационалист(а)* – присталица рационализма; *реформатор* – онај који нешто реформише, спроводи реформу : *реформист(а)* – присталица реформизма и сл.). Међу паровима састављеним од лексема мушког рода знатно је мање оних које чине именице из категорије *nomina attributiva* (*веселник* – *веселац*, *неваљалац* – *неваљалко*, *поштењак* – *поштењаковић*, *сумњичавац* – *сумњивац* и сл.), што значи да је ова творбено-семантичка категорија знатно мање склона паронимизацији. Лексема из ове групе чешће се укрштају са именицама које означавају вршиоце радње (*штедиша* – *штедљивац*), имаоце занимања (*старинар* – *старинац*), присталице одређених праваца у уметности, књижевности, филозофији и сл. (*наивац* – *наивко*) и сл. Према томе, у групи парова састављених од именица мушког рода које се односе на особе доминирају лексеме које означавају вршиоце радње, имаоце занимања и присталице различитих праваца.

Друга велика група у којој учествују лексеме мушког рода јесте она у којој долази до укрштања назива за особе (пре свега *nomina agentis*) и назива за инструменте, уређаје, справе и сл. (*делилац* – онај који нешто дели, врши деобу : *делитељ* – уређај за дељење нечега (обично топлоте, сигнала и сл.); *мерач* – справа, инструмент за мерење нечега : *мерилац* – онај који мери нешто; *анализатор* – инструмент, уређај за анализу : *аналитичар* – онај који се служи методом анализе, који се служи анализом као професијом; *давалац* – онај који нешто даје : *давач* – уређај који даје, одашиље импулсе, одашиљач; *сигнализатор* – апарат, справа за сигнализацију : *сигналист(а)* – онај који даје сигнале; *сниматељ* – онај који снима, који прави снимке : *снимач* – апарат који служи за снимање; *читалац* – онај који чита књиге, часописе, новине и др. текстове : *читач* – апарат који омогућава читање *микрофилмова*, *ситних снимака* и сл.) или особа и уопштено каквих алата, оруђа, конструкција, хемијских средстава и других предмета који служе за вршење неке радње (*бомбардер* – авион који служи за бацање бомби : *бомбаш* – онај који баца бомбе; *истребитељ* – онај који некога истребљује, искорењује : *истребљивач* – средство којим се нешто истребљује, искорењује; *држалац* – онај који нешто држи, поседује као корисник : *држач* – предмет који служи као ослонац, подупирач, од. који држи нешто; *носач* – конструкција, направа, апарат и сл. који нешто носи : *носилац* – онај који остварује неку замисао, спроводи у живот неки програм и сл.; *колектор* – главна цев градске канализације у којој се сакупља отпад : *колекционар* – онај који сакупља предмете за колекцију, збирку; *стругар* – радник који помоћу струга или на стругу израђује какве предмете; онај који ради у стругари : *стругач* – оно чиме се струже, какав алат за стругање итд.).

Остали случајеви паронимијског односа именица мушког рода припадају различитим категоријама и нису толико чести као претходне две групе: нпр. особа – животиња: *крзнар* – *крзнаш*, *певац* – *певач*, *превртљивац* – *превртач*; особа – предмет: *експонент* – *експонат*; појам – справа: *показатељ* – *показивач*; орган – део одеће: *стезач* – *стезник* и сл.

Што се парова састављених од именица женског рода тиче, најпре морамо истаћи да њихов број (76) не би био толики да код лексема овог рода не постоји доста случајева где две синонимичне лексеме ступају у однос паронимије са истом лексемом, чиме добијамо два суштински иста паронимска пара (нпр. *тужитељка/тужитељица* : *тужиља*, *хранитељка/хранитељица* : *хранилица*, *родиља* : *родитељка/родитељица*, *читатељка/читатељица* : *читачица* и сл.). Дакле, именице женског рода су далеко мање склоне ступању у однос паронимије или десинонимизацији него што је то случај са лексемама мушког рода. Што се категоријалне припадности ових парова тиче, и овде највећи проценат чине они којима се означавају *особе*: *служавка* – она која за плату обавља кућне послове : *слушкиња* – она која некога покорно служи, слуша; *станарка* – она која станује у неком стану, згради, жена станар : *становница* – она која је негде стално или привремено настањена, житељка неке земље, града, жена становник; *тужитељка* – она која у име државе, у име јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима : *тужиља* – она која тужи, окривљује некога или нешто због нечега; она која писменом представком тужи некога суду; *чуварица* – она која се брине о одржавању, трајању нечега, заштитница : *чуварка* – она која нешто чува, којој је занимање чување нечега; *госпођа* – удата жена : *госпођица* – неудата жена; *потпуковниковица* – потпуковникова жена : *потпуковница* – жена пуковник; *председниковица* – председникова жена : *председница* – жена председник; *секретарка* : *секретарица* и сл.).

За овом групом следи она у којој су *жена* и *средство*: *хранилица* – прибор или уређај за храњење : *хранитељка* – жена хранитељ, она која се бави хранитељством; *музиља* – она која музе краве : *музилица* – уређај за мужу крава; *предилица* – уређај за предење : *предиља* – жена која преде; *ловка* – направа којом се лови : *ловица* – жена ловац; *чистачица* – жена која чисти : *чистилица* – справа, уређај за чишћење; *шеталица* – направа која помаже при ходању, шетању : *шетачица* – женска особа шетач) или две справе, у ширем смислу (*ходалица* – дубак, сталак са точковима у коме се мало дете учи да хода : *ходаљка* – део тела, одн. орган, екстремитет помоћу кога се хода; *равналица* – машина за равнање предмета, односно материјала : *равњача* – алатка, направа за поравнавање, глачање и сл.).

Значајну тематску групу у оквиру паронима женског рода чине и лексеме којима се означавају места (*ваљарица* – зграда или просторија у којој је смештено ручно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина : *ваљаоница* – фабрика или радионица за ваљање метала; *сушара/сушница* – просторија или посебна зграда за сушење нечега (најчешће меса, воћа и сл.) : *сушионица* – просторија за сушење нечега (најчешће веша); *дрвара* – место где се продају дрва : *дрварница* – просторија, шупа за смештање дрва; *пекара* – место где се пече и продаје хлеб и друга пецива : *пеџара* – место где се пече ракија : *печењара* – место где се пече и служи печење; *пивара* – фабрика пива : *пивница* – гостионица у којој се претежно точи пиво; *књижара/књижница* – продавница књига, место где се продају књиге : *књижница* – место где се чувају и изнајмљују књиге, библиотека; *ковачница* – просторија којој се кује метал, ковачка радионица : *ковница* – радионица или завод за израду металног новца; *шећерана* – фабрика шећера : *шећерница* – посута, кутија (у смислу место) где се држи шећер и сл.).

Најзад, ту су и бројни други ређи случајеви: *жена* и *животиња*: *белиња* – *белка*, *млекарница* – *млекуља*, *музиља* – *музара*, *ловкиња* – *ловица*, *радница* – *радилица*, *направа* – *биљка*: *пењалица* – *пењачица*, *уљаница* – *уљарица*, *направа* – *животиња*: *грабилица* – *грабљивица*, *ловка* – *ловица*, *музара* – *музилица*, али и изоловани примери попут: *барикада* – *барјера*, *bronхије* – *bronхиоле*, *ескадра* – *ескадрила*, *позајмица* – *позајмљеница*.

У однос паронимије најређе ступају именице средњег рода. Када су у питању прави пароними (било потпуни било непотпуни), у грађи смо забележили свега шест парова сачињених искључиво од именица средње рода, а то су: *гледалиште* – место, простор за гледаоце (у позоришту, на стадиону и сл.) : *гледистиште* – тачка са које се нешто просуђује, становиште; *купалиште* – место на обали мора, језера, реке погодно за купање, обично уређена плажа : *купатило* – просторија (у стану и др.) која служи за купање и умивање; *одмаралиште*

– зграда или насеље намењено и уређено за одмор, опоравак (обично већег броја лица) : *одмориште* – место, простор одређен за одмор, краће задржавање ради предаха; *седало* – оно што је направљено и подешено за седење, седиште : *седло* – оно што је направљено и подешено за седење јахача; *седиште* – место за седење : *седло* – оно што је направљено и подешено за седење јахача; *станиште* – место где неко или нешто живи, станује, обитава : *становиште* – место одакле се нешто просуђује, процењује. Као што се из наведених примера може видети, именице средњег рода у односу паронимији припадају искључиво категорији места, ако и примере попут *седало*, *седло* и *седиште* концептуализујемо као места за седење, иако су у питању предмети.

Општи род укршта се у свега два примера: *скиталица* и *скитница* и *скитара* и *скитница*, и у оба се односи на особе.

У односу паронимије највише је, дакле, именица мушког рода, за њима следе именице женског рода, док је најмање лексема средњег рода. Резултати до којих смо дошли анализирајући категорију рода код паронима одговарају онима које О. П. Мотина (2014: 87–89) износи у вези са руским и енглеским лексемама у односу паронимије. Дакле, и у руском и у енглеском језику доминирају пароними мушког рода, док је оних женског и средњег далеко мање.

6.1.2. Прави пароними састављени од лексема различитог рода. Када су у питању парови састављени од именица различитог рода, највише је оних у којима партиципирају лексема женског и средњег рода. Највећи број оваквих парова припада категорији локативних именица грађених суфиксима *-(л)иште* и *-(о)ница*, а које се разликују, пре свега, на основу семантичке компоненте *отворено–затворено*: *вежбалиште* – *вежбаоница*, *збориште* – *зборница*, *игралиште* – *играоница*, *мучилиште* – *мучионица*, *стрелиште* – *стрелана*; *судилиште/судиште* – *судница*, *чекалиште* – *чекаоница*, *ложионица* – *ложиште*²⁹⁰ и сл., али има и примера попут *раскрсница* – *раскриће*, где разлика лежи у опозицији *конкретно–апстрактно*. Друга тематска група која се код именица женског и средњег рода може издвојити јесу инструменти, односно средства: *вешала* – справа, направа на којој се извршава смртна казна вешањем : *вешалица* – направа за вешање одела;²⁹¹ *гlačалица* – алатка којом се нешто глача, поравнава : *гlačало* – направа за глачање рубља, *пегла*; *глодалица* – направа коју деца користе за глодање : *глодало* – ротирајући резни део глодалице с оштрим зупцима или утиснутим ножевима; *носила* – направа за ручно преношење тежих болесника, рањеника, мртвих : *носиљка* – нарочито подешено седиште за ношење беба, деце; *цедило* – платно или сличан материјал кроз који се нешто цеди (нпр. млеко) : *цедиљка* – кухињска направа са избушеним, рупичастим дном за цеђење неке течности (нпр. чаја, тестенине и сл.).

Што се тиче парова сачињених од лексема мушког и женског рода, ситуација је нешто сложенија јер многе именице које их чине измичу прецизној тематској класификацији. Једина тематска група која се посебно издваја јесте она које сачињавају месне именице попут *институт* – *институција*, *локалитет* – *локација*, *дрвара* – *дрвљаник*, *таван* – *таваница*. У осталим случајевима реч је углавном о појединачним примерима који не чине посебне тематске групе, нпр. *грејалица* – *грејач* (инструменти), *медаља* – *медаљон* (предмети), *ескадра* – *ескадрон* и *ескадрила* – *ескадрон* (војне формације), *споменар* – свеска за уписивање успомена и *споменица* – књига или документ издат у знак сећања на некога или нешто и *споменик* – *споменица* (предмети), *стега* (инструмент) – *стезач* (мишић који стеже) и *стега* (инструмент) и *стезник* (део одеће) и сл.

²⁹⁰ Лексема *ложиште* се у речницима дефинише као *део пећи и сличних уређаја где се ложи ватра*, али се ово значење приближава концепту места ако се има у виду да је у питању место у пећи предвиђено за ложење ватре.

²⁹¹ Парови *вешала* и *вешалица* и *носила* и *носиљка* разликују се и у броју, будући да су *вешала* и *носила* *plurality tantum*.

Код парова састављених од именица мушког и средњег рода такође има разноврсних примера, али се може издвојити неколико конкретних тематских група. Прву чине именице са локативним значењем, као што су *зимовалиште* – место где се зимује, где се зими борави : *зимовник* – место при речној или морској обали где се зими остављају лађе; *расадниште* – место одакле се шире, разносе вести, гласине, болести; онај који то чини : *расадник* – место, земљиште где се гаји расад; *рудниште* – место где се некада вадила руда, напуштени рудник : *рудник* – место (обично под земљом) где се копа, вади руда, рудокоп. Као што се може видети, у овој врсти паронимских парова учествују, пре свега, суфикси *-иште* и *-(н)ик*. У ову групу могли би доћи и примери попут *степеник* и *степениште*, ако би се *степеник* схватио у ширем смислу као место на којем се гази приликом пењања и спуштања, а *степениште* као место где се ти степеници налазе. Друга група се састоји од именица које означавају средства, било да су у питању одређени инструменти, направе, било предмети или хемикалије који служе вршењу неке радње. На пример, *бројач* – справа, апарат за бројање (нечега) : *бројило* – справа за мерење потрошње нечега (нпр. потрошње електричне енергије, плина, воде); *појачивач* – хемијско средство које служи за појачавање нечега (нпр. укуса) : *појачало* – апарат за појачавање нечега (нпр. звука); *покривало* – оно што служи за покривање главе : *покривач* – оно што служи за покривање кревета; *помагало* – помоћно средство за неку активност или рад : *помагач* – онај који некоме нешто, у нечему помаже и сл., а има и примера где се укрштају именице са значењем места и предмета: *извориште* – место, предео око извора текућих вода, сам извор : *изворник* – оригинал од кога је нешто преписано, извор оригиналних података (мада би се овај пар могао, условно, сместити и у месне именице ако би се *изворник* концептуализовао као место одакле се узимају оригинални подаци), особа и предмета: *гласило* и *гласник* и сл. или особа и животиња: *одојак* – *одојче*. Најзад, веома су ретки примери који се односе искључиво на особе (*сиромаш* – *сиротан* – *сироче* или *писац* и *пискарало*²⁹²) или примери попут *одељак* – *одељење*, који се не могу подвести под неку одређену тематску групу.

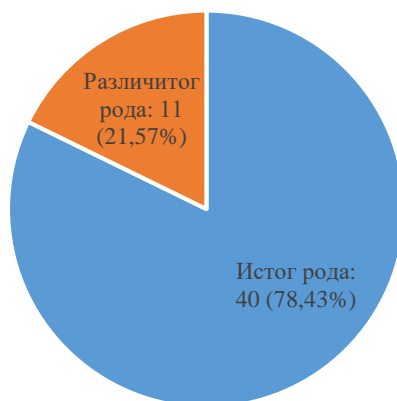
На крају, постоје и примери у којима долази до укрштања именица тзв. општег рода са именицама мушког рода и такви парови углавном означавају особе од којих врло често једна лексема означава некога ко радњу исказану глаголом у основи врши у знатно већој мери него особа означена другом лексемом (*спавалица* – *спавач*, *причалица* – *причалац* и сл.), али има и примера попут *сумњалица* – *сумњивац* и сл. У сваком случају, реч је увек о категорији особа.

Наравно, лексеме могу својим различитим значењима улазити у различите категорије стварности, а овде је приказан само однос који се међу лексемама остварује на нивоу примарних семантичких реализација, односно примарне категоријалне припадности. На пример, лексеме *анализатор* и *аналитичар* примарно припадају односу *инструмент* – *особа*, а секундарно категорији *особа*, будући да лексема *анализатор* развија и значење *онај који анализира, који је склон анализи (али обично није стручњак у томе)*. Такође, лексеме *бројач* и *бројило* примарно припадају категорији *инструмента*, док секундарно долази до укрштања категорије *инструмент* са категоријом *особа*, пошто лексема *бројач* има и секундарно значење – *онај који нешто броји*. Лексеме *крзнар* и *крзнаш* на основу примарних семантичких реализација припадају категоријама *особа* и *животиња*, док на нивоу секундарних значења припадају истој категорији – *особа*, с обзиром на то да лексема *крзнаш* развија два значења која су у вези са човеком – *онај који је љубитељ крзна, који воли да носи одећу од крзна* и *онај који воли да се прерушава у животиње, да носи костиме животиња*²⁹³. Оваквих и сличних примера има доста, тако да на категоријалну припадност лексема свакако утиче и полисемија.

²⁹² Лексема *пискарало* може бити и мушког рода, али се у речницима предност даје средњем (мушки род се даје у загради).

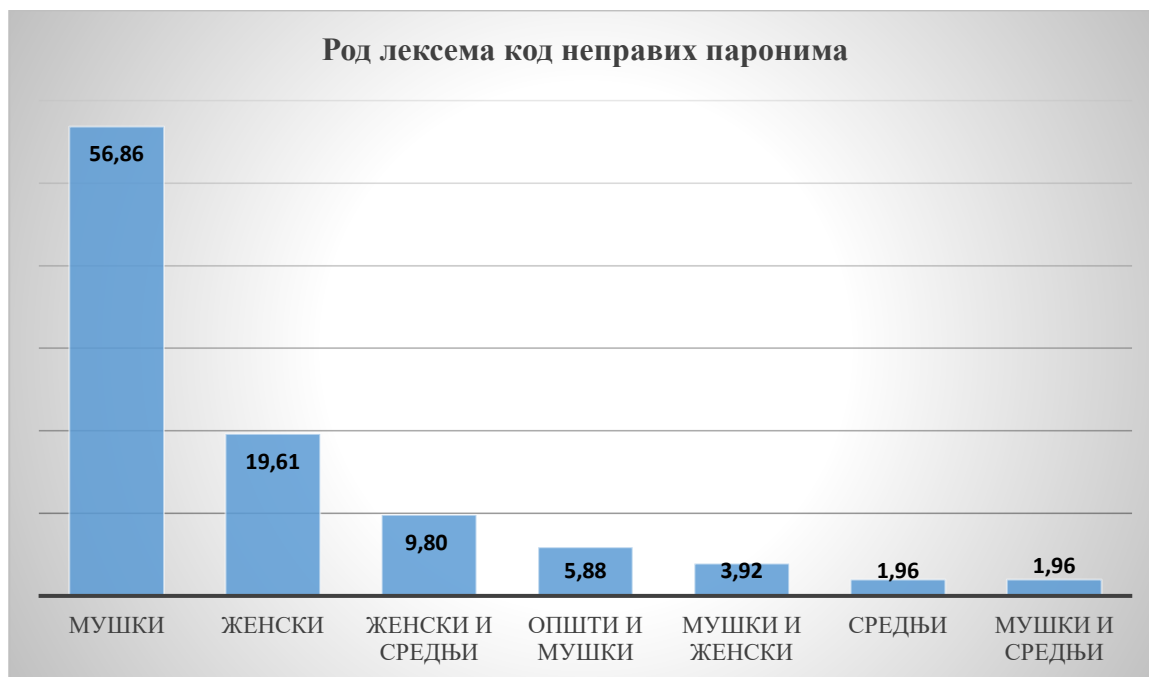
²⁹³ У питању је фетишистички тренд прерушавања у крзнене животиње: <https://mondo.rs/Magazin/Stil/a251536/Ko-su-tajanstveni-krznasi.html>; <https://www.dw.com/sr/ne-mogu-vi%20C5%A1e-bez-kostima/a-16071275>.

6.2. Род и категоријална припадност неправих паронима. Што се тиче граматичких одлика неправих паронима, који се јављају пре свега у оквиру синопаронима, ситуација је веома слична оној коју смо представили у вези са паровима у односу праве паронимије. Од 51 пара у односу неправих паронимије, односно синопаронимије, 40 је састављено од лексема истог рода, а свега 11 од именица различитог рода:

Графикон 17: Процентуални однос неправих паронима истог и различитог рода

Као и код правих паронима, и овде убедљиво доминирају парови мушког рода (29, односно 56,86%), затим следе парови женског рода (10, односно 19,61%), док је најмање парова чисто средњег рода (1, односно 1,96%). Када су у питању мешовити парови, највише је оних састављених од женског и средњег рода (5, односно 9,80%), затим оних мушког и општег рода (3, односно 5,88%), мушког и женског рода (2, односно 3,92%), док је свега један пример забележен за мушки и средњи род (по 1,96%).

Графикон 18: Род лексема код неправих паронима

6.2.1. Неправи пароними састављени од лексема истог рода. Што се категоријалне припадности лексема мушког рода тиче, и овде највећи број њих, на нивоу значења која ступају у однос паронимије, означава *особе: архивар – архивист(а), аутономаш –*

аутономист(а), гонилац – гонитељ, грађевинар – грађевинац, евангелик – евангелист(а), емпирик – емпиричар, латинац – латинист(а), молилац – молитељ, морализатор – моралист(а), уредник – уређивач, пурист(а) – пуританац, ретор – реторичар, чекалац – чекач и сл. Такође, велики број именица мушког рода има инструментално значење (*убрзивач – убрзач, рефлектор – рефрактор* и сл.) или једна именица означава човека, а друга средство (*обнављач – обновитељ, усмерач – усмеривач, преносилац – преносник, притискивач – притискач* итд.).

Именице женског рода су врло разноврсне и припадају различитим категоријама: *светитељка – светица* (особа), *молиља – молитељка* (држава – особа), *дувалица – дуваљка* (инструмент), *носилица – носиља* (животиња – особа или животиња – инструмент), *солана – солара* (место), *цигара – цигарета* (предмет) и сл.

Једини пар именица средњег рода код неправих паронима јесте *седало – седиште*.

6.2.2. Неправи пароними састављени од лексема различитог рода. Као и код правих паронима, и овде највише мешовитих примера чине именице женског и средњег рода, а у питању су поново углавном локативне именице: *одајалиште – одајивачница, узвисина/узвисица/узвишица – узвишење* и сл. Именице мушког и женског рода означавају место, у примеру *дрварница – дрвљаник*, и предмет, односно део предмета у примеру *држак – дршка*. Парови сачињени од лексема општег и мушког рода означавају особе (*присталица – присташа, скиталица – скитач, скитара – скитач*), док једини забележени пример пара сачињеног од мушког и средњег рода јесте *појачавач – појачало*.

6.3. Паронимски парови и паронимски низови. Иако смо зарад прецизне статистичке анализе саодношења рода именица које ступају у однос паронимије морали све примере да сведемо на парове, чињеница је да се паронимија остварује и у паронимским низовима. Иако О. В. Вишњакова и неки други истраживачи, као што смо уводном делу навели, о паронимима говоре искључиво као о бинарним релацијама, наша грађа, као и истраживања других аутора (нпр. Т. В. Веракше, Л. Сидрове и др.), показује да пароними могу формирати и паронимске низове. Ову чињеницу констатује и Демидова (2014: 14–15), али додаје да је навођење паронима у виду низова значајније за њихово представљање у речницима, али да је из угла психоллингвистике сврсисходније говорити о паровима јер се „одабир језичке јединице током потраге за најадекватнијим средством изражавања смисла одвија постепено: најпре се врши селекција међу неколико речи сличних на морфолошком, морфемском и семантичком плану, затим се постепено круг разматраних речи сужава на двочлану опозицију”. Такође, Демидова сматра да најприхватљивији термин када се говори о паронимима јесте *паронимијска опозиција*. Нама се пак чини да овај термин није у потпуности адекватан јер међу члановима паронимског пара врло ретко постоји опозиција (осим у примерима попут *веселник – веселјак, поштењак – поштењаковић, паметар – паметњаковић* и њима сличним), па смо се определили да у раду ипак користимо термине *паронимски пар* и *паронимски низ*.

Што се бројности парова и низова тиче, евидентно је да у грађи бинарне релације убедљиво предњаче над полинарним, односно да се пароними знатно чешће јављају у виду парова него што је то случај са устројавањем у виду низова. Ипак, ни број паронимских низова није занемарљив: у целокупној грађи паронима пронашли смо укупно 42 паронимска низа, од којих 26 међу непотпуним и 16 међу потпуним паронимима.

Оно што је специфично у вези са низовима међу непотпуним паронимима, пре свега синопаронимима, јесте да су углавном сачињени од лексема које се примарно односе на особе: *водилац – водитељ – водич – вођ(а) – вожд, драматург – драматичар – драматизатор, евангелик – евангелист(а) – еванђелист(а), емпирик – емпиричар – емпирист(а), истраживач – истражилац – истражитељ, класик – класичар – класицист(а), поглавар – поглавица – поглавник, радикал – радикалац – радикалист(а), руковалац – руководилац – руководитељ,*

сиромаш – сиротан – сироче, скиталица/скитара – скитач – скитница, стваралац – стваратељ – створитељ, тужила – тужитељка/тужитељица – тужилица итд., док је знатно мање оних у којима учествују и лексема из других категорија: *купалиште – купаоница – купатило* (место), *монтер – монтажер – монтирач* (особа – особа – инструмент), *певач – појач* (животиња – особа – особа), *станарка – станарица – становница* (особа – животиња – особа) и сл.

У вези са низовима код непотпуних паронима занимљиво је то да у највећем броју случајева у средини низа стоји лексема која има сва значења крајњих лексема. На пример, *евангелик* има значење *припадник хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.)*, *евангелист(а)* примарно означава *писаца (ј)еванђеља*, а секундарно *припадника хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.)*, док лексема *еванђелист(а)* поседује само значење *писаца (ј)еванђеља*. То, даље, значи да су лексема *евангелик* и *еванђелист(а)* у односу паросинонимије, *евангелист(а)* и *еванђелист(а)* у односу синопаронимије, при чему су, дакле, *евангелик* и *еванђелист(а)* у односу потпуне паронимије. Исту ситуацију имамо и код низова *емпирик – емпиричар – емпирист(а)*, *истраживач – истражилац – истражитељ*, *скиталица/скитара – скитач – скитница, стваралац – стваратељ – створитељ* и сл., због чега су се ове и сличне лексема јављале кроз различита поглавља током семантичке анализе. Остаје да се види како ће се однос између оваквих примера даље развијати – да ли ће опстати управо она лексема која обједињава сва значења или ће управо она нестати из система будући да у њему није пронашла своје прецизно место.

Има, наравно, и другачијих случајева саодношења чланова паронимског низа. На пример, лексема *монтажер* примарно означава онога ко се бави филмском монтажом, лексема *монтер* онога ко монтира одређене уређаје, апарате, а *монтирач* алатку која служи за монтирање. То значи да су све ове именице на нивоу основних значења пароними. Међутим, до синонимског укрштања долази међу лексемама *монтажер* и *монтер*, што значи да су ове две лексема у односу паросинонимије, а да су обе у односу потпуне паронимије у односу на лексема *монтирач*, при чему су ближи пароними *монтер* и *монтирач* него *монтажер* и *монтирач*. Упоредив случај имамо и код лексема *радикал – радикалац – радикалист(а)*, где до синонимије долази код лексема *радикал* и *радикалац* или у низу *класик – класичар – класицист(а)*, где значења у односу синонимије развијају лексема *класик* и *класичар*. Ретки су случајеви где до саодношења синонимичних значења долази код све три лексема: **руковалац**, -ваоца м **1.** *онај који рукује, располаже, управља, манипулише нечим.* **2.** *в. руководилац, руководилац*, -иоца м *онај који руководи, управља и руководи* м **1.** м *онај који руководи, води ка нечему (обично у апстрактном смислу).* **2.** *в. руководилац*, где се, као што се из дефиниција може видети, *руковалац* и *руководитељ* секундарно користе у значењу *руководилац*.

С друге стране, паронимски низови код потпуних паронима далеко су разноврснији него што је то случај код непотпуних: *асигнант – асигнат – асигнатор* (особе), *бројач – бројилац – бројило* (инструмент – математички термин – инструмент), *водилица – водиља – водитељка/водитељица* (инструмент – апстрактан појам – особа), *музара – музиља – музилица* (животиња – особа – инструмент), *ловица – ловка – ловкиња* (животиња – инструмент – особа), *пекара – пецара – печењара* (место), *писар – писац – пискарало* (особа), *споменар – споменик – споменица* (предмети) и сл. Оваква ситуација не изненађује јер лексема приликом процеса потпуне десинонимизације веома често прелазе у другу категорију, чиме само додатно учвршћују своје место у лексичком систему.

6.4. Закључак о лексичко-граматичким и категоријалним особеностима паронима. Да резимирамо. И код правих и код неправих паронима највише парова је сачињено од лексема истог рода (прави – 82,54%, неправих – 78,43%), док је проценат оних у које улазе лексема различитог рода знатно мањи (прави – 17,46%, неправих 21,57%). Поред тога, и код правих и

код неправих паронима највише је именица мушког рода (прави 60,85%, неправи – 56,86%), за њима следе именице женског рода (прави –20,11%, неправи 19,61%), док је најмање лексема средњег рода (прави – 1,59%, неправи 1,96%). Ситуација се између правих и неправих паронима незнатно разликује када је посреди укрштање родова: код правих се најчешће среће комбинација женског и средњег рода, затим следе мушки и средњи, мушки и женски и најзад мушки и општи, док је код неправих редослед следећи: женски и средњи, мушки и општи, мушки и женски и мушки и средњи. Када је реч о тематској припадности парова правих паронима сачињених од лексема мушког рода, они у највећем броју примера означавају *особе*, *инструменте* или илуструју укрштање ових категорија. Исти је случај и са паровима састављеним од лексема женског рода, с тим да се код њих издваја и тематска група локативних именица, која се код лексема средњег рода јавља као једина. Што се тиче парова правих паронима састављених од лексема различитог рода, једино се код комбинације женског и средњег рода јасно издваја група лексема са значењем места и код лексема општег и мушког рода са значењем особа, док су код мушког и женског и мушког и средњег рода примери врло разноврсни. Ситуација је врло слична и када су посреди неправи пароними и истог и различитог рода. У овом поглављу говорили смо и о устројавању паронима у низове и закључили да они нису ретки (26 код непотпуних и 16 код потпуних), мада паронимски парови ипак убедљиво доминирају.

7. ЗАСТАРЕЛИ ПАРОНИМИ И ПАРОНИМИ-НЕОЛОГИЗМИ

7.1. Застарели пароними. Ексерцирајући грађу из Шестотомника, који је објављиван у периоду од 1967. до 1976, и проверавајући њен статус у Једнотомнику из 2018. године и у електронском корпусу српског језика, приметили смо да је велики број лексема изашао из употребе. У неким случајевима, застареле су обе лексеме из појединих паронимских парова, док је у другим случајевима из активне употребе изашао само један члан паронимског пара, чиме је прекинута паронимијска веза у савременом српском језику, па се у оба случаја може говорити о архаичним паронимима²⁹⁴. О паронимима који припадају архаичном лексичком слоју писала је и О. В. Вишњакова (1974: 45), која истиче да архаични пароними могу у уметничким делима бити искоришћени као стилска средства да дочарају колорит епохе, места, да диференцирају говор ликова од говора аутора и сл. На примеру српског језичког материјала, писац може, рецимо, употребити лексеме попут *саветниковица*, *чиновниковица* и сл. из парова *саветниковица – саветница*, *чиновниковица – чиновница* како би дочарао једну епоху када су се жене именовале према занимањима својих мужева, односно када нису саме обављале различите професије. Паронимима-архаизмима на нешто другачији начин приступа Т. В. Веракса (2000). Наиме, ауторка архаичним паронимима сматра оне лексеме које су некада биле у односу паронимије, али су прошле кроз процес деетимологизације и прешле у категорију самосталних лексички јединица, јер се у савременом језику више не доживљавају као истокоренске и семантички блиске. Овакав приступ архаичним паронимима захтева дубља етимолошка истраживања како би се пронашле замагљене или потпуно изгубљене семантичке и творбене везе. Будући да је ово истраживање у потпуности синхронијски усмерено, односно посвећено стању у савременом српском језику, овакви примери нису се нашли у нашој грађи, мада би свакако било занимљиво испитати које су то лексеме некада чиниле паронимске парове, а данас се не осећају као семантички и формално повезане јединице. Можда су овој групи примера најближи парови попут *канцелар* (**1.** пол. **а.** *председник владе (у Немачкој, Аустрији)*). **б.** *један од главних министара парламентарних или дворских функционера (у неким државама Западне Европе)* : *канцелист(а)* (*нижи чиновник, практикант*), *економ* (**1.** *службеник који се брине о набавци, чувању и расподели потрошног материјала (у предузећу, установи, војној јединици и сл.)*: ~ *болнице, клупски* ~). **2.** **а.** *управник већег пољопривредног газдинства; пољопривредни стручњак, агроном*. **б.** *онај који води неко имање, домаћинство, домаћин; онај који рационално рукује имовином; добар* ~) : *економист(а)* (*онај који се бави економијом као науком; стручњак за економска, привредна питања; студент економије*) и сл., код којих је семантичка веза из савремене перспективе прилично замагљена, али где се ипак не може рећи да су у потпуности деетимологизоване, као што је то случај са паровима које наводи И. Голуб (1976: 55): *роман – романса*, *гимназија – гимнастика* и сл. У сваком случају, чињеница је да ови и слични парови стоје на граници између паронима и самосталних лексичких јединица. Архаичним паронимима су у овом раду сматрани парови код којих је и семантичка и формална веза јасна и жива и у актуелном језичком тренутку, али код којих се једна или обе лексеме више не користе активно, барем судећи према подацима из електронског корпуса.

Анализирајући лексеме које су остале ван разматрања у централном делу истраживања јер нису потврђене у РСЈ или су се у електронском корпусу јавиле у мање од пет примера, приметили смо да се велики број застарелих паронимских парова односи се на особе које се баве данас неактуелним занимањима: *брусар* – *онај који прави брусове* (0) : *брусач* – *онај који брусци, глача; оштрач* (22) и *брусилац* – *в. брусач* (0);²⁹⁵ *ваљаоничар* – *власник или руковалац*

²⁹⁴ Термин *архаични пароними* користимо у ширем смислу, у значењу генерално застарелих паронимских парова, без обзира на то да ли је конкретно реч о архаизмима или историзмима.

²⁹⁵ У заградама се наводи број потврда у електронском корпусу. Дефиниције се дају из РМС, будући да многе лексеме РСЈ не бележи. Сви примери о којима ће бити речи налазе се у односу праве паронимије, дакле,

ваљаонице; радник у ваљаоници (5) : **ваљар** – онај који ваља, набија (сукно, ковине) (4); **грабљар** – онај који прави грабље (0) : **грабљач** – онај који грабља (0); **косар** – ковач који кује косе (0) : **косац** – **1.** = косач онај који коси траву, жито (186) и **косач** – **1.** = косац (1) (239); **оргуљар** – онај који гради оргуље (0) : **оргуљаш** – свирач на оргуљама (120); **сабљар** – **1.** онај који прави сабље (2) : **сабљаш** – **1.** заст. онај који је носио сабљу, као знак свога друштвеног, војничког или службеничког положаја (11); **чешљар** – **1.** занатлија који прави чешљеве (2) : **чешљач** – **1.** онај који чешља некоме косу, фризер, берберин (0) и сл. Наведени парови сведоче о занимањима²⁹⁶ која су некада постојала, а која су данас углавном изумрла, тако да се застарели пароними показују чак и као добар извор лингвокултуролошких података. За ове лексеме у савременом језику не постоје замене јер нису ни потребне будући да су сама занимања углавном изумрла, тако да би о њима било прецизније говорити као о историзмима. Изузетак представља лексема *чешљач* за коју се данас користи лексема *фризер*. Такође, занимљиво је да је у већини наведених паронимских парова застарела она лексема којом се означава носилац занимања, а да је у употреби остала она која означава вршиоца радње, односно да је из употребе нестала ознака за занатлију који израђује одређени производ, али не и за онога који тај производ користи при раду (уп. *косар* : *косац/косач*, *брусар* : *брусач*, *оргуљар* : *оргуљаш* итд.). Једно од потенцијалних објашњења би могло бити да се данас многи производи фабрички израђују, али да их људи и даље користе при раду.

Када су у питању лексеме којима се означавају особе, према подацима из корпуса, застареле су и неке лексеме за којима и данас постоји потреба у језику, па разлози њиховог нестанка нису у потпуности јасни. На пример, **банкар** – **1. а.** власник банке, власник једног удела капитала у банци (6.225) : **банкарац** – банкарски чиновник (2); **болесник** – онај који је болестан (18.972) : **болешљивац** – онај који је болешљив (1); **враћина** – човек који уредно враћа дуг, зајам (0) : **враћалац** – **а.** онај који враћа. **б.** онај који се враћа (1); **винар** – трговац вином, човек који продаје вино (2.454) : **винџија** – онај који воли да пије вино, онај који се разуме у вина (0); **говорник** – **1.** онај који држи говор, беседу, беседник (5.708) : **говорљивац** – говорљив човек (1); **деоник** – **1.** онај који учествује у чему, који има удела у чему, судеоник (3) : **деоничар** – онај који поседује деонице каквог привредног или банкарског друштва, акционар (860); **епизодист(а)** – онај који има епизодну улогу; супр. протагонист (133) : **епизодичар** – онај који у приповедање често умеће епизоде (0); **исповедалац** – онај који се исповеда (0) : **исповедник** – **1.** свештеник, духовник који исповеда (1.196); **кућаник** – онај који марљиво настоји око кућних послова, који добро кућу води (1) : **кућанин** – члан, припадник куће, обитељи, породице, укућанин (1) : **кућевић** – човек из старе, добре, угледне куће (0); **месар** – онај коме је занимање клање стоке и продаја меса; продавац меса (827) : **месарош** – онај који радо једе месо, љубитељ меса (2); **неструковњак** – онај који није исте струке (0) : **нестручњак** – онај који није стручњак, који је без стручног знања, лаик (89); **порезник** – државни службеник који сакупља, прима порез(у) (1.134) : **порезовник** – онај који плаћа порез(у), порески обвезник (1); **репетент** – **1.** онај који нешто понавља; онај који се на нешто или некуда враћа. **2.** ђак који понавља разред, поновац, понављач (0) : **репетитор** – онај који испитује и поучава ђаке, инструктор који са ђацима утврђује пређено градиво (682); **скретач** – онај који скреће (2) : **скретничар** – радник који рукује скретницом (102); **трошач** – **1.** потрошач, купац (3) и **трошилац** – **потрошач**, купац (0) : **трошација** – онај који много и неразумно троши, расипник, распикућа (124); **узгајивач** – онај који узгаја, негује (животиње или биљке), одгајивач, гајилац (1.342) : **узгојитељ** – **1.** онај који некога васпитава, одгаја, васпитач, одгојитељ (1); **узник** – затвореник, ухапшеник, сужањ (14) : **узничар** – чувар затвореника, тамничар (0); **фабрикант** – власник, сопственик фабрике, творничар; капиталист(а) (159) : **фабрикатор** – онај који нешто фабрикује, производи, произвођач (3) и

паронимична су им примарна значења, с тим да су неки парови у односу паросинонимије, а неки у односу потпуне паронимије. При анализи ћемо наводити и анализирати само она значења која су у односу паронимије.

²⁹⁶ Будући да је у највећем броју примера реч о изумрлим занимањима, не изненађује чињеница да је највећи проценат непотврђених лексема у овој групи изведен суфиксом *-ар*.

сл. У случају појединих застарелих лексема јасно је да је њихово место у систему заузела нека друга лексичка јединица, као што се, на пример, уместо *трошач* и *трошилац* данас у том значењу јавља истокоренска лексема *потрошач* или творбено неповезана *купац* или уместо *кућанин* – *укућанин*. У другој групи примера дошло је до тога да једна лексема преузме и значење (или значења) друге лексеме и тиме свог парњака истисне из лексичког система, будући да он постаје непотребан, сувишан. Рецимо, шестотомни речник Матице српске бележи да се лексема *банкар* секундарно јавља и у значењу свог парњака *банкарац* – *банкарски чиновник*, додуше са квалификатором *шаљ*. (*шаљиво*). Међутим, у једнотомном речнику Матице српске ово значење не само да нема квалификатор *шаљ*. већ је обрађено у оквиру примарног значења лексеме *банкар*, одвојено само тачком и запетом од дела *власник или сувласник банке* (1). Електронски корпус, такође, показује да се ова разлика између онога ко поседује банку и онога ко у њој ради изгубила и да сада сва значења покрива лексема *банкар*. На неки начин супротан пример имамо код пара *узгајивач* : *узгојитељ*, где је из система нестала лексема коју речници представљају као вишезначну – *узгојитељ* (1. *онај који некога одгаја, васпитава, васпитач, одгојитељ*. 2. *в. узгајивач*), док се задржала она једнозначна – *узгајивач* (*онај који узгаја, негује (животиње или биљке), одгајивач, гајилац*: ~ коња). Овде, међутим, није дошло до тога да сва значења преузме лексема *узгајивач*, којом би се именовао онај ко поред биљака и животиња негује и децу, већ је до прекида паронимијске везе дошло тако што је лексема *узгојитељ* замењена именицом *васпитач*. Занимљив однос показује и пар *скретач* и *скретничар*. Иако би се, можда, очекивало да ће сва значења преузети лексема *скретач*, будући да има општију семантику јер нема запреку у виду творбене основе *скретниц-*, односно мотивне речи *скретница*, подаци из електронског корпуса показују да је ситуација заправо обрнута: лексема *скретач* јавила се свега два пута (*скретачи на табли за игру, идеолошки скретачи*), док се именица *скретничар* јављала знатно чешће (102 пута), и то и у значењу онога који рукује, управља скретницом (*радио је 20 година као скретничар у Железници, отправници и скретничари, скретничар у ЖТП, кућица за скретничара* и сл.), али и у уопштеном значењу *онај који скреће, врши скретање*, додуше, с извесном дозом ироније (*скретничар пажње, новинари скретничари, СНС скретничари с теме, скретничар СПС-а* и сл.). Посебну пажњу заслужују примери попут *исповедалац* : *исповедник* и *порезник* : *порезовник*. Наиме, према РМС лексема *исповедалац* означава онога који се исповеда, док се *исповедник* примарно односи на свештеника, духовника који некога исповеда, а секундарно има и значење *онај који се исповеда или који се исповедио*. Будући да је лексема *исповедник* на неки начин енантосемична (означава и онога који исповеда и онога који се исповеда), а да се енантосемија у литератури помиње као један од узрока настанка паронима (в. Вишњакова 1974: 15), очекивало би се да даљи развој односа ове две лексеме крене у правцу потпуног значењског разједначавања како бисмо прецизно могли да именујемо онога ко исповеда и онога који се исповеда. Ситуација, међутим, није таква. Једнотомни речник Матице српске бележи још сложенији однос између посматраних лексема: именица *исповедалац* се примарно дефинише као *онај који исповеда неку веру*, а секундарно као *онај који се исповеда свештеном лицу*, док лексема *исповедник* има три значења: 1. *свештено лице које исповеда верника*. 2. *онај који се исповеда свештеном лицу*. 3. *онај који исповеда неку веру*: ~ православља, што значи да покрива сва значења свог парњака. Подаци из електронског корпуса показују да се, иако енантосемична, у систему задржала само лексема *исповедник* (1.196 потврда), док се именица *исповедалац* није јавила ниједном ни у srWaC-у ни у СрпКор-у. Сличан је случај и са парњацима *порезник* и *порезовник*, код којих прва лексема, према РМС, означава државног службеника који сакупља, прима порез, док друга, обрнуто, именује онога који плаћа порез, пореског обвезника. С друге стране, РСЈ бележи само лексему *порезник*, у истом значењу као и РМС, док корпус показује да се ова лексема користи као ознака и за оног који прикупља и за онога који плаћа порез (нпр. *А какво је стање у пореском систему, најбоље знају порезници, тј. МИ; држава троши паре порезника* и сл.), што значи да је постала енантосемична и потиснула свог парњака у застарелу лексику. Интересантан пример разрешавања паронимског конфликта показује и пар *репетент* и *репетитор*. Наиме, ове није дошло до тога да једна

лексема преузме сва значења свог парњака, већ је код обе дошло до потпуне промене – лексема *репетент* замењена је именицама *повратник* (ако неко понавља, на пример, злочин) или *понављач* (ако је реч о ученику који понавља разред), док се лексема *репетитор* јавља искључиво у значењу које РМС не бележи, а РСЈ наводи као секундарно: *уређај који преноси и појачава телевизијске и радио сигнале са једног предајника на други, релеј*.

Најзад, у великом броју случајева застаривањем једног паронимског парњака отворено је празно место у систему, односно лексичка лакуна, јер његов парњак није преузео значења која је он поседовао нити се употребљава нека друга, било истокоренска било разнокоренска, лексема. На пример, лексема *винар* се не јавља у значењу *љубитељ вина*, што је означавала именица *виниџа*, нити је лексема *месар* преузела значење *онај који радо једе месо*, *љубитељ меса* од лексеме *месарош*. Такође, није јасно ни због чега се лексеме *болешљивац* и *говорљивац* тако ретко јављају у електронском корпусу (обе лексеме јављају се само по једанпут), будући да њихови парњаци – *болесник* и *говорник* – означавају особе које су само у одређеном тренутку болесне, односно говорне, али не и особе које имају склоност ка томе. С обзиром на податке које нам даје електронски корпус, поставља се питање како данас називамо онога ко редовно враћа дугове или који уопште нешто враћа или се однекуд враћа или како називамо човека који није стручњак, већ само није исте струке, будући да се лексеме *вратиша*, *враћалац* и *неструковњак* готово не употребљавају. Такође, како називамо некога ко марљиво настоји око кућних послова, који добро кућу води или који је из добре куће, ако је данас то уопште и важно именовати? Ови примери нам показују да смо у великом броју случајева у пасивни лексички фонд потиснули многе потребне речи, као и да је у бројним примерима изгубљена драгоценост разлика који су ови паронимски парови били у стању да означе.

Што се лексема са инструменталним значењем тиче, нема много примера за архаичне парове или низове у којима све лексеме означавају одређене инструменте, односно средства. У нашој грађи једини такви примери јесу паросинонимски низови *гасилица а. направа на дугој мотки за гашење свећа у цркви*. **б.** *апарат за гашење пожара (0) : гасило – а. средство за гашење (ватре)*. **б.** *гасилица (а) (0) : гасиљка – а. гасило (а)*. **б.** *гасилица (0) и дубач – а. оно чиме се дубе, длето*. **б.** *нарочит нож од челика издубене, конкавне оштрице за обележавање стабала у шуми (1) : дубилица – техн. stroj, машина која дубљењем обрађује металне делове који нису потпуно довршени (0) : дубило – 1. нарочито длето за израду резбарија или гравира у графичкој уметности*. **2.** *покр. стублина на бунару, шупљи труп дрвета (0) и паронимски пар сушар – направа за сушење воћа (0) и сушилица – направа која служи за сушење нечега (63).*²⁹⁷ Много је више застарелих парова код којих једна лексема означава особу, а друга инструмент, при чему је у појединим случајевима застарела инструментална именица, а одржала се агентивна, док је у другим примерима ситуација обрнута или су застареле обе лексеме. Такви су парови: **б.** *берач – 1. а. онај који бере (нешто)*. **б.** *онај што прибира, скупља (251) и берилац – в. берач (0) : берило – направа на мотки (у облику котарице, кесе и сл.) за брање воћа (0)*, где се задржала само лексема *берач*, и то и у агентивном и у инструменталном значењу; **к.** *клапац – чекић којим се клепа, откива коса (1) : клепач – онај који клепа, који клепцем откива косу (0)*, где су обе лексеме изгубиле своје место у систему; **п.** *придржач – предмет који служи за придржавање (1) : придржавалац – онај који је што задржао, ималац, поседник чега (2)*, где су такође обе лексеме застареле, као и у пару **с.** *сушар – направа за сушење воћа (0) : сушилац – онај који суши (0); трансформатор – 1. физ. справа за повећавање или снижавање напона наизменичне електричне струје*. **2.** *мађионичар, вештак који ствара илузију о тобожњем претварању једних предмета у друге, илузионист (1.285) : трансформист(а) – присталица, припадник трансформизма (3)*, где се за своје место у систему изборила само прва лексема, и то у свом примарном значењу, док се лексема која

²⁹⁷ Занимљиво је да су лексикографи РСЈ задржали лексему *сушар* и дефинисали је на исти начин као у РМС, а да су избацили лексему *сушилица*, коју електронски корпус потврђује у великом броју примера: *сушилица за веш, сушилица за судове, сушилица за руке, зидне сушилице* и сл. Дакле, у значењу апарата за сушење нечега.

означава присталицу трансформизма – учења о преображавању живог света у току историјског развитка – веома ретко јавља; *црпац* – *направа за црпење воде из чамца, исполац* (1) : *црпач* – *онај који црпе из чега (обично воду или неку другу течност)* (0) и сл. Једна од важнијих ствари које смо у вези са застарелим инструменталним именицама запазили јесте да најјачу тенденцију ка губљењу из система показују лексеме изведене суфиксом *-ло*. Једно од објашњења за ову појаву могла би бити чињеница да су лексеме творене овим суфиксом обично означавале једноставније направе и алате, док лексеме са суфиксима *-ач* и *-лица* чешће означавају сложеније апарате и машине, какве данас углавном и срећемо. Поменута семантика наведених суфикса није непозната у литератури. О њој је писала и М. Киршова, која истиче да се „у категорији *nomina instrumenti* срп. и рус. *-ло* користи за означавање једноставног алата, срп. *-лица* – за грађење назива сложенијих направа, *-ач* за прецизне уређаје, док у руском за означавање прецизних, сложених уређаја служе углавном описне конструкције” (1998: 171), а исто констатује, позивајући се на С. Бабића (2002), и Г. Штасни (2017а: 347) у вези са лексемама попут *бушилица* (сложеније) и *бушило* (једноставније).

Још једну важну групу застарелих паронимских парова представљају лексеме попут *намесниковица* – *намесница*, *саветниковица* – *саветница*, *управниковица* – *управница*, *чиновниковица* – *чиновница*, *шумаревица* – *шумарка* и сл., где прва лексема означава супругу одређеног вршиоца радње или имаоца занимања, док се другом именује сама жена која врши дату радњу или занимање. Мало је лексема код којих је ова разлика очувана, што је важан и лингвокултуролошки податак јер показује како су се жене престале називати занимањима својих мужева и како су све већи број занимања почеле саме обављати.²⁹⁸ Осим ове специфичне групе застарелих паронимских парова, ту су и појединачни примери попут: *чешљарка* – **1.** *она која прави чешљеве*. **2.** *чешљарева жена* (0) : *чешљачица* – *она која чешља некоме косу и обликује је у фризуру, фризерка* (0); *возарица* – **1.** *женска особа возар*. **2.** (у атриб. служби, уз реч „лађа”) *која се покреће веслима* (0) : *возарка* – **1.** *в. возарица* (1). **2.** *возарева жена* (0) : *возачица* – *женска особа возач* (1 и 2) (67); *гробарка* (*гробарица*) – *женска особа гробар*; *гробарева жена* (2) : *гробљарка* – *жена која често иде на гробље* (1); *деверичина* – *деверова кћи у односу на снаху* (2) : *деверуша* – *етн. девојка која прати младу на венчање* (173); *повереница* – *женска особа повереник; она којој се што поверава, саопштава у поверењу* (1.339) : *поверитељка* – *женска особа поверитељ, зајмодавка* (0); *тамничарица* – *затвореница, робијашница* (0) : *тамничарка* – *жена тамничар* (7). У овим случајевима, као и код именица које означавају особе мушког пола, најчешће је реч о неким застарелим занимањима (нпр. *чешљарка*, *возарка* и сл.) или занимањима за која се данас употребљавају друге лексеме (нпр. *чешљачица* → *фризерка*). Као и код актуелних паронима, и код застарелих је далеко више именица мушког него женског рода јер су лексеме женског рода знатно мање склоне десинонимизацији од лексема мушког рода, па у њиховом случају чешће можемо говорити о архаичним синонимима него о архаичним паронимима.

Најзад, када су у питању локативне именице, приметили смо да су у највећем броју случајева застареле лексеме којима су се означавале различите занатске радионице или мале трговине, што само прати тенденцију изумирања различитих заната, односно лексема којима се именују различите занатлије. С друге стране, њихови парњаци, који најчешће означавају фабрике или веће производне погоне, углавном су задржали своје место у систему, што је поново у складу са савременим тенденцијама масовне производње. Овај однос илуструју парови попут *винара* = *винарница* – *место где се точи и продаје вино* (2) : *винарија* – *место где се производи и продаје вино на велико* (6.357),²⁹⁹ *свилара* – *зграда у којој се гаје свилене бубе, преде и тка свила; фабрика свиле* (28) : *свиларница* – *трговина у којој се продаје свила*

²⁹⁸ Иако презимена нису ушла у нашу грађу, на овом месту би требало скренути пажњу и на чињеницу да се изгубила и суптилна разлика између форми попут *Николићка* и *Николићева*, *Поповићка* и *Поповићева* и сл., где се обликом на *-ева* упућивало на девојачко, а обликом на *-ка* на мужевљево презиме.

²⁹⁹ У савременом језику се све чешће за специјализовану продавницу вина користи лексема *винотека*, коју не бележи РМС, али која постоји у РСЈ.

(0), **стругара** – место где се стружу дрва, пилана (102) : **стругарница** – стругарска, токарска радионица (0), **шећерана** – фабрика шећера (2.115) : **шећерница** – радња у којој се израђују и продају шећерлеме, бомбоне; **посластичарница** (0), што потврђују и бројни застарели синонимски парови (**воскара** и **воскарница** ж **радионица** за прераду воска и израду свећа, **ужара** ж **радионица** за израду ужади и **ужарница** ж **ужарска радња, ужара**), као и појединачне лексеме попут **ћилимара** (**радионица** у којој се израђују **ћилими**), **шустерница** (**обућарска радионица**), као и бројне друге лексеме које нису ушле у наш корпус јер нису имале свог парњака, а могле би бити предмет посебног истраживања. Као што се из наведених примера може видети, у највећем је узмицању суфикс **-(ар)ница** будући да су се управо овим суфиксом најчешће градили називи за радионице, дућане и сл.

Овде су издвојени само најчешћи и, на неки начин, системски примери застаревања паронимске лексике, док је појединачних примера и случајева сигурно далеко више. Као што се из ове анализе може видети, највише архаичних паронима, као уосталом и актуелних, има међу именицама које означавају особе, и то пре свега мушког рода. То су углавном називи за одређена застарела занимања, присталице неактуелних учења и покрета и сл. Код именица женског рода, највећи број архаичних паронимских парова чине лексеме којима су се жене диференцирале на основу тога да ли су се неким занимањем бавиле или су биле удате за носиоца датог занимања или је пак такође реч о неким изумрлим занимањима. Што се инструменталних именица тиче, своје место у лексичком систему изгубила су углавном једноставна средства, односно алати или направе за вршење, поново, старих заната, а са њима је повезано и нестајање локативних лексема са значењем радионица или малих, специјализованих трговине.

7.2. Пароними-неологизми. Упоредо са застаревањем и нестајањем појединих паронимских парова или низова из система, у језику се појављују и нови примери успостављања паронимијског односа. У руској литератури се паронимима-неологизмима посвећује доста пажње, а ову појаву је још 1974. О. В. Вишњакова назвала „сазревајућом паронимијом”. Интересовање руских неолога и неографа за питање паронимије везано је, пре свега, за утицај који руски језик, као и остали словенски језици, трпи од стране енглеског језика. Како Т. В. Веракша истиче, заједно са стрмоглавим друштвеним променама и социјалним потресима с краја XX века, у руском језику је дошло до правог лексичког бума који је нарушио стабилност лексичког система и довео до тога да творбу речи одликује брзина која носи моментални карактер (2000: 133). У вези са тим, ауторка наводи речи В. Г. Костомарова, који каже да су „сви природни иманентни закони развоја руског језика у наше време натегнути до крајњих граница, а темпо његовог ажурирања „пробија све рекорде”, тако да очигледно прелази допуштене норме. Границе књижевног језика су разубежене. Периферне појаве измештене су у центар, норма постаје све варијантнија, одвија се процес наглих промена [...] Све то сведочи о томе да руски језик стоји на прагу свог новог историјског стања (Костомаров 1997: 19 према Веракша 2000: 133). Велики утицај на све те промене које се у свим словенским језицима дешавају имају свакако позајмљенице из страних језика, пре свега, из енглеског. Због тога Веракша наводи да највећи број паронима-неологизама јесте управо страног порекла, односно коренови страног порекла представљају полазне основе од којих се граде нове речи помоћу руских творбених средстава, што доприноси процесу паронимизације, али додаје и да велики утицај на стварање нових паронимских парова има и жаргонска лексика, која са укидањем цензуре на страницама дневне штампе, на радију и на телевизији добија све више простора. Анализа која следи показује да је ситуација у српском језику идентична оној коју представљају руски лингвисти.

Иако се о критеријумима за одређивање неологизама може дискутовати (в. Драгићевић 2018: 237–239; Вујовић 2015: 266–267), ми смо се за потребе овог истраживања одлучили за

критеријум који Ђ. Оташевић назива *лексикографским* (2008: 19).³⁰⁰ То је, дакле, значило да смо у парониме-неологизме сврстали све оне парове код којих једна лексема или обе лексеме нису забележене у нашем примарном извору – *Речнику српскохрватскога књижевног језика*. Већину нових паронимских парова или нових лексема које су ступиле у однос паронимије са неком лексемом која је забележена и у РМС пронашли смо у Једнотомнику, али смо овој грађи придодали и лексеме које су пронађене у различитим радовима посвећеним новим речима у српском језику (нпр. Ристић 2009; Вујовић 2015; Драгићевић 2019 и сл.), као и оне забележене у речнику *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику* Ђ. Оташевића. У наставку рада представљамо табелу у којој су приказани они парови које је овај метод издвојио као парониме-неологизме. Лексеме које нису забележене у РМС, а јесу у РСЈ, означене су жутом бојом, док су оне које не наводе ни РМС ни РСЈ додатно обележене звездом. Дефиниције су преузете из РСЈ, а тамо где лексема није забележена у овом лексикографском остварењу, објашњења су дата на основу Оташевићевог речника или су формулисана на основу примера из електронског корпуса уколико нису регистроване ни у овом речнику.

Пароними-неологизми		
агресивац , -вца м разг. <i>агресиван човек.</i>	агресор м (из)вршилац агресије, нападач.	
адапатор м онај који врши адаптацију.	адаптер , -ера м техн. уређај за прилагођавање апарата неким новим функцијама, промену напона струје и сл.	
адоптант м правн. усвојилац.	адоптат , -ата м правн. усвојеник, усвојеница.	
активатор м разг. 1. онај који активира. 2. механизам за активирање нечега.	активист(а) , -е м (мн. -сти) 1. онај који активно учествује у раду неке организације; члан актива: партијски ~, страначки ~. 2. присталица, поборник активизма (2).	
акцијаш , -аша м учесник у радној акцији.	акционар , -ара (акционер, -ера) м власник акција (2).	
анонимац , -мца м анонимна особа, анонимус (2).	анонимус м грч. 1. аутор (неког дела, писма и сл.) који скрива своје име, непознати аутор. 2. особа која нема име, углед, репутацију у јавности, у јавности непозната особа.	
апелант м лат. правн. лице које се жали или обраћа вишем суду или вишој власти.	апелат , -ата м правн. жалба вишем суду против одлуке нижег суда.	
апсорбат , -ата м лат. оно што се апсорбује.	апсорбент м лат. материја која апсорбује.	
арбитар , -тра м лат. 1. а. изабрани судија који пресуђује неки спор. б. судија у спорту. 2. особа чије се мишљење сматра најмеродавнијим у неком питању; врховни судија: ~ моде.	арбитратор м експерт за арбитражу, проценитељ, просуђивач.	

³⁰⁰ Наравно, свесни смо чињенице да овај критеријум није у потпуности адекватан, јер у појединим примерима не мора бити речи о заиста новој лексеми, већ о пропусту старијих лексикографских остварења да је региструју.

асимилат , -ата м онај који је асимиливан.	асимилатор м онај који асимилује, који има способност да асимилује.	
атомизер , -ера м енгл. направа за распршивање течности (обично мирисних материја) у врло ситне капи, распршивач.	атомист(а) , -е м (мн. -сти) 1. присталица, следбеник атомизма. 2. стручњак који се бави атомистиком.	атомистичар м в. атомист(а).
бризгалица ж мед. направа за убризгавање течности, иприц.	бризгалька ж конично сужена цев у којој се при струјању течности и гасова притисак претвара у брзину, млазница, дизна.	
гипсар , -ара м занатлија који изводи радове у гипсу (у грађевинарству).	гипсер м 1. мед. техничар који ставља гипсане завоје. 2. в. гипсар.	
*глобализатор м онај који врши глобализацију (корпус)	*глобалист(а) м присталица, следбеник глобализма (Оташевић)	
градилиште с место, земљиште на коме се нешто гради, подиже, зида.	градионица ж радионица, предузеће у коме се нешто гради: ~ лађа.	
грађанин м (мн. -ани) 1. становник града, варошанин; особа цивилизована понашања. 2. ист. припадник грађанског сталежа, буржоазије у средњем веку и у капитализму. 3. припадник једне државе у којој има одређене слободе, права и дужности, држављанин, поданик: лојалан ~, свестан ~.	*грађанист(а) м заговорник грађанске опције, грађанске демократије.	
граничар м (инстр. -ом и -ем) 1. војник који чува државну границу. 2. ист. а. војник, ратник из Војне границе, Војне крајине, крајишник. б. сељак, ратар из некадашње Војне границе, уопште становник Војне границе. 3. један од суседа чија се имања граниче.	граничник м 1. техн. непокретни део уређаја на разним машинама за ограничавање хода, брзине кретања покретних делова или оптерећења машине. 2. камен уз ивицу цесте, ивичњак; камен међаи.	
губитац , -аша м (инстр. -ашем) жарг. онај који послује с губицима, који штетује у послу, у производњи.	губитник м а. онај који у нечему губи или је изгубио (нпр. у неком такмичењу, на суду и сл.). б. особа којој не иде у животу, која често доживљава неуспех.	
дипломат(а) , -е м (мн. -ти м и -те ж) 1. особа која се бави дипломатијом, дипломатском службом. 2. фиг. довитљив човек, веит у опхођењу с људима, човек који спретно и смишљено спроводи своје намере.	дипломатичар м онај који се бави дипломатиком; познавалац дипломатике.	
документарист(а) , -е м (мн. -сти) филмски репортер који	документатор м 1. а. онај који скупља, сређује и обрађује	

одбира грађу за документарни филм; онај чији радови имају документарни карактер.	документе. 2. онај који нешто документује, који износи веродостојне податке о нечему.	
домицилијант м банк. онај који одређује где ће меница бити исплаћена.	домицилијат, -ата м банк. онај који исплаћује меницу у одређеном месту, домицилу.	
донатор м лат. 1. дародавац, дароватељ; личност која је даровала нешто јавној установи. 2. мед. лице које даје своју крв за трансфузију; лице које даје своје органе за трансплантацију, давалац.	*донор м онај који нешто донира, пре свега органе, коштану срж, сперму, јајне ћелије и сл.	
еколог м а. стручњак који се бави екологијом. б. члан еколошког покрета.	екологист(а), -е м (мн. -сти) члан покрета за очување животне средине.	
ендокард м грч. анат. унутрашња срчана опна.	ендокарп м грч. бот. унутрашњи слој плода код коштуњичавих биљака.	
заштитник м 1. онај који некоме пружа заштиту, који брани, обезбеђује од опасности; покровитељ, старатељ. 2. правн. правни заступник, адвокат. 3. рлг. светац, божанство које се сматра покровитељем, бранитељем (некога): ~ куће, ~ стада у грчкој митологији.	*заштитар м онај коме је занимање да штити природу, биљке, животиње и сл.	
информатичар м стручњак за информатику, за рачунарство.	информатор м лат. а. онај који даје информације, обавештења. б. књига која даје основне информације из одређене области: језички ~.	*информант м 1. онај који даје информације, обавештења, одговара на питања. 2. ипцијун.
клизалиште с терен прекривен ледом уређен за клизање на клизаљкама: зимско ~.	*клизиште с земљиште које клизи, које се обрушава: активно ~, санација ~, потенцијално ~.	
криминалисткиња ж женска особа криминалист.	криминалка ж женска особа криминалац.	
маргиналац, -лица м разг. особа од маргиналног значаја, неважна, безначајна особа.	маргиналист(а), -е м (мн. -сти) присталица маргинализма.	
*масажер, -ера м уређај, апарат за масажу.	масер, -ера фр. лице обучено да врши масажу, чије је занимање масажа.	
*милитант м особа која учествује у оружаној акцији, побуни; терориста.	милитарист(а), -е м (мн. -сти) присталица, поборник милитаризма.	
надраживач, -ача м изазивач, узрочник надражаја.	надражљивац, -ивца м хем. вој. (обично у мн.) назив за неке врсте краткотрајних бојних отрова, гасова, који надражују слузокожу носа или очију и изазивају кијање или сузење.	

новинар м особа која пише или уређује текстове за новине, часописе, радио и телевизију.	*новинција м лош новинар, квазиновинар.	
натуралист(а) , -е м (мн. -сти) присталица, следбеник натурализма.	натурист(а) , -е м (мн. -сти) присталица натуразма, нудизма; нудист(а).	
натуралисткиња ж женска особа натуралист(а).	натуристкиња ж женска особа наутуриста.	
нормирац , -рца м а. онај који проучава, утврђује и одређује радне норме. б. онај који контролише испуњење радне норме.	*нормативист(а) , -е м (мн. -сти) језички стручњак који се бави нормирањем језика.	
писар , -ара м 1. особа која преписује и региструје канцеларијске списе (обично у суду, администрацији). 2. ист. а. средњовековни преписивач библијских и других текстова. б. некадашње звање државног службеника са најнижим службеничким звањем: судски ~, полицијски ~.	писац , -сца м књижевник, списатељ; аутор неког написа, чланка.	*писач м 1. ласерски уређај за исписивање: ЦД ~, ДВД ~. 2. онај који нешто пише (обично по наруџбини, аутоматски): професионални ~ говора, писачи блогова, писачи коментара на форумима.
програматор м део на машини за прање веша којим се програмира трајање и начин прања.	програмер , -ера м енгл. стручњак који пише, саставља компјутерске програме, стручњак за програмирање.	
пуристкиња ж жена пурист(а).	пуританка ж жена пуританац.	
симулант м лат. онај који симулира, који се претвара, пренемаже; претворица, лажов.	симулатор м лат. вештачки уређај који симулира, привидно ствара природне услове, околности и сл.: ~ летења.	
*системаш м играч спортске прогнозе или рулета који бира бројеве по унапред одређеном систему (Оташевић)	систематичар м стручњак у систематизацији; онај који све ради по систему.	
слушалица ж 1. физ. електроакустички уређај за репродукцију звука (за слушање музике, радиопрограма и сл. паран) који се мора држати на ушима или примакнути уху да би се могао чути звук: телефонска ~; стерео слушалица. 2. мед. инструмент којим лекари слушају рад неких органа (срца, плућа).	слушатељка ж женска особа слушатељ.	
сметлар , -ара м онај који купи, односи смеће.	сметљар , -ара м в. сметлар.	*смећар , -ара м 1. камион за одношење смећа. 2. онај који купи, односи смећар.
специјалац , -лца м (инстр. -лцем; ген. мн. -ијалаца) припадник специјалних, посебно обучених полицијских или војних јединица.	специјалист(а) , -е м (мн. -сти) стручњак у некој области (науке, уметности, заната и др.); лекар, стручњак за поједине болести: ~ за	*специјализант м онај који је на специјализацији.

	књижевност, ~ за поправку телевизора; ~ за очне болести.	
спринтерица ж енгл. (обично у мн.) нарочита ципела за тркаче и уопште за атлетичаре.	спринтерка ж (дат. -ки; ген. мн. -ки) атлетичарка, тркачица на кратким стазама.	
стилист(а) , -е м (мн. -сти) онај који има добар стил, који се истиче добрим стиллом.	* стилистичар м онај који се бави стилистиком.	
стрелац , -лица м 1. а. првобитни ратник наоружан луком и стрелом; пешадијски војник наоружан пешадијским наоружањем. б. онај који је вешт у стрељању, у гађању стрелачким наоружањем. 2. спорт. а. онај који се такмичи у стрељаштву. б. онај који постиже поготке у играма лоптом (или чим другим) (у фудбалу, кошарци, хокеју и сл.). 3. (Стрелац) сазвежђе у Зодијаку у јужном делу неба.	стреличар м спорт. такмичар у стреличарству.	
тактизер , -ера м онај који тактизира: бити вешт ~.	тактичар м (инстр. -ом и -ем) 1. стручњак за тактику, онај који припрема одређену тактику; онај који вешто спроводи тактичке замисли таквог стручњака; уп. тактика (1): стратег и ~, тренер као ~; фудбалер као техничар и ~. 2. онај који је тактичан, који има такта, који је вешт у опхођењу; уп. такт (2) и тактика (2).	
фантаст(а) , -е м (мн. -сти) грч. а. човек с бујном маштом, сањар, машталац, занесењак; онај који се заноси неостваривим плановима. б. писац, уметник који бира и описује фантастичне садржаје.	* фантастичар м књижевник или сликар чија су дела заснована на фантастици. (Оташевић)	
* франшизат м екон. правн. давалац франшизе, предузеће, обично познато и афирмисано, које изнајмљује другом предузећу или појединцу право да тргује њеним производом или услугом на новим тржиштима. (Оташевић)	* франшизат м екон. правн. прималац франшизе, предузеће или појединац коме друго предузеће, обично познато и афирмисано, изнајмљује право да тргује њеним производом или услугом на новим тржиштима. (Оташевић)	
хостел , -ела м врста јефтинијег смештаја, одн. преноћишта, са мање комфора и квалитета од смештаја у хотелу, намењена пре свега младима.	хотел , -ела м фр. већи туристички угоститељски објект са намештеним собама за смештај, преноћиште, исхрану и пружање других услуга пролазним гостима, туристима или за дужи	

	<i>смештај људи без сопственог дома: ~ А категорије, одсести у ~, ~ за самце.</i>	
штампар , -ара м (инстр. штампаром (-ем)) а. стручњак, мајстор у штампању; словослагач, тискар, типограф. б. власник штампарије.	штампач , -ача м (инстр. -ачем) уређај за штампање компјутерски обрађених података: ласерски ~, матрични ~.	

Табела 12: Пароними-неологизми

Међутим, након што смо лексеме незабележене у РМС проверили у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* (РСАНУ), испоставило се да многе од њих заправо нису неологизми и нису први пут забележене у РСЈ, већ их региструје и Академијин речник, што је посебно необично у случају томова РСАНУ који су објављени пре изласка РМС из штампе. Због тога смо са наведеног списка неологизама морали уклонити парове *акцијаши – акционар*, *апелант – апелат*, *бризгалица – бризгаљка*, *гипсар – гипсер*, *градилиште – градионица*, *граничар – граничник*, *дипломат(а) – дипломатичар*, *документарист(а) – документатор*, *домицилијат – домицилијант*, *ендокард – ендокарп*, *клизалиште – клизиште*, *криминалисткиња – криминалка*, *надраживач – надражљивац*, *натуралист(а) – натуралист(а)* и *натуралисткиња – натурасткиња*, чиме је наш првобитни списак, заправо, прилично сужен. Ипак, и на основу њега могу се извести одређени закључци када су у питању генералне неолошке тенденције у области паронимије.

Прво што смо приметили приликом потраге за паронимима-неологизмима кроз новије речнике и рецентније радове посвећене новим речима у савременом српском језику јесте да појединачних нових лексема има неупоредиво више него што је то случај са паронимским паровима или низовима. Сви смо сведоци утицаја глобализацијске стихије на савремени српски језик, као и на културу генерално. Са развојем технологије и друштвених медија у српски језик су ушле многобројне стране речи попут *аутфит*, *аутлет*, *блог*, *бот*, *букамркер*, *букмејкер*, *влог*, *виџет*, *геџет*, *гејмер*, *дејт*, *дивелопер*, *ивент*, *имејл*, *инпичмент*, *инстаграмер*, *инфлуенсер*, *јутјубер*, *консалтинг*, *копирајтер*, *краудсорсинг*, *лифтинг*, *лајфкоуч*, *подкаст*, *ријалити*, *рилс*, *селфи*, *смартфон*, *стриминг*, *тачскрин*, *чет*, које се неретко у текстовима могу срести написане у изворном облику. Поред преузимања страних речи као готових форми, у језику су веома активни и различити творбени процеси којима се од страних, домаћих и одомаћених творбених основа стварају нове речи, како домаћим, тако и страним суфиксима: поред *бинцовања*, *лајковања*, *синовања*, *спиновања*, *спојловања*, *хејтовања*, *шеровања* и сл., јављају се и лексеме попут *пасошник*, *чекићар*, *ископавач*, *сардинаш*, *уносивач*, *роштиљаш*, *жицарош*, *лактарош*, *мућкарош*, *дрматор*, *гребатор*, *досадњак*, *незгодњак*, *шупљак*, *озбиљњак*, *културњак*, *пословњак*, *мутљаш*, *дрндаш*, *тешкаш*, *ћонаш*, *фацаш*, *фотељаш*, *трендаш*, *слобист(а)*, *чедист(а)*, *узубуњивач*, *спрдач*, *фејсбуковац*, *кликтач*, *паткар*, *кокаколичар*, *маркетингаш*, *харвардлија*, *интернетлија* (примери су из Вујовић 2015: 270–274; Драгићевић 2019: 77–78; Ристић 2009: 78–80; Ћорић 2008: 182–187).³⁰¹ Како бисмо могли уопште говорити о паронимији, у односу морају стајати најмање две лексичке јединице. Тражећи у РМС и РСЈ парњаке забележених неологизама, приметили смо да их они у највећем броју случајева уопште ни немају. Овакав податак нимало не изненађује будући да су неологизми врло често потпуно нове речи страног порекла које у српском језику немају развијено деривационо гнездо и још увек не ступају у сложене деривационе везе, које су

³⁰¹ Ту су, наравно, и многе нове речи настале за време актуелне пандемије вируса корона: *коронаш*, *карантинац*, *карантинка*, *ковидаш* и сл., али ни оне немају своје паронимске, већ искључиво синонимске парњаке. В. *Речник појмова из периода епидемије ковида* М. Николић и С. Слијепчевић Бјеливук (<http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova-iz-perioda-kovida/>). На сајту Савеза славистичких друштава Србије доступан је и руски речник појмова из епохе вируса корона: <http://ssds.org.rs/slovar%20d1%8c-russkogo-%20d1%8fz%20d1%8bka-koronavirusno%20d0%b9-%20d1%8dpohi/>.

неопходне за настанак паронима. Сличан је случај и са неологизмима насталим на домаћем терену – и они су често изведени од творбених основа страног порекла и као мотивну реч имају такође неологизам (нпр. *фејсбуковац*, *маркетингаш* и сл.) или у настали како би се именовала појава која до сада није постојала или бар није била довољно актуелна и важна како би се за њу осмислила посебна лексема, па самим тим немају адекватног парњака. Дешава се, међутим, да се у процесу пејоративизације језика у односу паронимије нађу лексеме које се разликују по квалитативној семи, као што је то случај са лексемама *новинар* и *новиџија*, а могуће је да ће оваквих примера бити све више будући да су пејоративизација, вулгаризација и експресивизација све израженије тенденције у језику (в. Драгићевић 2018 и зборник у којем је рад објављен). С обзиром на то да и међу лексемама представљеним у оквиру овог поглавља, као и у оквиру паронимских парова анализираних у централном делу рада има доста примера где је један парњак обележен квалификаторима *разг.* или *жарг.*, можемо рећи да је процес настанка паронима једним својим делом везан и за „оразговорављање” лексике српског језика.

Што се тиче нових лексема које су ипак пронашле своје парњаке међу већ забележеним речима или које су се пак као неологизми у пару појавиле, прво што примећујемо јесте да највећи проценат нове грађе представљају управо стране позајмљенице или хибридне творенице. Док смо при анализи архаичних паронима били сведоци нестајања домаћих речи за бројна стара занимања, једноставне инструменте, занатске радионице и сл., приликом прикупљања и анализе нових паронима сусретали смо се углавном са лексиком страног порекла, што само потврђује да и на овом плану српски језик, као и други словенски језици, трпи велику утицај страних језика, данас пре свега енглеског. Ако погледамо за шта смо то најчешће позајмљивали или стварали нове речи које су се нашле у паронимијском односу, видећемо да су то највећим делом називи за неке нове уређаје, апарате, као што су *адаптер*, *атомизер*, *масажер*, *писач*, *програматор*, *симулатор*, *штампач*; нека нова занимања: *защиттар*, *информатичар*, *програмер* или присталице неких нових праваца и покрета: *глобалист(а)*, *грађанист(а)*, *екологист(а)* и сл., а велики део грађе чине и термини из различитих области (права, економије): *адоптант* – *адоптат*, *франишизант* – *франишизат* и сл. Такође, до нових паронимијских веза дошло је и настанком нових моционих именица, попут *пуристичка*, *спринтерка* и сл., као и већ поменутих „оразговорављањем” језика: *агресивац*, *анонимац*, *губиташ*, *маргиналац*, *системаш*. Као што се из наведених примера може закључити, за нове појмове углавном позајмљујемо лексеме, док нам домаћа творбена средства и творбени процеси служе углавном или за моцију или за пејоративизацију. Што се самих творбених форманата тиче, од домаћих суфикса се по фреквентности издвајају *-аш*, *-ар*, *-ац*, *-ач*, и то се *-ац* и *-аш* јављају најчешће у лексемама са негативним значењем (*агресивац*, *маргиналац*, *анонимац*, *губиташ*), *-ар* у твореницама које означавају нова занимања или стручњаке из појединих области: *защиттар*, *информатичар*, *стилистичар*, *стреличар*, а *-ач* у лексемама са инструменталним значењем: *писач*, *штампач*. Када су у питању лексеме страног порекла, оне су, у језику даваоцу, најчешће творене формантима *-атор*: *арбитратор*, *програматор*, *симулатор* и сл.; *-ант*: *адоптант*, *апелант*, *милитант*, *специјализант*, *франишизант*; *-ат*: *адоптат*, *апсорбат*, *асимилат*, *франишизант*; и *-ер*: *адаптер*, *атомизер*, *масажер*, *програмер* и сл. У многим случајевима оба парњака преузета су из страног језика: нпр. *адоптант* – *адоптат*, *асимилатор* – *асимилат*, *донатор* – *донор*, *хотел* – *хостел* итд., у другим су у односу паронимије једна лексема у потпуности преузета из страног језика и друга са домаћим суфиксом: *анонимац* – *анонимус*, *маргиналац* – *маргиналист(а)*, *стилист(а)* – *стилистичар* и сл., а има и примера у којима су обе (или све) лексеме домаћег порекла: нпр. *губиташ* – *губитник*, *защитник* – *защиттар*, *писар* – *писац* – *писач*, *стрелац* – *стреличар* и сл. Паронимске парове можемо, дакле, као такве – у паронимијском односу – преузети из страних језика, али до паронимије може доћи и услед деривационих веза у које лексема страног порекла ступа у језику примаоцу, у нашем случају – у српском језику. Ипак, чини нам се да суштина паронимије, а то је прецизирање појмова, најбоље до изражаја долази код лексема домаћег порекла. На пример, лексема *защитник* означава некога ко уопштено штити

некога или нешто, па је стога именица *заштитар* настала како би прецизно именовала онога коме је занимање да штити природу. Такође, поред постојеће лексеме *губитник*, која се углавном односи на особе, дошло је до потребе за стварањем лексеме која ће означити предузећа, фирме које послују са губицима, па смо тако добили лексему *губиташ*.³⁰²

Као и код паронимских парњака који су до сада обрађивани, и код паронима-неологизама убедљиво доминирају парови и низови састављени од лексема мушког рода које се примарно односе на особе које врше одређену радњу, имаоци су неког занимања, носиоци особине или присталице појединих покрета и праваца. Примери за паронимске парове и низове у којима се сви чланови односе на особе које се на различите начине саодносе са заједничким појмом у основи јесу: *агресивац* (онај који је агресиван)³⁰³ : *агресор* (онај који врши агресију); *адоптант* (онај који усваја) : *адоптат* (онај који је усвојен); *активатор* (онај који нешто активира) : *активист(а)* (онај који активно учествује у раду неке организације); *арбитар* (изабрани судија који пресуђује неки спор) : *арбитратор* (експерт за арбитражу, проценитељ, просуђивач); *асимилат* (онај који је асимилован) : *асимилятор* (онај који асимилује, који врши асимилацију); *глобализатор* (онај који врши глобализацију) : *глобалист(а)* (присталица глобализације, глобализма); *грађанин* (становник града; особа цивилизованог понашања) : *грађанист(а)* (присталица грађанске опције, грађанских вредности); *донатор* (онај који даје, дарује нешто, пре свега новац) : *донор* (онај који даје пре свега органе и сл.); *еколог* (онај који се бави екологијом) : *екологист(а)* (онај који је члан еколошког покрета, који се бори за очување животне средине); *заштитник* (онај који штити, брани некога или нешто) : *заштитар* (онај коме је занимање да штити, пре свега природу); *информатичар* (онај који се бави информатиком) : *информатор* (онај који даје информације, обавештења); *маргиналац* (онај који је од маргиналног значаја, безначајна особа) : *маргиналист(а)* (онај који је присталица маргинализма); *милитант* (особа која учествује у оружаној акцији, побуни; терориста) : *милитарист(а)* (онај који се залаже за милитаризам, војну владавину); *новинар* (онај који се бави новинарством) : *новинџија* (лош новинар, квазиновинар); *нормирац* (онај који се бави радном нормом) : *нормативист(а)* (онај који се бави језичком нормом); *системаш* (играч спортске прогнозе или рулета који бира бројеве по унапред одређеном систему) : *систематичар* (стручњак у систематизацији; онај који све ради по систему); *специјалац* (припадник специјалних јединица, онај који је обучен за специјалне операције) : *специјалист(а)* (стручњак у некој посебној, специјалној области медицине, науке, уметности и сл.) : *специјализант* (онај који је на специјализацији, који се специјализује за одређену област); *стилист(а)* (онај који има добар стил, који се истиче добрим стилем) : *стилистичар* (онај који се бави стилистиком); *стрелац* (првобитни ратник наоружан луком и стрелом; пешадијски војник наоружан пешадијским наоружањем) : *стреличар* (онај који се бави стреличарством); *тактизер* (онај који тактизира) : *тактичар* (стручњак за тактику, онај који припрема одређену тактику; онај који вешто спроводи тактичке замисли таквог стручњака); *фантаст(а)* (онај који има бујну машту, сањар, машталац, занесењак; онај који се заноси неостваривим плановима, који фантазира) : *фантастичар* (књижевник или сликар чија су дела заснована на фантастици); *франишизист* (давалац франшизе) : *франишизат* (прималац франшизе) и сл.

Значајну групу и код паронима-неологизама чине парови или низови код којих једна лексема означава особу, а друга инструмент, апарат или генерално средство за вршење неке радње. У овим примерима имамо, дакле, један живи и један неживи ентитет повезан са заједничким појмом у основи. Такви су примери: *адаптантор* (онај који врши адаптацију, прилагођавање) : *адаптер* (уређај који врши адаптацију, прилагођавање апарата неким нови

³⁰² Иако је лексема *губиташ* у РСЈ обележена квалификатором *жарг.*, чини нам се да она све више губи тај карактер, као што је и лексема *губитник*, означена у РМС квалификатором *ков.*, у РСЈ обрађена без било каквог маркера.

³⁰³ Дефиниције које дајемо у загради донекле су измењене, односно парафразирани и упрошћени у односу на речничке како би суштина паронимијског односа била јаснија и уочљивија.

функцијама, промени напона струје и сл.); *атомизер* (апарат за распршивање течности у врло ситне капи, попут атома) : *атомист(а)/атомистичар* (**1.** присталица, следбеник атомизма. **2.** стручњак који се бави атомистиком); *масажер* (апарат који служи за масажу, којим се масира) : *масер* (онај који масира); *писар* (онај који преписује и региструје канцеларијске списе (обично у суду, администрацији)) : *писац* (онај који пише књиге, чланке и сл.) : *писач* (ласерски уређај за исписивање); *програматор* (део машине који служи за програмирање) : *програмер* (онај који програмира, стручњак за програмирање); *симулант* (онај који симулира) : *симулатор* (вештачки уређај који симулира, привидно ствара природне услове, околности и сл.); *сметлар/сметљар* (онај који сакупља и односи смеће) : *смећар* (камион који односи смеће); *штампар* (онај који је стручњак за штампање или власник штампарије) : *штампач* (уређај за штампање). Наравно, семантички су најближи они парови код којих је једина разлика опозиција *живо–неживо* и који се могу парафразирати као *онај који врши радњу X : оно што врши радњу X* (нпр. *масер – онај који масира : масажер – оно што масира* и сл.). Такође, и лексеме из ове, као и из претходне групе, могу се саодносити на различите начине и припадати различитим категоријама у зависности од посматраних значења. На пример, лексеме *активатор* и *активист(а)*, као што смо видели, примарно припадају групи код које обе лексеме означавају особе, али секундарно, будући да *активатор* може означавати и *механизам за активирање нечега*, могу припадати и групи где једна лексема означава живи, а друга неживи ентитет. Слично томе, *писац* и *писач* својим примарним значењима спадају у другу представљену групу – *особа–инструмент* – али секундарно се могу посматрати као паронимски пар чији чланови означавају особу која се бави писањем, али на различите начине: према подацима из електронског корпуса, *писачем* се обично назива особа која пише по наруџбини, аутоматски, попут машине: *писач коментара на форумима, писач блогова, професионални писач говора* и сл. Најзад, морамо напоменути да већина лексема стоји у односу потпуне паронимије, без укрштања са синонимијом, премда има примера и за паросинонимију: *анонимац – анонимус, донатор – донор, сметлар/сметљар – смећар, фантаст(а) – фантастичар* и сл.

Што се именица женског рода тиче, њих је веома мало и до паронимијског односа међу њима дошло је углавном у процесу моције од већ постојећих именица мушког рода: *пуристичка* (женска особа пурист(а)) : *пуританка* (женска особа пуританац), а појавом нових моционих именица *слушатељка* и *спринтерка* добили смо и нове паронимске парове по опозицији *живо–неживо*: *слушалица – слушатељка* и *спринтерица – спринтерка*.³⁰⁴

Најзад, међу паронимима-неологизмима најмање је именица локативног значења. Једини пар који је у новијој грађи забележен јесте *хотел* и *хостел*. Такође, будући да се испоставило да су лексеме *градионица* и *клизиште* ипак забележене у Речнику САНУ, можемо констатовати да међу паронимима-неологизмима, бар у нашој грађи, нема лексема средњег рода.

На крају, пароними-неологизми показују исте оне особености када су у питању тематска припадност и граматичке одлике као и пароними анализирани у централном делу рада и архаични пароними: убедљиво је највише лексема мушког рода, знатно мање женског рода, док именица средњег рода овде нема, при чему највећи број лексема, као и код претходно описиваних паронимских парова и низова, означава особе, нешто мање инструменте, док је најмање локативних именица.

³⁰⁴ Да су се у систему и у узусу одржале лексеме за именовање жена на основу занимања њихових мужева, појава све већег броја назива за жене вршиоце радње била би једно од веома активних и системских изворишта паронимије. Међутим, то данас ипак није случај, јер иако настаје све већи број назива за вршиоце радње или имаоце занимања женског пола, до стварања паронимских парова не долази јер се називи за именовање жена преко њихових мужева нису одржали.

Након прикупљања и анализе нових паронимских парова и низова на основу података из речника, актуелни статус ових јединица морали смо проверити и у електронском корпусу јер је критеријум којим смо се при њиховој ексцерпцији водили ипак био чисто лексикографски. Подаци добијени корпусном анализом дају веома занимљиве податке о семантици и употреби чланова испитиваних паронимских парова и низова. Наиме, први закључак до којег смо дошли јесте да електронски корпус не потврђује многе од представљених парова. У појединим случајевима, корпус не потврђује ону лексему коју смо забележили у примарном извору – РМС – што би могло значити да је она у међувремену изашла из употребе, иако је потврђује и РСЈ из 2018. године. На пример, именица *нормирац*, која се односи на човека који проучава, утврђује и одређује радне норме или пак контролише испуњење радне норме, а коју бележе оба Матичина речника, јавила се у свега два примера, док лексема *нормативист(а)*, коју не бележе ни РМС ни РСЈ, има своје стабилно место у лексичком систему.³⁰⁵ С друге стране, у већем броју случајева електронски корпус не потврђује, или је потврђује у веома малом броју примера (мањем од пет), ону лексему која се први пут јавља у Једнотомнику или у Оташевићевом речнику. Рецимо, паронимски пар *адоптант* – *адоптат* није забележен у РМС, већ се јавља у Једнотомнику, али електронски корпус не потврђује ниједну од ове две лексеме. Уместо *адоптанта* и *адоптата* у текстовима се јављају искључиво домаће речи *усвојилац/усвојитељ* и *усвојеник*. Исти је случај и са лексемама *франишизант* (12) : *франишизат* (0). И у случајевима где је једна лексема „стара”, забележена у РМС, а друга „нова”, пронађена у неком од рецентнијих извора, чешће се дешава да корпус не потврђује управо ону која је неологизам. На пример: *арбитар* (стара – 2.199) : *арбитрактор* (нова – 2), *новинар* (стара – 95.658) : *новинџија* (нова – 3); *тактичар* (стара – 154) : *тактизер* (нова – 3). Разлог за овакво стање могао би бити двојак – или неки неологизми нису нашли своје место у лексичком систему српског језика (нпр. замењени су домаћим речима) или су још увек исувише нови, па их наши електронски корпуси не потврђују у великом броју примера. Ипак, велики број неологизама нашао је своје место у лексичком систему, чак се некада користе и фреквентније од својих парњака, па у тим случајевима можемо говорити о актуелним и стабилним паронимским паровима (ређе низовима). Такав случај имамо у примерима попут *агресивац* (нова – 95) : *агресор* (стара – 2.102), *адапатор* (стара – 11) : *адаптер* (нова – 3.923), *активатор* (нова – 145) : *активист(а)* (стара – 11.220), *анонимац* (нова – 88) : *анонимус* (нова – 1.732), *атомизер* (нова – 94) : *атомист(а)* (стара – 32),³⁰⁶ *глобализатор* (нова – 14) : *глобалист(а)* (нова – 434), *грађанин* (стара – 278.653) : *грађанист(а)* (нова – 93), *зубитац* (нова – 1.290) : *зубитник* (стара – 4.237), *донатор* (нова – 7.800) : *донор* (нова – 1.020), *еколог* (нова – 1.359) : *екологист(а)* (нова – 14), *заштитник* (стара – 11.190) : *заштитар* (нова – 202), *информатичар* (нова – 1.051) : *информатор* (стара – 1.654) : *информант* (нова – 26), *масажер* (нова – 186) : *масер* (стара – 409), *милитант* (нова – 360) : *милитарист(а)* (стара – 42); *писар* (стара – 1.214) : *писац* (стара – 49.898) : *писач* (нова – 265), *програматор* (нова – 188) : *програмер* (нова – 7.736), *симулант* (стара – 41) : *симулатор* (нова – 949), *системаш* (нова – 9) : *систематичар* (стара – 8), *слушалица* (стара – 5.966) : *слушатељка* (нова – 81), *сметлар* (стара – 17) : *смећар* (нова – 149), *специјалац* (нова – 1.691) : *специјалист(а)* (стара – 9.331) : *специјализант* (нова – 516), *спринтерица* (стара – 34) : *спринтерка* (нова – 47), *стилист(а)* (стара – 1.117) : *стилистичар* (нова – 5), *стрелац* (стара – 14.362) : *стреличар* (нова – 151), *фантаст(а)* (стара – 30) : *фантастичар* (нова – 23), *хостел* (нова – 1.821) : *хотел* (стара – 67.787), *штампар* (стара – 548) : *штампач* (нова – 7.636). Оно што је занимљиво, и на неки начин необично, јесте што *Речник српскога језика* из 2018. године не бележи неке високофреквентне речи попут *глобалист(а)*, *донор*, *заштитар*, *масажер*, *милитант* (а има придев *милитантан*), *специјализант* и сл.

³⁰⁵ Иако је корпусу srWaC потврђује са само шест примера, а СрпКор са свега једним, претрага на интернету даје неупоредиво више резултата. Лексему *нормативист(а)* не бележи ни Речник САНУ.

³⁰⁶ Лексема *атомистичар*, коју бележи РМС, није се јавила ни у једном примеру у електронском корпусу.

Поред интересантних и важних статистичких података о фреквентности ове групе паронимских парова и низова, електронски корпус нам пружа и драгоцене податке о њиховом семантичком односу. У вези са тим, запазили смо неколико важних чињеница. На пример, *агресивац* се пре свега односи на особу, а *агресори* су готово увек државе, иако се на основу речничке дефиниције – (*из*)*вршилац агресије, нападач* – то не би могло закључити. Такође, корпус нам показује да *адапатор* најчешће адаптира текст (за позориште, филм и сл.), што нам се чини важним податком, будући да ни РМС ни РСЈ уз ову одредницу не наводе примере употребе. Занимљив пример представљају и лексема *донатор* и *донор*, иако лексема *донор* није обрађена ни у Шестотомнику ни у Једнотомнику. Према РСЈ, *донатор* је примарно *дародавац, дароватељ; личност која је даровала нешто јавној установи, а секундарно лице које даје своју крв за трансфузију; лице које даје своје органе за трансплантацију, давалац*. Међутим, на основу примера из електронског корпуса може се закључити да њено секундарно значење све више преузима лексема *донор*, која се специјализује искључиво за давање органа, коштане сржи и сл., док се именица *донатор* све више семантички усмерава ка давању новчане помоћи, иако се могу срести и примери у којима *донатор* даје органе, крви и сл.³⁰⁷

Оно што смо такође приметили јесте да су многе одреднице у РСЈ добиле, из савремене перспективе, неадекватне, односно непрецизне или непотпуне дефиниције. На пример, лексема *активатор* дефинисана је у РСЈ као **1. онај који активира. 2. механизам за активирање нечега**, док нам корпус показује да се у највећем броју примера ова лексема да означи нешто неживо (*активатор коагулације, активатори разних ензима, активатор стреса, банана је активатор узбуђења, активатор имуног система*), при чему у само једном примеру означава особу, што је важно за њену паронимијску везу са лексемом *активист(а)*. Такође, лексема *грађанин* и *грађанист(а)* јесу пароними, али доминантно значење лексема *грађанин* не одговара оном које се у РСЈ наводи као примарно, већ се у примерима најчешће јавља оно које речник ставља на последње место – *припадник једне државе у којој има одређене слободе, права и дужности, држављанин, поданик: грађани Србије*. У вези са лексемом *грађанист(а)*, коју речници не бележе, важно је истаћи да се она чешће јавља у негативном, обично ироничном контексту, а као њени синоними појављују се чак и лексема *Евроталибани, Евроунијати* и сл. Даље, иако се лексема *информатор* у РСЈ примарно дефинише као *онај који даје информације, обавештења*, електронски корпус сведочи о томе да се ова именица доминантно јавља у свом секундарном значењу – *књига која даје основне информације из одређене области* – а да значење особе која даје нека обавештења или одговара на питања све више преузима лексема *информант*, коју коришћени речници не бележе. Лексему *системаш* Ђ. Оташевић у свом речнику дефинише као *играч спортске прогнозе или рулета који бира бројеве по унапред одређеном систему*, док примери из електронског корпуса показују да се ова лексема најчешће јавља у значењу онога који одржава компјутерске системе или онога ко је део владајућег система. Дефиницију која није у потпуности одговарајућа добила је и лексема *стилист(а)*. Она се у РСЈ дефинише као *онај који има добар стил, који се истиче добрим стилем*, премда се према подацима из корпуса може закључити да је њено најучесталије значење *онај који води рачуна о нечијем стилу: лични стилиста, модни стилиста, стилиста холивудских звезда* и сл. Захваљујући електронском корпусу увидели смо и да су лексема *анонимац* и *анонимус* у савременом српском језику прави синоними, иако РСЈ као примарну семантичку реализацију лексема *анонимус* даје *аутор (неког дела, писма и сл.) који скрива своје име, непознати аутор*.³⁰⁸ Најзад, према подацима из електронског корпуса, лексема са формантом *-ист(а)*, које се у речницима дефинишу као присталице, заговорници одређених покрета, често у контексту добијају активну семантику (нпр. *јапански милитаристи су окупирали целу Кореју; злочини које су починили немачки милитаристи*;

³⁰⁷ Занимљивом нам се чини констатација М. Ивић да је лексема *донатор* у српски језик ушла како би се направила разлика у односу на лексему *давалац*, односно како би било јасније дали је реч о некоме ко нешто стално даје (*давалац крви*) или то чини само једном (*донатор бубрега*) (Ивић 1996: 13–14).

³⁰⁸ Лексема *анонимус* се у електронском корпусу веома често бележи и као назив хакрског покрета.

глобалисти покушавају избрисати границе националног суверенитета; глобалисти напредују корак по корак итд.), чиме се значењски приближавају својим парњацима са активном семантичком компонентом: *милитант*, односно *глобализатор*.

Као што се из свега до сада реченог може закључити, и код оних лексема које су први пут забележене у новијим лексикографским остварењима дошло је до извесних семантичких померања, што само сведочи о брзини промена које захватају лексички систем и о томе да су пароними, као и синоними, ствар само једног језичког тренутка. Можда би паронима-неологизама у нашој грађи било и више када би сви неологизми били груписани у једном или мањем броју лексикографских остварења, уместо што су углавном расути по појединачним чланцима, што само отежава потрагу за новоформираним паронимијским везама.

8. ТВОРБЕНА АНАЛИЗА ПАРОНИМА

8.1. Уводне напомене у вези са творбеном анализом паронима. Као што смо више пута кроз досадашње истраживање напоменули, стварање паронимијске лексике неодвојиво је повезано са творбеним процесима, односно – како Т. В. Веракша прецизно наводи – са асоцијативно-деривационим процесима. Ова руска ауторка истиче да „стално активни асоцијативно-деривациони процеси у руској лексици погодују стварању нових паронимијских опозиција” и додаје да „се тиме разјашњава и важност откривања мреже деривационих односа у које ступа паронимијска лексика руског језика” (Веракша 2000: 91). Такође, она наглашава и да развоју паронимијске лексике доприноси гнездовна организација руског лексичког система и, позивајући се на Тихонова (1986: 21), наводи да „руска реч живи у сродничком окружењу, породично, и не може се спознати до краја без дубљег изучавања сродничких веза и односа” (Веракша 2000: 91). Све оно што је овде речено о организацији лексичког система руског језика важи, свакако, и за српски језик. И у нашем језику су асоцијативно-деривациони процеси стално активни, а творба речи представља једно од најважнијих изворишта за настанак нових речи којима се именују нови и прецизирају постојећи појмови.

Истраживачи који су се бавили проблемом паронимијских веза често су покушавали да издвоје типичне творбене моделе у којима се паронимија јавља. Тако је, на пример, О. П. Мотина издвајала најтипичније творбене моделе супстантивних паронима у руском и енглеском језику и дошла до закључка да је међу паронимским именицама у руском језику највише оних изведених суфиксима *-ник* (*-ль/ник-*) // *-ль* (*щик-*), *-ант-* (*-ент-*) // *-ат-* (*-ет-*), *-ок-* (*-ак-*) // *-ец-*, *-ок-* (*-ек-*) // *-ник-* и сл., док су, са друге стране, у енглеском језику најбројнији модели са суфиксима *-ion* (*-ation/-ization/-itation*) // *-ity* (*-ivity*), *-ance* (*-ence*) // *-ion* (*-ation/-sion*), *-e* // *-ø* и сл. (Мотина 2014: 87–91). Поред тога, оно што је врло важно, ауторка управо у могућности издвајања типичних творбених модела у којима се паронимија јавља види доказ њеног системског карактера. Такође, издвајањем главних паронимијских творбених модела бавила се и Т. В. Веракша (2000: 92–95), која код именица као најфреквентније наводи *-ани(е)*, *-ени(е)* // *-ость*, *-ость* // *-ств(о)*, различити суфикси (*-ота*, *-изм*, *-ика*, *-ина* и сл.) // *-ость*, *-ани(е)*, *-ени(е)* // *-ка*, *-ант* (*-ент*) // *-ат* (*-ет*) итд. Као што се на основу наведених суфикса може закључити, ауторка сматра да највише паронима има међу апстрактним и глаголским именицама, које су остале ван обухвата нашег истраживања.

Наш циљ у овом поглављу јесте да, попут наведених ауторки, издвојимо типичне творбене моделе или бар назнаке модела у оквиру којих се развијају паронимијске везе у савременом српском језику. То, даље, значи да неће свака лексема, односно сваки паронимски пар или низ бити предмет посебне творбене анализе, већ ћемо покушати да издвојимо само доминантне творбене обрасце у оквиру целокупне паронимијске лексике, карактеристичне како за оне праве (потпуне и непотпуне), тако и оне неправе (синопарониме), с тим да ће синопароними бити означени звездицом како би се графички одвојили од правих паронима.

Осим чињенице да неће све лексеме у односу паронимије бити творбено анализирани у овом поглављу, морамо нагласити и једну ствар која се тиче саме методологије. Наиме, у нашој грађи нашле су се заједно лексеме различитог порекла, било да су у питању домаће лексеме, било да је реч о позајмљеницама, било да се ради о хибридниим твореницама, што је представљало озбиљан методолошки проблем при творбеној анализи. Наиме, као што многи истраживачи наглашавају, суштина диференцирања паронимских парњака лежи управо у афиксалном делу твореница, у нашем конкретном случају – у суфиксима. У том смислу, проблем нам је представљала анализа позајмљеница јер се оне, свакако, не могу на исти начин творбено сагледавати као домаће или хибридне изведенице будући да нису ни настале у српском језику, већ су као такве преузете из језика-давалаца, а са њима, у многим случајевима, и сам однос паронимије. Наводећи велики број страних лексема које се при творбеној анализи

третирају на потпуно исти начина као домаће творенице, Р. Драгићевић покреће питање адекватног творбеног приступа твореницама страног порекла. Са једне стране, како ауторка наводи, инсистирање на томе да лексеме овог типа „треба третирати као творенице често доводи до нетачне интерпретације, јер се твореницама проглашавају лексеме за које у српском језику не постоје мотивне речи (самим тим непозната је или тешко одредива творбена основа)” (Драгићевић 2018: 255–256). Ауторка додаје да се на исти начин и страни суфикси, такође погрешно, проглашавају суфиксима српског језика. Са друге стране, Р. Драгићевић истиче да ни третирање оваквих речи као простих које су у целини преузете из страних језика није без недостатака. Наиме, како ауторка скреће пажњу, „може се догодити да нас ово уверење онемогући да запазимо како је велики број позајмљеница са истом структуром утицао на српски језик тако што су позајмљени творбени модели, па чак и афикси” и да због тога не уочимо „да је порастао број афикса и творбених модела у српском језику” (Драгићевић 2018: 256). Говорећи о творбеном приступу речима страног порекла, Б. Ћорић објашњава да је у првом тренутку одређена именичка позајмљеница за говорнике језика-примаоца једнака домаћим простим речима, дакле – нерашчлањива. Временом језик-прималац постаје све богатији паровима или читавим групама речи међу чијим се члановима могу уочити исти или слични мотивациони односи, карактеристични иначе за језик из којег лексеме потичу (Ћорић 2008: 41). Позивајући се на В. И. Максимова (1977: 142), аутор даље наводи да неки научници дозвољавају могућност рашчлањивања страних твореница под одређеним условима: „а) ако се у језику примаоцу употребљава њихова творбена основа; б) ако се одређени суфикс може срести и у домаћим неологизмима; в) ако се модел (структура) позајмљеница поклапа са моделом (структуром) неких домаћих речи” (Ћорић 2008: 41). На основу анализе, односно примера и суфикса које издваја, рекло би се да Б. Ћорић прихвата овакво становиште, будући да творбено рашчлањује примере попут *моралист*, *колонист*, *националист*, *генералат*, *докторат*, *конзулат*, *инквизитор*, *инструктор*, *протектор*, *администратор*, *информатор*, *император*, *командант*, *комедијант*, *практикант*, *фабрикант* итд., односно издваја суфиксе *-ист(а)*, *-ат*, *-ор*, *-тор*, *-атор*, *-итор*, *-ант* и сл. (Ћорић 2008: 47–50). Иако је чињеница да се лексеме страног порекла не могу на исти начин третирати као када су у питању изведенице од домаће основе и домаћег творбеног форманта или хибридне творенице, чињеница је да су многи страни творбени модели у савременом тренутку познати и прозирни говорницима српског језика и по њима се данас могу лако градити хибридне лексеме, попут неологизма *грађанист(а)* или колоквијалног *гробаризатор* (политичар који „сахрањује” државу). Такође, при сусрету са лексемама грађеним по овим фреквентним страним творбеним моделима, говорници српског језика имају одређено „предзнање”, односно на основу познатих лексема које у својој структури имају исти творбени образац читавају значење непознатој лексеми, што некада може довести до грешке, уколико она изневери њихова очекивања, односно претпостављено значење. Будући да велики проценат наше грађе запремају управо лексеме страног порекла, међу којима се уочавају одређени типични модели, одлучили смо се да такве лексеме ипак рашчланимо како бисмо показали утицај семантике тих страних форманата на суштину паронимијског односа, с тим да их нећемо творбено анализирати јер нису ни грађене у српском језику (тј. нећемо утврђивати творбену основу и мотивну реч), већ ћемо их само груписати у зависности од суфикса.

Поред тога, многе лексеме које су своје место нашле у нашој грађи у релевантној литератури творбено се анализирају на различите начине, а од приступа конкретног дериватолога зависи и, на пример, да ли ће лексеме имати исту творбену основу, а различите суфиксе или пак различите основе и различите суфиксалне форманте. На пример, И. Клајн (2003: 161) наводи да се лексема *зимовник* може тумачити као девербатив од *зимовати* са суфиксом *-ник* или као деноминатив од *зима* + *овник*. Према томе, у зависности од тога које ћемо тумачење прихватити зависи и да ли ћемо рећи да пароними *зимовалиште* и *зимовник* имају исту творбену основу, а различите суфиксе (*зима-лиште* : *зимов-ник*) или различита оба дела (*зима-лиште* : *зим-овник*). Сматрамо да чињеница да се бројне лексеме могу

творбено рашчланити и објаснити на више различитих начина не би смела да утиче на саму суштину одређивања паронимијских модела, па смо због тога – где год је то било могуће – покушавали да ствари уопштавамо како бисмо дошли до суштине испитиваног односа, јер би залажење у овакве појединости могло потенцијално угрозити слику о томе који се суфикси и са каквом семантиком најчешће срећу у оквиру паронимских парова или низова.

Као што смо већ у раду истакли, сматрамо да пароними морају имати исти корен, док им се творбена основа може разликовати, тако да су се у нашој грађи нашли примери и за парониме који имају исту творбену основу, а различите суфиксе, за оне који имају различите основе, а исте суфиксе, као и за оне код којих се разликују и творбене основе и суфиксалне морфеме. Према општој слици коју нам нуде ексцерпирани и творбено анализирани лексеме, у највећем броју случајева семантички су најудаљенији управо они парови и низови чији се чланови разликују у оба своја дела.

У наставку дајемо анализу типичних модела или барем назнаке модела³⁰⁹ у оквиру којих се јављају лексеме у односу паронимије, најпре оне у којима су оба суфикса домаћа, затим оне где имамо једну лексему страног порекла и једну хибридну твореницу и, на крају, лексеме састављене од обе лексичке јединице страног порекла.

8.2. Суфикси домаћег порекла. У оквиру творбених модела у којима су оба суфикса домаћег порекла, најпре дајемо лексеме мушког, затим женског и, најзад, средњег рода, мада овакав поступак није било могуће у потпуности спровести јер у оквиру многих паронимских парова долази до укрштања по роду. Ипак, трудили смо се, колико нам је саодношење лексема то дозвољавало, да најпре представимо лексеме које се односе на особе мушког пола и инструменте, затим лексеме које означавају особе женског пола и, најзад, лексеме са значењем места.

8.2.1. Однос суфикса *-лац* и *-тељ*. Суфикси *-лац* и *-тељ* били су у прошлости веома често предмет истраживања наших лингвиста, како као појединачни творбени форманти, тако и у међусобном саодносу. Већ смо у централном делу рада навели да се једна од најпознатијих дериватолошких полемика водила управо поводом „спорног” или „жигосаног” суфикса *-тељ* између М. Стевановића и С. Бабића и том приликом смо истакли да се, иако се централни спор у овим радовима водио око народности или ненародности суфикса *-тељ* и његове (не)продуктивности у савременом језику,³¹⁰ у чланцима поменутих аутора могу наћи драгоцене запажања о семантици испитиваног суфикса и његовом саодносу са другим суфиксима, у првом реду са суфиксом *-лац*, што је за наше истраживање од посебне важности. Овде ћемо укратко само поновити ставове изнете у тим радовима. Са једне стране, разматрајући однос између ова два форманта, М. Стевановић (1964: 8–9) наводи да се суфикс *-тељ* углавном употребљава да означи вршиоце апстрактних, духовних радњи и да „ни народ, ни Вук, ни други који писац, ни пре ни после њега, за означавање вршилаца одређених физичких радњи никад нису употребили именице на *-тељ*”. С друге стране, С. Бабић (1973а: 92) наводи да се „у значењу *izvedenica sa sufiksima -telj i -lac ne može zapaziti nikakva razlika*”, а да „*razlika kao Spasitelj 'Isus Krist' i spasilac 'čovjek koji spasi' slučajno je razjednačivanje sinonimnih oblika zbog velike zaposlenosti riječi spasitelj sa suženim značenjem na jednu osobu. Takvih razjednačivanja nema mnogo, a ni to nije općenito usvojeno*”. Иако Бабић дистрибуцију суфикса *-лац* и *-тељ* разматра пре свега из угла глаголског вида, односно чињенице да се суфиксом *-тељ* изведенице граде и од свршених и од несвршених глагола, а суфиксом *-лац*

³⁰⁹ Морамо напоменути да под синтагмом *творбени модел* не подразумевамо оно што се у дериватолошкој литератури назива *творбеним типом*, под којим се подразумева јединство форманта, јединство категоријалне припадности основинске речи и јединство творбеног значења (Ћорић 2008: 33), премда се ове две термилошке синтагме понекада користе као синонимичне. Ми ћемо у оквиру творбеног модела наводити однос између два суфикса додата на исту или веома сличну творбену основу без обзира на категоријалну припадност мотивне речи.

³¹⁰ О народности, односно ненародности суфикса *-тељ* в. фусноту 182 у овом раду.

само од несвршених, на једном другом месту у истом раду аутор примећује да су изведенице на *-лац* чешће само у административним и индустријским називима, што би, према његовим речима, могло бити последица новијег утицаја на језик (будући да су у питању изведенице новијег порекла) или утицај старе традиције: „*viša i intelektualna zanimanja izriču se izvedenicama sa -telj, a fizička drugim sufiksima, među njima i sa -lac* (Бабић 1973а: 93), мада у наставку изражава сумњу у вероватноћу такве прерасподеле. Суфиксом *-тељ* бавила се из различитих углова и Стана Ристић (1982). Она наводи да је чешки лингвиста Докулил, одређујући семантику глагола који су у основи изведеница на *-тељ*, истакао да су то глаголи који означавају интелектуалне радње (Ристић 1982: 196). То је у складу са оним што је М. Стевановић закључио у вези са српским језиком – да је суфикс *-тељ* почео губити народни карактер када се почео везивати за глаголске основе које су означавале духовне или апстрактне делатности (1964: 5–6). С. Ристић додаје и да до сада није тачно утврђено у ком је раздобљу развоја словенских језика суфикс *-тељ* изгубио своју широку употребу, али да се може закључити „да је први словенски писани језик – старословенски – проширио наслеђену употребу овог суфикса и свој изражајни потенцијал, јер је био језик црквених књига, преко кога су Словени примали хришћанство”, па је тако суфикс *-тељ* преузео улогу да означава вршиоце апстрактних духовних радњи (Ристић 1982: 196). Међутим, савремени језички материјал, како истиче ауторка, показује да изведенице на *-тељ* не означавају само вршиоце духовних и апстрактних радњи, него и других делатности и имају ширу употребу и у књижевном и у народном језику (1982: 196). О суфиксу *-тељ* писала је веома детаљно и М. Киршова (1998: 91–104) у својој докторској дисертацији под насловом *Nomina agentis i nomina instrumenti u srpskom i ruskom književnom jeziku*. Ауторка 330 изведеница са суфиксом *-тељ* екскерпираних из РСАНУ и РСМ анализира најпре са становишта глаголске врсте којој припадају мотивни глаголи и закључује да у творби назива за лице са овим суфиксом учествују пре свега глаголи VI врсте (228 глагола) на *-ити* и V врсте (56) на *-ати*, као и да творбена функција суфикса *-тељ* у српском језику није условљена, па ни ограничена, глаголским видом: у њеној грађи се нашао 161 изведеница од свршеног и 169 твореница од несвршеног вида. Оно што је за изведенице са суфиксом *-тељ* из семантичког угла важно јесте да се, према речима М. Киршове, која је – за разлику од нас – имала увид у целокупну грађу овог типа твореница, оне могу поделити у три семантичке групе: прву чине изведенице које означавају вршиоца радње у одређеном тренутку, при чему вршење те радње није стална особина вршиоца (нпр. *уништитељ, гонитељ, гушитељ, оштетитељ* и сл.), у другу групу спадају изведенице које значе занимање, сталну особину вршиоца радње (нпр. *учитељ, угоститељ, истражитељ, сниматељ, водитељ, послужитељ* итд.), док су у трећој скупини изведенице са квалификативним значењем, где се истиче нека процесна особина или квалитет, при чему мотивни глаголи најчешће означавају неко стање или резултат процеса (нпр. *обманитељ, усрећитељ, обожаваатељ, мрзитељ, хулитељ* и сл.) (Киршова 1998: 94–95). Такође, ауторка додаје и да је „у савременом српском језику најчешћа семантичко-лексичка реализација именица са *-тељ* – значење вршиоца радње у одређеном тренутку”, док су творенице са овим суфиксом мање продуктивне у значењу имаоца занимања, а да је слична ситуација и код девербатива *-лац* и *-ач*, где се диференцирање такође врши на основу тога да ли изведеница означава вршиоца радње или имаоца занимања (Киршова 1998: 95). Што се фреквентности и стилске обојености изведеница са формантом *-тељ* тиче, М. Киршова наводи да истраживачи истичу да се у свим словенским језицима овај суфикс осећа као елемент књижевног језика и лексеме њиме изведене обично припадају тзв. високом стилу (1998: 96). Међутим, ове изведенице се у речницима обично наводе без било каквих квалификатора употребне и стилске вредности, тачније једна трећина има уз себе одређени квалификатор (нпр. *заст., арх., необ., нерасп., индивид., ков.* и др.), док су преостале две трећине, према речницима, стилски неутралне (Киршова 1998: 96). С друге стране, анкета коју је ауторка спровела показује да говорници српског језика од 330 лексема само 120 сматрају обичним, неутралним (нпр. *угоститељ, учитељ, сниматељ, градитељ, љубитељ, водитељ* и сл.) (Киршова 1998: 97). Поред тога, иако је већина одредница са суфиксом *-тељ* у речницима представљена као

неутрална, у највећем броју случајева лексеме овог типа заправо се не дефинишу, већ се само упућују на другу, синонимичну, обичнију, односно фреквентнију лексему (116 назива за лице са суфиксом *-тељ* упућује се на образовање са суфиксом *-лац*, 64 на твореницу са *-ач*, док се у 27 примера упућује на изведеницу са формантом *-ник*) (Киршова 1998: 97–98). Када се говори о разликама међу изведеницама на *-лац* и *-тељ*, обично се указује на разлику која у стилском регистру међу њима постоји (лексеме са суфиксом *-тељ* обично се сматрају архаизмима који доприносе архаизацији текста и колоризацији одређених епоха), док се генерално суфикси *-лац* и *-тељ* сматрају творбено и лексички синонимичним.

Што се самог суфикса *-лац* тиче, његово основно и готово једино творбено значење остварује се у категорији вршиоца радње, односно *nomina agentis*. У грађи за докторат М. Киршове нашло се 477 лексема изведених овим суфиксом, од чега само једна, и то обележена квалификатором *покр.*, припада инструменталним именицама, док седам има значење и *nomina agentis* и *nomina instrumenti* (Киршова 1998: 82). Када је у питању глаголска врста којој припадају мотивни глаголи, творенице са суфиксом *-лац* граде се већином од глагола VI врсте на *-ити* (264 глагола), док је од осталих врста знатно мање: 127 од глагола V врсте, 47 од глагола IV-Б врсте, 30 од глагола II врсте и 5 од глаголских лексема VII врсте. Са становишта глаголског вида, 352 лексеме (од 477) творене су од глагола несвршеног вида, док је 125 именица са суфиксом *-лац* изведено од свршених глагола (Киршова 1998: 83–84).³¹¹ Оно што је занимљивије од ових статистичких података о граматичким особеностима мотивних глагола јесте њихова семантичка страна. Наиме, према подацима које даје М. Киршова (1998: 86), из угла семантике у творби девербатива са формантом *-лац* преовлађују глаголи конкретне, физичке делатности (268 изведеница, односно 60%), али да, међутим, има доста и глагола апстрактне, мисаоне делатности (209 речи, односно 40% свих основинских глагола), што значи да се суфикси *-лац* и *-тељ* не диференцирају тако оштро у зависности од тога да ли мотивни глагол означава конкретну или апстрактну радњу како се то некада из литературе може закључити. Ипак, чињеница је и да је број основинских глагола са значењем духовне, апстрактне делатности код назива за лица са суфиксом *-тељ* готово два пута већа у односу на број глагола који означавају конкретну, физичку делатност (218 глагола са апстрактним значењем : 112 глагола са конкретном семантиком, в. Киршова 1998: 94). Чини нам се да је, између осталог, управо сложени однос мотивних глагола један од разлога комплексног семантичког саодношења твореница са *-лац* и *-тељ*, као што смо у поглављу о семантичкој анализи на конкретним примерима видели. Када је посреди семантичка страна изведеница са формантом *-лац*, М. Киршова и њих, као и изведенице са суфиксом *-тељ*, дели у три групе: прву групу чине изведенице са значењем вршиоца радње која има тренутни карактер, при чему вршење дате радње није стално занимање вршиоца (нпр. *читалац*, *основалац*, *платилац*, *победилац*, *борилац* и сл.), у другу улазе оне изведенице које означавају стално занимање, професију (нпр. *ткалац*, *косилац*, *бушилац* и сл.), док трећу чине оне творенице које упућују на неку особину или квалитет, при чему основински глагол значи стање (нпр. *радилац*, *страдалац*, *обожавалац*, *машталац* итд.), с тим да, наравно, има и доста прелазних случајева (Киршова 1998: 87–88). Најзад, при дефинисању лексема са суфиксом *-лац* 115 пута су употребљена образовања на *-тељ*, али се на ове одреднице не упућује, већ се само користе при дефинисању (Киршова 1998: 89).

У нашој грађи забележени су следећи примери паронимских парова изведених суфиксима *-лац* и *-тељ*:

³¹¹ До закључка да суфикс *-лац* не показује тежњу ограничавања на основе несвршеног вида дошла је и С. Ристић (1982: 217), док, са друге стране, С. Бабић тврди да су образовања са суфиксом *-лац* од глагола свршеног вида појединачна и ретка.

-лац	-тељ
<i>бранилац</i>	<i>бранитељ</i>
<i>водицац</i>	<i>водителј</i>
<i>*гонилац</i>	<i>*гонитељ</i>
<i>делилац</i>	<i>делитељ</i>
<i>избавилац</i>	<i>избавитељ</i>
<i>извршилац</i>	<i>извршитељ</i>
<i>*истражилац</i>	<i>*истражитељ</i>
<i>*молилац</i>	<i>*молитељ</i>
<i>нарушилац</i>	<i>нарушитељ</i>
<i>ослободилац</i>	<i>ослободитељ</i>
<i>руководилац</i>	<i>руководитељ</i>
<i>спасилац</i> ³¹²	<i>спаситељ</i>
<i>стваралац</i>	<i>створитељ</i>
<i>тужилац</i>	<i>тужитељ</i>
<i>хранилац</i>	<i>хранитељ</i>
<i>послужилац</i>	<i>послужитељ</i>

Табела 13: Однос суфикса -лац и -тељ

Ако изузмемо парове са -лац и -тељ где је једна од лексема (или обе) застарела (нпр. *дворицац* 0 : *дворитељ* 6, *довршилац* 2 : *довршитељ* 0, *завешталац* 233 : *завештатељ* 4, *изложилац* 4 : *изложитељ* 2, *изумилац* 0 : *изумитељ* 702, *изучавалац* 50 : *изучаватељ* 1, *крчилац* 4 : *крчитељ* 0, *мучилац* 4 : *мучитељ* 1.667 итд.), лексема са овим формантима срећу се у свим групама: и код потпуних синонима и код синопаронима и код паросинонима и код потпуних паронимима, што само по себи показује колико је однос међу овим изведеницама сложен.³¹³ Саодношење међу лексемама са -лац и -тељ далеко је сложеније него што се то на основу литературе може закључити. Наиме, иако је у многим примерима тачно да се суфикс -лац углавном везује за глаголе који означавају неку конкретну, физичку радњу, а -тељ за оне са апстрактном, духовном семантиком, многи примери показују заправо супротно: нпр. од глагола *градити*, чак и онда када је у питању грађење конкретних објеката, знатно је учесталија лексема *градитељ*, а од глагола *читати*, иако је посредни интелектуална активност, доминантна је именица *читалац*, као и код глагола *обожавати*, где огромну предност има изведеница са -лац, иако је поново у питању апстрактна активност. О сложености прерасподеле суфикса -лац и -тељ говоре и горенаведени примери *изумилац* : *изумитељ* и *изучавалац* и *изучаватељ*, где у оба случаја имамо глаголе интелектуалне семантике (*изумети* и *изучавати*), али се у првом случају усталила изведеница са суфиксом -тељ (*изумитељ*), а у другом са -лац (*изучавалац*).

Што се тиче парова међу којима постоји однос паронимије, највећи број примера припада паросинонимима, што значи да су им у односу паронимије примарна значења, док мањи број – парови *гонилац* : *гонитељ*, *истражилац* : *истражитељ* и *молилац* : *молитељ* – у однос паронимије ступа својим секундарним значењима, док су им примарне семантичке реализације још увек у односу синонимије. Међутим, о паронимији се на основу

³¹² Према И. Клајну (2003: 144) код примера *спасилац* може се говорити о суфиксу -илац ако се као мотивни глагол узме нормативно прихватљивији облик *спасити*, *спасем*.

³¹³ С. Ристић (1982: 218) забележила је у својој грађи 149 случајева у којима суфикси -лац и -тељ образују именице које су творбено и лексички синонимичне. Према нашем увиду у грађу, многе од тих лексема нису се задржале у језику до данас (не потврђују их, или барем једну од њих, РСЈ из 2018. или електронски корпус), многе су остале у односу синонимије, док је код неких засведочен однос паронимије.

консултованих речника (РМС и РСЈ) може говорити у веома малом броју примера (евентуално код *водилац* : *водител* (у РСЈ), *истражилац* : *истражитељ*, *стваралац* : *створитељ* и *послужилац* : *послужитељ*), док се код осталих парова углавном код форме на *-тељ* квалификатором *в.* упућује на облик са *-лац*. То, даље, значи да је већина парова творених овим суфиксима настала процесом десинонимизације, при чему разједначавање у највећем броју случајева није спроведено до краја. Једини пар који би се могао сврстати у потпуне парониме јесте *послужилац* – *послужитељ*. Због тога су изведенице које припадају овом паронимијском моделу у веома тесној вези са синонимијом, много јачој него што је то случај са примерима из осталих модела.

Паронимски парњаци са суфиксима *-лац* и *-тељ* у готово свим примерима примарно реферишу на особу (осим *делитељ*), а међусобно се диференцирају пре свега према дихотомији *конкретно–апстрактно*, било да се она односи на самог вршиоца радње: *избавилац* – *избавитељ*, *ослободилац* – *ослободитељ*, *спасилац* – *спаситељ* и *стваралац* – *створитељ* (човек – Бог), било да је реч о конкретном или апстрактном објекту вршења радње: *бранилац* – *бранитељ*, *нарушилац* – *нарушитељ* и *руководилац* – *руководитељ*. У осталим примерима такође се често разликује сема објекта, али не по опозицији *конкретно–апстрактно*, већ је уопштено реч о различитим објектима: *водилац* – *водител*, *извршилац* – *извршитељ* и сл., премда су, наравно, могуће и другачије разлике: нпр. *тужилац* је онај коме је посао да тужи, ко то чини у име државе, док *тужитељ* то ради у појединачним приликама, приватно; *хранилац* се пре свега користи да означи особу која издржава породицу или уопштено онога који храни, издржава некога, док је *хранитељ* особа која се, у законском смислу, бави хранитељством, води рачуна о туђем детету итд.

Захваљујући процесу десинонимизације који се одвио међу већином паронимских парова на *-лац* и *-тељ*, многе лексеме са суфиксом *-тељ* којима су лингвисти у прошлости предвиђали нестанак из језика пронашле су своје место у лексичком систему. На пример, М. Павловић (1961: 169) наводи да су речи *старатељ*, *тужитељ*, *бранитељ*, *извршитељ* замењене терминима *старалац*, *тужилац*, *бранилац*, *извршилац* и сл., док М. Стевановић (1964: 2–3) констатује да лексема *хранилац* потискује реч *хранитељ*. Дакле, не само да наведене лексеме нису потиснуте из језика већ су у неким случајевима фреквентније од својих парњака на *-лац* (нпр. *хранилац* 148 : *хранитељ* 1.166). Такође, иако су неки лингвисти, попут С. Бабића (1973–1974), на неки начин предвиђали терминологијацију образовања на *-лац* међу административним и индустријским називима, наша грађа показује да се законодавци у многим случајевима опредељују управо за лексеме на *-тељ* (*извршитељ*, *хранитељ*) као термине у оквиру административног дискурса (премда, наравно, има и оних на *-лац*, попут *бранилац* и *тужилац*). Такође, многе изведенице на *-тељ* специјализују се у оквиру религијског, теолошког дискурса, било да означе апстрактног вршиоца радње, било да укажу на то да објекат (оно што се брани, нарушава и сл.) припада сфери духовног. Због свега наведеног, у бројним случајевима имамо ситуацију да лексеме са суфиксом *-лац* имају уопштенију, а лексеме на *-тељ* ужу, спецификованију семантику (нпр. *извршилац* било чега : *извршитељ* судске одлуке и сл.; *спасилац* – било ко : *спаситељ* – Бог, Исус Христ итд.). Најзад, многи истраживачи говоре и стилској обојености изведеница на *-тељ*. На пример, Ј. Вуковић истиче да „за разлику од стилски неутралних суфикса *-ач* и *-лац*, суфикси *-тељ*, *-иша*, *-лица* увек дају изведеницама одређену стилску обојеност, чак отворено експресивну; градитељ у поређењу са градилац је реч стилски обојена, иако незнатно” (према Киршова 1998: 99).³¹⁴ О стилској обојености изведеница на *-тељ* писао је и А. Белић (1951: 303–304), који је на творенице са овим суфиксом гледао као на стилски проблем. Међутим, када су у питању лексеме које су у односу паронимије са образовањима на *-лац*, у већини случајева не можемо

³¹⁴ Према нашем увиду у електронски корпус, лексема *градитељ* јавља се свега пет пута, док се именица *градитељ* јавља чак 3.635 пута, па нам се чини да више не можемо говорити о стилској обојености ове лексеме будући да је готово једина која се у овом значењу употребљава.

говорити о стилској маркираности. На пример, нема ничега стилски маркираног у лексемама *водител*, *истражите*, *извршите*, *храните* и сл. Ипак, будући да један број именица са овим суфиксом припада религијском лексичком слоју, њихова употреба ван њега често носи извесну стилску, тачније ироничну ноту са собом онда када се везује за особе као што су, на пример, политичари (*наши спаситељи*, *ослободитељи државних каса*, *избавите* *Европска унија* и сл.).³¹⁵

Што се творбене структуре паронима на *-лац* и *-те* тиче, у готово свим примерима реч је о додавању суфикса на исту творбenu основу. Изузетак представља пример *стваралац* – *створите*, где у првом случају имамо несвршени, а у другом свршени глагол у основи. Ипак, чини нам се да извориште њиховог паронимијског односа није једино у творбеној основи, односно виду мотивног глагола (иако, свакако, *створити* првенствено уноси значење једнократно извршене радње), а у прилог томе сведочи и чињеница да се изведеница од несвршеног глагола – *стваралац* – дефинише као *онај који ствара, који је створио нешто*, као и податак да и твореница од свршеног глагола – *створите* – развија значење лексеме *стваралац*. Да вид мотивног глагола не игра примарну улогу у стварању односа паронимије када су у питању лексеме на *-лац* и *-те* потврђују нам и друге изведенице од свршених глагола које се у речницима дефинишу или преко несвршеног глагола (нпр. *извршилац* – *онај који извршава, спроводи какву одлуку, пресуду и сл.*; *нарушилац* – **1. а. онај који криши, нарушава јавни ред и мир**) или у семантичкој парафрази садрже оба глагола – и свршени и несвршени (нпр. *избавилац* – *онај који избавља, који је избавио, спасава, ослободио*; *ослободилац* – *онај који је ослободио, који ослобађа; спасава* – *онај који спасава или је спасао (некога)* итд.). Навели смо само образовања на *-лац* јер се код свих облика на *-те* само упућује на форме са *-лац*, али и за њих исто важи: *извршите* је онај који стално извршава судске одлуке, *спасите*, као Бог, јесте онај који стално спасава или ће спасити људе од нечега, *нарушите* је онај који генерално нарушава духовне законе и правила и сл. Према томе, разлог разједначавања изведеница са *-лац* и *-те* свакако лежи у самим суфиксима, док глаголски вид мотивног глагола често бива неутралисан (в. и примере застарелих синонима попут **уништите** м в. *уништавалац* и сл.).³¹⁶

8.2.2. Однос суфикса *-лац* и *-ач*. Бројну и занимљиву групу паронимских парњака чине и изведенице са суфиксима *-лац* и *-ач*. Будући да је о главним одликама суфикса *-лац* било речи у претходном одељку, овде ћемо се осврнути на главне карактеристике форманта *-ач*. Према речима М. Киршове, општесловенски суфикс *-ач* веома је продуктиван у српском језику XIX века, а велики број изведеница овог типа забележен је и у Вуковом Рјечнику (91 изведеница), при чему код Вука 70 образовања на *-ач* означава лица, 18 оруђе, а само три творенице имају оба значења (Киршова 1998: 38). У савременом српском језику, према подацима ауторке, изведенице са формантом на *-ач* све више се шире на категорију *nomina instrumenti*, па је тако из савремених речника ексцерпирано 600 твореница са значењем лица, 119 назива за оруђе и 91 изведеница са оба значења (Киршова 1998: 42).³¹⁷ Чињеница да су код Вука забележене само три лексеме које означавају и лице и инструмент сведоче о томе колико се суфикс *-ач* проширио када је у питању категорија *nomina instrumenti*, будући да је некада доминантно служио за грађење назива лица. Када су у питању карактеристике мотивних глагола, М.

³¹⁵ О употреби архаичних лексема, конкретно славенизама у разговорном језику в. Богдановић 2016: 237–245.

³¹⁶ У вези са глаголским видом изведеница са *-те*, С. Ристић (1982: 201) такође истиче да се значење ових твореница не везује строго са видом глагола у основи: ако је глагол несвршеног вида, онда је углавном и изведеница квалификативног, свевременског значења, а ако је пак глагол свршеног вида, онда имамо три случаја: лексема може означавати вршиоца једнократне радње, може имати оба значења (и свршено и несвршено), а може имати и квалификативно значење.

³¹⁷ Занимљивим нам се чини податак Г. Ђурђев да је приликом анализе старих српских споменика забележен само један пример са суфиксом *-ач* (*ковач*), а да у *Обратном речнику* М. Николића постоји 1.144 изведеница са овим формантом (2009: 381).

Киршова наводи да код двозначних изведеница са суфиксом *-ач* (и лице и инструмент) доминирају глаголи на *-ати*, и то претежно несвршени, итеративни, прелазни глаголи са значењем конкретне радње (1998: 45). Слична је ситуација и са изведеницама које означавају само лица: и оне се граде већином од несвршених глагола на *-ати* (углавном итеративних), при чему „нешто више од половине основинских глагола означавају конкретну, реалну делатност, мањи део глагола има значење духовне, апстрактне радње” (Киршова 1998: 50). Ауторка и код изведеница са *-ач* у значењу особа издваја три уже семантичке скупине: прву чине изведенице које означавају стварног вршиоца радње у одређеном тренутку, при чему радња има актуелни карактер и вршење дате радње није стална особина њеног вршиоца, односно реч је обично о називу за лице према вршењу једнократне радње (нпр. *истребљивач*, *искорењивач*, *прогањач* и сл.; оваквих је изведеница у ауторкиној грађи чак 384),³¹⁸ у другу групу улазе творенице са значењем занимања (нпр. *заваривач*, *перач*, *ковач* и др.; укупно 108, с тим да има доста прелазних случајева у поређењу са првом групом), док трећу чине изведенице са квалификативним значењем са радњом као особином или квалитетом у основи (нпр. *надахњивач*, *маштач*, *псовач*, *мрмљач*, *пушач*, *потцењивач* и др.) (Киршова 1998: 50–52). Најзад, изведенице са суфиксом *-ач* са чисто инструменталним значењем граде се углавном од основа несвршених итеративних прелазних глагола на *-ати* који означавају реалну, конкретну радњу (Киршова 1998: 56), што је и очекивано будући да је тешко замислити називе инструмената изведене од глагола са апстрактном, духовном семантиком (нпр. од глагола који означавају емоције и сл.).

Када је у питању однос твореница са суфиксима *-ач* и *-лац*, М. Киршова наводи да се у речницима лексеме изведене формантом *-лац* 110 пута упућују на образовања са суфиксом *-ач* (1998: 89). Такође, у раду из 1972. године ауторка запажа да се од свршених глагола нешто чешће граде образовања на *-лац* (20% свих изведеница са овим суфиксом) него на *-ач* (10% твореница са овим формантом). Киршова додаје да чак и када се изводе од свршених глагола, значење твореница на *-ач* остаје по правилу несвршено, док код образовања на *-лац* има доста примера где је мотивни глагол несвршеног вида, а изведеница ипак означава једноструко извршење радње, уп. *разносач писама* : *доносилац писма* (Киршова 1972: 44). Што се тиче семантике ових паралелних изведеница, ауторка у истом раду истиче да се код изведеница на *-ач* запажа „нека vrsta veće stalnosti značenja, težnja kvalifikativnom značenju kod izvedenica na *-ač*, које значе углавном име сталног занимања, професије, док изведенице на *-lac* претежно имају апстрактније, општије, применјено значење, исп. *vozač* : *vozilac*; *nosač* : *nosilac* i sl.” (Киршова 1972: 44). Међутим, у монографији из 1998. године наводи да је и код девербатива на *-ач*, као и код оних на *-лац* и *-тељ*, чешће значење тренутног вршиоца радње него што је то случај са занимањима, професијама, премда М. Стевановић код девербатива на *-ач* управо значење носиоца занимања истиче као чешће (Киршова 1998: 95).

Говорећи о конкуренцији творбеног форманта *-ач* са формантом *-лац*, Н. Маринковић истиче да се код неких изведеница са овим суфиксима поклапају значења у оквиру модела *nomina agentis* (нпр. *посудилац* и *посуђивач*, *издавалац* и *издавач*, *показалац* и *показивач*)³¹⁹ или се код неких дисперзија семантичких реализација остварује различитим облицима девербативне основе (као у примеру *изградилац* – *онај који је нешто изградио* и *изграђивач* – *онај који што изграђује*) (Маринковић 1997: 236). Ипак, у већини примера, према речима аутора, преклапање значења постоји само у оквиру категорије *nomina agentis*, док се разлика огледа у инструменталном значењу које развијају изведенице са формантом *-ач* (нпр. *кројач* –

³¹⁸ Лексеме из ове групе врло често представљају необична образовања, индивидуализме који служе за означавање лица према некој тренутној или случајној, често небитној радњи: нпр. *изненађивач*, *започињач*, *заслуживач*, *замршљивач* и сл. Због тога не чуди што велики број таквих лексема из РСАНУ и РМС не потврђују Једнотомник и електронски корпус. У анкети коју је М. Киршова спровела информанти су од 600 изведеница са *-ач* у значењу лица чак 291 реч означили као необичну (1998: 53).

³¹⁹ Ове изведенице имају само значење које припада категорији *nomina agentis* за разлику од оних које се наводе ниже у тексту.

кројилац, претварач – претваралац, терач – тералац, читач – читалац и сл.) (Маринковић 1997: 326). Поред тога, веома су занимљиви примери са суфиксима *-ач* и *-лац* који су мотивисани истим глаголима, а код којих и речници бележе разлике у значењу: *предавалац* (онај који је што предао, донео, испоручио) и *предавач* (онај који предаје, држи предавања), где је, како Н. Маринковић истиче, творбени формант *-ач* узео другу сему из творбене основе, тј. ону апстрактнију (1997: 326–327). Овакве разлике постоје и код примера *чекалац* (онај који чека некога) и *чекач* (онај који чека на чеки, ловац на чекалишту; онај који чека, који се не изјашњава, који стоји по страни, уздржан, резервисан човек), *поставилац* (онај који поставља неко питање) и *постављач* (онај који нешто поставља, намешта), *унајмилац* (онај који нешто унајмљује, узима у најам) и *унајмљивач* (онај који некога унајмљује) и сл. Н. Маринковић закључује речима да је јасно да „вид и род глагола нису опредељујући у дистрибуцији ових семантичких реализација, већ да и глаголска валенца, то јест актанцијални модел који она твори у оквиру глагола може бити респективно дистрибуиран на изведенице са конкурентним суфиксима” (1997: 327).

Велики део парова које Н. Маринковић наводи, нажалост, није се очувао до данас – једну или обе лексеме не бележе РСЈ или електронски корпус, па су нашој грађи забележени само следећи случајеви паронимског односа твореница са суфиксима *-ач* и *-лац*:

-ач	-лац
<i>бројач</i>	<i>бројилац</i> ³²⁰
<i>давач</i>	<i>давалац</i>
<i>држач</i>	<i>држалац</i>
<i>извештач</i>	<i>известилац</i>
<i>издавач</i>	<i>издавалац</i>
<i>истраживач</i>	<i>истражилац</i>
<i>мерач</i>	<i>мерилац</i>
<i>носач</i>	<i>носилац</i>
<i>примач</i>	<i>прималац</i>
<i>*ткач</i>	<i>*ткалац</i>
<i>трагач</i>	<i>трагалац</i>
<i>*чекач</i>	<i>чекалац</i>
<i>читач</i>	<i>читалац</i>

Табела 14: Однос суфикса *-ач* и *-лац*

Већина примера из ове групе припада правим паронимима (било потпуним било паросинонимима), док само примери *ткач* и *ткалац* и *чекач* и *чекалац* илуструју однос синопаронимије. Већина паронимских парњака из овог модела има исту творбену основу на коју су додати суфикси *-ач* или *-лац*. Додатно објашњење у том смислу захтевају само парови *извештач – известилац* и *истраживач – истражилац*. Наиме, према речима И. Клајна (2003: 62), облик *извештач* реалније је изводити од несвршеног глагола *извештавати* него од свршеног *известити* с јотовањем, па бисмо у том случају могли говорити о различитим творбеним основама, односно мотивним речима будући да је *известилац* изведено од свршеног глагола *известити*. Ипак, као и код лексема на *-лац* и *-тељ*, глаголски вид у многим случајевима не утиче на семантику самих изведеница, па тако у овом случају обе творенице у

³²⁰ Овде би се могло говорити и о суфиксу *-илац* уколико би се као полазни глагол узео чешћи облик *бројати*, а не ређи *бројити*.

својој семантичкој парафрази имају несвршени глагол, односно означавају особе које извештавају о нечему, док је разлика у томе што се *извештач* употребљава у значењу онога ко обавља посао репортера, извештава о различитим догађајима, а *известилац* је данас занимање онога ко по службеној дужности подноси извештаје са различитих састанака, преговора и сл. Слично томе, иако су лексеме *истраживач* и *истражилац* мотивисане глаголима различитог вида (*истраживати* : *истражити*), значење свршености је код лексеме *истражилац* неутралисано будући да означава особу којој је занимање да стално (а не једном) истражује различите злочине, преступе, прекршаје и сл. Разлика је, дакле, у предмету, објекту истраживања, а не у аспектуности.

Што се семантике паронима на *-ач* и *-лац* тиче, на нивоу примарних семантичких реализација у многим случајевима се парњаци разликују по опозицији *живо–неживо*, односно лексеме на *-ач* означавају инструменте или одређене предмете, а лексеме на *-лац* особе (нпр. *давач* – *давалац*, *држач* – *држалац*, *мерач* – *мерилац*, *носач* – *носилац*, *читач* – *читалац*). Код ове групе примера је специфично и то што се у својим секундарним значењима обично обе лексеме односе на особе, односно диференцијација није у опозицији *живо–неживо*, па се паронимија заснива на другим разликама. Код парова *давач* – *давалац* и *држач* – *држалац* лексеме на *-ач* развијају и значење живог вршиоца радње, али оног који радњу у основи обавља као машина, инструмент, аутоматски, без размишљања (*давачи изјава*, *давачи мишљења*; *држачи мандата* и сл.), и притом обично даје, односно држи нешто апстрактно. С друге стране, уз лексеме *давалац* и *држалац* најчешће се везују конкретне лексеме (*давалац*: крви, органа, ткива, коштане сржи; *држалац*: стана, земљишта, паркинг места, кућног љубимца и сл.), мада, наравно, и *давалац* и *држалац* могу ређе давати, односно држати нешто апстрактно (*давалац дозволе*, *давалац услуга*, *давалац пуномоћја*; *држалац тајне* итд.). С друге стране, и код парова *носач* – *носилац* и *читач* – *читалац* референти оба парњака могу бити особе. У првом пару, у случају када обе лексеме означавају човека, разлика је у томе што *носач* увек носи нешто конкретно, обавља физички посао ношења неког терета, док *носилац* увек носи нешто апстрактно (*носилац*: пројекта, напретка, признања, дипломе, ордена, изборне листе итд.). Код другог пара, разлика је и у објекту: *читалац* чита текст, *читач* чита не-текст (бројило, судбину, мисли и сл.), и у начину: *читалац* чита у себи, за себе, док *читач* чита наглас, за друге.³²¹

У осталим паровима имамо различите случајеве. У појединим примерима реч је лексемама које реферишу на особе: *извештач* (репортер) – *известилац* (онај ко подноси извештаје), *примач* (лопте у одбојци) – *прималац* (пошиљке), у пару *издавач* – *издавалац* реч је пре свега о различитим институцијама: *издавач* је обично нека издавачка кућа, док је *издавалац* најчешће неки државни орган, али разлика постоји и када је посреди оно што се издаје: у првом случају реч је најчешће о књигама, часописима и сл., док се у другом обично ради о документима, дозволама и сл. Пар *трагач* – *трагалац* може се саодносити на различите начине: у првом случају се може радити о паронимијском односу животиња (пас) : човек који за нечим трага, док у случају када се обе лексеме односе на човека *трагач* обично трага за нечим конкретним (*трагач*: за благом, за златом, за ратним злочинцима), док *трагалац* у највећем броју примера трага за нечим апстрактним (*трагалац*: за истином, за лепотом, за смислом, за знањем итд.). Такође, лексема *трагач* развила је и инструментално значење *уређај за трагање*, па са лексемом *трагалац* ступа у однос паронимије по принципу *живо–неживо*. Код пара *бројач* – *бројилац* имамо специфичан случај јер је лексема *бројилац*, у процесу десинонимизације, задржала само значење *број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима*, којим ступа у однос паронимије са инструменталним или (врло ретким) агентивним значењем лексеме *бројач*.

³²¹ Лексеме *мерилац* и *мерач* секундарно су у односу синонимије, премда се код лексеме *мерач* значење особе јавља веома ретко.

Сви паронимски парњаци из ове групе, осим *држач – држалац*, представљени су у речницима као прави (не увек потпуни) синоними, што значи да су у парониме (било потпуне било непотпуне) прешли процесом десинонимизације, с тим да је код одређених парова, може се рећи, тај процес до краја (или скоро до краја) завршен (*бројач – бројилац*, *давач – давалац*, *извештач – известилац*, *издавач – издавалац*, *истраживач – истражилац*, *носач – носилац*, *прималац – примач*), док се код осталих синонимија ипак задржала на нивоу секундарних семантичких реализација (*мерач – мерилац*, *трагач – трагалац*, *читач – читалац*). Код парова *ткалац* и *ткач* и *чекач* и *чекалац* реч је и даље примарно о синонимији, док се паронимија јавља код секундарних значења, мада је овде вероватније да ће форме на *-лац* (*ткалац – девет примера у корпусу*; *чекалац – шест*) нестати него да ће се процес десинонимизације наставити. Дакле, можемо закључити да је модел *-ач : -лац* продуктиван када је паронимија посредни, као и да су изведенице са овим суфиксима склоне десинонимизацији.

8.2.3. Однос суфикса *-ач* и *-тељ*. Будући да је о оба суфикса детаљно писано у претходним одељцима, овде нам остаје само да анализирамо специфичности паронимских парњака изведених наведеним суфиксима. У питању су следећи парови:

-ач	-тељ
<i>истраживач</i>	<i>истражитељ</i>
<i>истребљивач</i>	<i>истребитељ</i>
<i>управљач</i>	<i>управитељ</i>
<i>читач</i>	<i>читатељ</i>
<i>*обнављач</i>	<i>*обновитељ</i>
<i>показивач</i>	<i>показатељ</i>
<i>примач</i>	<i>приматељ</i>
<i>снимач</i>	<i>сниматељ</i>

Табела 15: Однос суфикса *-ач* и *-тељ*

Као што се из приложене табеле може видети, код паронимских парњака на *-ач* и *-тељ* можемо говорити и о паровима који имају исту творбену основу (*читач – читатељ*, *примач – приматељ*, *снимач – сниматељ*) и о онима где се поред суфикса разликује и творбена основа, односно где је твореница на *-ач* мотивисана несвршеним, а она на *-тељ* свршеним глаголом (*истраживач – истражитељ*, *истребљивач – истребитељ*, *управљач – управитељ*, *обнављач – обновитељ*, *показивач – показатељ*). Међутим, као и код претходне групе, семантика глаголског вида углавном се није прелила у значење изведеница на *-тељ* (осим, донекле код лексеме *обновитељ*, мада то речници не бележе), па се оне дефинишу преко несвршеног глагола чак и када су мотивисане свршеним: **истребитељ** м = истребљивач *онај који истребљује, уништава*; **управитељ** м 1. *онај који управља, руководи чиме, старешина, шеф, директор*;³²² **обновитељ** *онај који нешто обнавља, препородитељ*; **показатељ** м *оно чиме се показује слика о току, развоју нечега; број, графикон и сл. којим се показује резултат нечега*.³²³

Гледано из угла семантике, у највећем броју примера паронимски парњаци имају различиту архисему која се разликује по опозицији *живо–неживо* (*истребљивач – хемијско*

³²² Мотивација лексеме *управитељ* је данас донекле замагљена будући да се мотивни глагол *управити* (*се*) у савременом језику ретко користи.

³²³ Лексема *истражитељ* се дефинише преко лексеме *иследник* (= *онај који спроводи истрагу, врши ислеђење*), што поново значи да је реч о некоме коме је стално занимање да истражује злочине, односно врши њихову истрагу, а не о једнократно извршеној радњи.

средство : *истребитељ* – особа; *управљач* – инструмент : *управитељ* – особа; *читач* – апарат : *читатељ* – особа; *снимач* – апарат : *сниматељ* – особа, као и синопаронимски пар *обнављач* – *обновитељ*, код којег *обнављач* секундарно може означавати материју која служи за обнављање нечега). Поред тога, архисема паронимских парњака из ове групе може се разликовати по принципу *конкретно–апстрактно* (*показивач* – *показатељ*). Најзад, у мањем броју парова реч је о разлици у оквиру семе објекта, па се тако *истраживач* и *истражитељ* разликују по објекту истраживања (*наука* : *злочини*), док се *примач* и *приматељ* разликују по ономе што се прима (*лопта* : *пошиљка*). Ипак, на првом месту када је овај модел у питању јесте разлика по опозицији *живо–неживо*, што потврђује све израженију тенденцију суфикса *-ач* ка изведеницама са инструменталним значењем.

И код паронимијског модела *-ач* : *-тељ* однос паронимије остварен је процесом десинонимизације. Сви примери осим *истраживач* – *истражитељ* и *показивач* – *показатељ* представљени су у РМС као синоними, у многим случајевима као потпуни: *истребљивач* – *истребитељ*, *обнављач* – *обновитељ*, *примач* – *приматељ*, *снимач* – *сниматељ*, а у неким као непотпуни, односно као синопароними: *управљач* – *управитељ*. Чињеница да је паронимија регистрована у свега два примера говори нам о склоности модела *-ач* : *-тељ* ка десинонимизацији.

8.2.4. Однос суфикса *-ач* и *-(н)ик*. Најпре морамо навести неколико речи о односу међу формантима *-ик* и *-ник* у дериватолошкој литератури. Наиме, разграничењем суфикса *-ик* и *-ник* код именица које означавају особу, будући да су то посебно проблематични примери, бавила са Сања Ђуровић (2007: 405–412). У уводном делу рада, ауторка сумира дотадашње погледе на ову проблематику и наводи да је А. Белић издвајао само суфикс *-ик* и све такве речи покушавао да представи као изведене од придева *-н(и)* и суфикса *-ик*, а исто је поступао и М. Стевановић, који помиње само суфикс *-ик* и све именица настале овим формантом сврстава у *nomina attributi* (Ђуровић 2007: 405–406). Суфиксе *-ик* и *-ник* као посебне форманте издваја С. Бабић, али наводи да нема јасно утврђеног критеријума којим би се разликовала прецизна расподела између ових суфикса јер се постанак многих изведеница може протумачити на два или три начина (према Ђуровић 2007: 406). Даље, у граматици Станојчића и Поповића поступа се слично као код М. Стевановића – издваја се само суфикс *-ик* и све изведенице се сврставају у оне са значењем имаоца особине и носиоца стања (2020: 151), док је код И. Клајна ситуација прилично сложена: аутор издваја оба суфикса (и *-ик* и *-ник*), с тим да истиче да је „опозиција међу њима практично неутралисана у свим изведеницама од придева, као и у онима од именичких основа на *-н*, типа *звоник*” (Клајн 2003: 85), а проблем представља чињеница да су поједине лексеме обрађене под оба суфикса. Због свега наведеног, из практичних разлога смо одлучили да изведенице са *-ик* и *-ник* не одвајамо у посебне табеле како не бисмо из формалних разлога замаглили суштину семантичког односа њихових изведеница са образовањима на *-ач*.

Пошто је о семантици суфикса *-ач* већ било речи, овде ћемо укратко представити творбене и значењске особености суфикса *-ик* и *-ник*. Што се тиче форманта *-ик*, Клајн наводи да већина изведеница њиме творених означава људска бића с мање или више афективним призвуком (нпр. *срећник*, *јадник*, *бедник*, *грешник* и сл.) или особе именоване према одређеним стањима, квалификацијама, односима итд. (нпр. *болесник*, *сродник*, *смртник*, *покојник*, *савременик* и сл.), док је назива за предмете релативно мало (нпр. *златник*, *надгробник*, *пешчаник*, *стакленик*, *забавник* и сл.) (Клајн 2003: 84–86). У оквиру тачке посвећене суфиксу *-ик* Клајн издваја и сложене суфиксе *-аник*, *-еник*, *-беник* и *-овик*. Када је реч о суфиксу *-ник*, Клајн истиче да изведенице од именица означавају у првом реду занимања (попут *благајник*,³²⁴

³²⁴ Лексема *благајник*, као и многе друге које И. Клајн наводи у оквиру тачке посвећене суфиксу *-ник*, могу се тумачити и као изведенице са суфиксом *-ик* (*благајна* → *благајн-ик*). Поред тога, И. Клајн лексему *дописник* тумачи као изведеницу од глагола *дописивати се*, а С. Ђуровић као твореницу од именице *допис*. Оваквих примера је заиста много и тумачење углавном зависи од ставова самих аутора и њима ближе семантичке парафразе.

порезник, надзорник, државник, превозник, погребник и сл.) или различите друге животне улоге (нпр. *љубавник, власник, савезник, поротник* итд.), али додаје да је овај суфикс најпродуктивнији са глаголским основама, при чему су изведенице са значењем човека увек *nomina agentis*, док је изведеница са неживим значењем знатно мање и углавном означавају уређаје, знакове и разне појмове (Клајн 2003: 155–160).

Изведеницама са суфиксом *-ник*, али само оним девербативним, бавила се и М. Киршова, која истиче да творенице овог типа припадају категоријама *nomina agentis* и *nomina instrumenti* или поседују оба значења (1998: 70). Према подацима које даје ауторка, у РМС и РСАНУ забележено је 135 девербатива са суфиксом *-ник*, од којих је 123 назива за лице, шест назива за оруђе и шест двозначних твореница,³²⁵ при чему је готово подједнак број изведен и од свршених и од несвршених глагола, а однос пола-пола постоји и када је у питању конкретна или апстрактна семантика мотивних глаголских лексема (Киршова 1998: 71–75). Када је семантика посредни, највећи број изведеница са *-ник* означава носиоца неког занимања, односно вршиоца неке друштвене функције (попут *посланик, заступник, представник, надзорник* и сл.), затим долазе називи за лица која су склона вршењу неке радње (нпр. *грешник, блудник, досадник, срамотник* итд.), називи припадника званичних и правних институција (*наследник, председник, иследник, посленик* и сл.) и називи за представнике разних социјалних слојева (нпр. *научник, радник, полазник* итд.) (Киршова 1998: 75).

Када је у питању однос међу изведеницама са *-ач* и *-ник*, Н. Маринковић наводи да се, насупротив примерима у којима је семантичка дистрибуција извршена по принципу *активно–пасивно*, односно активни чинилац радње према пасивном примаоцу радње (нпр. *бирач – бираник, заклињач – заклетник* и сл.), јављају и они који „показују сличност реализација и поклапања поља у оквиру модела *nomina agentis* или респективну дистрибуцију значења *nomina agentis* према *nomina instrumenti* (типа *отправљач – отправник*)” (Маринковић 1997: 327).

У нашој грађи јавили су се следећи паронимски парњаци изведени суфиксима *-ач* и *-(н)ик*:

-ач	-(н)ик
<i>забављач</i>	<i>забавник</i>
<i>представљач</i>	<i>представник</i>
<i>проваљивач</i>	<i>провалник</i>
<i>стезач</i>	<i>стезник</i>
<i>уговарач</i>	<i>уговорник</i>
<i>управљач</i>	<i>управник</i>
<i>*уређивач</i>	<i>*уредник</i>

Табела 16: Однос суфикса *-ач* и *-(н)ик*

Као што смо већ напоменули, у многим примерима поставља се питање да ли треба издвојити суфикс *-ик* или *-ник*, а од одговора на ово питање у бројним случајевима зависи и да ли ћемо говорити о истој или различитој творбеној основи у оквиру модела *-ач* : *-(н)ик*. Многе од наведених лексема на *-(н)ик* могле би имати и по две или више семантичких парафраза, а самим тим и творбених интерпретација. На пример, лексему *забавник* И. Клајн обрађује и у оквиру суфикса *-ик* (2003: 86), што значи да је мотивисана придевом *забавни* (што одговара речничкој дефиницији *публикација забавног карактера*), али је помиње и у оквиру суфикса

³²⁵ Према подацима М. Киршове (1998: 72–73), у Вуковом Рјечнику је забележено 39 девербатива са суфиксом *-ник*, од чега 38 означава лице, а само једна инструмент. Вукове лексеме најчешће су творене од свршених глагола, и то већином од оних апстрактне семантика (30 од 39).

-ник (стр. 158), што би значило да је мотивна реч именица *забава*. Лексема *провалник* могла би бити мотивисана и глаголом (*онај који проваљује*) и именицом (*онај који врши провалу*) (Ђуровић 2007: 409). Слично томе, и лексема *уговорник* могла би се парафразирати као *онај који је уговорио нешто*, као *онај који је склопио уговор* или као *уговорна страна*. Ипак, ни значење лексема на *-(н)ик*, као ни изведеница на *-тељ*, у многим случајевима није условљено видом мотивних глагола. Како И. Клајн наводи, „основа свршеног глагола обично служи и за речи у чијој бисмо дефиницији употребили несвршени” (2003: 158), као у примерима *уред-ник* (*онај који уређује*), *управ-ник* (*онај који управља*), *представ-ник* (*онај који представља*) и сл. Дакле, из угла глаголског вида, разлика у творбеној основи међу изведеницама на *-ач* и *-(н)ик* не утиче битно на саму семантику изведеница. Једини изузетак у том смислу представља пар *уговарач – уговорник*, који се разликује на основу опозиције *активно–пасивно* (*онај који нешто уговара : онај који је нешто уговорио, који је склопи уговор*). У осталим случајевима до паронимије је дошло јер су изведенице засновале своју семантику на различитим значењима мотивног глагола (нпр. *проваљивач – провалник, представљач – представник*) или је до односа паронимије дошло процесом десинонимизације, као у примеру *управљач – управник*.

Што се семантике тиче, у овој групи се налазе веома разноврсни примери. У појединим случајевима један пример припада категорији живо, а други неживо (*забављач – забавник, управљач – управник*, као и *уређивач – уредник*, онда када прва лексема означава компјутерски програм за уређивање фотографија, текста и сл.), док у другим паровима или обе лексеме означавају особу (*представљач – представник, проваљивач – провалник, уговарач – уговорник, уређивач – уредник*) или обе означавају нешто неживо (*стезач – стезник*).

8.2.5. Однос суфикса *-ач* и *-ло*. Један број паронимских парова сачињен је од лексема изведених суфиксима *-ач* и *-ло*. Будући да смо у овом поглављу на више места говорили о суфиксу *-ач*, овде ћемо се детаљније осврнути на особености суфикса *-ло*, мада је и о њему већ било речи у претходним поглављима овог рада. Као што смо већ рекли, суфикс *-ло* је поливалентни формант којим се могу градити именице које означавају особе (*блебетало, лупетало, њушкало, пискарало, потуцало*), инструменте (*бројило, помагало, огледало, покривало, прекривало, клепало, бућкало, возило, пловило* итд.), места (*легло, појило*) и апстрактне именице (*бунило, расуло, ругло, видело*) (исп. Штасни 2017а: 347), при чему су његове две основне функције грађење изведеница са значењем *nomina agentis* пејоративног значења (стални или претерани вршилац радње са пејоративном нијансом) и *nomina instrumenti*. Према М. Стевановићу (1950: 184), примарно значење овог суфикса је инструментално, па је пејоративна нијанса коју именице на *-ло* са значењем особа поседују последица управо њиховог настанка посредством категорије *nomina instrumenti*. С друге стране, М. Бабић сматра да пејоративност агентивних именица на *-ло* није садржана у самом суфиксу, већ у значењу мотивних глагола (1967: 90), а нама се чини да и сам суфикс *-ло* ипак има одређену дозу негативне семантике коју у изведеницу уноси и када се не везује за глаголске лексеме пејоративног значења (исп. *цртало, мазало* и сл.), мада је, наравно, приметна и његова тежња за везивањем са глаголима негативног значења (нпр. *пискарало, брбљало, шкрабало* и сл.). Такође, иако већина лингвиста творенице са суфиксом *-ло* у значењу лица сврстава у агентивне именице, готово се сви слажу да су оне ипак концептуално сродније атрибутивним именицама јер се код њих глаголском радњом, у ствари, више обележава нечија квалификација, односно доминантна особина изражена глаголом у основи (нпр. *оклевало, гунђало, блебетало, задевало* и сл.) (исп. М. Бабић 1967: 90; Ћорић 1978: 22, који их назива *nomina agentis pejorativa*; Штасни 2017а: 347–348).

О суфиксу *-ло* писала је и М. Киршова (1998: 122–130). Она такође истиче да именице на *-ло* најстаријег постанка, изведене од глаголских основа, у свим словенским језицима означавају средства за вршење радње, али да у тој творбено-семантичкој категорији, бар када су српски и руски језик у питању, суфикс *-ло* губи своју некадашњу продуктивност (Киршова 1998: 123). Разлоге за губљење продуктивности суфикса *-ло* у категорији *nomina instrumenti*

ауторка види у значајним променама у друштвеном животу, односно, како наводи, „снажан технички напредак је довео до ситуације када су изведенице са суфиксом *-ло* почеле да означавају само најједноставније, примитивне направе, оруђа” (Киршова 1998: 123), а то је оно на шта смо и ми указали у поглављу о архаичним паронимима. Према истраживању ове ауторке, када учествује у грађењу лексема из категорије *nomina instrumenti*, суфикс *-ло* се углавном додаје на основе несвршених дуративних глагола који у већини случајева означавају конкретну, физичку радњу која подразумева физичко деловање на објекат (Киршова 1998: 127).³²⁶ Највећи број инструменталних изведеница на *-ло* према речничким дефиницијама означава једноставне алате, направе (101 од 149 изведеница), мањи део означава нешто сложеније направе (30 од 149), док најмањи проценат укупне грађе чине творенице које означавају сложена направа, машину (нпр. *возило, дизало, летало* и сл.) (Киршова 1998: 127–128).

У вези са односом међу изведеницама са *-ач* и *-ло* М. Киршова истиче да је већина изведеница *nomina instrumenti* у српском језику грађена помоћу ова два суфикса, као и да оба учествују у творби изведеница *nomina agentis*, али додаје да је њихов развој у српском језику ишао у супротним правцима: историјски примарна функција суфикса *-ло* била је инструментална, док је много касније овај суфикс почео да учествује у грађењу стилски маркираних, експресивних изведеница са значењем лица. С друге стране, код творбеног типа девербатива са суфиксом *-ач* семантички развој текао је у супротном правцу: изведенице са суфиксом *-ач* најпре су се јавиле у категорији *nomina agentis* као неутрални називи за лица, док су тек касније почеле да учествују у грађењу назива за инструменте, и то превасходно оне компликованије, за извршавање сложених операција (Киршова 1998: 124–125). Међутим, као што лексеме са суфиксом *-ач* које су се у нашој грађи нашле показују, истовремено поседовање агентивног и инструменталног значења код великог броја изведеница са овим суфиксом довело је до тога да лексеме које означавају особе почињу у савременом српском језику добијати пејоративну ноту, односно почињу означавати некога ко радњу обавља аутоматски, попут машине, без размишљања (*давачи изјава, имачи мишљења, примачи плата, дизачи руку, притискачи тастера* и сл.). Имајући у виду суфикс *-ло*, али и, на пример, страни формант *-(а)тор*, чини нам се да је попримање негативне семантике у значењу лица судбина суфикса којима се граде и агентивне и инструменталне именице.

У нашој грађи забележени су следећи паронимски парњаци изведени суфиксима *-ач* и *-ло*:

-ач	-ло
<i>бројач</i>	<i>бројило</i>
<i>глодач</i>	<i>глодало</i>
<i>појачивач</i>	<i>појачало</i>
<i>*појачавач</i>	<i>*појачало</i>
<i>покривач</i>	<i>покривало</i>
<i>помагач</i>	<i>помагало</i>
<i>цртач</i>	<i>цртало</i>

Табела 17: Однос суфикса *-ач* и *-ло*

Паронимијски модел *-ач* : *-ло* и творбено и семантички је уједначенији од претходног (*-ач* : *-(н)ик*). Наиме, већина изведеница има исту творбену основу, односно одговарајући глагол несвршеног вида. Додатни коментар захтева једино пар *појачивач – појачало*, јер, према

³²⁶ Лексемама са значењем лица М. Киршова се у свом докторату није бавила јер нису у питању неутрални називи за вршиоца радње, већ изразито стилски маркирани и налазе се на периферији књижевног језика.

речима И. Клајна, код лексеме *појачивач* треба говорити о суфиксу *-ивач*, „који се широко употребљава са основама на *-авати* (*појачавати* ↔ *појачивач*)” (2003: 150). То би даље значило да лексема *појачивач* има наспрам себе именицу изведену суфиксом *-ло* од свршеног глагола *појачати*, премда је семантика и ове изведенице заснована на значењу несвршеног глагола *појачавати* – *апарат за појачавање снаге звука*. Исто важи и за синопарониме *појачавач* – *појачало*, где се суфикси додају на творбене основе несвршеног, односно свршеног глагола (*појачавати* : *појачати*). Ове три лексеме – *појачало*, *појачавач* и *појачивач* – одлично илуструју семантичка превирања која се међу њима дешавају. Наиме, иако се и у РМС и у РСЈ лексеме *појачавач* и *појачивач* само упућују на одредницу *појачало*, подаци из електронског корпуса сведоче о томе да односи међу овим лексемама нису тако једноставни. На основу примера употребе из електронског корпуса можемо видети да је лексема *појачивач* развила ново значење – *материја која служи за појачавање нечега* (нпр. *укуса*) – и да се у том значењу доминантно користи, мада има и значење апарата, док се лексема *појачавач* још увек примарно употребљава у значењу *појачало*, премда има и значење материје за појачавање. Како ће се ствари даље одвијати, остаје да видимо. У свим осталим паровима реч је о додавању конкурентних суфикса *-ач* и *-ло* на творбену основу несвршеног глагола.

Када је у питању семантика ових паронимских парова, сви примери се могу поделити у две групе: у првој се налазе примери код којих оба парњака реферишу на неживе ентитете (*бројач* – *бројило*, *појачивач* – *појачало*, *појачавач* – *појачало*, *покривач* – *покривало*), док другу групу чине парови код којих један парњак означава особу, а други инструмент (*глодач* – *глодало*, *помагач* – *помагало*, *цртач* – *цртало*). Наравно, неки од парова могу припадати обема групама, у зависности од посматраних значења, па тако *бројач* – *бројило* могу припадати и другој групи будући да *бројач* секундарно може означавати и човека који броји, као што се и парови *глодач* – *глодало* и *помагач* – *помагало* могу уврстити у прву скупину пошто и *глодач* и *помагач* секундарно могу означавати неживе ентитете.

Код паронимских парова чији се чланови разликују по опозицији *живо–неживо*, суштина диференцијације, свакако, лежи у самој архисеми. Слично бисмо могли речи и за парове код којих један члан означава одређени апарат, а други (хемијску) материју. С друге стране, ситуација је нешто сложенија код парова чија оба члана означавају некакве инструменте (*бројач* – *бројило* и секундарно *глодач* – *глодало*) или предмете (*покривач* – *покривало*). У таквим примерима разлика обично проистиче из семе намене и(ли) изгледа. Тако је *бројач* апарат или апликација за бројање различитих ствари (новца, веб-посета, калорија, пређених километара и сл.), док *бројило* служи за мерење потрошње нечега (обично струје, воде, гаса итд.). Слично томе, *покривач* се најчешће користи за покривање при спавању, док се *покривало* углавном користи за главу. Најзад, *глодач* је сложена машина, док је *глодало* само део машине који служи за глодање.

Чини нам се да би суфикс *-ло* учествовао у много више паронимских парова како са изведеницама на *-ач*, тако и са онима на *-лац*, *-тељ* и *-ник*, да је електронски корпус потврдио све оне изведенице са значењем *nomina agentis pejorativa* које се могу наћи у дескриптивним речницима. У таквим случајевима говорили бисмо о паронимским паровима у оквиру категорија *nomina agentis* : *nomina instrumenti* и *nomina agentis* : *nomina agentis pejorativa*. О томе нам сведоче и застарели паронимски парови попут *држач* – *држало*, *дрндар* – *дрндало*, *дубач* – *дубило*, *причалац* – *причало*, *проповедник* – *проповедало*, *равнало* – *равњач*, *црпало* – *црпач* и сл.

8.2.6. Ређи творбени модели именица мушког рода. У осталим случајевима може се и даље на неки начин говорити о постојању одређених творбених модела у оквиру именица мушког рода, с тим да су они, барем у нашој грађи, потврђени мањим бројем примера.

8.2.6.1. Однос суфикса *-лац* : *-(н)ик* и *-тељ* : *-(н)ик*. Ту су, најпре, паронимски парњаци сачињени од лексема изведених већ описаним суфиксима *-лац* : *-ник* и *-тељ* : *-ник*:

-лац	-ник
<i>будилац</i>	<i>будилник</i>
<i>победилац</i>	<i>победник</i>
<i>бранилац</i>	<i>браник</i>
<i>*преносилац</i>	<i>*преносник</i>

Табела 18: Однос суфикса -лац и -(н)ик

-тељ	-(н)ик
<i>будитељ</i>	<i>будилник</i>
<i>победитељ</i>	<i>победник</i>
<i>бранитељ</i>	<i>браник</i>
<i>уводитељ</i>	<i>уводник</i>

Табела 19: Однос суфикса -тељ и -(н)ик

Као што се из датих табела може видети, у већини примера реч је, са једне стране, о образовањима на *-лац* и *-тељ* и, са друге, о изведеницама на *-(н)ик*, при чему је у прва два примера реч о синонимичним твореницама на *-лац* и *-тељ*, а у трећем о паросинонимима са овим суфиксима због чега на нивоу примарних семантичких реализација можемо заправо говорити о паронимском низу *бранилац – бранитељ – браник*. Што се тиче образовања на *-(н)ик*, и примери у оквиру ове групе представљају проблематичне примере из угла творбе речи, односно стварају проблеме приликом одређивања да ли су у питању пароними који имају исту творбену основу, а различите суфиксе или можемо говорити о различита оба творбена дела. Наиме, лексеме *будилац* и *будитељ* имају творбену основу *буди-*, док је код изведенице *будилник* реч о основинском делу *будил-*, који потиче од радног глаголског придева.³²⁷ Лексему *браник* И. Клајн обрађује у оквиру поглавља посвећеног суфиксу *-ник* (2003: 160), премда би се формално могло говорити и о суфиксу *-ик* будући да глагол *бранити* већ у својој основи садржи сугласник *н*.³²⁸ Такође, лексема *уводник* могла би имати различите творбене парафразе у зависности од значење: уколико бисмо у виду имали примарно значење – *уводни чланак* – могли бисмо говорити о суфиксу *-ик* и творбеној основи мотивног придева *уводни*, док бисмо у случају значења *оно што уводи (пластични уводник, уводник за кабл и сл.)* могли говорити о суфиксу *-ник* и творбеној основи добијеној од глагола *уводити*. Лексема *победник* могла би бити мотивисана и глаголом *победити* и именицом *победа*. Најзад, творбена основа изведеница на *-лац* и *-тељ*, са једне, и оних на *-ник*, са друге стране, увек се формално разликује јер се суфикс *-ник* додаје на инфинитивну основу без крајњег вокала.

Наведени примери су и са семантичке стране разноврсни. У случају парова *будилац/будитељ – будилник*, *бранилац/бранитељ – браник* и *уводитељ – уводник* можемо говорити о опозицији *живо–неживо*, будући да лексеме на *-лац* и *-тељ* реферишу на особе које буде, односно бране, док у је у случају образовања на *-(н)ик* реч о неживим ентитетима који обављају радњу у основи. У случају пара *победилац/победитељ – победник* основна разлика јесте у томе што се образовања на *-лац* и *-тељ* у највећем броју примера јављају у апстрактном контексту, односно онда када је реч о одношењу неке духовне победе, док се *победник* углавном јавља када је реч о победи на неком такмичењу, рату и сл., дакле, када је

³²⁷ И. Клајн наводи да су лексеме *будилник* и *страдалник* једини такви примери (чију основу чини радни глаголски придев), па се не исплати издвајати посебан суфикс *-илник* (2003: 158–159).

³²⁸ И. Клајн у оваквим и сличним примерима са основама на *-н* говори о сажимању тог основинског *н* са истим консонантом из суфикса *-ник* (2003: 155).

реч о конкретној победи. Граница међу овим паронимским парњацима веома је танка и, према подацима из електронског корпуса, реалније је очекивати да ће лексеме *победилац* и *победитељ* прећи у слој застареле лексике, него да ће се уочена дистинкција одржати у систему. Најзад, иако се лексеме *преносилац* и *преносник* често у литератури јављају као пример за парониме, корпус показује да се и именица *преносник* најчешће јавља у значењу *онај који нешто преноси* (*преносник вируса, преносник пантљичаре, преносник маларије, преносник ХИВ-а, преносник еболе, преносник беснила, преносник поруке*), премда је мала разлика у фреквентности овог и значења *оно што нешто преноси*. Ипак, за сада нам се чини да је боље говорити о синопаронимији.

У речницима су само парови *победилац/победитељ – победник* и *преносилац – преносник* представљени као прави синоними (први пар као потпуни), тако да процес десинонимизације у овој групи није толико активан као у претходним моделима, већ врло често можемо говорити о примарним паронимима.

8.2.6.2. Однос суфикса -лац и -тељ са -ич. У вези са суфиксима *-лац* и *-тељ* ваља поменути и њихов однос према суфиксу *-ич*, који је и иначе веома редак: у грађи М. Киршове пронађено је свега седам лексема са значењем особе која врши одређену радњу (*бранич, водич, гнојич, гонич, нагонич, погонич, прогонич*) (1998: 115–116). Наше истраживање потврдило је употребу три лексеме на *-ич*: *бранич, водич* и *гонич*, при чему све три ступају у однос паронимије са одговарајућим образовањима на *-лац*: *бранилац, водилац* и *гонилац*, док у исти однос са изведеницама на *-тељ* ступају само *водителј* и *гонителј* (*водителј : водич* и *гонителј : гонич*) будући да су се лексеме *бранителј* и *бранич* у корпусу показале као синоними:

-лац	-ич
<i>водилац</i>	<i>водич</i>
<i>гонилац</i>	<i>гонич</i>
<i>бранилац</i>	<i>бранич</i>

Табела 20: Однос суфикса *-лац* и *-ич*

-тељ	-ич
<i>водителј</i>	<i>водич</i>
<i>гонителј</i>	<i>гонич</i>

Табела 21: Однос суфикса *-тељ* и *-ич*

Све наведене лексеме означавају особу која врши радњу исказану глаголом у основи, с тим да се разлике пре свега односе на објекат вршења радње. На пример, на нивоу примарних значења, *водилац* води неку званичну књигу, *водителј* води емисију, *водич* води људе при обиласку знаменитих места; *гонилац* и *гонителј* гоне људе, док *гонич* гони робове или стоку. Пар *бранилац – бранич* саодноси се на исти начин као *бранилац – бранителј*, будући да је корпус показао да су лексеме *бранителј* и *бранич* синоними, односно означавају браћење нечег апстрактног, док је код именице *бранилац* пре свега реч о одбрани нечег конкретног. Овај модел није продуктиван јер нема нових образовања на *-ич* у савременом српском језику, тако да је мало вероватно да ће се богатити новим члановима.

3.2.6.3. Однос суфикса -(а)ц : -ач, -ар : -ач и -ар : -(а)ц. Затим, ту су и паронимски парњаци грађени суфиксима *-(а)ц* и *-ач, -ар* и *-ач* и *-ар* и *-(а)ц*. Што се тиче најпре суфикса *-ац*, И. Клајн наводи да је реч о изузетно продуктивном суфиксу који се најчешће везује за именичке и придевске основе, нешто ређе глаголске, а у неколико речи и за бројне (2003: 51). Када је семантика у питању, Клајн истиче да овај суфикс има опште релационо значење, које се код

именичких основа испољава као било каква веза са појмом у основи, код придевских означава носиоца особине означене придевом, док глаголске изведенице са овим суфиксом припадају категоријама *nomina agentis* и *nomina actionis* (Клајн 2003: 51). Изведенице са суфиксом *-ац* које значе лице М. Киршова дели у три семантичке групе: првој групи припадају творенице које означавају професију, односно стално занимање (нпр. *глумац*, *судац*, *ливац*, *писац* и сл.), другу чине изведенице са значењем вршиоца неке радње, при чему вршење те радње није професија вршиоца (нпр. *борац*, *купац*, *примац* итд.),³²⁹ док трећу, најмању групу чине творенице које означавају неку особину или квалитет (нпр. *ходац*, *селац*, *лажац* и сл.) (Киршова 1998: 113–114).³³⁰ Будући да се у огромној већини примера суфикс *-ач* јавља са глаголским основама, и то претежно од несвршених глагола, а суфикс *-ац* у већем броју случајева долази на именичке и придевске основе, не чуди што број истокоренских изведеница у којима су наведени суфикси конкурентни генерално није велики. У одређеним примерима где је однос конкурентности ипак постојао, лексеме на *-ач* и *-ац* су остале синоними (*косач* и *косац*) или је изведеница са суфиксом *-ач* победила у тој конкуренцији (нпр. *армирач* 138 : *армирац* 4; *возац* 0 : *возач* 41.085 и сл.), премда има и случајева где су обе лексеме застареле (*клапац* 1 : *клепач* 0; *црнац* 1 : *црнач* 0 и сл.).

Од бројних лексема са суфиксима *-ач* и *-ац* које Н. Маринковић пореди и међу којима увиђа сличности и разлике (нпр. *крстац* – *крстач*, *дубац* – *дубач*, *јемац* – *јемач*, *покривач* – *покривац*, *оштрац* – *оштрач*, *зачињалац* – *зачињач* итд., в. Маринковић 1997: 325), наша грађа је у савременом језику као паронимске парове потврдила само следеће:

-(а)ц	-ач
<i>продавац</i>	<i>продавач</i>
<i>певац</i>	<i>певач</i>
<i>свирац</i>	<i>свирач</i>
<i>писац</i>	<i>писач</i>

Табела 22: Однос суфикса *-(а)ц* и *-ач*

У питању су, као што се из табеле може видети, творбено идентични, али семантички веома разноврсни примери. Све лексеме изведене су од несвршених глагола додавањем суфикса *-ац* и *-ач*, што значи да је извориште паронимије у самим суфиксима. Што се семантике тиче, у паровима *продавац* – *продавач* и *свирац* – *свирач* референти су особе које обављају исту радњу, с тим је у првом примеру разлика у томе да ли је објекат конкретан или апстрактан, као и да ли је вршиоцу радње то занимање или не: *продавац* се најчешће користи у значењу занимања или, ређе, онога ко у одређеном тренутку продаје нешто конкретно, док се лексема *продавач* све чешће везује за продају нечег апстрактног, односно нечега што иначе није за продају (*продавач магле*, *продавач љубави*, *продавач илузија*, *продавач чуда* и сл.), где поново да изражаја долази све израженија пејоративна семантика суфикса *-ач* када реферише на особе. У другом примеру је пак разлика у томе што *свирач* означава генерално онога који свира неки инструмент, док се лексема *свирац* односи пре свега на оне који свирају неке народне инструменте или на кафанске свираче. У пару *певац* – *певач* разлика је примарно у архисеми, односно у чињеници да лексема *певац* означава животињу (петла), а *певач* човека, с тим да *певац* развија и секундарно значење *онај који лоше пева* (нпр. *да би којекакви певци и стихоклетци имали прилику да сниме ЦД*). Најзад, пар *писац* – *писач* разликује се на основу

³²⁹ И сама Киршова примећује да су границе између прве и друге групе посебно танке и да одређени примери могу припадати обема групама (нпр. *свирац*, *продавац*, *косац* и сл.) (Киршова 1998: 113).

³³⁰ О суфиксу *-(а)ц* в. и Терзић 2003.

опозиције *живо–неживо* будући да суфикс *-ач* у неологизму *писач* реализује своју инструменталну семантику.

Сви парови осим *продавац – продавач* представљају примере за примарне парониме, док је само у случају лексеме *продавац – продавач* реч о разједначавању потпуних синонима. На основу тога можемо констатовати да овај модел није склон десинонимизацији, већ стварању примарне паронимије.

Када је у питању суфикс *-ар*, И. Клајн истиче да је реч о једном од најпродуктивнијих суфикса уопште, па је разумљиво што су се њиме бавили многи истраживачи (нпр. Лескин 1914; Стевановић 1964; Анчић 1966; Бабић 1991; Стакић 1988; Терзић 1999 итд.) (Клајн 2003: 43). Сви истраживачи се слажу да се овај суфикс најчешће додаје на именичке основе, а знатно ређе на глаголске и да у највећем броју изведеница има значење занимања, професије (Клајн 2003: 44; Киршова 1998: 104). М. Киршова додаје и да, када су девербативи у питању, суфикс *-ар* „најчешће бира несвршене глаголе на *-ати*, дуративне, прелазне, а међу њима трансформативне; већина основинских глагола су изведени од именице; глаголи који мотивишу *potina agentis* на *-ар* углавном припадају глаголима конкретне семантике” (Киршова 1998: 107). Што се семантике тиче, И. Клајн наводи веома разуђену класификацију, па тако издваја лексеме које означавају занимања (нпр. *ципелар, чизмар, рибар, месар, млекар, крзнар* итд.), оне које означавају вршиоца тренутне или повремене радње (нпр. *позивар, анкетар, уводничар, записничар, отмицар* итд.), оне које именују лице према хобију (нпр. *планинар, моделар, једриличар* и сл.), начину остваривања зараде (нпр. *надничар, дневничар* итд.), месту становања (нпр. *равничар, салашар, уличар, станар* и сл.), начину живота (*беспосличар, паничар, слободар* итд.), болестима (нпр. *астматичар, реуматичар, склеротичар* и др.), али да се овим суфиксом могу изводити и називи за животиње (нпр. *купусар, балегар, стрвинар, птичар, јазавичар* итд.), предмете (*споменар, адресар, абецедар* итд.) и сл.

Разматрајући однос изведеница са суфиксима *-ар* и *-ач*, И. Грицкат сматра да изведенице са *-ар* означавају лица која се баве струком коју су изабрали или коју им је живот одредио, док оне на *-ач* означавају особе које у одређеном моменту или одређеној ситуацији врше неку радњу (2020: 343). На пример, према њеним речима, *гуслар* је „онај који, захваљујући своме знању, вештини, гусле у одговарајућим приликама и пева уз гусле”, а *гуслач* „онај који се у конкретној ситуацији прихватио гусала, стао да гусле”. Такође, *чешљар* је „онај коме је занат да израђује чешљеве”, а *чешљач* „онај који сада, или привремено, чешља друге, који показује како зна да чешља”, *тесар* је „онај који се бави тесањем као својим занатом”, а *тесач* „онај који уме да теше па је ту и тамо, или сад, пред нашим очима, тиме забављен” (Грицкат 2020: 343). Занимљиво је, такође, да ауторка ову разлику назива „дистинкцијом вишег реда у суфиксалној деривацији” (2020: 343). Разматрајући такође однос међу изведеницама на *-ар* и *-ач*, Н. Маринковић наводи да „већина примера показује разлике у значењу као одраз типа творбе, девербативне, односно деноминативне” (1997: 321). У такве примере спадају, према речима аутора, парови попут *брусар* и *брусач*, *косар* и *косач*, *стругар* и *стругач*, *потрошар* и *потрошач*, где лексема са суфиксом *-ар* означава особу која обавља одређено занимање, док лексема на *-ач* означава онога ко врши одређену радњу, обично не као професију. Поред оваквих примера, где нема поклапања међу значењима изведеница, Н. Маринковић наводи и парове међу којима долази до укрштања семантичких реализација, попут *возар* и *возач*, *чешљар* и *чешљач*, *торбар* и *торбач*, *грабљар* и *грабљач*, *бритвар* и *бритвач* и сл. (1997: 321–322). Дакле, постоје одређени примери код којих се творбене основе формално поклапају, а заправо је реч о односу између једног девербатива (нпр. *косач – онај који коси*) и једног деноминатива (*косар – онај који прави косе*), чиме би се – поред различитих суфикса – могла објаснити и разлика међу изведеницама. Са друге стране, има и примера када су творенице мотивисане истим лексемама, па се значењска разлика може објаснити само преко семантике самих суфикса (уп. *бритвар – онај који израђује или продаје бритве* и

бритвач – берберин, бријач). Нажалост, већи део лексема које Н. Маринковић анализира нису се нашле у нашем истраживању јер неку од лексема из пара или обе не потврђују РСЈ или електронски корпус, што значи да у овим случајевима можемо говорити о архаичним паронимима или архаичним паросинонимима. У савременом језичком тренутку потврђени су следећи паронимски парови творени суфиксима *-ар* и *-ач*:

-ар	-ач
<i>возар</i>	<i>возач</i>
<i>писар</i>	<i>писач</i>
<i>стругар</i>	<i>стругач</i>
<i>штампар</i>	<i>штампач</i>

Табела 23: Однос суфикса *-ар* и *-ач*

Из угла творбе, сви наведени примери настали су на исти начин: додавањем суфикса *-ар* и *-ач* на творбену основу добијену од одговарајућег несвршеног глагола (*возити, писати, стругати* и *штампати*). И у семантичком смислу, ова невелика група прилично је хомогена. У свим примерима осим *возач – возар* суфикси *-ар* и *-ач* творе паронимске парњаке који се разликују по опозицији *живо–неживо*, па тако лексеме *писар, стругар, штампар* означавају особе које се радњом из основинског глагола баве као својим занимањем, док именице *писач, стругач* и *штампач* реферишу на инструменте намењене обављању датих радњи. Паронимски пар *возар – возач* разликује се на основу онога што се вози: *возар* вози кочије или лађу, а *возач* одређено моторно возило. Поред тога, као што смо већ наводили, електронски корпус показује и једну нову разлику међу наведеним парњацима. Наиме, *возар* се све чешће јавља као ознака за шпедитере, који возе како би обавили транспорт нечега, док *возач* означава особу која вози из било којих разлога.

Још једна важна ствар у вези са овим паронимијским моделом јесте да сви паронимски парови који га чине представљају примере потпуних паронима у савременом српском језику. О паровима *писар – писач* и *штампар – штампач* не можемо говорити на основу речника јер одреднице *писач* и *штампач* у њима нису обрађене, лексеме *возар* и *возач* представљене су као паросиноними, док на основу речничких дефиниција није у потпуности јасно да ли су лексеме *стругар* и *стругач* на нивоу примарних семантичких реализација биле синоними или су лексикографи желели да истакну да је *стругар* онај коме је занимање да струже, а *стругач* онај који то само у одређеној прилици ради (уп. *стругар – занатлија који помоћу струга (1) израђује дрвене предмете; радник на стругу (2), токар; радник у стругари : стругач – 1. онај који струже, обрађује нешто стругањем*). У сваком случају, десинонимизација је у оквиру овог модела ретка.

Најзад, ту је и однос међу изведеницама на *-ар* и *-ац*. Од бројних лексема међу којима је Н. Маринковић увидео потпуне или делимичне разлике у значењској структури (нпр. *пећинар – пећинац, писар – писац, старинар – старинац, сушар – сушац, косар – косац* и сл., в. Маринковић 1997: 323–324), у савременом српском језику очувала су се само наредна три паронимска пара:

-ар	-(а)ц
<i>*грађевинар</i>	<i>*грађевинац</i>
<i>писар</i>	<i>писац</i>
<i>старинар</i>	<i>старинац</i>

Табела 24: Однос суфикса *-ар* и *-(а)ц*

Први пар представља пример за синопарониме, што значи да се обе лексеме примарно користе у истом значењу – *радник који се бави подизањем грађевина, градитељ*. Такође, ове лексеме имају исто и секундарно значење: *стручњак за грађевинарство или архитектуру, грађевински инжењер или техничар*, док је разлика у томе што се лексема *грађевинар* не употребљава у значењу *студент грађевинског факултета*, што је значење резервисано искључиво за именицу *грађевинац*. Преостала два пара – *писац – писар* и *старинац – старинар* – представљају примере за потпуне парониме који никада нису били ни у каквом односу синонимије.

Из угла творбе речи, сва три пара се разликују јер у првом случају можемо говорити о именици *грађевина* (*радник који се бави подизањем грађевина*) или *грађевина* (*стручњак за грађевину, тј. грађевинарство*) или о придеву *грађевински* (*грађевински инжењер или техничар; студент грађевинског факултета*), у другом примеру о глаголу *писати*, а у трећем о именици *старина*. У све три изведенице са *-ар* овај суфикс остварује своју функцију означавања имаоца занимања (*грађевинар – радник који се бави подизањем грађевина* или *стручњак за грађевинарство или архитектуру, грађевински инжењер или техничар; писар – особа која преписује и региструје канцеларијске списе (обично у суду, администрацији); старинар – трговац старинама, предметима сачуваним из прошлости; трговац старим, половним стварима*), по чему се и суштински диференцирају од својих парњака на *-ац*, посебно када су у питању лексеме *грађевинац* (*студент грађевинског факултета*) и *старинац* (*онај чији су преци од старине негде насељени, староседелац*). Пар *писар – писац* је нешто специфичнији јер иако можемо рећи да лексема *писац* не мора подразумевати занимање (нпр. *писац ових редова*), суштинска разлика јесте заправо у томе шта се пише: *писар* пише (преписује) различите канцеларијске списе, а *писац* различита књижевна дела, чланке и сл.

8.2.7. Ређи творбени модели именица претежно из категорије *nomina instrumenti*. У паронимске моделе са мањим бројем чланова спадају и паронимски парови изведени суфиксима *-лица* : *-ло*, *-лица* : *-ач*, *-лица* : *-аљка* и *-(и)ло* : *-иљка*. У оквиру ових модела нашле су се готово искључиво лексеме са значењем инструмената, справа, уређаја, направа и сл., па њихова малобројност не чуди с обзиром на чињеницу да се највећи број лексема из категорије *nomina instrumenti* у савременом језику гради суфиксом *-ач* (о којем је већ било речи) и страним формантом *-(а)тор* (о којем ћемо тек говорити). Стога су лексеме са инструменталним значењем већином обрађене под тим суфиксима, често у саоднос са агентивним именицама, као и суфикса *-ло*, који најчешће интерферира управо са формантом *-ач*. Овде нам је само остало да се осврнемо на малобројне лексеме изведене суфиксима *-лица* и *-аљка/-иљка* у конкуренцији са другим суфиксима.³³¹

8.2.7.1. Однос суфикса *-лица* и *-ло*. Када је реч о инструменталном значењу суфикса *-лица*, М. Киршова (1998: 118) наводи да грађа ексцерпирана из РСАНУ и РМС садржи укупно 94 изведенице са овим суфиксом у значењу неког оруђа или направе. Према подацима исте ауторке, творенице са *-лица* у значењу инструмената граде се само од несвршених глагола, већином дуративних, и то углавном прелазних (Киршова 1998: 120). Из угла семантике, око половина означава неку направу, уређај, оруђе и сл. (нпр. *стезалица, врцалица, крутилица* и сл.), једна мања група означава називе делова механизма (нпр. *бректалица, клацкалица, радилица* и сл.), док има доста и изведеница које означавају називе за машине (нпр. *сејалица, косилица, жеталица, грејалица, садилица* и сл.) (Киршова 1998: 120–121). Најзад, у речницима се изведенице са *-лица* у осам случајева наводе као творбени синоними твореница са *-ло*, код 12 лексема са *-лица* као синонимне се наводе изведенице са *-љка*, док је у свега три примера забележен однос творбене синонимије са изведеницама на *-ач* (Киршова 1998: 121). Иако

³³¹ О односу суфикса *-лица* са суфиксима *-ица*, *-ка* и осталим моционим суфиксима биће речи у наставку текста, у одељку посвећеном лексемама женског рода.

Киршова наводи и примере где се изведенице са *-лица* и *-ло* разликују по томе што оне са *-лица* означавају сложенију нараву него творенице са *-ло* (*бушилица – бушило, ваљалица – ваљало, сејалица – сејало, слушалица – слушало*), у лексемама из наше грађе ова опозиција се није одразила пре свега због тога што образовања на *-ло* нису потврђена или у РСЈ и(ли) у електронском корпусу. У нашој грађи забележени су следећи примери за парониме на *-лица* и *-ло*:

-лица	-ло
<i>вешалица</i>	<i>вешала</i>
<i>гlačалица</i>	<i>гlačало</i>
<i>глодалица</i>	<i>глодало</i>

Табела 25: Однос суфикса *-лица* и *-ло*

У сва три наведена примера реч је о паронимским паровима са предметним, тачније инструменталним значењем, изведеним од творбене основе несвршеног глагола. Једина специфичност на коју треба скренути пажњу јесте да се и код лексеме *вешала* ради о суфиксу *-ло*, с тим да се ова лексема јавља само у множинском облику (Клајн 2003: 150). Све представљене лексеме означавају инструменте којима се обавља радња из глаголске основе, с тим да се парњаци међусобно разликују по намени и изгледу, па тако *вешалица* служи са вешање, качење гардеробе, а *вешала* за вешање људи, *гlačалица* је једноставна алатка за гласяње, поравнавање различитих површина (најчешће при зидању, малтерисању и сл.), а *гlačало* означава нараву за гласяње, пеглање ствари, веша, док се лексеме *глодалица* и *глодало* налазе у односу део – целина (*глодалица – алатна машина за обраду равних површина и израду жлебова, прореза, зупчаника, навојних вретена и др. : глодало – ротирајући резни део глодалице с оштрим зупцима или утиснутим ножевима, фреза*), премда се у електронском корпусу лексема *глодалица* све чешће јавља у значењу предмета који деца глођу у периоду док им расту зуби.

Иако можемо рећи да је однос паронимије међу лексемама *гlačалица* и *гlačало* настао десинонимизацијом, велико је питање хоће ли се он и одржати јер се *гlačало* све ређе користи у српском језичком стандарду и осећа се у великој мери кроатизмом. Можемо претпоставити да је до стања затеченог у електронском корпусу, где су ове две лексеме у односу паронимије, дошло због тога што се облик *гlačало* сачувао у неким старијим примерима, док је у новијим он замењен позајмљеницом *пегла*, при чему је *гlačалица*, као облик који је више у духу српског стандарда, развио значење једноставне алатке којом се нешто поравнава. С друге стране, лексеме *вешалица* и *вешала* представљају пример за примарне парониме, засноване на различитим значењима мотивног глагола *вешати* (**1.** *стављати нешто тако да виси. 2.* *одузмати некоме живот стављајући му омчу око врата, извршавати смртну казну над неким на вешалима*), док су лексеме *глодалица* и *глодало* у речницима представљени као паросиноними. У сваком случају, у актуелном језичком тренутку код свих наведених примера, према подацима из електронског корпуса, нема преплитања са синонимијом.

Најзад, и овај паронимијски модел би био знатно бројнији, и био је бројнији у прошлости, да су се сачувале многобројне инструменталне именице на *-ло*, попут *дубилица – дубило, равналица – равнало* и сл.

8.2.7.2. Однос суфикса *-лица* и *-ач*. Када је реч о конкурентности суфикса *-лица* и *-ач*, у нашој грађи забележена су само два таква случаја, и то потпуно различита:

-лица	-ач
<i>грејалица</i>	<i>грејач</i>
<i>спавалица</i>	<i>спавач</i>

Табела 26: Однос суфикса -лица и -ач

Као што се из табеле може видети, у првом случају је реч о инструменталним именицама, а у другом о изведеницама које означавају лица. Оба пара настала су додавањем суфикса на творбену основу добијену од несвршеног глагола, али су у првом случају форманти -лица и -ач искористили своју инструменталну семантику, док је у другом пару активирано њихово агентивно значење. Код пара *грејалица* – *грејач* можемо примарно говорити о разлици заснованој на односу *целина* – *део*, будући да се *грејач* дефинише као део грејалице, али можемо говорити и о томе да, када *грејач* није део грејалице већ посебан апарат, разлика лежи у семи намене: *грејалица* служи за загревање просторија, а *грејач* за грејање различитих ствари (*грејач за флашице, базена, седишта* итд.). Паронимски пар *спавалица* – *спавач* разликује се по томе што *спавалица* обавезно подразумева особу која воли да спава, која дуго спава, док лексема *спавач* нема инхерентну ову сему у свом семском садржају, већ се таква одредба мора експлицирати.

8.2.7.3. Однос суфикса -лица : -аљка и -(и)ло : -иљка. Најзад, што се суфикса -аљка/-иљка тиче, И. Клајн наводи да се -аљка додаје на глаголске основе (претежно на -ати) и значи углавном предмете, једноставне справе, делове уређаја и сл., као у *дуваљка, звиждаљка, махаљка, пиштаљка, (с)казаљка, лежаљка* итд., док су друга значења, као у *нарицаљка, тужаљка, неваљка* и сл., ретка (Клајн 2003: 138). Исто важи и за суфикс -иљка, с тим да се он додаје на глаголске основе од глагола на -ити. Иако, према подацима М. Киршове (1998: 130), суфикс -аљка у категорији *nomina instrumenti* са 100 изведеница заузима друго место, након 149 изведеница са формантом -ло и испред изведеница са -лица (94), чињеница је да лексема њиме изведене нису фреквентне. То констатује и сама ауторка и наводи да половина образовања на -аљка/-иљка (51 од 100) нису у употреби у општекњижевном језику (Киршова 1998: 130). И Киршова, као и Клајн, наводи да је реч о изведеницама са значењем једноставних алатки, оруђа и сл., па управо у томе поново можемо тражити разлог непродуктивности овог суфикса у савременом српском језику, као и нефреквентности постојећих лексема њиме изведених у актуелном тренутку. Чињеница је, наиме, као што смо више пута истакли, да примат у категорији *nomina instrumenti* преузимају суфикси -ач и -(а)тор. М. Киршова наводи још и да се као творбени синоними образовања на -аљка/-иљка најчешће наводе изведенице са -лица, много ређе са -ач или -ло. Будући да су се за своје место у систему углавном изборила образовања на -лица или -ач или су читави парови застарели, у нашој грађи забележена су само три примера у којима су лексема на -иљка у односу паронимије са изведеницама на -(и)ло, као и два у којима можемо говорити о паронимији међу твореницама са формантима -лица и -аљка, с тим да један ипак припада категорији синопаронима.

-(и)ло	-иљка
<i>носила</i> ³³²	<i>носиљка</i>
<i>светило</i>	<i>светиљка</i>
<i>цедило</i>	<i>цедиљка</i>

Табела 27: Однос суфикса -(и)ло и -иљка

³³² Иако И. Клајн (2003) не наводи лексему *носила*, можемо претпоставити да је, као и код изведенице *вешала*, реч о суфиксу -ло и именици која се користи само у множини.

-лица	-аљка
*дувалица	*дуваљка
ходалица	ходаљка

Табела 28: Однос суфикса -лица и -аљка

Сви наведени примери имају, у ширем смислу, инструментално значење, а настали су додавањем разматраних суфикса на основе несвршених глагола, с тим да је мотивни глагол лексема *светило* и *светиљка* данас застарео – *светити* у значењу *светлети* (Клајн 2003: 139). Паронимски парови *носила* – *носиљка*, *цедило* – *цедиљка* и *дувалица* – *дуваљка* (у паронимским значењима) разликују се према намени и изгледу: *носила* служе за преношење болесника, рањеника и погинулих, а *носиљка* за ношење деце и виђенијих личности; *цедило* је обично густа тканина кроз коју се нешто цеди (пре свега млеко), док је *цедиљка* кухињска направа са *избушеним, рупичастим дном за цеђење неке течности (нпр. чаја, супе и сл.)*; *дувалица* је *направа, справа за дување (обично за раширивање ватре, чишћење прашине и сл., а дуваљка секундарно и дечја играчка из које се дувањем гађа или дувачки инструмент, с тим да је овде, према подацима о фреквентности из електронског корпуса, реалније очекивати да ће лексема дувалица изгубити „такмичење” са обликом дуваљка (7: 162), него да ће се ова разлика усталити. Код пара светило – светиљка главна разлика јесте у томе што је светило увек апстрактно (небеско светило, духовно светило, морално светило), док је светиљка најчешће конкретна, мада може бити употребљена и у значењу апстрактног извора светлости. Најзад, код лексема ходалица и ходаљка, премда се облик ходаљка веома ретко користи, суштинска разлика јесте у томе што је ходалица направа помоћу које бебе или старије особе ходају, док је ходаљка заправо део тела помоћу којег се хода, односно нога.*

Поред тога, важно је истаћи да од свих наведених парова само пример *носила* – *носиљка* представља потпуне парониме, док су у свим осталим случајевима евидентна укрштања са синонимијом. Овај паронимијски модел није продуктиван у савременом језичком тренутку јер готово да нема нових инструмената који настају извођењем суфиксима -аљка/-иљка и -ло.

Иако смо у овом одељку покушали да издвојимо најпродуктивније и најбогатије творбене моделе у оквиру којих долази до стварања паронимијске релације када су у питању лексема са значењем лица и инструмената, велики део паронимских парова остао је ван ове творбене анализе јер је реч о појединачним примерима, било да се ради о истој творбеној основи, а различитим суфиксима (нпр. **-лац** : **-ар**: *позивалац* – *позивар*, **-о** : **-ач**: *омот* – *омотач*, **-ац** : **-ко**: *наивац* – *наивко*, **-ац** : **-ник**: *ловац* – *ловник*, **-аш** : **-ник**: *логораш* – *логорник*, **-ан** : **-аш**: *великан* – *великаш*, **-ар** : **-аш**: *крзнар* – *крзнаш*, **-ак** : **-ар**: *божићњак* – *божићњар*, **-ан** : **-ник**: *жупан* – *жупник*, **-(а)к** : **-че**: *одојак* – *одојче* и сл.), било да је у питању евидентно различита основа и различити суфикси (нпр. *записивач* – *записничар*, *дизаличар* – *дизач*, *наметљивац* – *наметник*, *превртач* – *превртљивац*, *станар* – *становник*, *штедиша* – *штедљивац*, *писац* – *пискарало*, *уводител* – *уводничар*, *хвалисавац* – *хвалитељ*, *стрелац* – *стреличар*, *мудрац* – *мудријаш*, *отимач* – *отмичар*, *пешадинац* – *пешак*, *просветар* – *просветитељ* итд.). Дакле, овде је реч о парњацима који несумњиво имају различиту творбену основу и која, самим тим, има великог удела у уношењу различитог значења у семантику чланова паронимског пара, за разлику од модела о којима је до сада било речи, где се о истој или различитој основи могло дискутовати и где њен утицај, без обзира на приступ, није био од пресудне важности. Сама чињеница да паронимских парова који се не могу уклопити ни у једна од издвојених модела сведочи о нерегуларности и непредвидивости паронимијских односа.

8.2.8. Однос међу лексемама женског рода. Када су у питању пароними женског рода, њих је, као што смо у поглављу о граматичким особеностима паронимских лексема истакли, у нашој грађи далеко мање него што је то случај са именицама мушког рода, што значи да су

лексема женског рода знатно мање склоне ступању у однос паронимије или разједначавању синонимних лексема. Један од разлога би могао бити то што је репертоар суфикса за извођење лексема женског рода нешто мањи него када су у питању суфикси за творбу мушког рода, као и то што су суфикси за женски род знатно ређе полифункционални него форманти за мушки род, односно обично је мањи број значења које могу унети у изведеницу, а често је то само значење моције. Други разлог за мањи број паронимских парова женског рода јесте тај што је међу позајмљеницама далеко мање именица женског него мушког рода, а позајмљивање је, као што смо већ више пута показали, једно од главних изворишта за настанак паронима. У грађи коју смо прикупили међу паронимским парњацима женског рода налазе се искључиво лексема домаћег порекла или хибридне творенице.

О неким суфиксима женског рода већ је било речи када смо говорили о инструменталним именицама, а овде ће пре свега бити речи о лексемама које реферишу на особе женског пола или о саодношењу лексема које се односе на жене и инструменте.

8.2.8.1. Однос суфикса *-ица* и *-ка*. Највећи број паронимских парњака женског рода грађен је суфиксима *-ица* и *-ка*. Што се суфикса *-ица* тиче, у питању је, према Р. Бошковићу (1966: 58–59), стари прасловенски суфикс чије су три главне функције моциона, структурална и деминутивна. Изведенице са суфиксом *-ица* настају, према речима С. Бабића (1971: 109), од различитих врста речи и на различите начине, а и сама семантика може бити веома разноврсна: у творену лексему може унети значење умањенице, моције, различитих предмета, назива писама (нпр. *ћирилица*, *латиница*) и сл. Према подацима које дају Р. Бошковић (1936: 46–52) и Б. Ћорић (1982: 20), суфикс *-ица* је у српскохрватском језику, за разлику од осталих јужнословенских и источнословенских језика (где доминира формант *-ка*), главни моциони суфикс. Са друге стране, суфикс *-ка* је најстарији словенски суфикс, а налазимо га и у саставу већ поменутог суфикса *-ица* (према Р. Бошковићу *-ica* = *-i* + *-ka*). У грађи за докторат Б. Ћорића *Моциони суфикси у српскохрватском језику* нашло се близу 800 мовираних фемининума на *-ка*, што је око три пута мање него изведеница на *-ица* (Ћорић 1982: 87). Према речима аутора, суфиксом *-ка* се најчешће граде женска *nomina agentis*, *nomina attributiva*, *nomina nationalia et regionalia* и животињске врсте, при чему је *-ка* основни српскохрватски суфикс у творби *nomina nationalia et regionalia* (етника) (Ћорић 2008: 88). У раду Драгићевић и Утвић (2019), који се бави умножавањем мовираних фемининума на *-(к)иња*, наводи се, између осталог, податак да се у грађи прикупљеној током 2017. године из дневних новина *Данас* и *Новости* и недељника *Време* нашло 207 именица на *-ка*, 172 именице на *-ица* и 135 именица на *-киња*, што значи да је према испитаном узорку суфикс *-ка* најпродуктивнији суфикс у српском језику за грађење мовираних фемининума (Драгићевић и Утвић 2019: 191). Међутим, како се у раду наводи, „најфреквентнија именица у грађи је *представница*, која се појављује чак 2.693 пута, а одмах за њом *председница* – 2.029 пута”, док су међу лексемама на *-ка* најфреквентније следеће: „*министарка* (964), *директорка* (665), *канцеларка* (459), *грађанка* (367)”, на основу чега аутори закључују да „међу мовираним фемининумима доминирају именице на *-ица*, и поред тога што је суфикс *-ка* најпродуктивнији” (Драгићевић и Утвић 2019: 191).

Разматрајући однос међу моционим суфиксима, Б. Ћорић истиче да се они од мушких, између осталог, разликују и по „честим међусобним конкурентним односима: већина моционих суфикса има конкурентне суфиксе” (1982: 9). Реч је, дакле, о различитим суфиксима који се појављују у идентичним творбеним везама и идентичним творбеним значењима. Како Б. Ћорић наводи, међу оваквим изведеницама (нпр. *професорка* и *професорица* или *трговка* и *трговкиња*) семантичке диференцијације нема, што значи да је реч о својеврсној суфиксној синонимији (2008: 9). Ова констатација Б. Ћорића у великој мери важи и данас, како за изведенице са суфиксима *-ица* и *-ка*, тако и за остале моционе лексема. Огромна већина фемининатива на *-ица* и *-ка* који се у РМС и другим речницима дефинишу један преко другог (тј. обично се код једне форме упућује на другу или се међу њима ставља знак једнакости) и данас стоји, под условом да су се обе лексема задржале у систему, у односу потпуне

синонимије, односно код њих се не уочавају никакве семантичке разлике, већ пре свега разлике у фреквентности и територијалној распрострањености. У односу паронимије, у односу на укупан број моционих изведеница са суфиксима *-ица* и *-ка*, у савременом српском језику стоје само следеће лексеме:

-ица	-ка
<i>лекарица</i>	<i>лекарка</i>
<i>ловица</i>	<i>ловка</i>
<i>молитељица</i>	<i>молитељка</i>
<i>секретарица</i>	<i>секретарка</i>
<i>спринтерица</i>	<i>спринтерка</i>
<i>станарица</i>	<i>станарка</i>
<i>црница</i>	<i>црнка</i>
<i>чуvariца</i>	<i>чуварка</i>

Табела 29: Однос суфикса *-ица* и *-ка*

Формално гледано, све лексеме, осим оних из парова *ловица – ловка* и *црница – црнка*, настале су додавањем суфикса *-ица* и *-ка* на одговарајућу лексему мушког рода, што значи да је у питању однос интегралне моције. Код парова *ловица – ловка* и *црница – црнка* није реч о моционој творби јер ове изведенице немају у основи лексему мушког рода, већ су мотивисане директно глаголом, односно придевом, па је тако *ловица животиња (мачка и сл.) која вешто лови*, а *ловка – направа помоћу које се лови*, док је *црница црна земља која обилује хумусом*, а *црнка – женска особа црне косе или пути*.

Семантички посматрано, у једном броју парова обе лексеме означавају особе женског пола које се на различите начине саодносе са појмом у основи: *лекарка – лекарица*, *секретарица – секретарка*, *чуvariца – чуварка*, док у осталим примерима лексеме припадају различитим категоријама: *ловица (животиња) : ловка (направа)*, *молитељица (држава или нека државна служба) : молитељка (женска особа)*, *спринтерица (врста обуће) : спринтерка (женска особа)*, *станарица (птица) : станарка (женска особа)*, *црница (врста земље) : црнка (женска особа)*. Због свега тога нам се чини да су парови *лекарка – лекарица*, *секретарица – секретарка*, *чуvariца – чуварка* прототипичнији пароними од осталих, при чему пар *секретарица – секретарка* има најстабилније место у систему, будући да се лексеме *лекарица* и *чуvariца* све ређе користе.

Лексеме *лекарица – лекарка*, *молитељица – молитељка*, *секретарица – секретарка* и *чуvariца – чуварка* представљене су у консултованим речницима као потпуни синоними, најчешће или тако што су заједно обрађене, у оквиру једног речничког чланка, или тако што се код једне одреднице упућује на другу. То, даље, значи да су наведени парови у однос паронимије ступили захваљујући процесу десинонимизације, који су омогућили не само различити суфикси већ и вишезначност творбених основа у одређеним случајевима, као код *секретарица – секретарка* и *чуvariца – чуварка*.³³³ Процес десинонимизације лексема *молитељица – молитељка* сличан је оном који постоји код парова *молилац – молитељ*, а који се такође заснива на вишезначности глагола *молити* и односу међу именицама *молитва* и

³³³ *Секретарица* се у РСЈ дефинише као *женска особа секретар*; уп. секретар (1), а *секретарка* као *женска особа секретар*; уп. секретар (3). С друге стране, лексема *чувар*, која је у основи именица *чуvariца* и *чуварка*, има значења **1.** *онај који нешто чува*: ноћни ~, ~ парка, ~ зграде и **2.** *онај који брине о одржавању, трајању нечега, бранилац, заштитник*: ~ реда, ~ обичаја, ~ традиције, ~ мира, на којим су ове две лексеме засновале своја паронимична значења.

молба. Код пара *лекарница – лекарка* извориште десинонимизације је по свој прилици у самим суфиксима, јер лексема *лекар* поседује само једно значење, па тако фреквентнији облик – *лекарка* – означава женску особу која се школовала и чији је посао да лечи људе, док је ређи облик искоришћен за именовање особе којој то није занимање, која за то није школована, која је надрилекарка. Међутим, процес десинонимизације није до краја завршен код парова *молитељица – молитељка* и *чуvariца – чуварка*.

С друге стране, код парова *ловица – ловка*, *станарица – станарка* и *црница – црнка* речници бележе однос неправне синонимије, што значи да наведене лексеме нису у својим номиналним значењима синоними, већ до синонимског укрштања долази на нивоу секундарних значења (или примарног и секундарног). Подаци из електронског корпуса показују, међутим, да су се парови *ловица* и *ловка* и *црница* и *црнка* до краја разједначили, док се однос синонимије, додуше веома ретко, може још увек срести код лексема *станарица – станарка*. Никаквих синонимских веза нема једино код пара *спринтерица – спринтерка*, ни у речницима ни у електронском корпусу.

Према томе, на основу увида у целокупну грађу, можемо закључити да су образовања од исте основе са суфиксима *-ица* и *-ка* у највећем броју случајева у односу праве, и то најчешће, потпуне синонимије, али да захваљујући процесу десинонимизације у једном броју примера можемо говорити и о односу паронимије, чешће паросинонимије, али у неким примерима и потпуне.

8.2.8.2. Однос суфикса *-ка* : *-киња* и *-ица* : *-киња*. Још је мањи број паронима грађених суфиксима *-ка* и *-киња* или *-ица* и *-киња*. Према речима Б. Ћорића (1982: 123), суфикс *-киња* је по свом пореклу заправо конглатинат: састављен је од елемената суфикса *-ка* и *-иња* и у славистичкој литератури углавном није разматран засебно већ као варијанта суфикса *-иња*,³³⁴ што аутор не сматра исправним поступком, будући да је формант *-киња* по својим творбеном карактеристикама ближи суфиксу *-ка*, са којим најчешће и стоји у конкурентном облику. За суфикс *-киња* Б. Ћорић наводи још и то да га није било у старословенском језику и да највећу продуктивност има у српскохрватском језику, као и да је све продуктивнији у савременом тренутку (1982: 123). Иако изречена још 1982. године, ова тврдња Б. Ћорића важи и данас и све више потврда добија у виду нових фемининатива наметнутих Законом о родној равноправности, односно о тзв. родно осетљивом језику (*психолошкиња*, *драматуршкиња*, *ђакиња*, *педагошкиња*, *акупресуристичкиња*, *аласкиња* и сл.).³³⁵ У готово свим изведеницама у којима учествује суфикс *-киња* има моциону функцију или генерално учествује у стварању назива за жене тамо где нема облика мушкога рода (в. Ћорић 1982: 10; Клајн 2003: 106) и углавном учествује у тзв. суплетивној моцији (Ћорић 1982: 124). Оно што је за наше истраживање од посебне важности јесте да изведенице са суфиксом *-киња* и у савременом језику у највећем броју случајева стоје у односу синонимије са конкурентним изведеницама на *-ка* и *-ица*. У односу паронимије забележене су једино следеће лексеме:

-ка	-киња
<i>белка</i>	<i>белкиња</i>
<i>ловка</i>	<i>ловкиња</i>
<i>црнка</i>	<i>црнкиња</i>

Табела 30: Однос суфикса *-ка* и *-киња*

³³⁴ И код И. Клајна је обрађен у оквиру суфикса *-иња*, као његова сложена варијанта (в. Клајн 2003: 104–107).

³³⁵ Цветичанин Кнежевић и Латиновић (2019) и С. Савић и др. (2009).

-ица	-киња
<i>ловица</i>	<i>ловкиња</i>
<i>црница</i>	<i>црнкиња</i>

Табела 31: Однос суфикса -ица и -киња

Као што се из табела може видети, реч је о невеликом броју примера, што значи да овај творбени модел није склон паронимизацији. У свим примерима, осим у случају *црнка – црнкиња*, лексеме које чине паронимски пар припадају различитим категоријама: *белка* (животиња) : *белкиња* (женска особа), *ловка* (направа) : *ловкиња* (женска особа), *ловица* (животиња) : *ловкиња* (женска особа), *црница* (врста земље) : *црнкиња* (женска особа). Видимо, дакле, да се у највећем броју случајева лексема која означава особу женског пола саодноси са лексемом која означава животињу или нешто неживо. Због тога најпрототипичнији пример за парониме из ове групе јесте пар *црнка – црнкиња*, где се саодносе две лексеме које означавају женске особе у зависности од тога шта им је црно: коса или кожа.

Ниједан од наведених парова није у речнику представљен као пример за праве синониме, с тим да је однос неправне синонимије регистрован код лексема *ловица – ловкиња* и *црница – црнкиња*. Електронски корпус показује, међутим, да је тај однос престао и да се наведене лексеме у актуелном језичком тренутку могу сматрати потпуним паронимима. Остали парови представљају примере за примарне парониме.

Будући да све лексеме са суфиксом -киња означавају особу женског пола и да наспрам себе имају одговарајућу лексему мушког рода (*белац, ловац, црнац*), то значи да до односа паронимије долази због тога што су суфикси -ка и -ица у датим изведеницама искористили нека од својих значења која нису моциона, а притом су и разматране лексеме мотивисане другим речима у односу на образовања на -киња (*белка – 1. животиња (женка) беле боје длаке или с неким белим обележјем и име таквој животињи (овца, коза, крава, кобила, мачка, куја итд.)*; *ловица – животиња (мачка и сл.) која вешто лови*; *ловка – направа помоћу које се лови*; *црница – црна земља која обилује хумусом, а црнка – женска особа црне косе или пути*).³³⁶

У сваком случају, паронимијски модели -ица : -киња и -ка : -киња нису нарочито богати и продуктивни јер истокоренске изведенице са овим суфиксима најчешће стоје у односу синонимије.

8.2.8.3. Однос суфикса -ица/-ка и -(и)ља. Паронимија се ретко јавља и када је у питању однос међу суфиксима -ица или -ка, са једне, и суфикса -(и)ља, са друге стране. Говорећи о суфиксу -ља и његовим варијантама -иља и -аља, Б. Ћорић наводи да је овај формант познат само јужнословенским језицима и да су се њиме и његовим дериватима одувек градила само женска *nomina agentis* (1982: 147). И. Клајн, међутим, наводи и примере у којима лексеме изведене суфиксом -ља означавају неживе појмове, попут *уобразилја, држалаља, бодља, капља, конопља* и сл. (2003: 154). У електронском корпусу се већина лексема изведених овим суфиксом углавном ретко јавља, односно са веома ниском фреквентношћу, а можемо рећи да овај формант није ни продуктиван у савременом тренутку будући да се њиме не граде нове лексеме (в. нпр. поменути приручник о родно осетљивом језику). У нашој грађи забележена су само три примера у којима се може говорити о паронимији твореница на -(и)ља и одговарајућих лексема на -ица или -ка:

³³⁶ Иако сва образовања на -киња имају заиста наспрам себе одговарајуће именице мушког рода (*белац, ловац и црнац*), неуједначеност речничких дефиниција отежава творбenu интерпретацију ових лексема: *белкиња – женска особа беле расе, ловкиња – женска особа ловац, црнкиња – женска особа црне расе*. Као што се може видети, преко лексеме мушког рода дефинисана је само именица *ловкиња*, док се лексеме *белац и црнац* не јављају у семантичкој парафрази именица *белкиња и црнкиња*, па би се као мотивна могла узети и придевска лексема. О проблему неуједначених дефиниција код моционих именица в. Б. Ћорић 2008: 216–218.

-ица/ка	-(и)ља³³⁷
<i>молитељица/молитељка</i>	<i>молиља</i>
<i>родитељица/родитељка</i>	<i>родиља</i>
<i>тужитељица/тужитељка</i>	<i>тужиља</i>

Табела 32: Однос суфикса -ица и -киња

Из угла творбе, са једне стране имамо моционе именице добијене додавањем суфикса *-ица* и *-ка* на читаву именицу мушког рода изведену суфиксом *-тељ* (*молитељ*, *родитељ*, *тужитељ*), док са друге стране имамо лексеме изведене од одговарајућих глагола и суфикса *-(и)ља* (*молити*, *родити*, *тужити*). О односу између лексема *молитељица* и *молитељка* већ је било речи, а овде ћемо само додати да су парови *родитељица – родитељка* и *тужитељица – тужитељка* примери за потпуне синониме, што и јесте најчешћи случај када је у питању однос између образовања на *-тељица* и *-тељка* (Ристић 1983: 10–11).

Из угла семантике, сви наведени примери диференцирају се на различите начине. Код примера *молитељка – молиља*³³⁸ разлика је у томе што се првом лексемом означава женска особа која упућује молитве Богу, док лексема *молиља* у свих 47 примера забележених у корпусу означава државу која упућује молбе другој држави. У другом примеру образовања на *-ица* и *-ка* означавају женског родитеља, док лексема *родиља* именује особу која рађа. Иако се у већини случајева из ванјезичке стварности ове лексеме односе на исту особу, мајку, то теоријски не мора бити случај, јер детету *родитељица/родитељка* не мора нужно бити жена која га је и родила. Поред тога, лексеме *родитељка/родитељица* чешће се јављају у апстрактном, религијском контексту (*родитељица света*, *родитељка Животодавца Христа*, *родитељка Сина Божијег*, *родитељка обезбожене филозофије*, *родитељка мржње и себичности* и сл.), вероватно због тога што мотивна лексема садржи формант *-тељ*, док је код лексема *родиља* реч о конкретном рађању (*родиља и нероткиња*, *младе и зреле родиље*, *наручи Србима жене родиље* итд.). Најзад, лексеме *тужитељица/тужитељка* доминантно означавају жену којој је занимање да у име државе подноси тужбе суду (*главна тужитељка Хашког трибунала*, *државна тужитељка*, *тужитељка тог суда*, *специјална тужитељка за организовани криминал*, *виша тужитељка*, *републичка јавна тужитељка*), док се *тужиља* најчешће јавља у контексту приватних тужби, односно како би се именовала женска особа којој подношење тужби није занимање (*тужена је у обавези да тужиљу врати на рад*, *захтев тужиље*, *тужени и тужиља*, *жалба тужиље*), премда се, спорадично, јављају и обрнути случајеви.

Примере *молитељица/молитељка – молиља* и *тужитељица/тужитељка – тужиља* речници представљају као потпуне синониме, што значи да су у описане односе ступили процесом десинонимизације, која ни у једном од ових примера није спроведена до краја. С друге стране, код лексема *родиља*, *родитељица* и *родитељка* на основу речничких дефиниција тешко је донети суд о томе да ли лексикографи наведене лексеме сматрају синонимима или не: уп. **родиља** ж она која рађа, доноси плод; **породиља** : **родитељица** ж она која рађа, женка; **жена родитељ**, **мајка**, **мати** : **родитељка** ж жена родитељ, мајка, мати. На основу овако датих дефиниција делује као да се лексема *родитељица* својим семантичким садржајем налази између именица *родиља* и *родитељка*.

³³⁷ Због теоријске неусаглашености око питања да ли *-и-* у оваквим примерима припада основи или суфиксу, одлучили смо да га ставимо у заграду.

³³⁸ Лексема *молитељица* стоји између ове две лексеме: својим примарним значењем стоји у односу синонимије са лексемом *молиља*, а секундарним са лексемом *молитељка*, што значи да са лексемом *молиља* остварује однос *синопаронимије*, а са лексемом *молитељка – паросинонимије*.

На основу свега што је до сада речено, видимо да је у питању паронимијски модел који није нарочито продуктиван и богат и који је склон десинонимизацији.

8.2.8.4. Однос суфикса *-(и)лица* и *-(и)ља*. У нешто више примера суфикс *-(и)ља* ступа у однос паронимије са лексемама изведеним суфиксом *-лица*, о којем је већ било речи. У овим примерима до саодношења долази међу лексемама од којих једна, она деривирана суфиксом *-лица*, означава инструмент, а друга – изведена суфиксом *-(и)ља* – особу женског пола која врши радњу исказану глаголом у основи (осим примера *носилица* – *носиља*, који се односи на животиње). Када су посредни паронимски модели са *-лица* и *-(и)ља*, у нашој грађи забележени су следећи примери:

<i>-(и)лица</i>	<i>-(и)ља</i>
<i>водилица</i>	<i>водиља</i>
<i>музилица</i>	<i>музиља</i>
<i>*носилица</i>	<i>*носиља</i>
<i>предлица</i>	<i>предиља</i>
<i>тужилица</i>	<i>тужиља</i>

Табела 33: Однос суфикса *-(и)лица* и *-(и)ља*

Примери из овог паронимијског модела семантички су веома разноврсни. У паровима *музилица* – *музиља* и *предлица* – *предиља* једна лексема (она на *-(и)лица*) означава инструмент, а друга (на *-(и)ља*) означава жену, што значи да се ови парњаци разликују по опозицији *живо–неживо*. Пар *водилица* – *водиља* разликује се, са друге стране, по принципу *конкретно–апстрактно* будући да лексема *водилица* означава *машински елемент који служи као стаза за вођење другог елемента по њој или око ње*, а лексема *водиља* нешто апстрактно што води, на пример, кроз живот (идеја, мисао и сл.). Сложенију ситуацију имамо у примеру *носилица* – *носиља*, где су лексеме у примарним значењима синоними и односе се на *кокош или неку другу домаћу пернату животињу која редовно носи јаја*. Секундарно, међутим, ступају у однос паронимије на различите начине, у зависности од значења која се пореде, будући да лексема *носилица* може имати и значења **2.** *жена носилац (2) (носилица ордена Светог Саве, Милка Форџан; достојна носилица Нобелове награде за књижевност)*. **3.** *ир. она која нешто има, поседује*; уп. *носити (3) (поносне носилице силикона, носилице савршених тела)* и **4.** *направа за ношење беба*, а лексема *носиља*, поред основног, још и значење *она која је трудна, која је у другом стању*: *носиља ембриона*. То, даље, значи да се ове две лексеме, од значења до значења, могу разликовати по принципу *живо–неживо, особа–животиња*, у зависности од тога шта се носи и сл. Посебно занимљив пример представљају лексеме *тужилица* и *тужиља*. Наиме, ове две лексеме мотивисане су хомонимичним глаголима *тужити*, прва оним у значењу *бити тужан, осећати тугу, жалити за неким или због нечега, туговати, патити*, а друга оним који означава подношење тужбе. Будући да између ова два значења нема семантичке везе, рекло би се да ни *тужилица* и *тужиља* нису пароними. Међутим, ситуацију компликује лексема *тужба*, чије је примарно значење *писмена представка (обично суду) као средство заштите закона или свога права*, а једно од секундарних *тужење, кукњава*, као и чињеница да лексеми *тужилица*, коју електронски корпус потврђује само у значењу *она која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарикача*, РМС и РСЈ примарно упућују на лексеми *тужиља*, што значи да је у савременом језику дошло до десинонимизације наведених лексема.

Сви наведени примери мотивисани су одговарајућим глаголима несвршеног вида, при чему су на творбену основу у већини случајева додати суфикси *-лица* и *-ља*, док се о проширеним варијантама *-илица* и *-иља* може говорити тамо где није реч о глаголима на *-ити*: *мусти* – *музилица* и *музиља* и *прести* – *предлица* и *предиља*. Пошто у свим примерима можемо говорити о истој творбеној основи, ако изузмемо пример *тужилица* и *тужиља*,

можемо закључити да паронимија у овим случајевима настаје због активирања инструменталне значења суфикса *-лица*, који – као и суфикс *-(и)ља* – у свом семантичком репертоару поседује и агентивну функцију.

Процес разједначавања довео је до стварања паронимије код парова *водилица – водиља*, *тужилица – тужиља*, али је активан и у пару *носилица – носилља*, иако су њихова примарна значења још увек у односу синонимије. С друге стране, парови *музилица – музиља* и *предилица – предилља* илуструју примарну паронимију, будући да ове лексеме никада нису биле нити су сада у односу синонимије.

Ова група примера, као и она која следи, потврђује закључак Б. Ђорића да *nomina agentis* женског рода на *-лица* нису продуктивне у савременом језику, али да је овај формант врло продуктиван у категорији *nomina instrumenti* (*бушилица, чачкалица, мазалица, трзалица, вешалица*), као и за грађење именица оба пола, попут *луталица, сањалица, бубалица, скиталица* итд. (1978: 29). Чини нам се да управо због те инструменталне семантике лексеме из групе *nomina agentis* са суфиксом *-лица* све чешће добијају негативну, ирониичну конотацију, што значи да овај суфикс показује исте тенденције као и формант *-ач* (исп. *носилица силикона, носилице савршених тела* и сл.).

8.2.8.5. Однос суфикса *-лица* и *-ица/-ка*. Када је у питању однос паронимије међу лексемама изведеним суфиксом *-лица*, са једне, и суфиксима *-ица* или *-ка*, са друге стране, у нашој грађи забележени су следећи примери:

<i>-лица</i>	<i>-ица/-ка</i>
<i>пењалица</i>	<i>пењачица</i>
<i>слушалица</i>	<i>слушатељка</i>
<i>хранилица</i>	<i>хранитељка/хранитељица</i>
<i>чистилица</i>	<i>чистачица</i>
<i>шеталица</i>	<i>шетачица</i>

Табела 34: Однос суфикса *-лица* и *-(и)ља*

Наравно, овде се осим суфикса разликују и творбене основе јер се суфикси *-ица* и *-ка* додају на одговарајуће именице мушког рода изведене суфиксима *-ач* или *-тељ*, док су лексеме на *-лица*, синхронички посматрано, мотивисане глаголима несвршеног вида. Међутим, будући да се лексема *пењачица* у електронском корпусу најчешће јавља да значи биљку која се пење, пуже уза зид и сл., што значи да је то њена доминантна употреба у савременом језику, исправније би било у том случају говорити о суфиксу *-ачица*.³³⁹ Такође, лексема *хранитељка* се у речницима дефинише и као *жена хранитељ* и као *она која храни, отхрањује некога*, дакле, и преко именице и преко глагола, где поново видимо неуједначеност када је у питању дефинисање моционих именица у речницима. На исти начин могле би се парафразирати и све остале лексеме, па бисмо могли говорити и о суфиксима *-ица* и *-ка* и о суфиксима *-ачица*, *-тељка* и *-тељица*.

Из угла семантике, све изведенице са суфиксом *-лица* означавају одређени апарат или нараву којом се врши радња исказана глаголом у основу, док именице са суфиксима *-ица* и *-ка*, осим у примеру *пењачица*, примарно означавају вршиоца радње женског пола, што значи да се лексеме из ове категорије разликују по опозицији *живо–неживо*.

³³⁹ О суфиксу *-ачица* говори и М. Кишова (1998: 137–138), која о га издваја онда када изведеница има инструментално значење. У њеној грађи нашло се 12 таквих изведеница, а занимљив је и податак да код Вука сви девербативи на *-ачица* имају само једно значење – значење женске особе.

Што се тиче преплитања са синонимијом, оно је забележено у примерима *пењалица – пењачица* и *хранилица – хранитељица/хранитељка*, док је у осталим примерима реч о потпуној паронимији. С обзиром на све наведено, можемо закључити да и ова група изведеница показује тенденцију суфикса *-лица* ка образовању изведеница са инструменталним значењем и десинонимизацији у односу на лексема са агентивном семантиком.

Као и код лексема мушког и средњег рода, и код именица женског рода са значењем лица и инструмената велики број паронимских парњака излази из оквира издвојених модела, било да је реч о различитим суфиксима који се додају на исту творбену основу (нпр. *равналица – равњача*, *дојиља – дојкиња*, *музиља – музара*, *тужилица – тужаљка* и сл.), било да су оба творбена дела различита (нпр. *грабљивица – грабилица*, *певаљка – певачица*, *робијашица – робиња/ропкиња*, *читатељка – читачица* и сл.).

8.2.9. Именице са локативним значењем. Када су у питању лексема са локативним значењем, у оквиру ове групе изведеница издвојили смо три продуктивна модела.

8.2.9.1. Однос суфикса *-иште/-лиште* и *-ница/-аоница/-ионица*. Први и најпродуктивнији јесте онај који садржи именице изведене суфиксима *-иште* и *-лиште*, са једне, *-ница*, *-аоница* или *-ионица*, са друге стране. Што се суфикса *-иште* и његове варијанте *-лиште* тиче, М. Киршова (1999: 12–35) истиче да је у питању суфикс који је и у прошлости и данас веома продуктиван, посебно када је у питању грађење месних именица, иако у твореницу може уносити и аугментативно-пејоративно или, ретко, инструментално значење. Ауторка даље истиче да структурно-граматичку анализу именица на *-иште* истраживачи врше на различите начине, али да неслагања готово да нема када је посреди семантичко-лексиколошка анализа овог типа изведеница (Киршова 1999: 16). Она из угла семантике изведеница са суфиксом *-иште* издваја три групе: 1) именице са значењем места где се нешто налази (врши) или се налазило (вршило) раније; 2) именице које означавају називе оруђа, обично називи за дршке (нпр. *секириште*, *косиште*) и 3) именице које имају аугментативно-пејоративно значење (Киршова 1999: 16–18). Будући да у наш докторат нису ушле аугментативне именице, а да инструменталне са суфиксом *-иште* нису забележене међу паронимијским лексемама, посебан фокус ћемо ставити на локативне именице изведене овим формантом. Њих М. Киршова дели у четири семантичке скупине: 1) именице које значе место где се раније налазио неки објекат (зграда, грађевина и сл.); 2) именице које значе место засејано или засађено неком пољопривредном биљком;³⁴⁰ 3) именице које значе место где се нешто налази и 4) именице које значе место радње (тј. место где се нешто дешава) (1999: 16–18). Према нашем увиду у паронимијску лексику са локативном семантиком, највећи број лексема са суфиксом *-иште* које ступају у однос паронимије са лексемама на *-ница* (*-аоница* и *-ионица*) припада управо четвртој групи коју је М. Киршова издвојила.

Када су у питању творбени типови именица на *-иште*, Киршова издваја следеће: деноминативи са суфиксом *-иште* (или варијантом *-овиште*), девербативи са суфиксом *-иште* (или варијантом *-лиште*) и прелазни тип – образовања на *-иште* која имају и по две мотивације или нејасну творбену структуру (1999: 19) и додаје да се приликом одређивања творбене структуре девербатива на *-лиште* поставља питање да ли тематски вокали *a* и *i* припадају творбеној основи или суфиксу. Како не бисмо у посебне паронимијске моделе издвајали суфиксе *-алиште* и *-илиште* и тиме замаглили слику саодноса са суфиксом *-ница* (*-аоница*, *-ионица*), одлучили смо се да тематски вокал посматрамо као део творбене основе, односно да у свим примерима говоримо о суфиксу *-(л)иште*. Исти проблем постоји и у вези са проширеним варијантама суфикса *-ница*: *-аоница* и *-ионица*. М. Киршова сматра да би најисправније било

³⁴⁰ Занимљиво је запажање М. Киршове да се суфиксом *-иште* граде називи за „отворена, обично доста велика по заузетој површини места (земљишта, њиве итд.) на којима се гаје житарице, крмне, техничке, повртарске биљке, ређе неке друге пољопривредне културе [...] за разлику од култура са јагодастим плодовима и воћака које се гаје у вртovima” (1999: 17), за која су специјализована образовања са суфиксима *-ик*, *-ак* (*-њак*).

говорити управо о суфиксима *-аоница* и *-ионица* будући да се веза са радним глаголским придевом више не осећа јер изведенице са овим формантима означавају место, просторију где се нека радња обавља (радионица, фабрика, спортска дворана и сл.), односно место где се врши, траје нака радња (1999: 50–51). Поново, како овај продуктивни паронимијски модел не бисмо додатно уситњавали, одлучили смо се да суфикс *-ница* представимо заједно са његовим проширеним варијантама *-аоница* и *-ионица*, јер, уосталом, питање да ли тематски вокал припада основи или суфиксу не утиче на суштину стварања паронимијског односа међу лексемама. У нашој грађи нашли су се следећи примери за овај паронимијски однос:

<i>-ишите/-лишите</i>	<i>-ница/-аоница/-ионица</i>
<i>вежбалишите</i>	<i>вежбаоница</i>
<i>зборишите</i>	<i>зборница</i>
<i>игралишите</i>	<i>играоница</i>
<i>купалишите</i>	<i>купаоница</i>
<i>ложјишите</i>	<i>ложјионица</i>
<i>мучилишите</i>	<i>мучионица</i>
<i>скакалишите</i>	<i>скакаоница</i>
<i>судилишите/судишите</i>	<i>судница</i>
<i>чекалишите</i>	<i>чекаоница</i>

Табела 35: Однос суфикса *-ишите/-лишите* и *-ница/-аоница/-ионица*

Као што се из табеле може видети, већина лексема из ове групе изведена је проширеним суфиксима *-лишите*, са једне, односно *-аоница* и *-ионица*, са друге стране, или суфиксом *-оница* ако тематски вокал уврстимо у део основе. Код мањег броја парова реч је о односу међу суфиксима *-ишите* и *-ница*: *зборишите* – *зборница*, *судишите* – *судница*, док код пара *ложјишите* – *ложјионица* имамо саоднос суфикса *-ишите* и *-(и)оница*. Када су у питању мотивне речи, већина лексема мотивисана је одговарајућим глаголима несвршеног вида (*вежбати*, *играти*, *купати* (*се*), *ложити*, *мучити*, *скакати*, *чекати*), док би лексеме *зборишите* – *зборница* и *судишите/судишите* – *судница* могле имати и другачију мотивацију. Лексему *зборишите* лингвисти различито тумаче: М. Храсте сматра да је ова лексема такође девербатив, док је О. Колман разматра као деноминатив, а слично је и са лексемом *судишите* (Киршова 1999: 29–30). У речничким дефиницијама се као мотивне речи наводе различите лексеме, што само додатно отежава њихову творбену анализу: *зборишите* – *место на коме се држи збор, зборно место, место састанка, састајалишите*; *судишите* – *место суђења, судишите*; *судишите* – **1.** *место, просторија где се суди, где суд заседа*. Док се код лексема *судишите* и *судишите* и глагол и именица могу прихватити као мотивне речи, код лексеме *зборишите* је боље говорити о извођењу од именице *збор*, будући да глагол *зборити* у овом значењу није потврђен ни у РСМ ни у РСЈ, већ искључиво у значењу *говорити*. Исто ово важи и за лексеме *зборница* и *судница*.

Семантички посматрано, већина паронимских парњака из ове групе разликује се по опозицији *отворено–затворено*, при чему изведенице са *-(л)ишите* означавају отворена места на којима се нека радња обавља, док у случају изведеница на *-ница/-аоница/-ионица* можемо говорити о затвореним местима, односно просторијама у којима се иста радња врши. Такође, образовања са суфиксом *-(л)ишите* могли бисмо посматрати и као лексеме са општијом семантиком будући да се могу схватити као било каква места на којима се одређена радња обавља (*вежбалишите* – *место где се изводе вежбе*, *игралишите* – *место где се игра*, *мучилишите* – *место за мучење* и сл.), па би тако образовања на *-ница/-аоница/-ионица* била посматрана као лексеме са ужом семантиком и представљала би конкретну врсту места на

којима се дата радња врши. О могућности такве интерпретације сведоче нам и лексеме употребљене у самим дефиницијама: образовања на *-(л)иште* добила су као хипероним лексему *место*, док су оне на *-ница/-аоница/-ионица* добиле именицу *просторија*, а просторија је свакако врста места. Семантички специфичније примере представљају парови *скакалиште* – *скакаоница* и *ложиште* – *ложioniца*. У првом пару лексема *скакалиште* се дефинише као *место за спортско скакање*, док се *скакаоница* у РМС објашњава као *нарочити уређај који служи за одбацавање при скоку скијама и омогућује да скок буде што виши и дужи*, а у РСЈ као **а.** *нарочито уређено место и посебно конструисан спортски објекат за извођење скијашких скокова* и **б.** *водоравно подигнута увис даска или на други начин уређено место за скакање у воду (забавно-рекреативно или спортско)*. Разлика, дакле, није у томе да ли је реч о отвореном или затвореном месту намењеном за скакање, већ у томе што *скакаоница* може бити и некакав уређај, односно даска за скакање, а не било какво место предвиђено за скокове. Поред тога, примери из електронског корпуса нам показују да су *скакалиште* и *скакаоница* намењени различитим врстама спортова: *скакалиште* се најчешће јавља у вези са скоком у даљ или скоком у вис, док је *скакаоница* намењена пре свега ски-скоковима и скоковима у воду. Код пара *ложиште* – *ложioniца* разлика је у томе што *ложioniца* представља просторију у којој се ложи, у којој су пећи за ложење, док је *ложиште* место у самој пећи на коме се ложи.

Важно је напоменути још и то да парови из ове групе представљају примере за примарне парониме, што значи да су као такви забележени и у консултованим речницима и да нису настали процесом десинонимизације. Такође, сви примери из ове групе спадају у потпуне парониме јер нема укрштања са синонимском релацијом.

8.2.9.2. Однос суфикса *-(л)иште* и *-(н)ик*. Иако М. Киршова суфикс *-ик* и његове варијанте сврстава у поглавље о непродуктивним и нерегуларним помина loci, у нашој грађи се као значајан издвојио управо паронимијски модел у којем су, са једне стране, суфикс *-иште* (ређе *-лиште*), а са друге – суфикс *-(н)ик*. Као и код осталих изведеница са *-(н)ик*, у многим случајевима је тешко одредити да ли је реч о суфиксу *-ик* или *-ник*, а у литератури за бројне примере постоје различите интерпретације. На пример, М. Киршова лексему *рудник* објашњава као *рудн-ик* (од *рудни*), док се нама чини да је, на основу семантичке парафразе *место где се вади руда*, из угла синхроније боље говорити о форманту *-ник*. Такође, И. Клајн (2003: 158) код лексеме *степеник* говори о суфиксу *-ник* (дакле, *степе-ник*), иако код лексема *степеница* (стр. 162) и *степениште* (стр. 126) говори о суфиксима *-ица*, односно *-иште* (дакле, *степен-ица* и *степен-иште*). Нама се прихватљивијим чини да и у случају лексеме *степеник* треба говорити о творбеној основи *степен-* и суфиксу *-ик*. Због свих наведених и сличних формалних потешкоћа и неуједначености, одлучили смо се да локативне именица на *-ик* и *-ник* у саодносу са *-иште* и *-лиште* представимо заједно:

<i>-(л)иште</i>	<i>-(н)ик</i>
<i>зимовалиште</i>	<i>зимовник</i>
<i>извориште</i>	<i>изворник</i>
<i>расадиште</i>	<i>расадник</i>
<i>рудиште</i>	<i>рудник</i>
<i>степениште</i>	<i>степеник</i>

Табела 36: Однос суфикса *-(л)иште* и *-(н)ик*

И у оквиру овог паронимијског модела постоје, дакле, проблеми при формалном одређивању мотивне речи, творбене основе и самог суфикса. Као што смо већ рекли, *зимовалиште* се може тумачити као *место где се зимује* или као *место где се борави зими*, а

од приступа зависи да ли ћемо говорити о творбеној основи *зимова-лиште* и суфиксу *-лиште* или ћемо ову лексему рашчланити као *зим-овалиште*. Такође, *извориште* се у речницима дефинише преко именице *извор*: *место, околина извора код текућих вода*, што би значило да ову лексему треба сматрати десупстантивом, премда се она може парафразирати и као *место на којем извире вода*, па бисмо могли говорити и о девербативу. О проблемима приликом творбеног рашчлањивања лексема *рудник* и *степеник* већ је било речи у претходном одељку, а овде ћемо само још додати да би лексеме *расадиште* и *расадник* најбоље било изводити из лексеме *расад*, која се и јавља у њиховим речничким дефиницијама: *место, земљиште где се гаји расад*. У сваком случају, без обзира на наведене проблеме и неусаглашености, можемо рећи да овај модел чине лексеме са истом творбеном осномом и различитим суфиксима и да је извориште паронимског односа свакако у самим суфиксима.

Када је семантика изведеница из ове скупине посреди, реч је о врло неуједначеним, односно значењски разноврсним примерима. Поједностављено говорећи, *зимовалиште* је место намењено зимовању људи, док је *зимовник* предвиђен пре свега за чамце или стоку, из *изворишта* извире вода, а из *изворника* оригинални подаци, *расадиште* је место одакле се шире, „расађују” бактерије или какве апстракције, попут идеја, културе, духа и сл., док се у *расаднику* расађују примарно биљке; *рудник* је место где се активно вади руда, док *рудниште* може означавати и напуштено место где се она некада експлоатисала, и, најзад, однос између лексема *степеник* и *степениште* базира се на принципу *део–целина*, будући да је *степениште* место где се налазе степенице, односно степеници. Као што се из ове поједностављене парафразе може закључити, немогуће је пронаћи једну заједничку опозицију по којој би се сви наведени парови разликовали.

За овај издвојени модел неопходно је истаћи и то да су сви парови, осим *степеник – степениште*, у савременом српском језику у односу паросинонимије, што значи да су им примарна значења у односу паронимије, али да код секундарних семантичких реализација има и стварања синонимских веза. Овај податак нимало не изненађује ако се има у виду да је највећи број ових лексема у актуелни однос ступио деловањем процеса десинонимизације који још увек није извршен до краја.

3.2.9.3. Однос суфикса *-иште* и *-лиште*. Најзад, једну мању групу паронимских парова чине и лексеме код којих основици суфикс *-иште* стоји у односу паронимије са својом проширеном варијантом *-лиште*. У питању су следеће лексеме:

<i>-лиште</i>	<i>-иште</i>
<i>гледалиште</i>	<i>гедиште</i>
<i>клизалиште</i>	<i>клизиште</i>
<i>одмаралиште</i>	<i>одмориште</i>

Табела 37: Однос суфикса *-лиште* и *-иште*

О истој творбеној основи а различитим суфиксима можемо говорити само у случају првог пара, док би у преостала два примера тачније било говорити о различитим творбеним основама и различитим суфиксалним морфемама. Наиме, први пар мотивисан је несвршеним глаголом *гледати*, на чију је основу у првом случају додат суфикс *-лиште*, који је варијанта основног суфикса *-иште*, а којим је творена друга изведеница. Управо је због тога овај пример посебно занимљив јер разлику у значењу уносе варијанте једног истог суфикса, премда се у литератури може срести став да се суфикс *-лиште* по својим функцијама не разликује од суфикса *-иште*, већ се *-иште* додаје на основе које се завршавају на сугласник или сонант, а *-лиште* на самогласник, као и да се то добро види на примеру образовања од истог корена (Киршова 1999: 26). Иако већина примера потврђује ово тврђење, пар *гедиште – гледалиште*

показује ипак и семантичке разлике, при чему је основна разлика у томе што *гледалиште* означава конкретно место са којег се нешто гледа, посматра, док је *гедиште* пре свега апстрактно место са кога се нешто резонује, схвата, просуђује.³⁴¹

У случају преостала два пара са формалне стране можемо говорити о различитим творбеним основама, односно мотивним речима (*клизати* : *клизити* и *одмарати (се)* : *одморити (се)/одмор*). Поставља се, међутим, питање да ли ове разлике у основинском делу изведеница утичу на стварање паронимијског односа. Док би у првом примеру, на основу дефиниција, одговор могао бити потврдан (*клизалиште* – *терен прекривен ледом уређен за клизање на клизаљкама* : *клизиште* – *место с кога земља клизи, одрођава се*), код другог пара је ситуација нешто сложенија будући да се обе лексеме дефинишу преко именице *одмор* (*одмаралиште* – *зграда или насеље намењено и уређено за одмор, опоравак (обично већег броја лица)* : *одмориште* – *место, простор одређен за одмор, краће задржавање ради предаха*). Ипак, разлика у виду мотивног глагола могла би објаснити због чега је лексема *одмаралиште* развила значење места на којем се дуже борави (*одмарати (се)*), а именица *одмориште*, изведена од свршеног глагола *одморити (се)*, место предвиђено за краће задржавање.

Лексеме из ове групе представљају примере за потпуне парониме, и то примарне, што значи да у овај однос нису ступиле разједначавањем својих значења.

Велики део паронимских парова са локативним значењем такође спада у појединачна и ретка образовања, као што је то био случај и код лексема са значењем лица мушког и женског пола и код именица са значењем инструмената и генерално неживих ентитета, па тако имамо парове са суфиксима о којима до сада није било речи јер не образују посебне моделе: *ковачница* – *ковница*, *пивара* – *пивница*, *стрелиште* – *стрељана*, *солара* – *солана*, *сушара/сушница* – *сушионица*, *шећерана* – *шећерница* и сл.

8.3. Хибридне творенице. Када је у питању однос међу лексемама страног порекла и хибридних твореница, односно лексема са страном основом и домаћим суфиксом, најпродуктивнијим моделима су се показали они у којима учествују суфикси *-ац* и *-ар*, при чему изведенице са суфиксом *-ац* најчешће ступају у паронимијски однос са позајмљеницама на *-ист(а)*, док се оне са формантом *-ар* најчешће паронимијски саодносе са страним лексемама на *-ик* и *-ант*.

8.3.1. Однос суфикса *-(а)ц* и *-ист(а)*. Што се тиче суфикса *-иста(а)*, Б. Ћорић наводи да лексеме са овим формантом нису биле предмет нарочитог интересовања међу лингвистима јер су се посматрале као готове форме преузете из страних језика, односно као немотивисане формације (2008: 69). Ипак, будући да лексема са суфиксом *-иста(а)* у српском језику има доста, чињеница је да и говорници српског језика осећају, односно увиђају њихову творбену рашчлањивост. Говорећи о употреби суфикса *-ар* у једној групи страних речи, Р. Бошковић каже: „Туђице су обично усамљене речи; оне су писмени или гласовни знак предмета који означавају, али када се приме у већем броју, када имају исти наставак и значе предмете исте врсте, онда туђ наставак може да се осети као да је домаћи, свој, па да добије широку распрострањеност (тако су добили широку употребу у нашем језику наставци нпр. *-џија*, *-лук* и *-лија*, иако су се јавили код нас прво у засебним турским речима)” (Бошковић 1933: 205). Као пример Р. Бошковић наводи и суфикс *-ар*, који по пореклу није домаћи суфикс, али се одавно у нашем језику одомаћио, па га ми тако и третирамо у овом раду.

Према подацима Б. Ћорића (2008: 70–72), М. Стевановић је наш први лингвиста који је опширно писао о творбено-семантичким карактеристикама именица на *-ист(а)*, које је разврстао у одређене значењске скупине и указао на могуће мотивационе правце. И сам Б. Ћорић врши творбено-семантичку анализу лексема на *-ист(а)*, при чему највећи број ових

³⁴¹ В. и чланак Р. Бошковића (1933а: 275–278), у којем аутор расправља о томе да ли је конструкција *тачка гедишта* плеоназам или није.

образовања доводи у мотивациону везу са лексемама на *-из(а)м* и *-истика*, што значи да највећи део именица на *-ист(а)* представља десупстантиве (2008: 74–76). Дакле, Б. Ћорић образовања на *-ист(а)* творбено анализира ако постоји одговарајућа корелативна лексема, односно лексема преко које се именице на *-ист(а)* дефинишу. Што се семантичке стране ових изведеница тиче, велику значењску подгрупу чине деривати са значењем присталица, следбеника, поборника и сл. одређеног учења, идеје, теорије, правца и сл., док мање групе чине изведенице са значењем стручњака (специјалисте, вештака) за оно што је именовано творбеном основом, оне које означавају онога ко нешто поседује (нпр. *капиталист(а)*, *монополист(а)*), ко врши какву радњу на објекту (нпр. *лампист(а)*, *фактурист(а)*), онога ко свира одређени инструмент (нпр. *гитарист(а)*, *виолончелист(а)*, *пијанист(а)* и сл.), користи одређено превозно средство (нпр. *бициклист(а)*, *таксист(а)*, *тракторист(а)* итд.), онога ко врши одређену радњу (нпр. *пропагандист(а)*, *маневрист(а)* итд.), поседује одређену особину (нпр. *авантюрист(а)*, *моралист(а)*, *националист(а)*, *националист(а)*, *хуманист(а)*), припада одређеном колективу (нпр. *бригадист(а)*, *гардист(а)*, *хорист(а)*) и сл. (в. Ћорић 2008: 79–89). Када је у питању суфиксална синонимија, Б. Ћорић наводи да је суфикс *-ист(а)* синонимичан са суфиксима *-(а)ц*, *-аш*, *-ар*, *-ант*, *-атор* и *-ер* (2008: 89). Од домаћих суфикса, у нашој грађи се посебно издваја творбени модел у којем учествује суфикс *-(а)ц*, док се од страних који се паронимијски саодносе са формантом *-ист(а)* издвајају суфикси *-(а)тор* и *-ант*. Најпре ћемо представити однос паронимије међу лексемама страног порекала на *-ист(а)* и хибрирдним твореницама са суфиксом *-(а)ц*:

<i>-(а)ц</i>	<i>-ист(а)</i>³⁴²
<i>алтинац</i> ³⁴³	<i>алпинист(а)</i>
<i>документарац</i> ³⁴⁴	<i>документарист(а)</i>
<i>*латинац</i>	<i>*латинист(а)</i>
<i>маргиналац</i> ³⁴⁵	<i>маргиналист(а)</i>
<i>машинац</i>	<i>машинист(а)</i>
<i>оријенталац</i>	<i>оријенталист(а)</i>
<i>*пуританац</i>	<i>*пурист(а)</i>
<i>радикалац</i>	<i>радикалист(а)</i>
<i>хуманитарац</i>	<i>хуманист(а)</i>

Табела 38: Однос суфикса *-(а)ц* и *-ист(а)*

³⁴² Све лексеме осим *радикалист(а)* забележене су у Оксфордском онлајн речнику.

³⁴³ Лексема *алтинац* настала је, према И. Клајну (2003: 241), додавањем суфикса *-ин(а)ц*, који представља спој страног придевског суфикса и нашег именичког *-(а)ц*, у случају конкретне лексеме према италијанском *alpino*.

³⁴⁴ Лексеме *документарац* и *машинац* представљају универбе настале додавањем суфикса *-(а)ц*, а мотивисане су синтагмама *документарни филм* и *машински инжењер* или *машински факултет*. Ипак, када је у питању секундарно значење лексеме *машинац* – *особа квалификована за управљање, руковање одређеним машинама* – не можемо говорити о универбизацији јер се суфикс *-(а)ц* додаје на творбenu основу *машин-* (од *машина*), што само показује сложеност ове проблематике. Такође, лексема *документарист(а)* мотивисана је, према речима Б. Ћорића (2008: 86), синтагмом *документарни филм* (*филмски репортер који бира грађу за документарни филм*), али се у речничкој дефиницији јавља и део *онај чији радови имају документарни карактер*, па остаје нејасно да ли као мотивну треба узети синтагму *документарни филм* или само редуковани придев *документаран*.

³⁴⁵ Код лексеме *маргиналац* и *оријенталац* могли бисмо говорити и о сложеном суфиксу *-ал(а)ц* уколико бисмо као семантичке парафразе узели *човек са маргине*, односно *човек са Оријента*, а не *онај који је од маргиналног значаја*, односно *човек из неке од оријенталних земаља*.

У свим наведеним паровима, осим у примеру *документарац – документарист(а)*, оба члана реферишу на особе, због чега је наведени пример најдаљи од прототипичних паронима. Међутим, упркос чињеници да готово сви пароними из ове групе означавају особе, она ипак није хомогена у семантичком смислу. Наиме, лексеме изведене суфиксом *-(а)ц* значењски су веома разноврсне, што и не чуди ако имамо у виду да овај формант има опште релационо значење, које се код именичких основа испољава као било каква веза са појмом у основи, а код придевских означава носиоца особине означене придевом, па тако имамо *алпинац*, који се бави *алпским скијањем* или је у питању војник обучен за *алпско ратовање*; *латинца*, који је *стручњак за латински језик и књижевност*; *маргинаца*, који означава човека са маргине, од маргиналног значаја; *машинаца*, који означава *машинског инжењера* или *студента машинског факултета*; *оријенталац*, који представља човека који потиче са *Оријента*, из неке од *оријенталних земаља*; *пуританац*, који је *присталица пуританизма* или *онај који се у животу строго придржава постављених начела, нарочито моралних*; *радикалац*, који означава припадника, члана Радикалне странке; и *хуманитарац*, човека који учествује у *хуманитарном, добротворном раду, у хуманитарним мисијама*. Видимо, дакле, да се наведене лексеме на различите начине саодносе са мотивним речима, због чега изведенице са суфиксом *-(а)ц* могу означавати и некога ко се бави одређеним спортом, и некога ко је стручњак из одређене области, присталица одређеног правца, припадник неке организације, потиче из неког краја и сл. Са друге стране, ни изведенице са *-ист(а)* не припадају истој значењској подгрупи, па тако имамо присталице одређених праваца, учења, идеја (*маргиналист(а)*, *пурист(а)*, *радикалист(а)*, *хуманист(а)*³⁴⁶), *стручњаке за поједине области* (*оријенталист(а)*, *латинист(а)*), особе које се баве одређеним спортовима или спортским дисциплинама (*алпинист(а)*), раднике који управљају различитим машинама (*машинист(а)*) или, како Б. Ћорић наводи за лексему *документарист(а)* (2008: 86), лица која врше радњу у вези са појмом означеним синтагматском формацијом (*филмски репортер који бира грађу за документарни филм*). Све до сада наведено показује да се лексеме у оквиру овог паронимијског модела саодносе на веома сложене начине и да се разлика међу њима не може једноставно представити преко бинарних опозиција *живо–неживо*, *конкретно–апстрактно* и сл., јер се све на различите начине саодносе са појмовима у основи.

Међу наведенима паровима највише има примера за потпуне парониме, попут *алпинац – алпинист(а)*, *документарац – документарист(а)*, *маргиналац – маргиналист(а)*, *оријенталац – оријенталист(а)*, *радикалац – радикалист(а)*, али има неких примера и за паросинониме (*машинац – машинист(а)*, *хуманитарац – хуманист(а)*), као и два примера за синопарониме (*латинац – латинист(а)* и *пуританац – пурист(а)*). За овај паронимијски модел десинонимизација није нарочито значајна, јер већину наведених парова речници бележе као праве парониме, односно као парониме у примарним значењима. О процесу разједначавања, и то незавршеном, можемо говорити једино код пара *машинац – машинист(а)*. Оно што је за ову групу примера специфично јесте заправо обрнути процес – процес синонимизације, па су се тако лексеме *пуританац* и *пурист(а)* у савременом језичком тренутку изједначиле у примарним семантичким реализацијама, иако РСЈ наводи да је примарно значење лексеме *пуританац* **1. присталица, припадник пуританизма (1)**, а једнино значење лексеме *пурист(а)* – *присталица пуризма, морални или језички чистунац*. Сличан процес се дешава и код лексема *хуманитарац* и *хуманист(а)*, које се обе све чешће употребљавају у значењу *добар, хуман човек* (в. т. 4.1.4.2).

Што се творбе речи тиче, лексеме на *-(а)ц* и *-ист(а)* мотивисане су углавном различитим речима, мада су, наравно, у случају именица на *-ист(а)* и саме мотивне лексеме

³⁴⁶ У зависности од значења, лексема *хуманист(а)* може бити мотивисана различитим речима: *хуманизам*, *хуманистика* и *хуман*, па самим тим и припадати различитим семантичким скупинама: представницима одређених праваца и идеја (*хуманизам*), стручњацима за одређене области (*хуманистика*) и носиоцима особина (*хуман*).

страног порекла, најчешће оне на *-изам* и *-истика*. Такође, код многих лексема могуће су и различите творбене интерпретације, тако да се у зависности од полазне семантичке парафразе добијају и различите творбене основе и мотивне речи. У сваком случају, у стварању паронимијског односа код лексема на *-(a)и* и *-ист(a)* важну улогу у већини примера имају и творбене основе, односно семантика мотивних речи, као и сами суфикси.

8.3.2. Однос суфикса *-(ич)ар* : *-ик*. Као што смо већ рекли, у паронимским паровима састављеним од једне лексеме страног порекла и једне хибридне творенице често се јавља и суфикс *-ар*, и то у односу према страним именицама са завршетком на *-ик* и оним са суфиксом *-ант*.

Када је у питању однос *-ик* : *-(ич)ар*, о њему смо већ понешто и рекли у претходним поглављима овог рада (в. т. 3.2). Наиме, како И. Клајн објашњава, суфикс *-ик* је грчког порекла и по правилу се односи на људе, а поред речи *академик*, где означава људе, долази с различитим мотивацијама у црквеним терминима, попут *клерик*, *каноник*, *евангелик*, *јеретик*, као и у изразима за психичку или карактерну особину: *хистерик*, *меланхолик*, *параноик*, *неуротик* и сл. (2003: 237). Међутим, лексеме попут *циник*, *скептик*, *егоцентрик*, *колери*, *класик*, *католик*, *сатирик*, *лирик*, *критик* и сл. спадају, према Клајновом мишљењу, у немотивисане лексеме које само имају заједничку основу са именицама и придевима (*класик* према *класика* и *класичан* и сл.) (Клајн 2003: 237). Поред тога, и код завршетка *-ичар* треба водити рачуна да ли је реч о суфиксу *-ар* у споју са именицама на *-ика* (попут *физичар*, *ботаничар*, *лиричар*, *критичар*, *полемичар*, *романтичар*, *атлетичар* итд.) или о правом суфиксу *-ичар*, као у *хемичар*, *историчар*, *алкохоличар*, *аналитичар*, *латоничар*, а ту су и именице где би обе интерпретације (и са *-ар* и са *-ичар*) могле доћи у обзир (*мелодичар*, *носталгичар*, *шизофреничар*, *неуротичар*, *склеротичар*, *сатиричар* и сл.) (Клајн 2003: 237–238). С друге стране, М. Кравар (1952–1953: 102–104) и код именица попут *критичар*, *физичар*, *лиричар* говори о наставку *-ичар*, односно каже да се „*nastavak -ik produžuje domaćim -jar*, које од давнина означаје *nomina agentis*, али и zanimanje uopće” и да се у „*hibridnom nastavku -ičar* оčituje jedan slučaj ukrštanja mrtvog sufiksa učenoga podrijetla sa živim fondom elemenata govornoga jezika”, док о наставку *-ик* говори и код лексема *физик*, *лирик*, *класик*, за које И. Клајн каже да су немотивисане. У сваком случају, статус лексема са овим завршецима био је дуго предмет полемике међу лингвистима. Маретић је, на пример, осуђивао облике на *-ичар*, сматрајући да су настали по угледу на немачки језик, у којем је *Botaniker*, *Grammatiker*, и предност је давао облицима на *-ик* (Маретић 1924: 193). Међутим, како М. Кравар констатује још 1952–1953, осим у појединим примерима где се још увек чува, суфикс *-ик* само животиари, посебно код људи од пера. И Клајн, такође, констатује да су форме на *-ик* још у Маретићево време застаревале, да би касније биле потпуно напуштене (2003: 238). У ову полемику укључио се и Р. Бошковић, који наводи да сасвим засебну групу туђица чине речи попут *ботаничар*, *граматичар*, *естетичар*, *историчар*, *критичар*, *лиричар*, *математичар*, *методичар*, *механичар*, *музичар*, *оптичар*, *политичар*, *физичар* и сл., јер су њима у основици туђе речи (*ботаник*, *граматик*, *естетик*, *историк*³⁴⁷ итд.), али оне имају наставак *-ар*, „који се већ много раније одомаћио у нашем народном језику и који се данас осећа као наш народни наставак” и додаје да нема никакве сумње да „облици *граматичар* и сл. већ и по спољашњој својој страни представљају развитак у смислу и у правцу наших речи” (Бошковић 1933: 205–206). У наставку рада, изведенице са *-ик* третираћемо као лексеме страног порекла, док ћемо лексеме са суфиксом *-ар* посматрати као хибридне творенице. Реч је о следећим паронимским паровима:

³⁴⁷ Као што се види, Р. Бошковић лексеме попут *историчар* изводи од одговарајућих облика на *-ик*, док И. Клајн у овим случајевима говори о суфиксу *-ичар* (од *историја*).

-ик³⁴⁸	-(ич)ар
*академик	*академичар
*емпирик	*емпиричар
класик	класичар
романтик	романтичар

Табела 39: Однос (суфикса) -ик и -(ич)ар

Као што се из приложене табеле може видети, овај паронимијски модел није нарочито бројан иако је оваквих примера у РМС забележено много више, а два су главна разлога за то: прво, у многим случајевима се обе лексема или једна од њих више не користе (нпр. РСЈ не бележи облике *дијалектик*, *епик*, *логик*, *реуматик*, *сатирик*, *синтетик*, *техник*, *физик*, *фонетик*, већ само *дијалектичар*, *епичар*, *логичар*, *реуматичар*, *сатиричар*, *синтетичар*, *техничар*, *физичар*, *фонетичар* итд.), а други је тај што су ове лексеме, према подацима из речника и потврдама из електронског корпуса, и даље у односу потпуне синонимије (*агностик* – *агностичар*, *гностик* – *гностичар*, *догматик* – *догматичар*, *еклектик* – *еклектичар*, *лирик* – *лиричар*, *шизофреник* – *шизофреничар* итд.). Код парова у оквиру којих се остварује однос паронимије, само се у случају парњака *класик* – *класичар* и *романтик* – *романтичар* он реализује на нивоу примарних значења, премда је код пара *романтик* – *романтичар* ова граница врло танка, иако се *романтик* чешће користи у значењу *занесењак*, *сањар*; *идеалист(а)*, а *романтичар* као *уметник који ствара у духу романтизма*. У примерима *академик* – *академичар* и *емпирик* – *емпиричар* ради се ипак о односу синопаронимије, будући да су им још увек синонимична примарна значења. Оно што је за ову групу важно истаћи јесте да је подложна десинонимизацији јер су сви парови осим *класик* – *класичар* у Шестотомнику представљени као прави синоними, па стога можда и код многобројних лексема у односу потпуне синонимије можемо очекивати даља разједначавања.

Из угла творбе речи, образовања на -ик су у српском језику потпуно немотивисана и само би се у случају речи *академик* могло говорити о постојању мотивне речи – *академија*. Што се форми са суфиксом -ар тиче, у случају већине изведеница могуће су различите интерпретације. Код лексеме *академичар* могли бисмо говорити о секундарној суфиксацији именице *академик*, али бисмо је могли довести и у везу са лексемом *академија*, будући да се у РМС секундарно дефинише и као *онај који похађа или је завршио неку академију или факултет, студент*. Слично томе, лексема *емпиричар* могла би бити од именице *емпирик* и суфикса -ар, али и од именице *емпирија*, коју наши речници такође бележе. О различитим творбеним интерпретацијама можемо говорити и код лексема *класичар* (*класик*, *класика*, *класичан*) и *романтичар* (*романтик*, *романтика*, *романтизам*), јер се и у њиховим семантичким парафразама јављају различите лексеме (нпр. *класичар* – *проучавалац класичних језика*, *класичне уметности*; *романтичар* – **1.** *уметник који ствара у духу романтизма*. **2.** *занесењак*, *сањар*, *идеалист*, *онај који је романтичан*). Због свега тога, део -ич- смо у табели ставили у заграду испред суфикса -ар, иако нам се чини да је оправданије у свим случајевима говорити о суфиксу -ар.

Из угла семантике, разлике међу наведеним паронимским парњацима поново се не могу свести на просте бинарне опозиције јер су везе које остварују са појмом у основи далеко сложеније. Лексеме *академик* и *академичар*, које су примарно синоними, мада се лексема *академичар* све више повлачи из система, разликују се онда када други члан пара означава онога ко похађа или је похађао неку академију, академског грађанина или следбеника Платонове Академије, што значи да се ове две лексеме на различите начине саодносе са

³⁴⁸ Све лексеме су потврђене у Оксфордском онлајн речнику, с тим да су некада засведочене у другачијем значењу у односу на оно које имају у нашем језику или је уз њих дат квалификатор који упућује на застарелу лексику.

именицом *академија*, у зависности од тога да ли под њом подразумева *највиша научна или уметничка установа* (значење 1) или *висока (ређе средња) школа* (значење 2). Такође, пар *емпирик* и *емпиричар* примарно означава особу која се у свом раду ослања на искуство, практичара, али лексема *емпиричар* секундарно може означавати и присталицу емпиризма, па међу овим лексемама постоји на неки начин опозиција *активно–пасивно*, будући да *емпирик* активно користи искуство, док се *емпиричар* пасивно залаже за такав приступ. Код лексема *класик* – *класичар* суштинска разлика лежи у томе што прва означава ствараоца, а друга проучаваоца, као што код пара *романтик* – *романтичар* основна диференцијација лежи у чињеници да прва лексема указује на особу која је романтична, сањар, идеалиста, док друга означава уметника који ствара у духу таквог правца.

8.3.3. Однос суфикса -ар : -ант. Најзад, међу паронимским паровима има и оних код којих је једна лексема страног порекла са *-ант*, а друга хибридна са већ поменутиим суфиксом *-ар*, који третирамо као домаћи. Према речима, И. Клајна (2003: 224–225) суфикс *-ант* води порекло од латинског партиципа презента и у изведеницу уноси значење вршиоца радње. Клајн овакве лексеме творбено анализира и наводи да су изведенице са суфиксом *-ант* често мотивисане глаголима на *-ирати* (нпр. *адресант*, *емигрант*, *имигрант*, *симулант*, *демонстрант*, *матурант* и сл.), а има и оних које у основи имају глаголе на *-овати* (нпр. *дискутант*, *пројектант*, *консултант*, *командант*, *фабрикант* и сл.) или *-исати* (*шпекулант*, *манипулант*) (2003: 225). Такође, аутор додаје и да је по угледу на позајмљене лексеме настало и неколико хибридних твореница попут *преварант*, *забушант*, *зафркант*, *зајџбант* и сл. Што се тиче лексема попут *политикант*, *музикант*, *комедијант*, *циркусант* и сл., И. Клајн наводи да су настале по угледу на немачки језик (2003: 226). У наставку рада, изведенице на *-ант* третираћемо као стране лексеме будући да се састоје од стране основе и страног суфикса, премда је чињеница да се формант *-ант* прилично осамосталио и почео додавати и на домаће основе, при чему најчешће уноси значење вршиоца радње, и то врло често лошег. С друге стране, лексеме са суфиксом *-ар* третирамо као хибридне, иако има истраживача који их помињу као стране (в. код Бошковића 1933: 205). У нашој грађи забележена су три таква пара:

-ант	-ар
<i>музикант</i>	<i>музичар</i>
<i>политикант</i>	<i>политичар</i>
<i>практикант</i>	<i>практичар</i>

Табела 40: Однос суфикса *-ант* и *-ар*

Иако су у питању лексеме страног порекла, када би се творбено рашчлањивале, код лексема на *-ант* би било речи о именичкој основи (*музика*, *политика*, *практика*), при чему су се мотивне именице *музика* и *политика* толико у српском језику одомаћиле да се и саме изведенице *музикант* и *политикант* осећају као да би могле бити творене на домаћем терену. Премда ниједна од наведених лексема није у РМС и РСЈ добила квалификатор који би указивао на њено страног порекло, према речима А. Тешић (2010), лексема *музикант* је италијанизам (према Драгићевић 2018: 249), а онлајн речници италијанског језика показују да и у овом језику лексема *музикант* има погрдно значење и означава некога ко лоше свира или компонује, уметника осредњег нивоа.³⁴⁹ Поред тога, поменути речници италијанског језика бележе и лексеми *политикант* (*politicante*), и то у истом значењу које се уз ову лексеми наводи у РМС

и РСЈ.³⁵⁰ Лексему *практикант* (*practisant*) бележи Оксфордска речник и дефинише је као *особа која вежба, увежбава технику, поступак, вештину итд.; практичар; конкретно лекар практичар (застарело)*.³⁵¹ Од лексема на *-ар* једини коментар захтева именица *практичар*. Према И. Клајну (2003: 237–238), ова лексема могла би се творбено анализирати као изведеница од именице *пракса* (уз промену *c > t* из грчког) и суфикса *-ичар* или од придева на *-ичан* или *-ички* и суфикса *-ар*. Иако нам се на основу речничке дефиниције – *онај који има велику праксу, велико искуство у некој области; онај који даје предност пракси (у односу на теорију) у решавању проблема* – реалнијом и оправданијом чини прва могућност, није искључена ни друга, а постоји могућност извођења од поменуте лексеме *практика*, коју РСЈ дефинише само као *пракса*. Због свих наведених формалних дилема, одлучили смо да лексеме *практикант* и *практичар* ипак представимо у оквиру овог модела.

Када је семантика посреди, прва два пара се саодносе на исти начин: лексеме изведене суфиксом *-ар* означавају некога коме је занимање оно што подразумева именица у основи (*музика*, односно *политика*), док образовања на *-ант* представљају особу која се која се истим занимањем бави непрофесионално, осредње, лоше. У наведеним примерима можемо стога говорити о опозицији *неутрално–негативно* (*неутрално–лоше*), односно лексеме на *-ар* имају уопштенију семантику (могу означавати и добре и лоше музичаре и политичаре), док форме на *-ант* имају ужи семантички опсег и обухватају само лоше представнике датих занимања. Код последњег пара разлика је у количини праксе коју референти означени овим лексемама поседују, односно *практикант* је тек на пракси, тек стиче праксу, искуство, док *практичар* већ има велику праксу, велико искуство у одређеној области.

Све лексеме које припадају овом паронимијском моделу представљају примере за примарне парониме и, осим код пара *музикант* – *музичар*, нема никаквих укрштања са синонимијом. Лексеме *музикант* и *музичар* ступају у однос синонимије онда када обе секундарно означавају чланове оркестра, ансамбла.

Наравно, и када је у питању однос међу домаћим и страним суфиксима, има оних паронимских парњака који се не уклапају у издвојене моделе, већ је више реч о појединачним или спорадичним образовањима, при чему се од страних суфикса најчешће јављају суфикси *-ист(a)* и *-(a)тор*, а од домаћих поново *-ац* и *-ар*. На пример, *административац* – *администратор*, *анализатор* – *аналитичар*, *атлета* – *атлетичар*, *аутономаш* – *аутономист(a)*, *бомбардер* – *бомбаи*, *емпирист(a)* – *емпиричар*, *естет(a)* – *естетичар*, *инжењер* – *инжењерац*, *класицист(a)* – *класичар*, *колектор* – *колекционар*, *критизер* – *критичар*, *селектор* – *селекционар*, *тотализатор* – *тоталитарац*, *репрезентант* – *репрезентативац* итд. Као што се може видети, велики део овде наведених страних речи у српском језику је потпуно немотивисан, па се чак ни условно не може говорити о издвајању суфикса. Тамо где бисмо и могли говорити о страним суфиксима, углавном је реч о различитим творбеним основама и мотивним речима у односу на оне о којима говоримо када су у питању хибридне творенице.

8.4. Лексеме страног порекла. Што се тиче парова код којих су обе лексеме страног порекла, лексеме које их чине најчешће су изведене формантима *-(a)тор/-(u)тор*, *-ист(a)*, *-ант* и *-ат*.

8.4.1. Однос *-(a)тор/-(u)тор* : *-ист(a)*. Бројчано најбогатији модел чине паронимски парови код којих једна лексема садржи формант *-(a)тор/-(u)тор*, а друга *-ист(a)*. Пошто је о

³⁵⁰ Због тога пејоративно значење лексема *музикант* и *политикант* не треба тражити у аналогiji са лексемама попут *преварант* или генерално у српском језику тражити разлоге њиховог диференцирања у односу на образовања на *-ар* (в. Ћорић 2008: 178).

³⁵¹ A person who practises or makes a practice of a technique, procedure, skill, etc.; a practitioner; (formerly) specifically † a medical practitioner (obsolete) (<https://www.lexico.com/definition/practisant>).

суфиксу *-ист(a)* већ било речи, овде ћемо акценат ставити на формант *-(a)тор* и његову ређу варијанту *-(u)тор*. Суфиксе *-тор*, *-атор* и *-итор*, које ми заједно разматрамо како не бисмо из вида изгубили суштину модела о којем говоримо, И. Клајн разматра као аломорфе латинског суфикса *-ор*. Као примере изведеница са суфиксом *-ор* Клајн наводи *агресор*, *ревизор*, *цензор*, *скулптор*, *дифузор*, *кондензор*, *атентатор*, *мандатор*, *плагијатор*, *амбасадор*, *сенатор*, *телевизор* и сл. (2003: 247), што значи да може имати агентивно и инструментално значење. С друге стране, И. Клајн сложени суфикс *-тор* издваја у примерима попут *реактор*, *конструктор*, *пројектор*, *редуктор*, *селектор*, *инструктор*, *детектор*, *пројектор* и сл., о суфиксу *-атор* говори у примерима *узурпатор*, *окупатор*, *реформатор*, *информатор*, *експлоататор*, *манипулатор*, *илустратор*, *фалсификатор*, *импровизатор* (где је реч о називима за лица), односно *акумулатор*, *детонатор*, *регулатор*, *калкулатор*, *трансформатор*, *генератор*, *резонатор* итд. (којима се именују предмети), док формант *-итор* примећује у малом броју речи попут *инвеститор*, *стипендитор*, *репетитор* и *корепетитор* (Клајн 2003: 248–249). Што се тиче мотивних речи лексема са суфиксом *-атор*, који се најчешће и јавља, Клајн истиче да се у већини случајева ради о глаголима на *-ирати*, *-исати* и *-овати*, док именице на *-тор* врло често доводи у везу са лексемама на *-ција* (2003: 247–248). Када су у питању пак лексеме попут *донатор*, *наратор*, *инкубатор*, *респиратор* и сл., Клајн сматра да је боље говорити о заједничкој основи него о деривацији од именица на *-ција* (*донација*, *нарација* итд.). Иако све лексеме изведене суфиксом *-ор* и његовим аломорфима представљају речи страног порекла, важно је још нагласити да о његовом осамостаљењу и препознавању његове семантике и творбених модела у којима учествује сведоче и све чешће хибридне творенице, пре свега жаргонске, попут *гњаватор*, *зезатор*, *гребатор*, *муватор*, *снагатор*, *ловатор* и сл. (Клајн 2003: 249).

Интернационални суфикс *-атор* разматра и М. Киршова у оквиру поглавља у којем су обрађене лексеме које припадају и категорији *nomina agentis* и *nomina instrumenti*. Према њеним речима, ради се о суфиксу латинског порекла који је најпре означавао само људе да би касније почео да се користи и за грађење инструменталних именица, али до промене семантике, од агентивне ка инструменталној, није дошло у српском или руском језику, пошто је до аналогних промена дошло и у многим другим језицима – у француском, немачком, енглеском (Киршова 1998: 60). Из РСАНУ и РМС ауторка је ексцерпирала 153 именице са суфиксом *-атор*, од чега 105 има значење лица, 36 лексема означава оруђе, док је 12 именица двозначно, а констатује и да број изведеница са овим формантом у српском језику непрестано расте (Киршова 1998: 61–62). Што се семантичке стране овог типа изведеница тиче, М. Киршова истиче да у највећем броју случајева лексеме са значењем лица имају агентивну семантику и могу се парафразирати са *онај који нешто ради*, док инструменталне именице најчешће означавају различите апарате, машине, инструменте, делове механизма и сл., дакле – сложеније техничке направе (Киршова 1998: 65). Са друге стране, лексеме са суфиксом *-ист(a)* означавају у највећем броју случајева присталице.

У нашој грађи забележени су следећи случајеви паронимијског саодношења лексема на *-(a)тор/-(u)тор* и *-ист(a)*:

-(a/u)тор³⁵²	-ист(а)
<i>активатор</i>	<i>активист(а)</i>
<i>глобализатор</i>	<i>глобалист(а)</i>
<i>колонизатор</i>	<i>колонист(а)</i>
<i>конструктор</i>	<i>конструктивист(а)</i>
<i>*морализатор</i>	<i>*моралист(а)</i>
<i>модернизатор</i>	<i>модернист(а)</i>
<i>протектор</i>	<i>протекционист(а)</i>
<i>рационализатор</i>	<i>рационалист(а)</i>
<i>реформатор</i>	<i>реформист(а)</i>
<i>сепаратор</i>	<i>сепаратист(а)</i>
<i>сигнализатор</i>	<i>сигналист(а)</i>
<i>стипендитор</i>	<i>стипендист(а)</i>
<i>тотализатор</i>	<i>тоталитарист(а)</i>
<i>цивилизатор</i>	<i>цивилист(а)</i>

Табела 41: Однос *-(a)тор/-(u)тор* и *-ист(а)*

Паронимијски модел који обухвата однос између лексема на *-тор/-атор/-итор*, са једне, и оних на *-ист(а)*, са друге стране, бројчано је најбогатији од свих издвојених модела. У оквиру њега издвајају се две семантички уже скупине. Прву чине парови сачињени од једног члана који има активну семантику (означава особу која активно врши неку радњу, спроводи неку идеологију, учење у дело и сл.) и другог који има пасивну семантичку нијансу, односно означава присталицу неког правца, учења, идеологије и сл. У питању су примери попут *активатор – активист(а)*, *глобализатор – глобалист(а)*, *конструктор – конструктивист(а)*, *модернизатор – модернист(а)*, *протектор – протекциониста*, *рационализатор – рационалист(а)*, *реформатор – реформист(а)*. Ту су и друге лексеме које се односе на особе, али се не саодносе на исти начин као наведене: нпр. *колонизатор* је онај који врши колонизацију, а *колонист(а)* је насељеник колоније, *стипендитор* је онај који даје стипендије, а *стипендист(а)* онај који их прима, *цивилизатор* је онај који шири цивилизацију, а *цивилист(а)* онај који се бави цивилним правом и сл. У другој групи су парови сачињени од једне именице са значењем инструмента и једне која означава човека: *сепаратор – сепаратист(а)*, *сигнализатор – сигналист(а)* и *тотализатор – тоталист(а)*, где се однос паронимије остварује захваљујући поливалентности суфикса *-тор* и његових варијаната. Наравно, има и случајева у којима паронимски пар може спадати у обе групе, у зависности од значења која се посматрају, нпр. *активатор – активист(а)*. Овај паронимијски модел јесте на неки начин пандан домаћем моделу *-ач : -лац/-тељ*, где суфикс *-ач* има функције које одговарају форманту *-тор* (са варијантама) – агентивну и инструменталну, а *-лац* и *-тељ* суфиксу *-ист(а)*, будући да је њихова главна, и готово једина функција, грађење лексема са значењем лица. Стога се лексеме из овог паронимијског модела саодносе на исти начин као лексеме из модела *-ач : -лац* и *-ач : -тељ* – или творе две агентивне именице које се на различите начине саодносе са радњом у основи или једну агентивну и једну инструменталну, премда могу припадати и обема групама ако именице на *-ач* и *-тор (-атор/-итор)* имају и

³⁵² Многе форме на *-(a)тор* нису забележене у онлајн речницима енглеског језика: *глобализатор*, *колонизатор*, *модернизатор*, *морализатор*, *рационализатор*, *реформатор*, *сигнализатор*, *стипендитор*, *цивилизатор*, што, наравно, не значи да ове лексеме не постоје у другим језицима пошто је формант *-(a)тор* интернационални суфикс. С друге стране, у речницима енглеског језика забележени су следећи облици: *colonizer*, *civilizer*, *globalizer*, *modernizer*, *moralizer* и *rationalizer*. Што се тиче образовања на *-ист(а)*, у истим речницима нису посведочени само *сигналист(а)* и *тоталитарист(а)* (али јесте *totlaist*).

значење лица и значење инструмента. Поред тога, суфиксом *-тор* (*-атор/-итор*) граде се углавном сложени, прецизни инструменти, апарати који су у вези са техником, што је све чешће случај и са суфиксом *-ач*. Због тога су паронимијски модели са суфиксима *-ач* и *-тор* (*-атор/-итор*) веома продуктивни и могло би се очекивати да ће у будућности доста нових паронимских парова настајати управо у њиховим оквирима.

Иако су посредни речи страног порекла, оне се, као што смо већ напоменули, и у домаћој литератури често творбено анализирају и рашчлањују. Већина образовања на *-ист(a)* доводи се у везу са формацијама на *-изам*, које се најчешће и јављају у њиховим речничким дефиницијама (исп. *активист(a)* – **2.** *поборник, присталица активизма* (2); *глобалист(a)* – *присталица, следбеник глобализма*; *конструктивист(a)* – *присталица, следбеник конструктивизма*; *модернист(a)* – *присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности*; *протекционист(a)* – *присталица протекционизма* (1); *рационалист(a)* – *присталица рационализма*; *реформист(a)* – **1.** *присталица реформизма*; *сигналист(a)* – **2.** *присталица сигнализма, уметник који ствара у духу сигнализма*; *тоталитарист(a)* – *присталица, приврженик тоталитаризма*). У случају осталих лексема на *-ист(a)*, или њихових других семантичких реализација, значење није мотивисано именицом на *-изам*, већ неком другом именицом или придевом (*активист(a)* – **1.** *онај који активно учествује у раду неке организације*; члан *актива*; *колонист(a)* – *становник колоније, насељеник, досељеник*; *реформист(a)* – *присталица спровођења реформе неког система*; *стипендист(a)* – *онај који прима стипендију*; *цивилист(a)* – *стручњак за цивилно (грађанско) право*). Када је реч о образовањима на *-тор* и његовим варијантама *-атор* и *-итор*, у већини случајева се у њиховим речничким дефиницијама јављају глаголи: *активатор* – **1.** *онај који активира*; *рационализатор* – *проналазач начина којим се нешто рационализује*; *стипендитор* – *онај који некога стипендира* или се у семантичкој парафрази јављају и глагол и именица: *колонизатор* – *онај који колонизира, врши колонизацију*, *конструктор* – *онај који конструира, прави конструкцију нечега*, *модернизатор* – *онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто*, *реформатор* – *онај који нешто реформише, спроводилац, извршилац реформе*³⁵³. У осталим случајевима, обично када нема одговарајућег глагола, у дефиницијама се јављају именице: *глобализатор* – *онај који врши глобализацију*, *сигнализатор* – *апарат, справа за сигнализацију*, *цивилатор* – *онај који шири цивилизацију* и сл. Чини нам се да управо захваљујући томе што своју семантику базирају на глаголима (и то углавном несвршеним), глаголским именицама и конструкцијама попут *вршити глобализацију*, *ширити цивилизацију* и сл. именице овог типа имају активну семантику, за разлику од образовања на *-ист(a)*, која означавају присталице онога што је означено лексемом у основи.

Већина примера из ове групе припада примарним паронимима, и то углавном потпуним, с тим да је у контексту некада веома тешко оценити да ли је реч само о присталици одређеног учења, правца и сл. или о некоме ко то заиста и спроводи у дело, нпр. да ли је неко само присталица рационализма или и у пракси проналази начин да нешто рационализује, да ли је неко само заговорник протекционизма или заиста некога штити и сл. О томе колико је између ових лексема граница некада танка сведоче именице *морализатор* – *моралист(a)*, које су у примарним значењима синоними (*онај који се намеће као проповедник морала*), док се паронимија остварује тек када лексема *моралист(a)* секундарно означава *филозофа, писца и сл. који се првенствено бави проблемима морала, моралности*.³⁵⁴

³⁵³ Занимљиво је да лексему *реформатор* и Б. Ћорић (2008: 49) и М. Киршова (1998: 61) сматрају немотивисаном, иако речници региструју и именицу *реформа* и глагол *реформисати*, док, на пример, лексему *протектор*, која се у српском језику ипак јаче осећа као позајмљеница, Б. Ћорић изводи од именице *протекција*.

³⁵⁴ Неутрализацију значења присталице и вршиоца радње Б. Ћорић примећује и код лексеме *хегемонист(a)*, која се у речницима дефинише као *онај који спроводи хегемонију; присталица хегемоније* (2008: 81).

8.4.2. Однос -ант : -атор. Суфикс *-атор* ступа и у однос паронимије и са лексемама изведеним већ објашњеним суфиксом *-ант*. У питању су следећи парови:

-ант³⁵⁵	-атор
<i>демонстрант</i>	<i>демонстратор</i>
<i>*информант</i>	<i>*информатор</i>
<i>калкулант</i>	<i>калкулатор</i>
<i>*манипулант</i>	<i>*манипулатор</i>
<i>симулант</i>	<i>симулатор</i>

Табела 42: Однос *-ант* и *-атор*

Као и у претходној групи, и овде се јављају два типа изведеница. У првом случају говоримо о примерима у којима једна лексема означава инструмент, а друга лице: *калкулант* – *калкулатор* и *симулант* – *симулатор*, а у другом о примерима у којима оба парњака реферишу на особе које се на различите начине саодносе са појмом у основи: *демонстрант* – *демонстратор*. Исто важи и за лексеме *информант* – *информатор* и *манипулант* – *манипулатор* онда када ступају у однос паронимије будући да су код ових лексема примарна значења у односу синонимије. Онда када његови чланови развијају паронимична значења, пар *информант* – *информатор* разликује се по опозицији *живо–неживо* (човек који даје информације : књига која даје информације), док пар *манипулант* – *манипулатор* може спадати у обе групе у зависности од значења која се анализирају (*манипулант 2. онај који рукује, управља, манипулише нечим (нпр. машинама, уређајима и сл.), руковалац : манипулатор 1. онај који се служи разним машинацијама, који манипулише или манипулант 1. онај који се служи разним машинацијама, који манипулише : манипулатор 2. техн. механизам којим управља оператор и који врши одређене радње попут људских руку*). У коју ће од ове две групе парови улазити зависи пре свега од тога које ће се значење суфикса *-атор* у датој изведеници активирати – инструментално, агентивно или оба, пошто лексеме са суфиксом *-ант* у свим твореницама реферишу на особе, а и све лексеме се могу сматрати девербативима одговарајућих глагола (*демонстрирати, информисати,³⁵⁶ калкулисати, манипулисати, симулирати*), што значи да бисмо могли говорити о истим творбеним основама.

Највећи број паронимских парњака из овог модела разликује се, дакле, по опозицији *живо–неживо*: *информант* – *информатор*, *калкулант* – *калкулатор*, *манипулант* – *манипулатор* и *симулант* – *симулатор*, мада постоје и другачије диференцијације: нпр. у зависности од објекта у примеру *демонстрант* – *демонстратор*, где се разликује оно што се демонстрира, односно показује. Поред тога, лексеме *манипулант* и *манипулатор*, онда када обе означавају лица, разликују се на основу тога чиме се и на који начин манипулише (људима или машинама, уређајима).

У овој групи паронима активни су супротстављени процеси: код лексема *калкулант* – *калкулатор* реч је о десинонимизацији, док је код пара *манипулант* – *манипулатор* на делу процес синонимизације. Парови *демонстрант* – *демонстратор* и *симулант* – *симулатор* спадају у примарне парониме, док је у случају пара *информант* – *информатор* о томе теже говорити пошто лексема *информант* није регистрована у консултованим речницима.

³⁵⁵ У речницима енглеског језика нису забележене само лексеме *калкулант* и *манипулант*.

³⁵⁶ Лексема *информатор* се у РСЈ не дефинише преко глагола *информисати* (*се*), већ преко конструкције *давати информације* (*онај који даје информације, обавештења*). Ми, ипак, сматрамо да се као мотивна лексема може узети и глагол *информисати*, будући да конструкција *давати информације* није ништа друго до декомпоновани глагол *информисати*, а и суфикс *-атор* се често додаје на редуковану глаголску основу.

8.4.3. Однос -ант : -ат. Најзад, када су у питању лексеме са страним формантима, паронимијски модел се издваја и када је у питању однос између суфикса *-ант* и *-ат*. О суфиксу *-ант* је већ било речи, па ћемо се сада осврнути на формант *-ат*. Према И. Клајну (2003: 225), ради се о суфиксу латинског порекла који може имати различита значења, а вероватно је полазну тачку представљало значење делатности, као у *меценат*, *патронат*, *понтификат*, *апостолат* и сл. Одатле се, према Клајновим речима, развило, са једне стране, значење државе или територије под владавином особе означене именицом: *султанат*, *калифат*, *протекторат*, а са друге – значење уреда или установе, као у *конзулат*, *маршалат*, *деканат*, *лекторат*, *ректорат* итд. (Клајн 2003: 225–226). Ту су, наравно, и друга значења, као у *цитат*, *диктат*, *фабрикат*, *фалсификат* или хемијским елементима попут *бромат*, *сулфат*, *карбонат* итд., док људе означава ретко; *делегат*, *кандидат* (Клајн 2003: 225). Према речима Б. Ћорића (2008: 48), већина лексема на *-ат* је у српском језику немотивисана.

У нашој грађи нашли су се следећи паронимски парови са завршецима на *-ант* и *-ат*:

-ант	-ат
<i>адресант</i>	<i>адресат</i>
<i>асигнант</i>	<i>асигнат</i>
<i>трасант</i>	<i>трасат</i>
<i>фабрикант</i>	<i>фабрикат</i>

Табела 43: Однос суфикса *-ант* и *-ат*

Осим у последњем примеру, где је реч о односу између лексеме која означава власника фабрике или произвођача нечега, са једне, и фабричког производа, са друге стране, у свим осталим примерима ради се о лексемама које означавају особе које на неки начин стоје у супротном односу према истом појму, због чега се у литератури доводе у везу са преплитањем антонимије и паронимије (Вишњакова 1974: 36). На пример, *адресант* је *пошиљалац писма или друге пошиљке*, а *адресат* – *лице коме се упућује писмо или друга пошиљка, прималац пошиљке*, *асигнант* је *лице које издаје налог неком другом лицу (асигнату) да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица*, док је *асигнат* – *лице на које асигнант преноси обавезу да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора)*, с тим да овде постоји и трећи члан паронимског односа, који је заправо прави трпилац радње, а то је *асигнатар*. На сличан начин се саодносе и лексеме *трасант* – *трасат*, где је *трасант* *особа која издаје меницу, трату на другу правну особу*, а *трасат* – *особа на коју је меница вучена, трасирана и којој трасант налаже да плати означену суму*. Лексема које припадају овом творбеном моделу у речничкој грађи је далеко више, с тим да електронски корпус не потврђује њихову активну употребу: нпр. *адоптант* – *адоптат*, *апелант* – *апелат*, *домицилијант* – *домицилијат*, *франшизант* – *франшизат* итд.

У овој групи примера, осим у пару *фабрикант* – *фабрикат*, можемо говорити о односу *активно–пасивно*, односно *вршилац радње* – *трпилац радње*, а велики број лексема овог типа, посебно ако у обзир узмемо и оне које само речници потврђују, говори у прилог тези да је ово један од продуктивнијих паронимијских модела. Уколико бисмо из домаћег лексичког фонда издвојили истокоренске лексеме које се по овом принципу разликују, добили бисмо једну заиста богату групу паронима и један веома продуктиван и регуларан паронимијски модел: *трпни придев* + *-ик* : *глаголска основа* + *-ач/-лац/-тељ* и сл. (нпр. *бирач* : *бираник*, *бранилац/бранитељ* : *брањеник*, *васпитач* : *васпитаник*, *гонилац/гонитељ* : *гоњеник*, *прогонилац/прогонитељ* : *прогнаник* и сл.), а исто би важило и за лексеме женског рода. Међутим, овај творбени модел није издвојен у нашем раду, односно није му дато посебно место у оквиру поглавља посвећеног творбеној анализи паронимских парова јер је у централном делу рада остало отворено питање треба ли апсолутно све парове овог типа

сматрати паронимима или само оне код којих је дошло до извесних семантичких померања код изведеница од трпног придева. Бројност и регуларност овог модела и његово постојање и код лексема страног порекла говоре у прилог томе да би и домаће лексеме које стоје у односу *вршилац радње – тршилац радње*, односно *активно–пасивно* требало уврстити у паронимску релацију.

Изведенице са *-ант* и *-ат* спадају у примарне потпуне парониме, и то оне код којих се често греша, што и не чуди с обзиром на велику формалну сличност и непрозирност творбеног обрасца за говорнике српског језика.

У семантички однос *вршилац радње – тршилац радње*, поред наведених примера са *-ант* и *-ат*, треба уврстити и већ поменути пример *стипендитор – стипендист(а)*, обрађен у оквиру претходног модела, као и малобројне примере на *-ор* и *-ар*, попут *легатар (онај који прима легат¹ (б), онај у чију је корист учињен легат)* и *легатор (м онај који оставља, даје легат, завешталац, опоручитељ)* и *мандатар (лице које је од мандатора добило мандат, носилац мандата)* и *мандатор (лице које даје мандат, пуномоћ, опуномоћитељ)*, код којих се у употреби такође често греша.

Најзад, много је лексема страног порекла које се не уклапају у наведене паронимијске моделе, било да према њима постоје мотивне речи у српском језику и да се ради о неком од издвојених суфикса, било да су у потпуности немотивисане лексеме: *барикада – баријера, бригадир – бригадист(а), бронхије – бронхиоле, детектив – детектор, експонат – експонент, економ – економист(а), ескадра – ескадрила – ескадрон, институт – институција, канцелар – канцелист(а), капетан – капитен, командант – командир, локалитет – локација, медаља – медаљон, полигам – полигамист(а), ревизионист(а) – ревизор, рецептор – реципијент, рефлектор – рефрактор, специјализант – специјалист(а), финансијер – финансиист(а), хегемон – хегемонист(а), цигара – цигарета* итд.

8.5. Паронимијски модел различита творбена основа – исти суфикс. На крају, будући да смо кроз читаву анализу представили паронимске парњаке који имају исту творбену основу, а различите суфиксе, као и оне код којих се оба творбена дела разликују, остаје нам да покажемо још само примере где су у обе лексеме исти суфикси, што значи да је извориште паронимије у самој творбеној основи. У табели која следи заједно ћемо представити и домаће и стране суфиксе.

-ар	<i>електричар – електроничар књижар – књижничар семенар – семенкар</i>
-ара	<i>пекара – пецара – печењара</i>
-ач	<i>везач – везивач осигуравач – осигурач *притискач – притискивач *убрзач – убрзивач *усмерач – усмеривач</i>
-ер	<i>масажер – масер монтажер – монтер</i>
-иста(а)	<i>натуралист(а) – натураист(а) националист(а) – нацист(а) спиритист(а) – спиритуалист(а) централист(а) – центрист(а)</i>

-иште	<i>становиште – станиште</i>
-ица	<i>позајмица – позајмљеница потпуковниковица – потпуковница председниковица – председница</i>
-лац	<i>руковалац – руководилац трагалац – тражилац</i>
-лица	<i>тужилица – тужбалица</i>
-тељ	<i>стваратељ – створитељ</i>

Табела 44: Паронимијски модел различита творбена основа – исти суфикс

Највећи број представљених парова у савременом српском језику стоји у односу потпуне паронимије: *електричар – електроничар, књижар – књижничар, масер – масажер, натураст(а) – натуралист(а), осигурач – осигуравач, пекара – пецара – печењара, семенар – семенкар, спиритист(а) – спиритуалист(а), стновиште – станиште, потпуковниковица – потпуковница и председниковица – председница*. Осим пара *потпуковниковица – потпуковница*, код кога је до разједначавања дошло када су жене добиле могућност да буду потпуковнице, и примера *везач – везивач*, сви остали примери су и у речницима представљени као пароними. Као што смо већ рекли, извориште паронимије код ових изведеница треба тражити у самим творбеним основама, односно мотивним речима, које у многим примерима и саме стоје у овом односу: нпр. *електрика – електроника, натуразам – натурализам, спиритизам – спиритуализам* и сл. Посебно интересантне случајеве представљају пар *семенар – семенкар*, које у својој основи садрже однос између лексема *семе* и *семенка*, и низ *пекара – пецара – печењара*, јер лексеме *пекара* и *пецара* имају заправо исту основу (од глагола *пећи*), али је у циљу диференцијације значења код једне употребљена сибиларизована, а код друге несибиларизована варијанта основе (в. Клајн 2003: 47фн).

Велики број парова са различитом основом а истим суфиксом у актуелном језичком тренутку стоји у односу паросинонимије: *монтажер – монтер, националист(а) – нацист(а), центрелист(а) – центрист(а), позајмица – позајмљеница, руковалац – руководилац, трагалац – тражилац, тужилица – тужбалица и стваратељ – створитељ*. Поред лексема које су и у консултованим речницима забележене у датом односу, посебно су занимљиви они примери које речници бележе као потпуне парониме, а код којих је дошло до развоја синонимије. Такви су примери *монтажер – монтер*, где је лексема *монтажер* у доста примера забележена у значењу именице *монтер*; *центрист(а) – центрелист(а)*, које означавају присталицу централизма и присталицу центрума, што је семантички веома блиско; и *руковалац – руководилац*, где до паронимије долази услед мешања мотивних глагола *руковати* и *руководити*.

У односу синопаронимије налазе се једино парњаци са суфиксом *-ач*: *притискач притискивач, убрзач – убрзивач и усмерач – усмеривач*, који су у речницима представљени као потпуни синоними и који спадају међу ретке примере у којима је глаголски вид искоришћен у циљу разједначавања значења, с тим да ни овде та разлика није заиста базирана на свршености или несвршености радње, већ је заправо до паронимског односа дошло захваљујући томе што је фреквентнији парњак развио нова значења заснована на полифункционалности суфикса *-ач*. Питање је, међутим, хоће ли се уочена дистинкција одржати.

8.6. Закључак у вези са творбеном анализом паронима. Да закључимо поглавље о творбеној анализи. Сама чињеница да се одређени творбени модели могу јасно издвојити, а да се и многи други у обрисима назире, сведочи о извесној системности паронимије. Заправо, паронимија јесте системска појава јер се одвија у оквиру деривационих гнезда као важних подсистема лексичког, а самим тим и језичког система генерално, а не насумично међу било којим лексичким јединицама, али је посредни врло нерегуларна и непредвидива језичка појава.

Чак и када је реч о лексемама код којих се саодносе исти суфикси додати на творбену основу од исте врсте речи, то не значи да ће се њихов семантички однос развијати на исти начин. На пример, *сниматељ – снимач* (*живо–неживо*: човек – апарат) : *приматељ – примач* (*живо–живо*: човек који прима било шта – спортиста у одбојци који прима лопту) или *давач – давалац* (*живо–неживо*: инструмент – човек) : *издавач – издавалац* (књига : докумената и сл.). Због тога изучавати паронимију значи бавити се сваким појединачним паром појединачно, што је О. В. Вишњакова истакла још давне 1974. године.

Што се творбеног састава паронимских парова и низова тиче, у односу паронимије могу бити лексеме које имају исту творбену основу, а различите суфиксе, различиту творбену основу, а исте суфиксе или им се оба творбена дела могу разликовати. Анализа је показала да су семантички ближи парови код којих је бар један творбени елемент заједнички него што је то случај са изведеницама које се у оба дела разликују, што је и очекивано јер у таквим случајевима разлику у значењу уносе и творбене основе и суфикси.

Од творбених модела у оквиру којих учествују домаћи суфикси најбогатији су они у оквиру којих се саодносе суфикси мушког рода *-лац* и *-тељ*, *-ач* и *-лац*, *-ач* и *-тељ*, док су знатно ређи они у којима се наведени суфикси саодносе са другим формантима (попут *-(н)ик*, *-(а)ц*, *-ар*, *-ич* и сл.). Лексеме творене суфиксима *-лац* и *-тељ* углавном припадају категоријама паросинонима или синопаронима, док је број потпуних паронима у којима они учествују веома мали, што значи да се овај модел још увек налази у „сивој зони” паронимије, односно на граници између синонимије и паронимије. Деривати са *-лац* и *-тељ* диференцирају се на различите начине и по различитим основима, а главна тенденција коју смо уочили јесте да изведенице са *-лац* теже општијој семантици, уопштенијем значењу, док се творенице са *-тељ* чешће специјализују за одређене терминосистеме (најчешће теолошки, ређе административни), односно имају уже значење. Што се суфикса *-ач* тиче, као што смо показали, он се све више шири на категорију *nomina instrumenti*, због чега у савременом језику често уноси пејоративну ноту када се односи на људе. У паронимским паровима у којима се саодноси са суфиксима *-лац* и *-тељ* парњаци се најчешће разликују по опозицији *живо–неживо*, мада и ту има разноврсних случајева. Остали суфикси не показују тако упечатљиве тенденције када је у питању паронимија као што је то случај са *-ач*, *-лац* и *-тељ*.

Од суфикса којима се творе лексеме средњег рода у највећем броју примера среће се суфикс *-ло*, и то у свом инструменталном значењу, када се саодноси пре свега са суфиксом *-ач*, ређе *-лица* или *-иљка*, а најзначајнија разлика између суфикса *-ло*, *-лица* и *-иљка*, са једне, и суфикса *-ач*, са друге стране, јесте једноставност, односно сложеност инструмента. У вези са овим творбеним формантом је занимљиво то што електронски корпус веома ретко потврђује *nomina agentis* рејогатива које су њиме творене, иако би веома продуктиван паронимијски модел био онај у којем би се овај тип лексема саодносио са неутралним агентивним именицама грађеним другим суфикса. Такође, од суфикса средњег рода у великом броју паронимских парова учествује локативни суфикс *-(л)иште*, који најчешће у однос паронимије ступа са лексемама грађеним суфиксима *-ница/-аоница/-ионица*, при чему је главна семантичка разлика међу овом врстом парњака то што деривати са *-(л)иште* означавају отворене просторе, а они на *-ница/-аоница/-ионица* затворена места, просторије.

Када је женски род у питању, већ смо истакли да именице овог рода нису толико склоне односу паронимије као што је то случај са мушким родом. Иако у убедљиво највећем броју примера стоје у односу синонимије, па можемо говорити искључиво о конкуренцији међу суфиксима, у једном мањем броју примера паронимија се ипак остварује међу изведеницама са суфиксима *-ица* и *-ка* (знатно ређе *-ица* и *-киња* или *-ка* и *-киња*), где је најчешће реч о особама женског пола које се на различите начине саодносе са појмом у основи. Поред тога, суфикси *-ица* и *-ка* често улазе у однос паронимије са изведеницама на *-лица*, када се паронимски однос доминантно базира на опозицији *живо–неживо*, што још једном потврђује

закључак да се формант *-лица* све више специјализује за категорију *nomina instrumenti*, а све ређе учествује у грађењу назива за лица женског пола.

Што се страних суфикса тиче, у највећем броју регистрованих паронимских парњака учествују суфикси *-тор* (*-атор/-итор*) и *-ист(а)*, и то најчешће управо међусобно, када се однос паронимије базира на чињеници да лексема са суфиксом *-тор* и његовим творбеним аломорфима означавају особу која активно врши неку радњу, а оне са формантом *-ист(а)* присталицу онога што је садржано у основи. Такође, суфикс *-тор/-атор/-итор*, као и наш суфикс *-ач*, све чешће именује различите инструменте, због чега се неретко дешава да агентивне именице са овим суфиксом имају пејоративну конотацију (нпр. *анализатор*, *цивилизатор* и сл.). Паронимијски модел са суфиксима *-тор/-атор/-итор* и *-ист(а)* веома је продуктиван и требало би очекивати да ће се и у будућности богатити новим члановима. Од осталих страних суфикса срећу се још и *-ик*, *-ант*, *-ат*, мада има и оних лексема страног порекла које су у српском језику творбено потпуно непрозирне. У сваком случају, позајмљивање јесте засигурно једно од главних изворишта паронимије, тако да би у будућности у српски језик могао ући велики број готових паронимских парова или би до тог односа могло доћи у интеракцији позајмљеница са домаћим творбеним средствима и процесима, будући да се некада дешава да секундарно суфиксирана лексема преузме део семантичког садржаја позајмљеница (*радикал – радикалац*), развије другачије значење (*инжењер – инжењерац*) или се из позајмљенице преузме само творбена основа на коју се додају домаћи суфикси. Хибридне творенице које ступају у однос паронимије са позајмљеницама најчешће су творене суфиксима *-(а)ц* и *-ар*, при чему се формант *-(а)ц* најчешће саодноси са изведеницама на *-ист(а)*, а *-ар* са онима на *-ант* и *-ик*, при чему још једном морамо нагласити да највећи проценат парова са *-ик* и *-ар* и даље припада категорији потпуних синонима.

Важно је, најзад, истаћи још и то да је десинонимизација посебно значајна за моделе *-лац* : *-тељ*, *-ач* : *-лац*, *-ач* : *-тељ*, *-ица* : *-ка*, *-ица/-ка* : *-(и)ља*, док у оквиру осталих издвојених модела доминирају примарни пароними, наравно, уз одређене изузетке. Такође, десинонимизација је значајна пре свега за домаће изведенице, ређе хибридне творенице, док је најмање таквих случајева забележено међу лексемама које су у целини преузете из страних језика.

9. УРОЦИ НАСТАНКА И РАЗЛОЗИ МЕШАЊА ПАРОНИМА. ОДНОС ЛЕКСИЧКЕ НОРМЕ ПРЕМА ПАРОНИМИМА.

9.1. Узроци и начини настанка паронима. Иако смо у поглављима о семантичким и творбеним особеностима паронимских лексема неминовно указивали на неке од начина њиховог настанка, у овом поглављу ћемо сумирати све досад речено и покушати да одговоримо на питања због чега пароними настају и због чега често долази до њиховог мешања, односно погрешне употребе. Понекад се на основу судова из литературе стиче утисак да је ово заправо једно питање, односно да пароними настају управо мешањем, односно да о паронимима можемо говорити само онда када се лексичке јединице погрешно употребљавају једна уместо друге. Нама се, ипак, чини да су настанак и узроци мешања два потпуно одвојена питања, а не да међу њима постоји узрочно-последични однос.

Суштински одговор на питање због чега пароними настају дале су О. В. Вишњакова (1987) и Р. Драгићевић (2007). Према речима О. В. Вишњакове (1987: 24), пароними настају због сталног човековог стремљења да прецизира, конкретизује појмове, да потпуније изрази многообразност појављивања ствари. Надовезујући се на Вишњакову, Р. Драгићевић (2007: 316) додаје да пароними, дакле, настају из потребе да се и језички раслоји нека појава која је сама по себи већ изнијансирана. Према тома, основни разлог настајања паронима јесте *тежња ка прецизности, изнијансираности, сагледавању појмова из различитих углова*. Ипак, иако настају из потребе за прецизнијим и тачнијим изражавањем, како Р. Драгићевић исправно констатује (2007: 317), пароними веома често заправо компликују односе у лексичком систему јер грешка у избору адекватног паронимског парњака у неким ситуацијама доводи до непрецизности у изражавању или чак до преношења потпуно погрешне поруке. Због тога не чуди што многи руски лингвисти парониме називају *тежким речима*.

Сви остали разлози који се у литератури наводе у тесној су вези са овим главним, суштинским разлогом – прецизирањем језичког израза. Б. Тафра (2005: 261) као неке од главних разлога настанка паронима наводи *растеређивање вишезначности (струковни//стручни, бројевни//бројни), избегавање хомонимије (масени//масовни да не би био масни) и разједначавање синонима (горљив//горив)*. У нашој грађи нема примера за парониме настале у циљу избегавања хомонимичности, док многи паронимски парови могу послужити као илустрација њиховог настанка како би се растеретила вишезначност, као и оних који су настали разједначавањем синонима. Некада се растеређивање вишезначности може посматрати као самостални узрок (нпр. код примарних паронима, када настане нова лексема са конкурентним суфиксом како постојећа не би имала оба значења, рецимо, *држалац* и *држач*, *писар* и *писац*, *послужилац* и *послужитељ* и сл.), али је врло често нераскидиво повезано са десинонимизацијом, која се у многим случајевима и дешава како би се растеретила вишезначност једне лексеме, при чему друга лексема преузима део њеног семантичког садржаја, односно сваки од парњака се специјализује за одређено значење, одређени семантички разред (нпр. *живо–неживо*, *конкретно–апстрактно* и сл.). Таквих примера је у нашој грађи доста. Нпр. *бранитељ* се у РСЈ дефинише као **1.** *онај који некога или нешто брани оружјем; заштитник, чувар*. **2. а.** *правн. адвокат који заступа оптуженога пред судом, адвокат правозаступник*. **б.** *онај који заступа неку идеју, гледиште, поборник*, док се код лексеме *бранитељ* само упућује на *бранилац*. У савременом језику *бранитељ* је од лексеме *бранилац* „узео” последње значење, па је данас готово искључиво онај који брани различите вредности, ставове и сл., док су именици *бранилац* остала значења 1. и 2. Тако су значења прерасподелили и парови *известилац* – *известиач*, *нарушилац* – *нарушитељ*, *тужилац* – *тужитељ* и сл. У другим случајевима десинонимизација се није вршила тако што је један парњак преузимао део семантичког садржаја другог, већ на различите друге начине. Неки од најчешћих путева десинонимизације јесу: **1)** развој новог значења једног од парњака (нпр. *појачало* – *појачивач*, *избавилац* – *избавитељ*, *обнављач* – *обновитељ*, *ослободилац* –

ослободитељ, хранилица – хранитељица/хранитељка и сл.; 2) губљење значења једног од парњака (*грађевинар – грађевинац, емпирик – емпиричар, одгајалиште – одгајивачница*); 3) пермутација значења (*евангелист(а) – еванђелист(а), мерач – мерилац, управљач – управник* и сл.); 4) профилисање („цепање“) значења (*прогнозер – прогностичар, продавац – продавач, раскрсница – раскришће* итд.); 5) комбинација наведених промена, која се, заправо, и најчешће јавља. Једноставнијим путевима десинонимизације (простим губљењем, развојем или заменом места значења) обично од потпуних синонима настају синопароними или паросиноними или примери из једне суседне категорије прелазе у другу, док, са друге стране, прелазак лексичких парова из потпуних синонима у потпуне парониме обично подразумева велике семантичке промене у значењским структурама парњака или пак потпуну промену значења једног од њих. Према томе, десинонимизација се врши на различите начине, не тече увек истим путевима, а ни резултати разједначавања нису увек исти, па тако можемо добити синопарониме, паросинониме или потпуне парониме. Такође, показали смо у претходним поглављима рада да исходиште десинонимизације не мора увек бити паронимија, што се најчешће дешава при разједначавању неправих синонима, када једноставно нестане неко од секундарних значења које их је повезивало, захваљујући којем су били у односу синонимије (в. примере попут *воћар* и *воћњак*). У сваком случају, десинонимизација свакако јесте једно од главних изворишта паронимије, што смо на великом броју примера у централном делу рада и показали. Захваљујући њој, истозначне лексеме одолевају моћном принципу језичке економије и проналазе своје место у лексичком систему српског језика.

Као једно од такође важних изворишта паронимије у литератури се често помиње позајмљивање лексема из страних језика. Како је О. В. Вишњакова још 1974. године констатовала, осим настајањем нових речи и развојем нових значења постојећих лексема, број паронима у руском језику непрестано расте због све већег утицаја страних језика, односно позајмљивања лексема страног порекла, посебно у области професионалног језика, тј. развоја терминосистема различитих наука и струка (1974: 50). И Т. В. Веракса констатује да се паронимијски фонд руског језика увећава и попуњава, између осталог, и захваљујући усвајању стране лексике, пре свега из америчке варијанте енглеског језика, при чему коренови страног порекла представљају полазне коренове од којих се граде нове речи помоћу руских творбених средстава, што доприноси процесу паронимизације (2000: 170). Оно што смо захваљујући увиду у ексцерпирану грађу приметили јесте да се у одређеним случајевима из страног језика преузима готов паронимски пар, дакле, пар који је и у језику-даваоцу у односу паронимије (нпр. *детектив – детектор, институт – институција, рецептор – реципијент* и сл.), али да у неким случајевима настанак паронимије може бити ствар унутрашњег семантичког развоја у језику-примаоцу. Највећи број позајмљеница у нашој грађи пореклом је из латинског језика и припада интернационалном лексичком слоју. Међутим, у многим случајевима су се ови интернационализми различито семантички уобличавали у различитим језицима, па данас имају другачија значења од језика до језика. На пример, лексема *демонстрант* се у Оксфордском онлајн речнику дефинише као *a protestor = demonstrator*, док је примарно значење лексеме *демонстратор* у истом речнику *a participant in a public protest meeting or march* (*учесник у јавном протесту или маршу*), а секундарно *особа која показује како неки уређај функционише или особа која држи вежбе у лабораторији*. У РМС *демонстрант* је само *учесник у демонстрацији*, а *демонстратор* једино *онај који показује, тумачи, објашњава (за време предавања или наставе)*. Слично томе, лексема *информант* се у Оксфордском речнику дефинише као *особа која даје информације другима (a person who gives information to another)* или као *доушник (a person who informs on another person to the police or other authority)*, у Колинсовом речнику немачког језика има исто значење као у енглеском, док је речник француског језика (<https://dictionnaire.lerobert.com/infourmant>) не бележи. С друге стране, лексема *информатор* је у Оксфордском речнику обележена као историзам и дефинисана као *инструктор, наставник (an instructor, a teacher)*, Колинсов речник немачког је не бележи, а у речнику француског језика је то *особа која даје информације или доушник (presonne qui donne*

des informations. Specialement personne qui informe la police sans en faire partie). У РСЈ лексема *информатор* дефинише се примарно као *особа која даје информације, обавештења*, а секундарно као *књига која даје основне информације из одређене области*, док именица *информант*, коју наши речници не бележе, у корпусу развија искључиво значења особе која даје информације или доушника. Као што можемо видети, лексема *информатор* је, у односу на поређене језике, само у нашем развила значење књиге у којој се налазе основне информације, у којем се све доминантније употребљава и којим ступа у однос паронимије са лексемом *информант*. Овим кратким приказом желели смо само да скренемо пажњу на то да паронимија може бити „позајмљена” заједно са лексичким паром који се узима из неког страног језика, али да и поред тога што су обе лексеме страног порекла, не мора нужно значити да је однос паронимије међу њима развијен у језику-даваоцу, а не на домаћем терену, у процесу развоја полисемантичке структуре позајмљеница у језику-примаоцу. Дакле, из језика-даваоца у језик-прималац може ући пар истокоренских синонима, с тим да њихов даљи семантички развој не мора нужно бити исти као у језику из којег су преузети, већ се међу њима, у процесу десинонимизације, у језику-примаоцу може развити однос паронимије. Ипак, будући да су у питању интернационализми, доношење оваквих закључака подразумева компаративну анализу више језика.

У осталим случајевима, када нису обе лексеме као готове целине преузете из неког страног језика, можемо говорити о паронимији као последици интеракције страних речи са домаћим творбеним средствима, било да је реч о секундарној суфиксацији (нпр. *инжењер* – *инжењерац*, *радикал* – *радикалац* и сл.), било да се ради о заједничком корену страног порекла код позајмљенице и хибридне творенице (нпр. *класицист(а)* – *класичар*, *колектор* – *колекционар*, *критизер* – *критичар*, *селектор* – *селекционар*, *тотализатор* – *тоталитарац*, *репрезентант* – *репрезентативац* итд.). Дакле, у моменту када тек улази у језик, позајмљеница представља изоловану лексичку јединицу која временом ступа у различите везе са другим лексемама, али и творбеним средствима језика-примаоца, при чему се као резултат таквих контаката може јавити паронимија.

Поред већ описаних, у релевантној литератури помињу се и неки мање фреквентни, споредни узроци јављања паронимијских веза. Један од њих јесте енантосемија, односно унутрашња антониимија (Вишњакова 1974: 15). Иако би се очекивало да пароними настају у процесу растеређивања енантосемичне лексеме, односно у процесу стварања нове лексеме која би преузела једно од супротстављених значења постојеће лексеме (нпр. када би настала нека нова лексема која би преузела једно од значења лексеме *анкетар* **1. онај који врши, спроводи анкету. 2. учесник у анкети, испитаник**), чиме би се отклонила потенцијална двосмисленост, реч је заправо о стварању енантосемичног значења, најчешће захваљујући иронији. Позивајући се на В. И. Шерцла, О. В. Вишњакова наводи да богат извор енантосемије представља управо употреба речи у ироничном смислу (1974: 15). Оваквих случајева има и у нашој грађи, због чега смо у централном делу рада и покренули питање ироније као механизма за развој нових значења лексема. У питању су примери попут *веселник* – *веселяк*, *мудрац* – *мудријаш*, *поштењак* – *поштењаковић* и сл. Да су многи узорци паронимије често међусобно повезани, сведоче и бројни примери из ове групе. На пример, лексеме *поштењак* и *поштењаковић* су у РМС представљене као синоними (*поштењак* – *онај који се одликује поштењем, поштен, частан, ваљан човек : поштењаковић* – *врло поштен човек, човек од поштена рода*), што значи да је управо захваљујући енантосемичном значењу заснованом на иронији дошло до десинонимизације овог пара и њиховог преласка у категорију паронима. Иако на први поглед може изгледати да енантосемија као узрок настанка паронима стоји у колизији са главним разлогом њиховог стварања – прецизирањем језичког израза – као резултат њеног деловања добијамо заправо две лексеме које се на различите начине саодносе са појмом у основи, па тако имамо лексему која означава некога ко је стварно поштен и некога ко то у ствари није, некога ко је заиста mudar и некога ко се само таквим представља и сл.

Поред енантioseмије као узрока паронимије, О. В. Вишњакова говори и о вези паронимије и народне етимологије, под којом се подразумева тумачење значења нових речи преко семантике већ познатих. Ауторка истиче да у случајевима када говорници доведу у везу две етимолошки потпуно неповезане лексеме и једној од њих припишу значење друге не можемо говорити о паронимима (нпр. *ректификација* – *ратификација* и сл. (Вишњакова 1974: 21–23). Истраживачи који се баве паронимијом у ширем смислу народну етимологију убрајају у једно од важнијих изворишта овог односа, али се са наше тачке гледишта овде може говорити само о псеудопаронимима. Ипак, неке назнаке народне етимологије (не у ужем смислу речи), односно коришћења познатих образаца при тумачењу непознатих речи имамо код лексема попут латинизма *тотализатор*, који означава *апарат за механичко регистровање неке операције, неких мерења (у метеорологији и сл.)*, а који се у електронском корпусу јавља у значењу *онај који све осваја, покорава или онај који спроводи тоталитаризам (САД као тотализатор)*. Овде можемо рећи да је лексема *тотализатор* ново значење добила по аналогији са лексемама *морализатор*, *рационализатор* и сл., мада, наравно, може бити речи и о понављању истог творбеног модела. Дакле, овде осим о деривационим процесима можемо говорити и о аналогији као једном од изворишта паронимијских веза и чини нам се да Т. В. Веракша има у виду управо овакве случајеве када говори о деривационо-асоцијативним процесима при формирању паронимијске лексике.

Од осталих споредних изворишта паронимије у литератури се помиње још и жаргон. Како Т. В. Веракша наводи, услед укидања цензуре на страницама дневне штампе, на радију и телевизији, у савремени језик улази све више снижене, жаргонске лексике која ступа у однос паронимије са већ постојећим лексемама (2000: 134). Таква тенденција приметна је и у нашем језику, па тако у грађи имамо примере у којима једна лексема припада стандарду, а друга жаргонизмама (нпр. *агресивац* – *агресор*, *губиташ*³⁵⁷ – *губитник*, *забављач* – *забавњак*, *машинац* – *машинист(а)*, *слободар* – *слободњак* и сл.).³⁵⁸ У вези са овом тенденцијом треба поменути и пејоративизацију лексема, која се све чешће јавља као извориште паронимије, па се тако сада могу срести и примери попут *новинар* – *новинџија*, *давалац крви* – *давач изјава*, *прималац пошिल्ке* – *примач плате* и сл.,³⁵⁹ који такође сведоче о „оразговорављању” лексике српског језика као једном од изворишта паронимије.

У вези са узорцима настанка паронимије међу заједничким суфиксираним лексемама чини нам се да треба поменути још два: први је вишезначност мотивне речи, која омогућује да паронимски парњаци своју семантику развијају на њеним различитим семантичким реализацијама, као што је то случај у примерима попут *просац/просилац* – *просјак*, *капелан* – *капелник* и сл. Други случај везан је за парониме мотивисане лексемама које и саме стоје у односу паронимије, као у примерима *електричар* – *електроничар*, *семенар* – *семенкар* или у потпуности позајмљеним речима попут *натурист(а)* – *натуралист(а)* (*натуризам* – *натурализам*), *спиритист(а)* – *спиритуалист(а)* (*спиритизам* – *спиритуализам*) и сл.

Да сумирамо. Два основна начина на које пароними настају јесу 1) деривационо-асоцијативни процеси којима је условљен развој значења лексема и 2) преузимање готових паронимијских парова из страних језика. Управо због чињенице да се јавља у процесу деривације и полисемије паронимија је, као и синонимија, појава секундарног ранга у

³⁵⁷ Лексема *губиташ* све више губи свој жаргонски карактер, па се тако уобичајено може чути и у озбиљним емисијама, као што је Дневник РТС-а.

³⁵⁸ Наведени примери сведоче о значајној улози коју универбизација има када је реч о стварању жаргонске лексике, а самим тим и паронима.

³⁵⁹ Т. В. Веракша, која у парониме убраја и лексеме које су из савремене перспективе разнокоренске, а које су етимолошки повезане, једним од важних изворишта паронимије сматра и деетимологизацију лексема, али ми таквих примера у грађи немамо, јер су у наше истраживање укључени само они примери који се и у савременом језику могу сматрати истокоренским.

лексичком систему.³⁶⁰ Најважнији разлог настанка паронимијске лексике јесте тежња за прецизирањем, конкретизовањем појмова, изнијансираним исказивањем многообразности појављивања ствари, потреба говорника да и језички раслоје неку појаву која је сама по себи већ изнијансирана. У директној вези са овим разлогом стоје и сви остали, почев од оних главних, попут растеређивања вишезначности и разједначавања синонимних лексема, до оних споредних, као што су избегавање хомонимије, жаргон, пејоративизација, вишезначност мотивне речи, енантиосемија, као и сама паронимија међу мотивним лексемама.

9.2. Узроци мешања паронима. Са друге стране, о узроцима мешања паронима и погрешној употреби једне лексема уместо друге детаљно је писала Б. Тафра (2005: 245; 260–262). Ауторка је за потребе свог истраживања 2002. године спровела анкету међу лингвистима и ученицима четврте године V гимназије у Загребу, у којој је, између осталог, од својих испитаника тражила да заокруже исправне синтагме (нпр. *ритмички//ритмични кораџи*), да допуне паронимске парњаке (нпр. *поцрвенети//поцрвенити*, *струковни//стручни*), да дефинишу парове попут *оствареност//остварљивост* и сл. Резултати спроведене анкете су показали да већина испитаника паронимске парњаке не употребљава у складу са лексичком нормом, а као основне разлоге Б. Тафра (2005: 245) издваја следеће:

- превелика звучна и значењска сличност, нпр. *бодљав* и *бодљикав*, *основа* и *основица* и сл.;
- непознавање творбене основе или недовођење у везу изведенице и основне речи, нпр. *именички* < *именик* и *именични* < *именица*;
- непознавање значења појединих суфикса које би олакшало одређивање значења изведенице и када се реч први пут чује, нпр. код односних придева, код великог броја описних придева итд.;
- непознавање валентности, нпр. *побелити сину столарију уљаном бојом*, али *побелети од снега*;
- морфемска непрозирност, односно нераспознавање различитих морфема, нпр. *о-* и *од-*: *одштетити* и *оштетити*, *опрашити* и *отпрашити*;
- непознавање значења позајмљеница, нпр. *ефектно* и *ефективно*;
- непознавање контекста;
- непримењивање аналогije да се мање познато реши помоћу познатога, нпр. ако је *бродограђевни* (стројарско-бродограђевни факултет) од *бродоградња*, што је језикословцима познато управо на основу имена факултета, онда је и *грађевни* од *градња*;
- недовољна значењска разграниченост, односно могућност употребе оба парњака у неким контекстима, нпр. *бројни* и *бројевни*, *рукица* и *ручица*, *давалац* и *давалац*;
- интерференција матерњег и другог језика (нпр. *cardinal number* = *кардинални број* : *cardinal red* = *кардиналско црвено*);
- непознавање лексичке спојивости појединих речи, нпр. разграничена употреба с обзиром на категорију живости: *комуникативно дете*, али *комуникацијско средство*, *суседски односи*, али *суседни стан*;
- непознавање значења позајмљеница, посебно стручне лексике: *коагулат* и *коагулант*, *експонат* и *експонент*;
- језичка економија, нпр. употребљава се краћи парњак, нпр. *електронски* уместо *електронички*;

³⁶⁰ Д. Гортан Премк наводи да је „лексичка синонимија секундарна појава настала, регуларно и пре свега, у процесу полисемије и једног типа деривације односно у процесу секундарне номинације” (2004: 145).

- комбинација више разлога, нпр. непознавање значења позајмљеница и њихове лексичке спојивости, као што је разграничење с обзиром на категорију живости: *абонент* и *абонман*.

Чини нам се, најпре, да у многим случајева погрешне употребе паронимских парњака можемо говорити о комбинацији више узрока услед којих до погрешака долази, што значи да је последња ставка коју Б. Тафра наводи најтачнија. Заправо, можемо рећи да се узрок који ауторка наводи као први – превелика звучна и значењска сличност – налази у основи свих осталих наведених разлога и нераскидиво је повезан са њима. У руској литератури се, уосталом, под узроцима мешања паронима углавном заједно и наводе смисаона, морфемска и фонетска сличност. Такође, руски лингвисти као један од главних разлога мешања или несигурности приликом одабира адекватног парњака истичу њихову блискост са синонимима. То значи да сама чињеница да се неки паронимски парњаци могу употребити у истом контексту или у споју са истом лексемом код говорника ствара утисак да су они у свим контекстима заменљиви и да је свеједно коју ће лексему из пара употребити. Чини нам се да посебан проблем у том смислу представљају примери из категорија које смо назвали синопаронимима и паросинонимима.

Друга ствар коју смо приметили јесте да се у појединим примерима паронимима приступа са врло строгог нормативног становишта, као што је то случај са паром *именички* и *именични*, где се јединим исправним обликом од лексеме *именица* сматра придев *именични*. Слично је и у пару *болнички*//*болнични*, где се наводи да је једини исправни облик од *болница* – *болнични*, а да је *болнички* изведеница од *болник* (Тафра 2005: 261) или када се наводи да се не може рећи *електронска пошта*, већ само *електроничка* (2005: 244) или да није исправно *на петој страни*, већ искључиво *на петој страници* (2005: 246). Б. Тафра веома прецизно творбено рашчлањује изведенице и на основу њихових саставних делова изводи лексичко значење читаве творенице, али се нама се пак чини да речи, мимо наших очекивања и извесних језичких закономерности, имају неки свој развојни пут који не можемо на силу исправљати и инсистирати на томе да значење лексема мора бити једнако збиру значења њених саставница. Да је и на основу творбене анализе некада веома тешко донети суд о значењу и употреби речи, показују и примери које сама Б. Тафра наводи у раду (2005: 262–263). На пример, у једном хрватском речнику придев *грађевински* се дефинише као **1.** *који се односи на грађевинарство*: ~ стручњак. **2.** → *грађевни, градитељски*: ~ радови, књига, а *грађевни* као *који се односи на грађевину*: ~ материјал, столарија, челик, конструкција. У другом речнику се пак наводи да *грађевински* значи *који припада, који се односи на грађење, који се бави грађењем*: ~ делатност, индустрија, радник, инжењер, стројеви, а *грађевни* – *који се односи на градњу, који служи за градњу*. Чини нам се да би и језичком стручњаку било веома тешко да на основу лексема које се у речничким дефиницијама јављају закључи шта би наведене лексеме требало да значе и у каквим спојевима би требало да се употребљавају, а камоли просечном језичком кориснику. Осим тога, у кроатистичкој литератури и нормативним приручницима и саветницима некада се међу лексемама праве веома оштра разграничења чак и када нема никаквог основа за то. На пример, који елемент творбене структуре спречава лексеме *читак* и *читљив* да буду синоними? Ако их речници дефинишу као синониме и корисници их тако употребљавају, има ли смисла инсистирати на разлици међу њима, у смислу да *читак* мора бити рукопис (визуелно лак за читање), а *читљива* нека књига (у смислу лака за разумевање)? Због чега бисмо морали рећи *папирнато цвеће* (*направљено од папира*), а не *папирно цвеће*, али само *папирни отпад*? Зар и дати отпад није направљен од папира? Све ово покреће важно питање односа норме према паронимима. О односу нормативиста према паронимима писао је, као што смо у уводном делу навели, и хрватских лингвиста Р. Патекар (2017). Аутор је у свом раду проблематизовао однос хрватских лингвиста према паронимима и на конкретним примерима показао неуједначеност која влада у тамошњим језичким приручницима и саветницима, као и реалну употребу лексема у односу паронимије од стране изворних говорника. Резултати

његовог истраживања показују да многе парове које кroatисти сматрају паронимима и чију замену у истом контексту не дозвољавају корисници заправо употребљавају као синониме (нпр. *нечитак* и *нечитљив*, *папирни* и *папирнати* и сл.). Због свега тога, Р. Патекар истиче да би разумљиво било да норма инсистира на значењским разликама између паронима где заиста има разлога за то, али да би нормативисти морали узети у обзир узус код парова као што су *нечитак* и *нечитљив*, *ред* и *редак* или *страна* и *страница*, где је разлика вештачки створена (Патекар 2017: 177), а и нама се овакав умерени приступ чини најприхватљивијим када је у питању однос норме према паронимима.

У већини радова који се паронимима баве из угла лексичке норме као примери погрешне употребе наводе се углавном придевске лексеме, што је и разумљиво с обзиром на њихову семантику, која је често неухватљива и уопштена, као код, на пример, односних придева. Такође, код придева се не може говорити о јасно одређеном денотату или референту, као што је то случај са именичким лексемама. Поред тога, и сама семантика суфикса којима се изводе придеви знатно је неодређенија и говорницима непознатија него када је реч о именичким формантима попут *-лац*, *-тељ*, *-ач*, *-ица*, *-ка*, *-иште* итд., који имају – колико нам се чини – далеко одређеније и специфичније значење од, на пример, *-(а)н*, *-ни*, *-ив*, *-ит* и сл. С тога не чуди податак да у нашој грађи, састављеној искључиво од именица са конкретним значењем, није забележен велики број примера у којима се паронимски парњаци међусобно погрешно употребљавају. Наиме, именице са конкретним значењем имају веома јасну семантику, конкретне денотате и референте и у већини случајева прозирну творбену структуру. У већини случајева у којима смо анализирале лексеме забележиле у значењима која консултовани речници не региструју не може се говорити о грешкама при употреби и о огрешењу о лексичку норму. Наиме, у највећем броју примера лексеме су развиле нова значења понављањем истог творбеног модела (в. Д. Гортан Премк 2004: 133–134), што је свакако механизам којим лексеме регуларно стичу нова значења и којем не треба стајати на пут у смислу забрањивања његових резултата. На пример, лексему *наивац* и РМС и РСЈ бележе једино у значењу које се односи на *оног који се бави наивном уметношћу, самоуког, нешколованог ликовног уметника (сликара, вајара)*. Електронски корпус показује, међутим, да се ова лексема фреквентно користи у значењу именице *наивко – лаковеран, наиван мушкарац, наивчина; онај који нема довољно искуства, знања и сл., неупућен, необавештен*. Иако се на основу података из речника може констатовати да ове две лексеме стоје у односу потпуне паронимије, питање је може ли се и треба ли инсистирати на томе да се оне не могу међусобно замењивати ни у једном контексту. Наше мишљење је да нема оправдања за тако строге нормативне препоруке јер лексему *наивац* ништа не спречава да развије значење *наиван човек*, будући да спој придевске основе и суфикса *-(а)ц* у многим примерима и резултира таквом семантиком: *алкавац, говорљивац, наметљивац, неваљалац, прљавица* и многе друге. Сличан је пример и са многим другим паровима код којих је дошло до синонимизације, јер је у највећем броју примера до ње дошло управо понављањем творбеног модела, и то су случајеви где би било каква нормативистичка интервенција била неоправдана. Питање оправданости било каквих забрана намеће се и када је посредни развој значењских структура лексема страног порекла. На пример, лексему *монтажер* речници српског језика дефинишу као особу која је стручњак за монтажу у филму. Подаци из електронског корпуса показују, са друге стране, да се дата лексема неретко користи како би означила особу која монтира различите уређаје (*монтажер клима уређаја, успешни монтажери скела, монтажери вентилационих система* и сл.). Ако погледамо значења лексеме *монтажа* у речницима нашег језика, видећемо да она означава и *постављање машина, апарата и сл. на место употребе; прикључивање, припремање за употребу, за рад и одабирање и спајање снимљених филмских кадрова*. Стога је питање због чега *монтажер* не би могао да означава онога ко монтира уређаје, скеле и сл., шта би то могло представљати препреку на путу развоја овог значења. Занимљива ситуација постоји и код пара *демонстрант* и *демонстратор*, које РМС и РСЈ дефинишу на следећи начин: **демонстрант** м учесник у демонстрацији : **демонстратор** м онај који за време

предавања или наставе приказује очигледне примере, илустрације; студент који помаже наставнику при практичним вежбама. У електронском корпусу забележени су, међутим, и овакви примери: *Акција је названа Твитер револуција, због тога што је ова друштвена мрежа коришћена за окупљање демонстратора; Палестински демонстратор Мустафа Тамими (28) био је голорука жртва пред наоружањем израелских војника који су пуцали у њега, због тога што је наводно бацио камен на њихов оклопни транспортер на Западној обали* и сл. И овде се поставља исто питање: шта лексему *демонстратор* спречава да развије ово значење ако имамо у виду да глагол *демонстрирати* значи **1. јавно и отворено испољавати негодовање, незадовољство према некоме, нечему, протестовати** и **2. показ(ив)ати очигледним примерима, огледима и сл.; показ(ив)ати уопште, извести, изводити** и сл., као и чињеницу да у енглеском језику ова лексема примарно означава, као што смо већ навели, учесника у протестима. У свим наведеним и сличним случајевима оправданије је говорити о губљењу прецизности језичког израза услед описаних процеса него о огрешењу о лексичку норму.

Исто важи и за парове лексема код којих је дошло до десинонимизације, чак и онда када је она спроведена до краја. Све и да не постоји ниједан пример у коме, на пример, лексема *извршитељ* означава онога ко уопштени извршава нешто, већ искључиво онога ко спроводи одлуке суда, не бисмо могли говорити о кршењу лексичке норме нити било каквом типу грешке, јер – поново – у творбеној структури ове лексеме не постоји ништа што би представљало запреку развоју овог значења. Такође, иако се лексема *бројилац* у корпусу јавља искључиво у значењу *број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима*, не можемо инсистирати на томе да неко не може рећи, на пример, *Он је бројилац мојих грешака*. Исто важи и за примере попут *гонитељ – гонилац, нарушитељ – нарушилац, бранитељ – бранилац, тужитељ – тужилац, прогностер – прогностичар, равналица – равњача* и многе друге. Дакле, све док творбена основа не садржи никакву значењску препреку и све док суфикс у свом семантичком репертоару поседује значење које уноси у изведеницу не можемо говорити о кршењу лексичке норме. Уосталом, код многих лексема које су у савременом језичком тренутку пароними, речници бележе однос синонимије, због чега поново не би имало смисла инсистирати на њиховом строгом разграничењу и давати строге нормативне препоруке, иако би, наравно, требало неговати језичку прецизност и подстицати употребу творбених могућности српског језика за исказивање тананих семантичких нијанси.

Ипак, треба водити рачуна о томе да употреба једног паронимског парњака уместо другог често може променити боју исказа, унети ироничну ноту и сл., а тиме неретко пренети и другачију поруку. Тако, на пример, лексему *спаситељ* можемо употребити и у значењу које се не односи на Бога, али се у тим примерима често јавља иронија (*спаситељи државне касе, спаситељи буџета, вајни спаситељи српства*) или се генерално уноси архаична нота. Иронија би се добила и ако бисмо некога уместо политичким, економским, војним и сл. *аналитичарем* назвали *анализатором* или позоришног *критичара* – позоришним *критизером*, иако то не би нужно морало бити нетачно ако бисмо желели да омаловажимо нечији рад. Исти је случај и са примерима попут *музичар – музикант, политичар – политикант, певачица – певаљка* и сл. Не бисмо могли да кажемо да је погрешно уколико би неко рекао да има, на пример, *језичку барикаду*, али бисмо, вероватно, то протумачили као већу или врло тешко савладиву препреку, чиме се, дакле, мења значење. Уколико бисмо *просветара* назвали *просветитељем*, акценат би смо вероватно желели да ставимо на просветитељски карактер његовог рада, а не на саму чињеницу да ради у просвети и сл. Дакле, у већини случајева замена једног парњака другим доводи ако не до потпуне промене смисла исказа, онда је барем реч о промени конотације исказаног. Веома је мали број оних примера где се заменом ништа не мења, већ је реч искључиво о актуелним тенденцијама које су у зачетку. Најзад, као што смо у поглављу о семантичкој анализи показали, пароними се међусобно разликују по степену семантичке блискости – неки су семантички ближи и сроднији синонимима, док су неки значењски прилично удаљени. У зависности од тога да ли је реч о замени семантички ближих или даљих

паронима зависи и колико ће се смисао исказаног променити. Није исто да ли до замене долази код оних који се разликују према тананим смисаоним нијансама или код оних који се строго разликују по смислу. У сваком случају, прецизирање разлика међу паронимским парњацима, колико год суптилне оне биле, доводи да подизања нивоа говорне културе.

Наравно, употреба једног парњака уместо другог могла би довести и до грешке и нетачности исказа, али су такви примери у нашој грађи веома ретки. Као што смо већ напоменули, у већини примера у којима ексцерпирани лексеми нису употребљаване у складу са речницима за то је постојало оправдање, односно таква употреба се не може сматрати лексичком грешком нити забрањивати. У грађи нису забележени примери у којима би неки студент био назван *академиком* уместо *академцем*, нема примера попут **држалац за чаше*, **давалац сигнала* и сл. Погрешно би било, на пример, за неког фудбалера рећи да је *прави атлетичар* уместо *прави атлета*, али таквих примера нема у електронском корпусу. О погрешној употреби лексеми регистрованој у електронском корпусу можемо говорити искључиво у примерима као што су *адресант – адресант, трасант – трасат, мандатар – мандатор, легатар – легатор* јер замена једног члана пара другим доводи до потпуно супротног значења исказа. Веома је важно разграничити ко шаље пошиљку, а ко је прима, ко даје мандат, а ко га добија, ко је завешталац, а ко прималац легата и сл., а корпус показује да се код ових лексеми веома често греша: [...] *упућено погрешном адресанту, он је битно одређен адресантом коме је упућен и на кога је усмерен* (ум. *адресат*), *мандатар за састав нове владе* (ум. *мандатар*), *непојмљиво је да се воља легатара мења, погажена воља легатара* (ум. *легатор*), *ако је наследник или испорукопримац (легатор) умро пре завештаоца* (ум. *легатар*) итд. Као што се може видети, у питању су лексеми страног порекла чија творбена структура просечним говорницима српског језика није прозирна, због чега веома често долази до њихове погрешне замене у контексту. У питању су обично лексеми које стоје у реципрочном односу, грађене најчешће суфиксима *-ант : -ат* и *-ар : -ор*, а будући да ниједан суфикс осим *-ар* није близак говорницима српског језика, није ни чудно што постоји несигурност којим формантом треба означити онога ко одређени радњу врши, а којим онога ко дату радњу трпи. Поред тога, ове лексеми често припадају стручној лексици и нису посебно фреквентне у свакодневном говору. Оно што смо приметили, а што је и очекивано, јесте да се чешће греша код парњака са ређом учесталашћу јављања, па је тако већи број погрешака забележен код лексеми *адресант, мандатар* и *легатар*. О погрешној употреби могли бисмо говорити и када је у питању врло раширена употреба лексеми *реторичар* у значењу *вешт, добар говорник*. Шестотомник и Једнотомник код ове лексеми бележе једино значење *онај који се бави реториком, који учи реторику*, што и јесте у складу са творбеном структуром ове изведенице: *реторик-* + *-ар*. Међутим, у највећем броју примера именица *реторичар* означава заправо онога ко добро говори, односно у значењу позајмљенице *ретор*: *политичари су одлични реторичари, антиимперијалистички реторичари, ратни реторичари, Зоран Ђинђић је један од најбољих реторичара које смо имали, мотивациони реторичар* и сл. Будући да ова лексеми у својој основи има именицу *реторика*, која примарно означава науку о говорничком умећу, и суфикс *-ар*, који доминантно уноси значење професије у изведенице, могли бисмо препоручити опрез при коришћењу лексеми *реторичар* у овим контекстима, будући да у наведеним и сличним примерима обично није реч о људима који се баве реториком. Поред тога, уколико бисмо значење дате творенице изводили из секундарног значења лексеми *реторика – лепе али бесадржајне речи, китњасто или патетично излагање* – поново бисмо морали бити опрезни кога називамо *реторичарем* уместо *ретором*.

У неким случајевима је на основу примера из електронског корпуса, посебно уколико су кратки (попут коментара), тешко било оценити да ли је одређена лексеми исправно употребљена или не, односно да ли је пренета порука коју је пошиљалац желео да упути. На пример, да ли је за некога заиста желео да каже да је *реформист(а)*, у значењу присталице, или је мислио да је неко *реформатор*, да ли када употреби лексеми *полигамист(а)* мисли на присталицу полигамије или на некога ко заиста има више партнера, када употреби лексеми

хуманитарац да ли је тај неко учествовао у хуманитарним мисијама или је по природи хуман и сл. Такође, избор праве лексеме може зависити од ванјезичког контекста, па до грешке може доћи уколико, на пример, не знамо да ли је неко по чину *командант* или *командир*, да је нека жена *госпођа* или *госпођица*, односно да ли је удата или не, тако да је тачност употребе ових и многих других примера готово било немогуће проверити у електронском корпусу.

На основу анализе употребе заједничких именица у односу паронимије у електронском корпусу можемо закључити да се код ове врсте речи веома ретко грешти. Паронимски парњаци се не јављају увек у значењима забележеним у речницима, али у највећем броју таквих одступања не можемо говорити о лексичким грешкама и о кршењу лексичке норме, јер је у већини примера реч о понављању истих творбених модела или другим механизмима развоја секундарних значења који нису у нескладу са нормом. О погрешној употреби паронима углавном се може говорити када су посредни лексеме страног порекла за чију је употребу потребно знање из одређене области, односно које припадају стручној лексици. Најзад, иако се у многим случајевима не може говорити о кршењу норме, сматрамо да је веома важно неговати прецизност језичког израза и подстицати уочавања некада суптилних разликовних нијанси које међу паронимским парњацима постоје. Када се пароними посматрају са ширег становишта, односно када се у обзир узму и разнокоренске, семантички неповезане лексеме, много је лакше говорити о грешкама и кршењу норме него што је то случај када су посредни пароними у ужем смислу. Замена једне лексеме само формално сличном другом лексемом неминовно доводи до потпуне промене смисла исказа, често и до потпуно нелогичних и бесмислених исказа (нпр. *рекао је то у ефекту* (ум. у *афекту*), *делта слој вируса корона* (ум. *сој*), *адоптирао је стан* (ум. *адаптирао*) и сл.). У случају паронима у ужем смислу се мора водити много више рачуна о томе шта се проглашава лексичком грешком.

Најзад, судећи по дефиницијама и употреби паронимских парњака, долазимо до закључка да су потпуни пароними, као и непотпуни који нису паросиноними, потпуно незаменљиви у контексту без промене смисла исказа, док код паросинонима и синопаронима постоји најмање један контекст у коме се лексеме не могу заменити без измена у значењу (в. изузетке у т. 4.1.4.5).

10. ПАРОНИМИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА³⁶¹

10.1. Паронимија у наставним програмима. Када смо током 2014. и 2015. године истраживали место парадигматских лексичких односа у наставним програмима и уџбеницима за српски језик и начин њихове обраде у самој наставној пракси, један од важнијих закључака је био да су синонимија, антонимија и хомонимија предвиђене за обраду и на основношколском и на средњошколском нивоу, али да је ученичко знање о њима далеко од задовољавајућег, као и да наставним програмом није предвиђена обрада осталих парадигматских односа, у првом реду паронимије и хипонимије ни у основној ни у средњој школи (Николић В. 2015: 344). У то време је за трећи разред основне школе било предвиђено да се ученици упознају са речима различитог облика, а истог или сличног значења и речима истог облика, а различитог значења, дакле – са синонимијом и хомонимијом, али без увођења самих термина. За осми разред је наставним програмом била планирана обрада једнозначности и вишезначности речи, хомонимије, приказивања полисемије и хомонимије у великим једнојезичним речницима и упознавање са метафором и метонимијом као најважнијим начинима да реч стекне нова значења. За трећу годину средње школе наставним програмом су биле предвиђене следеће лексиколошке теме: значењски (семантички) и формални односи међу лексемама: синонимија; антонимија; полисемија и хомонимија; метафорична и метонимијска значења; стилска вредност лексема: лексика и функционални стилови; поетска лексика, варијантска лексика, дијалектизми и регионализми; архаизми и историзми; неологизми; жаргонизми; вулгаризми (повезати са употребом речника); речи из страних језика и калкови (дословне преведенице) и однос према њима; речници страних речи; разумевање најважнијих префикса (и префиксоида) и суфикса (и суфиксоида) пореклом из класичних језика; основни појмови о терминологији и терминима, термилошки речници; основни појмови о фразеологији и фразеолошким јединицама, стилска вредност фразеолошких јединица, клишеи и помодни изрази (исп. Николић В. 2015: 345–346). Међутим, Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и васпитања и средњег стручног образовања и васпитања из 2013. године на средњем нивоу из области српског језика још тада су предвиђали да ученик „има богат и уразноличен лексички фонд (укључујући и интелектуалну и интернационалну лексику и познавање најфреквентнијих интернационалних префикса и суфикса). Тај фонд употребљава у складу с приликом; види језик као низ могућности које му служе да изрази индивидуално искуство и усмерен је ка богаћењу сопственог речника; познаје хиперонимију/хипонимију, паронимију (истакла В. Н.); разликује лексичке слојеве; познаје метонимију као лексички механизам” (Стандарди 2013).

Од 2015. године до данас ствари су се у вези са парадигматским лексичким односима у наставним програмима донекле промениле. Наиме, 2021. године на снагу је ступио нови наставни програм за 8. разред, али се ту ствари – када је паронимија у питању – нису нимало промениле: овај лексички однос је остао изван реформисаног наставног програма.³⁶² Међутим, ситуација је битно другачија када су у питању средње школе, тачније трећа година гимназија друштвено-језичког и општег смера. Наиме, у Правилнику о изменама Правилника о плану и

³⁶¹ Ово поглавље представља измењену верзију рада *Паронимија у настави српског језика*, објављеног у часопису *Књижевност и језик*, LXVIII/1, 159–174. Како је тај рад проистекао из радионице за наставнике и професоре српског језика одржане на Републичком зимском семинару 31. 1. 2021, велики део тога рада чинили су придеви и глаголи, које смо из овог поглавља изоставили будући да су предмет нашег доктората само заједничке именице. Поред тога, ово поглавље је знатно обogaћено освртом на место паронимије у настави руског језика у Русији, чега није било у поменутом раду.

³⁶² Новим наставним програмом за 8. разред (2021) из области Лексикологије су, као и раније, предвиђене следеће теме: једнозначност и вишезначност речи; лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; синонимија, антонимија и хомонимија; застареле речи; нове речи – неологизми; речник, лексикон, енциклопедија. <https://zuov.gov.rs/>.

програму наставе и учења за гимназију”,³⁶³ између осталог, стоји: „Потребно је проширити знања о синонимији, антонимији, хомонимији, **хиперонимији и паронимији** (истакла В. Н.)”, што значи да су паронимија и хиперонимија први пут званично добиле своје место у наставном програму, чиме је направљен велики искорак када је у питању пажња која се у наставној пракси поклања парадигматским лексичким односима.

О значају обраде паронимије у школама проф. Р. Драгићевић је говорила још 2008. и 2009. године у Београду и Шапцу, у оквиру семинара *Ка савременој настави српског језика и књижевности* у организацији Друштва за српски језик и књижевност Србије.³⁶⁴ Том приликом, Р. Драгићевић је издвојила неколико најважнијих разлога због којих би се паронимија морала наћи у наставним програмима и, наравно, на самим часовима српског језика: (1) у питању су речи које се међусобно мешају, па утврђивање њиховог значења доводи до богаћења језичке културе; (2) вежбања о паронимији представљају један од бољих начина за упознавање могућности творбених морфема – заменом једне творбене морфеме другом добија се сасвим другачије значење лексеме; (3) вежбања посвећена паронимији представљају одличне (можда и најбоље) задатке за вежбање лексичке семантике јер се најбољи резултати у изоштравању аналитичких способности ученика постижу упоређивањем сличних садржаја; (4) упознавање са паронимијом у српском језику помаже ученицима у савладавању међујезичке паронимије у настави страних језика (Драгићевић 2012: 99). Као што се из наведеног може видети, у питању су веома снажни аргументи који говоре о важности укључивања паронимије у наставни процес и сматрамо похвалним што је по том питању направљен позитивни помак.

Када је посреди високошколски ниво образовања, паронимија се на Филолошком факултету Универзитета у Београду обрађује у оквиру курса *Лексикологија 1*, на основним студијама, и *Лексикологија – специјални курс*, на мастерским академским студијама, где се студенти групе за Српски језик и књижевност на предавањима и вежбама, као и из универзитетског уџбеника *Лексикологија српског језика* Р. Драгићевић, детаљно упознају са овим парадигматским лексичком односом. Проблем, међутим, постоји када је у питању методичка литература намењена будућим професорима српског језика. Како В. Илић наводи, од три методичке монографије које су студентима Српског језика и књижевности и Српске књижевности и језика обавезна литература за полагање методичких предмета, пароними се јављају само у књизи Милије Николића *Методика наставе српског језика и књижевности*, и то у оквиру поглавља *Значења речи приближних облика* (2020: 212). Према ауторкиним речима, у овом поглављу се студентима скреће пажња на парове речи истог корена и сличног гласовног склопа, којима због високог степена формалне подударности ученици погрешно приписују подударна значења и наводи се петнаестак парова речи, попут *лажан–лажљив*, *страшан–страшљив*, *интерес–интересовање*, *познаник–познавалац*, које треба употребити у контексту и тако увидети њихове значењске разлике (Илић 2020: 212). Преостала два уџбеника – Павле Илић, *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси*, и Симеон Маринковић, *Методика креативне наставе српског језика и књижевности* – не помињу паронимију нити дају вежбања у која су укључене паронимске лексеме. В. Илић своје разматрање места паронимије у универзитетској литератури за Методику наставе српског језика закључује речима „да се овај однос треба наћи како у наставним програмима тако и у методичкој и школској литератури, макар у виду креативно осмишљених задатака и могућности стварања школског речника паронима” (Илић 2020: 212).

Иако изучавање паронимије у Русији има далеко дужу традицију него што је то случај са српском средином и иако на руском језику постоји велики број радова, монографија и

³⁶³ [/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2020/12/1/sg](http://eli.rep/pg/ministarstva/pravilnik/2020/12/1/sg).

³⁶⁴ Текст предавања штампан је у књизи *Лексикологија и граматика у школи (методички огледи)* Р. Драгићевић (2012).

речника посвећених управо паронимима, ова тема, изненађујуће, није нашла значајно место ни у плановима и програмима за учење руског језика. У многим радовима који се из угла методике баве темом паронимије стоји податак да паронима као посебне наставне целине заправо нема у плановима и програмима за руски језик (нпр. Кузмина и Јуркина 2019). Међутим, Ј. А. Остренкова (2013: 172) наводи да су аутори нових стандарда општег образовања навели тему „Пароними у руском језику” као неизоставну при обради руске лексике, али да у званичном програму за основну школу, који је доступан на сајту www.standart.edu.ru, паронима нема, што значи да између стандарда и програма постоји несклад, као што је до ове године то био случај и код нас када је посреди средња школа. Сви методичари који су писали о паронимима истичу да изостанак системске обраде овог лексичког слоја представља велики проблем јер руски ученици на општој матури обавезно имају задатак који се тиче паронима (задатак 5 опште матуре из руског језика) (Кузмина и Јуркина 2019: 267), а упознавање ђака са паронимима не би смело да зависи од тога да ли ће наставник на своју иницијативу обрадити ову наставну јединицу.

Поред тога, сви русисти који су се бавили местом паронимије у наставном процесу наводе бројне разлоге због којих би се овај парадигматски лексички однос морао наћи у програмима и уџбеницима руског језика. Кузмина и Јуркина наводе да истраживања показују да је проценат мешања паронима прилично висок (12% укупног броја лексичких грешака у шестом разреду чине управо пароними) (2019: 268). Ауторке истичу да је изучавање паронимије у школи важно не само како би се отклониле грешке већ и како би ученици обогатили свој лексички фонд и своје изражавање учинили изражајнијим. Због тога оне додају да је упознавање са паронимима потребно отпочети још у 5–6. разреду приликом обраде лекције „Лексика”, што би омогућило да ђаци на време почну са богаћењем свог вокабулара,³⁶⁵ избегавањем лексичких грешака и неговањем језичке прецизности (Кузмина и Јуркина 2019: 268), и наводе да би у том узрасту акценат требало ставити на практични аспект коришћења паронима. Нама се чини да би наставници српског језика са указивањем на речи које слично звуче и имају различито, али повезано значење такође могли почети већ када на ред дође обрада именских речи, при чему би се појава паронимије могла илустровати на пару *именички – именски*. То је, уосталом, у складу са оним што се у већини методички усмерених радова о паронимима у руском језику предлаже – да се у обраду паронима крене од придева, као врсте речи код које је овај парадигматски однос најзаступљенији.

10.2. Паронимија у уџбеницима. Увођењем паронимије у наставне програме јесте учињен велики корак када је посреди место које се лексикологији даје у школи, али су уједно отворени и нови проблеми. Један од њих јесте и обрада паронима у уџбеницима, односно уједначеност њихове обраде.

Иако паронимија није предвиђена за обраду на основношколском нивоу, у појединим уџбеницима се ипак може наћи понешто у вези са њом, најчешће кроз задатке за вежбање. Паронимија се, када је реч о уџбеницима који су у овом тренутку одобрени од стране Министарства просвете, може срести у седам уџбеника, а реч је о четири уџбеника за *шести разред* (*Вулкан*, *Бигз*, *Едука* и два уџбеника *Новог Логоса*) и два уџбеника за *осми разред* (*Едука* и *Креативни центар*).³⁶⁶

- У *Вулкановом* уџбенику за шести разред пароними се не помињу експлицитно, већ се у оквиру поглавља *Правопис и језичка култура*, у потпоглављу *Стилске вежбе*, даје једно вежбање у вези са њима, односно од ученика се тражи да се одреде за адекватну реч

³⁶⁵ Д. Вељковић Станковић наводи да је оскудност вокабулара ученика један од највећих проблема у настави, а да је његово богаћење један од главних задатака савремене наставе. Ауторка додаје и да је са невеликим фондом речи, који подразумева скучене могућности мишљења и казивања, тешко замислити и остварити жељени напредак и на духовном и на материјалном плану (Вељковић Станковић 2015: 114).

³⁶⁶ Овде наводимо само издавачке куће, док се пуни називи уџбеника и имена аутора наводе у списку методичке литературе.

између две понуђене: *љубимац* – *љубитељ*, *новински* – *новинарски* и *земљан* – *земљаст* (Вулкан 2020: 2014).

- У уџбенику *Новог Логоса* за шести разред из 2019. године пароними се срећу у у поглављу *Језичка култура*, потпоглавље *Лексичке вежбе*, у оквиру кога се налази лекција „Значење речи сличног облика”. У овом сегменту уџбеника дата су три паронимска пара у основним значењима: 1. *новински* – који се односи на новине: папир, чланак : *новинарски* – који се односи на новинаре: удружење, живот; 2. *љубитељ* – онај који нешто посебно воли и цени (нпр. старе инструменте) : *љубимац* – онај који је неке посебно драг (миљеник); 3. *читак* – који је јасно, разговетно написан (рукопис) : *читљив* – који се лако чита (текст, белешке)³⁶⁷, а затим и графички издвојена дефиниција: „Неке речи у српском језику имају сличан облик и различито значење. То су **пароними**” (Нови Логос 2019: 178). Проблем са овом дефиницијом јесте у томе што се нигде не указује на семантичку блискост значења лексема у односу паронимије. Да аутори такву везу ни не очекују показују примери у вежбањима, у оквиру којих се, поред већине истокоренских (нпр. *зубаст* – *зубат*, *кожаст* – *кожни*, *побелети* – *побелити* и сл.), јавља и пар разнокоренских лексема *рзмирати* – *ремизирати*.

- У уџбенику исте издавачке куће такође за 6. разред из 2021. године пароними се јављају у оквиру лексичких вежби, односно као 7. задатак у поглављу „Тражење праве речи и погодног израза”. Од ученика се у датом задатку очекује да одговарајућим речима допуне речи попут *Рекли су ми да је он лажљив _____*, *Прочитао сам занимљив новински _____*, *Вест је новинарски _____*, *Он је љубимац _____* и *Он је љубитељ _____*. Такође, дефиниција се у овом уџбенику јавља у оквиру илустрације и гласи „Неке речи имају сличан облик и различито значење. Зовемо их пароними!” (Нови Логос 2021: 191). Дефиниција је, дакле, иста као и у претходном уџбенику ове издавачке куће, с тим да међу примерима нема разнокоренских лексема.

- У уџбенику издавачке куће *Бигз* нема термилошке ознаке за парониме, већ се они само објашњавају на конкретним примерима и дају у оквиру вежбања. У поглављу „Проналажење изостављених реченичних делова” ученицима се без коришћења термина скреће пажња на то да у језику постоје речи које су по свом облику сличне, али имају сасвим различита значења, као да се због сличности облика лако могу заменити, при чему њихова погрешна замена може довести до озбиљне забуне у комуникацији (Бигз 2019: 177). Ни у овој дефиницији се, као што можемо видети, ученицима не скреће пажња на то да су значења оваквих лексичких јединица значењски повезана, већ напротив – стоји да имају *сасвим* различита значења и да се због сличности *облика* лако могу заменити, иако њихова значења нису сасвим различита, а до мешања не долази само због сличног облика, већ управо и због блиске семантике. Као примери се наводе лексеме попут *белети* – *белити*, *сумњив* – *сумњичав*, *љубимац* – *љубитељ*, *срчан* – *срдачан*, *заштитник* – *штићеник*, *превидети* – *предвидети*, *познаник* – *познавалац*, али и семантички потпуно неповезане лексеме као што су *извинити се* – *извинути се* и *заспим* – *заспем* (Бигз 2019: 177–178).

- У *Едукином* уџбенику за шести разред пароними се, поново без увођења термина *пароним* и *паронимија*, ученицима указује на речи које „слично звуче, али им се значење разликује”, а као примери се наводе искључиво истокоренске лексеме попут *чистоћа* – *чистоћа*, *интерес* – *интересовање*, *страшан* – *страшљив*, *болећив* – *болешљив* и *црвенети* – *црвенити* (Едука 2019: 150). У овом уџбенику нема задатака за увежбавање речи у односу паронимије.

- Паронимија се јавља и у уџбенику *Едуке* за осми разред, и то у издвојеном делу градива за ученике који желе да сазнају нешто више, под насловом „*Љубимац* грашка”. Овога пута уводи се и сам термин и даје се његова дефиниција: „**Пароними** су лексеме које имају исти корен, припадају истој врсти речи, имају и слично значење, али их не можемо

³⁶⁷ О пару *читак* – *читљив* в. т. 9.2.

заменити у истој реченици (контексту)” (Едука 2021: 144). Као што можемо видети, пароними су у управо у овом уџбенику најдетаљније дефинисани. Примери којима се појава паронимије илуструје искључиво су истокоренски: *чистота – чистоћа, располагање – расположење, предвидети – предвидети, новински – новинарски, осећај – осећање* и *назирати – надзирати*.

- Најзад, када је основна школа посреди, пароними се јављају још и у уџбенику *Креативног центра* за осми разред. Паронимима у овом уџбенику није посвећено много простора: дефинишу се као „речи које су по облику сличне (сличног гласовног склопа и порекла), а по значењу различите”, ван контекста се дају примери *прелаз – прелажење, значење – значај, сумњив – сумња, љубитељ – љубимац, чистота – чистоћа, топлина – топлина, излаз – излазак* и *расположење – располагање*, а од ученика се само тражи да објасне разлику између лексема *носилац – носач* и *писмен – писан* (Креативни центар 2020: 36). На основу примера *сумњив – сумња* рекло би се да критерију припадности истој врсти речи овде није од посебне важности, мада си остали примери испуњавају овај значајни критеријум.

Када је реч о средњој школи, пароними се јављају у оба уџбеника за трећи разред која у овом тренутку имају одобрење Републике Србије. У питању су уџбеници издавачких кућа *Клет* и *Едука*.

- У *Клетовом* уџбенику пароними се дефинишу као „речи које имају сличан гласовни склоп, јер им је корен заједнички (*љубитељ – љубимац*), али им се значење разликује („онај који некога или нешто посебно воли и цени” – „онај који је некоме посебно драг”)” (Клет 2021: 52). Поред тога, ученицима се скреће пажња на то да при употреби паронима треба бити пажив, јер се они због међусобне сличности често погрешно употребљавају, па се тако наводе примери погрешне употребе попут оних да је неко некоме „на расположењу” уместо на „располагању” или да је неко одличан „познаник историје” уместо „познавалац историје” (Клет 2021: 52). Пароними се у овом уџбенику јављају и у вежбањима, па се тако од ученика, на пример, тражи да заокруже слово испред реченице у којој је лексема *љубимац* погрешно употребљена, да се реченица *Ово је _____ канцеларија* допуни придевом *наставна* или *наставничка* или да се заокруже слова испред парова паронима (пароними су овде: *знанац – зналац, новински – новинарски, народни – народски* и *значајно – знатно*).

- У *Едукином* уџбенику за трећи разред гимназија и средњих стручних школа пароними се дефинишу као „речи које имају сличан гласовни склоп, а различито значење”, а однос међу њима као *паронимија* (Едука 2021а: 78). Поред тога, у овом уџбенику се истиче да се под паронимима некад подразумевају само речи које имају исти корен (*љубимац – љубитељ*), а се наводи да постоји и шире схватање, према којем се паронимима сматрају и речи које нису творбено повезане, као што је то случај са *штедар* и *штедљив*. У реченицама које следе, ученици увежбавају правилну употребу парова као што су *претплата – преплата, суседски – суседни, акцијаш – акционар, асистенатура – асистенција, провинција – провинцијенција, програмер – програматор, ревизор – ревизиониста, специјалитет – специјалност, ретроактивно – ретроградно* (Едука 2021а: 78). Према томе, у овом уџбенику је заступљен поглед на паронимију у ширем смислу.

Као што се из овог прегледа може видети, паронимија се јавља у највећем броју уџбеника за шести разред, иако тада програмом предвиђена за обраду. Такође, важно је истаћи да се у уџбеницима срећу различити приступи паронимији – иако се у већини на њу гледа као на однос међу истокоренских лексема, има и оних где је реч о паронимији у ширем смислу. Треба још нагласити да овакав приступ паронимима у наставном процесу није усамљен, већ

се често јавља код руских методичара, који главним критеријумом одређивања паронима сматрају могућност њихове погрешне замене у контексту, па најсврсисходнијим приступом паронимима у настави сматрају управо онај који обухвата све лексема код којих због сличног гласовног склопа долази до њихове погрешне употребе (нпр. Веретинова 2011). Иако се у овом докторату залажемо за ужи приступ паронимији, о чему ће бити речи у наставку текста, сматрамо да је за наставни процес и саме уџбенике најважнија уједначеност, како се професори и ђаци не би у различитим уџбеницима сретали са различитим информацијама о паронимима и паронимији. Уколико би наставници са ученицима радили на разликовању разнокоренских и семантички неповезаних лексема код којих се често грешки, попут *извинити* – *извинути*, *афекат* – *ефекат*, *алузија* – *илузија* и сл. – што је свакако такође важно како би се избегле грешке, сматрамо да би у том случају било важно нагласити да је реч о *псеудопаронимији* како би се ова појава одвојила од суштински различите паронимије.

Судећи по литератури, ништа боља ситуација није ни када су у питању уџбеници руског језика. Ј. А. Остренкова наводи да је анализа уџбеника, наставних комплета и приручника показала да приступ паронимима не показује системски, прецизан и посебно усмерен приступ (2013: 173). Ауторка наводи да, на пример, један наставни комплет обрађује парониме, други само проверава вештину коришћења свега неколико фреквентних паронимских лексема и сл., услед чега се ученици налазе у ситуацији да то да ли ће се уопште сусрести са паронима варира од школе до школе, односно зависи од тога за који ће се уџбенички комплет конкретни наставник одредити (Остренкова 2013: 173). То представља велики проблем јер се ученици са паронимима срећу свакодневно у писменој и усменој комуникацији: приликом читања, разговора, гледања телевизије, на интернету и сл., а као што смо већ рекли – на општој матури је један задатак посвећен проблему паронимије. Због свега наведеног, Ј. А. Остренкова закључује да рад са паронимима у наставном процесу није довољно методички покривен (2013: 173). Анализирајући конкретне уџбенике руског језика, ауторка наводи да се у већини могу спорадично наћи вежбе које имају успутни карактер. Углавном се кроз различита лексичка вежбања срећу паронимски парови попут *белый* (бео) – *беловатый* (беличаст), *сладкий* (сладак) – *сладковатый* (слаткаст), *живой* (жив, живахан) – *живительный* (животворан), *старый* (стар) – *старинный* (старински) (Остренкова 2013: 174). Ауторка закључује да је добро што се оваква вежбања јављају, али да ипак у већини уџбеника недостаје конкретна тема *Пароними*, као наставна јединица о којој би ученици засебно учили. Такве целине постоје ипак у једном броју уџбеника. Реч је о уџбенику за руски језик од 5. до 9. разреда у редакцији В. В. Бабајцеве и уџбенику у редакцији М. В. Панова *Руски језик*. Према речима Остренкове, ова два уџбеника су веома слична по приступу и материјалу који је у њима изложен. У њима се најпре даје термин и наводи његова дефиниција, а затим следе различита вежбања која се углавном састоје од најфреквентнијих паронима (попут *одеть* (обући некога) – *надеть* (обући нешто), *представить* (представити) – *предоставить* (пружити), *обаяние* (чар, опчињеност) – *обоняние* (њух, мирис), *адресант* (адресант) – *адресат* (адресат) и сл.) (Остренкова 2013: 174). Пароними се експлицитно јављају и у наставно-методичком комплету за руски језик од 5. до 11. разреда у редакцији С. И. Љвове. Ј. А. Остренкова наводи да аутори овог уџбеника ученицима нуде свестран рад са паронимима, да су пароними предвиђени за обраду у оквиру наставне јединице „Лексика руског језика”, и то у оквиру одељка „Лексичка норма” (2013: 174–175). Занимљиви су и наводи саме редакторке С. И. Љвове да је овај уџбеник оријентисан ка „интензивном развоју дискурзивног мишљења код детета” и да се „истиче својом општро израженом семантичком усмереношћу ка изучавању граматичко-правописног материјала, као и повећаном пажњом на особености употребе језичких јединица у говору” (према Остренкова 2013: 175). Остренкова закључује речима да је анализа показала недовољну методичку покривеност обраде паронима и наглашава да је сазрела потреба за детаљним проучавањем и обезбеђивањем боље покривености ове наставне јединице у уџбеницима и у пракси (2013: 175).

Са таквим закључком слаже се и Н. В. Кашина (2011: 40–44). Она истиче да је анализа методичке и наставне литературе показала да не постоје посебни приручници нити методичке препоруке за рад са паронимима, већ постоје само издвојени чланци посвећени проблемима говорних грешака код ученика (Кашина 2011: 42). И ова ауторка наводи да су у већини уџбеника вежбе које имају за циљ усвајање норми употребе паронимских парњака појединачног карактера, чиме се онемогућује сврсисходан и системски рад на спречавању и отклањању лексичких грешака овог типа (Кашина 2011: 42).

10.3. Паронимија као истраживачки проблем за професоре српског језика. Будући да су пароними реформом програма за трећи разред гимназија општег и друштвено-језичког смера нашли и званично своје место у наставном процесу, проблем са којим би се професори српског језика могли суочити у пракси изазван је самим статусом паронимије у научној литератури. Као што смо у уводу навели, паронимија је најзапостављенији парадигматски лексички однос, однос у вези са којим постоје највећа разлика лингвиста и чије схватање варира неупоредиво више него што је то случај са осталим парадигматским односима, што свакако не може бити без последица по саму наставну праксу. Довољно је рећи да у лексикологији још увек нема општеприхваћене дефиниције паронимије како би се указало на проблем са којим ће се професори неминовно сусрести у свом раду. Пароними се, што се из уводног поглавља овог рада може закључити, и у славистичкој литератури и у литератури посвећеној несловенским језицима веома различито дефинишу, а иде се од најширег схватања, по коме су пароними било које само формално повезане лексеме које се погрешно употребљавају у контексту једна уместо друге (нпр. *collusione* (тајни договор) и *collisione* (судар, сукоб) или *traduttore* (преводац) и *traditore* (издајник), али примери као што су, на пример, *hysterical* (ум. *historical*), *word* (*world*), *irritation* (*irrigation*)), преко нешто ужег погледа, који под паронимима подразумева све чланове једног деривационог гнезда (нпр. *говор – говорити – говорник – договор* у дефиницији паронима у РМС), до најужег схватања, по коме су пароними и формално, односно творбено и семантички повезане лексеме.

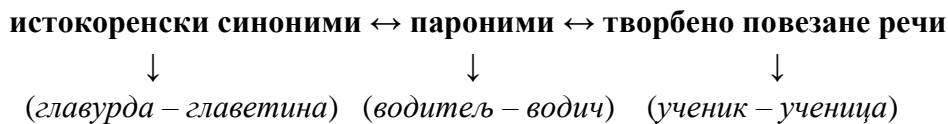
С обзиром на овакав статус паронимије у лингвистичкој литератури и проблеме који у вези са овим парадигматским лексичким односом постоје на теоријском плану, нимало не изненађује чињеница да је она до сада остајала ван наставних планова и програма. Ипак, будући да је сада нашла своје место у њима, ваљало би је на што систематичнији и што једноставнији начин представити ученицима, не занемарујући притом њен значај у структури лексичког система српског језика. У том циљу, сматрамо да би, када су наставници у питању, најадекватније било кренути од дефиниције коју Р. Драгићевић даје у књизи *Лексикологија српског језика*, а која каже да су пароними „истокоренске лексеме које припадају истој врсти речи, имају слично значење, исту логичко-појмовно саодносност и које нису узајамно заменљиве у истом контексту” (2007: 313), али да би ученицима примереније било представити сажетију, односно упрошћенију верзију ове дефиниције – *пароними су речи сличне форме и различитог, али повезаног значења*.³⁶⁸ Важно је да се ученици, за почетак, упознају са постојањем парадигматског лексичког односа који подразумева везу између лексема које су и на плану форме и на плану садржаја повезане, блиске, али да међу њима ипак постоје одређене важне разлике. Упознавањем са паронимијом ученици ће добити веома широку слику о развоју лексичког система српског језика у целини и видети како речи или нестају из језика или мењају своје значење, специјализују се за одређене области, као и о томе како се сама паронимија укршта са другим лексичким односима. Ђаци ће, према томе, имати прилику да се увере да је језик заиста жив организам који се временом мења под утицајем различитих фактора и да је лексика најверније огледало тих промена.

³⁶⁸ То значи да ученицима треба нагласити да се паронимима у србистици не сматрају парови лексема попут *спавалица – спајалица*, *простата – простота*, *текст – тест* и сл., где међу лексемама нема никакве семантичке везе. Овакви парови, као што смо већ рекли, могу се сматрати само псеудопаронимима.

Како би ученицима што јасније било шта јесу пароними, требало би их најпре упознати са тим шта они нису, односно шта се то не укључује у разматрање када је овај лексички однос посредни. Као што смо већ навели, према Б. Тафри (2005: 252), пароними, између осталог, нису:

- речи псеудоетимолошке сличности, нпр. *лучки* (< лука) : *лучни* (< лук);
- парадигматски облици једне или двеју речи, нпр. *жѐна* и *жѐнѐ*, или парадигматски облик једне речи и канонски лик друге речи, нпр. *листови* и *лишће*;
- речи настале конверзијом, дакле, које припадају различитим лексичко-граматичким разредима, нпр. *уз пут* и *успут*; *светлећи* (гл. прилог садашњи) и *светлећи* (придев);
- лексемски дублети (фонолошки и творбени): *уво* : *ухо*, *сретан* : *срећан*; *пијац* : *пијаца*, *секунд* : *секунда*;
- речи које имају два граматичка лика, нпр. *овај бол* и *ова бол*;
- имена се искључују зато што не улазе у лексичке односе са апелативима: *тежак* и *Тежак*;
- остали хомофони и хомографи било које врсте који немају никакву семантичку везу.

Када се ученици системом елиминације упознају са тим шта не подразумевамо под паронимима, треба им упрошћено изложити да су пароними речи: (1) истог корена; (2) исте или различите творбене основе; (3) исте граматичке врсте; (4) које се могу разликовати по префиксу, суфиксу или творбеној основи; (5) веома повезаног значења. Осим тога, ђацима треба указати и на то да највећи проблем при утврђивању паронима представља њихов однос са истокоренским синонимима, са једне стране, и творбено повезаним лексемама које нису у неком парадигматском лексичком односу, са друге стране. На пример:

Као ни у случају других парадигматских лексичких односа, тако ни код паронимије не треба занемарити сву сложеност међулексемских односа проузроковану њиховом вишезначношћу, односно чињеницу да се лексеме саодnose мноштвом својих значења, што ствара различите семантичке могућности.³⁶⁹ С тим у вези, ученицима, након што овладају паронимима и упознају се са већим бројем прототипичних примера, треба указати и на примере попут *спасилац* – *спаситељ*, *читалац* – *читач*, *носилац* – *носач* и сл., који се – управо захваљујући полисемији³⁷⁰ – налазе на граници између синонима и паронима, али, како различита истраживања показују (исп. Драгићевић 2015; Ковачевић 2016), у савременом српском језику представљају примере за парониме. Као један од критеријума за разликовање синонимије и паронимије у оваквим случајевима, Р. Драгићевић (2007: 310) истиче могућност замене у контексту: од истокоренских синонима очекујемо да су у свим контекстима заменљиви, док код паронима то није случај.

Све досад наведено тиче се теоријског упознавања ученика са појмом паронимије и паронима. У руској методичкој литератури нуде се и бројни практични модели за рад са лексемама у односу паронимије, при чему нам је један привукао посебну пажњу. У питању је

³⁶⁹ Као један од главних проблема у вези са приступом парадигматским лексичким односима у настави Р. Драгићевић (2007: 252) наводи управо њихово поједностављивање, у том смислу што се разматрају као односи између две једнозначне лексеме, чиме се на овај начин речи посматрају као етикете за одређене појмове и занемарује се утицај полисемије.

³⁷⁰ О полисемији у настави српског језика в. Вељковић Станковић 2011: 277–296.

приступ који је у раду *Лексичко-творбени принципи предавања теме „Пароними у руском језику” у средњој школи* представила Ј. А. Остренкова (2013: 172–176). Наиме, ауторка је, анализирајући постојеће приступе паронимима у настави, уочила две главне тенденције. Према њеним речима, једна група аутора уџбеника паронимима приступа селективно, односно реч по реч објашњава семантику паронима и њихову реализацију у контексту, док се – са друге стране – познати методичари позивају на творбене специфичности овог лексичког слоја (Остренкова 2013: 175). Сама Остренкова се залаже за комбинацију наведених приступа.

Представљајући предлог свог приступа, Ј. А. Остренкова наводи да је предавање о паронимији могуће организовати на тај начин да ученик пред собом има опцију да усвоји парониме руског језика путем морфема и њиховог значења. На пример, ученицима се могу дати паронимски парови који садрже идентичне творбене морфеме: *серебряный* (сребрн) – *серебристый* (сребркаст), *земляной* (земљан) – *землистый* (земљаст), *глиняный* (глинен) – *глинистый* (глинаст), *шерстяной* (вунен) – *шерстистый* (вунаст) итд. Наведене парове требало би даље поделити у две групе: на лексеме са суфиксима *-ан-* и *-ян-* и лексеме са суфиксом *-ист-* и ученицима објаснити да суфикси из прве групе формирају лексичке јединице са значењем *од чега се састоји, од чега је направљен предмет*, док суфикси из друге групе уносе значење *сличан, налик на нешто*. На тај начин, како Остренкова истиче (2013: 175–176), творбено обухватамо сличан слој паронимијске лексике и штедим драгоцено наставно време јер не објашњавамо парониме пример по пример. Како ауторка даље наводи, на овај начин ученици у својој свести издвајају „веће групе речи које поседују интегралне схеме са смисаоним компонентама које су својствене значењима свих посматраних речи” (Остренкова 2013: 176), односно ученици током предавања у својој свести формирају лексичко-семантичке групе које повезују творбене морфеме и заједничко значење, чиме се за објашњавање лексичког значења, стилске обојености, спојивости и сл. великог броја речи издваја минимум времена. Паронимске парове који се не јављају у оквиру већих творбених модела треба представити појединачно. Најзад, Ј. А. Остренкова објашњава и предности оваквог приступа паронимима. Према њеним речима, тесна интеракција са морфемама, с тачке гледишта њиховог смисаоног садржаја, омогућиће ученицима да се пажљивије односе према матерњем језику, да размишљају апстрактно тако што ће уочавати оно што је заједничко у значењу речи са сличним морфемама, да разумеју јасне и прецизне законитости свог језика (Остренкова 2013: 176).

Нама се овакав приступ паронимима чини веома занимљивим и корисним пре свега због чињенице да се пароними не одвајају од творбе речи као свог примарног изворишта. Све оно о чему је Р. Драгићевић (2020а) говорила у контексту значаја творбе речи у учењу српског као страног важи, чини нам се, и када је у питању усвајање српског као матерњег језика. Наиме, ауторка наводи да је један од важних задатака у настави страног језика да се ученицима омогући да препознају значења речи које им нису познате када се употребе самостално, ван контекста, и да главна стратегија којом наставник треба да се послужи јесте да код ученика развија способност да препознају аналогију, као једну од најважнијих језичких законитости, а која је изазвана управо регуларним процесима у језику, пре свега када је реч о творбеним и семантичким механизмима (Драгићевић 2020а: 131). Према речима Р. Драгићевић, лексички фонд који ученицима није познат, али га могу реконструисати Л. Б. Трушина назива *потенцијалним* и сматра да у њега улазе „1) изведенице и сложенице које се састоје из делова чије је значење ученицима познато; 2) интернационализми који у матерњем и страном језику имају исту семантику и сличну графичко-акустичку форму; 3) вишезначне речи које на исти начин развијају полисемантичку структуру; 4) речи чије се значење може препознати из контекста” (према Драгићевић 2020а: 132). Чини нам се да управо ово о чему говоре Л. Б. Трушина и Р. Драгићевић итекако има везе са начином који је Ј. А. Остренкова понудила за обраду паронима. Када се ученици на довољном броју примера упознају са одређеним паронимијским моделом и семантиком суфикса којим су његови парњаци изведени (у српском, на пример, *-ан/-ен* : *-аст*, *-ат* : *-аст*, *-ан* : *-ски*; *-ач* : *-лац*, *-ач* : *-тељ*, *-ач* : *-ло*, *-(л)иште*

: -(о)ница, -атор/-итор : -ист(а), -ант : -ат и сл.), захваљујући аналогiji ће бити у могућности да претпоставе значење непознате лексеме када са њом дођу у сусрет и правилно је употребе у контексту. На пример, ако наставник ученицима на довољном броју примера покаже да изведенице са суфиксом -(л)иште углавном означавају отворене површине, а оне са суфиксом -(о)ница најчешће просторије, затворена места, ученици ће бити у стању да при сусрету са непознатом лексемом тачно претпоставе њено значење и адекватно је употребе у контексту. Такође, ако наставник наведе већи број лексема страног порекла са формантом -атор/-итор и укаже на чињеницу да оне углавном означавају некога ко активно врши одређену радњу или инструмент којим се дата радња врши, док оне са формантом -ист(а) веома често означавају присталицу неког правца, учења, идеје и сл., ученици ће и друге парове творене по истом моделу моћи исправно да разумеју и употребљавају или сами изведу ако за то имају потребу. Наравно, с обзиром на саму природу паронимије, биће и оних примера које ће наставници морати изоловано да објашњавају, али се помоћу овог приступа ученицима ипак нуди увид у творбени систем и његове законитости. На тај начин се паронимија повезује са градивом из области творбе речи и омогућава увид у језик као систем. Због тога је паронимија погодна за обраду током читаве школске године, када год се обрађује проблематика из области творбе речи и сваки пут када се у тексту или у разговору јави неки паронимски пар. Н. В. Кашина (2011: 42) наглашава чак да је обраду паронима неопходно повезати са обрадом наставних јединица из области лексикологије, творбе речи, морфологије, синтаксе и говорне културе јер такав рад доприноси усвајању семантике афикса, развија осећај за норму и језик и помаже ученицима да овладају граматичким нормама спојивости речи.

На недостатке повезивања различитих области наставе српског језика указују и Д. Вељковић Станковић и И. Ђорђевић. Ауторке, наиме, наводе да је запажено да се знања о творби речи све чешће своде само на упознавање и препознавање творбених начина, односно „на посматрање процеса и резултата грађења речи као деловања и учин(а)ка својеврсног „механизма””, а да се „доста ретко инсистира на довођењу у непосредну везу семантике и творбе” (Вељковић Станковић и Ђорђевић 2021: 133). Нама се чини да модел рада са паронимима који је понудила Ј. А. Остренкова испуњава управо ове циљеве о којима Д. Вељковић Станковић и И. Ђорђевић говоре и које постављају пред наставу српског језика.³⁷¹

10.4. Именички пароними у настави. Као што смо већ рекли, највећи проценат паронимијске лексике заузимају придевске лексеме и код ове врсте речи се најчешће и грешни, због чега методичари који су се бавили паронимима препоручују да се у наставном процесу крене управо од придева. Што се именичких лексема тиче, паронима највише има међу апстрактним и глаголским именицама, па би приликом обраде именичких паронима од њих требало и кренути и са ученицима анализирати примере попут *погрешивост* : *погрешност*; *разумност* : *разумљивост*; *читаност* : *читљивост* или пак оних са -ост и -итет: *имуност* : *имунитет*, *специјалност* : *специјалитет* и сл. Ипак, будући да су тема наше докторске дисертације искључиво именице са конкретном семантиком, ми ћемо се у наставку поглавља задржати искључиво на њиховом месту у настави. Пошто се код ове врсте паронима, као што смо у поглављу 9 објаснили, ретко грешни, именички пароними са конкретним значењем погоднији су за упознавање ученика са веома важним процесом десинонимизације и конкурентношћу суфикса. На веома занимљивим и разноврсним примерима ученици ће имати прилику да се пластично упознају са принципом језичке економије и виде како се лексеме боре

³⁷¹ О проблемима и препорукама за унапређење наставе творбе речи в. и Штасни 2008. Позивајући се на психолингвистичку теорију Виготског, Ноама Чомског, постулате когнитивне лингвистике и савремених теорија учења, ауторка наводи да један од главних циљева наставе језика јесте „да се применом одговарајућих метода или методичких система подстакне мисаона, стваралачка активност ученика, којом ће се омогућити когнитивни развој и језичка (говорна) компетенција ученика, што је уједно и услов за реализацију успешног усменог и писменог изражавања и учешће у квалитетној комуникацији” (Штасни 2009: 155). Као један од приступа за унапређење наставе језика, ауторка наводи и учење путем откривања и решавања проблема, а нама се чини да су пароними изузетно погодна наставна јединица за овакав модел рада са ученицима.

za svoje mesto u leksichkom sistemu, kako se svaki od parnjaka specijalizuje za određeno značenje, određeni semantički razred (npr. *живо–неживо, конкретно–апстрактно* и сл.).

За представљање процеса разједначавања синонима и настанка паронима у наставни процес могу се укључити примери из електронског корпуса. Будући да већина ученика вероватно нема могућности да на часовима српског језика користи рачунар и приступи електронском корпусу, наставник може на час донети листиће са одштапаним примерима из корпуса. На самом почетку, наставник ученицима треба да наведене дефиниције испитиваних лексема из дескриптивних речника, а да онда од њих затражи да на основу примера из корпуса дођу до закључка по чему су се дате лексема разједначиле. На пример, наставник може ученицима саопштити да РМС и РСЈ лексема *прогнозер* и *прогностичар* дефинишу као синониме: **прогнозер**, -ера м в. *прогностичар* и **прогностичар** м грч. *онај који врши прогнозе, који предвиђа што, предсказивач*, а затим им дати примере из корпуса да сами, на основу контекста у којима се јављају, открију прецизно значење ових лексема и семантичке компоненте по којима се разликују, чиме ће изоштравати своје аналитичке способности. На листићима би се могли наћи примери попут ових које смо преузели директно из електронског корпуса srWac:

Пример из електронског корпуса 1

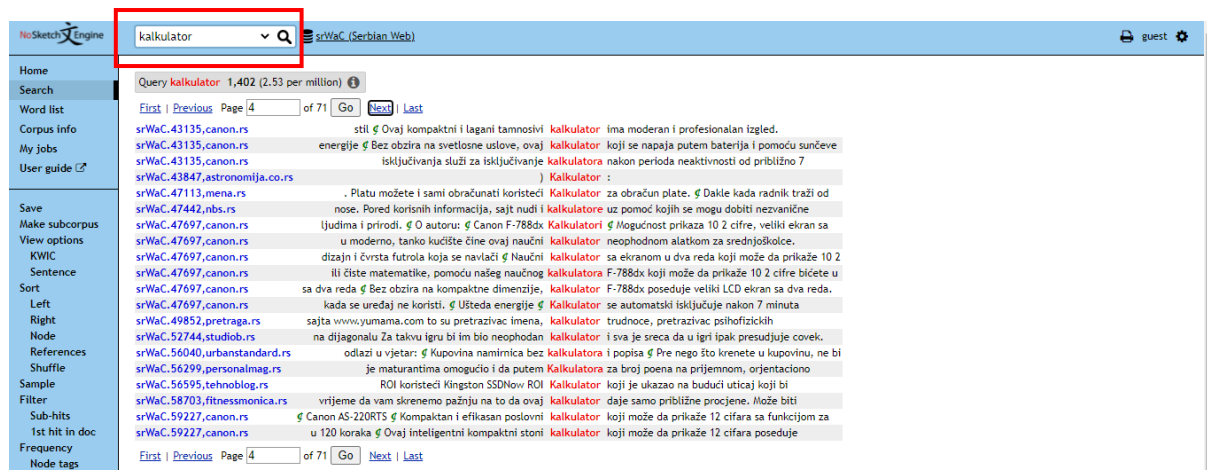
Пример из електронског корпуса 2

Ученици ће на овај начин, захваљујући лексемама које се уз именице *прогнозер* и *прогностичар* јављају, моћи сами да увиде да *прогнозер* тежи томе да означава онога који прогнозира резултате спортских догађаја или различите трендове (у економији, политици, моди), а да се лексема *прогностичар* све више специјализује за домен метеорологије и постаје назив једног конкретног занимања.

На исти начин могу се анализирати и лексеме *калкулант* и *калкулатор*. На самом почетку, наставник ће ученицима саопштити да су према подацима из РМС ове лексеме синоними: **калкулант** м = *калкулатор онај који калкулише* и **калкулатор** м = *калкулант*, а затим ће од њих тражити да на основу примера напишу дефиниције ових лексема у савременом српском језику.

Пример из електронског корпуса 3

Пример из електронског корпуса 4

Ученици ће на основу датих примера сигурно моћи да запазе да *калкулант* у савременом српском језику доминантно означава *прорачунатог човека, рачуницу*, док је *калкулатор* данас *апарат или апликација која служи за рачунање*.

Велики број парова који су прошли кроз процес десинонимизације представљен је у централном делу ове дисертације, тако да сви они могу наставницима послужити за вежбања овог типа.

Иако смо овде представили два појединачна паронимска пара, сматрамо да би још корисније и сврсисходније било ако би се све ово представило у оквиру одређених творбених модела, што је приступ за који се, као што смо већ рекли, и залажемо. Поређењем већег броја лексичких парова који су различитим суфиксима творени од исте творбене основе ученици ће моћи да увиде важне тенденције у вези са семантиком одређених суфикса и специјализацијом лексема за одређене семантичке разреде, односно тематске групе. Ученицима се, на пример, могу представити лексеме изведене суфиксима *-ач* и *-лац* које РМС дефинише као праве, у неким случајевима и као потпуне синониме: нпр. *давалац* – *давач*, *држач* – *држалац*, *мерилац* – *мерач*, *носилац* – *носац*, *читалац* – *читач* и сл. Након што се са ученицима прође кроз

речничке дефиниције и покаже да су ове лексеме примарно биле у односу синонимије, поново им се могу поделити примери из корпуса захваљујући којима ће они моћи сами да уоче тенденцију суфикса *-ач* ка именовану инструмената, справа, предмета и сл., дакле, неживих ентитета, а да суфикс *-лац* у свим примерима и даље означава особу која врши радњу исказану глаголом у основи. Семантичке разликовне нијансе ученици ће моћи да запажају и у оним примерима када се обе лексеме реферишу на особе, што додатно ангажује њихове аналитичке способности.

Ученицима се на исти начин може указати и на тенденцију суфикса *-тељ* ка религијском, теолошком дискурсу, односно ка специјализацији за домен апстрактног. Довољно је само на већем броју примера из електронског корпуса показати им у којим се контекстима јављају лексеме попут *бранилац*, *избавилац*, *нарушилац*, *ослободилац*, *спасилац* и сл., са једне, и *бранитељ*, *избавитељ*, *нарушитељ*, *ослободитељ* и *спаситељ*, са друге стране, а они ће захваљујући примерима попут *бранилац окривљеног*, *бранилац Мирослава Мишковића*, *бранилац у поступку*, *браниоци Београда*, *браниоци земље*, *бранилац утврђења*, *бранилац бедема* и *бранитељ православља*, *бранитељ националног идентитета*, *бранитељ људских права*, *бранитељ демократије*, *бранитељи вредности српске породице*, *бранитељ интереса*, *бранитељи националне душе*, *бранитељи традиције* или *спасилац на води*, *спасилац на базену*, *горски спасиоци*, *ватрогасци спасиоци*, *спасилац ауто-индустрије* и *долазак Спаситеља*, *Спаситељ света*, *месија* и *спаситељ*, *Спаситељ човечанства* и сл. сами бити у стању да уоче дистинкцију по принципу *конкретно–апстрактно* и упознају се са специфичном семантичком бојом коју у суфикс *-тељ* уноси у многе изведенице.

На исти начин, ангажовањем ученичких спознајних и креативних капацитета, могу се обрадити и остали домаћи и страни паронимијски модели које смо издвојили у оквиру поглавља о творбеној анализи паронимијске лексике, а сличности и разлике могу се тражити како код парова који су прошли кроз процес десинонимизације, тако и код оних који су у односу примарне паронимије.

На наставницима је, наравно, да са ученицима раде на исправљању грешака у оним паровима где се оне често срећу, а то су, пре свега, примери попут *адресант – адресат*, *трасант – трасат* или *легатар – легатор*, *мандатар – мандатор*. Чини нам се да се и у овим примерима разлика системски може објаснити тако што ће се ученицима објаснити да, са једне стране, лексеме које се завршавају на *-ант* и *-ор* означавају онога ко активно врши неку раду, ко нешто шаље, даје, оставља и сл., док оне на *-ат* и *-ар* реферишу на трпиоца радње, на особу која нешто прима, добија итд.

10.5. Задаци из области паронимије у руској методичкој литератури. Као што смо на једном месту већ поменули, ученици у Русији на општој матури из руског језика обавезно на тесту имају једно питање које се тиче разумевања и правилне употребе паронима, а Н. В. Кашина наводи да управо са овом врстом питања ученици имају великих потешкоћа (2011: 42). Ауторка такође истиче да се питања у вези са паронимијом јављају на свим врстама тестова, односно на тестовима са свих нивоа (основни, средњи, виши). У задацима са основног нивоа од ученика се очекује да пронађу ону реченицу у којој је употребљен погрешан паронимски парњак, на средњем нивоу се од ученика очекује да сами формулишу одговор, односно опишу, на пример, разликовне нијансе, док задатак са паронимима на вишем нивоу подразумева одговор у виду есеја (Кашина 2011: 42). Н. В. Кашина додаје и да је, са становишта психоллингвистике, у раду са паронимима неопходно користити „под један, задатке полисензорног усмерења који комбинују доминантне канале перцепције аудитивних, визуелних и кинестетичких типова (задаци морају садржати информације са сва три канала уз коришћење визуелних, аудитивних и кинестетичких предиката: погледајте, одслушајте, запишите), а под два, задатке који активирају мисаони рад ученика” (2011: 42).

У раду Н. В. Кашине може се наћи и велики број разноврсних задатака за увежбавање паронима, а по истим моделима би и наставници српског језика могли осмислити задатке за своје ученике. Ауторка задатке са паронимима дели у четири групе: 1) задаци репродукције, 2) задаци трансформације већ познатог материјала о паронимима, 3) активно-спознајни задаци и 4) проблемски задаци (2011: 43–44). У првој групи налазе се следећи типови задатака:

- * Прочитајте и запамтите дефиницију: „Пароними су истокоренске речи које спадају у исту врсту речи, сличне по звучању, али различите по значењу или се њихова значења делимично подударају”. Наведите примере паронима.
- * Препишите из једнојезичног речника значења паронима: *адресант* (адресант) – *адресат* (адресат), *дружеский* (пријатељски) – *дружественный* (дружелубив), *опасный* (опасан) – *опасливый* (бојажљив), *понятный* (јасан) – *понятливый* (бистар) итд. Запамтите ова значења.
- * Саставите реченице или синтагме са паронимима (за додатне информације консултујте се са речницима потешкоћа руског језика): *дефектный* (дефектан, предмет) – *дефективный* (дефектан, човек), *конструкторский* (конструкторски) – *конструктивный* (конструктиван), *осудить* (осудити) – *обсудить* (продискутовати), *существо* (биће) – *сущность* (суштина) и сл.

У групи задатака трансформације већ познатог материјала налазе се следећи типови задатака:

- * Из једнојезичног речника препишите значења паронима *жестокий* (жесток, суров) и *жёсткий* (тврд, чврст, крут). Докажите да су то пароними. Саставите синтагме користећи придеве *жестокий* и *жёсткий* и именице *коса*, *нарав*, *кауч*, *редослед*, *норма*, *срце*, *мера* и *непријатељ*.
- * Од корена *ветер* (ветар) уз помоћ суфикса *-ен-*, *-ян-*, *-ов-* формирајте паронимијске речи следећег значења: А) с ветром, праћен ветром – *ветренный* (ветровит); Б) који се односи на ветар – *ветровой* и В) који се активира снагом ветра – *ветряной* (на ветар: мотор на ветар, пумпа на ветар). Изведене примере употребите уз именице *дан*, *потисак*, *ветрењача*, *време*, *снага*, *пумпа*.
- * Наведите синониме за следеће парониме: *нестерпимый* (нестрпљив) – *нетерпимый* (нетрпелјив); *опасный* (опасан) – *опасливый* (бојажљив); *понятный* (јасан) – *понятливый* (бистар) итд.
- * Одаберите одговарајући пароним за сваку реченицу. Нпр. После напорног рада чекала ју је *сытый* (сита) // *сытнй* (богата, заситна) вечера.
- * Како бисте проверили да ли умете правилно да користите речи, одаберите једну од две дате у загради: *концертны* (*абонемент* – претплата // *абонент* – претплатник); (*вдох* – удах // *вздох* – уздах) *сожаления* и сл.
- * Одредите стилске функције паронима и сазвучних несродних речи у одломцима из књижевних и публицистичких дела.³⁷²

Као примере активно-спознајних задатака Н. В. Кашина наводи следеће:

- * Размислите како префикси *вос-* и *на-* мењају значење следећих паронима: *воспоминание* (успомена) – *напоминание* (подсећање). Одредите значење речи.
- * Објасните разлику између речи (консултујте се са речником паронима): *вдохнуть* (удахнути) : *вздохнуть* (уздахнути); *одеть* (обући некога) : *надеть* (обући нешто).

³⁷² Примере текстова в. у Кашина 2011: 43.

- * Размислите шта је изазвало грешке у реченицама и исправите их. Нпр. *Многие наши фильмы получили большую признательность* (захвалност, треба *признание* – признање) *за рубежом*.
- * Користећи *Речник потешкоћа руског језика* одредите синонимијске односе унутар паронимијског пара *единый* (једини) – *единственный* (јединствени). Размислите да ли дате речи могу имати улогу синонима у истом тексту. Ако да, онда саставите краћи текст као пример.

Најзад, проблемски задаци које Кашина представља веома су комплексни и обично подразумевају рад на текстовима. Овде ћемо представити само формулације проблемских питања, а примере текстова в. у Кашина 2011: 44.

- * Писци и песници понекад такође користе парониме, али са уметничким циљем. Послушајте песму Д. Голупкова и испишите парониме, а затим одговорите на питања: Какав је утисак на вас оставила ова песма? Које сте парониме записали? Какво је њихово значење? У ком циљу аутор овде користи парониме? и сл.
- * Нађите у тексту парониме. Које је лексичко значење паронима које сте пронашли? Како су настали ти пароними? У ком циљу их аутор користи?

И други руски аутори дају у својим радовима примере којима се наставници могу послужити приликом осмишљавања задатака за вежбање паронима. Сличне формулације задатака, уз разноврсне примере, могу се наћи и у раду Кузmine и Јуркине (2019). Оне у својим вежбањима од ученика такође траже састављање реченица или синтагми у којима ће бити употребљени одређени паронимски парњаци, попут *вековой* (вековни) – *вечный* (вечни), *гордость* (понос) – *гордыня* (гордост) и сл., допуњавање именица одговарајућим паронимским парњаклом, навођење другог члана паронимског пара када је један дат, дефинисање паронима и сл. (Кузмина и Јуркова 2019: 267). Примери вежбања осмишљених за утврђивање и вежбање паронима дају се и у раду С. Г. Сопунове (2016: 10–13). У њеном чланку дају се, на пример, синтагме у којима су уз исту именицу употребљени различити придевски пароними и од ученика се тражи да објасне разлику коју они уносе, да се набројани придеви разврстају према томе да ли се односе на живо или на неживо, дакле, према критеријуму (ин)аниматности и сл.³⁷³

Иако се у задацима које Кашина и остале ауторке наводе најчешће јављају придевске лексеме, а има и доста глаголских, одлучили смо да и такве примере представимо како би наставници српског језика имали пред собом моделе за састављање задатака у вези са придевским и глаголским паронимима, којима ће се у наставном процесу неминовно бавити.

10.6. Примери задатака са именичким паронимима на материјалу српског језика. Према представљеним моделима покушали смо да од лексема које су се у нашој грађи нашле саставимо конкретне задатке који се могу користити у наставном процесу. Поред већ описаног модела према којем ученици на примерима из електронског корпуса траже разлике међу заједничким именицама у односу паронимије, а који је погодан за рад на самом часу, овде наводимо и неколико модела који се могу употребити и на тестовима.

³⁷³ Задатке за вежбање и препоруке за предавање паронима руског као страног језика у Србији в. у Веретинова 2018.

1) Уз наведене речи допишите једну од понуђених лексема из заграде.

- а) _____ сигнала (*давач//давалац*)
- б) туристички _____ (*водич//водител*)
- в) главни _____ ФБИ (*истражитељ//истраживач*)
- г) филмски _____ (*монтажер//монтер*)
- д) озонски _____ (*омот//омотач*)
- ђ) тражити од некога _____ (*позајмица//позајмљеница*)
- е) _____ за информације од јавног значаја (*повереник//поверилац*)

Решење: а) *давач*; б) *водич*; в) *истражитељ*; г) *монтажер*; д) *омотач*; љ) *позајмица*; е) *повереник*.

2) Наведене реченице допуните одговарајућим паронимским парњацима.

1. Иван и Марко су отишли у _____ да попију пиво.
а) **пивара** б) **пивница**
2. Немања ради као _____ на једној националној телевизији.
а) **снимач** б) **сниматељ**
3. Ово писмо никада неће стићи до свог _____.
а) **адресанта** б) **адресата**
4. Петар је _____ сајта нашег факултета.
а) **администратор** б) **административац**
5. Предраг Пипер је био наш _____, који је редовни члан Српске академије наука и уметности постао 2013. године.
а) **академац** б) **академик**
6. Радници ЕПС-а су данас читавали _____.
а) **бројаче** б) **бројила**

Решење: 1) б) *пивница*; 2) б) *сниматељ*; 3) а) *адресанта*; 4) а) *администратор*; 5) б) *академик*; 6) б) *бројила*.

3) У следећим реченицама подвуците речи које су погрешно употребљене и замените их одговарајућим паронимским парњацима.

- а) Иво Андрић је наш чувени писар.
- б) У основној школи сам био носач Вукове дипломе.
- в) Станари Србије следеће недеље излазе на изборе.
- г) У музеју је било пуно експонената.
- д) Он је велики љубимац доброг вина и укусне хране.
- ђ) Банка се преселила на нове локалитете.

Решење: а) писар (треба *писац*); б) носач (треба *носилац*); в) станари (треба *становници*); г) експонената (треба *експоната*); д) љубимац (треба *љубитељ*); љ) локалитете (треба *локације*).

4) Објасните разлику између следећих паронимских парњака: *секретарица* – *секретарка*, *гледите* – *гледалиште* и *станиште* – *становиште*. За сваку од наведених речи саставите по једну реченицу.

Решење: На пример, секретарица је женска особа која обавља различите административне послове у оквиру неког предузећа, компаније и сл. (*Она ради као секретарица генералног директора*), а секретарка је високи чиновник у државној, покрајинској или градској влади

или у неком министарству (*Државна секретарка у Министарству просвете примила је данас делегацију студената*). *Гледиште* је тачка са које се нешто просуђује, становиште; схватање, мишљење, став (*Овакво гледиште није усамљено у науци*), а *гледалиште* је простор у коме је смештена публика или генерално место одакле се нешто посматра (*Гледалиште на стадиону је било препуно*). *Станиште* је место где неко или нешто обитава, пребива (*Обедска бара је станиште различитих врста птица*), а *становиште* је мишљење, уверење, поглед на нешто (*Расправљали су о томе са становишта филозофије*).

5) Од следећих глагола направите по једну именицу која означава инструмент и по једну која означава човека који врши радњу исказану глаголом. За сваку именицу саставите по једну реченицу.

- а) *мерити*: _____ (инструмент) : _____ (човек)
б) *читати*: _____ (инструмент) : _____ (човек)
в) *штампати*: _____ (инструмент) : _____ (човек)

Решење: а) *мерач* (*Купио је нови мерач крвног притиска*) : *мерилац* (*На утакмици је био званични мерилац времена*); б) *читач* (*Набавили су нови читач бар-кодова*) : *читалац* (*Марко је страствени читалац стрипова*); в) *штампач* (*Данас су веома популарни ласерски штампачи*) : *штампар* (*Радио је као штампар у једној издавачкој кући*).

б) Објасните разлику између паронимских парњака *музикант* – *музичар* и *политикант* – *политичар*.

Решење: Именице *музичар* и *политичар* означавају онога ко се генерално бави музиком, односно политиком, док именице *музикант* и *политикант* обично подразумевају онога ко се лоше бави музиком, односно политиком.

7) Допуните следеће реченице одговарајућим паронимским парњацима.

- а) Човека који потиче са Оријента називамо _____, а онога који проучава оријенталне језике _____.
б) Човека који је присталица хуманизма називамо _____, а онога ко учествује у хуманитарним мисијама _____.
в) Особа која даје мандат назива се _____, а особа која прима мандат _____.
г) Рањеници и болесници се носе на _____, а бебе и мала деца у _____.

Решење: а) *оријенталац*//*оријенталиста*; б) *хуманист(а)*//*хуманитарац*; в) *мандатор*//*мандатар*; г) *носила*//*носиљка*.

8) Из Речника српског језика препишите значења следећих паронима:

- а) *модернизатор* – *модернист(а)* _____
б) *реформатор* – *реформист(а)* _____

Одредите у чему је суштинска разлика између лексема које се завршавају на *-атор*, са једне, и оних на *-ист(а)*, са друге стране. Какво значење уноси *-атор*, а какво *-ист(а)*?

Решење: а) *модернизатор* – онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто : *модернист(а)* – присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности; б)

реформатор – *проводилац, извршилац реформе, преуређивач, обновитељ* : **реформист(а)** – *присталица реформизма; присталица спровођења реформе неког система.*

Именице које се завршавају на *-атор* означавају онога ко радњу активно врши, спроводи у дело, док именице са завршетком на *-ист(а)* означавају присталице одређених покрета и учења.

9) У различитим коментарима на интернету могу се наћи синтагме попут *давачи изјава, примачи плата* или *политички анализатори, филмски критизери*. Због чега су коментатори употребили баш именице *давач, примач, анализатор, критизер*, а не *давалац, прималац, аналитичар и критичар*? Шта су оваквим избором лексема желели да постигну?

Решење: Нпр. *Желели су да омаловаже оне о којима је реч. Суфикс -ач уноси дозу инструменталног значења, чиме се алудира на то да они који дају изјаве или примају плате раде то аутоматски, без размишљања, попут машина. Омаловажавање се постиже и употребом речи анализатор и критизер уместо назива занимања аналитичар и критичар.*

10) У Речнику српскога језика пронађите лексеме *класик* и *класичар* и на основу дефиниција које се у њему дају одредите у којим значењима су ове две речи синоними, а у којим пароними.

Решење: **класик** м лат. **1. а.** *врхунски стваралац у каквој области уметности или науке, чије дело представља трајни допринос уметности или науци.* **б.** *писац старе грчке или римске књижевности.* **2.** *ист. припадник највише класе у старом Риму* : **класичар** м **1.** *проучавалац класичних језика, класичне уметности.* **2. в.** *класик (1): ~ по духу, ~ по култури.*

10.7. Закључак о паронимији у настави српског језика. Као што се из свега што је досад наведено може закључити, паронимија је објективно сложен и изазован истраживачки проблем, па није ни чудо што је до сада остајала ван наставних програма. Ипак, будући да је ова тема све актуелнија, како код нас, тако и у другим земљама (посебно у Русији), и да се у србистици све више уједначава поглед на њу, сматрамо оправданим и похвалним чињеницу да је паронимија уведена у наставни програм за средње школе, тачније гимназије. Ученици ће на примеру паронима имати прилику да виде како се језик мења, уобличава, живи заједно са својим корисницима и актуелним променама у друштву. Паронимија јесте пре свега парадигматски лексички однос и питање лексикологије у ужем смислу, али се од самих почетака свог изучавања везивала и за област језичке културе и неговање правилног одабира речи. Као што се из представљених примера може видети, један од главних узрока настајања паронима јесте тежња ка што прецизнијем, истанчанијем изражавању, што је нешто што свакако треба подржавати и развијати код самих ученика.

Ученике не треба оптерећивати свим теоријама и проблемима који у истраживању паронимије постоје, већ им треба навести њену упрошћену дефиницију – *пароними су речи сличне форме и различитог, али повезаног значења* – и наводити што већи број *прототипичних* примера како би схватили суштину ове врсте односа међу лексема, а самим тим и значај прецизног познавања значења речи и њихове адекватне употребе у контексту. Осим тога, сматрамо да је модел рада са паронимима који је у свом чланку описала Ј. А. Остренкова веома погодан и функционалан и када је српски језик посредни. У питању је модела рада према којем се пароними обрађују у оквиру одређених творбених модела, при чему се ученици са семантиком чланова паронимских парова упознају преко семантике творбених морфема, захваљујући чему ће стећи одличан увид у организацију деривационог система и схватити везу између творбе речи и паронимије. Наставну јединицу о паронимији требало би повезати и са лекцијама о синонимији и полисемији, јер се само тако може добити потпуна слика везе између ових односа. Требало би од ученика што више тражити да сами анализирају лексеме које ступају у однос паронимије и да сами откривају разликовне нијансе које међу њима постоје,

јер на тај начин изоштравају своје аналитичке способности. И на крају, не треба олако доносити судове да ли је нешто исправно или није, већ би ученике стално требало упућивати на релевантне нормативне изворе, пре свега речнике.

11. ПАРОНИМИЈА ИЗ УГЛА ЛЕКСИКОГРАФИЈЕ

11.1. Лексикографски опис паронимијских лексема у дескриптивним речницима српског језика. У формулацијама задатака руских методичара ученици се веома често упућују на коришћење речника паронима и различитих речника потешкоћа руског језика при решавању задатака из области паронимије. Ученицима у Србији такви речници још увек, нажалост, не стоје на располагању. Они се могу упућивати на неки од дескриптивних речника српског језика, али ће се, када су пароними посредни, јавити бројни проблеми при њиховом коришћењу.

1) Најпре, за однос паронимије, за разлику од синонимије и антонимије, у описним речницима српског језика не постоји формална ознака у виду квалификатора. Наиме, према речима М. Јакић, у *Упутствима за израду РСАНУ* постоје посебни чланови којима се регулише употреба квалификатора *син.* и *супр.* у овом тезаурусу: Чл. 70: Одмах иза дефиниције дају се најпре синоними (са ознаком „син.“) и антоними (са ознаком „супр.“), затим упућенице (са ознакама „вар.“ и „исп.“), као и речи које је потребно ради допуне дефиниције споменути на том месту и Чл. 98: Из дефиниције (и иза евентуалног синонима) даје се по потреби и антоним, одвојен од претходног текста тачком и запетом, са ознаком „супр.“ в. пр. код **белац** (2) и **бео** (2015: 157).³⁷⁴ Паронимија се, колико је нама познато, не помиње у *Упутствима за израду РСАНУ*, а маркера за њено формално означавање засигурно нема иако би његово постојање умногоме олакшало проналажење и ексцерпираније паронимских лексема. У РМС и РСЈ, главним изворима из којих је наша грађа ексцерпирана, постоје ознаке *исп.* (испореди) у првом и *уп.* (упореди)³⁷⁵ у другом консултованом речнику. Водећи се овим квалификаторима и упоређујући семантички садржај лексема на коју се упућује са значењем оне која се дефинише, у појединим случајевима смо долазили до одређених паронимијских или паросинонимијских веза (нпр. код лексема *сушара* и *сушионица*, *музичар* и *музикант*, *ловица* и *ловкиња*, *рефлектор* и *рефрактор*, *црнкиња* и *црница* и сл.), мада је у највећем броју случајева реч ипак била о односу синонимије или о указивању на одређено значење мотивне речи које треба погледати. У сваком случају, квалификатори *исп.* и *уп.* били су нам корисни јер су нам помагали да дођемо до истокоренских лексичких парова чији је статус требало проверити у електронском корпусу.

2) Други проблем који се у вези са статусом паронимије у речницима јавља јесте то што није у потпуности јасно у чему је разлика када између две лексема стоји знак једнакости (нпр. **владалац**, -аоца м = владар *онај који влада, управља државом* : **владар**, -ара м = владалац), напоредни везник *и* (нпр. **нарушилац**, -иоца м и **нарушитељ** м *онај који што наруши, поремети*), када је једна лексема дата у загради или када се лексема обрађују као посебне одреднице (**давалац**, -аоца м *онај који даје (нешто)* : **давач**, -ача м *давалац*). Јасно је да сви ови лексикографски поступци указују на постојање односа синонимије, али је нејасно да ли је у свим примерима јачина та везе подједнака или ипак постоје извесне разликовне нијансе у зависности од тога како су лексема обрађене: помоћу знака једнакости, везника *и*, као посебне одреднице и сл. Сматрамо да би се ови лексикографски поступци морали уједначити и доследно спроводити кроз читаве речнике како не би стварали недоумице код корисника.

3) Трећи проблем при коришћењу описних речника српског језика у сврху изучавања паронимије јесте тај што су многи парови који у савременом језичком тренутку представљају примере за неку врсту паронима у речницима представљени као синоними, у многи

³⁷⁴ Ознаке *син.* и *супр.* налазе се и на списку техничких скраћеница у РМС, док се на истом списку у РСЈ јавља само квалификатор *супр.*

³⁷⁵ Иако се јавља у оквиру речничких чланака бројних лексема квалификатор *уп.* и његово објашњење нису се нашли на списку скраћеница нити у предговору РСЈ, због чега његова употреба није у потпуности јасна: да ли упућује на блиске семантичке садржаје које треба упоредити, на истозначнице или нешто друго.

случајевима чак и као потпуни (нпр. *снимач* и *сниматељ*, *секретарица* и *секретарка*, *раскрсница* и *раскришће*, *хранилац* и *хранитељ* и многи други примери).

4) Поред тога, мана описних речника, када је истраживање паронимије посредни, посебно оних малог и средњег обима, јесте мали број примера у виду реченица или типичних колокација, што је за утврђивање тананих разликовних нијанси међу паронимским парњацима посебно важно. На исти проблем у вези са хрватским речницима указује и Б. Тафра (2005: 263), која каже да се у њима налази врло мало података о лексичкој спојивости и валентности одредничких речи. С друге стране, у речницима паронима руског језика посебан акценат се ставља управо на овај део речничког чланка, односно састављачи ове врсте лексикографских остварења се труде да наведу што већи број прототипичних колокација у којима се паронимски парњаци јављају, што је посебно значајно и корисно за правилно усвајање њиховог значења и њихову исправну употребу. Због тога је и српској лексикографији потребан специјални речник паронима будући да описни речници због своје концепције и обима не могу увек навести довољан број илустративних примера и колокација.

5) Још један проблем са којим се и проучаваоци и ученици могу суочити приликом коришћења дескриптивних речника приликом проучавања паронима јесу, у неким случајевима, нејасне речничке дефиниције или неодвајање различитих семантичких реализација. На пример, у РМС се одредница *известилац* примарно дефинише као *човек који шаље вести, који извешћује, обавештава о чему*, док се као секундарно значење наводи *подносилац службеног извештаја, референт*. Лексема *извештач* се, са друге стране, дефинише као *онај који шаље или даје какве извештаје, обавести*, при чему се на основу овакве дефиниције може закључити да особа означена овом лексемом шаље и извештаје и некакве вести (*обавести*), чиме би обухватила читаву полисемантичку структуру лексеме *известилац*. Насупрот томе, у РСЈ се лексема *известилац* примарно одређује као *онај који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему*, док се као секундарна значења наводе **б.** *дописник, репортер неког листа* и **в.** *службеник који подноси званични извештај, реферат*, при чему се не уочава никаква суштинска разлика између значења **а.** и **в.** Такође, распоред дефиниција обрнут је од оног који даје се у РМС. Слично је и са лексемама *селектор* и *селекционар*, где се **селектор** дефинише као *онај који врши селекцију, одабирање*, а **селекционар** као *стручњак за селекцију, одабирање*, при чему није јасно да ли је *селектор* било која особа која врши селекцију, а *селекционар* само онај који је стручан у томе. Просечном кориснику речника неће бити јасна ни разлика између лексема *механист(а)* и *механицист(а)* јер се прва лексема објашњава као *присталица механичког материјализма*, а *механицист(а)* као *присталица, следбеник механицизма*. Поред тога, кориснике речника може збунити и начин на који је дефинисана лексема *реципијент*, код које, према нашем мишљењу, значења нису адекватно одвојена: *прималац, прихватач; орган који прима и преноси надражаје*. Исти проблем отежава разумевање односа међу лексемама *архивар* и *архивиста* јер се *архивар* дефинише као *управник, старешина архива; службеник архива или архиве*, а *архивист(а)* као *онај који се бави архивским послом, који ради у архиви, архивар*, при чему остаје нејасно да ли ове две лексеме имају потпуно једнаке семантичке садржаје или *архивист(а)* не може бити управник, старешина архива, већ само службеник, за разлику од *архивара*. Најзад, корисници могу бити у недоумици и уколико у РМС потраже значење лексеме *адресант* јер ће као секундарно значење ове именице пронаћи *в. адресат* и можда бити у дилеми да ли у овој семантичкој реализацији могу употребити наведену лексему. Сматрамо да оваква значења не треба ни бележити у речницима јер им се тиме даје легитимитет и њихова погрешна употреба проглашава регуларном семантичком реализацијом иако је маркирана квалификатором *в.* Због свега наведеног, иако су описни речници веома значајни за истраживање паронимије и изучавање развоја овог односа, још једном наглашавамо потребу српске лексикографије за изградом специјализованог речника паронима.

11.2. Речници паронима руског језика. У саме почетке лексикографске обраде паронима Т. В. Веракша убраја различите корективне речнике који су се појавили већ у првој половини XIX века, а у којима се, између осталог, указује на мешање речи које имају слично значење и које ће касније добити назив пароними (2000: 28). У таква лексикографска остварења, према Веракшиним речима, спадају: А. Н. Греч *Информативно место руске речи (Справочное место русского слова, 1839)*; В. Долопчев *Покушај корективног речника руског разговорног стила (Опыт словаря неправильностей в русской разговорной речи, 1909)*; В. И. Чернишов *Правилност и чистота руског говора (Правильность и чистота русской речи, 1915)*, И. И. Огијенко *Речник неправилних, компликованих и сумњивих речи у руском говору (Словарь неправильных, трудных и сомнительных слов в русской речи, 1915)* итд. (Веракша 2000: 28). Интересовање за паронимију из угла говорне културе порасло је у Русији 60-их година XX века, па су се тако активни случајеви паронимијских мешања разматрали у многим приручницима намењеним подизању нивоа говорне културе, између осталог, у делу *Правилност руског говора* Л. П. Крисина и Л. И. Скворцова (1965). Као што смо у уводном делу рада истакли, пароними у њему представљају само део грађе, јер је ово лексикографско остварење посвећено најтипичнијим случајевима потешкоћа у руском језику генерално, а притом се ни сам термин *пароним* не помиње експлицитно, већ се говори о мешању истокоренских речи блиских по значењу и по сфери употребе, а различитих по грађењу: с различитим префиксима, различитим суфиксима итд. Л. П. Крисин и Л. И. Скворцов разматрају бројне примере који се данас у русистици сматрају паронимима, попут *впрыснуть* (убризгати) : *вцпрыснуть* (попрскати); *горделивый* (горд) // *гордый* (поносан); *дефектный* (дефектан, за неживо) // *дефективный* (дефектни, за живо), *невежа* (простак) // *невежда* (незналица), *прикурить* (припалити) // *закурить* (запалити) и сл. и веома их детаљно представљају и анализирају. Поред дефиниција лексема, аутори дају и примере њихове неправилне употребе, као и експлицитне нормативне препоруке попут: „Неправилно је, на пример: *Гордимо се* (а треба: *поносимо се*) нашом домовином” (Крисин и Скворцов 1965: 28).³⁷⁶

Првим озбиљним покушајем речника паронима у руској литератури обично се сматра лексикографски приручник Ј. А. Бељчикова и М. С. Пањушеве *Компликовани случајеви употребе истокоренских речи руског језика* (нпр. Веракша 2000: 30; Шульгина и др. 2015: 382–383) због тога што су у њему обрађене само оне лексеме које данас сматрамо паронимима, што се из наслова и види (*истокоренских речи*). Речнички чланак се у овом лексикографском остварењу састоји се из четири одељка. У првом одељку дато је тумачење речи, илустровано синтагмама. као и цитатима из књижевности, научне литературе, штампе и сл. Затим следи одељак под називом „Упоредите”, у оквиру којег се пореде карактеристичне синтагме за сваки пароним, а затим и део „Обратите пажњу”, који садржи појашњења у вези са специфичностима употребе речи у савременом књижевном језику, као и специфичности везане за могућности комбиновања анализираних паронима са другим речима. Последњи део речничког чланка представља одељак „Погрешно”, у којем су приказани примери погрешне употребе паронима у књижевности, новинама, часописима, али и из радио и телевизијских емисија и из разговорног језика. Исти аутори објавили су 1994. године и речник који у свом називу садржи и сам термин *пароним* – *Речник паронима савременог руског језика (Словарь паронимов современного русского языка)*, а 2002. године и *Речник паронима руског језика (Словарь паронимов русского языка)*. У овом лексикографском остварењу из 2002. године обрађено је 200 паронимских редова, при чему се дају граматички подаци, речничка значења и нијансе значења сваког члана паронимског реда. И у овом речнику постоје одељци у којима аутори дају опис могућности комбиновања паронима са другим лексемама, представљају и коментаришу примере употребе паронимских лексема у контексту и наводе примере њихове

³⁷⁶ Неправилно, на пример: „Горделивое (надо: гордое) чувство за нашу Родину”. Из периодике.

погрешне употребе. У предговору речника размотрена су теоријска питања паронимије и појашњено је укључивање у речник искључиво истокоренских паронима, а аутори истичу да је задатак *Речника паронима руског језика* да се на основу поређења семантике истокоренских речи, које чине један речнички чланак у овој публикацији, а узимајући у обзир важеће књижевне норме, објасне особености спојивости ових речи, па самим тим и основна правила њихове употребе у савременом руском језику. Из овог речника смо као илустрацију речничког чланка изабрали један паронимски пар који се нашао и у нашој грађи: *демонстрант* – *демонстратор* (Бељчиков и Пањушева 2002: 163–164):

ДЕМОНСТРАНТ – ДЕМОНСТРАТОР

ДЕМОНСТРАНТ, *им., м.* Учесник демонстрација, шетње у знак подршке некоме, нечему или протеста. *Колоне демонстраната. Поздрављати демонстранте.* □ *Козаци који су направили заседу близу улице Охотни рјад на тргу Мањеж, ... почели су да пуцају у ненаоружане демонстранте, који су се враћали са сахране.* Н. Телешов. Пишчеви записи. [Биков] је скренуо у попречну улицу и одједном је видео масу од око сто педесет или двеста људи, која се лагано кретала улицом ... Демонстранти су шетали, певајући «Варшавјанку». В. Сајанов. Небо и земља.

ДЕМОНСТРАТОР, *им., м.* Онај који се бави демонстрирањем нечега. [На техничкој изложби] готово сви организатори и демонстратори су препознавали старца. Л. Слонимски. Инжењери. *Функције судије такмичења: ... руковођење радом техничког апарата такмичења (модератори, демонстратори итд.).* Шаховски кодекс СССР.

● **Демонстрант.** Весео (-ли), млад(-и), бучни, намрштени, мирни, ненаоружани ... демонстрант(и).

Колоне, групе, лица, снаге, концентрација... демонстраната.

Поздрављати, штитити, растеривати... демонстранте. На демонстранте послати (кога, шта)...

Бити... демонстрант.

Демонстранти шетају, трче, стоје, певају, носе (шта)...

Демонстратор. Млад, искусан, педантан... демонстратор.

Искуство, припремљеност... демонстратора.

Управљати... демонстраторима. Давати упутства... демонстраторима.

Бити... демонстратор.

Демонстратор показује, даје информације, информише...

▲ Иако имају лексичке везе, контрастиране речи спадају у потпуно различите сфере делатности: у друштвену (**демонстрант**) и у производну (**демонстратор**).

Термин *пароним* први пут се експлицитно јавља у наслову речника који је Н. П. Колесников објавио 1971. године – *Речник паронима руског језика (Словарь паронимов русского языка)*. Колесников, међутим, у парониме убраја и истокоренске и разнокоренске лексеме, што значи да аутор у свом речнику заступа шире схватање паронимије. У овом лексикографском остварењу прикупљено је преко 3.000 речи које су блиске по звучању, али различите по значењу, па се тако у њему могу наћи и потпуно семантички неповезане лексеме, попут *ветеран* – *ветеринар*, *дезинфекција* – *дезинсекција*, *декларација* – *декорација*, *дискредитација* – *дискриминација*, *инспектор* – *инструктор* итд. Ипак, према подацима које наводи Т. В. Веракса разнокоренске лексеме не чине велики проценат грађе која се у овом речнику нашла: „од 240 паронимијских парова придева свега 40 су разнокоренски, приближно 14%” (2000: 36). За разлику од претходног речника, у овом су чланци знатно сажетији. Лексеме које чине паронимски пар или низ дају се једна испод друге и само се наводе њихове дефиниције. На пример (Колесников 1971: 40):

ВЕТЕРАН – ВЕТЕРИНАР

Ветеран – стар, искусни ратник; искусни радник у било којој области.

Ветеринар – стручњак за лечење животиња.

Према речима Т. В. Веракше (2000: 34), неке случајеве мешања паронима разматрају и састављачи лексикографског приручника *Тешкоће при употреби речи и варијантне норме руског књижевног језика (Трудности словоупотребления и варианты норм русского литературного языка, 1973)* у редакцији К. С. Горбачевича. У овом речнику, како наводи Веракша, размотрено је 50 паронимских парова и наведен је добар илустративни материјал, односно примери погрешне употребе парњака.

Све наведене лексикографске публикације, које парониме посматрају пре свега из угла потешкоћа које изазивају при употреби и са становишта језичке културе и лексичке норме, омогућиле су руским лингвистима уобличавање гледишта о паронимији као занимљивом језичком феномену, односно пружиле су им богат практични материјал за важна теоријска разматрања о паронимији као парадигматском лексичком односу. Тако се 1974. године појавила прва монографија посвећена паронимима у руском језику ауторке О. В. Вишњакове. Из теоријских разматрања ове ауторке произашао је 10 година касније и *Речник паронима руског језика (Словарь паронимов русского языка, 1984)*. Након предговора, у којем је ауторка још једном изложила своје теоријске погледе на природу паронимије, додуше, у нешто измењеном виду у односу на монографију из 1974. године, следе списак литературе и објашњења у вези са самом структуром речника, односно речничког чланка (нпр. да ће се непотпуни пароними означавати једном, а делимични двома звездицама, који се све квалификатори употребљавају и сл.). У речнику је обрађено преко 500 паронимских парова, односно више од 1.000 паронимијских лексема руског језика, за сваку лексему се дају значења, као и одабрани примери из књижевности, политичке, научно-популарне литературе и дневне штампе, као и типичне синтагме у којима се паронимски парњаци јављају. И овде смо као пример изабрали један паронимски пар који постоји у нашој грађи (Вишњакова 1984: 24):

АДРЕСАНТ // АДРЕСАТ

АДРЕСАНТ. Онај који шаље поштанску или телеграфску поруку (лице или установа). *Синоним:* пошиљалац. *Антоним:* прималац.

Адресант: педантан, прецизан ~; ~ пише, јавља.

○ Највећи број сметњи (грешака) у писмима спада у семантичке. Њихова природа се крије у недовољној писмености адресанта. П. Веселов. Службено писмо.

АДРЕСАТ. Онај на кога је адресирана поштанска порука (лице или установа).

Синоним: прималац. *Антоним:* пошиљалац.

Адресат: нови, ранији, заборављени, тачни, стални, привремени ~; ~ недоступан; одредити, наћи адресата (адресат).

○ Епистоларна форма је деловала Чадајеву као јако zgodна, па је наставио да излаже своју доктрину у облику писама, с тим што је сад његов адресат била цела Русија. Г. Леонтјева. Карл Брјулов. Шумахерово писмо није стигло на жељену адресу. Адресат није успео да издржи тешке услове пловидбе на пакетном броду «Свети Павле», те је оболео од скорбута и умро. Л. Пасењук. Идем на Командорска острва.

Након *Речника паронима руског језика* О. В. Вишњакове у Русији су објављени и многи други речници посвећени управо паронимима, између осталих, *Материјал за речник паронима руског језика* В. П. Григорјева, Н. А. Кожевникове и З. Ј. Петрове (*Материалы к словарю паронимов русского языка, 1992*), *Речник паронима и антонима* Н. П. Колесникова (*Словарь паронимов и антонимов, 1995*), *Разликовање речи: Тешки случајеви употребе речи у*

савременом руском језику Е. Д. Головине (*Различай слова: Трудные случаи современного русского словоупотребления. Экспресс-справочник*, 1997), *Једнојезични речник паронима руског језика: 1.100 паронимских редова: Више од 2.600 паронима* В. И. Красњиха (*Толковый словарь паронимов русского языка: 1100 паронимических рядов: Более 2600 паронимов*, 2003), *Црквенословенско-руски пароними* О. А. Седакове (*Церковнославяно-русские паронимы*, 2005), *Школски речник паронима руског језика* Љ. А. Веденске и Н. П. Колесникова (*Учебный словарь паронимов русского языка*, 2005) и *Речник паронима руског језика* Г. П. Сњетове и О. Б. Власове (*Словарь паронимов русского языка*, 2012).

У последње наведеној публикацији обрађено је око 500 паронимских парова и низова, при чему ауторке под паронимима подразумевају истокоренске лексеме које су сличне по звучању, али различите по основним значењима (Сњетова и Власова 2012: 3). У овом речнику паронимске лексеме су веома детаљно обрађене и у оквиру речничког чланка посвећеног одређеном паронимском пару може се наћи обиље информација: од граматичких података, преко значењске структуре чланова паронимског пара, информација о томе да ли се дати члан везује за конкретне или апстрактне лексеме, да ли се односи на живо или на неживо, података о томе да ли је реч о општеупотребној лексеми или оној која је специјализована за одређену сферу, до указивања на синонимска саодношења значења вишезначних паронимских лексема, што нам се чини посебно важним и корисним податком. Поред тога, у оквиру речничког чланка могу се наћи и синоними лексема које се објашњавају, њихов начин творбе, други чланови истог паронимског гнезда, као и велики број синтагми и читавих примера у којима се употребљавају чланови анализираних паронимског пара или низа. Будући да у овом речнику доминирају придеви и да су њихове обраде најдетаљније, као илустративни пример смо изабрали ипак један придевски паронимски пар чији речнички чланак садржи све описане елементе. Реч је о пару *академијски – академски (академический – академичный)*³⁷⁷ (Сњетова и Власова 2012: 20–22):

АКАДЕМИЈСКИ – АКАДЕМСКИ

АКАДЕМИЈСКИ, -ска, -ско. **1.** Који се односи на академију као на највишу научну или уметничку установу, који је повезан с њеним радом, који се односи на високошколску установу.

А к а д е м и ј с к и речник, програм (студија), рад итд.; **-а** библиотека, професура, установа итд.; **-о** образовање, позориште, сликарство, предавање итд.; **-и** институти итд. *Отпочело је поновно издавање великог а к а д е м и ј с к о г речника. А к а д е м и ј с к а библиотека садржи веома богату збирку књига. □ У а к а д е м и ј с к и м Сабраним делима песника (А. С. Пушкина) као адресат се помиње П. В. Наицхокин. Н. Кочин. Сабрана дела Ф. М. Достојевског у тридесет томова јесу узор правог а к а д е м и ј с к о г издања. И. Арестов. А они су вам заиста предавали по а к а д е м и ј с к о м програму? Н. Погодин. Уистину, без обзира на то што се систем рада на судском говору подудара са системом рада на политичком, завршни говор тужиоца не личи на митинговање, док се проповед не износи једнако као а к а д е м и ј с к о предавање. Т. Ањисимова.*

2. Прен. Чисто теоријски, одвојен од праксе, који нема практичан значај (синоними: **академски, апстрактан, теоријски**).

А к а д е м и ј с к и тон, карактер (нечега) итд.; **-а** дискусија, конференција, расправа, тврдња, изјава итд.; **-о** интересовање итд.; **-и** закључци итд. *А к а д е м и ј с к а расправа научника није имала практичан значај. У научном чланку су изнети чисто а к а д е м и ј с к и закључци. □ Дискусија на конференцији носила је чисто*

³⁷⁷ У РМС је забележен и придев *академички*, али је он обележен квалификатором *заст.*, због чега не чуди што је изостављен из РСЈ. Такође, ситуација у српском не одговара у потпуности оној у руском језику. Према подацима из РСЈ, придев *академијски* је у српском језику једнозначан, а *академски* вишезначан. Такође, према РСЈ, овде две лексеме су прави синоними: *академијски*, -а, -о *који се односи на академију*, *академски*, док у РМС то није случај: примарно, *академијски* значи *који се односи на академије*, а *академски 1.* *који се односи на академике, који одговара академику; високоучен.*

а к а д е м и ј с к и, научни карактер. В. Никољски. – *Далеко од обала – одговорио је он а к а д е м и ј с к и м тоном*, – састав воде у Светском океану је свуда једнак. Просечна количина соли коју она садржи износи тридесет пет грама на хиљаду грама воде. Г. Адамов. Ова потпуно *а к а д е м и ј с к а* претпоставка није била потврђена у пракси. Из штампе.

3. Који је представљен уз коришћење ликовних средстава, техника оријентисаних на идеале и облике уметности антике и италијанске Ренесансе, као и класичног правца у сликарским академијама од XVI до XIX века.

А к а д е м и ј с к и портрет, цртеж, стил, правац итд.; **-а** техника, слика, представа итд.; **-о** сликарство, средство итд. *А к а д е м и ј с к и* портрети из осамнаестог века. У музеју се чувају слике познатих представника *а к а д е м и ј с к о г* сликарства. □ Поред *а к а д е м и ј с к и х* цртежа и портрета, Федотов је још сликао на продају портрете великог кнеза Михаила Павловича. В. Шкловски. На овој слици је јасно испољен *а к а д е м и ј с к и* стил. Из штампе. *А к а д е м и ј с к и* правац у сликарству оставио је у историји уметности свој непоновљиви траг. Из штампе.

// академија → академијски → академијско

АКАДЕМСКИ, -ска, -ско. Чисто теоријски, одвојен од праксе, који нема практичан значај (синоними: **академијски** у 2. значењу, **апстрактан**, **теоријски**).

А к а д е м с к и карактер (нечега), програм итд.; **-а** расправа, полемика, теорија, конференција, претпоставка итд.; **-о** интересовање, разматрање итд.; **-и** закључци, научни радови, проблеми итд. *А к а д е м с к а* полемика на научној конференцији. Чисто *а к а д е м с к и* проблеми дисертације. □ Наши програми су *а к а д е м с к и*, деца одатле излазе неприпремљена, ништа не знају. Ф. Дубов. Када би се сусретали с веома непријатним чињеницама, трудили би се да их заобиђу или да их побију некаквим претпоставкама, толико *а к а д е м с к и м* да у њима нема никакве животне истине. Н. Карапчевски. Чисто *а к а д е м с к и* закључци о овом научном проблему чинили су га *једностраним*. Из штампе.

// академија → академски → академско

Најзад, морамо поменути да постоји и онлајн речник паронима руског језика, доступан на електронској адреси: <https://paronymonline.ru/>.

Од свих прегледаних речника паронима руског језика нашу највећу пажњу привукли су *Речник паронима руског језика* Ј. А. Бељчикова и М. С. Пањушеве из 2002. и *Речник паронима руског језика* Г. П. Сњетове и О. Б. Власове из 2012. године, пре свега зато што су у њима пароними најдетаљније обрађени, речнички чланци су врло информативни, па се поред дефиниција може наћи и велики број примера и тачне и погрешне употребе паронимских парњака, велики број синтагми којима се указује на лексичку спојивост што је за парониме од посебног значаја, а у речнику Сњетове и Власове и подаци о преплитању синонимије и паронимије, као и подаци о деривацији паронимских лексема. Стога сматрамо да би наведени речници, посебно последњи, могли послужити као добар модел за израду речника паронима српског језика.

11.3. Речници паронима осталих словенских језика. Осим у Русији, речници паронима постоје и у неким другим словенским срединама, на пример, у Украјини, Пољској, Словачкој и Бугарској. У свим овим речницима се, међутим, паронимија схвата веома широко, па су у оквиру ових лексикографских остварења обрађене и истокоренске и разнокоренске лексеме. *Речник паронима украјинског језика (Словник паронімів української мови)* објављен је 1986. године, а аутори су Д. Г. Хринчипин и А. А. Сербенска. У предговору овог речника (3–6), састављачи парониме најпре дефинишу као речи које су веома блиске по звучању, али различите по значењу и писању, на пример: *абонент* (претплатник) // *абонемнт* (претплата), *повстати* (устати) // *постати* (постати), *туристичний* (који се односи на туризам) // *туристський* (који се односи на туристу), *тактичний* (тактички) // *тактовний* (деликатан, префињен, пун такта) и др., а затим се осврћу на добро познати теоријски проблем одређивања

паронима и наглашавају да међу истраживачима долази до кључних неслагања код самог схватања овог односа и код одређивања граница скупа речи које можемо назвати паронимима (Хринчипин и Сербенска 1986: 3). Аутори истичу да неки истраживачи заступају шири приступ паронимији, па у парониме убрајају како разнокоренске (нпр. *афект* (афекат) // *ефект* (ефекат), *досвідчений* (искусан) // *освічений* (образован)), тако и истокоренске лексеме попут *будівник* (градитељ) // *будівельник* (грађевинар), *громадський* (цивилни) // *громадянський* (грађански) и сл., док други под паронимима подразумевају искључиво истокоренске лексеме. Међутим, аутори речника наглашавају важну чињеницу да суштинског јединства нема ни код представника ужег схватања паронимије: једни истраживачи допуштају могућност постојања више речи у паронимијском низу, док други сматрају да у паронимијске односе могу ступати само две речи, па, према томе, постоји само паронимијски пар; у многим лексиколошким истраживањима не посвећује се посебна пажња карактеру префикса који су присутни у паронимијском пару, али се поједини истраживачи држе мишљења да префикси у паронимима морају бити искључиво сличног звучања; истраживачи нису усаглашени ни око места акцента код паронима; шире схватање паронима допушта да су то речи различитог значења, док код ужег схватања имамо напомену да пароними морају бар на неки начин бити повезани по смислу и сл. (Хринчипин и Сербенска 1986: 3–4). Након изложених теоријских проблема, аутори се опредељују да у свом речнику обраде око 1.000 паронима у ширем смислу, дакле – и разнокоренских и истокоренских лексема.

Исти приступ заступа се и у једином речнику пољских паронима. Аутори речника под називом *Речник паронима или поистовећиваних речи* (*Słownik paronimow, czyli wyrazow mylonych*) јесу Малгожата Кита и Едвард Полањски, а објављен је 2004. године. Састављачи овог речника у парониме убрајају све речи које се слично пишу и изговарају, али им се значења разликују, при чему лексеме у овом односу могу бити и творбено повезане (*reprezentacyjny* (репрезентацијски) и *reprezentatywny* (репрезентативан) (од *reprezentować* (репрезентовати)) и творбено неповезане лексеме (*adaptować* (адаптирати, прилагодити) и *adoptować* (усвојити)). У овом речнику обрађено је око 1.000 паронимских парова, а намењен је широј читалачкој публици, како ученицима и студентима, тако и свима онима који желе да подигну ниво своје говорне културе.

Колико је нама познато, једини речник у потпуности посвећен паронимима у словачком језику јесте *Речник паронима* (*Paronymický slovník*) Олге Шкваренинове, објављен 1999. године. У предговору овог речника, ауторка се најпре осврће на разноликост дефиниција паронимије и опредељује се за приступ по коме паронимија није само питање унутрашње структуре лексема, већ феномен текста и контекста, па ову појаву дефинише као довођење у везу најмање две јединице које су фонетски сличне и садржајно различите, а њихова веза има карактер *hic et nunc* (овде и сада), што значи да није поновљена, подразумевана, није аутоматска, већ су ове јединице једнократно састављене у контексту и остварују стилски ефекат (Шкваренинова 1999: 10). То значи да се у овом речнику примарном и суштинском особином лексема у односу паронимије сматра њихова слична звучна реализација, па су пароними све сазвучне речи. Лексеме које се у контексту сматрају паронимима ван њега могу бити синоними, антоними, хомотони, могу припадати различитим врстама речи, имати различита стилска обележја и сл. (в. примере у Шкваренинова 1999: 11–26). На основу самог речника, чини нам се да је код Шкваренинове паронимија изједначена са римотворношћу. У самом речнику одреднице нису ни дефинисане, већ само побројане, односно одмах испод болдоване одредничке речи само се једна испод друге наводе лексеме које су сличне форме (нпр. **abort** aport, bort; **alba** alfa, alpa, arba, laba; **akanie** čakanie, čkanie, ikanie, tkanie итд.).

Што се јужнословенског језичког простора тиче, према подацима које имамо, најстарији речник који у свом наслову садржи термин *пароним* објављен је на материјалу бугарског језика. У питању је *Речник блискозвучних речи /паронима/ у бугарском језику* (1988) С. Василеве. Као што смо у уводном делу навели, ауторка у предговору (7–13) о паронимији

говори као о феномену који се дешава у интеракцији језика (као система) и говора (као реализације) и који је у тесној вези са антонимијом, синонимијом и хомонимијом и констатује да постоје различите дефиниције природе паронимије, као и различити погледи на границе, обим и узроке овог језичког феномена. Сама ауторка заступа поглед на паронимију у ширем смислу, па су се зато у овом лексикографском делу нашле семантички врло разноврсне лексеме: од оних које су семантички врло блиске (нпр. *индивидуален//индивидуалистичен*) до оних које су на значењском плану потпуно неповезане (нпр. *формација//фармација*). У речнику С. Василеве обрађено је око 1.200, како ауторка сама наводи, паронимских група. У заглављу речничког чланка дају се најпре лексеме које чине паронимски пар или низ, на пример, *адаптација* || *адоптација*, а онда се свака од њих објашњава. Код сваког члана паронимског пара или низа наводе се граматичке информације, подаци о пореклу уколико је реч о позајмљеницама, значењска структура сваког члана, као и примери употребе. На крају речничког чланка, након знака Δ, дају се и други чланови истог паронимског гнезда: код поменутог примера *адаптација* || *адоптација* стоји Δ *адаптирам* || *адоптирам*, *адаптиране* || *адоптиране* (Василева 1988: 21).

Осим речника бугарских паронима, према нашим подацима, постоји још једино речник израђен на материјалу македонског језика. У питању је *Речник паронима македонског језика* (*Речник на паронимите во македонскиот јазик*), који је објављен 2020. године, а чији је аутор Емил Ниами. У овом речнику је обрађено око 500 паронимских парова, а под паронимима се подразумевају речи које се слично пишу и изговарају, али имају различито значење.

11.4. Закључак о паронимима из угла лексикографије. Будући да дескриптивни речници српског језика, због своје концепције и обима, не могу у потпуности одговорити начину на који парониме треба обрађивати и представљати, српској лексикографији је неопходан специјализовани речник паронима. Као што се из наведеног прегледа може видети, осим у случају руских речника паронима, у речницима паронима осталих словенских језика обрађени су искључиво пароними у ширем смислу, односно и истокоренске и разнокоренске сличнозвучне лексеме. Будући да се теоријски погледи на паронимију на јужнословенским просторима све више уједначавају у правцу искључиво истокоренских лексема, сматрамо да би и будући речник паронима српског језика требало обухвати само парониме у ужем смислу, што је становиште које се и у овој дисертацији заступа. Као модел за израду таквог речника српским лексикографима могу послужити, као што смо већ истакли, *Речник паронима руског језика* Ј. А. Бељчикова и М. С. Пањушеве из 2002. и *Речник паронима руског језика* Г. П. Сњетове и О. Б. Власове из 2012. године.

12. ЗАКЉУЧАК

Циљ нашег истраживања био је да на материјалу заједничких суфиксираних именица покажемо природу једног од најзапостављенијих парадигматских лексичких односа – *паронимије*. Иако је паронимија важна не само за лексикологију у ужем смислу већ и за језичку културу, нормативистику, методику наставе језика као матерњег и као страног, стилистику и сл. и иако је, према речима Е. Н. Демидове, реч о *језичкој универзалији* заступљеној у свим видовима постојања језика и свим сферама комуникације (2014: 8), она до сада није била предмет опсежног и системског испитивања у србистици. Због тога је један од основних задатака овог рада био осмишљавање и разрађивање методологије рада са паронимима, што сматрамо важним доприносом ове докторске дисертације. Истраживачи који се у будућности буду бавили паронимима код осталих врста речи имаће пред собом разрађен модел рада са лексемама у односу паронимије, као и смернице за одређивање њене горње и доње границе, тачније односа према синонимима, са једне, и само творбено повезаним лексемама, са друге стране.

Преглед литературе.

Иако интересовање за парониме у другим срединама има знатно дужу традицију него што је то случај у србистици, чињеница је да и даље управо код овог лексичког односа постоји највеће размимоилажење када је дефинисање саме суштине ове појаве посредни. Могли бисмо чак рећи да је једино око чега се истраживачи овог односа слажу управо то да не постоји консензус у вези са тим шта је заправо паронимија и које то речи називамо паронимима, па готово да нема монографије, речника, докторске дисертације или чланка посвећеног овој теми који не започиње констатацијом о неуједначеном приступу паронимији и шареноликости дефиниција овог феномена. Први закључак до којег се поређењем инословенске и славистичке литературе долази јесте да се пароними у литератури посвећеној несловенским језицима, ако се уопште и помињу, најчешће третирају као лексичке јединице сличне форме и различитог значења, при чему се у разматрање узимају и разнокоренске и истокоренске лексеме, што значи да се паронимији не приступа као парадигматском лексичком односу, већ обично као случајном мешању сазвучних лексема (код Овена, Рума, Мартинеса де Сусе, Бољшакова и Гелбука итд.). Поред тога, паронимија се у инословенској литератури често схвата као веза између свих лексема које припадају једном деривационом гнезду (нпр. код Круза, Роса, Кристала, Паиа итд.), док је најређи приступ онај код којег се паронимија схвата као однос између лексема које су и формално и семантички повезане (код, на пример, П. Сторјохан, Р. Мел, У. Шнерх). Осим тога, рецентнији радови показују да савремене истраживаче несловенских језика паронимија занима, пре свега, као семантичка грешка, и то из угла компјутерске лингвистике и вештачке интелигенције, при чему је акценат на стварању програма који ће моћи да препозна и исправи семантичке грешке у тексту.

С друге стране, у словенском свету, пре свега у Русији, изучавање паронима је веома актуелно и далеко уједначеније него што је то случај у несловенским језичким срединама. Иако се и у руској литератури могу пронаћи погледи на паронимију у ширем смислу, што значи да се у парониме убрајају и разнокоренске лексеме, чињеница је да у савременим истраживањима доминира став да паронимима из угла лексикологије треба сматрати само лексеме са истим или етимолошки повезаним кореном. Према подацима О. В. Вишњакове (1974: 5–7), на неопходност разматрања питања паронимије указали су, пре свега, представници методичке мисли у прошлости, а Т. В. Веракша наводи податак да се паронимија у XIX веку везивала пре свега за стилистику и говорну културу руског језика и обрађивала у оквиру различитих стилистика, лексикографских приручника и корективних речника у којима се корисницима скреће пажња на речи које се често мешају, а које су напослетку добиле назив *пароними* (2000: 4). Паронимија је у русистици тек од друге половине XX и у XXI веку постала

предмет интересовања чисто лексиколошких студија и почела се проучавати као парадигматски лексички однос. Као две најважније монографије посвећене паронимији у ужем смислу издвојили смо књигу О. В. Вишњакове *Пароними у руском језику* (1974) и докторску дисертацију Т. В. Веракше *Лингвистичка природа паронима руског језика* (2000). Закључке до којих је у свом истраживању дошла О. В. Вишњакова сумира у неколико тачака: **1)** рад на паронимима јесте рад на сваком појединачном пару лексема; **2)** паронимија је у сложеном односу са синонимијом, антонимијом, хомонимијом, варијантама и парономазијом; **3)** систем паронима попуњава се упоредо са развојем нових значења речи и усвајањем речи из страних језика, тако да број паронима непрестано расте; **4)** разлику међу паронимима уносе афикси; **5)** пароними служе за прецизно нијансирање језичког израза; **6)** питање разграничења семантичких разлика међу паронимима није довољно разрађено (Вишњакова 1974: 50–51). У важније закључке Т. В. Веракше спада констатација да је паронимија системска лексичка појава и да су пароними саставни део лексичког система руског језика, а настају и развијају се унутар лексичког система руског језика услед различитих структурно-семантичких и деривационих процеса, док је мешање паронима у говору само додатни показатељ њихове паронимичности (Веракша 2000: 17–18), као и сама дефиниција паронима која гласи: *Пароними су речи сличне по звучању, а различите по значењу, то су етимолошки условљене речи које се могу погрешно употребљавати једна уместо друге или пак намерно зближавати ради постизања различитих ефеката и у ту лексичку микроструктуру улазе не само истокоренске већ и оне разнокоренске речи чија етимологија у језичком памћењу још није заборављена, а које су етимолошки условљене у свести савремених изворних говорника руског језика* (Веракша 2000: 274–277).

Иако у руској литератури доминира схватање по којем пароними морају бити истокоренске лексеме, не можемо рећи да су дефиниције које се у различитим публикацијама срећу уједначене, посебно када је семантичка страна паронима посредни, што и сама Вишњакова наводи у једном од својих закључака. У вези са тим, поставља се питање колико семантика двеју (или више) лексема треба да буде блиска да бисмо их назвали синонимима, а колико удаљена да бисмо их сматрали паронимима, као и где је граница између паронима и само творбено повезаних лексема, односно осталих чланова истог деривационог гнезда. У дефиницијама руских аутор јављају се веома различита одређења степена семантичке блискости паронима, па тако Розентал и Теленкова (1972: 212) кажу да су пароними различити или делимично подударни по значењу, Бељчиков и Пањушева (1994: 5) сматрају да не морају постојати јасне семантичке везе јер су се различитим историјским процесима оне могле замаглити или изгубити, за Колесникова (1971: 3) потпуни пароними су они који су максимално семантички удаљени, Вишњакова (1974) на једном месту каже да се пароними разликују по додатним семантичким нијансама, а на другом да потребна потпуна самосталност и диференцираност семантичког садржаја паронима, Лекант (1982) истиче да су пароними речи сродне по значењу (било у прошлости било у садашњости), Веракша (2000: 52) од паронима очекује да се знатно разликују, док Иванова (2016: 10) тражи извесне семантичке разлике. Као што се може приметити, формулације су врло често контрадикторне или пак веома уопштене и нејасне, при чему се знатно чешће говори о односу паронима и синонима него паронима и осталим члановима једног деривационог гнезда.

У руској литератури јавља се велики број подела паронима. Тако, на пример, Н. П. Колесников (1971) парониме дели на *истокоренске* и *разнокоренске*, са формалне стране, као и на *непотпуне* и *потпуне*, са семантичке стране, док их на основу сфере употребе у раду из 2005. године дели на *хомогене*, оне који припадају истој сфери употребе, и *хетерогене*, оне који припадају различитим употребним сферама. О. В. Вишњакова у свом речнику из 1984. године парониме на основу њихове структуре дели на *суфиксалне*, *префиксалне* и *коренске*, док их на основу семантичког критеријума дели на 1) *потпуне* (*истинске*, *апсолутне*, *максималне*) у које спадају истокоренске речи са акцентом на истом слогу које припадају истом лексичко-граматичком разреду (иста врста речи, род, вид итд.) и означавају различите

појмове: *мелодика//мелодия, земляной//земной (земљани//земаљски)* и сл.; 2) *непотпуне*, које чине парови истокоренских лексема код којих семантичко разграничење није у потпуности довршено, нпр. *ироничный//иронический (иронични//иронијски)*, али и ови парови могу постати *потпуни (апсолутни)* пароними; 3) *делимични (приближни или квазипароними)*, у које спадају истокоренске речи са различитим акцентом, заједничком појмовно-логичком везом и потенцијалном подударношћу у лексичкој спојивости. Поред тога, Н. А. Јанко-Тринецка предлаже поделу на *лексичке парониме*, који представљају парониме у ужем смислу и обухватају лексеме са фонетским, графичким, етимолошким и семантичким сличностима, и *контекстуалне парониме*, што су заправо пароними у ширем смислу, односно у питању је веза између лексема које су само формално сличне (нема семантичких веза међу њима) (Јанко-Тринецка 1979: 98–99), док И. Н. Кузњецова разликује *синонимичне парониме, контактне парониме* и *дистантне парониме*, при чему су синонимични пароними блиски и по облику и по садржају и међу својим значењима имају бар једно које је у односу синонимије (они су, дакле, у неким својим значењима синоними, а у неким пароними), па се стога у одређеним контекстима могу замењивати. Контактни пароними немају заједничких значења, иако припадају истом семантичком пољу, па се зато не могу замењивати, док су дистантни пароними речи сличне по звучању, а различите по значењу, семантички неповезане (нпр. *дом//том*) (Кузњецова 1977: 48). Постоје, најзад, и друге поделе: О. П. Антипина (2012б:5) парониме са семантичке стране дели на потпуне, непотпуне, делимичне и условне, а са структурне на *рекурентне* и *оказионалне*, при чему се обе групе даље деле на *истокоренске* и *разнокоренске*; Д. А. Иванова (2016: 10–11), која у парониме убраја само истокоренске лексеме, даје поделу на *лексичке, деривирание* и *рефлексивне*, а Е. А. Коњева на *праве парониме* (истокоренске) и *псевдопарониме* (разнокоренске) (2018: 60).

Што се осталих источнословенских и западнословенских језика тиче, главни закључак јесте да се у литератури посвећеној паронимима у овим језицима заступа шире схватање паронимије, што значи да се у разматрање узимају и истокоренске и разнокоренске лексеме (в. нпр. Семенчуков 2009 – **Белорусија**; Д. Г. Хринчипин и А. А. Сербенска 1986; Гуцул 2013; Цихоцки и Левчук 2014; Михаиленко-Зото 2019а, 2019б; Володимирић 2019 – **Украјина**; Кита и Полањски 2008; Руг 2017; Мађејевска 2017 – **Пољска**; Шкваренинова 1999; Брукер и Опатикова 2006 – **Словачка** итд.).

Погледи на природу унутарјезичке паронимије и схватање самог појма *пароним* на јужнословенском језичком простору веома се разликују од земље до земље. У неким земљама се сам термин *пароним* веома ретко користи (нпр. Словенија), док у другим постаје све актуелнији и све више добија на значају (нпр. Србија, Хрватска), у неким земљама изучавање унутарјезичких паронима има дугу традицију (нпр. Бугарска), док у другима њихово проучавање тек започиње (нпр. Македонија). Иако је у најстаријем речнику паронима на јужнословенском простору – *Речнику блискозвучних речи /паронима/ у бугарском језику* (1988) С. Василеве – заступљено становиште да су пароними све лексеме које имају сличну форму, а различито значење (дакле, и истокоренске и разнокоренске), чињеница је да се дефиниција паронимије као парадигматског лексичког односа у литератури посвећеној јужнословенским језицима све више уједначава у правцу ужег схватања паронимије, под којим се подразумева веза између истокоренских лексема које имају слично значење (в. нпр. ставове Р. Драгићевић у **Србији**, Б. Тафре у **Хрватској**, В. И. Зидарове у **Бугарској**, В. Јанушеве у **Македонији** и сл.).

Преглед литературе дат у првом поглављу сматрамо још једним доприносом ове докторске дисертације јер ће будући истраживачи на једном месту моћи да се обавесте о различитим погледима који на паронимију постоје.

На основу свих информација из домаће и стране литературе одлучили смо да у само истраживање кренемо од проширене дефиниције *прототипичних паронима*, конструисане од података које се код различитих истраживача могу срести: **Пароними су истокоренске**

лексема чија значења блискозначна, односно које својим значењима упућују на блиске референте, које припадају истој врсти речи, истом лексичко-семантичком разреду, односно истој тематској групи или концептуално сродним категоријама, које се не могу међусобно замењивати у контексту и које су обично настале додавањем синонимичних афикса на исту или различиту творбену основу или су као готове форме преузете из страних језика. Поред истог корена и сличног, односно блиског значења, за два основна, главна критеријума узели смо **1) припадност лексема истој лексичко-семантичкој, односно тематској групи или групама које су концептуално сродне, јер само лексема из таквих скупова могу имати блиске референте,** и **2) прототипичност суфикса за дату категорију,** јер – по мишљењу већине аутора који су се овим проблемом бавили – диференцијација у звучању и значењу паронима настаје управо захваљујући афиксима. Критеријум мешања, односно погрешне употребе паронима у овом истраживању је само помоћни, као – уосталом – и код О. В. Вишњакове и Т. В. Веракше.

Фазе у истраживању.

Будући да методологија рада са паронимима, као што смо већ рекли, није разрађена и нису јасно постављени критеријуми за одређивање њене горње и доње границе, наша ексцерпција је морала обухватити знатно ширу грађу од самих паронима. Заправо, ми смо кроз анализу великог броја истокоренских речи поступно морали да дођемо до оног лексичког слоја који представља парониме и, самим тим, до предмета нашег рада. Због тога су се у нашој почетној грађи нашле и оне лексема код којих је истраживање показало однос синонимије, али и оне код којих смо утврдили само творбену повезаност условљену припадношћу истом деривационом гнезду. Иако је због тога наша грађа шира од самих паронима, другачији поступак није ни био могућ – паронимија је ствар језичког тренутка, па смо статус ексцерпираних истокоренских лексема морали појединачно да утврђујемо у садашњем моменту. Лексема које су се у нашем истраживању издвојиле као пароними за 10, 20 година то више не морају бити, као што многе од њих нису ни биле у време када је настајао *Речник српскохрватскога књижевног језика*, наш примарни извор грађе.

Приликом описа ексцерпираних грађе, потрудили смо се да и све оно што у њу није ушло нешто детаљније опишемо и поставимо основне постулате за испитивање паронимије код осталих врста речи и на тај начин будућим истраживачима бар донекле олакшамо посао који је пред њима. Због тога је и у оквиру властитих, апстрактних и глаголских именица, као и код придевских и глаголских лексема указано на неке од најважнијих праваца у којима паронимију код ових врста речи треба испитивати, а код именица су издвојени и неки конкретни модели у оквиру којих се овај однос најчешће остварује. Поред тога, указано је на *разједначавање међулексемских дублета* као на једно од потенцијалних изворишта паронимије, а скренута је пажња и на паронимију међу деминутивним лексемама. Иако грађа која је у овом поглављу описана не представља у ужем смислу предмет нашег рада, сматрамо да ће бити од велике користи будућим проучаваоцима паронимије.

Грађа која јесте ушла у само истраживање детаљно је описана, а представљене су и све фазе, односно кораци који су претходили коначном списку лексема које су у главном делу рада исцрпно анализирани. Наиме, најпре су из Шестотомника ексцерпирани сви парови и низови истокоренских суфиксираних заједничких именица, којих је у почетној грађи било преко 5.000 хиљада. Затим је, у другој фази, грађа добијена ексцерпцијом из Шестотомника упоређена са материјалом из Једнотомника, како бисмо видели које то лексема, према оцени лексикографа који су радили на изради овог речника, чине савремени српски лексички стандард и како бисмо управо тим лексемама, као актуелним, посветили даљу пажњу у истраживању. Након срањивања грађе из двају Матичиних речника – једног с почетка друге половине 20. века, а другог из 2018. године – за саму анализу у главном делу остало је **2.099 лексема**. Осим занимљивих статистичких података, поређењем грађе из наведених речника добили смо значајан увид у промене које су се у лексичком систему у међувремену одиграле, као што су,

на пример, губљење читавих група истокоренских истозначница или упрошћавање појединих синонимских низова састављених од истокоренских лексема, промене нормативног статуса појединих лексема, развој или губљење значења одређених именица или пак различите тенденције у вези са појединим суфиксима. У вези са тенденцијама одређених суфикса овде ћемо издвојити само неколико најважнијих, пре свега оних које се тичу узмицања лексема из лексичког система: **1)** узмицање суфикса *-тељ* (у Једнотомнику нису, на пример, забележене лексеме *боритељ, веселитељ, владатељ, гаситељ, губитељ, дароватељ, издаватељ, кладитељ, кудитељ, мислитељ, мотритељ, освојитељ, преноситељ* итд.); **2)** узмицање форми на *-ик* (у РСЈ су забележени облици попут *дијалектичар, епичар, логичар, реуматичар, сатиричар, синтетичар, техничар, физичар, фонетичар*, али не и *дијалектик, епик, логик, реуматик, сатирик, синтетик, техник, физик, фонетик* и сл.); **3)** у односу међу лексемама изведеним суфиксима *-лац* и *-ач* у РСЈ је предност врло често дата твореницама на *-ач*, па су тако забележене лексеме *вежбач, доказивач, истеривач, кројач, откривач, посматрач*, али не и облици на *-лац*: *вежбалац, доказивалац, истеривалац, кројилац, откривалац, посматралац* итд.; **4)** код именица које означавају вршиоце радње женског пола приметно је узмицање форми које су изведене суфиксом *-лица*, па тако нису забележене лексеме *везилица, гонилица, дојилица, кротилица, ходилица* и сл., вероватно због тога што својим обликом подсећају на средства за вршење радњи глагола у основи; **5)** у конкуренцији суфикса *-(и)оница* и *-(и)она* предност је дата првом форманту, па се тако у Једнотомнику могу наћи *залагаоница, купаоница, чистионица, штедионица*, али не и *залагаона, купаона, чистиона и штедиона*; **6)** један од суфикса који се, рекло би се на основу речника, ређе користи и у грађењу *nomina agentis* и у стварању *nomina instrumenti* јесте суфикс *-ло*, па тако своје место у речнику нису нашле лексеме *гладило, дувало, муцало, ослушкивало, свађало* итд.

Следећа фаза је подразумевала проверу сваке од **2.099** лексема у електронском корпусу, што је значило испитивање њихове контекстне употребе у преко милион примера, а у главном делу рада нашли су се сви они паронимски парови и низови чији су чланови потврђени са фреквенцијом 5 и више, будући да код лексема које се у корпусу не јављају или се јављају веома ретко нисмо могли да оцењујемо њихов статус у савременом српском језику. Према томе, детаљна семантичка и творбена анализа спроведена је на оним паровима и низовима истокоренских суфиксираних заједничких именица које су потврдили и РСЈ, као наш најсавременији речник, и електронски корпус.

Паронимија из угла полисемије.

Семантичка класификација грађе из угла полисемије с обзиром на целокупне значењске структуре испитиваних лексема заснована је на подели у коју у свом раду наводи О. В. Вороњичев (2011), с тим да је она у нашем раду даље разрађена како би што прецизније представила фазичност паронимије. Наиме, аутор у својој раду разликује *потпуне* и *непотпуне синониме* и *потпуне* и *непотпуне парониме* и сматра да за *потпуне истокоренске синониме* треба прогласити једнозначне или вишезначне лексеме које припадају истој врсти речи, а чија се сва значења међусобно налазе у односу синонимије, док би у *непотпуне истокоренске синониме* требало сврстати вишезначне речи у чијим међусобним семантичким везама синонимија преовладава у односу на паронимију (више значења је у односу синонимије, а мање у односу паронимије). С друге стране, ако су код лексема сва значења у односу паронимије и нема преклапања са синонимијом, говори се о *потпуним паронимима*, а ако је већи број значења у односу паронимије, а мањи у односу синонимије, реч је о *непотпуним паронимима* (Вороњичев 2011: 61–64). Како бисмо још више уважили језичку реалност и сложеност проузроковану различитим начинима саодношења значења вишезначних лексема, пре свега чињеницу да не морају све њихове семантичке реализације остваривати искључиво односе синонимије и паронимије, и како бисмо разграничили случајеве у којима у однос паронимије ступају примарна значења парњака у односу на оне када је реч о паронимији међу секундарним значењима, одлучили смо да направимо једну

фазичну скалу ових односа која би уважила све наведене могућности. Како бисмо представили савремено стање и анализу спровели из перспективе актуелног језичког тренутка, речничке чланке дате у коришћеним речницима морали смо да обликујемо у складу са подацима из електронским корпусом. То конкретно значи да смо као примарна значења наводили она која су у корпусу најфреквентнија, да смо додавали нова значења која су лексеме развиле или изостављали нека у којима се више не користе и сл. Иако смо могли ићи линијом мањег отпора и грађу класификовати у адекватне категорије само на основу стања које су лексикографи представили и тиме се позивати искључиво на њихове закључке, односно ослањати се на њихове судове, одлучили смо се да ипак идемо тежим путем и сами обликујемо речничке чланке. Овакав поступак носио је, наравно, са собом ризик да нам код лексема које су у електронском корпусу потврђене десетинама или стотинама примера промакне неко значење или да не донесемо у потпуности тачан суд о фреквентности значења тамо где се нека од њих готово подједнако често користе, али је он уједно био и једини начин да представимо тренутно стање у лексичком систему и откријемо актуелне тенденције у њему. Уколико будући истраживачи код лексема из наше грађе пронађу довољан број потврда за значења која су нама промакла, лако ће лексичке парове распоредити у адекватније, већ дефинисане, категорије.

Потпуна и непотпуна синонимија. На самом почетку поменуто скале налазе се *потпуни* и *непотпуни* (прави и неправи) *синоними*, односно лексеме чија су сва значења у односу синонимије и лексеме чија су нека значења (било примарна било секундарна) у овом односу, док су остала творбено и семантички повезана, али нису у односу паронимије. Анализирајући потпуне синониме, дошли смо до закључка да је велики број потпуних синонима у оквиру истокоренских суфиксираних заједничких именица изведен суфиксима -*лац* и -*тељ*, -*ац* и -*ко* и -*ик* и -(*ич*)*ар* када је мушки род посредни, као и да је, поред тога, важно запазити да именице у оквиру категорије *nomina attributiva* и оне у оквиру фемининатива нису склоне ступању у однос паронимије, односно најчешће стоје у односу потпуне синонимије, а исти је случај и у великом броју лексема са различитим суфиксима из категорије *nomina loci*. Када је реч о правим и неправим непотпуним синонимима, на већем броју примера смо показали зашто парове попут *млекар* – *млекација*, *гаталица* – *гатара*, *трпезар* – *трпезарац*, *проповедаоница* – *проповедница*, *молитељ* – *молитвеник* итд. не треба убрајати у парониме, иако смо навели аргументе и за њихово уврштавање у парониме и оне против таквог приступа.

Синопаронимија. На следећем подеоку наше скале, након потпуних и непотпуних синонима, налазе се *синопароними* – лексеме које су својим примарним значењима у односу синонимије, а својим секундарним или примарним значењем једне и секундарним значењем друге у односу паронимије. Међу анализираним примерима има оних који су и у речницима представљени као синопароними (нпр. *морализатор* – *моралист(а)*, *преносилац* – *преносник*, *рефлектор* – *рефрактор*, *узвишица* (*узвисина*, *узвисица*) – *узвишење* и сл.), али има и оних парова који су се у овој категорији нашли захваљујући процесима десинонимизације и синонимизације. Што се десинонимизације тиче, анализирани примери из групе синопаронима показују да су лексеме у ову категорију ушле најчешће десинонимизацијом потпуних синонима. Будући да је реч о суседним категоријама, процес десинонимизације у оквиру синопаронима обично не подразумева велике промене значењских структура парњака, већ се најчешће одвија једноставнијим путевима, као што су развој новог значења код једне од лексема или пак губљење неког од већ постојећих значења код једног од парњака. Са друге стране, процесом синонимизације су у класу синопаронима прелазили углавном паросиноними, што је подразумевало мање значењске измене, попут ротације примарног и секундарног значења једног од парњака, чиме је примарни однос постала синонимија, док је паронимија потиснута у други план. Прелазак потпуних паронима у синопарониме подразумевао је, међутим, веће значењске промене, јер није реч о суседним категоријама, а у великом броју оваквих примера однос синонимије је развијен тзв. *паронимском атракцијом*, која доводи до тога да се значење једне сличнозвучне и блискозначне лексеме јави као једно од значења друге лексеме, и то најпре као секундарно, а затим и као примарно. Паронимска

атракција је, наиме, појава која доводи до тога да се значење једне сличнозвучне и блискозначне лексеме јави као једно од значења друге лексеме. Поред тога, приликом семантичког зближавања двеју јединица једна од њих функционише као **паронимијски атрактор**, а друга као **паронимијски донатор**, што значи да лексема-атрактор преузима део семантичког садржаја или цео семантички садржај (у случају једнозначности) лексеме-донатора, при чему се значење лексеме-донатора почиње јављати као једно од значења лексеме-атрактора (в. нпр. О. Д. Прокопчик 2005: 5). Појава паронимске атракције посебно је важна управо за категорију синопаронима јер се њоме, под утицајем форме и(ли) семантике, стварају синонимична значења код примарно паронимских парњака. Резултати паронимске атракције у већини случајева представљају лексичку грешку (в. нпр. *ретор* – *реторичар* и сл.).

Паросинонимија. Следећу групу, за корак ближе потпуним паронимима, чине лексеме које се налазе у односу **паросинонимије**, што значи да су им примарна значења паронимична, али да у њиховој значењској структури и даље има семантичких реализација које су у односу синонимије. И у овој категорији су се, поред лексема које и наши консултовани дескриптивни речници бележе као паросинониме (нпр. *бригадир* – *бригадист(а)*, *истраживач* – *истражитељ*, *неваљалац* – *неваљалко*, *финансијер* – *финансист(а)* итд.), нашле лексеме које су прошле кроз процес десинонимизације (чешће) и синонимизације (ређе). Десинонимизација се у оквиру паросинонима вршила на различите начине: **1) развој новог значења једног од парњака** (нпр. *ослободилац* – *ослободитељ*, *избавилац* – *избавитељ*, *појачало* – *појачивач* и сл.), **2) профилисање значења** (нпр. *прогнозер* – *прогностичар*, *продавац* – *продавач*, *раскрсница* – *раскришће*, *светило* – *светиљка* итд.), **3) пермутацијом значења** (нпр. *мерач* – *мерилац*, *управник* – *управљач*, *читалац/читатељ* – *читач* и сл.) и, најчешће, **4) пермутацијом значења уз додатне семантичке промене** (нпр. *водилац* – *водител* – *водич* – *вођ(а)* – *вожд*, *делилац* – *делитељ*, *зимовник* – *зимовалиште*, *грабилица* – *грабљивица* и сл.). Као што је и очекивано, мањи број промена претрпели су они парови који су из синопаронима, као суседне категорије, прешли у паросинониме (обично само замена места примарног и секундарног значења једног парњака), док се већи број промена одиграо при преласку потпуних синонима у паросинониме. Синонимизација потпуних паронима и њихов прелазак у класу паросинонима одиграо се у мањем броју примера (нпр. *монтажер* – *монтер*, *наивац* – *наивко*, *руководилац* – *руководилац*, *центрист(а)* – *централист(а)*, *хуманитарац* – *хуманист(а)* итд.), и то тако што је једна од лексема из пара развила секундарно значење синонимично примарном (често и једином) значењу свог парњака. Процес синонимизације се у овој групи код готово свих примера може објаснити унутрашњим развојем значења лексема, а не паронимском атракцијом. Посебан проблем у овој групи представљају лексеме код којих је број значења у односу паронимије и синонимије 2 : 2. Овакве примере, иако се начелно могу заменити у свим контекстима, сврстали смо у класу паросинонима јер су им примарна значења у односу паронимије, а секундарна у односу синонимије.

Потпуна паронимија. Од потпуних синонима преко непотпуних синонима, синопаронима и паросинонима дошли смо и до **потпуних паронима**, премда и међу њима, наравно, има и прототипичних и мање типичних примера. Анализу потпуних паронима започели смо њиховом поделом на **примарне** и **секундарне (индуковане)** у зависности од тога да ли су разматране лексеме и у консултованим речницима представљене као пароними или су у тај однос ступиле процесом десинонимизације синонима, синопаронима или паросинонима. У **примарне** парониме спадају примери попут *административац* – *администратор*, *академац* – *академик*, *алпинац* – *алпинист(а)*, *атлет(а)* – *атлетичар*, *баријера* – *барикада*, *bronхије* – *bronхиоле*, *вежбалиште* – *вежбаоница*, *гледаште* – *гледалиште*, *дворанин/дворјанин* – *дворитељ*, *демонстрант* – *демонстратор*, *детектив* – *детектор*, *дизаличар* – *дизач*, *држалац* – *држач*, *евангелик* – *еванђелист(а)*, *електричар* – *електроничар*, *ескадра* – *ескадрила* – *ескадрон*, *естет(а)* – *естетичар*, *жупан* – *жупник*, *залагаоничар* – *залагач*, *збориште* – *зборница*, *игралиште* – *играоница*, *инжењер* – *инжењерац*, *капелан* – *капелник*, *књижара/књижарница* – *књижница*, *књижар* – *књижничар*,

колонизатор – колонист(а), командант – командир, конструктивист(а) – конструктор, критизер – критичар, легатар – легатор, логораш – логорник, љубимац – љубитељ, мандатар – мадатор итд., док неки од примера за оне настале десинонимизацијом јесу анализатор – аналитичар, бројач – бројилац, везач – везивач, водилица – водиља – водитељка/водитељица, возар – возач, глодалица – глодало – глодач, давалац – давач, економ – економист(а), емпирик – емпирист(а), известилац/известитељ – извеиштак, издавалац – издавач, истраживач – истражилац, калкулант – калкулатор, капетан – капитен, ковачница – ковница, коњар – коњушар, лекарка – лекарица, ловица – ловка – ловкиња, млекарица – млекуља, молиља – молителка, музара – музиља, носач – носилац, пивара – пивница, позивалац – позивар, помагало – помагач, прималац /приматељ – примач, секретарица – секретарка, селектор – селекционар, сниматељ – снимач, стругар – стругач итд.

У категорији примарних паронима нашле су се лексеме које, према подацима из консултованих речника, никада нису биле ни прави ни неправи синоними. У оквиру групе примарних паронима издвојили смо две уже скупине: у првој су они паронимски парови и низови који нису претрпели никакве семантичке промене, па подаци из електронског корпуса само потврђују стање фиксирано у речницима (нпр. *бронхије – бронхиоле, евангелик – евангелист(а), инжењер – инжењерац, књижар – књижничар, командант – командир, легатар – легатор* итд.). Највише примера из ове скупине чине лексеме страног порекла или оне које су изведене од стране творбене основе. У другој скупини налазе се примарни пароними који су и поред различитих семантичких измена (развој новог значења, губљење застарелих значења, промена редоследа значења у полисемантичкој структури) били и остали у односу паронимије, која је само додатно оснажена или ослабљена у зависности од броја значења која ступају у овај однос (нпр. *алпинац – алпинист(а), академац – академик, барикада – баријера, вежбалиште – вежбаоница, грејач – грејалица, електричар – електроничар*). Примарни пароними веома су разноврсни и када су у питању суфикси којима су грађени и када је посредни њихова тематска припадност.

И примере из категорије секундарних паронима поделили смо на две групе, у зависности од тога да ли су лексемама у односу синонимије биле примарне или секундарне семантичке реализације. У случају десинонимизације лексема код којих је постојао однос неправне синонимије, реч је о преласку парова или низова из класе паросинонима у класу потпуних паронима и тај процес је обично текао једноставније, најчешће губљењем заједничког (синонимског) значења (нпр. у примерима попут *економ – економист(а), бранилац – бранитељ – браник, забавник – забављач, капетан – капитен* и сл.), иако има примера и за лексичке парове и низове који су прошли кроз сложенији процес десинонимизације (нпр. *возар – возач, бројач – бројилац – бројило, црница – црнка – црнкиња, шеталица – шетачица* итд.). Још сложенији процеси десинонимизације одвијали су се код лексема које су у речницима дефинисане као синопароними или чак потпуни синоними, односно код лексема чија су примарна значења у односу синонимије (нпр. *анализатор – аналитичар, везач – везивач, водилица – водиља – водитељка/водитељица, давалац – давач, калкулант – калкулатор, коњар – коњушар, носач – носилац, позивалац – позивар, прималац/приматељ – примач, секретарица – секретарка, сниматељ – снимач, тералац – терач, уговарач – уговорник* итд.). Будући да се потпуни синоними и потпуни пароними налазе на потпуно супротним деловима скале коју представљамо, нимало не чуди сложеност путева десинонимизације помоћу које су парови и низови из једне категорије прелазили у другу, и то веома удаљену. Прелазак лексема из синопаронима у потпуне парониме обично је нешто једноставнији, али поново не толико једноставан као када лексеме прелазе из једне суседне категорије у другу (нпр. из паросинонима у потпуне парониме). Ипак, веома је занимљиво и инспиративно пратити све те промене које су се дешавале како би лексеме пронашле своје тачно одређено место у лексичком систему.

У оквиру поглавља о секундарним паронимима насталим десинонимизацијом покренули смо питање *да ли свака десинонимизација води до паронима* и на конкретним примерима видели да то не мора увек бити случај, већ да резултат прекида синонимијске везе могу бити и само творбено повезане лексеме. Такође, у оквиру ове целине у најкраћем смо сумирали суштину десинонимизације и синонимизације. Објаснили смо, наиме, да десинонимизација захвата и праве и неправе синониме и синопарониме и паросинониме, а резултат могу бити синопароними, паросиноними или потпуни пароними, у зависности од тога до које се фазе у процесу десинонимизације стигло. То значи да синоними процесом десинонимизације могу прећи у суседну категорију – синопарониме – али и у паросинониме или чак потпуне парониме. Синопароними могу прећи у паросинониме или потпуне парониме, а паросиноними, наравно, у потпуне парониме. У зависности од почетне удаљености полазне и завршне категорије зависи и сложеност механизма десинонимизације. Што су категорије удаљеније, то је пут десинонимизације сложенији, а што су категорије ближе, то се десинонимизација једноставније одвија (развој новог значења, губљење старог, пермутација и сл.). С друге стране, синонимизација се врши у оквиру синопаронима, паросинонима и потпуних паронима, а резултат могу бити паросиноними, синопароними или синоними (прави и неправи), поново у зависности од тога докле је сам процес стигао.

У оквиру поглавља о потпуним паронимима извршили смо и њихову поделу на основу критеријума семантичке блискости, при чему смо издвојили *семантички ближе парониме (контактне)* и *семантички удаљеније парониме (дистантне)*, мада би се и у оквиру ових група пароними могли даље градирати према степену семантичке блискости, односно удаљености. Посебан коментар дат је у вези са семантички најудаљенијим паронимима јер би се на први поглед могло закључити да међу њима нема никакве семантичке везе, иако то заправо није случај (нпр. *канцелар – канцелист(а), капелан – капелник, кондуктер – кондуктор, економ – економист(а), тотализатор – тоталитарца/тоталитарист(а), псалмиста – псалтирац* и сл.).

Непотпуна паронимија. Наредни сегмент рада посветили смо анализи *непотпуних паронима*, тачније лексема чија су примарна (негде примарно и нека секундарна) значења у односу паронимије, али које у својим значењским структурама поседују и семантички веома удаљена или чак потпуно неповезана значења, она која нису ни у односу синонимије ни у односу паронимије. У питању су примери попут *вешала – вешалица, медаља – медаљон, ловац – ловник, ложионица – ложиште* и сл. Чињеница да је оваквих примера у нашој грађи јако мало само сведочи о томе да се односи синонимије и паронимије у највећем броју случајева међусобно преплићу.

Творбено повезане лексеме. На потпуно супротном крају скале од потпуних синонима налазе се *само творбено повезане лексеме*, дакле, лексеме које међусобно не остварују ниједан парадигматски лексички однос и њима је посвећено посебно поглавље. Реч је о примерима попут *воћар – воћњак, кројачица – кројачница, оптуженица – оптужница, ткаља – ткачница, упитаник – упитник* и сл., а као главне разлоге за њихово неукључивање у парониме навели смо припадност различитим, концептуално удаљеним категоријама стварности, грађење суфиксима који су прототипични за различите творбене категорије, приличну семантичку удаљеност и сл., односно чињеницу да не испуњавају више кључних критеријума за издвајање паронима.

Некласификовани примери. У посебну целину рада издвојили смо две групе *некласификованих примера*. У првој скупини налазе се примери попут *путар* и *путник, државник* и *држављанин, господин* и *господар, гласник* и *гласач, рибарница* и *рибњак, цвећара* и *цвећњак, служавка* и *службеница* и сл. У питању су парови који испуњавају услове паронимичности постављене у уводном делу и оне који се генерално срећу у релевантној литератури: у питању су истокоренске лексеме које припадају истој категорији стварности, односно истим тематским групама (особе, односно места), изведене су суфиксима

прототипичним за дате категорије и међу њима постоји семантичка блискост, чак и већа него у примерима попут *капелан – капелник*, *канцелар – канцелист(a)* или многих који се у руској литератури наводе. Проблем је у томе што су у питању високофреквентне лексеме из општег лексичког фонда чије је значење потпуно познато говорницима српског језика, због чега се њихова семантика осећа као веома удаљена и код којих никада не долази до мешања. Поставља се, међутим, питање да ли се критеријум фреквентности и познатости може узети као релевантан приликом одређивања једног парадигматског лексичког односа. Поред тога, иако су наведене лексеме познате говорницима српског језика и иако их они никада не мешају, питање је да ли је исти случај и са онима који српски језик уче као страни. Одређивање парадигматских веза у једном систему мора бити ослобођено таквих индивидуалних разлика, због чега сматрамо да где год у једном деривационом гнезду постоји више агентивних, атрибутивних, инструменталних, локативних и сл. лексема или лексема које се налазе на размеђи концептуално блиских категорија треба размишљати у правцу паронимије, без обзира на то да ли су дате лексеме склоне мешању у контексту или не.

Другу групу проблематичних примера чине многобројне лексема попут *брањеник – бранитељ/бранилац*, *васпитаник – васпитач*, *васпитаница – васпитачица*, *мученик – мучитељ*, *мученица – мучитељица/мучитељка*, *прогнаник – прогонитељ/прогонилац*, *прогнаница – прогонитељица/прогонитељка*, *туженик – тужилац/тужитељ*, *упућеник – упућивач*, *усвојеник – усвојилац*, *хранилац/хранитељ – храњеник* итд., где је реч о лексемама које стоје у односу вршилац радње – трпилац радње, односно носилац стања (*nomina agentis* : *nomina patientis*). На основу примера који се јављају у релевантној домаћој и страниј литератури и на основу анализе конкретних примера, сматрамо да би и овакве примере требало сматрати једном врстом паронима, тачније паронимима-конверзивима.

Прави и неправни пароними. Уколико се не пореде целокупне полисемантичке структуре двеју (или више) лексема, пароними се могу поделити на *праве* и *неправе*. О *правој паронимији* је реч уколико су у овом односу примарно значење лексеме А и примарно значење лексеме Б, без обзира на то у каквој релацији стоје остале семантичке реализације поређених лексема. Такав однос се остварује код лексема које смо у претходној класификацији обрадили у оквиру паросинонима, потпуних паронима и непотпуних паронима. С друге стране, уколико су у односу паронимије примарно значење лексеме А и секундарно значење лексеме Б (чешће, нпр. *евангелик – евангелист(a)*, *емпирик – емпиричар*, *латинац – латинист(a)* итд.) или секундарно значење лексеме А и секундарно значење лексеме Б (ређе, нпр. *манипулант – манипулатор*), у питању је однос *неправе паронимије*. Лексеме које репрезентују овај однос описане су у оквиру категорије синопаронима или ретким примерима код којих лексеме у примарним значењима не остварују одређени парадигматски однос, а секундарним ступају у однос паронимије.

Значај поглавља о семантичкој класификацији грађе из угла полисемије с обзиром на целокупне значењске структуре лексема јесте пре свега у подели коју смо сачинили, а која је врло фазична и уважава сву сложеност могућности семантичког саодношења значења лексема. Поделу О. В. Вороњичева (2011) додатно смо изнијансирали пре свега додавањем категорија синопаронима и паросинонима, чиме се акценат ставља на то у који однос ступају примарна значења, захваљујући чему се прави важна разлика између онога што је у систему примарно од онога што је секундарно. Поред тога, увели смо класификацију која се у литератури не јавља, а реч је о подели паронима на *примарне* и *секундарне (индуковане)* у зависности од тога да ли су анализирани примери и у консултованим речницима представљени као пароними или су однос паронимије остварили различитим семантичким променама, пре свега десинонимизацијом. Из угла степена семантичке блискости, потпуне парониме смо поделили на семантички ближе (*контактне*) и семантички удаљеније (*дистантне*). Посебан акценат смо у овом поглављу ставили на процесе десинонимизације и синонимизације, с тим да смо се десинонимизацији вратили у поглављу о начинима настанка паронима. Имајући у виду брзину

лексичких промена и чињеницу да ће лексеме које су се у нашој грађи нашле наставити да се развијају у одређеним правцима, између осталог, да мењају категорије којима припадају, доприносом ове тезе сматрамо то што ће будући истраживачи имати пред собом већ разрађене класификације у које ће своју грађу моћи да распоређују. Такође, значајним сматрамо и то што смо у докторату значајно место дали односу између паронимије и лексема које су само творбено повезане, што је однос који је у литератури прилично маргинализован.

Пароними из угла компоненцијалне анализе.

Наредно поглавље посвећено је такође семантичкој анализи паронима, али овога пута не из угла полисемије и саодношења са другим лексичким односима, већ са становишта конкретних значења која остварују однос паронимије. У првом сегменту поглавља анализирани су компоненте лексичког значења које се код паронима разликују, а резултати су упоређени са ситуацијом код синонима. Један од најважнијих закључака до којег смо кроз анализу дошли јесте да се паронимски парњаци, за разлику од синонима, могу разликовати и по критеријским обележјима десигната, а онда када им је десигнат исти, могу се разликовати по некој од осталих компонената лексичког значења – денотату, конотату или домену употребе. Према томе, паронимима се могу разликовати **десигнати** (као у примерима *давалац – давач, монтер – монтирач, помагало – помагач, предница – предња* итд.), **денотати** (као у примерима *бројач – бројило, игралиште – играоница, равница – равњача* и сл.), **конотати** (као у примерима *музикант – музичар, мудрац – мудријаш, певаљка – певачица, политичар – политикант* и сл.) или **домен примене** (као у примерима *такмац – такмичар, извршилац – извршитељ, прогнозер – прогностичар* итд.). Такође, за разлику од синонима, који увек реферишу на исти референт, лексеме у односу паронимије или поједине семантичке реализације лексема у односу паронимије **никада не реферишу на исти референт**, дакле, ова компонента лексичког значења је увек дистинктивни елемент. Најзад, пароними могу градити на основу компоненте лексичког значења која им се разликује: најдаље од синонима јесу они пароними код којих се разликују десигнат и денотат, нешто ближи јесу они код којих постоји разлика у конотацији, док су синонимима најближи паронимски парови код којих је разлика само у домену примене.

У другом сегменту поглавља парониме смо анализирали из угла компоненцијалне анализе и дошли до закључка да се код лексема у односу паронимије у највећем броју примера разликује архисема, што код синонима није случај. У осталим случајевима, када разлика није у архисеми, она је обично у некој од сема нижег ранга која заједно са архисемом чини семантичко језгро, односно идентификатор. Дакле, код паронима разлика није у некој од сема са нижег ступња семске хијерархијске лествице, већ, напротив, у некој од веома важних и високопозиционираних семантичких компонената. У малом броју примера разлику међу паронимским парњацима треба тражити у семама које су периферне, и то су најчешће оне семе које су условљене контекстом, односно доменом употребе, а не представљају инхерентни део семантичког садржаја лексеме. Такви примери приближавају се синонимима, а удаљавају од прототипичних паронима. У оквиру ове целине рада парониме смо класификовали управо на основу семантичких компоненти које им се разликују, па смо тако прво издвојили оне код којих се разликује **архисема**, и то најпре оне код којих се она разликује по принципу живо–неживо (нпр. *анализатор – аналитичар, давалац – давач, држалац – држач, експонат – експонент, калкулант – калкулатор, носилац – носач, сниматељ – снимач, читалац – читач* итд.), затим људско–нељудско (нпр. *белка – белкиња, крзнар – крзнаш, ловица – ловкиња, певац – певач* итд.), конкретно–апстрактно (нпр. *водиља – водитељка, избавилац – избавитељ, показатељ – показивач, светило – светиљка, спасилац – спаситељ* итд.), као и оне код којих се разлика у архисеми не може свести на бинарну опозицију (нпр. *извориште – изворник, одељак – одељење, појачивач – појачало* и многе друге). Када су у питању семе нижег ранга, издвојили смо неколико доминантних група, премда би се могла направити и знатно истанчанија анализа, јер поједини парови могу спадати и у више категорија. Од сема нижег

ранга посебно смо издвојили **сему радње** (нпр. *административац – администратор, књижар – књижничар, коњаник – коњар – коњушар, ловац – ловник, руковалац – руководилац* итд.), **сему активности** у вези са семом радње (*емпирик – емпирист(а), модернизатор – модернист(а), рационализатор – рационалист(а), реформатор – реформист(а)* и сл.), **сему смера вршења радње** (нпр. *адресант – адресат, легатар – легатор, љубитељ – љубимац, мандатар – мандатор, поверилац – повереник, славитељ – слављеник, трасант – трасат* итд.), **сему објекта**, код које смо поново издвајали уже скупине (конкретно–апстрактно: *бранилац – бранитељ, продавац – продавач, чуварица – чуварка; опште–конкретно*: *записивач – записничар, извршилац – извршитељ, прималац – примач, репрезентант – репрезентативац*; оне који се на разликују на основу бинарне опозиције: *водилац – водитељ – водич – вођа, возар – возач, известилац – извештач, истраживач – истражитељ, монтажер – монтер, семенар – семенкар* и многе друге), **семе намене и изгледа** (нпр. *бројач – бројило, носила – носиљка, вешала – вешалица, медаља – медаљон* итд.), **сему квалитета** (нпр. *критизер – критичар, музикант – музичар, мудрац – мудријаш, певаљка – певачица, писац – пискарало, политичар – политикант* и сл.), **сему квантитета** (*спавач – спавалица, причалац – причалица, практикант – практичар*), **сему места** (*станар – становник, станарка – становница, инжењер – инжењерац, просветар – просветитељ* итд.), а посебно смо анализирали и примере који се не уклапају ни у једну од издвојених скупина.

Граматицке и категоријалне особености паронима.

Након семантичке анализе паронима, у раду је спроведена анализа њихових лексичко-граматичких и категоријалних особености. Један од најважнијих закључака овог поглавља јесте да лексема које чине паронимски пар или низ не морају бити истог рода, како се то у литератури обично наводи (нпр. код О. В. Вишњакове). Поред тога, у овом поглављу смо из перспективе рода засебно анализирали праве и неправе парониме и дошли до закључка да је и код једних и код других највише парова сачињено од лексема истог рода (прави – 82,54%, неправи – 78,43%), док је проценат оних у које улазе лексема различитог рода знатно мањи (прави – 17,46%, неправи 21,57%). Поред тога, и код правих и код неправих паронима највише је именица мушког рода (прави 60,85%, неправи – 56,86%), за њима следе именице женског рода (прави – 20,11%, неправи 19,61), док је најмање лексема средњег рода (прави – 1,59%, неправи 1,96%). Ситуација се између правих и неправих паронима незнатно разликује када је посредни укрштање родова: код правих се најчешће среће комбинација женског и средњег рода, затим следе мушки и средњи, мушки и женски и најзад мушки и општи, док је код неправих редослед следећи: женски и средњи, мушки и општи, мушки и женски и мушки и средњи.

Када је реч о тематској припадности парова правих паронима сачињених од лексема мушког рода, они у највећем броју примера означавају *особе, инструменте* или илуструју укрштање ових категорија. Исти је случај и са паровима састављеним од лексема женског рода, с тим да се код њих издваја и тематска група локативних именица, која се код лексема средњег рода јавља као једина. Што се тиче парова правих паронима састављених од лексема различитог рода, једино се код комбинације женског и средњег рода јасно издваја група лексема са значењем места и код лексема општег и мушког рода са значењем особа, док су код мушког и женског и мушког и средњег рода примери врло разноврсни. Ситуација је врло слична и када су посредни неправи пароними и истог и различитог рода. У овом поглављу говорили смо и о устројавању паронима у низове и закључили да они нису ретки (26 код непотпуних и 16 код потпуних), мада паронимски парови ипак убедљиво доминирају.

Застарели пароними и пароними-неологизми.

Будући да је велики део почетно ексцерпиране грађе остао ван главног тока истраживања због тога што многе лексема нису обрађене у РСЈ или их не потврђује електронски корпус, посебно поглавље у раду посвећено је **застарелим паронимима**. Под застарелим паронимима подразумевамо парове где су обе лексема изашле из употребе, као и

оне где је из активне употребе изашао само један члан паронимског пара, чиме је прекинута паронимијска веза у савременом српском језику, а исто, наравно, важи и за низове. Највише архаичних паронима, као уосталом и актуелних, има међу именицама које означавају особе, и то пре свега мушког рода. То су углавном називи за одређена застарела занимања, присталице неактуелних учења и покрета и сл. (нпр. *косар* – *косац/косач*, *брусар* – *брусач* – *брусилац*, *грабљар* – *грабљач*, *оргуљар* – *оргуљаш* итд.).³⁷⁸ Код именица женског рода, највећи број архаичних паронимских парова чине лексеме којима су се жене диференцирале на основу тога да ли су се неким занимањем бавиле или су биле удате за носиоца датог занимања (нпр. *намесниковица* – *намесница*, *саветниковица* – *саветница*, *управниковица* – *управница*, *чиновниковица* – *чиновница*, *шумаревица* – *шумарка*) или је пак такође реч о неким изумрлим занимањима (нпр. *возарка* – *возачица*, *чешљарка* – *чешљачица* и сл.). Што се инструменталних именица тиче, своје место у лексичком систему изгубила су углавном једноставна средства, односно алати или направе (нпр. *гасилица* – *гасиљка* – *гасило*, *дубач* – *дубилица* – *дубило* итд.), а са њима је повезано и нестајање локативних лексема са значењем радионица или малих, специјализованих трговине (нпр. *свилара* – *свиларница*, *стругара* – *стругарница*, *шећерана* – *шећерциница* и сл.), изведених најчешће суфиксом *-(ар)ница*.

С друге стране, највећи проценат *паронима-неологизама* представљају стране позајмљенице или хибридне творенице. Док смо при анализи архаичних паронима били сведоци нестајања домаћих речи за бројна стара занимања, једноставне инструменте, занатске радионице и сл., приликом прикупљања и анализе нових паронима сусретали смо се углавном са лексиком страног порекла, што само потврђује да и на овом плану српски језик, као и други словенски језици, трпи велику утицај страних језика, данас пре свега енглеског. Такође, важан закључак јесте и да за нове појмове углавном позајмљујемо лексеме, док нам домаћа творбена средства и творбени процеси служе углавном или за моцију или за пејоративизацију. Што се самих творбених форманата паронима-неологизама тиче, од домаћих суфикса се по фреквентности издвајају *-аш*, *-ар*, *-ац*, *-ач*, и то се *-ац* и *-аш* јављају најчешће у лексемама са негативним значењем (*агресивац*, *маргиналац*, *анонимац*, *губиташ*), *-ар* у твореницама које означавају нова занимања или стручњаке из појединих области: *заштитар*, *информатичар*, *стилистичар*, *стреличар*, а *-ач* у лексемама са инструменталним значењем: *писач*, *штампач*. Када су у питању лексеме страног порекла, оне су, у језику даваоцу, најчешће творене формантима *-атор*: *арбитратор*, *програмактор*, *симулатор* и сл.; *-ант*: *адоптант*, *апелант*, *милитант*, *специјализант*, *франишизант*; *-ат*: *адоптат*, *апсорбат*, *асимилат*, *франишизант*; и *-ер*: *адаптер*, *атомизер*, *масажер*, *програмер* и сл. У многим случајевима оба парњака преузета су из страног језика: нпр. *адоптант* – *адоптат*, *асимилатор* – *асимилат*, *донатор* – *донор*, *хотел* – *хостел* итд., у другим су у односу паронимије једна лексема у потпуности преузета из страног језика и друга са домаћим суфиксом: *анонимац* – *анонимус*, *маргиналац* – *маргиналист(а)*, *стилист(а)* – *стилистичар* и сл., а има и примера у којима су обе (или све) лексеме домаћег порекла: нпр. *губиташ* – *губитник*, *заштитник* – *заштитар*, *писар* – *писац* – *писач*, *стрелац* – *стреличар* и сл. Пароними-неологизми показују исте оне особености када су у питању тематска припадност и граматичке одлике као и пароними анализирани у централном делу рада и архаични пароними: убедљиво је највише лексема мушког рода, знатно мање женског рода, док именица средњег рода овде нема, при чему највећи број лексема, као и код претходно описиваних паронимских парова и низова, означава особе, нешто мање инструменте, док је најмање локативних именица.

Творбена анализа паронима.

У оквиру поглавља о творбеној анализи паронима издвојили смо неколико најпродуктивнијих и бројчано најбогатијих паронимијских модела, као и неколико споредних. Сама чињеница да се одређени творбени модели могу јасно издвојити, а да се и многи други у

³⁷⁸ Подвучене су оне лексеме које РСЈ и(ли) електронски корпус не потврђују.

обрисима назиру, сведочи о извесној системности паронимије. Заправо, паронимија јесте **системска појава** јер се одвија у оквиру деривационих гнезда као важних подсистема лексичког, а самим тим и језичког система генерално, а не насумично међу било којим лексичким јединицама, али је посредни врло **нерегуларна** и **непредвидива** језичка појава. Чак и када је реч о лексемама код којих се саодносе исти суфикси додати на творбену основу од исте врсте речи, то не значи да ће се њихов семантички однос развијати на исти начин. Због тога изучавати паронимију значи бавити се сваким појединачним паром појединачно, што је О. В. Вишњакова истакла још давне 1974. године.

Што се творбеног састава паронимских парова и низова тиче, у односу паронимије могу бити лексеме које имају исту творбену основу, а различите суфиксе, различиту творбену основу, а исте суфиксе или им се оба творбена дела могу разликовати. Анализа је показала да су семантички ближи парови код којих је бар један творбени елемент заједнички него што је то случај са изведеницама које се у оба дела разликују, што је и очекивано јер у таквим случајевима разлику у значењу уносе и творбене основе и суфикси.

Од творбених модела са домаћим суфиксима најбогатији су они у оквиру којих се саодносе суфикси мушког рода **-лац** и **-тељ**, **-ач** и **-лац**, **-ач** и **-тељ**, док су знатно ређи они у којима се наведени суфикси саодносе са другим формантима (попут **-(н)ик**, **-(а)ц**, **-ар**, **-ич** и сл.). Лексеме творене суфиксима **-лац** и **-тељ** углавном припадају категоријама паросинонима или синопаронима, док је број потпуних паронима у којима они учествују веома мали, што значи да се овај модел још увек налази у „сивој зони” паронимије, односно на граници између синонимије и паронимије. Деривати са **-лац** и **-тељ** диференцирају се на различите начине и по различитим основима, а главна тенденција коју смо уочили јесте да изведенице са **-лац** теже општијој семантици, уопштенијем значењу, док се творенице са **-тељ** чешиће специјализују за одређене терминосистеме (најчешће теолошки, ређе административни), односно имају уже значење. Што се суфикса **-ач** тиче, као што смо показали, он се све више шири на категорију *nomina instrumenti*, због чега у савременом језику често уноси пејоративну ноту када се односи на људе. У паронимским паровима у којима се саодносе са суфиксима **-лац** и **-тељ** парњаци се најчешће разликују по опозицији *живо–неживо*, мада и ту има разноврсних случајева. Остали суфикси не показују тако упечатљиве тенденције када је у питању паронимија као што је то случај са **-ач**, **-лац** и **-тељ**.

Од суфикса којима се творе лексеме средњег рода у највећем броју примера среће се суфикс **-ло**, и то у свом инструменталном значењу, када се саодноси пре свега са суфиксом **-ач**, ређе **-лица** или **-иљка**, а најзначајнија разлика између суфикса **-ло**, **-лица** и **-иљка**, са једне, и суфикса **-ач**, са друге стране, јесте једноставност, односно сложеност инструмента. У вези са овим творбеним формантом је занимљиво то што електронски корпус веома ретко потврђује *nomina agentis* рејогатива које су њиме творене, иако би веома продуктиван паронимијски модел био онај у којем би се овај тип лексема саодносио са неутралним агентивним именицама грађеним другим суфикса. Такође, од суфикса средњег рода у великом броју паронимских парова учествује локативни суфикс **-(л)иште**, који најчешће у однос паронимије ступа са лексемама грађеним суфиксима **-ница/-аоница/-ионица**, при чему је главна семантичка разлика међу овом врстом парњака то што деривати са **-(л)иште** означавају отворене просторе, а они на **-ница/-аоница/-ионица** затворена места, просторије.

Када је женски род у питању, већ смо истакли да именице овог рода нису толико склоне односу паронимије као што је то случај са мушким родом. Иако у убедљиво највећем броју примера стоје у односу синонимије, па можемо говорити искључиво о конкуренцији међу суфиксима, у једном мањем броју примера паронимија се ипак остварује међу изведеницама са суфиксима **-ица** и **-ка** (знатно ређе **-ица** и **-киња** или **-ка** и **-киња**), где је најчешће реч о особама женског пола које се на различите начине саодносе са појмом у основи. Поред тога, суфикси **-ица** и **-ка** често улазе у однос паронимије са изведеницама на **-лица**, када се паронимски однос доминантно базира на опозицији *живо–неживо*, што показује да се

формант *-лица* све више специјализује за категорију *nomina instrumenti*, а све ређе учествује у грађењу назива за лица женског пола.

Што се страних суфикса тиче, у највећем броју регистрованих паронимских парњака учествују суфикси *-тор (-атор/-итор)* и *-ист(а)*, и то најчешће управо међусобно, када се однос паронимије базира на чињеници да лексема са суфиксом *-тор* и његовим творбеним аломорфима означавају особу која активно врши неку радњу, а оне са формантом *-ист(а)* присталицу онога што је садржано у основи. Такође, суфикс *-тор/-атор/-итор*, као и наш суфикс *-ач*, све чешће именује различите инструменте, због чега се неретко дешава да агентивне именице са овим суфиксом имају пејоративну конотацију (нпр. *анализатор*, *цивилизатор* и сл.). Паронимијски модел са суфиксима *-тор/-атор/-итор* и *-ист(а)* веома је продуктиван и требало би очекивати да ће се и у будућности богатити новим члановима. Од осталих лексема страног порекла срећу се још оне на и *-ик*, *-ант*, *-ам*, мада има и позајмљеница које су у српском језику творбено потпуно непрозирне. У сваком случају, позајмљивање јесте засигурно једно од главних изворишта паронимије, тако да би у будућности у српски језик могао ући велики број готових паронимских парова или би до тог односа могло доћи у интеракцији позајмљеница са домаћим творбеним средствима и процесима, будући да се некада дешава да секундарно суфиксирана лексема преузме део семантичког садржаја позајмљеница (*радикал – радикалац*), развије другачије значење (*инжењер – инжењерац*) или се из позајмљенице преузме само творбена основа на коју се додају домаћи суфикси. Хибридне творенице које ступају у однос паронимије са позајмљеницама најчешће су творене суфиксима *-(а)ц* и *-ар*, при чему се формант *-(а)ц* најчешће саодноси са изведеницама на *-ист(а)*, а *-ар* са онима на *-ант* и *-ик*, при чему још једном морамо нагласити да највећи проценат парова са *-ик* и *-(ич)ар* и даље припада категорији потпуних синонима.

Важно је, најзад, истаћи још и то да је *десинонимизација* посебно значајна за моделе *-лац : -тељ*, *-ач : -лац*, *-ач : -тељ*, *-ица : -ка*, *-ица/-ка : -(и)ља*, док у оквиру осталих издвојених модела доминирају примарни пароними, наравно, уз одређене изузетке. Такође, десинонимизација је значајна пре свега за *домаће* изведенице, ређе хибридне творенице, док је најмање таквих случајева забележено међу лексемама које су у целини преузете из страних језика.

Разлози и начини настанка паронима и узорци њиховог мешања.

Иако је о томе неминовно било речи кроз читав рад, у посебном поглављу су сумирани узроци и начини настанка паронима, као и разлози њихове погрешне употребе. Као два основна начина на које пароними настају издвојени су **1) деривационо-асоцијативни процеси којима је условљен развој значења лексема** и **2) преузимање готових паронимијских парова из страних језика**. Најважнији разлог настанка паронимијске лексике јесте *тежња за прецизирањем, конкретизовањем појмова, изнијансираним исказивањем многообразности појављивања ствари, потреба говорника да и језички раслоје неку појаву која је сама по себи већ изнијансирана*. У директној вези са овим разлогом стоје и сви остали, почев од оних главних, попут *растеређивања вишезначности* и *разједначавања синонимних лексема*, до оних споредних, као што су *избегавање хомонимије, жаргон, пејоративизација, вишезначност мотивне речи, енантисемија*, као и сама *паронимија међу мотивним лексемама*.

Када је погрешна употреба паронима посредни, у основи свих узрока њиховог мешања јесте *превелика звучна и значењска сличност*, односно смисаона, морфемска и фонетска сличност. Такође, један од главних разлога мешања или несигурности приликом одабира адекватног парњака јесте *њихова блискост са синонимима*. То значи да сама чињеница да се неки паронимски парњаци могу употребити у истом контексту или у споју са истом лексемом код говорника ствара утисак да су они у свим контекстима заменљиви и да је свеједно коју ће лексеми из пара употребити. Пароними покрећу и важна нормативистичка питања, а наш став

је да јесте разумљиво да норма инсистира на значењским разликама између паронима где заиста има разлога за то, али да при доношењу било каквих строгих нормативних забрана треба бити веома опрезан. Наравно, треба водити рачуна о томе да употреба једног паронимског парњака уместо другог често може променити боју исказа, унети ироничну ноту и сл., а неретко пренети и сасвим другачију поруку. Поред тога, треба неговати језичку прецизност и подстицати употребу творбених могућности српског језика за исказивање тананих семантичких нијанси. У случају заједничких суфиксираних именица истраживање је показало да се код ове групе лексема ретко греша, а да се грешке најчешће јављају код примера попут *адресант – адресант, трасант – трасат, мандатар – мандатор, легатар – легатор*, будући да су у питању лексеме страног порекла чија творбена структура просечним говорницима српског језика није прозирна, које припадају стручној лексици и нису посебно фреквентне у свакодневном говору.

Паронимија у настави.

Будући да је Правилником о изменама Правилника о плану и програму наставе и учења за гимназију, који је на снагу ступио школске 2020/2021, паронимија предвиђена за обраду у трећој години општег и друштвено-језичког смера гимназија, посебно поглавље смо посветили управо приступу паронимима у наставном процесу. Након анализе програма и уџбеника, изнели смо и неколико препорука када је обрада ове области посреди: 1) Паронимија у уџбеницима мора бити уједначено обрађена, јер се сада у неким уџбеницима под паронимима подразумевају само истокоренске лексеме, док се у неким јављају и разнокоренске. Наша препорука је, наравно, у складу са свим оним што је у овом докторату речено, да се паронимија посматра искључиво као однос међу истокоренским лексемама. 2) Примери у уџбеницима морају бити прототипични, недвосмислени, неспорни, што значи да би најбоље било бирати примере из групе потпуних паронима. 3) Ученике треба упознати са поједностављеном дефиницијом паронима, која гласи *пароними су речи сличне форме и различитог, али повезаног значења*, а паронимија однос међу таквим речима. Наравно, при томе треба истаћи да слична форма подразумева исти корен, као и да пароними морају припадати истој врсти речи. 4) Модел рада са паронимима који је у свом чланку описала Ј. А. Остренкова веома је погодан и функционалан и када је српски језик посреди. У питању је модела рада према којем се пароними обрађују у оквиру одређених творбених модела, при чему се ученици са семантиком чланова паронимских парова упознају преко семантике творбених морфема, захваљујући чему ће стећи одличан увид у организацију деривационог система и схватити везу између творбе речи и паронимије. 5) Од ученика би требало што више тражити да сами анализирају лексеме које ступају у однос паронимије и да сами откривају разликовне нијансе које међу њима постоје, јер на тај начин изоштравају своје аналитичке способности. 6) Онда када ученици овладају паронимијом и упознају се са већим бројем прототипичних паронима, требало би им скренути пажњу на утицај полисемије на однос између паронимије и синонимије.

Лексикографска обрада паронима.

Последње поглавље рада посвећено је паронимима из угла лексикографије и у њему су најпре представљени проблеми који у вези са коришћењем дескриптивних речника српског језика постоје када је истраживање паронимије у питању, а затим су описани неки од најзначајнијих речника паронима руског и других словенских језика (тачније – украјинског, пољског, словачког и бугарског). Као неки од главних проблема када је реч о дескриптивним речницима издвојени су 1) непостојање посебног квалификатора који би сигнализирало однос паронимије; 2) застарелост из савремене перспективе: многе лексеме које су у речницима представљене као синоними данас стоје у односу паронимије; 3) мали број примера у виду реченица или типичних колокација, што је за утврђивање тананих разликовних нијанси међу паронимским парњацима посебно важно и 4) нејасне речничке дефиниције или неодвајање различитих семантичких реализација, због чега је некада веома тешко проценити да ли је реч о паронимији или синонимији. Као добре моделе према којима би се могао израдити и речник

српских паронима издвојили смо *Речник паронима руског језика* Ј. А. Бељчикова и М. С. Пањушеве из 2002. и *Речник паронима руског језика* Г. П. Сњетове и О. Б. Власове из 2012. године.

Овај докторат представља само почетак изучавања паронимије у савременом српском језику. У њему су покренута бројна важна питања у вези са овим запостављеним лексичким односом, на многа су дати одговори, а многа тек чекају будуће истраживаче. Њима остаје да истраже паронимију међу властитим, градивним, апстрактним и глаголским именицама, међу придевима и глаголима, као и међу заједничким именицама које нису творене суфиксацијом. Поред тога, будући да је однос са синонимијом, колико се нама чини, прилично успешно разрешен, њима остаје да можда још прецизније одреде шта то нису пароними, односно где паронимија престаје и остаје семантичка веза условљена истим кореном која није паронимија. Ми смо се потрудили да детаљним прегледом литературе, лексикографских остварења, скретањем пажње на нерешена питања и давањем смерница ка могућим решењима будућим истраживачима олакшамо посао који је пред њима, а да саме заједничке суфиксирани именице, које су у ужем смислу предмет овог рада, што детаљније осветлимо из свих углова – из угла семантике, творбе речи, граматике, методике и лексикографије.

13. ЛИТЕРАТУРА

1. Стручна литература

- Adamovičová 1998:** A. Adamovičová, „K některým lexikálním a stylovým aspektům výuky češtiny na základě slovanských jazyků”, in: *Makedonsko-češka naučna konferencija*, Skopje: Filološki fakultet „Balže Konseki”, 167–173.
- Ајдановић 2005:** Милан Ајдановић, „Нови приступ именицама типа *nomina agentis*”, *Прилози проучавању језика*, 36, 157–171.
- Ајдановић 2008:** Милан Ајдановић, „Корелативне предикације именица *nomina proffesionis*”, *Прилози проучавању језика*, 39, 205–212.
- Алексић 2006:** Мариана Алексић, *Међујезичка српско-бугарска (бугарско-српска) лексичка хомонимија*, Београд: Филолошки факултет.
- Алијева 2011:** С. А. Алиева, „Вопросы расширения границ понятия о паронимии”, *Вестник Университета Российской академии образования*, No. 5, 114–116.
- Антипина 2012:** О. П. Антипина, „Структурно-словообразовательная характеристика адъективных паронимов русского и английского языков”, *Вестник Челябинского государственного университета*, № 23 (277), *Филология. Искусствоведение*, Вып. 69, 14–17.
- Антипина 2012а:** О. П. Антипина, „Функционально-семантическая классификация паронимов”, *Сборники конференций НИЦ Социосфера*, No. 13, 13–17.
- Ариас и Фереро 2019:** P. V. Arias, C. L. Ferrero, *Introducción al léxico componente transversal de la lengua*, Madrid: Cátedra.
- Аристотел 1954:** Aristotel, *Kategorije*, Београд: Kultura.
- Аристотел 1970:** Aristotel, *Organon*, Београд: Kultura.
- Бабић 1962:** Stjepan Babić, „Žigosani sufiks *-telj*”, *Jezik*, X, br. 4, 113–116.
- Бабић 1989:** Stjepan Babić, „Dioničko ili dioničarsko društvo?”, *Jezik*, XXXVII, br. 1, 26–27.
- Бабић 1966:** Stjepan Babić, *Jezik*, Zagreb: Školska knjiga.
- Бабић 1967:** Милица Бабић, „*Nomina agentis* изведена суфиксом *-ло*”, *Наш језик*, XVI/1–2, 84–92.
- Бабић 1968:** Stjepan Babić, „Sporni sufiks *-telj*”, *Jezik*, XV, br. 3, 69–76.
- Бабић 1971:** Stjepan Babić, „Izvedenice sufiksom *-ica* od imeničkih osnova”, *Jezik*, XIX, br. 4–5, 109–123.
- Бабић 1973:** Stjepan Babić, „Tvorba imenica sufiksom *-telj*”, *Jezik*, XXI, br. 1, 6–12.
- Бабић 1973а:** Stjepan Babić, „Odnos izvedenica sa *-telj* i *-lac*”, *Jezik*, XXI, br. 3–4, 113–117.
- Бабић 1978:** Стјепан Бабић, „Творба именица суфиксима на *-(a)у*”, *Наш језик*, XXIII/5, 175–186.
- Бабић 1981:** Stjepan Babić, „Dieselov ili dizelski motor”, *Jezik*, XXIX, br. 2, 61–62.
- Бабић 1998:** Stjepan Babić, „Preciznije o sufiksima *-kinja/-ica*”, *Jezik*, XLVI, br. 5, 198.
- Бабић 2004:** Stjepan Babić, „Pritok ili pritoka”, *Jezik*, LI, br. 1, 39–40.
- Бабић 2004а:** Stjepan Babić, „Kako glase pridjevi od endemija i epidemija?”, *Jezik*, LI, br. 2, 67.
- Балажиц Булц 2004:** Tatjana Balažic Bulc, „Jezikovni prenos pri učenju sorodnih jezikov (na primeru slovenščine in srbohrvaščine)”, *Jezik in slovstvo*, 49/3–4, 77–89.
- Белић 1936:** Александар Белић, „О грађењу нових речи 6”, *Наш језик*, IV/8, 225–232.
- Белић 1949:** Александар Белић, *Савремени српскохрватски језик. Наука о грађењу речи*, Београд: Научна књига.
- Белић 1951:** Александар Белић, *Око нашег књижевног језика*, Београд: Српска књижевна задруга.
- Бечева 2000:** Ничка Бечева, „О дублетности код деминутива и аугментатива у савременом српском језику”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 29/1, 197–202.

- Божих 2017:** Милица Божих, „Семантичко разједначавање у низу именичких деминутива изведених од једне основе”, *Лунар*, XVIII/64, 61–76.
- Большаков 2005:** I. A. Bolshakov, „An Experiment in Detection and Correction of Malapropisms Through the Web”, In: Gelbukh A. (eds) *Computational Linguistics and Intelligent Text Processing, CICLing, Lecture Notes in Computer Science*, vol. 3406. Springer, Berlin, Heidelberg, dostuno na: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-540-30586-6_91 (pristupljeno 23. 1. 2021).
- Большаков и Гелбук 2003:** I. A. Bolshakov, A. Gelbukh, „On Detection of Malapropisms by Multistage Collocation Testing”, *Natural Language Processing and Information Systems, 8th International Conference on Applications of Natural Language to Information Systems*, June 2003, Burg (Spreewald), Germany, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/221474543_On_Detection_of_Malapropisms_by_Multistage_Collocation_Testing (pristupljeno 23. 1. 2021).
- Большаков и Гелбук 2003:** I. A. Bolshakov, A. Gelbukh, „Paronyms for accelerated correction of semantic errors”, in: *International Journal „Information Theories & Applications”*, vol. 10, 198–204.
- Бошковић 1933:** Радосав Бошковић, „Нешто о употреби наставка *ар* у једној групи туђих речи”, *Наш језик*, I, 205–210.
- Бошковић 1933а:** Радосав Бошковић, „Поводом чланка г. А. Паунова”, *Наш језик*, I, 275–278.
- Бошковић 1936:** Радосав Бошковић, *Развитак суфикса у јужнословенској заједници*, Београд: Библиотека Јужнословенског филолога 6.
- Бошковић 1966:** Радосав Бошковић, „Око суфикса *-ица*”, *Наш језик*, XV/1–2, 58–61.
- Брајковић 2007:** Наталија Брајковић, *Међујезичка хомонимија и паронимија у настави руске лексике*, магистарски рад одбрањен на Филолошком факултету у Београду.
- Брозовић 1970:** Dalibor Brozović, *Standardni jezik (teorija, usporedba, geneza, povijest, suvremena zbilja)*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Булић 2015:** Nevena Bulić, „Leksičke dvojbe u hrvatskom standardnom jeziku (na primjeru paronima i pleonazama)”, *završni rad*, Sveučilište Jruja Dobrile, Odjel za humanističke znanosti, Odsjek za kroatistiku, Pula.
- Бунтић 1994:** Димитрије Бунтић, „*Лажни пријатељи*” у лингвистици, Крушевац: Виша технолошко-техничка школа.
- Вельковић Станковић 2011:** Драгана Вельковић Станковић, „Полисемија у настави српског језика: методички приступ полисемији у средњој школи”, *Књижевност и језик*, LVIII/3–4, 277–296.
- Вельковић Станковић 2015:** Драгана Вельковић Станковић, „Проширивање активног вокабулара ученика као један од приоритетних задатака наставе српског језика и књижевности”, *Књижевност и језик*, LXII/1–2, 113–129.
- Вельковић Станковић и Ђорђевић 2021:** Драгана Вельковић Станковић и Ивана Ђорђевић, *Метафоре и аналогије у настави српског језика – когнитивни приступ*, Београд: Јасен.
- Веракша 2000:** Т. В. Веракша, *Лингвистическая природа паронимов русского языка*, Санкт – Петербургский государственный университет (диссертација).
- Веретинова 2011:** М. М. Веретинова, *Лингвометодическое описание актуализированной лексики в целях преподавания русского языка как иностранного (на материале паронимов-прилагательных)*, Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова (авторереферат диссертацији).
- Веретинова 2018:** М. М. Веретинова, „Методическая модель представления актуализированной паронимической лексики в сербской аудитории”, у: *Трагом славистичких истраживања професора Богољуба Станковића*, К. Кончаревић (ур.), 23–32.
- Вишњакова 1974:** О. В. Вишњакова, *Паронимы в русском языке*, Москва: Высшая школа.
- Вишњакова 1987:** О. В. Вишњакова, *Паронимы современного русского языка*, издание второе, переработанное и дополненное, Москва: Русский язык.

- Володимиривна 2019:** К. Ю. Володимирівна, „Аналіз семантичних умов функціонування явища паронімічної атракції”, *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту, Серія „Германістика та міжкультурна комунікація”*, Херсон: Видавничий дім „Гельветика”, 86–191, доступно на: <http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/handle/123456789/9714> (приступлено 19. 2. 2021).
- Вороничев 2011:** О. Е. Вороџичев, „Критерии дифференциации паронимов и однокоренных синонимов”, *Филологические науки*, No. 2, 57–68.
- Вујовић 2015:** Душанка Вујовић, „Нове домаће речи у политичком жаргону”, *Српски језик и његове норме (дијахроно-синхрони аспекти, Лингвистичке свеске 10*, Нови Сад: Филозофски факултет, 265–276.
- Вуковић 1950:** Јован Вуковић, „Глаголске именице на -ње и -ће”, *Питања савременог књижевног језика*, св. 1 (1949): 40–53, св. 2 (1950): 149–171.
- Вулетић 2010:** Јулијана Вулетић, „Лажни пријатељи у лингвистици, њихова класификација и покушај осврта на језички пар немачко-српски”, *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу*, год. 7, бр. 15/2, 183–198.
- Гадоева 2014:** У. Гадоева, *Семантика паронимических гнезд имен существительных*, дипломски рад, Смарканд: Самаркандский государственный университет имени Алишера Навои, Филологический факультет, Отделение русской филологии, Кафедра русского и общего языкознания.
- Гелбук и Большаков 2004:** А. Gelbukh, I. A. Bolshakov, „On Correction of Semantic Errors in Natural Language Texts with a Dictionary of Literal Paronyms”, *Lecture Notes in Computer Science*, 3034, 105–114.
https://www.researchgate.net/publication/221596757_On_Correction_of_Semantic_Errors_in_Natural_Language_Texts_with_a_Dictionary_of_Literal_Paronyms (pristupljeno 23. 1. 2021).
- Голуб 1976:** И. Б. Голуб, *Стилистика современного русского языка (Лексика. Фонетика)*, Москва: Высшая школа.
- Гортан Премк 1992:** Даринка Гортан Премк, „О семантичкој позицији као месту реализације једне лексеме”, *Јужнословенски филолог*, XLVII, 13–23.
- Гортан Премк 1995–1996:** Даринка Гортан Премк, „О структури и семантици деривата”, *Наши језик*, XXX/1–5, 76–81.
- Гортан Премк 2004:** Даринка Гортан Премк, *Полисемија и организација лексичког система у српском језику*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Гортан Премк 2014:** Даринка Гортан Премк, „Фигуративна значења у српској лексикографији”, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, Р. Драгићевић (ур.), Београд: Филолошки факултет, 155–165.
- Гортан Премк 2021:** Даринка Гортан Премк, „О лексичкој синонимији”, у: *50 година Међународног славистичког центра*, књ. 2, *Велике теме српске лингвистике: Научни састанак слависта у Вукове дане (1971–2019)*, Д. Мршевић Радовић (ур.), Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Међународни славистички центар, 573–580.
- Григорјев 1979:** В. П. Григорьев, *Поэтика слова*, Москва: Наука.
- Грицкат 2020:** Ирена Грицкат, „О дериватима на -ар и -ач у српском језику”, у: *Кругови Ирене Грицкат (семантичко-граматичка истраживања савременог српског језика)*, ур. Р Драгићевић, Београд: Савез славистичких друштава Србије, 339–345.
- Грицкат 2020а:** Ирена Грицкат, „Деминутивни глаголи у српскохрватском језику”, у: *Кругови Ирене Грицкат (семантичко-граматичка истраживања савременог српског језика)*, ур. Р Драгићевић, Београд: Савез славистичких друштава Србије, 205–253.
- Груевска-Маџоска 2021:** Симона Груевска-Маџоска, *Лексикологија на македонските јазик*, Скопје: Ми-Ан.

- Гуцул 2013:** О. В. Гуцул, „Стилістичне вживання паронімів у журналістських текстах”, доступно на: [Стилістичне вживання паронімів у журналістських текстах \(allbest.ru\)](http://allbest.ru) (приступљено 15. 3. 2021).
- Демиденко и др. 1979:** Л. П. Демиденко, Т. Г. Козырева, Е. С. Хмелевская, И. С. Козырев, *Современный русский язык: Лексикология*, Минск: Вышэйшая школа.
- Демидова 2011:** Е. Н. Демидова, „Проблема дифференциации паронимии, синонимии и вариантности в научной речи”, *Вестник Челябинского государственного университета, № 8 (223), Филология. Искусствоведение*, 51, 47–49.
- Демидова 2014:** Е. Н. Демидова, *Паронимия в научном тексте: когнитивный аспект*, диссертация, Челябинск: Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Челябинский государственный университет».
- Драгићевић 1996:** Рајна Драгићевић, „О једној врсти лексичке паронимије”, *Српски језик*, год. 1, бр. 1–2, 456–463.
- Драгићевић 2007:** Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Драгићевић 2008:** Рајна Драгићевић, „Творбени и семантички статус једног значења именица типа *ручица*”, *Српски језик*, XIII/1–2, 203–213.
- Драгићевић 2012:** Рајна Драгићевић, *Лексикологија и граматика у школи: методички огледи*, Београд: Учительски факултет.
- Драгићевић 2015:** Рајна Драгићевић, „Читалац или читач”, Одлуке Одбора за стандардизацију српског језика, Београд: *Наш језик*, XLVI/3–4, 153–154.
- Драгићевић 2017:** Рајна Драгићевић, „Детерминологизација као процес богаћења општег лексичког фонда”, у: *Словенска терминологија данас*, П. Пипер и В. Јовановић (ур.), Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 417–424.
- Драгићевић 2018:** Рајна Драгићевић, *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.
- Драгићевић 2018а:** Рајна Драгићевић, „Актуелна питања српске лексикографије”, *Књижевност и језик*, LXV/3–4, 377–388.
- Драгићевић 2019:** Рајна Драгићевић, „Допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика”, у: *Глобализација и славјанскае словаўтварэнне*, А. А. Лукашанец (ур.), Минск: Права і еканоміка, 74–84.
- Драгићевић 2020:** Рајна Драгићевић, *Грамматика у огледалу семантике*, Београд: Чигоја штампа.
- Драгићевић 2020а:** Рајна Драгићевић, „Неки теоријски и методички аспекти регуларних механизма творбе речи у настави српског као страног језика”, у: *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, В. Крајишник (ур.), Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Центар за српски као страни језик, 131–140.
- Драгићевић и Утвић 2019:** Рајна Драгићевић и Милош Утвић, „Умножавање мовираних фемининума на *-(к)иња* у савременом српском језику”, *Српски језик*, XXIV, 187–200.
- Дражић и Ајџановић 2020:** Јасмина Дражић и Јелена Ајџановић, „Улога контекста у разумевању творбено блиских именица”, у: *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, В. Крајишник (ур.), Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, Центар за српски као страни језик, 21–32.
- Ђукановић 2007:** Маја Ђукановић, „Српско-словеначка међујезичка хомонимија”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 36/1, 477–483.
- Ђурђевић 2009:** Гордана Ђурђевић, „Ширење семантичких суфикса у српском језику (на примеру категорије *’номина агентис*””, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 38/1, 381–391.
- Ђуровић 2006:** Сања Ђуровић, „Разграничење суфикса *-ик/-ник* код именица које значе особу у српском књижевном језику”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 36/1, 405–412.

- Жугић 2018:** Radmila Žugić, „Sinonimija i fonemski dubleti u kategoriji deminutiva u prizrensko-timočkim dijalektima”, *Jezikoslovni zapiski*, 24, 179–192.
- Згуста 1991:** Ladislav Zgusta, *Priručnik leksikografije*, preveo Danko Šipka, Sarajevo: „Svejtlost”, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Зидарова 2014:** Ваня Иванова Зидарова, „Суфиксални пароними в българския език и техните полски съответствия”, *Научни трудове*, том 52, кн. 1, сб. А – Филология, 353–362.
- Иванов 2010:** С. С. Иванов, *Лингвистически статус и функционалните възможности паронимии в системата на съвременния английски език*, автореферат, Нижний Новгород: Нижегородский государственный лингвистический университет имени Н. А. Добролюбова.
- Иванова 2016:** Д. А. Иванова, *Словообразовательные паронимы-прилагательные в русском и немецком языках*, Казань: Казанский федеральный университет (диссертация).
- Ивановић 2014:** Ненад Ивановић, „Лексикографски метајезик у Речнику САНУ”, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, Р. Драгићевић (ур.), Београд: Филолошки факултет, 195–231.
- Иванович 2017:** А. И. Иванович, *Лексикология чешского языка: учебное пособие*, Москва: МАКС Пресс.
- Ивић 1996:** Милка Ивић, „Општи поглед на проблем туђица”, у: *О лексичким позајмљеницама*, Ј. Планкош (ур.), Суботица – Београд: Градска библиотека Суботица – Институт за српски језик српске академије наука и уметности, 11–16.
- Илић 2019:** Валентина Илић, „Статус дублета у Речнику уз *Правопис српског језика* Матице српске”, у: *Нови прилози српском правопису*, зборник радова са научног скупа „Актуелна питања српског правописа” одржаног у Вишеграду 13. 10. 2018. (прир. М. Ковачевић), Нови Сад – Вишеград: Матица српска, Андрићев институт, 185–215.
- Илић 2020:** Valentina Ilić, „The Position of Paradigmatic Lexical Relations in University Literature for Teaching Methodology for the Serbian Language”, in: *Лингвистика, лингводидактика, лингвокултурологија: Актуални проблеми и перспективи развоја* (материјали IV Меѓународној научно-практичкој конференцији Минск, 19–20 марта 2020 г.), О. Г. Прохоренко (отв. ред.) [и др.], Минск: Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет, Факультет социокультурных коммуникаций, 205–2013.
- Ишонова 2017:** Д. Т. Ишонова, „Смысловые, стилистические и структурные особенности паронимов в поэзии Лоика”, *Вестник Таджикского национального университета. Серия филологических наук*, 4–2, 105–113.
- Јакић 2015:** Милена Јакић, „Формално означавање антонима у Речнику САНУ”, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LVIII/1, 155–178.
- Јанић 2013:** Александра Јанић, „Лексикализација именичких деминутива у српском језику”, *Philologia Mediana: годишњак за српску и компаративну књижевност*, год. 5, бр. 5, 367–380.
- Јанко-Тринецка 1979:** Н. А. Јанко-Тринецка, „К изучению паронимов”, *Русский язык в школе*, 5, 98–102.
- Јанушева 2017:** Виолета Јанушева, *Стандарден македонски јазик*, Битола: Универзитет „Св. Климент Охридски”.
- Јанушева 2018:** Виолета Јанушева, „Кон дефинирањето на паронимите во македонскиот стандарден јазик” Минатото на јазичниот свет – денес и утре, Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Минатото на јазичниот свет – денес и утре” одржана на 15 и на 16 ноември 2017 година во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков”, Скопје, 101–119.
- Јеласка 2007:** Zrinka Jelaska, „Načela određivanja sinonima”, u: *Filološki studii – Filologičke zametki – Filološke pripombe – Filološki studii*, J. Mojsieva-Guševa, T. Erofeeva, Ž. Knap, Z. Kovač (ur.), Skopje–Perm–Ljubljana–Zagreb: Sveučilište Sv. Ćirila i Metoda, 209–221:

<https://journals.ukim.mk/index.php/philologicalstudies/article/view/784/713> (pristupljeno 18. 2. 2021).

- Кадимов 1985:** Р. Г. Кадимов, „О соотношении звука и смысла в поэзии В. Маяковского”, *Русская речь*, № 4, 51–55.
- Кадимов 2014:** Р. Г. Кадимов, „Паронимическая аттракция в творчестве В. Маяковского и А. Вознесенского”, *Фундаментальные исследования*, 12–5, 1106–1110.
- Катлер и др. 1985:** А. Cutler, J. A. Hawkins, G. Gilligan, „The suffixing preference: a processing explanation”, *Linguistics*, 23, 723–758.
- Кახелмајерова 2010:** Šárka Kachelmaierová, *Problematika výuky češtiny pro slovaný (se zaměřením na jižní slovanský areál)*, diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav slavistických a východoevropských studií, dostupno na: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/27355/DPTX_2009_2_11210_0_1270_40_0_83931.pdf?sequence=1&isAllowed=y (pristupljeno 4. 2. 2021).
- Кашина 2011:** Н. В. Кашина, „Изучаем паронимы в средней школе”, *Филологический класс*, 26/2011, 40–44.
- Киру и др. 2010:** С. Chiru, V. Cojocar, T. Rebedea, S. Trausan-Matu, „Malapropisms detection and correction using a paronyms dictionary, a search engine and WordNet”, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/215604971_Malapropisms_detection_and_correction_using_a_paronyms_dictionary_a_search_engine_and_WordNet (pristupljeno 23. 12. 2020).
- Киршова 1972:** Маријана Киршова, „Deverbativi na -ač i -lac”, *Književni jezik*, 1–2, 37–46.
- Киршова 1991:** Маријана Киршова, „Глаголске именице на -ње као термини у савременом књижевном српскохрватском језику”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 18/1, 179–190.
- Киршова 1998:** Маријана Киршова, *Nomina agentis u nomina instrumenti u српском и руском књижевном језику*, Подгорица: Универзитет Црне Горе.
- Киршова 1999:** Маријана Киршова, *Nomina loci u савременом српском језику*, Подгорица: Универзитет Црне Горе.
- Кита и Полањски 2008:** Małgorzata Kita, Edward Polański, *Słownik paronimów czyli wyrazów mylonych*, Warszawa: PWN.
- Клајн 2002:** Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, део први, префиксација и слагање, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике, Институт за српски језик САНУ, Матица српска.
- Клајн 2003:** Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, део други, суфиксација и слагање, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике, Институт за српски језик САНУ, Матица српска.
- Клајн 2015:** Иван Клајн, „Човек који чита”, *НИН* (7. 2. 2015).
- Кликовац 2000:** Duška Klikovac, *Semantika predloga*, Beograd: Filološki fakultet.
- Кликовац 2020:** Душка Кликовац, „Може ли Јовановић мењати Милошевића? (О глаголу *мењати* и другим глаголима из исте творбене породице)”, *Језик данас*, XVI/15, 13–29.
- Ковачевић 2007:** Борко Ковачевић, „Класификација глаголских именица”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 37/1, 229–240.
- Ковачевић 2009:** Živorad Kovačević, *Lažni prijatelji u engleskom jeziku: zamke doslovnog prevođenja*, Beograd: Albatros plus.
- Ковачевић 2016:** Милош Ковачевић, „О нормативном статусу синонимних и блискозначних твореница у српском језику”, у: *Зборник Института за српски језик САНУ 3, Српски језик и актуелна питања језичког планирања*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 61–81.
- Колесников 2005:** Н. П. Колесников, „Паронимы и языковые стразы”, *Филологический вестник Ростовского государственного университета*, No. 3, 38–40.

- Коњева 2010:** Е. А. Конева, *Специфика функционирования паронимов в ментальном лексиконе (экспериментальное исследование)*, диссертација, Курск: Курский государственный университет (одбрањена 29. 10. 2010).
- Коњева 2018:** Е. А. Конева, „Псевдопаронимы: право на существование”, *Актуальные проблемы языкознания*, Т. 1, 59–63.
- Костић Голубичић 1993:** Мирјана Костић Голубичић, „Пољски и српски узвици у светлу међујезичке хомонимије”, *Зборник Матице српске за славистику*, 44–45, 205–216.
- Костић Голубичић 2016:** Мирјана Костић Голубичић, *Интерферирајуће лексеме у пољско-српским језичким контактима*, докторска дисертација одбрањена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (комисија: др Верица Копривица, др Предраг Пипер, др Марта Бјелетић), одбрањена 23. 9. 2016.
- Кравар 1952–1953:** Miroslav Kravar, „O imenicama učenoga podrijetla na -ik ili -ičar”, *Jezik*, II, br. 4, 102–107.
- Краевска 2006:** Антоанета Краевска, „Синоними, антоними, омоними и пароними в езика на медицината”, *Научни трудове – Универзитет по хранителни технологии Пловдив*, 53, 2, 331–336.
- Крицкаја 2013:** Н. В. Крицкая, „Паронимическая аттракция 'русских' поэм Марины Цветаевой”, *Культура. Духовность. Общество*, 6, 264–268.
- Круз 1991:** D. A. Cruse, *Lexical Semantics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Крцић 2016:** Ненад Крцић, „Преклапање глаголске хипонимије и синонимије у српском језику”, у: *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са VII научног скупа младих филолога Србије*, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 91–101.
- Крцић 2019:** Ненад Крцић, „Множина властитих именица у разговорном језику (језичко-стилска анализа)”, у: *Језици и културе у времену и простору VIII/1*, С. Гудурић и Б. Радић-Бојанић (ур.), Нови Сад: Филозофски факултет, 587–599.
- Кузмина и Јуркина 2019:** А. А. Кузьмина и Т. Н. Юркина, „Методические рекомендации по изучению паронимов в школе”, в сборнике: *Русский язык в условиях би- и полилингвизма*. Сборник научных трудов. Ответственный редактор З. Н. Якушкина, 268–269.
- Кузьнецова 1977:** И. Н. Кузнецова, „О семантической классификации паронимов”, *Филология* 4, серия 9, 46–56.
- Кузьнецова 1982:** Э. В. Кузнецова, *Лексикология русского языка*, Москва: Высшая школа.
- Лајонс 1977:** J. Lyons, *Semantics: I*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Лашкова 1986:** Лили Лашкова, „О неким специфичним карактеристикама категорије рода у српскохрватском књижевном језику”, *Јужнословенски филолог*, XLII, 107–114.
- Лебедева 2007:** С. В. Лебедева, „Интегративная модель близости значения слов”, *Вопросы психолингвистики*, 5 (2007), 27–30.
- Лекант и др. 1982:** П. А. Лекант и др., *Современный русский литературный язык*, Москва: Высшая школа.
- Липка 1992:** L. Lipka, *An Outline of English Language*, Max Niemeyer Verlag Tübingen.
- Ломпар 2003:** Весна Ломпар, „Систематизација врста речи у савременом српском језику”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 32/3, 51–61.
- Ломпар 2016:** Весна Ломпар, *Врсте речи и граматичка пракса (од Вука до данас)*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Луис 2016:** Kristian Lewis, *Lažni prijatelji, s Rječnikom hrvatsko-ruskih lažnih prijatelja*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Маретић 1924:** Tomislav Maretić, *Hrvatski ili srpski jezični savjetnik: za sve one koji žele govoriti i pisati književnim našim jezikom: dopuna Broz-Ivekovićevu „Rječniku hrvatskoga jezika”*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

- Маринковић 1997:** Небојша Маринковић, „Полисемантичка дисперзија и конкуренција творбених форманата код модела опште ознаке *nomina agentis*”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 26/2, 321–328.
- Марков 1960:** Борис Марков, „Именице са наставцима *-че* и *-чић*”, *Наш језик*, X/7–10, 228–246.
- Марфи 2003:** Lynne Marphy, *Semantic Relations and the Lexicon*, Cambridge University Press.
- Матијашевић 1982:** Ј. Матијашевић, „О синонимији и синонимима”, у: *Лексикографија и лексикологија*, Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности, Институт за српскохрватски језик, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Матица српска, Филолошки факултет у Београду, 115–131.
- Матијашевић 1986:** Јелка Матијашевић, „Из проблематике именица типа *nomina agentis*”, *Јужнословенски филолог*, XLII, 115–128.
- Маћејевска 2017:** Alina Maciejewska, „Paronimy. Poszukiwania relacji formy i treści w zabawie „grupami proporcjonalnych relacji””, *Conversatoria linguistica*, XI, 131–141.
- Мел и Сторјохан 2017:** Rutt Maria Mell, Petra Storjohann, *A Corpus-assisted Approach to Paronym Categorisation*, доступно на: <https://elex.link/elex2017/wp-content/uploads/2017/09/paper21.pdf> (pristupljeno 15. 1. 2021).
- Миленковић 2017:** Ана Миленковић, *Семантичка и творбена анализа глагола којима се означавају осећања у савременом српског језику*, необјављена докторска дисертација одбрањена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (комисија: Р. Драгићевић (ментор), К. Расулић, Г. Штрбац).
- Милојевић 1997:** Јелисавета Милојевић, „Творбени модели и творбени дублети на примерима српских сложеница”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 26/2, 291–299.
- Миновић 1963:** Milivoje Minović, „О problemima sinonimije u savremenom srpskohrvatskom jeziku”, *Књижевност и језик*, X/3, 203–209.
- Михаиленко-Зото 2019:** О. О. Михайленко-Зото, „Принципи диференциј паронимив у текстах рзних стилв”, *Мова*, 32, 55–61.
- Мицовић 1960:** В. М. Мицовић, „О речима *глукоза – гликоза*, *валенца – валенција*, *супстанца – супстанција*”, *Наш језик*, X/3–6, 139–142.
- Младенов 1980:** Marin Mladenov, *Novinarska stilistika*, Beograd: Naučna knjiga.
- Мотина 2014:** О. П. Мотина, „Словообразовательные модели субстантивных паронимов в русском и английском языках”, *Вестник ТвГУ. Серия „Филология”*, No. 4, 87–92.
- Надешкин 2015:** М. А. Надежкин, *Корневой повтор в художественной речи М. И. Цветаевой*, автореферат, Нижний Новгород: Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского.
- Николић С. 1966–1967:** Светозар Николић, „*Nomina agentis* у старословенском језику”, *Јужнословенски филолог*, XXVII/1–2, 1–84.
- Николић М. 1974:** Мирослав Николић, „Поводом двојаког облика једне изведенице”, *Књижевност и језик*, XXI/1, 121–124.
- Николић М. 1977:** Мирослав Николић, „О изведеницама типа *усисивач*”, *Наш језик*, XXIII/1–2, 30–36.
- Николић М. 2000:** Мирослав Николић, *Обратни речник српскога језика*, Нови Сад – Београд: Матица српска, Институт за српски језик САНУ.
- Николић В. 2015:** Весна Николић, „Синонимија и антонимија у настави српског језика и књижевности”, Београд: *Књижевност и језик*, LXII/3–4, стр. 343–361.
- Николић В. 2019:** Весна Николић, „Концепт ПОНОС у српском језику и култури”, у: Д. Ајдачић (ур.), *О вредностима у српском језику 2*, Београд: Алма, 111–142.
- Николић В. 2021:** Весна Николић, „Паронимија у настави српског језика” *Књижевност и језик*, LXVIII/1, 159–174.
- Николић В. 2021а:** Весна Николић, „Епидемијски или епидемиолошки”, *Језик данас*, XVII/17, 10–13.

- Остренкова 2013:** Е. А. Остренкова, „Лексико-словообразовательный принцип преподавания темы «Паронимы русского языка» в средней школе”, *Новое в психолого-педагогических исследованиях*, № 4 (32), 172–176.
- Павловић 1961:** Миливој Павловић, „Борба наставака у српскохрватском језику”, *Годишњак Филозофског Факултета у Новом Саду*, VI, 164–179.
- Павловић-Шајтинац 2016:** Маја Павловић-Шајтинац, *Лексикографија школских речника руског језика у српској и хрватској говорној и социокултурној средини*, докторска дисертација одбрањена на Филолошком факултету Универзитета у Београду (комисија: Ксенија Кончаревић, Вера Белокапић-Шкунца, Јелена Гинић).
- Палмер 1976:** F. R. Palmer, *Semantics: A New Outline*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Патекар 2017:** Jakob Patekar, „Odnos norme i uzusa na primjeru paronima”, *Rasprave*, časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 43/1, 163–179.
- Петровић и Тулимировић 2014:** Маша Петровић и Бојана Тулимировић, „Придевски пароними у српском и њихови преводни еквиваленти у шпанском језику”, *Наслеђе*, 28, 25–37.
- Пецо и Станојчић 1972:** *Енциклопедијски лексикон Мозаик знања. Српскохрватски језик*, редактори и уредници А. Пецо и Ж. Станојчић, Београд: Новинско-издавачка установа Интерпрес.
- Пипер 1992:** Предраг Пипер, „Међујезичка паронимија у светлу категоријалних појмова конфронтативне лексикологије”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 22/2, 13–21.
- Пипер 2002:** Предраг Пипер, „О принципу градуелности у лексикографском опису”, у: *Дескриптивна лексикографија стандардног српског језика и њене теоријске основе*, Нови Сад – Београд: САНУ, Матица српска, Институт за српски језик САНУ, 133–139.
- Пипер и Клајн 2013:** Предраг Пипер и Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Поповић 1991:** Људмила Поповић, „О украјинско-српскохрватској међујезичкој паронимији”, *Живи језици: часопис за стране језике и књижевности*, 33/1/4, 74–86.
- Поповић 2009:** Mihailo Popović, „Tipologija francusko-srpskih paronima”, у: *Zbornik sa skupa Njegoševi dani*, ur. T. Večanović, Nikšić: Filozofski fakultet, 383–394, dostupno na: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/15853815/tipologija-francusko-srpskih-paronima> (pristupljeno 3. 3. 2021).
- Поповић 2018:** Милица Поповић, *Хетеронимија vs. хомонимија/паронимија у настави руског језика у српској говорној средини (с посебним освртом на међујезичку хомонимију)*, завршни рад одбрањен на Филозофском факултету у Новом Саду.
- Потанина 2006:** А. В. Потанина, *Семантичке и словообразователне особености међузјазикових субстантивних паронимов у руском и немечком језицима*, автореферат, Казань: Казанский государственный университет им. В. И. Ульянова-Ленина.
- Прокопчик 2005:** О. Д. Прокопчик, *Семантичке механизми и прагматичке функције паронимије*, автореферат, Санкт-Петербург.
- Прћић 2012:** Tvrtko Prčić, *Sinonimi u teoriji i praksi: isto, ali ipak različito*: https://www-gewi.uni-graz.at/gralis/Linguistikarium/Lexikologie/BKS/Lexikologie_BKS/Prsic_Sinonimija.htm (pristupljeno 25. 9. 2021).
- Прћић 2016:** Tvrtko Prčić, *Semantika i pragmatika reči*, treće, elektronsko, izdanje, Novi Sad: Filozofski fakultet, dostupno na: <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9> (pristupljeno 15. 10. 2021).
- Прћић 2018:** Tvrtko Prčić, *Ka savremenim srpskim rečnicima*, prvo, elektronsko, izdanje, Novi Sad: Filozofski fakultet, dostupno na: <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2018/978-86-6065-454-2>. (pristupljeno 6. 10. 2021).
- Радева 2017:** Василка Радева, *Българска лексикологија и лексикографија*, Софија: Изток-Запад.
- Радић 1997:** Првослав Радић, „О деривационом аспекту речничког богаћења: Нормативистички приступ”, *Језик данас*, 1, 22–24.

- Радић 1998:** Првослав Радић, „Суфикс *-чија/-чија* у српском књижевном језику: стилско-семантички аспект”, *Наш језик*, 32/3–4, 179–191.
- Радић 2008:** Јованка Радић, „Пароним – од логичког до лингвистичког термина”, *Зборник Института за српски језик САНУ: посвећено др Драгу Тупићу поводом 75-годишњице живота*, 459–470.
- Радић-Дугоњић 1991:** Милана Радић-Дугоњић, *Међујезички хомоними и пароними у руском и српскохрватском језику*, Горњи Милановац: Дечје новине.
- Радић-Дугоњић 1996:** Милана Радић-Дугоњић, „О идеографској класификацији руско-српских паронима”, *Јужнословенски филолог*, LII, 89–98.
- Радовановић 2009:** Милорад Радовановић, *Увод у фази лингвистику*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Расулић 2016:** Katarina Rasulić, *Exploring semantic relations*, Beograd: Filološki fakultet.
- Ристић 1982:** Стана Ристић, „Морфема *-тељ-* у савременом српскохрватском језику”, *Наш језик*, XXV/4–5, 189–230.
- Ристић 1983:** Стана Ристић, „Морфема *-тељ-* у комбинацији са другим суфиксним морфемама”, *Наш језик*, XXVI/1, 6–24.
- Ристић 1995–1996:** Стана Ристић, „Нормативност и лексичко нормирање у дескриптивној лексикографији”, *Наш језик*, XXX/1–5, 67–75.
- Ристић 2005:** Стана Ристић, „Лексичко нормирање и стандардизација језика”, у: Зборник радова *Шести лингвистички скуп „Бошковићеви дани”*, Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 51–65.
- Ристић 2009:** Стана Ристић, „Преглед најновијих творбених процеса (по врстама речи)”, *Српски језик*, XIV/1–2, 77–90.
- Розентал 1974:** Д. Э. Розенталь, *Практическая стилистика русского языка*, Москва: Высшая школа.
- Руг 2017:** Daria Róg, „Rozumienie i stosowanie wybranych paronimów przez studentów i absolwentów Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Gdańskiego – wyniki ankiety internetowej”, *Progress. Journal of Young Researchers*, 2/2017, 52–71.
- Савић и др. 2009:** *Rod i jezik*, priredile: Svenka Savić, Marijana Čanak, Veronika Mitro, Gordana Štasni, Novi Sad: Ženske studije i istraživanja, Futura publikacije.
- Саркисјан 2014:** Ж. П. Саркисян, „Типи и явления паронимической аттракции на примерах произведений А. Вознесенского”, у: *Наука, образованию, общество: проблемы и перспективы развития: сборник научных трудов по материалам Международной научно-практической конференции*, Владикавказ: Северо-Осетинский государственный университет им. К. Л. Хетагурова, 108–111.
- Секулић 1950:** Исидора Секулић, „Именице које се свршавају на *-ло*”, *Наш језик*, I/5–6, 178–179.
- Семенчуков 2009:** В. В. Семенчуков, „О работе с паронимами в курсе РКИ”, у: *Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам: материалы III Международной конференции, посвященной 88-летию образования Белорусского государственного университета*, редкол.: В. Г. Шадурский [и др.], Минск: Тесей, 127–128.
- Сид 2003:** J. I. Saeed, *Semantics*, second edition, Blackwell Publishing.
- Сидрова 2012:** Л. Сидрова, „Явление паронимии в русском языке”, *Исследователь*, 3–4, 160–171.
- Слијепчевић 2011:** Светлана Слијепчевић, „О деривацији *nomina actoris*”, *Наш језик*, XLII/1–2, 55–60.
- Снетова и Власова 2012:** Г. П. Снетова и О. Б. Власова, *Словарь паронимов русского языка*, Москва: ОНИКС, Мир и Образование.
- Сопунова 2016:** С. Г. Сопунова, „Паронимы как средство общения при обучении иностранных студентов русскому языку”, *Успехи современной науки*, Т. 4, № 6, 10–13.

- Спасов и Пандев 2018:** Људмил Спасов и Димитар Пандев, „Стандарден македонски јазик од авторката Виолета Јанушева”, *Палимпсест*, 3(5), 307–312.
- Спасојевић 2019:** Марина Спасојевић, „О могућим семантичким дистинкцијама глаголских именица у српском језику признање : признавање, придружење : придруживање и сл. у контексту актуелне политике”, *Наш језик*, L/2, 151–159.
- Станојчић и Поповић 2020:** Живојин Станојчић и Љубомир Поповић, *Граматика српског језика за гимназијалце и средње школе*, седамнаесто издање, Београд: Завод за уџбенике.
- Стевановић 1950:** Михаило Стевановић, „Постанак и значење именица на -ло”, *Наш језик*, I/5–6, 180–190.
- Стевановић 1964:** Михаило Стевановић, „Продуктивност неких наставака којима се граде номина агентис”, *Наш језик*, XIV/1, 1–19.
- Стевановић 1989:** Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик. Књ. 1, Увод, фонетика, морфологија*, пето издање, Београд: Научна књига.
- Стијовић 2012:** Рада Стијовић, *Језички саветник*, Београд: Чигоја штампа.
- Стијовић 2015:** Рада Стијовић, „Београдски читач”, *Политика* (7. 3. 2015).
- Стојановић 2016:** Тијана Стојановић, *Међујезички хомоними и пароними у српском и словачком језику*, дипломски рад одбрањен на Филолошком факултету у Београду.
- Сторјохан 2018:** P. Storjohann, „Commonly Confused Words in Contrastive and Dynamic Dictionary Entries”, *Lexicography in Global Context*, 187–197, доступно на: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/download/118/211/2971-1?inline=1> (приступљено 21. 1. 2021).
- Сторјохан и Шнерх 2014:** Petra Storjohann, Ulrich Schnörc, *Empirical Approaches to German Paronyms*, доступно на: http://euralex.org/wpcontent/themes/euralex/proceedings/Euralex%202014/euralex_2014_034_p_463.pdf (приступљено 20. 1. 2021).
- Страмљич Брежник 2008:** Irena Stramljič Breznik, „Prevzete leksemske prvine in njihova besedotvorna zmožnost v slovenščini”, *Slavistična revija*, 56, 149–160. доступно на: https://srl.si/sql_pdf/SRL_2008_Kongresna_10.pdf (приступљено 15. 4. 2021).
- Тафра 2005:** В. Tafra, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Тафра 2018:** Branka Tafra, „Razgraničavanje istoznačnosti i blisko značnosti”, *Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*, Zagreb: Biblioteka časopisa *Fluimnensia*.
- Тежак и Бабић 1992:** Stjepko Težak i Stjepan Babić, *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Телебак 2011:** Милорад Телебак, *Како се каже. Хиљаду језичких савета*, Нови Сад: Прометеј.
- Терзић 1969:** Александар Терзић, „Структурно-семантичке одлике глаголских именица творбеног типа -ние, -ение, у руском и -ње - ће у српскохрватском језику”, *Анали Филолошког факултета IX*: 27–93.
- Терзић 2003:** Светлана Терзић, *Notina agentis у српском и руском језику (суфикс -ац)*, Ужице: Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет Ужице.
- Тешановић 2017:** Драго Тешановић, „Централни и периферни суфикси у српској дериватологији”, у: *Словенска терминологија данас*, П. Пипер и В. Јовановић (ур.), Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 197–211.
- Тошић 1985:** Borisav Tošić, *Paronimi u nastavi ruske leksike*, Sarajevo: „Svejtlost”, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Ћорић 1978:** Божо Ћорић, „Номина агентис на -лица с посебном нијансом значења”, *Књижевни језик*, 1, год. VII, Сарајево, 24–32.
- Ћорић 1982:** Божо Ћорић, *Моциони суфикси у српскохрватском језику*, Београд: Филолошки факултет Београдског универзитета.
- Ћорић 1983:** Божо Ћорић, „Из творбене синонимије српскохрватског језика”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 12/1, 131–136.

- Ђорић 1992:** Божо Ђорић, „Предизборно ћутање или предизборна ћутња”, *Књижевност и језик*, XXXIX/2–4, 142–143.
- Ђорић 1999:** Божо Ђорић, „О једном нерегистрованом, а продуктивном суфиксу (суфикс -изација)”, *Четврти лингвистички скуп „Бошковићеви дани*, Б. Остојић (ур.), Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 63–69.
- Ђорић 2005:** Божо Ђорић, „Синоними и дублети”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 35/3, 59–67.
- Ђорић 2005а:** Божо Ђорић, „Дублети и језичка правилност”, *Књижевност и језик*, LII/3–4, 285–296.
- Ђорић 2008:** Божо Ђорић, „О творбеној хомонимији”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 38/3, 11–22.
- Ђорић 2015:** Божо Ђорић, „О именицама на -изација по други пут”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 44/3, 85–89.
- Улман 1957:** S. Ullmann, *Principles of Semantics*, Glasgow–Oxford: Jackson – Basil Blackwell.
- Утвић 2014:** Милош Утвић, „Листе учестаности корпуса савременог српског језика”, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 43/3, 241–262.
- Фомина 1973:** М. И. Фомина, *Лексика савременог русског језика*, Москва: Высшая школа.
- Фуџец 2008:** Suzana Fuџec, *Confusable words*, diplomatska naloga, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za aglistiko in amerikanistiko, dostupno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=7083> (pristupljeno 17. 7. 2021).
- Халас Поповић 2019:** Ана Halas Popović, „Sense defining in English dictionaries synonyms”, *Језици и културе у времену и простору VIII/1*, ур. С. Гудурић и Б. Радић-Бојанић, Нови Сад: Филозофски факултет, 299–311.
- Халидеј и Јалоп 2007:** М. А. К. Halliday and Colin Yallop, *Lexicology. A Short Introduction*, London – New York: Continuum.
- Цветичанин Кнежевић и Латиновић 2019:** Hristina Cvetičanin Knežević i Jelena Latinović, *Priručnik za upotrebu rodno osetljivog jezika*, Beograd: Centar za ženske studije: https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2019-07/Priruc%CC%8Cnik%20za%20upotrebu%20rodno%20osetljivog%20jezika_latinica.pdf (pristupljeno 21. 10. 2021).
- Цихоцки и Левчук 2014:** Иван Цихоцький, Оксана Левчук, *Лексикологія сучасної української літературної мови. Практикум* (Навчально-методичний посібник для студентів I курсу філологічного факультету), Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Чаркић 2005:** Милосав Чаркић, „Стилски поступци паронимских зближавања речи у постмодернистичкој српској поезији”, *Стил*, бр. 4, 91–111.
- Шипка 1958:** Milan Šipka, „Broj i brojka”, *Jezik*, VI, br. 5, 140–146.
- Шипка 1961–1962:** Milan Šipka, „Kemička čistiona ili kemijska čistionica”, *Jezik*, IX, br. 2, 62–63.
- Шипка 1962:** Milan Šipka, „Vozar i vozač”, *Jezik*, X, br. 2, 61–63.
- Шипка 1997:** Милан Шипка, „Сендвичара, палачинкара и печењара”, *Језик данас*, 2, 11–13.
- Шипка 1998:** Danko Šipka, *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, Novi Sad: Matica srpska.
- Шипка 1999:** Данко Шипка (ур.), *Речник српско-пољских међујезичких хомонима и паронима/Slownik serbsko-polskich homonimów i paronimów*, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.
- Шипка 2000:** Милан Шипка, „Летилица или лет(ј)елица”, *Наш језик*, XXXIII/3–4, 244–253.
- Шипка 2005:** Danko Šipka, *Glosar tvorbenih formanata*, drugo, izmenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd: Alma.
- Шоптрајанов 1967:** Георги Шоптрајанов, *Опита француска граматика*, део 1, Београд: Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије.
- Штасни 1999–2001:** Гордана Штасни, „Nomina agentis и nomina attributiva у Речнику српскохрватског књижевног језика”, *Прилози проучавању језика*, 30–32, 285–296.

- Штасни 2007:** Гордана Штасни, „Атрибутивне именице (nomina attributiva) у српском језику”, *Српски језик*, XII/1–2, 469–483.
- Штасни 2009:** Гордана Штасни, *Творба речи у настави српског језика*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Штасни 2017а:** Гордана Штасни, „Nomina instrumenti у српском језику”, *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, XLII–1, 339–356.
- Штасни 2017б:** Гордана Штасни, „Суфиксална синонимија у српском језику”, у: *Путевима речи. Зборник радова у част Даринки Гортан Премк*, Р. Драгићевић (ур.), Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Шуљгина и др. 2015:** Н. П. Шуљгина, И. А. Комарова, Н. В. Ткачёва, „Словари паронимов в русской лексикографической традиции”, В сборнике: *Юность и Знания - Гарантия Успеха*, Сборник научных трудов 2-й Международной научно-практической конференции, В 2-х томах, ответственный редактор Горохов А. А., 381–384.
- Шчерба 1974:** Л. В. Шчерба, *Преподавање иностраних језика в средней школе. Общие вопросы методики*, Москва: Высшая школа.

2. Речници и енциклопедије

- Ахманова 1966:** О. С. Ахманова, *Словарь лингвистических терминов*, Москва: Советская энциклопедия.
- Басман 1998:** Н. Bussmann, *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*, London – New York: Routledge.
- Бельчаков и Пањушева 1968:** Ю. А. Бельчиков и М. С. Панюшева, *Трудные случаи употребления однокоренных слов русского языка. Словарь-справочник*, Москва: Советская энциклопедия.
- Бельчиков и Пањушева 1994:** Ю. А. Бельчиков и М. С. Панюшева, *Словарь паронимов современного русского языка*, Москва: Русский язык.
- Бельчиков и Пањушева 2002:** Ю. А. Бельчиков и М. С. Панюшева, *Словарь паронимов русского языка*, Москва: Издательство АСТ, Издательство Астрель.
- Блекбурн 1999:** Sajmon Blekburn, *Oksfordski filozofski rečnik*, Novi Sad: Svetovi.
- Брукер и Опатикова 2006:** G. Brukker, J. Opatíková, *Vel'ký slovník cudzích slov*, Bratislava: Vydal Robinson s.r.o.
https://www.vsvu.sk/workspace/media/documents/velky_slovník_cudzích_slov-5e862893addf8.pdf (приступљено 22. 2. 2021).
- Василева 1988:** Стефка Василева, *Речник на блискозвучащите думи /паронимите/ в българския език*, София: Държавно издателство „Д-е Петър Берон”.
- Вебстеров речник енглеског језика:** www.merriam-webster.com/dictionary (приступљено 2. 2. 2021).
- Веденска и Колесников 2010:** Л. А. Введенская, Н. П. Колесников, *Учебный словарь паронимов русского языка*, 2-е изд., Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», Феникс.
- Вишњакова 1984:** О. В. Вишњакова, *Словарь паронимов русского языка*, Москва: Русский язык.
- Вујаклија 1654:** Милан Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Београд: Просвета.
- Дупре 1972:** P. Dupré, *Encyclopedie du bon Français dans l' usage contemporain*, Paris : Éditions de Trévise.
- Етимолошки онлајн речник:** <https://www.etymonline.com> (приступљено 13. 10. 2021).
- Кембрички речник енглеског језика:** *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*, 4th edition, Cambridge University Press, 2013.
- Клаић 1958:** Bratoljub Klaić, *Rječnik stranih riječi, izraza i kratica*, Zagreb: Zora.

- Клајн и Шипка 2008:** Иван Клајн и Милан Шипка, *Велики речник страних речи и израза*, Нови Сад: Прометеј.
- Колесников 1971:** Н. П. Колесников, *Словарь паронимов русского языка*, Тбилиси: Издательство Тбилисского университета.
- Колинсов речник енглеског језика:** *Collins Cobuild English Language Dictionary*, London – Glasgow: Collins.
- Колинсов речник немачког језика:** <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-german> (приступљено 3. 12. 2021).
- Красњих 2003:** В. И. Красных, *Толковый словарь паронимов русского языка: 1100 паронимических рядов: Более 2600 паронимов*, Москва: Издательство АСТ, Издательство Астрель.
- Крисин и Скворцов 1965:** Л. П. Крысин и Л. И. Скворцов, *Правильность русской речи. Словарь-справочник*, Москва: „Наука”.
- Кристал 1988:** D. Kristal, *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Beograd: Nolit.
- Кристал 2008:** D. Crystal, *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, Malden, MA: Backwell Publishing.
- Лекант и др. 1995:** П. А. Лекант, Л. Л. Касаткин, Е. В. Ююбуков, *Краткий справочник по современному русскому языку*, Москва: Высшая школа.
- Мекмиланов речник енглеског језика:** <https://www.macmillandictionary.com> (приступљено 3. 2. 2021).
- Ниами 2020:** Емил Ниами, *Речник на паронимите во македонскиот јазик*, Скопје: Ми-Ан.
- Николић и Слијепчевић Бјеливук 2021:** Марина Николић и Светлана Слијепчевић Бјеливук, *Речник појмова из периода епидемије ковида:* <http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova-iz-perioda-kovida/> (приступљено 15. 11. 2021).
- Новотина 2003:** Věra Novotíná, *Rečnik srpsko-čeških homonima*, Beograd: Čigoja štampa.
- Овен 1966:** G. A. Owen, *Dictionary of confusibles*, Somerset: Brodie.
- Оксфордска речник енглеског језика:** <https://www.lexico.com> (приступљено 2. 2. 2021).
- Оксфордска речник шпанског језика:** <https://www.lexico.com> (приступљено 2. 2. 2021).
- Ондруш и Сабољ 1987:** Š. Ondruš, J. Sabol, *Úvod do štúdia jazykov*, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, dostupno na: <https://cupdf.com/document/ondrus-sabol-uvod-do-studia-jazykov.html> (приступљено 15. 2. 2021).
- Онлајн речник паронима руског језика:** <https://paronymonline.ru> (приступљено 15. 12. 2021).
- Оташевић 2008:** Ђорђе Оташевић, *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику*, Београд: Алма.
- Оттово речник 1902:** *Ottův slovník naučný*, Ilustrovaná encyklopædie obecných vědomostí, devatenáctý díl, P – Pohoř, Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze, dostupno na: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:6e428200-e6e1-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:16f04f90-04ce-11e5-91f2-005056825209> (приступљено 20. 2. 2021).
- Пеи 1954:** M. A. Pei, *A Dictionary of Linguistics*, New York: Philosophical library.
- Речник књижевног чешког језика 1989:** <https://ssjc.ujc.cas.cz/> (приступљено 20. 2. 2021).
- Речник ЈАЗУ:** *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1882–1976.
- Речник МС:** *Речник српскохрватског књижевног језика I–VI*, Нови Сад: Матица српска, 1967–1976.
- Речник немачких паронима:** <https://www.ids-mannheim.de/lexik/paronymwoerterbuch/> (приступљено 24. 10. 2021).
- Речник руског језика у епохи вируса корона:** *Словарь русского языка коронавирусной эпохи:* <http://ssds.org.rs/slovar%20%8c-russkogo-%20%8fz%20%8bka-koronavirusno%20%b9-%20%8dpohi/> (приступљено 15. 11. 2021).
- Речник САНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика I–XXI*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 1959–.

- Речник СЈ:** *Речник српскога језика*, друго издање, Нови Сад: Матица српска, 2018.
- Речник француског језика:** *Le nouveau Petit Robert*: <https://dictionnaire.lerobert.com> (приступљено 25. 1. 2021).
- Речник шпанског језика Шпанске краљевске академије:** <https://dle.rae.es> (приступљено 3. 2. 2021).
- Речници италијанског језика:** https://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano/parola/M/musicante.aspx?query=musicante; <https://www.treccani.it/vocabolario/musicante/> (приступљено 2. 12. 2021).
- Розентал и Теленкова 1972:** Д. Э. Розентал, М. А. Теленкова, *Справочник лингвистических терминов*, Москва: Просвещение.
- Розентал и Теленкова 1976:** Д. Э. Розентал, М. А. Теленкова, *Словарь трудностей русского языка*, Москва: Русский язык.
- Рум 1979:** А. Room, *Room's Dictionary of Confusibles*, Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Симеон 1969:** Rikard Simenon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, II, Zagreb: Matica hrvatska.
- Скок 1971–1974:** Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Словеначки језички портали:** https://dijaski.net/gradivo/slo_sns_beseda_03 и https://gradiva.txt.si/slovenscina/slovenscina-za-triletne-sole/jezik-in-besedilne-vrste/besedoslovje/053_pomenska_razmerja-2/obravnavava-580/obravnavava-583/ (приступљено 17. 2. 2021).
- Томас 1984:** А. V. Thomas, *Dictionarie des difficultés de la langue française*, Pariz: Larousse.
- Хартман и Џејмс 2002:** R. R. K. Hartmann, G. James, *Dictionary of Lexicography*, New York: Routledge.
- Хлебџ 1997:** Борис Хлебџ, *Српско-енглески речник лажних парова*, Београд: Требник.
- Хринчипин и Сербенска 1986:** Д. Г. Гринчишин и О. А. Сербенска, *Словник паронимів української мови*, Київ: Радянська школа, доступно на: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002860 (приступљено 22. 2. 2021).
- Шкваренинова 1999:** О. Škvareninová: *Paronymický slovník*, Bratislava: Slovenske pedagogicke nakladatelstvo.

3. Уџбеници и наставни програми

- Бигз 2019:** Јасмина Станковић, Светлана Стевановић и Јоле Булатовић, *С речи на дела 6: граматика: српски језик и књижевност за шести разред основне школе*, Београд: Бигз школство.
- Вулкан 2020:** Сунчица Ракоњац Николов и Данијела Милићевић, *Грамматика: српски језик и књижевност за шести разред основне школе*, Београд: Вулкан издаваштво.
- Едука 2019:** Јелена Журић и Јелена Ангеловски, *Говор и језик: српски језик и језичка култура са вежбањима: за шести разред основне школе*, Београд: Едука.
- Едука 2021:** Јелена Журић, *Српски језик и језичка култура: уџбеник са вежбањима за осми разред основне школе*, Београд: Едука.
- Едука 2021а:** Душка Кликовац, *Српски језик 3: за трећи разред гимназија и средњих стручних школа*, Београд: Едука.
- ЗУОВ:** <https://zuov.gov.rs/> (приступљено 13. 1. 2021).
- Клет 2021:** Весна Ломпар и Александра Антић, *Грамматика: српски језик и књижевност за трећи разред гимназије*, Београд: Klett.
- Креативни центар 2020:** Симеон Маринковић, *Српски језик 8: за осми разред основне школе*, Београд: Креативни центар.

- Нови Логос 2019:** Слађана Савовић, Јелена Срдић и Драгана Ћећез Иљукић, *Дар речи: граматика српског језика за шести разред основне школе*, Београд: Нови Логос.
- Нови Логос 2021:** Светлана Слијепчевић Бјеливук, Наташа Станковић Шошо и Бошко Сувајцић, *Језичко благо: граматика српског језика за шести разред основне школе*, Београд: Нови Логос.
- Правилник:** [/eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2020/12/1/sg](#) (приступљено 13. 1. 2021).
- Програми за руски језик:** www.standart.edu.ru (приступљено 26. 12. 2021).
- Стандарди 2013:** Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и васпитања и средњег стручног образовања и васпитања у делу општеобразовних предмета: Српски језик и књижевност, Београд: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

4. Електронски корпуси

- Корпус srWaC:** https://www.clarin.si/noske/run.cgi/corp_info?corpname=srwac&struct_attr_stats=1.
- СрпКор:** <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs>.

Речник српскохрватскога књижевног језика	Речник српскога језика	Електронски корпус
<p>агностиچار м фил. онај који заступа агностицизам. агностик м в. агностиچار.</p>	<p>агностиچار и агностик м присталица, следбеник агностицизма.</p>	<p>агностиچار (14): Будисте, Муслимане, агностичаре, као и атеисте; У Србији има много више агностичара и атеиста; за атеисте и неке агностичаре. агностик (322): атеисти и агностици; верници против агностика; пораст броја атеиста и агностика.</p>
<p>административац, -вца м административни службеник; стручњак за администрацију. администратор м 1. а. онај који стоји на челу неке установе, који управља нечим. б. привремени управљач, вршилац дужности. 2. онај који води канцеларијске послове неке установе или предузећа.</p>	<p>административац, -вца м канцеларијски службеник; службеник који води административне послове, административни стручњак. администратор м лат. 1. а. службено лице које управља нечим, управник, управитељ; надзорник. б. привремени вршилац дужности управника. 2. шеф администрације у некој установи или предузећу.</p>	<p>административац (144): 60.000 војника, полицајаца, административаца и судија; преко двеста државних административаца који су повољно откупили станове; ...а од 1384 административаца нико никакву корист није видео; административац у министарству. администратор (6.807): администратор блага; администратор система; анонимни администратор; администратор друштвених мрежа; администратор сајта; администратор форума; администратор интернет странице; пословни администратор; финансијски администратор.</p>
<p>адресант, -нта м нем. 1. онај који упућује писмо или пошиљку, пошиљалац. 2. в. адресат. адресар, -ара м азбучни списак, абecedни попис адреса. адресат, -ата м онај коме се упућује писмо или пошиљка, прималац.</p>	<p>адресант м пошиљалац писма или друге пошиљке. адресар, -ара м 1. абecedни или азбучни попис, списак адреса. 2. нотес за уношење, уписивање адреса; књига с пописом адреса. адресат, -ата м лице коме се упућује писмо или друга пошиљка, прималац пошиљке.</p>	<p>адресант (33): адресант – пошиљалац писма; адреса адресанта; назив адресанта; адресант: Приштина, адресат: ваљда, Брисел; Хилари, адресант, шаље писма на непостојећу адресу; адресант атеистичке поруке. адресар (751): пословни адресар; привредни адресар; подаци у адресару; адресар фирми; адресар учесника; адресар извршитеља у Србији. адресат (152): списак адресата којима је Бенешифев допис упућен; то писмо није само дошло до адресата; предаја писма одређено адресату; адресати закона (они којима је закон намењен); назив и адреса адресата.</p>

³⁷⁹ У табели није дата целокупна грађа иницијално ексцерпирана из РМС, већ само они парови који су упоредиви са грађом из РЈС. У централни део рада, односно у саму анализу ушле су само оне лексеме које потврђују сва три наведена извора.

<p>академац, -мца м а. <i>ученик, слушалац војне академије. б.</i> <i>официр који је завршио војну академију.</i></p> <p>академик м <i>члан академије наука, знаности.</i></p> <p>академичар м <i>заст. 1. в. академик. 2. онај који похађа или је завршио неку академију или факултет, студент.</i></p>	<p>академац, -мца м а. <i>питомац војне академије. б.</i> <i>официр који је завршио војну академију.</i></p> <p>академик м <i>члан академије наука и(ли) уметности.</i></p> <p>академичар м <i>онај који похађа или је завршио неку академију; академски грађанин, студент.</i></p>	<p>академац (1.838): академци који су користили стипендије; млади академци; будући академци; према оцени академаца, на Београдском универзитету...; примиће 602 академца.</p> <p>академик (8.678): академик Иван Клајн, академик Павле Вујовић (и др. имена и презимена); најмлађи академик САНУ; почасни доктори и академици страних академија.</p> <p>академичар (28): угледни привредници, академичари и представници државе; хладни академичар; ухапшен академичар Лазарев; академичар и софиста.</p>
<p>акордант, -нта м <i>онај који узима посао у акорд (2).</i></p> <p>акордаш, -аша м <i>в. акордант.</i></p>	<p>акордант, -а и акордаш, -аша м <i>радник који узима посао у акорд.</i></p>	<p>акордант (1): тада је на градилишту било 180 радника, међу њима тридесетак акорданата.</p> <p>акордаш (0)</p>
<p>алпинац, -нца м <i>војник у планинској јединици.</i></p> <p>алпинист(а) м <i>онај који се бави алпинизмом, планинар.</i></p>	<p>алпинац, -нца м <i>војник који служи у јединици обученој за планинско ратовање.</i></p> <p>алпиниста(а), -е <i>онај који се бави алпинизмом, планинар.</i></p>	<p>алпинац (22): уз нордијце и алпинце у екипи су и хокејаши; пласман наших алпинаца; у тиму је 17 алпинаца; први пут један алпинац победио у све три дисциплине; заробљивање једне групе алпинаца од стране партизана.</p> <p>алпинист(а) (870): пењач и алпиниста; искусни алпиниста Планинарског савеза Србије; алпинисти започели успон; експедиција алпиниста.</p>
<p>аљкавац, -авца м <i>аљкав човек.</i></p> <p>аљкавко м <i>в. аљкавац.</i></p>	<p>аљкавац, -авца м <i>пеј. аљкав, неуредан човек.</i></p> <p>аљкавко м <i>пеј. в. аљкавац.</i></p>	<p>аљкавац (7): аљкавци или чистунци; одаје утисак аљкавца; аљкавци и свиње.</p> <p>аљкавко (0)</p>
<p>аљкавица ж <i>аљкава женска особа.</i></p> <p>аљкавуша и аљкуша ж <i>пеј. в. аљкавица.</i></p>	<p>аљкавица ж <i>пеј. аљкава женска особа.</i></p> <p>аљкавуша ж <i>пеј. в. аљкавица.</i></p>	<p>аљкавица (3): дебела аљкавица.</p> <p>аљкавуша (5): мудраруша, аљкавуша, спонзоруша; неопраних аљкавуша.</p>
<p>анализатор м 1. <i>онај који анализира, који у испитивању примењује анализу. 2.</i> <i>физ. призма за испитивање поларизоване светлости.</i></p> <p>аналитик м = <i>аналитичар онај који се служи анализом.</i></p> <p>аналитичар м = <i>аналитик.</i></p>	<p>анализатор м 1. <i>онај који анализира, који примењује анализу, аналитичар. 2.</i> а. <i>инструмент, уређај за анализу: спектрални ~. б.</i> <i>физ. призма за испитивање поларизоване светлости.</i></p> <p>аналитичар м <i>онај који се служи методом анализе; онај који је склон аналитичком расуђивању.</i></p>	<p>анализатор (440): аутоматски анализатор; анализатор даха; биохемијски анализатор; аспектрални анализатор; хематолошки анализатор; гасни анализатор; преносни анализатор; мрежни анализатор; неки стручњак, анализатор; позивам наше славне анализаторе да објасне...; добар анализатор догађаја; господо министри, анализатори; непотребних психолога, анализатора.</p> <p>аналитичар (19.423): војни аналитичар, политички аналитичар, економски аналитичар, западни аналитичари; домаћи аналитичари.</p>
<p>анатемник м <i>в. анатемњак.</i></p>	<p>анатемник и анатемњак м 1. <i>нечастива сила, зао дух, ђаво. 2.</i></p>	<p>анатемник (0)</p>

анатемњак м 1. онај који је заслужио анатему. 2. зао дух, нечастиви, ђаво; исп. анатема (2).	онај који је заслужио анатему, проклетник; зао човек, неваљалац.	анатемњак (4): вампира, анатемњака, цинова; изгледа као анатемњак.
анегдотист(а) м в. <i>анегдотичар.</i> анегдотичар м писац или скупљач анегдота.	анегдотист(а), -е м в. <i>анегдотичар.</i> анегдотичар м онај који прича или пише анегдоте.	анегдотист(а) (0) анегдотичар (0)
апологет, -ета и апологета м 1. бранилац хришћанства од нехришћанских учења. 2. фиг. онај који брани и заступа неко учење, идеју, систем. апологетичар м в. <i>апологет.</i>	апологет, -ета и апологета, -е м бранилац хришћанства од нехришћанског учења; фиг. <i>ревностни, ватрени бранилац, заступник неког учења, идеје и сл.</i> апологетичар м в. <i>апологет.</i>	апологет и апологета (194): апологет, неустрашиви библијски радник; теолог, апологет и писац; хришћански апологета; апологета либералне демократије; апологета рата; већина другосрбијанских апологета; апологета српског национализма; аргумент Ломпарових апологета; режимске апологете. апологетичар (6): вредни апологетичари прате развој науке; изврсни апологетичар професор др Лазар Милин; хорови апологетичара и шупљоглаваца.
апотекарица ж = аптекарка 1. женска особа аптекар. 2. аптекарева жена. аптекарка ж = аптекарица.	апотекарица и аптекарка ж 1. женска особа аптекар. 2. аптекарева жена.	аптекарица (25): млада аптекарица; једна аптекарица која је била војно лице; у разговору са аптекарицом; добила сам од аптекарице одговор. аптекарка (99): љубазна аптекарка; млада аптекарка; аптекарка ми је препоручила; по савету аптекарке.
арендар, -ара м в. <i>арендатор.</i> арендатор м онај који нешто узима у закуп; <i>закупац.</i>	арендар, -ара м онај који узима земљу и др. у закуп, <i>закупник.</i> арендатор м онај који даје земљу и др. у закуп, <i>закупац.</i>	арендар (0) арендатор (16): Савез предузетника и арендатора Русије; крчме су даване у закуп главном арендатору (закупцу); други арендатор био је Карло Фран који је у закупу држао ерарску крчму.
армирац, -рца и арминач, -ача м <i>грађевински радник који намешта гвоздене шипке за бетонску конструкцију.</i>	арминач, -ача (армирац, -рца) м <i>грађевински радник који се бави армирањем, који армира.</i>	арминач (138): обука за молере и арминаче; зидари, тесари и арминачи; посао арминача је близак послу бетонирца; арминачи најчешће раде на градилиштима. армирац (5): по занимању ВКВ армирац.
артистица ж = артисткиња <i>уметница;</i> <i>глумица.</i> артисткиња ж = артистица.	артисткиња (артистица) ж <i>женска особа артиста.</i>	артисткиња (14): француске циркуске артисткиње; прелепа артисткиња на трапезу; циркуска артисткиња Глориа; <i>make-up</i> артисткиња; <i>атристикиња</i> забављања и очаравања мушкараца. артистица (2): кулинарска артистица; <i>make-up</i> артистица.
архивар, -ара м <i>управник, старешина архива; службеник архива или архиве.</i> архивист(а) м онај који се бави архивским послом, који ради у архиви, <i>архивар.</i>	архивар, -ара м 1. <i>службеник архива, архиве, управник архива.</i> 2. <i>програм за архивирање других компјутерских програма.</i> архивист(а), -е м онај који се бави архивским послом, <i>службеник који</i>	архивар (192): послове архивара кривичних и грађанских предмета; посао архивара у болници; архивар Државне архиве у Новом Саду; семинар за архиваре;

	<i>ради у архиви, архивар, регистратор.</i>	градски архивар; државни архивар (директор Државне архиве). архивист(а) (379): усавршавање архивиста; библиотекари, архивисти, кустоси; архивиста у тој ужичкој установи; послови архивисте.
асигнат , -ата м лат. 1. а. <i>упутница на годишњи доходак од непокретног имања.</i> б. <i>асигнатар.</i> 2. (обично мн.) <i>папирнати новац (из времена француске револуције).</i> асигнатар , -ара м онај на кога гласи упутница. асигнатор м онај што упућује асигнат.	асигнант м <i>лице које издаје налог неком другом лицу (асигнату) да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора).</i> асигнат , -ата м лат. фин. а. <i>лице на које асигнант преноси обавезу да за његов рачун изврши исплату у корист трећег лица (асигнатора).</i> б. <i>дознака на неку новчану суму.</i> асигнатор м фин. <i>лице на које гласи новчана дознака, упутница.</i>	асигнант (17): упутитељ (асигнант); упутилац (асигнант) овлашћује друго лице... асигнат (18): асигнат (упућеник); асигнат није дужан прихватити упуту. асигнатор (1): асигнатор (прималац упута). асигнатар (9): прималац упута (асигнатар); асигнант може бити дужник асигнатару.
асистентица и асистенткиња ж <i>женска особа асистент.</i>	асистенткиња (асистентица) ж <i>женска особа асистент.</i>	асистенткиња (451): асистенткиња на другој години; лична асистенткиња; асистенткиња режисера; асистенткиња менаџера. асистентица (22): асистентица професора, асистентица извршног директора.
атлет , -ета и атлета м грч. 1. <i>такмичар у гимнастичким играма старих Грка.</i> 2. <i>спортски борац велике физичке снаге и увежбаности.</i> <i>фиг. снажан и јако развијен човек.</i> атлетичар м онај који се бави атлетиком.	атлета м (атлет, -ета) грч. <i>спортски такмичар велике физичке снаге и увежбаности; рвач; уопште снажан човек са добро развијеном мускулатуром.</i> атлетичар м <i>спортиста који се бави атлетиком.</i>	атлета (257): реч је о правим атлетама, играли су јако и брз; спортиста, атлета, олимпијац; атлета у доброј форми; Новак је прави атлета; вансеријски атлета, уз сурову комбинацију снаге и брзине; он је феноменалан атлета и сјајан момак; солидан атлета; највећи атлета данашњице; нисам леп, нисам атлета, нисам појава; ти си тако мршав, а ја атлета. атлетичар (2.933): тренер атлетичара; атлетичар Хусеин Болт; наши млади атлетичари; атлетичари Црвене звезде; атлетичар Асмир Колашинац.
атомист(а) м 1. <i>присталица атомизма.</i> 2. <i>стручњак који се бави атомистиком.</i> атомистичар м <i>в. атомист (1).</i>	атомист(а), -е м 1. <i>присталица, следбеник атомизма.</i> 2. <i>стручњак који се бави атомистиком.</i> атомистичар м <i>в. атомист(а).</i>	атомист(а) (32): грчки атомисти Демокрит и Леукип; следећа група филозофа били су атомисти; атомисти су објашњење за појаву снова тражили; атомиста и филозоф; антички атомисти; грчки атомисти; физичар и атомиста; озрачивања атомиста из Винче. атомистичар (0)
аутономаш , -аша м 1. <i>ист. присталица политичке странке (у Далмацији) која је била за аутономију (а против присаједињења, прикључења Хрватској).</i> 2. <i>проповедник и присталица аутономије; аутономист.</i> аутономист(а) м <i>присталица аутономије, самоуправе.</i>	аутономаш , -аша м (<i>често пеј.</i>) <i>онај који у уређењу државе заступа већу аутономију појединих регија или покрајина, присталица аутономије регија или покрајина; уп. аутономист(а).</i> аутономист(а), -е м <i>присталица аутономије; супр. централист(а); уп. аутономаш.</i>	аутономаш (1.281): војвођански аутономаш; неки аутономаш у Новом Саду; у Војводини ће све више јачати радикални аутономаш; сецесионистички акт аутономаша. аутономист(а) (26): између албанских и македонских аутономиста; нису обесхрабрили аутономисте; оштра борба између

		аутокефалиста и аутономиста; аутономисти, који се опирају централизацији...
ауторица и ауторка ж женска особа аутор.	ауторка (ауторица) ж женска особа аутор.	ауторка (9.624): ауторка пројекта; ауторка текста; ауторка изложбе; ауторка серијала; ауторка бестселера; ауторка књиге. ауторица (368): ауторица књиге; ауторица изложбе; ауторица блога; ауторица текста.
багремак , -ака, багремар , -ара и багремик , -ика м <i>багремова шума</i> . багрењак , -ака и багрењар , -ара м в. <i>багремак</i> .	багремак , -ака и багремар , -ара (багремик, -ика) м <i>багремова шума</i> . багрењак , -ака и багрењар , -ара м в. <i>багремар</i> .	багремак (0) багремар (217): сишли до багремара; усред багремара, кућа наших домаћина; има лепих шумица, багремара. багремик (1): багремик поред мотела био је пун кампера. багрењак (7): шири појасеви шуме, прво багрењак, а потом сеновита шума старих липа; густ багрењак; сакривши се у багрењак. багрењар (1): оштро трње багрењара.
бандист(а) м нар. 1. свирач, члан војне музике, банде (3). 2. члан разбојничке дружине, банде (1), пљачкаш разбојник, бандит. бандит , -ита м тал. 1. разбојник, пљачкаш. 2. погрдан назив за припадника непријатељске војске, одреда.	бандист(а) , -е м члан музичке банде. бандит , -та м итал. а. разбојник, пљачкаш; злочинац, зликовац. б. фиг. насилник, силеџија.	бандист(а) (2): као образи оног бандисте што ће после вечере свирати у кларинет. бандит (677): наоружани бандити; бандити са фантомкама; разбојник и бандит; лопов и бандит; четнички бандити; фашистички бандити.
банкар , -ара м 1. а. власник банке, власник једног удела капитала у банци. б. шаљ. банкарски чиновник. 2. онај који држи банку (3) у коцкању, картању. банкарац , -рца м банкарски чиновник.	банкар , -ара м 1. власник или сувласник банке (1); онај који се бави новчаним, банкарским пословима. 2. играч који држи банку (банк) у коцкању; уп. банака (3). банкарац , -рца м банкарски чиновник.	банкар (6.225): успешни банкар; банкарима највеће плате; банкари добро зарађују; лични банкар; чувени банкар Дејвид Рокфелер; Светско заседање банкара; најмоћнији банкари света; јеврејски банкари. банкарац (2): десно-оријентисани економиста банкарац; банкарци су били у свим управним одборима.
баријера ж фр. <i>преграда, препрека, препона, брана</i> . барикада ж фр. <i>препрека (најчешће улична) начињена од разних предмета ради заклона, одбране; препрека уопште</i> .	баријера ж фр. а. <i>преграда, препрека</i> . б. фиг. <i>сметња, запрека, ограничење</i> : царинска ~; језичка ~. барикада ж фр. 1. <i>импровизовани бедем, преграда, препрека (од врећа песка, камена, греда и др.) на појединим ужим местима (на улици, мосту и сл.) ради заклона и одбране у уличним борбама, грудобран, заклона</i> : подићи барикаде, запосести барикаде. 2. <i>балвани повезани ланцима пред лукама за спречавање пролаза бродовима</i> . 3. <i>врста друштвене игре</i> .	баријера (5.705): језичка баријера; културолошка баријера; родна баријера; психолошка баријера; монетарна баријера; визуелна баријера; царинска баријера; административна баријера; заштитна баријера; паркинг баријера; физичке баријере; рампе и баријере. барикада (5.461): протести и барикаде; барикаде на улицама; полиција је уклонила барикаде; народ на барикадама; бетонске барикада; народ се смрзава на барикадама; тракторске барикаде; барикаде на Јарињу.
безверац , -ерца м онај који је без вере, атеист.	безверац , -рца м в. <i>безверник</i> .	безверац (15): безверци хоће да подсеку корен твоје душе; безверци доследно одричу све

безверник м а. онај који не верује у бога, неверник, атеист. б. човек туђе вере.	безверник м безверан човек, неверник, атеиста, безбожник; човек друге, туђе вере, иноверац.	духове, па и Бога; живот за безверца није ништа друго до ветар смрти. безверник (22): обраћају безвернике ка вери; неверницима, безверницима, јеретицима; безверника и борбених атеиста.
безверка ж в. безверница. безверница ж женска особа безверник.	безверка ж в. безверница. безверница ж жена безверник.	безверка (0) безверница (0)
бележниковица ж бележникова жена. бележница ж свеска за бележење, блок; исп. бележник (2).	бележниковица ж бележникова жена. бележница ж свеска, блок, књига за бележење, нотес.	бележниковица (2): госпођа бележниковица. бележница (812): бележница жутих корица; полицијска бележница; записала у бележницу; роковници и бележнице; десетак страна бележнице; текст из бележнице.
белетрист(а) м фр. писац белетристичког дела. белетристичар м в. белетрист(а).	белетрист(а), -е м писац белетристичких дела. белетристичар м в. белетрист(а).	белетрист(а) (4): несуђени белетриста Аврамовић; велики белетрист остаје без награде; украјински белетрист. белетристичар (1): наши белетристичари.
белка ж 1. хип. женска особа, нарочито девојчица, светлоплаве косе. 2. разне врсте животиња беле боје или с неким белим обележјем и име таквим животињама (куја, мачка, крава, кокош, кобила итд.). 3. зоол. в. беовица, укљева. белкиња ж женска особа беле расе; исп. белац (1).	белка ж 1. животиња (женка) беле боје длаке или с неким белим обележјем и име таквој животињи (овца, коза, крава, кобила, мачка, куја итд.). 2. хип. женска особа, обично девојчица светлоплаве косе. 3. зоол. а. в. сјајна укљева (под укљева): уп. беовица. б. назив за разне врсте слатководне рибе (деверика нпр.): уп. белица (3а). белкиња ж женска особа беле расе.	белка (122): белка (крава); белка (коза); белка (овца); белка (риба); белка (грожђе). белкиња (102): Латиноамериканке, црнкиње, белкиње; мајка белкиња, отац црнац кенијског порекла; оженио се белкињом; чиста белкиња.
берач , -ача м 1. а. онај који бере нешто). б. онај што прибира, скупља. 2. берило. берилац , -иоца м в. берач. берило с направа на мотки (у облику котарице, кесе и сл.) за брање воћа.	берач , -ача м 1. а. онај који бере нешто (обично плодове): берачи јабука, берачи памука. б. онај који скупља нешто, скупљач. 2. направа или машина, справа за бербу плодова: ~ кукуруза. берилац , -иоца м в. берач (1). берило с направа за брање крупнијег воћа, у виду кесе, котарице и сл. на дугачкој мотки.	берач (851): 12 радника берача; берачи гљива; искусни берачи су скупо плаћена радна снага; искусни берач; преминула двојица берача; штрајк берача; мали број берача; сезонски берачи; машински берачи; тракторски берачи; ваздушни берач; модел берача. берилац (0) берило (0)
бербер м в. берберин. берберин м тур. 1. онај који брије и шиша, бријач. 2. заст. зубар и видар.	бербер м в. берберин. берберин м тур. онај који се бави бријањем и шишањем, бријач.	бербер (18): сваки фризер или бербер; најбољи бербер у селу. берберин (582): бербери брију муштерије насред улице; да ли берберин брије самог себе; најбољи берберин у крају.
бесница ж в. беснуља. беснуља ж обесна женска особа.	бесница ж она која је бесна, која бесни, која је помахнитала. беснуља ж разг. обесна женска особа.	бесница (1): та је па бесница од мушкарца на мушкарца. беснуља (1): Иди оној беснуљи па кажи да ни ја њу нећу.
беспослењак , -ака м нерадник, беспосличар.	беспослењак , -ака м в. беспосличар.	беспослењак (9): беспослењак и спавалица; алкохоличар,

беспосличар м онај који не ради никакав посао, који беспосличичи, нерадник.	беспосличар м а. онај који беспосличичи, који не ради никакав посао, нерадник, залудник, дангуба. б. онај који нема никаквог занимања; незапослен човек.	пропалица, беспосличар; три чиновника беспослењака. беспосличар (221): жртва је беспосличар, алкохоличар, склон инцидентима; Фејсбук користе беспосличари; градски беспосличар и скитница; богаташки беспосличари; армија беспосличара и нерадника.
биберница ж в. биберњача. биберњача ж судић за држање бибера.	биберница и биберњача ж судић у коме се држи бибер.	биберница (4): биберница – посуда за бибер; карафингле, сланици, биберници. биберњача (0)
бираник , -ика м 1. онај који је изабран на изборима, посланик. 2. онај који је нарочито одвојен за нешто. бирач , -ача м 1. онај који учествује на изборима, који бира, гласа. 2. пробирач, избирач.	бираник , -ика м 1. онај који је нарочито одабран, пробран. 2. онај који је изабран на изборима, посланик. бирач , -ача м 1. онај који бира, гласа на изборима, гласач. 2. пробирљив човек, пробирач, избирач.	бираник (0) бирач (15.892): излазност бирача; подаци бирача; проценат бирача; 1130 уписаних бирача; одзив бирача; број бирача; гласови бирача; подршка бирача; поверење бирача; расположење бирача; ручица бирача брзина; вишенаменски бирач.
блатарица ж четка за чишћење блата са обуће. блатњара ж зграда, кућа облепљена блатом.	блатарица ж четка за чишћење блата са обуће. блатњара ж 1. зграда, кућа облепљена блатом. 2. брисач за обућу од летава, рогоза и сл. (при улазу у кућу).	блатарица (1): блатарица иза првих и задњих точкова. блатњара (4): стара блатњара; оронула блатњара; блатњара сламом покривених.
блудилац , -иоца м скитач; исп. блудник (2). блудник м 1. онај који проводи блуд, који се одао блуду, развратник. 2. заст. скитница.	блудилац , -иоца м скитач, скитница, луталица. блудник м онај који проводи блуд, који живи блудно, развратник, похотљивац.	блудилац (0) блудник (211): блудник, родоскврница и убица; матори блудник; тешки блудници; највећи блудник града Чикага; блудник, пијаница и склон многим гресима.
бодритељ м в. бодрилац. бодрилац , -иоца м онај који бодри.	бодрилац , -иоца и бодритељ , -а м онај који бодри, подстиче.	бодрилац (2): постојани бодрилац; посматрач и навијач/бодрилац. бодритељ (0):
божићњак и божићњар м нар. прасе које се пече о Божићу.	божићњак м етн. 1. в. божићњар. 2. хлеб, погача или колач који се меси за Божић. божићњар м етн. прасе које се пече о Божићу, печеница.	божићњак (13): стављају на божићњак (плетен колач); изложба божићњака (божићних колача); израда божићњака; личи на кактус, а зове се божићњак. божићњар (10): божићњар или „печеница”; божићњар је код нас прасе а не јагње; глава и плећка божићњара.
бојарица и бојарка ж женска особа бојар ¹ .	бојарица и бојарка ж женска особа бојар ¹ .	бојарица (1): заузео скромни положај бојарица. бојарка (24): богата бојарка; бојарка Мара; бојарка Јерија; бојарка и грофица.
бојција м онај који се лако побије, убојница. бојник , -ика м 1. заст. борац, ратник. 2. заст. онај који се лако побије. 3. ист. заповедник бојне.	бојција м онај који је склон тучи, који се лако побије, кавгација. бојник , -ика м ист. заповедник бојне, мајор.	бојција (4): љутим шиптарским бојцијама; кукавичких ОВК бојција; ко је бојција, ко краде, пуши, шмрче. бојник (49): све бирана момка и бојника; све пушкарара и љута бојника; љута бојника; срчани

		бојник; генерал бојник; усташки бојник.
болесник , -ика м онај који је болестан. болешљивац , -ивца м болешљив човек. болешљивко м в. болешљивац. болник м песн. болесник.	болесник , -ика м онај који је болестан. болешљивац , -ивца м болешљив човек. болник м песн. болесник.	болесник (18.972) : хронични болесник; срчани болесник; лечење болесник; лечење болесника; нега болесника; психијатријски болесник; плућни болесник. болешљивац (1) : Очух нас је звао болешљивцима. болник (45) : болник добијаше исцељење; болник други расплака се; ако не лечимо маларију, болник ће умрети; болнике се препознаје по боји лица; болник устаде са самртнога одра; исцели болника.
бомбардер , -ера м фр. војн. 1. авион за бацање бомби. 2. онај који баца бомбе. бомбаш , -аша м 1. онај који баца бомбе. 2. бомбардер.	бомбардер , -ера м фр. вој. 1. авион за бацање бомби. 2. ваздухопловац који баца бомбе. бомбаш , -аша м онај који баца ручне бомбе.	бомбардер (1.446) : бомбардер Б-2А; невидљиви бомбардер Ф-117; британски бомбардер Вулкан; НАТО бомбардери; суперсонични бомбардер; нуклеарни бомбардер; леворуки бомбардер Марко Вујин; бомбардер Милер са 85 голова; о чему бомбардер може да размишља него о експлозијама; еквивалент бомбардера на Тајм Скверу. бомбаш (524) : бомбаш самоубица; двојица бомбаша; бомбаш из Лондона; обука бомбаша.
борац м 1. онај који се бори, учесник у борби, ратник. 2. онај који се бори за неку идеју. 3. војник. 4. спорт. такмичар, натјецатељ. борилац , -иоца м борац.	борац , -рца м 1. а. онај који се бори, учесник у борби, ратник; војник. б. онај који се бори за неку идеју (на друштвеном, културном, политичком пољу), поборник. 2. борбен човек, човек који се суочава са проблемима и тешкоћама и настоји да их реши: велики ~. 3. спорт. учесник у спортском надметању, нарочито у борилачким спортовима. борилац , -иоца м учесник у борилачком спорту (боксу, рвању и др.).	борац (11.829) : пали борац; погинули борац; породице бораца и ратних војних инвалида; борци НОБ-а; борци за ослобођење Београда; борци Шесте дивизије; борац за људска права; борац за истину; борац за правду; борац за мир у свету; борац за права животиња; борац против карцинома; велики борац за кору хлеба; велики борац и ослонац у породици; два мишићава бораца у рингу; ММА борци; амерички УФЦ борац; српски борци у одличној форми. борилац (2) : борилац се најпре загрева; ни борилац, ни атлетичар.
борик , -ика м борова шумица. боровик , -ика м в. борик.	борик , -ика м борова шумица. боровик , -ика м в. борик.	борик (6) : ти борици су одавно постали стециште лопова и наркомана; окружени зеленилом, борицима и фонтаницама; стазом која се пробија кроз борик; пропланци и скровити борици. боровик (0)
браман , -ана и браманац, -нца м = брахман и браманац <i>припадник свештеничке касте у старој Индији.</i> браманист м = брахманист <i>следбеник браманизма.</i>	браман (брахман), -ана м <i>припадник највише, свештеничке касте у Индији.</i> браманац (брахманац), -нца м в. <i>браман.</i>	браман (54) : хришћани, муслимани, брамани; тиранија брамана; ропство брамана; учење брамана; шамани и брамани. браманац (1) : како браманац, тако и будист.

	браманист(а) (брахманист(а)), -е м следбеник браманизма.	браманист(а) (3): против браманиста муслимана и јевреја; прави браманист.
<p>бранитељ м бранилац.</p> <p>браник, -ика м 1. војн. заштитни бедем; утврђено место које служи за одбрану. 2. а. фиг. бранилац, заштитник; заштита. б. одбрана. 3. разни предмети који служе као заштита. а. лучни штит на предњем делу аутомобила који га заштићује од судара. б. греда која затвара пут на прелазу преко железничке пруге. в. дрвени или метални део пушке који заштићује, обарач. 4. в. забран.</p> <p>бранилац, -иоца м 1. онај који брани, штити некога или нешто, заштитник. 2. а. правн. онај који на суду заступа оптуженог, адвокат, одвјетник. б. онај који заступа неко гледиште, идеју и сл., поборник.</p> <p>бранич, -ича м 1. бранилац (1). 2. спорт. играч из уже одбране једног тима (у фудбалу, рукомету и сл.), бек.</p> <p>брањеник, -ика м онај кога неко брани, заступа; иштићеник.</p>	<p>бранитељ м в. бранилац.</p> <p>браник, -ика м 1. вој. заштитни бедем, насип, грудобран на шанцу; утврђено место које служи за одбрану. 2. направа за затварање прелаза преко железничке пруге пред наилазак воза, рампа. 3. а. лучни штитник на предњем и задњем делу аутомобила за ублажавање последица удара, одбојник. б. штитник на машинама за заштиту радника при раду. в. в. ледобран. 4. а. метални лук који штити обарач на пушци, револверу и сл. б. метални заштитник за шаку на дрници мача, сабље и флорета; заштитна пречка код ножа, бодежа, бајонета. в. плоча на топу која штити нишанцију од удара цеви; метална плоча на митраљезу која штити послужиоца.</p> <p>бранилац, -иоца м 1. онај који некога или нешто брани оружјем; заштитник, чувар. 2. а. правн. адвокат који заступа оптуженога пред судом, адвокат правозаступник. б. онај који заступа неку идеју, гледиште, поборник.</p> <p>бранич, -ича м 1. в. бранилац. 2. спорт. рег. в. бек.</p> <p>брањеник, -ика м онај кога неко брани, заступа (на суду), иштићеник, клијент.</p>	<p>бранитељ (1.872): бранитељ православља; бранитељ и спаситељ; бранитељ националног идентитета; бранитељ људских права; бранитељ демократије; бранитељи српског Косова; бранитељи вредности српске породице; бранитељ интереса; бранитељи националне душе; бранитељи традиције; бранитељи претходне власти; бранитељи фудбала.</p> <p>браник (3.112): предњи браник; задњи браник; сензори на бранику; аеродинамични браници; браник аутомобила; на бранику отаџбине; на бранику вере и нације; остао је на бранику маргиналног тржишног удела; власт као браник нормалног дела становништва; на бранику ћирилице; на бранику европске цивилизације; где је некада био браник Београда; браник окидача; браници на пружном прелазу; браник спречава кретање детета; браници ... не смеју да се успавају овом победом.</p> <p>бранилац (7.061): бранилац окривљеног; бранилац Мирослава Мишковића; бранилац у поступку; бранилац по службеној дужности; бранилац отаџбине; браниоци Београда; браниоци земље; бранилац утврђења; бранилац бедема; бранилац патриотизма; браниоци старе, хришћанске Европе; браниоци традиције; браниоци православља; браниоци људских права; бранилац титуле; бранилац трофеја; бранилац појаса.</p> <p>бранич (70): бранич онеправђених; бранич своје вере; бранич Цркве и племена; бранич српског језика; бранич части и поштења; бранич духовног кода; бранич Србије; бранич Европе; бранич кула; бранич жене и детета; бранич хрватске репрезентације; бранич домаћих; крилни бранич.</p> <p>брањеник (295): његовом брањенику биће суђено; да је његов брањеник невин; мом брањенику прети смртна казна.</p>
бранитељица и бранитељка ж женска особа бранитељ.	бранитељка (бранитељица) ж женска особа бранитељ, бранилац, заштитница.	бранитељка (109): бранитељка људских права; бранитељка женских права; бранитељка вере;

		<p>бранитељка јавног морала; бранитељка Насера Орића; бранитељка је предложила суду; бранитељка окривљеног; бранитељка титуле; бранитељка сребрне медаље.</p> <p>бранитељица (22): бранитељица оптуженог Јевића; бранитељица генерала Праљка; бранитељица ће се појавити на суду; бранитељица хашких оптуженика; бранитељица и бедем очувања српства; бранитељица незапослених; православна црква – бранитељица свога народа.</p>
<p>брбља м = брбљо в. <i>брбљивац</i>. брбљало с и м в. <i>брбљавац</i>. брбљивац, -ивца м = брбљавац. брбљивко м <i>брбљавац</i>. брбљо, -а и -е м = брбља. брбљов, -ова м в. <i>брбљавац</i>.</p>	<p>брбља¹ м в. <i>брбљивац</i>; уп. брбљо. брбљало с и м <i>брбљава особа, брбљавац, блебетало</i>. брбљивац, -ивца и брбљивко м <i>онај који брбља, брбљива мушка особа</i>. брбљо, -а и -е м в. <i>брбљивац</i>; уп. брбља¹. брбљов, -ова м <i>брбљивац</i>.</p>	<p>брбља (0) брбљало (0) брбљивац (108): брбљивцима и досадним причалицама; шупљоглавим брбљивцима; напорни брбљивци; брбљивци и лажови. брбљивко (2): брбљивко им не даде имена. брбљо (0) брбљов (1): стари брбљов стане се дерати.</p>
<p>брбљивица ж = брбљавица. брбљуша ж <i>брбљавица</i>.</p>	<p>брбљивица ж <i>она која брбља, брбљива женска особа</i>. брбљуша ж в. <i>брбљивица</i>.</p>	<p>брбљивица (31): брбљивица и радознала девојчица; брбљивица и свезналица; мала брбљивица. брбљуша (0)</p>
<p>брезик, -ика м <i>брезова шума</i>. брезовац, -овца м <i>брезов штап</i>.</p>	<p>брезик, -ика м <i>брезова шума</i>. брезовак, -а и брезовац, овца м <i>брезов штап, брезов прут</i>. брезовик, -ика м в. <i>брезик</i>.</p>	<p>брезик (12): ниски брезик пун печурака; млади брезик; густ брезик; расли брезници и врбаџи. брезовак (0) брезовац (0) брезовик (0)</p>
<p>брестак, -ака и брестик, -ика м <i>брестова шума</i>. брестовак, -ака и брестовац, -овца м <i>брестов штап</i>. брестовик, -ика м <i>брестова шума</i>.</p>	<p>брестик, -ика м <i>брестова шума</i>. брестовац, -овца м <i>брестов штап, брестова батина</i>. брестовик, -ика м в. <i>брестик</i>.</p>	<p>брестик (0) брестовац (0) брестовик (0)</p>
<p>бригадир, -ира м 1. а. <i>командант бригаде</i>. б. <i>руководилац радне бригаде</i>. 2. в. <i>бригадист(а)</i>. бригадист(а) м <i>члан радне бригаде</i>.</p>	<p>бригадир, -ира м 1. <i>заповедник, командант бригаде (1)</i>. 2. а. <i>руководилац радне бригаде</i>. б. в. <i>бригадист(а)</i>. бригадист(а), -е м <i>члан радне бригаде</i>.</p>	<p>бригадир (350): чин бригадира (пуковника); командант санџачке војске, бригадир Петар Мартиновић; полицијски бригадир; бригадир Сарфраз Али; Титови бригадири; 150 бивших бригадира; гладни бригадири; група бригадира из Бора; бригадири омладинских радних акција. бригадист(а) (9): 10.000 бригадиста; интернационални бригадисти; млади бригадисти; најбољи бригадири (бригадисти).</p>
<p>бригадирка ж <i>женска особа бригадир (2)</i>. бригадисткиња ж <i>женска особа бригадист(а)</i>.</p>	<p>бригадирка ж <i>женска особа бригадир (2), бригадисткиња</i>. бригатисткиња ж <i>женска особа бригадист(а)</i>.</p>	<p>бригадирка (4): бригадирка у „Јумко”; бригадирка Жаклина Манојловић била је задужена за обуку ових нових радника; бригадири и бригадирке.</p>

		бригатисткиња (0)
бријачница ж 1. бритва, нож за бријање, бријач (2). 2. женска особа која брије, жена бријач (1). бријачница ж бријачка радња, берберница.	бријачница ж в. бријач (1). бријачница ж бријачка радња, берберница.	бријачница (0) бријачница (24): власник бријачнице; брица у бријачници; оближња бријачница; излог бријачнице.
бродоломац , -мца м = бродоломник онај који је преживео бродолом. бродоломник м = бродоломац.	бродоломац , -мца м в. бродоломник , -ика м онај који је претрпео бродолом.	бродоломац (53): бродоломац на пустом острву; спасени бродоломци; помоћ бродоломцима; несрећни бродоломци. бродоломник (150): спашени бродоломници; бродоломник Робинзон Крусо; 100 преживелих бродоломника; бродоломник на мору живота; бродоломник из једног пропалог брака.
бројач , -ача м 1. онај који броји. 2. справа за бројење. бројилац , -иоца м 1. бројач (1). 2. мат. = бројник горњи број разломка, бројитељ. бројило с бројач (2). бројитељ м мат. бројилац. бројник м мат. = бројилац (2).	бројач , -ача м 1. онај који броји нешто; службеник који броји новац. 2. техн. справа, апарат за бројање (нечега); бројило: ~ утрешка електричне енергије. бројилац , -иоца м 1. мат. број у разломку (изнад разломачке црте) који показује колико се одређених делова целог броја узима. 2. в. бројач (1). бројило с техн. справа за мерење потрошње нечега (нпр. потрошње електричне енергије, плина, воде): електрично ~, плинско ~, водено ~. бројитељ м в. бројилац. бројник м мат. бројилац (1).	бројач (1.103): бројач (веб) посета; веб бројач; бројач новца; аутоматски бројач; бројач калорија; бројач пређених километара; бројач саобраћаја; Гајгеров бројач; дигитални бројач; бројач карата. бројилац (40): бројилац разломка; бројилац и именилац; бројилац I; степен бројиоца; заједнички бројилац. бројило (1.836): двотарифно бројило; стање на бројилима између два читавања; струјно бројило; електрично бројило; читавање бројила: монофазно бројило; заједничко бројило. бројитељ (3): бројитељ и именитељ; бројитељ је податак; фашисти и шовинисти, мрзители и бројитељи неке ДНК. бројник (4): заједнички бројник; опорезивање у бројнику те вредности; ако се у бројнику вредност исказује.
bronхије ж мн. грч. анат. канали у које се рачва душник, душнице. bronхиоле ж мн. анат. крајњи огранци бронхија.	bronхије ж мн. грч. анат. две цеве на које се рачва душник, огранци душника, душнице. bronхиоле ж мн. анат. крајњи огранци бронхија.	bronхије (443): душник улази у бронхије; бронхије повезују душник с плућима; проширење бронхија; упала бронхија; слуз из бронхија. bronхиоле (26): бронхије се у плућима гранају у бронхиоле; бронхије се деле на бројне бронхиоле; бронхије и бронхиоле.
брусар , -ара м онај који прави брусове. брусач , -ача м онај који бруси, глача; оштрач. брусилац , -иоца м в. брусач.	брусар , -ара м онај који прави брусове. брусач , -ача м а. занатлија који се бави брушењем, оштрењем алатки, оштрач. б. занатлија који се бави брушењем, глачањем: ~ огледала. брусилац , -иоца м в. брусач.	брусар (0) брусач (22): брусач стакла; брусач мермера; брусач ножева; брусач сочива; занимања попут стругара, брусача. брусилац (0)

<p>будилац, -иоца м онај који буди, подстиче. будилник м = будилица (1). будионик м цркв. даска у коју се по манастирима лупа да се пробуде калуђери. будитељ м будилац.</p>	<p>будилац, -иоца м 1. онај који буди. 2. фиг. онај који подстиче, покреће (на нешто), покретач. будилник м 1. сат, часовник који се навија да звони у одређено време за буђење. 2. в. будилац. будионик м цркв. даска у коју се удара изјутра у манастирима да се пробуде калуђери. будитељ м в. будилац.</p>	<p>будилац (5): сунце ... најранији ранилац и најтачнији будилац; неуморни будилац наше старе славе; народни будиоци; часопис Халицанин, будилац лавовског књижевног живота. будилник (592): дигитални будилник; звоно будилника; механички будилник; аларм на будилнику; одгађање будилника; мој мали будилник (дете); Зоран је будилник; да некоме будете будилник; мачке су будилници. будионик (0) будитељ (23): чудотворни будитељ и храбритељ верске и националне свести; будитељи српског народа; будитељи и просветитељи; будитељи грађанске свести код Срба.</p>
<p>будилица ж 1. сат, часовник са звонцем за буђење, будилник. 2. в. будница (2). будитељица ж она која буди, подстиче. будионица ж в. будница (3). будитељка ж в. будница (2). будница ж 1. оно што буди, оно чиме се буди (труба и др.). 2. патриотска песма која буди, подстиче. 3. знак (звоном) за устајање.</p>	<p>будилица ж 1. в. будилник (1). 2. в. будитељица. будитељица и будитељка ж 1. она која буди. 2. фиг. она која подстиче, покреће (на нешто). будиља ж в. будитељица. будионица ж јутарње звоњење у католичким црквама, манастирима. будница ж 1. позив, знак за буђење, устајање који се даје свирањем у трубу, звоњењем и сл. 2. песма која буди националну свет и подстиче на акцију. 3. оно чиме се буди (труба, рог и сл.).</p>	<p>будилица (50): трубачка будилица; радио-будилица; звуци будилице; велика будилица на зиду; сат и будилица; дугме на будилице; будилица на ноћном сточићу. будитељица (0) будитељка (0) будионица (0) будница (37): пева будницу „Устај, устај Србине”; патриотска будница; јутарња будница за незапослене; Јоцина песма и музика су буднице; текст отаџбинске буднице.</p>
<p>букало м в. букач (1). букач, -ача м 1. а. онај који прави буку. б. онај који бучно негодује или одобрава, који изазива неред. 2. зоол. в. букавац (1).</p>	<p>букало с и м в. букач (1). букач, -ача м 1. а. онај који прави буку. б. онај који бучно негодује против нечега или који одвећ гласно одобрава нешто, који подбуњује масу, лармаџија, побуњивач, бунџија. 2. во који вуче.</p>	<p>букало (0) букач (111): плаћени букачи; букачи против Србије; ратни букачи; букачи из НВО; дежурни букач; улични букачи.</p>
<p>буквик, -ика м 1. букова шума. 2. покр. в. букара¹. буковац, -овца м 1. буков штап. 2. врста вина (из околине Загреба). буковик, -ика м в. буквик (1).</p>	<p>буквик, -ика м букова шума. буковац, -овца м буков штап. буковик, -ика м в. буквик.</p>	<p>буквик (9): спустише се до буквика; кроз мрачан буквик; искрчен буквик. буковац (0) буковик (9): изнад буковика је жива стена; испод буковика је голи камен; у буковику на обронцима Овчара; кроз буковик сустиже другове.</p>
<p>бунитељ м а. бунилац. б. бунтовник. бунтовник м а. онај који се буни против постојећег стања, који учествује у буни. б. онај који негодује, протестује против неког или нечега; онај који је увек готов на буну, букач. бунџија м в. бунтовник.</p>	<p>бунитељ м онај подстиче, подстрекава на буну, на побуну; бунтовник. бунтовник м 1. а. онај који се буни против постојећег поретка, који учествује у побуни. б. онај који негодује, протестује против некога или нечега; онај који је увек спреман на побуну, букач. *(нема 2) бунџија м в. бунтовник.</p>	<p>бунитељ (0) бунтовник (1.156): млади бунтовник; бунтовник без разлога; холивудски бунтовник; бунтовник ироничне врсте; боем и бунтовник; пробудите бунтовника у себи; бунтовници против Турака; стане бунтовнике звати на предају; управо да се бију с бунтовницима; погубљење бунтовника; хајдуке и бунтовнике.</p>

		бунџија (106): бунџије против газда и страног завојевача; реформатори и бунџије; вечити бунџија; главни бунџија; завереник и бунџија.
бушкарало м и с онај који бушкара. бушкарач , -ача м в. бушкарало.	бушкарало м и с особа која сплеткари, ровари. бушкарач , -ача м онај који бушкара, сплеткари, интригант.	бушкарало (0) бушкарач (0)
ваљалица ж а. = ваљарица речно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина; зграда или просторија у којој је смештено такво постројење. б. млат, маљ који удара у сукно приликом ваљања. ваљаоница ж творница или радионица у којој се ваљају метали, ковине. ваљарица ж = ваљалица (а).	ваљалица ж а. в. ваљарица. б. млат, маљ који удара у сукно приликом ваљања. ваљаоница ж 1. фабрика или радионица за ваљање метала: ~ бакра, ~ бешавних цеви. 2. в. ваљарица. ваљарица ж ручно или машинско постројење за ваљање сукна и др. тканина; зграда или просторија у којој је смештено то постројење.	ваљалица (9): воденице и ваљалице; испред ваљалице сувенири од ваљаног сукна; старих ваљалица, сукнара, било је око 30. ваљаоница (648): ваљаоница бакра; ваљаоница алуминијума; топионица и ваљаоница; ваљаоница лимова; ваљаоница челика; власник ваљаонице; једна воденица и две ваљаонице; сукно се ваљало у ваљаоницама. ваљарица (28): воденица и ваљарица; ваљарица сукна; чувена ваљарица за ваљање сукна.
ваљаоничар м власник или руковалац ваљаонице; радник у ваљаоници. ваљар , -ара м онај који ваља, набија (сукно, ковине).	ваљаоничар м 1. радник у ваљаоници. 2. в. ваљар. ваљар , -ара власник или руковалац ваљарице.	ваљаоничар (5): ваљаоничар, ливац, машинбравар; топионичари и ваљаоничари; ваљаоничари бакра. ваљар (4): по занимању беше ваљар; био је ваљар сукна.
васпитаник , -ика м онај који се васпитава, питомац, ученик. васпитач , -ача м онај који некога васпитава, одгаја, одгојитељ.	васпитаник , -ика м онај кога неко васпитава, питомац, ученик. васпитач , -ача м онај који некога васпитава, одгаја, који води бригу око нечијег васпитања, одгоја, одгојитељ.	васпитаник (169): ...чији су васпитаници деца ометена у развоју; васпитаник Краљевске духовне академије; образовање васпитаника; византијски васпитаник; еманиповање васпитаника; васпитаник руског учитеља; васпитаници (осуђена лица). васпитач (5.735): Висока школа за васпитаче; наставници и васпитачи; по професији васпитач; обука за васпитаче.
васпитаница ж она која се васпитава, питомица, ученица. васпитачица ж женска особа васпитач, одгојитељица.	васпитаница ж она коју некога васпитава, питомица, ученица. васпитачица ж женска особа васпитач, одгојитељица.	васпитаница (6): васпитанице Харковског универзитета; васпитанице сиротишта; васпитанице Београдске женске школе. васпитачица (1.750): дипломирана васпитачица; васпитачице и деца; васпитачице из вртића „Сунце”; васпитачица старије групе.
вашљивац , -ивца м = вашљивко онај који је вашљив, ушљивац. вашљивко м = вашљивац.	вашљивац , -ивца м онај који је вашљив, ушљивац. вашљивко м в. вашљивац.	вашљивац (1): вашљивци, лопови, краљеубице. вашљивко (0)
вашљивица ж она која је вашљива, ушљивица. вашљивка ж вашљивица.	вашљивица (вашљивка) ж она која је вашљива, ушљивица.	вашљивица (0) вашљивка (0)

<p>вежбалиште с 1. средство за вежбање у чему. 2. место где се врше вежбе.</p> <p>вежбаоница ж 1. просторија где се врше какве вежбе. 2. школа за практично вежбање будућих наставника.</p>	<p>вежбалиште с место на којем се изводе спортске, војне и сл. вежбе.</p> <p>вежбаоница ж 1. просторија, дворана где се изводе телесне вежбе. 2. просторија у некој школи или институту опремљена апаратима или другим прибором за извођење вежби и огледа. 3. школа за практично вежбање и обуку будућих наставника.</p>	<p>вежбалиште (183): вежбалиште на Кошућњаку; вежбалиште на крају трим стазе; отворена јавна вежбалишта; терен и вежбалиште; војно вежбалиште; изађите на вежбалиште; летње вежбалиште; најпознатија вежбалишта у Београду (Спортски центар Врачар, Хала спортова на Новом Београду); истинско вежбалиште националиста; Звезда је постала вежбалиште за стручњаке; вежбалиште за стрпљење.</p> <p>вежбаоница (182): вежбаонице и лабораторије; вежбаоница у Институту за епидемиологију; вежбаоница Катедре за микробиологију; вежбаоница за Органску хемију; вежбаонице за практичну наставу; школске вежбаонице; фитнес центар са вежбаоницом на крову хотела; саградио привремену вежбаоницу и набавио справе за гимнастику.</p>
<p>везач, -ача м онај који веже жито у снопове.</p> <p>везилац, -иоца м = везалац.</p> <p>везалац, -аоца м = везилац везач.</p>	<p>везач, -ача м 1. везилац². 2. а. опека или тесани камен који се узиђује вертикално по дужини. б. греда или летва која повезује делове кровне конструкције.</p> <p>везивач, -ача м в. везилац².</p> <p>везилац², -иоца м а. онај који везује жито у снопове, везач. б. онај који везује винову лозу уз притке, везач.</p>	<p>везач (146): кровни везачи; метални везачи; пластични везачи; везачи мушица.</p> <p>везивач (13): везивач угљеника; везивач микотоксина; везивач афлатоксина; хемијски везивачи.</p> <p>везилац (2): косач, налагач, везилац и водоноша; ограничител и везилац.</p>
<p>везиља ж она која везе; исп. везилица.</p> <p>везилица ж в. везиља.</p>	<p>везиља (везилица) ж она која везе.</p>	<p>везиља (128): ткаља, везиља, плетиља; удружење везиља; везиље традиционалног српског веза; чувена везиља Јефимија; везиља снова.</p> <p>везилица (1): игла везилица.</p>
<p>великан, -ана м 1. див, горостас. 2. човек високог положаја. 3. велик, знаменит човек, онај што се издиже својим признатим способностима.</p> <p>великаш, -аша м 1. ист. угледан и богат достојанственик, припадник високог племства, аристократ(а). 2. великан, горостас.</p>	<p>великан, -ана м 1. а. велик, знаменит човек, онај који се истиче својим способностима. б. човек на високом положају, великодостојник: црквени ~. 2. див, горостас.</p> <p>великаш, -аша м ист. припадник високог племства, високи племић, властелин, аристократа.</p>	<p>великан (5.492): великан српске културе; великани европске кошарке; великан цеза; великан српског песничтва; великан светске науке; великан светског фудбала; музички великан; алеја великана; великани наше прошлости; црквени великан.</p> <p>великаш (1.435): турски великаши; великаши у Босни и Србији; великаш на двору цара Душана; угледни великаши; црквени великаши; интереси великаша; кнез и великаши; Вук Бранковић, моћни великаш.</p>
<p>веселник м 1. еуф. јадник, несрећник. 2. весељак.</p> <p>весељак, -ака м онај који је веселе ћуди.</p>	<p>веселник, -ика м еуф. јадник, несрећник.</p> <p>весељак, -ака м 1. онај који је веселе нарави, који воли да се весели и да забавља друге; онај који воли седељке уз весеље и песму. 2. онај који је задужен да</p>	<p>веселник (125): веселник Њоркан; веселници из СНС-а; веселницима се обратио Борис Тадић; онај веселник Александра Карађорђевића; оног веселника Саркозија.</p>

	<i>увесељава, да ствара добро расположење, забављач; спадало, шаљивчина.</i>	весељак (368): млад човек и весељак; весељаци и кафански људи; Ирци и Срби су весељаци; енергичан и велики весељак; хедониста и весељак; дежурни весељак; весељак на свадбама; Караџићеви и Младићеви весељаци из Босанске Србије; весељаци на власти.
вешала с мн. <i>справа на којој се извршује смртна казна вешањем.</i> вешалица ж 1. <i>направа на коју се веша одећа или што слично.</i> 2. <i>обешени комади сува меса; месо исечено као за вешање.</i> 3. а. <i>грозд или више гроздова на откинутој лози.</i> б. <i>презрела смоква која виси.</i> в. <i>по два или по четири повезана клипа кукуруза.</i>	вешала с мн. а. <i>справа, направа на којој се извршује смртна казна вешањем, а састоји се од вертикалног стуба на којем је хоризонтално учвршћена краћа греда с омчом.</i> б. <i>смртна казна вешањем: осудити на вешала.</i> вешалица ж 1. а. <i>направа у виду сталка или даске, летве на зиду с кукама за вешање одеће и сл., чивилук.</i> б. <i>благо савијена летва или четвртasti рам за вешање одела.</i> 2. а. <i>комад меса осушеног у сушари, пушници; комад меса припремљеног за сушење.</i> б. <i>врста јела од комада меса печеног на роштиљу.</i> 3. а. <i>два или четири кукурузна клипа спојена комушама и обешена ради сушења.</i> б. <i>два грозда везана заједно или прут са више гроздова обешених да се суше.</i>	вешала (330): смрт на вешалима; конопац на вешалима; окачен на вешала; погубљен на вешалима; осуђен на вешала. вешалица (335): вешалица за капуте; на рафовима и вешалицама; дрвена вешалица; пластична вешалица; вешалица из мог ормара; окачити на вешалицу и сложити у ормар; вешалице у радњама; покретна вешалица; вешалица за зид; бела вешалица; пуњена вешалица; порција вешалице.
видарица и видарка ж 1. <i>она која вида, лечи ране, ранарица, лекарица.</i> 2. (у атрибутојској служби) <i>лековит.</i>	видарица и видарка ж <i>женска особа видар, исцелитељка.</i>	видарица (51): видари и видарице; бабе видарице; народне видарице; врачаре и видарице; видарице, посвећени извори; лековите видарице. видарка (14): циганска видарка; видарка са мелемима; гатарка видарка.
виленик , -ика м 1. <i>вилењак.</i> 2. <i>мађионичар, чаробњак.</i> вилењак , -ака м а. <i>празн. по народном веровању човек натприродне моћи, иштићеник вила; вештац.</i> б. <i>занесењак, настран човек.</i> в. <i>ветрогоња, ветропир.</i> г. <i>виловит коњ.</i>	виленик , -ика м <i>в. вилењак.</i> вилењак , -ака м 1. <i>празн. по народном веровању човек натприродне моћи обдарен од вила и њихов иштићеник; вештац.</i> 2. а. <i>настран човек, особењак, занесењак, фантаста.</i> б. <i>ветрогоња, ветропир.</i> 3. <i>фиг. онај који је виловит, помаман, бесан (обично коњ или човек).</i>	виленик (6): виленик и вила; виленик је онај човјек којег је устрелила вила. вилењак (1.032): патуљци и вилењаци; краљ вилењака; виле и вилењаци; шумски вилењак; царство вилењака; Деда Мраз и вилењаци.
винар , -ара м <i>трговац вином, човек који продаје вино.</i> винција м <i>онај који воли да пије вино, онај који се разуме у вина.</i>	винар , -ара м а. <i>винарски трговац.</i> б. <i>стручњак за производњу и прераду вина.</i> винција м <i>љубитељ вина; стручњак за вина.</i>	винар (2.454): српски винари; мали винари; локални винари; удружење винара; заштитник винара. винција (0)
винара ж = <i>винарница место где се точи и продаје вино.</i> винарија ж <i>место где се производи и продаје вино на велико.</i> винарница ж = <i>винара.</i>	винара ж 1. <i>просторија за производњу, прераду и смештај вина; вински подрум.</i> 2. <i>продавница вина.</i> винарија ж <i>место где се производи и продаје вино на</i>	винара (2): хладовита винара; градске винаре. винарија (6.357): винарија Ковачевић; винарија Алексић; породична винарија; у склопу винарије на располагању је апартамент; винарија је опремљена

	<i>велико, погон за производњу и чување вина.</i> винарница ж в. винара (2).	најсавременијом опремом; винарија Звонко Богдан; власник винарије. винарница (3): закључа винарницу и запечати је својим печатом; отвори винарницу.
виолинистица и виолинисткиња ж женска особа виолинист(а).	виолинисткиња (виолинистица) ж женска особа виолинист(а).	виолинисткиња (286): млада виолинисткиња; виолинисткиња и концерт мајстор; легендарна виолинисткиња; успешна виолинисткиња. виолинистица (2): данска виолинистица.
владалац , -аоца м = владар онај који влада, управља државом. владар , -ара м = владалац.	владалац , -аоца м в. владар. владар , -ара м врховни поглавар у монархистичком систему владавине; монарх, господар.	владалац (681): владалац српског народа; велики српски владалац Михаило Обреновић; предузимљив и mudar владалац Јован Асен; римски владаоци; бугарски владалац; наши данашњи владаоци; Мирослав Мишковић, владалац из сенке; градски владаоци; владалац репертоара српских позоришта; владалац свог живота; љубав је највећи владалац; владалац хороскопског знака. владар (12.359): српски владари; угарски владари; моћни владар; владар Стефан Немања; последњи владар династије Обреновић: владар Египта; владар Астека; садашњи владари Србије; владар Републике Српске; владар подземног света; владар света; апсолутни владар тржишта; владар живота и смрти; владар знака меркур.
владарица ж владарка. владарка ж женска особа владар.	владарка (владарица) ж женска особа владар.	владарка (354): три владарке из доба Немањића; владарка Србије деспотица Јерина; енглеска владарка Елизабета; владарка Клеопатра; владарка срца; владарка српске народне музике. владарица (32): египатска владарица Клеопатра; владарица империје; владарица лековитих извора; владарица срца; владарица свог живота; владарица Ваге је Венера.
водицац , -иоца м водич (1). водител м онај који води, водицац, водич: ~ турнира, ~ записника, ~ протокола. водич , -ича м 1. а. онај који прати кога да му покаже пут, путовођа; онај који води товарну стоку или друге животиње. б. онај који странцима показује и објашњава знаменитости. 2. онај који је на челу, који предводи. 3. књига која садржава обавести, упуте.	водицац , -иоца м 1. онај који води запрежну, товарну стоку или друге животиње, коњоводац, воловодац и сл. 2. водич, путовођа. 3. онај који руководи, управља, командује, вођа, руководицац. 4. онај који води неку званичну књигу: ~ регистра. водител м 1. онај који води, предводи, који је на челу, вођа, предводник; онај који руководи, управља, руководицац. 2. онај који	водицац (19): водицац уписника; водицац контролника; водицац јавне књиге; водицац предмета је Немања Шаровић; водицац пројектног задатка; водицац радне групе. водител (9.007): водител и уредник; водител емисије; ТВ водител; радио водител; питање водитеља; водител квиза; водител; јутарњег програма; водител + име и презиме; аутор и

<p>податке о чему; књижевно или научно, стручно дело које пружа у својој врсти савете, упуте, поуке. 4. фиг. особина или својство које управља уметником при његову стварању. 5. средство које служи као преносилац струје и топлоте, проводник.</p> <p>вођ м 1. = вођа (1), онај који води, предводник, руководилац; старешина. 2. водич (3): ~ кроз Југославију.</p> <p>вођа м 1. = вођ (1). 2. водич (3): ~ кроз музеј. 3. управитељ, пословођа. 4. ж вођица (1).</p> <p>вожд м рсл. 1. ир. вођ(а) каква покрета. 2. ист. (често с атрибутом »врховни«) титула Карађорђа, вође I српског устанка.</p>	<p>води програм на телевизији, радију или на некој приредби, забави: телевизијски ~. 3. онај који нешто развија, изводи; онај који нешто спроводи, извршава: ~ дијалога, ~ процеса. 4. в. водилац (4): ~ земљишних књига, ~ записника.</p> <p>водич, -ича м 1. а. онај који прати некога показујући му пут; путовођа. б. онај који показује посетиоцима знаменитости неког места, краја: туристички ~. в. онај који води товарну и запрежну стоку и друге животиње. г. књига која садржи обавештења о знаменитостима неког места, краја и којом се службе посетиоци при разгледању тих знаменитости. д. књижевно, научно или стручно дело које пружа савете, упуте, поуке из своје области. 2. а. онај који је на челу, који предводи, вођа, предводник. б. фиг. оно што управља уметником при његовом стварању. 3. средство које служи као преносилац топлоте или струје, проводник: ~ електричне струје, ~ топлоте.</p> <p>вођ м 1. в. вођа (1). 2. в. водич (1а).</p> <p>вођа м 1. онај који води, који је на челу нечега, предводник, руководилац; старешина, поглавар: духовни ~, ~ народног устанка. 2. в. водич (1а, 1б, 1г).</p> <p>вожд м сткњ. а. вођа (неког покрета). б. (обично с атрибутом „врховни“) титула Карађорђа, вође Првог српског устанка.</p>	<p>водителј; водителј случаја; водителј групе; водителј семинара; водителј хора; водителј радионица; водителј активности за младе; водителј обуке; водителј тестирања; водителј програма; водителј разговора.</p> <p>водич (13.007): туристички водич; услуге водича; у пратњи водича; локални водич; водич на путу; водич на екскурзији; водич за добру клиничку праксу; водич кроз Београд; водич за здрав живот; водич за обликовање косе; водич на српском језику; водич за маме и тате; водич за избор занимања; наш водич у идеолошком смислу; водич и путоказ за даља истраживања; водич паса; пас водич.</p> <p>вођ (342): вођ буне; вођ српског устанка; вођ и врховни старешина српског народа Милош; вођ антизавереника; вођ рода људскога; вођ Срба у Аустрији; народни вођ; свевидећи вођ; вођ Ђукановић; вођ опозиционе странке; „велики вођ“.</p> <p>вођа (24.374): политички вођа; верски вођа; вођа екипе; вођа тима; вођа пута; вођа оркестра; синдикални вођа; вођа експедиције; вођа покрета; вођа побуне; вођа странке; вођа мафије; вођа навијача; вођа устанка; вођа акције; вођа студије; идејни вођа; вођа народа.</p> <p>вожд (1.389): вожд Карађорђе; вожд Првог српског устанка; самонаметнути вожд Слободан Милошевић; вожд Трећег српског устанка Дража Михаиловић; први пут је титулу вожда понео Свети Сава; последњи вожд је био Ђорђе Стратимировић.</p>
<p>водилица ж в. водиља.</p> <p>водиља ж а. она која води, предводи; исп. водилица. б. (у атрибутој служби, уз именице: мисао, идеја, звезда) водећа.</p> <p>водителјица ж женска особа водитељ.</p>	<p>водилица ж 1. в. водиља (1а). 2. техн. а. машински елемент који служи као стаза за вођење другог елемента по њој или око ње. б. шипка, лењир дуж кога се нешто помера. 3. спорт. један од каишева са стране скија који служи да се нога притегне уз скије.</p> <p>водиља ж 1. а. она која води некога, жена водич. б. квочка (кокош, патка, гуска и сл.) која води пилиће. 2. фиг. оно што руководи, руководно начело. 3. (у атриб. служби уз им. ж. рода) водећа, која води: мисао ~, идеја ~.</p> <p>4. мат. а. кривуља (кружена линија и сл.) по којој се креће изводница</p>	<p>водилица (81): алуминијумске водилице; окретање водилице и замена ланца; граничник водилице; челичне водилице; паралелне водилице; шине водилице.</p> <p>водиља (1.771): звезда водиља; идеја водиља; линија водиља; парола водиља; тема водиља; рука водиља.</p> <p>водителјица (289): водитељица емисије; нашминкана водитељица; водитељица курса; водитељица маркетинга; водитељица програма; новинарка и водитељица; водитељица радионице.</p>

	<p>омотача ваљка или купе, директриса, равналица. б. права која испуњава услов да је свака тачка неке параболе подједнако удаљена од ње и од параболине жиже.</p> <p>водителница и водителка ж 1. женска особа водитељ: телевизијска ~. 2. водиља (2, 3): идеја ~, мисао ~.</p>	<p>водителка (4.460): водитељка емисије; популарна ТВ водитељка; уредница и водитељка; водитељка временске прогнозе; водитељка ТВ Пинк; водитељка квиза; водитељка дневника; водитељка програма; водитељка курса; водитељка семинара; водитељка обуке.</p>
<p>возар, -ара м 1. онај који се стара о возу, који управља њим или га покреће. а. онај који ради с теретним колима, кочијаш. б. веслач на чамцу или на скели. в. војн. војник који се стара о топовској или коморској запрези. 2. возач (1). 3. фиг. вођа, предводник.</p> <p>возац, -сца м <i>возар</i> (1а и б).</p> <p>возач, -ача м 1. онај који вози, који управља моторним или сличним возилом (шофер, стројовођа, машиновођа и др.). 2. возар (1а и б).</p> <p>возилац, -иоца м <i>возар</i> (1а и б).</p>	<p>возар, -ара м 1. а. онај који управља запрежним колима, кочијаш. б. онај који управља чамцем или скелом, веслач на чамцу или на скели. в. вој. војник који се стара о топовској или коморској запрези, коморџија. 2. в. возач (1).</p> <p>возац, восца м в. <i>возар</i> (1а и б).</p> <p>возач, -ача м 1. онај који управља моторним и сл. возилом (шофер, машиновођа, моторциклиста, бициклиста и др.). 2. в. возар (1а и б). 3. онај који служи за вучу, који добро вози, вуче (о коњу или волу).</p> <p>возилац, -иоца <i>возар</i> (1а и б).</p>	<p>возар (133): транспортне компаније – возари; доставља возар (превозник робе); прималац робе и возар; одговорност возара; возар је лице које је закључило уговор и издало теретницу или ваздухопловни теретни лист за превоз робе; превозник (возар) је лице које обавља транспортну услугу као своју делатност; возар или шпедитер; возар и оба коња; коњушари, возари, шинтери; возари су шибали своје коње; возар је кочијаш; лађари, возари и скелеције; псовке возара и подофицира; возар из грче митологије који је превозио преминуле до врата Хада.</p> <p>возац (0)</p> <p>возач (41.085): возач аутобуса; професионални возач; возач аутомобила; возачи моторних возила; возач Формуле 1; обука возача.</p> <p>возилац (0)</p>
<p>возарица ж 1. женска особа <i>возар</i>. 2. (у атрибутој служби) лађа која превози преко реке: лађа ~.</p> <p>возарка ж <i>возарица</i> (1); <i>возарева</i> жена.</p> <p>возачица ж женска особа <i>возач</i>.</p>	<p>возарица ж 1. женска особа <i>возар</i>. 2. (у атриб. служби, уз реч „лађа”) која се покреће веслима.</p> <p>возарка ж 1. в. <i>возарица</i> (1). 2. <i>возарева</i> жена.</p> <p>возачица ж женска особа <i>возач</i> (1 и 2).</p>	<p>возарица (0)</p> <p>возарка (0)</p> <p>возачица (67): професионална возачица; возачица Цитроена; тест возачица Формуле 1; возачица таксија; возачица аутобуса.</p>
<p>воскара и воскарница ж радионица за прераду воска и израду свећа.</p>	<p>воскара и воскарница ж радионица за прераду воска и израду свећа и других производа од воска; продавница воска и воштаних производа.</p>	<p>воскара (1): три кафића, воскара и музеј сенфа.</p> <p>воскарница (1): воскарница и одељење израде керамичких калупа.</p>
<p>воћар, -ара м 1. = воћњак место (обично ограђено), засађено воћкама. 2. онај који гаји, узгаја воћке. 3. продавац воћа и поврћа. 4. онај који радо једе воће.</p> <p>воћњак м = воћар (1).</p>	<p>воћар, -ара м 1. узгајивач воћа. 2. продавац воћа, воћарски трговац. 3. в. воћњак.</p> <p>воћњак м засад воћака; земљиште на коме расту воћке.</p>	<p>воћар (1.639): стручњаци и воћари; воћари из Куршумлије; воћари, повртари и цвећари; воћари и виноградари; воћари из овог краја; проблеми воћара; удружење воћара; заштитник воћара; друштво воћара; планови воћара; многи воћари.</p> <p>воћњак (3.630): виногради и воћњаци; мреже за воћњаке; мали воћњак; 3,2 ха воћњака; баште и воћњаци; власник воћњака.</p>
<p>вратиша м човек који уредно враћа дуг, зајам; исп. враћалац.</p>	<p>вратиша м онај који уредно враћа дуг, зајам: добар ~.</p>	<p>вратиша (0)</p> <p>враћалац (1): враћалац мандата.</p>

враћалац , -аоца м а. онај који враћа. б. онај који се враћа.	враћалац , -аоца м а. онај који враћа дуг; вратиша. б. онај који се враћа однекуд.	
врачара ж = врачарица она која врача; исп. гатара. врачарка ж в. врачара. врачарица ж = врачара.	врачара ж она која врача, која се бави врачањем, гатара. врачарица и врачарка ж в. врачара.	врачара (465): сеоске врачаре; баба врачара; гатара и врачара; одлазак врачарама; видовњаци и врачаре; вештице и врачаре. врачарица (21): вештицама и врачарицама; баба врачарица; циганке врачарице; видарице и врачарице. врачарка (1): врачарка ме, изгледа, бјеше зачарала.
врбак , -ака м = врбик грм или грмље врбе; место обрасло врбом. врбик , -ика м = врбак.	врбак , -ака м шумица, честар врба; земљиште обрасло врбама. врбик , -ика м в. врбак.	врбак (110): млади врбази; дрински врбази; ову реку и њене врбаке; врбази Тисе; врбази и шумарци; кроз врбаке и воћњаке. врбик (8): мирис врбика; из сенке врбика; недалеко од мојега врбика.
вребалац , -аоца м вребач. вребач , -ача м а. онај који вребач, онај који чека у заседи. б. онај који уходи, ухода, шпијун.	вребалац , -аоца м в. вребач. вребач , -ача м а. онај који вребач, који чека у заседи да некога нападне. б. онај који уходи некога, ухода, шпијун, доушник.	вребалац (0) вребач (7): неуморни вребачи знакова; најопаснији вребачи и шпијуни; вребачи из клозета; вребачи олимпијског ранга.
вртлар , -ара м = вртлар онај који обрађује врт, који се бави вртларством, вртларством. вртлар , -ара м = вртлар.	вртлар , -ара м в. вртлар. вртлар , -ара м онај који обрађује врт, који се бави вртларством; уп. вртлар.	вртлар (9): као што вртлар све време мисли о цвету руже; као вртлар над усевом својим. вртлар (158): цвећар вртлар; јапански вртлари; дворски вртлари; органски вртлари.
вртарица ж = вртарка а. она која се бави вртларством. б. жена вртарева. вртарка ж = вртарица. вртларица ж = вртларка (1) а. она која се бави вртларством. б. вртларева жена. вртларка ж 1. = вртларица. 2. зоол. врста птице.	вртарка (вртарица) ж а. женска особа вртлар. б. вртарева жена. вртларка (вртларица) ж 1. женска особа вртлар. 2. вртларева жена; уп. вртарка.	вртарка (0) вртарица (1): Лепа вртарица (назив дела). вртларка (0) вртларица (2): птица вртларица, Лепа вртларица.
гајилац , -иоца м = гајитељ онај који нешто гаји. гајитељ м = гајилац.	гајилац , -иоца м онај који нешто гаји, узгаја, одгајивач, узгајивач; фиг. онај који нешто негује: ~ коња. гајитељ м в. гајилац.	гајилац (0) гајитељ (2): гајитељи који су производили дуван; најстрожији гајитељ старог века.
галантар , -ара и галантер, -ера м покр. онај који израђује или продаје галантерију (2), торбар. галантерист(а) м трговац галантеријском робом.	галантер , -ера м в. галантерист(а). галантерист(а) , -е м продавац галантеријске робе, трговац галантеријском робом.	галантер (0) галантерист(а) (2): песник и галантериста; обућари и кожни галантеристи.
гаравац , -авца м 1. а. онај који је црн или поцрнео. б. фиг. железничар, лојач, машиновођа, стројовођа. 2. Циганин. гаравко м гарав мушкарац.	гаравац , -авца м а. црномањаст мушкарац. б. онај који је гарав, црн, прљав; фиг. одрпанац, бедник. гаравко м в. гаравац.	гаравац (2): ови наши гаравци; моји гаравци (деца). гаравко (1): ружни гаравко (воз Ћира).
гаравица и гаравка ж в. гаравуша. гаравуша ж црномањаста женска особа, црнка.	гаравица (гаравка) ж в. гаравуша. гаравуша ж разг. црномањаста женска особа, црнка.	гаравица (0) гаравка (0) гаравуша (2): плавокоса гаравуша; једна цура мала, гаравуша из Новог Сада.

<p>гардеробар, -ара м = гардеробер чувар и руковалац ствари у гардероби. гардеробер, -ера м = гардеробар.</p>	<p>гардеробер, -ера (гардеробар, -ара) м онај који прима и издаје ствари у гардероби, чувар гардеробе; онај који помаже при пресвлачењу и опремању глумаца у позоришној гардероби.</p>	<p>гардеробер (485): женски гардеробер; у унутрашњости гардеробера; пространи гардеробер; гардеробери по мери; направите места у гардероберу; бакин гардеробер; реквизитери и гардеробери; верни гардеробер. гардеробар (0)</p>
<p>гардеробарка ж = гардероберка женска особа гардеробар. гардероберка ж = гардеробарка.</p>	<p>гардероберка (гардеробарка) ж женска особа гардеробер.</p>	<p>гардероберка (12): одана гардероберка; царска гардероберка; велики број гардероберки; симпатична гардероберка. гардеробарка (0)</p>
<p>гарибалдијевац, -евца м в. гарибалдинац. гарибалдинац, -нца м присталица талијанског револуционара Гарибалдија; војник Гарибалдијеве војске.</p>	<p>гарибалдијевац, -евца и гарибалдинац, -нца м ист. присталица идеја револуционарног покрета италијанског револуционара Гарибалдија; војник Гарибалдијеве војске.</p>	<p>гарибалдијевац (2): симпатични гарибалдијевац Делабона; заостали добровољац гарибалдијевац. гарибалдинац (18): комуниста гарибалдинац; партизане гарибалдинце; италијански гарибалдинци; борац гарибалдинац.</p>
<p>гасилица ж а. направа на дугој мотки за гашење свећа у цркви. б. апарат за гашење пожара. гасило с а. средство за гашење (ватре). б. гасилица (а). гасиљка ж а. гасило (а). б. гасилица.</p>	<p>гасилица ж направа на подужој мотки за гашење свећа у цркви. гасило с а. оруђе или средство за гашење ватре. б. в. гасилица (а). (*гасилица има само 1 значење) гасиљка ж в. гасилица (а).</p>	<p>гасилица (0) гасило (0) гасиљка (0)</p>
<p>гаталац, -оца м = гатар. гатар, -ара м онај који гата, врач, врачар, пророк, погађач.</p>	<p>гаталац, -аоца м в. гатар. гатар, -ара м онај који гата, врачар.</p>	<p>гаталац (2): врач, гаталац, пророк. гатар (32): врачари и гатари; гатари и пророци; астролози и гатари; гатарима верују.</p>
<p>гаталица ж 1. = гатара она која гата, врачара, бајалица. 2. заст. а. лажна, причања без значаја. б. забавна књига (за разлику од поучне). гатара ж = гаталица (1). гатарица ж в. гатара.</p>	<p>гаталица ж 1. в. гатара. 2. речи и покрети који прате врачање, бајање, врачарска формула, враџбина, басма; празноверица. гатара ж она која гата, врачара, бајалица. гатарица и гатарка ж в. гатара.</p>	<p>гаталица (16): у кућу гаталице; на месту које су на пепелу гаталице обележиле; влашка гаталица; румунска гаталица; није била гаталица ни вештица; гаталице истраживачи јавног мњења; загонетке, пословице, гаталице, бајке; враџбине, гаталице и бајалице. гатара (298): бабе гатаре; врачаре и гатаре; сеоске гатаре; циганка гатара; разни пророци и гатаре; вештице и гатаре. гатарица (0) гатарка (1): уместо гатарки, које су вазда долазиле у ово доба године.</p>
<p>гвожђара ж в. гвожђарница. гвожђарница ж продавница гвоздене, железне робе.</p>	<p>гвожђара ж продавница гвоздене и друге металне робе. гвожђарница ж в. гвожђара.</p>	<p>гвожђара (81): у гвожђарама и продавницама ситне металне робе; 4 специјализоване продавнице гвожђаре; има у свакој гвожђари; Руси неће гвожђару; једна гвожђара, или железара производи на стотине различитих производа; зашто држава нема своју гвожђару у Смедереву.</p>

		гвожђарница (0)
генералица ж <i>генералова жена.</i> генералка ж <i>в. генерална карта, уз генерални (изр.).</i>	генералица ж <i>генералова жена.</i> генералка ж 1. разг. <i>генерална, потпуна поправка (обично аутомобила, одн. аутомобилског мотора).</i> 2. <i>в. генерална карта (под генералан).</i>	генералица (33): стара генералица; генералица Милица Вељковић; неуротична генералица. генералка (208): генералка аутомобила; генералка куће; генералка са Партизаном (пријатељска утакмица).
германистица ж = германисткиња <i>она која се бави германистиком.</i> германисткиња ж = германистица.	германисткиња (германистица) ж <i>жена германист(а).</i>	германисткиња (0) германистица (1): као германистица и доктор филолошких наука.
гимназијалац, -лица м = гимназист(а) <i>ученик гимназије.</i> гимназист(а) м = гимназијалац.	гимназијалац, -лица м <i>ученик гимназије.</i> гимназист(а), -е м <i>в.</i> <i>гимназијалац.</i>	гимназијалац (1.838): будући гимназијалци; дипломски радови гимназијалаца; београдски гимназијалци; свршени гимназијалац. гимназист(а) (0)
гимназијалка ж = гимназисткиња <i>ученица гимназије.</i> гимназисткиња ж = гимназијалка.	гимназијалка ж <i>ученица гимназије.</i> гимназисткиња ж <i>в.</i> <i>гимназијалка.</i>	гимназијалка (216): свршена гимназијалка; гимназијалке из Ниша; лепа гимназијалка. гимназисткиња (2): свршена гимназисткиња.
гласач, -ача м <i>онај који гласа, бирач; присталица.</i> гласило с 1. <i>новине, лист као орган неке политичке странке и сл.</i> 2. (само у мн.) <i>гласнице, гласне жице.</i> 3. <i>цев, труба кроз коју се говори да се глас боље чује.</i> гласник, -ика м 1. а. <i>онај који носи гласове, весник.</i> б. <i>покр. службеник који обавештава о чему, разноси позиве, решења и сл., позивар, разносач.</i> 2. <i>представник.</i> 3. <i>нар. песн. (у атрибутској служби) којим се нешто објављује.</i> 4. а. <i>лист, новине, часопис.</i> б. <i>назив неких листова и часописа.</i> 5. (гласник) <i>грам. в. сонант.</i>	гласач, -ача м <i>онај који гласа, који има право гласа; бирач.</i> гласило с 1. <i>лист, новине (дневне или повремене) као орган неке политичке странке, организације, установе: владино ~, страначко ~. (*нема 2)</i> гласник, -ика м 1. <i>онај који носи гласове, који саопштава вести, весник.</i> 2. <i>онај који наговештава нешто; представник, тумач, носилац (неких идеја, покрета и сл.): ~ просвете, ~ хришћанске мисли.</i> б. <i>фиг. наговештај, знак; уп. весник (16): гласници дана, ~ пролећа.</i> 3. <i>назив или део назива повремених публикација; гласило, новине: књижевни ~.</i>	гласач (7.557): проценат гласача; излазност гласача; избор гласача; гласачи ЛДП-а; воља гласача; подршка гласача; неодлучни гласачи; посетиоци сајта и гласачи; освојио срца гласача и жирија. гласило (5.307): јавна гласила; службена гласила; стручна гласила; број гласила; информативно гласило; званично гласило. гласник (9.348): Службени гласник; Српски књижевни гласник; уредник Гласника; гласници Запада; извидници и гласници; вести које су њихови гласници доносили; гласници су дошли и рекли; гласници су јављали вести; царски гласници; Божји гласници; гласник мира; гласници нове етапе човечанства.
гласачица ж <i>женска особа гласач.</i> гласница ж <i>жена гласник, весница.</i>	гласачица ж <i>женска особа гласач.</i> гласница ж <i>жена гласник, весница.</i>	гласачица (4): патриотска гласачица; будуће гласачице. гласница (14): зевсова гласница; гласница богова; храбра гласница; гласница смрти.
глачалица ж и глачало с <i>направа за глачање, пегла.</i> глачарица ж <i>она која се бави глачањем.</i>	глачалица ж и глачало с 1. <i>направа за глачање рубља, пегла.</i> 2. <i>машина или алатка којом се нешто глача.</i> глачарица ж <i>она која се бави глачањем, пегларка.</i>	глачалица (14): алуминијумска глачалица; пластична глачалица; челична глачалица; глачалицом обрадити зид; глачалицу држати укосе; гипс се наноси глачалицом. глачало (25): електрично глачало; глачало за рубље; глачало на пару; вруће глачало.

		гларарица (1): пластична гларарица.
гледалац , -аоца м а. онај који гледа, посматра неку приредбу или било шта. б. посматрач. гледатељ м гледалац.	гледалац , -аоца м а. онај који гледа, посматра неку приредбу, представу, посетилац неке приредбе, <i>представе:</i> телевизијски ~, биоскопски ~. б. уопште онај који гледа, посматра нешто посматрач. гледатељ м в. гледалац.	гледалац (10.480): гледалац из публице; 1.000 гледалаца; пажња гледалаца; велики број гледалаца; позоришни гледаоци; присутни гледаоци; реакције гледалаца. гледатељ (251): бројни гледатељи; 300 гледатеља; радознали гледатељи; гледатељи Европског првенства; учесници и гледатељи.
гледалиште с 1. место, простор за гледаоце. 2. гледаоци. гедиште с тачка са које се нешто гледа, посматра, становиште, стајалиште, став, мишљење.	гледалиште с а. место, простор за гледаоце (у позоришту, на стадиону и сл.); уопште место, положај са кога се нешто посматра: ~ у позоришту, публика у гледалишту. б. публика која гледа неку представу, гледаоци. гедиште с тачка са које се нешто просуђује, становиште; схватање, мишљење, став: расуђивати о нечему са филозофског гледишта, имати своје ~.	гледалиште (1.336): капацитет гледалишта је 2.000 места; импровизовано гледалиште; између сцене и гледалишта; капије гледалишта; ВИП гледалиште; препуно гледалиште; укусо гледалишта; одушевљено гледалиште; реакције гледалишта. гедиште (7.171): филозофско гледиште; лингвистичко гледиште; с моје тачке гледишта; различита гледишта; с психолошког гледишта; супротстављена гледишта; различита гледишта.
глодалица ж мех. машина, строј који израђује мање предмете (завртње, осовинице и сл.) у дрвету и металу, струг. глодач , -ача м мех. глодалица.	глодалица ж мех. алатна машина за обраду равних површина и израду жлебова, прореза, зупчаника, навојних вретена и др.: ~ за метал, ~ за дрво. глодало с мех. 1. а. ротирајући резни део глодалице с оштрим зупцима или утиснутим ножевима, фреза. б. в. глодалица. 2. алатка која служи за дељање и дубљење. глодач , -ача м 1. радник који ради на глодалици, фрезер. 2. в. глодар (1). 3. мех. в. глодалица.	глодалица (256): глодалице за бебе; глодалице и цуцле; глодалице су веома добре за дечје зубе; хигијена глодалица; бушилица и глодалица; стругови и глодалице; глодалица за дрво; глодалица асфалта. глодало (23): чеоно глодало; ротационо глодало; тестерасто глодало. глодач (35): обука за глодача; бравари, глодачи, стругари; монтер, варилац, глодач; глодачи малих пречника; глодач пречника 76мм; ровокопач са глодачем; зуби глодачи; глодач темеља наше демократије.
глунавко м глуп човек. глупак , -ака м = глупан глуп човек. глупан м = глупак.	глунавко м глуп човек, глупак (обично у ублаженом значењу). глупак , -ака м глуп, ограничен човек, будала. глупан (експр. жарг. глупандер) м в. глупак.	глунавко (0) глупак (407): простаци и глупаци; најобичнији глупаци; будале и глупаци. глупан (342): највећи глупан; политички глупани; прави глупан; будала и глупан. глупандер (22): прави глупандер; море глупандера; корумпирани глупандер.
глупакиња ж в. глупача. глупача ж глупа жена.	глупакиња ж в. глупача. глупача ж глупа, ограничена женска особа.	глупакиња (0) глупача (373): права глупача; глупачо једна; силиконирана глупача; досадна глупача.
гљиварица ж 1. жена гљивар. 2. зоол. врста вуге (птице). 3. врста мушице.	гљиварица и гљиварка ж женска особа гљивар.	гљиварица (0) гљиварка (2): тетка Гоца је позната гљиварка.

гљиварка ж 1. в. гљиварица (1). 2. зоол. в. гљиварица (3).		
гностик м грч. = гностичар присталица гностицизма. гностичар м = гностик.	гностик м в. гностичар. гностичар м присталица гностицизма; теоретичар. гностички	гностик (90): родоначелник гностика; борба са гностицима; православни гностик; хришћански гностик; учење гностика. гностичар (12): учење гностичара; модерни гностичар; утицај гностичара.
гњечилица ж 1. она која (нешто) гњечи. 2. направа за гњечење. гњечило с 1. муљача. 2. место где се гњечи (о грозђу, маслинама).	гњечилица ж 1. она која нешто гњечи, муља. 2. машина, уређај за прераду нечега гњечењем, преса, муљача. гњечило с в. гњечилица (2).	гњечилица (5): гњечилица за пире кромпир; варјачом или гњечилицом; гњечилица зрна. гњечило (0)
говедарица ж 1. женска особа која чува говеда. 2. зоол. пастирица (врста птице). говедарка ж 1. а. в. говедарица (1). б. дивљакуша, простакуша. 2. зоол. пастирица (врста птице).	говедарица ж 1. женска особа која чува говеда. 2. говедарева жена. говедарка ж а. в. говедарица. б. фиг. проста, неуглађена жена.	говедарица (0) говедарка (0)
говорљивац , -ивца м говорљив, речит човек. говорник , -ика м 1. онај који држи говор, беседу, беседник. 2. онај који добро говори. говорница м говорљивац; говорник (2).	говорљивац , -ивца м говорљив, причљив човек; речит човек. говорник м 1. а. онај који држи говор, беседу, беседник. б. онај који има беседнички дар, добар беседник. 2. онај који говори, који има реч. 3. онај који говори неки језик: изворни ~. говорница м 1. в. говорник. 2. в. говорљивац.	говорљивац (1): човек говорљивац. говорник (5.708): почасни говорник; листа говорника; говорници на округлом столу; последњи говорник; мотивациони говорник; одлични говорници; велики говорник; оштар говорник; изворни говорник; матерњи говорник; просечни говорник неког језика. говорница (1): младожења заједно са говорницама.
говорљивица ж говорљива женска особа. говорница ж 1. а. место с којега се држе говори; трибина; предикаоница, проповедаоница. б. мала затворена просторија (кабина) за телефонске разговоре. 2. заст. покр. женска особа говорник.	говорљивица ж говорљива, причљива женска особа; речита женска особа. говорница ж а. место, обично уздигнуто, са којег се држе говори, трибина; предикаоница, проповедаоница. б. мала затворена просторија, кабина за телефонске разговоре; спикерска кабина: телефонска ~, јавна ~.	говорљивица (0) говорница (5.301): скупштинска говорница; изаћи за говорницу; импровизирана говорница; телефонска говорница; јавна говорница; улична говорница; прва говорница је била Драгана Соћанин.
голишавац , -авца м = голишан онај који је огољен, неодевен; голо дете. голишан , -ана м = голишавац.	голишавац , -авца м 1. онај који је голишав, недовољно одевен (обично о детету). 2. фиг. гоља, голаћ, пуки сиромаш. 3. голуждраво птиче, голуждравац. голишавко м в. голишавац (1). голишан , -а м в. голишавац.	голишавац (2): голишавци који скакућу и уздишу по кревету; пливало је 413 голишаваца. голишавко (0) голишан (0)
голубарник м = голубињак 1. кућица за домаће голубове. 2. фиг. а. мали стан, обично на најгорњем спрату, кату или на мансарди. б. кућа са много малих соба. голубињак , -ака м, голубњара и голубњача ж јама, пећина у којој се голубови легу.	голубарник м а. нарочито саграђена кућица за голубове. б. фиг. мали, неугледан стан, обично у поткровљу, на мансарди. голубињак м а. в. голубарник. б. в. голубњача (а). голубњача ж а. шупља стена, јама у којој се легу дивљи голубови. б. дубока јама у крашком пределу.	голубарник (143): голубарник од дасака; тесни, високи голубарник; голубарник од цигала; капацитет голубарника; делукс голубарник; кирија за стан голубарник, гарсоњера голубарник. голубињак (7): скочи у голубињак; развали голубињак; с прозорчићем као у голубињаку. голубњача (1): крашка јама голубњача.

<p>гонилац, -иоца м 1. онај који гони некога с циљем да га ухвати. 2. онај који тера коња, стоку уопште; гонич. 3. онај који некога прогони, злоставља, тиранин, погромаш. 4. противник, борац против нечег.</p> <p>гонитељ м гонилац.</p> <p>гонич, -ича м 1. онај који гони, који тера стоку; исп. гончин. 2. гонилац. 3. хајкач; ловачки пас.</p> <p>гоњач, -ача м а. гонилац, гонич. б. врста ловачког пса.</p> <p>гоњеник, -ика м онај кога прогоне.</p>	<p>гонилац, -иоца м 1. а. онај који гони, тера (некога, нешто), гонич (стоке, робова и др.). б. онај који гони неког с циљем да га ухвати. 2. онај који прогони (некога, нешто), прогонитељ.</p> <p>гонитељ м в. гонилац.</p> <p>гонич, -ича м 1. онај који гони, који тера стоку. 2. онај који гони дивљач према ловцима, хајкач; ловачки пас који гони дивљач по трагу. 3. онај који некога гони, присиљава на кретање или на рад: ~ робова.</p> <p>гоњеник, -ика м онај кога гоне, прогоне.</p>	<p>гонилац (37): гонилац хришћана; гонилац верника; безбожни гонилац; да побегне од својих гонилаца; полудели гонилац; бегунци и гониоци; гонилац Црвене звезде.</p> <p>гонитељ (272): гонитељ Цркве; гонитељ Исуса; гонитељ верника; гонитељи хришћана.</p> <p>гонич (417): гонич робова; гоничи животиња; гонич стоке; гоничи стада; гоничи стоке; гонич Срба; пас гонич; професионални гоничи олуја.</p> <p>гоњеник (1): усамљеном гониоцу и гоњенику.</p>
<p>гонитељица и гонитељка ж она која гони некога.</p> <p>гоњеница ж она коју прогоне; сиротица.</p>	<p>гонитељица и гонитељка ж женска особа гонилац.</p> <p>гоњеница ж она коју (про)гоне.</p>	<p>гонитељица (7): гонитељица Вучо; госпођа гонитељица Бисерко; ове наше гонитељице.</p> <p>гонитељка (3): гонитељка Св. Јована Златоустог.</p> <p>гоњеница (0)</p>
<p>господар, -ара м 1. онај који заповеда, влада, управља; владар (цар, краљ, кнез и сл.). 2. а. старешина куће, домаћин. заст. муж (у односу према жени). 3. онај који влада ситуацијом, победник. 4. сопственик, власник; газда, послодавац. 5. економист.</p> <p>господин м 1. а. човек из грађанске класе (најчешће као титула у ословљавању, из почасти). б. чиновник; онај који не ради физичке послове. 2. онај који пази на своју спољашност, вањштину и на понашање; отмен човек, џентлмен. 3. школ. учитељ, наставник. 4. цркв. бог. 5. подр. (с показном заменицом) врста људи, такви људи.</p>	<p>господар, -ара м 1. онај који влада, управља, заповеда, онај који има власт, моћ над неким или нечим; владар: врховни ~, неограничени ~, ~ (од) града, ~ Црне Горе, ~ Босне. б. фиг. онај који преовлађује бројем, који доминира: рибе господари мора; лишћари господари шуме. 2. а. старешина куће, породице, домаћин: ~ у кући. б. газда имања, послодавац (у односу на раднике, најамнике). 3. онај коме нешто припада и чиме управља по својој вољи, власник, сопственик (нечега); власник имања, земљопоседник: животиње без господара, ~ очевог имања, ~ земље.</p> <p>господин м 1. човек који пази на своју спољашњост, на одевање и понашање, човек лепа владања и отмених, финих манира, отмен, углађен човек, џентлмен: прави ~, велики ~. 2. а. човек из грађанског друштва (обично као титула, у ословљавању, из учтивости или поштовања): ~ Марко, ~ попа. б. ђач. учитељ, наставник. 3. онај који не ради физичке послове, припадник грађанске класе, чиновник, службеник, интелектуалац. 4. (обично зб.) племић, властелин.</p>	<p>господар (14.086): господар Србије; господар целе Русије; господар света; господар живота и смрти; господар таме; господар свог живота; господар игре; господар домаћинства; куће остају без господара; апсолутни господар, домаћин; муж је господар, жена је слуга; господари медија; господар наших судбина; господари земље.</p> <p>господин (102.791): господин + (име) и презиме; господин председник; господин министар; господин човек; прави господин; Господин је Бог наш; Господин удељује Духа свог; да им се Господин смиљује и уведе у Царство Божије.</p>
<p>госпођа ж 1. а. (самостално или уз имена и титулу) удата жена из грађанске класе. б. супруга, жена. 2. нар. песн. титула жене и кћери средњовековних владара и племића. 3. в. господарца.</p>	<p>госпођа ж 1. а. (самостално или уз име или титулу, обично у ословљавању из поштовања) удата жена из грађанске класе: ~ Мара, ~ Петровић, ~ професорка. б. отмена, дотерана жена, жена</p>	<p>госпођа (27.314) госпођа + (име) и презиме; госпођа министарка; госпођа председавајућа; госпођа градоначелница; стара београдска госпођа; времешна госпођа; уважена госпођа; жена, госпођа,</p>

<p>госпођица ж 1. (самостално или као саставни део уз име и уз другу титулу) <i>неудата женска особа из грађанске класе</i>. 2. нар. песн. (због стиха уместо »госпођа») <i>удата жена</i>.</p>	<p><i>отмених, финих манира, дама: фина ~, права ~.</i> 2. <i>жена, супруга: његова ~.</i> 3. нар. песн. <i>титула жена или кћери средњовековних владара и племића: ~ царица, ~ кнегиња.</i> 4. (Госпођа) нар. в. <i>Богородица.</i></p> <p>госпођица ж (самостално или уз име или титулу, обично у ословљавању из поштовања) <i>неудата особа из грађанске класе: ~ Јелена, ~ Марковић, ~ учитељица.</i></p>	<p>дама; поштоваше као слуга госпођу своју; госп. Бригадир са својом госпођом; моја госпођа.</p> <p>госпођица (2.978): <i>госпођица + (име) и презиме; млада госпођица; лепа госпођица; госпођа или госпођица.</i></p>
<p>грабилац, -иоца м <i>грабљивац.</i> грабљивац, -ивца м 1. <i>грабљив човек.</i> 2. в. <i>грабљивица (2).</i></p>	<p>грабилац, -иоца м в. <i>грабљивац.</i> грабљивац, -ивца м 1. <i>грабљив човек, отимач, пљачкаш.</i> 2. <i>грабљива животиња, грабљивица: орао ~.</i></p>	<p>грабилац (0) грабљивац (329): отимач и грабљивац; предузетници су грабљивци; светски грабљивци неће успети да угуше раднике; тврдица и грабљивац; политички грабљивци; интернетски грабљивци; чопор грабљиваца; четвороножни грабљивци; плен грабљиваца; водени грабљивци; вуци грабљивци.</p>
<p>грабилица ж 1. <i>грабљивица.</i> 2. <i>нога птице грабљивице прилагођена за хватање и држање плена.</i> 3. техн. оно чиме се граби (<i>кашика, жлица, лопата, машина за грабљење</i>).</p> <p>грабљивица ж 1. <i>грабљива женска особа.</i> 2. <i>животиња (обично птица) која се храни другим животињама; исп. грабежљивица, грабилица.</i></p>	<p>грабилица ж 1. в. <i>грабљивица.</i> 2. <i>алатка или део уређаја, машине којом се нешто граби, захвата (кутлача, лопата, хватаљка на крану и сл.): дизалица с грабилицом.</i></p> <p>грабљивица ж 1. <i>грабљива женска особа, пљачкашица.</i> 2. а. зоол. (обично с им. птице) у мн.: <i>ред птица Raptores, кукастог кљуна, снажних крила и оштрих канџи којима хватају плен (ситније сисаре, птице) (у јд.: таква птица).</i> б. <i>грабљива животиња уопште, животиња која се храни другим животињама (нпр. риба).</i></p>	<p>грабилица (19): утоваривачи са грабилицом; хидрауличне грабилице; косилице и грабилице; грабилице за утовар отпада; птица грабилица.</p> <p>грабљивица (1.128): птица грабљивица; риба грабљивица; пернате грабљивице; сове или ноћне грабљивице; лов на грабљивице; мачка је грабљивица; лешинари и грабљивице; спонзорше и грабљивице; регионалне и глобалне грабљивице (државе).</p>
<p>грабљар м <i>онај који прави грабље.</i> грабљач, -ача м <i>онај који грабља.</i></p>	<p>грабљар м <i>онај који прави грабље.</i> грабљач, -ача м <i>онај који грабља, грабуља.</i></p>	<p>грабљар (0) грабљач (0)</p>
<p>градилац, -иоца м <i>градитељ.</i> градитељ м 1. а. <i>онај који нешто гради.</i> б. <i>стваралац.</i> 2. <i>архитект.</i></p>	<p>градилац, -иоца м в. <i>градитељ.</i> градитељ м 1. а. <i>онај који нешто гради, прави, израђује: ~ кућа, ~ пута, ~ мостова, ~ бродова.</i> б. <i>онај који израђује уметничка грађевинска дела, архитекта, немар; грађевинар.</i> в. <i>онај који нешто ствара, стваралац, творца; прегалац: ~ новог правца.</i> 2. <i>занатлија који израђује сложене предмете, мајстор: ~ виолина.</i></p>	<p>градилац (5): градилац мостова; градиоци коридора; градилац цркава; рушилац и градилац; савестан градилац.</p> <p>градитељ (3.635): градитељ мостова; нелегални градитељи; градитељи палате; градитељ цркава и манастира; уметници и градитељи да стварају ремек-дела; градитељ споменика; градитељи новог светског поретка; градитељ мира; градитељ инструмената; градитељ телескопа; градитељ мотоцикала.</p>
<p>градитељица и градитељка ж <i>женска особа градитељ.</i></p>	<p>градитељка (градитељица) ж <i>женска особа градитељ.</i></p>	<p>градитељка (11): градитељка већине утврђених градова; градитељка мостова пријатељства; градитељка ткива.</p>

		градитељица (10): градитељица градова; владарке и градитељице; виле заводнице и градитељице.
грађевинар , -ара м 1. човек који се бави подизањем грађевина, градитељ; грађевински инжењер. 2. в. грађевинац (2). грађевинац , -вца м 1. а. грађевинар (1). 2. студент грађевинске технике.	грађевинар , -ара м а. радник који се бави подизањем грађевина, градитељ. б. стручњак за грађевинарство или архитектуру, грађевински инжењер или техничар. грађевинац , -нца м 1. в. грађевинар. 2. студент грађевинског факултета.	грађевинар (2.170): наши грађевинари су увек радили напољу; причале су са нашим радницима – грађевинарима који су на плус 40 вредно радили; без посла остаје 40.000 грађевинара; ангажовање домаћих грађевинара у иностранству; стручност пројектаната и грађевинара; уз помоћ српских архитеката и грађевинара; стручни семинар за грађевинаре; највећи домаћи грађевинар Енергопројект. грађевинац (849): архитекте и грађевинци; по струци грађевинац, тј. магистар грађевине; инвеститори и грађевинци; инжењери грађевинци; стручни грађевинци; у Немачкој ради око 2.500 наших грађевинаца; смрт четворице грађевинаца на градилишту; запослити 150.000 грађевинаца и градити ову уништену државу; кинески грађевинци.
грбавац , -авца м = грбоња <i>грбав</i> човек. грбавко м <i>грбавац</i> . грбоња м = грбавац.	грбавац , -авца м <i>грбав</i> човек. грбавко м в. <i>грбавац</i> . грбоња м в. <i>грбавац</i> .	грбавац (99): лик грбавца; грбавац из Нотердама; стојиш као грбавац; прича о грбавцу. грбавко (11): мали грбавко; један грбавко; некакав грбавко. грбоња (12): витез Грбоња; грбоња блену.
грбача ж пеј. <i>леђа</i> . грбина ж 1. <i>грбача</i> . 2. а. <i>избочина</i> . б. <i>фиг. недостатак у моралном смислу</i> .	грбача ж експр. <i>леђа (обично кад је реч о ношењу терета или другом тешком послу):</i> носити на грбачи. грбина ж 1. в. <i>грбача</i> . 2. а. <i>избочина, неравнина:</i> нос с грбином. б. <i>фиг. недостатак, мана у духовном, моралном смислу:</i> грбине у дечјем одгоју.	грбача (1.689): бити на грбачи; скинути с грбаче; живе на грбачи родитеља; преко грбаче народа; на државној грбачи; преко српске грбаче; натоваре на грбачу. грбина (26): здрава грбина неће да пукне; савијати грбину; свака грбина товар не носи; у облику несавршене синусоиде са грбинама.
грејалица ж <i>справа, апарат за грејање просторија (електричном струјом, плином или паром); радијатор</i> . грејало с <i>грејалица</i> . грејач , -ача м <i>справа, апарат за загревање (нечега)</i> .	грејалица ж а. <i>справа, апарат или уређај за грејање, загревање просторија; уређај за брзо загревање хране, течности и сл.:</i> електрична ~, плинска ~, парна ~; шпиритусна ~, ~ за послужено јело. б. в. <i>термофор</i> . грејало с в. <i>грејалица</i> . грејач , -ача м <i>део, елемент справе, уређаја за грејање који зрачи, одаје топлоту; уређај за грејање:</i> ~ у вентилатору, ~ у пегли; ~ за воду.	грејалица (473): радијатори и грејалице; електричне грејалице; плинске грејалице; искључити грејалицу; кварцна грејалица. грејало (0) грејач (1.769): електрични грејачи; снага грејача; грејач на бојлеру; грејач за кврцну пећ; грејачи воде за базен; грејачи за флашице; грејач седишта; грејачи на задњем стаклу; грејачи за уши.
грнчара ж 1. = грнчарница <i>радионица где се праве лонци</i> . 2. <i>земља од које се праве лонци</i> .	грнчара ж 1. в. <i>грнчарница</i> . 2. <i>земља од које се прави грнчарија, глина, иловача</i> . грнчарица ж в. <i>грнчарка</i> .	грнчара (1): обилазак пећина и грнчара. грнчарица (0)

<p>грнчарица и грнчарка ж <i>грнчарева жена.</i> грнчарница ж = грнчара (1).</p>	<p>грнчарка ж <i>грнчарева жена;</i> <i>жена грнчар.</i> грнчарница ж <i>радионица у којој се израђује грнчарија; продавница грнчарије.</i></p>	<p>грнчарка (1): традиционалне грнчарке. грнчарница (1): имају велику штавионицу и грнчарницу.</p>
<p>гробарица и гробарка ж 1. <i>жена која се брине о одржавању гробова.</i> 2. <i>гробарова жена.</i> гробљарка ж <i>жена која често иде на гробље.</i></p>	<p>гробарка (гробарица) ж <i>женска особа гробар; гробарева жена.</i> гробљарка ж <i>жена која често иде на гробље.</i></p>	<p>гробарка (2): необична занимања као што су гробарка, рибарка и погребна певачица. гробарица (0) гробљарка (1): руже гробљарке.</p>
<p>гrobiште с <i>гробље; гроб.</i> гробљиште с 1. <i>напуштено, старо гробље, место где је некада било гробље.</i> 2. <i>гробље.</i></p>	<p>гrobiште с <i>в. гробље.</i> гробљиште с <i>место где је некада било гробље, напуштено, старо гробље.</i></p>	<p>гrobiште (58): заједничко гробиште; неозначена гробишта; сеоско гробиште; потенцијална гробишта; масовно гробиште; стара гробишта. гробљиште (7): усред села гробљиште; римско гробљиште; велико гробљиште.</p>
<p>губавац, -авца м а. <i>болесник од губе.</i> б. <i>фиг. неваљалац; дволичан човек.</i> губавко м <i>губавац.</i></p>	<p>губавац, -авца м а. <i>болесник оболео од губе, лепре.</i> б. <i>фиг. гад, неваљалац; пакосник, злбник; лицемер.</i> губавко м <i>в. губавац.</i></p>	<p>губавац (216): исцели губавца; заштитник губавца; неизлечиви губавац; губавци су изопштавани и сматрани нечистим; колоније губавац; Србија је некада била губавац, а сада миљеник ЕУ. губавко (0)</p>
<p>губернаторица и губернаторка ж = губернаторовица <i>губернаторова жена.</i> губернаторовица ж = губернаторица.</p>	<p>губернаторица, губернаторка и губернаторовица ж <i>губернаторова жена.</i></p>	<p>губернаторица (0) губернаторка (0) губернаторовица (2): г-ђа губернаторовица; губернаторовица петроградска.</p>
<p>губилац, -иоца м <i>онај који губи.</i> губитник м <i>ков. онај који губи;</i> супр. добитник.</p>	<p>губилац, -иоца м <i>онај који нешто губи; онај који је у нечему оштећен: ~ парнице; уп. губитник.</i> губитник м а. <i>онај који у нечему губи или је изгубио (нпр. у неком такмичењу, на суду и сл.). б.</i> <i>особа којој не иде у животу, која често доживљава неуспех.</i></p>	<p>губилац (0) губитник (4.237): изборни губитник; највећи губитник транзиције; губитник рата; победници и губитници; Србија је друштво губитника; највећи губитник је био Комбинат алуминијума; коцкар и губитник; губитник и будала.</p>
<p>гувернанта, гувернантица и гувернантка ж <i>фр. домаћа, кућна васпитачица, одгојитељица деце, домаћа учитељица.</i></p>	<p>гувернанта ж <i>фр. домаћа приватна васпитачица, одгојитељица деце, приватна учитељица.</i> гувернантица ж <i>в. гувернанта.</i></p>	<p>гувернанта (71): изврсна гувернанта; немачка гувернанта; гувернанта учи и васпитава децу; дечја гувернанта. гувернантица (1): гувернанта/гувернантица.</p>
<p>гушавац, -авца м <i>гушав човек.</i> гушавко м <i>гушавац.</i></p>	<p>гушавац, -авца м <i>онај који је гушав, који има струму.</i> гушавко м <i>в. гушавац.</i></p>	<p>гушавац (0) гушавко (0)</p>
<p>давалац, -аоца м <i>онај који даје (нешто).</i> давач, -ача м <i>давалац.</i></p>	<p>давалац, -аоца м <i>онај који даје нешто: добровољни ~ крви, ~ ткива, ~ коштане сржи, ~ органа.</i> давач, -ача м 1. <i>в. давалац.</i> 2. <i>техн. уређај који одаје, одашиље импулсе, одашиљач: кутија ~.</i></p>	<p>давалац (6.756): добровољни давалац крви; давалац коштане сржи; давалац услуга; давалац лиценце; давалац дозволе; давалац пуномоћја; давалац кредита; давалац органа. давач (195): давач сигнала; давач импулса; аналогни давач притиска; мерни давач; давач снаге; давач притисак; давач изјава.</p>

<p>даривалац, -аоца м = даровалац и дароватељ онај који даје што на дар, онај који дарује. даривач, -ача м даривалац. даровалац, -аоца м = даривалац.</p>	<p>даривалац, -аоца м онај који дарује нешто. даривач, -ача м в. даривалац. даровалац, -аоца м в. даривалац; уп. дародавац.</p>	<p>даривалац (16): даривалац органа; Бог даривалац; даривалац живота; даривалац радости. даривач (1): анђео даривач. даровалац (22): велики даровалац манастир; највећи даровалац цркве; даровалац и прималац.</p>
<p>дворанин м високи дворски службеник, особа која припада најближем кругу владареву. дворицац, -иоца м а. онај који двори. б. онај који се удвара, удварач. дворитељ м дворилац (а), служитељ. дворјаник м онај који двори, послужује. дворјанин м рус. дворанин.</p>	<p>дворанин м високи дворски службеник; особа из владареве пратње. дворицац, -иоца м онај који двори, послужује; послужитељ, слуга. дворитељ м в. дворилац. дворјан- в. дворан- (нпр. дворанин и др.).</p>	<p>дворанин (202): царски дворани; кнежевски дворанин; дворани блиски краљу; војводин дворанин; високи дворанин цара Наполеона. дворицац (0) дворитељ (6): дворитељ у суду; дворитељ по професији; дворитељ краља. дворјанин (261): властела и дворјани; старешина дворјана; царев дворјанин; дворјанин цара Трајана.</p>
<p>дворанка ж = дворкиња (1) жена дворанин, дворска службеница. дворкиња ж 1. = дворанка. 2. она која послужује, помаже у кућним пословима, кућна помоћница.</p>	<p>дворанка ж дворска службеница; дворска дама. дворкиња ж 1. а. она која двори, послужује, неговатељица. б. она која помаже у кућним пословима, кућна помоћница; слушкиња. 2. дворска дама, дворанка.</p>	<p>дворанка (3): француске дворанке у време Луја XIV; дворанке помогну у прављењу гала вечере. дворкиња (27): окружена и служена дворкињама; краљица има своју дворкињу; угарска краљица и њена дворкиња.</p>
<p>деверична ж деверова кћи снаси. деверуша ж 1. а. девојка која прати младу на венчање. б. девојка која прати лес, мртвачки сандук младића или девојке. 2. жена ручнога девера.</p>	<p>деверична ж деверова кћи у односу на снаху. деверуша ж етн. девојка која прати младу на венчање.</p>	<p>деверична (2): сестрична или деверична; нека деверична. деверуша (173): буде деверуша својој пријатељици; деверуше су исто обучене; хаљина за деверушу.</p>
<p>декоратер, -ера м фр. = декоратор онај који прави декорације; казалишнини, позоришнини сликар. декоратор м = декоратер.</p>	<p>декоратер, -ера м уметник или занатлија који декорише, украшава позорнице, излоге, станове, тргове, улице и сл. декоратор м в. декоратер.</p>	<p>декоратер (190): дизајнер и декоратер; декоратери и уметници; декоратер зидних површина; архитекте и декоратери; декоратер ентеријера; цвећар декоратер. декоратор (7): дизајнер ентеријера и декоратор; чувени декоратор; унутрашњи декоратор.</p>
<p>делилац, -иоца м = делитељ 1. онај који врши деобу. 2. мат. број којим се у деоби дели неки други број, дивизор. делитељ м = делилац (1).</p>	<p>делилац, -иоца м 1. онај који нешто дели, који врши деобу. 2. мат. број којим се дели други број. делитељ м в. делилац.</p>	<p>делилац (369): делилац (фудбалске) правде; делилац карата у коцкарници; делилац награда; она је спона, али и делилац међу људима; делиоци добити; делиоци флајера; делилац фреквенције; делилац фајлова; делилац меморије; највећи заједнички делилац је 2; делилац броја х. делитељ (256): делитељ топлоте; делитељ трошкова топлоте; делитељ на радијатору; делитељ снопа светлосног зрачења ласера; напонски делитељ; оптички делитељ; делитељ броја х; делитељ карата; делитељ правде; делитељи кревета.</p>

<p>демонстрант м учесник у демонстрацији.</p> <p>демонстратор м онај који показује, тумачи, објашњава (за време предавања или наставе).</p>	<p>демонстрант м учесник у демонстрацији.</p> <p>демонстратор м онај који за време предавања или наставе приказује очигледне примере, илустрације; студент који помаже наставнику при практичним вежбама.</p>	<p>демонстрант (6.032): група демонстраната; улични демонстранти; сузавцем на демонстранте; хиљаде демонстраната; хапшење демонстраната; протест демонстраната.</p> <p>демонстратор (368): асистент демонстратор; демонстратор на вежбама из предмета Педагошка психологија; демонстратор на ЕТФ-у; демонстратор ронилац; демонстратори и инструктори скијања; демонстратор нових начина пословања; гестовни демонстратор; у Египту, где су демонстратори надјачали диктаторову бруталну полицију; Твитер је коришћен за окупљање демонстратора; демонстратори испред школе.</p>
<p>демонстранткиња ж жена демонстрант.</p> <p>демонстраторка ж жена демонстратор.</p>	<p>демонстранткиња (демонстрантица) ж жена демонстрант.</p> <p>демонстраторка ж жена демонстратор.</p>	<p>демонстранткиња (20): насиље над демонстранткињама; демонстранткиње су поручиле; топлес демонстранткиње.</p> <p>демонстрантица (0)</p> <p>демонстраторка (4): демонстраторка Одељења за напредне додипломске студије.</p>
<p>деоник, -а м 1. онај који учествује у чему, који има удела у чему, судеоник. 2. онај који се издели из какве куће, каквог имања.</p> <p>деоничар м онај који поседује деонице каквог привредног или банкарског друштва, акционар.</p>	<p>деоник, -ика м 1. а. онај који учествује у подели нечега, који има удела у нечему, судеоник, ортак: ~ власти, ~ круне. б. онај који у нечему учествује, учесник; саучесник (у неком преступу): ~ догађаја, ~ експедиције; ~ убиства. 2. банк. в. акционар. 3. онај који се изделио, одвојио из заједничког домаћинства, из задруге.</p> <p>деоничар м 1. банк. онај који поседује деонице, власник деоница, акционар. 2. учесник у заједничкој имовини, својини, сувласник; ортак. 3. в. деоник (3).</p>	<p>деоник (3): није мноштво деоника првобитнога.</p> <p>деоничар (860): оснивач и деоничар; интереси деоничара; капитал деоничара; већински деоничари; деоничари компаније Тудоу; номинални деоничар; мали деоничари.</p>
<p>детектив, -ива м енгл. тајни агент који открива злочине или мотри потајно рад појединих личности.</p> <p>детектор м лат ел. справа за претварање високих звучних валова, таласа у ниске који се примају слухом.</p>	<p>детектив, -ива м енгл. а. полицајац (често у цивилу) који истражује тежа и тешка криминална дела. б. појединац који се као приватно лице професионално бави истрагом, праћењем појединих особа и скупљањем података о њима и другим сличним пословима: приватни ~.</p> <p>детектор м лат. 1. уређај, справа за откривање присуства неке материје или предмета (нпр. мина, бојних отрова, штетног зрачења). 2. ел. а. уређај за издавање нискофреквентних звучних или визуелних сигнала који се преносе (говора, музике, слике)</p>	<p>детектив (1.882): полицијски детектив; посао детектива; детектив одељења за убиства; главни детектив; славни детектив Шерлок Холмс; приватни детектив; филмови о детективима.</p> <p>детектор (2.911): детектор пожара; детектор дима; детектор лажи; детектор за метал; детектор гаса; детектор дроге, детектор за злато.</p>

	<i>из модулисаних високофреквентних осцилација таласа. б. једноставни радио-пријемник који хвата радио-сигнале и друге електромагнетне таласе и омогућава њихово претварање у звучне сигнале.</i>	
дизаличар м онај који ради на дизалици. дизач , -ача м онај који диже што.	дизаличар м онај који рукује, управља дизалицом. дизач , -ача м 1. онај који нешто диже, подиже: ~ терета. 2. спорт. а. онај који се бави дисциплином дизања тегова. б. играч у одбојци који подиже лопту саиграчу за смеч(овање).	дизаличар (23): возачи, дизаличари, машиновође; дизаличар у кабини циновске машине; звање дизаличара. дизач (295): дизач тегова; игра на позицији дизача; њихов дизач шаље оштре лопте; дизачи руке; професионални дизачи трофеја; дизачи буке.
дијаболик м = дијаболичар онај који делује као ђаво, магијски. дијаболичар м = дијаболик.	дијаболик м в. дијаболичар. дијаболичар м онај који је наклоњен магијском, мрачном, који делује као ђаво, сотона.	дијаболик (4): политички коректна номенклатура дијаболика; неотесани дијаболик Н. Калабић. дијаболичар (0)
дилетантица ж женска особа дилетант. дилетантка и дилетанткиња ж дилетантица.	дилетанткиња (дилетантица) ж женска особа дилетант.	дилетанткиња (1): блуднице и невернице, ви сте праве дилетанткиње. дилетантица (0)
директорица и директорка ж 1. управитељица, равнатељица. 2. директорова супруга.	директорица и директорка ж 1. жена директор, управитељица. 2. директорова жена.	директорица (1.973): директорица „Војводинашуме”, директорица Телекома; директорица продаје ТВ Прва; директорица КПЗ Крушевац; директорица ПИО фонда. директорка (17.066): директорка библиотеке; директорка Фонда за развој; директорка Дома здравља; директорка школе.
довршилац , -иоца м онај који што довршује. довршитељ м в. довршилац.	довршилац , -иоца (довршитељ) м онај који нешто довршава, одн. који је нешто довршио, извршио: ~ неког дела.	довршилац (2): вршилац надзора, довршилац техничке контроле. довршитељ (0)
догматик м = догматичар онај који се слепо држи догма; онај који се бави догматиком. догматичар м = догматик.	догматик м в. догматичар. догматичар м 1. онај који се слепо држи догми. 2. онај који се бави догматиком, који проучава и проповеда догме неке религије или школе.	догматик (31): религијски догматици; неолиберални догматици; совјетски догматици; Коштуничини догматици. догматичар (42): окорели догматичар; љути догматичар; тоталитаристички догматичар; догматичар и фундаменталиста; верски догматичар; левичарски догматичар; проевропски догматичар.
дојенац , -енца м младо прасе које још сиса, сисанче, одојак. дојенче , -ета с дете од рођења до отприлике навршене прве године док се храни сисањем, одојче, сисанче.	дојенац , -енца м младо прасе док још сиса, одојак, сисанче. дојенче , -ета с мало дете док сиса, одојче, сисанче.	дојенац (0) дојенче (186): храна за дојенчад; купање дојенчади; новорођенчад и дојенчад; дохрана дојенчади; изненадна смрт дојенчади.
дојиља ж дојилица. дојкиња ж дојилица, дојиља.	дојиља ж а. жена која доји дете (своје или туђе). б. женка животиње која доји своје младунче. дојкиња ж в. дојиља (а).	дојиља (708): труднице и дојиље; Клуб мама дојиља; не препоручује се дојиљама; прехрана дојиља; грудњак за дојиље; краве дојиље.

		дојкиња (18): уђе на двор као дојкиња; најмљене дојкиње; не оставља га слушкињама и дојкињама; нека не даје мајка чедо своје дојкињама; сматрајући дојкињу за мајку своју.
докторица ж = докторка 1. жена доктор. 2. докторова, лекарева супруга. докторка ж = докторица	докторка (докторица) ж 1. жена доктор. 2. разг. и нар. докторова жена.	докторка (4.871): докторка + (име) и презиме; докторка опште медицине; докторка стоматологије; моја докторка; докторка филозофије; докторка из Бразила. докторица (515): докторица + (име) и презиме; докторица у пензији; докторица и сестра; докторица патологије.
документарац , -рца м 1. филм који приказујући савремене прилике служи као докуменат времена. 2. стручњак који прикупља, одабира и чува документе; исп. документарист. документарист(а) м филмски репортер који одабира грађу за документарни филм.	документарац , -рца м неол. филм који приказује чињенице из стварног живота и служи као документ времена, документарни филм. документарист(а) , -е м филмски репортер који одабира грађу за документарни филм; онај чији радови имају документарни карактер.	документарац (3.243): најбољи документарца; снимљен документарца; ртс документарца; документарца о животињама; кратки документарца; ратни документарца; аутор документарца. документарист(а) (131): филмски документариста; редитељ документариста; музејски документариста; публициста и документариста; мемоариста и документариста; документаристи из Фифа; документариста Народног музеја.
долинар , -ара м <i>долинац.</i> долинац , -нца м <i>онај који станује у долини;</i> супр. брђанин, горштак.	долинар , -ара м <i>в. долинац.</i> долинац , -нца м <i>онај који станује у долини, равници, равничар; онај који је пореклом из долине, равнице.</i>	долинар (0) долинац (0)
доморотка ж <i>жена домородац = домороткиња.</i> домороткиња ж <i>доморотка.</i>	доморотк(ињ)а ж <i>женска особа домородац.</i>	доморотка (1): девојка доморотка. домороткиња (10): лепа домороткиња; млада домороткиња; силовања домороткиња.
доносилац , -иоца м = доносиатељ а. онај који доноси што. б. фин. онај који наплаћује на благајни, каси (новчаницу, обвезницу и сл.). донositeљ м = доносилац.	доносилац , -иоца (донositeљ) м а. онај који нешто доноси: ~ поште, ~ поруке. б. фин. онај који доноси и наплаћује на благајни, каси (чек, обвезницу и сл.): ~ чека, ~ обвезнице. в. онај који доноси неке прописе, законе и сл.: ~ закона, ~ мера.	доносилац (731): доносилац одлука; доносилац закона; доносилац правилника; доносилац решења; доносилац ваучера; доносилац хартија од вредности; доносилац купона; доносилац лоших вести; доносилац бурека; доносилац сребрне медаље. донositeљ (54): доносиатељ одлуке; доносиатељ менице; доносиатељ папира.
достављачица ж <i>жена достављач.</i> доставница ж адм. <i>писмена потврда о примитку чега достављеног или ради достављача.</i>	достављачица ж <i>женска особа достављач.</i> доставница ж адм. а. лист са пописом садржаја пошиљке који се уз њу доставља примаоцу; образац који је за то намењен: пакетна ~. б. писмена потврда о уручењу неког званичног акта,	достављачица (0) доставница (198): потписати доставницу; фактуре и доставнице; отпремница и доставница; достављач ће на доставници назначити дан и час покушаја достављања.

	<i>обавештења и сл.; писмено обавештење, писмени позив.</i>	
<p>достојанственик м онај који је на високом положају, који има висок чин.</p> <p>достојник м <i>достојанственик.</i></p>	<p>достојанственик м онај који је на високом положају, који има висок чин (у световној или црквеној хијерархији): црквени ~, дворски ~, дипломатски ~.</p> <p>достојник м в. <i>достојанственик.</i></p>	<p>достојанственик (301): црквени достојанственик; царски достојанственик; високи достојанственик; османлијски достојанственик; водећи достојанственик.</p> <p>достојник (26): црквени достојници; верски достојници; турски достојници; угледни достојници.</p>
<p>драматизатор м онај који врши драматизацију.</p> <p>драматичар м писац драма.</p> <p>драматург м 1. онај (најчешће књижевник) који бира драмске комаде за репертоар и одређује глумцима улоге. 2. драмски писац.</p>	<p>драматизатор м онај који врши драматизацију.</p> <p>драматичар м писац драма; писац, уметник који у својим делима уме да ствара драмске ситуације.</p> <p>драматург м 1. уметнички саветник у позоришту (обично књижевник) који бира драме за репертоар и одређује глумачке улоге, редитељ драме. 2. драмски писац, драматичар.</p>	<p>драматизатор (9): редитељ и драматизатор; ваља разликовати посао драматурга од посла драматизатора; рад драматизатора који претачу прозно у драмско (сценаристичко) штиво; људи су страшно прилагодљива бића и велики драматизатори.</p> <p>драматичар (226): у делима великих драматичара; песник и драматичар; телевизијски драматичар; писац и драматичар; новелист и драматичар; драматичар и редитељ; драмски писац, драматичар или драматург.</p> <p>драматург (1.359): драматург + (име) и презиме; редитељ и драматург; драматург и позоришни критичар; драматург серије.</p>
<p>дрвара ж а. место где се држе дрва. б. складиште или стовариште дрва, продавница дрва.</p> <p>дрварница ж 1. место у кући или уз кућу где се држе дрва. 2. дрвара (б).</p> <p>дрварник м <i>дрварница (1).</i></p> <p>дрвљаник, -ика м 1. место уз кућу где се дрва смештају и цепају. 2. дрва или што слично дрвима сложено у хрпу.</p>	<p>дрвара ж а. стовариште, складиште дрва и дрвене грађе. б. место уз кућу где се држе дрва, дрвљаник.</p> <p>дрварница ж а. в. дрварник. б. в. дрвара (а).</p> <p>дрварник м просторија у кући или шупа за смештај дрва.</p> <p>дрвљаник, -ика м 1. место у дворишту или просторија, шупа за смештање дрва. 2. гомила, хрпа наслаганих дрва.</p>	<p>дрвара (50): добро снабдевене дрваре; потражња за угљем у дрварама; цене по дрварама знатно ниже; цена огрева у суботичким дрварама; дрвара (стовариште огрева).</p> <p>дрварница (12): обешен у дрварници поред своје куће; сеоска кућа, штала и дрварница; ускоро је сва дрварница била у огњу.</p> <p>дрварник (0)</p> <p>дрвљаник (39): штала и дрвљаник; сакрио се иза дрвљаника; амбари и дрвљаници; у реновираном дрвљанику; узе једну цепаницу са дрвљаника; оно ђубре носиле на дрвљаник; данима седи на дрвљанику испред куће.</p>
<p>држављанин м онај који има држављанство, припадник државе.</p> <p>државник м човек истакнут у вођењу државе и државне политике.</p>	<p>држављанин м припадник, поданик једне државе: страни ~, амерички ~.</p> <p>државник м човек који заузима истакнуто место у јавном и политичком животу, у вођењу државне политике; дипломата.</p>	<p>држављанин (13.860): држављанин Србије; страни држављанин; домаћи држављани; књига држављана; права држављана.</p> <p>државник (4.768): политичар и државник; данашњи државници; светски државници; високи државници Израела; утицајни државник; песник и државник.</p>

<p>држављанка ж женска особа држављанин. државница ж жена државник.</p>	<p>држављанка ж женска особа држављанин. државница ж жена државник.</p>	<p>држављанка (511): држављанка Србије; француска држављанка; страна држављанка. државница (13): политичарка и државница; велика краљица и државница; најмоћнија европска државница.</p>
<p>држалац, -аоца м онај који што држи, има, поседује, поседник. држач, -ача м оно што држи, подржава.</p>	<p>држалац, -аоца м 1. правн. лице које поседује неку ствар као корисник, поседник: ~ оружја, ~ менице. 2. онај који нешто држи, подиже, негује, одгајивач: ~ стоке. држач, -ача м предмет који служи као ослонац, подупирач, одн. да држи нешто.</p>	<p>држалац (413): држалац складишта; држалац стана; држалац оружја; држалац паркинг места; држалац земљишта; држалац непокретности; држалац пословне тајне; држалац кућних љубимаца; држалац животиња; држалац свиња. држач (1.774): држач за ноге; држач за руке; држач за пешкире; држач за чаше; држач за есцајг; држач оловака; држач свода; држач предавања; држачи мандата.</p>
<p>држалица ж = држало (а) део алата (обично пољопривредног) који се држи у руци. држало с а. = држалица. б. држак у који се учвршћује перо за писање. држаља ж а. држалица. б. држало (б). држаље с а. држалица. б. држало (б). држак, дршка м = дршка (1) 1. део предмета (ручног алата, посуђа, оружја и сл.) који се држи или хвата руком. 2. део цвета, листа или плода којим се држи за стабљику, петељка. дршка ж 1. = држак. 2. бадрљица (у пера од живине).</p>	<p>држалица ж а. в. држаља. б. в. дршка (1). држало с а. в. држаља. б. дршка (1). држаља ж и држаље с 1. а. мотка или палица на коју се насађује или причвршћује нека пољопривредна алатка, оруђе и сл. и која се при раду држи у руци, држалица: ~ мотике. б. дршка, држак у који се учвршћује перо за писање. в. део неког предмета, одн. посебан предмет који се држи у руци и којим се управља нечим: ~ на бициклу. 2. в. дршка (1). држак, дршка м део предмета (алата, оруђа, посуђа и др.) који се држи или хвата руком, дршка; држаља: ~ ножа, ~ мача, ~ врча, ~ мотике, насадити ~. дршка ж 1. део предмета (алата, посуђа, оружја и др.) који се држи или хвата руком при ношењу или при раду, држак, ручица: ~ мача, ~ метле. 2. а. тањи кончасти део листа, цвета или плода који га држе за стабљику, петељка: цветна ~, лисна ~. б. тањи део нечега који служи као ослонац или веза са подлогом, основом: ~ гљиве.</p>	<p>држалица (26): држалица за метлу; држалица за секиру; држалица за мотику (крамп, будак). држало (0) држаља и држаље (54): држаље за мотику; држаље за секиру; дрвена држаља; држаља метле; држаља каруца; држаља ножа; држаље за пера. држак (19): држак бата за месо; држак је са једне стране извијен; држак од лопате; држак метле; дрвени држак; држак мача. дршка (2.106): дршка (од) пиштоља; дршка (од) мача; дршка чекића (метле, ножа, секире, сабље 9); шоља са дршком; дрвена дршка; шерпа са дршком; плодови се беру без дршке; дршка паприке; лисна дршка: дршке листова целера; шампињоне оперите и извадите им дршке.</p>
<p>дрдало с 1. направа којом се растреса зрудвана вуна. 2. с и м погрд. брбљивац, наклапало. дрндар м човек који дрнда вуну.</p>	<p>дрдало 1. с направа за дрндање, растресање вуне у облику лука или мотке са затезнутом тетивом, у коју се удара маљцом. 2. с (м) разг. пеј. брбљива особа, брбљало, наклапало. дрндар м занатлија који дрнда вуну.</p>	<p>дрдало (0) дрндар (0)</p>

<p>дроњавац, -авца м <i>дроњава мушка особа, одрпанац.</i> дроњавко м в. <i>дроњавац.</i> дроњар, -ара м <i>онај који скупља дроње.</i></p>	<p>дроња¹ м (уп. дроњо) 1. <i>дроњав, одрпан човек, одрианац.</i> 2. <i>фиг. пеј. никакав, јадан човек, ништарија, рђа.</i> дроњавац, -авца и дроњавко, -а м в. <i>дроња</i>¹. дроњар, -ара м 1. <i>сакупљач дроњака, рита, старежи.</i> 2. <i>трговац крпама, старежи.</i></p>	<p>дроња¹ (7): <i>...јер јој је муж дроња; овај дроња вуче у цаку камење; звали су га Жика Дроња.</i> дроњо (6): <i>...иди, дроњо, иди; дроњо и адраповец; прњо и дроњо.</i> дроњавац (4): <i>бедни дроњавци; један дроњавац; сви дроњавци.</i> дроњавко (1): <i>једна дроњавко ушао на велика врата.</i> дроњар (0)</p>
<p>дубач, -ача м а. <i>оно чиме се дубе, длето.</i> б. <i>нарочит нож од челика издубет, конкавне оштрице за обележавање стабала у шуми.</i> дубилица ж техн. <i>строј, машина која дубљењем обрађује металне делове који нису потпуно довршени: ~ за турбине.</i> дубило с 1. <i>нарочито длето за израду резбарија или гравира у графичкој уметности.</i> 2. <i>покр. стублина на бунару, шупљи труп дрвета.</i></p>	<p>дубач, -ача м а. <i>врста алатке којом се дубе, длето.</i> б. <i>нарочит челични нож са издубеном оштрицом за обележавање стабала у шуми.</i> дубилица ж техн. <i>машина која дубљењем обрађује металне делове који нису потпуно довршени: ~ за турбине.</i> дубило с <i>нарочито длето за израду резбарија и гравира у графичкој уметности.</i></p>	<p>дубач (1): <i>резачи као што су дубачи, глодачи, длета.</i> дубилица (0) дубило (0)</p>
<p>дувалица ж = духалица <i>дуваљка.</i> дуваљка ж = духаљка <i>справа за дување;</i> <i>ковачки мех.</i></p>	<p>дувалица (духалица) ж в. <i>дуваљка.</i> дуваљка (духаљка) ж 1. <i>направа, справа за дување (обично за растирање ватре).</i> 2. а. в. <i>дулац.</i> б. <i>дувачки инструмент.</i></p>	<p>дувалица (7): <i>дувалица топлог ваздуха; дувалица која раздваја љуску од језгра; употреба дувалице или компресованог ваздуха.</i> дуваљка (162): <i>компресорска дуваљка; дуваљка за одвајање прашине; високофреквентна дуваљка вентилатор; дуваљка за снег; чистач улица са својом дуваљком; гађао ме је дуваљком на часу историје; стрелица из дуваљке; оргуљске дуваљке.</i></p>
<p>ђубретара ж 1. <i>прљава, неуредна женска особа.</i> 2. <i>покварена женска особа.</i> ђубретарка ж <i>ђубретара</i> (1).</p>	<p>ђубретара ж 1. <i>неуредна, аљкава жена.</i> 2. <i>фиг. неморална женска особа.</i> ђубретарка ж в. <i>ђубретара.</i></p>	<p>ђубретара (0) ђубретарка (2): <i>ђубретарка од жене; глиста љубретарка.</i></p>
<p>евангелик м <i>припадник хришћанске вере која за основу узима Библију, протестант.</i> евангелист(а) м 1. в. <i>еванђелист(а).</i> 2. <i>евангелик.</i> еванђелист(а) м цркв. = <i>јевађелист(а) сваки од четири писца (канонских) еванђеља.</i></p>	<p>евангелик м в. <i>евангелист(а)</i> (1). евангелист(а), -е м 1. рлг. <i>припадник хришћанске вере која своје учење заснива само на еванђељу (протестант, калвинист, лутеран и сл.).</i> 2. <i>еванђелист(а).</i> еванђелист(а), -е м в. <i>јевањелист(а).</i></p>	<p>евангелик (33): <i>протестанти, евангелици, баптисти; Горњолужички Срби евангелици; англиканци и евангелици.</i> евангелист(а) (239): <i>заједнице баптиста, евангелиста, калвинисти; највиши представници евангелиста и адвентиста; конгрес америчких евангелиста; евангелиста Лука; евангелиста Марко.</i> еванђелист(а) (176): <i>еванђелиста Марко; еванђелиста Лука; апостол и еванђелиста.</i></p>
<p>егоист(а) м <i>себичњак, саможивац.</i> еготист(а) м <i>претерано самољубив човек.</i></p>	<p>егоист(а), -е м <i>себичњак, саможивац; супр. алтруист(а).</i> еготист(а), -е м <i>претерано самољубив човек.</i></p>	<p>егоист(а) (352): <i>саможиви егоиста; егоисти – веома лоши људи; самодовољни егоиста.</i> еготист(а) (0)</p>
<p>еклектик м = <i>еклектичар уметник, филозоф или научник, учењак чији је правац, односно</i></p>	<p>еклектик м в. <i>еклектичар.</i> еклектичар м <i>филозоф, научник или уметник који из различитих</i></p>	<p>еклектик (14): <i>плодни еклектик Фран Збашник; политички еклектици.</i></p>

<p>учење, скуп разних праваца или схватања. еклектичар м = еклектик.</p>	<p>учења и система одабира оно што му одговара и саставља сопствени систем, учење, науку или уметност.</p>	<p>еклектичар (28): сваштар и еклектичар; Павић је нека врста еклектичара; ангажовани еклектичар; Ђинђић је био еклектичар; радикали су највећи еклектичари на нашој политичкој сцени.</p>
<p>економ м грч. 1. онај који води неко имање, домаћин. 2. а. управник већег газдинства, господарства. б. службеник који се брине о набавци и чувању материјала у некој установи, предузећу, војној јединици и сл. в. економист(а). економист(а) м стручњак за економику, привредни стручњак; онај који се бави политичком економијом. економичар м в. економист(а).</p>	<p>економ м грч. 1. службеник који се брине о набавци, чувању и расподели потрошног материјала (у предузећу, установи, војној јединици и сл.): ~ болнице, клупски ~. 2. а. управник већег пољопривредног газдинства; пољопривредни стручњак, агроном. б. онај који води неко имање, домаћинство, домаћин; онај који рационално рукује имовином: добар ~. економист(а), -е м онај који се бави економијом као науком; стручњак за економска, привредна питања; студент економије: енглески ~, дипломирани ~. економичар м в. економист(а).</p>	<p>економ (883): економ Партизана; економ рукометног клуба; економ манастира; економ на двору; градски економ; економ дома; ни агроном ни економ. економист(а) (17.125): Савез економиста; Удружење економиста; правници и економисти; дипломирани економиста; звање економисте. економичар (3): расправе економичара; врстан макро економичар.</p>
<p>експерименталац, -лица м = експериментатор онај који врши експерименте. експериментатор м = експерименталац.</p>	<p>експерименталац, -лица и експерименталист(а), -е м онај који своја проучавања заснива на експериментима. експериментатор м онај који врши експерименте; онај који експериментира са нечим.</p>	<p>експерименталац (3): експерименталци увек нешто забрљају; Секулић је био изузетан експерименталац и скоро сигурно је изводио ове огледе; експериментални физичар ... експерименталац. експерименталист(а) (3): психолог експерименталиста; неколицине најбољих експерименталиста физичара. експериментатор (144): физичар експериментатор; напори експериментатора и теоретичара; теоретичари експериментатори савремене хемије; музички експериментатор; експериментатор у језику; Лаза Костић ... песник и експериментатор; експериментатор у кухињи; филмски експериментатор.</p>
<p>експонат, -ата м изложени предмет (на изложби), изложак. експонент м лат. 1. излагач, онај који излаже на изложби. 2. а. онај који заступа нечије мишљење, који ради за некога или нешто, представник, повереник. б. спољашњи, вањски израз. 3. мат. изложитељ.</p>	<p>експонат, -ата м изложени предмет (на изложби, у музеју и сл.): музејски ~. експонент м 1. (обично пеј.) онај који ради по нечијем налогу и заступа његове интересе, заступник, повереник: ~ буржоазије. 2. онај који излаже на изложби, излагач. 3. мат. број који показује колико пута се основа степена множи сама са собом, изложилац, изложитељ.</p>	<p>експонат (1.929): музејски експонат; изложбени експонат; збирка експоната; вредни експонати; сајамски експонати. експонент (802): експонент власти; експонент владајуће политике; експонент националистичких идеологија; експонент руске политике; експонент невладиних организација; експонент Милошевићевог режима; експонент је негативан број;</p>

		експоненти се сабирају; експонент је 0.
електричар м стручни радник за послове на електричним инсталацијама. електроничар м стручњак за електронику.	електричар м 1. квалификовани радник (занатлија или техничар) за послове око електричних инсталација, уређаја и сл.; стручњак за електрицитет и електротехнику. 2. разг. музичар који свира на електронским инструментима. електроничар м стручњак за електронику, инжењер електронике.	електричар (901): по занимању електричар; бравари и електричари; водоинсталатери и електричари; искусни електричар; 2.500 обреновачких електричара. електроничар (176): електроничар и информатичар; електроничар и програмер; искусни електроничар; да ли се поправком видео надзора бави електричар или електроничар; нисам електроничар, не умем ни две жице да спојим.
еманципант м = еманципатор борац за еманципацију, ослободилац. еманципатор м = еманципант.	еманципант м в. еманципатор. еманципатор м поборник еманципације.	еманципант (0) еманципатор (14): друштвени еманципатори и ослободитељи; велики еманципатор Абрахам Линколн; еманципатор државног идентитета.
еманципанткиња ж = еманципаторка она која се бори за еманципацију. еманципаторка ж = еманципанткиња.	еманципанткиња ж в. еманципаторка ж жена еманципатор.	еманципанткиња (0) еманципаторка (0)
емпирик м = емпирист(а) и емпиричар 1. фил. присталица емпиризма. 2. онај који ради на основу искуства, практичар. емпирист(а) м = емпирик. емпиричар м = емпирик.	емпирик м в. емпиричар. емпирист(а) м в. емпиричар. емпиричар м присталица емпиризма; онај који у своме раду користи искуство, практичар.	емпирик (14): видар емпирик; први српски лекари били су емпирици који су лекарску вештину учили као занат; народни емпирици и самоуки лекари. емпирист(а) (14): емпириста и прагматичар; рационалисти и емпиристи; енглески емпиристи ... Хобс и Лок; логички емпирист 20. века; филозоф емпирист. емпиричар (36): експериментални резултати емпиричара; лекар емпиричар; филозофско дело емпиричара Томаса Хобса.
епизодист(а) м а. онај који има епизодну улогу; супр. протагонист. б. онај који у приповедање често умеће епизоде. епизодичар м в. епизодист (б).	епизодист(а), -е м а. онај који има епизодну улогу, глумац који игра епизодне улоге. б. писац који у својим делима нарочито обрађује епизоде. епизодичар м в. епизодист(а) (б).	епизодист(а) (133): гомила епизодиста; епизодиста у твом животу; епизодиста у историји црвено-белих; глумац епизодиста; епизодисти неких ТВ серија; политички епизодист; вечити епизодист. епизодичар (0)
епилептик м = епилептичар онај који болује од епилепсије. епилептичар м = епилептик	епилептик м в. епилептичар. епилептичар м онај који болује од епилепсије, падавичар.	епилептик (0) епилептичар (67): проблеми епилептичара; лек за епилептичаре; дијабетичари и епилептичари.
ескадра ж фр. војн. а. одељење ратних бродова под једним заповедником. б. више јединица ратне авијације. ескадрила ж фр. војн. а. ваздухопловна, зракопловна	ескадра ж фр. вој. а. оперативна поморска јединица састављена од ратних бродова под командом адмирала. б. оперативна ваздухопловна јединица (ловаца, бомбардера, извиђача и сл.) ранга бригаде.	ескадра (63): командује ескадром од 25 бродова; допловила је ескадра чиланске флоте; ескадра руских лаких лађа ескадра Руске ратне морнарице; адмирал ескадре.

<p>јединица. б. мање одељење ратних бродова. ескадрон, -она м и (ређе) ескадрона ж фр. војн. организационо-тактичка коњичка јединица.</p>	<p>ескадрила ж фр. вој. а. основна формацијска јединица у ратном ваздухопловству (два до три одељења), која обично има 9–12 авиона. б. мања формација ратних бродова. ескадрон, -она м фр. војн. основна формацијска јединица коњице (која одговара чети у пешадији), састављена од 2 до 4 вода.</p>	<p>ескадрила (520): авијацијска ескадрила; хеликоптерска ескадрила; ескадрила Југословенског ваздухопловства; млазњаци из ескадрила НАТО-а; 8 ескадрила ловаца и бомбардера; Средоземна ескадрила војно-поморских снага; против ескадриле од 13 јапанских бродова. ескадрон (320): коњички ескадрон; два ескадрона коњице; ескадрон смрти; ескадрон журналиста; Динкићеви ескадрони.</p>
<p>естет, -ета и естета м грч. онај који се руководи принципима естетике; човек са развијеним смислом за лепо. естетичар м 1. онај који се бави естетиком као науком, знаношћу, теоретичар уметности. 2. присталица естетизма.</p>	<p>естет, -ета и естета, -те м грч. а. онај који све посматра и просуђује с естетског становишта; онај који има смисла за лепо, човек од укуса. *нема б. естетик м в. естетичар. естетичар м а. онај који се бави естетиком као науком, теоретичар уметности. б. присталица естетизма, онај који о свему суди са становишта лепог, естетa.</p>	<p>естет и естетa (189): естетa и креативац; Бикови су естетe; естетa и уметник; велики естетa; естетa са истанчаним укусом за лепо. естетик (3): професор естетик; париски естетик. естетичар (223): књижевни критичар и естетичар; теоретичари и естетичари театра; естетичар и поетичар; филозофи, естетичари, писци; естетичар и историчар књижевне уметности; дипломирани естетичар козметичар; хирург естетичар.</p>
<p>жалилац, -иоца м = жалитељ а. подносилац жалбе. б. онај који жали. жалитељ м = жалилац. жалобник м онај који је ожалозићен. жалосник м несрећник, јадник.</p>	<p>жалилац, -иоца м а. подносилац жалбе. б. онај који жали. жалитељ м в. жалилац. жалобник м онај који је ожалозићен; онај који учествује у жалости (на погребима, сахранама и сл.). жалосник, -ика м 1. несрећник, јадник. 2. неваљалац, бедник.</p>	<p>жалилац (580): жалилац указује на повреду одредбе члана; Апелациони суд је утврдио да су жалиоци; захтев жалиоца; приговор жалиоца; жалитељ (5): српски жалитељи пред Европским судом за људска права. жалобник (0) жалосник (8): куку мени, жалоснику; а ови наши жалосници; жалосник злосрећни.</p>
<p>жалобница ж она која је ожалозићена. жалосница ж а. несрећница, јадница. б. она која је у жалости; која жали за неким. в. (у атрибутој служби) која изражава жалост.</p>	<p>жалобница ж она која изражава жалост; тужбалица. жалосница ж 1. несрећница, јадница. 2. неваљалица, бедница. 3. (у атр. служби, уз им, „суза“) која изражава жалост, жалосна.</p>	<p>жалобница (0) жалосница (11): суза жалосница; грешница и жалосница.</p>
<p>жвалавац, -авца м = жвалавко онај који је жвалав. жвалавко м = жвалавац. жвалоња м жвалавац, балавац.</p>	<p>жвалавац, -авца и жвалавко м а. онај који је жвалав; онај који жвалави, прича којешта. б. балавац. жвало, -а и жвалоња м в. жвалавац.</p>	<p>жвалавац (0) жвалавко (1): неки млађи жвалавко. жвало (0) жвалоња (0)</p>
<p>житара ж в. житарица (1). житарица ж 1. лађа, дереглија за превоз жита. 2. (обичније с акцентом житарица у мн.) жито, једногодишње зрнасте биљке чији плод самлевен у брашно служи за исхрану, прехрану.</p>	<p>житара ж њива засејана житом. житарица ж (чешће у мн.) назив за жита било које врсте које служи за исхрану, целеарије. житарница ж место (продавница, тијаца и сл.) где се продаје жито.</p>	<p>житара (0) житарица (8.233): узгој житарица; исхрана базирана на житарицама; откуп житарица; складиштење житарица; пахуљице од житарица; интегралне житарица.</p>

<p>житарница ж покр. <i>житарска радња, магацин за жито.</i> житница ж 1. зграда, магацин, спремиште за смештај жита, амбар. 2. област, крај богат житом, житородан крај.</p>	<p>житница ж 1. предео, област у којој добро успева жито. 2. зграда у којој се чува жито, амбар.</p>	<p>житарница (3): бивша житарница; индустријских биљака, житарница, кукуруза. житница (471): Војводина – житница Србије; Тунис постао житница Римског царства; житница царевине; велике житнице у долини Нила; изненада се житница манастирска испуни жита; пуне житнице и складишта; жито из житнице.</p>
<p>жртвеник, -ика м богослужбени сто или уопште место на коме се приносе дарови, жртве божанству. жртвиште с место где се приноси жртва.</p>	<p>жртвеник, -ика м рлг. 1. место или сто на који се приносе дарови, жртве божанству. 2. у хришћанској цркви: сто у олтару на коме се врши проскомидија. жртвиште с место где се приноси жртва.</p>	<p>жртвеник (773): храм са жртвеником; жртвеник у Виминацијуму; жртвеник посвећен нимфама; жртвеник богиње Артемиде; пагански жртвеници; камен жртвеник; свештени жртвеник; небески жртвеник; четвороножни жртвеник; Јасеновац је најстрашнији жртвеник у Европи. жртвиште (1): жртвиште, место где су се боговима жртве приносиле.</p>
<p>жупан, -ана м 1. ист. старешина жупе, (по)главар племенске државе. 2. сеоски (по)главар, кнез. жупник м католички свештеник који управља жупом.</p>	<p>жупан, -ана м 1. ист. поглавар жупе, старешина племенске државе; уп. жупа (2). 2. ист. назив за носиоце локалних власти, представнике племства; сеоски поглавар, кнез. жупник м католички свештеник који управља жупом, парохијом.</p>	<p>жупан (2.237): велики жупан Стефан Немања; жупан Завида; велики жупан Никола Алтомановић; задужбина жупана Страцимира; жупан Рашке; жупан Истарске жупаније; великаши и жупани; село нема сталног жупана. жупник (1.208): католички жупник цркве Свете Терезије у Суботици; римокатолички жупник у Старом Бечеју; жупник у Петроварадину; жупник у Сремској Каменици.</p>
<p>забављач, -ача м онај који забавља. забавник м 1. а. лист забавног садржаја. б. забавни део алманаха, календара и сл. едиција. 2. индив. в. забављач.</p>	<p>забављач, -ача м онај који забавља, увесељава. забавник м 1. публикација забавног карактера. 2. забављач. забавњак, -ака м разг. (обично у мн.) а. забавна, најчешће љубавна песма. б. певач, интерпретатор забавних песама.</p>	<p>забављач (715): улични забављачи; аниматори и забављачи; мађионичари, балонџије и остали забављачи; клоун и забављач; естрадни забављачи; музичари и забављачи; глумац и забављач. забавник (1.640): Политикин забавник; Мали забавник; Весели забавник; Микијев забавник. забавњак (51): свирамо забавњаке; вежба забавњаке; забавњаци прелазе у народњаке; довођење забавњака на рок концерте.</p>
<p>завешталац, -аоца, м = завештатељ и завештач онај који што завештава; онај који што оставља у завет. завештатељ м = завешталац. завештач, -ача, м = завешталац.</p>	<p>завешталац, -аоца м онај који нешто оставља, завештава у наслеђе. завештатељ м в. завешталац. завештач, -ача м в. завешталац.</p>	<p>завешталац (233): жеља завештаоца; завешталац (онај који је сачинио тестамент); воља завештаоца; смрт завештаоца; завешталац легата; завешталац органа. завештатељ (4): ако завештатељ у тестаменту не наведе лице.</p>

		завештач (3): завештач М. Ј. Стојимировић; пијетет према завештачима.
завидљивац , -ивца м = завидник <i>завидљив човек.</i> завидник м = завидљивац.	завидљивац , -ивца м <i>завидљив човек.</i> завидник м в. <i>завидљивац.</i>	завидљивац (127): љубоморни завидљивци; ситни завидљивци; кад распоре завидљивца, нађу змију место срца; лукави завидљивац и добромрзац ђаво. завидник (43): пакосни завидници; клевете завидника; непријатељ и завидник.
завидљивица ж = завидница <i>завидљива женска особа.</i> завидница ж = завидљивица.	завидљивица ж <i>завидљива женска особа.</i> завидница ж в. <i>завидљивица.</i>	завидљивица (0) завидница (0)
закупац , -пца м = закупник <i>онај који узима што у закуп.</i> закупник м = закупац.	закупац , -пца м <i>онај који узима нешто у закуп.</i> закупник м в. <i>закупац.</i>	закупац (3.492): закупац хотелског комплекса; закупац пословног простора; закупац гараже; закупац стана; закупац тезге на пијаци; закупац земљишта; закупац пољопривредног добра. закупник (54): закупници већи површина; закупник мањег добра; закупници мотела; закупници пореза; закупници царине.
залагаоничар м <i>власник залагаонице.</i> залагач , -ача м <i>онај који даје ствари у залог, зајам.</i>	залагаоничар м <i>власник залагаонице.</i> залагач , -ача м <i>онај који даје ствари у залог.</i>	залагаоничар (9): залагаоничари примећују да грађани више немају злата као раније; међу стварима које заувек остају залагаоничарима. залагач (7): залагачи за људска права; принципијелни залагачи; кад залагач падне под стечај; тужба против залагача.
залудник м <i>онај који је залудан, докон; онај који време бескорисно проводи;</i> исп. <i>беспосличар.</i> залудничар м в. <i>залудник.</i>	залудник м <i>онај који је залудан, докон; нерадник, беспосличар.</i> залудничар м в. <i>залудник.</i>	залудник (9): шачица залудника; залудници који трачаре; ето како залудници дају себи на значају. залудничар (0)
записивач , -ача м <i>онај који записује, онај који бележи.</i> записник м 1. <i>писана садржина говора, дискусија и сл. (на састанку, седници, скупштини).</i> 2. <i>тачно записано саслушавање на суду или код другог ког органа.</i> записничар м <i>онај који води записник.</i>	записивач , -ача м <i>онај који записује, бележи.</i> записник м а. <i>службени документ у коме је записан ток седнице, саслушања и сл. б.</i> <i>службена књига у којој се редовно бележе сви послови; подсетник, бележник.</i> записничар м <i>онај који води записник.</i>	записивач (94): манастирски записивачи; казивачи и записивачи; анонимни записивачи песама; сакупљач и записивач народних пословица; Вук као записивач и издавач народних песама. записник (8.923): записник са оснивачке скупштине; потписати записник; записник са седнице; сачинити записник са саслушања; записник са састанка; усвојити записник; полицијски записник. записничар (447): записничар у кривичном предмету; записничари и судије; дактилографкиња и записничар; верни записничар многих напаћених сведочанстава; записничар генерације која никада није досађала свој сан.
записница ж <i>индив. књижница за записивање, бележница, нотес.</i>	записница ж в. <i>бележница.</i>	записница (4): цевна записница; гласовна записница.

записничарка ж женска особа записничар.	записничарка ж женска особа записничар.	записничарка (34): место записничарке у ванпарничном одељењу; судија, записничарка и двојица оптужених; радно место записничарке.
заточеник, -ика м онај који је заточен, затвореник. заточник м заст. песн. а. онај који се коме завери, обавезе да ће што учинити, нарочито изићи на мегдан. б. борац за нешто, поборник, бранилац, заштитник.	заточеник, -ика м онај који је заточен, затвореник; прогнаник, изгнаник. заточник м 1. бранилац, браник, поборник, јунак: храбри ~. 2. заступник, заменик (на мегдану): послати свог заточника на мегдан. 3. в. заточеник.	заточеник (1.324): заточеник логора; преживели заточеници; стрељани заточеници из Јасеновца; хашки заточеници; заточеници великих идеја; заточеници косовског култа; заточеници прошлих времена; заточеници фамилије Ђукановић. заточник (160): заточници хришћанства; заточници истине и правде; заточник народног јединства; заточник чистог духа; заточник фашизма; Хашки суд и његови заточници; заточник у нацистичком логору; царев заточник.
заточеница ж женска особа заточеник. заточница ж женска особа заточник.	заточеница ж жена заточеник. заточница ж женска особа заточник.	заточеница (59): заточенице у логору; силоване заточенице; заточенице у харему; заточенице на Голом отоку; заточенице савести; заточенице љубави. заточница (17): заточница окултизма; храбра заточница; племенита заточница.
збориште с место на коме се држи збор, зборно место, место састанка, састајалиште. зборница ж место где се држе састанци; канцеларија, наставничка соба.	збориште с место одређено за одржавање зборова, скупова; место где се окупља народ, војска при мобилизацији. 2. боравиште, налазиште неких животиња: ~ риба, ~ патака. (*нема броја 1) зборница ж 1. јавна просторија у којој се људи састају, у којој се одржавају политички и други зборови. 2. просторија у школској згради за наставно особље.	збориште (86): збориште њихове мале групе; мобилизацијско збориште; манастири су били главна зборишта; јеретичко збориште; секташка зборишта; збориште сточара. зборница (471): наставничка зборница; васпитачка зборница; школска зборница; Соломонов храм у Јерусалиму, сатанска зборница; синагоге (= зборнице).
звонара ж = звоник торањ у којему су звона. звонарица ж 1. = звонарка звонарева жена. 2. животиња која носи звоно. звонарка ж = звонарица (1). звонарица ж 1. в. звонара. 2. радионица у којој се лију звона. звоник, -ика м = звонара.	звонара ж 1. торањ (обично црквени) где су смештена звона. 2. животиња (обично овца) која носи звоно. звонарица ж 1. звонарева жена. 2. в. звонара (2). звонарица ж 1. в. звонара (1). 2. радионица у којој се лију звона. звоник, -ика м звонара (1).	звонара (124): уз цркву стоји звонара са два звона; највиша звонара у Јерусалиму; кула звонара; дрвена звонара; манастирска звонара. звонарица (8): фармерке звонарице. звонарица (0) звоник (1.955): звоник цркве; високи звоник; звоник са три звона; вишеспратни звоник; барокни звоник; дрвени звоник.
зимиште с 1. зимовник (1). 2. зимски пашњак. зимовалиште с зимовник (1). зимовиште с зимовник (1). зимовник, -ика м 1. место у којем се зимује, зимско склониште; зимовање. 2. зимница (1). зимовњак, -ака м зимовник (1).	зимиште с в. зимовник (1, 2). зимовалиште с в. зимовник (1). зимовиште с в. зимовник (1). зимовник, -ика м 1. место где се зимује, где се зими борави. 2. место где се стока преко зиме чува и напаса. 3. место при речној или морској обали где се зими остављају лађе. зимовњак, -ака м зимски рибњак.	зимиште (2): били су у Патријаршији на зимишту. зимовалиште (159): најпопуларније зимовалиште је Аспен; ексклузивна зимовалишта; летовалишта и зимовалишта; монденско зимовалиште Банско; Словенија је позната по својим зимовалиштима; зимовалиште

		<p>сова ушара; зимовалиште птица; зимовалиште малог вранца.</p> <p>зимовиште (4): спуштање стада на зимовишта; Арбанасин ту нема зимовишта.</p> <p>зимовник (240): зимовник за бродове у Кладову; рукавац зимовник Саве; чамац се налази код мене у зимовнику; бродски зимовник; пристаништа и зимовници; бела риба се хвата у појединим зимовницима овце су на зимовник одгоњене; зимовници у које се стока спушта током зиме; друге животиње су у зимовницима и шталама; зимовник за пчеле; Индијанци су се спуштали у зимовнике; војска је боравила у зимовницима.</p> <p>зимовњак (1): зимовњак, узгајалиште, младичњак.</p>
<p>злотворица ж в. злотворка.</p> <p>злотворка ж женска особа злотвор.</p>	<p>злотворка ж она која чини некоме.</p> <p>злотворица ж в. злотворка.</p>	<p>злотворка (4): српска злотворка Медлин Олбрајт; туђинка и велика злотворка.</p> <p>злотворица (0)</p>
<p>зналац, -лица м онај који добро познаје неку ствар или предмет; познавалац.</p> <p>знанац, -нца м познаник.</p>	<p>зналац, -лица м 1. онај који добро познаје неку ствар или област, познавалац: ~ језика, ~ књижевности. 2. научник; мислилац. 3. знанац, познаник: стари мој ~.</p> <p>знанац, -нца м 1. познаник. 2. познавалац, зналац: ~ историје.</p>	<p>зналац (1.863): велики зналац језика; вински зналац; театарски зналац; филмски зналац; зналац Светог писма; прави зналац аутомобила; фудбалски зналац; музички зналац; модни зналац; све сами стари зналци; Хипократ је наш стари зналац.</p> <p>знанац (497): стари знанци; пријатељи и знанци; добри знанци и пријатељи; случајни знанци.</p>
<p>игралиште с место где се игра а. спортски терен за одржавање утакмица, стадион: фудбалско ~.</p> <p>б. индив. плесна дворана.</p> <p>играоница ж 1. дворана за игру, плес. 2. карташница, коцкарница.</p>	<p>игралиште с 1. спорт. терен уређен за одржавање спортских такмичења, утакмица; стадион: фудбалско ~. 2. пољанче, двориште и сл. погодно за деčју игру. 3. плесна дворана.</p> <p>играоница с простор, просторија или део просторије за деčје или забавне игре, простор(ија) за играње.</p>	<p>игралиште (7.429): деčје игралиште; игралиште у насељу; кошаркашко игралиште; фудбалско игралиште; помоћно игралиште; деčје игралиште и играоница; школско игралиште; тениско игралиште.</p> <p>играоница (2.694): деčја играоница; ПС играоница; играоница и рођендаоница; кафић и играоница; политичка играоница.</p>
<p>идеализатор м онај који идеализира.</p> <p>идеалист(а) м 1. онај који тежи чему</p> <p>идеалном, савршеном. 2. сањар, занесењак, онај који се у животу не сналази. 3. присташа, следбеник, представник идеализма као правца у филозофији или уметности.</p>	<p>идеализатор м онај који идеализује, посматра све улепшано.</p> <p>идеалист(а), -е м 1. присталица, следбеник идеализма у филозофији, науци, уметности. 2. а. онај који има идеале, тежи идеалном; занесењак, сањар. б. онај који идеализује стварност, улепшава, велича, не гледа реално.</p>	<p>идеализатор (4): идеализатор четника; идеализатор оне државе; идеализатор села.</p> <p>идеалист(а) (744): сањар и идеалиста; непоправљиви идеалиста; ентузијаста и идеалиста; наивни идеалиста; разочарани идеалиста; доктор Стокман, идеалиста са научно утемељеним принципима; реалисти и идеалисти; немачки идеалиста М. Неруркар.</p>

<p>избавилац, -иоца м = избавитељ онај који избавља, који је избавио, спасао, ослободио.</p> <p>избавитељ м = избавилац.</p> <p>избављач, -ача м избавилац.</p> <p>избављеник, -ика м онај који је избављен.</p>	<p>избавилац, -иоца и избавитељ, -а м спасао, ослободио.</p> <p>избављач, -ача м в. <i>избавитељ</i>.</p> <p>избављеник, -ика м онај који је избављен.</p>	<p>избавилац (6): цар је поздрављен као избавилац; ни избавиоца, ни спасиоца.</p> <p>избавитељ (179): спаситељ света и избавитељ од таме греховне; Бог избавитељ; будући избавитељ Син Божји; лажни избавитељи; избавитељ Мишковић; избавитељ Богољуб Карић; Европска унија избавитељ.</p> <p>избављач (0)</p> <p>избављеник (0)</p>
<p>избавитељица и избавитељка ж женска особа избавитељ.</p>	<p>избавитељица и избавитељка ж спаситељица.</p>	<p>избавитељица (2): Богородица избавитељица.</p> <p>избавитељка (1): Тезаурусова избавитељка.</p>
<p>известилац, -иоца, м а. човек који шаље вести, који извешћује, обавештава о чем. б. подносилац службеног извештаја, референт.</p> <p>извештач, -ача, м онај који шаље или даје какве извештаје, обавести.</p>	<p>известилац, -иоца (известитељ, -а) м а. онај који извештава о нечему, лице које подноси извештај о нечему. б. дописник, репортер неког листа. в. службеник који подноси званични извештај, реферат.</p> <p>извештач, -ача м а. онај који извештава о каквим догађајима; репортер, дописник. б. онај који обавештава некога о нечему; достављач, потказивач.</p>	<p>известилац (1.742): известилац Европског парламента за Србију; известилац Уједињених нација; известилац Парламентарне скупштине Савета Европе; судија известилац; национални известилац о трговини људима; специјални известилац.</p> <p>известитељ (9): известитељ Уједињених нација; известитељ Европског парламента; специјални известитељ.</p> <p>извештач (2.044): Тањугов извештач; радио извештач; извештач са терена; ратни извештач; скупштински извештач; извештач Блица; спортски извештач; извештач из Словеније; извештач са Косова.</p>
<p>извидник м а. = извиђач војник или војно возило (авион, чамац и др.) којему је задатак да извиђа терен и непријатеља, да (п)осматрањем прикупља податке; онај што извиђа уопште. б. у омладинској организацији припадник секције која организује излете у природу, упознавање природних лепота и сл.</p> <p>извиђач, -ача м = извидник (а).</p>	<p>извидник м в. <i>извиђач</i>.</p> <p>извиђач, -ача м 1. а. онај који посматрањем прикупља податке о непријатељу. б. авион који служи за извиђање. 2. припадник организације (најчешће младих) љубитеља природе.</p>	<p>извидник (85): извидници САЈ-а; извидници и гласници; извидник Ноћне страже; Савез извидника НР Србије; извидници или уходе; мали извидници; извидник кружи око Марса.</p> <p>извиђач (2.233): савез извиђача; одред извиђача; 40 омладинаца и извиђача; у Авганистану често раде као класични извиђачи; италијански извиђач у служби краља.</p>
<p>изводиолац, -иоца м онај који изводи, извршује што.</p> <p>извођач, -ача м онај који што изводи.</p>	<p>изводиолац, -иоца м <i>извођач</i>, <i>извршилац</i>: ~ радова.</p> <p>извођач, -ача м а. лице или предузеће које изводи грађевинске или друге радове. б. уметник који изводи неко уметничко дело. ~ игара.</p>	<p>изводиолац (4): изводиолац радова; изводиолац највећег геноцида.</p> <p>извођач (16.886): извођач радова; извођач пројекта; познати извођач; извођач и забављач, извођач музике; омиљени извођач; соло извођач.</p>
<p>извориште с место, околина извора код текућих вода.</p> <p>изворник м 1. оно откуд је што преписано или преведено, оригинал. 2. онај од кога је што потекло, зачетник. 3. индив. извор, врело.</p>	<p>извориште с 1. место, предео око извора текућих вода: ~ реке, ~ Колубаре. 2. в. извор (1, 2, 4): студено ~, ~ рафала, ~ сировина.</p> <p>изворник м оригинал од кога је нешто преписано.</p>	<p>извориште (3.053): извориште лековите воде; извориште реке Босне; извориште Трокуске реке; извориште Пиве и Таре; извориште здраве пијаће воде; индивидуална изворишта (бунари); извориште нафте; извориште мангана; извориште</p>

		злата; извориште европске цивилизације; извориште културе и науке; извориште тема и мотива. изворник (486): изворник и препис пресуде; оригинални изворник; текст изворника; превод изворника; несачувани изворник; банке се понашају као изворници кредита; изворник Пиве.
извршилац , -иоца м онај који што извршује, онај који спроводи, извршава какав поступак, какву одлуку надлежног органа, извршитељ. извршитељ м извршилац.	извршилац , -иоца и извршитељ , -а м онај који извршава, спроводи какву одлуку, пресуду и сл., извршитељ.	извршилац (5.084): извршилац кривичног дела; извршилац прекршаја; извршилац злочина; непознати извршилац; извршилац радова; извршилац услуга; самостални извршиоци послова; извршилац налога. извршитељ (2.699): судски извршитељ; приватни извршитељ; порески извршитељ; Комора извршитеља Србије; правилник о испиту за извршитеља; извршитељ банке; извршитељ услуга; извршитељ послова.
изгорелина ж = изгоретина оно што је изгорело, оно што је оштећено од ватре; опекина, опекотина. изгоретина ж = изгорелина.	изгорелина ж в. <i>изгоретина (2).</i> изгоретина ж 1. опекотина, опекина. 2. оно што је било изложено ватри, што је изгорело или нагорело.	изгорелина (0) изгоретина (60): депонија пиритне изгоретине; пиритна изгоретина је опасан отпад.
издавалац , -аоца м в. издавач. издавач , -ача м онај који издаје књигу или што друго штампано, накладник.	/ издавач , -ача м лице, установа, организација и сл. која издаје књиге, часописе и др. публикације.	издавалац (659): издавалац хартија од вредности; издавалац ваучера; издавалац рачуна; издавалац картице; издавалац чека; издавалац обвезнице; издавалац профактуре; издавалац смештаја. издавач (14.133): издавач књиге; издавач часописа; издавач публикације; издавач уџбеника; издавач едиције.
излагач , -ача м 1. онај који излаже. 2. онај који нешто исказује, тумачи. 3. мат. изложилац (2), експонент. изложилац , -иоца м 1. в. излагач. 2. мат. = изложитељ број који означаје колико се пута неки други број (основа) мора помножити сам са собом, експонент. изложитељ м мат. = изложилац.	излагач , -ача м 1. онај који излаже на сајму, изложби: ~ на сајму технике. 2. онај који нешто излаже, тумачи. изложилац , -иоца и изложитељ , -а м мат. број који показује колико пута треба основни број помножити самим собом, степен, експонент.	излагач (6.074): штандови излагача; излагачи из целе Србије; 1.600 излагача из 34 земље; излагачи и посетиоци сајма; излагачи на фестивалу вина; излагачи на изложби; излагачи на конференцији; следећи излагач је говорио. изложилац (4): степен чији је изложилац рационални број; изложилац с негативним знаком. изложитељ (2): изложитељ Духа светог; утврђују да су логаритми у ствари изложитељи.
изумилац , -иоца м изумитељ. изумитељ м онај који је што изумео, који је изнашао што је пре било непознато, проналазач; исп. изумилац, изумелац.	изумилац , -иоца м в. изумитељ. изумитељ м онај који је изумио нешто ново, проналазач.	изумилац (0) изумитељ (702): изумитељ радиоапарата; проналазач и изумитељ; чувени изумитељ; изумитељ телескопа; изумитељ писма; изумитељ Алфред Нобел.

<p>изучавалац, -аоца м онај који изучава. изучаватељ м изучавалац.</p>	<p>изучавалац, -аоца м онај који се бави каквим изучавањем, истраживач. изучаватељ м в. изучавалац.</p>	<p>изучавалац (50): изучавалац књижевности; изучавалац природних наука; изучавалац праисторије; изучавалац Старог завета. изучаватељ (1): вредни изучаватељ петроварадинске прошлости.</p>
<p>инжењер, -ера м фр. = инжињер технички стручњак са високом факултетском спремом: грађевински ~, машински ~. инжињер, -ера м = инжењер. инжењерац, -рца м војн. = инжињерац војник који служи у инжењерији.</p>	<p>инжењер, -ера м фр. технички стручњак са факултетском спремом; звање које се добија завршетком студија на неком техничком факултету. инжењерац, -рца м вој. војник или официр у инжењерији. инжињер(-) м в. инжењер(-).</p>	<p>инжењер (20.195): дипломирани инжењер електротехнике; Савез инжењера и техничара Србије; грађевински инжењер; машински инжењер; инжењер архитектуре; инжењер саобраћаја; инжењер информатике. инжењерац (44): мобилисан као инжењерац за градњу мостова; инжењерац Војске Србије; инжењерац поручник Марфи; официр инжењераца; инжењерци Црвене армије. инжињер (1.780): дипломирани инжињер електротехнике; инжињер информатике; грађевински инжињер; машински инжињер; инжињер хемије; софтверски инжињер.</p>
<p>институт, -ута м 1. научна установа, установа за научна истраживања (често као део имена појединих установа); 2. назив за неке одгојне, васпитне установе. 3. правн. установа, институција. институција ж лат. установа, завод; удружење.</p>	<p>институт, -ута м лат. 1. а. научноистраживачка установа која се бави научним истраживањем: историјски ~, математички ~, ~ за језик. б. завод, школа: учитељски ~. 2. в. институција (1). институција ж лат. 1. одређена појава у друштвеним односима регулисана правним нормама као елемент друштвеног система: ~ банке, световна ~. 2. завод, установа. 3. установљење, постављење.</p>	<p>институт (55.741): Саобраћајни институт; Институт за хемију; Институт за мајку и дете; Институт за онкологију; Институт за српски језик; научни институт; применом института опортунитета; увођење института злочина из мржње. институција (115.309): културне институције; високошколске институције; државне институције; здравствене институције; политичке институције; надлежне институције; научне институције; покрајинске институције.</p>
<p>испитач, -ача м = испитивач 1. онај који испитује, поставља питања на испиту. 2. онај који научно испитује, истражује што, који се бави проучавањем чега. испитивач, -ача м = испитач.</p>	<p>испитач, -ача м в. испитивач. испитивач, -ача м 1. онај који испитује, поставља питања. 2. онај који се бави испитивањем, истраживач.</p>	<p>испитач (2): испитивачи каменог доба; историјски испитач једва нагаја време њиховог доласка. испитивач (847): пријава испита и избор испитивача; испитивач на испиту; испитивач кандидата; испитивач на возачком испиту; испитивач производа у компанији МТД; полиграфски испитивач; испитивач Гутенберговог живота; дигитални испитивач струје.</p>
<p>исповедалац, -аоца м онај који се исповеда. исповедник, -ика м 1. свештеник, духовник који исповеда. 2. онај који се исповеда или који се исповедио.</p>	<p>исповедалац, -аоца м 1. онај који исповеда неку веру. 2. в. исповедник (2). исповедник, -ика м 1. свештено лице које исповеда верника. 2. онај који се исповеда свештеном лицу. 3. онај који исповеда неку веру: ~ православља.</p>	<p>исповедалац (0) исповедник (1.196): исповедник православља; исповедник Христа; исповедник вере; исповедник хришћанства; дужност исповедника свештенства; позвала је свог исповедника; исповедник је био архимандрит манастира</p>

		Жича; исповедник у затвору; исповедници су скинутих капа стајали један за другим у реду крстећи се.
исповедаоница ж у католичким црквама покривено седиште за свештеника, које има са сваке стране решетки прозорчић на који свештеник слуша онога који се исповеда. исповедница ж 1. исповедаоница. 2. она која се исповеда или која се исповедила.	исповедаоница ж цркв. место у цркви где свештеник врши исповедање. исповедница ж 1. в. исповедаоница. 2. она која се исповеда свештенику.	исповедаоница (236): црквена исповедаоница; исповедаоница Великог брата; такси је често исповедаоница исповедница (8): исповеднице Христове; исповедница Наде.
истраживалац , -аоца м = истраживач онај који што истражује, испитује, испитивач, проучавалац. истраживач , -ача м = истраживалац. истражилац , -иоца м онај који што истражује, истраживач. истражитељ м 1. правн. службеник који врши судску истрагу; истражни судца, судија. 2. в. истражилац.	истраживалац , -аоца м в. истраживач. истраживач , -ача м онај који истражује, научно испитује нешто, проучавалац. истражилац , -иоца м в. истраживач. истражитељ м 1. правн. в. иследник. 2. в. истраживач.	истраживалац (0) истраживач (25.338): истраживачи и научници; истраживачи са Универзитета Јејл; истраживачи са Медицинског факултета; истраживачи у области физике; Млади истраживачи Србије; истраживачи свемира; социолог, истраживач геноцида; истраживач злочина. истражилац (242): истражиоци Тужилаштва; хашки истражиоци; истражиоци Еулекса; судски истражиоци; главни истражилац ФБИ; главни истражилац УН; истражиоци МУП-а. истражитељ (2.079): истражитељи ФБИ; истражитељи Хашког трибунала; судски истражитељ; истражитељи превара; истражитељи пореских прекршаја; приватни истражитељи; прикривени истражитељ; полицијски истражитељи; војни истражитељи; археолог истражитељ.
истребитељ м = истребљивач онај који истребљује, уништава. истребљивач , -ача м = истребитељ	истребитељ м в. истребљивач. истребљивач , -ача м онај који некога или нешто истребљује, ускорењује.	истребитељ (22): истребитељ јереси; истребитељ безбожника; истребитељ православних хришћана; истребитељ српског рода; истребитељ разних штеточина; истребитељ кандиде. истребљивач (80): истребљивач штеточина; истребљивач пацова; истребљивач гамади; истребљивач ћирилице; истребљивач Срба; истребљивачи Индијанаца; истребљивач организованог криминала.
јаловак , -ака м а. јалов човек. б. јалова биљка (најчешће кукуруз). в. једногодишња лоза која је избила из притајеног окца. јаловац , -вца м а. јалово мушко живинче; исп. јаловица (а). б. јалово дрво.	јаловак , -ака м 1. онај који је јалов, неспособан за оплодњу. 2. јалова биљка. јаловац , -вца м јалов, ушкопљен мужјак.	јаловак (5): лачање јаловака и одстрањивање ластара. јаловац (4): уклањају се јаловци и сувишни ластари.
једрилац , -иоца м 1. човек који једри. 2. зоол. средоземна врста двошкржног главоношца.	једрилац , -иоца м 1. онај који једри. 2. зоол. а. назив за двошкржне октопоре из пор.	једрилац (0) једриличар (288): једриличари на Ади Циганлији; једриличар

једриличар м онај који управља једрилицом.	Argonautidae. б. врста дневног лептира. једриличар м онај који управља једрилицом.	освојио титулу светског првака; регата једриличара; смотра једриличара; наутичари и једриличари.
јуришлија м в. јуришник. јуришник м онај који јуриша, који иде на јуриш.	јуришлија м в. јуришник. јуришник м онај који јуриша, који иде на јуриш.	јуришлија (1): јуришлија Осама бин Ладен. јуришник (395): јуришници ЛДП-а; СНС јуришници; Додикови јуришници; НАТО јуришници; НВО јуришници; наоружани јуришници интервентне бригаде.
кадило с в. кадионица. кадионик , -ика м кадионица. кадионица ж метални суд за кађење тамјаном при црквеним обредима.	кадило с 1. кад (1). 2. в. кадионица. кадионик , -ика м в. кадионица. кадионица ж посуда у којој се пали тамјан при верском обредном кађењу.	кадило (0) кадионик (3): ритуални кадионик; свеће и кадионици. кадионица (291): кадионица и тамјан; кадионице и свећњаци; кадионица којом кади целу кућу; жеравица у кадионици.
казивалац , -аоца м онај који казује. казивач , -ача м 1. онај који казује. 2. онај који показује пут (коме); исп. калауз (1). 3. оно што показује: ~ пута.	казивалац , -аоца м в. казивач. казивач , -ача м онај који нешто казује, прича.	казивалац (0) казивач (231): народни казивач; усмени казивач; казивач стихова; казивачи и приповедачи.
казниона ж заст. в. казнионица. казнионица ж завод где су затворени они који су осуђени што су починили тежа кажњива дела.	казнионица (казниона) ж установа где затвореници издржавају казну, затвор.	казнионица (80): казнионица у Сремској Митровици; управник казнионице; зидине казнионице. казниона (31): чувари по казнионама; митровачка казниона; робијаши у казнионама; управник казнионе.
калкулант м = калкулатор онај који калкулише. калкулатор м = калкулант.	калкулант м 1. в. калкулатор. 2. фиг. прорачунат човек, рачуница. калкулатор м 1. службеник који врши прорачуне, обрачуне, који калкулише; рачуновођа. 2. фиг. в. калкулант (2). 3. техн. мали електронски уређај за најчешће математичке операције.	калкулант (82): доле преваранти и калкуланти; политички калкуланти и манипуланти; лажов и калкулант; политикант и калкуланти; ситни калкуланти; радно место калкуланта за грађевинске радове. калкулатор (1.402): мали стони калкулатор; модел калкулатора; калкулатор трошкова; калкулатор затезних камата; интернет калкулатор; калкулатор калорија.
каноник м виши свештеник у католичкој цркви, везан обично за службу у каптолу и за пребенду. канонист(а) м познавалац или учитељ канонског права.	каноник м лат. католички свештеник више ранга. канонист(а) , -е м познавалац црквеног канона, црквеног канонског права.	каноник (154): каноник Бременске катедрале; чувени пољски каноник Никола Коперник; каноници саборне цркве; тело покојног каноника; сви ти канони и молитве налазе се у канонику. канонист(а) (20): с тумачењима чувених византијских канониста; солунски монах и канониста; православни канониста.
канцелар , -ара м 1. у неким европским државама (Западна Немачка, Аустрија) председник министарског већа. 2. старешина или шеф канцеларије у установи. 3. у царској Русији највиши	канцелар , -ара м лат 1. пол. а. председник владе (у Немачкој, Аустрији). б. један од главних министара парламентарних или дворских функционера (у неким државама Западне Европе). в.	канцелар (1.851): бивши немачки канцелар Герхард Шредер; аустријски канцелар; канцелар Бизмарк; немачки канцелар Ангела Меркел; савезни канцелар; британски министар финансија;

<p>грађански чин и носилац тога чина. канцелист(а) м писар, нижи чиновник.</p>	<p>ист. лични краљев секретар, у средњовековним краљевинама. 2. адм. а. лични секретар, саветник високих државних функционера; секретар, шеф државне управе. б. шеф канцеларије; секретар. канцелист(а), -е м нижи чиновник, практикант.</p>	<p>Велики канцелар Врховног савета Белгије; канцелар Џорџ Озбурн; канцелар Рајха; Теоктист је био канцелар царице Теодоре; канцелар краљевских ордена; изабран је за канцелара рачуновођства. канцелист(а) (7): градски канцелист Крижанић; нови канцелист се одмах упустио у сличне послове.</p>
<p>капелан, -ана м лат. цркв. <i>жупников, парохов помоћник.</i> капелник м зборовођа, диригент капеле: војни ~.</p>	<p>капелан, -ана м цркв. <i>свештеник нижег ранга, парохов, жупанов помоћник.</i> капелник м онај који диригује капелом (2).</p>	<p>капелан (252): војни капелан; католички капелан; новосадски капелан; капелан самостана; затворски капелан; сеоски капелан. капелник (83): капелник Српске музике у Дубровнику; војни капелник и диригент; капетан капелник Станислав Бинички; уз музику позоришног капелника; капелник оркестра; капелник краљеве гарде.</p>
<p>капетан, -ана м лат. 1. војн. највиши чин нижих официра у војсци: активни ~, резервни ~. 2. а. ист. поглавар, управник, старешина града или територијалне јединице. б. старешина уопште, вођа, заповедник. 3. пом. а. заповедник на броду (морском или речном). б. управитељ луке, пристаништа. 4. спорт. = капитен вођа момчади у спортским удружењима. капитен, -ана м фр. спорт. = капетан (4).</p>	<p>капетан, -ана м лат. 1. највиши чин нижих чиновника у војсци. 2. заповедник брода; одговарајући чин у трговачкој морнарици. 3. ист. старешина, управник одређене административно-територијалне јединице. 4. спорт. в. капитен. 5. старешина уопште; управитељ луке, пристаништа. капитен, -ена м фр. спорт. вођа, представник тима.</p>	<p>капетан (9.283): резервни капетан; капетан прве класе; капетан прекоокеанског брода; капетан бојног брода; брод без капетана; капетан руске подморнице; капетан летелице; многи капетани ЈАТ-ових авиона; капетан је угледао писту; погранични капетани; капетан над тим срезом. капитен (10.721): капитен екипе; капитен школског клуба; капитен репрезентације; капитен црвено-белих.</p>
<p>карађорђевац, -евца и карађорђевићевац, -евца м присталица Карађорђа и династије Карађорђевића.</p>	<p>карађорђевац, -евца м ист. присталица Карађорђа. карађорђевићевац, -евца м ист. а. присталица Карађорђа. б. присталица династије Карађорђевића.</p>	<p>карађорђевац (10): карађорђевац је био и Сима Милутиновић Сарајлија; покушај карађорђеваца да изврше преврат у Србији; или си карађорђевац или обреновићевац. карађорђевићевац (24): подвојени на обреновићевце и карађорђевићевце; огрезли карађорђевићевци, династијаши; монархиста и карађорђевићевац.</p>
<p>картар, -ара м в. <i>карташ.</i> картарош м в. <i>карташ.</i> карташ, -аша м онај којему је страст играње карата.</p>	<p>картар, -ара м в. <i>картарош.</i> картарош м онај који се радо карта, коцкар. карташ, -аша м в. <i>картарош.</i></p>	<p>картар (0) картарош (35): картароши који су се коцкали; коцкар и картарош; као шпил карата у рукама картароша. карташ (17): страстан карташ; карташу је лакше тек кад види карту; несрећни карташ једаред прокоцкао све новце.</p>
<p>католикиња ж женска особа католик. католкиња ж в. <i>католикиња.</i></p>	<p>католикиња ж в. <i>католкиња.</i> католкиња ж *није обрађено.</p>	<p>католикиња (27): млада католикиња; женидба са католикињом; Албанске девојке католикиње; ја сам католикиња.</p>

		католкиња (91): заклета католкиња; строга католкиња; мајка католкиња; узорна католкиња; посвећена католкиња.
кашикара ж 1. покр. <i>кашичара (1).</i> 2. пушка која се пали помоћу огњила; исп. кашилук. 3. зоол. покр. <i>кашичар (2).</i> кашичара ж 1. воденица у које су на колу пера у облику кашика. 2. покр. <i>направа где се држе кашике.</i> кашичарка ж женска особа <i>кашичар.</i>	кашикара ж 1. в. <i>кашичара (2).</i> 2. а. <i>врста ручне бомбе.</i> б. <i>врста пушке која се пали помоћу огњила.</i> 3. зоол. а. <i>врста патке са кљуном сличним кашизи, Spatula clureata.</i> б. в. <i>жличарка.</i> кашичара ж 1. воденица <i>поточара која има пера на колу у облику кашике.</i> 2. нар. <i>направа за држање кашика.</i> кашичарка ж <i>жена кашичар.</i>	кашикара (177): бомба <i>кашикара;</i> експлозија <i>кашикаре;</i> бачена <i>кашикара;</i> чапља <i>кашикара;</i> патка <i>кашикара;</i> <i>понашање кашикаре</i> кроз воду; <i>варалице (кашикаре и лептири);</i> 12 багера <i>кашикара.</i> кашичара (0) кашичарка (0)
кварилац , -иоца и кваритељ м онај који <i>квари кога или што:</i> ~ младежи.	кварилац , -иоца и кваритељ , -а м онај који <i>нешто квари, штети.</i>	кварилац (3): <i>кварилац младежи;</i> <i>кварилац расположења.</i> кваритељ (40): <i>кваритељ остварења великих циљева;</i> <i>кваритељ језика;</i> <i>кваритељ игре;</i> <i>кваритељ културе;</i> <i>кваритељ омладине.</i>
кестенар , -ара м = кестењар 1. онај који <i>пече и продаје кестење.</i> 2. <i>кестеник.</i> кестеник , -ика м <i>шума кестенова.</i> кестенција м в. <i>кестенар (1).</i> кестењар , -ара м = кестенар.	кестенар , -ара м в. <i>кестењар.</i> кестеник , -ика м <i>кестенова шума.</i> кестенција м в. <i>кестенар (2).</i> *нема 2 кестењар , -ара м 1. <i>кестенова шума.</i> 2. <i>онај који пече и продаје кестење.</i>	кестенар (0) кестеник (0) кестенција (5): <i>сладоледџија, кестенција; стари кестенција;</i> у то време су <i>кестенције носиле гласе-рукавице.</i> кестењар (2): <i>био окружен кестењаром;</i> <i>Јокине њиве и Стојанов кестењар.</i>
клавиристица и клавиристкиња ж женска особа која <i>свира на клавиру,</i> <i>пијанистица,</i> <i>пијанистџиња.</i>	клавиристица ж в. <i>клавиристкиња.</i> клавиристкиња ж <i>свирачица на клавиру, пијанистџиња.</i>	клавиристица (1): <i>амбициозна, лепа клавиристица.</i> клавиристкиња (6): <i>француска клавиристкиња;</i> <i>концерт клавиристкиња;</i> <i>реномирана клавиристкиња.</i>
класик м 1. <i>писац старе грчке и римске књижевности.</i> 2. <i>класичар (2).</i> класицист(а) м <i>присталица класичне књижевности.</i> класичар м 1. <i>онај који се бави изучавањем старог грчког и латинског језика и њихове уметности и културе; онај који се угледа на грчке и римске писце.</i> 2. <i>творац класичних, савршених дела.</i>	класик м лат. 1. а. <i>врхунски стваралац у каквој области уметности или науке, чије дело представља трајни допринос уметности или науци.</i> б. <i>писац старе грчке или римске књижевности.</i> 2. <i>ист. припадник највише класе у старом Риму.</i> класицист(а), -е м <i>представник класицизма; присталица класичне књижевности и уметности: учени ~, портрети класициста.</i> класичар м 1. <i>проучавалац класичних језика, класичне уметности.</i> 2. в. <i>класик (1):</i> ~ по духу, ~ по култури.	класик (1.387): <i>светски класици</i> попут <i>Достојевског, Кафке, Балзака;</i> <i>филмски класик;</i> <i>адаптација класика</i> <i>дечје књижевности.</i> класицист(а) (74): <i>књижевно-теоријски погледи наших класициста;</i> <i>модерни класициста</i> <i>Јован Христић;</i> <i>диглосија српских класициста;</i> <i>допринос класициста српском песништву;</i> <i>трећа генерација српских класициста.</i> класичар (111): <i>професор Лома је класичар;</i> <i>по вокацији класичар;</i> <i>оксфордски класичар и академик Луис Фарнел;</i> <i>не само за историчаре и класичаре;</i> <i>поред писаца класичара (Борисав Станковић, Стеван Сремац);</i> <i>писци класичари;</i> <i>француски класичари ...пре свега Молијер;</i> <i>нови класичари;</i> <i>бечки класичари</i> <i>Моцарт и Бетовен;</i> <i>класичари или поборници модерне игре; цезери и класичари.</i>

<p>клеветало с и м покр. в. клеветник.</p> <p>клеветник м онај који клевете, који шири клевету.</p>	<p>клеветало с и м особа која некога клевете, клеветник.</p> <p>клеветник м онај који клевете, шири клевете.</p>	<p>клеветало (3): прорежимско клеветало; клеветало нема толики новац.</p> <p>клеветник (255): клеветници и завидљивци; клеветници совјетске политике; клеветници из ДСС-а; клеветници српског народа; клеветници јеретици; клеветници Божији.</p>
<p>клемпа м = клемпо онај који има клемпаве, спуштене уши.</p> <p>клемпо, -а и -е м = клемпа.</p> <p>клемпоња м клемпа.</p>	<p>клемпа¹ м онај који има клемпаве уши; уп. клемпо.</p> <p>клемпавко м онај који има клемпаве уши.</p> <p>клемпо, -а и -е и клемпоња, -е м онај који има клемпаве уши; уп. клемпа¹.</p>	<p>клемпа¹ (9): звани Клемпа; Сергеј Трифуновић је био клемпа кад је био мали.</p> <p>клемпавко (1): клемпавко је богатији.</p> <p>клемпо (4): клемпо или ушке; звани Клемпо.</p> <p>клемпоња (1): овај клемпоња директор.</p>
<p>клепац, -пца м чекић којим се клепа, откива коса.</p> <p>клепач, -ача м онај који клепа, који клецем откива косу.</p>	<p>клепац, -пца м чекић (за откивање косе); чекић (за оштрење воденичког камена).</p> <p>клепач, -ача м онај који клепа, откива косу.</p>	<p>клепац (1): кад је први клепац ударио у звоно.</p> <p>клепач (0)</p>
<p>клетвеник м а. онај који се клетвом, заклетвом свечано обавезао да ће учинити што. б. ист. вазал у феудалној епохи, феудалац који се обавезао крупнијем феудалцу на различите дужности.</p> <p>клетник м 1. покр. онај који се куне. 2. песн. проклет, мрзак, одвратан човек. 3. онај који куне, псује.</p>	<p>клетвеник м 1. онај који полаже заклетву, који се куне, заклиње у нешто. 2. ист. зависни феудалац, вазал; феудална земља која признаје нечију врховну власт: ~ угарског краља.</p> <p>клетник, -а м 1. в. клетвеник (1). 2. онај кога куну, проклетник.</p>	<p>клетвеник (18): Дубровник као клетвеник Мађарске; анжујски клетвеници краљева; веран клетвеник краљу угарскоме; клетвеници су људи који, за разлику од сведока, не сведоче о ономе што су лично видели него о својим заклетвама подржавају изјаве странака.</p> <p>клетник (3): не може клетник снаге да се омами пијанства отме.</p>
<p>кнегињица ж неудата кћи кнежевца.</p> <p>кнежевица ж = кнезовица кнежева жена.</p> <p>кнезовица ж = кнежевица.</p>	<p>кнегињица ж неудата кнежева кћи или сестра.</p> <p>кнежевица ж кнежева жена, кнегиња.</p> <p>кнезовица ж в. кнежевица.</p>	<p>кнегињица (34): кнегињица Зорка је опонашала своју мајку, кнегињу Милену; оженио се кнегињицом и постао српски цар; ослободи кнегињицу и врати је кнезу.</p> <p>кнежевица (0)</p> <p>кнезовица (0)</p>
<p>књижар м онај који се бави продајом књига (каткада је у исто време и издавач).</p> <p>књижничар м стручни службеник у књижници, који је дужан да књиге чува и издаје, библиотекар.</p> <p>књижевник м 1. онај који пише књижевна дела, који се по занимању бави писањем, писац. 2. заст. онај који учи књигу, учен човек.</p>	<p>књижар, -ара м онај који се бави продајом књига; онај који се поред продаје бави и издавањем књига, издавач.</p> <p>књижничар, -ара м стручни службеник у књижници, библиотекар.</p> <p>књижевник м а. онај који се бави књижевним радом, писац, литерат. б. нар. школован, образован човек.</p>	<p>књижар (450): Удружење издавача и књижара Србије; радила је као лектори, библиотекар и књижар; штампар и књижар Лазар Тришић; каталонски књижари су свакоме ко би 23. априла купио књигу поклањали цвет; то ће вам рећи сваки књижар и сваки издавач.</p> <p>књижничар (258): библиотекар и књижничари Народне библиотеке Стеван Сремац; виши књижничар; самостални књижничар; три запослена: два књижничара и једног библиотекара.</p> <p>књижевник (9.804): Удружење књижевника Србије; аустријски књижевник П. Хандке; песник и књижевник; сликар и књижевник;</p>

		талентовани књижевник; српски књижевник.
<p>књижара ж = књижарница продавница књига.</p> <p>књижарница ж = књижара.</p> <p>књижница ж 1. збирка књига, библиотека. 2. установа и зграда или просторија где се чувају и читају књиге. 3. серија књига истог издавача сличног садржаја и опреме.</p>	<p>књижара ж <i>продавница књига.</i></p> <p>књижарница ж <i>в. књижара.</i></p> <p>књижница ж <i>в. библиотека.</i></p>	<p>књижара (5.777): књижара Делфи; у библиотекама и књижарама; ланац књижара; могу да се купе у књижари Плато; на полицама књижара; онлајн књижара.</p> <p>књижарница (60): Издавачка књижарница Геце Кона; Издавачка књижарница Зорана Стојановића.</p> <p>књижница (189): манастирска књижница; формирање властите књижнице са литературом из области ваздухопловства; сеоска књижница; књижница и читаоница у Чачку; Шабачка народна књижница и читаоница; национална књижница на Косанчићевом венцу.</p>
<p>коваоница ж покр. <i>в. ковачница.</i></p> <p>ковачница ж 1. занатска радионица за ручну или механичку обраду метала и за поткивање коња. 2. фиг. место где се што ствара, постиже.</p> <p>ковница ж 1. а. радионица у којој се кује. б. фиг. место где се ствара, обликује нешто. 2. творница, фабрика металног новца и медаља.</p>	<p>коваоница ж <i>в. ковачница.</i></p> <p>ковачница ж 1. просторија у којој се кује метал, ковачка радионица. 2. фиг. место где се ствара, постиже: ~ планова.</p> <p>ковница ж 1. радионица или завод за израду металног новца; ковачница уопште: државна ~. 2. фиг. место где се ствара, обликује нешто: ~ народних песама, ~ језика.</p>	<p>коваоница (0)</p> <p>ковачница (385): радионица и ковачница; ковачница оружја; модерна ковачница са парним чекићем; ливнице и ковачнице; ковачница гвожђа; ковачница мачева; ковачница оклопа; ковачница новца на Топчидеру.</p> <p>ковница (477): ковница српског новца; Државна ковница у Топчидеру; Ковница новца Београд; новац кован у царским ковницама; краљевска ковница новца; ковница и топионица гвожђа.</p>
<p>кожар, -а м 1. обртник, занатлија који чини, штави, прерађује коже. 2. онај који продаје коже. 3. (кожар) зоол. врста кукуца, инсекта дугачких ногу.</p> <p>кожарац, -рца м 1. кожарски радник, обућарски радник. 2. необ. кожни капут.</p>	<p>кожар, -ара м 1. занатлија који прерађује кожу и израђује предмете од коже; продавац коже. 2. зоол. врста инсекта <i>Carabus coriaceus</i>.</p> <p>кожарац, -рца м <i>кожарски радник.</i></p>	<p>кожар (62): занатлије као што су кожари, крзнари. чизмари; изумире занимање кожар; произвођачи накита и кожари; кројачи и кожари; град је био препун занатлија, углавном кожара, ципелара, златара, ; текстилци и кожари.</p> <p>кожарац (5): штрајк грађевинаца и кожараца; синдикат кожараца.</p>
<p>кожара ж 1. = кожарница а. радионица или творница, фабрика за прераду кожа. б. продавница кожа. 2. агр. врста јабуке (плода) која има храпаву и тврду, дебелу кору.</p>	<p>кожара ж 1. фабрика за прераду коже; кожарска радионица. 2. агр. врста јабуке дебеле коре.</p> <p>кожарница ж <i>в. кожара (1).</i></p>	<p>кожара (131): радници кожаре; ваљевска кожара; запослени у кожари; на спрату кожаре; месара и кожара; јабука кожара.</p> <p>кожарница (1): кожарница у Вајнхајму.</p>

<p>кожарница ж = кожара (1).</p> <p>кокошар, -ара м 1. човек који одгаја кокоши или тргује њима. 2. а. онај који краде кокоши и другу живад, крадљивац уопште. б. човек сумњива занимања, пробисвет, зликовац. 3. кокошињац, живинарник. 4. зоол. назив за јастреба који напада на живад.</p> <p>кокошарник м 1. кокошар (3). 2. кућа висока а тесна.</p> <p>кокошињак м 1. кокошар (3). 2. кокошињи гној, ђубре. 3. бели пришт који се појављује на прстима руке. 4. в. кокошије слепило, уз кокошију (изр.). 5. бот. камилица, титрица.</p> <p>кокошињац, -њаца м = кокошинац.</p>	<p>кокошар, -ара м 1. онај који краде кокоши; ситан лопов; безначајан човек. 2. онај који гаји кокоши; онај који тргује кокошима и јајима. 3. в. кокошарник.</p> <p>кокошарник м кућица, просторија за чување и затварање кокошију, живинарник.</p> <p>кокошињак м 1. кокошији измет. 2. в. кокошарник. 3. мед. нар. гнојно запаљење прстију.</p> <p>кокошињац, -њаца м в. кокошарник.</p>	<p>кокошар (106): кокошари из Владе; јајаре и кокошари; политички кокошари; у селу лопове тог ранга зову кокошари; велеиздајници и кокошари; јурио кокошаре, крадљивце бицикала, депароше; сеоски кокошари и пијанице; јастреб кокошар; кобац кокошар, суп кокошар; испод неког кокошара; смакне резницу с кокошара.</p> <p>кокошарник (63): два свињца и кокошарник; очистити кокошарник; кокошарник са 28 кокошака; кокошарник од 12–14 спратова.</p> <p>кокошињак (6): претворио у кокошињак и свињац; подигнут државни кокошињак.</p> <p>кокошињац (343): свињци и кокошињци; штале и кокошињци; пилићи у кокошињцима; живе у кокошињцу од 30 м² на осмом спрату; кокошињац од хотела.</p>
<p>колаборант м в. колаборационист(а) (б).</p> <p>колаборационист(а) м а. сарадник у неком послу. б. ист. онај који је за време народноослободилачке борбе, за време окупације сарађивао с окупатором.</p>	<p>колаборант м в. колаборационист(а).</p> <p>колаборационист(а), -е м онај који је сарађивао са окупатором за време II светског рата.</p>	<p>колаборант (83): домаћи колаборанти; потајни колаборанти режима; колаборанти и издајници; колаборант окупационих снага Србије; главни Милошевићев колаборант.</p> <p>колаборационист(а) (394): колаборационисти фашизма; учешће колаборациониста у другом светском рату; колаборационист Хитлеру; рехабилитација колаборациониста; за ОВК је Ругова био колаборациониста; колаборациониста Чанак.</p>
<p>колектор м 1. скупљач, сабирач. 2. продавац срећака државне лутрије. 3. физ. део генератора који наизменичну струју коју производи претвара у сталну и служи као посредник за прелаз струје из намотаја у вањско, спољно коло. 4. техн. главна канализациона цев за одвођење градске нечистоће.</p> <p>колекционар, -ара м = колекционер онај који прави колекцију, сабирач, поседник колекције.</p>	<p>колектор м лат. 1. особа или установа која се бави сабирањем, прикупљањем нечега (књига, пореза и др.). 2. техн. главна одводна цев градске канализације. 3. ел. део електричног генератора који наизменичну струју претвара у једносмерну.</p> <p>колекционар, -ара м онај који сакупља предмете за колекцију, збирку.</p>	<p>колектор (3.096): канализациони колектор; соларни колектор; вакуумски цевни колектор; отпадне воде из главног колектора; ваздушни колектор; фекални колектор; једносмерни напон на колектору; струја колектора.</p> <p>колекционар (1.793): колекционар сатова; страствени колекционар; колекционар шешира; колекционар оружја; колекционар старих аутомобила; колекционар вина; колекционар уметничких слика; колекционар осмеха; колекционар лепих тренутака.</p>
<p>колонизатор м онај који спроводи колонизацију (1), који подјармљује и економски искористиће туђе земље.</p>	<p>колонизатор м онај који колонизира, врши колонизацију.</p> <p>колонист(а), -е м становник колоније, насељеник, досељеник.</p>	<p>колонизатор (367): први колонизатори су били Холанђани; колонизатори америчког континента; британски</p>

<p>колонист(а) м 1. насељеник колоније. 2. заст. члан колоне, војне скупине.</p>		<p>колонизатори; однос колонизатора према подређенима. колонист(а) (783): насељавање колониста; шпански колонисти на Карибима; колонисти у Војводини; потомак колониста; прве градове насељавају колонисти.</p>
<p>командант м фр. војн. заповедник једне војне јединице (веће од основне) града, тврђаве, ратног брода: ~ војног округа, ~ флоте, ~ места. командир, -ира м заповедник мање војне јединице: ~ вода, ~ чете, ~ жандармеријске станице, ~ батерије, ~ страже.</p>	<p>командант, -нта м вој. заповедник веће војне формације, установе, територијалне области, војне операције и сл.: ~ пука, ~ флоте, ~ округа. командир, -ира м вој. старешина, заповедник неке мање војне јединице: ~ чете, ~ вода.</p>	<p>командант (13.736): командант армије; командант пука; командант Националне гарде; врховни командант; командант Книнског корпуса; командант ОВК; командант Дунавске дивизије; командант КФОР-а; командант специјалне јединице. командир (2.325): командир чете; командир вода; командир батерије; командир одреда; командир локалне полиције; командир Ватрогасне станице Земун.</p>
<p>комедијант м грч.-тал. 1. а. глумац смешне улоге у вашарским представама; б. погрд. глумац уопште. 2. фиг. лицемер, дволичњак, претворица. комедијаш, -аша м 1. а. лакрдијаш у циркусу, клоун. б. погрд. глумац уопште. 2. онај који збија комедије, шале, шаљивац, шаљивџија. 3. лицемер, дволичњак, претворица.</p>	<p>комедијант, -нта м 1. глумац, комичар (обично слаб); клоун; ир. глумац уопште. 2. фиг. шаљивчина, комедијаш; дволичњак, лицемер. комедијаш, -аша м 1. а. глумац у путујућем позоришту; мађионичар, лакрдијаш; клоун. б. слаб глумац; глумац уопште. 2. шаљивчина, враголан, обешањак.</p>	<p>комедијант (80): случај комедијант; политички комедијанти; комедиограф и комедијант Молијер; био је најпре глумац комедијант; ТВ комедијант. комедијаш (85): српски комедијаш на власти; Тома Николић – још један комедијаш на политичкој сцени Србије; политички комедијаш; Чеда, Вук, Кораћ, Чанак и остали комедијаш; глумци комедијаш импровизованог позоришта; путујући комедијаш у циркусу; по занимању глумац, комедијаш, подражавалац; Покрет пет звездица популарног комедијаша из Ђенове Белеа Грила; стендбај комедијаш.</p>
<p>комерцијалистскиња ж женска особа комерцијалист(а). комерцијалка ж женска особа комерцијалац.</p>	<p>комерцијалистскиња и комерцијалка ж женска особа комерцијалист(а).</p>	<p>комерцијалистскиња (2): како је од некадашње комерцијалистскиње постала успешна пословна жена. комерцијалка (0)</p>
<p>комунар, -ара м 1. учесник у Париској комуни. 2. присталица напредног политичког схватања, револуционар. комунист(а) м борац за комунистичко уређење, присталица комунизма; члан Комунистичке партије, члан Савеза комуниста.</p>	<p>комунар, -ара м фр. ист. учесник Париске комуне. комунист(а), -е м пол. присталица идеје комунизма, онај који се залаже за комунистичко друштвено уређење; члан комунистичке партије.</p>	<p>комунар (12): бивши комунар (учесник Париске комуне); 30.000 комунара Париске комуне; убијени комунари Париске комуне; комунисти и комунари; проблем праве „комунари” и „исламуисти” јер се не могу купити. комунист(а) (15.554): Титови комунисти; југословенски комунисти; борци комунисти; Савез комуниста; послушни комуниста; безбожници комунисти.</p>
<p>кондензатор м лат. физ. 1. справа за скупљање, гомилање</p>	<p>кондензатор м лат. физ. а. направа за сакупљање,</p>	<p>кондензатор (1.602): кондензатор за складиштење електричне</p>

<p>електрицитета. 2. суд у коме се пара хлади и кондензује.</p> <p>кондензор м физ. део оптичког инструмента који сабира зраке светлости.</p>	<p>акумулирање електричног набоја.</p> <p>б. уређај за хлађење и кондензацију паре.</p> <p>кондензор м физ. сабирно сочиво или систем сочива у оптичким инструментима који служи за сакупљање светлосних зрака у објектив.</p>	<p>енергије; напон кондензатора; вентилатори кондензатора; отпорници и кондензатори; компресор и кондензатор; улога кондензатора (хладњака климе); филтер ваздуха у кондензатору.</p> <p>кондензор (0)</p>
<p>кондуктер, -ера м фр. онај који прати какво превозно средство (железничку композицију, трамвај, аутобус и сл.), издаје и прегледа возне карте и сл., спроводник.</p> <p>кондуктор м 1. ел. водич, проводник електричне струје. 2. бот. ткиво кроз које пролазе биљни сокови у биља или пелуд кроз врат тучка до плоднице. 3. мед. особа која преноси неку болест на своје потомке, а сама не болује од ње.</p>	<p>кондуктер, -ера м фр. пратилац, спроводник у каквом јавном превозном средству који продаје или прегледа возне карте.</p> <p>кондуктор м лат. 1. ел. проводник електрицитета; проводник топлоте. 2. бот. ткиво кроз које пролазе хранљиви сокови.</p>	<p>кондуктер (743): возило без кондуктера; возач и кондуктер; кондуктер у аутобусу; кондуктер у возу.</p> <p>кондуктор (9): електрични кондуктор; светлосни кондуктор; кондуктор хемофилије; мајка кондуктор (преносилац).</p>
<p>конструктивист(а) м присталица конструктивизма.</p> <p>конструктор, -а онај који конструише нешто, који прави конструкцију нечега.</p>	<p>конструктивист(а), -е м присталица, следбеник конструктивизма.</p> <p>конструктор м онај који конструише, прави конструкцију нечега, градитељ: ~ авиона.</p>	<p>конструктивист(а) (29): руски конструктивисти; конструктивисти Маљевић и Кандински; експресионисти и конструктивисти; футуристи и конструктивисти.</p> <p>конструктор (1.945): ваздухопловни конструктори; Мерцедесови конструктори; конструктор авиона; конструктор сатова; конструктор властитог знања.</p>
<p>концептуалац, -лица м службеник с вишом квалификацијом који самостално решава службене списе.</p> <p>концептуалист(а) м присталица концептуализма.</p>	<p>концептуалац, -лица м високообразовани службеник који самостално решава службене задатке.</p> <p>концептуалист(а), -е м присталица концептуализма.</p>	<p>концептуалац (2): наступали светски концептуалци и перформери; писац и концептуалац.</p> <p>концептуалист(а) (22): највећи рокер међу концептуалистима; концептуалисти и симболисти; фигуративни концептуалисти; између концептуалиста и присталица сликарства призора.</p>
<p>коњаник м а. јахач на коњу. б. војник који служи у коњици.</p> <p>коњар, -ара м онај који чува коње и брине се за њих; коњушар.</p> <p>коњушар, -ара м човек који се брине за коње, коњар.</p>	<p>коњаник м а. јахач на коњу. б. војник који служи у коњици.</p> <p>коњар, -ара м 1. в. коњушар. 2. одгајивач, узгајитељ коња.</p> <p>коњушар, -ара м радник који се брине о коњима, који чува, храни и тимари коње.</p>	<p>коњаник (1.653): турски коњаници; Душанови коњаници; наоружани коњаници; коњаници и оклопници; 1.000 бораца и коњаника; коњаници и пешадија; коњаници се такмиче у више дисциплина; дефиле коњаника кроз Шабац; тркачки коњаници.</p> <p>коњар (78): Удружење коњара Мачве; сабор коњара; велика љубав коњара према липицанерима; утицајни српски коњари.</p> <p>коњушар (256): коњушара има двеста, који се о коњима старају; царев коњушар; Карађорђево коњушар; пијани коњушар;</p>

		Словенци – бечки коњушари; Бриселски коњушари.
коњушарница ж = коњушница <i>стаја за коње.</i> коњушница ж = коњушарница.	коњарник м <i>стаја за коње, коњушница.</i> коњушарник м и коњушарница ж в. <i>коњушница.</i> коњушница ж <i>итала, стаја за коње.</i>	коњарник (2): била су три коњарника у којима је боравило близу хиљаду коња; коњарници су имали и своје чуваре. коњушарник (0) коњушарница (3): дворске коњушарнице; коњушарнице у Јакову. коњушница (255): приземне коњушнице и стаје; уведе кобилу у коњушницу; амбари и коњушнице; краљева коњушница; чистио коњушницу; коњушнице и штале.
копилача ж = копиљуша <i>девојка која је родила копиле.</i> копилица ж 1. <i>ванбрачна кћи, женско копиле.</i> 2. <i>погрда женској особи.</i> 3. <i>пре праве доби сјањна овца или скозна коза.</i> копиљуша ж = копилача.	копиланка ж пеј. <i>женско ванбрачно дете.</i> копилача ж пеј. <i>нар. жена која роди ванбрачно дете.</i> копилица ж 1. <i>женско ванбрачно дете; неморална, неваљала жена.</i> 2. <i>превремено спарена женка животиње.</i> копилуша ж 1. <i>пеј. в. копилача (1).</i> 2. <i>в. копилица (2).</i> копиљуша ж пеј. <i>в. копилача.</i>	копиланка (0) копилача (0) копилица (0) копилуша (0) копиљуша (0)
косар , -ара м <i>ковач који кује косе.</i> косац , -сца м 1. = <i>косач онај који коси траву, жито.</i> 2. <i>покр. в. коса² (2): један ~ ливаде.</i> 3. <i>зоол. а. птица селица слична препелици Rallus сгех.</i> б. <i>врста паука Phalangium opilio.</i> в. <i>в. сабљарка Pelecus ciltratus.</i> косач , -ача м 1. = <i>косац (1).</i> 2. <i>зоол. в. косац (3в).</i> косилац , -иоца м <i>косац, косач.</i>	косар , -ара м <i>ковач који прави, кује косе.</i> косац , -сца и косач , -ача м 1. <i>онај који коси косом.</i> 2. <i>зоол. а. пољска птица слична препелици.</i> б. <i>в. сабљарка Pelecus cultratus.</i> в. <i>у мн.: род патака ситног тела и дугих танких ногу Phalangidae; врста паука Phalangium opilio из тога рода (у јд.: наук из тога рода, одн. те врсте).</i> косилац , -иоца м <i>в. косац (1).</i>	косар (0) косац (186): <i>косци на косидби; косци на моби; најбољи косци; такмичење косаца; уморни косци; косци на ливади; дневница косца; кад се косац косе лати; паук косац; кад вам косац одузме родитеље; невидљиви косац.</i> косач (239): <i>надметање косача; најбољи косач; жетеоци и косачи; такмичење косача на Рајцу; страшни косач; сабласни косач.</i> косилац (0)
косачица ж 1. <i>женска особа косац (1).</i> 2. <i>строј, машина за кошење.</i> косилица ж <i>косачица.</i>	косачица ж <i>пољопривредна машина за кошење траве, жита.</i> косилица ж <i>косачица (1); мања косачица за кошење траве по дворшиту, мањим парковима и сл.</i>	косачица (276): <i>тракторске косачице; електрична косачица; моторна косачица; сечива на косачици; фрезе и косачице.</i> косилица (389): <i>електрична косилица; мотокултиватори и косилица; сечива косилице; мотор косилице; косилице за траву; жање се косилицама.</i>
котилица ж <i>покр. домаћа животиња која много младих окоти.</i> котиља ж <i>женка која се недавно окотила.</i>	котилица ж а. <i>женка која коти више младунчади; женка која се често коти.</i> б. <i>пеј. жена која често рађа.</i> котиља ж <i>женка која се скоро, недавно окотила.</i>	котилица (11): <i>мрежаста котилица у акваријуму; скотне женке се пребацују у котилицу; врло су практичне котилице које имају уске преграде.</i> котиља (3): <i>свиња котиља.</i>
кресало с <i>оно чим се креше, огњило, кресиво.</i> кресиво с 1. <i>комад челика којим се креше о кремен да се изазове искра и запали труд и њиме упали</i>	кресало с <i>огњило; упаљач с кременом; шибица.</i> кресиво с 1. а. <i>примитивни прибор за изазивање варница или паљење ватре (огњило, кремен и труд); упаљач са кременом (за</i>	кресало (0) кресиво (70): <i>кресиво за паљење ватре; кремен или кресиво; као кресиво може послужити камен челика; огњило или кресиво.</i>

<p>ватра; прибор за добивање ватре. 2. фиг. блесак, сјај.</p>	<p>цигарете и др.). б. в. огњило. в. направа за изазивање варница којима се пали гас (нпр. код плинског шпорета), упаљач за гас. 2. ударање, трење (једним тврдим предметом о други да би се изазвале варнице), кресање.</p>	
<p>крзнар, -ара м мајстор за израду и прераду крзна и одевних предмета од крзна, трговац крзеним кожама и крзеним предметима. крзнаш, -аша м животиња са крзном.</p>	<p>крзнар, -ара м а. занатлија који прерађује крзно и израђује одећу и др. од крзна. б. трговац крзном и крзеном робом. крзнаш, -аша м (обично у мн.) животиња са крзном.</p>	<p>крзнар (55): крзнари, чизмари, папуције; шивење код крзнара; чувени париски крзнар; за разлику од крзнара, који се бави скупоченим крзнима, ћурчија прави прслуке углавном од овчје или јагњеће коже. крзнаш (5): пси, маце и остали крзнаши; лисице, ракуни и остали типични крзнаши; лобији крзнаша и ветеринара.</p>
<p>криминалац, -лица м онај који врши или је извршио криминал, злочинац. криминалист(а) м правн. 1. истражни орган, судија или чиновник кривичног одељења који се бави прогоном казних, кривичних дела. 2. судија, уопште стручни познавалац криминалног права.</p>	<p>криминалац, -лица м онај који је извршио криминално дело, који врши криминална дела, који се одао криминалу; уп. злочинац. криминалист(а), -е м а. овлашћено лице које се бави откривањем криминала и проналажењем њихових извршилаца ; истражни орган, судско лице које се бави прогоном и кажњавањем починилаца кривичних дела, криминалаца. б. онај који се као стручњак (обично правник) или научник бави криминалом и криминалистиком, стручњак за криминалистику. в. онај који прати криминална збивања, догађаје, онај који пише о криминалу (нпр. новинар).</p>	<p>криминалац (12.797): ситни криминалци; нарко босови, убице, криминалци; хулигани и криминалци; осуђени криминалац; сајбер криминалци; окорели криминалац; бизнисмен криминалац. криминалист(а) (77): дипломирани криминалиста; Међународно удружење криминалиста; као правник криминалиста могу да вам кажем; бугарски криминалисти раде на откривању његовог ДНК и отисака прстију.</p>
<p>критизер, -ера м = критикан(т) неконструктиван критичар, заједљивац. критик м в. критичар. критикан, -ана и критикант м = критизер. критицист(а) м присталица критицизма (као филозофског учења). критичар м 1. онај који оцењује, пресуђује, анализира чији рад, поступак, владање и сл. 2. онај који се бави критиком као занимањем: позоришни ~.</p>	<p>критизер, -ера м онај који непрестано све критикује, који у свему види само лоше стране, непринципијелни критичар. критик м в. критичар. критикант м необјективан, непринципијелан критичар, критизер. критицист(а), -е м присталица, следбеник критицизма (као филозофског метода и учења). критичар м а. онај који анализира и оцењује, пресуђује вредност неког научног, уметничког и сл. дела, концерта, представе, изложбе и сл.; онај који се професионално бави критиком; уп. критика (2): књижевни ~, музички ~, позоришни ~, телевизијски ~, филмски ~. б. онај који износи, исказује, изражава негативан став, негативно мишљење о некоме или нечему: ~ бирократије.</p>	<p>критизер (166): дежурни критизери; вајни критизер; тенденциозни критизери непрестано подмећу; „стручни” критизери; хронични критизери и цедидлаке; вечити критизери. критик (0) критикант (2): ваш сусед је крикант. критицист(а) (0) критичар (13.197): позоришни критичар; ликовни критичар; књижевни критичар; филмски критичар; модни критичар; критичар марксизма; критичари новог закона; критичари ДС-а; критичари Милошевићевог режима.</p>

<p>кројачица ж женска особа која кроји и шије хаљине.</p> <p>кројачница ж просторија у којој се кроји и шије, ради кројачки посао.</p>	<p>кројачица ж женска особа кројач.</p> <p>кројачница ж просторија у којој се кроји и шије, у којој се ради кројачки посао, кројачка радња, кројачка радионица.</p>	<p>кројачица (206): курс за кројачице; кројачица по струци; искусна кројачица; кројачица венчаница; пензионисана кројачица.</p> <p>кројачница (34): стан је претворила у кројачницу; обућарница и кројачница; мала позоришна кројачница; кројачница лимова.</p>
<p>кротилац, -иоца м = кротитељ онај који кроти (обично дивље звери).</p> <p>кротитељ м = кротилац.</p>	<p>кротилац, -иоца м в. <i>укротитељ</i>; уп. кротитељ.</p> <p>кротитељ м в. <i>укротитељ</i>; уп. кротилац.</p>	<p>кротилац (2): кротилац тврдокорних животиња.</p> <p>кротитељ (69): кротитељ дивљих звери; кротитељ змија; кротитељ лавова; Меси је кротитељ лопте; кротитељ звука и слике; кротитељ зла.</p>
<p>кротитељица и кротитељка ж = кротилица.</p>	<p>кротитељица и кротитељка ж в. <i>укротитељица</i>.</p>	<p>кротитељица (2): кротитељица змија; култура – кротитељица нагона.</p> <p>кротитељка (2): кротитељка лавова; кротитељка коња.</p>
<p>крпар, -ара м 1. онај који сабира старе крпе и уопште старудије. 2. крпач.</p> <p>крпач, -ача м онај који се по свом занату бави само крпљењем.</p>	<p>крпар, -ара м 1. онај који скупља и продаје старе крпе, старе ствари, старудију. 2. фиг. пеј. онај који ради нешто лоше, како било, слаб, лош, никакав стваралац.</p> <p>крпач, -ача м а. онај који крпи, поправља одећу, обућу и сл. б. лош, слаб, никакав мајстор, лош занатлија, крпа.</p>	<p>крпар (0)</p> <p>крпач (7): крпач посућа; крпач ципела; крпач ђонова; он није крпач него ткач.</p>
<p>крцалица ж, крцало с и крцаљка ж справа у облику клешта којом се ломе, крцају ораси или лешници.</p>	<p>крцалица и крцаљка ж направа у облику клешта којом се крцају, ломе ораси, лешници и сл.</p>	<p>крцалица (0)</p> <p>крцаљка (0)</p>
<p>крчилац, -иоца м = крчитељ 1. онај који крчи. 2. фиг. онај који удара прве темеље и почетке нечем новом у области науке и културе уопште.</p> <p>крчитељ м = крчилац.</p>	<p>крчилац, -иоца м 1. онај који крчи, искрчује земљиште, шуму, пањеве, жбуње и сл. 2. фиг. онај који утире нове путеве, ствара нове правце и сл. (нпр. у науци, уметности и др.).</p> <p>крчитељ м в. <i>крчилац</i>.</p>	<p>крчилац (4): крчилац нових путева; интернет крчилац; крчилац, пионир.</p> <p>крчитељ (0)</p>
<p>кршилац, -иоца м = кршитељ онај који крши какве прописе, законе, обичаје.</p> <p>кршитељ м = кршилац.</p>	<p>кршилац, -иоца м онај који крши одређена правила, наредбе, законске одредбе, прекршилац.</p> <p>кршитељ м в. <i>кршилац</i>.</p>	<p>кршилац (18): кршилац људских права; кршилац ауторских права; кршилац закона; кршилац прописа.</p> <p>кршитељ (39): кршитељ људских права; кршитељи Устава Србије; кршитељ закона.</p>
<p>кудравац, -авца м онај који је кудрав, оно што је кудраво: ~ човек, ~ ћилим.</p> <p>кудравко м хип. од <i>кудравац</i>.</p>	<p>кудравац, -авца м онај који је кудрав.</p> <p>кудравко м а. хип. од <i>кудравац</i>; <i>кудравац</i>. б. кудрав пас.</p>	<p>кудравац (4): пас кудравац; биљка кудравац.</p> <p>кудравко (0)</p>
<p>кукавац, -авца м 1. (често с атрибутима: црни, сињи) онај који својим стањем изазива сажалење, кукаван, јадан, бедан човек. 2. плашљивац, страшљивац, кукавица; морално слаб човек.</p> <p>кукавник м кукавац (2).</p>	<p>кукавац, -авца м 1. (често с атрибутима црни, сињи и сл.) који изазива сажалење, несрећник, јадник (обично у емоционалном говору, при обраћању некоме или при помињању некога). 2. онај који живи у оскудици, сиромаштву, беди, сиромашак, сиротан,</p>	<p>кукавац (125): црни кукавче; тужни кукавац; јадан ја, кукавац; најгори облик кукавца; ови кукавци што нас воде; два кукавца Вучић и Николић; Војводина има највише кукавац који стално кукају; а овај кукавац боји се своје сене.</p>

	<p><i>бедник; мученик. 3. онај који заслужује презир, бедник, ништарија, нитков, мизерија. 4. плашљивац, страшљивац, слабић, кукавица.</i></p> <p>кукавник м в. кукавац (1–3).</p>	<p>кукавник (1): овај кукавник остао сам у својим илузијама.</p>
<p>купалиште с 1. место на обали погодно (од природе или подешено) за купање: јавно ~, морско ~. 2. место са природним лековитим изворима и установама за лечење.</p> <p>купаоница ж = купатило (1) просторија за купање и умивање, обично с кадом; велик издужен суд за купање, када.</p> <p>купатило с 1. = купаоница. 2. купање, купка. 3. купалиште, бања.</p>	<p>купалиште с 1. а. место на обали мора, језера, реке погодно за купање, обично уређена плажа: чувар купалишта. б. летовалиште на обали мора. 2. бањско лечилиште, бања. 3. в. купатило (1б).</p> <p>купаоница ж просторија за купање; уп. купатило.</p> <p>купатило с 1. а. просторија (у стану и др.) која служи за купање и умивање, обично с кадом, тушем и др. б. (обично с одредбом: јавно) зграда с уређајима за купање у топлој води. в. (обично с одредбом; парно) зграда, просторија са уређајима за парење, где се цело тело излаже дејству паре; уп. сауна. 2. купалиште (1). 3. лековита минерална вода за купање; бања, лечилиште с таквом водом: јодно ~, сумпорно ~. 4. купељ, купка.</p>	<p>купалиште (1.912): Ада циганлија, познато купалиште у главном граду; новосадско купалиште Штранд; јавно купалиште Ада Циганлија; излетиште и купалиште; језеро са уређеним купалиштем; базени и друга купалишта; лековито купалиште; у оквиру купалишта су три термална базена.</p> <p>купаоница (12): заједничка купаоница; теретане, сауне, купаоница; спратне купаонице; јавна купаоница; кабине у купаоницама.</p> <p>купатило (14.507): пространо купатило са туш кабином; кухиња и купатило; модерно купатило; засебно купатило; купатило са ђакузијем; јавно купатило; парно купатило (хамам); турско купатило; термално купатило; бањско купатило;</p>
<p>купусиште с њива са које је обран купус; њива за гајење купуса.</p> <p>купушњак м купусиште.</p>	<p>купусиште с земљиште на којем се гаји купус.</p> <p>купушњак м 1. в. купусиште. 2. зоол. в. купусар.</p>	<p>купусиште (12): коров на купусишту; у Футогу нема домаћинства без купусишта; купусиште на фарми; политичко купусиште; идеолошко купусиште.</p> <p>купушњак (0)</p>
<p>кућаник, -ика м = кућник онај који марљиво настоји око кућних послова, који добро кућу води.</p> <p>кућанин м (мн. -ани) члан, припадник куће, обитељи, породице, укућанин.</p> <p>кућевић м = кућић човек из старе, добре, угледне куће.</p> <p>кућеник м в. кућаник.</p> <p>кућић м = кућевић.</p>	<p>кућаник, -ика м онај који је вредан, способан у домаћинству, који унапређује домаћинство, добар домаћин.</p> <p>кућанин м а. члан куће, домаћинства, укућанин. б. в. кућаник.</p> <p>кућевић м човек из старе, угледне породице, кућић, оцаковић.</p> <p>кућеник м в. кућаник.</p> <p>кућић м в. кућевић.</p>	<p>кућаник (1): паметан старешина и добар кућаник.</p> <p>кућанин (1): домаћине, кућанине.</p> <p>кућевић (0)</p> <p>кућеник (0)</p> <p>кућић (6): главари и кућићи; нит је кућић, нит је оцаковић; кућић од старине.</p>
<p>кушалац, -оца м кушач.</p> <p>кушач, -ача м онај који куша, искушава, проба што.</p>	<p>кушалац, -аоца м 1. онај који нешто куша, испитује, проверава; уп. кушач (1). 2. в. кушач (2).</p> <p>кушач, -ача м 1. в. дегустатор. 2. онај који доводи некога у искушење, који искушава некога (обично о ђаволу).</p>	<p>кушалац (0)</p> <p>кушач (81): духови кушачи; кушач Сина Божијег; и самог кушача ђавола; кушач вина.</p>
<p>куштравац, -авца м куштрав човек; исп. куштравко.</p> <p>куштравко м куштравац.</p>	<p>куштравац, -авца м онај који има бујну коврџаву, кудраву или разбарушену, раиччупану косу.</p> <p>куштравко м у хип. значењу: куштравац; куштравац уопште.</p>	<p>куштравац (0)</p> <p>куштравко (1): седи куштравко.</p>
<p>лагумар, -ара м онај који поставља и пали лагум, минер.</p>	<p>лагумар, -ара м в. минер.</p> <p>лагумаш, -аша м в. минер.</p>	<p>лагумар (1): 21 лагумар и 93 инжењера и минера.</p>

<p>лагумаш, -аша м лагумар. лагумција м лагумар.</p>	<p>лагумција м тур. в. <i>минер</i>; уп. лагумар и лагумаш.</p>	<p>лагумаш (1): лагумаш Сафер. лагумција (0)</p>
<p>лажац, лашца м = лажљивац <i>онај који лаже, који је склон лагању.</i> лажљивац, -ивца м = лажац. лажов, -ова м <i>лажљивац, лажац.</i></p>	<p>лажац, лашца м в. <i>лажљивац.</i> лажљивац, -ивца м <i>онај који лаже, који је склон лагању, лажов.</i> лажов, -ова м в. <i>лажљивац.</i></p>	<p>лажац (8): лажац и отац лажи, Сатана; лажац и преварант; лажац и клеветник; другоразредни лажац. лажљивац (245): раскринкајте лажљивца; како да препознате лажљивца; велики лажљивац; цинични лажљивац; патолошки лажљивац; лукави лажљивац. лажов (1.924): лажов и превртљивац; лажов и лопов; патолошки лажов; бестидни лажов; ноторни лажов; обични лажов; бескрупулозни лажов; безочни лажов.</p>
<p>латинац, -нца м <i>зналац латинског језика, латинист(а).</i> латинаш, -аша м ист. <i>католички свештеник који је само на латинском вршио богослужење и био противник увођења глагољаштва.</i> латинист(а) м <i>стручњак који се бави латинским језиком и књижевношћу; познавалац латинског језика и културе; писац који пише на латинском језику.</i></p>	<p>латинац, -нца м в. <i>латинист(а) (1).</i> латинаш, -аша м ист. <i>католички свештеник који је вршио богослужење само на латинском језику (за разлику од далматинских глагољаша).</i> латинист(а), -е м 1. <i>стручњак за латински језик и књижевност; познавалац латинског језика и културе. 2.</i> <i>писац који је писао на латинском језику.</i></p>	<p>латинац (8): чувени латинац и слависта; најбољи латинац међу нама; уредно је водио летопис и добар латинац је био; рђав латинац; Грци и Латинци; Бугари и Латинци. латинаш (3): сукоб латинаша и глагољаша; ћирилаши и латинаши. латинист(а) (18): латиниста лингвиста Павле Ћосић; познати латиниста и проучавалац Рима; латиниста и историчар; латиниста је и вршачки песник; задрти латинисти.</p>
<p>легатар, -ара м <i>онај у чију је корист учињен легат, завештање, опорука.</i> легатор м <i>особа која је опоруком учинила легат, завешталац.</i></p>	<p>легатар, -ара м <i>онај који прима легат¹ (б), онај у чију је корист учињен легат.</i> легатор м <i>онај који оставља, даје легат, завешталац, опоручитељ.</i></p>	<p>легатар (14): наследник или легатар; погажена воља легатара; градска управа игнорисала вољу легатара; непојмљиво да се воља легатара мења. легатор (14): жеља легатора; легатор није жалио ни новца ни труда; многи легатори су остављали своје задужбине и фондове; донатори, легатори и задужбинари; ако наследник или испорукопримац (легатор) умре.</p>
<p>лекарица ж 1. <i>женска особа лекар, лекарка; видарица. 2.</i> бот. в. <i>луцерка.</i> лекарка ж <i>женска особа лекар.</i></p>	<p>лекарка (лекарица) ж <i>жена лекар.</i></p>	<p>лекарка (595): лекарка из амбуланте; пацијент напао лекарку; прва српска лекарка; лекарка + (<i>име</i>) и <i>презиме.</i> лекарица (7): простих народних лекара и лекарица; постане лекарица и даје траву изједенима; нешколоване бабице које би да су лекарице.</p>
<p>ленчина м и ж = ленштина <i>лена, нерадна особа (обично о мушкарцу).</i> ленчуга и ленчура м и ж <i>лена особа, лењивац, лењивица.</i> лењивац, -ивца м (ек.) = њенивац 1. <i>лен човек, нерадник. 2.</i> мн. зоол. <i>породица сисара из реда крузубица, који живе на дрвећу и</i></p>	<p>ленчина ж (м) в. <i>ленштина.</i> ленчуга, ленчура и ленштина ж (м) <i>особа која не воли да ради, која проводи време у нераду, беспослици, лењивац, лењивица.</i> лењивац, -ивца м ек. 1. <i>онај који је лењ, који не воли да ради, који проводи време у беспослици, ленствовању, леништина. 2.</i> зоол. у</p>	<p>ленчина (7): Коштуница је најбољи од свих, али ленчина, спор; ленчине сурфују интернетом; ако имате сина ленчину и нерадника. ленчуга (11): нерадник и ленчуга; тешка ленчуга; Срби су ленчуге; конформисти и ленчуге; гомила ленчуга.</p>

<p>крећу се споро, висећи о гранама Bradypodidae.</p> <p>ленштина м и ж = ленчина.</p> <p>лењштина м и ж (ек.) в. <i>ленитина</i>.</p>	<p>мн.: породица јужноамеричких <i>сисара</i> Bradypodidae, из реда <i>крезубица</i> (у јд.: <i>сисар</i> из те породице).</p> <p>лењштина ж (м) ек. в. <i>ленитина</i>.</p>	<p>ленчура (0)</p> <p>ленштина (188): неспособне лешштине; нерадници и лешштине; цабалебарош и лешштине; неспособне лешштине.</p> <p>лењивац (407): паразити и лењивци; лењивац који неће да ради; незахвални лењивци; гомила лењиваца који лешкаре по плажама; топски лењивци; изумрли циновски лењивац; медвед лењивац.</p> <p>лењштина (3): све саме лењштине; ала си ти нека лешштина.</p>
<p>летелица ж 1. птица која издржава дуг лет. 2. летилица.</p> <p>летилица ж авион, зракоплов и други који апарат направљен за летење.</p>	<p>летелица ж <i>справа, апарат, направа за летење (балон, авион, хеликоптер, ракета, летећи тањир и др.).</i></p> <p>летилица ж в. <i>летелица</i>.</p>	<p>летелица (7.244): беспилотна летелица; свемирска летелица; војне летелице; млазна летелица; НАСА-ина летелица; птица летелица.</p> <p>летилица (3.163): мистериозна летилица; свемирска летилица; приватна летилица; лансирање летилице; беспилотна летилица; пробна летилица; летилица на Марсу, птица летилица.</p>
<p>летелиште с место за полетање и спуштање авиона обележено само видним знацима.</p> <p>летилиште с основни део аеродрома на коме је простор за узлетање и слетање авиона.</p>	<p>летелиште с место, простор који је погодан или подешен, уређен за узлетање и слетање летелица; уп. аеродром.</p> <p>летилиште с в. <i>летелиште</i>.</p>	<p>летелиште (36): летелиште за хеликоптере; летелиште за мање авионе; боингово летелиште; летелиште за некомерцијалне летове.</p> <p>летилиште (38): аеродром или летилиште; летилиште и хелиодром; нема храћења на летилишту; мора ухваћеног голуба да врати на летилиште.</p>
<p>липар, -ара м = липик и липовик <i>липова шума</i>.</p> <p>липик, -ика м = липар.</p>	<p>липар, -ара м <i>липова шума, липов гај, липик.</i></p> <p>липик, -ика м <i>липар</i>.</p>	<p>липар (0)</p> <p>липик (0)</p>
<p>лирик м = лиричар <i>песник лирских песама, уметник у кога преовлађује осећајност</i>.</p> <p>лиричар м = лирик.</p>	<p>лирик м в. <i>лиричар.</i></p> <p>лиричар м а. <i>лирски песник. б.</i> <i>уопште уметник у чијим делима преовлађују лирски елементи, лиричност, лична осећања, емоције, интимне мисли.</i></p>	<p>лирик (36): лирик од имена; бритки сатиричар и нежни лирик; Јакшић је поглавито лирик; лирик, есејиста, романописац; усамљени лирик; Сремац је у души био лирик; најизразитији лирик међу надреалистима.</p> <p>лиричар (150): велики лиричар српског романтизма; српски лиричар Јован Дучић; родољубиви лиричар; сликар лиричар.</p>
<p>литерат, -ата м <i>књижевник.</i></p> <p>литератор м <i>књижевник.</i></p>	<p>литерат, -ата и литерата, -е м <i>књижевник.</i></p> <p>литератор м <i>књижевник.</i></p>	<p>литерат и литерата (32): талентоване литерате; руске познате литерате; литерата Станислав Винавер; младе литерате.</p> <p>литератор (7): стихотворац и литератор; велики српски литератор и поета.</p>
<p>литераткиња ж <i>књижевница.</i></p> <p>литераторка ж <i>књижевница.</i></p>	<p>литераткиња ж <i>књижевница.</i></p> <p>литераторка ж <i>књижевница.</i></p>	<p>литераткиња (0)</p> <p>литераторка (0)</p>

<p>лицемер м = лицемерац онај који прикрива свој прави лик представљајући се као добар и добронамеран човек; подлац. лицемерник м лицемер.</p>	<p>лицемер м лицемеран човек. лицемерник м в. лицемер.</p>	<p>лицемер (1.150): лицемери и улизице; варалице и лицемери; политикантски лицемери; најобичнији лицемер. лицемерник (0)</p>
<p>ловац м 1. човек који лови; онај који се радо бави ловом. 2. војн. борбени ратни авион. 3. у војскама неких земаља пешак у посебним одредима. 4. фигура у шаху. 5. (Ловац) астр. назив једног сазвежђа. ловник м чувар ловишта.</p>	<p>ловац, ловца м 1. онај који лови, који се бави ловом. 2. фиг. човек који трага за неким, који проналази некога да би га привео правди, ухапсио, ликвидирао и сл.: ~ на нацисте. 3. вој. авион (обично једномоторни једносед) који служи за борбе у ваздуху. 4. вој. припадник специјалних пешадијских јединица у неким страним армијама. 5. шах. фигура у шаху која се повлачи само дијагонално, само по белим или само по црним пољима; уп. лауфер. ловник м чувар ловишта.</p>	<p>ловац (9.663): искусни ловац и одгајивач паса; страствени ловац; ловци Ловачког удружења Шумадија; ловац на дивљач; ловац на таленте; ловац на ванземаљце; ловац на пропусте; ловац на фашисте; ловац на женска срца; руски ловац МИГ-29; НАТО ловци; ловац или коњ: која фигура је јача. ловник (20): након чега је ловник значао крај лова; ловник Ловачког удружења Мостонга; главни ловник.</p>
<p>ловица ж 1. а. она која добро, вешто лови (мачка и др.). б. женска особа, ловац; исп. ловкиња. 2. ловачка пушка; исп. ловница (а). 3. дечја игра скривања и хватања. ловка ж а. ловица (2). б. мишоловка. ловкиња ж женска особа ловац. ловница ж а. ловачка пушка. б. мачка; исп. ловица (1).</p>	<p>ловачица ж животиња (женка) која вешто лови (обично о мачки), ловица. ловица ж мачка (или сл. животиња) која вешто, добро лови; уп. ловачица. ловка ж 1. направа за хватање животиња (кљуса, клопка, мишоловка и сл.). 2. в. ловица. ловкиња ж в. ловица. ловница ж (често уз им. „пушка“) ловачка пушка.</p>	<p>ловачица (0) ловица (5): мачка ловица; маца ловица; птице ловице (соколови). ловка (9): светлосне ловке; лепљиве ловке за муве; феромонска ловка. ловкиња (15): позната ловкиња из Ниша; ловци и ловкиње; наша ловкиња Даница Ковач; честитамо празник свим ловкињама. ловница (0)</p>
<p>логораш, -аша м онај који живи у логору; заробљеник, затвореник у логору. логорник м ист. чин у бившој усташкој војсци; старешина у неким усташким организацијама.</p>	<p>логораш, -аша м логорски затвореник, заточеник; уп. логор (1в) и концентрациони логор. логорник м чин у бившој усташкој војсци; старешина у усташкој организацији.</p>	<p>логораш (1.504): преживели логораша Јасеновца; страдање српских логораша; логораша убијани у гасним коморама. логорник (14): по наредби логорника; усташки логорник и велики злочинац.</p>
<p>ложионица ж жел. радионица у којој се прегледају и поправљају локомотиве. ложиште с део пећи на коме се ложи ватра.</p>	<p>ложионица ж а. жел. радионица у којој се врши преглед и оправка локомотива. б. просторија у којој се налазе велике пећи, парни котлови и сл. уређаји. ложиште с део пећи или сличних уређаја где се ложи ватра.</p>	<p>ложионица (80): стални рад у котларницама (ложионицама на чврсто гориво); измештање ложионице из објекта; ложионица која греје читав комплекс; заједничка ложионица; железничка ложионица; локомотиве су у ложионицу ишле преко окретнице. ложиште (565): ложиште на чврсто гориви; ложиште на гас; ложиште казана; топлане и индивидуална кућна ложишта; отворена ложишта; могу да користе искључиво уређена ложишта; зидање ложишта.</p>
<p>локалитет, -ета м 1. место, предео, крај. 2. језичка или каква друга појава карактеристична само за један крај. локација ж лат. место одређено за подизање, односно смештање</p>	<p>локалитет, -ета м 1. место, предео, крај (обично с обзиром на његове особености, нарочите прилике, положај, значај и др.). 2. место, средина у којој се одржава</p>	<p>локалитет (8.007): археолошки локалитет; локалитет је отворен за посете; локалитет бр. 85; локалитет предвиђен за обилазак; разгледање локалитета; туристички локалитети; улазнице</p>

<p>неког објекта: ~ зграде, ~ споменика.</p>	<p>нешто, збива нека радња и сл. 3. в. локализам (2). локација ж лат. 1. а. место, терен одређен за подизање неког грађевинског објекта, насеља и сл. б. положај, место на којем се налази неки покретни, одн. преносни објекат (нпр. брод, авион и сл., одн. бомба и др.). 2. одређивање, утврђивање места, положаја неког објекта; исп. локализовати (3).</p>	<p>за локалитете; знаменити локалитети; антички локалитети; истраживање локалитета од великог значаја; на разним локалитетима широм наше државе; дежурства на локалитетима где успева боровница. локација (49.620): нова локација фирме; на свим локацијама банке; фестивал ће се одржати на две локације; на више од 480.000 локација; тачна локација пожара; атрактивна локација; удаљене локације; веб локација; на било којој локацији у Београду и Новом Саду; тренирајте на жељеној локацији; локација хотела; локација у центру града; најпосећенија историјска локација; археолошка локација.</p>
<p>луталац, -аоца м човек који лута, скитница. луталица ж и м особа која лута.</p>	<p>луталац, -аоца м онај који лута, скита по свету, скитница; уп. луталица. луталица ж (м) 1. особа која лута, скита по свету, скитница; уп. луталац. 2. (у атриб. служби, уз им. „пас“) који живи лутајући, који нема свога господара.</p>	<p>луталац (1) луталица (3.336): пас луталица; удомљавање луталица; мачке луталице; авантуриста и луталица; душе уморних луталица и вечитих сањалица; песник луталица; хеј животе, луталицо.</p>
<p>љубимац, -мца м 1. онај који је омиљен, онај који је најмилији, милији од осталих: ~ породице, ~ публике. 2. бот. в. резада. љубитељ м онај који воли некога или нешто, обожаватељ, поклоник, пријатељ: ~ уметности, ~ природе.</p>	<p>љубимац, -мца м а. онај који је некоме посебно драг, који је омиљен, највише вољен, миљеник. б. онај који ужива посебну, нарочиту милост, наклоност, заштиту (обично неке важне, моћне личности), иттићеник. љубитељ м 1. (нечега или некога) а. онај који нешто веома воли и цени, који се за нешто с одушевљењем и пасионирано занима, поклоник: ~ књига, ~ старина, ~ уметничке музике. б. онај који према некоме (нечему) осећа, показује посебну наклоност, љубав, симпатије и сл., који у некоме (нечему) ужива, обожавалац: ~ (лепих) жена, ~ (расних) коња, ~ добре капљице. 2. онај који се из личног задовољства, уживања, хобија бави нечим, воли нешто да ради, да у нечему учествује и сл., аматер.</p>	<p>љубимац (12.501): кућни љубимац; пре него што се одлучите за свог новог љубимца проверите цену регистрације; љубимац Звездиних навијача; љубимац Делија; љубимац целог насеља; љубимац публике; јунак серије Пако, љубимац жена. љубитељ (24.132): љубитељ природе; љубитељ спорта; љубитељ фудбала; љубитељ музике; љубитељ вина; љубитељ шаха љубитељ филма; љубитељ кафе.</p>
<p>љубитељица и љубитељка ж женска особа љубитељ. љубимица ж она која је омиљена, она која је најмилија, милија од осталих.</p>	<p>љубитељица и љубитељка ж женска особа љубитељ (нечега или некога). љубимица ж а. она која је некоме посебно драга, која је омиљена, највише вољена, мезимица. б. она која ужива нарочиту, посебну милост, наклоност, заштиту</p>	<p>љубитељица (16): уколико сте љубитељица дуге косе; љубитељица цвећа; љубитељица књижевности; пасионирана љубитељица биљака. љубитељка (103): љубитељка ретро стила; љубитељка спорта; љубитељка крзна; љубитељка позоришта; љубитељка моде.</p>

	<i>(обично неке важне, моћне личности), итхићеница.</i>	љубимица (543): ћерка љубимица; татина љубимица; бодрили своје љубимице; Бајазитова љубимица; љубимица бившег председника САД; љубимица мушке популације; љубимица Запада; кућна љубимица.
магазин , -ина м 1. = магацин стовариште, складиште (робе, жита и сл.). 2. трговачко предузеће с разноврсном робом, робна кућа. 3. део војничке пушке на репетирање у који се стављају меци. 4. фиг. повремена публикација разноврсне садржине. магацин , -ана м = магазин (1).	магазин , -ина м фр. 1. зграда или просторија за смештај разне робе, материјала, оружја и др., магацин; уп. складиште и стовариште. 2. в. амбар. 3. робна кућа; уп. кућа (изр.). 4. део пушке у који се стављају меци, магацин. 5. повремена или периодична публикација разноврсне садржине: књижевни ~, ~ за жене, илустровани ~, забавни ~, спортски ~ итд. магацин , -ина м 1. магазин (1, 2 и 4): ~ за смештај робе; ~ за жито; напунити магацин на пушци. 2. пчел. горњи део кошнице који се по потреби додаје или скида, наставак.	магазин (18.593): онлајн магазин; еколошки магазин; женски магазин; магазин „Форбс“; магазин Плејбој; нови број магазина; уредници магазина; тинејџерски магазин; магацин (5.526): у халама и магацинима; стоваришта и магацини; велепродајни магацина; роба у магацину; магацин барута; залихе у магацинима.
магичар м онај који се бави магијом, врач, чаробњак. мађионик м 1. чаробњак који мађијама наноси људима зло. 2. в. мађионичар. мађионичар м веитак који, служећи се увежбаним хитрим покретима, изводи веитине да њима остави утисак натприродне моћи.	магичар м онај који поседује магијску моћ, који се бави или служи магијом, чаробњак, врач: фиг. ~ речи. мађионик м онај који се бави мађијама, онај који врача, чара, врач, чаробњак, маг. мађионичар м 1. а. веитак који (у циркусу, на позорници и др.) увежбаним покретима и триковима изводи разне веитине стварајући утисак натприродне моћи, опсенар. б. онај који има магијску, чаробну моћ, чаробњак. 2. в. мађионик.	магичар (16): не смеће ићи код магичара по исцељење; магичар и окултиста; ја сам магичар и егзорцист. мађионик (5): чудесни свет мађионика, бајалица. мађионичар (1.010): увежбани мађионичар; мађионичари, кловнови и жонглери; забављач и мађионичар; Меси је мађионичар са лоптом; највештији мађионичар на политичкој сцени; финансијски мађионичар; врачари и мађионичари; гатари и мађионичари.
мађионица ж женска особа која се бави мађијама, врачара. мађионичарка ж женска особа мађионичар.	мађионица ж 1. она која се бави мађијама, која врача, чара, врачара, чаробница. 2. она која очаравала, која има чаробну моћ, чаробница. мађионичарка ж женска особа мађионичар.	мађионица (2): Туркиње су мађионице, чарајући свест заносе. мађионичарка (15): страшни гласови кружаху о овој мађионичарки, јер мађијама својим поби цареве; говораше да је она мађионичарка, па је омађијала зверове да јој не нашкоде; мађионичарка и гатара; књига о авантурама девојчице мађионичарке.
макаронаш , -аша м погрд. назив за Талијана. макаронција м погрд. макаронаш.	макаронац , -нца и макаронаш, -аша м погрдан назив за Италијана. макаронција м пеј. макаронац, макаронаш; симпатизер макаронаца, Италијана.	макаронац (0) макаронаш (0) макаронција (2): да преузме макароне од племића, макаронаша; аплауз макаронаша.
мандатар , -ара м пуномоћник, опуномоћеник, заступник.	мандатар , -ара м 1. правн. и пол. лице које је од мандатора добило мандат, носилац мандата; уп. мандат (1а). 2. цркв. лице које је	мандатар (1.369): мандатар за састав будуће владе; мандатар будуће покрајинске владе; кандидат за мандатара владе;

<p>мандатор м онај који даје мандат, пуномоћ, опуномоћитељ, наредбодавац.</p>	<p>уместо епископа овлашћено да управља епархијом. мандатор м правн. и пол. лице које даје мандат, пуномоћ, опуномоћитељ.</p>	<p>мандатар Ивица Дачић; именује мандатара који је обавезан да формира владу. мандатор (16): мандат припада мандатору, а то је народ; Ви сте у процесу избора мандатора за састав Владе; мандатар/мандатор за састав нове владе; мандатор за састав нове владе је у праву.</p>
<p>манипулант м лат. 1. руковалац. 2. нижи службеник у неким надлештвима или предузећима. 3. приправник за капетана на речним бродовима. манипулатор м в. манипулант.</p>	<p>манипулант м 1. онај који рукује, управља, манипулише нечим (нпр. машинама, уређајима и сл.), руковалац. 2. нижи административни, финансијски и сл. службеник, чиновник који обавља помоћне, мање важне послове. 3. приправник за капетана на речним бродовима. 4. фиг. в. манипулатор (3). манипулатор м 1. техн. механизам којим управља оператор и који врши одређене радње попут људских руку. 2. в. манипулант (1). 3. фиг. онај који се служи разним махинацијама, који манипулише; уп. манипулација (2) и манипулисати (2).</p>	<p>манипулант (242): политички манипулант; медијски манипулант; обични манипулант; властодршци и манипулант; вешти манипулант људима; манипулант из ДС-а; ратни манипулант; манипулант Динкић; финансијски манипулант; демагог и манипулант; обука возача и манипуланата; по занимању ТТР манипулант; пристанишни манипулант; архивски манипулант; манипулант за депое. манипулатор (878): превејани манипулатор; лажов и манипулатор; диктатор и манипулатор; НВО манипулатори; политички манипулатор; криминалци и манипулатори; медијски манипулатори; додавање радних предмета помоћу манипулатора и робота; управљање механички манипулаторима; роботски манипулатор; произвођач телескопских манипулатора.</p>
<p>маторац, -рца м а. матор човек. б. хип. онај који је одрастао, велик (о дечаку), маторко. маторко м маторац (б).</p>	<p>маторац, -рца м разг. и експр. а. човек у поодмаклим годинама, матор, стар човек; одрастао, зрео човек. б. одрастао, велики дечак; прерано сазрео, стармали дечак. в. стари, одрастао мужјак животиње. маторко м в. маторац.</p>	<p>маторац (740): детињаста маторци; пијани маторци без зуба; примитивни маторци; маторци и омладина; удата за маторац; моји маторци. маторко (3): ћелави маторко; Чомски је један патетични маторко.</p>
<p>машинац, -нца м 1. онај који рукује неком машином, стројар. 2. студент машинске технике. машинист(а) м машинац (1).</p>	<p>машинац, -нца м разг. 1. машиниста, стројар; онај који је запослен, који ради у машинској индустрији, машиноградњи. 2. студент машинског факултета; машински инжењер. машинист(а), -е м а. особа квалификована за управљање, руковање одређеним машинама; уп. стројар. б. в. машиновођа.</p>	<p>машинац (350): на скупу су излагали грађевинци и машинци; програм намењен архитектама, грађевинцима, машинцима; дипломирани машинац; инжењер машинац; потребни помоћни радници у грађевинарству: машинци, вариоци; то су углавном машинци; бравари, стругари, металци. машинист(а) (56): машиниста парних турбина; машинисти, столари, варилац; машиниста турбиновођа на хидроцентрали; рекао нам је један од машиниста који граде аутопут; машиниста у морнарици; Друштво машиниста, машиновођа и ложача;</p>

		железнички машинисти; машинисти великодржавне империје; национални машинисти.
машталац , -аоца м онај који машта, сањар, сањалица. маштар , -ара м машталац.	машталац , -таоца м онај који машта, који је склон маштању, маштар; сањар, занесењак. маштало с онај који много машта, који се превише заноси маштаријама, сањар. маштар , -ара м онај који је склон маштању, машталац; сањар, занесењак.	машталац (0) маштало (0) маштар (76) : уметник и маштар; кутак за маштаре; маштар и стваралац; сањар и маштар; непоновљиви маштар српског језика; маштар српске поезије.
медаља ж фр. округла метална плочица обично с каквим ликом у рељефу и натписом, која се даје као одликовање или за успомену на какав важан догађај о јубилеју: ~ за храброст, златна ~, сребрна ~ итд. медаљон , -она м фр. 1. женски накит који се носи о врату, у облику мале, пљоснате кутијице, у коју се ставља слика или прамичак косе. 2. оквир, рам. 3. војн. округла метална плочица, ломљива преко средине, на чијим су обема половинама утиснуте ознаке онога који је носи (војник у рату).	медаља ж фр. (нем.) плочица, најчешће округла, од злата, сребра, бронзе или сл. метала, са ликом, натписом или симболом, која се додељује некоме а. као одликовање, орден за постигнуте успехе, заслуге и сл. у рату или миру; уп. колајна: ~ за храброст. б. као трофеј, обично на украсној траци, најбоље пласираним такмичарима у оквиру неке спортске дисциплине или сл.: златна ~. медаљон , -она м фр. 1. а. овална или сл. пљосната кутијица у коју се ставља слика вољене особе, прамен косе и др. или сличан женски накит који се, обешен на ланчићу, носи о врату. б. уопште округласт пљоснат украсни или други предмет, привезак на ланчићу; амајлија, талисман. в. вој. округла метална плочица на чијим су странама утиснути лични подаци војника који је носи (обично у рату). 2. овални оквир, рам, удубљење и сл. за слику или портрет. 3. фиг. мања, допадљива, духовита књижевна, уметничка целина, одн. творевина. 4. (обично у мн.) кув. јело од меса, припремљено обично у облику овалних, округластих комада, колутово и сл.	медаља (30.676) : златна (сребрна, бронзана) медаља; олимпијске медаље; освојити медаљу; медаља са Светског првенства у кошарци; медаља из математике и информатике; медаља за заслуге града Беча; медаља за квалитет Новосадског сајма; Европска медаља за толеранцију; медаља за храброст. медаљон (639) : телећи (свињски, пилећи) медаљони; медаљони у сосу од печурака; медаљон са ликом цара Константина; медаљон око врата; бронзани медаљон са ликом легендарног јунака; царске круне украшене медаљонима; признање у облику позлаћеног медаљона; стубови у цркви осликани су медаљонима у којима се налазе ликови светитеља; на фасади између лукова су медаљони од керамике; 56 поетских медаљона.
медицинарка ж студенткиња медицине. медицинка ж спорт. тешка, испуњена кожна лопта за спортска вежбања.	медицинарка ж женска особа лекар. медицинка ж спорт. тешка пуњена кожна лопта за одређена спортска вежбања.	медицинарка (9) : сестре медицинарке; медицинарка, и то гастроентеролог; уживке медицинарке. медицинка (65) : бацање медицинке; лопта медицинка; вежбе с медицинком; чучањ с медицинком; минђуше зване медицинке; медицинке су овим гестом показале да, пре свега, имају велико срце.
мезимац , -имца м 1. најмлађи син; мушко дете које родитељи највише воле и мазе; миљеник. 2. фиг. мали прст.	мезимац , -имца м 1. најмлађи син; мушко дете које родитељи највише воле и мазе; онај који се	мезимац (700) : мезимац родитеља; мамин и татин мезимац; мезимац села; мезимац клуба; султанов мезимац; мезимац на

<p>мезимче с најмлађе дете.</p>	<p>највише воли, миљеник. 2. најмањи прст на руци, мали прст. мезимче с најмлађе дете; дете које се највише воли и мази; уопште омиљена особа, животиња или нешто друго што се посебно воли.</p>	<p>четири точка; кућни мезимци; мезимац Европе. мезимче (167): прворођенче, мезимче; мамино мезимче; размажено мезимче; задње дете је мезимче; за своје ново мезимче искоширала 60.000 евра; мезимче житеља Књажевца; мезимче бившег америчког председника; мезимче живота; мезимче власти.</p>
<p>меланхолик м = меланколик. меланхоличар м меланхолик.</p>	<p>меланхолик м в. меланхоличар. меланхоличар м онај који запада у меланхолично расположење; онај који пати од меланхолије.</p>	<p>меланхолик (62): романтици и меланхолици; вечити меланхолик; флегматик, меланхолик и сангвиник; меланхолик и депресивац; сетни меланхолик. меланхоличар (0)</p>
<p>мерач, -ача, м 1. онај који што мери; геометар: ~ времена, ~ брзине. 2. справа за мерење чега. мерилац, -иоца, м мерач (1).</p>	<p>мерач, -ача м 1. а. онај који мери, који надгледа мерење на јавној ваги, на кантару; уп. кантарџија. б. уопште онај који нешто мери, мерилац. 2. справа, инструмент за мерење нечега: ~ потрошње горива. мерилац, -иоца м онај који нешто мери, мерач: ~ висине, ~ времена (нпр. у спорту).</p>	<p>мерач (1.730): мерач крвног притиска; мерач влаге; мерач броја посетилаца сајта; мерач радијације; мерач шећера; мерач брзине; мерач нивоа горива; мерач потрошње; мерач на колској ваги; мерачи времена на терену. мерилац (78): у улози мерилаца времена наћи ће се сестре Ивана и Мирјана Радић; обавезно пријављују свом мериоцу времена (судији); записничар и мерилац времена; званични мерилац времена је Фестина.</p>
<p>месар, -ара м 1. онај коме је занимање клање стоке и продаја меса; продавац меса. 2. необ. месождер, крволок. месарош м разг. љубитељ меса.</p>	<p>месар, -ара м 1. онај коме је занимање клање стоке, припремање меса за продају и сама продаја меса; уп. касапин. 2. фиг. пеј. а. оператор, хирург. б. крволок, крвопија. месарош м онај који радо једе месо, љубитељ меса.</p>	<p>месар (827): по занимању месар; пекари, месари, млекари; локални месар; курс за месара; тамо ће доктори (месари) знати шта да јој дају. месарош (2): доћи ћу на бифтек, ја сам велики месарош; велики су месароши.</p>
<p>месара ж 1. месарница. 2. фиг. мноштво побијених, покољ. 3. зоол. врста муве која носи јаја на месу. месарница ж продавница меса.</p>	<p>месара ж 1. в. месарница. 2. (обично у изразу мува, муха ~) зоол. мува која леже ларве на месу, <i>Sarcophaga carnaria</i>. месарница ж радња у којој се сече и продаје месо за исхрану, продавница меса, касапница.</p>	<p>месара (932): рибарнице, месаре и пекаре; у продавницама и месарама; касапин у месари; пословање месаре Матијевић; индустријска месара; кланица и месара месарница (12): увијање меса у месарници; на пијаци и у месарници; српски роштиљ и јунетина из месарнице; преко пута је била месарница.</p>
<p>механист(а) м присталица механичког материјализма. механицист(а) м фил. онај који се бави механицизмом; присталица механицизма. механичар м 1. стручни радник који склапа и поправља машине, стројеве: прецизни ~. 2. онај који се бави механиком; стручњак за механику (нарочито примењену). 3. фил. в. механицист(а).</p>	<p>механист(а), -е м присталица механичког материјализма; уп. механицизам и механицист(а). механицист(а), -е м присталица, следбеник механицизма; уп. механист(а). механичар м квалификовани радник, мајстор, занатлија који склапа, саставља, оправља машине, моторе, справе и сл.; уп. авиомеханичар, аутомеханичар и сл.: прецизни ~.</p>	<p>механист(а) (2): механисти (створења људског порекла измењена помоћу механички компоненти). механицист(а) (2): совјетски механицисти – филозофи који су вас можда инспирисали. механичар (1.398): ваздухопловни механичари; механичари у ГСП; аутомеханичар; прецизни механичари; главни механичар брода; фабрички механичар;</p>

		механичар грејне и раскладне технике; ТВ механичар.
<p>мешалица ж <i>справа, машина, строј за мешање</i>: ~ за бетон, ~ за сточну храну.</p> <p>мешаља и мешаљка ж покр. в. <i>мешаја</i> (1).</p> <p>мешаја ж покр. 1. жена која меси хлеб, крух. 2. в. <i>мешајица</i> (2).</p>	<p>мешалица ж а. <i>машина у којој се мешањем прави, производи нешто, нека смеша</i>: бетонска ~. б. део неког уређаја, направе или направе, алатка и сл. која служи за мешање нечега.</p> <p>мешаљка ж в. <i>варјача; мешалица</i> (б).</p>	<p>мешалица (433): мешалица за бетон; мешалица за малтер; мешалица за месо; мешалица за кафу; мешалица од бамбуса за чај; мешалица за тесто.</p> <p>мешаљка (2): грожђе се муља у каблама помоћу мешаљке; мешаљка за маст.</p>
<p>млажњак, -ака м авиј. = млазњак <i>авион на млазни погон</i>.</p> <p>млазник м техн. <i>мотор на млазни погон; цев кроз коју пролази погонски млаз</i>.</p> <p>млазница ж <i>цев или шмрк за бацање млаза</i>.</p> <p>млазњак, -ака м авиј. = млажњак.</p>	<p>млажњак, -ака м в. <i>млазњак</i>.</p> <p>млазник м техн. <i>цев за пролаз погонског гаса</i>; уп. млазница.</p> <p>млазница ж <i>отвор, вентил, купасто сужена цев или сл. део неке направе, уређаја (нпр. апарата за гашење пожара) у којем се пригушује млаз течности или гаса, чиме се повећава брзина њиховог пролажења, избацивања, бризгања</i>; уп. дигна и млазник.</p> <p>млазњак, -ака м техн. <i>авион на млазни реактивни погон</i>.</p>	<p>млажњак (1): носач авиона и моћни млажњак.</p> <p>млазник (33): млазник мотора; млазник потиска; млазник (издувник); турбина и млазник.</p> <p>млазница (564): базен са млазницама; млазнице за хидромасажу; парна млазница; млазнице на плафону или зиду; нежно поставити млазницу у једну ноздрву.</p> <p>млазњак (202): пилоти борбених млазњака; путнички млазњак; Боингов млазњак; приватни млазњак; млазњак за запрашивање комараца; авион млазњак.</p>
<p>млатач, -ача м 1. в. <i>млатило</i>. 2. в. <i>млатилац</i>.</p> <p>млатилац, -иоца м онај који <i>млати</i> жито.</p> <p>млатило с <i>оруђе којим се млати (обично жито при вршидби)</i>.</p>	<p>млатач, -ача м в. <i>млатило</i>.</p> <p>млатилац, -иоца м онај који <i>млати жито, отреса мотком или нечиме сличним плодове с дрвећа и сл.</i></p> <p>млатило с а. <i>дужа мотка или јак дужи штап, обично с привезаном дашчицом, цепом на једном крају, којим се млати жито на гумну, пасуљ и сл.; дугачка мотка којом се отресају плодови (нпр. шљиве, ораси) са грана</i>. б. <i>механичка справа, уређај којим се млати жито</i>.</p>	<p>млатач (2): дрвени млатач; опрема за гашење пожара попут тзв. млатача и леђних спремника за воду са пумпама.</p> <p>млатилац (2): ако омлатиш све снопове, поред плате коју добија млатилац, даћу ти још сто дуката; млатилац празне сламе.</p> <p>млатило (6): ручна вршидба млатилом или цепом; млатило за одвајање зрна од сламе; млатилима млате и грабуљама грабљу; млат је у народу познат и као млатило.</p>
<p>млекар, -ара м 1. онај који <i>потрошаче снабдева, опскрбљује млеком, продавац или разносач млека</i>. 2. = млекарник (1) <i>зградица или просторија у којој се млеко чува и разлива да се ухвати навлака, скоруп и сл., остава за млеко и млечне производе</i>.</p> <p>млекарник м 1. = млекар (2). 2. <i>млекара</i> (1).</p> <p>млекација м в. <i>млекар</i> (1).</p> <p>млечар, -ара м <i>млекар</i> (2).</p>	<p>млекар, -ара м 1. онај који се <i>бави производњом млека; продавац или разносач млека</i>; уп. млекација. 2. <i>зграда или просторија у којој се држи и разлива млеко, млекарник</i>.</p> <p>млекарник м в. <i>млекар</i> (2).</p> <p>млекација м в. <i>млекар</i> (1).</p> <p>млечар, -ара м в. <i>млекар</i> (2).</p>	<p>млекар (354): пекари и млекари; састанак са млекарима; наши млекари су у најгорем положају; протест млекара; млекар по струци; подршка млекарима; удружење млекара; млекар је служио за чување млека и млечних производа; млекар је мала зграда са полицама на зидовима; објекат чине вајат и млекар, који су одвојени посебним улазима; домаћинства имају млекар, амбар, кош; млекар уз зид куће; на крову млекара; млекар је квадратне основе; млекари од храстовог брвна.</p> <p>млекарник (4): нарочито их је задивио млекарник; из ниске собице која се налазила до млекарника.</p> <p>млекација (43): млекације тврде да нису тровачи; протест</p>

		млекација; сточари и млекације; група малих млекација. млечар (4): млечар се гради као приземни објекат; бригу о млечару су водиле жене; млечар за држање и спремање млека и млечних производа.
млекара ж 1. = млекарница радња у којој се продају млеко и млечни производи. 2. в. млекар (2). млекарница ж = млекара (1). млекарница ж 1. = млекарка жена која продаје млеко; жена која ради око млека и млечних производа. 2. = млекуља крава, овца и сл. која се добро музе, која је млечна. млекуља ж = млекарница (2).	млекара ж а. продавница млека и млечних производа. б. предузеће или одељење, радионица за прераду млека и производњу млечних производа. млекарница ж в. млекара. млекарница ж а. девојка, жена која разноси и продаје млеко. б. она која послује око млека. млекуља ж крава (коза и др.) која даје пуно млека, одн. која је такве расе. млекацка ж в. млекарница (а).	млекара (4.663): кланице и млекарке; млекара „Имлек”; Новосадска млекара; запослени у млекарама; Суботичка млекара; млекара дневно прерађује 250 тона млека; млекара „Сомболед”; директор млекарке „Куч”. млекарница (0) млекарница (24): тражити од млекарнице да ти остави флашу млека испред врата; млекарница на бициклу свако јутро доносила флашу млека; снабдевају се код млекарница које им млеко доносе на кућни праг; некад сам имала млекарницу која ми је доносила млеко на врата; млекарница на пијаци. млекуља (31): крава млекуља. млекацка (0)
млинарница ж = млинарка млинарува жена; она која обавља млинарски посао. млинарка ж = млинарница.	млинарница и млинарка ж жена млинар, млинарува жена.	млинарница (5): млинар и млинарница; млинарница краде ли, краде кокошке. млинарка (0)
млитавац, -авца м млитав, неодлучан човек. млитавко м млитавац. млитоња м млитавац.	млитавац, -авца м онај који је млитав; слабић, мекушац; уп. млитав (1 и 2а и б). млитавко с в. млитавац. млитоња м пеј. млитавац, млитавко.	млитавац (5): слабић и млитавац; данашњи човек је млитавац; млитавци и млакоње. млитавко (2): звали су га „млитавко”. млитоња (0)
моделар, -ара м 1. онај који израђује моделе. 2. онај који се бави моделарством (2). моделатор м моделар.	моделар, -ара м онај који израђује моделе; уп. модел (2) и моделарство. моделатор м моделар.	моделар (272): моделар одеће; моделар авиона; ракетни моделар; ваздухопловни моделари; графички и 3д моделар. моделатор (13): моделатор понашања; моделатор странице; моделатор књижевних вредности; моделатор састанка.
модернизатор м онај који спроводи модернизацију. модернист(а) м присталица модернизма.	модернизатор м онај који спроводи модернизацију, који модернизује нешто. модернист(а), -е м присталица, заступник модернизма у уметности и књижевности.	модернизатор (122): реформатор и модернизатор; модернизатор Србије; просветитељ и модернизатор; модернизатор културе; Де Гол је један од највећих модернизатора у историји Француске; Србији је доста „модернизатора”; „модернизатор” Чедомир Јовановић. модернист(а) (381): текстови модерниста и авангардиста; последњи модернисти Џојс, Кафка; Пруст и Бекет; српски модерниста Сава Шумановић; генерација модерниста предвођена Васком Попом;

		конзервативисти и модернисти; традиционалисти и модернисти; реформатор и модерниста.
<p>молилац, -иоца м онај који моли, који подноси молбу.</p> <p>молитвеник, -ика м 1. књижица с разним молитвама. 2. онај који се по дужности моли за неког.</p> <p>молитељ м молилац.</p>	<p>молилац, -иоца м 1. онај који моли, који се молећи обраћа некоме за нешто; онај који упућује, подноси молбу (2) некој установи, надлежном ограну и сл. 2. онај који се моли богу, који изговара текст молитве.</p> <p>молитвеник м богослужбена књига из које свештеник чита молитве у одређеним приликама.</p> <p>молитељ м в. молилац.</p>	<p>молилац (56): у неким храмовима молилац би спавао у светом гају; на лицима молилаца; ни парох ни молилац; главни молилац у цамији; ако је молилац држава Србија; орган молилац.</p> <p>молитвеник (594): читају из молитвеника; колекционар молитвеника; рукописни молитвеник; штампање молитвеника; прославља свог заштитника и молитвеника пред Престолом Пресвете Тројице; да би они били наши молитвеници пред Христом; беше велики испосник, молитвеник и чудотворац; тужни молитвеник; уморни молитвеник се спустио у постељу; мошти молитвеника.</p> <p>молитељ (48): молитељ пред Господом; молитељ пред Богом; молитељ и калуђери; релација молитеља са Оцем.</p>
<p>молиља ж женска особа молилац.</p> <p>молитељица ж молиља.</p> <p>молитељка ж молиља.</p>	<p>молиља ж женска особа молилац.</p> <p>молитељица и молитељка ж в. молиља.</p>	<p>молиља (47): држава молиља.</p> <p>молитељица (6): држава молитељица; пред тебе као молитељицу стављам Твоју Пречисту Матер.</p> <p>молитељка (8): молитељка Бога; Пресветој Богородици да нам буде молитељка; гласна молитељка и весница.</p>
<p>монтажер, -ера м онај који врши монтажу (у филму).</p> <p>монтер, -ера м фр. стручњак који врши монтажу (машина, стројева).</p> <p>монтирач, -ача м техн. справа за монтирање.</p>	<p>монтажер, -ера м онај који вржи монтажу, стручњак за монтажу; уп. монтажа (2).</p> <p>монтер, -ера м фр. стручњак за монтажу машина, уређаја и сл.</p> <p>монтирач, -ача м алатка за монтирање: ~ гума.</p>	<p>монтажер (666): филмски монтажер; сниматељ и монтажер; глумци, монтажери и други филмски радници; телевизијски монтажер; монтажер слике и звука; редитељ и монтажер; видео монтажер; монтажер клима уређаја; сервисери и монтажери; монтажу врата врше монтажери са дугогодишњим искуством; успешни монтажери скела; монтажери вентилационих система.</p> <p>монтер (403): монтери Електродистрибуције; монтери суве градње; монтери за телекомуникационе мреже; монтери далековода; монтери водовода; монтери грејања; монтери намештаја; ПТТ монтер; монтери за кабловску телевизију; монтери централног грејања; Дулић и ДС монтери.</p> <p>монтирач (5): монтирач за гуме; метални монтирач; цена монтирача је 200–300 динара.</p>

<p>морализатор м пеј. онај који се намеће као проповедник морала.</p> <p>моралист(а) м а. онај који захтева да се живи и влада према законима морала; проповедник морала. б. писац који расправља о моралу.</p>	<p>морализатор м онај који моралише, морализира, проповеда строго поштовање моралних норми; уп. моралист(а) (1).</p> <p>моралист(а), -е м 1. онај који проповеда строго придржавање, поштовање одређених моралних начела, норми; онај који се стриктно придржава моралних начела; уп. морализатор. 2. филозоф, писац и сл. који се првенствено бави проблемима морала, моралности; уп. етичар.</p>	<p>морализатор (18): дежурни медијски морализатор; морализатори и фанатици култа кућног реда; малограђански морализатори; Ломпар вели да за њега моралиста није исто што и морализатор.</p> <p>моралист(а) (423): лажни моралисти; дежурни моралисти; другосрбијански моралисти; лицемерни моралисти; НВО моралисти; грчки историчар и моралиста Плутарх; филозофи моралисти; Достојевски је пре свега моралиста; хришћански моралисти од Павла до Томе Аквинског; конфучијански моралисти.</p>
<p>мрзилац, -иоца м = мрзитељ онај који мрзи некога или нешто, непријатељ.</p> <p>мрзитељ м = мрзилац.</p>	<p>мрзилац, -иоца и мрзитељ м онај који мрзи некога или нешто.</p>	<p>мрзилац (8): један од највећих мрзилаца Срба; дежурни мрзилац; мрзилац демократије и толеранције; мрзиоци са „просвећеног” Запада.</p> <p>мрзитељ (563): мрзитељи Срба; мрзитељ ислама; мрзитељи ЕУ; мрзитељи Цркве; Тосићеви мрзитељи; мрзитељи животиња; мрзитељи Јевреја; мрзитељи ћирилице.</p>
<p>мршавац, -авца м мршав човек.</p> <p>мршавко м мршав мушкарац; мрша.</p>	<p>мршавац, -авца м мршав мушкарац, мршавко.</p> <p>мршавко м мршав мушкарац; уп. мршавац.</p>	<p>мршавац (7): погрбљени мршавац; или дебелуце или прави мршавци; интелектуални мршавци.</p> <p>мршавко (19): слабије једе, мршавко је; мршавко од 50-ак кила; прозвали су га мршавко.</p>
<p>мудрац, -аца м 1. веома паметан човек с изузетно великим знањем и животним искуством; филозоф. 2. фиг. лукав човек.</p> <p>мудријаш, -аша м 1. ир. онај који се прави да све зна, који себе сматра мудрим. 2. мудар човек, досетљивац, довитљивац.</p>	<p>мудрац, -аца м 1. врло мудар човек, најчешће са широком знањем и великим животним искуством. 2. онај који је препреден, превејан, лукав, препредењак.</p> <p>мудријаш, -аша м а. онај који мудријаша, који се представља да је мудар, да све зна, онај који себе сматра мудрим. б. онај који је уистину мудар, паметан, довитљив.</p>	<p>мудрац (2.264): три мудраца; древни мудраци; стари мудрац; древна знања мудраца; седам мудраца Грчке; мудраци са истока, мудраци Вавилонски; онај мудрац из ријалити програма; наши политички „мудраци”; мудрац Вучић каже...; партијски мудраци.</p> <p>мудријаш (75): мудријашки који се праве важни; паметњаковићи и мудријаша; доста нам је мудријаша и мудровања; ракијски мудријаша.</p>
<p>мудријашница ж женска особа мудријаш, мудрица.</p> <p>мудрица ж 1. (и м) а. онај који је мудар; даровито дете склоно књизи и размишљању. б. учена особа, научник, учењак. 2. мудра, паметна женска особа; она која се прави мудро. 3. необ. мудрост. 4. (у атрибутој служби) мудра.</p>	<p>мудријашница ж а. она која мудријаша, која се представља да је мудра, да све зна, она која себе сматра мудро. б. она која је уистину мудра, паметна, довитљива, мудрица.</p> <p>мудрица ж а. мудра, умна, паметна особа; особа која има смисла, дара за учење, размишљање, памћење и сл.; досетљива, даровита, сналажљива особа. б. ир. особа</p>	<p>мудријашница (0)</p> <p>мудрица (87): радознала мудрица; брат ми је велика паметница и мудрица; доконе мудрице; што волим ове мудрице које се праве паметне.</p>

	<i>која воли да мудрује, паметује, мудријаши, мудријашица.</i>	
музара ж 1. крава (овца или коза) која се музе. 2. в. музиља. музиља ж женска особа која музе.	музара ж 1. а. крава, овца, коза или сл. која се музе, која даје млеко. б. фиг. онај од којег се, одн. оно одакле се извлачи стална материјална корист, непресушни, неисцрпни извор прихода; уп. крава музара (под крава). 2. в. музиља. музиља ж она која музе краве, овце, козе. музилица ж уређај за мужу крава.	музара (525): крава музара; 40 литара од музаре; Војводина није крава музара; Србија је једна добра крава музара; народ је крава музара. музиља (5): жене музиље; једна музиља ми је рекла. музилица (37): механичка музилица; електрична музилица; појилице и музилице.
музикант м свирач, гласбар; члан оркестра. музичар м 1. музички стручњак, музички уметник. 2. свирач.	музикант м а. онај који свира у неком оркестру, музичком ансамблу и сл.; уп. музичар (б). б. нешколовани музичар ограничених могућности музицирања. музичар м а. школовани музички уметник (извођач, одн. композитор); музички стручњак. б. онај који зна да свира, да изводи музичке композиције на неком инструменту, свирач; уп. музикант (а). в. ђач. наставник музичког васпитања.	музикант (278): два Цигана музиканта; дворски музиканти кнежевине Србије; врсни музиканти; добра музикант; улични музиканти; три сиромашна музиканта; кафански музиканти; најобичнији дилетанти и свадбарски музиканти; полуанонимни музиканти; обични музиканти; Ненад Чанак је пропали музикант. музичар (13.565): талентовани музичари; камерни музичари; музичари су регрутовани из музичких школа; уметници, музичари, режисери; цез музичари; професионални музичари; свестран музичар; врхунски музичари; популарни музичар; продуценти и музичари; симфонијски музичари; оркестарски музичари; улични музичари.
мученик м 1. онај који се мучи, који много трпи и пати (због болести, немаштине, својих или опитенародних идеала и сл.), патник. 2. а. цркв. онај који је мучен и убијен због вере. б. уопште онај који положи живот за високе идеале. 3. мн. покр. врста децје игре у којој се бацају и хватају пиљци. мучилац , -иоца м мучитељ. мучитељ м онај који неког мучи.	мученик м а. онај који се мучи, злпати, који подноси патње, страдања (у тежким, тежобним, мучним приликама, околностима). б. (понекад са допуном: нечега) онај који подноси муке, који страда, који се жртвује или изгуби живот за нешто, за постизање циља, за неки идеал и сл. в. онај који је изгубио живот исповедајући и бранећи хришћанску веру (за време прогона у раном хришћанству или у сукобу с иноверницима). мучилац , -иоца м в. мучитељ. мучитељ м а. онај који мучи, злоставља, кињи, онај који задаје бол, муке; онај који мучи, злоставља затворенике, осуђенике, крвник. б. тлачитељ, угњетач.	мученик (9.499): светитељ и мученик; свети мученици; четрдесет мученика; мошти мученика; Христови мученици; косовски мученици; ратници и мученици за Слободу; мученици за правду; мученици Срби на Косову; гладни мученици без крова над главом; е мучениче једа; а ови наши мученици. мучилац (4): мучилац ђаво. мучитељ (1.667): мучитељ хришћана; зли мучитељ; погани мучитељ; мучитељи из Јасеновца; мучитељи на Голом отоку; оштећени су препознали своје батинаше и мучитеље; жртве које обожавају своје мучитеље.
мученица ж 1. женска особа мученик. 2. фиг. шаљ. ракија.	мученица ж 1. женска особа мученик. 2. разг. народни, обично шаљиви назив за ракију. мучитељица и мучитељка ж а. она која мучи, злоставља, кињи,;	мученица (1.282): света мученица Марина; Христова мученица; мошти свете мученице; самохрана мајка, мученица која се жртвује за децу; домаћице мученице; Хилари

<p>мучитељица и мучитељка ж она која неког мучи, женска особа мучитељ.</p>	<p>уп. мучитељ (а). б. фиг. оно што задаје муке, што узрокује бол, патњу (о нечему што се исказује им. ж. рода).</p>	<p>се поставила као мученица, преварена жена; исфрустриране мученице и паћенице; затим врже мученицу у казан; пила се домаћа мученица; шљивка мученица. мучитељица (4): млада мучитељица; његова мучитељица. мучитељка (7): гневна мучитељка; највећа мучитељка; хулахопке, гламурозне мучитељке, нису издржале.</p>
<p>мучилиште с а. место за мучење. б. мучење. мучионица ж просторија за мучење.</p>	<p>мучилиште с а. место где неко мучи људе, где их ставља на муке. б. место где се људи муче, пате, где се осећају врло тешко. мучионица ж одељење, просторија где се врши(ло) мучење, обично у саставу неког затвора, логора и сл.</p>	<p>мучилиште (241): Соко град ... најозлоглашеније мучилиште православног становништва; шевенингенско мучилиште Срба; Јасеновац и друга страстишта и мучилишта; Старо сајмиште представља најмасовније мучилиште у Београду; голооточко мучилиште; мучилиште животиња; шах је добровољно мучилиште мозга. мучионица (18): затвори и мучионице; тамнице и мучионице; мучионице у дубинама зидова; мучионице од теретана.</p>
<p>набијач, -ача м 1. оно чиме се што набија; направа, оруђе за збијање насуте земље, песка и др. 2. онај који што набија. набијача ж 1. набијач (1). 2. старинска пушка која се пуни, набија кроз отвор цеви.</p>	<p>набијач, -ача м а. машина, уређај алатка за набијање, сабијање земље, песка и сл. б. врста чекића за набијање, натицање обруча на бурад. г. маљ. *(нема в) набијача ж врста старинске пушке, чија се цев пунила с предње стране.</p>	<p>набијач (25): ручни набијач; онда би помоћу набијача набио куршум; набијач на експлозивни погон звани Заба служи за сабијање већих и мањих земљаних површина код изградње путева и насипа; помоћу чекића и набијача; набијач на колац; професионални набијач носа у туђе послове. набијача (15): кућа набијача.</p>
<p>надзиратељ м онај који води, врши надзор; надзорник. надзорник м онај коме је поверен надзор над ким или чим; чувар; инспектор, онај који врши преглед: школски ~.</p>	<p>надзиратељ м в. надзорник. надзорник м 1. онај који чува, надгледа, надзире некога или нешто, надгледник: ~ посла, ~ пруге, ~ пута. 2. онај који надгледа, контролише, оцењује обављање неке делатности, одн. оне који је обављају; онај који врши надзор над спровођењем прописаних правила и сл., инспектор; контролор: финансијски ~, школски ~.</p>	<p>надзиратељ (33): главни надзиратељ српских училишта; надзиратељ шума у Мајданпеку; надзиратељ дворски; судија и надзиратељ у борбама; надзиратељ градње; надзиратељ вароши. надзорник (1.229): надзорник библиотеке Матице српске; надзорник радова; надзорник националног парка; надзорник у фабрици; грађански надзорник; рударски надзорник; школски надзорник.</p>
<p>наздравичар м наздрављач. наздрављач, -ача м онај који наздравља, који држи (на)здравице.</p>	<p>наздравичар м а. здравичар, наздрављач. б. фиг. онај који држи празноречиве, бесадржајне, хвалисаве говоре, фразер. наздрављач, -ача м онај који наздравља, држи здравицу, здравичар.</p>	<p>наздравичар (1): неће бити ни старог свата, ни наздравичара, ни кума. наздрављач (1): тад наздрављач устане ... те изрече селу своју здравицу.</p>
<p>наивац, -вца м наивни сликар, сликар самоук. наивко м наивчина.</p>	<p>наивац, -вца м онај који се бави наивном уметношћу, самоуки, нешколовани ликовни уметник (сликар, вајар).</p>	<p>наивац (339): сликар наивац; стваралаштво наиваца; прави надреалиста међу наивцима; вајар и наивац; мотиви наиваца; сликарска школа наиваца;</p>

	наивко м <i>лаковеран, наиван мушкарац, наивчина; онај који нема довољно искуства, знања и сл., неупућен, необавештен.</i>	уметници наивци; политички наивци; наивци који мисле да ће Србија ући у ЕУ; Додик ове наивце упорно заварава; ово само наивац може да купи; то је слика за фудбалске наивце; будале и наивци. наивко (35): не прави се наивко; глупави наивко; који наивко је могао да верује; ниси ти наивко, него премазанко.
налазач , -ача м а. <i>онај који је нашао нешто изгубљено.</i> б. <i>онај који што проналази, изналази.</i> налазник м <i>налазач.</i>	налазач , -ача м <i>онај који је нешто нашао, пронашао (обично оно што је изгубљено, затурено, скривено); проналазач.</i> налазник м в. <i>налазач (а).*(налазач нема а)</i>	налазач (216): поштеност налазачу следи награда; срећни налазач; идентитет власника и налазача; случајни налазач; налазач злата; налазач тартуфа; Нобелова награда за налазача се подразумева. налазник (0)
намесниковица ж <i>намесникова жена.</i> намесница ж <i>жена намесник.</i>	намесниковица ж а. в. <i>намесникова жена.</i> б. <i>намесница.</i> намесница ж <i>женска особа, жена намесник.</i>	намесниковица (0) намесница (11): намесница манастира; намесница Христа Господа; намесница у Краљевој луци.
наметљивац , -ивца м <i>наметљив човек.</i> наметник м 1. а. <i>онај који се наметнуо; онај који је наметнут силом.</i> б. <i>наметљивац.</i> 2. <i>биол. организам који живи на рачун других живих бића, који се храни састојцима из живог ткива домаћина, паразит.</i> 3. <i>одметник од власти, насилник.</i>	наметљивац , -ивца м <i>наметљив човек; насртљивац.</i> наметник м 1. <i>онај који се некоме наметнуо, одн. који је некоме наметнут за господара; насилник.</i> 2. <i>в. паразит.</i>	наметљивац (40): неотесани наметљивац; препотентни наметљивац; наметљивац и гњаватор; демони наметљивци; наметљивце онеспособљавају специфичним антителима. наметник (77): за третман против овог наметника инсектициди се оправдано могу користити; ширење болести или наметника; земља ће постати отпорнија на наметнике и болести; ако наметници и пужеви уништавају ваш врт; мува наметник; пацов наметник; ви сте се бре претворили у наметнике, као војска, полиција ... скините нам се с грбаче; бројни наметници на државном прорачуну.
наметљивица ж <i>наметљива женска особа.</i> наметница ж 1. <i>она која се некоме наметнула.</i> 2. <i>(у придевској служби, уз именице ж рода) наметничка, паразитска: биљка ~.</i>	наметљивица ж <i>наметљива женска особа; насртљивица.</i> наметница ж 1. а. <i>женска особа која се силом наметнула (или се намеће) мушкарцу (да се њоме ожени).</i> б. в. <i>наметљивица.</i> 2. <i>(понекад у атриб. служби уз им. ж. рода) в. паразит.</i>	наметљивица (1): ...јер би у супротном женка тог мужјака пребила наметљивицу. наметница (0)
нарикача ж <i>жена која нариче, тужи за ким или чим.</i> нарицаљка ж 1. <i>речи (обично стихови у одређеној, једноставној мелодији) којима се гласно жали за ким или чим, запева, тужбалица; кукање, нарицање.</i> 2. <i>нарикача.</i>	нарикача ж <i>жена која нариче, тужи, која оплакује покојника обичајним нарицањем, запевањем.</i> нарицаљка м 1. а. <i>исказивање туге, бола, жалости за покојником речима, нарицањем, кукањем.</i> б. <i>стихови, састав у стиховима којим се (у одређеној једноставној мелодији) оплакује покојник и изражава жалост и</i>	нарикача (164): дежурне нарикаче; моралне нарикаче; синдикалне нарикаче; национал-патриотске нарикаче; бабе нарикаче над живим створом званим народ; политичке нарикаче; нарикаче из СРС; невладине нарикаче; нарикаче за Косовом и Карлобагом; нарикача из села Дријенак; професионалне нарикаче; унајмљују оплакиваче и

	<i>бол, запевка, тужбалица, жалопојка. 2. в. нарикача.</i>	нарикаче; сеоска нарикача; смс гласање за нарикачу месеца; фолкерске нарикаче; његове нарикаче, певаљке петоразредног реда. нарицаљка (29): неоправославна патриотска нарицаљка; новокомпоноване балканоиде нарицаљке; тужбалице или нарицаљке; нове тугованке или нарицаљке; патетичне нарицаљке; једна од нарицаљки које је Вук објавио; интонација нарицаљки; плач нарицаљки; наш човек је као оне професионалне нарицаљке; чим види странца почне да кука.
нарушилац , -иоца м и нарушитељ м онај који што наруши, поремети.	нарушилац , -иоца м 1. а. онај који криши, нарушава јавни ред и мир. б. онај који нарушава државни систем; онај који криши, нарушава закон, уставни поредак и сл. 2. онај који нарушава, ремети мир, тишину. 3. онај који скрнави нешто (нечију част и др.), скрнавитељ. нарушитељ м в. нарушилац.	нарушилац (14): нарушилац јавног реда и мира; нарушилац људских права; нарушилац закона; нарушилац ваздушног простора; нарушилац квалитета ваздуха. нарушитељ (17): нарушитељ Апостолских и Отачких предања; нарушитељ свештених заповести и божанских канона; нарушитељ суботе; хулитељ богова и нарушитељ царских наређења.
настрљивица ж она која је настрљива, наметљива. настрљивка ж настрљивица.	настрљивица (настрљивка) ж она која је настрљива; она која досађује некоме, која је наметљива, наметљивица.	настрљивица (1): може ли млада сачувати свог несретника од најезде оваквих настрљивица. настрљивка (0)
научењак , -ака м = научник (1) човек који се бави науком, учењак. научник м 1. = научењак. 2. онај који учи занат, обрт, ученик у привреди, шегрт. научњак м научењак, научник (1).	научењак , -ака м в. научник. научник м особа која истражује и изучава неку научну област, која се бави науком, научни радник. научњак м в. научник.	научењак (149): Од пашњака до научењака; знаменити чешки научењак; према методи умног нашег научењака Ј. Цвијића; искомплексирани научењак; под плаштом научењака, тобоже родољуба; није ни чудо што такви научењаци не умеју да одговоре на најпростија питања. научник (40.954): српски научник и проналазач Никола Тесла; научници из НАСА; Пупин је био велики научник; научници са Универзитета у Пенсилванији; научници су открили; угледни научник. научњак (7): врло велики научњаци још у њих верују; перспективни млади научњак.
наушник м навлака (на кати) за заштиту ушију од хладноће. наушница ж 1. украс који се ставља на ухо, који виси о уху, минђуша. 2. наушник.	наушник (наушњак) м део капе, шубаре, качкете и сл. који се навлачи на уши ради заштите од хладноће. наушница ж 1. накит, украс који се носи на ушној ресици, одн. на ушним ресицама, минђуша. 2. в. наушник.	наушник (1): траке за главу са наушницима. наушњак (0) наушница (397): наруквице и наушнице; елегантне наушнице; израда наушница; 52 пара наушница; златне наушнице; висеће наушнице.
националист(а) м 1. човек са јаким националним осећањем, родољуб, патриот(а). 2.	националист(а) , -е м 1. онај који има врло развијену свет о припадности својој нацији, онај	националист(а) (4.873): српски патриота и националиста; родољуби и националисти; крајњи

<p><i>присталица политике развоја своје нације на штету других народа, шовинист(а).</i> нацист(а) м <i>националсоцијалист(а).</i></p>	<p><i>којем је много стало до националног напретка, који тежи друштвеном (културном, цивилизацијском) развоју своје нације, родољуб. 2. онај који заступа национализам (2), политичко начело и праксу по којима нека нација има право да остварује своје интересе занемарујући интересе других народа; уп. шовинист(а).</i> нацист(а), -е м в. <i>националсоцијалист(а).</i></p>	<p>националисти; екстремни националисти; психоделични националисти; антимодернисти и националисти; опасни националисти; радикални националисти; националисти и десничари; нацистички сајт под називом Српски националисти. нацист(а) (4.440): нацисти за време Другог светског рата; Хитлерови нацисти; немачки нацисти; крвави терор нациста; стајете на страну нациста и расиста; фашиста, нациста и десничар; шиптарски нацисти кидишу на преостале Србе на Косову; нови нацисти.</p>
<p>неваљацац, -лица м а. <i>онај који је неваљао, рђав, нитков, покварењак. б. непослушан, несташан дечак.</i> неваљалко м хип. <i>неваљао дечак, несташко.</i></p>	<p>неваљалац, -алца м а. <i>онај који је неваљао, рђав, покварењак. б. непослушан, несташан дечак, неваљалко.</i> неваљалко м (често хип.) <i>непослушан, несташан дечак.</i></p>	<p>неваљалац (177): јеретик, безбожник неваљалац; погубљење владајућег неваљалца; бестидни неваљалац; бедниче и неваљалче; срећна је она држава у којој неваљалци не могу заповедати; неваљалци и ситни профитери; неваљалац и хуља; неваљалци и злочинци; мали неваљалац; неваљалци једни. неваљалко (8): мали неваљалко; несташко и неваљалко; неваљалко и добрићи.</p>
<p>незналац, -аоца м <i>онај који нешто не зна, који није зналац; незналица.</i> незналица м и ж а. <i>онај који ништа не зна; онај који нешто не зна, онај који је неук у нечем. б. онај који није обавештен о нечем.</i> незнанац, -нца м <i>непознат човек, туђинац.</i></p>	<p>незналац, -аоца м <i>онај који нешто не зна, који није упућен у неку област.</i> незналица м и ж <i>особа која ништа не зна; особа која одређену област сасвим мало познаје.</i> незнанац, -анца (незнанко, -ка) м <i>непознат човек.</i></p>	<p>незналац (13): запошљавање разноразних незналаца; тотални незналац и аматер; незналци преко странака долазе на све кључне позиције. незналица (2.082): политичке незналице; примитивци и незналице на власти; неспособњаковићи и незналице; неупућена незналица; тоталне незналице; лекари незналице; учитељ незналица. незнанац (585): сусрет са незнанцем; потпуни незнанац; тотални незнанац; доброта незнанца; секс са незнанцем; незнанац може помислити да се ради о веома старој цркви; земљом је загосподарио незнанац Шћепан Мали. незнанко (0)</p>
<p>неопранац, -нца м <i>неопран, нечист, прљав човек.</i> неопранко м <i>неопранац.</i></p>	<p>неопранац, -нца м <i>неопран, прљав човек.</i> неопранко м в. <i>неопранац.</i></p>	<p>неопранац (0) неопранко (0)</p>
<p>неспретњак, -ака м <i>онај који је неспретан, сметењак.</i> неспретњаковић м <i>неспретњак.</i></p>	<p>неспретњак, -а и неспретњаковић, -а м <i>онај који је неспретан; сметењак, шепртља.</i></p>	<p>неспретњак (0) неспретњаковић (26): добродушни неспретњаковић; мали неспретњаковић; шалјивдија и неспретњаковић; плашљивко и неспретњаковић; политички неспретњаковићи; кукавице и</p>

		неспретњаковићи; умоболници и неспретњаковићи.
<p>носач, -ача м 1. а. радник коме је занимање преношење терета. б. онај који носи носила, какву носиљку и сл. 2. грађ. стуб, греда, подлога која носи оптерећење у некој конструкцији: ~ кровна, ~ степеница. 3. анат. = носилац (4) први (вратни) шиљен, краљешак (на који се ослања лубања) atlas.</p> <p>носилац, -иоца м 1. а. онај који што носи; носач (1б). б. онај који има нешто у телу, у себи, на телу; преносилац. 2. онај коме је нешто признато; онај који је одликован неким одликовањем: ~ неког права, ~ звања, ~ ордена, ~ споменице и сл. 3. поборник, заступник. 4. анат. = носач (3).</p>	<p>носач, -ача м 1. онај коме је занимање преношење терета. 2. грађ. стуб, греда, подлога која носи конструкцију грађевине. 3. мн. метална конструкција на крову аутомобила која служи за превоз пртљага.</p> <p>носилац, -иоца м 1. онај који нешто носи, носач. 2. онај који остварује неку замисао, спроводи у живот неки програм и сл.; онај који врши главне радње или за кога су везани главни догађаји у неком, најчешће уметничком или књижевном делу. 3. ималац одређених изразитих својстава, карактеристика, типични представник неке врсте, типа и сл. 4. онај коме је нешто признато, који има право на неку титулу, чин, звање и сл.; који је одликован неким одликовањем: ~ неког права, ~ ордена. 5. онај који се налази на челу неког званичног списка лица (као вођа, руководиоца или најистакнутији члан): ~ изборне листе.</p>	<p>носач (6.386): носач авиона; носач звука; стуб носач; носач саобраћајне сигнализације; кровни носачи; челнички носачи; носач мотора; магнетни носач терета; носач точкова; носач ракета; дођу с брода, истоваре робу, ту носачи разносе; носачи су донели наше транспортне вреће; носачи пртљага; требао ми је носач и ангажовала сам двојицу испред Тржнице; поворка носача плена; алпинисти и носачи; Италија је наш кључни носач на путу у ЕУ.</p> <p>носилац (14.139): носилац листе; носилац права; носилац пројекта; носилац станарског права; носилац привредног напретка; носилац титуле; носилац Вукове дипломе; носилац власти; носилац развоја; носилац игре; носилац друштвених промена; носилац функције; носилац Ордена рада; носилац највиших јавних признања; носилац вируса; виза није потребна за носиоце пасоша Републике Србије; носилац дозволе; четврти (први, други и сл.) носилац, носилац врсте.</p>
<p>носила с мн. направа за преношење тежих болесника, рањеника, мртвих.</p> <p>носиљка ж а. нарочито подешено седиште, наслоњача или сл. за ношење обично виђенијих личности. б. носила.</p>	<p>носила с мн. направа за ручно преношење тежих болесника, рањеника. мртвих.</p> <p>носиљка ж нарочито подешено седиште, наслоњача или сл. за ношење обично виђенијих личности.</p>	<p>носила (271): неопходно је транспортовати повређеног на носилима; импровизована носила; пет болесничких носила; играч је на носилима напустио терен; дошли су здравствени радници са носилима и однели је у болницу; руски рањеници на носилима.</p> <p>носиљка (375): носилка за бебе; носилка за децу до 10 кг тежине; кенгур носилка; носилка за псе; папу кога су носили у носилци; три дана она обилази граду у богато украшеној носилци, сви јој падају на колена.</p>
<p>носилица и носиља ж 1. она која што носи, има, поседује; она која што доноси, омогућује. 2. кокош или друга домаћа птица која носи јаја.</p>	<p>носилица и носиља ж кокош или нека друга домаћа перната животиња која редовно носи јаја.</p>	<p>носилица (32): кокошка носилица; ракета носилица; носилица ордена Светог Саве, Милка Форцан; достојна носилица Нобелове награде за књижевност; поносне носилице силикона; носилице савршених тела; носилица за бебе.</p> <p>носиља (357): коке носиле; кокошке носиле; узгој носиле; исхрана носиле; препелице носиле; носиле ембриона.</p>
<p>обарач, -ача м 1. квачица на пушци и сл. ватреном оружју чијим се повлачењем постиже да оружје</p>	<p>обарач, -ача м 1. квачица на пушци и сл. ватреном оружју чијим се повлачењем постиже да оружје</p>	<p>обарач (455): повући обарач; лак на обарачу; склоп обарача; оквир за муницију и обарач; прст на</p>

<p>опали, окидач, ороз. 2. онај који нешто обара, руши: ~ препрека, ~ цена. обарача ж обарач (1).</p>	<p>опали, окидач. 2. део браве у виду покретне плочице који служи за затварање врата, сандука и сл. обарача ж в. обарач (1).</p>	<p>обарачу; обарач пиштоља; штитник обарача; професионални обарач рејтинга; обарач рекорда; обарачи руку. обарача (14): фабрички наштелована обарача; осигурава само обарачу пушке; предња обарача опаљује доњу; повлачење обараче; он трза обарачу пушке.</p>
<p>обнављач, -ача м онај који што обнавља. обновитељ м = обновилац.</p>	<p>обнављач, -ача м онај који што обнавља. обновитељ онај који нешто обнавља, препородитељ.</p>	<p>обнављач (15): обнављач Византије; обнављач рада ДС; обнављач португалског романа; цвекла је најбољи обнављач крви; обнављач организма; обнављач енергије. обновитељ (242): обновитељ манастир; обновитељ цркве; обновитељ путева; обновитељ ДС-а; обновитељ духовности; обновитељ наше родољубиве поезије; обновитељ царства; обновитељ србистике.</p>
<p>обожавалац, -аоца м = обожаватељ онај који обожавља, веома воли и поштује некога; удварач; ватрени присталица, приврженик. обожаватељ м = обожавалац.</p>	<p>обожавалац, -ваоца и обожаватељ, -а м 1. онај који некога или нешто сматра божанством или обожавља, уважава као богатство: ~ Сунца. 2. а. онај који обожавља, одн. неизмерно много воли некога или нешто. б. који је пун дивљења, одушевљења према нечему; ватрени присталица. в. који придаје велику важност, изузетан значај нечему.</p>	<p>обожавалац (3.215): обожавалац Ђорђа Балашевића; обожавалоци широм света; обожавалац аутомобила; обожавалоци култне серије; обожавалоци киселих краставчића; обожавалоци оптуженог за ратне злочине; сусрет са обожавалоцима; велики обожавалац; обожавалоци богиње Кели. обожаватељ (816): обожаватељи Битлса; верни обожаватељи; највише обожаватеља има Новак Ђоковић; обожаватељи Русије; обожаватељи тетриса; обожаватељи Слободана Милошевића; обожаватељи стрипа.</p>
<p>одгајалиште с = одгајилиште 1. место где се нешто гаји, подиже, умножава: ~ живине, ~ стоке. 2. одгојни, васпитни завод. одгајивачница ж одгајалиште. одгајилиште с = одгајалиште.</p>	<p>одгајалиште с 1. в. одгајивачница (1). 2. институција, установа, организација, друштво које развија и шири нове идеје, схватања (у науци, култури и сл.), расадник. одгајивачница ж 1. место где се врши размножавање и узгајање живине, стоке, паса и др., одгајалиште. 2. фиг. одгајалиште (2). одгајилиште с 1. в. одгајивачница (1). 2. в. одгајалиште (2).</p>	<p>одгајалиште (20): одгајалиште прасади; одгајалиште бенгалских тигрова; одгајалиште живине; одгајалиште радиоактивног отпада; одгајалиште талената. одгајивачница (327): одгајивачница паса; одгајивачница мачака; одгајивачница соколова; одгајивачница понија. одгајилиште (0)</p>
<p>одгајивач, -ача м 1. онај који се бави гајењем појединих биљака или животиња: ~ шећерне репе, ~ коња. 2. онај који васпитава, образује, одгаја, васпитач. одгојитељ м онај који одгаја, васпитач.</p>	<p>одгајивач, -ача м 1. онај који се бави гајењем, одгајањем (животиња, биљака или др.) 2. васпитач, одгојитељ. одгојитељ рег. онај који одгаја, васпитач.</p>	<p>одгајивач (1.409): одгајивач паса; одгајивач свиња; одгајивач говеда сименталске расе; одгајивач оваца и коза; одгајивач голубова; одгајивач коња; одгајивач украсних биљака; одгајивач лековитих трава. одгојитељ (2): одгојитељ омладине.</p>

<p>одељак м 1. а. део неке целине који стоји одвојено од ње, огранак. б. мала просторија, мало одељење; купе у возу, влаку. 2. део поглавља књиге или део списка који чини извесну целину, пасус; став, ставка, алинеја. 3. одељење (2а), одио (1), одсек (1г): порески ~, царински ~. 4. бот. биљни подразред, подврста.</p> <p>одељење с 1. преграђени део унутрашњости зграде, просторија. 2. а. део неке установе, уреда, организације и сл. са одређеном делатношћу: пореско ~, просветно ~, пријемно ~, ~ конференције. б. војн. мања војна јединица са специфичним задатком: бомбашко. 3. шк. заједница ученика у саставу једног разреда са засебном наставом. 4. заст. одељак (2); поглавље.</p>	<p>одељак, -ељка м 1. самостални, извојени део неке целине: ~ књиге, ~ текста. 2. одвојена, посебна, мала просторија за нарочите намене или лица, одељење: ~ за децу, ~ за пушаче. 3. службена, радна просторија какве установе, управног органа, организације надлежне за одређене послове, испостава, одсек, огранак: царински ~, порески ~.</p> <p>одељење с 1. посебна просторија зграде, стана, собе. 2. служба, испостава, уред као део веће установе, организације, огранак: пријемно ~, финансијско ~. 3. ученици једног разреда у школи; просторија у којој се изводи настава.</p>	<p>одељак (5.624): у првом параграфу овог одељка; занимљив одељак текста; одељак књиге; различити одељци веб-странице; посебан одељак блога; базен са одељком за децу; трпезаријски одељак са округлим столом; простран одељак за пртљаг; директор одељка за развој Министарства економије; заменик директора одељка за финансијску стабилност Централне банке Русије.</p> <p>одељење (47.785): школа са 646 одељења; ученици једног одељења; просек одељења; одељење првог разреда; комбинована одељења; Одељење за пољопривреду и заштиту вода; Одељење за превенцију и контролу заразних болести; одељење Народне библиотеке; дечје одељење болнице у Новом Саду; одељење са четири терапијске каде; приземно одељење куће; тајно одељење куће.</p>
<p>одмаралиште с зграда или насеље (често уз море, језеро или у планини) где се проводи одмор (обично са целом опскрбом).</p> <p>одмориште с 1. место (или време) за одмор, отпочинак. 2. раван простор на завојима степеништа (за олакшавање пењања).</p>	<p>одмаралиште с зграда или насеље намењено и уређено за одмор, опоравак (обично већег броја лица).</p> <p>одмориште с место, простор одређен за одмор, краће задржавање ради предаха.</p>	<p>одмаралиште (3.077): Дечје одмаралиште Црвог крста Србије; ексклузивна одмаралишта; радничко одмаралиште; луксузна одмаралишта; хотели и одмаралишта на Балију; синдикална одмаралишта; одмаралишта на плажама; 700 лежајева у одмаралишту; када возила напуштају одмаралишта и настављају пут; одмаралиште крају пута.</p> <p>одмориште (521): одмориште Биково на аутопуту Е 75; пумпе и одморишта; радови на одмориште на 16-ом километру; кампинг одмориште; стазе, видиковци и одморишта; омиљено одмориште светског сет-сета; одмориште Бриони; прелепо одмориште Охрид; одмориште за ноге.</p>
<p>одојак, -ојка м младунче (најчешће прасе) које још сиса, сисанче.</p> <p>одојче, -ета с (супл. мн. одојчад) 1. дете које се храни сисањем, дојенче. 2. одојак.</p>	<p>одојак, -ојка м младунче, сисанче (најчешће прасе).</p> <p>одојче, -ета с 1. дете у добу када се храни дојењем, дојенче. 2. в. одојак.</p>	<p>одојак (5): одојак је млада прасетина, а не јагњетина; хладни одојак и чварке; печени одојак.</p> <p>одојче (1.070): новорођенче и одојче; упала на кожи одојчета испод пелена; исхрана одојчета искључиво мајчиним млеком; опасни за мало дете, поготову одојче; како смирити плач одојчета.</p>
<p>одрпанац, -нца м онај који је одрпан, дроњав, дроња; сиромах, гоља.</p>	<p>одрпанац, -нца м онај који је одрпан, дроњав, исцепан; сиромах, гоља.</p>	<p>одрпанац (48): сеоски одрпанац; одрпанац и алкохоличар; брадати одрпанци; контејнер по коме</p>

<p>одрпанко м <i>одрпанац</i>.</p>	<p>одрпанко м <i>в. одрпанац</i>.</p>	<p>пребира неки одрпанац; одрпанци и пијанице; одрпанац и скитница. одрпанко (3): неки одрпанко са капом Деда Мраза; умни одрпанко.</p>
<p>оклопница ж 1. <i>в. оклопњача (1).</i> 2. мн. зоол. <i>врста риба из рода оклопњача (2).</i> оклопњача ж 1. <i>ратни брод заштићен оклопом и снабдевен јаким артиљеријским наоружањем.</i> 2. мн. зоол. <i>врста риба обавијених рожнатим плочама, дужине до 50 цм; живе у тропским морима.</i></p>	<p>оклопница ж 1. <i>вој. в. оклопњача (1).</i> 2. мн. зоол. <i>врста рибе из рода оклопњача, Cataphracti.</i> оклопњача ж 1. <i>вој. ратни брод заштићен јаким оклопом и снабдевен артиљеријским наоружањем.</i> 2. мн. зоол. <i>врста риба обавијених рожнатим плочама, дужине до 50 см, живе у тропским морима, Scherodermi.</i></p>	<p>оклопница (1): дно од оклопнице. оклопњача (21): упутио британске оклопњаче ка Босфору; црноморска оклопњача; две пловне оклопњаче; две оклопњаче и остали бродови; копнена оклопњача; рибе оклопњаче.</p>
<p>омот м а. <i>коврат, увлака за писма; трака, омотач залепљен око мање поштанске пошиљке.</i> б. <i>оно чиме је што омотано, увијено, завој.</i> в. <i>заштитне меке корице књиге.</i> г. <i>завијена, упакована количина нечега, пакет, пакло.</i> омотач, -ача м 1. <i>оно у шта је нешто умотано, увијено, омот.</i> 2. биол. а. <i>спољно заштитно ткиво, опна, овојница: мождани ~, ~ ћелије, станице.</i> б. <i>чашица и круница цвета, оцвеће.</i> 3. мат. <i>бочне површине рогљастог геометријског тела; побочје; бочна крива површина облог геометријског тела (ваљка, облице или стоица, купе).</i> 4. <i>омот (а).</i></p>	<p>омот м а. <i>средство чиме је нешто умотано, упаковано, заштићено; коверат.</i> б. <i>заштитне меке, папирне корице књиге које прелазе преко ивица тврдох корица и на којима обично стоје подаци о писцу, књизи и др.</i> омотач, -ача м 1. <i>в. омот (1).</i> 2. <i>спољни, заштитни слој, ткиво нечега, кора: мождани ~, земљани ~.</i> 3. мат. <i>бочна површина геометријских тела (купе, ваљка и сл.).</i></p>	<p>омот (1.798): омот за ЦД; омот албума; омот списка предмета; омот или паковање писма; у затвореном омоту (коверти); у запечаћеном омоту са назнаком за конкурс; омот цигарета; омот чоколаде; омот сладоледа; омот производа; стишњена шунка у омоту; омоти од кекса и смокија; књига са розе омотом; омоти за свеске. омотач (2.690): озонски омотач; заштитни омотач нерава; мождани омотач и кичмена мождина; омотач фоликула; омотач јајне ћелије; омотач ћелијска мембране; омотач тетиве; омотач проводника; фасадни омотач; омотач зграде; омотач за кобасице и друге месне прерађевине; водени омотач; омотач око дрвета; омотач ваљка; омотач за књигу.</p>
<p>опеклина и опекотина ж <i>озледа, рана изазвана обично нечим врелим (нпр. ватром, пламеном, кључалом водом).</i></p>	<p>опекотина (опеклина) ж <i>озледа, рана настала од нечег врелог (од ватре, врелог гвожђа, вреле воде и сл.).</i></p>	<p>опекотина (2.680): опекотине од сунца; тешке опекотине од ватре; опекотине од струје; опекотине од медуза; ожигљци од опекотина; опекотине од бакљи; опекотине трећег степена. опеклина (65): опеклине од сунца; тешке опеклине коже; опеклине од хладноће.</p>
<p>оператер, -ера м фр. 1. <i>човек који снима, односно пројцира филм.</i> 2. <i>лекар који врши операције, хирург, оператор (1).</i> оператор м 1. <i>лекар који врши операције, хирург.</i> 2. <i>оператер (1).</i> 3. мат. <i>знак којим се означава извођење операције (3б).</i></p>	<p>оператер, -ера м фр. 1. фил. <i>стручно лице које снима, одн. врши пројектовање филма.</i> 2. <i>в. оператор (1).</i> оператор м 1. <i>лекар стручан за вршење операција, хирург.</i> 2. <i>в. оператер (1).</i></p>	<p>оператер (10.397): кабловски оператер; мобилни оператер; курс за оператер на рачунару; оператер у кол центру; оператер за управљање отпадом; оператери ХЕЛП центра; железнички оператер; овлашћени економски оператер; рециклажни оператер; оператер система; оператер нафтовода; оператер постројења; оператер из кабине рукује камером; биоскопски оператер. оператор (5.178): кабловски оператер; мобилни оператер; власник оператора ВИП мобиле; оператер кабловске телевизије; оператер дистрибутивног</p>

		система; поштански оператор; логички оператор AND; оператор NOT; коришћење оператора as.
оптуженица ж жена оптуженик. оптужница ж спис који садржи оптужбу, писмено поднета оптужба.	оптуженица ж женска особа оптуженик. оптужница ж правн. писмени акт, спис којим се суду, властима против некога подноси тужба (за учињени прекршај, незаконито дело или др.).	оптуженица (8) : није дозволио оптуженицама да говори; да би могао да помилује оптуженице; подигнута је оптуженица за заверу; оптуженицом је обухваћено 9 лица; све оптуженице са српске стране су ништаве; оптуженицом су обухваћени и бивше функционери СПС-а. оптужница (12.422) : подигнута оптужница; оптужница је проширена; тешка оптужница је подигнута; тачке оптужница; оптужница Тужилаштва; наводи у оптужници; текст оптужнице.
опуномоћеник , -ика м онај који је опуномоћен, коме је дата пуномоћ. опуномоћитељ м онај који даје пуномоћ.	опуномоћеник , -ика м онај који је опуномоћен, пуномоћник, законити заступник. опуномоћитељ м онај који даје пуномоћ, опуномоћава некога.	опуномоћеник (236) : опуномоћеници министра; опуномоћеници за централну обраду; опуномоћеници председника; царев опуномоћеник; опуномоћеници УН. опуномоћитељ (1) : заступам свог опуномоћитеља.
оргуљар , -ара м онај који гради оргуље. оргуљаш , -аша м свирач на оргуљама.	оргуљар , -ара м 1. мајстор који израђује, поправља оргуље. 2. в. оргуљаш. оргуљаш , -аша м свирач на оргуљама, органист(а).	оргуљар (0) оргуљаш (120) : црквени оргуљаш; чембалиста и оргуљаш; дворски оргуљаш; млади оргуљаш из Србије; концерт оргуљаша из Чешке; наступаће оргуљаш из Србије.
оријенталац , -лица м човек који потиче с Оријента, источњак. оријенталист(а) м 1. онај који се бави оријенталистиком: конгрес оријенталиста. 2. в. оријенталац.	оријенталац , -лица м човек који потиче с Оријента, из неке од оријенталних земаља. оријенталист(а) , -е м онај који се бави оријенталистиком.	оријенталац (34) : мањи број Турака и других оријенталаца; оријенталци су по природи сумњичави и неповерљиви; источњаци или оријенталци; он је био склон дубокој медитацији као прави оријенталац. оријенталист(а) (100) : еминентни српски оријенталиста; српски оријенталисти, укључујући и Дарка Танасковића; немачки оријенталиста Мунк; француски оријенталиста и професор санскритског језика; сликари оријенталисти; оријенталист по образовању.
оријенталисткиња ж она која се бави оријенталистиком. оријенталка и оријенталкиња ж жена која потиче с Оријента, која је из оријенталне земље.	оријенталисткиња ж женска особа која се бави оријенталистиком. оријенталка ж женска особа која потиче с Оријента, из неке од оријенталних земаља.	оријенталисткиња (0) оријенталка (2) : права оријенталка.
оружана ж зграда у којој је смештено оружје, слагалиште, складиште оружја, арсенал.	оружана ж слагалиште, складиште оружја. оружарница ж радионица за израду оружја; фабрика оружја.	оружана (0) оружарница (26) : оружарнице је отворена сваког радног дана о 9 до 17; оружарница рудника угља;

<p>оружарница ж радионица за израду оружја; фабрика оружја. оружница ж 1. а. просторија у којој се чува оружје. б. радионица, фабрика оружја. 2. сталак за држање оружја.</p>	<p>оружница ж а. складиште оружја. б. фабрика, радионица за израду оружја.</p>	<p>царска оружарница која се налазила у подруму палате; оружарница затвора; његову богату ризницу и оружарницу; непознати криминалац је упао у продавницу оружја, а три радника оружарнице су га без проблема упуцала; дуплекс са тоалетом и оружарницом; оружница (14); Призрен је тада сматран за највећу оружницу на Балканском полуострву; оружница и ризница; да се у оружницу смести 500 пушака; неки су храмови испрва служили као оружнице.</p>
<p>осигуравач, -ача м = осигуратељ установа која је обавезна да накнади, односно исплати осигураннику штету према уговору о осигурању. осигурач, -ача м 1. ел. елемент електричних инсталација који садржи нарочите спроводнике, а служи за аутоматско прекидање струјног круга чим јачина електричне струје премаши допуштену границу. 2. војн. део затварача пушке којим се затварач може укочити и тако спречити окидање, односно опаливање. осигураник, -ика м особа која с осигуравачем има уговор о осигурању; корисник социјалног осигурања.</p>	<p>осигуравач, -ача м установа, организација или особа која уговара послове осигурања имовине и лица. осигурач, -ача м 1. ел. део електричне инсталације или уређаја који прегореванем аутоматски прекида струјно коло у случају прекомерног повећања напона електричне струје, кратког споја или др. квара. 2. уопште направа или део направе који служи као осигурање за сигурно функционисање, остајање и сл. неког механизма, склопка и др.: ~ браве, ~ на огрлицу. осигураник, -ика м 1. особа која се уговором, полисом осигурања осигурава код осигуравајућег завода. 2. корисник социјалног и пензионог осигурања.</p>	<p>осигуравач (1.500): обавезе осигуравача; осигуравача исплаћује; осигуравач (осигуравајућа компанија); Удружење осигуравача Србије; склапање уговора са осигуравачем; највећи српски осигуравачи. осигурач (1.202): искакање осигурача; сијалице и осигурачи; прегорели осигурач; главни осигурач у згради; кутија са осигурачима; струјни осигурач; осигурач бомбе; клизна врата са осигурачем; осигурачи шахтова; брава са осигурачем; обавеза осигурача важи за несрећне случајеве; нашу слободу на Косову чува амерички осигурач; осигурач признања Косова. осигураник (5.226): евиденција осигураника; у седишту запослења осигураника; војни осигураници; како би осигураник био ослобођен плаћања партиципације; осигураницима животног осигурања; уговор између осигуравача и осигураника.</p>
<p>ослободилац, -иоца м = ослободитељ онај који је ослободио, који ослобађа; избавитељ. ослободитељ м = ослободилац.</p>	<p>ослободилац, -иоца м онај који некога, нешто ослобађа, избавља: ослободиоци Београда, ~ затвореника. ослободитељ м в. ослободилац.</p>	<p>ослободилац (1.430): живели ослободиоци; Гробље ослободилаца Београда; спомен обележје ослободиоцима нашег града; краљ Петар I Ослободилац; страдали ослободиоци Косова; совјетски ослободиоци; ослободилац од патње; све сами ослободиоци градске касе. ослободитељ (71): Бог ослободитељ; Црква Христа Ослободитеља; Ослободитељ од греха; ослободитељ од ђавола; Ослободитељ од смрти; Мојсије је од Бога изабран као ослободитељ Јевреја; краљ ослободитељ; јунак и ослободитељ Карађорђе</p>

		Петровић; ослободитељ од Турака; ослободитељи Косова.
ослободитељица и ослободитељка ж она која је ослободила, која ослобађа, доноси слободу; избавитељка.	ослободитељица и ослободитељка ж женска особа ослободилац.	ослободитељица (3): војска ослободитељица; сабља ослободитељица; Русија ослободитељица. ослободитељка (9): Аустрија ... ослободитељка Балкана; ослободитељка Русија; геј ослободитељка.
отимач , -ача м онај који отима, силом присваја туђе, освајач; отмичар. отмичар м онај који врши, који је извршио отмицу.	отимач , -ача м онај који силом присваја, отима нешто другоме; освајач; отмичар. отмичар м онај који отима, врши отмицу, пљачкаш; киднапер.	отимач (344): отимач земљишта; лопови и отимачи; отимачи и разбојници; отимачи туђе имовине; отимачи хлеба из гладних уста; отимач џепарца; отимачи Косова; отимач престола; отимачи пара; отимачи српске историје; отимачи енергије. отмичар (801): отмичар девојчице; борба са отмичарима и спасавање талаца; отмичар авиона; отмичари Мирослава Мишковића; отмичар девојке; отмичари, таоци и преговарачи; исламистички отмичари; мајка савладала отмичара и спасила децу; отмичар душа мртвих; отмичар мачака; отмичар престола; отмичари наше политике; отмичари Косова и Метохије.
паметар , -ара м 1. човек познат због свога памћења прошлих догађаја, памтилац. 2. а. паметан човек. б. ир. мудријаш. 3. човек који бележи важне догађаје, летописац. 4. а. књига у коју се бележе ствари које се желе држати у сећању. б. цркв. књига у коју су преписане молитве које треба знати напамет. паметњаковић м разг. ир. онај који се прави паметан; будала.	паметар , -ара м а. паметан, мудар човек. б. ир. онај који много паметује, мудријаш. паметњаковић м ир. разг. онај који мисли да је паметан, који стално нешто паметује.	паметар (24): паметар – човек познат због свога памћења прошлих догађаја, памтилац, паметан човек; таквих паметара и живих календара било је (и има их) у свим крајевима; народни паметари; глуме велике паметаре и визионаре; србујући паметари. паметњаковић (963): због таквих паметњаковића и јесмо ту где јесмо; не слушајте паметњаковиће који лупетају; дежурни паметњаковићи; мука ми је од овог паметњаковића; велики паметњаковићи и политичари; надобудни паметњаковићи; паметњаковићи из странака; маса овог паметњаковића је 140 грама, што је много мање него Е90; више о овом паметњаковићу мораћете да прочитате у мајском броју часописа „Моби”.
папучар м 1. мајстор који прави папуче. 2. женскар. 3. ир. муж који је у свему потчињен својој жени, који је под папучом. папучић м папучар (3). папуција м в. папучар (1).	папучар м 1. занатлија који се бави изградом папуча. 2. ир. папучић. папучић м ир. муж који се у свему потчињава жени, покорава жениној вољи. папуција м в. папучар (1).	папучар (117): мамин син, папучар; манекен, папучар; није папучар ако жели да помогне својој партнерки; мушкарци су углавном папучари; папучар наклоњен истом полу; направити од мушкарца папучара. папучић (40): муж папучић; мамин син, папучић; типичан

		папучић; педер и папучић; политички папучићи. папуција (13): био је обућар, папуција; убоги папуција; било је око седамдесет папуција; друге папуције нису хтеле да приме крпљења.
паркинг м енгл. <i>паркиралиште</i> . паркиралиште с место за паркирање возила.	паркинг м енгл. <i>в. паркиралиште</i> . паркиралиште с место (обично на улици, тргу и сл.) намењено за паркирање, привремено остављање возила.	паркинг (16.694): паркинг Сава центра; обезбеђен паркинг за госте; осветљен паркинг; паркинг испред зграде; три паркинг места; паркинг место; дневна паркинг карта; Паркинг сервис. паркиралиште (1.485): јавна паркиралишта; дневна карта важи на паркиралиштима; гараже и паркиралишта; нерегулисана паркиралишта; наплата паркиралишта; аеродромско паркиралиште; паркиралиште код Сава центра.
партијац , -јца м члан комунистичке партије. партијаш , -аша м 1. члан политичке странке. 2. партијац.	партијац , -јца м члан политичке партије (обично комунистичке). партијаш , -аша м пеј. члан политичке партије, странке.	партијац (129): није био никакав велики комуниста нити лојални партијац; партијци нису смели да крсте децу у Југославији; стаљинисти и партијци; партијци и удбаши; добар партијац и демагог; партијци који су посао добили одмах; ДС партијци; жути партијци; бивши и данашњи партијци. партијаш (86): партијаши КП, комуниста и партијаш, партијаши на власти; партијаш и рођаци; партијаши и фотељаши; партијаши и странчари; партијаши и јахачи буцета; Дулићеви партијаши.
партнерица и партнерка ж женска особа партнер.	партнерка (партнерица) ж женска особа партнер.	партнерка (3.516): млађа партнерка; моја нова партнерка; мушкарци желе да импресионирају партнерку; привлачење партнерки; бивша партнерка; дугогодишња партнерка; пословна партнерка. партнерица (0)
пасиште с место где стока пасе, пашњак, пашиа. пашњак , -а м место где стока пасе, травна површина која се искоришћује за напасивање стоке, а само изузетно коси, пашиник, пасиште.	пасиште с место где пасе стока, пашњак, пашиа. пашњак , -а м место, травната површина која служи за напасивање стоке.	пасиште (34): пропланци и пасишта; пасишта на планинама; покошена пасишта; зимска пасишта; травната пасишта; шуме и пасишта. пашњак (2.539): окружен ливадама, пашњацима и богатом шумом; бујни пашњаци; пашњак за манастирска стада; планински пашњаци; пашњаци и поља пшенице.
пастирица ж 1. женска особа пастир. 2. фиг. књига о одгајању, васпитавању младих свештеника. 3. мн. зоол. род птица певачица дуга репа, са више подврста,	пастирица ж 1. женска особа пастир. 2. зоол. у мн. : род птица певачица дугог репа, са више подврста, пликсе, Motacillidae (у	пастирица (87): најлепша пастирица на сабору; пастири и пастирице; пастирица која чува стадо; млада пастирица; беле чапље и пастирице;

<p><i>плиске:</i> бела пастирица, жута пастирица.</p> <p>пастирка ж 1. <i>пастирица (1).</i> 2. зоол. <i>врста птице певачице, жута пастирица.</i></p>	<p><i>јд.:</i> <i>птица из тога рода:</i> бела ~, жута ~.</p> <p>пастирка ж 1. <i>в. пастирица (1).</i> 2. <i>врста птице певачице, жута пастирица, Motacilla flava.</i></p>	<p>пастирка (19): пастир и пастирка; лепа пастирка; пастирка Анђа; груди пастирке.</p>
<p>патник м <i>онај који пати, који је претрпео велике патње;</i> исп. <i>патилац.</i></p> <p>паћеник м а. <i>онај који подноси или је у животу поднео много патњи, мученик, патник.</i> б. <i>тежак болесник.</i></p>	<p>патник м <i>в. паћеник.</i></p> <p>паћеник м <i>онај који пати, мучи, мученик.</i></p>	<p>патник (64): праведник патник; невини патници; последњи патник у паклу; изгладнеле чете патника; био милостив према патницима; саучешће према патницима.</p> <p>паћеник (241): колики сам ја патетични паћеник; поремећени паћеник; сексуални паћеник; болесник и паћеник; протуве и паћеници; фрустрирани паћеник; ја бих такве паћенике затварао у лудару; ограничени паћеници; паћеник Христов; свети паћеник; паћеник за Бога; светитељ паћеник.</p>
<p>певаљка ж подр. 1. <i>певачица. 2.</i> <i>песма.</i></p> <p>певачица ж 1. <i>жена певач;</i> славна ~, колоратурна ~, кафанска ~. 2. зоол. = <i>певица птица која се оглашује складним звиждукањем.</i></p> <p>певница ж <i>цркв. место у цркви са стране олтара где стоје они који читају и поју.</i></p>	<p>певаљка ж подр. <i>певачица (обично кафанска).</i></p> <p>певачица ж 1. <i>женска особа певач. 2. а. птица која се оглашава складним звиждукањем. б. зоол. у мн.: птице које имају способност певања, које се оглашавају складним звуковима (у јд.: таква птица).</i></p> <p>певница ж <i>цркв. место у цркви одређено и уређено за оне који читају и поју за време богослужења.</i></p>	<p>певаљка (90): народске певаљке; певаљке и старлета; полуписмена фолк певаљке; олош и певаљка; новокомпоноване певаљке; кафанске певаљке; турбо фолк певаљка.</p> <p>певачица (16.504): оперска певачица; популарна певачица; легендарна певачица; позната певачица; омиљена певачица; фолк певачица; поп певачица; певачи и певачице; певају птице певачица; одгој птица певачица; цвркућу певачице.</p> <p>певница (503): иконостас и слике на певницама; певницу је водио појац Владимир Николић; полукружне певнице; лева и десна певница; црквена певница; певница у храму.</p>
<p>певац, -вца м 1. <i>петао. 2.</i> <i>онај који лепо пева, певач (чешће о птицама).</i> 3. а. <i>онај који пева у цркви за време обреда, појац. б.</i> <i>заст. гуслар, народни певач. в.</i> <i>ир. песник романтичар. 4.</i> <i>зоол. врста црвића.</i></p> <p>певач, -ача, м 1. <i>онај који уме певати или се бави певањем као занимањем. 2. в. песник. 3.</i> <i>птица која пева.</i></p> <p>појац, појца м и појач, -ача м <i>онај који уме певати, који лепо пева, певач; певач у хору, онај који поје у цркви; исп. певац (3).</i></p>	<p>певац, -вца м 1. <i>мушјак кокоши, петлао. 2. в. појац.</i></p> <p>певач, -ача м 1. <i>онај који лепо пева; онај који се бави певањем као занимањем. 2. песник (обично народни). 3.</i> <i>птица која пева, певачица.</i></p> <p>појац, појца м <i>арх. певач у цркви; добар певач уопште.</i></p>	<p>певац (38): кокоши и певци; када певци запевају трећи пут, онда је већ зора; певац је у супи, ребарца у купусу; коље се пиле или певац; певац на крову; печени певац; певац закукуракао; певац Софроније; црквени певац; весељаци и народни певци; да би којекакви певци и стихоклепци имали прилику да сниме ЦД.</p> <p>певач (12.721): славни певач; оперски певач; свирачи и певачи; фолк певач; омиљени певач; соло певач; народни певач; такмичење певача.</p> <p>појац (264): црквени појац; појци храма Светог Саве; свештеник и појац.</p>
<p>пекара ж = <i>пекарница зграда, просторија у којој се меси и пече или продаје хлеб.</i></p> <p>пекарница ж = <i>пекара.</i></p>	<p>пекара ж <i>радионица за производњу или радња за продају хлеба и пецива од брашна.</i></p> <p>пекарница ж <i>в. пекара.</i></p>	<p>пекара (4.563): ланац пекара; локална пекара; месаре и пекаре; посластичарница и пекара; пекара Клас; пекара на доброј локацији.</p>

<p>пецара ж зграда у којој се прерађује нешто печењем, у којој се пече оно од чега се може добити какво алкохолно пиће (обично ракија).</p> <p>печењара ж ков. врста посуде, шерпа, шерпења, кастрола за печење.</p>	<p>пецара ж зграда, просторија са казаном за печење ракије.</p> <p>печењара ж 1. врста шерпе за печење. 2. занатска радња за печење меса и продају меса.</p>	<p>пекарница (8): треба очистити пекарнице од пацова; отварају су у Србији прве пекарнице; брашнаре и пекарнице; три механе и три пекарнице.</p> <p>пецара (57): пецара за дестилацију ракије; хтео сам да купим пецару како бих пекао ракију; пецара ракије „Браћа Кравић“; дестилерија – пецара.</p> <p>печењара (82): бројне печењаре и кафане; власници печењара; ћевабџинице и печењаре.</p>
<p>пекарница ж 1. пекарева жена. 2. жена која продаје хлеб.</p> <p>пекарка ж пекарица.</p>	<p>пекарка (пекарица) ж а. пекарева жена. б. женска особа пекар.</p>	<p>пекарка (31): лепа пекарка; млада пекарка; дебела пекарка; искусна пекарка; пекарка: бела мушка мајица на трегере.</p> <p>пекарица (0)</p>
<p>пењалица ж 1. справа за пењање уз стене или стубове. 2. теретна дизалица. 3. бот. в. пењачица (2).</p> <p>пењачица ж 1. она која се пење. 2. бот. биљка која се пење, пењалица, лијана.</p>	<p>пењалица ж (обично у мн.) направа за пењање (уз стубове, стене и др.).</p> <p>пењачица ж 1. женска особа пењач. 2. бот. биљка која се пење, пуже уза зид, уз дрво и др., пузавица, лијана, <i>planta nites</i>.</p>	<p>пењалица (189): љуљашке, клацкалице, пењалице; пењалице у парку; тобоган и пењалица; ножне пењалице.</p> <p>пењачица (199): биљка пењачица; једногодишња пењачица; топска пењачица; руже пењачице; пузавица и пењачица; патике пењачице; пењачице олакшавају пењање; удобне пењачице; обувамо пењачице; вртићи и школе на територији Србије направили су пењачице, клацкалице, тобогане; паметна пењачица.</p>
<p>перионица ж просторија у којој се пере.</p> <p>праоница ж место, просторија, зграда где се пере рубље, перионица.</p>	<p>перионица ж просторија намењена за прање нечега: ~ веша, ~ аутомобила.</p> <p>праоница ж место, просторија или зграда где се пере рубље, перионица.</p>	<p>перионица (636): перионица веша; перионица аутомобила; перионица прљавог новца; перионица тепиха.</p> <p>праоница (85): праоница пара; самоуслугна праоница; праоница возила; праоница за веш; покрајинска праоница новца ДС-а; 30 новосадски чистиона и праоница; праоница мозга FOX у Србији.</p>
<p>пецарош м пецач, онај који радо пеца рибе.</p> <p>пецач, -ача м онај који пеца.</p>	<p>пецарош м онај који лови рибу пецаљком, пецач, риболовац.</p> <p>пецач, -ача м онај који лови рибу пецаљком, пецарош, риболовац.</p>	<p>пецарош (466): страствени пецарош; пецароши у риболову; искусни пецарош; пецароши на градским језерима; пецароши су пецали у забрањеној зони; пецарош је користио мамце; несавесни пецароши.</p> <p>пецач (2): на велику жалост пецача и других риболоваца; чамац са утихлим пецачима.</p>
<p>пешадинач, -инца м в. пешак (2).</p> <p>пешак, -ака м 1. онај који иде пешке, који се не вози или не јаше. 2. војник који служи у пешадији. 3. фигура у шаху, пион, пијурца.</p>	<p>пешадинач, -инца м војник који служи у пешадији.</p> <p>пешак, -ака м 1. а. онај који иде пешке, који се за кретање не служи превозним средством. б. вој. војник који служи у пешадији, пешадијац. 2. шах. једна од осам једнобојних и истоветних</p>	<p>пешадинач (141): 600 пешадинач-граничара; пешадинач и артиљерац; пешадинци из Другог светског рата; пешадинач у копненој војсци; пешадинци и коњаници; војник пешадинач.</p>

	<i>шаховских фигура који у почетној позицији игре стоје на белим и црним пољима у другом, одн. седмом реду испред свих других фигура, пион.</i>	пешак (6.331): стаза за пешаке; прелаз за пешаке; погинуо у удесу као пешак; возачи и пешаци; највештији коњаници и најиздржљивији пешаци; 1.000 коњаника и 1.000 пешака; нападајте противникове пешаке; морао би узети топа пешаком; број пешака који су остали на табли.
пивара ж = пивовара <i>фабрика пива; гостионица где се точи пиво.</i> пивница ж 1. подрум, коноба. 2. гостионица где се точи пиво, вино.	пивара ж <i>фабрика пива.</i> пивница ж <i>гостионица у којој се претежно точи пиво.</i>	пивара (4.039): Апатинска пивара; Зајечарска пивара; Никшићка пивара; оснивач пиваре; пиво из њихове мале пиваре; занатске пиваре; погон пиваре; приватизација пиваре. пивница (1.235): ресторан пивница; посетите неку од многобројних пивница; пиво сам пио у једној дрезденској пивници; пивнице у којима се, поред пива, служе и чувене нинбершке кобасице; седели смо у пивници; кафане и пивнице; пивнице су грађене дрветом, као и остале помоћне зграде; пивница је мушка зграда, као што је млекар женска; пивнице су подизане у окућници.
пијанац , -нца м 1. а. = пијаница <i>онај који често и много пије алкохолно пиће, онај који се често опија, алкохолничар.</i> б. пијан човек. пијаница м и ж = пијанац (1а).	пијанац , -нца м <i>в. пијаница.</i> пијаница ж (м) <i>онај који се одаје пијанству, алкохолничар; пијан човек.</i>	пијанац (690): прљави пијанац; пијанци и наркомани; пијанац једва стоји на ногама; хронични пијанац; просјак и пијанац; локални пијанци; доброћудни пијанац. пијаница (458): неморала, лењ, пијаница; ноторна пијаница; прљаве пијанице; скитнице, пијанице и наркомани.
пиљарица ж = пиљарка <i>жена пиљар.</i> пиљарница ж <i>место где се пиљари.</i>	пиљарица ж 1. <i>женска особа пиљар.</i> 2. <i>фиг. ир. особа која много говори, оговара, сплеткари.</i> пиљарница ж <i>продавница воћа и поврћа.</i>	пиљарица (45): стара пиљарица; тетка Ката, позната земунска пиљарица; надмашио је по брбљању пиљарице; блебећемо ко земунске пиљарице. пиљарница (119): пиљарница воћа и поврћа; скоро да више нема пиљарница у граду; продавнице и пиљарнице; локалне пиљарнице; власник пиљарнице.
писар , -ара м 1. а. <i>службена особа нижега ранга која преписује и региструје службене канцеларијске списе.</i> б. <i>државни службеник у почетној фази своје каријере: полицијски ~; судски ~.</i> 2. <i>зоол. врста грабљиве птице из реда сокола.</i> писац , -сца м 1. <i>онај књижевник који пише књижевна дела; списатељ.</i> 2. <i>заст. сликар.</i> пискарало с <i>погрд. лош писац; који свашта и свакако пише за новац, писац без обдарености и без моралних обзира, шкрабало.</i>	писар , -ара м 1. <i>особа која преписује и региструје канцеларијске списе (обично у суду, администрацији).</i> 2. <i>ист. а. средњовековни преписивач библијских и других текстова.</i> б. <i>некадашње звање државног службеника са најнижим службеничким звањем: судски ~, полицијски ~.</i> писац , -сца м <i>књижевник, списатељ; аутор неког написа, чланка.</i> писакарало с (м) <i>лош писац, шкрабало.</i>	писар (1.214): писар Министарства просвете; болнички писар; полицијски писар; општински писар; писар ваљевског окружног суда; писар из административног одељења; писари и остали чиновници; писар на двору; прва три писара су несумњиво припадала ресавској преписивачкој школи; четврти писар припадао је зетској; постаните писар, записујте речи које вам ваше дете диктира. писац (49.898): писац за децу; савремени српски писци; писац

		романа; драмски писац; писац и интелектуалац; антички писац. писакарало (183): бедно пискарало; дозволите ово ситно пискаралу; новинска пискарала; пијана пискарала; режимска пискарала; провинцијско пискарало; плаћено пискарало.
пишталица ж 1. = пиштаљка направа помоћу које се изводи писак (2а), звиждук, звиждаљка. 2. мн. зоол. род птица сличних ластавицама, чиопе. пиштаљка ж = пишталица (1).	пишталица ж 1. пиштаљка, звиждаљка. 2. женска особа пиштавог гласа, крештаница. 3. у мн.: род птица сличних ластама, чиопе, Cypselidae (у јд.: птица из таквог рода, чиопа). пиштаљка ж направа којом се производи писак, звиждаљка.	пишталица (4): привлачи је звук пишталице. пиштаљка (1.692): звук пиштаљке; дунути у пиштаљку; оглашавају се пиштаљке; судија звижди пиштаљком; мафијаши са пиштаљкама; како заштитити дуваче у пиштаљку; сајт Пиштаљка.
платиша м платилац. плаћеник , -ика м 1. онај који је плаћен за какав рад или посао. 2. онај који се продао за плату, на ради и нечасне послове.	платиша м онај који плаћа, редовно измирује своје новчане обавезе. плаћеник , -ика м онај који је плаћен за какав посао, рад; фиг. презр. онај који се продаје за новац, прихвата да за новац ради по налогу другог.	платиша (1.250): редован платиша; нередован платиша; уредне платише струје; највеће пореске платише у Србији; кад утврде какве су платише, банке су спремне да смање цену кредита; порески платиша. плаћеник (2.659): страни плаћеник; НАТО плаћеници; армије плаћеника; војник плаћеник; амерички плаћеници; НВО плаћеник; страначки плаћеници.
плачљивац , -ивца м онај који често и за сваку ситницу плаче. плачљивко м плачљивац.	плачљивац , -ивац м онај који лако заплаче, плаче за сваку ситницу. плачљивко м плачљива мушка особа (обично дете).	плачљивац (30): свака пета беба је плачљивац; плачљивци су често жртве злостављања; мали плачљивац; слабићи и плачљивци; самосажалјиви плачљивци. плачљивко (8): прави сам плачљивко; заљубљени плачљивко; мамин плачљивко.
плашљивац , -ивца м плашљив човек, страшљивац. плашљивко м плашљивац	плашљивац , -ивца м плашљив човек, страшљивац, кукавица. плашљивко м у хип. значењу: плашљивац, страшљивац.	плашљивац (73): кукавице и плашљивци; докле ћемо седети као плашљивци; мали плашљивац; пиштољ плашљивац. плашљивко (6): кукавица, плашљивко и неспособњаковић; осетљив је, прави плашљивко; дојучерашњи плашљивко.
плетар , -ара м 1. плетер. 2. онај који се бави плетењем чега. плетер м 1. ограда, плот, зид од густо преплетеног прућа или грања. 2. примитивна зграда, колиба од густо преплетеног прућа. 3. оно што је сплетено, преплетено. 4. а. покр. плетиво. б. врста веза у облику ланчића, верижича. в. плетенац (3).	плетар , -ара м 1. ограда, плот, део ограде, плата или врата на огради, тору, обору и сл. од густо испреплетаног прућа, леса. 2. колиба од густо испреплетеног прућа. плетер , -ера м в. плетар.	плетар (4): плетар са обе стране премазан блатом; пословање плетара; ковачи, поткивачи, плетари. плетер (86): у малим кућама од плетера и блата; цркве су градили од дрвета или плетера; наоружан штитом од врбиног плетера; све што је плетером ограђено било.
победилац , -иоца, м = победитељ, победник онај који је победио у каквој борби или такмичењу. победитељ м = победилац.	победилац , -иоца и победитељ, -а м в. победник. победник м онај који је победио, однео победу, победилац.	победилац (192): једини Победилац смрти и греха; таквих победилаца црква броји на хиљаде; као победилац он уђе и Јерусалим; Он је победилац сваког

<p>победник м = победилац; олимпијски ~, екипни ~, ратни ~.</p>		<p>зла; победилац греха; Исус Христ је победилац; победилац злих духова; победилац телесних жеља; победилац страсти и порока, победилац Грка; победилац Турака; победиоци над Хитлером; победилац у рату; Угарска ће изаћи као победилац.</p> <p>победитељ (105): победитељ зла; победитељ смрти; победитељ греха; победитељ над ђаволом; победитељ тамних сила; Господ Победитељ; победитељ Срба на Марици.</p> <p>победник (28.437): победник на такмичењу; проглашење победника; списак победника; уручење награда победницима; заслужени победник; морални победник; победник турнира; победник првенства Србије; победник квиза; победник купа; победник трке; победник меча; победник сабора.</p>
<p>победитељица и победитељка ж = победница она која је победила или која побеђује. победница ж = победитељица.</p>	<p>победитељица и победитељка ж женска особа победилац. победница ж женска особа победник.</p>	<p>победитељица (0) победитељка (0) победница (2.274): победница такмичења; победница конкурса; победница за Мис света; победница турнира; победница трке; победница Евровизије; победница маратона; земље победнице Другог светског рата.</p>
<p>повереник, -ика, м 1. онај коме се што поверава, особа поверења, 2. а. пуномоћник, опуномоћеник. б. службена особа са посебним и важним пуномоћима државне власти. поверилац, -иоца м онај који даје нешто на дуг, веровник, зајмодавац, кредитор. поверитељ м 1. онај који издаје налоге. 2. поверилац.</p>	<p>повереник, -ика м 1. онај коме се нешто поверава, особа од поверења. 2. пуномоћник, опуномоћеник; службена особа са обично важним државним пуномоћима: ~ на берзи, ~ за информације од јавног значаја и заштити података. поверилац, -иоца м зајмодавац, кредитор. поверитељ м а. в. поверилац. б. арх. онај који издаје налоге.</p>	<p>повереник (9.497): повереник за заштиту равноправности; повереник за информације од јавног значаја; повереник за Косово и Метохију; повереник синдиката Независност; Одбор повереника у Трајал корпорацији; нови повереник Европске комисије за здравље и заштиту потрошача; општински повереник; веће бира једног повереника; за поверенике у подружници не могу бити бирани директори; уговор између повереника и дужника; дужник предаје поверенику неку своју ствар.</p> <p>поверилац (8.928): банке су, као повериоци, овлашћене да продају некретнину; одбор поверилаца; хипотекарни поверилац; морају се измирити обавезе према повериоцима; дужник и поверилац; поверилац за информације најавио оставку.</p> <p>поверитељ (12): дужност према својим поверитељима; по вољи поверитеља.</p>

<p>повереница ж она којој се што предаје, саопштава у поверењу. поверитељка ж она која даје нешто на дуг, зајмодавка.</p>	<p>повереница ж женска особа повереник; она којој се што поверава, саопштава у поверењу. поверитељка ж женска особа поверитељ, зајмодавка.</p>	<p>повереница (1.339): повереница за заштиту равноправности; регионална повереница УГС Независност за Нови Сад; повереница за избегла и расељена лица; виша повереница за људска права; повереница за права грађана. поверитељка (0)</p>
<p>повртарница ж 1. врт са поврћем. 2. = поврћарница просторија у којој се продаје поврће и воће. повртњак м башта, врт за поврће.</p>	<p>повртарница ж 1. в. повртњак. 2. радња у којој се продај воће и поврће. повртњак м врт за гајење поврћа.</p>	<p>повртарница (0) повртњак (253): наводњавање воћњака и повртњака; повртњаци и баште; усеви у повртњаку; повртњак мора бити чист од корова; ђубриво за повртњаке.</p>
<p>поганица ж 1. а. погана, зла жена. б. вештица. 2. покр. отровна змија. 3. покр. а. пришит на прсту. б. очна болест, чибуљица на оку; исп. металка. в. костобоља, реуматизам. погануља ж пеј. она која је погана, која се таквом сматра.</p>	<p>поганица ж а. зла, опака жена. б. вештица. погануља ж погана, покварена, неваљала, зла женска особа.</p>	<p>поганица (16): жена поганица; змија поганица. погануља (0)</p>
<p>поглавар, -ара м онај који је на челу какве власти (државне, племенске и сл.) гларвар, поглавица (1), управитељ. поглавица м 1. поглавар, старешина. 2. старешина племена у родовској друштвеној заједници. поглавник м поглавар, поглавица; титула злогласног шефа тзв. Независне Државе Хрватске</p>	<p>поглавар, -ара м онај који је на челу некакве власти (државне, племенске, црквене). поглавица м 1. племенски старешина: индијански ~. 2. арх. поглавар, старешина уопште. поглавник м поглавар, поглавица.</p>	<p>поглавар (3.890): поглавар Српске православне цркве; поглавар Руске Цркве; поглавар Исламске заједнице Србије; поглавар Римокатоличке цркве; верски поглавари; народни поглавари; феудални поглавари; нацистички поглавари; државни поглавари; световни поглавари. поглавица (1.034): индијански поглавица; племенски шаман и поглавица; племенски поглавица; афрички поглавица; поглавица црначког племена; сеоски поглавица из Буркине Фасо; верски поглавица; поглавица устанка; шиптарске поглавице из Приштине; поглавица; корумпиране поглавице; ратни поглавица Срба. поглавник (159): усташки поглавник Анте Павелић; поглавник Туђман; поглавник НДХ; избацили Србе из Устава, вратили шаховницу, поглавнике, доглавнике; поглавник Бранимир Главаш; поглавник Свете цркве; поглавник војвода Вучић; поглавник Тадић и остала усташкокомунистичка багра; поглавник Војислав Шешељ; поглавници Коза ностре.</p>
<p>подбрадак, -атка м а. анат. предњи део доње чељусти на лицу који је истурену округластом облику mentum; исп. брада (1). б. подвољак. подбрадник, подбрадњак и подбрадњик м а. нар. трака</p>	<p>подбрадак, -атка м а. анат. предњи део доње вилице на лицу истурен у округластом облику mentum. б. подвољак. подбрадник м трака којом се шлем причвршћује под брадом да би се држао на глави.</p>	<p>подбрадак (200): опуштени подбрадак; изражени подбрадак; длачице на подбратку; липосукција подбратка; уклањање подбратка. подбрадник (2): жандари су ... добили подбрадник у виду</p>

<p>накићена старим новцима причвршћена за конђу тако да уоквирује лице и пролази испод браде. б. део шлема испод браде.</p>		<p>полумесеца; колекција се састојала из техничких јакни, подбрадника и средњег слоја.</p>
<p>подвалација м онај који се служи подвалама, који подваљује другоме. подвалција м в. подвалација. подваљивач, -ача м подвалација.</p>	<p>подвалација м онај који се бави подвалама, који је некоме подвалио, преварант. подвалција м в. подвалација. подваљивач, -ача м в. подвалација.</p>	<p>подвалација (7): смутљивци, подвалације, разбојници; превејан подвалација; обмањивачи и подвалација. подвалција (1): сељаци су подвалције, лопови, грубијани. подваљивач (2): подваљивачи су исковали план; подваљивач Клајн.</p>
<p>подгрлац, -грлца м анат. јамица под грлом. подгрло с подгрлац. подгрље с део врата под грлом.</p>	<p>подгрлац, -грлца м анат. јамица под грлом. подгрло и подгрље с део врата под грлом.</p>	<p>подгрлац (3): тамо је Србину душа дошла у подгрлац; кад јади у подгрлац дођу; залогаци су му застајали у подгрлцу. подгрло (0) подгрље (0)</p>
<p>подметак, -тка м 1. подлога (1а). 2. а. заоштрено дрвце које опанчари, обрезајући ђонове, метну под нож да не би капицу зарезали. б. дрво које се подметне малој деци у повоју или у колевици. 3. подметнуто дете. подметач, -ача м 1. подлога (1а). 2. папир с дебелим равним цртама, линијама, који служи као подлога за равно писање. 3. онај који коме што подмеће.</p>	<p>подметак, -тка м в. подлога (1а). подметач, -ача м в. подлога (1а): картонски ~.</p>	<p>подметак (0) подметач (524): подметачи за чаше; картонски подметачи; чипкани подметачи; подметачи за саксије; подметачи за столице; подметачи за јело; подметач за миша; беби подметачи за кревет; подметач за пеглу; свађалица и подметач као што је Томислав Николић; подметачи бомби; подметачи пожара; подметач лажних извештаја.</p>
<p>подмитљивац, -ивца м онај који је подмитљив. подмићеник, -ика м човек који је подмићен.</p>	<p>подмитљивац, -ивца м подмитљив човек. подмићеник, -ика м подмићен човек.</p>	<p>подмитљивац (20): подмитљивци и лопови; политичари су лоши и неспособни, подмитљивци, лопови; подмитљивци би били иза решетака; ударити подмитљивца по цепоу; 65% осуђених подмитљиваца узимали мито од 500 до 10 000 рубаља. подмићеник (1): око патријарха има сила чиновника, сами подмићеници и муткације.</p>
<p>подносилац, -иоца и подносиатељ м онај који што подноси, предлага, предаје.</p>	<p>подносилац, -иоца (подносиатељ) м онај који нешто подноси, предлага: ~ извештаја, ~ резолуције.</p>	<p>подносилац (14.704): подносилац пријаве; подносилац захтева; подносилац понуде; подносилац представке; подносилац жалбе; подносилац предлога; подносилац притужбе; подносилац молбе; подносилац иницијативе; подносилац изборне листе; подносилац извештаја. подносиатељ (101): подносиатељ представке; подносиатељ притужбе; подносиатељ жалбе; подносиатељ предлога.</p>
<p>подражавалац, -аоца м = подражаватељ онај који подражава, имитира кога, угледа се на кога. подражаватељ м = подражавалац.</p>	<p>подражавалац, -аоца (подражаватељ) м онај који неког подражава, имитатор.</p>	<p>подражавалац (63): подражавалац Христа; подражавалац Творца; подражавалац апостолски подвига; подражавалац Божији; подражавалац праведника;</p>

		неталентовани подражаваоци; механички подражавалац. подражаватељ (1): његов достојни ученик и подражаватељ био је свети Ефросин.
подругачица ж <i>песма у којој се коме подругује.</i> подругљивица и подругљивка ж <i>жена подругљивац.</i>	подругачица ж <i>подругљива песма, ругалица.</i> подругљивица и подругљивка ж <i>жена подругљивац.</i>	подругачица (5): досетка, пошалица, подругачица; освета је чест наративни модел еротских подругачица. подругљивица (0) подругљивка (0)
подругивало с и м <i>онај који се коме подругује.</i> подругивач , -ача м <i>подругивало.</i> подругљивац , -ивца м <i>онај који се радо подругује.</i>	подругивало с (м) <i>подругљивац.</i> подругивач , -ача м <i>подругљивац.</i> подругљивац , -ивца м <i>онај који се (радо) подругује, руга.</i>	подругивало (0) подругивач (0) подругљивац (7): ово Марсово проклетство подругљивци често објашњавају; изузев подругљиваца и веома тупоглавих; да се не нађе неки подругљивац који би подвргао смеху.
подрумар , -ара м 1. <i>стручњак у подрумарству, пивничар.</i> 2. <i>власник подрума (16).</i> 3. <i>књига о подрумарству.</i> подрумција м в. <i>подрумар.</i>	подрумар , -ара м 1. <i>стручњак или уопште радник у подрумарству.</i> 2. <i>власник подрума (16).</i> 3. <i>књига о подрумарству.</i> подрумција м в. <i>подрумар (1, 2).</i>	подрумар (101): генерације познатих виноградара и подрумара; искусни подрумар; краљев подрумар; приватни винар и подрумар; винар подрумар из Сремских Карловаца; доста малих подрумара; генерације енолога и подрумара; најбољи подрумари и произвођачи вина. подрумција (2): стари подрумција г. Тадић; кафеција, одција, подрумција (бринуо се о коњима).
подсмевач , -ача м <i>онај који се подсмева.</i> подсмешљивац , -ивца м <i>онај који је подсмешљив, подругљив.</i>	подсмевач , -ача м <i>онај који се некоме (нечему) подсмева.</i> подсмешљивац , -ивца м <i>онај који се (радо) подсмехује, подругљивац.</i>	подсмевач (22): бедни подсмевачи; кад су се подсмевачи подсмевали девојкама; подсмевао се подсмевачима својим. подсмешљивац (3): на страну што подсмешљивци никада нису у праву; гледала су сад сва тројица у подсмешљивце и нишанила.
подучавалац , -аваоца м = <i>подучаватељ онај који подучава.</i> подучаватељ м = <i>подучавалац.</i>	подучавалац , -аваоца (подучаватељ) м <i>онај који подучава.</i>	подучавалац (3): мудри подучавалац Александра Македонског; уметник подучавалац. подучаватељ (0)
позајмица ж 1. <i>оно што се даје на зајам (најчешће новац).</i> 2. а. <i>оно што се узима на зајам, вересија.</i> б. <i>оно што се узима из туђе књижевности или туђег језика.</i> 3. <i>рад који позајменици један другом врше (најчешће у пољским радовима).</i> 4. <i>ист. земљишни посед што га је земљопоседник феудалац давао вазалу уз услов да ће према њему испуњавати одређене обавезе, лено, феуд.</i> позајмљеница ж <i>грам. реч узета из туђег језика.</i>	позајмица ж 1. <i>оно што се даје на зајам (обично новац).</i> 2. а. <i>оно што се узима на зајам, вересија.</i> б. <i>фиг. оно што се узима из туђег дела, туђе књижевности или туђег језика.</i> 3. <i>посао, рад који се обавља код другог који узвраћа на исти начин, истом мером; посао, рад који се узвраћа као дуг за тако пружену помоћ.</i> позајмљеница ж <i>лингв. више или мање адаптирана реч, узета из страног, туђег језика.</i>	позајмица (6.880): бескаматна позајмица; кредит или позајмица; новчане позајмице; позајмица у износу од 7.000 евра; позајмица у страног валути; позајмица књига је дневна; међубиблиотечка позајмица; позајмица публикација; на позајмици у Атлетико Мадриду; позајмица младог играча; позајмица до краја сезоне; позајмица из иранског језика; позајмица из енглеског језика. позајмљеница (133): позајмљеница из грчког језика; новије позајмљенице;

		позајмљенице из германских и романских језика; лексичке позајмљенице; одомаћене позајмљенице.
позивалац , -аоца м <i>позивар, позивач.</i> позивар , -ара м 1. онај који разноси службене позиве. 2. онај који позива. позивац , -ивца м војн. онај који припада позиву (2), старијем годишту које је позвано да врши војну дужност.	позивар , -ара м <i>разносилац позива.</i> позивац , -ивца вој. онај који припада годишту које је позвано у војску; уп. позив (2).	позивалац (98): позивалац телефонског броја; идентификација позиваоца; број телефона позиваоца; мрежа позиваоца. позивар (99): судски позивар; војни позивар; позивар са буклијом; позивар званица; кнежеви позивари; позивари на изборе; позивари на линч геј особа; позивар на национално јединство. позивац (0)
позиварка ж она која разноси службене позиве. позивница ж кратко писмено обавештење којим се ко позива да дође, да се јави негде, да учествује у чему.	позиварка ж она која разноси позиве. позивница ж кратко писмено обавештење којим се неко позива да дође, учествује у нечему и сл.	позиварка (0) позивница (2.350): честитке и позивнице; позивнице за венчање; позивнице за рођендан; позивница од амбасадора; специјалне позивнице; позивнице за конференцију.
појачавач , -ача м <i>појачало.</i> појачало с = појачивач а. средство за појачавање чега. б. техн. апарат за појачавање звука. појачивач , -ача м = појачало.	појачавач , -ача м <i>в. појачало.</i> појачало с а. техн. апарат за појачавање снаге звука. б. уопште уређај за појачавање електричног сигнала, појачивач. појачивач , -ача м <i>в. појачало.</i>	појачавач (810): појачавач сигнала; струјни појачавач; напонски појачавач; оптички појачавач; аудио појачавач; појачавач укуса. појачало (1.589): стерео појачало; интегрисано појачало; појачало за слушалице; појачало за звучник; појачало појачава напон струје. појачивач (460): појачивач укуса; конзерванси и појачивачи; појачивач ароме; аудио појачивач; појачивач звука; појачивач слике; појачивач сигнала; појачивач гласа.
појило с 1. место (на реци, језеру и сл.) где се стока поји или где звери долазе да пију, појиште. 2. пиће за стоку (обично мешано с мекињама), напој. појиште с појило (1).	појило с место на реци, језеру и сл. где се поји стока или звери пију воду. појиште с <i>в. појило.</i>	појило (142): коња одвести на појило; стока пије на заједничком појилу; животиња дође на појило; тада ће девојка сићи на појило да напоји стоку; сеоска појила; појило где дивље животиње долазе; зверска појила. појиште (2): одведе стоку на појиште.
показатељ м 1. оно по чему се може добити слика о кретању, току, развитку чега; број, цифра, графикон из којих се види резултат каквога рада. 2. банк. доносилац. показивач , -ача м 1. особа која показује нешто. 2. справа која показује резултат каквог рада, кретање и сл.	показатељ м оно чиме се показује слика о току, развоју нечега; број, графикон и сл. којим се показује резултат нечега. показивач , -ача м 1. особа која нешто показује: ~ резултата. 2. справа која показује величину, брзину, снагу и сл.: ~ брзине.	показатељ (16.734): показатељ здравственог стања; економски показатељи; показатељ успеха; показатељ гледаности; показатељ љубави; показатељ квалитета; финансијски подаци и показатељи (графички приказ); берзански показатељ. показивач (1.117): показивач правца; показивач брзине; превуците показивач миша; радарски показивач; показивач притиска уља; показивач правца ветра; показивач горива; ласерски

		показивач; вредност објекта (показивача); може садржати више идентификатора (показивача); показивач у књизи; свеци су наши показивачи пута.
покорилац , -иоца м = покоритељ онај који покорава кога под своју власт. покоритељ м = покорилац.	покорилац , -иоца м онај који покорава некога под своју власт. покоритељ м в. покорилац.	покорилац (0) покоритељ (9): покоритељ Србије из 1813; покоритељ Гота; покоритељ Швеђана.
покривало с а. оно чиме се неко или нешто покрива, покривач (1). б. покр. капа. покривач , -ача м 1. а. оно што служи за покривање ради чувања чега, при спавању због хладноће итд. (марама, гуњ, јорган и сл.): коњски ~. б. оно чиме је што застрто, прекривено, застирач. 2. занатлија који покрива кровове. 3. покр. кров.	покривало с в. покривач. покривач , -ача м 1. а. оно чиме се неко или нешто покрива при спавању и сл.: креветски ~. б. уопште оно што нешто покрива, застире: снежни ~. 2. зидар који покрива кровове.	покривало (39): покривало за главу; покривало на срцу; носила преко лица покривало које се спуштало до колена; под покривалом Божанства; под покривалом човечанства. покривач (3.459): кровни покривач; снежни покривач; ледени покривач; душечи, покривачи и јастуци; вирио испод покривача; биљни покривач; покривач за главу.
покровитељица и покровитељка ж жена покровитељ.	покровитељица и покровитељка ж жена покровитељ.	покровитељица (21): Богородица као заштитница и покровитељица хришћана; Италија – покровитељица НДХ; наша покровитељица Русија; небеска покровитељица Јелена Дечанска; покровитељица болнице. покровитељка (58): покровитељка принцеза Катарина Карађорђевић; Света Петка, покровитељка и заштитница; покровитељка Русија; покровитељка хришћана; покровитељка шума.
полажајник м онај који први дође коме у кућу на Божић, полазник. полазник м 1. онај који полази какву школу или курс. 2. полажајник, полаженик.	полажајник м нар. в. полазник (2). полазник м 1. онај који полази какву школу или курс. 2. онај који први дође некоме у кућу на Божић.	полажајник (33): добар полажајник, добра година; чесница, полажајник, божићна слама; Христови полажајници; полажајник и бадњак. полазник (19.543): полазник курса; полазник радионице; полазник семинара; полазник школе; полазник обуке; петнички полазник; конкурс за полазнике; кад пристигне полазник (обично из здраве и сложене породице), домаћин га дарује; дете као полазник, заступник душе предака.
полигам м грч. муж који има више жена. полигамист(а) м присталица полигамије.	полигам м грч. муж који има више жена. полигамист(а) , -е м присталица полигамије.	полигам (6): ако су људи до тог момента били полигами; и полигами би параду поноса; полигами барем производе децу. полигамист(а) (7): љубитељ марихуане и полигамиста; ако хомосексуалци имају права зашто немају полигамисти; моногамисти и полигамисти; полигамиста и заклето борац против кондома.

<p>политикант м човек који се бави политиком не држећи се никаквих принципа и не бирајући средства да постигне и оствари своје циљеве; сплеткар, демагог.</p> <p>политичар м а. онај који се бави политиком. б. ир. онај који воли расправљати о политици и политичким проблемима.</p>	<p>политикант м човек којем је политика средство за личну промоцију, који се, служећи се свакаким методама и средствима, политиком бави из личних, себичних разлога.</p> <p>политичар, -ара м онај који се бави политиком.</p>	<p>политикант (793): дебели, задргли политикант; политичари и политиканти; лажљиви политиканти; политикант и лопов; паланачки политиканти; корумпирани политиканти; трули политикант; проклети политиканти; смешни политиканти.</p> <p>политичар (61.877): српски политичари; књижевник и политичар; државник и политичар; странке и политичари; политичари из СПС-а; бескрупулозни политичар; политичари и тајкуни; лажљиви политичар.</p>
<p>пољак, -ака м 1. = пољар (1) човек који чува поља. 2. војник пољске батерије, тобица. 3. (Пољак) припадник пољског народа.</p> <p>пољар, -ара м 1. = пољак. 2. зоол. врста тврдокрилица који живи по пољима.</p>	<p>пољак, -ака м 1. човек који чува поља, пољар. 2. (Пољак) припадник пољског народа.</p> <p>пољар, -ара м в. пољак (1).</p>	<p>пољак (3.056): Срби и Пољаци; милион Пољака; Руси и Пољаци; млади Пољаци; Пољаци су незгодна екипа; по националности Пољак.</p> <p>пољар (397): некада су постојали пољари; пољари, чувари поља, ливада, усева; сеоски пољар; пољар Лијан.</p>
<p>помагало с помоћно средство, помагач (1б).</p> <p>помагач, -ача м 1. а. онај који помаже (коме у чему). б. помоћно средство, помагало. 2. спорт. играч у другом реду између навалних играча и голмана, халф: леви ~, десни ~, средњи ~, покрајни ~.</p>	<p>помагало с помоћно средство за неку активност или рад; радити без помагала.</p> <p>помагач, -ача м онај који некоме нешто, у нечему помаже.</p>	<p>помагало (3.133): механичко-техничка помагала; сексуална помагала; медицинска помагала; ортопедска помагала; офталмолошка помагала; кухињска помагала; инвалидска помагала; медицинска помагала.</p> <p>помагач (1.789): помагачи окупатора; помагачи криминалаца; налогодавци и помагачи; помагачи слепих и глувонемих; сарадници и помагачи; страни помагачи; помагачи хашких бегунаца; највећи помагачи храма; помагачи хормона.</p>
<p>понудилац, -иоца м онај који што нуди.</p> <p>понуђач, -ача м онај који код надметања нуди или чини понуду.</p>	<p>понудилац, -иоца м в. понуђач.</p> <p>понуђач, -ача м онај који нешто нуди (данас најчешће у вези са неком куповином или продајом, добијањем неког посла и др.).</p>	<p>понудилац (75): суд одређује који је понудилац понудио највишу цену; оглашивачи и понудиоци; цена производа понудиоца; писмена понуда понудиоца.</p> <p>понуђач (6.275): приватни понуђач; потенцијални понуђачи; најповољнији понуђач; најбољи понуђач; понуђач у својој понуди мора навести; услови понуђача.</p>
<p>пописивач, -ача м онај који пописује што, онај који врши попис.</p> <p>пописничар м пописивач.</p>	<p>пописивач, -ача м онај који нешто пописује, онај који врши попис.</p> <p>пописничар м пописивач.</p>	<p>пописивач (1.491): пописивач становништва; пописивач пољопривреде; обука за пописиваче; кандидат за пописивача.</p> <p>пописничар (0)</p>
<p>поручилац, -иоца м онај који поручује, наручилац.</p> <p>поручитељ м в. наручилац.</p>	<p>поручилац, -иоца (поручитељ) м в. наручилац.</p>	<p>поручилац (97): по жељи поручиоца; потребе поручилаца; захтевни поручиоци; адреса поручиоца.</p>

		поручитељ (0)
посетилац , -иоца м онај који чини посет(у). посетитељ м в. посетилац.	посетилац , -иоца м онај који некога, нешто посећује. посетитељ м в. посетилац.	посетилац (43.290) : посетиоци блога; посетиоци портала; посетиоци сајта; посетиоци изложбе; посетиоци сајма; посетиоци Балија; посетиоци из целог света. посетитељ (83) : посетитељи Егзита; посетитељи сајта Политикиног забавника; посетитељи конференције; посетитељи портала; посетитељи музеја.
посетитељица и посетитељка ж жена посетилац. посетница ж 1. омањи картончић с именом и презименом, често с адресом и занимањем. 2. женска особа која је дошла у посету.	посетитељка (посетитељица) ж женска особа посетилац. посетница ж одштампани картончић с именом и презименом, често и адресом, одн. занимањем.	посетитељка (121) : посетитељка сајта; посетитељка биоскопа; посетитељке манастира; посетитељке галерије; посетитељке штанда; посетитељка фестивала. посетитељица (2) : најредовнија посетитељица Лајошевих канцеларија. посетница (48) : држач за посетнице; писмо у облику посетнице; визит карта (посетница); бизнис посетница.
послужавник м дрвени или метални поднос (у облику плоче) за ношење судова и јела на сто. послужилац , -иоца м онај који послужује, који додаје што. послужитељ м а. онај који послужује у каквој установи, надлештву, који разноси службене списе. б. онај који послужује јелом. в. слуга, служитељ.	послужавник м посуда од различитог материјала у облику плоче с уздигнутим ивицама који служи за ношење мањих судова и јела. послужилац , -иоца м онај који послужује, који додаје нешто. послужитељ м а. онај који послужује у каквој установи, надлештву: општински ~. б. онај који послужује јелом. в. слуга, служитељ: ~ у кући.	послужавник (505) : носи послужавник; послужавник пун грожђа; месингани послужавник; сребрни послужавник; кафански послужавник; послужавник за колаче. послужилац (23) : обука послужиоца противавионске заштите; послужилац топа; повреде послужилаца су сврстане у неколико група; обука послужилаца и технолога; послужилац понтонског моста; радарски послужилац; сервер је замишљен као послужилац већих пословних система; послужилац приватних интереса. послужитељ (259) : црквени послужитељ; општински послужитељ; владичин послужитељ; судски послужитељ; школски послужитељ; министров послужитељ; кафански послужитељ; радећи по кућама као послужитељи.
послужитељица и послужитељка ж она која послужује.	послужитељка (послужитељица) ж она која послужује.	послужитељка (4) : то је видела и послужитељка; најближа послужитељка. послужитељица (0)
потпуковниковица ж жена потпуковникова. потпуковница ж в. потпуковниковица.	потпуковниковица ж потпуковникова жена. потпуковница ж 1. потпуковникова жена. 2. женска особа потпуковник.	потпуковниковица (19) : командовао покојни муж госпође потпуковниковице; удова потпуковниковица. потпуковница (7) : потпуковница холандске Жандармерије; потпуковница војске Руске

		Федерације; потпуковница Снежана Васић у Војсци Србије.
потрбушина ж 1. месо или сланина с трбуха. 2. в. <i>потрбушница</i> (1). потрбушница ж 1. анат. танка опна, марамица која с унутрашње стране покрива трбушну дупљу и органе у трбуху. 2. <i>потрбушина</i> (1).	потрбушина ж доњи, спољашњи део животињског тела који покрива трбух. потрбушница ж анат. танка опна, марамица која с унутрашње стране покрива трбушну дупљу и унутрашње органе у трбуху <i>peritoneum</i> .	потрбушина (14): сирова свињска <i>потрбушина</i> ; овчја <i>потрбушина</i> ; полутка и <i>потрбушина</i> ; котлет и <i>потрбушина</i> . потрбушница (1): го лежао <i>потрбушнице</i> .
потурица ж и м 1. <i>потурченик</i> . 2. <i>отпадник, одметник, издајца</i> . потурченик , -ика м = <i>потурчењак</i> човек који се <i>потурчио</i> . потурчењак м = <i>потурченик</i> .	потурица ж и м човек који се <i>потурчио</i> , који је примио ислам. потурченик , -ика и потурчењак , -ака м в. <i>потурица</i> .	потурица (594): борба против <i>потурица</i> ; истрага <i>потурица</i> ; домаће <i>потурице</i> ; <i>потурице</i> у Босни; исламизоване <i>потурице</i> ; комунисти и <i>потурице</i> ; нове <i>потурице</i> . потурченик (2): њихови <i>потурченици</i> . потурчењак (378): <i>потурчењак</i> из источне Босне; албански <i>потурчењак</i> ; <i>потомак</i> <i>потурчењака</i> ; српски <i>потурчењаци</i> ; <i>јањичари</i> и <i>потурчењаци</i> .
починилац , -иоца и починитељ м онај који је што <i>починио</i> , <i>извршилац</i> , <i>извршитељ</i> .	починилац , -иоца (починитељ) м онај који је нешто <i>починио</i> , <i>извршилац</i> ; ~ злочина.	починилац (6.288): <i>починилац</i> злочина; <i>починилац</i> кривичног дела; <i>починиоци</i> ратних злочина; непознати <i>починилац</i> ; санкционисати <i>починиоце</i> ; <i>починилац</i> насиља; <i>починилац</i> прекршаја; <i>починиоци</i> и <i>налогодавци</i> ; <i>починилац</i> геноцида; <i>починилац</i> сексуалног деликта; <i>починилац</i> напада. починитељ (256): <i>починитељи</i> никада нису ухваћени и кажњени; <i>починитељ</i> злочина; <i>починитељи</i> масовних злочина; <i>починитељ</i> терористичког чина; непознати <i>починитељи</i> <i>демолирали</i> су православно гробље; <i>починитељ</i> <i>силовања</i> ; <i>починитељ</i> геноцида.
починитељица и починитељка ж она која је што <i>починила</i> .	починитељица и починитељка ж <i>женска особа</i> <i>починитељ</i> .	починитељица (0) починитељка (7): <i>починитељка</i> доведена на лице места; <i>починитељка</i> га је ударила; <i>починитељка</i> , <i>дакле</i> <i>криминалка</i> .
поштарица ж = <i>поштарка</i> (1) <i>женска особа</i> <i>поштар</i> . поштарка ж 1. = <i>поштарица</i> . 2. <i>жена</i> <i>поштарева</i> .	поштарица ж <i>женска особа</i> <i>поштар</i> . поштарка ж 1. а. <i>поштарица</i> . б. <i>поштарева жена</i> . 2. <i>женка</i> <i>голуба</i> <i>поштара</i> .	поштарица (4): <i>поштарица</i> и <i>поштарка</i> ; <i>поштарки</i> се пакет учинио тежак. поштарка (14): <i>радећи</i> као <i>поштарка</i> ; <i>поштарка</i> нам доноси писма; <i>ради</i> као <i>поштарка</i> ; <i>поштарка</i> и <i>поштар</i> се <i>погледаше</i> .
поштењак , -ака м онај који се одликује <i>поштењем</i> , <i>поштен</i> , <i>честан</i> , <i>ваљан</i> човек. поштењаковић м врло <i>поштен</i> човек, <i>човек</i> од <i>поштена</i> рода.	поштењак , -ака м <i>поштен</i> , <i>честан</i> човек. поштењаковић м (често ир.) <i>поштен</i> , <i>честан</i> човек, <i>поштењак</i> .	поштењак (32): <i>мудри</i> <i>наставник</i> , <i>поштењак</i> , <i>родољуб</i> ; <i>био</i> је то <i>поштењак</i> и <i>кавалер</i> ; <i>поштењак</i> и <i>добар</i> човек; да ли наши „ <i>поштењаци</i> ” <i>смеју</i> да иду на <i>детектор</i> <i>лажи</i> ; па ти „ <i>поштењаци</i> ”

		су нас довели до овог глиба; ДС поштењаџи. поштењаковић (7): поштењаковићи на власти; самозвани поштењаковићи.
прагматик м <i>прагматичар</i> . прагматист(а) м <i>присталица прагматизма</i> . прагматичар м <i>човек дела, рада, практичар</i> .	прагматик м <i>прагматичар</i> . прагматист(а) , -е м <i>а. присталица прагматизма (1)</i> . б. <i>онај који је прагматичан</i> . прагматичар м <i>човек који води рачуна о прагматичности или корисности дела</i> .	прагматик (31): по природи материјалиста и прагматик; реалист и прагматик; сурови прагматик; хладни прагматик; користољубиви прагматик. прагматист(а) (64): политички прагматисти; реалисти и прагматисти; бескрупулозни прагматисти; окорели прагматисти; амерички филозоф прагматиста Џон Дју. прагматичар (136): реалиста и прагматичар; предузимљив прагматичар; емпирист и прагматичар; човек је прагматичар, зато је тако добар програмер; паметан потез искусног прагматичара; привредници прагматичари; опортуниста и прагматичар; прагматичари – особе које интересује само њихова кућица; каријериста и прагматичар.
практикант м <i>а. онај који почиње радити у каквом надлештву или установи, приправник, вежбеник</i> . б. <i>онај који врши праксу, који је на пракси, на практичном раду, који почиње радити неке послове, који се у њих уводи</i> . практицист(а) м <i>присталица практицизма</i> . практичар м <i>онај који има велико искуство у својој струци, који уме применити своје знање, који је скупио стручно знање праксом</i> .	практикант м <i>ист. онај који почиње да ради у некој установи, приправник</i> . практицист(а) , -е м <i>присталица практицизма</i> . практичар м <i>онај који има велику праксу, велико искуство у некој области; онај који даје предност пракси (у односу на теорију) у решавању проблема</i> .	практикант (636): студенти практиканти; да буду ментори практикантима; волонтери и практиканти; 250 запослених и 5 практиканата; медицински практикант; на крају праксе, практикант добија потврду; практиканти из Електротехничке школе Никола Тесла. практицист(а) (0) практичар (1.557): ветеринар практичар; приручник је намењен практичарима који спроводе инклузивно образовање; теоретичари и практичари из области менаџмента; адвокати практичари; искуства истраживача и практичара; клинички практичари; позивамо практичаре да деле своја искуства; био је изразити практичар и реалиста; Девица је практичар, а Риба сањар.
преводиалац , -иоца м <i>онај који преводи с једнога језика на други</i> . преводителј м <i>в. преводиалац</i> .	преводиалац , -иоца м <i>онај који преводи с једног на други језик</i> . преводителј м <i>в. преводиалац</i> .	преводиалац (5.208): преводиалац за енглески (јапански, мађарски и др.) језик; писац и преводиалац; писмени преводиалац; усмени преводиалац; преводиалац верске прозе; судски тумач и преводиалац; знаковни преводиалац; функције аутоматског преводиоца; Гугл преводиалац; јава преводиалац. преводителј (0)

<p>превртач, -ача м голуб који се у лету преврће. превртљивац, -ивца м превртљив, непоуздан човек.</p>	<p>превртач, -ача м голуб који се у лету преврће. превртљивац, -ивца м превртљив, непоуздан човек.</p>	<p>превртач (177): голуб превртач; идеолошки превртачи; превртач Тома Николић; политички превртачи; превртачи и прелетачи; превртачи из СПО; од превртача и преокретача Басариног кова; превртачи сена; превртачи вагона; плугови превртачи; превртач палачинки. превртљивац (127): лажов и превртљивац; преваранти и превртљивци; политички превртљивци; превртљивци из СПС-а; издајнице и превртљивци.</p>
<p>преграда ж 1. танак зид који дели у два дела какву просторију; простор иза таквог зида. 2. оно што преграђује приступ, прилаз, пут чему. 3. фиг. оно што дели, одваја једно од другог, оно што постаје препрека између кога, запрека. 4. преграђивање, преградња. преградак, -атка м 1. преграда (1). 2. одвојен, ограђен четвртаст простор на полици, у новчанику, каси и сл., претинац; полица.</p>	<p>преграда ж 1. танак зид који дели какву просторију; простор иза тога зида. 2. оно што преграђује прилаз, приступ нечему. 3. фиг. уопште оно што дели, одваја једно од другог, запрека. преградак, -атка м 1. преграда (1). 2. одвојен, обично четвртаст простор на полици, у новчанику итд., претинац; поштански ~.</p>	<p>преграда (2.301): унутрашње преграде у становама; канцеларијске преграде; вертикална преграда; преграда новчаника; носна преграда; заштитна преграда; у стакленој прегради стоји Тошибин видео; 19 преграда за складиштење ствари; преграда за веш; фиоке с преградама. преградак (104): поштански преградак; судски преградак; преградак ормара; преградак изнад главе; преградак новчаника.</p>
<p>предилица ж машина, stroj за израду и обраду пређе. предилџа ж она која преде, преља; радница у текстилној индустрији која ради на изради пређе.</p>	<p>предилица ж машина за израду и обраду пређе. предилџа ж она која преде, преља; текстилна радница која израђује пређу.</p>	<p>предилица (5): машина предилица; механичка предилица; аутоматизована предилица. предилџа (6): везилџа и предилџа; ткаља и предилџа; заштитница предилџа.</p>
<p>председниковица ж председникова жена. председница ж женска особа председник.</p>	<p>председниковица ж председникова жена. председница ж женска особа председник.</p>	<p>председниковица (8): најважније му је било да при влади среди канцеларију тик уз своју како би госпођа председниковица могла да води некакав добротворни фонд; она бивша председниковица; прва дама Србије, бивша председниковица. председница (16.848): председница Владе; председница скупштине; председница општине; председница парламента; председница синдиката; председница савета; председница одбора.</p>
<p>представљач, -ача м онај који представља, глуми, глумац. представник м 1. а. онај који представља, заступа чије интересе, изражава чије мишљење, назоре, погледе и сл. б. службена опуномоћена особа која представља, заступа своју државу у страни, другој држави. 2. онај који представља, изражава какву активност, занимање, дух одређеног времена, епохе и сл. 3. типичан примерак,</p>	<p>представљач, -ача м онај који некога или нешто представља. представник м 1. а. онај који представља, заступа нечије интересе и сл.: ~ радника. б. службена особа која представља, заступа своју државу у страни држави: ~ Југославије. 2. онај који представља, репрезентује дух одређеног времена, извесне идеје и сл.: ~ класицизма. 3. типични примерак неке биљне,</p>	<p>представљач (30): представљач књиге; представљач филма; представљачи на сцени; представљач кнеза Михаила; аплаудирали представљачима; сугестивни представљач политичких идеја и визије Србије. представник (143.928): представници Србије; представници министарства; представници амбасаде; представници локалних власти; представници удружења;</p>

<p>узорак какве биљне, животињске и сличне врсте: ~ тропске флоре, ~ сисара.</p>	<p>животињске и сл. врсте: ~ шумске биоценозе, ~ галебова.</p>	<p>представници на такмичењу; представници Европске уније; представници предузећа; европски представник за Србију и Балкан; представници радника; представници ДС; представник романтизма; представник реализма; представник врсте.</p>
<p>предузетник м власник предузећа; предузимач. предузимац, -ача м онај који под уговором предузима да организује и ради неке послове (нпр. у грађевинарству), подузимац.</p>	<p>предузетник м а. власник предузећа. б. онај који уговара послове, предузимач. предузимац, -ача м регистровано физичко лице које, ради добити, преузима да организује и изврши какав посао.</p>	<p>предузетник (18.927): удружење предузетника; мали, средњи и велики предузетници; правно лице или предузетника; помоћ предузетницима; подршка предузетницима; приватни предузетник; предузетници и предузећа; млади предузетници. предузимац (695): грађевински предузимац; архитекте и предузимачи; приватни предузимац/инвеститор; добри предузимачи са добрим мајсторима; главни предузимац компанија ЦСКБ; приватни предузимачи који се баве станоградњом; предузимац Никола Анастасијевић.</p>
<p>презбитер м грч. цркв. = презвитер <i>изабрани старешина протестантске црквене општине; свештеник уопште.</i> презбитеријанац, -нца м = презвитеријанац <i>следбеник презбитеријанизма.</i></p>	<p>презвитер (презбитер) м грч. цркв. <i>изабрани старешина протестантске црквене општине; свештеник уопште.</i> презвитеријанац (презбитеријанац), -нца м <i>следбеник презвитеријанизма.</i></p>	<p>презвитер (1.762): резање славског колача обавио је презвитер Никола Пантић; ђакони и презвитери; епископи и презвитери; презвитер реформатске цркве; свештеник ове цркве, презвитер Марко; старешина храма Светог Василија Острошког, презвитер Александар Лукић; католички презвитери. презвитеријанац (2): баптиста и презвитеријанац.</p>
<p>прекривало с оно чиме се прекрива лице, превес. прекривач, -ача м оно чиме се што прекрива, покривач.</p>	<p>прекривало с <i>прекривач.</i> прекривач, -ача м оно чиме се нешто прекрива, покривач.</p>	<p>прекривало (0) прекривач (1.020): прекривачи и јастуци; фротирни прекривач; дечји прекривачи; свилени прекривачи; прекривачи за базен; прекривачи за под; снежни прекривач; кровни прекривач; биљни прекривач; ледени прекривач; прекривачи за возила.</p>
<p>прекршилац, -иоца и прекршитељ м онај који је извршио прекршај.</p>	<p>прекршилац, -иоца и прекршитељ, -а м онај који је начинио прекршај.</p>	<p>прекршилац (840): прекршилац закона; казне за прекршиоце; преступници и прекршиоци; идентификација прекршиоца; прекршилац мира; прекршилац људских права; прекршилац правила. прекршитељ (40): прекршитељ закона; прекршитељ мира; прекршитељ канона; прекршитељ није био кажњен; идентитет прекршитеља.</p>
<p>преносилац, -осиоца м онај који преноси.</p>	<p>преносилац, -осиоца м онај који нешто преноси: ~ грађе, ~ маларије.</p>	<p>преносилац (441): преносилац болести; преносилац заразе; преносилац вируса; преносилац</p>

<p>преносник м а. онај који преноси. б. звучник, гласноговорник, мегафон.</p>	<p>преносник м а. преносилац. б. звучник; мегафон.</p>	<p>маларије; преносилац поруке; преносилац вести; преносилац знања; преносилац права; преносилац удела. преносник (874): преносник вируса; преносник пантљичаре; преносник маларије; преносник ХИВ-а; преносник еболе; преносник беснила; преносник поруке; преносник снаге од мотора до точкава; преносник обртног момента; мали зупчасти преносник; мењачки преносник; оптички преносник; електронски преносник информација.</p>
<p>препородилац, -иоца м = препородитељ онај који је створио, извршио препород. препородитељ м = препородилац.</p>	<p>препородилац, -иоца м онај који изазива, остварује препород. препородитељ м препородилац.</p>	<p>препородилац (2): препородилац царства; белоруски препородилац с почетка 20. века. препородитељ (65): препородитељ православне вере; препородитељ душе; Вук Карацић – најславнији препородитељ националне културе; препородитељ српског народа; препородитељ и просветитељ Свети Сава; препородитељ монаштва Павле.</p>
<p>препреденко м препредењак. препредењак, -ака м препреден човек.</p>	<p>препреденко с препредењак. препредењак, -ака м препреден човек, лукавац.</p>	<p>препреденко (1): његова ласица Препреденко. препредењак (30): препредењак и лажов; вешти препредењак; покварени препредењак.</p>
<p>препродавац, -вца и препродавач, -ача м = препродавалац.</p>	<p>препродавац, -вца и препродавач, -ача м онај који препродаје или се бави препродајом.</p>	<p>препродавац (929): препродавци дроге; улични препродавац бензина; препродавци бензина; накупци и препродавци; препродавци цигарета; препродавци воћа и поврћа; препродавци аутомобила. препродавач (21): препродавачи дроге; препродавачи карата; илегални препродавачи.</p>
<p>пржилица ж пржионик, пржун. пржионик м направа за пржење кафе у облику бубња који се окреће над ватром. пржионица ж направа за пржење.</p>	<p>пржионик (пржилица ж) м а. направа за пржење кафе у облику бубња који се окреће над ватром, пржун. б. направа за пржење уопште. пржионица ж а. радионица за пржење, печење кафе. б. радионица за пржење уопште.</p>	<p>пржионик (8): пржионик за кафу; пржионици са бубњем; пржионик за тортиље. пржилица (0) пржионица (84): пржионица кафе; пржионица рибе; електрична пржионица за мала летећа створења.</p>
<p>придворица м и ж 1. дворанин, дворанка. 2. фиг. ласкавац, улизица. придворник м придворица. придворница м и ж 1. в. придворица (2). 2. покр. њива око дворишта. 3. бот. а. в. троскот. б. в. штавел.</p>	<p>придворица ж (м) 1. дворанин, дворанка. 2. фиг. удворица, улизица, ласкавац. придворник м придворица. придворница ж (м) придворица.</p>	<p>придворица (4): Марко Краљевић, турски придворица; ниси одолео а да се не окуриши придворицама. придворник (1): придворник ... који понекад служи. придворница (1): придворница ... она која понекад служи.</p>
<p>прималац, -аоца м онај који што прима. приматељ м в. прималац.</p>	<p>прималац, -аоца м онај који прима, добија. приматељ м в. прималац.</p>	<p>прималац (3.760): прималац пошиљке; адреса примаоца; од пошиљаоца до примаоца;</p>

<p>примац, -мца и примач, -ача м в. <i>прималац.</i></p>	<p>примач, -ача м спорт. <i>играч (играчица) у одбојци који (која) има задужење да прима. прихвата лопту коју сервира противнички играч (противничка играчица).</i></p>	<p>пошиљалац и прималац; прималац плаћа доставу; прималац поруке; прималац мејла; прималац донације; прималац средстава; прималац новца; прималац робе; прималац накнаде; прималац дечјег додатка; прималац трансфузије; прималац готових решења. приматељ (21): адреса приматеља; приматељ мејла; приматељ поруке; уступа трећој особи – приматељу; приматеља аванса; вероватноћа да ће приматеља одбацити донатора коштане сржи; подударање између донатора и приматеља. примач (311): на позицији примача сервиса; најбољи примач Првенства Балкана; либеро и примач; примач Звезде; професионални примачи плата; примачи бола (рецептори); примач гостију.</p>
<p>примитивац, -вца м 1. <i>примитиван, необразован, сиров, припрост човек.</i> 2. <i>слик. нешколован сликар, сликар наивца.</i> примитивист(а) м <i>примитивац (2).</i></p>	<p>примитивац, -вца м 1. <i>примитиван човек.</i> 2. <i>нешколован сликар, сликар наивца.</i> примитивист(а), -е м <i>примитивац (2).</i></p>	<p>примитивац (903): примитивци и незналице на власти; хулигани и примитивци; примитивци са Балкана; примитивци и медиокритети; простак и примитивци; малограђански примитивци; Додик је примитивац; простаца и примитивци. примитивист(а) (0)</p>
<p>приморка ж 1. <i>жена која живи крај мора, у приморју, која је пореклом из приморја.</i> 2. <i>(Приморка) жена из Хрватског, Црногорског или Словеначког приморја.</i> приморкиња ж 1. <i>приморка.</i> 2. <i>оружје прављено у приморју а. сабља.</i> б. <i>пушка.</i> 3. <i>животиња која живи у приморју.</i></p>	<p>приморка ж 1. <i>жена која живи у приморју.</i> 2. <i>(Приморка) жена из Хрватског, Црногорског или Словеначког приморја.</i> приморкиња ж <i>приморка.</i></p>	<p>приморка (3): да ли си брђанка или си приморка; глатка кожа Приморке; побожна Приморка. приморкиња (5): вила Приморкиња; лепа Приморкиња.</p>
<p>приповедалац, -аоца м <i>приповедач а. онај који приповеда.</i> б. <i>писац приповедака.</i> приповедач, -ача м 1. <i>онај који приповеда.</i> 2. <i>писац приповедака.</i></p>	<p>приповедалац, -аоца м в. <i>приповедач.</i> приповедач, -ача м 1. <i>онај који приповеда.</i> 2. <i>писац приповедака.</i></p>	<p>приповедалац (2): вешт приповедалац. приповедач (2.325): романијер и приповедач; Светозар Ђоровић је један од најпознатијих српских приповедача; славни приповедач; разлика између писца, приповедача и главног лика; анонимни приповедач; народни приповедач.</p>
<p>присвајач, -ача м <i>онај који присваја или је присвојио што.</i> присвојилац, -иоца и присвојитељ м <i>онај који присваја или је присвојио што.</i></p>	<p>присвајач, -ача м <i>онај који присваја или је присвојио што.</i> присвојилац, -иоца и присвојитељ, -а м <i>онај који присваја или је присвојио кога или што.</i></p>	<p>присвајач (4): присвајачи и отимачи српске националне културе; присвајачи профита; присвајачи парцела. присвојилац (0) присвојитељ (2): неправедни присвојитељи; присвојитељи патриотизма.</p>

<p>присталица м и ж онај који пристаје уз кога или што, онај који се придржава чијега мишљења, гледишта, учења, једномишљеник, приврженик, следбеник.</p> <p>присташа м присталица.</p>	<p>присталица м и ж онај који пристаје уз кога или што, поборник какве идеје, идеологије, следбеник, приврженик, једномишљеник, истомишљеник.</p> <p>присташа м присталица.</p>	<p>присталица (11.423): Гадафијеве присталице; Асадове присталице; сукоб присталица и противника; присталице СРС; присталице опозиције; присталице владајућег режима; присталице хуманог поступања према животињама; присталице модерних бракова; присталице црвено-белих; присталице ЛГБТ заједнице; присталице ТВ серија.</p> <p>присташа (56): присташа Кочићеве странке; присташа крајњег радикализма и анархизма; некадашњи присташа, а потом најжешћи полемичар против Вука; присташа Платонове идеалне државе; присташе Обреновића и Карађорђевића; Зукорлићеве присташе; присташе режима; Чанкове присташе; присташе „елите”; страначке присташе; партијске присташе; присташе Бориса Тадића.</p>
<p>притвореник, -ика м онај који је притворен, затворен, ухапшен, који се налази у притвору.</p> <p>притворица м и ж онај (она) који (која) се претвара, лицемер, лицемерка.</p> <p>притворник м притворица.</p>	<p>притвореник, -ика м онај који је притворен, ухапшен, који се налази у притвору.</p> <p>притворица м и ж особа која се претвара, која није искрена, лицемер, лицемерка.</p> <p>притворник м притворица.</p>	<p>притвореник (1.008): окривљени притвореници; услови у којима бораве притвореници; злостављање притвореника; притвореници у Хашком трибуналу; притвореници и осуђеници.</p> <p>притворица (3): притворица и лукавац; варалица и притворица; притворица и безобзиран.</p> <p>притворник (0)</p>
<p>притискач, -ача м а. део прибора за писање полуваљкастог облика с натегнутим упијачем. б. тежак предмет од мрамора или бронзе којим се притискују хартије или писма на писаћем столу.</p> <p>притискивач, -ача м притискач.</p>	<p>притискивач, -ача и притискач, -ача м оно што служи за притискање: ~ хартије.</p>	<p>притискивач (12): притискивачи за папир; паприке притиснуте притискивачем; преко тепиха окрећу се ваљци притискивачи.</p> <p>притискач (27): притискач за папир; пластични притискач; притискач за скенирање; очајни притискачи тастера; ту би Србија могла да одигра улогу притискача на Републику Српску.</p>
<p>причалац, -аоца м онај који лепо прича; онај који много и радо прича.</p> <p>причалица м и ж 1. онај (она) који лепо прича; онај (она) који много и радо прича. 2. прича. 3. врста женске песме.</p> <p>причало м и с онај који много, радо и свашта прича.</p>	<p>причалац, -аоца м онај који лепо прича; онај који много и радо прича.</p> <p>причалица ж (м) 1. онај који много прича. 2. врста женске песме.</p> <p>причало с (м) онај који много прича, причалица.</p>	<p>причалац (24): причалац вицева; усмени причалац; народни причалац; самоуки причалац прича; на коју причу причалац алудира; велики љубитељ причалаца, људи који нешто причају.</p> <p>причалица (96): велика причалица; песме причалице; нико не воли причалице од који не може доћи до речи; симпатична причалица.</p> <p>причало (0)</p>
<p>пркосница ж она која пркоси, пркосна жена.</p> <p>пркошљивка ж она која је пркошљива, пркосница.</p>	<p>пркосница ж она која пркоси, пркосна жена.</p> <p>пркошљивка ж пркосница.</p>	<p>пркосница (0)</p> <p>пркошљивка (0)</p>

<p>прљавац, -авца м онај који је често или увек прљав. прљавко м прљавац.</p>	<p>прљавац, -авца м онај који је прљав. прљавко м прљавац.</p>	<p>прљавац (5): прљавци са поганим језиком; издајници и прљавци; о Русима као прљавцима, пијанцима и криминогеним депресивцима; презнојени прљавци. прљавко (8): не буди прљавко који избегава сапун; прљавко пијани; погани прљавко.</p>
<p>провалник м онај који због крађе проваљује у куће, станове, обијач. проваљивач, -ача м провалник.</p>	<p>провалник м онај који проваљује да би крао, обијач. проваљивач, -ача м провалник.</p>	<p>провалник (739): провалник који је упао у кућу; провалници су побегли из стана; потрага за провалницима, провалници украли компјутер; ухапшени провалници; провалник почео да пуца по кући. проваљивач (5): амерички проваљивачи покварених игара; проваљивач шифри.</p>
<p>провинцијалац, -лица м 1. становник провинције; пеј. човек ограниченог, уског видокруга. 2. становник у провинцијалу, делу Славоније и Војводине. провинцијалист(а) м в. провинцијалац (1).</p>	<p>провинцијалац, -лица м 1. становник провинције. 2. пеј. човек с навикама и особинама становника провинције; човек с ограниченим интересовањима и уским видицима, малограђанин. провинцијалист(а), -е в. провинцијалац.</p>	<p>провинцијалац (282): провинцијалци који дођу у Београд; за младог провинцијалца било је то остварење животног сна; Трајан, први цар провинцијалац; заљубљеност у провинцијалца; учени провинцијалци; глад провинцијалаца за трачевима; неспособни провинцијалци; ништавни провинцијалци. провинцијалист(а) (2): необразовани провинцијалиста; провинцијалисти и паланчани.</p>
<p>прогањач, -ача м онај који гони, прогања кога. прогнаник, -ика м онај који је прогнан из земље, онај који се налази у прогонству, изгнаник. прогонилац, -иоца м = прогонитељ онај који прогони. прогонитељ м = прогонилац.</p>	<p>прогањач, -ача м онај који гони, прогања кога. прогнаник, -ика м онај који је прогнан из сталног пребивалишта, онај који се налази у прогонству. прогонилац, -иоца м онај који прогони. прогонитељ м в. прогонилац.</p>	<p>прогањач (0) прогнаник (487): уточиште је нашло 60 српских прогнаника; Удружење избеглица и прогнаника; прогнаник из Хрватске после Олује; грчки прогнаници из Мале Азије; повратак прогнаника; политички прогнаници. прогонилац (45): постаје прогонилац младог брачног пара; троугао прогонилац, жртва, спасилац; љути прогонилац хришћана; прогонилац свих који другачије мисле. прогонитељ (269): прогонитељ хришћана; прогонитељ муслимана; прогонитељ вампира; османлијски прогонитељи Срба; Бин Ладенови прогонитељи; прогонитељи шпанских Јевреја; прогонитељи кнеза Павла.</p>
<p>прогнаница ж жена прогнаник. прогонитељица и прогонитељка ж жена прогонитељ.</p>	<p>прогнаница ж жена прогнаник. прогонитељка (прогонитељица) ж жена прогонитељ.</p>	<p>прогнаница (6): прогнаница из Крајине; једна српска прогнаница; јуре ме као некакву прогнаницу. прогонитељка (5): Карла дел Понте; прогонитељка Срба; луда прогонитељка. прогонитељица (0)</p>

<p>прогнозер, -ера м в. <i>прогностичар.</i> прогностичар м грч. <i>онај који врши прогнозе, који предвиђа што, предсказивач.</i></p>	<p>прогнозер, -ера м в. <i>прогностичар.</i> прогностичар м грч. <i>онај који врши прогнозе, који предвиђа што, предсказивач.</i></p>	<p>прогнозер (158): прогнозер утакмица; као што су прогнозери очекивали, филм Краљев говор тријумфовао на додели Оскара; економски прогнозер; непогрешиви прогнозер Лиге шампиона; прогнозер утакмице између Звезде и Партизана; прогнозери америчких избора; прогнозер трендова; прогнозери временске ситуације. прогностичар (143): прогностичари најављују пораст температуре; прогностичари предвиђају да ће ова зима бити најхладнија; прогностичари се плаше торнада; прогностичар и биометереолог; прогностичари РХМЗ; модни прогностичари; прогностичар Вол Стрита;</p>
<p>прогресивист(а) м в. <i>прогресист(а).</i> прогресист(а) м <i>присталица прогреса, напредан човек.</i></p>	<p>прогресивист(а), -е м в. <i>прогресист(а).</i> прогресист(а), -е м <i>присталица прогреса.</i></p>	<p>прогресивист(а) (11): прогресивисти из Стејт Департмента; прогресивисти и традиционалисти; надам се да ме прогресивисти оптужити за назадовање. прогресист(а) (25): конзервативац или прогресиста; амерички прогресисти и реформатори; популизам је инструмент којим се служе прогресисти; врли прогресиста и демокомуноид.</p>
<p>продаваоница ж <i>продавница: ~ сухомеснате робе.</i> продавница ж <i>просторија у којој се продаје каква роба.</i></p>	<p>продаваоница ж в. <i>продавница.</i> продавница ж <i>просторија у којој се продаје нека роба, трговачка радња; уп. дућан.</i></p>	<p>продаваоница (21): Интерспорт је са више од 5.300 продаваоница у 40 држава највећи ланац спортске опреме у свету; пљачка Еланове продаваонице на Новом Београду; отвара продаваоницу у Пожеги; креће 17. новембра у око 300 продаваоница широм света; наспрам хлеба у продаваоници. продавница (30.490): продавница здраве хране; специјализоване продавнице; продавница сувенира; супермаркети и продавнице; онлајн продавница; продавница беби опреме; продавница спортске опреме; продавница намештаја; продавница сатова.</p>
<p>продавац, -вца и продавач, -ача м <i>онај који продаје што.</i></p>	<p>продавац, -вца и продавач, -ача м <i>онај који продаје нешто; онај који је запослен у трговини на пословима продаје; уп. трговац.</i></p>	<p>продавац (18.360): продавац и купац; продавац у самопослузи; продавци сувенира; продавци печурки; продавци робе или услуга; навалентни продавци; продавци аутомобила, продавци на пијаци; продавци књига; продавци магле. продавач (314): продавачи магле; продавачи диплома; продавачи отаџбине; продавачи и</p>

		продавачице љубави; локални продавачи чуда; велики продавачи илузија; продавач свог гласа; продавач пецива; продавач вина; продавач кокица; овлашћени продавачи; продавачи књига; продавач новина.
прождрљивица и прождрљивка ж она која је прождрљива.	прождрљивица и прождрљивка ж она која је прождрљива.	прождрљивица (3): она је прождрљивица; црне рупе ... највеће прождрљивице; риба прождрљивица. прождрљивка (0)
прозаик и прозаист(а) м 1. онај који пише у прози, писац који ствара прозна дела. 2. обичан, сувопаран, послован, практичан човек.	прозаик м в. <i>прозаист(а).</i> прозаист(а), -е м 1. писац који пише дела у прози. 2. а. практичан, послован човек. б. досадан, недуховит, сувопаран човек.	прозаик (24): Драгослав Михаиловић је као прозаик дебитовао; песник, прозаик и историчар Јован Рајић. прозаист(а) (218): група београдски прозаиста; као што је Добрица Ћосић симбол за прозаисту; српски прозаист Стеван Сремац; један од најбољих прозаиста.
пројектант и пројектанткиња ж жена пројектант.	пројектанткиња (пројектант) ж жена пројектант.	пројектанткиња (3): главна пројектанткиња у фирми; самостална пројектанткиња. пројектант(а) (0)
прокуратор м лат. 1. онај који управља чим, управитељ. 2. онај који као опуномоћеник заступа кога. прокурис(а) м пословођа какве фирме или банке који их пуноправно заступа.	прокуратор м лат. 1. управитељ. 2. опуномоћеник. поркурис(а), -е м пословођа неке фирме или банке који их пуноправно заступа.	прокуратор (79): римски прокуратор Понтије Пилат; прокуратор Јудеје; прокуратор цркве Св. Јована; прокуратор неке провинције; Генерални прокуратор Румуније; владине званичнике називају прокураторима; прокуратор Балкана из сенке. поркурис(а) (119): пуномоћник, прокуриса привредног друштва; прокуриса и пуномоћник; прокуриса Српске банке из Загреба; законски заступник или прокуриса; прокуриса фармацеутске компаније.
проневерилац, -иоца и проневеритељ м онај који је извршио проневеру.	проневерилац, -иоца и проневеритељ, -а м онај који је извршио проневеру.	проневерилац (0) проневеритељ (7): сецикесе и проневеритељи; осуђени проневеритељ; неколико проневеритеља европских фондова.
проповедало с и м ир. онај који стално проповеда. проповедник, -ика м а. онај који проповеда и шири науку какве вере. б. уверени присталица каквог учења, каквих идеја и одушевљени борац за њих.	проповедало с и м ир. онај који стално подучава, проповеда, лош или лажни проповедник. проповедник, -ика м 1. онај који држи проповед, који шири одређену вероисповест. 2. уверени, одушевљени присталица и борац за неке идеје, неко учење.	проповедало (0) проповедник (1.142): Јеванђеља; проповедник хришћанства; проповедник православља; проповедник Христа; проповедник речи Божије; проповедник друштвене једнакости и правде; проповедник науке; проповедник крвне освете; проповедник мера ММФ-а.

<p>проповедаоница ж место (обично уздигнуто са крстом) са којег се проповеда у цркви. проповедница ж 1. в. проповедаоница. 2. жена проповедник.</p>	<p>проповедаоница ж место у цркви (обично уздигнуто) са кога се држе проповеди. проповедница ж 1. женска особа проповедник. 2. в. проповедаоница.</p>	<p>проповедаоница (50): са црквене проповедаонице; свештеник за проповедаоницом; позлаћена проповедаоница. проповедница (17): света проповедница Христова; жене као проповеднице у цамијама; проповедница антифашизма; проповедница људских права; беседе са црквене проповеднице; кружно степениште са проповеднициом.</p>
<p>просац, -сца м = просилац онај који проси девојку за брачну другарицу; онај који по жељи младожење или његових родитеља проси девојку за жену младожењи. просилац, -иоца м = просац. просјак, м 1. онај који проси, који живи од милостиње. 2. врло сиромашан, бедан човек.</p>	<p>просац, -сца м онај који проси девојку себи за жену; онај који проси девојку у име младожење. просилац, -иоца м в. просац. просјак м 1. онај који проси, који живи од милостиње. 2. експр. веома сиромашан човек, бедник.</p>	<p>просац (280): она одбија просца сваког; никако да јој дође неки прави просац; Пенелопини просци; просци из угледних кућа; неугледни просац цареве кћери; давати по 200 динара једном просцу близу банке; баци просцу 50 динара. просилац (85): Софкин просац; просиоци одмах питају за мираз; просилац цареве кћери. просјак (1.704): просјак на улици; а у Америци просјака на сваком ћошку; уделити просјаку; мрежа професионалних просјака; лажни просјак; скитнице и просјаци.</p>
<p>просветар, -ара м а. члан организације који се брине за просвету својих чланова. б. просветни радник. просветилац, -иоца м = просветитељ (1) онај који шири просвећеност, знање, који просвећује. просветитељ м 1. = просветилац. 2. припадник струје просветитељства.</p>	<p>просветар, -ара м 1. (обично у мн.) просветни радник, радник у просвети (пре свега наставник). 2. особа задужена за образовање чланова одређене организације, покрета и сл. просветилац, -иоца м в. просветитељ (1). просветитељ м 1. онај који просвећује, који шири просвећеност. 2. присталица, следбеник просветитељства (2).</p>	<p>просветар (2.600): штрајк просветара; синдикат просветара; масовно отпуштање просветара; плате просветара; незадовољни просветари; данас просветари, некада просветитељи. просветилац (0) просветитељ (1.491): велики српски просветитељ Свети Сава; словенски просветитељ Методије; просветитељ Доситеј Обрадовић; просветитељ и реформатор српског језика; хришћански просветитељ; књижевник и просветитељ; немачки филозофи просветитељи; нашао код просветитеља (Канта, нарочито Хегела и Маркса); Чеда Јовановић, наш просветитељ; велики просветитељ Мр Интернет.</p>
<p>просветитељица и просветитељка ж жена просветитељ (1).</p>	<p>просветитељка (просветитељица) ж женска особа просветар.</p>	<p>просветитељка (9): Света Нина – просветитељка Грузије; владарка и просветитељка; просветитељка ума. просветитељица (0)</p>
<p>простакиња ж = простакуша жена простак. простакуша ж = простакиња.</p>	<p>простакиња ж в. простакуша. простакуша ж проста, неваспитана жена, простакиња.</p>	<p>простакиња (4): лажљивица и простакиња; простакиња као ти. простакуша (37): простакуша која псује; ниво простакуше; права простакуша; неваспитана простакуша.</p>
<p>просудитељ м в. просуђивач. просуђивач, -ача м онај који просуђује.</p>	<p>просудитељ м онај који просуђује, онај који доноси какав суд, просуђивач.</p>	<p>просудитељ (11): непристрасни просудитељ; просудитељ стања у српској интелигенцији; морални</p>

	просуђивач , -ача м в. <i>просудитељ.</i>	просудитељ; разумни просудитељи; новокомпоновани просудитељ. просуђивач (6): разумни просуђивач.
протектор м 1. <i>покровитељ, заштитник.</i> 2. <i>држава која узима над неком земљом протекторат (2).</i> 3. <i>техн. појачани по дебљини и трајности део спољне површине поклопца пнеуматичког обруча.</i> протекционаш , -аша м онај који протекцијом нешто постиже. протекционист(а) м 1. <i>протекционаш.</i> 2. <i>присталица протекционизма (1).</i>	протектор м 1. <i>заштитник, покровитељ.</i> 2. <i>држава која има протекторат (2) над неком земљом.</i> протекционаш , -аша м онај који је успех, положај и сл. постигао протекцијом. протекционист(а) , -е м 1. <i>присталица протекционизма (1).</i> 2. <i>в. протекционаш.</i>	протектор (170): присуствовао је краљ Петар, протектор (покровитељ) скупа; садашњи високи представник, протектор БиХ; ако је добила моћног протектора, добила је и његове моћне противнике; ЕУ и њихов протектор САД; Енглеска иступила као протектор Јемена; оштећење на протектору и боку пнеуматика; васкуларни протектори; протектори за фасаде; мото јакна са протекторима. протекционаш (2): послове су добијали протекционаши и радикали; бирократе, мастиљари и протекционаши. протекционист(а) (10): тајкуни монополисти и протекционисти; Абрахам Линколн, чувени протекциониста; данас је Европска унија највећи протекциониста на свету; докле год буду играли протекционисти, а не таленти, неће бити добро.
протекторка ж жена протектор. протекционашица ж жена протекционаши. протекционисткиња ж протекционашица.	протекторка ж женска особа протектор (1). протекционашица ж женска особа протекционаши протекционисткиња ж в. протекционашица.	протекторка (2): Москва ... протекторка Србије. протекционашица (0) протекционисткиња (0)
проучавалац , -аоца м онај који проучава што. проучаватељ м проучавалац.	проучавалац , -аоца (проучаватељ) м онај који проучава нешто, изучавалац, истраживач.	проучавалац (162): проучаваоци српске књижевности; проучавалац историје; проучавалац религије; проучавалац античке уметности; проучавалац Шекспировог дела. проучаватељ (0)
прошиваљка ж дебела, велика игла за прошивање врећа, пакета и сл. прошивача ж а. игла за прошивање. б. машина за прављење поруба.	прошиваљка ж в. прошивача (1). прошивача ж 1. велика игла за прошивање. 2. машина за прошивање.	прошиваљка (0) прошивача (0)
пртенило с и пртенина ж пртено рубље; свако ткање осим вуненог. пртенка , пртењара и пртењача ж пртена торба.	пртенина ж пртено рубље. пртењара и пртењача ж пртена торба.	пртенина (1): на задушну суботу ништа у вези са пртенином не ваља радити. пртењара (0) пртењача (4): пртењача преко рамена; пастирска пртењача.
псалмист(а) м писац псалама, песник побожних песама. псалмодист(а) м псалмист(а). псалтирац , -рца м ђак који учи псалтир.	псалмист(а) , -е м писац псалама; писац религиозних песама. псалмодист(а) , -е м онај који пева псалме; псалмист. псалтирац , -рца м ист. ђак који учи да чита псалтир.	псалмист(а) (25): кроз уста псалмиста; хришћанин може говорити као псалмист; речи псалмиста, псалмиста пише; у псалмима псалмиста каже. псалмодист(а) (0)

		псалтирац (6): овај учитељ је у свом разреду имао 6 псалтираца.
птичарица ж жена <i>птичар</i> (1). птичарка ж пушка за пуцање на птице.	птичарица ж женска особа <i>птичар</i> (1). птичарка ж пушка за лов на птице.	птичарица (1): биљка птичарица. птичарка (0)
пурист(а) м <i>присталица пуризма, чистунац</i> . пуританац , -нца м лат. 1. онај који се у животу строго придржава постављених начела, нарочито моралних. 2. припадник <i>пуританизма</i> (2).	пурист(а) , -е м <i>присталица пуризма, морални или језички чистунац</i> . пуританац , -нца м 1. <i>присталица, припадник пуританизма</i> (1). 2. <i>пурист(а)</i> .	пурист(а) (40): језички пуристи; хрватски пуристи; музички пуристи; цез пуристи; културни пуристи или елитисти. пуританац (173): језички пуританци; књижевни пуританци; у љубави сам пуританац; превише пуританаца међу српским националистима; Чедомир Антић, пуританац који свима дели лекције; пуританци и моралисти; ДСС-овски пуританци; енглески пуританци проповедали су...; пуританци који су основали колоније у Новој Енглеској; у 16. веку су пуританци терорисали људе.
путар , -ара м 1. <i>чувар путева, цеста, цестар</i> . 2. <i>носач путе, бренте у берби грожђа</i> ; исп. пута. путник м <i>човек који путује</i> .	путар , -ара м <i>онај који се стара о путевима, чувар путева, цеста, цестар</i> . путник м <i>онај који путује, који се спрема на пут</i> .	путар (1.807): синдикат путара; протести путара; екипе путара данас ће радити на крпљењу ударних рупа; док путари муку муче са завејаним путевима; путари сређују Дринску улицу; домаћи путари не постоје; са београдским путарима је раскинут уговор. путник (33.781): превоз путника; списак путника; путници који путују у јужну Азију; светски путник; полазак путника; задовољни путници; пртљаг путника; путници који су кренули на летовање; пасоши путника.
пуцалица ж 1. = пуцаљка (1) <i>играчка од зовине, базговине из које деца пуцају</i> . 2. покр. (у атрибутој служби уз им. »смоква«) <i>која пуца од зрелости</i> . пуцаљка ж 1. = пуцалица (1). 2. ир. <i>пушка</i> .	пуцалица ж <i>в. пуцаљка</i> . пуцаљка ж 1. <i>играчка од зовине стабљике из које деца пуцају</i> . 2. ир. <i>пушка или пиштољ</i> .	пуцалица (1): треш пуцалица. пуцаљка (52): пуцаљке од стабла зове; свирала и пуцаљке; пуцаљка на воду; тип је стајао спреман с пуцаљком на готовс; вратите пуцаљку у футролу; митраљежи и још понеке пуцаљке.
пушкарница ж 1. <i>пуцаљка из које деца пуцају</i> . 2. <i>пушкарница</i> . пушкарница ж 1. <i>рупа на зиду или у рову кроз коју се пуца из пушке; отвор на зиду одбрамбеног утврђења кроз који се пуца</i> . 2. <i>радионица где се праве или поправљају пушке</i> .	пушкарница ж 1. <i>в. пуцаљка</i> (1). 2. <i>в. пушкарница</i> (1). пушкарница ж 1. <i>рупа на зиду или у рову кроз коју се пуца из пушке</i> . 2. <i>радионица за прављење пушака</i> .	пушкарница (4): почео да прави пушкарице од дрвета; пушкарница свака лије плам огњени; имаде пушкарница и топова. пушкарница (139): са прозорима у виду пушкарница; турски војник је кроз пушкарницу викнуо; кула са пушкарницама; пуцам кроз пушкарницу; пушкарнице у зиду; ловцима је на располагању пушкарница у којој се налазе ормари под кључем за пушке; контролор крагујевачке Пушкарнице.

<p>равналица ж машина којом се предмети равнају.</p> <p>равнало с 1. део цртаћег прибора који служи за извлачење правих линија, лењир. 2. права црта, линија. 3. полука или сл. направа којом се покреће, усмерава кормило.</p> <p>равњач, -ача м агр. 1. пољопривредна справа која служи за поравнавање, дрљање земље. 2. онај који изравнава.</p> <p>равњача ж 1. врста капе која је одозго равна, као фес. 2. либела, разуља. 3. алатка, направа за поравнавање, глачање, политирање.</p>	<p>равналица ж машина за равнање предмета, односно материјала: ~ за лим.</p> <p>равнало с 1. в. лењир. 2. полука или сл., направа којом се покреће и усмерава кормило.</p> <p>равњач, -ача м агр. пољопривредна справа која служи за равнање узоране земље.</p> <p>равњача ж 1. алатка, направа за поравнавање, глачање, политирање. 2. в. либела. 3. в. планиметар.</p>	<p>равналица (9): равналица за лим; брзина рада равналице; ручна равналица.</p> <p>равнало (0)</p> <p>равњач (4): предњи равњач, који уједно служи за поравнање уситњеног ораничног слоја; гусеничарски равњач; равњач длаке.</p> <p>равњача (19): равњача за равнање површине малтера зида; дрвена равњача; метална равњача; угаона равњача; назупчена равњача или шпатула.</p>
<p>равнатељица ж = равнатељка (1) жена равнатељ.</p> <p>равнатељка ж 1. = равнатељица. 2. равнатељева жена.</p>	<p>равнатељица ж рег. жена равнатељ.</p> <p>равнатељка ж рег. 1. в. равнатељица. 2. равнатељева жена.</p>	<p>равнатељица (0)</p> <p>равнатељка (0)</p>
<p>радикал, -ала м лат. 1. а. присталица одлучних мера, коренитих промена. б. припадник, присталица Радикалне странке; исп. Радикална странка (уз радикалан изр.). 2. мат. знак за кореновање ($\sqrt{\quad}$); резултат кореновања, поткорена величина. 3. (често у мн.) хем. група атома која се понаша као један елемент и која непромењена пролази кроз низ хемијских реакција, али, већином, није у стању да постоји самостално.</p> <p>радикалац, -лица м радикал (1б).</p>	<p>радикал, -ала м лат. 1. пол. а. присталица, заговорник радикалних, коренитих промена и одлучних мера. б. присталица, члан Радикалне странке. 2. мат. резултат кореновања, корен; ознака за кореновање. 3. хем. (обично у мн.) група двају или више атома која се понаша као један елемент и непромењена пролази кроз хемијске реакције, а углавном не може самостално постојати (нпр. група NO₃).</p> <p>радикалац, -лица м радикал (1б).</p> <p>радикалист(а), -е м присталица радикализма.</p>	<p>радикал (18.471): одборник радикала; шеф изборног штаба радикала; повратак лидера радикала Војислава Шешеља; митинг радикала; коалиција са радикалима; Балканца, радикал, хомофобичан; слободни радикали.</p> <p>радикалац (26): радикалци чекају Шешеља; стварне демократе или пресвучени радикалци; лечени радикалци на власти; бивши радикалац Тома; демократе, радикалци, фундаменталисти, анархисти.</p> <p>радикалист(а) (5): исламски радикалисти; рат исламских радикалиста; културни радикалиста.</p>
<p>радилица ж 1. она која је вредна, радна, радница. 2. мех. челична осовина клипних мотора са унутрашњим сагоревањем, која преко клипњаче претвара транслационо кретање клипа у ротационо и тако врши рад. 3. зоол. (обично с додатком: пчела) пчела са жаоком која гради саће, прерађује нектар у мед, одгаја потомство и чува гнездо. 4. (у атрибутој служби) а. вредна, радна. б. који врши рад (о машини, строју).</p> <p>радница ж 1. жена радник. 2. (обично с додатком: пчела) зоол. в. радилица (3).</p>	<p>радилица ж 1. зоол. (обично у им. „пчела” као атрибутивом) пчела са жаоком која гради саће, прерађује нектар у мед, одгаја потомство и чува гнездо. 2. мех. челична осовина клипних мотора са унутрашњим сагоревањем која преко клипњаче претвара транслационо кретање клипа у ротационо и тако врши рад. 3. (у атриб. служби) а. вредна, радна: ~ рука. б. који врши рад (о машини и сл.): машина ~.</p> <p>радница ж 1. женска особа радник. *нема 2</p>	<p>радилица (687): пчела радилица; хоћемо ли радилице или трутове; одгајање радилица; тим вредних радилица; неуморна радилица; они траже људе који су радилице; сензор радилице; ременица радилице; кардан, замајац, радилица и остали обртни елементи; обртаји радилице; лежајеви радилице; радилица мотора.</p> <p>радница (2.884): здравствена радница; социјална радница; просветна радница; текстилна радница; шалтерска радница; сексуална радница; сезонске раднице; вредне раднице.</p>
<p>радиша м вредан, радан човек, добар радник, прегалац.</p> <p>радник м 1. а. онај који ради, обавља одређени посао, онај који се бави одређеном делатношћу</p>	<p>радиша м радан, вредан човек, добар радник, прегалац.</p> <p>радник м 1. а. онај који ради, који обавља одређени посао, онај који се бави одређеном делатношћу,</p>	<p>радиша (11): наши грађани су познате радише; добри момчићи, радише и штедише; страстан радиша.</p>

<p>(било умном, било физичком). б. онај који се претежно бави физичким радом, који обавља физичке послове у предузећу, у индустрији и сл. в. човек који воли да ради, онај који добро ради, радиша. 2. мрав који ради (добавља храну, одржава гнездо, негује младе).</p>	<p>занимањем, делатник на одређеном подручју, у одређеној области друштвеног живота; уп. прегалац; физички ~, умни ~, културни ~, јавни ~, социјални ~, партијски ~. б. онај који се претежно бави физичким радом, особа која обавља физичке послове у индустрији, занатству, трговини и која за своју утрошену енергију прима плату; у ширем смислу – свака запослена особа (првенствено припадник радништва као класе): индустријски ~, металуршки ~, занатлијски ~, ~ у трговини, угоститељски ~. в. особа која воли да ради и која добро ради, вредна, марљива особа, радиша. 2. мрав који ради (добавља храну, одржава гнездо и негује младе).</p>	<p>радник (141.869): здравствени радник; просветни радник; спортски радник; научни радник; руководиоци и радници фабрике; сезонски радник; металски радник; грађевински радник; физички радник; угоститељски радник; он је добар радник; он је вредан радник; мрави радници.</p>
<p>радозналица ж она која је радознала, знатижељна. радозналка ж радозналица.</p>	<p>радозналица (радозналка) ж она која је радознала, знатижељна.</p>	<p>радозналица (1): Левит се показао као радозналица. радозналка (0)</p>
<p>разговорљивац, -ивца м разговорљив, причљив човек, разговорција. разговорција м онај који радо и лепо прича, разговоран човек.</p>	<p>разговорљивац, -ивца м разговорљив, причљив човек, разговорција, причљивац. разговорција м онај који радо и лепо прича, разговоран, разговорљив човек.</p>	<p>разговорљивац (0) разговорција (1): умногоне објашњава његову укупну личност: разговорција.</p>
<p>размаженац, -нца м размаженко. размаженко м онај који је размажен, маза.</p>	<p>размаженко (размаженац, -нца) м онај који је размажен, размажен дечак или човек, маза.</p>	<p>размаженко (12): мамина и татина маза размаженко; размаженко из газдинске породице; размаженко прави; размаженко и нерадник; слабић и размаженко. размаженац (0)</p>
<p>разметљивац, -ивца м онај који се размеће, хвалисавац. разметач, -ача м алатка којом се размећу зупци на тестери, пили. разметник м онај који је разметан, расипник.</p>	<p>разметљивац, -ивца м разметљив човек, хвалисавац. разметач, -ача м алатка којом се размећу зупци на тестери, пили. разметник м онај који је разметан, расипник.</p>	<p>разметљивац (28): хвалисави разметљивац; брбљивац и разметљивац; бучни разметљивац; холивудски разметљивац; снагатор и разметљивац; дрски разметљивац. разметач (1): разметач тракастих тестера. разметник (2): јер је разметник, одрекао се својих и отишао да се прода нечистима; уметник и разметник.</p>
<p>разметљивица ж разметљива, хвалисава жена. разметница ж 1. она која је разметна, расипница. 2. (и м) расипна особа, расипник, разметник.</p>	<p>разметљивица ж разметљива, хвалисава женска особа, хвалисавица. разметница ж она која је разметна, расипница.</p>	<p>разметљивица (1): ја нисам нека разметљивица. разметница (0)</p>
<p>разносач, -ача м а. онај коме је занимање, посао да разноси поштанске пошиљке, новине и др. б. разносилац (б). разносилац, -иоца м а. разносач (а). б. уопште онај који нешто</p>	<p>разносач, -ача м а. онај коме је посао да разноси поштанске пошиљке, новине и др. б. уопште разносилац, преносилац: ~ лажи и клевета.</p>	<p>разносач (92): разносач пица; разносач новина; разносач поште; разносач хране; разносач млека; амерички разносачи демократије.</p>

<p><i>разноси, проносилац, преносилац:</i> ~ лажних вести. разноситељ м <i>разносилац.</i></p>	<p>разносилац, -иоца и разноситељ м а. в. <i>разносач (а).</i> б. <i>уопште онај који нешто разноси, проносилац, преносилац:</i> ~ заразних клица.</p>	<p>разносилац (3): разносилац поузданих информација; разносиоци опаких болести. разноситељ (0)</p>
<p>разорилац, -иоца м = разоритељ онај који је нешто разорио или који нешто разара, уништава, сатири. разоритељ м = разорилац.</p>	<p>разорилац, -иоца м онај који нешто разара, уништава, сатири. разоритељ м в. <i>разорилац.</i></p>	<p>разорилац (0) разоритељ (30): разоритељ закона Божијег; разоритељ јереси; грех је разоритељ личности; разоритељ црква и манастира; разоритељ дома; разоритељ унутрашњег мира.</p>
<p>ракијаш, -аша м 1. онај који радо пије ракију, одаје се ракији. 2. <i>продавац ракије.</i> ракиција м 1. онај који пече, производи ракију, пеџар. 2. онај који радо пије ракију, љубитељ ракије.</p>	<p>ракијаш, -аша м онај који много пије ракију. ракиција м 1. онај који пече, производи ракију. 2. онај који радо пије ракију.</p>	<p>ракијаш (13): у тим биртијама окупљали су се ракијашаи; ми нисмо винопије, ми смо више ракијашаи; балкански ракијашаи; на такмичењу ракијаша победио је са великом златном медаљом; међу излагачима је водећи произвођач буради и храстових алтернатива за винаре и ракијаше. ракиција (1): пршута и овчја стеља резала се на столу пред ракицијама.</p>
<p>ракијашница ж <i>радња, крчма у којој се продаје и пије ракија.</i> ракициница ж а. <i>зграда у којој се пече ракија, пеџара.</i> б. <i>крчма у којој се продаје и пије ракија, ракијашница.</i></p>	<p>ракијашница ж <i>просторија, крчма у којој се пије и продаје ракија.</i> ракициница ж а. <i>зграда у којој се пече или оставља ракија.</i> б. <i>крчма у којој се продаје и пије ракија.</i></p>	<p>ракијашница (2): задимљене ракијашнице; подгоричке ракијашнице. ракициница (14): у неким биртијама, ракициницама; дозволили су да све пивнице, ракицинице и коцкарнице буду отворене; ракициница ниска, тамна и прљава; муж се упутио у ракициницу; марљивост произвођача у ракициницама; ракија која се пекла у Ковину, у ракициницама које су биле специјализоване за тај посао.</p>
<p>расадиште с <i>расадник.</i> расадник м 1. <i>место, земљиште где се гаји расад:</i> воћни ~, лозни ~, шумски ~. 2. <i>фиг. а.</i> <i>место одакле се шире, разносе вести, гласине, болести и сл. и онај који то чини.</i> б. <i>онај који шири, преноси нове идеје, схватања (обично у култури, науци).</i></p>	<p>расадиште с <i>расадник.</i> расадник м 1. <i>место, земљиште где се гаји расад:</i> воћни ~, шумски ~. 2. <i>фиг. а.</i> <i>место одакле се шире, разносе вести, гласине, болести; онај који то чини:</i> ~ болести, ~ панике. б. <i>онај који шири, преноси нове идеје, схватања (обично у култури, науци):</i> ~ идеја, ~ западне цивилизације.</p>	<p>расадиште (7): расадиште бактерија; расадиште разноликости; расадиште српства; културна расадишта; расадиште ренесансног духа. расадник (2.252): расадник четинара; саднице у расаднику; расадник воћа; расадник цвећа; расадник ружа; расадник Националног парка Фрушка гора; расадник бактерија; расадник вируса; расадник талената; расадник писмености; расадник знања; расадник кедрова; расадник тероризма.</p>
<p>раскрсница ж <i>место где се два или више путева, улица укрштају, пресецају, раскрише.</i> раскршиће с 1. <i>раскрсница.</i> 2. <i>необ. крст, криж.</i></p>	<p>раскрсница ж <i>место где се укрштају, пресецају два или више путева, улица, раскрише.</i> раскршиће с в. <i>раскрсница:</i> ~ улица.</p>	<p>раскрсница (6.879): на првој раскрсници скрените лево; због радова на раскрсници; последња раскрсница пре гробља; најпрометнија раскрсница; непрегледна раскрсница; на раскрсници векова; раскрсница цивилизације; раскрсница култура.</p>

		раскршће (1.669): раскршће путева; раскршће светова; раскршће Европе, Азије и Африке; историјско раскршће; раскршће векова; раскршће; балканско раскршће; на професионалном раскршћу; на раскршћу науке и технологије; на раскршћу улица Николе Тесле и Соње Маринковић.
расплодиште с место, средина где се нешто расплођава, легло. расплодник м 1. извор, исходиште расплођавања нечега. 2. онај који расплођава, умножава нешто. <i>фиг. онај који шири неке идеје, поборник, пропагатор.</i>	расплодиште с место где се нешто расплођава, легло: ~ вашију. расплодник м 1. извор расплођивања (<i>нечега</i>): ~ биљних врста. 2. онај који расплођава, умножава нешто; <i>фиг. онај који шири неке идеје, пропагатор.</i>	расплодиште (0) расплодник (0)
распусник м <i>распустан човек, развратник.</i> распуштеник , -ика м 1. човек који се развео са женом. 2. човек неуредна и раскалашна живота, развратник.	распусник м <i>распустан човек, развратник.</i> распуштеник м <i>човек разведен од жене.</i>	распусник (5): распусник и простак; незасита љубав са распусником какав је Гаврило. распуштеник (6): он није нежења и момак, већ распуштеник пошто има два брака иза себе; распуштеници, удовци, матори момци.
распусница ж <i>распусна жена, развратница.</i> распуштеница ж 1. разведена жена. 2. жена сувише слободног понашања, развратница.	распусница ж <i>распусна жена, развратница.</i> распуштеница ж <i>жена разведена од мужа.</i>	распусница (2): диви Дачићу што се храбро држао пред крацима оне распуснице; <i>обнажена распусница.</i> распуштеница (139): усамљена распуштеница; <i>тетка распуштеница; удовице и распуштенице; на листи најбогатијих распуштеница после развода; жигосана зато што је распуштеница; курва, радовајка, распуштеница.</i>
рационализатор м <i>проналазач поступка којим се производња рационализује.</i> рационалист(а) м 1. присталица рационализма. 2. онај који рационално, смисљено ради.	рационализатор м <i>проналазач начина којим се производња рационализује.</i> рационалист(а), -е м 1. присталица рационализма. 2. онај који рационално, ефикасно ради.	рационализатор (11): рационализатор производње; рационализатори друштва; рационализатори најдубљих религиозних доживљаја Истока; рационализатори и иноватори. рационалист(а) (133): филозоф рационалиста; <i>слободни мислиоци и рационалисти; рационалиста и логичар; писац рационалиста; песник рационалиста; хладни рационалиста, рационалиста покушава да контролише мистика; непоколебљиви рационалиста.</i>
ревизионист(а) м <i>присталица ревизионизма.</i> ревизор м а. надгледник, прегледач, контролор. б. заст. школски надзорник.	ревизионист(а), -е м <i>присталица ревизионизма.</i> ревизор м <i>онај који надгледа, прегледа послове, контролор.</i>	ревизионист(а) (240): либерални ревизиониста Карл Корш; историјски ревизиониста; ревизиониста Чомски; ревизионисти поново проверавају званичне верзије; ревизиониста холокауста; ревизионисти пишу нову историју.

		ревизор (5.238): државни ревизор; интерни ревизор; у извештајима ревизора за РТБ Бор; независни ревизор; Савез рачуновођа и ревизора; ревизор у јавном сектору; буџетски ревизор; ревизор историје.
револуционар , -ара м = револуционер 1. борац, активни учесник револуције, побуњеник, устаник. 2. онај који врши корените промене, преображаје у некој области живота и рада (науци, култури, уметности итд.). револуционер , -ера м = револуционар.	револуционар , -ара м 1. активни учесник револуције, побуњеник, борац, устаник: ~ из 1848. 2. онај који врши корените промене у некој области живота и рада (науци, култури, уметности и сл.): ~ у језику. револуционер - в. револуционар.	револуционар (2.261): француски револуционари; руски револуционари; револуционари су прозвани Црвени; револуционар Че Гевара; жути револуционари; большевички револуционари; уметник револуционар; хипи револуционари; културни револуционар; Тесла револуционар. револуционер (15): храбри револуционер; мучко убиство револуционара; траљави револуционери.
репрезентант м лат. онај који некога или нешто репрезентује, представља, заступа; онај који представља нечије лицење. репрезентативац , -вца м учесник у неком такмичењу који представља одређену земљу, члан државне репрезентације.	репрезентант м лат. онај који некога или нешто репрезентује, представља, заступа. репрезентативац , -вца м представник одређене земље на неком спортском такмичењу, члан државне репрезентације.	репрезентант (55): главни репрезентанти србистике; репрезентант светске литературе; репрезентант политике ЛДП; репрезентант ЕУ; главни репрезентант српске мисли; репрезентант комунистичке партије. репрезентативац (14.802): репрезентативац Србије; репрезентативац младе репрезентације; репрезентативци и стручни штаб; атлетски репрезентативац.
ретор м говорник, беседник; вештак у говорништву. реторичар м онај који се бави реториком, који учи реторику.	ретор м грч. вештак у говорништву, говорник, беседник; учитељ говорништва. реторичар м онај који се бави реториком.	ретор (98): беседник или ретор; грчки ретори; латински ретори; филозоф и ретор; хришћански ретор; политички ретор; популистички ретор. реторичар (56): занат реторичара; граматичар и реторичар Дионисије; политичари су одлични реторичари; антиимперијалистички реторичари; ратни реторичари; Зоран Ђинђић је један од најбољих реторичара које смо имали; мотивациони реторичар.
рефлектант м лат. онај који рефлектује на нешто, који жели нешто да постигне, који полаже право на нешто. рефлектор м лат. 1. светлосни извор, светиљка са конкавним огледалом које усмерава светлост у облику млаза: сценски ~, противавионски ~. 2. телескоп у којем се лик добива одбијањем зрака од конкавног огледала; исп. рефрактор.	рефлектант м лат. онај који рефлектује на нешто, који жели нешто да постигне, који полаже право на нешто. рефлектор м лат. физ. 1. уређај за усмеравање зрака из неког извора у једном правцу у облику млаза (нпр. светлост помоћу параболних огледала, радиоталаса): сценски ~, противавионски ~. 2. телескоп који има за објектив параболно, конкавно огледало; уп. рефрактор.	рефлектант (0) рефлектор (2.963): спортски терени су осветљени рефлекторима; дуж стазе су постављени рефлектори; рефлектори на сцени; под светлима рефлектора; ЛЕД рефлектор; кроз објектив рефлектора; рефлектор од микросочива. рефрактор (510): мањи телескоп рефрактор; изградња телескопа рефрактора; за оне који поседују

<p>рефрактор м лат. <i>телескоп</i> у којем се лик добива преламањем светлосних зрака при проласку кроз објектив; исп. рефлектор (2).</p>	<p>рефрактор м лат. физ. <i>телескоп</i> који има за објектив конвергентну лећу; уп. рефлектор (2).</p>	<p>рефракторе или рефлекторе; двогледи и рефрактори.</p>
<p>реформатор м <i>спроводилац, извршилац</i> реформе, <i>преобразитељ, преуређивач, обновитељ.</i> реформист(а) м <i>присталица</i> реформизма; <i>присталица</i> спровођења реформе неког система.</p>	<p>реформатор м <i>проводилац, извршилац</i> реформе, <i>преуређивач, обновитељ.</i> реформист(а), -е м <i>присталица</i> реформизма; <i>присталица</i> спровођења реформе неког система.</p>	<p>реформатор (1.454): реформатор српског језика и писма Вук Стефановић Караџић; Јован Мушкатировић, реформатор српског школства; државник и реформатор; реформатор стиха; верски реформатор; модерниста и реформатор; неолиберал и реформатор. реформист(а) (780): заједница реформиста и римокатолика; католички реформисти; демократа и реформисти; реформисти у влади; конзервативци и реформисти; просветни реформисти; прозападни реформиста.</p>
<p>рецептор м лат. <i>прималац, прихватач; орган</i> који прима и преноси надражаје. реципијент м лат. 1. а. онај који прима, усваја, прималац. б. мед. болесник који прима крв трансфузијом. 2. хем. посуда за хватање течности и гасова.</p>	<p>рецептор м лат. <i>прималац, прихватач. б.</i> анат. део чулног органа који прима подражаје: мрежњача ока ~. реципијент м лат. 1. а. онај који прима, усваја, прималац. б. мед. болесник који прима крв трансфузијом. 2. хем. посуда за хватање течности и гасова.</p>	<p>рецептор (1.893): рецептори ћелија; рецептори за хормоне; кожа је највећи рецептор за осећај; рецептори чула укуса; рецептори на разним ткивима; рецептори за мирис; ДНК рецептори; рецептори у мозгу. реципијент (308): гледалац је реципијент; реципијент мора да разуме идеју паролe; реципијент чланка; писац и реципијент (читалац); реципијент стипендије; реципијент пречишћених отпадних вода; испуштање вода у реципијент; заштита реципијента језера Палић; језик реципијент; из тела донора у тело примаоца (реципијента).</p>
<p>рибарица ж 1. барка, бродић којим се иде у риболов. 2. рибарка (1). рибарка ж 1. рибарева жена, жена рибар. 2. зоол. в. водомар.</p>	<p>рибарица ж 1. бродић, барка којом се иде у риболов. 2. в. рибарка (1). рибарка ж 1. а. жена рибар. б. арх. рибарева жена. 2. зоол. в. водомар.</p>	<p>рибарица (36): испловио неком рибарицом; жена рибарица; змија рибарица; смук, белоушка и рибарица; рибарица се храни углавном рибама. рибарка (8): гробарка, рибарка и погребна певачица; бићу рибарка на неком грчком острву; лисабонске рибарке; и мачке су рибарке.</p>
<p>рибарница ж <i>продавница</i> рибе; <i>рибља тијаца.</i> рибњак м <i>вештачко језеро</i> за гајењење рибе.</p>	<p>рибарница ж <i>продавница</i> рибе; <i>рибља тијаца.</i> рибњак м <i>вештачко језеро или базен</i> за гајењење рибе.</p>	<p>рибарница (205): београдске рибарнице; рибарнице и месаре; рибарнице са понудом речне и морске рибе; власница рибарнице. рибњак (1.800): рибњаци за узгој шарана; рибњак лоциран на површини од 650 хектара; рибњаци пастрмке; гајење у рибњацима и кавезним системима; специјализовани рибњак.</p>
<p>робијашница ж <i>жена робијаш.</i></p>	<p>робијашница ж <i>жена робијаш.</i> робијашница ж <i>затвор, тамница.</i></p>	<p>робијашница (13): од бивше робијашнице до кафанске</p>

<p>робијашница ж ист. зграда у којој робијаши издржавају казну, затвор, тамница. робиња ж жена роб. ропкиња ж робиња.</p>	<p>робиња ж жена роб. ропкиња ж робиња.</p>	<p>певачице; фотогеничне робијашнице; хулиганке и робијашнице; одбегла робијашница. робијашница (47): сремскомитровачка робијашница; робијашнице по бившој Југославији; хашка робијашница; тамнице и робијашница; управа робијашнице. робиња (865): робиње и робови; слушкиња и робиња; робиње из турског логора; купљена једна робиња; персијска робиња; продавац робиња; сексуалне робиње; жена је робиња куће. ропкиња (27): робови и ропкиње; ропкиња у харему; јужноафричка ропкиња; ропкиња и слушкиња; желе да претворе Србију у ропкињу западних империјалист.</p>
<p>родиља ж она која рађа, доноси плод; породиља. родитељица ж она која рађа, женка; жена родитељ, мајка, мати. родитељка ж жена родитељ, мајка, мати.</p>	<p>родиља ж она која рађа, доноси плод; породиља: земља ~; жена ~. родитељица ж она која рађа, женка; жена родитељ, мајка. родитељка ж жена родитељ, мајка, мати.</p>	<p>родиља (24): родиља и нероткиња; младе и зреле родиље; наручи Србима жене родиље. родитељица (8): родитељица света; биолошка родитељица човека; огорчена родитељица. родитељка (67): родитељка Животодавца Христа; родитељка Родитељке; родитељка Сина Божијег; мудра родитељка; брижна родитељка; родитељка обезбожене филозофије; родитељка мржње и себичности.</p>
<p>романтик м нем. романтичар, уметник који ствара у духу романтизма. романтичар м 1. уметник који ствара у духу романтизма. 2. занесењак, сањар; идеалист(a).</p>	<p>романтик м нем. романтичар. романтичар м 1. уметник који ствара у духу романтизма. 2. фиг. занесењак, сањар; идеалист.</p>	<p>романтик (311): непоправљиви романтик; вечити романтик; романтик у души; романтик и заводник; оптимиста и романтик; романтик старог кова; најизразитији романтик међу песницима оmlадинског доба јесте Ђура Јакшић; француски романтици. романтичар (536): романтичар Бранко Радичевић; такве песме радо су писали и класицисти и романтичари; окупљао младе српске песнике романтичаре; романтичар Лаза Костић; француски романтичар и симболиста; по природи идеалиста и романтичар; непоправљиви романтичар; романтичар у души.</p>
<p>ругалац, -гаоца м = ругало и ругач онај који се руга, подругује, подругивач. ругач, -ача м = ругалац.</p>	<p>ругалац, -аоца м онај који се руга, подругује, подругивач. ругач, -ача м в. ругалац.</p>	<p>ругалац (1): ругалац је написао. ругач (31): незнабожни ругачи; ругач вере; ругачи хришћанства; ругачи Христа; ругач и циник; ми данас сматрамо да су ругачи нешто позитивно.</p>
<p>рудиште с место где има руде, рудно налазиште; место где је био рудник.</p>	<p>рудиште с место где има руде, рудно налазиште; напуштени рудник.</p>	<p>рудиште (63): исцрпљена рудишта; осиромашено рудиште; видели су се трагови старих</p>

<p>рудник м место, обично под земљином површином, где се копа, вади руда, рудокоп; мајдан: ~ угља, ~ олова, ~ злата. фиг. богатство, извор, налазиште.</p>	<p>рудник м место (обично под земљом) где се копа, вади руда, рудокоп; фиг. богатство, извор, налазиште: ~ угља, ~ злата, ~ цинка; неисцрпан ~ тема, златан ~ идеја.</p>	<p>рудишта; древно рудиште; напуштена рудишта; активна рудишта; бакарно рудиште. рудник (9.085): рудник бакра; рудник злата; рудник угља; затворени рудник; рудник олова и цинка; рудник гвожђа; непресушни рудник података; рудник идеја; рудник новца; рудник талената.</p>
<p>рукав, -ава м 1. део одела који покрива руку (обично од рамена до шаке). 2. а. в. рукавац(а). б. узак појас, комад земље, копна који улази у водену површину (у море, реку, језеро), превлака, земљоуз. 3. нешто што се грана, одваја од свога главног дела, главне артерије, огранак, крак. рукавац, -вца м 1. а. део, огранак реке или већег потока који се одваја од главног тока. б. узани део водене површине (обично морске) који залази у копно, мали затон. 2. дем. и хип. од рукав (1, 2б, 3). 3. бот. доњи крај дршке листа код неких биљака којим је причвршћен за гранчицу. 4. крај осовине око које се окреће точак. 5. цев на казану за печење ракије која води у суд са водом за хлађење.</p>	<p>рукав, -ава м 1. део одеће који (делимично или од рамена до шаке) покрива руку: кратки ~, дуги ~, широки ~. 2. а. в. рукавац (1а). б. узан појас, комад земље који улази у водену површину, превлака, земљоуз. 3. нешто што се грана, одваја од свог главног дела, огранак, крак: ~ Голфске струје. рукавац, -вца м 1. а. део, огранак реке или већег потока који се одваја од главног тока: ~ Дунава. б. узани део водене површине који залази у копно, затон. драга. 2. дем. и хип. од рукав. 3. бот. доњи крај дршке листа (код неких биљака) којим је причвршћен за гранчицу. 4. крај осовине око које се окреће точак. 5. цев на казану за печење ракије која води у суд са водом за хлађење.</p>	<p>рукав (5.434): дугачки рукави; кратки рукави; заврнути рукави; мајица без рукава; рукави кошуље; тату рукави; засукати рукаве; кец у рукаву; вући за рукав; рукав Дунава. рукавац (1.033): рукавац Дунава; рукавац Тисе; рукавац Црвеног мора; речни рукавац; рукавац Нила; морски рукавац; србифобија је само рукавац русофобије; слепи рукавци апатије; рукавци ове фантастичне приче; три основна стваралачка рукавца овог аутор; котрљајући лежајеви, рукавци, вратила; осовина рукавца; рукавац коленастог вратила.</p>
<p>рукавичарка ж жена рукавичар. рукавичарница ж рукавичарска радионица; продавница рукавица.</p>	<p>рукавичарка ж жена рукавичар. рукавичарница ж рукавичарска радионица; продавница рукавица.</p>	<p>рукавичарка (0) рукавичарница (0)</p>
<p>руковалац, -ваоца м онај који рукује, располаже, управља, манипулише нечим. руковатељ м в. руковалац. руководилац, -иоца м онај који руководи, управља. руководитељ м 1. руководилац. 2. упутство за рад; приручна књига, приручник.</p>	<p>руковалац, -ваоца м онај који рукује, располаже, управља, манипулише нечим: ~ машином, ~ топом. руковатељ м в. руковалац. руководилац, -иоца м онај који руководи, управља: ~ одељења, ~ предузећа. руководитељ м руководилац: ~ ратног већа.</p>	<p>руковалац (899): руковалац грађевинском механизацијом; руковалац гађањем на ракетном систему С-125М; руковалац пољопривредних машина; руковалац енергетском опремом; руковалац багером; руковалац погонских станица; руковалац компресорима; руковалац оружјем; руковалац подацима; руковалац сајта; руковалац документације; руковалац ресурсима; руковалац догађајима; руковалац изузецима. руковатељ (4): управитељи и руковатељи. руководилац (17.911): руководилац пројекта; руководилац радне групе; руководилац синдиката; руководилац филијале; руководилац установе; руководилац одељења; руководилац школе; руководилац сектора; руководилац сајта; руководилац усјаних глава; руководилац подмлатка.</p>

		руководитељ (85): руководитељ у духовном животу; руководитељ ка спасењу; руководитељ монаха; руководитељ сестринства; духовни руководитељ; руководитељ хора; руководитељ сеоске задруге; руководитељ администрације; руководитељ продаје.
руководиља ж <i>руководитељица; водиља.</i> руководитељица ж <i>она која руководи ким или чим.</i>	руководиља ж <i>руководитељица; водиља.</i> руководитељица ж <i>жена руководилица.</i>	руководиља (0) руководитељица (0)
рушилац , -иоца м = рушитељ <i>онај који нешто руши, разара, уништава.</i> рушитељ м = рушилац.	рушилац , -иоца м <i>онај који нешто руши, разара, рушитељ.</i> рушитељ м в. <i>рушилац</i> : ~ поретка.	рушилац (65): рушилац режима; рушилац владе; рушилац митова; рушилац илузија; рушилац братства и јединства; рушилац политичких система; рушилац СССР-а; рушилац српског Дубровника; рушилац главног града. рушитељ (244): рушитељ поретка; рушитељ система; рушитељ јединства; рушитељ државе; рушитељи Устава; рушитељи Дејтонског споразума; рушитељи светиња; рушитељ Београда; рушитељи форума.
сабљар ¹ м 1. <i>онај који прави сабље.</i> 2. <i>сабљаш, војник који носи сабљу.</i> сабљаш , -аша м 1. <i>заст. онај који је носио сабљу, као знак свога друштвеног, војничког или службеничког положаја.</i> 2. <i>зоол. дегенерисани јелен који има рогове у виду шиљаста штапа или сабље.</i>	сабљар м <i>онај који прави сабље.</i> сабљаш , -аша м 1. <i>ист. човек који носи сабљу као знак свога друштвеног, војничког или службеничког положаја.</i> 2. <i>јелен који има дегенерисане рогове у виду сабље.</i>	сабљар (2): вуновлачар, сабљар, ковач, неџар; казанџије, сабљари, бозације, халваџије. сабљаш (11): у мушком делу турнира наступило је 17 сабљаша; најбољи сабљаш и сабљашнице из региона; хусарски сабљаш.
сабориште с <i>место где се састаје сабор.</i> саборница ж <i>зграда или дворана у којој се држе саборске седнице.</i>	сабориште с <i>место где се састаје сабор, збориште.</i> саборница ж <i>зграда или дворана у којој се држи сабор.</i>	сабориште (42): сабориште у Тршићу; позорница на саборишту; сабориште у Гучи; Црква је једино и основно сабориште; манастир је постао сабориште; сала парохијског саборишта. саборница (2): у саборници манастира.
саветниковица ж <i>саветникова жена.</i> саветница ж <i>она која саветује.</i>	саветниковица ж <i>саветникова жена.</i> саветница ж <i>жена саветник.</i>	саветниковица (2): титуларна саветниковица. саветница (1.209): саветница министра; саветница за медије; саветница председника; саветница за европске интеграције; саветница за социјалну заштиту; саветница градоначелника; саветница у Националној служби за запошљавање; банкарска саветница.
садилица ж 1. <i>она која сади.</i> 2. <i>направа за сађење, садаљка, садиљка.</i> садиљка ж <i>садилица (2).</i>	садилица ж <i>прикључна пољопривредна машина за садњу, одн. сејање кромпира, а са додатним елементима и за друге послове.</i>	садилица (46): садилица за кромпир; рачваста садилица; садилице са два и више редова. садиљка (5): водена садиљка; мала садиљка.

	садиљка ж дрво којим се буше рупе за сађење вртних биљака (нпр. паприке, купуса и сл.).	
самац , самца м 1. а. онај који је усамљен, усамљеник. б. неочењен мушкарац, нежења. в. муж који са женом живи изван породичне задруге. 2. онај који као појединац изнајмљује собу за становање, подстанар: соба за самце. 3. оно што је само, одвојено од другог (камен, брод, дрво и сл.). 4. мужјак. 5. спорт. чамац с једним веслачем. самичар м онај који се налази у самици (Зб). самотар , -ара м 1. онај који је сам, који живи самотно, осамљен човек. 2. онај који се у чему одваја од других, који заступа само свој сопствени смер, индивидуалист(а). самотник м 1. онај који је сам, самотан, усамљеник. 2. онај који се налази далеко од људских насеља. 3. редовник, калуђер, монах.	самац , -мца м 1. а. онај који живи сам, усамљеник: ~ без помоћи. б. неочењен мушкарац, нежења. 2. онај који као појединац изнајмљује собу за становање, подстанар без породице: соба за самца. 3. оно што је само, одвојено од другог: ~ камен. 4. спорт. чамац с једним веслачем, скиф: ~ са кормиларом, ~ без кормилара. самичар м онај који се налази у самици (Зб). самотар , -ара м самотник, усамљеник; индивидуалиста. самотник , -а м а. онај који живи сам, самотан, усамљеник. б. калуђер који живи у посебно издвојеној ћелији, испосник. самотњак , -ака м в. самотник: вук ~.	самац (1.050): пензионери самци; самци са децом; самци без деце; родитељи самци; као самац хранио се најчешће по кафанама; живот самца може бити интересантан; самци траже љубав; радници самци; монаси самци; кућа за самце; гарсоњера за самца; вук самац; ракови самци; кревет самац. самичар (11): самичари КУД-а Никола Тесла; уз пратњу самичара, чланови певачке групе певали су песме; самичар Душан Бркљач. самотар (1): фотографија „Самотар”. самотник (28): побуњеник, самотник и слободоумник; сусрет двоје самотника; нежења и самотник; пустињак и самотник. самотњак (361): вук самотњак; Јаков самотњак; чудак и самотњак; самотњак и особењак; стидљиви самотњак; путник самотњак; самотњак и усамљеник.
самица ж 1. женска особа самац, усамљеница. 2. в. самац (3). 3. а. монашка соба. б. посебна затворска ћелија за тешке кажњенике. самотарка ж она која је сама, усамљена. самотница ж 1. жена самотник. 2. она која се налази на осами.	самица ж 1. женска особа самац, усамљеница. 2. в. самац (3): ~ голубица. 3. а. монашка соба. б. посебна затворска ћелија за тешке кажњенике. самотарка ж жена самотар. самотница ж жена самотник.	самица (648): самци и самице; Кармен је била једна од таквих самица; самохране мајке и жене самице; вечита самица; затворска самица; ћелија самица; бачен у самицу; осуђен на самицу; чувар у самици; тамбура самица; уз звуке самице; извели коло на самици; купујем самицу у Карабурми. самотарка (0) самотница (1): романтична самотница.
сангвиник м лат. живахан, жесток, лако узбудљив човек. сангвиничар м сангвиник.	сангвиник м лат. псих. лако раздражљив, плаховит човек, човек лабилног, живахног темперамента. сангвиничар м в. сангвиник.	сангвиник (22): меланхолик и сангвиник; флегматик и сангвиник; позитиван и насмејани сангвиник. сангвиничар (0)
сањалац , -аоца м онај који сања; сањалица. сањалица м и ж онај који радо сањари, воли да машта, који не гледа стварност у животу, сањало, сањар. сањало м и с сањалица. сањар , -ара м сањалица.	сањалац , -аоца м онај који сања; сањалица. сањалица ж (м), сањало с (м) и сањар , -ара м особа склона сањарењу, маштању, особа која не гледа стварно, реално на живот, сањало, сањар, маштар.	сањалац (0) сањалица (483): вечита сањалица; сањалица и идеалиста; креативна сањалица; носталгична сањалица; непрактична сањалица; романтична сањалица; празноверне ЕУ сањалице. сањало (0) сањар (630): велики сањар; непоправљиви сањар; вечити сањар; идеалисти и сањари; визионар и сањар; занесењак и сањар.
сапунар , -ара м онај који прави сапун, сапунџија. сапунџија м сапунар.	сапунар , -ара м онај који прави сапун, сапунџија. сапунџија м сапунар.	сапунар (1): обућара, зидара, сапунара, златара и пиљара.

		сапунџија (20): стари занат сапунџија; чизмари, терзије, сапунџије.
сапунара ж радионица сапуна, сапунарница. сапунарка ж она која прави сапун. сапунџиница ж 1. сапунџијина жена. 2. сапунара.	сапунара ж радионица и продавница сапуна, сапунџиница. сапунарка ж жена која прави сапун. сапунџиница ж 1. сапунџијина жена. 2. сапунара.	сапунара (0) сапунарка (0) сапунџиница (0)
сачинилац , -иоца и сачинитељ м 1. онај који је нешто сачинио, састављач, творац. 2. мат. сталан или познат број који помножен с неком математичком или физичком количином даје нову количину или вредност, коефицијент.	сачинилац , -иоца и сачинитељ , -а м 1. онај који је нешто сачинио, састављач, творац. 2. коефицијен(а)т.	сачинилац (4): сачинилац концентрације сунчевог зрачења; сачинилац концентрације код сферних тањирастих колектора; постоји ли заједнички сачинилац за све нас; сачинилац тестаментa. сачинитељ (15): сачинитељ текста; сачинитељ извештаја; сачинитељ предлога; сачинитељ прекрасних духовних дела.
свадљивица ж и м свађалица . свађалица ж и м особа увек готова на свађу, свадљив човек, свадљива жена, кавгаџија, прзница.	свадљивица ж (м) свађалица . свађалица ж и м особа увек спремна на свађу, свадљив човек, свадљива жена, кавгаџија, прзница.	свадљивица (1): не претерано интеллигентна свадљивица. свађалица (112): безбасна свађалица; тврдоглава свађалица; прзница и свађалица; свађалице и пијанице; страначке свађалице; велика свађалица; дрска свађалица.
светац , свеца м 1. рлг. = светитељ а. онај кога је црква после његове смрти прогласила светим због његових заслуга за веру. б. домаћи заштитник; крсно име, слава. 2. празник, благодан. 3. човек аскетског живота, пун врлина. светитељ м = светац (1).	светац , свеца м 1. а. онај кога црква после његове смрти прогласи светим због његовог живота и заслуга за веру, светитељ. б. домаћи заштитник; крсно име, крсна слава. 2. празник везан за рођење или смрт неког свеца; фиг. празник, благодан. 3. човек аскетског живота, пун врлина. светитељ м светац .	светац (5.818): проглашен за свеца; овај светац се слави 17. децембра; хришћански светац; мошти свеца; српски светац Свети Сава; икона свеца; крсни светац; кућни свеци; рођена на светац; радити на светац; свеци и грешници; није ни он светац. светитељ (8.927): светитељ Сава; светитељ Василије Велики; мошти светитеља; проглашен за светитеља; мошти светитеља; кућни светитељ Свети Лука.
светило с оно што даје, испушта светлост, светиљка, лампа, сијалица, жаруља уопште. светиљка ж направа за осветљавање (лампа, свећа, сијалица, жаруља). фиг. небеско тело које светли.	светило с оно што даје, испушта светлост; светиљка, лампа, сијалица: небеска ~. светиљка ж направа (прибор) за осветљавање (лампа, свећа, сијалица, жаруља); фиг. небеско тело које сија, светли.	светило (113): велико светило небеско; духовно светило; Јован Златоусти, велико светило Цркве; морално светило; светило вере; манастир Тресије, космајско светило. светиљка (2.307): светиљка од 100 вати; улична светиљка; светиљка на плафону; светиљка на ноћном сточићу; соларне светиљке; светиљке у врту; зидне светиљке и фењери; светиљка наде; светиљка љубави.
светитељица и светитељка ж светица (1). светица ж 1. жена светац, светитељица, светитељка. 2. ир. притворна женска особа која се прави скромном и повученом.	светитељка (светитељица) ж в. светица. светица ж 1. жена светац, светитељка. 2. жена која живи као светац. 3. ир. притворна женска особа која се прави да је пуна врлина.	светитељка (815): српска светитељка; хришћанска светитељка; гроб светитељке; тело чудесне светитељке; мошти светитељке. светитељица (1): прогласити светитељицом.

		светица (384): светац и светица; светица заштитница града; прва светица земље руске; светица западног хришћанства; глуме да су светице; даме које продају тело за њих су светице; имиц светице; преостале светице; није таква светица каква се представља.
свилара ж зграда у којој се гаје свилене бубе, преде и тка свила; фабрика свиле. свиларица ж 1. она која гаји свилене бубе, преде и тка свилу. 2. зоол. покр. свилена буба. 3. покр. мала бубуљица. свиларница ж трговина у којој се продаје свила.	свилара ж радионица за прераду свиле; фабрика свиле. свиларица ж она која гаји свилену бубу, преде и тка свилу.	свилара (28): радили су у свиларама; некадашња свилара; пивара, свилара, стаклара; штрајк радница у свилари; прве свиларе отварају се у Белој Цркви. свиларица (0)
свирац , -рца м онај који свира (обично у гајде, свирале, двојнице). свирач , -ача м онај који се бави свирањем, којему је занимање свирање у неки музички инструмент, музикант: ~ на клавиру, на виолини.	свирац , -рца м онај који свира (обично уз неке народне инструменте), музикант. свирач , -ача м онај који свира; онај који се бави свирањем као професијом.	свирац (78): свирци на старим, већ заборављеним инструментима; за свирце пишем песме и ноте; имам неке пријатеље свирце; не зови свирце за сто; китим свирце и разбијам чаше; кад свирци окасне тамбуром; гарави свирци; кафански свирац; у свадби свирце плаћати; Циганин свирац. свирач (1.013): улични свирач; свирач трубе; кафански свирачи; свирач гитаре; свирач фруле; свирач електричне гитаре; свирач хармонике; свирач саксофона.
сводилац , -иоца м сводник. сводник м онај који подводи женске особе мушкарцима, подводач, сводилац.	сводилац , -иоца м в. сводник. сводник м онај који подводи жене мушкарцима, подводач.	сводилац (0) сводник (69): проститутка и сводник; сведочење против сводника; трговци људима и сводници; под присилом сводника; ментални сводник.
сводиља ж сводница. сводница ж 1. она која подводи женске особе мушкарцима, подводица, сводиља. 2. бот. в. љутић.	сводиља ж сводница. сводница ж 1. жена сводник, подводица, сводиља. 2. бот. љутић <i>Ranunculus sceleratus</i> .	сводиља (1): упушта се у улогу сводника између ње и Растигнаца. сводница (6): осуђена сводница; курва и сводница; утицај своднице.
свратилиште с в. свратиште. свратиште с место где се свраћа, долази; гостионица где се путници дуже или краће задржавају ради одмора и јела.	свратилиште с в. свратиште. свратиште с место где се свраћа, долази; гостионица, мотел, хотел (обично на путу) где се путници дуже или краће задржавају ради одмора и јела.	свратилиште (0) свратиште (1.290): Свратиште за децу улице; радници Свратишта; у њој се налазила гостионица са свратиштем за људе; свратиште за планинаре и љубитеље ове планине; свратиште пецароша; обавезно свратиште Нишлија.
северац , -рца м 1. ветар који дува са севера. 2. северњак (1). северњак , -ака м 1. човек са севера. 2. северац.	северац , -рца м 1. ветар који дува са севера. 2. в. северњак (1). северњак , -ака м 1. становник северних земаља и области, човек са севера. 2. северац (1).	северац (148): северни ветар или северац; северац и кошава; дува јак северац; свеж северац; удари северца; људи из Средње Европе, северци; не нађе се никаквих севераца да нас избаве из ропства. северњак (169): северњаци се чврсто држе закона; северњаци су хладни, равнодушни на све; западњаци и северњаци; јужњаци и северњаци; северњаци стално

		раде; немамо ми стандард као северњаци; северни ветар кошава (северњак).
<p>седало с 1. а. оно што је направљено и подешено да се на њега може сести, <i>седиште; столица, столац.</i> б. део столице на коме се седи, главна плоча столице. в. владарски положај, престо, трон. 2. мотка на којој кокоши ноћу спавају. 3. део човечјег тела којим се седи, дебело месо, стражњица, задњица.</p> <p>седиште с 1. место за седење (предвиђено да може сести један човек), <i>седало.</i> 2. боравиште, место где се налази средиште каквога друштва, установе, управе, организације.</p> <p>седло с 1. направа од дрвета или коже која се причвршћује коњу, магази и др. животињи на леђа и служи као седиште за јахача. 2. а. веће или мање удубљење између два узвишења, два планинска врха и сл. б. удубљење, улегнуће уопште.</p> <p>седалица ж 1. седиште; столица, столац. 2. нога у неких птица прилагођена за седење.</p>	<p>седало с 1. оно што је направљено и подешено за седање, <i>седиште; столица:</i> камено ~ уз зид куће, примаче ~ и понуди га да седне. 2. мотка на којој кокоши ноћу спавају. 3. стражњица, задњица.</p> <p>седиште с 1. место за седење: ~ у колима, ~ у позоришту. 2. место где се налази средиште каквог друштва, установе, управе, организације: ~ округа.</p> <p>седло с 1. седиште за јахача причвршћено за леђа јахаће животиње направљено од дрвета или коже. 2. геогр. најниже место између два узвишења, два планинска врха, планински превој. 3. удубљење, улегнуће.</p>	<p>седало (50): доносио додатна седала за присутне; спортска седала; свечане трибине са црним седалима; цип са предњим седалима; авион са 16 седала; бус се пуни до последњег седала; седало за каду; столица, направљена од дрвета и са седалом; панталоне са спуштеним седалом.</p> <p>седиште (35.562): седиште у аутобусу; седиште у авиону; возачево седиште; седиште за бебе; предње седиште; седишта у биоскопу; вртешка са седиштима; седиште фирме; седиште Цркве; катастар у седишту општине; седиште установе; седиште суда; седиште науке; седиште банке.</p> <p>седло (1.099): седло на коњу; узде и седло; тврдо седло; коњ без седла; јахач у седлу; бицикличко седло; са јужног седла испод Монт Евереста; на Северном седлу на 7042 метара; седло на дијаграму; Динкић је и даље у седлу; сад је време да у седло седне Мурта.</p> <p>седалица (37): облоге седалице; замена седалица на љуљашкама; седалица је пуњена љуспицама хељде; седалице за столице; ауто седалице; дечје седалице за бицикле; на трибине ће бити постављене дрвене седалице.</p>
<p>сејалица ж в. <i>сејачица (1).</i></p> <p>сејачица ж 1. пољопривредна машина за сејање, сетву. 2. жена сејач.</p>	<p>сејалица ж пољопривредна машина за сејање, сетву, <i>сејачица.</i></p> <p>сејачица ж 1. жена сејач. б. сејалица.</p>	<p>сејалица (260): пнеуматска сејалица; сејалица за жито; производња сејалица; сејалица за кукуруз; модел сејалице; ручна сејалица.</p> <p>сејачица (47): сејачица са прскалицама; ручна сејачица; пнеуматска сејачица; аутоматска сејачица; сејачица и косилица.</p>
<p>секвестар, -стра м лат. 1. правн. а. <i>секвестрација.</i> б. <i>секвестратор.</i></p> <p>2. мед. умртвљени део ткива (нпр. кости) који се одели од органа.</p> <p>секвестратор м онај који врши <i>секвестрацију;</i> онај који привремено управља <i>конфискованом имовином.</i></p>	<p>секвестар, -стра м лат. 1. правн. а. <i>секвестрација.</i> б. <i>секвестратор.</i></p> <p>2. мед. мртви део ткива који се одвоји од органа.</p> <p>секвестратор м онај који врши <i>секвестрацију;</i> онај који привремено управља <i>одузетом имовином.</i></p>	<p>секвестар (79): аутоматско смањење буџета познато као секвестар; стављена под секвестар; секвестар над имовином; трошкови у оквиру секвестра; секвестар кичменог диска; делови ткива (секвестари).</p> <p>секвестратор (0)</p>
<p>секретарица ж 1. женска особа секретар, тајница. 2. секретарева жена.</p> <p>секретарка ж секретарица.</p>	<p>секретарица ж женска особа секретар; уп. секретар (1).</p> <p>секретарка ж женска особа секретар; уп. секретар (3); државна ~ САД, градска ~ за дечју заштиту.</p>	<p>секретарица (2.564): посао секретарице у фирмама; млада секретарица директора; афера са секретарицом; лична секретарица; секретарица шефа; секретарица министра; телефонска секретарица.</p>

		секретарка (2.673): покрајинска секретарка; државна секретарка у Министарству културе; државна секретарка САД; генерална секретарка Српског савета за избеглице.
селектор м онај који врши селекцију, одабирање. селекционар , -ара м стручњак за селекцију, одабирање.	селектор м онај који врши селекцију: ~ фудбалске репрезентације, ~ разних сорти шљива. селекционар , -ара м стручњак за селекцију, одабирање: ~ сорти јечма.	селектор (18.374): селектор репрезентације; селектор „орлова”; селектор српских кадета; селектор Међународног позоришног фестивала; селектор филмског фестивала; селектор изложбе; селектор програма. селекционар (67): селекционар воћа; селекционар поврћа; селекционар парадајза; селекционар пшенице; Друштво селекционара и семенара Србије; селекционар ружа; селекционар шљиве.
семенар , -ара м човек који производи и продаје семе. семенкар , -ара м човек који продаје семенке.	семенар , -ара м човек који производи и продаје семе. семенкар , -ара м човек који продаје семенке.	семенар (15): Друштво селекционара и семенара Србије; ратари и семенари; малинари и семенари; конгрес семенара. семенкар (13): безуби семенкари испред биоскопских дворана; на трибинама се дружио са семенкарима; на југу 100 навијача, са семенкарима целих 150; мора да си помешао редаре и семенкаре.
сенара ж зграда, просторија где се спрема, оставља сено. сенарник м = сеник и сењак зграда, просторија, поткровље стаје и сл. где се држи сено, сенара; место (део дворишта, посебно ограђено земљиште и сл.) где су стогови сена. сеник , -ика м = сенарник.	сенара ж просторија где се складишти сено, сеник. сенарник м в. сеник. сеник , -ика м зграда, просторија или место на отвореном где се држи сено: ~ у поткровљу, ~ са стоговима у врту.	сенара (5): сенаре и штале; сенара, портирница и конак из 1814. сенарник (1): масакр над 109 косовских сељака затворених у сенарнику. сеник (74): амбар са сеником; сеник иза колибе; изгорели сеници, угрожена је стока; кош за кукуруз и сеник; између сеника и свињца.
сензуалац , -лица м онај који је сензуалан, склон чулном уживању. сензуалист(а) м присталица сензуализма.	сензуалац , -лица м сензуалан човек. сензуалист(а) , -е м присталица сензуализма (1).	сензуалац (0) сензуалист(а) (3): доследни сензуалист; нисам сензуалист.
сепаратист(а) м присталица сепаратизма. сепаратор м лат. апарат, уређај за одвајање једне материје из какве смеше, из споја с другим материјама; исп. сепарација (2).	сепаратист(а) м присталица сепаратизма. сепаратор м лат. машина, центрифуга за одвајање једне материје из неке смеше: ~ за млеко, ~ за мед.	сепаратист(а) (838): албански сепаратисти; војвођански сепаратисти; терористи и сепаратисти; чеченски сепаратисти; хрватски сепаратисти; вођа сепаратиста. сепаратор (444): сепаратор секундарног отпада; сепаратор муља из уља; сепаратор масти; сепаратор за прсте да не дође до размазивања лака; сепаратор између поља (колона) је запета; сепаратор >.
сигнализатор м а. справа за сигнализирање или део уређаја који даје сигнале. б. сигналист(а).	сигнализатор м а. апарат, справа за сигнализацију. б. особа која	сигнализатор (24): светлосни сигнализатор; звучни сигнализатор; сигнализатор за

<p>сигналист(а) м онај који даје сигнал(е).</p>	<p>сигнализира, даје сигнале, сигналист(а). сигналист(а), -е м онај који даје сигнал(е).</p>	<p>појасеве; сигнализатори на командној табли; сигнализатор пожара; сигнализатори економске кризе су инфлација и девизни курс. сигналист(а) (281): поезија дадиста и сигналиста; сигналисти се повезују с авангардним уметницима; уметник сигналиста; заједничка изложба сигналиста; песник сигналиста; текстови сигналиста; аеродром у Либервилу жели да редукује број радних места резервисаних за сигналисте.</p>
<p>симплификатор м лат. онај који све чини простим, једноставним, који све поједностављује, одвећ упрошћава. симплицист(а) м лат. наиван, површан човек.</p>	<p>симплификатор м лат. онај који све поједностављује, чини простим, упрошћава. симплицист(а), -е м лат. наиван, површан човек.</p>	<p>симплификатор (4): стварност је много комплекснија него што симплификатори, као што су „другосрбијанци”, приказују; поједини симплификатори; ужурбани реформатори и симплификатори. симплицист(а) (0)</p>
<p>сиромах, -аха м 1. убог, сиромашан човек, бедник. 2. онај који је за жаљење, који изазива сажалење, јадник, невољник. сиротан, -ана м 1. сироче. 2. сиромах (1); просјак. 3. сиромах (2). сироче, -ета с дете без родитеља или без једног од њих, сиротан.</p>	<p>сиромах, -аха м 1. сиромашан човек. 2. онај који изазива сажалење, јадник, невољник, бедник. сиротан, -ана м 1. сироче. 2. сиромах (1). 3. сиромах (2). сироче, -ета с дете без родитеља или без једног од њих, сиротан.</p>	<p>сиромах (2.314): уделити милостињу сиромасу; сиромаси немају шта да једу; пуки сиромаси; убоги сиромах; просјак и сиромах; богати и сиромаси; а он сиромах од жалости није знао шта ће радити; он, сиромах, није издржао; болује, сиромах, од тешке болести. сиротан (216): тамо неки сиротан што ради на траци; пуки сиротани, чистачи улица; бескућници и сиротани; убоги сиротан; сиротан без оца и мајке; сиротан без игде икога и ичега; ови сиротани заиста верују у бајку о ЕУ; жао ми је оних сиротана што по цео дан морају да се бакћу са њима; сиротани на власти; НАТО сиротани; сиротан Сорош; богати сиротани. сироче (1.269): напуштено сироче; старатељ сирочета; усвојила је сироче; прихватилиште за сирочад; ратна сирочад; остаде сироче; србски језик и писмо су сирочад.</p>
<p>сисалац, -аоца м онај који сиса, сисало. сисало с 1. сисалац. 2. оно чиме се сише или из чега се сише. 3. рилица у лептира, сисаљка (3). сисанче, -ета с дете или младунче животиње које се још храни мајчиним млеком, дојенче, одојче, одојак.</p>	<p>сисалац, -аоца м онај који сиса, сисало. сисало с 1. сисалац. 2. в. сисаљка. сисанче, -ета с дете или младунче животиње које се још храни мајчиним млеком, дојенче, одојче, одојак.</p>	<p>сисалац (0) сисало (0) сисанче (4): човек се претвара у потрошача, вечито сисанче; као сисанче је заспала; државно сисанче; прасе сисанче.</p>
<p>сисалица ж в. сисаљка. сисаљка ж 1. направа за сисање (течности, ваздуха). 2. оно што се да детету да сиса место сисе.</p>	<p>сисалица ж в. сисаљка. сисаљка ж 1. направа за сисање (течности, ваздуха). 2. оно што се детету да да сиса уместо сисе.</p>	<p>сисалица (2): жилице сисалице; лопов и политичка сисалица. сисаљка (77): стоматолошка сисаљка; ваздушна сисаљка;</p>

3. рилица кроз коју сисају неки инсекти, сисало (3).	3. рилица кроз коју сисају неки инсекти.	водена сисаљка; ставим сисаљку у ноздрву; прево са сисаљкама; сићушни створови са сисаљкама; имају сисаљке на оба краја тела; осам кракова са сисаљкама на крају; сисаљке државног буџета.
сифилитик и сифилитичар м онај који је заражен сифилисом.	сифилитичар (сифилитик) м онај који је заражен сифилисом.	сифилитичар (1): нисам сифилитичар и немам сиду. сифилитик (0)
скакалиште с место за спортско скакање. скакаоница ж нарочити уређај који служи за одбацивање при скоку скијама и омогућује да скок буде што виши и дужи.	скакалиште с спорт. место за спортско скакање. скакаоница ж спорт. а. нарочито уређено место и посебно конструисан спортски објекат за извођење скијашких скокова: 90-метарска ~, 120-метарска ~, олимпијска ~. б. водоравно подигнута увис даска или на други начин уређено место за скакање у воду (забавно-рекреативно или спортско).	скакалиште (39): скакалиште за вис и даљ; скакалиште за падобранце; Ивана Шпановић ће изаћи на скакалиште; надувано скакалиште за децу. скакаоница (735): скакаоница на скијалишту; ски скакаонице; турнеја 4 скакаонице; 90-метарска скакаоница; скакаоница за сноуборд; скакаоница на базену; тобоган скакаоница; импровизирана скакаоница.
скакало с 1. в. скакач. 2. прелаз на води с камена на камен. скакач , -ача м 1. а. онај који добро, вешто скаче. б. коњ чистокрвне пасмине с високим тркачким особинама. 2. спорт. онај који се такмичи у скоковима. 3. у шаху фигура у облику коњске главе, коњ.	скакало с прелаз на води (с камена на камен). скакач , -ача м 1. а. онај који добро, вешто скаче. б. коњ с израженим тркачким особинама. 2. спорт. онај који се такмичи у скоковима (у атлетици, скоковима у воду, скијашким скоковима и др.). 3. шах. фигура у облику коњске главе, која се по табели креће приближно у облику ћириличног слова Г или латиничног L, коњ.	скакало (19): водопад Скакало; водопад висок око 40 метара, кога мештани зову Скакало. скакач (977): скакач у даљ; скакач с мотком; ски скакач; скакач у воду; најбољи скакач и поентер на утакмици; скакач с облакодера; скакачи с Бранковог моста; дао је ловца и скакача за топа; краљица и скакач; шумске жабе су добри скакачи; буве су најбољи скакачи.
скелар , -ара м човек који држи скелу и који превози на скели. скелеција м скелар.	скелар , -ара м онај који врши превоз скелом; уп. скелеција. скелеција м в. скелар.	скелар (4): скела није возила редовно већ је овисила о вољи скелара; скелар Харон. скелеција (115): један од последњих скелеција на Тиси; скелеција на Дрини; 10.000 овлашћених скелеција и чамција; скелеција мртвих душа преко реке Стикс.
скептик м 1. онај који је скептичан, неверљив према чему. 2. скептичар (1). скептичар м 1. присталица, следбеник скептицизма (1). 2. скептик (1).	скептик м 1. онај који је скептичан, који показује скепсу, неверљив према нечему. 2. в. скептичар (1). скептичар м 1. присталица, следбеник скептицизма. 2. в. скептик (1).	скептик (1.429): скептик и критичар; скептик из публике; и највећим скептицима је јасно; оно у шта су скептици сумњали, ипак је истина. скептичар (14): грлати скептичари; рођени скептичари; европски скептичари; скептичари који сумњају у то да ли ће ова Влада опстати још три и по месеца; пириновски скептичари.
скиталац , -аоца м онај који скита, скитница. скиталица ж и м скитница. скитара ж скитница; пропалица. скитач , -ача м онај који скита, скитница.	скиталац , -аоца м онај који скита, скитница, луталица. скиталица ж (м) и скитало с (м) в. скитница. скитара ж пеј. скитница. скитач , -ача м онај који скита, хода унаоколо, база.	скиталац (1): скиталац изазива Егерта. скиталица (9): велика скиталица; мој мачак је скиталица; чизме скиталице; црвендаћ је више скиталица него селица; где владају уличари и скиталице.

<p>скитница ж и м <i>особа која стално скита, која без икаква посла стално некуд иде, луталица; особа без стана и сталног места боравка, без одређеног занимања, пробисвет, пропалица.</i></p>	<p>скитница ж (м) <i>особа која скита, која се потуца, луталица; пробисвет, пропалица.</i></p>	<p>скитало (0) скитара (10): светска скитара; мајка га је оптужила да је скитара; убити скитару од своје жене; ципеле скитаре. скитач (35): светски скитачи; вечити скитачи; Цигани скитачи; градски скитачи; просјак и скитач; убоги скитач. скитница (496): алкохоличар, скитница и хулиган; бескућник и скитница; Мића је клошар, скитница и бараба; хуманитарац који се брине о скитницама; обична локална скитница; пси и мачке скитнице.</p>
<p>склеротик м = склеротичар <i>онај који је оболео од склерозе.</i> склеротичар м = склеротик.</p>	<p>склеротик м <i>онај који је оболео од склерозе.</i> склеротичар м в. <i>склеротик.</i></p>	<p>склеротик (0) склеротичар (0)</p>
<p>сколастик м = сколастичар <i>присталица сколастичке филозофије, сколастички филозоф.</i> сколастичар м = сколастик.</p>	<p>сколастик м <i>присталица сколастичке филозофије, сколастички филозоф.</i> сколастичар м в. <i>сколастик.</i></p>	<p>сколастик (6): тада су њену теорију формулисали сколастичи; Сократ сколастик; високоготички сколастичи. сколастичар (14): украјински и руски сколастичари; најобразованији сколастичар свога времена; сколастичари и ренесансни филозофи; хришћански сколастичари.</p>
<p>скретач, -ача м <i>онај који скреће.</i> скретничар м <i>радник који рукује скретницом.</i></p>	<p>скретач, -ача м <i>онај који скреће, врши скретање.</i> скретничар м <i>радник који рукује скретницом.</i></p>	<p>скретач (2): скретачи на табли за игру; идеолошки скретачи. скретничар (102): скретничар у ЖТП; кућица за скретничара; радио 20 година као скретничар у Железници; отправници и скретничари; скретничар пажње; новинари скретничари; СНС скретничари с теме; скретничар СПС-а.</p>
<p>славистица ж = слависткиња <i>жена славист(а).</i> слависткиња ж = славистица.</p>	<p>слависткиња (славистица) ж <i>жена славист(а).</i></p>	<p>слависткиња (17): кијевска слависткиња и преводитељица; чувена британска слависткиња; руска слависткиња Ана Филомонова; млада слависткиња. славистица (0)</p>
<p>славитељ м <i>савилац.</i> слављеник м 1. а. <i>онај који се слави, кога прослављају. б.</i> <i>светац којега у крсној слави као породичног заштитника прослављају. 2.</i> <i>онај који слави, прославља нешто.</i></p>	<p>славитељ м <i>онај који хвали, уздиже, велича нешто или некога: славитељи рата.</i> слављеник м 1. <i>онај који се слави, кога прослављају. 2.</i> <i>онај који слави, који прославља нешто.</i></p>	<p>славитељ (13): славитељ Бога; тако Бог прославља славитеље своје; славитељ живота; славитељ европејства. слављеник (636): поклоне за слављеника; честитка за слављеника; слављеник је за свој 33 рођендан добио вредан поклон; одговорност што Тадић није вечерас слављеник; данашњи слављеник, Свети Сава; слављеник планета Земља; слављеници Светог Николе.</p>
<p>сладоледар, -ара м <i>онај који производи и продаје сладолед.</i> сладолеција м <i>сладоледар.</i></p>	<p>сладоледар, -ара м в. <i>сладолеција.</i> сладолеција м <i>онај који производи и продаје сладолед.</i></p>	<p>сладоледар (3): посластичари, шећерције, сладоледари.</p>

		сладолеција (40): Албанци и Горанци су добре сладолеције; италијанске сладолеције; сетих се времена када је кроз нашу улицу пролазио сладолеција; плата сладолеције.
слинавац , -авца м 1. онај који слини. 2. зоол. врста пужа који је пун слине. слинавко м подр. 1. онај који много слини, бали. 2. фиг. врло млад, неискусан, неук мушкарац.	слинавац , -авца м 1. а. онај који је слинав, балав (обично дете). б. фиг. онај који је недорастао, незрео, жутокљунац. в. плачљивац. 2. зоол. голаћ <i>Limax agrestis</i> . слинавко м у нешто ублаженом значењу: слинавац.	слинавац (25): тамо неки слинавац са форума; сваки слинавац са рачунаром; љигавци, слинавци, пудлице, увлакачи; подрепаша и слинавци пред ЕУ и САД; мајка распојаса слинавца да пишки; Циганче слинавац. слинавко (13): мали слинавац; слинавко има 10 година; слинавко један, бебо једна.
слободар , -ара м а. онај који се бори за слободу. б. слободан, независан мислилац. слободњак , -ака м 1. а. онај који воли слободу и бори се за њу, слободар. б. члан, припадник либералне политичке странке. 2. ист. кмет који је стекао слободу, ослобођеник. 3. осуђеник који се слободно креће ван затвора.	слободар , -ара м а. онај који се бори за слободу. б. слободан, независан мислилац. слободњак , -ака м 1. онај који воли слободу и бори се за њу. 2. ист. а. роб који је стекао слободу. б. кмет који је стекао слободу. 3. осуђеник коме је издржавање казне ублажено после извесног времена па може слободније да се креће. 4. жарг. а. шах. пешак пред којима нема противничког пешака. б. спорт. слободан ударац у фудбалу.	слободар (90): Удружење Српски слободари; антифашисти и слободари; хероји и слободари, хајдучи и ускоци; револуционари и слободари који су заставу слободе пронели до краја; сами своје слободаре испоручујемо НАТО егзекуторима; Срби су дивни слободари; генијални слободар и мислилац; Јенкији као слободари који се боре за душу и срце Ирачана; „слободари” са Б92. слободњак (678): слободњаци или хонорарци; фриленсери или слободњаци; постигао гол из слободњака; затресао мрежу из слободњака; шутирао слободњаке; поред парова, било је и пар слободњака; приручник за парове и слободњаке; робови и слободњаци; статус слободњака нису наслеђивала његова деца; авантуристи и слободњаци; слободњацима је поверен надзор над осталим затвореницима; дискусија са слободњацима.
служавка ж слушкиња. службеница ж 1. покр. в. слушкиња. 2. жена службеник (1). слушкиња ж 1. женска особа која за плату обавља кућне послове, служавка, кућна помоћница. 2. направа за изување чизама.	служавка ж женска особа која за плату обавља кућне послове, слушкиња. службеница ж жена службеник. слушкиња ж в. служавка.	служавка (505): служавка у кући има минималну плату од 270 евра; радила је као праља и служавка; ради као служавка у господској кући; служавка у краљевској палати. службеница (1.725): шалтерска службеница; банкарска службеница; полицијска службеница; службеница на аеродрому. слушкиња (1.172): слушкиња Христова; слушкиња Господња; плате слушкињу која ће пазити на њихову децу; тако постаде слушкиња богатих; радила је као слушкиња брачном пару адвоката; постајући све више слушкиња САД; слушкиња ваших политичких странака.

<p>службеник м 1. а. онај који се налази у служби, који врши службу, службено лице, чиновник, намештеник: државни ~, војни ~, санитарски ~. б. следбеник какве идеје, покрета и сл. 2. в. слуга. 3. в. служебник.</p> <p>служебник м цркв. књига која садржава текстове према којима се врши богослужење</p>	<p>службеник м онај који се налази у служби, који обавља канцеларијску или неку другу службу, чиновник, намештеник: државни ~, војни ~, ~ у амбасади.</p> <p>служабник м цркв. књига која садржи текстове према којима се врши богослужење.</p>	<p>службеник (20.714): шалтерски службеник; банкарски службеник; државни службеник; полицијски службеник; службеник поште; владини службеници; царински службеник.</p> <p>служабник (28): црквена богослужбена књига Служабник; српски рукописни Служабници у збиркама; штампано служабник.</p>
<p>слушалац, -аоца м = слушатељ 1. онај који слуша некога или нешто. 2. студент више или високе школе.</p> <p>слушатељ м = слушалац.</p>	<p>слушалац, -аоца м 1. онај који слуша некога или нешто: ~ радио-програма, пажљиви ~. 2. студент: ~ треће године медицине.</p> <p>слушатељ м в. слушалац.</p>	<p>слушалац (2.619): верни слушаоци; број слушалаца; укључење слушалаца у програм; гласови слушалаца; слушаоци радија Б92; добар слушаоца; слушаоци њених песама; предавачи и слушаоци; слушаоци курса; слушаоци полонистике и русистике; случајни слушалац разговора.</p> <p>слушатељ (147): слушатељи радио Сомбора; слушатељи радио емисије; слушатељи причања фра Петра; долазили су слушатељи и ван његове школе.</p>
<p>сметењак, -ака м сметен, смушен, збуњен човек.</p> <p>сметењаковић м в. метењак.</p>	<p>сметењак, -ака м сметен, збуњен, смушен човек.</p> <p>сметењаковић м в. метењак.</p>	<p>сметењак (41): био је метењак и плашљив, али добра срца; идеалиста и метењак, али у позитивном значењу те речи; каква само ми гомила метењака кад све ово трпимо; ови метењаки на власти.</p> <p>сметењаковић (0)</p>
<p>сметиште с = сметлиште и сметљиште место на које се сноси или баца смеће, ђубриште.</p> <p>сметлиште с = сметиште.</p> <p>сметљиште с = сметиште.</p>	<p>сметиште с в. сметлиште.</p> <p>сметлиште с место на које се носи и баца смеће, ђубриште.</p> <p>сметљ- в. сметл-.</p>	<p>сметиште (19): бацити на сметиште; градско сметиште; лешеви животиња сметиште; непрописна сметишта; сметиште историје.</p> <p>сметлиште (1.070): градско сметлиште; илегална сметлиште; уклоњена сметлиште; депоније и сметлиште; историјско сметлиште.</p> <p>сметљиште (32): депоније и сметљишта; сметљиште политичке историје; градски сметљиште; највеће сметљиште на свету.</p>
<p>смешљивац, -ивца м онај који је увек готов на смех, који је склон смеху.</p> <p>смешљивко м смешљивац.</p>	<p>смешљивац, -ивца м онај који је смешљив.</p> <p>смешљивко м в. смешљивац.</p>	<p>смешљивац (1): гас смешљивац.</p> <p>смешљивко (0)</p>
<p>сниматељ м онај који снима, који прави снимке (обично филмске); исп. снимати (3).</p> <p>снимач, -ача м сниматељ.</p>	<p>/</p>	<p>сниматељ (1.915): новинари и сниматељи; фоторепортери и сниматељи; војни сниматељи; филмски сниматељи; телевизијски сниматељи; обука за сниматеље.</p> <p>снимач (341): дигитални снимач; снимач разговора; аудио снимач; ДВД снимач; видео снимач; аналогни снимач.</p>

<p>соколар, -ара м <i>одгајивач сокола за лов, онај који води у лов сокола увежбана за лов.</i></p> <p>соколаш, -аша м <i>члан соколског друштва.</i></p>	<p>соколар, -ара м <i>одгајивач сокола, онај који води у лов сокола увежбаног за лов.</i></p> <p>соколаш, -аша м <i>члан соколског друштва.</i></p>	<p>соколар (171): врши контролу свих соколара и одгајивача соколова; Удружење соколара; стручност соколара; соколари су стручњаци за птице грабљивице; данас се сви ловци птицама грабљивицама зову соколарима; обавезе соколара чланова.</p> <p>соколаш (2): био је изврстан соколаш; по правилнику чланови су се звали соколаши.</p>
<p>солана ж <i>место где се вади со, рудник соли.</i></p> <p>солара ж <i>стовариште соли.</i></p>	<p>солана ж <i>место где се вади со.</i></p> <p>солара ж <i>стовариште соли.</i></p>	<p>солана (144): око Остије основане су многе солане; због чега солана већ 10-15 дана не производи со; праисторијске солане; улцињска солана; радници солане.</p> <p>солара (5): саграђени су магацини соларе; на Сави код Соларе; кланичко одељење, пандлерај, солара, кобасичарско одељење.</p>
<p>солунац, -нца и солунаш, -аша м <i>борац са солунског фронта.</i></p>	<p>солунац, -нца и солунаш, -аша м <i>учесник у борбама на Солунском фронту, у пробоју Солунског фронта у Првом светском рату.</i></p>	<p>солунац (101): деда ми је био солунац; парада солунаца из Првог светског рата; потомци солунаца; гробље српских солунаца; преживели солунци.</p> <p>солунаш (1): Брозови комунисти је нису волели и ругали јој се, зовући њене солунце солунашима.</p>
<p>спавалица ж и м <i>особа која воли да спава.</i></p> <p>спавало с и м <i>онај који радо и много спава.</i></p> <p>спавач, -ача м <i>онај који спава.</i></p>	<p>спавалица ж (м) <i>особа која воли да спава.</i></p> <p>спавало с (м) <i>в. спавалица.</i></p> <p>спавач, -ача м <i>онај који спава, који је склон спавању: јутарњи ~.</i></p>	<p>спавалица (132): нисам спавалица и лако се будим; велика сам спавалица и устајем прилично касно; маза и спавалица; беба спавалица; нерадници и спавалице; спавалице и беспосличари.</p> <p>спавало (0)</p> <p>спавач (386): навлака идеална за спаваче са проблемима са кожом; јастук за спаваче на руци; положај спавача; шта спавачи виде у својим сновима; најчвршћи спавачи; добили смо генерације спавача; премијер Цветковић је спавач; транзициони спавачи; новинари спавачи; спавачи САНУ и Цркве; страни спавачи; агенти спавачи.</p>
<p>спаваћица ж <i>кошуља у којој се спава, спаваћа кошуља.</i></p> <p>спавачица ж а. <i>она која спава. б.</i> <i>она која воли дуго да спава.</i></p>	<p>спаваћица ж <i>хаљина у којој се спава.</i></p> <p>спавачица ж <i>она која спава, која је склона спавању.</i></p>	<p>спаваћица (420): пицаме и спаваћице; лежала је у спаваћици; свилена спаваћица; женске спаваћице; прозирна спаваћица.</p> <p>спавачица (11): прозирна спавачица; омиљена спавачица; спавачица њене бабе.</p>
<p>спасилац, -иоца м = спаситељ (а) <i>онај који спасава или је спасао (некога).</i></p> <p>спаситељ м а. = спасилац. б. (Спаситељ) <i>рлг. Исус Христос.</i></p>	<p>спасилац, -иоца м <i>онај који спасава или је спасао некога; онај чије је занимање спасавање угрожених (дављеника и др.).</i></p> <p>спаситељ м а. <i>спасилац. б.</i> (Спаситељ) <i>Исус Христос.</i></p>	<p>спасилац (1.685): спасилац на води; спасилац на базену; горски спасилац; обука за спасиоце; ватрогасци спасиоци; спасилац царства; спасилац италијанске ауто индустрије; пас спасилац; здрава храна може бити ваш спасилац; спасилац Црвене звезде;</p>

		<p>Недић, спасилац Срба под кукастим крстом; коалициони спасилац; ко све не проглашава себе за спасиоца света; спасилац од Милошевићевог режима; појављује се спасилац – банка.</p> <p>спаситељ (3.899): долазак Спаситеља; Спаситељ света; Христ Спаситељ; Спаситељ човечанства; рођење Спаситеља; Спаситељ људског рода; Спаситеља душа; национални спаситељ; спаситељ српске државе; „спаситељ” Европе и света; насели на празну причу спаситеља српства.</p>
<p>спиритист(а) м онај који се бави спиритизмом.</p> <p>спиритуалист(а) м присталица, представник спиритуализма.</p>	<p>спиритист(а), -е м онај који се бави спиритизмом.</p> <p>спиритуалист(а), -е м следбеник спиритуализма.</p>	<p>спиритист(а) (11): сад му се ђаволи јављају преко спиритиста; астроном и спиритиста; спиритиста је у правцу стола лечио девојчицу; неки спиритиста, желећи да покаже лепоту спиритизма, почео је пред њом да призива духове.</p> <p>спиритуалист(а) (21): филозофи и спиритуалисти; танани хималајски спиритуалисти; доследни материјалисти и доследни спиритуалисти; који спиритуалисти користе за разговор са душама умрлих.</p>
<p>писатељица и списатељка ж жена списатељ, књижевница.</p>	<p>писатељица и списатељка ж жена списатељ, књижевница.</p>	<p>писатељица (1.894): сценариста и драмска списатељица; позната списатељица Мирјана Бобић Мојсиловић; београдска списатељица; америчка списатељица; талентована списатељица; награђивана списатељица.</p> <p>писатељка (70): песникиња и списатељка; корејска списатељка; славна списатељка; драмска списатељка из Београда; непозната списатељка; америчка списатељка.</p>
<p>сплеткар, -ара м = сплеткаш онај који прави сплетке, интригант, смутљивац.</p> <p>сплеткарош м сплеткар.</p> <p>сплеткаш, -аша м = сплеткар.</p>	<p>сплеткар, -ара м онај који прави сплетке, интригант, смутљивац.</p> <p>сплеткарош м в. сплеткар.</p> <p>сплеткаш, -аша м в. сплеткар.</p>	<p>сплеткар (14): сплеткари и програмрани смутљивци; улизице и сплеткари; сплеткари из сенке; сплеткар и мутивода.</p> <p>сплеткарош (89): превртљивци, сплеткароши, бестидници; дежурни мрзитељи и сплеткароши; маестралан дворски сплеткарош; главни сплеткарош на телевизији; најобичнији сплеткароши; комшија сплеткарош; муватори и сплеткароши.</p> <p>сплеткаш (5): сплеткаши му умало не дођоше главе; аустријски сплеткаши; ограничени сплеткаши.</p>

<p>сплеткаруша ж <i>сплеткашица</i>. сплеткашица ж = сплеткарица.</p>	<p>сплеткаруша ж в. <i>сплеткашица</i>. сплеткашица ж она која прави сплетке, интриганткиња, смутљивица.</p>	<p>сплеткаруша (1): торокуше, сплеткаруше и оговарачице. сплеткашица (5): дрска сплеткашица; сплеткашица и гатара; да ли се још дружиш с оном сплеткашицом.</p>
<p>споменар, -ара м <i>свеска за уписивање успомена, албум успомена</i>. споменик м 1. <i>архитектонско или вајарско дело посвећено успомени великих људи или знаменитих догађаја.</i> 2. а. <i>материјални остатак из давних времена који служи као докуменат за познавање материјалног и културног живота онога времена.</i> б. <i>уметничко дело трајне вредности.</i> 3. <i>надгробни споменик.</i> споменица ж 1. <i>књига или какав докуменат издат на успомену великих људи или знаменитих догађаја.</i> 2. <i>представка, меморандум.</i> 3. <i>орден или какав други симболички знак за успомену на знамените догађаје.</i></p>	<p>споменар, -ара м <i>свеска за уписивање успомена, албум успомена</i>. споменик м 1. <i>архитектонско или вајарско дело посвећено успомени на велике људе или знамените, важне догађаје.</i> 2. а. <i>материјални остатак из давних времена који служи као докуменат за познавање материјалног и културног живота тога времена.</i> б. <i>уметничко дело трајне вредности.</i> 3. <i>надгробно обележје, плоча, камен и сл. изнад нечијег гроба.</i> споменица ж 1. <i>књига или документ издат у знак сећања на некога или нешто: ~ Скопског ђачког батаљона 1914.</i> 2. <i>орден или какав други симболичан знак за успомену на знамените догађаје: Албанска ~.</i></p>	<p>споменар (471): дневници и споменари; на страницама мога споменара; питања из споменара; породични споменар; Спортски споменар Радио Београда; политички споменар; кулинарски споменар; стабла нису споменари. споменик (33.484): Вуков споменик; споменик војводи Путнику; споменик Светозару Милетићу; споменик и биста Ђуре Јакшића; споменик Победник; културно-историјски споменици и сливу Дунава; црква је проглашена за споменик од културног значаја; споменици духовности нашег народа; надгробни споменик; споменик на гробљу. споменица (909): Албанска споменица, Партизанска споменица, носилац споменице из Балканског рата, приредио више зборника и споменица, мала књига споменица.</p>
<p>срамежљивац, -ивца м <i>срамежљив човек</i>. срамотник м <i>онај који се не срами, бестидник, бесрамник</i>.</p>	<p>срамежљивац, -ивца м <i>срамежљив човек</i>. срамотник м <i>бестидник, бесрамник</i>.</p>	<p>срамежљивац (6): и срамежљивци имају својих предности; за разлику од брбљиваца, срамежљивци изгледају као људи којима се може веровати. срамотник (2): погани изроди, последњи срамотници; срамотници једни, како можете тако да се иживљавају.</p>
<p>срамежљивица ж <i>срамежљива жена</i>. срамотница ж <i>жена која се срамотно влада, бестидница, срамница</i>.</p>	<p>срамежљивица ж <i>срамежљива женска особа</i>. срамотница ж <i>бестидница, бесрамница</i>.</p>	<p>срамежљивица (1): нађи праву меру између заводнице и срамежљивице. срамотница (0)</p>
<p>сребрењак, -ака м а. <i>сребрњак.</i> б. <i>(у атрибутској служби) сребрн.</i> сребрњак, -ака м 1. <i>сребрн новац, сребрник.</i> 2. а. <i>сребром окован пиштољ (који се обично носи за појасом).</i> б. <i>уопште неки предмет (обично украсни) од сребра.</i></p>	<p>сребрењак, -ака м в. <i>сребрњак.</i> сребрњак, -ака м <i>сребрн новац.</i></p>	<p>сребрењак (64): зveckање сребрењака; 30 сребрењака; шака сребрењака; врећа амерички сребрењака; Јудини сребрењаци; лажни сребрењаци; плакета и сребрењак; добитници сребрењака; лук сребрењак. сребрњак (324): 30 сребрњака; шака сребрњака; Јудини сребрњаци; златници и сребрњаци; венецијански сребрњаци; откуп сребрњака; лук сребрњак.</p>
<p>срећко и срећковић м <i>срећан човек, батлија</i>. срећник м = сретник.</p>	<p>срећко и срећковић м <i>експресивно: срећник</i>.</p>	<p>срећко (1): ја сам срећко који пева песме.</p>

<p>сретник м = срећник <i>онај који је сретан, сретан човек (често ир.).</i></p>	<p>срећник м (вар. сретник) <i>онај који има среће, срећан човек.</i></p>	<p>срећковић (32): прави срећковић; срећковић за паре; да ли сте срећковић у животу; срећковић у налажењу спонзора. срећник (971): прави срећници; ретки срећници; ако сте срећник и поседујете имовину; срећници који имају милионе; изабрани срећници; срећници се бирају конкурсом.</p>
<p>стажер, -ера м = стажист(а) <i>онај који је на стажу (2), у приправничкој служби за стицање сталног звања, приправник.</i> стажист(а) м = стажер.</p>	<p>стажер, -ера м в. <i>стажист(а).</i> стажист(а), -е м <i>онај који је на стажу (2), у приправничкој служби, приправник.</i></p>	<p>стажер (28): стажер Медицинског факултета; стажери и специјализанти; мешање волонтера и стажера; стажер Опште државне болнице. стажист(а) (332): специјализанти и стажисти; приправник стажиста; стажисти Европског парламента; стажиста у болници; стажиста на Универзитетској клиници.</p>
<p>стажистица и стажисткиња ж <i>жена стажист(а).</i></p>	<p>стажисткиња (стажистица) м <i>женска особа стажист(а).</i></p>	<p>стажисткиња (22): стажисти и стажисткиње; стажисткиња Канцеларије за људска и мањинска права; стажисткиња у Белој кући. стажистица (0)</p>
<p>стајалиште с 1. <i>место где неко стоји и с којег нешто посматра.</i> 2. а. <i>место одређено за разна превозна средства.</i> б. <i>мала трамвајска или железничка постаја, станица.</i> 3. <i>необ. ограђен простор у стаји за свако поједино говече.</i> 4. <i>начин посматрања, схватања, гледиште, становиште.</i> станица¹ ж 1. <i>место с потребним уређајима и службама где стоји какво превозно средство између свога доласка и одласка: железничка ~, аутобуска ~, трамвајска ~; релејна ~.</i> 2. <i>одељак неке веће установе, организације, службе: здравствена ~, полицијска ~, жандармеријска ~, метеоролошка ~.</i> 3. <i>уређаји за одашиљање и примање вести и других емисија и зграда у коју су смештени: телевизијска ~, разгласна ~, радарска.</i> станиште с 1. а. <i>место становања, живљења, обитавалиште, пребивалиште.</i> б. <i>оно што се изгради за становање и смештај, стан, настамба.</i> 2. а. <i>место заустављања и привременог боравка, пролазно боравиште.</i> б. <i>место заустављања, застанка превозног средства, постаја, стајалиште, станица¹ (1).</i></p>	<p>стајалиште с 1. <i>место где неко стоји.</i> 2. <i>место одређено за стајање разних превозних средстава.</i> 3. <i>начин посматрања, схватања, гледиште, становиште: са стајалишта науке.</i> станица¹ ж 1. <i>место где стоји неко превозно средство између свога доласка и одласка: аутобуска ~, железничка ~, трамвајска ~.</i> 2. <i>одељак неке веће установе, организације, службе: здравствена ~, полицијска ~, жандармеријска ~, метеоролошка ~.</i> 3. <i>уређаји за одашиљање и примање вести и других емисија и зграда у коју су смештени: телевизијска ~, разгласна ~, радио-станица ~.</i> станиште с 1. <i>обитавалиште, пребивалиште: ~ птица.</i> 2. <i>место које одговара животним потребама неке биљне врсте и где она расте: биљно ~.</i> становиште с <i>гледиште, стајалиште са кога се нешто просуђује; мишљење, уверење, поглед на нешто: научно ~, филозофско ~; субјективно ~.</i></p>	<p>стајалиште (3.009): велики број стајалишта и аутобуских станица; аутобуска стајалишта ширине од 3 метра; аутобуска стајалишта на десет локација у граду; железничко стајалиште Вуков споменик; аутобуска стајалиште Тошин бунар; трамвајска стајалишта; успутна стајалишта и бензинске пумпе; потреба су нам нова и другачија стајалишта; стајалиште да је рак узрокован гљивицама; са стајалишта депресивне и апсурдне личности; с медицинског стајалишта. станица¹ (57.154): железничка станица; аутобуска станица; почетна станица жичаре; полицијска станица; истраживачка станица; ватрогасна станица; свемирска станица; мерна станица; пумпна станица; мобилна станица; бензинска станица; радио станица; телевизијска станица; базна станица. станиште (6.067): станиште птица; станиште дивљачи; станиште белоглавог супа; буково станиште; идеално станиште за бактерије; влажно станиште; водена станишта; станиште богиње Маје. становиште (12.405): са становишта аутора; са становишта моралних и етичких кодекса;</p>

<p>становиште с 1. а. тачка гледишта, стајалиште, положај с којег се нешто посматра или просуђује. б. став, однос. 2. уверење, мисао, закључак.</p>		<p>стојим на становишту да одачка општина; са финансијског становишта; са становишта клијента; са становишта ЕУ.</p>
<p>стаклара ж 1. = стаклана. 2. стакленик. стакленац, -нца м 1. кликер од стакла, стаклењак (3). 2. агр. врста лозе и грозђе од такве лозе. стакленик, -ика м стаклом наткривени простор у којем се узгаја цвеће и поврће заштићено од хладноће, стаклена башта.</p>	<p>стаклара ж фабрика стакла. стакленац, -нца м 1. стаклени кликер. 2. архит. жарг. грађевина са стакленим зидовима. стакленик м застакљен простор у коме се узгаја цвеће и поврће, стаклена башта.</p>	<p>стаклара (212): парафинска стаклара; панчевачка стаклара; стаклара извози тракторска стакла; стаклара ће имати капацитет од 120.000 тона стакла; руководство Стакларе спас фабрике види; у стакларама се размножава и током зимских месеци; хризантеме у пластеницима или стакларама. стакленац (82): тржни центар Стакленац; обнова великог и малог стакленца у Ботаничкој башти; реконструкција стакленаца, осим бољег разгледања биљака, омогући ће узгој; другар ме зове на партију кликера, има нови стакленац; трпају у цепове стакленце; мењају стакленце за круг ципом. стакленик (1.193): пластеници и стакленици; наводњавање стакленика; стакленици у Ботаничкој башти; биљке су расле под стаклеником; гајење поврћа у стакленицима.</p>
<p>станар, -ара м 1. онај који станује у неком стану, закупник стана, кираџија. 2. онај који станује на стану (2). 3. онај који проналази стан за војску, туристе. становник, -ика м онај који је настањен у некој згради, у неком крају или земљи.</p>	<p>станар, -ара м 1. онај који станује у неком стану, закупник стана. 2. бачијар. становник, -ика м онај који је негде стално или привремено настањен, житељ.</p>	<p>станар (10.410): станари зграде; станари солитера; скупштина станара; станари овог улаза; станари Дома; станари Геронтолошког центра; станари блока; станари насеља Степа Степановић; станари Бањице; станари у улици Филипа Вишњића. становник (55.249): становник Београда; становник Мадрида; Валенсија има 900.000 становника; становник Србије; становник САД; становник Африке; становник планете; становник Карабурме; становник Врачара; доходак по глави становника; становници Зоо врта; становници Радничке и М. Горког; становници царских палата.</p>
<p>станарица ж 1. станарка. 2. а. = станара. б. домаћица. 3. зоол. а. птица која стално борави у истом крају, која се зими не сели у топлије крајеве; супр. селица. б. риба која стално борави у одређеној зони, која се не покреће на даља путовања. 4. бот. вишегодишња зељаста биљка из пор. главочика, белог или жутог.</p>	<p>станарица ж 1. в. станарка. 2. зоол. птица која стално борави у истом крају, која се зими не сели у топлије крајеве; супр. селица. 3. бот. в. воловско око <i>Leucanthemum vulgare</i> (под око). станарка ж жена станар (1). становница ж жена становник, житељка.</p>	<p>станарица (59): птица станарица; птице селице и станарице; препелица станарица; сива врана је станарица; доконе станарице испричаше о Новкином миразу; станарица је жена која музе овце и бави се само сиром и млеком. станарка (180): најстарија станарка зграде; станарка зграде у Цвијићевој 15; станарка Балканске</p>

<p>станарка ж а. жена станар (1). б. она која станује с ким у истој кући али у другом стану. становница ж она која је настањена негде.</p>		<p>улице; станарка Дома за одрасла лица; станарка студентског дома. становница (249): становница Београда; становница Токија; становница Србије; становница Француске; становница овог села; становница овог дела града; становница округа; становница солитера; становница Војвођанске улице; становница виле на Сењаку; становница Дома.</p>
<p>старалац, -аоца м <i>старатељ</i>. старатељ м а. онај који се стара, брине о некоме, који негује или васпитава некога. б. онај који је овлашћен да се стара о некоме ко сам није способан за то (о детету, о душевно болесној или оронулој особи) и да доноси одлуке уместо њега, <i>скрбник</i>, <i>тутор</i>. в. онај који је задужен да се брине о нечему, да води, <i>одржава нешто</i>: ~ имања.</p>	<p>старалац, -аоца м в. <i>старатељ</i>. старатељ м а. онај који се стара, брине о некоме, који негује или васпитава некога, <i>скрбник</i>, <i>тутор</i>: дечји ~. б. онај који је задужен да се брине о нечему, да <i>одржава нешто</i>: ~ имања, ~ црквене општине.</p>	<p>старалац (429): родитељ, старалац или усвојилац детета; дете у поступку заступа посебан старалац; старалац или законски заступник; доживотни старалац; уредбом је утврђен и старалац јавног добра; старалац парка; старалац споменика природе Ђавоља Варош. старатељ (2.013): родитељ, старатељ или усвојитељ детета; старатељи сирочета; старатељ или законски заступник; старатељ или хранитељ; старатељи штићеника; старатељи старих лица; старатељ пса; старатељ предузећа; старатељ цркве; старатељ парка дворца Дунђерски.</p>
<p>старинар, -ара м 1. трговац <i>старицама</i>, предметима сачуваним из прошлости; трговац <i>старим</i>, половним, употребљаваним стварима. 2. онај који се бави сабирањем и проучавањем <i>старица</i>, особито из подручја науке и уметности; археолог. старица, -нца м онај чији је род од старине негде насељен, <i>староседелац</i>; супр. досељеник, дошљак.</p>	<p>старинар, -ара м <i>трговац старицама</i>, предметима сачуваним из прошлости; <i>трговац старим</i>, половним стварима. старица, -нца м <i>староседелац</i>; супр. досељеник, дошљак.</p>	<p>старинар (63): купио је код неког старинара у Луксору један папирус; старинари и препродавци из вароши; обилазак тезги старинара и трговаца половним сатовима; старинари палеонтолози; најстарију од познатих бугарштина забележио је Ђуро Матијашевић, слаб дубровачки песник, али срећом неупоредиви већи старинар, лексикограф и зналац широког интересовања. старица (98): неки од оних старинаца, ако су уопште староседеоци; православни старинци говорили су икавски; српски старинци у Босни; старинци и новодошли; досељеници и старинци; романизација старинаца.</p>
<p>стваралац, -аоца м онај који ствара, који је створио нешто. стваратељ м стваралац. створитељ м 1. а. рлг. <i>творца света</i>, бог. б. фиг. онај који има моћ да створи нешто, стваралац. 2. фиг. онај који је положио, створио темељ у развоју чега, <i>творца</i>, оснивач.</p>	<p>стваралац, -аоца м онај који ствара, који је створио неко оригинално дело (углавном у уметности). стваратељ м стваралац. створитељ м 1. <i>творца света</i>, Бог. 2. стваралац.</p>	<p>стваралац (3.923): филмски стваралац; књижевни стваралац; позоришни стваралац; ликовни стваралац; млади ствараоци; медијски ствараоци; стваралац софтвера; ствараоци Републике Српске. стваратељ (26): српски стваратељ Дејан Стојиљковић; позоришни стваратељ; Срби никада нису били рушитељи већ стваратељи; родитељи нису стваратељи</p>

		<p>детињства, али су његови чувари; стваратељи новог света; стваратељи Војводине; стваратељ Универзума; Стваратељ вишег и нижег света.</p> <p>створитељ (1.034): Бог Створитељ; наш Створитељ; стати пред Створитеља чисте савети; Створитељ света; Створитељ и Животодавац; створитељ америчке нације; створитељ форума; створитељ најсавршенијег робота.</p>
<p>створитељица и створитељка ж она која ствара, која је створила; женска особа творац, стваралац.</p>	<p>створитељица и створитељка ж женска особа стваралац.</p>	<p>створитељица (1): свега створитељица.</p> <p>створитељка (6): богиња Кали, створитељка и уништитељка света; створитељка дела; мајка створитељка.</p>
<p>стега ж 1. оно (нарочита направа, окови) чиме се неко или нешто стеже, веже да стоји чврсто, да се слободно не миче или не креће. 2. фиг. а. притисак, угњетавање, тлачење, робовање. б. оно што смета развитуку, што лишава слободе у раду, у поступцима, запрека, препрека. в. покр. потреба (у немаштини). 3. оквир с неколико пушчаних или револверских метака. 4. фиг. чврсто утврђен ред, поредак којему се обавезно морају покоравати сви чланови једне заједнице, дисциплина. 5. мн. железне греде и пречаге које спречавају померање или одвајање појединих делова зграде услед потиска у страну. 6. распоред војске или страже за одбрану каквог места, краја.</p> <p>стезач, -ача м 1. в. стегача. 2. мн. анат. мишићи на изласку из желуца и црева који су налик на прстен и имају функцију да стежу.</p> <p>стезник м а. комад женске одеће од еластичних шипчица и текстила који служи за стезање груди и струка, корзет, мидер. б. нарочита направа за стезање болесних делова тела.</p>	<p>стега ж 1. оно што стеже нешто да стоји чврсто, да се не миче, не распадне и сл. (конопац, окови и сл.). 2. фиг. а. притисак, угњетавање, тлачење. б. оно што смета развитуку, што лишава слободе у раду, у поступцима, запрека, препрека. 3. фиг. чврсто утврђен ред, поредак, дисциплина: војничка ~, школска ~, родитељска ~.</p> <p>стезач, -ача м 1. анат. мишић који има функцију да стеже. 2. направа којом се нешто стеже, притеже.</p> <p>стезник м део одеће (обично женске) од еластичног материјала који служи за стезање струка и кукова.</p>	<p>стега (1.218): ослободити се стеге власти; унутрашња стега; слободни од стеге суда историје; идеолошке стеге; моралне стеге; финансијске стеге; стеге ЕУ; родитељске стеге; партијске стеге; војничка стега; швајцарска стега је направљена од нерђајућег челика; стега са постољем; цена стеге.</p> <p>стезач (26): мишић стезач; доњи стезач једњака; капуљача са три стезача; пнеуматски стезач; стезач за ципеле; стезач циви.</p> <p>стезник (296): стезник за стомак; појасеви и стезници; послепорођајни стезник; стезник и корсет; стезник за зглобове; стезник за раме; компресивни стезник; стезник за колено.</p>
<p>степеник м 1. степеница (1). 2. степениште.</p> <p>степеница ж 1. а. једна од степенасто положених хоризонталних (камених или дрвених) плоча по којима се ступа кад се иде горе или кад се силази (обично у згради), степеник. б. фиг. постепени размештај по линији која иде од нижега ка</p>	<p>степеник м в. степеница (1).</p> <p>степеница ж једна од степенасто положених хоризонталних плоча, греда и сл. на које се ступа када се пење или силази: силазити низ степенице, пети се уз степенице, покретне степенице.</p> <p>степениште с простор, део зграде где су степенице, стубиште.</p>	<p>степеник (1.952): 15-ак степеника; до стамбеног дела долази се преко дрвених степеника; камен за степенике мора бити квалитетан; неколико степеника до циља; први степеник у вашој каријери; будућност се гради степеник по степеник; трећи степеник на победничком постољу.</p>

<p><i>вишем (о службеним чиновима). в. напредовање у области друштвене, службене делатности. 2. мн. бродске лестве по којима се пење на брод или силази са брода. 3. мн. а. степенести или терасести терен уздуж стрмина речних и морских обала. б. прагови у речном кориту преко којих речна вода пада у слаповима.</i></p> <p>степениште с простор, део зграде где су степенице, стубиште.</p>		<p>степеница (6.741): покретне степенице; степеницама или лифтом; камене степенице; степенице од мермера; прва степеница у процесу запошљавања; степенице на пут ка инклузивној Европи; степенице развоја.</p> <p>степениште (3.366): степениште ширине 0.67 м; степениште зграде; ограде за степениште; испод степеништа; спирално степениште; на врху степеништа; покретно степениште.</p>
<p>стипендист(а) м онај који прима стипендију.</p> <p>стипендитор м онај који некога стипендира.</p>	<p>стипендист(а), -е м онај који прима стипендију.</p> <p>стипендитор м онај који некога стипендира.</p>	<p>стипендист(а) (2.594): ученици стипендисти; стипендисти Фонда за младе таленте; стипендисти српске владе; стипендисти Министарства науке; стипендисти НИС Југопетрола; Фулбрајтов стипендиста.</p> <p>стипендитор (8): стипендитор или спонзор; стипендитори и мецене; стипендитор се обавеза да ће стипендистима исплаћивати стипендије; сусрет са стипендиторима излагачима.</p>
<p>страдалац, -лица м = страдалник онај који страда или је страдао, патник, невољник.</p> <p>страдалник, -ика м = страдалац.</p>	<p>страдалац, -алца и -аоца онај који страда или је страдао, невољник, патник.</p> <p>страдалник, -ика м в. страдалац.</p>	<p>страдалац (152): свети страдалац; страдалац Христов; невини страдалац; храбри страдалац.</p> <p>страдалник (874): Христов највећи страдалник; страдалник за хришћанску веру; старозаветни страдалник; страдалник за српство; српски страдалници из Првог светског рата; страдалници усташког геноцида; косовски страдалници.</p>
<p>стражара ж = стражарница зграда или просторија у којој се налазе стражари; кућица подешена за стајање стражара на стражарском месту.</p> <p>стражарница ж = стражара.</p>	<p>стражара ж зграда или просторија у којој се налазе стражари; нарочито подешена кућица за стражара на стражарском месту.</p> <p>стражарница ж в. стражара.</p>	<p>стражара (48): кула стражара; стражара на обали; мала стражара са чуварем; опсада стражаре.</p> <p>стражарница (61): касарне и стражарнице; стражарнице у близини границе; куле стражарнице; стражарнице града.</p>
<p>страсник, -ика м <i>страстан, страствен човек, страственик.</i></p> <p>страственик м <i>страсник.</i></p>	<p>страсник, -ика м <i>страстан, страствен човек, страственик.</i></p> <p>страственик м в. <i>страсник.</i></p>	<p>страсник (16): највећи страсник српске љубавне лирике; еротски страсник; фудбалски страсник; страсник и заљубљеник; антируски страсници; бунтовник и страсник.</p> <p>страственик (2): српски страственици.</p>
<p>стрелиште с 1. место опремљено уређајем за наставно, спортско стрељање, гађање из ватреног оружја. 2. место извршења смртне казне, губилиште, стратиште.</p> <p>стрељана ж <i>стрелиште.</i></p>	<p>стрелиште с 1. а. нарочито уређено и опремљено место за извођење наставног или спортског гађања. б. стрељана (а). 2. место извршења смртне казне, губилиште, стратиште.</p> <p>стрељана ж нарочито уређена и опремљена просторија за извођење наставног или</p>	<p>стрелиште (891): отворено стрелиште; 100-метарска стрелишта; стрелиште Војске Србије; ловачко стрелиште; кампују на стрелишту; поседује и стрелиште у затвореном; од којих су многи стрељани на стрелишту у Јајинцима.</p>

	<i>спортског гађања</i> ; уп. стрелиште (1а).	стрељана (315): стрељана затвореног типа; куглана и стрељана; градска стрељана; сала са стрељаном, кугланом, салом за билијар и рвање; изван наменских просторија стрељане; стрељана у спортском центру; изведени на медијску стрељану.
стројарница ж просторија у којој је смештен строј. стројница ж стројна, машинска пушка, митраљез.	стројарница ж одељење, просторија са стројевима, постројењима, машинарница. стројница ж пешадијско аутоматско оружје (аутомат, пушкомитраљез и др.).	стројарница (10): стројарница базена; стројарница брода. стројница (24): ручна стројница; хицима из стројнице; мецима из стројнице; стројницу на раме, па на Косово.
стругалица ж челично оруђе за стругање дрвета и метала, турпија; исп. стругач (2). стругаљка ж стругач (2). стругар , -ара м занатлија који помоћу струга (1) израђује дрвене предмете; радник на стругу (2), токар; радник у стругари. стругач , -ача м 1. онај који струже, обрађује нешто стругањем. 2. оно чиме се струже, ручни алат за стругање; исп. стругалица, стругаљка, стругало, стругача.	стругалица ж челично оруђе за стругање, турпијање (дрвета, метала и др.), турпија. стругаљка ж стругач (2). стругар , -ара м радник који помоћу струга, или на стругу, израђује какве предмете; онај који ради у стругари. стругач , -ача м 1. онај који струже, обрађује нешто стругањем. 2. оно чиме се струже, какав алат за стругање.	стругалица (26): стругалица за лед; стругалица за пете; стругалица за зид. стругаљка (0) стругар (66): недостају вариоци, стругари, бравари; оператер машинске обраде – стругар; КВ стругар; дорадни стругар. стругач (89): пнеуматски стругач; ручни стругач; лопате и стругачи за лед; стругач за фуге; метални стругач; пластични стругач; стругач језика; стругач за скије.
стругара ж пила (1). стругарница ж стругарска, токарска радионица.	стругара ж место где се стружу дрва, пила; уп. стругати (3а). стругарница ж стругарска, токарска радионица.	стругара (102): за сечење дрва у стругарама; где је једна мала хидроцентрала за стругару; мале стругаре и занатске радње за обраду дрвета; стругаре које су подигнуте на рекама; воденице и стругаре; остаци из стругаре; стругара и столарска радионица; дрвени производи стругаре „Дрина тимбер“; рад на стругари; ручна стругара. стругарница (0)
струница ж 1. торба начињена од струне. 2. анат. уздужна влакнаста мембрана freniculum која дели шупљу цев пужа (cochlea) у унутрашњем уху на два дела. струњавица ж торба од козје длаке, кострети, струњача (3). струњара ж торба од козје кострети, струњача (3). струњача ж 1. четвртаста врећа, дуга и широка као постеља, испуњена струном (2), вуном, сламом или морском травом, која служи за спавање; исп. сламарица, сламњача. 2. слична направа од коже, испуњена морском травом, која служи за гимнастичке вежбе. 3. (у атрибутој служби уз им. торба) која је од козје длаке, кострети.	струница ж 1. торба начињена од струне; уп. струна (2). 2. анат. уздужна влакнаста мембрана freniculum која дели шупљу цев пужа (cochlea) у унутрашњем уху на два дела. струњавица ж торба начињена од кострети; уп. струница (1) и струњача (2). струњара ж в. струњавица. струњача ж 1. а. навлака испуњена струном, вуном и сл. која служи као простирка. б. простирка за спортске вежбе (углавном гимнастичке) израђена од коже и испуњена морском травом. 2. (у атрибутој служби уз им. торба) која је од козје длаке, кострети: торба ~.	струница (0) струњавица (0) струњара (0) струњача (628): вежбе на струњачи; тегови и струњаче; тренинг на струњачи; струњаче за фитнес; струњача за масажу; акупресурна струњача.

<p>судилиште с место суђења, судиште.</p> <p>судиште с 1. место, просторија где се суди, где суд заседа. 2. суд као орган суђења. 3. покр. судбина.</p> <p>судница ж 1. судска дворана. 2. зграда општинске управе. 3. фиг. суђење.</p>	<p>судилиште с место суђења, судиште.</p> <p>судиште с место где суд заседа; сам суд.</p> <p>судница ж а. судска дворана. б. фиг. суђење: божја ~.</p>	<p>судилиште (69): Косово је наше светилиште и наше судилиште; Косово је грдно судилиште; Косово је његошевско судилиште; нека ме отпрати Светитељ до судилишта; страшно судилиште; историјско судилиште; политичко судилиште; хашко судилиште.</p> <p>судиште (180): изведена из тамнице и на судиште доведена; отворено судиште пред народом; судиште у граду; страшно судиште и судњи дан; страшно судиште Христово; седећи на судишту; сишавши са судишта; устројивши тамо судиште; довлачише на судиште; хашко судиште.</p> <p>судница (3.030): ред у судници; најмодерније опремљена судница; убиство у судници; парнична судница; кривична судница; судница у Вишем суду; главна судница.</p>
<p>сузница ж анат. сузна кесица у очној дупљи, сузни затон.</p> <p>сузњача ж анат. кост на лицу у пределу ока, сузна кост.</p>	<p>сузница ж анат. сузна кесица у очној дупљи, сузни затон saccus lacrimalis.</p> <p>сузњача ж анат. кост на лицу у пределу ока, сузна кост.</p>	<p>сузница (1): задебљала сузница десног максиларног синуса.</p> <p>сузњача (0)</p>
<p>султанија ж 1. султанова жена; султанова кћи. 2. в. султанин.</p> <p>султаница ж султанова жена.</p> <p>султанка ж 1. султанија (1). 2. зоол. врста птице.</p>	<p>султанија ж 1. султанова жена; султанова кћи. 2. в. султанин.</p> <p>султаница ж султанова жена.</p> <p>султанка ж султанија (1).</p>	<p>султанија (180): славна султанија Хурем; султанија Хатице; султанија Мара; султанија је врста веома слатког сувог грождја.</p> <p>султаница (1): перјаник и перјаница; султанија и султаница.</p> <p>султанка (1): њихова сестра султанка.</p>
<p>сумњалица м и ж особа која лако подлеже сумњама, која је склона сумњичењу, која претерано сумња.</p> <p>сумњало м и с сумњалица.</p> <p>сумњивац, -ивца м онај који је сумњив, који изазива сумњу, у кога се не може поуздати.</p> <p>сумњичавац, -авца м сумњичав човек, сумњалица.</p> <p>сумњичавко м в. сумњичавац.</p>	<p>сумњалица ж (ж) особа склона претераном сумњању, сумњичењу.</p> <p>сумњало с (м) в. сумњалица.</p> <p>сумњивац, -ивца м онај који је сумњив; онај у кога се не може поуздати.</p> <p>сумњичавац, -авца м сумњичав човек, сумњалица.</p> <p>сумњичавко м в. сумњичавац.</p>	<p>сумњалица (6): опрезан и помало сумњалица; вечне сумњалице; данашњи научници су највеће сумњалице.</p> <p>сумњало (0)</p> <p>сумњивац (91): дружи се са сумњивцима; сумњивац је нестало без трага; којекакве барабе и сумњивци; политички сумњивци; сумњивци су пуштени на слободу; повлашћени сумњивци; ви сумњивци не верујете да смо претекли Русе и Американце; вечити сумњивци.</p> <p>сумњичавац (13): вечити сумњичавци; сумњичавац и параноик; ни највећи сумњичавци не могу да доведу у питање.</p> <p>сумњичавко (0)</p>
<p>сушара ж просторија за сушење нечега, сушионица, сушница (1).</p> <p>сушионица ж просторија за сушење.</p> <p>сушница ж 1. просторија за сушење воћа, поврћа, дувана,</p>	<p>сушара ж просторија или посебна зграда за сушење нечега (најчешће меса, дувана, воћа и др.), сушионица, сушница.</p>	<p>сушара (1.088): сушара за воће; хладњаче и сушаре; сушаре за месо; сушаре за млеко у праху; сушаре за пшеницу; сушаре за поврће; сушара за угаљ; сушаре за лековито биље.</p>

<p><i>дрвета, меса и сл. 2. сува грана на дрвету.</i></p>	<p>сушионица ж просторија за сушење нечега (најчешће веша); уп. сушара. сушница ж просторија у којој се нешто (обично месо или воће) суши; уп. сушити (2).</p>	<p>сушионица (35): сушионица за веш; перионице и сушионице; сушионица воћа; сушионица паприке; сушионица за жито. сушница (102): сушница за месо; сушница за воће; сушница за кукуруз.</p>
<p>таван м тур. 1. а. просторија између крова и водоравне преграде која одваја поткровни простор од доњих просторија, поткровље; под те просторије: попети се на ~ . б. горња страна, горња преграда собе или друге просторије, таваница, плафон, строп. в. геол. горњи слој, слој који се пружа поврх неког дела тла. 2. дашчана подлога просторије, под. 3. заст. спрат, кат. 4. заст. слој; ред нечега сложеног једно поврх другог. таваница ж 1. а. (и таванице ж мн.) таван (1б), строп, плафон. б. поткровље, таван (1а). 2. даска којом се прави таван, строп у соби; исп. тавањача.</p>	<p>таван м тур. а. просторија испод крова, поткровље. б. таваница, плафон, строп. в. геол. горњи слој неког дела тла. таваница ж 1. а. строп, плафон; уп. таван (б). б. поткровље; уп. таван (2). 2. даска којом се тавани, од које се прави таван; уп. тавањача (*није обрађена).</p>	<p>таван (1.784): попети се на таван; чувати на тавану или у подруму; мишеви на тавану; огроман таван; препун таван; прележао у свом кревету и пљуцкао у таван. таваница (1.437): таваницу сам обојио у зелено; зидови и таваница; са таванице су висили лустери; таванице готичких катедрала; бетонска таваница; осликана таваница; у унутрашњости таванице; лака таваница; кроз напукле таванице допире светлост; небеска таваница.</p>
<p>такмац, такмаца и -аца м онај који се у нечему огледа, надмеће с неким, супарник, конкурент, ривал. такмичар м онај који се такмичи, надмеће у нечему (обично у спорту), натјецатељ.</p>	<p>такмац, -а и -аца м онај који се у нечему надмеће с неким, конкурише некоме, супарник, конкурент, ривал: ~ у јунаштву. такмичар м онај који се такмичи, надмеће у нечему (обично у спорту).</p>	<p>такмац (965): такмац за власт; такмац за престо; Кина као глобални такмац САД; између геополитичких такмаца Русије, Кине и Ирана; политички такмаци; тржишни такмаци; достојни такмац BMW-у; Црвена звезда као једини такмац; прави такмац у борби за титулу; уследила су три гема у којима су такмаци били сигурни на сервису. такмичар (20.781): наши такмичари на Олимпијади; такмичари из сродних борилачких спортова; учествовало је више од 50 такмичара из Србије; такмичари на турниру; опрема за такмичаре; такмичари у трци; такмичари и тренери; такмичари су освојили медаље; такмичари из физике; такмичари из математике; све такмичаре је пратио оркестар; политички такмичари.</p>
<p>талилац, -иоца м топионичар. талионичар м талилац, топионичар.</p>	<p>талилац, -иоца м онај који се бави таљењем, топионичар. талионичар м талилац, топионичар.</p>	<p>талилац (0) талионичар (0)</p>
<p>тамничарица ж затвореница, заточеница, робијашица; тамничарка. тамничарка ж женска особа тамничар; жена чувара затвора.</p>	<p>тамничарица ж затвореница, робијашица. тамничарка ж жена тамничар.</p>	<p>тамничарица (0) тамничарка (7): тамничарка пристаде да сакрије Фабриса у својој соби; тамничарка му даде много корисних савета.</p>
<p>творац¹, -рца м 1. онај који је нешто створио (у односу на то дело), аутор; први стваралац на</p>	<p>творац, -рца м 1. онај који је нешто створио (у односу на то дело), аутор; први стваралац на неком послу, оснивач: ~ слике, ~</p>	<p>творац (9.945): творац теорије релативитета; идејни творац и реализатор пројекта; творац компјутерских вируса; творац</p>

<p>неком послу, оснивач. 2. рлг. бог као стваралац, створитељ света. творицац, -иоца м творац, стваралац. творитељ м творац, створитељ.</p>	<p>наше књижевне критике. 2. рлг. бог као стваралац, створитељ света. творицац, -иоца м творац, стваралац. творитељ м творац, створитељ.</p>	<p>највећег филмског хита; творац модерне српске војске; творац термина стереотипи; творац глагољице; Бог Творац; Творац природе; Творац неба и земље. творицац (0) творитељ (17): творитељ мира; творитељ добрих дела; творитељ свих врлина; творитељ врлине; творитељ мистике; Обреновићи су били велики творитељи и градитељи; творитељи медијске стварности; творитељ колективног мишљења; творитељ света.</p>
<p>твориља ж она која твори, ствара, творитељка. творитељка ж женска особа творац, створитељица, створитељка.</p>	<p>твориља ж она која твори, ствара: ~ живота. творитељка ж створитељица, створитељка.</p>	<p>твориља (0) творитељка (3): творитељка сваког добра; творитељка, добротворка и хранитељка; творитељка, бранитељка, тешитељка.</p>
<p>тегљач, -ача м 1. брод. брод за тегљење, вучу других пловних објеката, реморкер. 2. уопште возило које тегли, вуче друга возила која су без властитог погона. 3. радник који теглећи, гурајући, покреће неки механизам. тегљеник, -ика м и тегљеница ж тегленик, тегленица.</p>	<p>тегљач, -ача м 1. брод. брод вучу других пловних објеката, реморкер. 2. уопште возило које тегли, вуче друга возила која су без властитог погона. тегљеник, -ика м и тегљеница ж теретни пловни објекат без властитог погона који се везује за тегљач.</p>	<p>тегљач (297): морски тегљач; потонуо тегљач; танкери и тегљачи; прекоокеански тегљачи; друмски тегљач; полуприколице тегљача; камиони, шлепери, тегљачи; тегљач авиона; космички тегљач; орбитни тегљач. тегљеник (0) тегљеница (4): тегљеница за суви и течни терет; број пловила тегљенице.</p>
<p>темпирач, -ача м војн. 1. темпирник. 2. онај који врши темпирање, подешава темпирник. темпирник м војн. справа која аутоматски регулише висину и даљину распрснућа топовског зрна, гранате.</p>	<p>темпирач, -ача м вој. 1. онај који врши темпирање, подешава темпирник. 2. в. темпирник. темпирник м војн. справа која аутоматски регулише висину и даљину распрснућа топовског зрна, гранате.</p>	<p>темпирач (0) темпирник (0)</p>
<p>теоретик м грч. = теоретичар а. научник који се бави теоријом, добар познавалац теорије. б. онај који све знање црпе из књига а нема везе са животом и праксом. теоретичар м = теоретик.</p>	<p>теоретик м грч. в. теоретичар. теоретичар м а. онај који се бави теоријом, добар познавалац теорије. б. онај чије је знање књишко и није у вези са праксом.</p>	<p>теоретик (8): теоретик, комик, сатирик; самоумишљени теоретици; теоретик, писац и штошта још. теоретичар (4.058): теоретичар књижевности; позоришни теоретичар; теоретичар уметности; теоретичар реализма; теоретичар завере; теоретичар наставе; теоретичар либерализма; партијски функционери и теоретичари; теоретичари и пропагандисти.</p>
<p>тералац, -аоца м онај који тера запрегу; гонич. терач, -ача м 1. онај који тера запрежна кола, стоку и сл., гонич. 2. онај који у лову гони дивљач према ловцима, хајкач.</p>	<p>тералац, -аоца м онај који тера запрегу; гонич уопште. терач, -ача м онај који тера запрегу; гонич, гонилац уопште; уп. тералац.</p>	<p>тералац (10): тералац запреге; понашање тераоца кола; тералац на раскршћу мора да уступи предност колима: тераоци ускочише на коње. терач (15): пас терач; професионални терач ината; терачи наше деце из отаџбине; терачи зиме; терачи магле.</p>

<p>тесар, -ара м = тесач <i>мајстор који тесањем обрађује дрво или камен.</i> тесач, -ача м = тесар.</p>	<p>тесар, -ара м <i>мајстор који тесањем обрађује дрво или камен.</i> тесач, -ача м в. <i>тесар.</i></p>	<p>тесар (303): зидари, молери, тесари; вешт тесар; на тржишту рада нема тесара, армирача, варилаца. тесач (2): тесачи су преуређивали потпалубље; два тесача.</p>
<p>тешитељица и тешитељка ж <i>она која теши.</i></p>	<p>тешитељица и тешитељка ж <i>она која теши, утешитељица.</i></p>	<p>тешитељица (1): музика ... тешитељица у напорима. тешитељка (1): творитељка, бранитељка, тешитељка.</p>
<p>ткалац, -лица м 1. <i>ткач.</i> 2. зоол. <i>врста птице, сродна врапцу.</i> 3. бот. в. <i>пиревина.</i> ткач, -ача м 1. <i>онај који тка;</i> исп. ткалац (1). 2. <i>фиг. паук (који при прављењу паучине као да тка).</i></p>	<p>ткалац, -лица м 1. в. <i>ткач.</i> 2. зоол. <i>врста птице, сродна врапцу</i> Ploceus socius. ткач, -ача м 1. <i>онај који тка;</i> уп. ткалац. 2. <i>фиг. паук (који при прављењу паучине као да тка).</i></p>	<p>ткалац (9): перачи рубља, кокошари, ткалци; сиромашни ткалац вуне; некадашњи ткалци, плетачи и прелци. ткач (121): ручни ткач; ткач у фабрици чарапа; стотине ткаља и ткача; ткачи и кројачи; мајсторска вештина ткача; егзотичних врста птица из породица ткача; мужјаци птица ткача; паук врсте златни прстенасти ткач.</p>
<p>ткаља ж 1. <i>она која тка; ткачка радница.</i> 2. мн. зоол. <i>птице певачице тропских крајева, сличне зебама.</i> ткаоница ж <i>ткачница.</i> ткачница ж <i>фабрика, творница (или једно њено одељење); занатска радионица у којој се тка, ткаоница.</i></p>	<p>ткаља ж 1. а. <i>ткачка радница. б.</i> <i>она која тка.</i> 2. зоол. у мн.: <i>птице певачице тропских крајева, сличне зебама</i> Ploceidae (у јд.: <i>таква птица.</i> ткаоница ж в. <i>ткачница.</i> ткачница ж <i>фабрика или занатска радионица за израду тканине; просторија у којој се тка.</i></p>	<p>ткаља (211): ткаља и везиља; ткаља и плетилија; курс за ткаље; веште руке ткаља; ткаља добро чува брдо у разбоју; пиротске ткаље. ткаоница (14): ткаоница тепиха; ткаоница памука; ткаоница свиле; ткаоница ћилима; предионице и ткаонице. ткачница (93): ткачница пиротских ћилима; ткачница памука; ткачница свиленог дамаста.</p>
<p>тлачилац, -иоца м <i>тлачитељ.</i> тлачитељ м <i>онај који кога или што тлачи, угњетач.</i></p>	<p>тлачилац, -иоца и тлачитељ м <i>онај који тлачи, угњетава, угњетач.</i></p>	<p>тлачилац (1): њен тлачилац била је она сама. тлачитељ (169): однос између тлачитеља и жртве; вековни тлачитељи; домаћи тлачитељи; окупатори и тлачитељи; борба против тлачитеља и туђина.</p>
<p>товљеник, -ика м 1. <i>домаћа животиња (обично свиња или говедо) која се тови за клање.</i> 2. <i>фиг. погрд. угојен, ухрањен човек.</i> товник, -ика м в. <i>товљеник.</i></p>	<p>товљеник, -ика м <i>домаћа животиња (обично свиња или говедо) која се тови за клање.</i> товник, -ика м в. <i>товљеник.</i></p>	<p>товљеник (665): понуда прасади, товљеника и јагњаци; узгој товљеника; смањење понуде товљеника на тржишту; товљеници храњени кукурузом; цена товљеника. товник (0)</p>
<p>тољагар, -ара м <i>онај који се бори тољагом, онај који некога туче, батина, батинаш.</i> тољагаш, -аша м <i>тољагар, батинаш.</i></p>	<p>тољагар, -ара м <i>онај који бије тољагом или чиме другим, батинаш.</i> тољагаш, -аша м <i>тољагар, батинаш.</i></p>	<p>тољагар (0) тољагаш (0)</p>
<p>торокалица ж <i>торокуша.</i> торокаљка ж <i>торокуша.</i> торокача ж <i>торокуша.</i> торокуша ж <i>она која много тороче, брбљивица, блебетуша.</i></p>	<p>торокалица ж в. <i>торокуша.</i> торокаљка ж в. <i>торокуша.</i> торокача ж в. <i>торокуша.</i> торокуша ж <i>она која много прича, тороче, брбљивица.</i></p>	<p>торокалица (0) торокаљка (0) торокача (1): искрене се торокача, постиђена. торокуша (12): доконе торокуше; жене су веће торокуше; највеће торокуше на свету.</p>

<p>тотализатор м лат. 1. а. <i>апарат за механичко регистровање неке операције, неких мерења (у метеорологији и сл.).</i> б. <i>уређај за клађење на коњским тркама, који показује колико је улога стављено на неког коња у појединој трци.</i> 2. <i>игра у новац на коњским тркама.</i> 3. <i>професионални кладилац; посредник при клађењу.</i></p> <p>тоталитарац, -рца м <i>тоталитарист(а).</i></p> <p>тоталитарист(а) м <i>присталица, приврженик тоталитаризма.</i></p>	<p>тотализатор м лат. <i>апарат за механичко регистровање неке операције, неких мерења (у метеорологији и сл.).</i></p> <p>тоталитарац, -рца м в. <i>тоталитарист(а).</i></p> <p>тоталитарист(а), -е м <i>присталица, приврженик тоталитаризма.</i></p>	<p>тотализатор (14): тотализатор је инструмент за мерење падавина; тотализатори каса; упоредити САД као тотализатора са нацизмом.</p> <p>тоталитарац (17): екстремиста и тоталитарац; партије-секте тоталитараца; тоталитарци су прећуткивали истину; преки суд тоталитараца.</p> <p>тоталитарист(а) (42): антидемократе и тоталитаристи; диктатор и тоталитариста; цихадистички тоталитаристи; политички тоталитаристи.</p>
<p>травар, -ара м <i>скупљач и продавац лековитог биља, лековитих трава; онај који лечи травама.</i></p> <p>травуљар, -ара м пеј. <i>онај који се бави траварством; ботаничар.</i></p>	<p>травар, -ара м <i>онај који се бави скупљањем лековитих трава, лековитог биља; онај који лечи травама.</i></p> <p>травуљар, -ара м пеј. <i>онај који се бави траварством; ботаничар.</i></p>	<p>травар (119): искуство травара у препознавању одговарајуће врсте; фитотерапеут и травар; по рецептури познатог травара; травар и медар; сакупљач и травар; препарат од травара; травари и надрилекари; разни травари; чувајте се травара.</p> <p>травуљар (0)</p>
<p>травара ж 1. <i>женска особа травар.</i> 2. <i>траварица (2).</i></p> <p>траварица ж 1. <i>травара (1).</i> 2. <i>врста ракије у коју су стављене мирисне траве, односно њихова етерична уља.</i></p>	<p>травара ж в. <i>траварица (1).</i></p> <p>траварица ж 1. <i>она која се бави сакупљањем лековитих трава, лековитог биља; она која лечи лековитим биљем.</i> 2. <i>врста ракије у коју се стављају лековите траве или њихова етерична уља.</i></p>	<p>травара (0)</p> <p>траварица (65): ракија траварица; производња траварица и вина; шљивовица, траварица и комовица; цена траварице.</p>
<p>трагалац, -аоца м <i>трагач.</i></p> <p>трагач¹, -ача м 1. <i>онај који трага за ким или чим, онај који тражи кога, што; истраживач; исп.</i> трагатељ, трагалац. 2. (често у изразу: пас ~) <i>пас обучен да трага за неким (обично за преступницима).</i></p> <p>тражилац, -иоца м = тражитељ <i>онај који нешто тражи; истраживач.</i></p> <p>тражитељ м = тражилац.</p>	<p>трагалац, -аоца м в. <i>трагач¹.</i></p> <p>трагач¹, -ача м 1. а. <i>онај који трага за ким или чим, онај који труди да пронађе некога или нешто.</i> б. <i>истраживач, проучавалац.</i> 2. (обично у изразу пас ~) <i>пас обучен да трага (обично у вези са преступницима или несталим особама).</i></p> <p>тражилац, -иоца м <i>онај који нешто тражи; истраживач.</i></p> <p>тражитељ м в. <i>тражилац.</i></p>	<p>трагалац (93): трагалац за лепотом; трагалац за истином; трагалац за смислом; духовни трагалац; трагалац за знањем; трагалац за историјским чињеницама; трагалац за благом; трагалац за јефтиним картама.</p> <p>трагач¹ (780): пас трагач; трагач за закопаним благом; трагач за златом; трагачи за злочинцима; трагач за истином; трагач за човечношћу; трагачи за послом; ГПС за праћење – трагач; апарати трагачи.</p> <p>тражилац (672): тражилац азила; тражилац картице; тражилац информације од јавног значаја; тражилац кредита; тражилац дозволе; тражилац истине; тражилац помоћи; тражилац посла; тражилац запослења.</p> <p>тражитељ (30): тражитељ азила; тражитељ Бога; тражитељ Царства небеског; тражитељ истине; тражитељ чаробне формуле.</p>
<p>трагик м <i>трагичар.</i></p> <p>трагичар м 1. <i>глумац који игра трагичне улоге.</i> 2. <i>писац трагедија.</i></p>	<p>трагик м в. <i>трагичар (1, 2).</i></p> <p>трагичар м 1. <i>глумац који игра трагичне улоге.</i> 2. <i>писац трагедија.</i> 3. <i>разг. онај који је зле среће, којег прате неприлике, малери.</i></p>	<p>трагик (1): Есхил, велики грчки трагик.</p> <p>трагичар (381): комичар, трагичар, певач; Шекспир, трагичар; у маниру античких трагичара; трагичари немачког</p>

		романтизма; тројица грчких трагичара; Есхил, Софокле и Еурипид; трагичар утакмице; трагичар меча; трагичар такмичења.
трансформатор м лат. 1. физ. <i>справа за повећавање или снижавање напона наизменичне електричне струје.</i> 2. мађионичар, <i>вештак који ствара илузију о тобожњем претварању једних предмета у друге, илузионист.</i> трансформист(а) м <i>присталица, припадник трансформизма.</i>	трансформатор м лат. физ. <i>справа за повећавање или снижавање напона наизменичне електричне струје.</i> трансформист(а), -е м <i>присталица, припадник трансформизма.</i>	трансформатор (1.285): Геслин трансформатор; бандере и трансформатори; изолатори на трансформаторима; квар на трансформатору; енергетски трансформатор; снага трансформатора. трансформист(а) (3): човек трансформист или нетрансформист; многи трансформисти би променили садашње схватање.
трасант м тал. банк. <i>особа која издаје меницу, трату на другу правну особу.</i> трасат, -ата м банк. <i>особа на коју је меница вучена, трасирана и којој трасант налаже да плати означену суму.</i>	трасант м итал. банк. <i>особа која издаје меницу, трату на другу правну особу.</i> трасат, -ата м банк. <i>особа на коју је меница вучена, трасирана и којој трасант налаже да плати означену суму.</i>	трасант (146): меница коју издаје трасант; издавалац менице (трасант); као трасант се појављује банка; трасант налаже трасату. трасат (143): трасант (издавала) даје меницу трасату; којим се она обавезује даваоцу услуга (трасату); дужник, трасат.
трафикантица и трафиканткиња ж <i>продавачица у трафици, она која држи трафику или ради у трафици.</i>	трафиканткиња (трафикантица) ж <i>она која држи трафику или ради у трафици.</i>	трафиканткиња (8): трафиканткиња ми маше да се склоним у њен киоск; трафиканткиња то гура у кесу; почела сам са трафиканткињом да се препирем. трафикантица (0)
трешњак, -ака м 1. <i>трешњев воћњак.</i> 2. бот. в. <i>трешња</i> ² . трешњар м бот. в. <i>трешња</i> ² . трешњевак, -ака м 1. <i>штап, батина од трешњева дрвета.</i> 2. = трешњевац (1) <i>предмет начињен од трешњева дрвета (чибук, топ итд.).</i> трешњевац, -евца м 1. = трешњевак (2). 2. бот. <i>трешња</i> ² . трешњик, -ика м <i>трешњак (1).</i>	трешњак, -ака и трешњар, -ара м <i>трешњев воћњак.</i> трешњевак, -а и трешњевац, -вца м <i>предмет начињен од трешњева дрвета (штап, чибук, топ и др.).</i> трешњик, -ика м <i>трешњев воћњак; уп. трешњак, трешњар.</i>	трешњак (0) трешњар (16): трешњар има 22,5 хектара; трешњар је оглед када су у питању саднице; подижу се млади трешњари; у месецу трешњару или јуну 2010. трешњевак (1): топ трешњевак. трешњевац (0) трешњик (3): мали трешњик; на крају трешњика; бугарски трешњик.
тробојка и тробојница ж <i>тробојна застава.</i>	тробојка и тробојница ж <i>тробојна застава.</i>	тробојка (523): српска тробојка; руска тробојка; југословенска тробојка. тробојница (43): српска тробојница; руска тробојница; национална тробојница.
трошач, -ача м 1. <i>потрошач, купац.</i> 2. <i>трошација.</i> трошација м <i>онај који много и неразумно троши, расипник, расипкућа.</i> трошилац, -иоца м <i>потрошач, купац.</i>	трошач, -ача м 1. <i>потрошач, купац, муштерија.</i> 2. в. <i>трошација.</i> трошација м <i>онај који неразумно и неумерено троши, расипник, расипкућа.</i> трошилац, -иоца м <i>потрошач, купац.</i>	трошач (3): одношај производа и трошача Србије; прозори су највећи трошачи енергије; трошачи државног новца. трошација (124): бахате трошације; неконтролисане трошације; трошације и расипници у Грчкој; буџетске трошације; Американци су највеће трошације; трошације туђег новца; неумерене трошације. трошилац (0)

<p>трошачица ж <i>расипница, распикућа.</i> трошаци(ј)ка ж <i>женска особа трошација, расипница, распикућа.</i></p>	<p>трошачица ж <i>расипница, распикућа.</i> трошаци(ј)ка ж <i>женска особа трошација.</i></p>	<p>трошачица (0) трошаци(ј)ка (0)</p>
<p>трпезар, -ара и трпезарац, -рца м <i>онај који се брине око трпезе (који поставља, намешта трпезу, доноси јело и сл.).</i></p>	<p>трпезар, -ара и трпезарац, -рца м <i>онај који се брине око трпезе (који поставља, намешта трпезу, доноси јело и сл.).</i></p>	<p>трпезар (26): трпезар – монах чија је дужност да намести трпезу; царски кувар и трпезар; војводин трпезар; вршећи дужност трпезара; трпезар (чин на руском двору); освештани темељи новог трпезара; гради се нови трпезар; собрашице или трпезари су родовске трпезе постављене у порти цркве. трпезарац (8): монах трпезарац; хиландарски трпезарац; кувар или трпезарац у војничкој кухињи; ослепели трпезарац.</p>
<p>тугованка ж <i>тужна, жалосна песма; туговање, жаљење.</i> тужаљка ж а. <i>тужбалица, нарицаљка.</i> б. <i>тугованка, кукњава.</i> тужбалица ж 1. а. <i>исказивање туге, жалости за покојником речима и плачем, тужење; стихови или песма у одређеној, једноставној мелодији којом се гласно жали за неким или нечим, запевка, нарицаљка.</i> б. <i>лирска песма пуна туге и тужног расположења, елегија.</i> 2. <i>жена која на погребу и у одређене дане нариче за покојником.</i> туженица ж <i>оптуженица.</i> тужилица ж 1. <i>тужиља (1).</i> 2. <i>тужбалица (2).</i> 3. <i>(у атрибутој служби, најчешће уз реч песма) веома тужна; исп. тужбалица (1).</i> тужиља ж 1. <i>женска особа тужиљац (1а).</i> 2. <i>тужбалица (2).</i> тужитељница и тужитељка ж <i>женска особа тужитељ.</i></p>	<p>тугованка ж <i>тужна, жалосна песма; туговање, жаљење.</i> тужаљка ж а. <i>тужбалица, нарицаљка.</i> б. <i>тугованка, кукњава.</i> тужбалица ж 1. а. <i>исказивање туге, жалости за покојником речима и плачем, тужење; стихови или песма у одређеној, једноставној мелодији којом се гласно жали за неким или нечим, нарицаљка.</i> б. <i>лирска песма прожета тугом, сетним расположењем, елегија.</i> 2. <i>жена која тужи, нариче, оплакује покојника обичајним нарицањем, нарицаљка.</i> туженица ж <i>она која је оптужена, против које је поднета тужба, оптуженица.</i> тужилица ж 1. в. <i>тужиља (1).</i> 2. в. <i>тужбалица (2).</i> 3. <i>(у атрибутој служби, најчешће уз реч песма) веома тужна: песма тужилица.</i> тужиља ж 1. <i>женска особа тужиљац; уп. тужиљац (1а).</i> 2. <i>тужбалица (2).</i></p>	<p>тугованка (53): певати песме тугованке; писати тугованке; надгробна тугованка; тугованке и нарицаљке; елегична тугованка; сентименталне тугованке; патријархова тугованка над Србима; тугованка бившег председника. тужаљка (22): у спомен свог пријатеља пише тужаљку; посебно дирљиве тужаљке; његова тужаљка допире у море; тужаљка потресног призивања; ламенти и тужаљке; глас тужаљке која оплакује и живе и мртве; чим тужаљке завршише кукњаву и набрајање. тужбалица (267): тужбалица за умрлим четворогодишњим јединцем Угљешом; текст тужбалице; тужбалице и посмртни говори; тужбалице које износе интимна тужења; тужбалица за животом; рубрика је постала тужбалица и не иде уз весео дух часописа; тужбалице типа: Ја сам губитник; дежурне тужбалице; храпави глас тужбалице. туженица (0) тужилица (10): лирски песник или тужилица; његова мајка је била народна тужилица; тужилица исказује патњу што више никад неће видети умрлог; очи тужилице. тужиља (3.590): у парници тужиље; тужена је у обавези да тужиљу врати на рад; захтев тужиље; тужени и тужиља; жалба тужиље; пуномоћник тужиље. тужитељница (124): главна тужитељница Хашког трибунала; државна тужитељница; јавна тужитељница; тужитељница је</p>

		<p>наставила да ради у школи; послове разредне наставе тужитељица је обављала непрекидно.</p> <p>тужитељка (724): главна тужитељка Хашког трибунала; државна тужитељка; тужитељка тог суда; специјална тужитељка за организовани криминал; виша тужитељка; републичка јавна тужитељка; смрт родитеља и сестре тужитељки.</p>
<p>туженик, -ика м <i>оптуженик</i>.</p> <p>тужилац, -иоца м 1. а. онај који тужи, окривљује, оптужује некога или нешто због нечега. б. клеветник. 2. (с атрибутима: државни, јавни) онај који у име државе, јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима.</p> <p>тужитељ м тужилац.</p>	<p>туженик, -ика м онај против којега је подигнута тужба, који је тужен, оптуженик.</p> <p>тужилац, -иоца м 1. а. онај који тужи, окривљује некога или нешто због нечега; онај који писменом представком тужи некога суду. б. онај који клеветне некога, који шири клевете о некоме, клеветник. 2. (с атрибутима: државни, јавни) онај који у име државе, у име јавности подиже или подноси оптужницу пред судским органима.</p> <p>тужитељ м в. тужилац.</p>	<p>туженик (125): спор у којем је Телеком Србија туженик; тужилац и туженик; туженик је уложио жалбу на овакву пресуду првостепеног суда.; пресудио у корист туженика.</p> <p>тужилац (33.886): републички јавни тужилац; основни јавни тужилац; државни тужилац; главни тужилац ЕУЛЕКС-а; Државно веће тужилаца; тужилац за ратне злочине; специјални тужилац; међународни тужилац; уважена тужба тужиоца Т; тужилац није доказао да је претрпео штету; штета коју је претрпео тужилац.</p> <p>тужитељ (458): заступник тужитеља; жалба у корист тужитеља; потенцијални тужитељи; тужитељ и тужени; приватни тужитељ; хашки тужитељ Серж Брамерц.</p>
<p>тупавац, -авца м <i>тупав човек</i>.</p> <p>тупација м <i>тупавац, глупан</i>.</p>	<p>тупавац, -авца м онај који је тупав, умно ограничен, глуп.</p> <p>тупан, -ана м в. <i>тупавац</i>.</p> <p>тупација м жарг. 1. <i>тупавац, глупан</i>. 2. <i>гњаватор</i>; уп. тупити (3).</p>	<p>тупавац (11): тупавци који не виде даље од носа; ограничени тупавац; будале и тупавци.</p> <p>тупан (86): глупани и тупани; тупани на власти; у усправи седе тупани; све сами тупани; симпатични тупан; звуци тупана и зурли; бубњеви, тупани и зурле.</p> <p>тупација (44): банда неспособних тупација; тупације без грама мозга; наше тупације од лекара; новинцијски тупација; класични тупација; богати тупација.</p>
<p>ћевап, -апа м <i>комадићи меса испеченог на ражњу</i>.</p> <p>ћевапче, -ста с и ћевапчић м (обично у мн.) <i>ваљчић самлевеног или исецканог меса испечен на жару (роштиљу)</i>.</p>	<p>ћевап, -апа м а. <i>комадићи меса испеченог (или припремљеног за печење) на ражњу</i>. б. в. <i>ћевапчић</i>.</p> <p>ћевапчић м (обично у мн.) <i>ваљчић самлевеног или исецканог меса испечен (или припремљен за печење) на жару (на роштиљу)</i>.</p>	<p>ћевап (1.250): ћевапи с луком; пљескавице и ћевапи; шиш ћевап; 10 ћевапа у лепињи; ћевапи на роштиљу; сарајевски ћевапи.</p> <p>ћевапчић (237): пљескавице и ћевапчићи; роштиљ смеша за ћевапчиће; ћевапчићи с луком; ћевапчићу у лепињи.</p>
<p>ћелавац, -авца м онај који је ћелав.</p> <p>ћелавко м <i>ћелавац</i>.</p>	<p>ћелавац, -авца м онај који је ћелав.</p> <p>ћелавко м в. <i>ћелавац</i>.</p>	<p>ћелавац (108): симпатични ћелавац; борбени ћелавац; ћелавац са златним кајлама; ћелавац из Јагодине; хулиганима и ћелавцима; секјурити ћелавац; природни ћелавац.</p>

		ћелавко (6): знојави ћелавко; погрбљени ћелавко; ћелавко за шалгером.
ћеретавац , -авца м онај који ћерета. ћеретало м и с онај који воли да ћерета, причало, приповедало.	ћеретавац , -авца м онај који ћерета. ћеретало с (м) онај који воли ћеретати, ћаскати, причало, приповедало; уп. ћаскало.	ћеретавац (0) ћеретало (0)
ћилимара ж радионица у којој се израђују ћилими. ћилимарка ж она која израђује ћилиме.	ћилимара ж радионица у којој се израђују ћилими. ћилимарка ж она која израђује ћилиме.	ћилимара (1): стојим поред ћилимаре на Илици. ћилимарка (11): пиротске ћилимарке; искусне ћилимарке; ћилимарке су радиле по поруџбини; ћилимарке на разбојима.
ћопа м (вок. ћопо) = ћопо хип. од ћопавац. ћопавац , -авца м онај који ћопа, шепавец. ћопавко м ћопавац. ћопо , -а и -е м (вок. ћопо) = ћопа.	ћопа м хип. и ир. од ћопавац; уп. ћопо. ћопавац , -авца м онај који ћопа, шепавец. ћопавко м в. ћопавац. ћопо , -а и -е м хип. и ир. од ћопавац; уп. ћопа.	ћопавац (9): ћопавац хоца; саркастични ћопавац; настрани ћопавац; резервни точак ћопавац. ћопавко (1): Ђокица ћопавко. ћопа (34): звани Ђопа; друг ћопа; тада је ћопа градио одмаралишта по Макарској; Коле Ђопа; ћопа, носоња, ћоса, ћора. ћопо (5): кога су мештани звали Ђопо; е мој ћопо.
ћора м (вок. ћоро) = ћоро хип. и ир. од ћоравац. ћоравац , -авца м онај који је ћорав. ћоравко м ћоравац. ћоро , -а и -о м (вок. ћоро) = ћора.	ћора м хип. и ир. од ћоравац; уп. ћоро. ћоравац , -авца м онај који је ћорав. ћоравко м в. ћоравац. ћоро , -а и -е хип. и ир. од ћоравац; уп. ћора.	ћоравац (1): оде да кибицује ћоравца. ћоравко (82): само ми треба овај ћоравко да ме малтретира у животу; Ђоравко, Брадоња и Носоња. ћора (43): са надимком Ђора; Небојша Човић Ђора; Ђики и Ђора; кад сам ја ћора успео да прочитам. ћоро (20): звани Ђоро; ћоро са брадом; ћоро један; ћоро ћорави.
ћоса м (вок. ћосо) = ћосо онај који је ћосав. ћосавац , -авца м онај који је ћосав. ћосо , -а и -е (вок. ћосо) = ћоса.	ћоса , -е м онај који је ћосав; уп. ћоса. ћосавац , -авца м онај који је ћосав. ћосо , -а и -е в. ћоса.	ћоса (47): звани Ђоса; ћоса и брка; ћоса, кљаја, ћора, трбоје. ћосавац (0) ћосо (35): звани ћосо; е мој ћосо.
ћумураш , -аша м онај који прави или продаје ћумур, угљар. ћумурџија м ћумураш.	ћумураш , -аша м и ћумурџија м онај који прави или продаје ћумур, угљар.	ћумураш (1): овакве немају ни ћумураши у планини. ћумурџија (16): дрвосече и ћумурџије; душа црна као у ћумурџије; ћумурџија каже да је прављење ћумура породични посао.
ћутљивац , -ивца м онај који је ћутљив, који нерадо говори. ћутљивко м ћутљивац.	ћутљивац , -ивца м онај који је ћутљив, који нерадо говори, мучаљивац, шутљивац. ћутљивко м в. ћутљивац.	ћутљивац (10): повучени ћутљивац; од таквих ћутљиваца камчим понеку реч; јудејска секта ћутљиваца; молитвени ћутљивац. ћутљивко (0)
убрзач и убрзивач , -ача м направа, уређај за убрзавање.	убрзивач (убрзач), -ача м направа, уређај за убрзавање.	убрзивач (64): моћни убрзивачи честица (акцелератори); убрзивачи протона; убрзивачи процеса су материје које потпомажу да се процес вулканизације обави за краће време; убрзивач везивања бетона; убрзивач очвршћавања.

		убрзач (5): мали убрзач честица; уградња убрзача ради лакшег окидања; обарач без убрзача.
увијач , -ача м 1. сукнена трака којом се обавија нога око гњата (део војничке опреме), завијач (3). 2. омот, коверат. 3. онај који увија, јалови стоку. 4. машина или алат за увијање. 5. покр. цигара. увијача ж 1. врста колача, пите, савијача. 2. оловница (2); на пушци кременјачи оно у шта је кремен завијен. 3. в. увијач (4).	увијач , -ача м оно чиме се што увија, обмотава, завија, покрива и сл. увијача ж врста пите, савијача.	увијач (152): увијач за трепавице; увијач за косу; виклери, пегле и увијачи; увијачи за свеске са Дизнијевим ликом; увијачи за књиге; увијачи доњим делом тела; тада је књиге наглас читао један од увијача цигара. увијача (5): увијаче са сиром; пите увијаче; пице, буреке, увијаче; глатконожни вргањ, црнонога увијача, нејестива красница; расло је педесетак обичних увијача (Paxillus involutus).
уводачица ж радница која уводи основу (у брда, нити). уводница ¹ ж 1. она која уводи. 2. предговор у позоришном делу, пролог. 3. уводна реченица у реченичном периоду.	уводачица ж радница која уводи основу у брда, у нити; уп. увести ¹ (4). уводница ж 1. она која уводи; уп. уводица. 2. предговор у позоришном делу, пролог.	уводачица (0) уводница (22): кабловска уводница; гумена уводница; уводнице за ПВЦ профиле; црева са уводницама; кровне уводнице.
уводица , -иоца м онај који уводи. уводител м 1. онај који некога некуд уводи, уводица. 2. онај који уводи неке уређаје (нпр. цеви, жице), инсталатер. уводник ¹ м 1. први, главни чланак у новинама, листу. 2. онај који уводи, уводица. уводничар м писац уводних чланака.	уводица , -иоца м онај који (некога, нешто) уводи (негде). уводител м а. в. уводица. б. инсталатер; уп. увести ¹ (5). уводник м 1. први, главни чланак у новинама, у листу. 2. в. уводица. уводничар м писац уводних чланака; уп. уводник (1).	уводица (2): уводиоци санкција; рушитељ руског и уводица немачког. уводител (5): уводител законитости и правног поретка; уводител у град или свет мртвих; уводител верних у тајну покајања. уводник (900): редакцијски уводник; одломак из уводника; уводник о предизборном простаклуку; уводник водича; уводник часописа; у уводнику сваког броја; ауторски уводник; бочни уводници ваздуха; уводник за кабл; дефибрилатори, електроде и уводнице; пластични уводник (заптивач). уводничар (456): уводничар на седници; уводничари и предавачи; уводничар панела; као уводничар обратила се Миланка Бркић; уводничар у тему; уводничар стручног скупа; уводничари на округлом столу; уводничар и модератор; уводничар на конференцији; у првом броју уводничар је написао; уводничари „Данаса”; уводничари угледних листова; уводничар и колумниста.
увредица , -иоца м онај који је некоме нанео увреду. увредител м увредица. увређеник , -ика м онај који је увређен.	увредица , -иоца и увредител м онај који вређа, наноси или је нанео некоме увреду. увређеник , -ика м онај који је увређен.	увредица (5): осветићу се томе увредиоцу; непријатељ и увредица. увредител (6): кротак према својим увредитељима; спасио свог мучитеља и увредитеља; увредитеља посрамио. увређеник (0)
угљар , -ара м 1. онај који прави и продаје дрвени угља; исп. ћумурџија. 2. рудар, копач угља.	угљар , -ара м 1. онај који прави и продаје дрвени угља, ћумур, ћумурџија. 2. копач угља, рудар.	угљар (16): рудар, угљар, фармер; угљар као угљар беше сав гарав и

<p>угљенар, -ара м <i>угљар</i>.</p>	<p>угљенар, -ара м <i>в. угљар (1)</i>.</p>	<p>исцепан; прост угљар; радничке спортске игре угљара. угљенар (4): стари угљенар и његова жена.</p>
<p>угљара ж 1. <i>пећ у којој се прави дрвени угаљ. 2. стовариште и продавница угља.</i> угљарник м <i>простор или просторија где је смештен угаљ.</i> угљиште с <i>налазиште угља.</i></p>	<p>угљара ж 1. <i>пећ у којој се прави дрвени угаљ. 2. стовариште и продавница угља.</i> угљарник м <i>простор или просторија где је смештен угаљ.</i> угљиште с <i>налазиште угља.</i></p>	<p>угљара (11): котларница са угљаром; на месту некадашње угљаре; пренамена угљаре у ресторан; увек су се враћали ложионици тамо код угљаре. угљарник (0) угљиште (1): где се какво угљиште или тресетиште само од себе запалило.</p>
<p>угњетавач, -ача м <i>угњетач.</i> угњетач, -ача м <i>онај који некога држи у ропству, тлачитељ, тиранин.</i></p>	<p>угњетавач, -ача м <i>в. угњетач.</i> угњетач, -ача м <i>онај који некога угњетава, тлачи, тлачитељ.</i></p>	<p>угњетавач (31): борба против угњетавача; колонијалистички угњетавачи; немачки угњетавачи; западни угњетавачи; родитељи као зли угњетавачи; мушки угњетавачи. угњетач (138): борба против угњетача; вековни угњетачи; под чизмом угњетача; страни угњетачи; угњетачи Срба и Србије; тиранини и угњетачи; политички угњетачи.</p>
<p>уговарач, -ача м <i>учесник у склапању уговора.</i> уговорник, -ика м <i>уговарач.</i></p>	<p>уговарач, -ача м <i>онај који нешто уговара, учесник у склапању уговора.</i> уговорник, -ика м <i>в. уговарач.</i></p>	<p>уговарач (661): уговарач посла; уговарач осигурања; између уговарача постоји поверење; потписи уговарача; договор уговарача; архитекте уговарачи. уговорник (18): Министарство одбране није уговорник тог посла; ако се међусобни односи уговорника толико поремете; довођење у заблуду другог уговорника.</p>
<p>ударач, -ача м <i>ороз на пушци.</i> ударник м <i>рус. истакнути радник социјалистичке производње који је овладао њеном техником, који се јако залаже на послу и пребацује прописане норме рада.</i></p>	<p>ударач, -ача м а. <i>онај који има снажан ударац (боксер нпр.). б.</i> <i>део какве направе која удара о што (нпр. ороз на пушци).</i> ударник м <i>рус. који се јако залаже на послу, изузетно приљежан, вредан радник.</i></p>	<p>ударач (270): опруга ударача; натегне ударач и упуту хитац; од кундака до ударача; кочница ударача; ударач у бејзболу; јак ударач и нокаутер; најјачи ударач на турниру; професионални бубњар (ударач); ударача у добош; ударач печата; ударач по прстима; ударач рецки. ударник (138): ударници, радници, сељаци; ударник и рудар; ратни ветерани и поратни ударници; ударник и јунак социјалистичког рада; анонимни мрави ударници; ударници који граде путеве; вишеструки ударник; ударник ДС-а; петооктобарски ударници.</p>
<p>удеоник м <i>онај који има удела у нечему, судеоник.</i> удеоничар м 1. <i>онај који има удела у нечему, судеоник. 2.</i> <i>деоничар, акционар.</i></p>	<p>удеоник м <i>онај који има удела у нечему, судеоник: ~ у послу.</i> удеоничар м а. <i>онај који има удела у нечему, судеоник: ~ у имању. б.</i> <i>деоничар, акционар.</i></p>	<p>удеоник (1): постати удеоник Трпезе Господње. удеоничар (16): удеоничар врховне власти дате од Христа; удеоничари вечнога живота; удеоничари Божанствених дарова; удеоничари у радости; игумани</p>

		удеоничари; удеоничари у фирми; удеоничар у Златибор туристу.
удеоница ж деоница, акција. удеоничарка ж женска особа удеоничар.	удеоница ж деоница, акција. удеоничарка ж женска особа удеоничар.	удеоница (8): акције и удеонице; продаја удеоница; уписује нових 4.000 удеоница; Завод за удеонице; враћене удеонице. удеоничарка (0)
ужара ж радионица за израду ужади. ужарица ж = ужарка 1. ужарева жена. 2. женска особа ужар. ужарка ж = ужарица. ужарница ж ужарска радња, ужара.	ужара ж радионица за израду ужади. ужарица и ужарка ж 1. ужарева жена. 2. женска особа ужар. ужарница ж ужарска радња, ужара.	ужара (0) ужарица (0) ужарка (0) ужарница (0)
узвицина ж узвишица. узвицица ж узвишица. узвишење с 1. = узвишица место више од своје околине, уздигнуто место. 2. морално и духовно уздизање, оплемењивање. узвишица ж = узвишење (1).	узвицина ж узвишица, узвишење. узвицица ж узвишица, узвишење. узвишење с 1. уздигнуто место, узвишица. * 3. морална и духовна узвишеност, уздигнуће. узвишица ж уздигнуто место, место више надморске висине од околине, узвишење.	узвицина (110): мала узвисина поред саме реке; травната узвисина; светилиште смештено на узвисини; врх узвисине. узвицица (8): насеља на узвисицама; блага узвисица; највиша узвисица. узвишење (1.137): планинско узвишење; благо узвишење; узвишење изнад села; хотел је смештен на узвишењу; врх узвишења; очишћење, праштање и узвишење; психофизичко узвишење; нарцистичко узвишење; узвишење на дојкама. узвишица (262): на узвишици изнад Дунава саграђена је тврђава; блага узвишица; стеновита узвишици; црквица на узвишици.
узгајивач , -ача м онај који узгаја, негује (животиње или биљке), одгајивач, гајилац. узгојитељ м 1. онај који некога васпитава, одгаја, васпитач, одгојитељ. 2. онај који се бави гајењем, узгојем животиња или биљака, одгајивач, узгајивач.	узгајивач , -ача (узгајитељ) м онај који узгаја, негује (животиње или биљке), одгајивач, гајилац: ~ коња. узгојитељ м 1. онај који некога одгаја, васпитава, васпитач, одгојитељ. 2. в. узгајивач.	узгајивач (1.342): узгајивач стокe; узгајивач свиња; узгајивач паса; узгајивач дувана; узгајивач малина; узгајивач цвећа; узгајивач печурака; узгајивач коња; узгајивач ружа; узгајивач семена; узгајивач житарица; узгајивач рибе; узгајивач пилића. узгајитељ (1): узгајитељи коке и мака. узгојитељ (1): као васпитачи (узгојитељи) младе генерације.
ујединилац , -иоца м = ујединитељ онај који уједињује, који је ујединио. ујединитељ м = ујединилац.	ујединилац , -иоца и ујединитељ м онај који уједињује, који је ујединио: ~ Срба.	ујединилац (0) ујединитељ (382): краљ Петар Први Ујединитељ; краљ Александар I Ујединитељ; ујединитељ српских земаља; духовни ујединитељ; ујединитељ демократске опозиције Србије; ујединитељ свих грађана.
укротилац , -иоца м = укротитељ онај који кроти (обично дивље животиње). укротитељ м = укротилац.	укротилац , -иоца м в. укротитељ. укротитељ м онај који кроти (обично дивље животиње), кротитељ.	укротилац (1): укротилац и спроводник душа. укротитељ (56): укротитељ звери; укротитељ лавова; укротитељ змија; укротитељ паса; укротитељ животиња у циркусу; укротитељ коња; укротитељ страсти;

		укротитељ тела; укротитељ косе; укротитељ западних медија.
улагивалица ж она која се улагује. улагивачица ж улагивалица.	улагивалица ж она која се улагује, ласка. улагивачица ж она која се улагује, улизица, полтрон; уп. улагивалица.	улагивалица (0) улагивачица (0)
улазнина ж новац који се плаћа за улазак, улазница. улазница ж карта којом се стиче право уласка на неку природбу; улазнина.	улазнина ж дажбина који се плаћа при уласку негде, при уношењу чега негде. улазница ж карта којом се стиче право уласка негде (обично на неку природбу).	улазнина (2): висина улазнице за нове чланове; улазнина која је укључена у цену. улазница (11.441): цена улазнице; улазница за концерт; улазница за утакмицу; улазница за базен; улазница за музеј; улазница за биоскоп; улазница за рај; улазница за срећу.
уеглина ж уегнуће, удубљење. уегнуће с уегнуто место, удубљење, удољица.	уеглина ж уегнуће, удубљење. уегнуће с уегнуто, удубљено место, удољица.	уеглина (0) уегнуће (210): уегнуће на путу; уегнуће на носу; уегнуће на поду; уегнуће на коловозу; уегнуће у земљи; уегнуће на колима.
уљаница ж 1. светиљка на уље. 2. бочица за уље. уљара ж фабрика, творница уља. уљарица ж 1. справа за цеђење уља. 2. уљаница (2). 3. мн. бот. општи назив за биљке из чијег се плода или семена добива уље (маслина, сунцокрет, сезам, рицинус, уљана репица, мак, конопља и др.), због чега се и гаје као индустријске биљке. уљарница ж фабрика или складиште уља.	уљаница ж светиљка на уље. уљара ж фабрика уља. уљарица ж 1. бот. у мн.: биљке из чијег се плода или семена добија уље (маслина, сунцокрет, уљана репица, мак и др.), због чега се гаје као индустријско биље (у јд.: таква биљка). 2. справа за цеђење уља. 3. в. уљаница. уљарница ж фабрика или складиште уља.	уљаница (19): вечера под уљаницом; под светлом уљанице; запалити уљаницу; виси уљаница или кандило; пшеница, кукуруз и уљанице; уљаница репица. уљара (451): уљара Дијамант; уљара Витал; млекаре, шећеране и уљаре; приватизација уљара; уљара је производила мање количине уља; уљаре, које прерађују сунцокрет. уљарица (648): семе уљарице; житарице и уљарице; складиште уљарица; засад уљарица; прерада уљарица; жетва уљарица; откуп уљарица; цена уљарица. уљарница (0)
умиваоник , -ика м суд за умивање, обично уграђен у зиду или у ормарићу; лавабо. умиваоница ж 1. просторија за умивање. 2. умиваоник.	умиваоник , -ика м суд за умивање (обично причвршћен за зид), лавабо. умиваоница ж 1. просторија у којој се умива, у којој су умиваоници. 2. в. умиваоник.	умиваоник (358): санитарни умиваоник; умиваоник и огледало; ставити поред умиваоника; туш кабина и умиваоник; умиваоник у купатилу. умиваоница (18): ушао у умиваоницу; кроз прозор умиваонице; истрча из умиваонице; олтарска умиваоница; часна трпеца, умиваоница и жртвеник; веш машина, умиваоница и вц шоља.
умиривач , -ача и умирилац , -иоца м онај који умирује, који развађа, миротворац. умирник м 1. онај који мири, умирује, умирилац. 2. један од оних који су прекинули непријатељство, који су начинили, склопили мир.	умиривач , -ача и умирилац , -иоца м онај који умирује, доноси, успоставља и сл. мир, миротворац. умирник м онај који мири, умирује, умирилац.	умиривач (6): аналгетик (умиривач бола); доза умиривача од дневних напетости; стимулатори или умиривачи; умиривач за бебе; да је Реган умиривач. умирилац (0) умирник (4): кад су пак дошли умирници у кућу Ђурову;

		умирници с пограничним Турцима.
уморитељ м извршилац уморства, убица, убојица. уморник м 1. онај који је уморан. 2. убица, убојица.	уморитељ м извршилац уморства, убиства, убица. уморник м 1. онај који се уморио, који је уморан. 2. онај који је убио, убица.	уморитељ (5): уморитељ Србије и њене привреде; Триглав – створитељ, држитељ и уморитељ. уморник (0)
унајмилац , -иоца и унајмитељ м онај који нешто унајмљује, узима у најам. унајмљеник , -ика м онај који је унајмљен за нешто, најамник. унајмљивач , -ача м онај који некога унајми.	унајмилац , -иоца м онај који узима под најам (у најам), који унајмљује, изнајмљује. унајмитељ м в. унајмилац. унајмљеник , -ика м онај који је унајмљен за нешто, најамник. унајмљивач , -ача м онај који некога или нешто узима у (под) најам.	унајмилац (0) унајмитељ (5): уколико унајмитељ не уплати аванс од 50%; уколико унајмитељ жели да једри ван територијалних вода Грчке. унајмљеник (5): надам се да ови унајмљеници у медијима; један од начина је и да унајмљеника мотивише наградама. унајмљивач (0)
унајмитељица ж она која унајмљује, узима под најам нешто. унајмљеница ж она која је унајмљена, најамница.	унајмитељица ж она која унајмљује, узима под (у) најам. унајмљеница ж она која је ступила у најамни однос, у најам, најамница.	унајмитељица (0) унајмљеница (0)
унесрећеник , -ика м онај који је унесрећен. унесрећитељ м онај који је некога унесрећио или који некога унесрећује.	унесрећеник , -ика м онај који је унесрећен. унесрећитељ м онај који некога унесрећује или га је унесрећио.	унесрећеник (3): нико од унесрећеника није страдао; на коме унесрећеник лежи у кавезу. унесрећитељ (12): политичари су највећи лопови и народни унесрећитељи; Тито – главни српски унесрећитељ на Косову; унесрећитељи српског здравства; Жељко Митровић, један од највећих унесрећитеља Србије.
унијатка и унијаткиња ж женска особа унијат.	унијаткиња (унијатка) ж женска особа унијат.	унијаткиња (1): неки су говорили да је била унијаткиња. унијатка (1): нико није ни сањао да узме унијатку.
уништавалац , -аоца м онај који уништава, упропаститељ. уништаватељ м в. уништавалац. уништач , -ача м уништавалац. уништитељ м уништавалац; онај који је нешто уништио.	уништавалац , -аоца м онај који уништава. уништаватељ м в. уништавалац. уништач , -ача м в. уништавалац. уништитељ м в. уништавалац.	уништавалац (1): уништавалац класа купио нову јахту. уништаватељ (2): уништаватељ страсти; уништаватељ Српске. уништач (0) уништитељ (155): уништитељи Србије из 90-их; уништитељи државе; уништитељи српске економије; уништитељ Слободан Милошевић; уништитељи демократије; уништитељи света путем ГМО хране; уништитељи фудбала.
упаљач , -ача м 1. направа за паљење цигарета. 2. део експлозивног пуњења, пројектила и сл. који изазива паљење, детонацију: ~ мине. упаљивач , -ача м 1. в. упаљач. 2. онај који се бави паљењем нечега (нпр. уличних фењера).	упаљач , -ача м а. направа за паљење цигарета. б. део експлозивне направе који изазива паљење, детонацију: ~ мине. упаљивач , -ача м 1. онај који се бави упаљивањем, паљењем нечега (нпр. уличних фењера). 2. в. упаљач.	упаљач (1.136): упаљач за цигарете; упаљач за мине; пламен упаљача; плин за упаљач; бомбе без упаљача; аутомобили „упаљачи“; паролe против малих издвајања за здравство и образовање требало је да послуже као упаљач који ће људе покренути. упаљивач (0)

<p>упитаник, -ика м онај који даје одговор на постављена питања; онај кога саслушавају.</p> <p>упитник м 1. а. грам. знак питања. б. фиг. питање. в. нешто непознато, неизвесно. 2. онај који је питан, упитан. 3. скуп, збирка питања на која треба дати одговоре, квестионар, упитни лист.</p>	<p>упитаник, -ика м онај којем се постављају питања.</p> <p>упитник м 1. лингв. знак питања. 2. скуп питања на која треба дати одговоре, квестионар.</p>	<p>упитаник (12): 26 упитаника (респондената); мишљење упитаника; 80% упитаника; петина упитаника.</p> <p>упитник (5.204): попуњавање упитника; подаци из упитника; анализа упитника; анкета и упитник; онлајн упитник; ПДВ је под великим упитником; на крају реченице иде знак питања или упитник.</p>
<p>управитељ м 1. онај који управља, руководи чиме, старешина, шеф, директор: ~ манастира, ~ двора, ~ позоришта, ~ казалишта, ~ писарне, обласни ~. 2. управник над имањем. 3. ист. старешина основне или учитељске школе. 4. заст. а. заповедник, командант, старешина. б. повереник, комесар.</p> <p>управљач, -ача м 1. онај који управља, влада, старешина. 2. возач. 3. ручица којом се креће каква машина (крма, волан).</p> <p>управник м онај који управља, управитељ, старешина, шеф: ~ полиције, ~ града, ~ филијале, ~ државног имања, ~ добара, ~ бање итд.</p>	<p>управитељ м онај који управља, руководи чиме, старешина, шеф.</p> <p>управљач, -ача м 1. в. управитељ. 2. ручица (и др.) којом се управља каквом машином.</p> <p>управник м онај који управља, управитељ, старешина, шеф: ~ имања.</p>	<p>управитељ (883): управитељ судске писарнице; управитељ школе; управитељ пољопривредне задруге; управитељ Делта Фондације; римски управитељи; стечајни управитељ; управитељ хора; управитељ имања; управитељ Тракије.</p> <p>управљач (5.856): даљински управљач; управљач возила; команде на управљачу; серво управљач; управљач ЗДП Ресавска пећина; управљач пута ЈП Путеви Србије; управљач Великог ратног острва ЈКП Зеленило; управљач личних података.</p> <p>управник (10.598): управник позоришта; стечајни управник; управник манастирске штампарије; управник музеја; управник Народне библиотеке; управник клинике; управник фарме; управник банке.</p>
<p>управитељица ж жена старешина школе, дома, установе; жена управитељ.</p> <p>управитељка ж 1. в. управитељица. 2. управитељева жена.</p> <p>управљачица ж она која управља, жена управљач.</p> <p>управниковица ж управникова жена.</p> <p>управница ж жена управник: ~ школе, ~ обданишта, ~ дома.</p>	<p>управитељица ж жена управитељ.</p> <p>управитељка ж 1. в. управитељица. 2. управитељева жена.</p> <p>управљачица ж в. управитељица.</p> <p>управниковица ж управникова жена.</p> <p>управница ж жена управник.</p>	<p>управитељица (12): управитељица Теленор Фондације; управитељица манастира; управитељица Фонда Б92; управитељица писарнице; управитељица девојачких судбина; управитељица научникове имовине.</p> <p>управитељка (13): управитељка Делта Фондације; управитељка вртића; млађана управитељка судске мафије; управитељка над целим царством.</p> <p>управљачица (1): управљачица тајанствених сила.</p> <p>управниковица (0)</p> <p>управница (699): управница затвора; управница библиотеке; управница Ургентног центра; управница музеја; управница хотела; управница позоришта; управница болнице.</p>
<p>упропастилац, -иоца м онај који је упропастио, упропаститељ.</p> <p>упропаститељ м упропастилац.</p>	<p>упропастилац, -иоца м онај који је упропастио или упропаштава што, упропаститељ.</p> <p>упропаститељ м в. упропастилац.</p>	<p>упропастилац (1): проверени упропастилац привреде.</p> <p>упропаститељ (61): упропаститељ српског народа; упропаститељ културе;</p>

		упропасти ^{те} ЈАТ Ервејза; упропасти ^{те} државе; упропасти ^{те} привреде; упропасти ^{те} душа.
упропасти^{те}ница и упропасти^{те}ља ж женска особа <i>упропасти^{те}љ.</i>	упропасти^{те}ља (упропасти ^{те} ница) ж жена <i>упропасти^{те}љ.</i>	упропасти^{те}ља (0) упропасти^{те}ница (0)
упрта ж и упртач , -ача м 1. <i>конопац, каиши који држи торбу или ранац на леђима. 2. торба која се носи на леђима, ранац.</i> упртњак м торба. упртњача ж торба, ранац.	упртач , -ача м а. <i>конопац или каиши који држи торбу или ранац на леђима или којим се учвршћује терет којим се упрти. б.</i> торба или ранац који се прти, носи на леђима. упртњак м и упртњача ж торба, ранац (<i>што се носи на леђима, што се упрти</i>).	упртач (19): каишеви (упртаци); униформа са упртачима; ставља упртаче за корпу преко својих рамена; опасач са дијагоналним упртачем; кожни упртач курирске торбице. упртњак (0) упртњача (3): торба упртњача; даде ђаку упртњачу.
упутилац , -иоца и упутитељ м <i>онај који упућује.</i> упућеник , -ика м онај који је у <i>нешто упућен, који нешто познаје, зна.</i> упућивач , -ача м онај који упућује, <i>упутилац.</i>	упућеник , -ика м онај који је у <i>нешто упућен, упознат с чиме.</i> упућивач , -ача м онај који упућује.	упућеник (61): однос упутиоца и упућеника; однос примаоца упута и упућеника; упућеник у православље. упућивач (5): упућивач ка правом путу; упућивач за референцу.
уредник м 1. а. онај који уређује <i>новине, часопис и сл., који врши одговорне послове око припремања, утврђивања текстова за штампу, редактор.</i> б. онај који одабире текстове за <i>зборник, антологију и сл. 2.</i> заст. покр. управник, старешина, командант. уређивач , -ача м 1. уредник, редактор. 2. онај који нешто <i>уређује, дотерује, улепшава и сл.</i>	уредник м а. онај који уређује <i>новине, часопис и сл., који врши одговорне послове око припремања, утврђивања текстова за штампу, редактор.</i> б. онај који одабире текстове за <i>зборник, антологију и сл.</i> уређивач , -ача м 1. уредник, редактор. 2. онај који нешто <i>уређује, дотерује, улепшава и сл.</i>	уредник (25.387): уредник часописа; уредник емисије; уредник рубрике о култури; уредник телевизије; уредник дечјег програма; уредник вести; уредник издавачке делатности; уредник портала; уредник Летописа Матице српске; уредник зборника; уредник едиције; уредник књиге; уредник фотографије; уређивач (207): уређивач сајта; уређивач књиге; уређивач зборника; уређивач тема блага; уређивач листа; уређивач текста; уређивач слика; уређивач српске цркве; уређивач стаза; уређивач монашког живота; уређивач ентеријера.
усавршилац , -иоца и усавршитељ м онај који нешто <i>чини бољим, савршенијим, који нешто усавршава.</i>	усавршилац , -иоца м онај који <i>нешто усавршава, чини бољим, савршенијим.</i> усавршитељ м в. <i>усавршилац.</i>	усавршилац (0) усавршитељ (6): Христ Усавршитељ; Бог као усавршитељ материје; усавршитељ вере; проналазач и усавршитељ.
усвојеник , -ика м онај кога су <i>туђи људи усвојили, прихватили као своје дете.</i> усвојилац , -иоца и усвојитељ м <i>онај који усваја туђе дете.</i>	усвојеник , -ика м онај кога су <i>туђи људи усвојили, прихватили као своје дете.</i> усвојилац , -иоца и усвојитељ , -а м онај који усваја туђе дете.	усвојеник (185): деца усвојеници; усвојитељ и усвојеник; интерес усвојеника; усвојеник из потпуног усвојења. усвојилац (200): усвојилац детета; усвојилац или старалац; потенцијални усвојеоци; усвојилац из потпуног усвојења; родитељи усвојеоци; страни усвојеоци; усвојилац знања. усвојитељ (456): родитељ, усвојитељ или старатељ; усвојитељи девојчице; потенцијални усвојитељи;

		усвојитељ имају правни статус родитеља; скупштина као усвојитељ амандмана; усвојитељи паса.
усеклина ж <i>усек; јарак који издубе водена бујица, вододерина.</i> усекотина ж <i>место које је засечено; посекотина на телу, бразготина.</i>	усеклина ж <i>усек; јарак, вододерина.</i> усекотина ж <i>место које је засечено; посекотина на телу.</i>	усеклина (14): лед пун неравнина, усеклина; усеклина на брдашцу на обали; усеклина у песку; усеклина затона; две усеклине дуж тела гуштера. усекотина (1): дубоке усекотине на рукама.
усисавач , -ача м техн. = усисач и усисивач <i>апарат који увлачећи у себе прашину служи за чишћење станова, намештаја, књига и сл. од прашине.</i> усисач и усисивач , -ача м техн. = усисавач.	усисавач , -ача м в. <i>усисивач.</i> усисивач , -ача м <i>апарат за усисавање прашине (обично у домаћинству).</i>	усисавач (48): антистатички усисавач; најпродаванији батеријски усисавач на свету; друго место освојио је усисавач Move; пример је роботски усисавач. усисивач (1.481): Самсунгов усисивач; обични усисивач; роботски усисивач; филтер усисивача; вакуумски усисивач; покварени усисивач; централни усисивач.
усмеравач , -ача м <i>усмеривач.</i> усмерач , -ача м <i>усмеривач.</i> усмеривач , -ача м 1. <i>онај који усмерава (нешто), одређује правац (нешто).</i> 2. <i>уређај који претвара електричну енергију једног система у електричну енергију другог система.</i>	усмеравач , -ача и усмерач , -ача м в. <i>усмеривач.</i> усмеривач , -ача м 1. <i>онај који усмерава (нешто), одређује правац (нешто).</i> 2. <i>уређај који претвара електричну енергију једног система у електричну енергију другог система.</i>	усмеравач (1): инсталација усмеравача. усмерач (6): једностран и двостран усмерачи; два диодна усмерача. усмеривач (135): усмеривач звучних таласа; усмеривач струјања врућег ваздуха; усмеривач тока енергије; усмеривач ветра; усмеривач воде за масажу; усмеривач историјских догађаја; усмеривач јавног мњења; усмеривач путника.
усрећитељица и усрећитељка ж <i>жена усрећитељ.</i>	усрећитељица и усрећитељка ж <i>жена усрећитељ.</i>	усрећитељица (0) усрећитељка (1): та усрећитељка је усрећила Сирију, Либију, Ирак, Египат.
утемељач , -ача м 1. <i>онај који поставља темељ нечему, творац, оснивач; онај који је учврстио, ојачао нешто.</i> 2. <i>члан друштва, организације и сл. који одређеном новчаном уплатом помаже њихов рад.</i> утемељивач , -ача м <i>утемељач.</i> утемељитељ м <i>утемељач.</i>	утемељач(-) в. <i>утемељивач(-).</i> утемељивач , -ача м 1. <i>онај који поставља темељ нечему, творац, оснивач нечега.</i> 2. <i>члан неког друштва, организације који материјално омогућује, потпомаже опстанак, рад тога друштва.</i> утемељитељ м в. <i>утемељивач.</i>	утемељач (10): добротвор и утемељач; чланови утемељачи; утемељач М. Малешевић. утемељивач (829): зачетник и утемељивач; утемељивач ове професије; утемељивач династије; утемељивач фестивала; утемељивач социологије; утемељивач државе; утемељивач цркве; утемељивач и добротвор. утемељитељ (248): утемељитељ Српске православне цркве; утемељитељ политичког либерализма; утемељитељ нације; утемељитељ теорије еволуције; утемељитељ ФЕСТ-а; чланови утемељитељи.
утемељивачица ж <i>жена утемељивач.</i> утемељитељица ж <i>жена утемељитељ.</i>	утемељивачица ж <i>жена утемељивач.</i> утемељитељица ж в. <i>утемељивачица.</i>	утемељивачица (1): жена као утемељивачица самих дисциплина.

		утемељитељица (2): утемељитељица фрањевачког реда; све земље утемељитељице Европске уније.
утешилац , -иоца и утешитељ м онај који пружа утеху (некоме).	утешилац , -иоца и утешитељ м онај који пружа утеху.	утешилац (1): постаје утешилац који престаје да схвата своје стање. утешитељ (220): Дух Утешитељ; утешитељ душе; Отац Утешитељ; утешитељ човечанства; вајни утешитељ народа.
утешитељица ж = утешитељка 1. она која пружа утеху (некоме). 2. фиг. шаљ. <i>ракија</i> . утешитељка ж = утешитељица.	утешитељица и утешитељка ж 1. она која пружа утеху. 2. фиг. шаљ. <i>ракија</i> .	утешитељица (3): ципеле – најбоље утешитељице; ракија је утешитељица и охрабритељица. утешитељка (11): Богородица Утешитељка; Мајка Божија Утешитељка; машта, вечна утешитељка уцвелењених црном стварношћу; цуцла утешитељка.
утилитарац , -рца м <i>утилитарист(а)</i> . утилитарист(а) м <i>присталица утилитаризма</i> .	утилитарац , -рца м в. <i>утилитарист(а)</i> . утилитарист(а) , -е м <i>присталица утилитаризма</i> .	утилитарац (3): капиталисти утилитарци; за разлику од својих колега утилитараца. утилитарист(а) (66): заклетни реалисти и утилитаристи; Г17 су класични утилитаристи; познати утилитарист Бентам; рационални утилитариста поступака; схватања утилитариста.
учитељица ж <i>жена учитељ</i> : ~ писања, ~ музике. учитељка ж 1. <i>учитељица</i> . 2. <i>учитељева жена</i> .	учитељица ж <i>жена учитељ</i> . учитељка ж нар. 1. в. <i>учитељица</i> . 2. <i>учитељева жена</i> .	учитељица (5.307): одлазак од учитељице и одлазак у виши разред; учитељица и ученици; учитељица у основној школи; учитељице и наставнице; строга учитељица; историја као учитељица живота. учитељка (14): учитељка за женску децу; учитељка основне школе; историја је рђава учитељка; љубав је учитељка.
фабрикант м <i>власник, сопственик фабрике, творничар; капиталист(а)</i> . фабрикат , -ата м <i>фабрички, творнички производ</i> . фабрикатор онај који нешто фабрикује, производи, произвођач.	фабрикант м <i>власник фабрике; капиталист(а)</i> . фабрикат , -ата м <i>готов производ израђен у фабрици, фабрички производ</i> . фабрикатор онај који нешто фабрикује, произвођач.	фабрикант (159): син фабриканта из Будимпеште; капиталисти и фабриканти; приватни фабриканти; страни фабриканти; предузетници, фабриканти, тајкуни; фабрикант чоколаде; фабрикант шешира; амерички фабрикант моторних возила; фабрикант шећера; фабрикант лажи; фабрикант митоманије. фабрикат (35): фабрикати од силикона; од сировине до фабриката; пад цена фабриката; готови фабрикати; чист фабрикат од вести. фабрикатор (3): фабрикатор из Бешке.
фабулатор м онај који измишља, ствара приче, бајке, причалац. фабулист(а) м <i>фабулатор</i> .	фабулатор м 1. <i>писац који вешто гради фабулу</i> . 2. онај који измишља приче, бајке у разговору, причалац, <i>наратор; машталац</i> .	фабулатор (1): прави фабулатор словеначке прозе. фабулист(а) (1): прва генерација америчких фабулиста.

	фабулист(а) , -е м 1. в. фабулатор. 2. писац басана, баснописац.	
фанатик м лат. онај који се истиче фанатизмом. фанатичар м фанатик.	фанатик м лат. човек скучених погледа који слепо верује у исправност својих идеја, а потпуно неспособан да разуме туђе идеје, заслепљени присталица нечега; занесењак: верски ~; ~ на послу. фанатичар м в. фанатик.	фанатик (1.860) : верски фанатик; фудбалски фанатик; фанатик рокенрола; ЕУ фанатици; идеолошки фанатик; исламски фанатици; компјутерски фанатици; фитнес фанатик. фанатичар (1) : фанатичар у љубави према Словенству.
фарбара ж фарбарница. фарбарница ж 1. радња у којој се продају боје, фарбе. 2. радионица у којој се боје, фарбају тканине. фарбарка ж жена фарбар.	фарбара ж 1. радња у којој се продају фарбе, боје. 2. радионица у којој се боје, фарбају тканине. фарбарница ж в. фарбара. фарбарка ж жена фарбар.	фарбара (176) : можете купити у свакој фарбари; боље снабдевена фарбара; трговац у фарбари; погон фарбаре; у склопу радионице опремљена је модерна фарбара; фарбара, радионица са каналима и потребним алатом; фарбара у Фијату. фарбарница (1) : фарбарница за таблице. фарбарка (0)
фигуралист(а) м ликовни уметник који приказује фигуре, ликове. фигурант м а. човек који место кога другог врши неки посао; безначајна личност. б. статист(а) у позоришту, у филму; супр. солист(а).	фигуралист(а) , -е м ликовни уметник који приказује фигуре, ликове. фигурант м а. споредно лице обично без говорне улоге у позоришном комаду или филму, статиста. б. фиг. безначајна, неважна личност.	фигуралист(а) (0) фигурант (11) : фигурантима случаја прете озбиљне казне; главни фигурант случаја; нисмо фигуранти, већ актери; Медведев и Путин – оба фигуранта; 20 геометара и 20 фигураната (помоћних радника).
финансијер , -ера м = финансијер онај који финансира кога или што; стручњак у финансијама, у вођењу финансијских послова; финанс. финансист(а) м онај који се бави финансијама.	финансијер , -ера м 1. онај који финансира некога или нешто. 2. стручњак у финансијама, у вођењу финансијских послова. /	финансијер (3.072) : финансијер радова; финансијер странке; финансијер партије; финансијер пројекта; финансијер градње; финансијери и спонзори; главни финансијер је Влада; финансијер европске деснице; финансијер клуба; уман владалац и вешт финансијер; угледни амерички финансијер г. Мејдофс; прворазредни банкари и финансијери. финансист(а) (17) : рачуновође и финансисти; курс енглеског језика за финансисте.
флегматик м в. флегматичар. флегматичар м флегматичан човек.	флегматик м в. флегматичар. флегматичар м флегматичан човек.	флегматик (32) : тотални флегматик; флегматици и сангвиници; од емотивца до флегматика; потпуни флегматик. флегматичар (4) : флегматичари су мирни и равнодушни; безбрижни флегматичари.
фракцијаш , -јаша м члан фракције (1), групаш. фракционаш , -аша м фракцијаш.	фракцијаш(-) в. фракционаш(-). фракционаш , -аша м пол. члан фракције (1), групаш. фракционар , -ара м в. фракционаш.	фракцијаш (1) : либерално демократски фракцијаш. фракционаш (18) : леви и десни фракционаши; центраши и фракционаши; либерални фракционаши. фракционар (1) : политички реакционар, фракционар, завереник.

<p>фројдист(а) м присталица фројдизма. фројдовац, -овца м присталица фројдизма.</p>	<p>фројдист(а), -е в. фројдовац. фројдовац, -овца м присталица, следбеник фројдизма.</p>	<p>фројдист(а) (4): можда би фројдисти имали неки други закључак; психологија фројдиста. фројдовац (2): као психолог др Фајн је био фројдовац; фројдовац, футурист, надреалист.</p>
<p>фронташ, -аша м 1. војник на фронту, у борби. 2. официр који није завршио војну академију, него је чин стекло у рату, на фронту. 3. в. фронтовац. фронтовац, -овца м члан, припадник политичке организације Јединствени народноослободилачки фронт.</p>	<p>фронташ, -аша м 1. војник на фронту, у борби. 2. ист. официр без завршене војне школе који је чин стекло у рату, на фронту. фронтовац, -овца м ист. припадник некадашње политичке организације Јединствени народноослободилачки фронт.</p>	<p>фронташ (3): Глигорије Антеш, фронташ и одборник у селу; не могу да верујем да ови фронташи успевају да пронађу истомишљенике у народу; будући фронташи. фронтовац (5): није се правила разлика између бораца, фронтоваца (како се некад говорило) и ратника испод Јорган-планине; од својих фронтоваца Путин је затражио.</p>
<p>фрулар м онај који прави фруле. фрулаш, -аша м свирач у фрулу.</p>	<p>фрулар м онај који прави фруле. фрулаш, -аша м онај који свира у фрулу.</p>	<p>фрулар (0) фрулаш (407): сабор фрулаша; такмичење фрулаша; удружење фрулаша; солиста фрулаш; фрулаш Бора Дугић; самоуки фрулаш; репертоар фрулаша.</p>
<p>фузионаш, -аша м поборник, присталица фузије. фузионист(а) м фузионаш.</p>	<p>фузионаш, -аша м присталица, поборник фузије (2). фузионирац, -раца м в. фузионаш. фузионист(а), -е м в. фузионаш.</p>	<p>фузионаш (12): овај контроверзни заокрет радикала „фузионаша”; овај део радикала је тада добио назив „фузионаши”, иако до праве фузије, односно страначког уједињења никада није дошло. фузионирац (0) фузионист(а) (0)</p>
<p>хазардаш, -аша и хазардер, -ера м коцкар, онај који ставља све на коцку.</p>	<p>хазардаш, -аша м в. хазардер. хазардер, -ера м коцкар; уопште онај који ставља све на коцку, који се упушта у ризичне подухвате.</p>	<p>хазардаш (0) хазардер (69): хазардер и авантуриста; пропали коцкар хазардер; политички хазардери; морални хазардери; финансијски хазардер.</p>
<p>халапљивац, -ивца м халапљив човек. халапљивко м в. халапљивац.</p>	<p>халапљивац, -ивца (халапљивко) м халапљив човек.</p>	<p>халапљивац (9): 100 партија, а сви чланови халапљивци; властодршци, халапљивци; полтрони, улизице, халапљивци. халапљивко (0)</p>
<p>харпунар, -ара и харпунер, -ера м риболовац који лови харпуном.</p>	<p>харпунар, -ара м риболовац који лови харпуном. харпунер, -ера и харпунаш, -аша м в. харпунар.</p>	<p>харпунар (1): баскијски харпунари. харпунер (0) харпунаш (1): сом је постао лака места харпунаша.</p>
<p>харфистица и харфисткиња ж свирачица на харфи.</p>	<p>харфисткиња (харфистица) ж свирачица на харфи.</p>	<p>харфисткиња (42): млада харфисткиња из Новог Сада; соло харфисткиња; концерт харфисткиње; харфисткиња светске класе; харфисткиња Београдске филхармоније. харфистица (0)</p>
<p>хаџика ж а. жена која је ишла на хаџилук. 2. в. хаџијиница. хаџиница ж = хаџијиница.</p>	<p>хаџика ж 1. жена која је ишла на хаџилук, ходочасница. 2. в. хаџиница. хаџиница ж хаџијина жена.</p>	<p>хаџика (2): извесна хаџика била је у Јерусалиму одакле је донела многобројне чудотворне иконе; хаџика Велика пратила свога супруга Хаџи-Павла на путу у Свету земљу.</p>

		хаџиница (1): устаје ти хаџија (буде и хаџиница).
хвалилац , -иоца м онај који некога хвали. хвалисавац , -авца м = хвалиша онај који сам себе хвали. хвалитељ м онај који хвали, хвалилац. хвалиша м = хвалисавац.	хвалилац , -иоца м онај који хвали некога, нешто. хвалисавац , -авца м хвалисав човек. хвалитељ м в. хвалилац. хвалиша м в. хвалисавац.	хвалилац (1): прави хвалилац минулих дана. хвалисавац (88): обични хвалисавац; хвалисавац без знања; испразни хвалисавац; незналица и хвалисавац; уображени хвалисавац; велики хвалисавац. хвалитељ (20): хвалитељи руске политике; хвалитељи ДС-а; хвалитељи Мусолинија; професионални хвалитељи. хвалиша (6): насртљив и хвалиша; хвалиша, веселац и прзница; хвалиша мало.
хваталица ж и хватало с в. хваталка. хватаљка ж 1. а. орган или оруђе којим се хвата, придржава, причвршћује. б. оруђе за хватање, дохватање. в. фиск. дршка за коју се хвата рукама при вежбању на коњу (гимнастичкој справи). 2. замка, клопка.	хватало с в. хваталка. хватаљка ж 1. а. орган, израштај и сл. којим се животиња или биљка хвата, придржава, причвршћује за нешто (нпр. клешта код рака, врежа код лозе итд.). б. оруђе за хватање, дохватање (нечега): ~ за лед. 2. спорт. дршка за коју се хвата рукама при вежбању на гимнастичкој справи коњу: коњ са хваталкама. 3. клопка, замка за хватање, лов животиња: ~ за мишеве, примитивна ~.	хватало (0) хватаљка (300): биљке хваталкама црпе влагу; пење се помоћу хваталки; коњ са хваталкама; штапна хваталка; металне хируршке хваталке; хваталка за месо; хваталка за паукове; хваталка за инсекте; громобранска хваталка.
хегемон , -она м грч. неограничени господар, владар; вођа. хегемонист(а) м онај који спроводи хегемонију; присталица хегемоније.	хегемон , -она м грч. неограничени господар, владар, вођа. хегемонист(а) , -е м онај који спроводи хегемонију; присталица, заговорник хегемоније.	хегемон (199): светски хегемон САД; глобални хегемон; Русија као хегемон Православља; западни хегемони ЕУ и НАТО; нуклеарни Иран као регионални хегемон; странка хегемон. хегемонист(а) (76): великосрпски хегемонисти; неоимперијални хегемонисти; БГ хегемонисти; планови западних хегемониста; глобални хегемонисти.
хипнотизер , -ера м онај који уме да изазове хипнозу, онај који друге доводи у стање хипнозе. хипнотисаник , -ика м онај на коме се обавља хипноза.	хипнотизер , -ера м онај који се бави хипнотисањем, који изазива хипнозу. хипнотисаник , -ика м онај над којим је обављена хипноза, који је хипнотисан.	хипнотизер (137): методе хипнотизера; савремени хипнотизери и врачари; циркуски хипнотизер; професионални хипнотизер; СПС-ЈУЛ хипнотизери. хипнотисаник (0)
хипохондар , -дра м болесник од хипохондрије. хипохондрист(а) м в. хипохондар.	хипохондар , -дра м умишљени болесник, болесник од хипохондрије. хипохондрик , -а и хипохондрист(а) , -е м в. хипохондар.	хипохондар (146): класични хипохондар; интернет је рај за хипохондере; продаја болести здравим хипохондрима. хипохондрик (1): па ја од вас хипохондрици нема времена ни да се разболим. хипохондрист(а) (1): млади хипохондрист.
хладионик м орман с уређајем за хлађење намирница, ледењача, фрижидер; уређај за хлађење. хладионица ж хладионик.	хладионик м орман с уређајем за хлађење и чување намирница, хладњак, фрижидер; уређај за хлађење.	хладионик (4): делови казана: поклопац, капа, цеви и хладионик; један генератор и хладионик; ребрасти хладионик.

<p>хладник м <i>хладњак</i> (1). хладњак м 1. <i>заклон од сунца, обично обрастао пузавицама или виновом лозом, сеница, хладник; вењак. 2.</i> <i>хладионик. 3.</i> <i>уређај за хлађење код мотора, тешког оружја и сл.</i> хладњача ж <i>зграда, камион, вагон, брод са просторијом у којој се помоћу нарочитих уређаја одржава ниска температура за чување покварљивих намирница.</i></p>	<p>хладионица ж а. <i>в. хладионик. б.</i> <i>просторија са уређајима за хлађење намирница, хладњача.</i> хладник м <i>в. хладњак</i> (1). хладњак м 1. <i>заклон од сунца, обично обрастао пузавицама или виновом лозом, сеница; вењак: одмарати се под хладњаком. 2. а.</i> <i>орман, сандук са уређајем за хлађење и чување намирница, фрижидер; уређај за хлађење: држати храну у хладњаку; вагон с хладњацима. б.</i> <i>уређај за хлађење расхладне воде или уља код мотора, тешког оружја и сл.: сипати воду у ~.</i> хладњача ж а. <i>просторија или зграда у којој се помоћу нарочитих уређаја одржава ниска температура ради чување лако кварљивих намирница: ~ за рибу, ~ за малине. б.</i> <i>камион, вагон, брод и сл. с таквим уређајима: возити хладњачу.</i></p>	<p>хладионица (0) хладник (1): први хладник је прострујао, сунце се по торњу и жити просуло. хладњак (3.128): хладњак аутомобила; процесор хладњака; хладњак за уље; хладњак на графичкој картици; хладњак климе; задњи део је најхладније место у хладњаку; отвори мали хладњак и одатле извуче пиво; за дезинфекцију замрзивача и хладњака такође се користи 2% раствор. хладњача (2.991): најважнија је изградња хладњаче; власник хладњаче; у хладњачама предузећа; хладњаче за месо; прерадни центар са хладњачом; приколице, полуприколице и хладњаче; камион хладњача.</p>
<p>хлебара ж 1. <i>продавница хлеба; остава, магацин за хлеб. 2.</i> <i>покр. врста ракије, комадара.</i> хлебарница ж 1. <i>продавница хлеба, пекара. 2.</i> <i>просторија где се меси и пече хлеб.</i> хлебарница и хлебарка ж <i>продавачица хлеба.</i></p>	<p>хлебара ж <i>продавница хлеба; остава за хлеб.</i> хлебарница ж <i>зграда или радња у којој се меси и пече или продаје хлеб, продавница хлеба, пекара.</i> хлебарка (хлебарница) ж <i>жена хлебар, пекарка; хлебарева жена.</i></p>	<p>хлебара (12): хлебара је опремљена са једним/двоја/троја двокрилних врата са бочне стране; испоручено пет Трансита хлебара; кад отворише хлебару, она беше пуна хлеба; хлебови покуљаше из хлебаре; ма каква „хлебара”, свака ми је торта лепа. хлебарница (4): пође он у хлебарницу да по обичају узме хлебове; отворио си хлебарницу за гладне и пивницу за жедне. хлебарка (0) хлебарница (2): куварице и хлебарице; хлебарице, врећице за пиће; врећице за биље.</p>
<p>хмељар, -ара м <i>произвођач, узгајивач хмеља.</i> хмељник, -ика м <i>земљиште припремљено за гајење хмеља.</i></p>	<p>хмељар, -ара м <i>произвођач, узгајивач хмеља; берач хмеља.</i> хмељник, -ика м <i>земљиште на којем се гаји хмељ; засад хмеља.</i> хмељиште с <i>земљиште, њива засађена хмељом, одн. на којој се гајио хмељ.</i></p>	<p>хмељар (2): Удружење бачких хмељара; саднице хмеља добио од чешког хмељара. хмељник (0) хмељиште (0)</p>
<p>хмељара ж <i>остава, магацин за хмељ.</i> хмељарка ж <i>жена која бере хмељ.</i></p>	<p>хмељара ж <i>остава, магацин за смештај хмеља.</i> хмељарка ж <i>жена хмељар.</i></p>	<p>хмељара (0) хмељарка (0)</p>
<p>ходалац, -аоца м <i>онај који хода, ходац.</i> ходац, хоца м <i>онај који хода, пешак.</i></p>	<p>ходалац, -аоца м <i>онај који хода, ходац, ходац, пешак.</i> ходац, хоца м <i>онај који хода, пешачи, пешак: брз ~, добар ~.</i> ходач, -ача м <i>в. ходац.</i></p>	<p>ходалац (0) ходац (4): ходаца по жици; ходац на штулама. ходач (155): ходачи и планински ходачи; на старту се нашло 52 ходача; ходач на 50 километара; брзи ходач; ходачи и тркачи; камп ходача; улични ходачи; ходач на штулама; ходач по жици.</p>
<p>ходалица м и ж 1. <i>особа која много хода, пешачи, луталица. 2.</i> <i>она која хода (птица).</i></p>	<p>ходалица 1. ж и м <i>особа која много хода, пешачи; луталица:</i></p>	<p>ходалица (89): ходалица за бебе; дубак и ходалица; физијатри који раде са децом не препоручују</p>

<p>ходало с и ходаљка ж (обично мн.) 1. оно чиме се или помоћу чега се хода, нога. 2. мн. <i>ходуље</i>. ходуље, <i>ходуља</i> ж мн. 1. <i>две летве с високо постављеним пречагама за ноге, које служе за ходање по блатном или мочварном земљишту (и деци за игру), гигаље, штула (б).</i> 2. <i>штаке.</i></p>	<p>велика ~ 2. <i>ж птица која хода (а не лети):</i> птица ~. ходало с в. <i>ходаљка</i> (3). ходаљка ж 1. <i>дубак, сталак с точковима у коме се мало дете учи да хода.</i> 2. мн. в. <i>ходуље.</i> 3. а. <i>део тела, одн. орган, екстремитет помоћу кога се хода, нога.</i> б. <i>помагало при ходању (нпр. штака).</i> ходуље, <i>ходуља</i> ж мн. 1. <i>две летве, мотке с високо постављеним пречакама за ноге, које служе за ходање по блатном и мочварном тлу или деци за игру, штуле.</i> 2. в. <i>штаке.</i></p>	<p>ходалице; свако треће дете у ходалици се повреди; инвалидска колица и ходалице; креће се помоћу штака или ходалице; хвала тим великодушним шеталицама што су нам у светилима поклањале своју младалачку сексуалност; чувава ходалица. ходало (0) ходаљка (8): <i>упути се кроз село на својим кривим ходаљкама; журио је друмом својим кривим ходаљкама; бебе које ходају без ходаљке.</i> ходуље (0)</p>
<p>хоспитантица и хоспитанткиња ж <i>женска особа хоспитант.</i></p>	<p>хоспитанткиња (хоспитантица) ж <i>женска особа хоспитант.</i></p>	<p>хоспитанткиња (0) хоспитантица (0)</p>
<p>хранилац, -иоца м = хранитељ (а) <i>онај који храни некога; онај који издржава некога, који привређује за породицу.</i> хранитељ м а. = хранилац. б. нар. хип. <i>ораћи во.</i> храњеник, -ика м 1. <i>мушка особа коју су отхранили људи који јој нису родитељи, усвојеник; васпитаник.</i> 2. <i>домаћа животиња која се тови за клање, товљеник (обично о свињи).</i></p>	<p>хранилац, -иоца м <i>онај који храни некога; онај који издржава некога, који привређује за породицу: ~ породице, остати без храниоца.</i> хранитељ м в. <i>хранилац.</i> храњеник, -ика м 1. <i>мушка особа коју су отхранили, одгојили и васпитали други људи, а не родитељи, усвојеник; онај о чијем се одгоју брине неко, васпитаник: нечији ~.</i> 2. <i>домаћа животиња која се тови за клање, товљеник (обично свиња):</i> товити два храњеника.</p>	<p>хранилац (148): <i>служење војног рока храниоца породице; у случају смрти храниоца породице; тата хранилац и заштитник; законски хранилац; хранилац и стуб породице; храниоци својих кућа; хранилац гладних; хранилац животиња у Врту; Сунце, хранилац живота; хранилац дивљих звери; Војводина је хранилац Европе; Творац и Хранилац.</i> хранитељ (1.166): <i>Удружење хранитеља Широко срце; обука за хранитеље; општа подобност будућих хранитеља; Приручник за хранитеље; накнада за рад хранитеља; хранитељ мајмуна; хранитељ гладних; радник је хранитељ; Христ хранитељ; анђео хранитељ.</i> храњеник (37): <i>накнада за храњенике; породични статус храњеника; старатељ храњеника; књига о евиденцији храњеника; од угојених телаца и храњеника.</i></p>
<p>хранилица ж в. <i>хранитељица.</i> храниља ж в. <i>хранитељица.</i> хранитељица и хранитељка ж а. <i>жена хранилац; она која храни, отхрањује; дојиља.</i> б. нар. хип. <i>крава која даје млеко.</i> храњеница ж <i>женска особа коју су отхранили људи који јој нису родитељи, усвојеница.</i></p>	<p>хранилица ж 1. <i>прибор или уређај за храњење: ~ за птице, ~ за бебе, ~ за кокошке.</i> 2. в. <i>хранитељка.</i> храниља ж в. <i>хранитељка.</i> хранитељка (хранитељица) ж 1. <i>жена хранитељ; она која храни, отхрањује некога; дадиља.</i> б. нар. хип. <i>крава (овца или коза) која даје млеко и храни породицу: крава ~.</i> храњеница ж <i>женска особа храњеник, усвојеница; васпитаница.</i></p>	<p>хранилица (702): <i>хранилице и појилице; хранилице за птице; пластичне хранилице; електронске хранилице; дезинфекција хранилица; вибрирајућа хранилица; хранилице за прасад; удице и хранилице; хранилице за бебе; колица, кревети, хранилице, љуљашке; две београдске фирме, две хранилице Београда хлебом.</i> храниља (0) хранитељка (111): <i>хранитељ, хранитељка и храњеник; на захтев хранитељке; одузимање деце од хранитељке; жене на селу су главне хранитељке друштва; биљке хранитељке; крава</i></p>

<p>цветар, -ара м 1. <i>цвећар.</i> 2. зоол. <i>врста инсекта, кукца који живи на цвећу или се храни цветним соком.</i></p> <p>цвећар, -ара, м <i>онај који гаји цвеће (обично за продају); љубитељ цвећа.</i></p>	<p>цветар, -ара м у изр. јабучни ~ зоол. <i>инсект тврдокрилац Anthonomus pomorum из пор. пиле, штеточина на јабуци.</i></p> <p>цвећар, -ара м <i>онај који гаји и продаје цвеће, онај који се бави цвећарством.</i></p>	<p>цветар (0)</p> <p>цвећар (141): воћари, повртари, цвећари и пчелари; конгрес цвећара; обука за цвећара; центар за ђаке цвећаре; са звањем цвећар вртлар; искусни цвећар; удружење цвећара.</p>
<p>цветњак м <i>врт, башта са цвећем.</i></p> <p>цвећарник м <i>в. цветњак.</i></p> <p>цвећњак м <i>цветњак.</i></p>	<p>цветњак м <i>башта, врт са цвећем, цветна башта (обично у саставу дворишта).</i></p> <p>цвећарник м <i>в. цветњак.</i></p> <p>цвећњак м <i>в. цветњак.</i></p>	<p>цветњак (62): непознате биљке у цветњацима; захвална за садњу у цветњацима; травњаци и цветњаци дуж целе обале кеја; цветњаци поред кућа; цветњаци са сезонским цвећем; градски цветњаци.</p> <p>цвећарник (4): цвећарник у дворишту; цвећарник и бетонске жардињере.</p> <p>цвећњак (35): цвећњаци са ретким биљкама; лепе кате у цвећњаку; баште и цвећњаци; цвећњаци и жардињере.</p>
<p>цвећара ж <i>в. цвећарница.</i></p> <p>цвећарица ж <i>цвећарка.</i></p> <p>цвећарка ж <i>жена цвећар.</i></p> <p>цвећарница ж <i>продавница цвећа.</i></p>	<p>цвећара ж <i>продавница цвећа.</i></p> <p>цвећарица ж <i>в. цвећарка.</i></p> <p>цвећарка ж <i>жена цвећар; цвећарева жена.</i></p> <p>цвећарница ж <i>в. цвећара.</i></p>	<p>цвећара (260): запослени у цвећари; специјализована цвећара; цвећара нуди могућност израде цветних аранжмана; продавачице у цвећарама.</p> <p>цвећарица (2): пекарице, цвећарице, продавнице, тргићи, уличице; каже цвећарка Весна Јанковић у Цвећарици у центру Ниша.</p> <p>цвећарка (22): имам и цвећарку са којом сарађујем годинама; љубазна цвећарка; цвећарка Зорица излаже цвеће.</p> <p>цвећарница (7): испред цвећарнице у Њу Јорку; отишао сам у цвећарницу на путу кући и наручио букет цвећа за моју жену; ради у цвећарници на одржавању цвећа.</p>
<p>цедило с <i>материја или справа кроз коју се нешто цеди; исп. цедиљка.</i></p> <p>цедиљка ж <i>кухињска направа чије је дно избушено, пуно ситних рупица кроз које се цеди нека течност (нпр. млеко, чај, кава и сл.).</i></p> <p>цедница ж <i>справа за притискивање, гњечење, преса.</i></p> <p>цетка ж <i>посуда налик на сито кроз коју се цеди нека течност, цедиљка.</i></p>	<p>цедило с <i>платно или сличан материјал кроз који се нешто цеди (нпр. млеко); материјал или направа кроз коју се нешто цеди, цедиљка: ~ за сир.</i></p> <p>цедиљка ж <i>кухињска направа са избушеним, рупичастим дном за цеђење неке течности (нпр. чаја, супе и сл.): ~ за чај, ~ за тестенину.</i></p> <p>цедница ж 1. <i>справа за цеђење нечега притискањем, гњечењем, преса: ~ за грождје. 2.</i> <i>вода која се сакупља и цеди, капље с нечега.</i></p> <p>цетка ж <i>в. цедиљка.</i></p>	<p>цедило (831): оставити на цедилу; жито ставити у цедило да се оцеди; добро притиснути биље у цедилу и процедити; сирарско цедило; на густом ситиу или цедилу; цедило за чај; ланеним цедилом исцеде мед.</p> <p>цедиљка (212): цедиљка за чај; метална цедиљка; преспите макароне у цедиљку; кафу процедите кроз цедиљку; цеђењем кроз газу или цедиљку; цедиљка за тестенину.</p> <p>цедница (1): пнеуматска цедница већег или мањег капацитета.</p> <p>цетка (2): процедите га кроз цетку и прелијте хладном водом; цетка за макароне.</p>
<p>централизатор м <i>онај који врши, изводи централизам, централизацију.</i></p>	<p>централизатор м <i>онај који врши, заводи централизам, централизацију.</i></p>	<p>централизатор (1): јер сте онда највећи централизатори управо ви, све странке које ову владу чине.</p>

<p>централист(а) м присталица централизма. центрист(а) м центрумаши. центрумаш, -аша м присталица центрума, центра као политичке странке.</p>	<p>централист(а), -е м присталица централизма. центрист(а) м пол. в. центрумаши. центрумаш, -аша м пол. ист. присталица центрума, центра (у вишестраначком систему).</p>	<p>централист(а) (162): београдски централисти; сепаратисти и централисти; централисти и аутономаши; централисте баш брига за локал. центрист(а) (26): он је политички центриста, нешто ближи програмски проруској опцији; религиозна десница у коалицији са центристима; Демократски покрет центриста; левичари, десничари, трећепуташи, центристи; аутономаши, центристи и остали; војвођански аутономаши и центристи. центрумаш (2): београдски центрумаши.</p>
<p>церемонијар, -ара м онај који управља церемонијом, црквени или дворски ментар церемоније. церемонијаш, -аша м церемонијар.</p>	<p>церемонијар, -ара м онај који руководи церемонијом, црквени или дворски ментор церемоније: дворски ~, црквени ~. церемонијаш, -аша м в. церемонијар.</p>	<p>церемонијар (9): људина се представи као церемонијар и обећа Карлу да ће га водити до краја обреда; церемонијар је почео шапатам давати Карлу упутства. церемонијаш (0)</p>
<p>цивилизатор м онај који носи или шири цивилизацију. цивилист(а) м 1. цивил (1). 2. стручњак, правник који се бави грађанским правом.</p>	<p>цивилизатор м онај који шири цивилизацију. цивилист(а) м 1. в. цивил (1). 2. правни стручњак за цивилно (грађанско) право.</p>	<p>цивилизатор (37): неки варвари могу бити културнији од европских цивилизатора; „дивилзатори” Балкана; самопроглашени цивилизатори; шминка цивилизатора; вајни цивилизатори и демократе. цивилист(а) (10): српски цивилисти и стручни носиоци правосудних функција; парничне судије цивилисти; један од најистакнутијих савремених цивилиста, романиста, компаративиста и правних историчара.</p>
<p>цигар, -ара м шп. 1. = цигара (1) дуванско лишће чврсто савијено у облику кратког штапића за пушење. 2. в. цигарета; исп. цигара (2). цигара ж 1. = цигар (1). 2. цигарета. цигарета ж нем. <i>фино резани дуван увијен у танки нарочити папир</i>, у облику танких штапића.</p>	<p>цигар, -ара м в. <i>цигара</i>. цигара ж шп. 1. <i>дуванско лишће чврсто савијено у облику кратког штапића за пушење</i>; уп. томпус: хаванска ~, вирџинија ~, кутија за цигаре. 2. в. <i>цигарета</i>. цигарета ж нем. <i>смотак фино резаног дувана увијеног у фини танки папир у облику штапића који се пуши заједно са папиром</i>: пушити цигарете, кутија цигарета, запалити цигарету.</p>	<p>цигар (4): запалили по цигар дувана; цигар им осветли лица; сав ми цигар здружи. цигара (2.692): запалио је цигару; дим цигаре; паклица цигара; уз кафу и цигаре; остављао сам цигаре десетак пута; шверц цигара; здравствени ризици од цигара; завијане цигаре; мотати цигаре; кубанска цигара; хаванска цигара; дебела цигара. цигарета (15.643): кутија цигарета; кафа и цигарета; увоз цигарета; шверц цигарета; дим цигарета; бокс цигарета; опушак цигарета; електронска цигарета; мотање цигарета.</p>
<p>цилиндар, -дра м грч. 1. геом. тело чије су основице две једнаке кружне површине спојене ваљкастим омотачем, ваљак. 2. техн. део парне машине или мотора с унутрашњим сагоревањем у облику ваљкасте,</p>	<p>цилиндар, -дра м грч. 1. мат. геометријско тело чије су основице две једнаке кружне површине спојене ваљкастим омотачем, ваљак. 2. техн. део парне машине или мотора с унутрашњим сагоревањем у</p>	<p>цилиндар (3.040): кочиони цилиндар; пнеуматички цилиндар; метални цилиндар; унапређени модел цилиндара; цилиндар мотора; револверски цилиндар; цилиндар браве; цилиндар данас носе углавном мађионичари и</p>

<p>затворене кутије. 3. стаклени ваљак на петролејској лампи. 4. висок крут мушки шешир, ваљкастог облика с уским тврдим ободом. цилиндер, -ера м в. цилиндар (3 и 4).</p>	<p>облику пуног или шупљег ваљка; ваљкасто шупље тело у коме се покреће клип клипних машина или мотора. 3. стаклени шупљи ваљак на петролејској лампи обично бокасто проширен у горњем делу: ставити ~ на лампу, сломити ~. 4. висок крут свечани мушки шешир ваљкастог облика с уским тврдим ободом: носити ~. цилиндер м в. цилиндар.</p>	<p>просјаци; фрак и цилиндар на глави. цилиндер (51): извади из кутије цилиндер и рукавице; цилиндер на глави; фрак и цилиндер; џепна марамича и стари цилиндер; шарени цилиндер.</p>
<p>цимбалар, -ара и цимбалаш, -аша м онај који удара у цимбал, свирач на цимбалу. цимбалист(а) м цимбалар.</p>	<p>цимбалар, -ара и цимбалаш, -аша м в. цимбалист(а). цимбалист(а), -е м музичар који удара у цимбал, свирач на цимбалу.</p>	<p>цимбалар (0) цимбалаш (0) цимбалист(а) (12): ансамбл цимбалиста; чувени цимбалиста; светски признат цимбалиста.</p>
<p>црепар, -ара м онај који прави црепове. црепуљар, -ара м онај који прави црепуље.</p>	<p>црепар, -ара м онај који прави црепове. црепуљар, -ара м онај који прави црепуље.</p>	<p>црепар (3): најпознатији црепари; црепари су у другачијој позицији. црепуљар (0)</p>
<p>црквар, -ара м 1. онај који често иде у цркву, верник. 2. црквењак, звонар. црквењак, -ака м чувар цркве и црквени послужитељ; исп. звонар (1), клисар. црковњак, -ака м црквени човек, црквено лице, свештеник.</p>	<p>црквар, -ара м 1. онај који често, редовно иде у цркву на службу, побожан човек, верник. 2. в. црквењак. црквењак, -ака м чувар цркве и црквени послужитељ; звонар, клисар. црковњак, -ака м црквено, свештено лице, свештеник, редовник.</p>	<p>црквар (11): док је старији нараштај, у коме је било толико црквара и православаца; тип старог црквара и родољуба; противу црквара и сујевераца; колико данас црквара признаје у својим погубним говорима; сви они црквари по црквама који уче своје чланове. црквењак (301): црквењак Богородичине цркве у Студеници; црквењак по обичају звони у звона; црквењак и поп приђу кадионицама; црквењак још не беше откључао цркву; агресија појединих црквењака и политичара; шта има тамо неки попови и црквењаци да ти кроје програм; а како црквењаци добијају тај новац, прилозима сумњивих тајкуна. црковњак (0)</p>
<p>црница ж 1. црна земља, хумус. 2. а. в. црнкиња (а). б. (Црница) в. Црнкиња (б). 3. редовница, калуђерица, монахиња. 4. фиг. несрећна, јадна жена, несрећница. 5. зоол. в. црнка (2). црнка ж 1. женска особа црне косе и пути. 2. зоол. а. врста црне змије. б. в. рапа². црнкиња ж а. женска особа црне расе, исп. црница (2а). б. (Црнкиња) припадница етничке групе црне расе у САД.</p>	<p>црница ж 1. црна земља која обилује хумусом; хумус: плодна ~. 2. а. в. црнкиња (а). б. в. Црнкиња (б). 3. редовница, калуђерица, монахиња (која носи црну одећу). 4. зоол. в. црнка (2). 5. а. бот. биљка <i>Erica carnea</i> из ф. вресова. б. агр. (у атрибутској служби) назив за разне врсте воћа црне, тамне боје: ~ маслина, ~ смоква, ~ трешња. црнка ж 1. женска особа црне косе и пути: лепа ~. 2. врста црне змије <i>Zamenis carbonarius</i>. црнкиња ж а. женска особа црне расе. б. припадница етничке групе црне расе у САД, Афроамериканка.</p>	<p>црница (194): црница, најквалитетнија земља I класе; земља црница; ритска црница; црница и црвеница; плодна црница; ливадска црница; њива црница; крушка црница; трешња црница. црнка (629): прелепа црнка; црнке и бринете; плавуше и црнке; ватрена црнка; атрактивна црнка; заносна црнка; црнка са зеленим очима; патка црнка; пловка црнка. црнкиња (282): црнкиња рођена у Сенегалу; јужноафричка црнкиња; син црнкиње и белца; црнкиње и белкиње; црнкиња или азијаткиња.</p>
<p>црпало с в. црпац. црпаљка ж в. црпка.</p>	<p>црпало с в. црпац. црпаљка ж в. црпка.</p>	<p>црпало (1): узех водено црпало. црпаљка (0)</p>

<p>црпац, -пца м <i>направа за црпење воде из чамца, исполац.</i> црпач, -ача м <i>онај који црпе из чега (обично воду или неку другу течност).</i> црпка ж <i>справа којом се црпе из нечега (обично вода или нека друга течност).</i></p>	<p>црпац, -пца м <i>направа за црпење воде из чамца.</i> црпач, -ача м <i>онај који црпе (воду или неку другу течност) из нечега: ~ воде.</i> црпка ж <i>справа за црпење воде или неке друге течности из нечега, пумпа.</i></p>	<p>црпац (1): опет га из црпца извадите. црпач (0) црпка (18): снажне пумпе (црпке) црпе воду у велике резервоаре из река или великих бунара; вертикална црпка (под вакуумом); ваздушна црпка.</p>
<p>цртало с 1. <i>гвоздени нож на плугу који пара, реже земљу. 2.</i> подр. слаб, рђав <i>цртач.</i> цртач, -ача м 1. <i>онај који црта (ликове, предмете и сл.). 2.</i> <i>онај који описује, приказује ликове, појаве и сл. (у књижевном делу); исп. цртати (4).</i></p>	<p>цртало с <i>гвоздени нож на плугу који при орању реже, пара земљу.</i> цртач, -ача м 1. <i>онај који црта (ликове, предмете и сл.): даровити ~, технички ~, ~ портрета. 2.</i> <i>онај који описује, приказује ликове, појаве и сл. (у књижевном делу): ~ друштвених прилика.</i></p>	<p>цртало (8): на плужно тело и рам плуга постављају се помоћни радни делови: цртало, претплужник, перо; предња ивица плужног тела или цртало; дискосна цртала. цртач (1.461): цртач стрипова; мајстор цртач; цртач илустратор; технички цртач; цртач знакова на путу; цртач и аниматор; цртач графита.</p>
<p>цртанка ж <i>свеска, тека за цртање.</i> цртачица ж <i>жена цртач.</i> цртачица ж <i>учионица, просторија за цртање.</i></p>	<p>цртанка ж <i>свеска, блок за цртање: дечја ~.</i> цртачица ж <i>жена цртач.</i> цртачица ж <i>просторија, учионица у којој се црта.</i></p>	<p>цртанка (22): нове цртанке за најмлађе; сликовнице и цртанке; тврдокоричене цртанке; у цртанкама се налазе модели за цртање. цртачица (4): цртачица стрипова. цртачица (0)</p>
<p>чаробник, -ика м 1. = чаробњак <i>онај који чара, врача, врачар. 2.</i> <i>онај који је чаробан, који заноси, очарава.</i> чаробњак, -ака м = чаробник (1).</p>	<p>чаробник, -а м 1. <i>в. чаробњак. 2.</i> <i>онај који је чаробан, који заноси, очарава.</i> чаробњак, -ака м <i>онај који чара, врача, врачар, врач.</i></p>	<p>чаробник (43): врачев и чаробници, противећи се Мојсију; иду к непријатељима Божјим врачарама и чаробницима; Мојсије и мисирски чаробници; демони су награђивали њима одане чаробнике; прича о чаробнику и враџбинама; виле и чаробници. чаробњак (3.498): млади чаробњак Хари Потер; вилењаци, чаробњаци, патуљци; виле и чаробњаци; зли чаробњак; врачаре и чаробњаци; древни магови и чаробњаци; како је велики чаробњак Христос; фудбалски чаробњак; вински чаробњак; финансијски чаробњак.</p>
<p>чекалац, -аоца м <i>онај који чека некога.</i> чекач, -ача м а. <i>онај који чека на чеки, ловац на чекалишту. б.</i> <i>онај који чека, који се не изјаињава, који стоји по страни; уздржан, опрезан, резервисан човек.</i></p>	<p>чекалац, -аоца м <i>онај који чека некога.</i> чекач, -ача м а. <i>ловац који чека у (на) чеки, у заседи. б.</i> <i>онај који чека, који се не изјаињава; уздржан, резервисан, опрезан човек.</i></p>	<p>чекалац (6): упорни чекалац лептира; чекалац датума за почетак преговора. чекач (59): професионални чекачи у редовима; чекачи посла; чекачи аутобуса; чекачи виза; чекачи за мрву колача; чекачи из историје.</p>
<p>чекалиште с а. <i>место где се чека. б.</i> <i>место на коме ловац чека ловину.</i> чекаоница ж <i>просторија одређена за чекање; исп. чекалиште.</i></p>	<p>чекалиште с а. <i>место где се чека. б.</i> <i>место на коме ловац чека ловину, чека.</i> чекаоница ж <i>просторија одређена за чекање: ~ на железничкој станици, ~ у дому здравља.</i></p>	<p>чекалиште (9): чекалиште код аутобуске/железничке станице; путници на чекалишту под отвореним небом; у петој недељи супрасности, крмаче се премештају у чекалиште; објекат прасилишта, објекат това, објекат чекалишта. чекаоница (1.394): чекаоница у амбуланти; чекаоница</p>

		предшколског диспанзера; чекаоница код зубара; чекаонице домова здравља; чекаоница Националне службе за запошљавање; судска чекаоница; на шалтерима и у чекаоницама; европска чекаоница.
челистица ж = челисткиња <i>женска особа челист(а).</i> челисткиња ж = челистица.	челисткиња (челистица) ж <i>женска особа челист(а).</i>	челисткиња (32): млада челисткиња Ана Ристић; београдска челисткиња; угледан челисткиња и професор ФМУ. челистица (1): бивша челистица.
чергар , -ара м = чергаш 1. онај који станује под чергом, Циганин, Ром. 2. фиг. онај који се много сели, премешта из места у место, скитница, потуцало. чергаш , -аша м = чергар.	чергар , -ара м = чергаш 1. онај који станује под чергом, скитачки Циганин, Ром. 2. фиг. онај који се много сели, сељака из места у место, потуцало (скитница). чергаш , -аша м в. чергар.	чергар (50): Цигани чергари; чергари још увек воде медведе по улицама; Роми чергари; морам као чергар да обилазим пријатеље; бићемо номади, чергари, у позитивном смислу. чергаш (7): најпрљавији чергаши; чергаши из Јабланице; да проведе живот као чергаш.
чергарка ж она која живи под чергом, Циганка. чергашица ж чергарка.	чергарка ж она која живи под чергом, Циганка, Ромкиња. чергашица ж в. чергарка.	чергарка (1): љупкост чергарке, Циганке. чергашица (0)
честиталац , -аоца м в. честитар (1). честитар , -ара м 1. онај који честита. 2. књига у којој се налазе примери за честитања у различитим приликама.	честиталац , -аоца м в. честитар. честитар , -ара м 1. онај који честита. 2. књига у којој се налазе примери за честитања у различитим приликама. честитач , -ача м в. честитар (1).	честиталац (0) честитар (13): честитар празника; поворке честитара поводом нове календарске године; епископ је у свом дому дочекивао честитаре; међу угледним честитарима био је и градоначелник Крагујевца. честитач (0)
честиталица ж женска особа која честита. честитарка ж она која честита.	честиталица ж женска особа која честита. честитарка ж она која честита.	честиталица (0) честитарка (0)
чешљанац , -нца м и чешљаница ж ишчупкана, распредена, рашчешљана влакна платна, тифтик. чешљаоница ж занатлијска радња у којој се уређује коса, фризерница. чешљарица ж 1. чешљачица. 2. чешљарева жена. чешљарка ж она која прави чешљеве. чешљарница ж чешљарска радница; продавница чешљева.	чешљанац , -нца м и чешљаница ж чешљано предиво за глатке вунене штофове. чешљаоница ж занатлијска радња у којој се уређује коса, фризерска радња, фризерски салон, фризерница. чешљара ж фабрика или погон у коме се чешља (вуна и сл.). чешљарица ж 1. в. чешљачица. 2. чешљарева жена. чешљарка ж 1. она која прави чешљеве. 2. чешљарева жена. чешљарница ж а. чешљарска радница. б. продавница чешљева.	чешљанац (1): вуна, чешљанац, памук, предиво. чешљаница (0) чешљаоница (0) чешљара (0) чешљарица (2): Чешљарица улази. Клања се. Чешаљ путује кроз краљичину косу. чешљарка (2): барска жаба, обична чешљарка, зелена жаба. чешљарница (0)
чибукчија м = чибугџија. чибучар м 1. онај који пуши на чибук. 2. онај који израђује чибук.	чибугџија м 1. тур. ист. момак који је носио чибук послужујући њиме пушаче. 2. в. чибучар. чибучар м 1. онај који израђује чибук. 2. онај који пуши на чибук.	чибугџија (0) чибучар (0)
чизмарица ж 1. чизмарева жена. 2. женска особа која израђује чизме. чизмарка ж чизмарица.	чизмарица и чизмарка ж 1. чизмарева жена. 2. женска особа која израђује чизме.	чизмарица (1): чизмарица и чизмарка. чизмарка (2): чизмарица и чизмарка; у хаљинама чизмарке Пеле.

<p>чиновниковица ж <i>чиновникова жена.</i> чиновница ж <i>жена чиновник.</i></p>	<p>чиновниковица ж <i>чиновникова жена.</i> чиновница ж <i>жена чиновник.</i></p>	<p>чиновниковица (0) чиновница (54): чиновница Министарства финансија; државна чиновница; Путинова чиновница; чиновница делегације ЕУ.</p>
<p>чипкарица и чипкарка ж <i>жена чипкар.</i></p>	<p>чипкарица и чипкарка ж <i>жена чипкар.</i></p>	<p>чипкарица (1): сукња чипкарица. чипкарка (0)</p>
<p>чистач, -ача м <i>онај који чисти, онај који се бави чишћењем као занимањем.</i> чистилац, -иоца м <i>чистач.</i> чистунац, -нца м 1. а. <i>онај који пази на чистоћу и чисто се носи; фиг. онај који је чист у моралном смислу. б.</i> <i>онај чије се мишљење оснива на устаљеним и непроменљивим догмама, догматичар. 2.</i> <i>онај који пази (често претерано) на чистоту језика, пурист(а).</i></p>	<p>чистач, -ача м 1. <i>онај који чисти, онај који се бави чишћењем нечега као занимањем: ~ улица, ~ ципела, ~ снега. 2.</i> <i>уређај, направа за чишћење нечега.</i> чистилац, -иоца м <i>чистач (1).</i> чистунац, -нца м 1. а. <i>онај који пази на чистоћу и чисто се носи. б.</i> <i>фиг. 1) онај који је чист у моралном смислу, пуританац. 2) онај чије се мишљење заснива на устаљеним, непроменљивим догмама, догматичар: правни ~, верски ~. 2.</i> <i>онај који пази, често и претерано на чистоту језика, пуриста: језички ~.</i></p>	<p>чистач (1.255): чистач улица; чистач ципела; чистач снега; чистач ЈКП Градска чистоћа; чистач тоалета; етнички чистач; соко – чистач природе; млазни чистач; робот чистач; вакуум чистачи; чистач на пару; чистач организма; чистач јетре; чистач лимфе. чистилац (1): најрадикалнији чистилац великог митосног предања. чистунац (334): морални чистунац; језички чистунац; национални чистунац; идеолошки чистунац; политички чистунац; музички чистунац; филмски чистунац; жанровски чистунац; велики чистунац и не подноси прљавштину; аљкавац или чистунац.</p>
<p>чистачица ж <i>жена чистач.</i> чистилица ж а. <i>справа за чишћење. б.</i> <i>војн. мотка са четком за чишћење топовских цеви.</i> чистуница и чистунка ж <i>она која воли чистоћу, која се брине за чистоћу, која је у свему уредна.</i></p>	<p>чистачица ж <i>жена чистач (1).</i> чистилица ж а. <i>справа, уређај за чишћење. б.</i> <i>војн. мотка са четком за чишћење топовских цеви.</i> чистуница ж <i>она која воли чистоћу и која се брине за чистоћу, уредна женска особа.</i> чистунка ж <i>в. чистуница.</i></p>	<p>чистачица (1.004): радно место чистачице; чистачица у болници; чистачица у школи; плата чистачице; чистачица и кафе куварица. чистилица (69): машина чистилица; 60 радника са чистилицама и камионима; чистилицама се уклањају прашина и нечистоће; чистилица за прозоре; чистилица за одржавање путева. чистуница (37): језичка чистуница; демократска чистуница; лажне чистунице; похотница или чистуница; маце су велике чистунице. чистунка (0)</p>
<p>читалац, -аоца м <i>онај који чита књиге, новине или друге текстове.</i> читатељ м <i>в. читалац.</i> читач, -ача м 1. <i>онај који чита неки текст у одређеној прилици (об. гласно); читалац. 2.</i> <i>техн. а. апарат који омогућава читање микрофилмова, ситних снимака и др. б.</i> <i>електронски апарат који региструје штампане или писане знакове ради даље обраде података, њиховог класирања и др.</i></p>	<p>читалац, -аоца м <i>онај који чита књиге, новине, часописе и др. текстове: страствени ~ белетристике, ~ новина.</i> читатељ м <i>в. читалац.</i> читач, -ача м 1. <i>онај који чита неки текст у одређеној прилици; читалац: добар ~. 2.</i> <i>техн. апарат који омогућава читање микрофилмова, ситних снимака и сл. б.</i> <i>електронски апарат који региструје штампане или писане знакове ради даље обраде података: електронски ~.</i></p>	<p>читалац (34.279): читалац романа; читалац књиге; читалац форума; читалац портала; читалац часописа; читалац листа; читалац новина; писци и читаоци; наш верни читалац. читатељ (445): читатељ књиге; читатељ Јеванђеља; читатељ портала; широк круг читатеља; читатељ новинског чланка; пажљиви читатељ; читатељи Блица; читатељ поезије; читатељ сајта. читач (4.378): читач картица; читач бар кодова; бус плус читач;</p>

		читач меморијских картица; електронски читач; дигитални читач; веб читачи; интернет читач; читач екрана; ДВД читач; читач електронских књига; оптички читачи; читач бројила; добар читач судбине; читач мисли; читачи звезда; због презаузетости родитеља, улогу читача преузимају баке и деке; читачи Блица; кампања „Срећни читачи”; наслови за које од својих пријатеља читача никада нећете добити препоруку; све мање има правих читача.
читатељица и читатељка ж жена читалац. читачица ж женска особа читач.	читатељка (читатељица) ж жена читалац. читачица ж женска особа читач (1).	читатељка (991): читатељка магазина Стори; читатељка магазина „Лепота и здравље”; читатељка портала Жена; читатељка романа; верна читатељка. читатељица (11): драга читатељица; верна читатељица. читачица (8): читачица мисли; читачица снова; читачица вести; унајмила читачицу.
чувалац , -аоца м 1. чувар. 2. онај који не троши новац улудо, чуваран човек, добар штедиша. чувар , -ара м 1. онај који чува: музејски ~, ноћни ~, железнички ~, ~ пруге, чувари реда. 2. заштитник, бранилац. 3. чувалац (2).	чувалац , -аоца м 1. в. чувар. 2. чуваран, штедљив човек, добар штедиша. чувар , -ара м 1. онај који нешто чува: ноћни ~, парка ~, зграде ~. 2. онај који се брине о одржавању, трајању нечега, бранилац, заштитник: ~ реда, ~ обичаја, ~ традиције.	чувалац (2): МУП као чувалац највећег броја докумената. чувар (11.066): чувар парка; чувар у затвору; чувар коза; чувар шуме; чувар природе; чувар реда; чувар традиције; чувар здравља; чувар духовног блага; чувар демократије; чувар језика; чувар мреже Србије; пас чувар; анђеол чувар; чувар лозинки и бројева картица.
чувалица ж чуварица. чуварица ж жена чувар (1). чуварка ж 1. чуварица. 2. бот. в. чуваркућа (1).	чувалица ж в. чуварица. чуварица ж в. чуварка. чуварка ж 1. жена чувар. 2. део риболовачког прибора од испреплетене жице, најлонских и сл. конаца у којем се чува уловљена риба и који се држи у води како би риба остала жива за све време риболова.	чувалица (0) чуварица (40): црква жели бити чуварица памћења; брусница – чуварица вена; врана представља чуварицу светих закона; пчела чуварица; змија – чуварица куће; Богородица – чуварица брака; чуварица космоса; Школа за чуварице здравља. чуварка (127): чуварка у затвору; чуварка плаже; нацистичке чуварке једног логора; енглеске чуварке реда; чуварка домаћег огњишта; змија – чуварка последњих тајни; Црква, вековна чуварка благодети Божје; корњача – највеће тајне; у чуварици су се уместо рибе налазила пива; риболовци се враћају са пуним чуваркама.
чувалиште с место где се нешто чува. чуварница ж кућица или просторија за чување железничке пруге.	чувалиште с место где се нешто чува. чуварница ж кућица или просторија за чување железничке пруге.	чувалиште (4): ризница и чувалиште свих врлина; ризница и чувалиште Твога блага; ако имају више од 15 деце, морају имати чувалиште.

		чуварница (28): овај објекат је чуварница насипа; чувена Бечејска чуварница; животиња је било и биће док ће та чуварница постојати.
цепар м = цепарош <i>онај који врши ситне крађе, који краде из цепова, лопов на ситно, кесарош.</i> цепарош м = цепар.	цепар м в. <i>цепарош.</i> цепарош м <i>онај који краде из туђих цепова, који се бави ситном крађом, лопов на ситно.</i>	цепар (6): цепар који се бави крађом кредитних картица; саветују да се чувају цепара; балкански цепари. цепарош (231): лопови и цепароши; просјаци, цепароши и преваранти; пазите се цепароша; лака мета цепароша; цепароши по аутобусима; политички цепароши.
цудаш , -аша и цудист(а) м <i>онај који се бави цудом.</i>	цудаш , -аша м в. <i>цудист(а).</i> цудист(а) , -е м <i>спортиста који се бави цудом.</i>	цудаш (0) цудист(а) (336): млади трофејни цудиста; један од најбољих цудиста на свету; такмичење цудиста; цудисти су освојили десет медаља.
шансонијер , -ера м <i>певач шансона.</i> шансоњер , -ера м <i>шансонијер.</i>	шансонијер(-) в. <i>шансоњер(-).</i> шансоњер , -ера м <i>певач шансона; композитор шансона.</i>	шансонијер (6): француски шансонијер и глумац Ив Монтан; равничарски шансонијер. шансоњер (90): легендарни шансоњер Арсен Дедић; панонски шансоњер; српски шансоњер; француски шансоњер и текстописац; шансоњера су Београђани дочекали овацијама.
шансонијерка ж <i>певачица шансона.</i> шансоњерка ж <i>шансонијерка.</i>	шансонијер(-) в. <i>шансоњер(-).</i> шансоњерка ж <i>певачица шансона.</i>	шансонијерка (1): акробата и писаца куплета, шансонијерки и професионалних фудбалера. шансоњерка (11): чувена француска шансоњерка Едит Пјаф; чувена шансоњерка и глумица; париска шансоњерка.
шапталац , -аоца м <i>доушник; шаптач.</i> шаптач , -ача м 1. <i>човек који шапће.</i> 2. <i>онај који у позоришту шапуће текст глумцима за време представе, суфлер.</i>	шапталац , -аоца м в. <i>шаптач.</i> шаптач , -ача м <i>онај који у позоришту шапуће текст глумцима за време представе, суфлер; уопште онај који шапће.</i>	шапталац (0) шаптач (119): позоришни шаптач; лични шаптач америчког председника на јавним иступањима; шаптач псима; шаптач коњима; лукави шаптач, клеветник, ђаво; шаптачи преко баре; шаптачи из ММФ-а; доушници, шаптачи, цинкароши; шаптачи и налогодавци.
шапталица ж 1. <i>шаптачица.</i> 2. <i>дебела, груба кошуља.</i> шаптачица ж <i>женска особа шаптач.</i> шаптачница ж <i>простор под позорницом у коме се налази шаптач, суфлерница.</i>	шапталица ж в. <i>шаптачица.</i> шаптачица ж <i>женска особа шаптач.</i> шаптачница ж <i>простор под позорницом у коме се налази шаптач, суфлерница.</i>	шапталица (1): усне Љубилице, Мазалице, слатких тајни Шапталице. шаптачица (6): шаптачица духовима; шаптачица веверицама. шаптачница (0)
шашавац , -авца м в. <i>шашавко.</i> шашавко м <i>шашав човек, будала.</i>	шашавац , -авца м в. <i>шашавко.</i> шашавко м <i>шашав човек, будала, глупак.</i>	шашавац (5): симпатични шашавац; смешни су шашавци. шашавко (16): кловн Шашавко; ма хајде бре шашавко, ако то урадимо оде ЕУ.
шепавац , -авца м <i>шепав мушкарцац, хромац, ћопавац.</i> шепавко м <i>шепавац.</i>	шепавац , -авца м <i>шепав мушкарцац, хромац, ћопавац.</i> шепавко м в. <i>шепавац.</i>	шепавац (2): кривоусти шепавац; академски шепавци.

шепоња м <i>шепавац.</i>	шепоња м в. <i>шепавац.</i>	шепавко (1): Остави га на миру, шепавко. шепоња (0)
шепртља 1. м и ж <i>неумешна, неспретна, збуњена особа. 2. ж шепртљање, шепртљанија.</i> шепртљан, -а и шепртљанац, -нца м <i>неспретан мушкарац, шепртља.</i> шепртљанко м <i>шепртља (1).</i>	шепртља ж 1. <i>неспретна, неумешна особа. 2. сметена, збуњена особа.</i> шепртљан (шепртљанац, -нца) м <i>неспретан, неумешан мушкарац, шепртља.</i> шепртљанко м в. <i>шепртљанац.</i>	шепртља (64): тотални шепртља; симпатична шепртља; добороћудни шепртља; шепртља и тупан; прва шепртља напредњака; млакоња и шепртља; сексуални шепртља; шепртља у кухињи. шепртљан (0) шепртљанац (0) шепртљанко (0)
шеталац, -аоца м <i>шетач.</i> шетач, -ача м <i>онај који шета.</i>	шеталац, -аоца м в. <i>шетач.</i> шетач, -ача м <i>онај који шета.</i>	шеталац (0) шетач (939): тротоари препуни шетача; шетачи на Фрушкој гори; шетачи и бициклисти; улични шетачи; шетачи на кеју; шетач паса; духови шетачи; тзв. ријалити шетачи; шетачи на митинзима; шетачи који се селе с адресе на адресу; страначки шетачи.
шеталица ж 1. <i>клатно, њихалица на зидном сату. 2. шетачица.</i> шетаљка ж шеталица (1). шетачица ж женска особа шетач.	шеталица ж <i>клатно, њихалица на зидном сату.</i> шетаљка ж в. шеталица. шетачица ж женска особа шетач.	шеталица (98): ходање деце у шеталицама; беби шеталица; баба са шеталицом; инвалидска колица, шеталица, штаке; патике шеталице; чујем шеталицу сата; шеталица на зидном сату; Делије су рашириле шеталицу; у позадини шеталице на северној трибини Маракане. шетаљка (0) шетачица (5): шетачице на обали; тркачице, шетачице, цогерке; мајке шетачице.
шећерана ж фабрика, творница шећера. шећерница ж посуда, кутија у којој се држи шећер.	шећерана ж фабрика шећера. шећерница ж посуда, кутија у којој се држи шећер: сребрна ~.	шећерана (2.115): шећерана у Црвенки; директор шећеране; заједница шећерана; приватизација шећеране; опремање шећеране; прерађивање шећерних репа у шећеранама. шећерница (5): сланици, шећернице, вазе; проверио је лично да ли је шећерница пуна.
шефица ж жена шеф. шефовица ж шефова жена; шефица.	шефица ж женска особа шеф. шефовица ж а. шефова жена. б. шефица.	шефица (2.485): шефица европске дипломатије; шефица Управног савета; шефица одборничке групе СНС; шефица посланичког клуба; шефица рачуноводства; шефица кухиње; шефица одељења. шефовица (26): пустила ме шефовица раније са посла; послали су ме код шефовице; шефовица штампарије; шефовица Апотеке Врање; шефовица опште медицине у Сурчину.
шивара ж радионица за шивење одела и рубља, кројачка радионица. шиватица и шиватка ж шиваћа игла. шивача ж шиваћа игла.	шивара ж кројачка радионица. шиватица и шиватка ж шиваћа игла. шивача ж шиваћа игла. шивачица ж радница која шије, шиваља, кројачица.	шивара (16): отварање још једне шиваре; пропадање једне од некада најуспешнијих шивара у крају; погон обухвата кројачницу, шивару и везионицу; војна шивара.

<p>шивачица ж 1. радница која шије, шваља. 2. шиваћа машина. шивачница ж радионица за шивење рубља и хаљина.</p>	<p>шивачница ж радионица за шивење рубља и одеће, кројачка радионица.</p>	<p>шиватица (0) шиватка (2): па купим шиватку (пајсер игла); фотографија са шиватком. шивача (0) шивачица (4): бивша шивачица из Слоге; месечно српске шивачице произведу неколико хиљада кошуља; шивачице које зарађују по 1.000 динара. шивачница (0)</p>
<p>шизофреник и шизофреничар м = схизофреник и схизофреничар онај који болује од шизофреније.</p>	<p>шизофреник м в. <i>шизофреничар</i>. шизофреничар м онај који болује од шизофреније.</p>	<p>шизофреник (46): нарцисоидни шизофреник; симптоми шизофреника; параноидни шизофреник; интелегентни шизофреник; Млађан Динкић, шизофреник. шизофреничар (97): параноидни шизофреничар; психопате и шизофреничари; убица и шизофреничар; проглашен за шизофреничара; интернет шизофреничар.</p>
<p>ширилац, -иоца м онај који нешто шири, разноси, разносач, преносилац; <i>пропагатор</i>: ~ клица, ~ лажних вести. ширитељ м <i>ширилац</i>.</p>	<p>ширилац, -иоца м онај који нешто шири, разноси, разносач, преносилац; <i>пропагатор</i>: ~ клица, ~ заразе, ~ вести, ~ идеја. ширитељ м в. <i>ширилац</i>.</p>	<p>ширилац (5): ширилац неистина; ширилац противсрпске пропаганде; ширилац оптимизма. ширитељ (22): ширитељ мржње; ширитељ неморала; ширитељ зла; ширитељ гласина; ширитељ догме; ширитељ лажи; ширитељ уранију-демократије.</p>
<p>шкртац, шкрца м <i>шкрт човек, тврдица, циција</i>. шкртица ж и м <i>шкрта особа, тврдица, циција</i>.</p>	<p>шкртац, шкрца м <i>шкрт човек, тврдица, циција</i>. шкртица ж (м) <i>шкрта особа, тврдица, циција</i>.</p>	<p>шкртац (22): стари шкртац; шкртац мисли да је штедљив; невиђени шкртац; богати шкртац; власник пекаре је био неки шкртац. шкртица (144): они који имају пара су највеће шкртице; Пироћанци као велике шкртице; није шкртица, али није ни расипник; екстремне шкртице; циције и шкртице.</p>
<p>шљивак¹, -ака м <i>шљивик</i>. шљивар м 1. а. трговац шљивама. б. одгајивач шљива. 2. ист. хрватски сеоски мали племић. 3. зоол. врста слатководне рибе, скобаљ, подуст. шљивар, -ара м <i>шљивик</i>. шљивик, -ика м <i>шљивов воћњак</i>.</p>	<p>шљивак, -ака м в. <i>шљивик</i>. шљивар м 1. а. одгајивач шљива. б. трговац шљивама. *(нема 2) шљивар, -ара м в. <i>шљивик</i>. шљивик, -ика м <i>воћњак засађен шљивама, шљивов воћњак</i>.</p>	<p>шљивак (25): шљивак на 20 ари; шљивак у близини куће; процветали шљиваци; беру шљиве у шљиваку; род из шљивака. шљивар (91): виногради су замењени шљиварима; убрали из нечијег шљивара; шљивар са 150 стабала; шљивар од 45 ари; засађен је шљивар; шљивари истичу да раде 361 дан; малинари, купинари и шљивари; шљивар, деверуша, бабушка; шљивар насељава воде северне и средње Европе. шљивик (333): виногради и шљивици; воћњаци и шљивици; уређен шљивик; мали шљивик; град је нанео штету шљивицима; власник шљивика; 240 хектара шљивика.</p>

шнајдерица и снајдерка ж варв. <i>кројачица</i> .	снајдерка (снајдерица) ж в. <i>кројачица</i> .	снајдерка (50) : хаљине сам шила код снајдерке; имам снајдерку која фантастично шије; мајка јој је снајдерка; снајдерка која скраћује панталоне. снајдерица (3) : млада снајдерица; снајдерице из Каменског.
шпекулантица и шпекуланткиња ж <i>женска особа шпекулант</i> .	шпекуланткиња (шпекулантица) ж <i>женска особа шпекулант</i> .	шпекуланткиња (0) шпекулантица (0)
штедионичар м <i>службеник који надгледа рад штедионица</i> . штедиша м <i>онај који штеди (најчешће новац)</i> . штедљивац , -ивца м <i>онај који штеди, штедиша</i> .	штедионичар м <i>банкарски стручњак који ради у штедионици; власник штедионице</i> . штедиша м 1. <i>онај који штеди новац (у банци, пошти и сл.): девизни ~. 2.</i> <i>штедљива, чуварна особа, теџикућа: бити велики ~.</i> штедљивац , -ивца м <i>онај који је штедљив; штедиша</i> .	штедионичар (0) штедиша (1.821) : девизне штедише; штедише Развојне банке; депоненти и штедише; штедише Дафимент банке; динарски штедиша; обештећење штедиша; најбогатије штедише; штедише гаса и слични уређаји; овај аутомобил је велики штедиша; штедиша енергије. штедљивац (8) : велики штедљивац; честити штедљивац протестантске вероисповести; велики штедљивац енергије; возња „градског” штедљивца; Волксвагенов штедљивац.
штрајкач , -ача м = <i>штрајкаш онај који штрајкује</i> . штрајкаш , -аша м = <i>штрајкач</i> .	штрајкач , -ача (штрајкаш, -аша) м <i>онај који штрајкује, учесник штрајка</i> .	штрајкач (1.574) : штрајкачи глађу; подршка штрајкача; број присутних штрајкача; лекари штрајкачи; захтеви штрајкача. штрајкаш (8) : суботички штрајкаши; подршка штрајкашима; химна штрајкаша.
штреберица и штреберка ж <i>женска особа штребер</i> .	штреберка (штреберица) ж <i>женска особа штребер</i> .	штреберка (42) : класична штреберка; у школи сам била велика штреберка; права штреберка. штреберица (2) : била сам штреберица у школи; мала је штреберица.
штрикерица и штрикерка ж варв. в. <i>плетиља (1)</i> .	штрикерка (штрикерица) ж <i>плетиља</i> .	штрикерка (0) штрикерица (0)
штројач , -ача м <i>онај који штроји домаће животиње</i> . штројитељ м <i>штројач</i> .	штројач , -ача м <i>онај који штроји домаће животиње</i> . штројитељ м в. <i>штројач</i> .	штројач (3) : риба штројач. штројитељ (1) : штројитљ мува.
шумаревица ж <i>шумарска жена, шумарка</i> . шумарица ж <i>шумарева жена, шумарка</i> . шумарка ж <i>шумарева жена</i> .	шумаревица ж <i>шумарева жена, шумарка</i> . шумарица ж в. <i>шумарка</i> . шумарка ж 1. <i>шумарева жена. 2.</i> <i>жена шумар</i> .	шумаревица (1) : шумарка / шумарица / шумаревица. шумарица (4) : шумарка / шумарица / шумаревица; јестива шумарица; дивље лале и шумарице; анемона или шумарица. шумарка (1) : шумарка / шумарица / шумаревица.
шушкавац , -авца м 1. <i>лак кишни огртач од непромочиве синтетичке материје која при кретању шушти, шушка. 2.</i> <i>вет. заразно акутно обољење говеда gangrena emphysematosa, изазвано</i>	шушкавац , -авца м 1. <i>лак кишни огртач од шушкаве непромочиве синтетичке материје: обући ~. 2.</i> <i>вет. акутно заразно обољење говеда gangrena emphysematosa, код кога се јављају поткожни и</i>	шушкавац (82) : патике, шушкавац и тренерке; непропустиви шушкавац са капуљачом; јакна шушкавац за кишу; шушкавац за трчање.

<p>врстом бацила који се налазе у земљи. 3. бот. назив за више биљака из пор. ланилиста <i>Rhinanthus</i> (<i>R. major</i>, <i>R. minor</i>).</p> <p>шуштавац, -авца м 1. фон. шуштав струјни сугласник, сугласник при чијој се артикулацији чује шуштав шум (ж, ш). 2. вет. шушкавац (2).</p>	<p>међумишићни безболни отоци, који под општом пуцкетају и шуште. 3. бот. род зељастих полупаразитских биљака <i>Rhinanthus</i> из ф. ланилиста (<i>Scrophulariaceae</i>), са жутим цветовима, звечак; назив за поједине врсте тога рода (<i>R. major</i>, <i>R. minor</i>).</p> <p>шуштавац, -авца м 1. лингв. шуштав струјни сугласник, сугласник при чијој се артикулацији чује шуштав шум. 2. вет. в. шушкавац (2).</p>	<p>шуштавац (1): тровалентне вакцине против шуштавца.</p>
--	---	--

Биографија аутора

Весна Николић рођена је 18. августа 1988. године у Београду. Завршила је Филолошку гимназију у Београду. Дипломирала је на Групи за српски језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду 2012. године. На истом факултету завршила је мастер студије и 2014. године одбранила рад *Лексема кућа као културолошки концепт у српском језику*, под менторством проф. др Рајне Драгићевић. Запослена је на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду и ангажована на предметима *Лексикологија 1*, *Лексикологија 2*, *Увод у лексикографију*, *Практична лексикографија*, *Специјални курс: Лексикологија* и *Специјални курс: Лингвокултурологија*. Бави се лексиколошким, лексикографским и лингвокултуролошким истраживањима. Учествовала је на више домаћих и међународних научних скупова и објавила 20 радова и 10 приказа и хроника. Члан је пројекта *Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и примене* (178006), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. На предлог Одељења за књижевност и језик, 2020. године изабрана је за члана-сарадника Матице српске, а 2022. за члана шире Управе Друштва за српски језик и књижевност Србије.

Изјава о ауторству

Име и презиме аутора ВЕСНА Николит

Број досијеа 14017/Д

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

ПАРОНИМИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да дисертација ни у целини ни у деловима није била предложена за стицање дипломе студијских програма других високошколских установа;
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора

У Београду, 1.3.2022.

В. Николит

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Весна Анколит
Број досијеа 14017/Д
Студијски програм Српски језик
Наслов рада Паронимија у савременом српском језику
Ментор проф. др Рајна Драгићевит

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла ради похрањивања у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци за добијање академског назива доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис аутора

У Београду, 1.3.2022.

В. Анколит

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

ПАРОНИМИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду, и доступну у отвореном приступу, могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла:

1. Ауторство (CC BY)
2. Ауторство – некомерцијално (CC BY-NC)
3. Ауторство – некомерцијално – без прерада (CC BY-NC-ND)
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (CC BY-NC-SA)
5. Ауторство – без прерада (CC BY-ND)
6. Ауторство – делити под истим условима (CC BY-SA)

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци.
Кратак опис лиценци је саставни део ове изјаве).

У Београду, 1. 3. 2022.

Потпис аутора

В. Николић

1. **Ауторство.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце, чак и у комерцијалне сврхе. Ово је најслободнија од свих лиценци.

2. **Ауторство – некомерцијално.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.

3. **Ауторство – некомерцијално – без прерада.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела. У односу на све остале лиценце, овом лиценцом се ограничава највећи обим права коришћења дела.

4. **Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.

5. **Ауторство – без прерада.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела.

6. **Ауторство – делити под истим условима.** Дозвољава се умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада. Слична је софтверским лиценцама, односно лиценцама отвореног кода.